Shree Raghunath Sanskrit Research Institute Library,
Jammu

No. ४९८ - घ

Title नैषधीयचरित टीका प्रदीपम्

Author श्रीहर्ष

Extent २५३ Age

Subject काव्यम् सम्पूर्णम्

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नं० ४६८-घ

नैषधीयचरितटीका

प्रदीपम् (का०यम्)

पत्राणि २५३

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

252

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मः ॐ नमः सरस्वत्यै ॐ नमः श्रीलाभगवत्यै ॐ धारेश्वरवंश्यावृत्तनिधेः प्रयोगे यस्य किलसान्ननवैषधं त लिःशास्तीत्यानिहृत्तांतरापदेरेव
स्वतुग्रहलेशमात्रलाभादियमुद्ब्रुवलागामिनीमनीषा श्रपिकर्षतिमामगम्यभूमौ प्रारंभे भवशार्दनमस्ते श्रज्ञानतिमिरपाटनपरी।
नादयोल्लासिताम् नौराजनायकरैवप्रदीपिकाकाव्यसम्राजः नममम तिविलासोवासनाभ्यामनावाविविधवृत्तनिबंधस्कंधसंवादनेव
त्लमितिमनो मे केवलं नैषधीयचरितमखिललोकश्लाघनीयकवेश्च सम्प्रत्यस्य हृदयरसार्थसारंविग्रहितंकाव्यमिदंमयेऽपि श्रज्ञानदंता
बडगोलकूनद्दलाद्यकलयंनिवाताः श्रसंनिधावमनिबंधनानां कदापिकर्तास्यकारमेनन् नरंगिणीकेन वर्णोरभावेनंवीफलेनापितरंतिपारम्
त्वमेमतिवशादिह दोषभूमासीमां तं शुववयरोवावलमयेव: श्रक्लिंगणीकरणाकर्मणिसजनानां नैसर्गिकीविनयनेवलसंविधात्री श्रर्थासे
नसहृत्सयः श्रतिपदंस्वताविलासासेदेर्वाख्यानाःप्रथितप्रबंधरवनासख्यापिनाडंबरेः स्वारस्यनपरापितासुहृदयसानमियंभावुकायैस्तुलामरमा
दियहमिहमेमाहंजनोनममताम् प्रमादाच्चसदैरिहमहतिगंभीरगहने सनामध्यर्थामांकविहृदयेनिबंधोपिनभवेत् नथापिस्याद्तनवलमम।
दोषायनिखिलसम्प्रचेतेशकः करहृनलथैरत्ननिबंध विषमेकाव्यहेमाशेसवलनोमेपदेपदे विबुधाःकरुणाम्याश्रसंनसंनोवलंबनम् इहहि
नरूढपिवत्यपितवसनतोमेकलमंडनायमानेरत्नर्वाणिभिरतिमहनीयः साहित्यमहिमशम्भरास्मकविकुलगौरवोत्कर्षः प्रथितनिजगुणगणनिवा।
सकलसज्जनसमाजहर्षः श्रीहर्षनामाकवीश्वरः सरसरमणीयनिषधस्वपतिचरितमितिवृत्तमाश्रित्यानेषधं किन्नैषधीयाख्यंमहाकाव्यंवबंधयत्
श्रस्यमहत्वंसर्गबंधरूपत्वात् सर्गबंधोमहाकाव्यमुच्यतेनसलक्षणमितमहार्थताऽस्यमहत्वाच्चमहत्वंचाप्यर्थेनगमात्तुमन्त्र इदमनममतिशयि
निबंधव्याख्यातुर्निबुधेः कथितमितिनायकप्रचंद्रधीरललितःनिश्चिंतोधीरललितःकलासक्तःसुखीमृदुरिति शृंगारश्चात्रविप्रलंभसंभोगात्मकः
श्रंगीरसःश्रपरस्त्वेषामंगभूतास्सर्वेत्र नमस्देशाकलाकलावेशश्लोगादिसेवनेः प्रमोदात्मा रतिःसम्यग्वानोस्योस्यरकपोः शृङ्गारप्रमाणः शृंगारोमधु
रागविवर्द्धितैरिति श्रलंकाराश्चशद्वार्थावलंबनाःप्रतिपदंस्वबुद्धशंतिसंतपनोविस्तरनाद्याकसाशाकनिवंधापव वृंदोदात्तस्यभेदस्तनवनवे।
वद्दर्शयिष्यते श्रवायमाद्यश्लोकः ॥ दिविगांधारणादिनारत्नीनिविनितिरदिशोबुधाः पाणिपत्रिश्रृनयःपंडिताःपातालवासिनःमथादि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

निःपर्माणंपदेशावराणंदिनाद्यतंतैती तितिनिरतिशयेन बुधा विद्वांसो मनुष्यलोकवासिनः नयावर्षादिनात्रितिं यद्वन्तो नितितितिनिरतिशयेन बुधा देवताः स्वर्लोकवासिन तान्
वोहित्सराबुधाः तितिनिरतिशयेन शीलमस्याति तितिनिरतिशयेन सेनैवा यस्य नलस्य कथां निपीयास्वाद्यामृतमपि नयाकथावत् कथाश्रवणात्पूर्वमिव वानादिये
तेदेवाः फलिनस्वामस्तेनादियेन पवमानुयाश्रपि लोकान्तरोपभोग्यामृतमपि न स्पृहयेति तन्मायनायवद्रुक्षेश्यायज्ञादिकर्मणो न यियेन तेन कथाश्रवण
देवन तद्व्येरिसर्थः अलौकिकविविधरसनिर्भरं कथं स्वादयतामेकरसामृतपावन्तेवनायने इतिभावः अतएव रसवन्तानि पयेन निपीयेत्युक्तिः निपी
येति मुखेविकसितनयनस्मितनमिमादिविरूपकमष्म निपीयेति मुखेविकसितस्मितनमिमादिपीढ्यानेऽसमस्तरूपं नपायानेऽसमस्यन्त्रहिनलब्धेति इनयति
येधः अथ च अतिशयेन तृणीभितस्य यस्य नलस्येयेतितिः यस्य कथां निपीयमाद नैषव अथ च यस्य कथां निपीय वर्तमानानां प्रेमाश्रुविशेषः अदेविभी
नकानिवासाम्यालीमतीकलिः नलस्य कलेः तितिविनाशोभवति तपवामावपितितिरिसमरः दमयन्तीनलस्यकीर्तनं कलिनाशनमितिमपि श्रुतौ

ॐ श्रीगणेशाय नमः ॐ निपीय यस्य क्षितिरक्षिणः कथां तथाद्रियन्ते न बुधाः सुधामपि नलः सितच्छत्रितकीर्तिमण्डलः स राशिरासीन्म
हसां महोज्ज्वलः १ रसैः कथा यस्य सुधावधीरिणी नलः स भूजानिरभूद्गुणाद्भुतः ॥ (केः यस्य च कथां निपीयेत्यादि नैषव अस्मिमत्तद्दृपेवा।

समेवा यस्य चेमन्त्रुवंगः सनलआसीत् कीदृशः सितच्छत्रितकीर्तिमण्डलः सितं छत्रं कृतेसितच्छत्रितं तत्करोतिनिदाद्युष्टेइतिणिजन्तात्कर्मणि क्तः निष्ठायांमेदीतिणिलोपः इहशेकीर्ति
मण्डलं येन सः तथा महसां राशिः प्रतापनिधिः सूर्यरूपो वा सर्वोपि सितच्छत्रीकृतकीर्तिमण्डलो भवति तथा महोज्ज्वलः महैः उत्सवैः उज्ज्वलः अथ तेजोज्ज्वलो
वा यद्वा महसां ज्वलतीति ज्वलः ज्वलतिकसन्तेभ्यो णः इति वैकल्पिकणप्रत्ययाभावे अचाप्ययन् महान् उज्ज्वलः शृंगाररसोयस्येति वा शृंगारः उज्ज्वलः उज्
मनायकनलचरितवस्तुप्रतिपलक्षणकाव्यमुखं यदुक्तं आशीर्नमस्क्रियावस्तुनिर्देशो वापि तन्मुखम् इति अस्मिन्सर्गे वंशस्थवृत्तं जतौ तु वंशस्थमुदी
रितं जरौ १ यस्य शर्वीणस्य कथा च रितेषु तत्प्रकारं विद्यावरसैः शृंगारादिभिर्माधुर्यादिभिश्चामृततिरस्कारिणी सकलनामास्मिताभूत् भूजाया यस्य सभूजानिः
जायाया निङ् गुणैः शौर्यादिभिः संधिविग्रहादिभिर्वाश्चर्यकारी गुणैरद्भुतः प्रकारोऽद्भुतत्राश्चर्यकारी स्यादिति अमरः ॥ ॥
॥ ॥ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

गै
नै.टी.
स.
२

गुणेनःप्रथमेनरूपादौमौर्यामत्स्येहकोदेवेइतिपादद्वेऽपि यस्यकथासप्रकारविचारैर्मधुरगाह्लादिभिः विविधमाकरवनाविशेषमाहितैः कृत्वामितजैत्रीमगुणेभ्यस्त
पकोरेभ्यश्रद्भुतमाश्चर्यकारी सर्वाणिदैवेपसनतस्वर्वाणिदैवचनेदेकेचनतस्मिंन्चनत्वानपत्रं चस्वर्वाणिदैवैकमितानपत्रेनसामन्तकीर्तितिनदाक्षेरतिपिविकस्य
मयः सर्वाणिदैवैकमितानपत्रितेनस्वलेनीयतापावलिर्यन्वरेरणेवतनकीर्तिमेरुले चल्लनयतापावलिकीर्तिमंडले सर्वाणिदैवैकमितानपत्रितेनस्वलन्यतापाव
लिकीर्तिमंडलेयेनसनयायद्वा सर्वाणिदैवप्रेपकमितानपत्रेवनेकृतेनस्वलन्यतापावलिस्थकीर्तिमंडलेचने सर्वाणिदैवैकमितानपत्रितेनस्वलन्यतापावलिकी
र्तिमंडलेयेनसः यद्वापोभनोमापावर्णानोद्रालणादीनादेवतिपिपिलाकावर्णपायनत्सवर्णादेवमेकेमितानपत्रं मेनानमसवकमितानपत्रितेयद्वा
पकेमितानतपत्रेयस्मिनदेकमितानपत्रेनतकृतमेकमितानपत्रितं नलेनीयतापावलिस्थकीर्तिस्वपत्रनस्वलन्यतापावलिकीर्ति सर्वाणिदैवमेकमितानप
त्रितेनस्वलन्यतापावलिकीर्तिवमेडलेदेशोपस्यतिविग्रहः नेनसर्वश्लोकेनसहृदनपुनरुक्तिः शृङ्गारादीविषयीघेगुणेरागेइवेरसत्सेसमरः २ अथकलौ

सर्वाणिदैवैकमितानपत्रितस्वलन्यतापावलिकीर्तिमंडलः २ पवित्रमत्रातनुतेजगद्युगेस्मृतारसक्षालनयेवयत्कथा कथंनसामद्गिरमाविलाम
पिस्वसेविनीमेवपवित्रयिष्यति १ अथेतिवोधावरणप्रचारोदिशास्त्रतः प्रणयच्युपाधिभिः चनदेशतंकृतवोकुतस्वयंनवेयिविषास्व

युगेयत्कथाक्षालनरसेनश्रृंगारादिनानलेनवत्तालनयेवनगमावनेकरोति माकयास्वसेविनीमवकलुषामपिमद्गिरं (नदेशस्वयम् ४॥
कथंनपवित्रयिष्यति अपितुपवित्रयिष्यतीव परकं पुण्यश्लोकनलराजेति अचयावासौकथाचेतिविग्रहः यस्यकथेतिविग्रहेतपक्षेनकथापाप्र
परात्मवोत्सेतियस्यनयमर्थोनप्रकाशःस्यात् नलस्येवयत्तुकथायाः प्रकरणादेवप्राप्यते १ अथेतिरथ्यपंनवोधेतानेनदर्यात्रस्तनमावरणेगुणानिक्रा
वाग्व्यवहारेशिष्टमविश्वप्रवेनप्रवर्तनेनपतैरुपाधिभिर्विप्रलोणेस्वनस्तादर्शाग्रवस्यामापयत् अथैनलः स्वयमात्मनावनदेशस्वविधास्वचवर्तदर्शात्व
ज्ञतःकृतवान् केनहेतुनाकृतवानवेयिदेनरत्नतालोमयः यतः सम्प्रदायपरिसमाप्तिपदेचवर्तदर्शानोविधानोघट्टपेवाघ्यताभवितव्यप्रसक्तपरि
समाप्तिपदेनपकैकस्माविधायोवतस्तुमेवनवतर्दर्शात्वसंभवति रस्भयथापिचवर्तदर्शात्वेनसंघटतेतस्मात्ज्ञातःकृतवानिमालेपःयद्वावर्तदर्शाः
विधास्ववर्तदर्शात्वसर्वमेवमिदसमावपिवर्तदर्शात्वमेवज्ञनःकृतवान् पिष्टपेषणमनर्थमिमश्चेः यद्वावर्तदर्शस्वविधास्वचवर्तदर्शात्वेकृतोनकृतवान् २

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

कर्मणा श्रममानवकृतवान्नपि न सर्वेषां कृतवानिति वेद्मि तत्रैवाष्टादशाक्षराणां नाद्यन्तदेशानामभावस्तत्र तत्रो लोर्गुणवचनस्पष्टं वदन्तो वक्तव्यः तत्र नमस्त्वदृशा
वर्णदेशनाशाभावस्तत्वमितिव ८ अथ ततस्य विपाकस्य प्रकारविपाष्टादशानां प्रपक्षोद्दशीरसनामग्रेतत्कीलोकानां निह्नूय प्रकाशनशीला अङ्गानामधुरा
स्त्वगानिककषायकटुकरसानां रसानां गुणेनऽल्वतानुल्वनसमत्वप्रकारेण विस्तरेणीतानष्टहंगेन निर्वेधनेगुणेन प्रकारेणाभोमेनवा विस्तरेणीते।
तिक्तेविन् एकैकस्य रसस्य विलक्षणेनाष्टादशानामनेनमर्थः केवलयोविविलक्षसेवविलक्षणानुरसनेमत्वरवयाद्यवेर्तिनी तथागैकष्टुभिर्गुणेन गुण
नेनविस्तरेणीनाष्टादशनीगाहते अथवास्य विपाकगुणादिः अष्टादशानां प्रपक्षोद्दशी श्रेष्ठवनिह्नूयविक्रमनपर तथायषड्प्रकारकेन नहंदेगीभव
नीतिमायाहंगानोटीकानां गुणेन विशेषेण विस्तरेणीताकेवलयोववेदमयी अङ्गानोपित्याष्टीनां गुणेन विस्तरेणान्वभिनीतायया श्रष्टादशतांगाहते प
कैकोवेदःषड्भिरंगैरुपचीयमानावस्थःषट्प्रकारोभवतीमष्टादशात्वम् अथवास्य विपाकीर्तिरष्टादशतांगप अष्टादशव्यूहानानेमर्थः कीदृशीरस

अथ कृष्णविपाकस्य नाट्यनर्तकीरूपीवर्तितागगुणेन विस्तरम् अगाहतष्टादशतानिर्गीयमानवहृदयद्वीपरूपमन्यथप्रियाम ८ हिंग्रीडाहं।
(दशविधमुनिरीतिनादिकेशवकामसमरावरोहिणीम् ॥
नाट्यनर्तकीस्तवनीयोतयांगगुणेन संदर्षादिनाविस्तरेणीतामथ
रूपीस्त्रियीमग्नेगुनथानादिनागुणेनदर्पादिनावचयाविस्तरंगच्छतितयेमर्थः अथकीर्तिपरेविस्तरमाजेमाहर्षणेनेसंख्यायोमवन्नाष्टादशानम
भोहेनमाह तवानाउंयेनवदयेवनेहीमाषतेयाष्टयमन्यथप्रियः प्रमेकेनपलक्ष्यःनासाजेनभिक्षयापकेकेनविपाभेदेनेकेकहीपेनेनमिमर्थः अ
मन्यप्रयोनिगीणानामवशीकरणेऽक्षा अमयानयश्रीसम्याकानामजिगीषास्यात् नहिनयमिप्रियःशत्रुभूताः अवविपानोऽष्टात्मकत्वादिस्तरशाट्
प्रयोगः उपमानभूतेषुमिन्नसंख्यादिषुत्वाधिकोविस्तरशोहनसंबंधः ननुस्वतन्त्रतिदोषः अङ्गानिवेदप्रलाराणीमांसामप्यविस्तरः धर्मशास्त्रपुरा
णंचविपापनाम्नतरंश माधुर्वेदोपवेदौ हेगापंदेवेमलक्रमात् अथशास्त्रेचेमाष्टादशविधाः ८॥ हिंपामीशाहिंगीबांशाहदशलेषांहृदनसांपे
मोवाभिर्विशिष्टाभूतिः नत्वापस्य देहानिलयमकोणमात्रेपवरुणस्य देशाविनेशयोप्रेवमायानिर्दिभेषणास्तनीः अष्टाभिअस्त्रैर्दशाणांमाजाभि।

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै॰
टी॰ प्र॰
१
3

निर्मितोऽस्य: तस्मादभिभवत्येष सर्वभूतानि तेजसेति मनुः दिक्पालामीमनलः कामप्रसरोत्र ये शास्त्रचरणप्रमार्गप्रवर्तनेनतम्यतिवेधिनीमात्मनस्त्रिनेत्रावतरत्व
स्यतिनेत्रसेवाप्रमवतारस्य स्यापि केवलाधिकां हगधिकां द्वयादधिकामनीयान्यशास्त्राण्येव दृशो बभारत्यतीयनेत्रसत्तिरिति त्रिनेत्र इव भवतीति शास्त्राणि रत्नीयनेत्रे बभा
रेत्यर्थः दिक्पालमध्ये लोकपालत्वं देवेशो विभूतिः ऐश्वर्यं यस्यासौ नाहमाईशानदिक्पतित्वात् सर्वेशितार्थत्वा:शिवः यद्वा दिग्गीशब्देनन्द्रेशेन विभूतिर्यस्य सवा
त्मकत्वात्तस्य वादिशामवासामीशिता शिवः केवलं च चारपरिपंथिनी तिनत्रितयभावतापिकारतीयात्रयप्रयाविभर्तीति भवतीत्यर्थः ततश्चेषः श्रवाकर
णिकत्वात् यश्चत्वद्रावोर्थ्याकरणि केवलं तु अपाः स्वकेलिमेति तत्त्रिषिमस्तः श्रवस्वीनयतेः श्रवेमस्ते अदेनितित्वमाभवितव्यमितिचेत्संतापाय।
विवक्षितत्वात् भावेवच्या तोरविमर्वेव भवति तेन ग्रवतरः इति यद्वानरणेनरः श्रवगतस्तरः श्रवतरस्तस्य भावस्तत्त्वं यद्वावतरनीयवतर्गाविग्रहः वत
रन् तस्य भावस्तत्त्वम् ६ ॥ कृतेयुगे चतुर्भिः पदैः समाप्तेयदमशमे धर्मे वृत्तानलेन स्थिरीकृते सति केन नास्तपो धर्मेन प्रपेदिरे अपितु सर्वैरपव

बभार शास्त्राणि दृशां द्वयाधिकां निजत्रिनेत्रावतरत्वबोधिकाम् ६ पदैश्चतुर्भिः सुकृते स्थिरीकृते कृतेऽमुना के न तपः प्रपेदिरे भुवं यदेकांघ्रि
कनिष्ठया स्पृशन् दधावधर्मोऽपि कृशस्तपस्विताम् ७ यदस्य यात्रासु बलोद्धतं रजः स्फुरत्प्रतापानलधूममंजिम ॥

एकचरणकनिष्ठांगुलमात्रभुवं स्पृशन् धर्मोऽपि कृशः क्षीणः सन् तपस्वितां तपोधनतां श्रवणकंपनीयतां चदधौ तपस्वी चानुकम्प्योर्हः स्यमरः कृतयुगे धर्मो
लेप्येन तिष्ठतीति पुराणोक्तिः तपस्वी च ध्रुवमयशस्त्रीणाधितिष्ठत्य यस्मात् कृशोपि भवति अनयानादिना कृतयुगेन लोनाभूदिति केचित् तदाय
मर्थः अनेन नत्रापोचतुर्भिः पदैः सुकृतेस्थिरीकृतेस्मकृतेमतिकृतयुगेनातेमतीमर्थः ७ ॥ अस्यनलस्य दृष्टयात्रासु बलेन सेनयोद्धृतं तथा
स्फुरतः प्रतापाग्नेर्धूम इव मंजसामनलत्वयस्यताहयोयद्गणस्तदेवगवास्तनसमुद्रदूयेवद्रवतितेसमेकीभवत्कलंककलंविभर्ति यद्वास्वयात्रायोदी
गतुयोपतितेसमेकीभवद्दधिनीतवेद्कलकलंविभर्ति भुजिमेतिदृष्टीहिम्परमनिरना तच्चरजसः समुद्रपतनेन पंकीभावाश्वरीकत्वाकिंवस्त्वगमा
भिधीयते ततोऽस्यस्तेनतावद्रलगमाकविपुराणादिप्रसिद्धाभावात् नाप्युत्प्रेक्षातःघातकस्येवादिपदस्याभावादितिचेन्मैवं नोयेवमनीनिः तस्य २
मेताकिंतपद्भवः तदेवमेवकारादिप्रसिद्धयत्नातरघायमर्थयमुगदीयतेनदूनपद्वपंकतयाकलंकनामवलंवते ततप्रसिद्धशाशिदरिणादिरित्यर्थः

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

श्रुतवोत्येत्। नवयौवनकाभावः दयावीतिकाकसरेणमयुरकंपदस्थमेदोपोविपच्यति यथामस्त्रादिकं वस्तुगतिवीनचाञ्चामसिद्दिदोषः नयदवीर्घ्यं संपादनशीलाः
कवयः परमसिद्धिसुपञ्जीवितिएवममश्चापिशयथाऽऽहतकमूहनीयं यस्मामिल्लयपंचभिपांनकारचचैंवगुक्तेति ८॥ स्फुरंपञ्चुर्निःस्वनोयस्यामास्फुरदञ्चुर्निः
स्वनानिविश्रयेष्ठाञ्जगासेषांयगल्भाङ्कःसहायात्रुष्टिः मावनाञ्जगयगल्भहृष्टिसेननतेनचनाञ्जगयगल्भहृष्टिलङ्घनाञ्जगमयगल्भहृष्टिःकर्तृकरणेक
नवङ्कुलमितिसमासः यद्धामवासोचनञ्चनल्पवमेवस्मर्थः स्फुरदञ्चुर्निस्वनाचासोनहुनाञ्जगयगल्भहृष्टिल्यावापितस्सनिवाष्यनस्यात्मनः अनापापे रे
गारमिवपिनेषितः शत्रवोयस्येरणाविस्मारयामासः शोनेभ्यः परेपरः शताः यारस्करादिमात्मद्, तथास्फुरदञ्चुरिदंपञ्चुर्निःस्वंगगर्जितवचयेषाते स्फुरदञ्च
र्निःस्वनालेखनेचनामेभ्यः पतद्भुनाःस्फुरदञ्चुर्निःस्वनाश्चतनहुनाश्चतेषामाश्रुगैर्वीणुभिः यगल्भायाहृष्टिस्तयानिवापितस्ययद्दास्फुरदञ्चुपोषनिःस्वनेतनवनी
तिस्फुरदञ्चुर्निःस्वनततः तेनानेकिप्रसयेंत्रुनासिकलेपत्नगागमेहूपं नारयायेवनासेषामाश्रुगाशीघ्रगामिनीयोभ्यायाहृष्टिस्तयानिर्वापितस्यनिजस्यनि

तेदेवगत्वाषतितेनस्थानायोदयोतपंक्तीभवदेकिनादेशो ८ स्फुरदञ्चुर्निस्वनतहुनाञ्जगयगल्भहृष्टिर्यापितस्यसंगरे नितस्येजः शिखिनः प
रश्चनाविनेतुरेमारमिवायशः यरे ९ अनसदयापारिपुरानलोज्वलैःनिजयशाषेवलयंजलरुवः यदस्तिाणेक्रमनयायस्पृश्यारागनतो।
मस्यतेजःयपानस्यामेरगारामरेलोकायथावितन्वतीतिधनिः प्रसरणपलायनपराःपरिपंथिनोयशोभाजः (यननयाप्ररागत्वः ९॥ गौ।
नानिवभूवरितिभावः प्रपथामःस्यामलानिर्वाणगारनस्यता रंगातमितिवापाठः ९ अनस्यानिहयापमरिपुराणिपैसेनयोनेचतेनलाश्चतेरुजलाः
३हेपिनालेनिनयशपेःज्वलद्भमेवलयंयकर्षेणादहितिपीक्रमात्रकसनयस्यप्रायः अभिसत्संस्पृष्टयानयस्यायःअभावदेविधिस्तेनसस्पृष्टयेतिवानी
यननयारागाभावकरणेनरागहंतामनलेरोरराजः रागमभावोनीरागं अनस्येतिटच् नीरागकरणेनीरागितानितेनापुव गजञ्चउपसंख्यानमि।
तिनिपातितोरागवशब्दः अमीपिविजयीअग्निनादीपितेर्दीपैःज्वलद्रागनेयादहितेनआमयितानयायजयायेसस्पृष्टयानीराजनीयायात्रिकविधा।
नोनरागनत्श्रुति अवक्रूलनरदहितेनःअपसव्यनदहितेस्मरः॥ १० ॥ ओं ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै० प्र० टी० ग्रं० ८

वेनवलेनसमस्तेभूतलेनिर्गतार्इतयोपस्मातनिरीतिनस्भावस्तगमितेम्यात्रितेसतिनितन्तरीतिनिवारितानिष्कासितागुनिगूहय: अनमविश्रमा:।
विश्रामेममस्मिनितिविश्रमोवामस्यानेनतिप्रतेमसोविश्रामोयासांतानाग्रनमगतिकारमर्थ: रिपव:समः शत्रून्पभौतानेवाणिग्रायेणानगुगु:ना
मानेवाणिसंननतरेनेनानूणित्रुवेनीमर्थ: नूनमुभेस्तापम् ११ नमनलसभजानेनोपोधानेनापचानरीगुह्नेगुणएचनतरसभावस्मानरी मीन
गुमकयोर्भावक्रियपो:छन् कविम्पुन् ययोविसमोविनौ मैयमैत्रीति नथानावपेचानरी मेवनरीवपनमायनविशेष: समहामिवे
ग्र:महानसि:एवरूपवेमा नस्पसहकृनवरीमरकारिणीराननिगुधिकृनरतिवनिमानेमदंचेतिकृनिष वनेरचेनिटएरेहसोनादपा:इ
इयांस्तुतीदिशोगणास्ताकारकेदिगगानानागवरणमितिवपाद: अस्मिपादानेरहिंगगनानामेगवरणंरूपवहविलीलिंपश:पटेयमोरूपप
टमिताअवर्णास्त्रहस्वदानै:मितोपवल:ग्रभनेकेमरणावणायेषामेसितिच नस्पनलसपुणे:योर्याहिभि:ननभिवयतिसनिरमासीन ७

निवारितास्तेनमहीतलेपिविलेनिरीतिभावंगमितेनिगृहय: ननमन्ननमनमविश्रमा:प्रतीपभूपालमृगीदृशांदृशा: ११ सितोश्रुवर्णवपति।
स्मनरूणेमहृदिवग्रसहकृनरीवहं दिशोगणास्तोवरणारणगेनयश:पटेनरटवानरीनरी १२ प्रतीपभूपैरिवकिंततोभियाविरुद्धधर्मैरपि
भेत्तृतोज्झिता ॥ ग्रे ।

मिममावायटर: १२ विरुद्धधर्मायपकोवेविरुद्धधर्मासे:प्रतीपैरपिविविरुद्धधर्मैविरुद्धास्तेनधर्मास्तेसहानवस्था
नमौलेषुमेरपिनतद्भीतै:भेत्तृताभेदोपायप्रवनेकनेहपीभावकरणंवक्तिमकेतिविनर्क: यत: करणात्मनल:गेनसातेनसामित्रनिकृनिव
मिश्रजिनार्यनिव च विचारहंगिवेकदर्पोवारहकृ वायवरकयस्सोपोवारहगणासीत् मित्रनितंत्रमित्रनितेचविरुद्धधर्मांचारहकृनेविचारह
कृतनेवविरुद्धधर्मोएकस्मिनलेवर्तमानोपनोहयपतेरमर्थ: गेपेनगाव:पश्यंतित्रालणाविदुचश्चा चारै:पश्यंतिराजानश्चक्षुर्भ्यामितरेणजना
इति श्रुतविरोधाभासालंकार: यद्वकेवाभेदेन प्रापातेहिविरुद्धत्वयबाकेननवन: पाहार्थहृतमाभातिमविवोढरतिस्मनरति सर्वोननवा।
कयोर्यनरेनसंभावानेवलंकारश्च प्रतीपभूपैरिवेसपमारमलंकारसंसृष्टि:प्रतीपभूपैश्चभेत्तृतामर्थाविरुद्धधर्मैश्चनिसपुश्चपालंकारोवा॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

उपमालंकारोऽयम्. एषमग्रापि यमैत्रे लंकाराः शाह्यार्थनिष्ठाः स्पष्टाः ११ नस्नानमस्ते नमसः नस्वकौ नैष स्थितो ममामिमोर विचैश्चे व्ययेतिपदापदा
विनेक्रमते नदानदाव्रलाभानोऽभ्रेरस्यापि परिवेशयानेनऊँरलनोऊँरलस्यकरोकरोतिऊँरलेन वेष्टनेवायपाहृयालिखितस्यग्रयस्यऊँरलनया
लोपः क्रियते नयानयोर्भिश्यविव्रलावेयश्येयनिपादयेनीमर्थः परिवेशस्यकालवशात्स्लोपस्य याहृक्तिकत्वात् यदायदारस्नकम् १७ अथेयंजनो
हरिद्वैभावीतियाचकजनस्यभालेभासमानो वैपसीव्रलसवेधिनी व्रतरयेक्रिसरयोन लोदारिस्पटरिस्मभावे विधायोसत्वानचक्रे अपि
तुसमामेव यतोयमस्मितकस्यपादयःदानेनास्ये कृतकस्यपादयोयत अर्थेसंपत्तिराहिमेदियोरिस्थशाहार्थे अलंलिखितदरिद्यशब्दस्यार्थि।
ननदारिसलक्षणार्थसंपत्तिहरीकरणेनपर्यायेनामेवाकयोरिमर्थः १५ मेरुविभागअर्थेसादयिपीनः अर्थिनेदयोवानकृतनयनिपत नदयी
अभिव्रतिस्मित्रनिशेनसामग्रहिंवारहकवारदगप्यवर्ततेति नतोमेसस्लपशामस्ः स्थितावितिमोहययेतिविनेक्रमतो यदायदा ननोति
कानोः परिवेशकेनवानदाविधिः ऊँरलनोविधोऽपि १८ अथेयंदरिद्रोभवतीतिवैधम्मीलिपिललारेयिजनस्यजागती स्पष्टा।
नवकेस्मितकस्यपादयः यणोयदारिद्र्यदरिद्रतोनयः १७ विभम्सेभकर्तनेयदयिमातकृतानासेधकत्संगेनलक्ष्येनमकः अमानि
तमेननिनाय शोभ्रगंहिपालवंधाश्चिकराः शिरस्थितं १८ अनन्तसमभ्याशगुपेग्रामसमस्तदेवदेवः कविनाबुधेनच ॥ ॐ ॥
नवधनैर्देयोवाचेतिसातिशयमयः दानभ्यलजेशेःसमुद्रोमहनिर्मलोदयानन्तनरतियत नदिनयोरयसोप्रगमकौस्मिथुगेहिफालवंधाहियाफलाभ्यां।
भागाभ्यांवद्वः संपसितः केशपाशेताः शिरसि स्थितेनेतनललेनामप्रत शिरसिसीमंतस्य पार्श्वद्वयोः स्थिताकेशेनभवेति किंतत्कीर्तिद्वयमेवेति
मम्नेलेसमर्थः हिफालेतिविविशिष्टयेविभागश्री घास्वितिवस्मासः यदाहृयाफालयोः भागयोर्वधः इत्यर्थः १९ सर्वदाभ्याशसमीपेग्रामवनालयाश
सयोरभेदाद्भ्यासमाहूर्तिनिमिश्रामवताकविनाशुकेनकाव्यकर्मोचबुधेनकोहिना विद्वणाचसहरूपदीयानधनेमात्सलेनस्वीचसदेवसमयकालेन
यव्रमयमयेहितेषरश्री: स्वयंप्रभोहेदोराजाहितेहितैरश्यदेदोवपञ्चकौरविमनिहितो सदेतिगमितवचारवगम्यते यदामयंसग्रुचमयम्॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै॰
टी॰ श॰
५

शुभावहविधिंनयत पहृसमयंपसम्पगपोपैतेनयंनीतिनिपन् वाप्पानिषेधयेद्ः विवतालवाहिमगावुधः दवेमंदागदेभुवपट्ः देवःसुगेत्वनेरातिदेवमा
त्योतमिहियम् इतियाद्वप्रकाण्डः ७ पद्यपलयोरथोकरणानिरसकागद्पोभागेकरापाद्याविलरपांतमर्पपल्वविमामाद्यामतलसेदपृदम्
धंपुराभवतिभविष्यतीति यालम्पानिपातयोलेट् कथंरेवयावेदस्माकिंमंकिते किंपदेहाविनर्केवरणंहिमाम्पचिद्रमूधरेखोनामरेखाभवति त
वेपमुभेत्ता प्रवालोवलकोरेदेविद्रुमेनव पल्लवे इतियाश्वतः ९ प्रयनलोवालपशेषवानेवनगतोनंपद्मवान् तेनचनगजपेनात्पमवि
नाशनेकोपंभंगागारेकृतनवान् प्रथानंनरेनाहृणमस्वप्रवलपालिंगप्पप्रकामस्समवोऽस्तवृंमेतोवनमालिंगति रूपकःइतिप्रहतिभा
वः शैलावपवमिद्धमायनेनयोवनेनेप्सिमप्रतिपादनेनंसुगारेकरसिकरनवर्णायिष्यमाणंमप्यभवति १० तस्पनलस्पान्तिरणवरणेनप

५
यमि

देरापदीयांप्तमयेनयेनपहिनेप्पराश्रीरूदयेपरिनेदिने ११ प्रयोविधानाक्रमलपवालयोःशिरःसुदनादलिलतिमाजनाम् पुरे
दमूधंभवतीतिवेपमापदकिमस्पाकिनमूर्धरेखाप १२ नगजपेनेनचकोपमवत्पंपमातिलवोकुलावशेषवानपम् हत्वा
पतोपामस्तंपूयावनेवप्रलपालिंगरायामपोवदे १३ प्रथापपप्रवतेदक्षिणहृणाकृतकयाकापलवोपिपलवे मह
कपेट० मरापपिगतोपकाविनानप्पारदःपावेणश्रावेगिपवरः १० किमपलोप[illegible]नकोहिभिविपिवेलोवाधिरनीमणाञ्जणा
(नरोमहृपौवमिद्यागनहीनाक्रमापाकिंहपणाप्पमविरहवः ॥॥
येप्रहृणापारि पदिसोतीतिपद्मानिभामपविह्नयावरणनल
प्यितानि नेननेपांहृणानन्नपेकृनेमधःपादोनवःपल्लवप्रनिशाप्तवलामत्वैकिमलयेनप्पनलप्पकरकोनिलेप्रोपकयापहः शपत्संवेधीहर्षो
मावेदसलन्मुलेसौदापि प्रधिकाविनोनगतःपत्नःप्पारदःप्रतिभःप्रतिगणप्रतिभोपारदोपद्यापनःपावेणःपार्वणेवभवतिपप्यापनःपावेरी
पः गपावेवविलसति नक्कयमक्कायानक्कपकार्यविभावसेनमादिनाविभापगानप्रेमकत्वं पक्षंनपाकृपदासेनाकापाप्पलाप्तराः नि
पगःप्पाहानसेनपानिपंगोपालमितिरेवहिगिममरः पंचप्पालोःशपकःपागिरिममरः १८ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

लाक्षाकानेन कोटिसंख्याभिर्लोकाभिव्रतास्सगुणानामगणयन् किं किंत्वगणापदेव यमहूपमसमोहकानेन बालाणाहूषणाम्मानिदूषणाभवालेषां
लापिकाश्चविंश्वोनहूनाश्चकिं अपिनहूनत्यव भूयस्यानेहिविदवलिखेने नथारोनहूपाश्रपिवर्नेलनघाविङलेनमोहस्येने १९ अरिङ्गलेठने
श्राज्ञिपसलेपकरणोः स्यवाहूभ्यांमगेमसहीर्घपीनतांदीर्घंत्वव पीनत्वेदनिश्चपेनरहीनां नयचारिङ्गलेहनपवाम्यारः श्रियायागेपुरेपरद्वारस्य
रनः कवाटस्यदैर्घ्यंघनातिरःप्रसारितावकवेवरहीनास्फारेतीकवाटस्यदैर्घ्यंघनातिरःप्रसारितावेनितां दीर्घंचनसीनेवतदीर्घपीनेतस्यभावत्
ताश्रर्गलस्यदीर्घपीनतादैर्घ्यंघनतिरःप्रसारितदैर्घ्यंघनतिरःप्रसारितस्यभावस्तत्ता कवाटस्यदैर्घ्यंप्रसारेनेनितिग्रहः स्परबद्धभवंवाचेसवं
धारणवाचकाः २० स्वविनोदलेशभूतेन नमदस्यसेननिंदिनवत्सस्यावयवभूतनेवनिनपद्यकोनेलनगुवेसनत्वगुवेस्पयतिमोसादस्य

श्रृणुष्वरांधोमरिङ्गलेठनेष्ववेदहीनागेलदोर्घपीनता उरःश्रियानवचगोपुरस्फारकवाटदैर्घ्यंघनातिरप्रसारिता २० स्वकेलिलेशा
स्मितनिर्जितांसुनोनिजाप्युदकैतिनपद्यसंपदः अनहृयीनिलसंदरांतरेननगुवेसयतिमोवराचरे २१ समोहहेतसदृ
शैवनमिनेनिनामिनेनेवपियोरपिश्रिया अनःपरंमध्यमहोमहीयसीनहानवनस्योपमितोदरिद्रता २२ स्ववालभारस्यतन
वराचरेनेगमस्यावरान्मकोजगतिनास्ति कोदशेनयोःपद्यवेद्गुणो (तुन्मोगतेस्समेवभ्रयेवनलाभिलाषिणः ॥ ॥

त्वपीनस्यानिलसंगयनशोले रागयोनिमतिभ्यः करण नाहृत्येवनत्वस्यच नविपनेनहृयीनिनरसंदरांतरेपद्यतस्मिन् पद्यमाहिवचा
नेवा अनहृयीनिलसंदरांतरेवराचरेजगतीतिपगुवेस्यपतिमोऽपमानेनभवतरमर्थः २१ नेमनेत्रेगोवपघंतर्निनेनस्वस्मितेनैवरस्य
कोनघोनिताः पद्याश्वराख्यामन्त्रोदरेजमीनजनखिनत् ननलेगुवेस्योपमानेनमहतोदरिद्रता अहोश्राश्चर्यं २२ नलस्यात्रमात्रानैः केपांस्यदत
लामभिलाश्चकमस्यकेशलोलनयासेनवालवापलेशिश्वनरलतांकेपायपलतांचकश्ययति मर्वैःभंकेपिवालःस्याकेशेवेसमरः ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै॰
टी॰प्र॰
९

पाणपराययोगायः बालेक्ष्यंनजानीतेबापलेकयेनीतिवेश्याकथयनीबापराधंप्रमादोमर्थः २२ नसरागोमनन्मथप्रियामनने मनोयुक्तिन
मेतानेमनोमयोमन्मथःकामस्तस्यप्रियानिजस्यहृदयस्यतेस्वयंपनीकथाचत्रिलोकवर्तिनीनांस्त्रीणांनवनस्पेहामोप्रकाराभ्यांमन्मथविभ्र॰
मोनातः नसमन्मथेकोमामन्मथइतिविभ्रमोविपिद्धाभ्रांतिरभूत् इत्येकःप्रकारः निजहृदयस्थेनपतिवाक्यामन्मथेनविभ्रमोविलासोभ
वयितिद्वितीयःप्रकारः विभ्रमकरवाकालेभूपाम्बानविपर्ययम् २३ विद्दृशोभिर्दैवांगनाभिर्निमेषदरिद्र्यातेनलमाहारेणावलोकयो॰
भ्यासात्निरुपोनितः अभूत्स्निह्यातमभ्यासभवेत्निमेषदरिद्रैर्नेत्रैरधनापिविध्यस्यहतो २४ नेनलमाकर्णायनीतितदाकर्णिशहृपामदरहे
श्रनागमेशंसतिबालचापलेऽपनःपुनःप्रक्षविलोलनवक्लसान् २५ महीभृतस्तस्यचमन्मथप्रियानिजस्यचित्तस्यचतेनपतीक्वया
हियास्येनव्रजगव्रयीभुवोमन्मथविभ्रमोभवत् २६ निमेषेनभ्रशनुषाहशाभूतेनिपीयतेपस्तिदृशीभिरर्मितः
अभूतस्ह्याहमभेश्चविहृतएवतेनिमेषनिस्वेरधुनापिलोचनैः २७ अदस्तदाकर्णिफलाणनीविमेरयोद्धेयनसतदीक्षितवाप्रले
इतिसमवदःअवसापियानलेस्तवेतिनिरेनिरुद्दानदात्मनः २८ विलोकयन्तीभिरजस्त्रभावनावलादमेनेत्रनिमीलने।
(अपि अन्नभिर्मनोभिरनुभदर्शनेनविघ्नलेशापिनिमेषनिर्मितः २९
नेत्रयोह्र्ययेसफलजीवितेनेनलेनबोधनेश्रतिनदृश्वेति
नोस्माकंनेत्रयोह्र्ययेसफलेवेतिवत्स्त्रीबद्धियोसियेपातेवदः अवसःसर्पाः तेषांस्त्रियोनलविषयेप्रात्मनस्तद्दर्शनार्थेयंप्रदासत्ववेतिसच॰
र्येनवतताफलाभावात् २९ भावनावासनास्मृतिजननतयाकिरितियावत् अमर्षेवाभवनामामर्षेनेत्रनिमीलनेअपिअसुनेलेविलोक
येनीभिर्माननुक्षीभिरस्यनलस्यदर्शनेनिमेषहृतोविघ्नलेशोपिनालेविनष्टाममः विभाषाविस्मृतलोरितित्रम् ३० ॥ काश्मीराग्नोस्वम
गतेनलेतेनरदर्शकावकामिनीगोवसबलनेनतेनगाढनामभोवक्त्रलेगोत्रगवनस्तथराणीयरइति यादवप्रकाशः ॥ ९

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नदान्मनयानलाकायनया ध्यानोपव: पतिर्ययासार्ईहसी चकावाकोन्ता येतेसंभोगेनिजकामोमालिस्वमनोरथपूर्णानेचकारपितसर्वोपव २८
यंहस्रियाकोमाकृताःस्यनलस्यपोग्यानवापोप्येवेनिवाविचार्यतेनलमालोकान्मानमपोह्निनेस्वरूपयासंदर्याकेरभूनोदर्पणोभैसोमरूका:
पगनदर्पयाकयाकोनयाथ्यासेनमालेनोनकृत: प्रान्मानेदर्पणोहस्तुमंतहीनतयाप्रकसौदर्याभिमानाकानामविदाहीर्वोसनन्निःष्यासेनद।
र्पणेनमलिनयति प्रपितमर्वापिदमयेनीमेकापुक्षोमर्यः यमपवस्वरूपाभिरूपावुपमनोत्तयोः स्मेतत्रातमिसेमाद्विनामत्तीसमशाह्येनिप
तित: १९ भोगेफणिपाशीरेंभुकेरनिभोगभोजिनेनवघसापतिणगहरेनोह्यमानोथापेमाणा: विदर्भजायाफ्कृमिण्यासंवेधीमदनोभ्रावर्वधा

नकानिशिस्वप्नगतेदर्पणेनेनगाढगोद्गः स्वलितेचकानतम् नदान्मनाध्यानपवारतेचकावकारवानस्वमनोभवोऽद्भवम् १८ प्रि
याम्यपोग्याहमितिस्वमीह्निकोनमालोकास्वरूपयाहत: विहायभैमीमपदर्पणाकयानदर्पणः स्यासमलीमस:कृत: १९
पयोत्समान:स्वलभोगभोगिनिनाग्रमत्तावैरोचनिजस्यपतनें विदर्भजायामदनस्तथामनोनलावरुद्धवपुसैववेशित: १० २०
वेणरूपेनिनदपमपदाहिदेषानसिमरूपानकृतिगते विशिखसाभीमनवेदवेदनामनोभवात्तैकवशंवदंमन: ११ ॥

नादयतीतिमदनोवलभद्र:मर्दीर्हषनपनपो:सततेनसंवेधीमदनोहरिश्चवैरोचनिजस्यवलिपुत्रस्यवाणस्यानलेनाग्निनावेष्टितपुरस्योगिन।
नामकालापयाप्रवेशित: नयाभोगोस्वलोनिभुकेरनिभोगभोजिनेनवसापोवनेनहंसेनवोह्यमानोविनर्कमानोमदन:केरपौविदर्भजायाभे
म्यानलेनाकातेमन:प्रमसप्रवेशित:भोगस्तावेस्यारिभनावहेभ्रफणाकापयो:स्वगवासार्हेनोवध: १० निजसौदर्यसम्पदाप्रुरूपेपयोम्नोव
हूपा: श्रवणपथेगतेनमिरूपनतेसाभैमीविशिख्यामहाभ्य:सकाशादतिशयेनामेभ्योनपेभ्यश्रुकृष्यवाकेरपौनावशेवदेमनोनिदयोरतमि
वयघयामोमतिभाव: अतएवहिदेशोनिशापुत्रवशेवदतीतिःवशेवदे प्रियवशेवदःतिस्वम् रूपेस्वभावेसौदर्यप्राकारेपश्वश्रृयो: ११ ॥
॥ गै ॥

नै०
टी०म०
७
७
रज्यते

सोभेमसीरिनेदिनेस्तुतिपाटकानामवसरेश्रुपितसेवोयामरसयतेसनेश्रुवंदिश्रुभूपंतीमतिरस्पात्रदिस्पपरसमनसनलमाकर्णायंतीमर्थयो
मांविनानानाऽशिरजोमार्यपेयमरसोपदचेलिविकस्मात्रहूमेगान्मनेपरम १२ मिथः कथापसंगेश्रुसावीसवानलनामनिमर्णोपिश्रुतेम।
तितयानेत्याह्नुगांमपशीघ्रममकार्यंश्रुत्वादर्षेणतस्पनलयुमकसरवीवचनस्याकर्णनेनिवेशितकर्णायाभूयतनक्रुवर्णलोलाजातेनमर्षश्रुमि।
घोमयेरहस्यपि ११ परासोरपगतयाणात् सुवनाजनेनतसकामसस्यानेहशोनेनलमम्पयेचयत् श्रुनिमेषलोवनाश्वकामाहिभेनि।
वसनेनेगवेदेवनेनातिमेषलोवननेवश्यिनमेवकामस्यनस्याकामादमश्रुहाहस्तनिमांभीनानस्ताहणालवना सुवनाजनेमनसकाम

उपासनामेमपितःस[illegible]नैरिनेदिनेमावसरेश्रुवंदिनाम् परतुसतेश्रुमतिभूपतीनलेविनिदशेमानलिस्पएवतीनलम् १२ क।
यानुपंकृषेश्रुमिथःसरवीश्रुवोतरणोपितर्पानलनाममनिश्रुते फतेविश्रुयामदभूपतानयाश्रुदानदाकर्णेनसजकर्णया ११
समयमरासोरतिमेषलोवनाहिमेमिनतदिनश्रुदाहरेतिसा ननेनश्रुनासुवनानदासतेनिर्दशनेनेषपुमम्पपेचयत् १८
नलस्परशनिषधागतोगुणामिषेणाहतदिनवं[illegible]वारणाः निपीयतनकीर्तिकथामयानयाचिराणतस्थे[illegible]मनायमानया १५॥

सस्यानेहशोतेनलमम्पयेचयत् श्रुसोकामाराजोकामोपमइतियदाजनायेकेचितस्तवेतितदाभयवाजेनकामश्रुपमानेकामयतोमर्थः १८
निषधादेशागत्वाश्रुगवेहनादिनावर्कीनश्चारणाश्रुतेवाजेनकथांतरेखश्रुनानलस्पगुणाभेम्पाहशाःगुणानांमथानकर्मतयानभिहि
नत्वाहितीयाहतादीनामाप्रधानत्वेनकर्मणेनाभिहितत्वान्नमथमा श्रुप्रधानेदहादीनामितिस्मृतेः श्रुप्रधानत्वेचयत्तोमिषेणोमाहतदिमे।
म्याहतादिश्रुमहत्वनोयेनामर्थकित्रुगोश्रुमयतस्पनलस्पकीर्तिकथामाहाणानयाभेम्याविरमभिमानयातस्थेश्रुभांश्रुमनोयसमाश्रुभिम
नामवनीश्रुमिमनायमानया भक्यादिनामह सलोपश्चविमनायमानयेतिवापाठः विमनाउमनाश्रुतमेनाप्याडकतेमनसःकीर्तिस्तयामितिवा

पाठः १५॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

विधायांगनागतामस्माहारः स्त्रिजगत् तत्र पत्नी निमित्ति जगज्जपत्नी निरहिते विश्लीमाद्विनाशनिः। ईदृशी स्त्रीयोयो लाक्षेपो काव पि प्रियं प्रियो चेति दम्पती लीला
गृहभित्तौ लिखितिसा भैमीकाकृतेऽशाग्रमं तत्र शिल्पनालेखितेन बलस्यामनस्य मध्ये पश्यति स्म ग्रथिलीला गृहभित्तौ लिखिभत्तमर्थो ख्यो भाव्यः तत्र सच स
स्वैवेन भव्याऽपि वेशाहः शातै विकानुरागादिशायकृत्तचेष्टा विशेषायोतनार्थः समुच्चयमात्र स्वतेकेनैवलभ्यः द्वितीयो नर्थकः स्यादिति एवमस्या
मेतादृशिष्याने यविशेषो बधेयः १६ सा भैमी मनोरथेन नवहमीकृतेन तत्लेखपत्नी निशाकृतिशिकस्यारात्रौन पश्यति स्म श्रुषितः सर्वस्यामपि स्व
मिलिंश्रुरदृश्य मयर्थमायर्मा महान्माणोकलेखनगोचरेकृतो निदर्शपत्नीमर्थः स्वमः स्वप्नेरवति सतेनमयमकः र्भिनेवाख्याने ख्यानातरेः यथा
यद्दृदृश्यते स्वमेनानुभूतेकदापिनेति मायेनजनमोतरख्यानानत्यानुभूतश्रुमन्तः संस्कारमस्मिन्नममदृष्टमप्यकेयर्मायमोलेवदर्शायनद्रमर्थः ।
प्रियं प्रियां च विरहे जगत्यपि प्रियो लिखितेऽपि लीलागृहभित्तिकाव्यपि इति स्मसाकार्थंतरेण लेखितेन नलस्य च नलस्य च युग्मं समीततो १६ म
नोरथेन स्वपत्नी कृतेन नलं निशिकमान स्वपत्नौ स्म पश्यति अदृष्टमप्यर्थमदृष्टवैभवाकरोति स्फुमिनेन दर्शनातिथिम् १७ नि
मीलितादृष्ट्रश्रुणा श्रीनिरयाहृदोपिवाहेदियमान् श्रुहितात् अदर्शीमगोप्यकरामवीहितोरहस्ममस्पासमहृमहोपतिः १८ ॥
वियावैदर्शनेपि साह्रादर्शनादहृहृच्चो स्किः विरहिणी नामियावलोकनेनयः स्वेनपायाः साक्षास्त्रिये नया स्वप्नेनस्वप्नादर्शनेन श्रियेयेति १७ नि।
मीलितानेत्रयुद्गगत्सन्मोघ तथा वहिर्भवानिवासानिवहिर्देवपच्चनेनष्टरूपसाक्षानमिति स्मप्रमयः इंद्रियाणि इंद्रियस्थानमत्तोत्तिगाति इंद्रियमि
इलिंगमित्यादिना निपातितः तेषां मानेविषयेष्वप्रवृत्तिलक्षणमुद्रितामनसापि संगोसंकेतुमेदानिनस्थते मुद्रितेनमुद्रितेनयतमिममपरः मनसोपु
दृशानि निरिंदियप्रदेशेवतनेकदापि नाग्रत् स्वमयोरदृष्टो मदृदृदृसं समहोपतिनेनलोकाभ्यां निदर्शितः निद्राव स्थाद्वैमी नलस्य साहाक्कारे।
माप्पमर्थः श्रयवमरदृदृस्स मसेतम तेषः विप्रवृपतेन्तमानिरिकः मातारूपः परमात्मानायन्तव मायस्पयोरदृष्टः निर्दयास्तप्रमवस्थ
यादृइयाणिमनश्चवेवपि नायदर्शपनेरतिधुनिः श्रवणलस्यसाक्षाद्भावेन प्रतिभासनात नस्तुष्मावस्याचस्थानवहानिः दृष्यकेन प्रतिभा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ने॰
टी॰ अ॰
८
8

मेवस्वमनमेवस्मात् नमस्तुभिनमिति अथच पृथ्यावियमावीयघिनेवेवयिनाधियथियधेधितेवस्वमासमेवेदर्शयति तथानिरस्तवीमनः
अभूतीवेवयित्वानलमर्शयप्रतिभनिः यवेमेकस्येयस्यायवस्थाचेयपिनलामात्मकरोवणितः १८ समर्याप्तेहितोभेमेयतिहेमतेदिनेमेहि
ममहत्वेयामे अथेशमावर्य अमीयमोग्रद्वेईवीयस्त्वनदथेकातेयमेवमाघर्येहनः अथेअहाभिरितिशेहेतिमथष्टस्तलायोमहतिभावे
दमेधिः अथेरमइतिरसमनभवत्रमिकात्वाणसावीविश्राम्यतीतिउरुरुस्थायमद्यत्पदमत्रिवेषापिनहेषाय उपेनमृतोग्रीअस्यगाढनाय
येयोतेपिवागत्रिभिर्मेहसेभयाभृताः अथेहास्मलामहमेनातारमर्थः उमरुस्थागमनलयरमनरः विमरावभूविरेशतिभीकीप्सुत्वोऽस्मुक्षे
मान्यमयोहिंभावस्य १९ समकौतीनोकौतीनोवयेयजः यदाप्रकातेःकौतेयश्रमेनमहदरशनियाःकौतेयामर्थः तासोऽत्रनासत्पवमोक्षिका

अथेअथेभिमहिमाहिमागमेयत्रिप्रपदेयतितोसमादिंतो नयंतवर्तोवयिमेहसेभयविभावरोभिर्विभरोवभूविरे १९ सकां
तिंकीतित्रजमोक्षिकमनः अथेनमेनर्वदनागणाश्रिथम करोविदसाभुवयेयेतेपिनेनलोपिलोकादस्थाणेत्रुणात्मकरम् ८०
नमेवलध्यावमहंततःमरः पारोरयोभानयजानमन्त्रः अमोचयमानिजयेवमूर्तयानपाविनिमेनतमियेषनेषयम् ८१ ॥

नि मुक्तापवमोक्षिकानिविनयारिभ्यक्रम् नेपामजोहामस्मानवेदनार्थगुप्तनार्थगुणमनाणितेयोश्रीलाअयेनेनहनाभोर्थयेतोपन
श्री तेभेमासेोदर्यंहिगुणसमहेनलोपिनतमुखादस्थाणेन ८० ननोभमीगुणअवणानेनतेशरीरयोभानयेनजातदेहः काममतमे।
वथवणसमयमेवावर्ध्येतझासयरीरयास्ववीययाप्रतिरनयाकेवनयोभस्यानेषयेमेतमेच्छन् मनसोमगुणाहेषेनदेनरयणाया
विष्ठ अमोवावामेोऽकिमेतिद्भवनमिधावयेमाहिनाधेवरूवः निधयानामीकोरोनेषयः तमेयवरमहाण् ८१ ८

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तेन भूभुजा बुलेन भेमी च्छिन्नो गुणसौदर्या हि: श्रवणगोचर: कृत: प्रादर्यातिशयप्रतिपादनया: सर्वेन येन नाथ्यवातिष्ठिशत्रु: नस्यनलस्योत्थेद
कृपै दर्पेन स्प्रेयाघनाशगपसंहित: सेयां जिनरघुर्येनेतेनकामेनयस्यान्मशरासनाश्रयोगुणो मौर्वी श्रवणगोचर: कृत: स्वकर्णान्तमाकृष्टम
थे: स्वस्मान्नावात्मनि संविग्निष्ठात्मीयेसाग्नियांयुते सख्यासावान्मावतस्येति विग्रह: सगोभनयान्मशरासनेनतदाश्रितश्रितिवा ४२ हिनाहितानपेत
यत्नमेनतस्माहसंस्कृते नदस्यास्मीति माहसी सचोधीरस्य मत्नलस्य नयायवशीकरणाय नदाभेमीगुणाश्रवणेनेरगुणाणां वीजयत्नविश्व
वनसेविनामपियदांसि मेचायेनिमज्जयामासवल्लवितर्कणयेयशांसि मेचायेनिमज्जयामासवल्लवितर्कणायेयशांसि स्थितिः परानयेत
विनाशरतिमेयाय: यशांसि तस्य नलस्यवा ४२ अनेननलेन भेमीनयानेनयकारेणपरस्यरागानुरागातिशयरवकमिति भाव: वीजयितिमवनोद
स्रकाशितेन श्रवणाभिः निषिद्धृगणः नमाभुना भीम [illegible] नदग्धै यत्थपसंहिते गुणस्मरेणवलात्कयागामनाश्रयः ४२ अत्रप्रा।
धीरस्य नयायसाहसीनदावलम्बितिस्थितैविस्मनायपन् निमज्जयामास यशांसि मेशायेमयविलोकी विजयानिनामपि ४२ हि
अनेन भेमीवरपिच्छन्नस्ययाविधेरवध्येकनयायत्नासितेन अभिहितमाहगनेदमागोणपदस्यपौत्थेरपिर्थकेञ्चुकम् ४४ ।।
वसावेधेकनयाकर्मानेरर्थकेञ्चुकभेदनेयत्नमितेनासिते यत्रकर्हो वाचार्थपरमामर्शको अस्यनलस्यतस्यमिदं वासृणभेयेर्थकञ्चुकं यो धः
प्रप्रचिकारैरपि प्रवेनगवाणैरभिहिविद्विनिमितिपत् नहियेमपलेकनयानिम्याहितमिमर्थ: यहायत्नकर्होकारणप्रयोयपसाहर्यहितन
स्माहियेमिनोरथेनयत्नासियत्नामीविवभावेयपेन: केञ्चुकावारवाणेस्तोमयतीतिकञ्चुकपदेन वारणोवाणपदेनवर्मवभातिपत: कणप
रोपकंकञ्चुकंवञ्चुकंवञ्चुकवालकंकेलककीलकम् इतिबालभूषणाकाण्डपाट: नदाननाहगमिमेकपदं सवासेनाहत्येतिविग्रह: तमा
हगनेगमार्गोरिमेकंपरेवा नेयमिदंः पञ्चनयामेस्वाहागमिहिकस्रतोमिमर्थः अनेगवेयविशानसामर्थ्याभावपातनाय ८८ ।।
।।१ महाकञ्चुकनिपातः १२

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै॰
टी॰ प्र॰
५
9

कामस्पाकिमनमहृर्णीनीयमस्तिजेनेनयमस्तीतिवा यस्मात्तेन तापितः पितामहो वारिजमाश्रयति ब्रह्मा पितामहः पाथेनातितप्तः कमलं वसति ।
समस्तेनेन नग्रस्यहृदा पितृस्मरो पि ये नास्य नापितः कृतः तस्मात् स्मरः कान्ति विषय इति भावः स नलस्तं स्मरं लङ्घितुं न शशाकेति शङ्के कयास्य तनु ।
च्छायतया तनोश्छायया तनुच्छाया शरीरस्य निर्विवेन स्वभावस्य मानतया यया लोकः स्वशरीरच्छायां लङ्घितुं न शक्नोति तथायमपि स्वशरीरच्छा
यारूपं स्मरं लङ्घितुं न शशाकेत्यर्थः यद्वा तनोश्शरीरस्य छाया कान्तिरिव कान्तिर्यस्य स तनुच्छायस्तस्य भावस्तत्ता तया स्वतनुसमतया जेतुं न श
क इति भावः तन्वी प्रस्तावि रहस्तेनापवर्तिता ज्ञाना कान्तिर्यस्य तस्य भावस्तत्ता तया स्वच्छायतया जेतुं न शक्त इति केचिद्व्याचक्षते तेन तद्रुपलक्षितो
ऽनेनोचितमात्रं न हि विरहे कान्तिहानिः किन्तु तनोरेव कार्श्यं भवति अत एव तिलकधीरनायकस्य परामि पुरुषस्य स्त्रीणां कान्तितारतम्येन मितिः ५

किमस्मदद्यापि यदस्त तापितः पितामहो वारिजमाश्रयन्मुहुः स्मरं तनुच्छायतया तमात्मनः शशाक शङ्के स न लङ्घितुं नलः ४५

उरोभुवा कुम्भयुगेन जृम्भितं नवोपहारेण वयःकृतेन किं त्रपासरिद्दुर्गमपि प्रतीर्य सा नलस्य तन्वी हृदयं विवेश यत् ४६ ।

अपह्नुवानस्य जनाय यन्निजामधीरतामस्य कृतं मनोभुवा अबोधि तज्जागरदुःखसाक्षिणी निशा च शय्या च सुधांशुकोमला

वयसा यौवनेन कृतो वयः कृतस्तेन नवोपहारेण नवोपायनभूतेन उपायन उपग्राह्य उपहार इत्यमरः उरसि भवस्तेन उरोभुवः स्तनयुग
उरोभुवा स्तनयुगस्य तत्रैव भवं कुम्भयुगं च तेन जृम्भितं किं पीनस्तनयुगे यौवनेनोपायनीकृते कुम्भद्वयरूपता किं प्राप्ता नो चेत् तेन तेनैव हेतुः प्रस्ता
मानवती लीलाकामवतीः सर्वदुर्गं पन्तीर्य तमलस्य हृदयं प्रविवेश अस्मयति कुम्भयुगं महद्दयं निपायनपारे किं गलदुर्गेन तत्तिनलाहितस्तम्भेतरेव प्रविश
ति तथेयमपि स्तनयुगमेव कुम्भयुगं तस्मिन्निपाय नलस्य च पानहीनं प्रोषितहृदयं प्रविवेशेत्यर्थः ४६ निजामधीरतां मनोभावापह्नुवानस्य गोपय
तः आवद्धः अपाशयाली समानः इति संप्रदानसंज्ञायां चतुर्थी प्रयुज्यनलस्य स्मरेणोत्पन्नकृतं तं विरहव्यथारूपं केनापि न विशा च शय्या च बोधि दीपजनेभ्य
दिनाकल्लरिविणा अतः तासीदिमर्थः कोऽपि सौजागरेण दुःखेन समर्थित्वतीसाहाय्यस्य पततीति साक्षिणी साक्षाद्द्रष्टरि संज्ञायामिति निपातितः तथा च स्या ।

५

४७।

५

मधुः ऽः व्योरिसहित्सस्नेनर्मर्यकेदर्पसेतमोपिविदर्भगजेभीमनरेंद्रस्तोनायावतदिकमिकः अथावनेदेवः मानिनोननावरमोघत्विचेययाभ
वतितया श्रेयेययाभवतीतिवापालेस्पृंचेति अवेवमजेतिपके श्रेष्टमयाचितत्रेतेननमजेनिदेवाहूतेवरः श्रेष्टत्रिपक्षौवमनारूमिये पक
स्तकेवलेश्रेष्टरममरः ४८ अथेनलःकामिनमपिवस्तनिश्रममरःव्योमिनयाहियोगजोनिःश्यामपेनतितिरूतेस्म अथयेययाश्रमितिवियो
गः अथापिमोमरभावेनमुख्येविषोगशन्नूर्याणमभवान् हृदयसत्वकोव्यापारोभिनयःवृतोकेसाहिलेपनेनस्पृयिष्टकारंरोगितांप्रकरी
करणादेगसमापोडरतेचापलपतिस्म ४९ अथेनलोमिथ्यारश्रोमियोपदभाषतमिरोननशयांक अथेविपादे कौणावारंतेशिलमेपोवैमि।
कः शिलमितिवक्रेनेसभावामेवालपितामप्रनःप्रनरूपागितानुपेवमसमूकेनाऽयेणमकेवमोहयामः ऽदयेनेदेवनकयेविनिद्रोनेशको
सोयेपितमोपिभूर्योनमश्रभुविदर्भराजेननयामयाचन मनेमसेवमैवमातिनोवंमनेतिन्नलेकमयाचितवतम् ४८ मयावि
यादमिनयादयश्चविजगोपतिः श्यामनतिविपोगजाम् विलेपनस्यापिकवेरूभागताविभावनाश्चापललापपांडुताम् ४९ ।
यायोकलिरोनमयेननत्थियामयेवभाषयदलीकवेवितान् समाजपवालपितामवेणिकेंसमस्तयमेवमभूर्वनासव ५२ अ
वापमापत्रपयमपतामभूपतिर्जितेदियाणांप्रतिकोतितरिपतिः अमेवरणेकरवैरिविकमेकमागातत्रसरतापपेपुषि ५२ अयेन
क रागमूर्वराजनिनसावोनुभवपारवश्यध्यानेननिह्नवानिमर्षः १ (राहमिदंकिलाभवेंशगाविवेकमन्नलानचापलम् ॥
श्वसाधारयोकालेपिकंःह्रजेतिपवमं सममसागमोहावरोहमूर्छनाः नितेंद्रियानामादेश्यमतपवकीर्तितसोपेः सत्योनलः मतनलमा
यकस्मिन्सतिसंत्रियतेमाञ्छायतेप्रनेनेतिसेवरःमनविपतेयसागावसेवरः अगोप्यरमर्थः नाटयोकामपराक्रमेकमेगानमभायोयकलंमा
वतिसति ५५ हेयोपादेविचारोविवेकः तमप्रवागणनलमिदयपतेरोऽनालमभवत् नसमर्याजाताःनेलमितिसम्मर्येदितीयान
लरूपिंचापलमिमर्थः गंत्रनेहगाहीतिवर ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै. टी. प. १० 10

मेस्मोरमासे भोगे श्रुतिरुद्धे निवारणमशक्तेवापलमित्यर्थः नसृजतीतिपन अथमीदृशः सर्गनिसर्गः नित्यस्वभावः अथमेवनित्यः स्वर्गस्सर्गः
स्वभावांतर्मोत्तानिलयाध्यायदृष्टिविषमरः यद्गानन्तरमामति रुद्धमनिवारितं सृजतीतिपन् अथमीदृशः कामेनसृजमानस्सस्वभावः अथच ।
कामोरमामनिरुद्धमेवपुत्रेसृजतीति यदयमीदृशः दृष्टिस्वभावस्तन्निर्दिश्यमानमतिनिर्दिश्यमानपौरुषदृश्यमापादयेति सर्वेनामानिशयेण
नहिगर्भेनिभवति सततोनिरुद्धेवयत्नवानपिसभाया मनेगचिह्नपोरुत्वसस्फुरणोत्रः खिलनादिकेचविनाषदृत्तिणाख्यातेनोषशाकतदा
नपवनस्त्रीगक्षयनादेशस्त्रीतलवानादिदेशोरहः यदेपोचनिषवित्तमेवतत् ५८ अथकोमानिरस्कृतकामः मनोकारेणतिरस्कृतंमममेको
पोतिभावः अनलस्य स्वरहस्येतेमित्रेसहनगरसमीपस्थवनमीलिताः कितस्मपुष्पवत्सेनतः तेनवनमितिकर्मणिद्वितीयाः अत्रनीविनोज

स्मरस्मरमामनिरुद्धमेवपत्सृजमथसर्गनिसर्गईदृशः ५९ अनेगचिह्नसविनाश्यशोकतोयदाभिनेसमदियत्नवानपि लेणेनदृशा
सविहारकेनवानिषवितदेशमिषेणैनेषधः ५० अथस्त्रियाभर्त्सितमस्मलीकोकृतः समेवयमैः स्वादृस्यवेदिभिः अरोपकेंठसव
नैकिलेत्तिनादिदेशयानापनिदेशाकर्यरेणः ५१ अमीतितत्तस्यविभूषितेसितेनवेपिसानेपिवयोरुपादिके उपाहृतमपमनन्तः
(वेवलैः खेरावलैः तोमितमननमरोदरम् ५२ ।
नान् यानायपानमानेनमातापयामास कियार्थोपपदस्यचकर्मणिस्यातिन
इतिचतुर्थी उन्नकेटापनोदेनामर्षेननभुवननिरीक्षणेरतिकिलेमकेकिलागमालीकाहविदेतत्वेदनाय ५५ तेतोनिदेशोनेनरा ।
सस्मीनिदेशाकारिणः अलेकृतेनपवलेवेगेनपौरुषेणसवेननतस्वतेअरूपप्रमाणाधिकेनभावेनतकिमयोचपौरुषम् गर्भविश्व
तदेः पाणिनस्पाणेपौरुषविश अथेनवपलैः खेरायैर्योक्तलितास्वपालाभ्येतरेशमपमानीतवेतः खेरैः खनमः इथिवीमषो
लोकोत्तरः स्मृतइतिशालिदोत्रे वाणिशनानमेहरेस्मरः ५९ ॥ ॐ रामायनमोनमः ॥ ॐ यमनी ९

निगलव: केटदेश: निगालस्यगलोद्देश: समर: तत्रस्थितयोश्चार्पत: सदैवमणि: निगलनोद्देवमणि: प्रदिष्ट: स्पाकंदनस्मापिवगेव।
मान: इन्द्रके: सपद्मणि: प्राहु शैलेनवर्ण्यते नस्मादेवमणेस्सकाशाद्दातवेणाग्रेनरेभव श्रेनर: तेनावहुगामिनाकंबुग्रीवाग्रीवेरोवासावद्
ग्रोणात्कारिकेसमर: ग्रवंटुग्रीवाणामिवामार्गेणोत्थितै: वेष्टेतेन: सटंशै: स्फटप्रस्फुटा: केशा: केसरकेशा: तैरेवकिरणैर्विराजितेदृश्यमा
हरोहेतिकुलकोतेनसेवेथ: ५७ वेणातिशययाभ्यासस्थेमागतै: लोकस्यानुपरिमाणेनाकितैमनोभिरितानवरतभूमीतलसंवंचनोत्थि
तै: पांसुभि: चरणेशुसेव्यमानेमनसेपिवेगवत्तरमितिभाव: ५८ बलाचलेतिचेचल: वरिचलिपतिवहीनामयपाकाभ्यामस्पेतिप्रबु
द्धिर्भाव: शर्वस्यागामस्य हटस्य: प्रयोपावायेयपस्यनस्वभावस्तमानयावेश्यास्त्ववेगाहकागात्रातेवक्रभपनमिवविवस्रहिस्करिनाथ।

ग्रथ्यांतरेणावहुगामिनाप्रतानिर्योपिनीनायमहत्सशैदंरे: निगाल्तगारेवमणेरिवोस्थितेर्विराजितेकेसरकेशरश्मिभि: ५७
ग्रनस्वभूमीतनजुठनोद्गतैरुपास्यमानंचरणेषुरेणुभि: रयप्रकर्षाध्ययनार्थमागतैर्जनस्यचेतोभिरिवाणिमोकितै: ५८।
बलावलेपादधुनापिपूर्वयाप्रसाधितेमांतमनोरमेस्विते मशंसितागावेहकिलायमाशयेसवयेहयसेतिचमोनमाप्तितम ५९।
महारयस्याधनिवक्रवर्तिन: पयानपेक्षोद्ध्रहनायकल्पिते रहावदाताश्रमिपाहनीहपंनाहसेनमेनर्वेलसर्वतारवे: ६० ॥

रोभवनोतितरांहेकिमितिनावोवहिमनसाह बाचाग्रेलवेगवेताकथनेनपर्याप्तयतोपेनल: स्वपमेवहयस्पसहृदयेनानेनोकिलतिषयेत
प्रपाहृदयविवाभिततान् इतिपर्यवित्तार्यमानोमाप्तितेव ५९ महाकायामहात्मानोमेवडेरभिनि: स्तना: महाप्रुडेप्रुप्रप्रतेनेनतेहिम
हारया महारयस्यनयावक्रवर्तिन: सार्वभौमस्यनत्स्याधनिमार्गेयरेणामयानामनपेक्षयाइहहनात् यावापेक्षत: इतियानपेक्षेतनघत
इहहनेवतनसाहितिवा पयामासितमतेपवर्तनतिर्मलप्रभावानेनानीहयापरोपितोहाहकानोरवे: प्रधनिषनिरहितेयथाभवतितथा

वकेरयांगेवर्तिनः धनिरहितेवकेवर्तिनः श्रधनिवकवर्तिनः रनिवामरहाणामोमरणणमरणाणम नमार्वेनरयानोवलेसैमेसनेवातहैमने ९
नै॰ पवलगुनेः चोवसेणामवनः श्रह्नुरसकेदहेशमसवमानेनवलमायरयाम्मेनविरूहनैः विरूहसकरौणारम्मनोवाजिरानवहर्षकाशापेते
टी॰ प॰ चामरवीमनेहिरातविरूम ९ वगगेवैसंर्थेनिनसगरूहरसर्वर्धभनतापोरुषेपिमुवेलनवीरैरम्मवलायायतिभटवैशमुवेनेमुवेल।
११ मावलगावलावोषमानभूनगवहवभासनेतेननकेवतेवेगविग्रषवारलनविनपिनेकिनफणिभटणपोरुषेपीतिभाव ९२ ।
सभूंमीशेनलः रेरणेनमघमारूरोरूपाकोरहेतिगभेयमलीतिपाकयासनः रेरूकोरूयोनितनिखिलरूपः विरिनमिविलयैलमम ग्र
सिनाहिषश्चवलनाउपेयुमसिवेणाउवमयवकेमरमव स्फटेवलमामरमुमविरूनैरनिकमातेनिनवाजिरानिताम् ९१ ।
प्रणिदिनिहमवहारणोरुषेमुवोनुषकायनवलावलया उपेपिवोसंघनिमलनारघसयेनिनममसभंगरुनहताः ९४
मसिपुनेपीनमरूः सहोदरेरसंनवदेः श्रवमसिंधरूणम् निनाहिलसाभूदनसगेवनलमारूरोहतिनिपाकयासनः ९१
निनामसूयारवतीहाणीपिनिसकटारविरेकिनपाणिपेकने नमघवाराजवनामयाणिनेमकामारूपामउनेशामनवः ९ ६।
श्रनसेलोचनेतानेयस्य श्रनसेविशासेलोवनेयस्येतिवा श्रनसानिलोचनानियस्येतिव कीदृशांरुयेसिपौरैयोनाताहिंधोस।
मुहज्ञानमितिव नयावेदनलम् श्रनएवसिंधोसमुद्रेजानवेहमोदरस्तोषैः श्रवसोनलौमीरसने रेयोनदविशेषवेजासिश्रनो
सरितिश्रियाम् ९९ विकसितकमलविहितपाणिपंकजेनवापिकायामामिने मनोजीतामउनामउवरूलास्तेषामीषामीहफेर
विषमारूपानिनाकिरणारवफटमकेयथाभवतितथाभागणवहृष्मामरविषमभ्मानोकितपाणिपद्मवेगवनरगगामिनंतेम। ११
नुनेशेनलेषमिरूपालनाविनोवामवमवाराजनगः ९४ ॥ नमोनमः ॥ मैं नमोनमः॥
© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वाहूत्सावस्य वाहेश्वरो हरोऽसंवरणोऽविनोत्रावेषोऽनेपथ्येवेशः इति वा वेशस्य निवेशः वेशसमानार्थो वा वेशशब्दः तेन पेशलः रेशास्वनल:
वतिवेगमयमनेकमात्मनेवभूषयितागकेनानेकसंतनिश्चलनेत्रपक्ष्मभिर्नगरवासिभिर्लोकैरीक्षः नगास्तंममस्येति नगरेऽस्य ममश्रियिष्णुक्ष्मा
मयरोः नगपाण्डुपांशुस्थषष्ठेति समयः ८४ निर्योपार्थस्थितो कालविशेषोत्सवयोः तगरसमयः तेहप्तातीति तगरहार्याः तस्याः पतिः त
स्मदयाः श्रहणिधूपोसिद्धनामाह्वनानियतेयमस्य प्रहहृतः तस्मेवपोहपणसमपयनलः श्रयाते तरवाधनाश्रय्येनयोग्यवेगेनाछन
ताभिजनहशिपरस्पराभिसंदेवश्रोनगराद्बहिः तगरद्भूत यावत्समकृपयंपतिनावदेवनिर्गत इतिभावः रेशोपिवहिर्निर्गच्छन्

वलेनलेकुमममहारथेहतुयेमवाहवाहोविततेवषपेशलः प्रमोदनिःस्पंदनतालिपक्ष्मभिः जनोकिलोकैर्नगरालयैर्नलः ८५
तगरादयैभतगरादपतिप्रभः प्रभंजनाछेयजवेनवाजिना: सहैवताभिर्गजेनहशिक्षुशिभिर्वहिः प्रशेभूमस्तहूतयोरथः ८६
ततः प्रतीक्ष्यहेरितिभाषितीपरस्परोहासितशाखपल्लवैः प्रयामधंमारिवलेहृतन्दलानलस्यनामीरगतेवितेनतः ८७
प्रियानमस्माकमियत्कियमदंपथनदंभोधिरपिष्टनायतो रसौवपदैर्निजवेगगर्वितैः पयोधिरोयतप्रशृङ्गतेरजः ८८॥

शिभिस्सदेवनिर्गच्छतीति ८६ ततः पुरनिर्गमानन्तरं प्रतीक्षाकथेहि प्रमरस्यहारं कर्वितिभाषमाने मम्मो सेवायारितशाखविलोरथापारि
तकेनाग्रेयायापारितानिशाखाग्रावेपल्लवायाम्यामितिवानलस्यनामेरसेनाप्रवेगतेसाद्दिनामस्यवाणणवलेहृतन्दलोस्यश्च
हेवकृतः ८७ प्रस्माकंयथातेगमनाय रथेपिराक्रियमदंकियत्स्थानपदंश्ववसितिस्थानयाणलकोश्रिवस्तत्रननोहेतोः समुद्रोपिस्थ
तोयतेस्यलमिवाचरतकर्तः मदमलोकस्येतिकाट् रसौवनिजवेगगर्वितेरश्वैः पयोधिरुशणपर्यासेनरजेनेअथ्यापितम् ८८ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै॰
टी॰प॰
१२

हरेर्विलासैरेकैकेनास्महायेन पराचरणेन परा कायमाकांतेन तस्माद्वस्यचन्नभिरपि पदैः क्रमेणाह विलासमस्माकं मन्येत तिन श्रितानने नैः तैरधैरवन
मस्तिकृतः क्रमस्य रागविभासैर्येरीदृशैः सद्भिः सवर्तितेति निमृतम् हरिशावकलादेशोक्तिः एकस्य हरेरैकेनेपदेनाक्रान्तेयदकाशं तस्य बहु
नोहरोणां वन्नभिः पादैः क्रमणोल्लंघनाद्वयातिदिवानन्तशुश्रावाऽनन्तमार्ग मार्गणानि मृनारमर्थः एकशब्दादेकादशाकिनिस्त्रास महायेश्तिचकारान्
समयः एकाक्षीनेकपदकः समस्तः ८९ तस्यतनलस्यसेनाचरः सिंधुदेशोऽरवाग्रवागानिनोपेदेशोऽवश्चाद्भृतयवनेविहारदेशाबाह्य
देशाग्राण्यवहूस्लरंगमानपिसंदलीयाविविशेषकारयेति समग्रपिशद्वात्सयमकुर्वन् पकारयेसमर्थः यथावोइमितिज्ञानेऽश्वग्रस्वबन्नाऽ

हरेर्यदाक्रामि पदैककेन त्वं विपदैस्तनभिः क्रमेणापि तस्य तत्र यशा हरीणामिति निश्रितानने नैस वर्तितैरर्धनभस्तुत क्रमैः ८९ बभूव
गलस्य रयस्य मार्गं निनोजिनोक्तिशुश्रूषयैवसैंधवाः विहारदेशं तमवाप्य मण्डलीमकारयं भूरितरंगमानपि ९० हिमादिरेवास्य
विलेखितादिशोपशोभिरेवाह्विरकारिणोऽस्तम् इतीव धारामवधीर्य मण्डलीक्रियाश्रियामेऽग्निरंगमेः स्थली ९१ प्रवीकरसा
हृद्येन यात्रमीक्षितानातपत्रस्यतलस्थलेन नलः महत्किमं हापि न तासशितेविनम वामामयचक्रं चक्रमात् ९२ ॥

विहारदेशं तु इदेवाल्पयाप्यमण्डलीकृताविशेषपवलिसभूमिवाकारयेति तयेमर्थः श्रुराधेयामसितेश्वराः मताङ्कताबाह्नतिम्नाणः र
तिनः तरंगमानिति सङ्कुचमतरसामितिहिकमेकत्र ९० प्रसनलस्यश्रृणूभिरेवदिशोले लिखिताः प्रस्पशोभिरेव मसुदेहगोष्ठ्यहृतः गोष्ठ
इवदन्ताया सेन इतीवधारांगतिविशेषेति स्नकमस्य लीकरणाश्रियेतेः स्थलीभूषिता मेदिभूषायाम् प्राक्करिले योरितढौ हितवल्गि १२
तेसवन्ते गतयामः पंचधाराः ९१ नतोनिनक्रमस्य तलस्थलेयघेनयाप्यमौर्ध्वमुखानि समग्रकारयत् नामेवमीयवाग्रयापिकिं नशितं ते
[illegible] सलयाविलसिनं गामतायामितान्मनोपदम् शितविपयादानेवा ॥
श्यितशितनपव शक्रशक्रोशक्रोमिकुनिशितते सनिमीमे

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

किंकृतावानतो सम्पूर्णो वाम्पया पारिमोयः कमायादेतो शयतावामामयाः इंतमनुषेभ्यो मतरस्यानू वः मयाइ वेतिमयाइ प्रमयः वकाकाराघ
वकमावकसमताद्दिलगणनिनकवतले इति कवकाणामेऽलानुरोधेनैव शमीरकारणे हिनिकौशलातिशयो योमते ॥१२॥ ततस्मात्स्यः धनी
कयाधृतेवारणाधेयपेः संतोषेकयाधैर्यकयावाः पल्लवरागमाश्रितेनिर्विरकारणमेव मेवकंवकीडवनेवणगताविवेषा ककःमिवर
िविशविद्रुमरागकुरितेनवे ‥ भवारानिधिस्वमसमिक्कया यथाविशात्तिनयेमर्थः ‥‥ पल्लवाहहतलानोष्यानधृतेनविरकावि
नोरुभु ‥‥ रिस्मिहेयमाविशत्तिनयेमर्थः क्वायामर्थपियाकोतिः स्रियविवमनानयः ॥१३॥ तस्मिन्नपेवनस्यरपपर्यतेमाण्यानिकोतरह।
हमौगौमतिश्वरवामिनामनुगकहेषु समहूहमरदयोर्हृष्टियकौरःमस्टेहनलोतपर्यंतेमाणमवर्तिगेहकोनानृप्रियेयोयमनुवजनेरिसकेः
विवेशगतामविलासकाननेतनतवाणमोपािपतिर्यतीकया शवालरागमंकुरितेमद्गुमयाहरिवेनकायमिवाणिसोतिर्पि ॥१३॥
वनोतपर्यंतमुपेमसम्हे कमेणतस्मिनवतीर्णे हकये मवर्तिहृष्टिप्रकरणेः पुमेकसोःमनुवनदेशसमानवपुभिः ॥१४॥ त
तःमरसतेवफलेव मेनुलेमसे पुरवेवोगलितानननापियः निवेयमानेववनपालपाणिनाथलोकयकाननकामनीयकम् ॥१५॥
फलानिपुष्पाणिवपल्लवकेरवयातिपातोऽङ्कतवानवेपिते स्थितेसमादायमहर्षिवाईकाहनेवदानिहमस्थितयाविभिः ॥१६॥
ग्रहपर्णोमोवनेमलेकाननव ग्रेतस्मावसितनममोवरूपनिश्वयतिक ॥१७॥ ततोवनप्रवेशानंतरं रम्भेपुष्पफलेवमेपुत्रावीतोगुलिर्षेसनते
वनपालस्यपाणिनाथहर्षमानेकाननस्यकामनीयकंकमनीयतेरनाथलोकयत् मेपुरवेहस्यतेमेपुरवेनायया पलसेपुरवेर्दर्पणेनेवः
कमनीयपन्हायोपगाद्रुपोत्तमाहातीव ॥१८॥ वयमस्लकरणस्माग्निपातेपुरकमे अद्भुतोयावातोवानमाधिः तेनकंपितेकरपववे प्रययव
यत्तोपतितिण्णुमत्ततेनोद्वोतोयोवानमेतेपल्लवपववकरेफलानिपुष्पाणिवसमाहाय ‥ शालिविभिर्महर्षिहृतसमूहदनेनसमनतसा।
तिर्यगपाहिते हृदनोमसमूहवाईकंहदस्थितिवकयपितिवृन वार्षिकंभावहृदयोरममरः प्रतिर्थैरिहमानिधिप्रयतितयिवसेनेयान् ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै० टी० प्र० १२ 13

वनवासिनः सखिने विपिनस्य महर्षेः स्वातिथमावरेतीव समेतः पाथिवनः इति वेदस्याङ्गोपात्तनमपि इमते १६ कौनकेविनयानोग इत।

म्यैकनलले कामयानमेगलेरनिया हवमकाशः कौनकेकामो स्यास्तीति कौनकोविरहो मन ललन्त्रवने केनकेकेन आविकार उष्णे।

रहरंशकोरुणेविकसितपत्रपतिस्थितमधुकरस्वधनाशिवपरिभागमानिनेतरिव्हचरणशीलेन्दुरयेणोरथाने भ्रमरकरेरेव पद्मवृन्दमहा

रपपशः भ्रमराग्रभूमगणाशीलाः कौनकमितिविछंलगितिस्थनेलक १७ गताकेनकेविभिः श्लोकैः रूपालभतेमोकेनकनकेकणैरेः क

हूरुः स्मरः कणिस्लापतिकणीमवाणेशरः सविवियोगिनो हृदयेस्मरणेयनेहृतोनिपीयमननः कारणात् तेनाहृदयाहाक्षाकर्षितया

रक्तमशाकनयानेषांविरहिणामेनकृषाणहर्षोत्वमनमथरहराहिनाशिवेननित्यमेयननेत्रराकर्षकर्णिणिशितनयाविरहिहृदयेष्वनि

विनिरयत्रालिगनालिकेनेवांस्मरोकन्द्रमनणिवमेनालिने रथानमनसाम्बविसस्वयेशः सकोतकौतवरद्दृशोकेनकम् १७ वि।

योगभाजो हृदिके रूकनकतेनिपीयसेकणिशरः स्मरेणापत् नेतोङ्गाकर्षनपातरेनकृहिणीयसेमन्मयेहहराहिना १८ त्वद्द

मृत्याकृतिवेनकामिनोमनोभवः सौख्यतिरयेशः पाणी स्फुरेवपत्रैः करपत्रमूर्तिभिर्वियोगिहृदारुणिदारणायमे १९ पत्रैर्मेद

स्विनकरोपिभीमजापरेपरागैस्तवद्भूलिरस्तयत् यसनवंधांशरमालरोतिमामितिकृपाकुम्पतनेनकेनकम् २०॥

त्वमस्मरन्नभमोकृतपवेहहवेतनः परेश्रपरतिकेवलेनिपसेरमर्थः १८ नवाग्रमेवसवीतपाससायेनहृतोकामः कामिनोः कामीवकामि

नीवतयोः श्रमोस्त्रियामेकयोः इयेषासौश्रेयवसीव्यतिश्रविशयपवानुरागकारितानां कामिनोंइयेषः कामिनोः कृतेसौव्यतीति वाकरपत्रेदा

रुकेदनशीलेनरूपैः पत्रैः स्फुरेयकेविरहिहृदयपवरारुणिकुशदारणायमसदारुणश्चावरसि १९ पत्रैः श्रेष्ठमयमधुनास्विनश्रेष्ठीभूतः

करोयमेरयोपिकामः तवपरागैर्धूलिरस्तयत् इतिपुष्पोहस्तोधूलिरस्तः तेऽऊर्व्वन्दमयेतीनमरंमोपरोधीनंकोरोतिरतिकेपनतेननलेन

केनकमभस्यांव पानुक्ते हरिहस्तश्रुशिनालिरयेपोमनाकरेपरुषी करोतितहृदयमपिकामः परागैरितिभावः २०॥ ॥ १२

दो गर्भीदानोषधेद्दृशीतिदोहदः हे हनष्ठाघोष्टमष्ठमोष्यामीनिदोहदधुमी नस्मिदाडिमेड्मेफलानपश्यन् कानिषविद्मंटेशोस्त्रुमेभीतस्याः स्तनेंगतामपेयम
र्येतपास्तनः पूमस्तदयानुपायकान् अथोष्णांवदानिवेभमीलनयोरिवास्माकेनेगतामूयादिति कामनयाथोष्णालासंमेनो पूमपानेऊर्वाणावणाः स्वनपसेतिन
फलानीतिममनेस्मेमर्थ्यः यथानितिमयाशापोयूहशः शः नपस्यतश्तिकर्मणोरोमऊतपोभ्यांवर्तिचरोरितिरूपासमयः ८१ अत्रैतानलोदाडिमीददर्शत्रिगुण
दीप्तदीवादीपदीऊवलदाडिमाविदमवः कीदृशी वियोगिनी विरहिणीर्लेविभिः पतिभिर्युम्यते इतिवियोगिनीतिचकांतस्मरणाद्नेः शकदष्टद्नरोमांचो
अथवप्रियस्मनेः स्पर्शेपियम्मनेरिवोद्गतकंटकंच इदृगता विपस्मानऊपमये उद्दीनशवदृः रोमांचकेडुमोगे अकंटकः परिकीर्तितः फलेपवस्तनोता
देवस्यानेतत्रविदीर्णरागिरकेहत हृदयतत्रविशतिशुकमुखोमवसरस्यकिंशुकऊस्तमवाणायस्याशाना अथयवफलमरहशास्तनीनयोः स्यानेमथ्या।

विदर्भमद्भूतनतेयनामयोवदानिवापथ्यादलेनपश्यतः फलानिभूमस्ययानयोगुखांमदाडिमेदोहदभमितिद्रुम ८१ वियोगि।
नीमैत्ततदाडिमीममैत्रियस्मनेस्पष्टमुदीतकंटकं फलस्तनस्थानविदीर्णरागिहृद्विशःकुकाप्रसरकिंशुकाशुगात् ८२
स्वागतंचेद्गुनिभेकणीयमाप्तःटपलाशेषुनोपलाशनात् मदूममालोकतलंदरमवितेवियोगिहृत्तंडितिकालखेडनम् ८३
नवालतागंधवहेनचुंविताः करंविताणीमकरंदशीकरैः दृशात्यपाणिस्मितयाभिऊद्दमलादीगहदाभ्यदरकेपितेषु ८४ ॥छ॥
यदेशेविदीर्णगदिश्चतरिकेहतननविश्तिशुकास्यसहगानिस्मरस्यपलाशऊत्तमामेववाणायस्याविरहिणाः ८२ वियोगिनोहृदयखेडितिस्मरस्यार्थेवद्रा
कारवाणसन्निभे अथैतत्कृपानोपथानोपलाशनान्मापवृभद्दणात् स्पष्टेममेवपलाशपलमश्रानीतिपलाशरमनर्थनामनिकिंशुकनामनिद्गृनेश्रमववंप
वेमनलोपश्यत् किमिवावितेमलनेकालखेडजातंवडमिवद्दिणपार्थेप्यहृत्समोसेयहृत् कालखेडचलाग्रुहिधांकालखेडयहृत्नोत्समेदमेहमनः
किंशुकहृतंवियोगिनाकालखेडशाकलमिवापश्यद्दिमर्थः ८३ गंधवहेनवायुनागंधाढेनकामिनावचुंविताः मकरंदविंदुभिः पुष्परागकणैराश्रिताणी अ
मत्रमैदनपविताणीविकासयोभिमुकुलामेदहासचारुदंताचद्दमीषत्कस्तनैः शतिदरकमिनी इंषद्यद्रोचये नवालता नरणीवदरोभयमादरः स्नेहः
ताभ्यामकाराभ्यांत्रयेणकर्मनेत्रेणकरणेनपीताद्दष्टा नविपतेवालतापस्याः स्यानवालतानारुणीश्मर्थः नेममासः ८४ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै॰
टी॰ प्र॰
१४
14

पथा एव पतङ्गाः शलभाः तेषां हिंसनैर्नानाविधपापकर्माणि भ्रमररूपकज्जलव्याजात् उपार्जयन्तीः चम्पककलिकाः कामस्य बलेः पूजायाः दीपिका इव सनलोऽपश्यत् ८५
असौ नलः कुसुमेषुगर्भगं विरहिणामन्धंकरणं परागं ममन्ते स्म किमिव पूर्वं हराय स्मरेण मुक्तेषु बाणेषु लग्नं हराङ्गभस्मेव अन्धोऽपि यः क्रियते तेन अन्धंकरणः श्राप्य भस्म
गमादिनाद्भुत ८६ विरहिणामवस्थां पिकान्मकाशात् इवेच करुणा उल्लसन्तीं पिकमदनकरुणाकुले च हृदि शोकवने भृङ्गहुङ्कृतैः आकर्णयति सति अनास्थया नाट्येन
पुष्पकरप्रसारिणी स्थलनलिनी परितप्तो नलो ददर्श किमिति हेतुरेणो निद्राः विवर्तितं मिलितं वा विकासेन नकरं प्रसारयन्तीति मर्थः करणास्तु रसे हृदि ते हरणार्थाक
हरणमिति तेन नियादेव प्रकाशः श्राप्या नयनयोरास्या ८७ अमुना नलेन सहकारतरुः अदृश्यत सालः अनेकरकरुहः मातरमभरः किञ्चिदिव वक्तुरङ्ग

विचिन्वतीः पान्थपतङ्गहिंसनैरपुण्यकर्माण्यलिकज्जलच्छलात् व्यलोकयच्चम्पककोरकावलीस्स शंवरारेर्बलिदीपिका इव ८५ अम
न्यतासौ कुसुमेषुगर्भगं परागमन्धंकरणं वियोगिनाम् स्मरेण मुक्तेषु पुरा पुरारये तदङ्गभस्मेव शरेषु सङ्गतम् ८६ पिकाद्वने शृण्व-
ति भृङ्गहुङ्कृतैर्दशामुदञ्चत्करुणां वियोगिनाम् अनास्थया सूनकरप्रसारिणीं ददर्श दूनः स्थलपद्मिनीं नलः ८७ रसालसालः स
मदृश्यतामुना स्फुरद्द्विरेफारवरोषहुङ्कृतिः समीरलोलैर्मुकुलैर्वियोगिने जनाय दित्सन्निव तर्जनाभियम् ८८ दिने दिने त्वं
तनुरेधि रेऽधिकं पुनः पुनर्मूर्च्छ च ताप मञ्च च इतीव पान्थं शपतः पिकान्द्विजान्सखेदमैक्षिष्ट स लोहितेक्षणान् ८९ अलिस्रजा कुड्म-
लमुच्चकैरतिनिपीय चाम्भःसमपीरयाद्दृशा सरूपकेनेव विपद्वियोगिनामुदीतमानं किल वानशङ्कत ९० ॥

व्रतिरेव रोषहुङ्कृतिर्यस्य स्फुरद्भ्रमरः वायुवशचलैः मुकुलैः कलिकाविहरणे तर्जनेनाभियदातुमिच्छन्निव अन्योऽपि यस्तर्जयति सहुङ्कारोऽर्ध्वं तर्जन्या अङ्गुलिं चालयतीति
भावार्थः ८८ हीनसंबोधने रे रे पान्थ त्वं दिने दिने पिकः शाखेभवत्पुनः पुनर्मूर्च्छ च मूर्च्छां मा इह सम्प्रणायय तापमङ्कं च स्मरगतो पान्थं अग्नेरमादि नाम स्मराद्यः
इति पान्थं शपतः स्वजातोऽपि हि तेन रक्तं पिकान्द्विजापतिततोऽत्रालक्षणं स सखेदं प्रददर्श कोपाकुलो हि लोहितेक्षणो भवति कोपि स्वभावादेव रक्तलोचनः पिकरुतं
श्रवणमिष्यान्नोऽकार्यं मूर्छा तापश्च नायते इति शापदे नो अन्यत्र हते पक्षीति शास्त्रेर्द्विजोशापेद्दा वयस्यासन्नोपपत्तिपत्ते लोकमार्गभ्रमपदेषु कववने तेषु निमिषं यावत् नलं
नोतिपातः पद्योणिनिमिषमितिणः समयः ८९ अलिमालया उत्पतितया व्याजेन गणवत् वामे येन अग्रके स्मरसैवपि पुष्पकालेभयदरत्नयाद्दृष्टानि विपीय दृष्टान्तेव ॥ १४

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तनेयोविरहिणाविपदेऽस्तीत्ययमकेतमयेऽथेत्यपक्षाऽत्रोगेक्रमेऽमातनलत्वेभीतः सन्मतेस्तत्रविकतकणीवनेत्र्याशवीतऊवर्तेः १० गलन्मरागोयस्मात्तत्त्लमरागभ्रमणा।
प्रकोरैःपतन नूतनाहितितिघोषःलनभृंगपंक्तिकेनागकेसरकुसुममकलोद्दृष्टिः कमिव केरपशिरकिवर्षणेनमवलेनोनवेतेतःकणाःस्फुलिंगघनेनाहप्रमाणाणेव
स्राणेस्तनिकषःकषःणरत्रासप्राणेनभृंगाःस्फुलिंगप्राणेनपरागःप्रभिहमयवापि ११ नमनलस्पर्शमलभरितमेगमुद्दिष्टगुणास्पृशःसोगंधप्रकामस्म
मकऊस्तमाद्दृप्तःसकाशामानकाःसवेत्तीःशिलीमुखोनांभृंगानांशराणांचपंक्तीःसचापसवलितशरधामाटष्टासमरोत्लजितोनातःशकःशरसमस्तनप
नवलेतत्रेपतिदत्राणमासविरहगुणास्पृशःशिलीमुखोलीनितिवाणगुणाहिणोयमुक्कामभनेनेमतजितोनातःशकःशरसमस्तनमेनवलेतुभवतितया
स्मरोपीमथः प्रथवगुणास्पृशोमार्गणणांचकायमाऽनिर्वेनाऽःविनयानिर्गतामापितजितोभवतीतिचपतीति १२ मनलःपचेलिमेविस्वफलवारस्त्रीऊचा

गलन्मरागोभ्रमिभिर्भिभिःपतत्समकभृंगावलिनागकेसरे समारनागाचनिवर्षणास्वलन्ननकणेशनाणमिवमलोकतत्त्व ११ नदंयमुहिस्य
स्मगंधिपानकाःशिलीमुखोत्तीःकुसमागुणास्पृशः सचापिर्निर्गतमार्गणाप्रमात्समरःसनेतीरवलेकमलजितः १२ मरुद्वलमलव
केटकोवनेसमश्रेरशेदनमारमोरमम् समारनारीऊवसेवितोपमेरदर्पमालरहेलपचेलिमम् १३ पुवद्दयोविविनतिमंजनोवि
नेयस्तनश्रमेतरगर्भगहरम् स्मरेपुधीक्रमधियाभ्योपयासपाटलायाःसवकेंपकेपितः १४॥ नविद्रुमःकोरकितःशितिद्युति
वनेमुनामममनांसिदिनामकनः नमिसमपतेपुटिकूटभत्तिनेकलाकलापंकिलवेपवेवमन् १५॥

मांसेविनाऽपमायस्तनारशोपकेदद्गोकर्मकनेरिकेलिमनऽपसंख्याने कौटशोमलनालेनतचेवलापेपलवाःतत्रवयेकेटकःमेःहनेमरुद्देवलनेनःसो
भमानाःपहवाविटानेषेःकेटकेनेविःवतमितिव नयानिस्मरस्यदनसारस्येवंसोरभंयस्यसमुपरवेदनसारस्यसोरभंपमेतिच स्वरभंभोवःसोरभंर्शिनास्र
लतुसर्वाद्दिमण् १३ पुनोःस्तौत्रसयोर्हयोवदहपोतस्याश्रितेनयोर्मध्येविमजनेनेलवननेःऽविनेःशस्त्रैःभ्रमेतरत्न् भ्रमेतश्रितेमध्यकुहरेयस्यतलाटक्षे
पाटलायाःस्तवकस्मरस्येपुधीकमरःपुवोयते श्रेत्रैतपुधिःप्रनिपुधिमिषुधिक्रनारपुधीहमभयोपयामनलःशर्केपिनोजातः १४ कौरकास्तजातनाप्रस्कोरकि
तःनदस्यसजातेनारकाहिम्परतच् शितीपवलमेवकेणपितिःकस्यापुतियस्यमणि तिद्युतिःपनारशेमुनिरसोगस्पृहाःवनमुनाननेनाकृतानः १५

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै. कौ दृशोराद्र्: तमित्यपेक्षायामपेतद्युतिरिमावसानसंधाकृदेनसमूहाकारेणाभवदिति भवितेति वैधवं विधुसंबंधि नेकलासमूहं वमनिव स्थितः कोरकाः कलास्थानीयाः २५
टी. प्र. हृदेनातिमात्रयावेणापांडुराये कुदाः पत्राणि तैकृताः ग्राहृतिरिदन ग्रथय च हयेनाहि मालयात्रवमोडुरं कुदाकृतिर्वमन संवरणाय नतयन भससतो मरुतः कामस्तेनो बीरुधि
लतायो कामिमों वधावीनोपहिताः भ्रमाः भ्रमणानियाभिःता: बहुविभ्रमा वहुविलासाश्च यथुकेलयो विनोदाः षुष्पोः कामस्य केलय श्च षरोहृष्टासमः तेन
१५ लनिमीलितात्विक: मिलन्ती निमीला यस्य समित निमीलस्तं वायोरमहितामरसंभोगदर्शनस्यानुचितत्वाच्च निमीलन मेत्र करात्तेणनिमीलनमपरत्र मेऽ
15 वितत्वम् २८ यस्मा त्रकतलेयेद्रुमा विशालतागताः फलभारेणासं ते नामिताः शिरोभिः कृतातां धात्रीमांतरं भुवमभिवंदमानाः स्त्वाद्रुमो मनतः कथं ना भिनंदति
स कृततनाद्रुमाणामित्यर्थः धात्रीस्वाइयमकतापिहितिरआमलकापि ता मिते रत निमक्कस्तुरंगो मेतासञ्चलइलनमामतउपसर्गोऽतिमित्वविकसाद्धविकस: २७

पुरोहृतामित्यत्वथारणोद्ध रक्ष्दराहूतैर्वीरुधिवंधविभ्रमाः मिलन्निमीलमस्त्रविलोकितानभस्वतस्तत्कृतमेघुकेलयः २६ गतायद्र
सेगतले विशालतां द्रुमा शिरोभिः फलगौरवेणनाम् कथं नधात्रीमतिमात्रनामितैः सवंदमानानभिनंदतिस्मतान् २७ स्पायत
सेहिमितेवनानिलैः सुधीकृतेषुष्परंसेरहूमहः विनिर्मितेकेतककेषणुभिः सितेवियोगिनेदत्तनकौमुदीमुदः २८ वियोगभाजो।
पिलपयस्यपश्यतातदेवसाक्षाद्मृतांशुमाननम् पिकेनरोषारुणचक्षुषाम्रुहुः कुहूरुताहूयत चंद्रवैरिणी २९ ॥

ज्ञलवायभिर्हिमीकृतेषीतलीकृतेमकरेन्दरसनीकृते केतकपरागैववल्लकृतमहसंमेहोदिनानपाः कोनाविरहिणेतस्मैस्वपायचंद्रिकाकृतमुदः संतोषात्रदत्ता।
वान् काकादेनवानेवमर्थः ग्रथवाग्रहमेदपवकोमुदीमुदोनादत्रकौमुदीतिपृथक्पदम् विरहिणेमतिकोमयासंतापकारित्वात् २८ वियोगिनेपि
त्पयस्यतदेवपांडुतादिगुणोपेतमाननेमाक्षादमृतांशुमयश्यतारोषारुणेनेत्रेणपिकेनचंद्रवैरिणीकुहूरमावस्यातननिश्चयेन किंतुश्स्मर्ये वामुहूरा हूता
कुहूरितिरोतीतिकुहूरुतन् तेनपिकेनचंद्रवैरिणीविशेषणानिर्देशादेवामावस्येमर्थः यद्वारवणहत् मात्रः नयारुताकुहूराहोतारोतीति रुत् तेनेतिवा।
कुहूः स्यात्कोकिलालापनष्टेन्दुकलयोरपि २९ ॥ ग्रर्थनातिनेनामास्मासावर्षातितनामापविघतेषाकोस्मिनिमयोकम् तस्यभावस्तत्ता तस्याग्रास्ता।
यातमशोकेषफ्लरणेरत्तणोमाभुः सायापः तेगतान् इहोक्रोविमलीलमेषामितिरहृषोविनः दारेभवटरूः श्रोणमच्छारेहोवरत्रियाः प्रसनंगकेनी मसभ्रा १५ २॥

स्तान् पल्लवैरप्रतमिव येन लोदृश्यी काश्यप्रतिशानिशति श्रीनानिकामस्यन लक्ष्मणिमालकाति पक्षमुखागांगालयश्चेतिवातेत्ताकोनारकेकी
वेकल्पिकाकोरकः प्रमात् १० कीशनतजगतीरत्नरंगभीरश्चनेःपिहृभृंगगीतैः मधुरवचनानयात् नीयंत्रिकंकर्ण्णवनेपितेनस्यंप्रमतोषयन् रकृ
तीजनः क्वाभोगनलभने प्रपितसर्वगतोर्यंत्रिकं क्नगीतवाग्यम् ११ तदर्थनलस्तमर्थपाटपिनाननेनतदनेविमुक्ताः शातःश्रकालनलमस्तुवन्
नलपोरुषस्पगायनीहनाः शान्तिकाश्चंतस्वराम्नेनाम्रतोपमनस्वरेणोपातितनवमःगायंतीतिगायमःगायकन् लेचेतिकर्ण्ण्विल्वर् १२ प्रशोनलःपिके
रूपगतोपिप्रकैः स्वतोभिवाभिलक्षितपरिमलोपेतेवनमेवपर्यटन् पारवहिश्चरमामोदमंदसोरभभंरवापत् भेर्मीविरहेणनरमामोदभंरवाविन्दन् १३

प्रशोकमर्थावितताप नाशयागनाशयांपि गृहस्थोविनोधणात् प्रममतावेतमिवपल्लवैःमतीहकामनलस्सजालकम् १०
विलासवापीतटवीथिवादन्नुमिकालिगीतेः शिखिलास्यलाघवात् वनेपितोर्यत्रिकमाररपतेन्द्रभोगमासोतिनभाग्यभाग्जनः ११
तदर्थमध्याप्य नेनेनतदूनेप्रकाविमुक्ताः पटवस्तमस्तुवन् स्वराम्नेनोपमगुप्रशान्तिकाःतयवतमोहषगायनीहनाः १२
रतोपिगंधाप्याम्रमावहन्ने नपिकोपगीतोपिप्रकस्तनोपिव प्रविहितामोदभरंवहिश्चरंविदर्भमस्त्रुविरहाणनोतवम् १३
कोरणमीनर्त्तितनके तनेदथपुमालवालंबुनिवेशशंकया मर्तकिमर्वतेयेन वनेमधुस्तपिवंराजुमरश्चिवस्मरः १४ लताव
लतास्यकलागुरुस्तरूपमनगंधोनकरपप्रणोदरः प्रसवनाम्नुमधुगंधवाग्निगिरिप्रणीतलीलासवनोवनानिलः १५ ॥

सनरःस्मररवलोकैर्धतर्किंकिंडर्वनिवद्दुमालवालाबुनिवेशनेऽतिशंकपानिजधनरूपमीनेभाग्यविह्वचकरेणदधानःसर्वैरसंतभिःसंप्रगोवनेमिरेवसेनमनु
सर्यनिवमृगपुमाणश्वसंनारसनवानिंत्रजरयशीलवृतपुष्पमुभिर्मालातोमरञ्जरलाञ्छपरेःशैलेर्धनेःनोरणेःमत्स्यस्वस्तिकवदिकायजनकेयंसाकितं
वर्ततेपादेपाणितलेयवासभवतिबेलोकभूमीश्वररतिवाराहः १४ लतावनितानांनर्त्तनेकलागुरुःनहतूस्त्रमसौरभभरसपयस्पनोहरःहस्तावो
रःपुष्परसगंधोदकेहानविनोदलानोवनमाहदेनेनलमसेवत पयस्पतोजननमस्महरतीतिपयस्पतोहरःपयरोतंजननमनाहमहरतीमर्थःषष्ठी
वानादेशः तिपष्ठीवागद्दिकूपपस्पत्रोपुक्तिदेरहरेखूपमंत्यानमिमस्तकृ १५ ॥ रामजी ॥

मटश्री

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै॰
टी॰म॰
१६
16

अथ पद्मिनी भ्रमरान् वर्णयति इष्टः कश्चन्दकन्यद्रूपेण विनिर्मितविलसविभ्रमवानि विरचितानि वनेऽपि केयमदृदृतक्रुष्टेवाम्बुपतेर्गृहीताऽतस्मिन् वनेवने निलीयन्तिष्ठन् समुद्रश्चरन्तमन्मानिश्चेष्टेऽपि वने सलिलकानने सम्भ्रमः तानि पत्राणि पद्मिनीकेऽश्रुवसनि १०६ समुद्रपर्णानेवाह घनतया गोमलेनावतस्य तनाम भूपृष्ठे तो मृणालेनालस्य व्याजेन शेषभुजङ्गम कोनेनाम्भलनिलीनैश्चवर्णकिरितो वभार ॥ अतनिलीनानामेव नवतानादृत पङ्कजपत्रवृत्ती रमोतावगाढानि मृणालानि भासन्तः स्मर्षः १०७ नीरमेतान्नष्पितानाथहृदयकोटरमतिविवादयमाम्बाधीवयः वकर्णोद्धृतानाड्डैनश्वतदृश्यः अवमोसहमसहपनिवयन्तस्मणो वभौ नीरस्थितानानलानां नरगच्चवलाममनिविवापवनिलीनाऽदृश्यः अवसरश्मर्षः १०८ मृगामेवकितमध्यकान्तीनां उत्पलिकामणतहृदस्यव्याजेन तमस

अथ समादायमधुनेमि मथनाद्भिरन्तरल्पाधिकमुषितेविगात निलीयतनमिन्निवसन्निपानिविपेवैनेतसमोददृशोमसीभुजा १०९ प
योनिलीनाश्रुमुक्तामुक्तावलीरहानतेनोरगमुक्तमेक्रुवीन नलावतदृश्यतटान्तभूमिदृष्टमृणालनालस्य मिषाद्बभार यः ११०
तटान्तविश्रान्ततरङ्गभिन्नहासस्फुटानविवोदयमुवननयः वभौ वतहो विकर्णोनयानेनैः सहसमुखैः प्रवमाम्बिवश्रयत् १०८
स्मितोम्बुनानोनिवहस्य यन्तलाद्भुभावलिश्यामविताहरस्थियां ततः समुद्भायकलाकसंकुलेकुलेसधाघाणविहृतैवहृनिव १०९ ।
रथोगभानाकमलानघेणिणामिलीपुवरेलोममतेनमाङ्ग्लिमा मरोननीतैभकदेवकेनवांमृणालशेषाहिभुवात्रयाविय: १११
तरंगिणीरिकजपः स्ववतभामनरगतेलावाविवरावभूवयः दरोद्गनेकोकनदकैकारकैवातप्रवालाङ्कुरसंचयपञ्चयः १११ ॥ म
हीयमः पंकजनेरस्य यनलेननीरस्यचमवक्रस्य नलेनमेनसलिलेननलीनयोः हिविवितवैविभकालहृदयोः ११२ ॥

हृष्टाकलेकसंकुलेवेदस्य विमानेऽञ्जलेवहमिवयस्तम्भगोवभौ १०९ रथांगचक्रेषकवाकषन्त्रदाकमवयालस्याकमलैस्मात्रुषेगोयस्मेनेनकमलानुषणि
भ्रमरवृन्दसहयोनभ्रमरवृन्दमुक्तेनचमृणालहसम्मदशः मेघसर्पपुष्पभूत ध्यानेयस्य मृणालामेवशोषाद्भूयमेलस्रोदेवभवेत्तीतिच मृणालशेषाद्भिभुवायाङ्कुलाक
मलिनीलवमसहृदयामाघल्लगगोत्रुगतः सरोजमलीस्मापुलीतिसरोजिनीविकशतिभ्यादेशरत्नानि: ११० यस्तत्रागस्तरंगपंक्तीरेवाकस्थिताः समिग्रधातूपानहोर्भिः म
तिमयश्चेपडदृतेरक्रोमलहृदयादमलेहतविद्रुमाङ्कुरसंचयपश्च १११ येनसघाममयमदनरमपेकनानोङ्गुरीकानांमिदीवयावांवषेङ्स्यव्याजेनाजतेनिलीन

जोत्तद्दशनहेरोचयविपिकविलसितविकचकलहृदपदलोकेम्र ॥२२॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

यत्र नगेन्द्रगेतरंगबालतैषवलीकृता यत्र च मेवाललता संततयोवाऽवाग्रे रवलियिमायरो हंतमो मंते यरो हतभूमा वाहूसेयस्य सवाहवीयस्त सभाव सनातातिमिशयेन
इष्टः भूमभूमनामितिपाठवाऽवानलावस्थानेयरो हतमोभूमभूमाऽस्मवाहूसेयस्त सभावसमातानिमयर्थः ॥ ११२ यत्र नगसंभवाकमलिनीश्रमरसरवाच ।
वितवती गेनसोयरसोनिमंययसलविभायया सकारस्यैव लोपः यतु यास्तविग्रारैः कोहसी प्रादिमसर्वेयाण्यकेंटकैर्भरशेकरेविनायकाममहास्मरमादि
मदेवेयाणरांमोचेः शरितेतिना: सुमोदभरपरिमलानिलयेसंतो यथिकेवविलारयंतीभ्रना: स्फटविकसिता: श्रीशहाकमलानिवीनोयतिणांग्रहाययाश्रता:
स्फुटः कोतिस्यानभूताविग्रहायस्मा: रतिवाहिवाशुद्धिसंगणाच ॥ ११४ यस्मिन्नगस्मजलयवाहयतिविविलायतिदेवीयस्य: मरुनरंगैवाश्रुपरसराभिः महति
वलीकृतायत्र तरंगरंगिणीरवालशेवाललतापरस्मरा: ध्रुवंदृढंवोऽवरस्यवाहनशिंतिनियरोहतमभूमभमंता ॥ ११३ यकाममारिममवाय
केटकैः करेविनामोदभरेविहायविती धृतस्फुरच्छ्रीगृहविगृहादिवामरोजिनीयत्रमवाभरायिता ॥ ११४ यत्र च स्रवंतिविवलायतिर्मरु
तरंगैः तरलस्तरुमः निमग्नमेनाकमहीधृतः मतः तमानयत्नाध्रुवतः मयततामम ॥ ११५ यद्योपितलीभृषिकेलिपल्लवे तिरंसहे ।
मीकलनारसाररम मनग्रविज्ञैविचरंतिसंतिकेहिरण्मयेहंसमवोधिनेयथ: प्रियासवालामरंतितमासवहिपत्रितपल्लवितांव
विभ्रतम सरांनितरागमहीरुहांऽरेमिथेणाचेवोद्यराणहृयमच ॥ ११७ महीमहेंद्रस्तुमवेसमत्ताणां शशंकनमकांतमनोविनोदिने ।
स्तरेगंमववावेवलःनीरजरूनिमस्तः यशोकंपयनः मतोविययमानस्मेनाकशैलसमा (प्रियोहियोगाद्युयितोयिनिर्भरेकनहलांकांतमनामनागभूत ।
दयंयवितस्ताः ॥ ११५ समुद्रश्रीहार्यरिणितस्मिकीशमरसिरेतकामायाहिम्माकलनादस्मादरे श्रनेकथकारंयथाभवति तथा समीपे विचरंते हिरण्मयेः देहिनायनेमा
दिनातिपातिनः ॥ ११६ वालासमुग्ध्यास्त्रप्रियास्तथीहास्तथगल्भासमप्रियास्तकमणादिपत्रितपल्लविते वसमरांनितमत्रागमृद्दांऽरेचेयोधरणावृयसचकिवे ।
णायारयंतेहंसंदृष्टवाविनतिपूर्वेणासंवधः दृपत्रेसंजातेसदिपत्रितः पल्लवास्मंजातास्रुस्मतिपल्लवितः नेवानांत्रियास्तचेचेनिमिथेणादिपत्रितमंऽरंविभ्रतम ।
यंभ्रनादरवेयोग्यतात् रतलमास्तचप्रियास्तचरणादृयमव्याजेनपल्लवितमंऽरंविभ्रतमित्यर्थः ॥ ११७ सभयतिरेकांतनानिशयेनमनोविनोदिनेतेह
संतर्णदस्त्रुमियाविथोगनिर्भरमतिशयेनदुःखितोपिरयतकनहलांकांतमनाग्भूत ॥ ११८ ॥ १८ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

(स्पृहा यया दिशा धावति तया दिशा मनेपरवशस्तृणेन जनस्य चेतसा स्पृहया ॥

नै.
टी. प्र.
१८
17

अवश्यं भवेतीत्यवश्यभव्यानि भवितव्येषु अवश्यमादिनाकर्त्तरि निपातितः लुम्पेदवश्यमः कृत्ये इति मकारलोपः तेषु अनर्गलाभिनिवेशा ब्रह्मणः स्पृहा अनुगम्यते केनकेनचमनेन यया
मेवयथावात्याहरणमनुगच्छति तथा जनस्य चित्तमपि ब्रह्मणः स्पृहामनुवर्त्तते यथाविधिः प्रेरयति तथा करोतीत्यर्थः तेन मनसि भैमी दृष्टापि हंसग्रहणे बुद्धिः
नेत्रविषमावेनपि हंसे सगुणे हंसो बभूवेत्यर्थः ॥११९॥ अथ रतक्लमालसः तिर्यङ् नमितग्रीवः स हंसः पक्षेण शिरः पिधाय पल्वलसमीपे एकपादिकां एकः पादो
यस्यामवस्थानक्रियायां तामवलम्ब्य तदा क्षणं निद्रां प्राप्त इति भावोक्तिः ॥१२०॥ सनालमात्मीयमुखेन निर्जितकान्तिकमलं पल्लवं न यानं तं सनालेनालसहितेन स्वर्ण
मयमेवाम्बुजं किमत्रासीत यद्वा विद्रुमदण्डेन मण्डितं स्वर्णवर्णमेवं प्रभोर्वरुणस्य चामरं किमबुद्ध तेन वृक्षसन्निधाने तत्रावनतं मनालेपं पद्ममिव स हंसो
अवश्यभव्येष्वनवग्रहग्रहा यया दिशा धावति वेधसः स्पृहा तृणेन वात्येव तयानुगम्यते जनस्य चित्तेन भृशावशात्मना ॥११९॥ अथाव-
लम्ब्य क्षणमेकपादिकां तदा निदद्रावुपपल्वलं खगः स तिर्यगावर्जितकन्धरः शिरः पिधाय पक्षेण रतिक्लमालसः ॥१२०॥ सनालमात्-
माननिर्जितप्रभं ह्रियानतं काञ्चनमेकमम्बुजं अबुद्ध तं विद्रुमदण्डमण्डितं स पीतमम्भःप्रभुचामरं च किम् ॥१२१॥ कृतावरोहस्य
हयादुपानहौ ततः पदे रेजतुरस्य बिभ्रती तयोः प्रवालैर्वनयोस्तथाम्बुजैर्नियोद्धुकामे किमु बद्धवर्मणी ॥१२२॥ विधाय मूर्तिं कपटेन
वामनीं स्वयं बलिध्वंसिविडम्बिनीमयम् उपेतपार्श्वश्चरणेन मौनिना नृपः पतङ्गं समधत्त पाणिना ॥१२३॥ तदात्तमात्मानमवेत्य सं-
भ्रमात्पुनः पुनः प्रायसदुत्प्लवाय सः गतो विरुत्योड्डयने निराशतां करौ निरोद्धुर्दशति स्म केवलम् ॥१२४॥ (लोकितः तथा नलसन्निधाने न चिता
सेन मुकुलीकृतेन वरुणस्य चामरमिवावलोकितः इत्यर्थः ॥१२१॥ ततो नेतरमश्वात् कृतावरोहस्यावतीर्णस्यास्य नलस्योपानहौ बिभ्रती पदे रेजतुः कीदृशे तयोर्वनयोर्जलका
ननयोः कमलैः पल्लवैश्च नियोद्धुकामे सन्नीश्रावेष्टकवची किमु ॥१२२॥ अथैव नलः स्वयं बलिध्वंसिविडम्बिनीं विष्णुसादृश्यवतीं बलिनो ध्वंसिनः प्राग्भवः तद्विडम्बिनीं च वामनीं
खर्वां मूर्तिं कृत्वा मौनिना निःशब्देन पादेन पार्श्वः समीपं तेन पतङ्गं हंसं पाणिना जग्राह विष्णुरपि बलिध्वंसितया विडम्बिनीं वामने मूर्तिं विधाय चरणेन आत्मपार्श्वः मौनिना पिता
मिः प्राये ... चरणेनाचरणेन प्राप्तसन्निधानः इति च रहणात् पाणिना पतङ्गं सूर्यं पस्पर्शेत्यर्थः ॥१२३॥ सहंसस्तेन नलेन गृहीतमात्मानं ज्ञात्वा पुनः पुनः संभ्रमा
दुड्डयनाय प्रायसत् प्रयत्नं चक्रे यत्नप्रयत्नेऽप्युड्डीनात् स्वस्य तदात्तं समिकात्तेश्वरेनमात्मानं ज्ञात्वा निर्वाणविरुत्य विहगनरवं कृत्वा उड्डयने निराशतां गतः सन् निरोद्धुः करौ ।

समेघ्रममतनघोलानेोपद्विणेक्रलेनाऊलेमरः उद्गतेकेजलेयसनतुल्केनस्वभावस्लनातयाऽकेदिनयाचान्नकेमनोवेचलत्वेकृपावत्वेचशप्पतेरगवेचैलेःपंचैरवकोरःतेनपरे
मयहृणामवारयदिव १२७ हविरेणातेनपद्विणेहंसेनशुक्लेनमहत्त्वेशुक्लाग्रचलितायोत्स्माःचलछरणकमलेउपरसरणीहंसमेङलेकूलेशुक्लजभूषणाहेसाभा
वेरवपललमिमसोक्तिःवेशेतःपत्वेचास्मसरोवापीतुहीचिकेसमरः १२६ इयंभूर्वीमयोग्यानयस्याभुवःशेगभोःईरशास्वकमर्यादःत्वेसामोर्शतिहितिमकानभःसे।
त्रिनाःत्वणात्वेरयपुष्पैःशत्रैगशुक्लःशुःत्वब ग्राशुक्लशुरिव मर्यादायारणास्थितिः ग्रयसेवोपनार्थकःस्तुःपात्राउंगहेहंभोःसमयानिकयाहिरुक् निषधवाका
तेकार्यनिनामातुनवपेरवतिममरः १२७ हिनस्यपद्विणाश्येहेमपत्रजनितरम्यतानरश्चेतिशुक्लत्वनत्वसनरयःकरपंजरमध्यवर्तिनामानसौकसामानसेमरोवासि

ममेधमोमानिपतनऊलाऊलेमरःमयघोकतेयानुकेयनो नभूमिलोहेःपतगयहात्यमवारयहारिहेःकौरिव १२८ पतत्रिणातहविरे
णावर्तितेत्रिपाःयथोमाःप्रविहायपत्वले चलमरंभोरुहनेशुरोपमाशुक्लनकूलेकलहंसमेरमी १२६ नवामयोग्यावमुपेयमीरशाः।
त्वमेगयस्माःपतिरुननिनस्थितिः रतिमहायतिनिमाश्रितानभः त्वणात्वमाशुगुरुशुरवेलव १३० नमानरूपकदनानरूपनाहिनस्म
हरेयमितिमुवंग्रहः प्रवादितेनायममानसौकसाननाधिनाथः करपंजरस्पृशा १३१ धिगस्तुरस्मानरलेभवन्मनःसमीरपताम
महेमजन्मनः तवार्णवस्येवतयारव्योकरैर्भवेदमोभिःकमलोदयःकियान् १३२ नकेवलेयाणिवधोवधोममनदीनत्वणादिधसितो
नयात्मनः विगर्हितेयमेपनेनिवर्हणाविधिष्ठाविधामजघोविधानपि १३३ पदेपदेसंतिभजारणोद्दराननेशुहिसारसपघश्यनेधि-

नातेनहंसेनानेनरमवादि १२८ ममकनकमयापक्षांरक्षात्स्मातरत्नेहचिन्नेपिगस्त धिरूनि (गौरशंतेनरूपतेऊवियामेहूमाश्रयेयरूपेणापतत्रिणि १२ १॥
भक्ष्येनानिदयोतयारविइभिःसमुद्रस्यवनवासीभिःपदेःकियोकमलोदयःकमलाकालस्याउदयःकमलस्योदकस्योदयश्चभवेत् १२६ त्वदर्शनेनविषादासिनदरस्यममेवयः
केवलेयाणिवधःस्मेवन किंनविषलवानिवमपीमयंःपमेयायोमेनुमभूतिमिर्विलियमाणहिंसिनादिवेवेणाविद्यासभाजोपचूर्णांमपिहिंसानिरिताकिमुनरम्
हामुदासीनोनोच १३० स्थानेस्थानेशुरुडुमेदाःयोराःसंतिनेशोपरिहिंसारसोनरूपेनमस्मकाऽः श्रुत्नकेपक्रपणोदीनेभयानेवापद्विणिक्रियमाणमीरशेतेऊतसितेविकम
धिक् पद्याष्यानेस्थानेरणोऽदराभटाःसंतिपवनयापिनतेशुनश्रेशुमारश्चेशुहिसारसःदयाश्चयितेपःकृपणोपायवभीशेयपातिणानिधीयमानमीरशेतेऊनसितपरावमपिनिम्यर्थः ॥१३१॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै.
टी.प्र.
१८

वार्यैवभुः तत्र रूढैर्निवारिभूरुहः पादपाः तेषां फलेन मूलेन च वर्तीर्थ यस्य मम मुनेरिव वृत्तयो जीवनानि तस्मिन्नपि मयि दण्डधारिणा त्वया पत्या धरणी अपकथनं ह्रीणीय
ते लज्जते नेत्यर्थः ह्रीङ् लज्जायाम् १३२ इत्यनेकैर्वाङ्मयैः इतीदृशैरिति पाठे एवमादिभिर्विविधैरित्यर्थः । तं नृपं सचित्रवैलक्ष्यकृपं यथा लोकाश्चर्यं चित्रं आत्मनः चरितेन यत्सत्त्वात्तेन
र्याभिजायते अपत्रपातिमहती तद्वैलक्ष्यमाहुस्तत् विचित्रवैलक्ष्यकृपा च ताभिः सह वर्तते इति तादृशं कृत्वा दयासमुद्रे तदाशये कारुण्यरसापगा नदीर्गिरश्चातिथीचकार ।
प्रवेशयामास पक्षिणो मात्र एव वचनेनाश्चर्यं आत्मनि हे मनो भारो यदाणो हंसे दीनो किंभिः कृपा १३३ जनननी जरातुरा मदेकपुत्रा अहमेवैकः पुत्रो यस्याः सा
तपस्विनी प्रनाथा वरटा हंसी नवप्रसूतिः तत्ते यथापमा हे मम योषिद्वरटेममरः एष जनः स्वलक्षणः तयोर्गतिरेव नाहं यो मामर्दयन्पीडयन् हे दैव हा करुणामस्त्वा ।

फलेन मूलेन च वारिभूरुहां मुनेरिवेत्थं मम यस्य वृत्तयः त्वयाद्य तस्मिन्नपि दण्डधारिणा कथं न पत्या धरणी हृणीयते १३२ इतीदृशैस्तं विरचय्य
वाङ्मयैः सचित्रवैलक्ष्यकृपं नृपं खगः दयासमुद्रे स तदाशयेऽतिथीचकार कारुण्यरसापगा गिरः १३३ मदेकपुत्रा जननी जरातुरा नवप्रसू
तिर्वरटा तपस्विनी गतिस्तयोरेष जनस्तमर्दयन्नहो विधे त्वां करुणा रुणद्धि न १३४ मुहूर्तमात्रं भवनिन्दया दयासखाः सखायः स्रवद
श्रवो मम निवृत्तिमेष्यन्ति परं दुरुत्तरस्त्वयैव मातः सुतशोकसागरः १३५ मदर्थसन्देशमृणालमन्थरः प्रियः कियद्दूर इति त्वयोदिते ।
विलोकयन्त्या रुदतोऽथ पक्षिणः प्रिये स कीदृग्भविता तव क्षणः १३६ कथं विधातर्मयि पाणिपङ्कजात्तव प्रियाशैत्यमृदुत्वशिल्पिनः ।
वियोक्ष्यसे वल्लभयेति निर्गताः लिपिर्ललाटंतपनिष्ठुराक्षरा १३७ ॥ नयप्रश्नकाकुः १३४ क्षणमात्रं गलद्वाष्पाः कृपान्विता मम सखायः संसारनिन्द

याश्रमा रवेत्वनिमोऽपि विकल्पं परं निनिन्दया निवृत्तिमेष्यन्ति दुःखान्निवर्तन्ते इत्यर्थः भोः मातः पुत्रशोकसमुद्रः परं विचार्यमाणो हृदयैव दुस्तरः उत्तरीतुमशक्यः १३५
मद्यामिमे मदर्थं संदेशस्य मृणाले च संदेशमृणालेन यो मन्थरो बालसमीपः कियद्दूरे इति त्वयोदिते सति अथ रुदतः पक्षिणः पश्ये मा लव मकाले भोः प्रिये कीदृग्भवि
ता १३६ प्रियायाः शैत्यमृदुत्वस्वभावः गुणाव चनत्वाल्लक्षणादिभिः कर्मणि चेति ष्यञ् स्रजोर्भावो मृदुत्वेन तयोः शिल्पेशिल्पं कर्म कलादिकं शस्ममत्वास्तीति शिल्पी ईदृशाते
पाणिपद्मात् वल्लभया वियुक्तो भविष्यसीति ललाटंतपानि मूर्ध्नि ललाटयोर्दर्शितपीडितिविशः ईदृशानि निष्ठुराणि परुषाणि अक्षराणि यस्यां सा नह्रिताटशांशो समि
शिल्पी संतापकारिति लिपिर्निर्मिता पुरुषः ताटशमस्य नपि स्नेन चेताः पि कठिनाक्षरनिर्माता पुरुषः इत्यर्थः १३७ ॥ ॥ १८

स्वयूथ्यैः सयूथ्यैः वज्रप्रहारतुल्यमिमं वृत्तान्तमभिहिता त्वमपि चित्रे लोलाक्षि दिशो दशापि मुखानि शून्यानि विलोकयिष्यसि १३८ भो चित्राङ्गि ममैव शोकेन स
निर्भिन्नेन वक्षसा विदलितहृदया त्वमपि यदि विपद्यसे म्रियसे तदहं दैवेन हतोऽपि हतोऽस्मि हेतुमाह हीनि विस्मये यतः यतस्तेन वयस्त्यक्ते नवकं गणाय समर्थाः
शिशवः अके परासवो मृता भविष्यन्ति तस्यापि हननेन स्वस्वरूपप्रज्ञानाशेन शान्तिं वपुः नामासीदिति कृतिः १३९ चिरेण बहुभिर्मनोरथैर्लब्धा आश्रुविकसितनेत्रास्ते मम
शिशवः तवापि विरहात् क्षुधापीडिताः ते भवतीं स्मरन्तो विलुठ्य क्षणेन गताः हा हा इति रुदन्तो विपन्नाः इति १४० भोः सुताः शोककारैः चूङ्कारैः विधाय कमाहूय कं प्रति वा
के प्रति मुखानि कम्प्राणि कथासु शिष्यध्वमिति प्रमील्य निर्धार्य मूर्च्छितः सन् सपापाश्रुणः सेकात् हंसो बुबुधे नृपः सम्मूर्च्छितो हि जलसेकेन चेतति १४१

अयि स्वयूथ्यैरशनिक्षतोपमं ममाद्य वृत्तान्तमिमं बतोदिता: मुखानि लोलाक्षि दिशामसंशयं दशापि शून्यानि विलोकयिष्यसि १३८ ।
ममैव शोकेन विदीर्णवक्षसा त्वयापि चित्राङ्गि विपद्यते यदि तदस्मि दैवेन हतोऽपि हा हतः स्फुटं यतस्ते शिशवः परासवः १३९ त
वापि हा हा विरहात् क्षुधाकुलाः कुलायकूलेषु विलुठ्य तेषु ते चिरेण लब्धा बहुभिर्मनोरथैर्गताः क्षणेनास्फुटितेक्षणा मम १४०
सुताः कमाहूय चिराय चूङ्कृतैर्विधाय कम्प्राणि मुखानि कं प्रति कथासु शिष्यध्वमिति प्रमील्य स स्रुतस्य सेकाद्बुबुधे नृपाश्रुणः १४१
इत्थममुं विलपन्तममुञ्चद्दीनदयालुतयावनिपालः रूपमदर्शि धृतोऽसि यदर्थं गच्छ यथेच्छमथेत्यभिधाय १४२ आनन्दजाश्रुभि
रनुस्रियमाणमार्गान्प्राक्शोकनिर्गलितनेत्रपयःप्रवाहान् चक्रे स चक्रनिभचङ्क्रमणच्छलेन नीराजनां जनयतां निजबान्धवानाम् ४३
श्रीहर्षं कविराजराजिमुकुटालंकारहीरः सुतं श्रीहीरः सुषुवे जितेन्द्रियचयं मामल्लदेवी च यं तच्चिन्तामणिमन्त्रचिन्तनफले शृङ्गार
भङ्ग्या महाकाव्ये चारुणि नैषधीयचरिते सर्गोऽयमादिर्गतः १४४॥

रूपो दीनेषु दयालुतया भूपः इत्थं विलपन्तममुं हंसममुञ्चत् किं कृत्वा यद्रूपदर्शनार्थं धृतो
ऽसि तद्रूपं दृष्टमथ यथेच्छं गच्छेत्युक्त्वा निपातानामनेकार्थत्वात् अथेदानीमिमर्थे प्रस्थाने वा मङ्गले वदतीति वा १४२ स हंसो रथाङ्गसदृशभ्रमणव्याजेन नीराजनां
जनयतां निजबान्धवानां पूर्वं शोकेन निर्गलितानां नेत्राम्बुप्रवाहाणां गम्यमानमार्गो नृपः चक्रे शृङ्गारकाव्ये कविं दवः पश्चादानेयाः कविं दवः इमनेनाखवह्नितानेनारं च मते समर्गो
मशोकेन नियमेनानेटपदविन्यासादानेदं कितेकाव्यमिति ज्ञानवे इत्येव सन्ततिलका छन्दः वसन्ततिलका उभजा जगौ गः इति १४४ कविवरपंक्तिमुकुटमणिहीर॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै॰
टी॰ प्र॰
१९
19

मणि: श्रीहीरनामा मामल्लदेवी च जितेन्द्रियचयं सुतं यं सुषुवे श्रीहर्षनामानं जनयामास तस्य श्रीहर्षस्य चिन्तामणिमन्त्रचिन्तनस्य फलभूते: एतेन मात्रे पित्रे शाकनिर्माणेनायोनिता
नैषधीयचरिते वर्णनीयनलपाण्डवनाइष्ये शृङ्गाररचनारम्ये महाकाव्ये प्रथम: सर्गो गत: रे चुपाहिह्लविक्रीडिते सर्गो वेश्मसस्त्रञ्जस्ततास्मगुरव: शार्दूलविक्रीडितम् १४५
गेयमास्तन्विलिङ्गलिति पतनसनतारापितानंत्रि: स्वयम्भू: पातिश्च मेकसीमा सकविनरहरिनालमापेवमाना पवित्रारणेयोगीकलयनिङ्घपथानतक्रुलो दीपिकायो।
मायसर्गोलिमापत्क विङ्ग्लविनयीचाह्रनीरगजितोभूत कवसीरंगाण्मतिमनिसेकथरपराविधये वैकुण्ठकण्ठेनानीत: स्वर्वेणोनैषधप्रभव:॥ इतिश्रीनैषधीयटीका
यां महाकाव्ये प्रथम: सर्ग: ॐ १ ॐ श्रीगणेशाय नम: ॐ अथानन्तरं जगत्प्रभुवोधीश्वरात्तनलमास्मरुपश्रेष्ठात् नलान्मुक्तिं मोचनं प्राप्य स हंस: तं हर्षं लेभे यो हर्षो
वाचामप्यगोचरो वाचा वर्णयितुमशक्य: अथवायानन्तरं जगति लोके श्रधीश्वरान्नाथाननत: पुरुषोत्तमाद्विष्णोर्मुक्तिं कैवल्यं प्राप्य समधिरो द्विजो ब्राह्मण।

इतिश्रीनैषधीयमहाकाव्ये प्रथम: सर्ग: १ ॐ श्रीगणेशाय नम: ॐ अधिगम्य जगत्यधीश्वरादथ मुक्तिं पुरुषोत्तमात्तत: वचसामपि गोच
रो न य: स तमानन्दमविन्दत द्विज: १ अधुनीत खग: स नैकधा तनुमुत्फुल्लतनूरुहीकृताम् करयन्त्रणदन्तुरान्तरे व्यलिखच्चञ्चुपुटेन पक्ष
ती २ अयमेकतमेन पक्षतेरधिमध्योर्ध्वगजङ्घमङ्घ्रिणा स्खलनक्षणपक्षशिथिये कुतकेन्दूयितमौलिरालयम् ३ स गरुद्वनदुर्गवासि
केटकीटगणान्दशतस्तत: क्वचित् नवदन्तनकेन्दूयिस्तत: पटुचञ्चूपुटकोटिकुट्टनै: ४॥

लपानेऽस्य यो वचसामपि गोचरो न घनो वाचो निवर्तन्ते अप्राप्य मनसा सह इत्याद्युक्तिः यति पापं ब्रह्मस्वरूपमानन्दं प्राप स कोऽतरपक्षिः १ स हंस: उत्फुल्लानि तनूरुहाणि स सा
पक्षाणि यस्या सोत्फुल्लतनूरुहा अनुत्फुल्लतनूरुहा उत्फुल्लतनूरुहाकृता उत्फुल्लतनूरुहीकृता ता तां तनुं वपु: नैकधानेकप्रकारमधुनीताकम्पयत् नव्यसपाश: तया क
रस्य यन्त्रणेन दन्तुरितं नितान्तमन्तरं मध्यं ययोस्ते पक्षती पक्षयोर्मूले चञ्चुपुटेन व्यलिखत् पक्षतिरिति निषमय: तनूरुहं रोम लोम मम मर: २ अयं हंस: परिसागावसरः एव स
न्नरमेव उत्तानयमय कीदृश: पक्षते: पक्षमूलस्याधिमध्योर्ध्वगजङ्घं च मध्ये अधिमध्योर्ध्वगा जङ्घा यस्मिन् कर्मणि पक्षान्तरखर्वीगामिनीं जङ्घां यथा भवति तथा समर्थ: एक
तमेनाङ्घ्रिणा कण्डूयितशिरोभाग: ३ शरीरकण्डूयनेन पतितस्य हंसस्य गरुत: पक्षा एव वनदुर्ग: तेन गृहीतमशक्यं कठिनीहीनं यथा भवति तथा दशत: खादत: ४
कविदेशे पक्षान्तराले सत: स्थितान् कीटान् वक्त्र: चञ्चुपुटस्यान्तर्वर्तिकुट्टनै: मेरयामास ५॥ ॐ ॐ॥ १९

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नगनन्दिनीदृशामेर्हंसैर्हयमानेर्हंसः पीतैर्वेष्टितः अथ यामहेमस्य करणेहेमानानान्दितकुनाद्विकागन्धकितैः पीतैः कामेन नानेतेषां मितिशंकिताः तस्य सेनानेनानाकारादिप्रसनवुश्रनय
वविकेवरस्वरसैर्हंसैः सरुदशीपतत्पद्माः अथ हंसगमनानेनतः हेमस्य कामग्रहजनितावैकृतान्धकितैः पांकागणेचौरैः विकेवरवैरैः हृदनीपतनान्दृष्टाशद्वानकोशादिसर्थः ५
सहंसस्वरसः सकाशानलस्य करेऽश्रनपयोकोशपणत्स्वरसः वहुशैवलत्वताबहुनिशैवलानियथासावहुशैवला इदमीसमभूमिहसिलदकोशैवलं सततमभावस्तता
नोवहतः दधानात् कस्मादिवकोकनदश्रमादिवकीदृशायमनतमशिवेभक्तिर्यस्मैरशैक तमलतमालिमिचिहृत्पानिविभूतिभूषित हृदानि वहुनिशैवलत्वानिपयसासे
वहुशैवलसानस्यभावस्तनानेनानहनात्दधानस्य कीदृशेकरेधनानसहशताभिवमधुव्रतायेनतेकोकनदमपिश्लक्ष्णसमटमाश्रमरपुञ्जं भवति पद्माक्षतहतस्यश
द्वारानाम्रतरखुनकालेकोशास्यकान्तामधुव्रतायनकोकनदे धनरुनस्यशालूः पानाशैषिः श्रागमस्यमिदं तस्य श्यामश्रीलियंमोनेरानामधुव्रतायत्रकोकनदे अथ्यानको।

अथ भीमनगनन्दिनीश्नैः लेवपर्यार्श्रियतायशंकितैः उदशीयतवैकृतकारग्रहस्मादस्मिविकस्पावरैः वहतोवहुशैवलस्यतोऽयन्तहृदासमधुव्रते
खगः सतलस्य यथोकरेऽधुनः सरसः कोकनदभ्रमादिव ९ पतगाख्रियकालललालनादतिविसंभमवापितेश्वयः अवनेविहृदयेकनहलेनाकर
लेयुतमेवेतसमतस्सहीमुत्रः ० दृपमानसमिदृमानसः सनिमलकृतोर्क्वमस्तोर्मिपु अवलेविनकर्णापाक्तलीकलशीकेरवयमवा
वत ८ सगयानविधीयतेत्स्वैरर्पिपमेमागमसमर्पयारगैः स्मरसेदरमायहृमनः तवधर्मः सहयोरयोज्जलः ५॥

कनदस्वविशेषणेनसाहात् केविनसरसस्यशानः कोकस्यचक्रवाकस्यनदभ्रमानादभ्रान्तेः अनरपितलस्य करेयथोरस्मपिपोनयंति तदयुक्तमिवयतः करेवकवा
कशाह्व्रांतिर्नोस्तिशाहृपवहिनेनतदपदृति ९ सहंसाख्रिरकाललालनादतिविश्वासंसाधितस्मेनतस्यरानोऽधुनेभनमतयमेकौतकंवकेवितिपाठेअतिविपगस
माधितः देवमनुयः ० दृहेमानसेसरोयस्मासाविदृमानसः सनिमज्जर्कनेकान्तेनोमिंश्रुयनपवमनः सहंसः कौतकामततरंगश्रतिमजत् दृपमानसमवलेविनक
र्णाशाक्तलीकलशीक मवलेविनूकर्णाशाकुलस्यावधेकलशैधेयेनतारहशेरवयमुवाच मनः शाह्व्रवणोस्तकेऊर्वमेवाचेतिभावः अमोपिहिजतेमनतः देवनस्य।
कलशामवलम्बनेदेवीरि सौम्याकाचिमशास्यारिविवत्वायवयेयादि यथावनेकटीवटीवटीकलशीमाहि ८ धर्मस्यास्वरहस्यपारगामिभिर्वैमेमवाविहिमिस्तया
ननिपतेस्पहात्रयैः क्रियमानासगयाधर्मशाहरहस्यवेदिभिर्विभिनिनिदते पवेचमतिमेः स्मरसेदरमामस्मनशतिपत्सतवदयायाऽऽदयेनोज्जलोधर्मः पद्मामदपः

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै॰
टी॰ द्वि॰
२॰
२०

मन् प्रयतभावहतोविधियेर्ण्यमपर्मभोपकरिष्यमाणत्वात् तथाहंयथाञ्जलः भाविहंगारमत्तकेसरहेद्देहेतिसंबोधनं यत्नस्मेरेतिहयचकपहंसगयानेनिघेहेतियत् नम्रमि
विस्मत्वमपिस्मेरमर्थः ८ अबलेबलाहितेस्वकुलमभेनोमत्स्यवलस्वकुलाशिनः तामीनान् निजनीडद्रुमविनाशिनः पक्षिणः निर्दोषतृणाहिंसकांश्च मृगांश्च ताम्रारयतोरा
त्रमृगयापापापनयर्थं वेश्याकमृगयादोषाभावोस्मनिषमाणमभिधायाप्युक्तमपिसमाणायनिस्म ९ नवयदमियमवोचंतदप्रियमसा्स्मिक्काय किन्तुत्वाद्यिमी
क्षितेक्षताशी ब्रह्मनमात्मनेतिपावः तथाहमसेताप्यमस्ते नलमभिहृष्यसर्वीयथाशमयतियदाहितस्मर्थः कृतेन योनुमसेताप्यनिषिद्धेहृद्यारामस्तमभिवमयथाप
नपतितत्येमर्थः ११ अमार्थितमेवोपनतेहितेप्रियेपरिहर्तेनतवापिनयुक्तम् १ वदसमासः करः करकल्पः अयोगत्नोत्तरात्करकल्पजनान्तरपसतस्माद्भुचितः
शुद्धाद्विहैरैवात् समतिग्रहः भापिदिस्मामः यतः पराविधेर्देवस्वशुद्धात् करकल्पजनान्तरेनस्मात्प्रतिग्रहः भापीमस्त्वयः शुद्धत्वाभवादृशोऽम्पः कयेप्रतिगृह्णीयामी

अबलस्वकुलाशिनो झषान्निजनीडद्रुमपीडिनः खगान् अनवद्यतृणार्दिनो मृगान्मृगयाघायनभूभुजांघ्नतां ९ यदवादिषमप्रियंतवप्रिय
माधातुमनुस्मरस्मितत् कृतमानतमस्य नरेन्द्रभो रविहङ्गस्य नमेक्षमानिव ॥ उपनम्रमयाचितंहितंपरिहर्तुंनतवापिसाम्प्रतम् करका
ल्पजनान्तराद्विधेः शुचितः क्वापिमहीप्रतिग्रहः १२ पततेनमयाजगत्पतेरुपहृत्यमेतवर्द्धिमभ्युपैते इतिवैदर्भि तत्त्वमनेतिस्मोतदपिस
मुपकर्तुमर्थयः १३ अविरा‍दुपकृतेरगवोरहयवात्मेपयकीमपिकिंचा इयरिकमथान्तरात्मसात्विशेषविद्धामिहप्रहः १४ म
वितानविवारुचारुचक्रदपिस्फुरन्मदमहीरितम् खगवाग्यमितोपिकिंनपुरे रास्मनिषकेरणीरिव १५ ॥

मीतिमाशोकिंशः पश्चिपिरेवजननप्रत्यवात्तम्पमर्पयनीमर्थः १२ भूलोकेयस्मनवोपकारायपतिणामथाविकिंसमर्थेनभूपतेपितनयभूपतनपुत्रः तिपपपिजानामितया
पिपस्तुपकारंकर्तुमर्नेयोमनः पीडमानमस्नेति अथवेतिश्चिवचनादेषउपकर्तुः कृतोपकारस्मात्मोपयकीपुणायपवोपयिकं उपायोऽस्मनेवेनिदकु स्वत्वेचप्रात्मा
गोपायिकं यस्मात्मोपयिकीनामात्मोचितामात्महितकाम्मितिपावत् १३ श्रीअपविधाप्रुपकारयोग्यमेवक्र्धीत रयमतिमाऽपविधाय्युरत्नप्रयवात्मात्मः रहविशेषम
हवासहलतणविरुषानिवैधोनास्तिप्रविरादितिनोवनस्पसम्नरगेयरहादविलेवेनकर्तनयमितिपोतयति प्रकृसोपयिकेत्वम्मितिमवः १४ विचारविषमाणेर
मयपपिनमविनानमविष्णानितयापीहमहवनपाकर्णनीयम् रथेपतिणोवागिमतोपिहेतोः श्राकवचनमिवपुरेकिंनपुरस्मतिशुपितनोपयिष्यमेव १५ ॥ २०

शुरिसार्यं सार्थकीकृतनामधेयः स भीमभूपतिर्जयति कलेति संबन्धः इह विभीतिशब्दस्मादिति भीमः भीमादयोपादानेइतिनिपातितः विदर्भभदेशानां भूर्यं भीमे मधुशाष्यशक्रभ
र्तृकां स्वर्गमपि हसति भीमस्येकानेन भौनिदः शक्रस्तस्यानयोदिष्याभीतापिरष्टः इति हासहेतुः १६ स भीमस्य पः श्रमनाकृश्रमर्थश्रसन्नाद्दमननामकात्समवच
सत्तपोधनात् ननयावरंप्रापदेवाहूनेवरः इतिनिपद्धेतिगनाकीदशीदिष्टानाकालानांविश्पानांलोकानांचश्रितयेकालत्रयेलोकत्रयेचसमर्थः नश्रमेनसदृगनस्य
दक् भृगुयमद्दसमर्थः ईदृशागुणोदयोयस्मात्तोलोकत्रयेकालत्रयेचनास्ति सदृशीविद्यतेइतिभावः १७ लोकत्रयसंदरीणांसौदर्यनिमित्तेमदं तत्तुश्रियाशरीरकां
तां दमयंतीं लपयंतीश्रसौभीमस्तापनजदिपापतनां दमयंतीनिपर्यार्यनामदधे नतुश्रिपोकांतिलेपेनापि दमयंतीमपिप्रतीतिः १८ परं विचार्यमाणगुणस्य

स जयपरीसार्यं सार्थकीकृतनामा किल भीमभूपतिः यमवाप्य विदर्भभूः प्रभुं हसति स्म आमपि शक्रभर्तृकां १६ दमनाद्दमनाक्रमेड्बल
नयांतपोगिरस्तपोधनात् वरमापरमविदृष्टविदृष्टपवितयानमसहग्गुणोदयाम् १७ भुवनत्रयसभ्रुवामसौदमयंतीकमनीयतागु
दम् उदियाय यतस्तनुश्रिया दमयंतीतिततोभिधां दधे १८ श्रियमेव परं धरापि पाद्गुणसिद्धेरुदितामवेदितो बवधावपि वाविधेः क
लाम्बुजं नितलं नवेदकः १९ विक्रयकराजयंतिते विद्वेषपूर्वनिमाविभर्तियान् पक्षनाप्युरुहतेनातनलनामिकनिवामरे
णकः २० सदृशोनेनयंतिसात्व नाबेरकेरूपनकेनवांसगाः नितपोरूदयन्समेलयोस्तदलवैलणशोभियाभयात् २१ ॥

शुशीमनरेशात् उमनोदमयंतीलसौमेवनानीहिश्रयवायवधीदेशकानबवपानेसमपिदृशमुकुदस्थितांसिदोकलाकोनेवद्यवहितयोयकेननत्तायनेपितसर्वेणास
र्यांतरात्मासः वेदकलानुपनावोचते १९ ततादशाश्रिरूरयकराःकेशायकराजयंतितयोविरुद्धौसाभेमीपूर्व्वविश्वर्तितारपतिपक्षनापिश्रपुरस्कृतेनाप्रजितेन श्रनश्रतः
दृष्टतः कृतेनचवामरेणतयोकेषान्तोतनडाके इवतिनकोपिकपास्तपंक्तियातयापिरसिश्रनाः वामरेतपक्षनापिदृष्टतः कृतेपुक्सरदृष्टेविश्वदतस्तत
वः कथयेदिमर्थः पुरस्कृतः इतिनेवाभ्यभिपुकेशनः कृते २० पश्याभैमाश्रनतनेत्रश्रियानितयोरतपवभयामायमाननेनशेकयोः स्वनेत्रयोः स्वरेणकेरूपना
व्याजेन समागस्तोसनामाषाःसंजननयोवितिनेशोभमीलासाद्सामभ्रयोगेषरातिः तस्माशुच २१ ॥ ॥ समतौ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै॰
टी॰ द्वि॰
२१
91

भेमाननं लोकयुगमपि लोकत्रयं भुवनेऽनेन जनरूपमपि पातालेऽपि स्वर्लोकेऽपि चेत्यर्थः कृतिगणमितयाऽऽदमयन्ती वार्ताश्रवणेन व्याप्तिभाते इत्यर्थः तयाऽभेम्याः रूपमपि भुवनेऽपि
कृतिगणमितया कलत्रमनया संदेशे विशाले इति वार्तावर्तनया व्याप्तिभाते भास्ते नेतया भेम्याः कृतनरस्त्रीलक्षणश्रेयो युक्तानारत्रयरमणीर्नानास्त्रीलोकव्यवितागणमपि कृति
गणमितया स्पर्श्यकया प्रतिरूपमनया वेद्यमिदं तया व्याप्तिभावं परस्परालंकरणभास्ते इत्यर्थः यहालोकद्वयं स्वर्लोकपातालं रूपेन मनसः कृतिगणमितया रमयन्ती
वार्ताश्रवणेन व्याप्तिभाते इत्यर्थः तयाऽभेम्या रूपावपि नेत्रे अपि कृतिगणमितया कलत्रमनया संदेशे विशाले इति वा वामतरां व्याप्तिभांते भास्ते ते कृतिः श्रोत्रे तया ।
प्रायेवार्तायाः परतकर्मव्याप्तिश्वासराशेमा विमस्मा ऊनोः कर्तरि कर्मव्यति हारे इत्यात्मनेपदं श्रुत्वा अपि नीलीकिया मम करोति चेत्सकर्मव्यतिभो हारः श्रमेमे क्रिया
करणं वा एकवचनेन द्विवचनेन बहुवचनेन व्याप्तिभाते इत्येव रूपं भवति नेमेकवचनेन लोकयुगे कर्तरि द्विवचने रूपो लोकत्रयी बहुवचने शणाः कर्तारः २२ इदयन्ती मेन

अपि लोकयुगे हृदयावपि कृतनरत्वरमणीगुणा अपि कृतिगणमितया रमयन्त्यपि व्याप्तिभावे सततं परा पते २२ नलिनेमलिने विहृत्यवती र
यन्ती मनस्य शाती नतेऽहतो अपि नेन नमेननोविनेविहृपातेहति गवेऽविधम् २३ अपरे किल विवनाम के फलमस्माद् इति भयमनव
यम् लभते परविं वरमतः परमस्मारदनः दैवदत् २४ इति मार्गमिवेदमेरले दमयन्ती वदनाय वेपसा कृतमध्यविलं विलोकते ऽधुना
(तगंभीरखनीखनीलिम २५ ॥

मनयाला कामस्पर्शनी अयमाद्विवचनेन तस्याभिमाने चेन नलिनेमलिने विहृत्यवती कर्णौ येन नाचिते सती खेजनेमोऽर्थ
गर्वदरिद्रे विद्याते यहानलिनेमलिने विहृत्यवती तयाऽऽदयन्ती हरिणी मनस्यशाती श्रवना नाने इत्यर्थः निःस्वस्त्वविधोरीनोहरिशोउगतोऽपि चेममराः २२ अस्याभेम्यार
दनच्छदमरद वदन्दम् इत्यान मपरविंव इमेनमदं विवनामके फलेयस्मात्तच्छदाहरयो हीनमिति हृत्वा भयमनवयं लभते अपरं विवफलमस्मादिम परविंवमिति नन्वय
रपरविंवमिति युक्तमिति भावः रदनच्छदेवदहिनिपातेवदस्यैवं वदन् रदनच्छदे भिधेय वदन् स्थिरो भवति हि अर्थः नहरः पितिरपिम्पाद्यम्लादधिचापरः श्रापामि
तिपाठे रदनच्छदो वदतिपाठः कदयाहृत्य ऋलिंगत्वात् २४ भैमीवदनाय केमी शुखेनिर्मितेकियार्थोपपदेऽमादिनाचतुर्थी वलणाहृतनमारमिवच्चेदविवेकतनमध्य
विले हृतेनमध्यविलेनयस्मतव यत्र सोत्र हीनक्व विलेजातमिमर्थः श्लतो गंभीरखमांगंभीरद्विरेखमविपतो नीलमायेन वरेखयो विलोकते सारगहनानत्क्षितेतगंतयो

धृतेनोद्धृतमेवगोमयोपचर्यते अन्नेपचेनपिष्टोदकेश्रीपानेरतिलोकेघ्राणेऽन्नेनघृतेनैनघृतमितिचवदेरमेवैभमेघृतवनीराजनंनवाराविघ्रमेवद्रव्यलाधमपति नम
च्युतेरमवेद्यगावेणवेनवनीराजननामुरलमर्ध्यःपाराघोवर्धमानकः २९ उतमणोभाविषयेपरीतोणेनिविलपद्यमभाजितेष्टुतोनुलक्षमाकिमीषेतिनलांहियेन्यरी॥
तायोकिपमाणणयोधमोद्युतोत्सकलेकमलमभानिभध्रे भंजे:कर्मकर्मविविणा भंजे अविणीमिननासिकेत्तोपः अतएवापापिपराजयविन्देलोन्मज्जनेव
कमेवनपुचतिनलांहियेयउन्मज्जतिमपराजितःपञ्चमत्रपदवतिष्ठतिमनयनीतिशालोकमधिरिः २७ रतिकामयोरवापेविषनयायभेमीकुवैसेनावृतमे॥
नकाकागमनावेवमर्थः नपिविषयेनलयंयेणपोकयःपमोनालीकःनहिभुकिकामयोःतयोनलिकेनसमेभणेअन्नासिकेनासारंध्रभेदाद्विवचनेकाका॥
नलिकेपवमर्थःविनर्केवानंअपेतिवापदभंगःअपीतिसेवोपने नलिकेतितरअन्नासिकेरतिसेवथःपदायतलक्ष्माभेमाभ्रुवैविषनयायसमर्थेरतिशेषः

धृतलोद्धृतगोमयावनेविधुमालेपनपोरुरेविधिः अमपलुवितेविरम्भेनाननवीराजनवर्धमानकम् २९ लघुमाविषयेपरीतोनहि
लेपयमभानितेष्टुतोत अन्नापिनभंगलत्तणसलिलोमज्जनपुत्रतिसमस्कटम् २७ पतुषीरतिपंचवाणयोःहृदिनेविषनयापतद्रु
वौ नलिकेननतउन्नासिकेस्थिनालीकविभुक्तिकामयोः २८ सरणीनवभूरसापरेजलरूगंधमणात्मनिरुजा शपिमिपवजुपाम
गोहृदाश्रृहयालःकरलीलयाश्रियः २९ वपसीशिभुनत्परमेरेखदशिलाभिविधिंविधिनानो विधिनापि.......... कृतसग्रीपविभ
अतएवरतिपंचवाणयोर्धतुषीऽद्विनेअतलस्मान्नासिकेवनिनेरतिशेषः अतःअनीकेमिथ्यानालीकंममंतयिममविधु (मरमतः ३० ॥ ॥
किकामयोःनयोर्नेविकेननिरर्थकमानलपवेमर्थःअपेवार्थःकिश्चनारभ्याहारवाङ्गलाअन्नादशणीयः २८ भोःअरमाभेमीतवैवकेवलेसहृदयेकीदृशी
जलरूगंधमणानेनपतनरतिनलरूगंधमणाहमितिनोनाहृष्टोभुजोयस्यसाअपिवाकार्यसमुभ्रयेमित्रेमर्येहृदंचजुषेनीतिमित्रजेषितेपोकमलनो
श्रियेनलक्ष्मीःकरलीलयाहस्तसौदर्येणाहृतनीमोचशृहृयातःसुरिरशहपतिरपिनिरातेहाप्रउभ्रमालच् साध्वेवप्रातमपिअरःअतस्तवैवसायोग्यमर्थः २५
विधुनावामेरुमरेयोवमेनेवयमीसटपिभेमांसाभिविधिनिनाभिधासिविधातमिवनोवलणारोमगोपवयाप्तविभमहृतसीम्नीअपिनरम्यतःनमत॥
यतःमाकपिनमेवाभिलषनरमर्थः कपिरंगोःमाचोपपमरसेपदेचु ३० ॥ गे रामजी ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै॰
टी॰ द्वि॰
२२

कान्तिझरैरगाधतां प्रापिते अस्मिन्वपुषि वर्तमानयोः स्मरतारुण्ययोर्द्वयोः प्लवकुम्भौ भवतः कुचौ कलशौ भवतः खलु ३१ कलशे चक्रभ्रमकारिता कथमभवत्तत्राह
ते सति निजस्य घटस्य हेतुभूताद्दण्डाज्जातः किमु भ्रमणमस्य व्यापिका रागणता गुणः कार्ये गुणानारभन्ते इति प्रवचनम् निमित्तकारणाद्दण्डादपि गुणोऽस्ति गृहं तेन कार्ये घटे
चक्रभ्रमकारिता कथमित्यत आह हेतोस्तस्माद् घटः तस्या दमयन्त्याः उच्चकुचौ भवन् उच्चकुचत्वेन परिणममानः प्रभाभरचक्रभ्रमं विकरोति दर्शयति चक्रभ्र
मणं करोति ३२ षण्मुखं चिकुरैः कृतकलापतिरस्कारः केकी मयूरः कार्तिकेयमेव सेवते खलु किंच गजावतो नागः कुचशोभया पराजितः सन् खलु शक्रं सेवते तत्स्थेन
पारोक्षसूत्रम् ३३ उदरं मध्ये यस्य तन्नतमध्यं स्फुरदङ्गुष्ठपदेन मुष्टिना कृतं स्पृष्टत्वात् नतमध्यत्वं चतुरङ्गुलप्रमाणं चतुरङ्गुलमध्यनिर्गता वलयः
नासां मध्येन मुष्टेर्निर्गतानां तिसृणां त्रिवलयः नाभिश्रोणिस्तनाभ्यां शोभमानस्य तन्मध्यस्य दमयन्त्या उदरं वलयत्रिकृतं तस्याः अनिर्वचनीयकगमः ३४ कोऽपि कुतुकी जनः यद्वा कोः

अपि तद्वपुषि प्रसर्पितैर्गमिते कान्तिझरैरगाधतां । स्मरयौवनयोः खलु द्वयोः प्लवकुम्भौ भवतः कुचावुभौ ३१ कलशे निजहेतुदण्डजः
किमु चक्रभ्रमकारितागुणः । स तदुच्चकुचौ भवन्प्रभाभरचक्रभ्रमकारितागुणम् ३२ भजते खलु षण्मुखं शिखी चिकुरैर्निर्मितबर्ह
गर्हणः । अपि जम्भरिपुं दमस्वसुर्जितकुम्भः कुचशोभयेभराट् ३३ उदरं नतमध्यपृष्ठतास्फुरदङ्गुष्ठपदेन मुष्टिना । चतुरङ्गुलिमध्य
निर्गतत्रिवलिभ्राजि कृतं दमस्वसुः ३४ उदरं परिमाति मुष्टिना कुतुकी कोऽपि दमस्वसुः किमु । धृततच्चतुरङ्गुलीव यद्वलिभिर्भा
ति सहेमकाञ्चिभिः ३५ इयमुर्वीतलननमित स्वकरमिह स्मरदनपि लम्भिता या । विधिरेककवंशवादिना किमु निर्मित्सति मानमध्य
गम् ३६ करभोरुयुगेन मेदुरीं किमु रम्भापरिणाहिना परम् । तरुणीमपि जिष्णुरेव तां धनदापत्यतपःफलस्तनीम् ३७ ॥छ॥

भ्रान्त्यापि कुतुकी स कोऽपि दमयन्त्या उदरं मुष्टिना परिमाति यतो हेतोः तदुदरं सहेममेखलासहिताभिः तिसृभिर्वलिभिः कृत्वा धृततच्चतुरङ्गुलीव धृता सा मुष्टेश्चतस्रोऽङ्गुलयो ये
न तन्मानं तन्मध्यभावात् ३५ भ्रान्त्या रविविरचननिर्माणाभ्यासेन यत्नपूर्वकेन वनस्थानिम्मानि करोतीति तादृशो ब्रह्मा एककेन वंशेन वारणाञ्चलेन मानमध्यं यथा निर्मित
मित्सतीति किमु ३६ सा दमयन्ती अमोघाविहिताविशालेन करभयुगेन केवलेन धनदानो सेपृथानामयमानि तेषां तपःफलरूपाणि फलानि स्तनाय सा स्तनान्तहेतुः
परे रम्भाकदलीनिभ किंच अपि तन्वन दास्पि तपःफलरूपौ स्तनौ यस्याः तां तरुणीमपि रम्भां निरस्य रेव सत्यं रम्भा कदली पूर्वं यशो च उभे रम्भे निरस्य रेव गन्धर्वः

[illegible] २२ ॥२॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

येषां घनेन विसेन वपुषा तस्याभिमान्याग्रानमेव परं स्थानमधिकमेव रागात्मकमिति यावत् तदवाप्तुः विशिष्टेषु ग्रहं पत्नी हंसमिथुनेनैकमलेयायाकृतः शब्दात् निश्चये
नमः हंसकीकृतः हंसाभ्यां सहवर्तनेनेति सहंससहंसमेव महंसकेषु सहंसकेन कृतः सहंसकीकृतः श्रुयव हंसका अश्रुरागाभ्यां सहवर्तनेनेति सहंसके
ग्रहं सकेसहंसकेऽकृतः कृतः निश्चयं मधुरं पञ्चविवचनेवाकृतः शब्दायेन सहंसकेऽकृतक्रमार्थः एविसेवयायपद्ययोः पदत्रयाभिः विपिसेवाहनेन हंसानां सहंस
कीकरणसामर्थ्यमिति भावः १८ भिन्नानि तुष्यानि सरसोमशितनश्रेयेननन् समाधिवा शुक्ली भावेन ध्यानेन वागमितसकलनिशाकेषये भमीचराधिपेनकानि
भमीचराणां स्नेहेनक्षनि भमीचराणामाध्यमर्थः सेनलागतिच ममनेत्वप्लोकपाभिव कथैनेनममोतविभिन्नाव्यापानां सरसोमशिनां चकथापेननन विवश्राप
सरस्मरितकथामिति वाचक्रमेणनतग्रयनिनोयातिथेयेयेतिवक्रः श्रुता: श्रुसिपत्रैवर्नैः शनिकाङ्क्षा १९ सरसीमहोतिसरोषिर स्पैगमिगमनप् १क्ष श्रायोयानति

नलेनेरविसेवषेवयेपदमेतमत्तामवाश्रतः ध्रुवमेव तः सहंसकीकृतस्तेनिषिपत्रहं पत्नी १८ भिन्न व्याप्य सरस्यामिकथंनसमाधित
पिनाविलत्पत् नलेनेगतिमोनमत्तलोकमथेतीपदनाभ्रिमत्मनि १९ सरसीःपरिषीलितेमयाग्निकर्मीकृतनैकनीवृता श्र
तिथिनमनायसारपोः सदमत्तेशयगेचयोदनी ४० ध्रुवधमरिवैषिपेनवैनमहाधीतवतीमिमामहं कनमस्तविधानताप्यपलिः।
कावसतीमवितयम् ४१ ध्रुवरूपमिमं निरूपयत्रथ सर्वेषु पिरस्वेषतनाम् ध्रुवमथपेनेनमत्तमस्तथिमि झांतथिपंमवेशयं ४२॥

सं शेवकथोतस्यकर्मीणिगमिकर्माणिः कृतागमिकर्मीकृताः नपके नेकेनसमासः तेचतेनीकृत अनैकनीकृतः गमिकर्मीकृतानैकनीकृतोऽनैयेनन पञ्चपदितीने
कनतनपदेनेमर्थः नीहृतनपदोदेशाः शिथयोऽपवर्तनेन संदेशेनमयामदमनोसंशयः श्रुततनालीति संशयः तस्मिन्वर्ष्ट्रदेयस्मात्स्मना सिकोदशेषजवाद्रतक
णोऽस्मा निदोष सोऽभ्मीदशोरनिषिद्धयापितादेहमर्थः ४० सर्गस्यावियोवनेध्रुवतिमपूर्तैर्भूत नाधीतवतीमिमोनिश्चि समरस्त्री भ्योपिधिकोमदमर्थः
श्रुसिपतिर्विधानविभिन्नेकोवावसतीमहवितयत् ४१ १ममनुरूपमस्यापतिंविचार्ये सर्वेषुपिभुवनस्वेषपत्नतोहरेकत्वमशामः त्वयिमि झांतथिपेनिसम।
पत्लनिश्चयमवेयायेसिझांतावतेवनेनहि श्वेपत्नयतिहेयोभवतिश्रुमतकृणाः श्वेपत्नाः तेनसिझांतस्थानमिमर्थः ४२॥ नवानयानरूपसीमयापोदर्या
तिशायेनकृतसंस्कारोदोषस्यमेविरमवलोकितापिरम्यहासामाभेमोस्मृतिपथंगताः सरयामहचरितदर्शनादिकंसंस्कारोहोषकारणमितिमाधविदः ४३ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै. मोदीरः दमयंत्याः किल किंचिनेदृशोऽद्रिता गीर्नारिव्यामिश्रा किल किंचिनम् कोधास्य हर्षभीमोदः सकरः किल किंचितं न नपि विधिकेवलेविराजते नायकमाणिक्यकहारा
वलिरम्यतानतरुणीस्तनपर्वणोभतेनामत्र ४९ नवेदमनुपमेरूपेनयाभिस्माविनाविफलेकिमिवावकेशिनोवेदहृतस्यरूपसममिव नकेवलेरूपविफलेकिंत १
टी. द्वि. येसम्दर्पनावनीयानयाम्येपवदेतः पिकायसोसोदेपीवमपिकानकापिस्वमवनीवनेनदपिनिष्फलमिमर्थः ४५ नपाङ्गः सर्वदाकार्याप्येनयासहयोगः स
२३ लभस्तनबपावनसंहृतपंबुधागमेऽमुद्देनेवनिशाकरस्तिथा पद्दानरथेननाय श्रमैः काम्यमानयापार्थ्यमानया पद्दामैः काम्यमानोयस्यालयानयाभस्य
सहयोगस्तयानसुलभः मेवसमयेमेवाकालेदिनयावेदकोमासहऊमद्देनवे ४८ ननोयोगसमोनरायद्वान्कारणादहंभस्यान्समोपेनवस्तेनेनयानयाऽवेध
श्रुनयानवद्रूपसीमयाकृतसंस्कारविबोधनस्यमे विरमपविलोकितापिमाम्स्तिमाद्रध्वनीशुविस्मिता ४६ इपिवीरविराजतेपरे
दमयंतीकिलकिंचितेकिल तरुणीस्तनपर्वदोष्णतेमणिहारावलिरामणीयकम् ४८ नवरूपमिदंतयाविनाविफलेऽपमिवावके
शिनः रूपहृत्पनाहृयावनीस्ववनीसेपवदृस्मिकापिका ४५ श्रुनयामरकाम्यमानयासहयोगस्तलभस्तनद्वयो वनसंहृतपांबुदा
गमेऽमुद्देनेवनिशाकरस्तिया ४८ तदहंविदधेनयानयारमयोमास्तविधेनवस्तवम् हृदयेनिहितस्तयाभवानपिनेदेशापयापनीय
ते ४७ नवसम्मतिमेरकेवलाः सुधियंनेपिनिदनिवेदितं श्रुवनेदृफलेनसाधवोननकंदेननिनोपयोगिता ४८ नदिदंविशदंवा
वोमूतेमपिपीयाप्युदितेदितापिपान त्वनिरमनयाविनिर्मिमेसतदूहारमिवस्मितेमिदृतम् ४९ परिरम्भनाग्रनन्मनापतगोको
कनदेनवैषयः सदनसमरहोकिरद्भिः सिपवादामनरूपकदनाः ५० ॥ यानयाहृदयेनिहितोभवान् देशान्पिनापनीयतेवरूपायार्थ्यमानेपीदृ
नेमनोनिधनेरमर्थः ४७ श्रुवदमयंतीयानतेनवसमतिमनुतोकेवलोयासमिदसमनिवेदितेविनाभिधिक साधवोहिफलनिष्पमेवस्पोपयोगितोकपयति
वाचानेन ४८ हिमाधिपाउमासेषुशुनिर्गतेविसहाद्दारंनिर्मलेचनदिदेवचोस्तनिपीयामेनदमनयामनलसस्पीनस्यामनस्योहारमिवसितेसितेविस
संजयोहियेनाप्यातोभवतिसनदरिद्रनीतिसुकत्वात ४९ मुनाग्रोमनेनकोकनदेनकरतलेनेमर्थः हसेपरिरम्भमनलः सिपवादपवामस्तानिति।
वाक्पद्रूपोयः केदः नस्मानातावाचः नस्पदेसमममुद्देमद्रूपयाभवतितया श्रुकिरव उवाचेमर्थः ५० ५० ॥ २३

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नवशूलिः साहसयोगोचोरन नोपमानेशक्येत्यर्थः नवमस्वभावनावचोवर्त्मोनितवर्णयितुम शक्येत्यर्थः शीलेस्वभावमहत्त्वेशाङ्कनौऽगुणाःइतिसृज्याङ्कनितस्वगुणावर्णनेतितिश
मुदिकसारगुरुत्वाक्रोडीकरणेसंग्रहइतियावत साहदयाहरणानमेवेराहरणायस्मात्तथाकृतिरप्यतिगुणाप्रथिमतीत्यर्थः ५१ नन्वभोस्तवनन्तुःपर्योरेकेवले
स्ववर्णमयीनर्किंततावकीवागपितयाकिंस्ववर्णमयीशोभनावर्णाःप्रकृतास्त्रयेनितथानवकेवलमनवलेवेपथिप्राकाशेपदपातितापदैःपतन्तिगच्छन्तीतिप
तपातीतस्यभावःतस्मात्सकिंतस्रनवलेवेश्रमहायेमाहशोपिपदपातिता ग्रहूलवर्तिनेकिंगुरुमयत्नापिमप्रपर्यवसाने ५२ प्रमेतसंतापवतामयानुषाराण
सारवाहिमसारयुतोभवानेवमहतयामःपतिनोहितराधनात्मकोनिधिर्भवति सतांपुनर्गुणावतांमहान्निधिरेवसन्निधिः समीचीनोनिधिःसन्निधिरिवलभ्यस्त्व
स्ववकारीनानेयसीत्यर्थः ५३ त्रिनगतोमोहमूर्च्छामयपाणवपीकरणेतामहौषधिः साभ्रमीममश्रान्तिशान्तये:सामैवनवामनाकथनेनतवस्वनेत्रेणावदृष्टानाने

नतलाविषयेनवाङ्मनिर्नवचोवर्त्मनितेस्तशीलताः इदयाहरणाकृतौगुणाःइतिसाशुद्धिकसारसङ्ग्रहाः ५१ नस्ववर्णमयीनतुःपदेवतुकिं
वागपिनावकीतथा नस्ववर्णपथिपदपातितःनवलेवेकिंगुमाहशोपिसा ५२ प्रशान्तापभृतामयाभवोमहतांसाहितसारसारवान् य
तिनामितरःसतांपुनर्गुणहृतसन्निधिरेवसन्निधिः ५३ शान्तयःश्रान्तिमागतेवसात्रिजगन्मोहमहौषधिर्मम प्रस्तुतानवशेसितेनतस्वर
शैवाधिगतामवेमिता ५४ अविलेविश्वामनाविलेसहृदयावसहृदयावपश्यतां सविधेपिनसत्ससातिशीवदनालङ्कृतिमात्रमां
त्विषी ५५ अमितमपुनतकथाममश्रवणमयाहरणीकृतातनैः मरनानलवोधनेभवतन्त्वगयापापधिगर्वेषधारिणः ५६ ॥

नवेतिमात्रशीरमात्रभितस्यातिर्येगतेरपीत्यर्थः ५४ सहृदयोवीधिगतत्वमुपपादयतिसहृदयामिश्रेणसहृदयेणाव प्रताविलेपथ्याभवतितयाविलेतवस्तपश्यतोविश्वासमपी
वयिनसस्मसातिशीसाद्यामश्यनइतिसातिशीसाहाहशरिसंतायेपितीवसस्लेपरमाणावोहेसातिशीनतोनसमासःइदिपौश्रतिशीमलोऽसंकृतिरेवस्वयासत्वहणालव
णफलाभावान् सहृदनुस्वहृदयेवेतीदमेवनेत्रहृदयेदेशकालादिव्यवहितस्यापिग्राहकत्वात् नेत्रेनतुवालेकारमात्रमेव प्रतस्वयाहसहृदयेनेत्रेणातोसमस्संज्ञा
नेत्यर्थः निशकृत्येयमेसस्पितइमाशापरिकदेयसेवपरिमाणेसमामात्रकात्स्न्येवपारणेश्रवावधारणेमात्रशब्दः ५५ अमितमपुनरूपाभमीकथानतैर्ममश्रवणति
धीकृतासतीश्रयेयेपारिणेममसदनाग्निदीपनेभोहमयापापभवत स्वकामिधेनीपापावपापादमिसमिंधनीप्रतोऽधिपितिमर्थः यहाशवेधेधारिणःश्रवणा।

नै॰
टी॰ द्वि॰
२५
25

मिलितिनिश्चयगत्वयः यत्संवेधपवनार्द्रमितमधुरूपायाः कथयाश्रियिहीपनतेनानेपर्थ्यपानिलोधिगिमर्थः अधर्थमेवाश्रयाहीहेतः ५६ होमेमतकालस्यथमस्मकलवेदिक्
दक्षिणादिक् नवनातः पवनः तस्याभिमुख्यविहारात्रेः कालभूतेन मयापमलयस्यपोतस्याहीनो सपाणिणमेऽस्याविषहूत्कारविकारोविषमोऽनुः सहस्ररितलोकितःनायदा
हिणपवनोविषमोमलयपोत्वहूत्कारः इतितर्किंतः स्मर्षः हूत्कारोहि विष्किसस्य कालभूयस्सननेहेतः मलयात्तीतिमलयः रतिदोपवर्तोत्तिपयेयोमतकालक
लयेतिकृत्वंभ्योयते वतकालेतिपाठेवनेनिवेदेविदानकंपासेनोपविस्मयमेव्योवन ५७ मोहंसः सुसोवेदः प्रतिमोसंयतः स्वयंमामोतितनोरविमेगमा
नीवनवैर्यहारिभिः कैरैः किमवैशेममहाशयनानरनिशेषः संगच्छतीतिसकर्मकनात्समोगमच्छोमास्मिनात्मनेपदम् ५८ यहिकामवाणकस्यमानिव
ग्रतन वज्ररूपानभवतियद्दोमर्थः वज्ररूपताप्रुक्तामावेनास्तितहिंविषवत्तिज्ञानिकस्यमानियतोरेनोरमी इषवोममहृदयमस्पृशन् यष्ठानितमामतापयन्कि

विषमोमलयाहिमण्डलीविषफूत्कारमयोमयोदितः खगकालकलञ्चहिग्भवः पवनस्तद्विरहानलेधमा ५७ प्रतिमामसमसोतिशाप
तिः खगसंगच्छतियद्दिमाधिपम् किमुतीव्रधरैस्ततःकरैर्ममदाहायसधैर्यतस्करैः ५८ असमानिषदिमोरपवोनतवन्नविषवा
हिमानितत् हृदयंयदमुनहृन्ममीमयक्षातितमामतीतपन् ५९ नदिहानवधोनिपतन्तोममकेरषेशाराधिनीरधो भवपात
रवावलम्बनेविपिनाकस्मिकसप्टसन्निधिः ६० अथवाभवतः प्रवर्तनानकथंपिष्टमयंपिनह्यिनः स्वतपवसतापराघ्रितोयद्द
णानोहियथायथोयते ६१ तववर्त्मनिवर्ततोशिवंपुनरस्त्वत्वरितंसमागमः अपिसाधयसाधयेप्सितंस्मरणंचोऽसमयेववप्युषः

मेतिमध्यवाहाखयघघकथिरमोधमधः ५९ तस्माद्दिहानवधोकामशरनिमित्तमनः पीडामस्थहेमरकोनममेहेवेनप्रकसंभ्तोतआकस्मिकः स्पष्टसन्निधिर्यसेद
कसेपोनः स्वमवहृणामिवावलेवनेभव पवनपाश्रेषिमोऽसिपोतरमरः ६० अथवेयंनः प्रसमकन्दकाभवतः प्रेरणावेमकायंदुर्विनिशेषणेपिष्टकथनपिनह्यिः
पिष्टमयंषणामिवक्ष्यांहियस्मात्स्वतोमाधुनोपराघ्रितापरोपकारोवितमहृमिमतेस्वतपव परश्रेषणेनापेस्तेतेरमर्थः यथास्वतोपरनोतानानापथ्याघ्नामस्मात्प
स्वतपवतानेस्वतः अमाणमितिमीमोमकावोपमतात्रुसारेणततनानानामपथार्थेनास्वतोपपेसर्थः ६१ तवमार्गेशिवंभूयात् पुनर्वेगेनसमागमनमस्तुअपिस्वेससा
धयगच्छगापधाप्सेहितैः इप्सितेमध्ययनिष्पादयभोवयःपसिन् समयेकार्यकालेवषेस्मतेयाः समयः स्मानक्रियाकालेकालसंकेतयोरपिस्वकार्यार्घेमेवपुष

[illegible]

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

शिवेसमेवसन्नमूचाचिहृहस्पतिःतेहंसमिमनेनयकारेणविस्मयेर्यवान् स्मतिलैसैकलहंससवचोभिःकलैर्मधुरैर्हंसवचोभिर्वाविस्मितोवनेवसवनेकतेनकोगमे
हिंसविवेश ९१ अथसहंसमस्तदेवीहनेभेमीदर्पणैः सपत्नेकतेभूमेऽत्तालेकारभूतेकंदिननामकेधुरेयथो मेरुनमिवाचरिमवामेरनायैतं अंजनानेोऽन्तःस्त्रीग्र
वलोकनैरितिवहूवचनेयोनःश्रमयोननाय ९२ सकलहंसःपथिकमार्गेनासिंदशासनीतिनाहशेननलश्रितिनेकतशेलोवनगेवरेअथमेगमनारंभएवपथि
पथतिसकलनिःकामधेनुःयद्दालोवनगोचरेकलशेकलयतिस्म सातकुलशकननयाश्रगृहीदिमर्थः ९५ सहंसशकुनादिदर्शनेकथाकामेस्त्राअग्रविरथे
नालसंमेयरेगमनमामायरात्तःकीशवनैरसालेशाखेसगतेफलदर्शी अहोमहतिकार्येमहतोहमिमाचर्यरसःपद्दाग्राह्मपकारीरसोरागस्तलेननयरापि
इतितेनसविस्मयवीर्यवान्पतिःमन्त्रनवाग्हृहस्पतिः अविशाहृनेवस्मविस्मितःस्मतिलयेःकलहंसशेसिते ९२ अथभोमसुतावलो
कनैःसफलेकलमिरहलदेवसः तितिमेऽलमेऽनार्पितेनगरंऽ शिनमेऽमोपयो ९४ अथमेपथिलोवनावितंपथिकाप्रथितसिद्धि
शेसितम् अवलेमारिहलयोवरेतणमास्वर्धरसालसंगते ९५ कलशेनलसंभूतेपुराःकलहंसःकलयावभूवसः ९६ अवले
वारिहलयोवरेतणमास्वर्धरसालसंगते सविलासवनेवनीभुजःफलमेतिस्रसालसंगते ९९ नभसःकलभेरुणासितनल
देर्भीरितरलपत्रगम् सवकपेपतेगनवेपवोविटपतरलपत्रगंग ९७ सपयोधतपवतिःतणतणमूर्धायनऽविभावनः विधु
लीकृतनिस्थलकरःतणमालोककदम्बकोनकः ९८ तनुरीपिभिधारयारयाहृतयालोकविलोकनामसो ॥
मर्थःफलदर्शनेसमाऽनेभवतितदकम् कमाणेभेरिशालेफलाऽसमप्रिसादि ९९ सयतिश्रेष्ठोहंसोनगेपर्वतेदशाकीहशंगगनस्यकलभैःकरिशावकैर्येम
वेसेविनेभूरयसनरदलवस्मिवमणहनःविहैः श्रावोभिः स्वमन्तराश्रमेनकनाःस्वपानीचनरोपयेते हलयशापाशिफःतप.नरस्तपत्रगादिविशिष्टपर्वतेनद
शेनवणेनसंभाविनैशदिग्तविज्ञसवनायपद्दाभूरितराश्रमेनवकृतःतपायरतेनयाविदेधेत्वमाःनरत्नवपत्रगाश्रयमेने अनेनसंभावितविश्वतिसकारःस
विनः १० तणेकानितयत्नमूलःतणमर्धेगमनेनऽवोधःतणेविलासिनिषेकमयत्नःसहंसश्चालोककेभ्योदृश्योदर्शकोनकेषनेदयासन् यथोग्रालोकनरमा
लोककाप्येत ९९ अथपथीलोकानोदर्शनेयामसया पद्दा ग्रालोकविलोकनामालोकेकारोदर्शनेयामयावेणाहस्त्मकोतिपमस्पारीरकोतिरेवयावा॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै॰
टी॰ हि॰
२५

क्रनाबाणाशिलानिभैर्विशालिपत्रसुवर्णैकषनिकषशोभन ९९ सहोनवेनिपातितः सेनकाकाकिनारंगकारोस्मा स्रसीतिरथाकाकिणीनारंगीक्रनाकोकाकिनापत्रपदति
र्घनसः संदकाकाकाकिपलत्रपदहतिरितिपाठे काकाकिणीपलत्रपदतिर्यस्सेतिविग्रहः सहेमोधुविषिनैः वेगेरेकयारहस्योपरिद्दस्पः कोदृशोः स्येननिपात योकिमिरत
एवऊहितिविनमद्भिः १० यनृगस्वनरणगनावस्याक्लन्यमसपः रंगोयत् ग्रैमोहसः रघुनावेगेनशीघ्रंप्रकोरहमयेयेनेहशाः सन् नेनेननदृहशोकीटयोनत
स्पहेमस्माकापानकायेभुविदष्टानतरणादेवबोमनिदिलवदैतनेत्रेणभूमेकापादष्ट्वायोवहंधंपपतिनावदेवनतोवहूरंयतवानिमर्थः १८ गतिवेगेनयस
रेतीरुककोतिर्यस्पदशेनास्तनाहंसेनकविदपिमार्गेउस्वनराङ्गणेमहाणांवारुनायत्रनारंभवनेनशिश्रियेसगेशारेसानानेरुतेवान्नामवादिनानृहिनेसमे

क्वदेहमकवम्निवालमकषपाणाणनिभेनभमले ९९ विनमद्भिरधःस्थितैः वेगोर्ध्वहितिष्येननिपातनशंकिभिः सनिवेशितरंशो
कर्णोपरिस्मरराकाकाकिनपत्रपदतिः १० ददर्शोननेनेनयत्रसोभुविनकायमवेसननूतणान् दिविदित्तविनीर्णवत्तपाथ
प्रवेगरदनमुक्रहकुपथः १८ नवनेपयिविशिश्रियेपतुनाकविदष्ट्रमवतहुवारने नसगोत्रमत्रवादिवागतिवेगमसरहुवाहनम्
प्रथयभीमभुजेनपालितानगरेमेनरमोधरानिनः पतगस्यनगाम्रहकुपयदृश्योलोपमसोधराजिनाः २१ दयितेमतिपत्रसे
ननारनिहासारवेमिरभुवः स्फटिकोपलविग्रहाशृहःपाणभृहितनिरंकभिनयः २४ रूपनीलमणीगृहाहितामपरयद्यम्भ
येनभामनतः स्फटिकामधुब्रमसवामरेणसदाहमुदयनमेननमः २५॥ येः सहसंवादेनहंसनरमर्षासमानेगोत्रेयस्यसमगोत्रःस्योतिनेनपरेस्मादिनाथ

मानसप्रधानःपल्लाशीहूरमाननमा: २२ परोजनयनीतिपराजित् नेनभीमरूपभुजेनपालितानरतिनाकैलासमदृश्योहर्म्यःशोभितारम्यास्फाटिकमयाप्युरीहेमसरकाष
मापदृश्येलोपिभीमसहस्रभुजेनपालितोभवतीतिपातीतिकः २२ यत्रनगणेषरातिशाकलवक्लेकहीनाभिन्नयोपत्रनाहृशाः स्फटिकशिलामयागृहा यत्निरेमम्।
दीप्तैःफणिनावसमानोमिमेहाम्भोसलोपोकारवद्यितमेयाभीमनस्येयतिसेततानिरंतराःपद्मनारंतिवाधियायाभुवगतिहृसारवसंभोगसमयनमेमिलितानीवरतिश्च
तिरिक्तसमयेसीणाम्रनिंतहासाप्रुविनारतिरहिरासारम्नकेर्भिनेशकलानवेर्वा २८ नीलाश्मनामणयश्मनासांरहानीलमणीगृहान्दपसनीलमाणेगृहासेनयोदि
घःनासांवानात्मोयत्रपरेमयोदयेनशामसाप्रमेसदासरेणुवामसरणेगृहरविनाःशरणाप्रमितिदिनीयाश्रितमनोपसर्गसाविवलितनान्समासःश्राग्रेशाय। २५

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ं येनेति वा हरिनाम्नादिनामसरिनिपातः सरापीनः इति वन कीदृशेन मः ग्रसतीग्राह्यतिर्यसनदप्रुराहृतिः ग्रसेनप्रदयनमम् ग्रसदाहृलिचनक्रदयतमेवउदयनमपि
तिभिन्नपरेवा ग्रहपमेवनकरादिनिवर्तनेश्मर्थः १९ सितादीग्रादीपनशीलायेमणयः तैर्निर्मितेन हसतीप्रकाशमानेहामप्रकेवा प्रकारोदसीसमीपमावाश्यियेयोय।
स्य इदमदेकारोदसत्सि यः स्मप्रुरोहहेनानावेककवचनेनिधिपकाप्रणिमाप्ररणिशृणिः वेदस्मश्रीणीमिमीतेरतिसर्णीमानिधियरतिधिसंमावकमनिषिलोसिंधीसाप
सर्वोत्त्वपिताच्छिसर्णीमानानासितमणिपप्रपदलेनेमथः उपनसर्यस्तिउपादेवग्रनामेगनकरणमित्रकरणापयिषितिवकधेमितिसंगतकरणेग्रनमनेपदस्पके
वैकिकमावानामनोतिधिः सर्वोढनामाग्रपरिहितव्यः तदाधाः नियपोदयोः १९ पद्मप्रुरिमदतीनोजननमनजनेनायितेः ऊमेः रजीकृतमप्रावापिकामक
लयापिसमानमसमादकेवसपत्नीभूतसदतीजनसंभोगमलेः वियोगजकमेः कलुषीकृतहृदयाग्रहिलाग्रहवतीकामिनीव ग्रहोसाग्रसतीतिग्रहिलालोमा

सितरीयसणिपकलितेघटमारोहसदेकारोदसि निशिसानिशिसर्णीमानिधीनपतस्येतिधिरेककातिथिः १९ प्रुदतीनतप्रजनासि
तैर्युसपर्णेर्यत्रकषापिनाशया नतिशापिलपापिवापिकाप्रसमादग्रहिलेवमानिनी २० तणनीरवपायपानिशिशिनवसाव।
लियोगपदृया मणिवसमयेसनिर्मलेकिमपिस्मोतिरवाससिमते २१ विलनापनतनाशयोदरेककवचपोरजविविनेधिया प
विवाकपटस्फुटस्फुरत्यतिविवानवलेविनावुनि २२ व्रजतेपथियगृहावलीवलवेलावलदंरचेष्टनाः ॥

दिपामादिमिकादिभिः शानेलवः शोभनादेनायस्मस्मासदतीस्त्रियामंताणामितिदत्तग्राहशः पदनियमामिमादिनानिशाणाहृसनिधिमादृशः कषायोरसभेद
सान्कोपतोहिमसेरभेशापः सादभिप्रायेमानसाधारयोरपि २३ निशिसणैनिः पाहृपाशिनोवपावलिरेवपोगपदृापसानपाउर्धामणिवेप्रसप्रवाग्रागतेम।
णिवसमयेनिर्मलेकिमपिवक्रमशकमवाहमोतरेवोढमशाकेवारेहशेमोतिरिमतेमाप्यतेसयोगिनावरणैनिः पाहृनशितयोगपदृननिशितिर्मलमो
तरमवोमनसगेवरंवाललोतिनवाप्यतेयनरेवनाशनासंगतकरणोदानेषु २४ पांडुरीकस्मिंश्चिन्नतागोदेरापनिविवतायोः स्वर्गरवप्रप्रभ पदातजमोदरे।
कवनकविमरेशेपतिविविनेमनवपः कीदृशोनजमोदरे परिवेवकपटेवामसनस्फुटस्फुरत्यतिविवेनानवलेविनमेवुपसिसनारयोपावतिसपलेपतिवि
वेनावतिनलेनटप्यते ग्रमवरप्पनेरतिलोकपमिदं २५ पत्नाः शुभोहरूपहोवलापेलानोपनाकावसानोमेचलादपायेपोतेः धरेनहेरः हृतनापाससाउ।

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै.
टी.दि.
२९
२६

इत्यालास्याकाशमार्गेण गच्छन्ते सर्वास्थपि हि येश्वरांश ऊर्ध्वं तेन हत्यापविभ्रमेसलावख्यानेयत्रन्नखय मेवा हत्यासकथा हृमे ऊर्ध्वं नीमर्थः हेलिरा लिंगनेरवा विंतिवैनयेती
यतनेरितिपारेवलवेलां वलरेऽरेः कृतानाऽ नाथपामेहत्वीशरी हरावन्नीय हत्यायविभ्रमेवतनोरिमन्वयः २० यावुरी अविलेसमसेस्थलेस्युकुत्तागानाय
द्याश्चविलायावुरीगृहकुनाननीमन्वयः केः हृतात्रितिगर्भपरायामेवेरेवये आलयाश्चराः नेः हृतानां कीदृशैः नलमुथ्यवुपरिचमरयेतीनितलम ध्येपरि श्री गिएवं
विधानां जगतामृथर्ह निर्मविङ्ख्यारिभिः सावेः सारङ्ते पातालरूहेत्तुनिपीनपराहृहे ऊभमहभोमलेहृत्तृष्णपयारीति अवारहेत्तुवकुवेदनमेधिकिकारीति
श्मवेहयकरथकृणालविङ्गनिधारयाङ्गः पातालभूतोकसर्गेतोसारङ्तेः विमकोऽरः रपिहेहः हृतासमस्तात्तुतामीहिसर्थः २१ यशुरेरागहृहमिंडमोलिता
मिंङ्मौलौ शिखरायभागेयस्यतस्यभावस्तत्तानो इहमौलौ शिखरियस्यतस्यभावस्तत्तानोच कथंनरकतत्स्वर्गेतोपाश्चा अमारिनास्त्रकादयः स्वच्छयानवीकथं

यत्र त्वत्कृपया विभ्रमे स्मृते हेलि हपालिकालतो १९ त्रिलोकगर्भपरमावरालये तत्त्वम ध्योपरि शरीरिणां स्वयम् कु जगतामखिलयाखिताङ्
तानन्निर्मलविमलविङ्खारिभिः २० इयरञ्जुहनीलकं वलावरदमक्कयोनलेवञ्जः कथमत्कृत नामयज्जनतिलिभूमौरिहासिंड्मोलि
तो २१ बहुरूपकसालभञ्जिकायुवखेवेरेत्तुकलेकोरकवः यदनेकककौशिधकंथवारहरिभिः ऊतित्यतीकृतारवं २२ वलिमयदिवेम।
नष्ठवारायरिस्मारहिवोपिनारदः अपरायक्रतायथेव सा विपरीतामनिभृविभ्रमया २२ ॥ (नयामोनकीदृशी ग्रंथुरेनील: केदाउणे।
नभाणेयस्माकृतवमीनः केदो ग्रीवाय स्पेतिच नस्पभावस्तनानोदयत् शुतिनिर्मलस्वपयातमलेसुतिनिर्मलस्वधावरुञ्जनेच वरुदयानेसुधालेपोमस्तेसवरीद
र्यतितिरंमेरिशेमवनिर्तिनिभृसर्वतामेदिंरयसेति २२ बहुनिरूपाणिपुरकृतयसोहयो निवायासेनाः बहुरूपको मृताः सालभंजकाश्वसलभारेत्तुनिर्मिताति
विनावद्युविकाः सालभंजिकाः तासांयुवखेवेरेत्तुवेरत्वात्सेभाविताः कलेकरणारेकवोहरिणापथाननयोऽनेककानोसोधानोकेरायुष्यापितेहरिभिःसिद्धः
ऊतित्यतीकृतामहिताख़लसेनेऽमर्थः २२ समवाकृसनारोवलिसमदिवयाताल रूपेस्वर्गेहिवोपिस्वर्गाहथुपरिवन्कसेवतीसुपरिखाह्यस्य ग्रयथ।
वोभयणाभूतयायायाउर्याविपरीताकृतासावलिसमयोयथानाता सर्वेयुपर्यवासीत् संयमनयाथयाकृता अपलानहृतात्तिरस्कृतावेमर्थः अयवायया
पराकृतासनीविपरीतानानानलेवलिसमयौर्जानेमर्थः स्वर्गविजयवलिसमयविनयेस्वर्गविजयित्वमसुकमेव २४ ॥ ॥ २९

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

हृदयप्रेयसि हृत्प्रायपर्यन्तस्मिंस्तीर्थासमस्मरोर्वेकूलामिति विभक्तेरलक् पथिकानामाहृदेरद्यनीतिपथिकाहृदेहेन स्तनस्तनक्रमोरभे स्तनस्मितिनिमिते स्समीवर्मेण
हीयिने हृत्तीनिवत्र सोरभेरिति निपादे सोरभे हूनभिः वरहूनान् वरहूणोहमादिप्रेषणपापाणः नस्मानानपर्यन्तमर्यापुष्पितानां कलहानानोवर्म रम्वरः पहृपश
श्रोधुनापि मेवानस्मन्ति मेवाः पथिकामीडयति सेकपरिमले ष्ठ वरहूनी वर्धतिनेन विरोधे मेघानां च वरहूनां च निसेकलहः किलनयते नेनजातो वर्धरव
रापि मेवानप्रेचनीमर्थः २५ कनकस्य वरणः प्राकारसप्तवामराहिर्हे कात्समीपात्तसेगाहागतो मानिनी वकूयमाणवंसोनयामीणमोस्ताहूतोमानः को
पेष्मा संगिनिषिये नहृतोचपोप्रीमेवविश्लेषांगपरिरम्भातिमपरितत्राव स्वातुनयस्म सारयस्तवास स्मयात् गिरेरागमनेरेहेनास्त्वनरस्ते निवने विपालार
नरयाकेपवपत्नीयस्मस्तनयाश्रुननयनिवासेतिवापादः प्राकारो वरणः सालः स्ममरः २६ पाश्रीरवेरुद्यमलमपेवान्तराउद्यालमयपोमिप्रेरमर्थः २

प्रतिहृदयपयेवरहूनामपथिकाहृदेरसकमोरभे कलहानवनामृहृयिनाहृप्रनाणुरूकतिवर्मेरंवरः २७ वरणः कनकसमानिनीरिवमे
करग्रहारिहागतां वनरान्नकवाहयन्तिः परिरम्भानुनयमवासया २८ प्रमलैः परिवेशमेमयानलदकोपलवर्धनमाभिः ३
हयंलयमेतनगरेवरवहस्तापाणुश्रीपराब्धता २९ वरकंकुमपणिवेगारिकोगणनाटकरकर्केटोत्करः हिमवालुकपाकवालकः पटु
रधानवरापणार्णवः ३० यदगारघटाहृद्धहिमसहवहिहृपल्नेर्हिलापया मसृणैनपतिस्त्रोतोवितीर्णतिवेशरद्यसश्रगोगया ३१॥

प्रेतरागतेरणपुकेहितो यान्वलनस्यकोनशिलाप्राकारसंभृनैर्गत्रिभिः परिवेशपरितो वाभिषाय वाणपुरीपपराभागगणानस्मावस्तनानादहेवाणपुर्याः पा
वनोवापरासागथागहरसा प्राप्यागोपमरिमम् ३२ वरकंकवकः शोवमणयस्य यत्र मः वाटिकानां कपर्दिकानां गणनानन्दनस्य लेनोन्नतानां करणवकर्के
टाः क्रलीकः तेषां मकरः समूहो यत्र सः उत्कटघटति पाठे कर्केटोत्करः स्मर्थः तथा हिमवालुकयाकर्श्शेणक्राहृ निर्मलाः सिकताः यत्र सः यत्रापणावार्णवः
परस्वप्रधिकेरधान ३३ यस्याः प्रापस्वप्रवारवराणामन्नतपरिशुद्धः तेषांकाहृमानि वडाभुवः अहुनैर्निहृना भावधमपोनरहिमनिवकलयः पाकिमारिवन ॐ
हिमोस्तीनिवेषाभृङ्गहरणानाशिरोग्रहहृपिमसरः तेषु सर्वनोपेहरूपनाम्बहकोनास्तेपुनेहितः महृस्राप्राणायपयलया सहस्तेध्रः पथामनवैः रमपमयः तेष्मसाम्नती
निनेहिलाः तेराहिमपरलम रसप्रणाकाप्रागेगया प्रतिवेशादयंपतिव्रतायोगेचितीनमयचे प्रतिवेशादवेमसृशेयषावधिते तथातमतीगणपिवेहकोनगत

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै.
टी.दि.
२२
27

इहकसंपर्काद्दर्पते ग्रातौर्तेभुदिनेहश शोषितेमलिनाकृशेमादिपतिन्नलनालद्दयो ५४ स्मेपसायमभिग्रणिमाये शुभिरभसेरतिवी माथोकमिश्रवचनीयसेला यते
गतमप्यवे:प्रभानिराश्रयाःसमोघत्रुगुरिपतिता: विलेपनानांमगंपदध्याणामापोणगुकर्पूरैरजस्त्रेऽऽसमधपणवीयय: समोभुर्भतिमभाहीमोलदु पणिन
येवस्तपल्पेश्रवयपणावर्णार्गस्पणितस्मनिरोधश्चिनिनिपातिनः पंक्तिवीथीपदव्यपि ५० यत्रपुरेवणिजांविकेतुमापणेविस्तीर्णामविलेनगतौवस्त्रमने
नवीसने पुराहरेरुरेमकेर मननामुलिनामार्कोद्येनेव ५१ यस्याः पुर्याग्रापणेहदेहोरथलोभेननिमग्नेमलिनेभृंगेकस्तूरीभिः समेतलयन् पणिता
प्रवर्तनवणिक् ननाथवैः कृतागुरुनेनमपिनेनावैन गजानात् भ्रमरत्नापकरेहतोगतेरभावाउतेमज्जनारवतिरोहिताःरूपसाम्यात् मृगनाभेः सकाश
द्वेहेतुमानवानिमर्घ: ५२ सकलेचनरहः सकलाहः राजाहसमक्षिम्पश्च सकलेन्वलनेनाहितरुष्मायमनेनरविकांतमयेनवर्त्मनाश्मनवंधेनकृताभि

हवयोस्तमितमभाम्वतःसवलितायत्रनिरालयावल सुभिसायमतुविलेपनापणकर्पूरैरजपणवीथय: ५० विततेवणिजाप
णाविलेपणितेयत्रनेननवीसने घलिनेवमकेरसनुमानगतीवस्त्रभोरेरहये: ५१ समभेणामदेर्पयपणेतलयेमोरभतो
भतिमलम पणितानननारवैरवेदपितेजनतमलिमलीमसं ५२ रविकांतमयेनवर्त्मनासकलाहज्वलनाहितोष्मणा शिशि
रनिशिगकतोपुराचरणोपमउनोननोहिमे ५३ विधुदीधितिजेनयमयापयसानैपपयोतशीतले शशिकांतमयेनपणागमेक
तितोक्षतपतिसनातप: ५४ परिवावलयकलेनयानपरेषांगहणमगोचर: फणिभाषितभाष्यफक्किकाविषमाऽऽकुलना
मवापिता ५५ पुरखपातिपराभ्रंपकनेरचितानागपुरेभुवपकै: स्वयमाहितयत्रभीमनाऽस्मरहमाकृत्मभसज:श्रियम् ५६ ॥

शिरसोनिशिगकृतोलोकानोचरणेपुरावहिमेनोऽन्नेयतिपावसराहिनालाहु नाऽन्नोहिमर्घ: ५१ इंद्रशिमतेननवेननलस्वभावववक्षीनतेचेदकांतमर्पमार्गकलिती
ग्रीष्मेवर्षेशीतेनतपतिस्म ५४ यापुरीपरिखावलयेनऽऽरनोपिता फणिनाशेषेणभाष्यभाषितफक्किकाभाष्यग्रंथस्यारवलंबमापरेषांशभूताशेषवतिरिका
नोचग्रहणासापनेवेपनेवगोचरेणभवतिसर्वेवरुवितापवुध्यमानाभाष्यग्रंथयाऽऽकुलीकृताःसनस्तेऽऽरलग्रंथयाऽशिलोकमभिद्र: ५५ सर्वेवपाणीचपदवातिणी
वनेसावपाणिपदातिमार्णगवाहृदेककत्व:नवकमवेर्निर्मितायमभेवगेभवेपकेरचितानिमीमोपवगुरेस्मरस्माऽऽसमसमानायाःश्रियेस्वयमेवाहितनरहश्राउ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मितेषक्तवृभरगुरुतनयागुणकाशमालेवर्षक्वेरुमितमणाशुक्ताः पतनमस्यरसपद्वेधर्वेनिश्चयेनतस्माभेष्मात्सवीननः समोयोगुरीमध्यामतोधृतिश्वन् अथिपंक्तीश्चमाकर्मे
तिकर्मसत्ता सनगश्रम्भमस्मात्सर्वस्पर्शवेनिपातेनकनेयेनवन पाहस्पर्शवेनिपातोगौरवविषयेप्रादिकेनाप्यहितवान ५७ चित्रमयी आश्चर्यमयीयाधुरीश्चियामर्यादे
याशालेती तिष्ठितिशालिनः समस्तावर्णाश्चालणार्दयोयस्यासानस्याभावस्तर्नेतानोकथयेनविभर्ते अथच चित्रमयीश्चालेख्यमयीयाधुरीश्चियामर्यादयाशाले
तीतितिष्ठितिशालिनः समस्तवर्णाश्चमादयोयस्यासानस्याभावस्तसोकथयेनविभर्ते वर्णाद्विजादेशुक्लादौलनेवर्णानुवादेरश्चालेख्येसर्वयोषित्रे चित्रेमकृतिर
स्मोविचित्रमयीतस्यकृतवचनेभयद पावगुरीसर्वभेदस्वगानोत्तरोकमितरमहिष्याह्णानोभेदस्वरभेदकथनोपेतकोदृशीकलितः अनस्यानोनोकगुरवोनोमारवः।
अश्लेषसांस्यापद्माकलितः अनसगुणसम्भ्रमलाणः याणुवित्पवाश्चारवोवेदषनिः पयासार्दृश्यागुरीसर्वभेदस्वर्गेणाभेदकथनोपेत अथवानस्यानिगुणवोनिश।

नवनलनयमास्मोरवाद्विपदालेषुविदग्धमतमः धवमस्मरसोवतीर्णयाशतमध्यासततत्स्वोनतः ५७ श्रियतिशालिसमस्तवर्णा
तीनकथंचित्रमयीविभर्तेषा स्वरभेदगुपेतवाकयकलितानुसगुवारवानवा ५८ स्फुटदाडिमपापताकयाद्विनमर्कैर्णामी
गुणोरघः लिलिहुर्वरूपासुपाकारेनिशितमाणिक्यमयायरावया ५९ लिलिहुस्तरुवापताकयानिशितिनिद्रूनिभयाख्यपाकरम् भ
शमर्ककरैः पिपासितनरूपसधमलपद्मरागजे ६० अमलगुणलसत्पीनयामिलितेषहलभीपताकया ॥

कायेयेषांतेअनसगुणाः वस्त्रादिभेदेनवावहुप्रकाराः दृशाहेनदेवमानाश्रहितिरुद्धेने नस्यासुपमानिश्चारादेवाकलितास्थतेनसगुणवाराष्ठलानवातिगच्छतीतिश्र
नसगुणवारवः स्वरभेदकथनोपेतपद्माकलितानानसगुणवोरवानवानूननाथागुरीस्वर्गेभेदकथगुपेत स्वर्गभिन्नेवेमर्थः यतः स्वर्गेनदास्वर्गेश्चिरवनोजीर्णामायुःसर्थः
पद्मरागमयायस्याशूदाः दिनमभिव्याप्यसमीपेयासवतासर्वेणोमनः पिपासामसंत्तुसकोमकृतारुणायापताकयाचेदृशंवरुयालिलिहुः यद्वा अरुणयासरुचैवपता ५८
कयालिलिहुर्विमलचः यद्वासमिमोचनातिस्वरुक नयास्वदयापताकानिरूद्धवस्तमाणिक्यमाह्नः पद्मरागमरूढः मणिमाहः स्फटिकस्व ६१ निर्मलपद्मरागलि
मितेरानसघकर्तृस्थाकयेलिलिहुः पूर्वेणगगनार्थः शवेसैवेनमात्दोतनम् ६२ पीनवर्णोयायसुपानगर्धावलम्बागुपरिरुदेपताकयामितितेवेदलसेंगु।
कलेकोवलयीभृतशेषपाणिनोहरेः सखिनमादिनतन्मारपंडवभवेमर्थः पताकायाः पीनतंकोवनवलभीजातत्वान् मंगलिकत्वेनहारिदत्वात् ६० ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै० टी० द्वि० २८

२८

यस्याः पुर्याः सौधेषु हेमपताकापंक्तिः वहद्वीनिवासे दैवं गापि स्मृतेन विधामित्रेण स्वामिवदिनात्सृष्टं निर्मितास्वकामकामे मंदाकिनी नवानादोलेरकास्यो विद्रीडके ह
मेनगापि स्मृतेनाश्रांतेपत्नी नीवेदानोपादेनश्नाम्भः पवित्राम्भोरसनाम्भः प्रकटीभूतेषु भूरिश्रुलोकेषु अनिलानामनलसानां ब्रह्मणाब्रह्मणाणां ब्रह्मणावि
रिचेर्वीपुरोनिवेषां नीवसले नविच्छिन्नानवनाकनिर्माणं कीडायस्मेतेन निर्मलस्फटिकेल मेविच्छ्रवाक्नानो विच्छिन्नः स्वामिन्यधं जगुप्सितेव लिपावलेश।
यो परस्परंयावनेनेगेविमाग्रस्तूलवहिः पताकारूपेव शार्दूलविक्रीडितेहते ८१ यस्याः पुर्याः प्रति विमलानां नीलमणीनांवेश्मानि तेषां रश्मिभिः भ्रमरैः
नाभ्यामोपस्या प्रयामीकृतकांतिविमर्षः मानारश्मीविमलमौपवस्त्राणिपताकानांपंक्तिः सर्वथसमीपयोभ्यगेऽत्सेगतलेवलालवेनेलमनीयपुनाया: पि।
पुत्रपत्रभनवालापपुनेवायो भतेमथः ऋष्छिनायावेयम् पुनिनपुगलवेहनोपकारा पुनिवनीनवरगाष्ठपुछिनाया ८२ यस्यानगर्याकामिनीनिव।

वलयाच्छिन्नशोभशाखिनः सच्छिनामारितपीनवासम ८० प्रकृतिसमुपजिन्निपावरस्तत्रसमनाविभूतभूरिस्नवनिलब्रह्मणपुष्कोपविच्छिन्नतन
वस्तुगेंडियाकेलिना सर्वगापिस्मृतेनस्वामिषरिणापुष्कानमंदाकिनी पन्यासादूरस्लवहिरनिलांपैर्मरवेलरिवि ८१ यरति
विमलनीलवेष्मरश्मिभ्रमरितभाष्वविमौपवस्त्रवलिः पुलभतयामनस्वमः शिशुभरिविमकरांकनलोचलाल्लवेनी ८२
स्वयाणेष्वरनर्महर्म्यकरकांतिस्पृगृहपान्मकम् पाथोदनिनकेलिसौधशिखरारोहस्पृशत्कामिनी सातारसरसाविमा
नकलितयामानपवामवपनमापनिमेषमभ्रनरसापानीरसारवधिनि ८२ वैरभीकेलिपोलमरकतशिलाराश्मिनेरवार
विनोदहर्म्यशिवरानसवियकीडसौधस्पृकटकेमप्यपरदेपाप्रानिषष्ठहापोनिषि (मैर्व्रलांशवातभमस्परजमदनपाङ्गीभूतावाड्मुखवैः।।
सत्कारगृहनायकटकयाम्रपेशनिपावन् जस्केनलब्धाकाशमार्गेस्मात्पतनरसामेचवेगेनयातीनिमेषयतोहेतोनवामानःसौकामिनीविमानैः कल्पिते
बोमकाभिलाषस्वेष्मरसपवमानादभवन् आकाशागमनंनिमेषपरिहृमेवाप्सरोभावेहेतुःशार्दूलविक्रीडिते ८२ वेश्माःकीडापोलेमरकतमणीनांशिल
राशिभिः अलांशेर्वकटाहकपोलेपावातःपतिपातलेनभमस्परजोवगजानामदेषंवांतेब्रलांशवातभमस्परजमदःतेषांभावनमानयायूतपवाङ्गियाल।
जयाधूतमवांगवनेषेस्ले द्वीपनवाड्मुखवनाः सुमेषिपरशनिवातेनगलितमदासेलज्जावनतमुखभवंति नषेतेपिमणिकिरणाङ्कणनिजवेगमदा।।

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

दूर्लाद्येदनायोदनात्स्यनिद्दमाक्रोशिनेवेगात्तत्रपोवायोमुखात्संसतोनिहृत इति भावः अत एव रिदिविस्वर्गेऽवमानगाया उपानेवेपरीसेनापः हदनूर्धपादेचमद्धतीसु
कानगतस्याः उपानौवेदेवगावः इति क्षते: कस्याकामयेत्रुश्चिखेशदेशेनगतायै: सर्वस्या पुष्पितुखशदेशगतायैरिमर्थः ईदृशेकिरणाइषेदैर्भैःकन्तायस्यानगर्याणो
गामथदानवृतसक्रुतेनिरंतरप्रतंरेभतेस्म यस्यानगर्याइतिकर्तसंवयोवाइयेद्दयगाश्रेश्रोपाग्रयाः सः खरगुनितरगेह्वयराखाद्विगमेः १०४ वेदरश्मि
संपर्कोदात्मनोनिःछेदेननिजप्रवेशनेशोशेदकांतशिलानिर्मितैःतत्रणमालवालैर्विंफलितेनेनलसेकमापारयो रवेय सैदृषेनभेमीवनेनतत्रनगर्येवंत
देसोदूनचितःकृत्वः आलवालश्रणग्रंथोसु वेदकांतेरवेकियतेइति भावः अथननमयूषैःसात्म्यालिनीभोगलीलाविनि १०५ अथसवर्णपरःसदेसल
मवनेसदशाकर्णीनांसत्रिधानाद्देमास्मात्सयदा अमेमेसमानकांतीनांसलीनांसदसिविस्फुरंतीदीप्यमानांतोयानवृत्रीभेमोपुरुपरिषदिनारासमूहे मरणस्या

कस्यानोतानगायादिविस्तरमरभेरात्मदेशंगतायैषेद्धोगामथदानवृतसकृतमविशांतमुत्रंभतेस्म १०६ विधुकरपरिरंभादात्मनिः
छंदशीर्णैः शशिदृषदुपक्किप्तेरालवालेतरूणाम् विफलितनलसेकप्रक्रियागौरवेणावव्रवसदितविमः तत्रभेमीवनेन १०७ अ
थकनकपनत्रः तत्रतारानमुत्री सदसिसदृशभासो विस्फुरंती सखीनाम् उपरिपदिमच्याविष्मीतोश्चलेलोत्रकरणपटूल
सीमविलसेवकार १०८ भ्रमणरयविकीर्णस्वर्णभासाविगेन क्वचनपतनयोग्यदेशमनिष्मबाधः भुवविधुरसीयेसेविते
पिनीयोस्मीतोमुलेलो तस्मामुत्रकरणेपदेलक्ष्मीपस्मास्तामममासानवधेरनिमत्वात् लेवमानःशशिपरिदिविवोर्धमंडलनेननेने १०९ ॥
कवभावः यदापटुत्वासोलस्मीश्चेनिविशदःलक्ष्मीरूपेमर्थःनासीदश्मीमत्तिलत्रीवकारः अन्नोतेसमदलसेअनतिलदमतितसेचकारात्तिलसीवकार १०८
भ्रमणवेगवितिसमस्वर्णकांतिनाकविदवनरणयोग्यदेशमपःअत्रिध्यतोपर्यालोवयताश्यन्नतोरिवादिःअत्रसर्वः पर्यालोवनेवर्तते तेनदेसेनाहमीये अ
मुष्याअपमदमीपः तेभेमीसंवेधिनभुवेवर्देसेवितेलेवमानस्थदस्मपरिवेशादवोर्धमंडलसेनेभ्रमणमकुर्नेमर्थः अवतरनःपत्तितणेमेंडलगतिकियाः
सभावःशशिषदःसोरवाद्यमर्थः १०९ वनभुविसालीभिःसहरविनक्रोड़भेमीमेस्सवर्तमानस्यपतिणपवत्रुडिःरमकाकिमितिसोअसिदाश्रवीदृतावी
सर्वेस्मातन्मखाभिः सहचरीभिः सहेर्षमेवतेदनवनमुवमर्थनातुभवतिनात्रभवसेवमर्थः यहाकाकानात्रभवतिअत्रभवमेतेमर्थः ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै०
टी०द्वि०
२९
29

अत्रैव णोकर्ताहंसः उदयेत्न मतिः अतोभिन्नकर्तृकत्वानन्त्वाप्रत्ययोभिमः यदायेसवर्तमानप्रत्ययहोस्मात्सेवेयः केचिदाहुः हंसस्यमतिः भैमीप्रेसान्तुभूयोदिते
मेककर्तृकत्वमिति तदयुक्तमेवग्रहणप्रसत्तिर्हेत्वन्तेनममाभेदप्रासायुक्तत्वादितिपुक्तैवेनन निमान्मात्रभवत्पायामतेनप्रकोहृतिभेदेनभैमीग्रहणेहा
मेतत्रेपाधिना उदयश्चेमेककर्तृकत्वसंभवात् १०८ द्वयोःस्वस्योद्वितीयद्वितीयपवैदर्भीधीकः नीयादीकाण स्वार्थेवकवः तस्यभावस्तत्तातत्पामिनोगणिनः
मवधातेःतिसंवेपः तस्मिन्नैषधीयेनलस्मेवंपचरितंवर्ण्यमानत्वेनयत्रतस्मिन् ग्रंथेत्याख्योत्तमाचरम् १०९ येषामतत्रिलिंगतितिपतिसततादपितोंश्च
यंभूः पातित्रमेकसीमोस्तकथितरहर्हितात्मायेचमाना येविपारएपयोगीकल्पनिरूपणानन्तनोदीपिकायांसर्गः सोयंद्वितीयःप्रथितगुणगणैःवा

अनुभवशवोस्माङ्गनावीमुत्ताभिमसहसरचशोभिर्नेदनानेदमुखे: इतिमनरुदयासीमत्रिणःअेत्नभैमीविपिनभुविसावीभिःसा
ईमावेदलीलाम् १०८ श्रीहर्षंकविराजराजमुकुटालंकारहारीसुतं श्रीहीरःसुषुवेजितेन्द्रियचयंमामल्लदेवीचयम् तैती।
धीकतयामितोयमगमत्तस्यप्रबन्धेमहाकाव्येचारुणिनैषधीयचरितेसर्गोनिःसर्गोज्वलः १०९ इतिश्रीनैषधीयमहाकाव्ये।
द्वितीयसर्गः २ ॥ ॐश्रीगणेशायनमः ॐसकौविताभ्यामथपक्षतिभ्यांतुभोविभागान्तरमावतीर्य निवेशदेशानतरम्॥
तपत्तःपपातभूमावुपभैमिहंसः १ आकस्मिकःपक्षपुटाहताया तितेनद्रुयःस्वनवस्चकार शुगमविमस्करशःसतस्याःसंभ्रां
तमेतःकरणंचकार नेत्राणिवैदर्भसुतासखीनांविमुक्ततत्तद्विषयग्रहाणि प्रापस्तमेकंकुरणंवकारनिरूपणावरूपवेलवच
(नोंसियतत्रतानाम् २॥
हणीयानितोभूत् इतिश्रीनैषधीयटीकायांद्वितीयःसर्गः २ निवेश्यतेस्मिन्निति निवेशः नारस्फेदशोभसारितोकेषितोचपतौ
येनसहंसःभैम्यासमीपेतपभेमिपपातावनतेर्किंकृत्वाकृतसंकोचाभ्यांपक्षमूलाभ्यांमाकाशाद्देशान्तरमवतीर्य अवतरणमागमनेपतनेवोपवेशनेचेनि
नयोनरुमधंका पक्षतिभ्यामितीरभूतलत्ण्रोरनीयाकरोवा १ पक्षपुटताडितायाः हितेःसकाशात्तदापतनसमयेयआकस्मिकःअचिंततोपनतःशब्दःउद्भ्य
वायेरभूत् अकर्मकत्वात्तत्रेपदे अत्रैवपक्षपुस्माहपयानम्यभैम्याश्चेतःकरणंशकृपीक्षसंभ्रमेसाधुनिष्कार २ विदर्भाणामीश्वरोवैदर्भःतस्यसुतर
मणः तस्यस्त्रानानसखीनांनेत्राणिविपक्काः नेत्रातेर्यविषयाणामरनगीतकथालापादीनांग्रहणानियैस्तानिर्ईदृशानिसंतिर २ ॥ २९

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

निरूपयति हे रूपेवर्णापितमशक्यरूपेते हंसेमयाज्ञः विश्वकासे कोते को विषयाणां शब्दस्पर्शादीनां शस्तानां निषेवनानि योगिनो वेत्ता शिति निरूपयति हे रूपवर्णापितमशक्यरूपे
येत्रलक्ष्तानमेकमहिनीयेनेहंसेयथामाञः १ हंसोदिङ्गुणमभेदेष्मार्दर्के विस्त्रोहयांतेरयोगिभिर्यादिभेहस्यामरमात्मनि भेषन्ते निर्लीभन्त्यति हंसश्लीरमहृदंतेर
शनिविषः सधीरमनिहितेचरेते मरात्ममनेभेमी दरिणामकेष्येनश्रदरिणाश्रकेपेन वाशायेनकरेणपलाद्दंतकामासेनिश्चलतोधाप श्रुस्मिमस्तेनवाक्षिति
सामीप्यमसमीवटेण्णवस्पशेरतेरविवत् यथाश्रुतेष्विन्हृतिःस्वकायांतेनोऽहदयपवसविहितेसम्महृनिहितेवर्तमानेपरमात्मानमादीक्षणाश्रारखताश्राश
येनाभिशायेणग्रहीतकामातानमिकुर्वन्नात्ममाधिस्थिरतेनिश्चलतांगाहते ४ श्रुपेरसःभेष्यास्तामायोनिश्चलहाहिलताणांकपरहृमिवे प्राभिर्लोकापिग
गनेनोदयनात् किंस्वात्मन र्यपरपतनयौलेभेमीकरस्तुतृपवनलवुतयानिष्कलेवकारपातकमितिलषपतमोहिनाउकाम् ५ एवंतेनहंसेनविफलीकृ

हंसेतनेनोसन्निहितेचरेतेश्रुतेर्मनोहृलिरिवेविकायां ग्रहीतकामादरिणाशयेनपलादसौनिश्चलतांजगाहे ४ नाभिगिरेरण्य
मायमायामयेनभेष्याविषदमयान नमाणिमात्मापरियातकेतमोषवितेनेर्सतितलावेन ५ ग्रंथीकृतेपयरयेननतेनतया।
वमायथवसायमसः परमरामर्शितहस्तनालेनकालमालीभिरहसतालम् ६ उच्चाटनीयःकरतालिकानांरहादिद्रानी
भवतीभिरेषः प्रावेतिमांडुरातिसहामेवमायेमपालेभितयानिवर्गः ७ धृतालकोपाहसितेमखीनांकायेवभात्स्वतम।
भिषयान्तः यथामायहंससकराननवामेर्मेदातलत्तालगतिस्मयस्मात ८ ॥ नंभेष्यागहणोयोगेनिश्चिन परस्परयारनहस्तनालेय

याभवतितथासखीभिस्तकालमलमरस्पात सवामोकालक्षेतिते ग्रथेतसंयोगेहितीयापरस्परामितिकर्मव्यतिहारेसर्वनाम्नोद्देभवतरतिवकथम् समास
वद्भावहल्ले वहूलमितिहिभीवाहृतीयासमस्योवीप्सावोवक्तव्यःपरस्परयेमर्थः ६ करतालिकानांरानादाहनात् रहानीभवतीभिरेषहंसउच्चाटनीयःमश्वका।
ऊः यावाबसरेसामबेतिसामात्मवह्रूतिकोपदोहेर्थासयायोनोायेर्यतिकोपरतिसेयदानसेनारतितयाभेष्यासखीवर्गउपालेभि ७ सखीनांहसितेकृता
नास्मकोपरूपमाहृहष्टवर्णभवेह्यामात्मायामायौवनमध्यस्थावाभेमी हंससकरेणामामेलनयारचयासतीपञ्चात्मगतिस्मयथासूर्यसेवावेगेनःश्रेसः
कायाहंसस्थावेःतरानामसेसयांत यथामानृकसामेदातेमंदलोचनेष्वलसायायामनीतसेवपञ्चात्मगनितयमर्थःश्रीनेमलोमणाश्रमाडसेयायर्थे

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै.
टी. २.
३०

रविषेतनवदोर्हंसोहंसः संप्रासीवहसाभिमुखीनेपाशानयमन्यरनिनामिः सर्वेभिःपुनःपुनः शाकूलेनहस्यमाना सोमेमोवभाषेभाविविधिवेदकेमाविभ्रमस वकः शाकूलेनमाविभर्तेलापकस्यपपहंसः मैनेवाशक्नीभवेत् १ शानिहस्यवकेशाकूलेनशाकूनमशाकनेनततः किवः श्रणकनेमाभूदिमर्थःपदिपसेनश उनिरशाऊनिःततःषिप्रमयः श्रपद्दीमेमासीमर्योवानभवेत् किंतुपदेवेमर्थः ५ हंससेवगतिर्यस्याःसातस्याः पोभनादेतापस्याःसासदनीवयसिदेनमदम विधासेतायोमितिद्यादेशःतस्याःपुरःपुरुशाकमलनीतस्याववेलसजननायमेमीसंबंधिनीगतिमगेश्रनुकमोसेरुपहसनिवसहंसोवथासेश्रपिशाहोमे मोकियायाहंसकियायाश्चसमयमाह १ भावेग्रहातामिमायोमाश्रुत्तीहितिभावनीमेमीभाविनिश्चयिमेचरणमासेनहंसंकरपाणेनिश्चयेनयथाजाति

शास्तानहंसाो भिमुखेपुनसेयाग्रेतिताभिहलहस्यमाना साहःसनेवाशकूलीभवेन्मेभाविमिथ्यावेदकपषहंसः ५ हंसोप्यसोहंस।
गतेमुरमाःपुरःपुरश्चारुचलनभासे वेलसहंतोगतिमतरोयामयेनहमोपुरहंसमिवोक्षेः १ पदेपदेभाविनिभाविनीतंयथा
करस्थाप्यमेवेतिकृतं नयाम्रवेलेवलनालताम्रयनायितेनाचकृषकृशांगी ११ रुषानिषिशलिजनायदेनोक्कायोदितोयाकलया
वकार नदाश्रमोभःकाणभूषितेर्नागीमकोरवेमानुषवागवादीत् १२ श्रयेकियणावदपेषिहरंमयपेपरिश्राम्यसिवाकिमर्थं उदे
तिवेभीरपिकिंतुवालेविलेकयंमानयुनावनाली १३ तृषापिपेनोमपदेपदेनोमरुहलमलवपाणिकंपेः आलीवपधपघनिषे
पतीयकपोतहुंकारगिराववाली १४ ॥

नीतेतयामवेलेवलतानेनहंसेनवंवपिन्याकूशांगीसनामुश्राकूशा ११ कोपेननिवारितसालोजनाच्छायाकोतिःशारीरन्यायाव सेवहितीयायप्रस्तावम् प
काकिनीमिलकेमंगलंसाहिमेवमाह १२ यीतोभमीपदातनवान् नदाश्रसेदोदविंडविरलेकृतोगीमहंसोमानुषीवाग्यणासे १२ यासननुश्रकवनभाषे १२
श्रयेभमिकियहरेयावदपेषियकेकिमर्थंवापरिश्राम्यसिकिंपशमिकिमिभूमितिपादेश्यमेवनिष्कारणमेवकिंक्लिश्यसीतिभावः हेवालीनिविशावनपंकीः
पर्यंपमासेभीरपिकिंतुनोदेति १२ तृषायुष्माने पदेदरानोनोरयंवनपंक्तिर्यमारोलितकरकंपैः कपोतानांहुंकारवाचावमालीवनिषेधनिपणकिरेतिपा
देकिरतिविहायनीतिकियायउपपधरमीतिकरः कःकपोतहुंकारमकिरा १४ ॥ १०

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वक्षथायामेवैकागतिर्यस्यावस्थेदेवैकागतिर्यस्याऽऽसीदिति वा । हे शप्रभाकराप्रसेवारीकथंकारमहे भवमाथार्थिः अनेनस्मरस्यमयात्र्यावयमाधीवनेनतवशिश्रवे
वासेनचापेनतांवेदितिमयमकाऽऽः अस्येपोवनेममापिपिशिस्रावानयगमाश्चाश्रंथं कथंकारमितिप्रमधेविकथमित्येत्समिराप्रयोगश्चेतिप्रणुलुत् १५ प्रलवाद
नेदसंवंशस्यपत्राणिपोत्रिणः सः साहायकरानाश्चपापत्राणिपत्तूपावयंस्मरमर्थवंशस्येतिवेण्ठकलान् पत्रागीमाह असंरदशपिपवचनरसामस्तानिस्व
लोकननेध्यरनैरेऽलेभानिमात्रुषीवेननकिमर्थेकिस्पर्पीतिभावः १६ मेहकिनीस्वर्णपद्मिनीनीनालांदरान् हणानाशाणिवधूनने रतिनालामृणालाग्र
भनःनालानालमथाखियामित्युमरः केचित्तुनालेनालमितिपाठंमममानानलसंवेधिनोदालावयमितिव्याचक्षते हे प्रावयमष्पमानाननयोर्णश्चारीरसं
र्थसम्हश्रिमाग्रमः स्वपम्हदिमितिन्यलिकरतिमक्रुतिभावः कार्यहिकारणाननुरूपोगुणोनभवतेममवाच्यकारणगुणैः खलुकार्यगुणप्रारंभन्ते प्रस्सा १६

पार्थः कथंकरमहेभवमाविपद्धिहारीवस्रपेकगासा प्रहोशिशुर्वनवत्विदितेःस्मरस्पसाध्यावयमात्मनेन १५ सदस्वपत्रासनपत्रदे
सवंशस्पपत्राणिपतत्रिणःस्मः प्रसादयोवाहरमामस्तानिस्वलोकलोकेनरुडलेभानि १६ स्वर्णपद्मदेमहणालिनीनांनाला
हणालाग्रभनोभजामः यनाननुरूपोननुरूपदर्शिकार्येनिरस्मादिगुणान्युधीते १७ यावत्रेनिरस्पादिहनैषधीयेलीलासरस्सेवित
मागतेस्तु हेमेरुहसेध्रहमेकपत्रममापि भूलोकविलोकनोत्कः १८ विधेःकदाचिदुमणीविलासे श्रमातरेभ्यःस्वमहत्तरेभ्यः
केरसविश्रांतिमदात्तदाहि श्रामस्पामिनाविष्रमविश्वगोपि १९ वडाथदिथेननिरस्यिकोक्षिमाणदिरासादितपोरुषःस्यात् ॥

मापिकार्यशरीरगुणभृताःखलुकीर्तिः कारणहेममृणालगुणानुरूपानभिभावः १७ निषधानामीश्वरः शिषिपेवविदितोवानेषधः नस्येषरतलविदितःस्मरवाश्रे
मयःनत्संवेपनेषधीयंमत्रामितिरतत् १८ कदाचिदुत्तलणाभ्रमणीविलासेलोकेषुभ्रमणकौतुकेस्वमहत्तरेभ्यः श्रमवतूलमेष्टभ्योहंसेभ्यःसंकपस्पविश्रांतिमदा
तेषुश्रांतेषुतत्रूरसहमागहीषु नद्याग्रहतिप्रविषमानोविश्रमोयस्मिंकमेणिप्रविश्रमेयथाभवेतिनयाविषंगकनोतिविषगः श्रांतेनगत्वनशीलापी
नर्थः हे र्थायिनश्रांतोभवामि १९ दिवेमारपितिपतानोकस्मिमाशादिवीगुराभश्रवेवेपनवेपनापापिगतिस्तकिकोनस्मात् विरलोदयमस्पविरलननमतोविर
लश्चयसोवानरमपकेननप्रसिदेस्वभोग्यभाग्यविनास्वभोग्यभाग्यमेवबभातिनमयाशादीमर्थः प्रथवविगतोरपेघोसामोविरःलमस्कारस्मादयोलादयः ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै०
टी० ट०
३९
31

विरहोत्रस्य तस्य नरस्य नरशार्दूलफेस्थानेनकारसन्निवेशकृतेनलक्ष्येति भवतिनैषेकमन्वभोगमभागं विनमर्थः २० नरस्य स्वभोगभागमेवकृत: इमारहृदेनय
नेनशर्ब्दनेन वापीकूपवनादिनावश्यादेवरोहेदमेकशाकविकारशरगाशकेरैनो: अपरोहेदमित्याकोलेख्यमरः भूर्लोकेपि नरस्य स्वभोगसंजातितया हृदेना
भिलषतेनशर्दैनेन वनेनवश्यामुपीनाहूताम्रोहेदमेकारके: गर्भावस्थायोपधिनिदेपसामर्थ्यादकालेभवकैरकंपकरयति सुग्राम्यनरस्यविशिष्टम् २९
जीवमेरागमस्वर्गमोदविस्करस्थिते: वामरे: वरसालमेतादृश्येनेनमरोरेवरसत्वेपेसेवविविच हृदेः पदेलेननलेसरनकोश समयेवीजयामः श्रम
स्वेदमत्वेरितित्र्याख्यानेवीजयामस्येतिवश्यहूसवेद देवाप्रपितभोगसजेतिवयमपिवीजयामःइतिएवंश्लोकेनसंवेद: रतिसमयेतिर्यग्जातीनोपारावता
दीनामिवहंसानामपिसंनिधानेपृथकमेव २२ साधुनामसक्तो विभक्तिर्विभजनेनतंघिनाक्रियेतवेत नदासानलव्यक्तिः एवमपि पेयाकथनीयायास्त्रीनसा
पदेविनामाहृशितनरस्य स्वभोगभागंविलोरयस्य २० हृदेनशब्दैनेनरस्यवश्या: स्वभोगमंत्रापिहृतेनममर्त्या:, स्ववर्णपेलास्वती
पेवर्णासर्वाहिताविकणावकीर्णे: नवीनयामः स्मरकेलिकालेपवेनेपवामरवेधपुंखैः कियेनचेत्साधुविभक्तिविनावक्ति
स्तदासाधयमाभिधेया यास्त्रीनमासाधुपितेविलासेस्तावत्समानामपदेवहूस्यात २५ गनामपत्राविदुर्यविनयाकृताधरा
सोपमयेवरामे शेतेस्थितश्चाविषमानहृतश्री: शर्वेनवहापेषमसेपमेमे २५॥ २ महीरुहाप्रदेदमेकशाकेराकालिकेकारकत्र
(द्वितीयेति ॥१॥
लिजतेनसाविलासेव्यापारे: बहूशनामपदेसनेनामः मनीवपते येषांतेशनामाः श्रुतुवः तेषांस्थानेसाधयितेतावत्साकल्येनशाकास्तान् या
वर्णावश्यसाकल्येवधीमानेवधारणे अथवसाधुश्रतरवैणविकोनीमयमादीनांविनाक्रियतचेत् नदासावक्तिः श्रमनेमातिपदिकार्येनपेतिव्यक्ति विभक्तिः प्रथम
मभिधेयायास्त्रीनसांगेनमितिप्रथमयानेविलासे: प्रक्रियाव्यापारे: बहूनामपदेयानिपदकंपदस्वभिः नेनयापदरूपेणसाधयितेनिष्पादयितेनाव .... साहिति
धनि: यास्त्रीनसामितिपादेशासस्मत्र स्वगेनसामितिनलपदेषु: गेनसितिद्वितीयेषु: पतत्कलापकातंत्रसारेण २२ यमातविधिनेरवान् स्वयजो: कानिष्
पत्नसमगामाश्रयेरयहेयमासेनैवाधनिमार्गेयरामेतन्माभेनवसर्वतनोपभोग्यत्वात् उपमयैवेतिपादेनस्मारश्येवेस्मेतागमेविदुषविनयाकृतादेवसम
हायविहत्सपूहायवदयेहत्नादेयेयावर्तिताश्रमय: स्थितश्चाविषमावेहत्नाश्रीमेनस्थितश्चाविषमानहृतश्री: चकारान्स्यानिसमय: ॥ ३९

श्लोकानिर्दिशापेत्य सर्वमात्मं येषां यतो हृन्मांगुष्ठेऽग्रमेय मम मशेषं समसंलेभे के ग्रहोप सर्वं भुंजते तेन दर्शनं यमस्मात् । शेषमिति लोकप्रसिद्धिः अथवा विपरीतमि
त्यर्थः । अथवा विद्युत्पक्षिमाकृत्वेन चिन्तितश्चाग्निप्रसादान् कृतसेवी निमनयोः येन रूक्षमपरिहारीश्रयत वीयम् २८ हारिहंदारयेनेति हारिद्रहारीणि इत्यसमहद्भव
तीणितैः कृत्वा यावकहेदेशवर्त्मेव न्यूनं यस्मात्तेन लोकनाथमिष्टयागैः संतोषतादेवा येन तेन सेनच्छन्नलोके यावका जनार्थ [illegible] ममतानिन योवेते अपितु सर्वे
यजेः क्रममयेरथशत्रुः अथवा दारिद्र्यनाशकनलयवाहवर्षैः कृत्वा वर्षाभावे समस्त दारिद्र्य भवति इति अर्थे सार्वे श्रमोवमववशतेरथ अभिलषिता देवायस्मात्
लोकनाथमिति संनह संनेकेवाश्मिनानि यावंते [illegible] नरथनिः दक्षिणाकृतोयनेन लेवश्रूयते २९ अस्मत्किलअस्मदिति पञ्चमीबहुवचने अस्मत्सका
शात् लक्षात्प्रेयमप्रभाकांतिविरेकाणिष्ठ तेन कृत्वा रेभानयत्रुलेन रक्तामतीनमल [illegible] लमस्नामलेयानलेमहर हृद्यसंवेधान्तारे भानल कृत्वा बेर

हारिस्फारिहिरिविणेषवर्षैरमोघमेघव्रतमर्थिमार्थे संतत्यमिष्टानि तमिष्टदेवं नाथेति केनामतलोकधायम् २५ अस्मत्किलश्री
वसधांविधायरेभाविरेभामतलोनलस्य नवागुरक्तातपताप्यमेजेन माममगेयानलकृतवरेभा २६ सलोकमान्याभिरितःश्र
पीतैः केलीशुद्धान्तगुणातिपीय हाहेति गायन्नदिशोविते नताप्रवरहाहाहरिणायनोभूत् २७ स एवमद्य स्फुरदारभावेहा
स्मगुह्तौपपलोमनाथाः अपेननालोकनलोकपालः प्रमोदवाष्पाकुलनेत्रमालः २८ सोपेक्षरीश्यावतितनुगोचासमस्त
वेतोहरतोर्थपोभुः अभूदपर्णिगुलिरुदकाणि करानकेदृयनकेनवेन २९ ॥

ततश्चापकिलेत्यत्रापौलेयादिगोपस्त्रस्याये शहसंक
ट्योर्दयोः स्मरः २६ कौलेशकोशमृतसनलस्पर्शीतगुणनाशापश्नोभूलोकान्तसर्गेमयानरस्मामिर्णयन्हार्हेति यदिशोविणोधेनिन्नणायनोहाहारमस्माभिः
पुदरथोविशेणविततस्मर्थः तेनेवाभिधानेन तेनैवहेतुना वाङ्हरिणायनो हाहाभूत् हाहाशति यत्सिद्धो नानारस्मयः यदुक्तं हाहाहूहूश्चैवमाद्या गन्धर्वाः इत्यमरः २७
हारशकसहितलस्पन्दत्वमोदारस्फुरदावेन अग्नेदासस्फुरितेनेव मालस्मात् ततस्मयेप्रव [illegible] ततेशलकेभास्पेननाशतीन् [illegible]
रस्मा विकल्पकास्मात् इति तदर्शनमाकाशतेश्रनिवपश्च मः प्रणविते यद्रसहृदये श्रवः गोहस्थवर्णानं स्कारभावो दयः कथमिहृश्यिविशे २८ ईषोरिशि
वेवलाश्रतोहरितात्मगुणोवान् स एवमस्मति अर्थपंभोमेशंप्रभुः अर्थं नश्मकमिति प्रमानामः [illegible] समेशकेरममरः यत्तेजसाप्यवकीश्चपिकेदृयनः ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै°
ती°२°
३२
32

यानेनोग्रस्तापिहिताकर्णकयानाभूत् अपितु सर्वदेवोक्तनाक्षमावेना अपिविनेहेऽयुरितिसंभावनयाऽगोतर्कः अग्रवर्णामार्वमा अपिविनेहेऽयुस्तनीलमिति ३५
यमपिसंयाहनीयं १८ धर्मकरणस्य मर्थयगत् यमक्तोभवत् विधातामौनस्य क्षेनेनवाणीवाचेनिरुद्धेनियमतीतिनवक्तोनिभावः ३ चिनेमनन्मौनायतनसेवोधाः
नमनलम्बकेदमालिंगपश्चितेनाथा रमस्य श्रेणामदेस्तमावक्तोयंपतनतणुकानवेदयतः वेदनः नहिमवेदावेदाध्ययनविशेषविषयरसनिर्भर्गांश्रेयंनिषेधो
वाचवक्रमीक्ष नयाविधनापिनाहृशीवाचेवक्तयस्यनानो मौनध्यानेनानियमपतिस्मर्थः अथचविधानाधर्मकरणार्थं लगन्मौनजयनावाणीपत्नीनियम
पतिधर्मग्रवणेहिपत्नीनियमपति नयापरपुरुषेषुनाभिलाषकुर्यात् नयाविधानापीमर्थः परेनवेदनः सननलम्बकेदमाश्रिअरस्मिरतिरमसारमावक्ता
कुहिलचरितानानवेदनहिनयेवेदवतरचेतः स्त्रीचरितेप्रविश्योभवतिरसस्थितिश्रवणगुणोमकरिनाषष्ठीसमासनिषेधस्मामध्योनर्कतरिषष्ठेपदेतत्वीयापि

अतेलगोधर्मविधेविधानाहृणाऽशैमोनस्यभिषेणवाणी तक्केदमालेभ्यरमस्यरमोनेवेदनोवेदनःइस्मकश्यमे १ अपिपलदालिंगनभृ
नभूताद्वनकृतिः कापिपतिव्रताया: समस्तभूतात्मतयानभूतेनतज्ञेनेरीर्णाकनलपानननापि ११ यिकेविधेप्राणिमनानलजेनिर्मोति
पः पर्वतीपिश्शिंदिंडे मत्येमवितःस्तनतेप्रवेश्रीः कृतानमोन्वक्षवभूभिपत्ने १ निलीयतेस्त्रीविधरः स्वैनेवेक्षतविश्रुतस्यप्रवेश्र
वोनः सूर्यमस्त्रदस्मकरासिरेकरात्विदधप्रमदप्रणर्भौ ११ संतापनः स्वधनभूत्सवर्गीरेमाविरोमज्ञनतामनुर्य तत्संक्रवनाभि
(मरोजपोतार्तविलंजेरमनेरमायाम् ११ ॥

भवति अत्रश्लेषेणभारमानलात्तुगणेवर्णितोनमातादिनिनानाचितिदोषः १° पतिव्र
ताया: लक्ष्मा: कापितलोगितनानाव्रतलितिः कापितनानामत्रहेतलस्य: लक्ष्मा: भर्तविंसो: सर्वक्तनस्वरूपनयाअनपवनाभूत् अस्यानिमित्तपापलेशानापि
नाभाविनलेखयेवर्तमानत्वात् नतस्यापिविश्वरूपत्वादितिभावः ११ अन्नेणः तेकरमनानलजेधिकयः करः पर्वतीपौर्णिमास्याश्शिंदिंडेस्मतिनलप्रवेसवीति
शोधः अथवामत्रत्नाकरोवावितः रमिमेस्तनतलप्रविकोतिः कृतकोशांतमिंडेद्रवशिरामिगेन्वत्व तमानजकृतसर्गो ११ नः अस्माकेप्रवानेनेवजेग्रेनतस्यप्रवेश्र
तालज्जाविधुरः वेदः करविन्यूर्येनिलीयते कदाचित्समुद्रस्येश्रस्तसमयेकदाचित्राकाशेश्रमनेमेचस्यगर्भेयोदिवौहस्त्रियामध्येमेचोवारिवाहः रसमरः ११
दैमाविः विश्रुः स्वधनस्यगहरस्यामेवकवर्णान् नः अस्माकमलातिस्यापिनलप्रवलेप्रायसेताप्यसेनयाश्रदिश्यनयानलप्रवत्समाप्रुकलीभवनाभिकमलेनपी

देवैर्यथा मदीर्यथावद्धनः संख्यया प्रवद्धोक्तश्रीमोक्षिमानात् सर्वेषां नासुरैर्यथा नोक्तकाभिः विंशस्माद्धः सदैकस्मात् इतिनियमेनैकवचनं देशानमस्वरूपाभिः देवा
भिः कृत्वाकलाम्यनलस्यान्तरामेषु त्वमथेवत देशाश्रवविषहेषाधिसेनीतिगणानादिवगणनाद्धत्वापवशाशीसकर्मणिस्मः कोपोपंचमीकल्प्याउपोनवि
षयंकिंविद्गुणेनक्रियेतस्माशुभेदिनक्रियोचेतिमिथ…… नशुचने आमाशयोनिवेश्ययोमेचाद्दिषोतनेनतद्दिन् ऊनोभवाक्मेणेपास्वदाहैणेपोजनः १८
तस्यनलस्यश्रियोभाभासेपरेनिरीसस्वकामशकावपिनस्मराम: तस्मिंनलन्मयोभूमिसहिस्वनयो: सम्यक्छिलाशोभवुद्धेहांतीस्मितोबुद्धोनदथः
मनसापिनस्मराम: तनितोतो: त्वमाशुकेत्वमाशकेहितेविश १७ परेविनागरुदेनैमदपपेवीशुभिमेहन्याणोमनोभिः तस्यनलस्याद्धेः कतमादिकुन
लिंगिनाशुमितसर्वोपि १६ वैरिणाशोणितै: नदीमातृकतावर्षविनैवयथासम्पन्निष्पन्नसस्ये देशा नदीमातृका इत्युच्यते यत्रकेदेशोनपेशुइतिनदीमातानायेषां
देवाभिरामेणगणानादिवासदाविमनोदंतमयोभिरंत: वतदेशाश्चदशाबाह्यविषयाहेपापिसेतीनियाशोमदेषा: १८ श्रियोनवेदस्वनिरी।
सतस्मरामसैदेशवपिनस्मराम: वासेनसम्यक्तमयोश्नत्मिवुद्धोनदथ: त्वलेफषवुद्धे १५ विनापतद्येविनतातन्नेः समीरणे।
रीत्तमलसर्पणीये: मनोभिरामोहनाणश्रमाणोनैर्निर्जितादिक्चक्रमातदद्धे १८ संग्रामभूमेषुभवत्यरीणामसेनैर्दीमातृकताग
तस्य तदाणधारापवनाशनानारानगश्रीयरस्मृभिःस्वभिते १० यथायदस्याजनिसंयुगेषुकंदूलमावेभननाभुजेन देवशणाद
वदिणापगालीकुलेऊणात्वयसमेननदीये १८ यदिविलोकीगणनायशस्यानस्यास्तमाम्नियंदिनाशुर्भवस्मात् पानेपराधंगणितेनयस्य
तेनदीमातृका: तेषांभावस्तेनानोप्यमासृणाधूमीवतस्यनअस्मवाणापरस्यरापवनातापवनाशना: तेषांरानसपू (इणायनिःशेषशोणितमस्मात् १९।
हसंदेपिभिः प्राणवाशुभिस्वभितेभिन्नानासमृद्धिभवतिनस्याणानसमूहणाणानयेनयेतीमर्षःसमासगोहूधनिवहाघना: १० कंदूस्यास्तिकंदूलःसिष्यादिम
प्रतिलिः तस्यभावेभननाभुजेनग्रस्यनलस्यरोऽयपशातमादितेनदीयेतयथा: संवेधिदिगापरालीकृतनलहकपत्वयसनेदिशापवापगानय: तासांपगाहवेक
लयेतस्यभावस्तेननदेवयसनेहेतो: कंदूलस्यभुजस्यगुणादेवयशसोहिककूलेकंदूयनगुणा: कराणभूतभुजकंदूयनगुणाश्चसजश्चसर्पः कूलकषइतिसर्वकूला।
प्रकरीषेघकषाइतिरवशा १९ त्रिलोकोसर्वदिग्गणनायानामार्वतीमात् तस्यत्रिलोकावयवस्यमात्रियंदिनस्मात् योऽपराधंगणितेसाक्षियदिस्यात् तस्याः

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै०
टी० रु०
३३
33

पारेमध्येषष्टाधैर्निसमस्मः नदाप्तनलोगलेयापणिन्तेशव्मानिशेषगुणास्यस्यैहृत्योपिभवेत् गणनीयंस्तुगणेयेनामाहेगणेर्थः ४९ श्रुतिसृत्स्मावलमाः श्रेनःपुरःस्थि
पोध्यापयामः शिविविपापांशितयामरमर्थः ५० काश्यकाविकर्मप्रवेपाहिकेरचपलाश्रुकेणाहूनाभिः ग्रमत्ताधाराभिश्रम्सनाभिंर्भागदिवसीपीकरणाशाकिरहस्य
नस्यकश्यामिलामामेतः हृदयेश्वानेदमश्नेहमजयामः ५१ नयोनः श्रेयग्रस्यकामोनयघमानुगागपर्वविशाम्सनिपेत्दः तस्माहूवणिकुकाविकेनवार्कियेकयावा
स्यकामरहस्यमर्पणनकथ्यतेरमर्थः नग्रेहतः यतोरैनोः निर्यक्पक्षादिः ऊर्नोपिनलज्जतेकश्चिद्र्पितिष्वस्यकशामलज्जेतेतेनकाबोणेमर्थः ५२ ग्रलणोव
हृदुवेकयनेनग्रसालितस्ययोगशास्त्रस्यश्रवणेनहृर्णीकर्णः ग्रहेयावार्ताहृदि⋯⋯योगाङ्पायेनेनिकम्पिशासमपिवार्तांश्रमेनैतिकिमुतासतोनोपाहृथति।

ग्रवाभिनहाभितपातिरक्षामेतः श्रेतम्यनिविश्वराजः गतेषुरम्येषुधिकेविशेषमध्यापयामः परमाणमथ्या: ५३ पीयूषधारानपरा
भिरेतम्सामोरमोहृवतिमजयाम् रेध्याहिमेभागपरहूः कटाक्षाभिः काश्येनकाश्यस्यजनतापूतनाभिः ५४ काविर्नतत्राभिनवृस्मराज्ञः
विश्वामनहेपवणिकृक्रियेद् जिङ्गतिपयेवक्रवोपितिर्यकुकम्पितिरश्वहृपतेनतेन ५५ वार्तापिसमस्तमपिनामपोग्निवोषणादर्श्ये
हृदयाग्निदेये विविक्तनानाननवादयौतमसमाधिशास्त्रस्कनिर्दृणीकणः ५६ नलाग्निपेशाचिदिवौपिभोगेतवानवाछतभते।
वनाम्म ऊसुहृतीयोडुपरिग्रहेणमोतम्सोन्सवेइलेभमेतुनिम्माः ५७ तन्नैषधानूकनयाइरायेशर्मतयात्मनकृतयागुजनस्य
रमालवस्यामधुपामविधमेभाग्यमस्यामवसेतयेव ५८ ॥ येये यद्वाश्रमस्मपिवार्ताश्रमाप्तारहास्येस्मिथ्योहितापीमनेनैर्निकिमुसतांमर्थः
ग्रयेनकथितेरहस्येहृदयपवधारयामिनामेश्वावयामीतिभावः ग्रयवारैखलस्वलोन् कुलेयोगशास्त्रेयोगात्समाधितायांविषमविषमानामपिहृदये
धारयामिनेमममोवर्तामर्थः ग्रथवययाभियगुपायोनीरश्रेहृदयेभियमायामिस्वगुस्समपिश्रुक्षस्यपिग्रार्तामहत्नोनराचामभतेक्यतिरिक्तेनैर्निमसेवभव
तीमर्थः वार्ताहृतेननकृतोवार्तेपलगुणपिरोगेविश्रुस्यवाम्सताम्सतेसमेसायेविषमानेश्रणात्नेभिर्हितेनवसत् ५९ तवाशाश्येवभोगेनताश्रयेणामालभतेशा
श्याभिवनविदेवर्तमानसाम्भपीवर्तमानवहाशामोतिर्नवावहूलमधिप्रमाउनंभमोत्मोत्मवंरेइपरिग्रहेणऊसुहृतीव ६० ततोहेतोश्चमस्उदीरितम्पियवव
ननातेलयानलेनापरिणीतनयाइप्रायंकिम्पिवाशामवसेतयामहूकारवनाश्रमरंवहूसोभाग्यमिव ६१ ॥ ३३

अथएवानन्तनलस्यैवहृदयेकिन्तुयास्यसिकिंनेतिपाठेनयास्यसिकिमपिनस्यैवेसमर्थःकेनवाबलणः मनः प्रविश्यहृष्टेनावतरथ्यमेजातपरिणायकास्तिस्वैय १
स्यैभाभावस्वरूपस्यभावस्वभावयोःमतिशयस्यस्याप्रयत्नाक्षिप्तेनानलसंबंधियोग्यामतीतमनन्तमस्यहंसंयास्यसीमर्थः ५८ ब्रलतोपिमनःसामायतो
वगम्यतस्माह चेद्रमनमाहृगिरिंनयाहृरिल्लस्याप्येनयतोविधेरपिपरस्परंयोगियोःसंबंधापस्कारसिकः स्वामाविकः प्रयासः प्रतीतः स्यास्तोविधिरपिन
रसेनयोगं संबंधायप्रयत्नमानोदृष्टः प्रेतोनलस्यतवचसंबंधिऊर्ध्वंदिमर्थः ५७ वेलामतिगच्छनीतिवेलातिगोप्रमर्यादइत्यर्थः स्त्रीणामणीस्त्रैलोक्गणाः
स्त्रीगुणसाम्यंनमृत्सनैभवनाहित्वान्नूनंतेषांमेधिनस्यैवाणिम्पवाहहृपार्श्वेदृष्टीनेवनलादमेनसंबंधयोग्यनास्तितयाहिकोमल्लामालामेनतकर्केशानक्षता

नेस्यैववायास्यसिकिंतुहृत्संस्थंमनः केनविधेः प्रविश्य प्रजातपाणिग्रहणास्मिनावनतद्रूपस्वरूपातिशयाश्रयश्च ५८ निशाशशांकं
कंशिवयागिरीशंपरस्परंयोग्यसमागमायपुत्रियाह्वयिरियोग्ययनःप्रतीतः विधेरपिस्वारसिकाःप्रयासःपरस्परंयोग्यसमाग
माय वेलातिगस्त्रैणगुणाब्धिवेणिनयोगयोग्यामिनलेतरेण संदर्भभूतदर्भगुणेनमल्लीमालानमहीभृत्कर्कशेन ५८
विधिंवधूसृष्टिमपृच्छमेवतद्यानयुग्येननलकेलियोग्याम् त्वन्नाममवर्णाश्रवकर्णपीतामयास्यस्मरकीडनिवेदनके ५९ प्रेये
नयमानवद्भियोनिजितांयांविलानकीमांगततन्मनोवा नवोवाबुवादेवुविस्पृनदीनेविधाविधातःकतमानदीस्यात् ६० आस्तेत
दस्यत्ववितयालेमयासिनेविष्रमितानिवेले सोहंतनयःपरमाद्रकाममसैवेपितेकिंविमिमेअभिधेहि ६१ ॥

गुणेनकूरसन्नानेसंहृश्यतेनगृह्यतेहृभीगृह्ये ग्रह्यंत्तुकिंह्नोवेलाकालमर्यादायोरपिसेतौचवरणोवेणीनदीवाहेऽवेस्यैश्वमरः ५८ प्रांथवहनीतियुग्मेऽ
हंहेनीतिरथयुग्यमासंगमितियत् नस्वबलाणायानेरथेयुग्यः ग्रहेनलसंभोगयोग्यामहोसृष्टिविधिमपृच्छमेवप्रसन्नवर्णारयस्यवाचश्रवकेचनसमूहे
संकीडनिशाह्नायमानेसतिमयाननामवर्णाश्रवकर्णपानिष्ठासन् नस्निकथयतीमर्थः तत्सिद्धंसक्रीडनीतिसमोक्तननवमकर्षयितिप्रपुत्तुसमामरस्ये
परहितातत्कृत्स्ने ५९ निजगुणनकीमांनहायाम्नतोनवयसोविधेः नलादमेनयमानयियोजिताचोसमामनन्तनिंदासप्रबंलगितेकर्तमाविधाप्रकारः
विधाविधानव्यापाराधानरीःनौकास्यात नकापीमर्थः प्रगुरूकासेविधिरितिनिदानरतिघ्रवस्तोतरीः तरमनयाइतिवादियोनीनरनिनरीममरः ३ इति ६० ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै॰
टी॰ न॰
३४
34

तनत्वपानिमासंस्तुग्धस्तनविचारणायानेभ्यः स्त्रीमयामर्षे वहुसमर्पवासेरितासि एतिमात्रभयानामहेतमपरायपरिमाष्टाकम वचांसितेकिंकयो।
मिकषय ५१ स्तं समस्त तत्रभैमाहृदयमशयं वुधन्तः वोडुमिवक्षमानिरयाममत्सीमासीत् प्राक् परिश्रोरमयतिपरसेपरम् गंभीरेश्वराणेयहृदेहृदयेवाव
गाढेमविष्टतामाभिश्रायेव सेनः कार्श्यः प्रसंगविधेयमवमर्गणे चहिंयस्मात्कथयति ५२ सुवेन तिरस्कृतेंदुरेषत तिर्यग्पवतिरस्मीनेविभाषाचेदकुहि
यांमिति त्वप्रमयः विलोलोमोविपस्सं हृष्टीसतीमनसामुहूर्तंविविक्तिमवाचमवोचनपत्रिणं ५३ वर्त्मस्वभावोवत्समावासतत्रवत्सलत्वेवत्सोप्या
लिवत्सलः वत्सोसाध्योमितिलः स्नेहवत्वे चापलस्वभावः वापेलनसिवतमितसादासेमवत्सलत्वेपिक यमवत्सिमवत्सलत्वसमश्रेरणस्त्तरमीलभवेमा
मया नदाश्यच्छेनदासीनमतस्तुपदुतोमिमाऽतीकृतोसिवाधुमेमर्गावेवलीभवेमाजलतरूर्षा नटस्यः नीरष्यितोधयोपदुयतेतयेमर्थः ५४ त्वमा

रतीरथिनाविरामपक्षेस्वराजपक्षीहृदयेबुभुक्षः सदीनगर्भीरिहरिवगाढ्यामेतिकर्षोहृतनेरहिंसनः ५२ किंचिदनरक्षीनविलो
लमौक्तिविचिंतमवाचमेनमामुहूर्तम् पतत्रिणांतेश्यसुवोऽमुत्रीनगाटवन्मेणातिरस्कृतीरः ५३ धिकूचापलेवत्समवत्सलत्वेयेथ
रारारुतरलीभवमा समीरसंगादिवनीरभंगणामयातदयस्तमुपदैतोसि ५४ प्राग्दर्शनांसस्वच्छतयासयासिसतांसनतावतावल
दर्शनीयः प्रागः प्रायः कुर्वेतिसागमेस्वापस्वत्मनीहृशतिविवितेने ५५ श्रुनार्थमप्यावृरितेकुमार्योभवांममहास्यतसोम्यतावह
न हैमेपिदेवोशतयामिवत्सः श्रीवत्सलक्ष्मीवहिमस्तमूर्तिः ५६ मर्त्यानितिमेपिलसामिकोवरीतामुहंमरहोरमियातिपानाम ति
(नामतेनेलोचनमेवनाहाश्यकाकिमिहृक्षजनिश्चानानाम् ५७॥

तिस्वच्छतयानिर्दोषतयांप्राग्दर्शनांप्रयासिसप्रादर्षः सनोसाक्षनोदर्शनी
यः स्वल्पसायप्रार्थमांप्रुरः कुर्वेतिश्चनयतिवचनवान्मनीहृमहीयमागः यतिविविक्तेनिदर्शनेहिनिष्ठायमेः यतिविविक्ताभवेति अथचश्रुतिनिर्मलतयादर्प
णत्वेप्रयासिस्वल्पसदर्पणात्मतोविषमानांनोदर्शनीयश्तिदर्पणत्वेहेतुः हेतेनरमास्यप्रायगधीमांप्रुरः कुर्वेतिश्च ग्रऊवेति नवमपेरदयागः यतिविविक्ते
पङ्के नदागः परिमाऽकामस्तितेनतमांदर्शनांप्रयासोमर्थः ५५ कुमार्योवलयासम्प्राप्युतमप्याचरितेभोसायेभवांकाम्यतमहतां हैसोपित्वेदेवा शातयावघो
समानरूपचारीविसरिव ५६ नोकांमत्सीतिंकत्वेमिक्षसिषाश्रीतिमेत्रैमयोस्तरदर्शनमंतोप्रमप्यतिकामतचेष्टानिजामतैनेत्रसेवनादमरधिकेमनानोकिंच

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मनोयेमनोरथैकदापि विदयितोन्क्रान्तिसमनोरथः केऽहमार्गकथयानहृदयवर्तिनामनसाहृतः तेनपक्षकथितकेऽथपथमार्गेमागतकृतिपथारथः अनुपतितः ख्याता
हृदयेपरिरोपितेनशक्तोऽमिनेयितिभावः मनोरथश्चमनसाग्रकः स्वकेऽथमनोरथैकपथेवावाकथयथेयमितिभावः मनोरथश्चमनसाग्रकःस्वकेऽथमनोरथैकपथेवा
कथंचित्केऽदपथमेतत्तथाप्यनेतेचिमाहृत्कमशाकामिमाहकानामेनिबालाहिजराजसर्वेदस्यपाणिनाग्रहणोऽभिलाषमतेनाकथयेन इष्टप्रापणवत्सपर्थनाहिवा।
नासेतानेवाशोभनेनसौख्यानामितिभावः अथवबालकानाममाः हिजपतिनृगजपाणिग्रहणाभिलाषमलनाग्रसतीकथयेत् १८ महीकारोत्सनीश
तापरशुष्णदृढहेकोकितपहृहृणानगन्धाविततेनेहहमममन् १९ ननपासाहृता गासंयथाभवतितथ्यक्रान्तसंभाभेष्मासमर्पितवचनायासमोऽथे।
हेसः नहवनेकिंचिन्सदहानोत्रवोभोजेवा जितवान् उक्तावेमर्थः हेसवेदृष्मकलयितेश्केवतोयमनेनक्रमेणापमर्थमादरिन्यात्मादरिणीश्तिवा।

मनस्त्वयेनोत्क्रान्तिमानयानमनोरथः केऽथपथेऽपथेमः कानामबालाहिजराजपाणिग्रहाभिलाषकथयेदलंना १८ बागेनदीयोपरि
पीयमहीमहीकथानसरमोमहेमः नमानतोषपरशुष्णदृढहहृणाचवीणाकविनेविततेमे १९ मेरातमंदातदशुरगुप्तातस्यास
मात्रेविततवाविहसः नमानतोषंपरशुष्णदृढहे नक्षिप्तेकिंचनमशयालगिरांमुखेवोभानमयंयुयोज २० करेणावोक्षेवविभुवि
यानेयमित्यमाकोटरिणीनमर्थम् यानेष्कृतिष्पामपिनाधिकवैवर्णाकृतेवर्णाउवोनिमःकिम २१ अर्थाण्यतेवाकिमियद्वसा
वितेकथयामपिविधतेयः यशोपकारः किन्त्वेतनसोपिनिलतेरंशलतदप्यवाप्यम् २२ ॥ ईशाणिमिस्थूर्य्यविवर्तमध्येलोकेवालो
(केशयलोकमध्ये ॥

यदेमकेनिष्कपायरमर्थः नमर्थंकर्माभ्यांश्रोतमपिसिद्धेशकेनाधिकारीभवामि श्रेतिमोवर्णात्स्थेवेदस्मात्र
मिवश्रवणेवेदश्रवणेनिषेधात् श्रेतभवः श्रेतिमः अनाश्रवकत्वमितिमव अर्थः इतिवर्तमानसामीप्येवर्तमानवद्वाप्रत्ययः २३ योर्थोमनोमार्गेपि
विघतेसोर्थोभवमास्यदेनावन्मात्रेणभीरतयाकिंचिदर्थोपनेयथानननेनकल्पनेवहुक्रियतेश्मर्थः अर्थवेदसमानामाश्वक्रमेयः यत्रब्रह्माणीवेतसे
पिकिलश्रेयकारः यतोवाचोनिवर्तन्ते अप्राप्यमनसासहेतिश्रुतिः तदपिब्रह्मनिरस्तमैः प्राप्यभवतिकेनमवकथमनसागोचरः प्राप्यवेवानयेतिच २४
ईशासस्त्राणिमावनादेसर्वंवनस्यविवर्तः परिणामः तद्रूपेमध्यंयस्याः सातस्याः संबुद्धिःभोः अतिसत्मध्येइमर्थः लोकेयासवत्सगोपेतेवेश्याः॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै. लोकेशोयेनेशतिलोकेशाया: शायकासवामिप्रकालादितिसमस्म्यप्रलक्ष तेवनेनोकाग्रनेप्रमधेव्रह्मलोकनिवासिनमधेः समर्थः प्रजातिर्यचमीदृशमेव
नानीहिमस्पाप्रसमंनाभिजानातीतिमस्पानभितादिदृशीरसेतानिहूपस्पासोमस्पानभितरसंतलमभावलतासेवयलप्रादिलानेयस्पाः सामस्पानभिर
टी. ८. सेतातोयतादिदृशीमसेताकीर्तिर्यस्पनप्रयेसमभापीमादिकोर्तिसेनपिमर्थः यहास्मस्पानभिज्ञानेनिशतिमस्पानभिज्ञनेषारसेस्वादंजानानीतिमस्पान
३५ भिन्नरसेतः नमभावः उनासेवापत्ताप्रादित्तानेयस्पास्पानादृशीसमेतायस्पनेमतिभाषिभिः सहमेगतालयकीर्तिमिमर्थः नपत्तोपक्रमेनदाधाविद्योसा
35 यामितिनप्रेसककेउपत्तोपक्रमानप्रनदादिमधकाशनेकेपत्तकेपक्रमपरिकल्पोगीनरनामक्रयहाउपत्तायनेसुपत्तासावाशेमसंताचप्रेवक्रमेयार
येमाहिनप्रवद्भावः मपानीभजरसेतनायाउपत्तासंमतायस्पेनिविग्रहः उपनाज्ञानमापेस्पादिमनः ८६ अस्माकप्रलेवनेमानासतीवाक्मतिवेशिनी

तिर्यचमध्येचमस्पानभिज्ञरसत्तपत्तासमानमनम् ८६ मध्येकृतीनोअतिवेशिनीनोमास्वतीवोमवतीप्रलेनः ह्रियेवनाभिप्रलती
यमहापयानसंसर्गगुणेनकष्टा ८७ पर्यंकतापर्वसरस्वदंकोलेकाग्रीमध्यभिलाषिविमम् ऊर्जापिवेहस्वनितेष्वयोनिनरष्ण
वेदिस्वधार्थयोः ८८ इतीरितापक्षरथेननेनह्रीणावदृशावक्षभाणाभेमी वेलोमतेकामयतेमदीयंनामकउर्जापिवमाभिला
छम् ८९ विविमवालानमशीलशैलतमानदीमऋरदनेगनागम् आवशविमरसभावमाणामेनोसवकोगपतेगशकः ९० ॥

मोमतिहितमह्नीनोअस्मतीनोमध्येस्पितिमतीताध्वः अतिप्पात्लजयेववाक संसर्गगुणेनवक्रअकयपातसममार्गेनवलतितमेवहोनसाहद्ये अयपेयाअ
धिकरतिमसंसर्गगुणेनेयमपिमदर्थेअतेमर्थः यथासतीमतीमोमतिवेशिनीनोसंगापरोधात्मसंपार्गमवलतिसतेवजोनसाहद्ये अपापेयाअधिकरति
नेयतिधमते ८८ पर्यंकतायोगपदलंमाम: सरस्वोसमुद्रः यमदृशः अकोमधयमसंलपर्यंकतानिकटवर्तितेवारंदृशीलेकोपुरोपुष्पभिलाषतिवेमर्थः
यहाश्रेमस्मिऊर्जापियेहस्वनिष्वर्थानिरुत्तेभेवेदिमर्थः उदपिवमतलेकामपिमदहसेस्थितानानीहिनप्रसकमनप्रसकनेमकेक ‥‥ नप्रेसकत्वेग्रीमध्य
भिलाषपर्यायैहितीयामेभावनेसमुत्रमयेवाकमेयवचसेतकेनशब्देनापियोगेयदृ ‥ निष्टयक्रदप्रीप्रद्दिप्पत्ताचितषणाणीतमिमर्थः यत्राप्पमेदः क
मंमवचनोयानातप्रोहितोपा ‥‥ गमिगम्पादिप्रभिलाषः पातूः ततनगमेगमोतिविहिती ८९ तेनहंसेनेवमकामामीलजितासंतदृशावचभाषण ॥ ३५

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

द्दीणेतिनवविरोरवाद्दीञाष्योमनरस्यामितिनिष्टागनवम् महोपेचेनोनेकामोपतेतु गच्छति नचाम यक्तत्पविहृस्ननिसाभिलाषे अथचमहोपंचेतोनवेनपेका
मयते उत्साष्मिवक्ललनिनसाभिलाषे ९९ बालामनसमपीतमेवशोनः श्रम्नमनत्वाद्हननास्न्तेननानयामजनंगपवहन्तीयस्मिपर्वनेपिहिनदीउहसि
नोमन्नति तथात्रापिविचार्यसहमरानःमकटमभावपाणिनाग्रवावहंसान्नचेतनगतउ श्रज्ञांगमानसोकसः वकाकारमंगेगृहनत्वादेषामनिवर्कागः ९
रुपेणपाणिग्रहणोस्त्वेहेति ममनोनलकामपयतेऽस्निवृश्चोकेवलवकानामवालेमारिचेतोनलेकामपतेऽस्निदिशोकदृष्यार्थः सवुद्दिनौमयानाश्चेपि
किम नवुडःकिंग्रपिनवुउ पववद्दर्थपनिपादकोववनंसंदर्भश्लेषः ९८ श्लेषद्दयार्थजानामीतिममम् किननेषेनसम्बचलेनविनतल् नदनपवश्लोक
हृयर्थानभिनपवभावीभवामिभविष्यामिश्रमर्थः यहाश्यितास्सिश्मर्थः हियमाडेनोषंचलपीलेवालाप्नूरयेशरीरवेह्नानेसणोपिकिंचित्सवलित

रुपेणपाणिग्रहणोस्त्वेहेतिचेतोनवंकामपयतेममेति श्राश्लेषिनश्लेषकवेर्भवमः श्लोकदृष्यार्थःतथिषामपाकिम् ९८ नमेतमःसेर्थ
विपर्ययेनसंभाव्यभाव्यमितदत्तपव तसेहिवालाद्दरिलोलश्रीलेदरापरोंढभ्रपिस्मरःस्यात् ९९ महोमेहंदःखलनैषपंडम
मोधनीयःकथमिहमेव प्रयोननेसंपायकेऽमोहकृष्ठयस्ननैवममहिन्यन २० पितनियोगेनयदृत्वपाताशुवानसम्पदि
वास्तणेषि नदर्थमर्थितक्रुतिःसनीतिःकोटकमयस्यामिषधेषरम्य २१ नपापिशेकिनविकृयेस्मिनपिकियवाविपर्ययेनिपाते २

सायकोभवेनहिहेहेतो ९२ नेषपरवनेषपेडः सार्वभौमःखलनर्वहकेसंदेहवंच ।नःस्यकुमार्यपसेनपपनउर्वेनडर्वपतिग्रमसर्वे २१
तेनमाणिग्रहणलत्तणश्चयोजनेनमहिपेनैवपतिष्ठितेननोवजनेनैवेरम्यमेवाविवार्यैवमकथंसंबोधनीयःखल यहार्थमेवपथ्यावातिपाभाव।
पानयाश्रिषेसंदेहजनकेरहंबोधितलपासार्वभौमोनलोविवहणेनमयाश्लेषेसदेहजनकेरहंबोधितंकृपेश्रकः २४ पितगदेशेनयदत्वयावारे
ववशानयदिवामेवुवानेत्रहीषेवुवनमेवपन्नातरेहेतः नतहुनेरथंकारिणिनिसीऊविंतियाचमानेमयनतस्मकीदृकृपीतिरितिविषासःस्यात्।
मयानदर्थमाह्तेवेघाम्यपवक्रियते नदासकथंमोविषसेहिरर्थः २५ संकिनममलाविनोविकारोममाभावोपत्र नस्मिनस्मिन्नतपोजननतत्त्रणे
विषयेनिपातेश्रापितनथापिकिंचिजममपिक्रियते श्रपिकर्मान्तृतेभवामि रतोननयोजननकार्यादमनार्थपसेभोगमनप्रचिनत्सर्वकृते २०॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

लालम्पहेमस्तवावः कर्णेशविश्ववानेमौकारार्केपिनेनशिरस्मानस्पलजयापिषिषिलीकृनात्रवेधाचराजच्छीधुनः गच्छेमनिक्लवाकर्णेशविश्ववभवे
मे. लि मिरः श्रनः पवश्रवः मविश्वेवेमक्रमश्रमोपिकषिकोपिनेनमृभोकर्णेशविश्वजलारिकेविधुनेतितनयाविश्वयेमर्थः ११ ... देकनमक्रमेकेनयामसे
टी.२०. हानेश्रमयाकलनावेदस्मरोत्रप्रहृत्सकोन्तशनिशोकामपेत्रमरेश्यणावेक्रर्याः गर्त्रेरिद्ध ... निरिककोन्तशोकेवमदस्महानशोकेमर्थः १२ पद्मिनीमनो।
३९ गमहृतोरकोत्सेनसंपर्कमविचार्यवेधनावकोमयश्रमपाणिग्रहणर्थोकिनमोह्योयोमतेमहत्वाहसिकेमाहसकमग्रहोमयेयतिरिक्तसेगोपद्मिमा
36 गगहृतिरितिनियपान्नु ... साहसिकं १२ स्वनात्मानेवानलेनलक्षतिरिकेसंश्रियपेकिलेतिपवन् मेदस्तयासाधितकिंपरस्त्वमनानलेनविनात्मात्मनिय
हेतेमरणोपायकर्तेस्वेनेवानलमग्निसंश्रयिष्ये नकेनारपतोनलेश्रमममभाषिणोकतेमनलेनलस्मंसंश्रयिष्येकिलनिसंभाव्यर्थेवानोसंभावयोकिल १५

प्रवः मविष्टः स्वनहृत्यिगमलाविधूपवेमममधुनेतमृभो गच्छेद्दियापिश्रयितानुगेतात्रवर्णधरिश्रीश्ररहनश्री १९ मदस्महानेमतिक
लनायावेदस्वरीयेहृदतावेदधा निधायापिमोमतरकोन्तशोकमोकारमपेत्रमरमसाक्रर्याः १२ मयोजिनीमानसराजहंसोर
नर्केसंपर्कमतर्कयित्वा मदस्मपाणिग्रहणोकितेयमहोमहीयस्तवसाहसिकम् १३ साधुत्वयातर्कितदेतदेवस्वेनानले।
पवत्किलसंश्रयिष्ये विनामुनात्मात्मनितमहत्तेमहाकिरेत्वोस्पतोनभर्तेम् १४ मदिमलक्षणेशुनगाहृयस्तांनकेः सकिनस
लवाविमृकः श्रयाक्रगोकावभिवारहेनवाणीनेवेदापदिमवकेन्तः १५ श्रनेनधायैवजुहोतितातः किंमांकृपाणेनन
पः प्रुनस्तर्केस्तामयावेवनीयेकथयनिमतर्केस्तमत्लवाविवेकनापफल (गीतशोणात् १६ तेननूनमनतनोस्म नूनमस्माणनायलनलस्तयापि ४९
कथयेनेकिंमूकः तपिवेचितेममफलंकिमात् एवावबनोकथयतिरिधंमोवेवनयतीतिमवयति सपवर्वेचनाथाः फलंकिंनिनकथयति श्रशोकाशोकये
धंतेशाकशोकावभिवारहेनवोहानविपर्ययविश्वतिप्रासज्जेवापप्पाः साश्रशोकशोकावबवारहेनवाणपदिनवेदाः नहिकेवेदाः मेतकेभवेतपभिवारहेनता।
भावाहृदनोद्यमाणंमहत्वमामपिशक्रशोकावभिवारहेनताभावाद्यमाणमेवमर्थः स्तरीयस्तर्काः फलार्थतिपनियेमलमेधिसाद्यमाणव्यभिवारहेतता
भावामहबनेवेदनलेसमाणमितिभावः १५ पुनः पितनिर्येगेनेमारीनामुनरमाह नातः प्रभीरशोषामोन्नलयनिरिक्तायैवदधातः कृपाणेणकिंनत्वहेति ३९॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ननु विविक्तायतनेनामाकेयत्वेऽप्यवेत्यर्थः । रेसुहृदिव तावदेदीयमानेन हविर्धयाम्यौपविष्टे तथाप्यमपितावतः नलाटमम्भेवायघकण्ठेश्रोपवक्तिनास्मेतिनस्ट्येतान्म
मतावः सनाथाः शरीरस्येष्टेः प्रभुर्भवतः अर्थो गर्भस्ये येषां कर्मभिः रतिकर्मणि बन्धीनयाम्बिद्यनये प्रात्तकृतेनिमयेन ममस्माणामायोननपवनसामपवेति पाठे म
मानानायमलननलः सपवत्यर्थः । १६ इतः इयमस्वर्थे यमेरसमसोनरमाह मवामोपकस्मरेरकः नस्मरातीनं अमनोदा तयोगानमकाणात्पिके महाविक्लेवस्तनिते
विकीर्णलापदस्तनेनस्मुकाकानमाधिमर्थः नलिनीसर्वयतिरेकेणाम्नानलयेनापि चेतुरेण किं विदितेन किंचिन्मथाकरणमन्नेका सूक्तिः श्रमस्ययोगि
कपवपदस्थवमिति विपणामानलसोऽन्निवस्तु ॥ ११ तस्मिन्नेवेकस्मिन्नमलेलब्धाममहृदयेश्रमूलस्य विनापरमपि शोमेविनानालिविवित्रयंविश्रयषकम
कलः कलाशुकः ममस्मवित्रिलोकीमात्रभूतम्समयवनलपवघघ्रभवः कमलास्यः पद्मलिधिः महापद्मस्वपद्मस्त्रेमममः ॥ १८ अवणामननेनिदृध्यासनमि

नेदं कदाचीमपराहृदयमेदीयमिते माधुविपिनस्ततानेऽप्यर्कं विनापि किं नलिनीविधमेस्तथाकरोमि ॥ ११ नेदं कलब्धेहृद
येस्मिन्नलब्धे विताने विना मणिमयनर्धम् चित्तेममेकः सकलस्त्रिलोकीमातानिधिः पद्मभवः सपव ॥ १८ अतः सहृदयहृदीनां
मोहाज्ञानमनीषिहितं बुद्धिधारम् ममापततस्यामिरस्यधयोवाहसे नवास्तेहृदयमेव शोषः ॥ १५ मेवीयतामाश्रुतपालनोथेमस्माणा
विज्ञापनवेतेः श्रुणम् निवार्यतामार्यहृदया विशङ्का भेदपि प्रहृदयमर्पे भृषोका ॥ ८ अलेविलंस्याप्रियविततयोवाः कृतापि वा संवि
विधविधेये ॥

तिविशकारेणबलोपासने नवहृदयेपतिमनलः अतोननभवोहितमोहाहृदयमिति नरवुद्धिश्रवाहृदयथाभवतितथापानशाप
ममतस्मनलस्मयामिः प्राणमागो वातमेव हस्तेहृदयशोधप्राप्ते यतहृदयमेव विहितनरधीनमिनर्थः एकशेषइतिपाठे नवहृस्ते हृदयमेकशेष ॥ एकसमा
सतुस्मिन्निति एकमासाशेषः एकशेषः एकशेषहूयतयानिर्हतिरमर्थः हृदयामेधोपकेनपाक ॥ मित्यर्थः ॥ १२ नविदयेभिधे हि इत्यादिनाकृतस्यार्थोक्त
मपरिपालननानेमनामाणदाननानेच ब्रुवाणमेवोयतां हृदीकृतवरीकृतमेणीकृतमाश्रुतेऽप्रतिज्ञातेऽवश्यार्थे निष्पालाविरुद्धशंकामतनोभेदपि मंगलका
र्येवणमामितलहणोश्रयमिथामेवा अथेहसकेयंचुहासोनेषुवमोनेनेवितनिमित्यर्थः ॥ ८ भोः प्रियवितापियाभिनामयवेहिन् वाक् क्रियापालयावाविलंब्य
लेनविलंबनीयायांवेत्यर्थः विधेयेकार्ये विविधवाम्येवामस्यभावोवक्रत्वमपिकृतालेवासोकल्पयतीयोवापमोनूनकृतमितोऽप्रस्तोऽपूर्तेववचननांखेला ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै.
टी.स.
३०
37

विनाशायतनस्याद्ववेन्स्थितमग्राग्रवसप्रभावसन्नोऽकिंनिवाहकनानअपदशुयोगास्तदुत्पाऽमन्नाप्रयोमार्गानसवन्निनावलमासवनोविमर्षः अथवलोः प्रतिषेध
योः प्रावोक्तोन: ८१ भोः स्वयणवपितुः निनोद्दग्रानीहतवाहनाहिमः सकामहीह्यालब्धसतितवपाकाऽक्रनिः महीयानेलभातानुपेमहामहिनो: अथा।
वमहीयोप्राणोमुह्यमहिनोः नलभावेष्णात्मिर्योनोतितेकायतकोतिप्रोनोधर्मः यतः कारण हस्तनिकोतियपिभ्रयतियमोपिभ्रयत्तोमर्थः महीयाश्वपिम
येनद्ददामिसकोयकितद्दासीमर्थः ८२ जीवदापिनिनयिश्रामनीवदेनाभिशुसभवापिनीवाधिकननदायितितनयिकेनप्रकारेणाशुप्रामिनकेनापीमर्थः
ननोहेनोः शुभदमपरिमेयपदापिदंयन्प्रकारकरणप्रसभावः नेदवसमुद्रः तवमन्नोमानदृणोश्रुननहृतोपकारेश्रुग्रणोदमनिम्नगोतेविधेहिपघात
वपस्तुपकारकनेमयाकारुणापसीभवामिनयाऽविमर्षः ८२ मत्याणमवशुपावित्रीयवस्त्रीणीश्रुमिवदानमूलेनेनिशोषः अमपूलसेदशुणनाई

यशः पदार्थोऽस्रवनापदेर्यानवलः खलितासावलोमितेवान ८१ स्तनोवमणानमुदेददस्रसवक्षपादेरसावेरशुष्ठ महेमहीया
महस्तनहिनोऽधर्मः करः भूस्यातिकोतिर्योनः ८२ दानात्मनोवेवपिनीवदेपिशुप्रामिनीवाधिकदेलकेन विधेहितेमोनदृणोश्रुणो
देसमुद्रदादिदृसमुद्रमवा ८३ सीतीशुमतीविनमेवशुणमनवेदस्तितदस्तुणं जीवेशदानयदिनेनदातपसोपितावन्न
मवामिपानम् ८४ वराद्दिकोपकियपापिलभानिम्नाः कृतनानपिनाहिपेते प्राणोः पणोः स्वनिशुणभनेनः क्षीणनितानेवनोऽहं
नमेतः ८५ महेन्द्रहः वपिलोकपालास्तमेतदेकोशधियः प्रमेदे नदोनरस्माद्दृदनेयदेसलवणनदामिमतिभूर्ममाभूः ८९ ॥

ति अमदयिहीयतामिमतग्राह अमनीवितादमयाम्निकिंचित्तदिपाणपाणमस्तपाणमपिनाहेतीतितग्राह भोः प्राणनाथदानः पदिशुणमपिदाते अपाकालिय
सोपितावज्ञेयभवामि ८८ अयवामजनेनलयावदमूसेनाप्यहेकेतअमाहद्भमहेतिरभ्राः पनिकाः कपर्दिकोपकारमात्रणापिकपर्दिकादानेनमा।
न्नपिलभ्याकृतनानादिपेतेसेनः सज्जनाम्नपाणेः पणोस्वमूसेवधनमानमेवासमभजेत: नानेवकृतनहायीणंनिपाणोत्कनापिनोणंतिरमर्थः हेवह्म
वेत्रुकेपायावाकारेभविष्यदयोः पापोपनादिशूलहोरनोमूलेयनेपिव ८९ सरानाअस्रवपिलोकपालाः तस्मिलोकपालरूपेन लेपकाशविनायः सेमेतेः
नोकपालेः अमहदयमनेस्माविपतिदिनरस्माहेवअमादयानिपिकाकारणानहिचेदेनसवयमेममेवागतनसनलसमामैमप्रतिभूर्ममाभूरितियत पतदेवसमादाभावे

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

कांगाहीरेउवाल्गर्वमर्णवसमन्वाविभुत्वात्मभुवाकोमेनाकांडमेवानवसन्नमेवमर्पिसेपरिहितमपत्तणमवचनमप्युइमवापूले कारणोभूतावितिः पत्नीभवानृमेनलरप
हावि: ''' व्यन्दरमेदनलेपकृत्संनिरहसंतापनिवापकनंकिनकर्वाग्रपितकारिख्येत गुंग्रपिशाहूः विरोधयोनकलमपिकामहूतेवेदनानंयघवोमहिनेकापक्रुतसं
नापघनयैवकृतः नृपेवग्रनीकारोपिकृतेयशनिभावः ग्रयवाल्मभुवाल्लणाग्रकोइरेदुरवतिनमेवमर्पितिमित्रेस्य एसवीरणारणमपूलेभूताउशीपहृपतो ।
गणभवान् नलरदनलरभावेषणाणापिहृदयसप्येदनलेपहृासंकिनकनोसिरममोर्प: ग्रपिशाहृः सप्तग्रप्येसंभावनायामहीरणावीरतरेपूलेसप्योम
हिषाम् ग्रयंनलरेमेवसरणालेनलाप्रये ८७ ग्रतेविलेखप्रेतलेलोः प्रतिषेधयोः याचोक्रानवितिमयेसमग्र: कालसमयवेलासमगृत् स्थैर्यसहेवि
विलंबसहिष्णोकार्यंकिलविचार्योगुरुः नन: ननकानवकतेयनोहृणप्रतिभायुत्पूर्वेशमिवातिर्मनः पोशकदापिकालनप्रनीस्तेयप्रतानवनवोहेतुविराति

अकांड एवात्मभुवार्जितस्य भूत्वापि मूलं समपि वीरणस्य भवाद्य मे किं न लरन्वमेघकोनाहृदयं दनले पहाय ८७ अर्ते विलंबन्वरिते
हि वेला कार्ये किल स्थैर्यसहे विचारः गुरुःपदेशं प्रतिभैव तीव्रा प्रतीक्षते जातु न कालमर्तिः ८८ अप्यंजनेनोपहतेन ग्रानादेयान
ग्रहीतगन्ता महर्षिम् विपाममदातिप्रवलान ह्यतो हितेदायदेदमवप्रतिषेधः ८९ अङ्गमंसभोगनितान्तदृष्टेनैषयकार्यमिदंत
मघम् अपो हि रामायणवारिधारा माद्यःग्रगोधिमदत्तेवपारा ९० तपातिपेयानगिरोमहर्षेः मत्कुकरमोहहितेषयस्य पिवेत

तितीयतिप्रामता ८८ इतिगतेनलवयोतः ग्रतः सगाजामहर्षेनयावनीयः विपाशुन । हेरम्बनेमिसमापितिकण्ठेनेसंमञ्जुलावतंसः ९१ ॥
हातिप्यसामप्योन् विहितोमतीनिषेधःतरानलिंसमयेउदयेत ससप्पतुत्रागेमिपाचेदासिलेनतिवेद्रयोहिमर्षे: ८९ अतःअसंभोगेनामेनसंचदृष्टेनले
हेकार्यनकथनीये तथाहिमधुरापरिमलवतोसोनलोवारिधारोग्रमेयस्मायनवायतमपेने ग्रपोमितिहरणगुणोमहिनाममनिषेधमसामर्थ्योस्वहोरमा
यतिहृद्यवायोनेप्रीयमाणःइतिमंमदानसंज्ञायोक्तवान्ध्री स्वयंपिविति गदपेसेउर्वेतिमसुरविवक्षतीत तपारपीनलःश्रीमोहिमपमामर्गतिगकाः ९० हेरम
गलावतंसहेसमजलभूषणकोपेनेषकउमोहृदयेमहर्षयावाचस्तपानप्यावनीयाः तथाहिपितेनहषतेरसनेंद्रियेशार्करापितिकाभवतिकउमेइति
शादर्श्येकोःकस्पवः ९१ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै.
टी. २.
३८

भूमीहरणेनाकार्यानतरसम्कविते सति यदर्थं यांचानकार्या उदर्थं मवलनेनवबोधपवनिशश्चकाररागाकारागामप्युद्वरीतिर्विभर्ति प्रनवपटोजायते तेनानादरप
वमनीयवेतरतिभावः उनरेवगेमहतीतिनराधाद् वक्रूलग्रहणाच्छेदसमहदतिणिमयो लोकेपिहिनस्थिहित्रिपिवधिरुविमहितेनिपकाविति सर्वेपरदीर्घः सर्वोप
सारलोपसामप्येन एवरपिकिंचिद्रणेनग्रहणात् महे: सार: सासमनेनपवनम् नभवतितत्रमाकुवसविधनात् ४८ तस्मात्कारणाद्यतेरणानपातसित्रानविमम
यमवमरेदद्वाउदेकार्यविनाम्‌ प्रमेतमवाश्रमेतिकाश्रमेतिकोयामेवसिद्धिश्रमेतिकामिहि:विलेविनीसिद्धिश्चवितेविसिद्धि: श्रामेतिकासिद्धिश्चवितेवि
सिद्धिश्चकार्यमतयो: मयेश्रायेमतेकाशुभाश्रनिभोतिकयपेतिशोष: ४९ पवयुक्तवमानलज्ञाप्नुलो विमानो वितृ: इतियद् कवीनामस्माकं वेनसिमकाशता
तस्माभेमाप्रदोषनायोदोषरामेमार: सातीप: मारस्लाप्रनायतनस्वहृवनमवीवदत् वालायालतनायरिमागेनपनारश्रवनमत्रवितमितिसमदेपेत्रशोक।

यशतरामाहिमदर्थं यांचकार्यानकार्यानरश्चेविविते तदर्थितमानववोधनिशाभिमतिवत्तापरागामगुद्राम् ५२ वितेनविताप्यमि
देनेदेतमानयाभिमयेनिरीस्‌ श्रामेतिकामिहि:विलेविसिद्धो:कार्यमकार्यमशुभावभाति ५३ रमक्रवमायदलोपिलज्ञामा
नैविनेवेतमिन:वकास्त मारस्त्रमातीनद्योषनायोप्रनायपलनदवीवदताम्‌ ५४ उन्मनमामायहद:मारश्च हावप्यसीमोतुर
युद्वहेते सर्वे:परस्वितयाप्रमतेवृत्तेहितोपोविरहाधित्रनम् ५५ तथापिधार्मिषराजपुत्रीनिर्तीयनोनेपपवेदरागाम् श्रमो
(विवतुपदमेतनपुराविहायमानेनविदमभूप: ५६ ॥
नीचे रतरयमनोवितीनद्वमोतपकाशकानामस्माकमेववनेनरद्दमि ...... मा:प
हामरत्रतोहोपापडमादादेवमवादीदिमर्थ: ५८ मारपलोकिमर्थमवीवदत् रमयंनश्राह हरस्मारश्चहावपिदरूरउ:मपकारकवमाप्यश्रमोमामपरिमितोपु।
देधारयत पतदेवमहेनवांविविधाहृ सर्वोदर:शत्रुमपिंतयाप्रमतेमाय्यम्‌तैदेविनेनूनमुपेतायो पत:प्रमतेनशाशो:कामस्वरस्लनह्‌मर्थ: द्वितीय: मारस्तु
वियोगपीडयाहृतेपीडितपुन्मतेननेमाय्यनिश्चयेन युदेयनेप्रचापिदर्पधितयतिमशुयतेहरवेशात्रकारीहिउन्मत:जनेवप्र:प्रत:मपीडितहृदयमरोद्घतोमर्थ:
यद्दाप्रयमरोययान्मतेनमोहितेतयारमपिमोदेहरमप्यर्था कामस्ततहरप्रियोमनमंतापेनपरमप्यर्थाज्ञातयेतिश्लोकद्वयकावक्रास्ति: ५७ तेनप्रकारेणाधिपात्री
सापुवर्दतीनलवेदरागतोभेमीतिविधिम प्रयानेनरतेनपतिणाविरहयमवेद्दुहस्पमोनेनपुहरणानियमनेभूयोपुकाउवावेमर्थ: पनारणापभेमाभिश्रायपवकारवात्रिहस

तं नेविहायपतगः पत्नीगलमपत्स्येवरः स्निहताप्रप: ५६ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

भोगानुभवादेनस्मेवयोपदिसंसारमविस्मितविषयेषु कर्मयोनपश्यामिकृतस्मात् त्वां न पश्यं वा प्रस्पर्शं नाप्यतो स्मरेणैव देवेष्वजस्माबहिनानलितानलोपिवपिना
नात्र रागादिति भावः ९७ तपिविनिवेशितवृद्धेनलस्यतमोभिरुपवासव्रतवतां निजव्यापारेष्वप्रसरणः इंद्रियाणां उपोषितविषयोपभोगाभावः सोपवासः वहिरिंद्रि
यादीनां घ्राणादीनां मध्यतो मायास्तरस्मिभागो मनसो स्वदेवत्वं कृतार्थमस्तु श्रवणतपोनेन हि देवानां देवत्वम् इंद्रियाणामपि देवत्वं कृतार्थमस्तु श्रवणतपोनेन हि देवा
नां देवत्वम् इंद्रियाणामपि देवत्वे कृतार्थमस्तु पयायार्थं भवतदेवः स्वरवते गतिर्देवमायानमिंद्रियदेवभूयमिति भावे भवतीति । अंतःकरणं तु सर्वदा तस्य वर्णाभि
निवहिर्विशेषणाम् ९८ सर्वांशसर्वासमसाहीनां यमं तन्निश्च्यते स्मसम्बुद्धैकशेषः श्रावयोः मूर्तिः स्नस्याप्रासीत मदीयामूर्तिर्दृग्भ्यापरं केवलं मसनलस्य स्पाश्रसि
ताम्मूर्तिमनावच्छेपिस्म समयोऽकर्व निवातनुः कामसम्मनलमपुद्दिरसाद्दहनतापवियत्ने ९९ कमेणादयादपादर्शीयत्निभित्तेर्विभूषणं लिपिं चित्ररूपेन नामोद्दत्तनिमि

इदं यदि क्ष्मापतिपुत्रि तत्त्वं पश्यामि तन्न स्वविधेयमस्मिन् त्वां पश्यकैस्तापयतोऽस्य पंचत्वं वेषुणा वाजनियोजनीयम् ९७ तवेंद्रवं येवै हि
रिन्द्रियाणां तपसोपवासव्रतिनां तपोभिः त्वामद्य दस्मान् तरस्मिभागो स्वदेवभूयं चरितार्थमस्तु ९८ तस्यावयेमूर्तिरभून्मदीया दृग्भ्या
परं सा स्मननाप्यनेपि स्मय इत्यर्थ निवृदहनतापं तस्मान्न सद्दहिरहादि यत्ने ९९ लिपिं दृशा भित्तिविभूषणं त्वां रूपं पिबन्नादरतो निमेषः
वत्स्वेर्ष्यि नाम्ना वल्लरागविघ्नेरचितं न वपेव १०० पातन्मया लेख्यमयीं रूपं समानामाग.... स्तनिमेषाग्नेः समेदमिमसकलाणि तेरवह
मेः प्रीतिर्निमेषविघ्नदायाविवादः १०१ नेह स्कृतो भेमि विवहिर्गतापि याणाप्यतनासिकया स्मगमा न चिन्नमाक्रामतितन्न विघ्नमेहं मनोपस्व

मेषः सन्सन्नपोरहशापिवनेत्रोत्रुमवाहेर्निहितमात्मवल्लभो रागेरकृतामनुरागेदस्वयारचितमिवविघ्ने १०० विघ्नमर्धोत्वामादरादस्तनिमे (देकहूर्मिः १०२॥
वयाहृपणपातरूपस्तने चैवते मानाया: प्रीतिर्निमेषविघ्नदयासहास्कणाविदोवये समेदमितिविवादोवर्तते नो विरामयपतोरूपमास्कश्रमत्रेभुदत्वाप्रीतेतिमेषाभावस्मव
विवादो वर्तते इदमक्रमनमेममणीयमितिवस्त्प्रीतिः एवं निमेषविघ्नितो भ्राभवयापिवस्तु प्रीमासहोदकेन निमेषाभावेन वचाच्योदयात् च्छिद्रेति षिरिद्दाहिस्योड्. इति
श्लोकद्वयेन वस्तुप्रीतिरुक्ता १०१ हे भैमि त्वं बहिर्गतापि बहिर्गतासती श्रवणनलस्य कर्णयोरमाकेन वरिणाण्याणाश्रितामाणावशचरितवती नासिकाया श्रुपिहर्गता स
नासिकया नामाहारणा गमाप्रावचारनेनच भवेनि प्राणावायवो हि हृदयंप्राप्तो तावविवर्हिनिःसृत्य शनैः पुनरंतः प्रविशंतिच अथवा हे भैमि त्वं बहिर्गतापि हृदयंगता
अतः श्रवणनलस्य कर्णयोर्मार्गेण प्रवेश्यात्वामवर्णयतानासिकानासिकयानासन्नैरपीर्धेणास्मगत्वा भवसीदर्थेन चप्राणापि नामीनिवापतसनलस्यमनो भवतो भवतोपके॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै०
टी०र०
३५
39

त्वृतिजीवनपाकेयपतनत्यद्यमवमामेकत्वमिर्थसतन ईदृशंजातानितियत तस्मिनर्थे स्वाकेचितेवार्त्तं स्वार्थैकर्मदेपरीनेनवानाकामतिनपामोनियतोयत्रपमणस्त्रवि
नमितिपानकारः त्वंचप्राणाद्भूप्रुतरूपिचिन्तमितिनास्वर्थमिमर्थः इतिचित्तसंगः १२ नहोपानलसंचेपिनीसंकल्पापवचोपानानितेपेनहिमसतदीर्घोऽभ्रमो
हसिमनन: पामानधिकंवर्षतीतियत्र तूर्णनवध्यानानवमयतांयाप्पपकेषठतव पणसानसिंनामातस्मर्थः इतिचित्तासंगमेकलस्य १३ नस्मनलसहृदयताम।
कोतेनेत्रयनेत्राकारयनीतियनहृदयामंत्रणकर्ममुत्वेकर्तव्यकेप्रकटमामंत्रयतेनवर्षति यस्तानस्महृदेकोनेनोयदृच मंत्रयतेनहृदवकर्ममुत्वेकर्तव्यामंत्रय
तेकथयति पतियत्सानंमुत्वेस्मनलहृदयपिपेः स्मरस्महृदावेदणयन्मत्वेनशाचितीकिमुत्वेलितिपादः स्मरेसाहृसमैत्रीवस्त्रमित्रचेहमित्रकामवेरितया
त्वैवपित्रानस्महृदयस्मारसंपकाशयतीतिपुर्थः इतिसेकसः १० गतेशयानमध्यासस्थितमनलस्मा हृस्रतानेपुलोवेशन मानसंतिमनतयती पानिहासंग।

स्ननस्मारोहमिहरदोर्भासंकल्पोपानननतिनदीयां स्वांसांसवर्षद्यपिकेपुनर्येआनानवनस्मयतांनदास्य १४ सेमस्मेत्रस्पय।
नेरहस्नानद्यंमामंत्रयनेस्रुवेयत नेहरिपुण्यापुयमित्रचेदसाध्योचितीमावितेनेमुवस्य १ स्थितस्पराजेवपिप्राणशयामोहम
नस्तस्यतिमनयती श्रालिंगपाशस्वनितोवनेसानिद्राप्रलानवरसैगनावा ८ स्मोजनिस्तस्मवृथेववाणतावणशेषाकृश
नामनापि श्वेनगतामपद्यमप्पमानः सर्थानसांर्थविनहतितेन १५ नसयापकावस्यतितेनमोपितयेप्रदश्मेपितलतेनय
न स्मेरणवातोरतितलसनोतोतेनस्वभावोविपक्रियाकिमस्य १६ स्मरेत्ररेवोरमयप्रविमोभिरुगर्भकारचयेघिकिमो नियत
(नमोनादविशद्दिशालासाक्रोमिकोतस्ररुजेवलम्य ११५

मावानयातिंमपलोचनेसुवति मकुलीकरोति निमिवुंवनेतिस्तेव मानिद्राप्रभुनानो
निनेदस्यगनावानवाशहः समुच्चये नहितिस्तनेशाहूयोगेपवमीतिनिद्राकेदः १८ स्मरेणपारैस्तनहणाह्नानाहृयेववसौदर्येशोपाह्नशानोमयेमनसः पापिनः
तावणमेवस्थितेशरीरेनहोणजातमिमर्थः श्रयेनलोनगतोहृशोगता यथानुपराक्रमामस्वपि इहेरकथनेसस्नवातयानेगतामपिमाप्पमानस्तेनकामेन
महस्सर्थानपतनिमर्वहृपणेवस्पर्थासीत श्रप्रवानेगवेनसर्थनेरनिशरेपारीरनहणाकामेनहृयाहृनमिमर्थः इयेनत्रुतासात् १५ पवनलस्ववपापकामणा
हृपियनोनमिपेतितत्स्वामिदनेपापमभिकमियनेमयतेरमर्थः नपिविषयदास्मकरणोपियतोनलभते ननोसक्रियाः स्वभावोपिनिश्चितेशरः सेनत्वाविहितःकिं
मुणमिवपीनमपिवेहितेकिमिमर्थः विषयनिहनिस्पानास्यरतिवस्यारंथे १० योरस्मरहानेजरंविकिस्मार्गतरूवंनिसिद्धवेपममूहलनमानसतस्सनते ३५

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

विधतत्वमसंस्कारमेणसेसर्गेणानिहूतामाकामिकीरजेवबाधिविलज्ञानियानाकथमालिदानाद्वितामात् चाविशन्त सत्वजनातदर्शनात्ताजेपिनिद्रानेमौनेद्वयवर्गो
तज्जतेस्म यद्यानतस्मज्वरनिदानानानेद्वयवर्गोतज्जतेस्म नेबोधमायया सेकामिकोरुजाउशदिःसंसर्गादमेयामेपि नयानतस्मतज्जोवैद्यवर्गमापरितिगदेषे
रोगोःमयस्यनविद्यतेसोगरुः नेकरोमसगदकारःकर्मणान् कारेसमागदसेतिं यथानामवस्था ११ सनत्वसेवरुहासिकिलेनिनिष्करणमेवविभेतिस्मनापकि
त्वापिगनवानस्मिनिष्ठतमयुरुधमेकववर्त्तं श्मसमनयपवहूमति त्वायोतीमिवसमाहेतारेवान्नुयाति नयोक्तः२वमोत्रमेवपतिश्रकिःस्मदावस्था ११२ श्रयेराजश्च
श्यवरस्तीनद्वियोगजनितान्किरासंततापीडापरस्यैवयवसमाकालिदीतस्मामूर्च्छोपहीपसमहांधाप्नुपेपकेर्द्दिःशरणःशरणोस्यापुःशरण्यानस्मान्निर्गतः
रतकहीनस्मर्थो रेहशस्मनिमज्जति हाहाहूविश्वरगुर्गतिभ्रपीडयाःडःखेत्रूपतयशस्यमनायमस्वहस्भोक्तिः द्विधागताश्रापोयस्मोसोहीपःहेतनरुपमार्गेभ्योपर्हत

विभेमितिदाश्यास्मिकिलेतिकस्मात्मनोकिलापेनिरसमयकोंऽरे यान्नौमिवतामनयामरेतोकरुस्त्वपेवप्रतिवकुमोवम १२ भवद्वियोगाद्वि
रुसेतिधायायमसमस्मज्जतिनःपारणः मूर्च्छामयद्वीपमसापकेपेहाहामस्त्रोभूरुद्दकेनगोपं ११३ सत्वापसयामजेवाहिरकेःपंचे
भवतोःश्यगर्जिनात्त श्रमसपोषःस्वलनदशायानयानमःभृष्णकोरकेण नविस्मरापेस्मनतास्मितेनमयापितोभूमिभृता
स्मितेन भागमभूतःसफलोभवमाभावमतोमाशुणालोभवमाः १५ यमासिवेदभिगुणोरुदारैर्यामसमारुष्णनेनेषयोपि रनःस्व
निकाखेतवेहिकायामकहिमश्रुनरतोकरोति ११६ नेतेनभायाःशशिनानिवेशनयामभायानिशयापयमीव पुनःपुनस्माश्रुमयु
मूर्च्छावस्था ११ गामहतिताबाहूमोचनाद्विगुणोःकामवाणेश्रमेकमर्निनासवहत्वमीमापवस्थासमभेषे (तिविधानतायोपाश्रुमस्तेनप्रवोधुयुवः ११७॥
यानस्मनतस्पदयाकोयः स्वलवर्णेनापेतयामनिषकारुणावसिष्टावेतनयारुशार्थाकोरकेणनमःश्रुष्मनसकरोकिनादशामोदयानमसःपुष्पमस्तश्रुमंतमसती
भूयादिमर्थः मरणावस्थाभेदः वहुःप्रीतिःप्रथमेचितासेगास्तपेवसंकल्पःनिशक्वेदस्तनुःश्वविषयनिवृत्तिलज्जानाशः उन्मादोपिवमूर्च्छामृतिरितिमेतादशावस्थाः ११८
त्वयिकामिनिमित्रमानपीडयारेतोः सततमस्मितेनहासहीनेनतेनगतारेस्यापितास्मिश्रागमवगुणेश्रुतोभगुरुकायालवशेमपवितानेनास्मिफलेनाहः ११५
हेभेमिपमासियथानवोद्यरंगुणोमीयोदातापिनेषयःस्ववर्णीकृतमहिकायाःतिःखलस्तितिःकायत् गंभीरमपिसमुद्रमुत्तवेलयति ११९ वेहणाविरिवनलेनते
भायारीकाःगमावद्दःरवसोपिनतस्तयाभायान् पुनःपुनःवारंवारंनयानविवेदयोर्गुणगुणयनतोतितमुगगुरु श्लायकामभावविपोकमिकुःयोग्यामभ्यासाला

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ने॰ मववेन मेनिपाहेयोमामोपात्तिकाक्काङ्पासेपवेसर्थः योपामामसमालेतिपत्तुः यात्मेयजिर अग्रमकर्मकः १७ त्वनहृयेनर्हिपाँनैवेवदृष्योपरिमामातिनैषयम्य अ
नस्पैवस्मावेवविनीनोपमावलीनोरवनासमाप्ति भेदः विचरविचार्यमाणे तवेवदृष्योऊचयुगलेनलक्ष्मापिकनउपापत्नविनानोपमावलीनोमवनासमाप्तिपदि।
टी॰ २॰ मामति नहिपरंनेषवऊचयुगले मामतिसमप्ता अनिपीनलाहितिभावः अनस्पैवस्पविधापिनीनोमितिक्षाम्दैवेदृष्यकागिणीनामिसर्थः ११८ हृनेवयुगस्पैकंस
४॰ ह:कथमपिनतमानस्यात् ननोवेनानलशवचंदूस्तांहृतोपः हितोपनवनेमहितोपः वेहः ननेयपोगमेवनकोभवत् तदासेवनकेनमेनास्मेनोपस्पदर्षनाहिमे
40 नस्मायुनामेवनकरतिमिदेत्वलोवनेतियुनदेहतां ममेकेसंबंधविवक्षयंविनपीनकस्मात् ११९ नलसंबंधीमनोपः वानामयेपसहृदसंताबकस्याहृदाक्षः नप
पवकसहृतः अहोमुग्धयंकागीवनेनेःतिशोपःअमरश्लोकस्यनस्मे रमननानयः कीदृक् नवपागिनानवेः नेषांमषेः स्फुरनीमंऊरश्रीयंसमन्वलोग्रोपेवस्का

त्वनहृदयेनर्हिपरंनवेवदृष्योपरिमामानिनेषयम्य अनमस्मैवरमपविहार्यनीनोपमावलीनोरवनासमाप्ति १८ एकःसयोअनकथंवनस्या।
रमितमस्तनयनेदयस्य नलोवनामेवनकस्तरहस्तनलासशीनयुतिर्महितोपः १९ अहोतपःकस्मनस्तनेलीयस्नमागिजाशस्फुरद्कुरा।
मीः तडुग्रंमयस्मावेलहिपमीनवमगोमपतिपस्कलेवः २० केसीकृतासीनवेनमेऊलीहेसमसकरश्मिमकरासेरा नलातनार
वलनानिजेवमिथोनुरागस्यसमीकृतोवा २१ मलस्तनखेदमथकसाइनमागिपयेमदनोतसवेष तमेयितातनकूपवनेलाः नमिरं
नास्तमविशेतभूयः २२ वेयाठनानारतमलपुरश्मादिनेःकोलिवनेमरुदिः यस्तनहृषि९नरुकमनुकोपनीजनेभोमयुवायुवानो २२

रेऊरश्रीयंसनवलोग्रोपेवस्फुरहेऊरश्रीयंसनिवार्यसकस्नतोसतुधेयुगेमययमाहिपयोहृयोः पत्रयोसमाहारोहिपत्री नवयमोयस्यकलेभोनानस्मेरमति।
रकोभवति कलमस्मायकेदेऊीनेयेशाकेवत्नेख्यापि यःकस्मनहस्तवकराभ्यांनूतनः पल्लवितः यस्तवस्मितेनकोकितः ऊघातितः यस्तवांगमार्दनेनअश्विरः यस्तवैव
स्तनाभ्रियाफलितोसि युगलकम् २० कोभवतो अस्मोममनुरागपरस्परमनीकरण तलातनारावलनानिजेवमिथोनुरागस्यसमीकृतोवा॥ सोनहलनेस्मेरण।
सलवः रश्मीनोरञ्जनोकिरणानोवमसमहोयसा सेरहोमङलीकेसीकृतामोमफपाशीकृतासीनवेन केसोमीमानभाजनं निजेवनारावलनानाण्पविशेषपवनल
यदेऊकृतं २१ मयनोत्सवेषु मवनानादेनस्कृतः सेहपवमथम्यमसृव्धिहितेनसाइनमनरस्यकतकमलेनमापयादुष्यिताः नतऊवपत्रतेलाः नमागिपयानिमि
नाः नमेवपागिपयंभूयः अविश्पेन कार्यस्यकारणेपवविनयनेअकेहिअमोनलकोरणतिविनापनतेलाः नमेवयविशेभिमर्थः मीनिमीनिविकाशात्मकाः २३॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मकाशमहनिनिषमार्थः सतवतमतमोगुणः यक्षमसहृदयमरेयथेतनेष्विताः पथपवयविममंति नमिमेषानर्भवति नश्यकृतेभजेते नमेनिग्रनिभासिकोर्थः २६॥
कैशवनेवधेःकर्णैशश्रयशास्त्रे नानाविधरतमेवमहसुरं नेमग्रमोदितैः परिमलितैः संनोषितैर्वामरुक्षितोमुषिः देवश्रमकृतोपवनामरेगुनकमेथथाभवति
नयामुकोगुष्मक्षहिंदैभेमिश्रुवानोगुवोयतीकृतेतलीकरुते रचितेहिमहामहयुरेदेवाःगुष्मनृहिंकर्वेनीति २६ नम्पनलमभवमोषविक्रमहिलामेमनसीपर
मरसंगतिवमात्मेधतिदीक्षेताम् किमिवकामपमवकुःपुनरहैयहेनयथमेवहृणकजननकेपरमाणुगुणमिवकवमेननितके १२७ श्रमोकमःकृतमःकृतम
विकारधनुशनेतमथमकेनेनरूपेनेनोयनुर्दनेनोगपनमप्रति कोरंनोनोयनुर्वेतीव श्रुवणावेशनोव निष्कलमध्जानोमश्रगवेगनानेतश्रधिगुणमधिक
गुणमभेव नथापक्षाकृगोरेयितेवमानयाविलमनसिंहरमोदर्यपमस्मात्यःसिंहववहृणायमर्थः ईश्यागोवालेकारपदृमयतनया कषरेखेयेवशान
श्रमोगमसंगमवशात्पुनाविभातातनयापितेपिमनमोविकसहिलासे रहस्पुनर्मनलिजमतनेमहृनमाराविवहृणकृकृमसमाणुपुम
कमःकोऽरुममचापदृजेयमहेमेतेरपंचापतुवल्लीमवजनवशजामृधिगुणसामापमापमसौ गोवालकृतिमेवपदृविनयाहहेकि
यंतेवया श्रानिमेकमरवेयेवविनमनसिंहरसोदया २९ नेश्रुकावतिमोकिकानिगुतिकोलेवानरहसविभोर्वेफविहिमनोभवः
मपितोमंजेयनुर्मेजरीम् यनिमोकनिवामलालिततनममांभुजमानेलमगाभोमपश्वविलाविलामगविलेगमालिराललभते २९
गुणेगुमिकरेगुतेषारचेयमर्भोलमृलेयनुगेरेवल्लषितमितलनमनुगहेषयक्षितिये निर्विपाश्रयराशमेमविनवमोनतजयोग
मानेयनुषःपदेहहभागेकिंचिद्यथाबलाविलमनसिंहरमोदर्यया कषरोखेयापदमवलत (श्रनापयालिसरुयेनशैलनिलयानमणिमालायते २८
येवभासमानामिमनयः यनुयोग्यवश्यगोवायोद्धृहमानेसिंहरंगलतिवेन् नरापतिःपाकोतानः ममयानेति पत्रःपानमेवकथरोवेन्नथास २६ विधोःकामस्य।
नदानावलिमौक्तिकानिगलिकानानिहितनरपमेवहसंनपगेहलरेनानीति श्रात्मानमपितेनोतोहंगीरमांयत्रलेनोजानीहि यस्मायनुमंजरीश्रकनिवासेनेतमर्थ।
लालितयामयाश्रनुभूयमानमाखितेविनामलमनी नाभिरेवमफवितेयमास्मारिमावलिरारवते गुलिकायनुषःममेवयामगेतलिकानेपगणस्यानेविलेभवति
नदयनाभिरेववरमोवलिस श्रमेचाश्रुगयाहिरेवयनुमवरानेरहमोवेपमरमर्थः २७ नेननतेननिलोपकामःनेकेपोगुनिनथारसमृहविशेपमकहमपमितहरमर्थः
भातमलेश्रवोःयनुष्मिहप गोरेहहमेवपिनिनेरेश्रनुभाहमभिकेश्लमयेनेवरूपेशहेःरमर्थःशरीरविहेप सगकमारीगेनेगःनिर्वेहंयाण्नमनलमजयायागु।

२८

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै०
टी० २०
८२
८१

नत्वामाश्रमेयाय मनकृवपर्वतवर्निलीपग्रावलिः नस्मस्मारस्यपलष्मालवराचयति हृषार्द्दूलविक्रीडिते १२८ इमेभमोमेववद्‌तिमति श्रयानेनतरेभमीपर्यालोचनः
यतः साया: नम्रवनेनोभमीत्रिणमर्थवारयन् नेस्रवेमस्तग्मामाग्रेयस्वेतिमहूमोः यतिपापवेमानलपूरीजगाम वसंततिलका १२९ येयमोहन्तेयः पतगः
गवः सम्प्रान्तः पतीनस्पर्गोकीकू पनेगगुगवगषी गोऽद्दिमलकीतिरव् सेवहेधृप्पवीनेस्रोगाद्दिजंवन्नतेहृपगपवीनसंतत्राविमितिनिपातितं कीदृष्मका
मद्यारकृत्समतोहिः मेलनेपाश्रुवत् नपामुसीममहिश्विरभिः पुनेपमध्रहृगंपित्र तदेद्द्यगवीनेस्रात्मीमत्रात्रापात्राध्वरहमिनयामापितभमोनितो
नत्वापेपापमुत्तलामप्नेतोमतः मृकांमपिजगामतोईणसंत्केहूतेविषमवतिमद्‌हमिपर्यंतमवितेभवति प्रत्हमिपर्यंतमवितेनमवतिरयतत्रुष्यमधमा
मिश्र्ये पतिपाचेमतनेपीत्वाप्रत्मापितापंपृष्ठोचमाप्येषाश्चर्य पार्द्दूलविक्रीडिते १३० नस्पाभमालंवेपृहमेनभमवक्रजेमाद्दणोनेरसावाप्योऽकेनविगाढ्री

इमालयमयपनविणितम्रेभमीसापश्चियानदेवसंधिपराः समीपु प्रामेसत्तेनविरहनिमामितिसोप्परीवेवगाचगामानिषपापिप।
गनपानी १३ चेतोननमपारपमूलमधुभिषामिश्रितामाश्रयेम्योहूनपतेगगुगवगवीहेषगवीएरमत् स्वादंस्वादमसीमर
हृद्रामिमामापिरहितनसानापंपापवितोनमेनरतलामानकेमृकामपि १० नस्मरयोविघतिवंधुमतुवजेमास्तेवाष्पवातिनवि
गदवपोवधूव पार्श्वेविपमचक्रमेपृहनेनतहृपगादृपिश्रवरुपेनतविनहूमे ११ प्रलितंकार्यसिद्धेः क्रतमपकपपमवयो।
केषमैदगम्पानेवनमेततिषपनरपनोसर्वमेकः पतस्प कोनापेनिर्गतासिमिपमन्वेपदवीविम्रनाकिलतुष्पेमारोवीरहिपामे
स्पपहृतवचमोनिस्वरमाववपस्याः १२ सुरसिन्दपमपमपगुरनमोरभाजेस्मरतरमशोकानोकरुहसोपमूले किमलपदलतल्पा
(पितमापतेमनलदमममपारेणमार्पितुष्पहिमोले: १३१ ॥

प्रमेवमर्पादतोमापात्र्यपदृष्पाम्रिमहमेवोधोरकंविगामावधीवम् हेनेत्रमममीपे विषकृष्टेनाभावि वाष्पश्रविनवाहृष्टेः विमहेवर्गोनमपव्हरादपित
व प्रर्पसवपमपिमहेवकेविविषाहृपार्श्वेपाति पतोहेतोरनेनहमेनदहनेत्रममसमीपे विपक्रष्टेनाभावि वाष्पश्रविनवाहृष्टेः विमहेवर्गोनस्पवहृरादपित
सवदपे सवहिलेननाभावि प्रागाहृरसमीपयो: वसंततिलकं ११ प्रपकार्यसिद्धेमनोपक्षपः कंपपकारैस्कृरकपपतु पतस्वेहृनेनतलेकृपपिप्पत्
हपोरमनरोमहायोरेसः पतस्प भोश्चिपमलितगमममार्गोनिर्गतासिप्रपेमार्गः किंनविस्मृतः मारोस्ते: प्रागक्षदेहेगक्षामः रमुकवपमोवपस्याः हसापेतपा।
प्रमोभमीतिस्मः पतावेतिपोमतितेशुवमवहृवचने सपपतः १२। पत्तनगकेशर्वंनरपंदृष्टो नमोरवर्तिनोपतकामशरस्मापि नीपुष्पोदिर्यमरकंत्रप्पनातनो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

हेपरीयीनैभेमितोनकिंचिद्वदासि इति विचाप्य तीक्ष्णंनोभैमीयस्य किः भो हंस स्वीयमागत सा भैमी किं मां ब्रूते इति नलेन वदनिमविनानलक्षणमेवोपनतः समीपं याम
श्रुतो हंस नलं हर्तमकथयत बुद्ध्या कारितो विषयवत्ल्हि शिवलेवयापवठिलेवः एवं सा मम तदैवास्मिन्नीमर्थः सकर्मपापवशेन मेवं पुरतिकिंश यतनोलःस्मरसमये
पवसहेमुमागतः मलिनो भूत्वे ।३२ कथितमपि प्रियया भाषितं किमिति किमिति पृच्छन्तमराजन्हंसमपुनः पुनः भाषयांबभूव कर्मणा हृष्ठाहंसः गनिस्तुरीमादिना।
हंसस्य कर्मणे भूयश्च स्वयमप्यधिगतेन तद्गुणेनतस्यां प्रियुतमनुतामनः मोहीकेलिप्यादेमहीकायाविकाररूपमाहीकेवलामधुमहीकागलानीहनेनमनरस्यर्थः
नेषैवशानकृतोन्हि इनिवान् शनकृतः सेव्यायाः किंचाप्याभूनिगणोल्लवस्य ।३३ इतीयापवर्णनीयकःनीयादिकाण स्वार्थेवकथः नमसभावस्ततानयामिते:
परिगणितःस्वायामितरत् ३५ येषामस्ननिर्मिलिगस्तिविपतिमननत्याधितोंद्रिःस्मयस्थःपातिपमेकसीमासकविनरद्दिनालमायेवमाना धेविधायापयोगीकल

परवतिदमपंतिनोनकिंचिद्वदामितुनस्पपनमकिंसामाहंसाशंसहंस इतिवदतिनलेमौनमनमेसोपनतः प्रियमनुकमतोहि स्वस्त्रयावित
वः ३२ कथितमपिनरेन्द्रः शंसयामासहंसं किमितिकिमितिपृच्छन्भाषितंस प्रियायाः अधिगतमथसान्द्रं तेनमाद्वीकमेतत्स्वयमपिशतकृत्व
स्तनयोवाचवद्दे ३४ श्रीहर्षं कविराजराजिमुकुटालंकारहीरः सुतं श्रीहीरः सुषुवे जितेन्द्रियचयं मामल्लदेवी च यम् तातीयीकत
यामितेयमगमत्तस्य प्रबन्धे महाकाव्ये चारुणि नैषधीयचरिते सर्गो निसर्गोज्वलः ३५ इति श्रीनैषधीयमहाकाव्ये तृतीयः सर्गः समा
प्तः शुभम् अथ नलस्य गुणं गुणमात्मभूः सुरभितस्य यशः कुसुमैर्धनुः कृतिपथोपगतेन मनस्तया न विभ्रमाण्ड वियायविनि
गायती १ यदतनुज्वरभाक्तनुते स्म तां प्रियकथासरसीरसमज्जनम् सपदि तस्य चिरान्तरतापिनी परिणतिर्विषमासमपद्यत २॥

यतिमनयानल्कृतोदीपिकायां मोयेमर्गस्तीयसमुद्दयमहिनस्वारुणीरानितोभूत ॥ इति श्रीनैषधीयमहाकाव्यटीकायां तृतीयः सर्गः समाप्तम् ३॥ शुभम् गे
अथात्मभूः कामः नलस्य सौन्दर्यादिकमेव गुणं यशश्चो विधाय तस्य नलस्य सुरभि यशोपवादं स्वं मेथनुः कृत्वा हृमनलस्य विभ्रमया कृतिपथोपगते कृतसंपन्ने
विभ्रमेच तेननलमेवस्वमनस्तया ग्रथतयाऽपगतिनेकेकरणीश्रागते शरं विधाय तां भैमीं मां शुभनिनाय निजयेसेतिदिते रितिकृतवम् १ अनन्तुकामस्तन्न
नोज्वरः अधिकज्वरः सन्ते भजतीति तां हृष्ट्या भैमीप्रियकथैव सरसीमहत्सरः तस्मिन्नुणोनुरागः कृंगारादिरसोवातत्रमज्जनेयतोविनतुतेस्म तल्लक्षणमेवतस्य मन
नस्य विरमोतरहृदये तल्पतितकीलेति चिरंतरतापिनी विषमपरिणतिःपरिपाकः समपद्यतजातःनरितस्य हिमज्जनेन विषमासन्निपातलक्षणापरिणतिर्जाय

नैषधटीका ३३

नै.
टी. च.
५२
52

हृदयकन्दरेपस्याः अनिलस्त्वात् सेयं भैमीमिपहृतहंससगमनवेगात् हेतोः सकाशात् हास्थितिर्मिनोपमेयिवंशमर्यादावस्थानं वानत्यति बंधकारिणीव पत्रतो निश्चये
नाधीतवतीयाप्येमर्थः तत्र हेतुमाह नियमेनयो यस्मात् नेतरस्मनइहितस्नजनितरतिपतः यस्मात् नंतरं यन्नियमेन नापेत नहि कारणं भवति तथैवात्र विये
गिनीनां स्वभावसिद्धा तरलता हंससगमनवेगानियतस्मर्वेभाविनी ज्ञाताः इति उत्प्रेक्षते १ तस्याभैम्या मृणाल मेदेहाममलेपस्मरणोपि नितरां जन्तुरणे यस्य पादिस्त्रभू
व विरेपदशविविधः अमोपि मेहमेधाः पूर्वमनुभूतमनुभूतमपि विस्मृतमस्मयति विरहविषादात् तस्मिन्नलेपोपि नचानरमर्थः तस्मात् रहता मेव कंजनः अपांगपव
निनांगने तत्रसंचरणान्नेपोपि पुरजनितलवलेपाकरणात् वः नयनविलासोपि वरमीहितिभावः दीपजनतुपेमाहिनाकर्तरि विच्छिन्नमयः ४ तदभिके न
भैमीकामकेन कामः काम यिता भीकः कमनः कामनोभिकः देवैरुणनाभैमीनीऊर्ध्वान्त ग्रामस्मरितो दिवाभिपनो स्वर्वे येनानामोना वेव स्मरन वोभूत्वातद

ध्रुवमधीवतीयमहं रतौ रचितहृत्पदनन्दनवेगतः स्थितिविरोधकरी हृदयकोटरीतदितस्मरहिंसायदन्तेनतः ३ प्रतितमां समपादि
शशायमितलव स्मरणोपि तज्जनम् अनलिपेगुरपांगनिरीगनश्रमिकरणोपि नदीलतणाविजनः ४ किमतदन्तकभैभिषजोहिवःस
रनलैविषातः सविगर्हितम् तदभिकेनविकितस्मतमोस्तुतामुखभुजामधिपेन निषेधितो ५ उरसमतापनतापसमाक्रत्लेकम
लकोमलमेस्मतनेसृखम् अहरहर्वर्द्धदभ्युपिकोपिकोरविरूविलपितस्य विधोविधे ६ तरुणतानरणिपिसुतितिर्मितहृदिम
ननऊरवर्कभयांकयम् अनलमद्धतितापमुपेतनोऊरुसमचारुपऊलालविलासने ७ ॥ अहतयहिरहोष्मणिमज्जितेमनसिते
ननहृदयुगनरा स्पृशाति तत्र कदनकदलीतउपहिमरूज्वलहृष्यरहोपितः ८ ॥ तैभमीहृदयेविमाहितेतातेषूरारूलयितेच किमनविषानाम् तस्मा
श्रेतः तदेतः इति शरणगुणोमाहिता निषेधात् समासस्थिमः यदा नहिरहव्ययाषिनमनः इति शष्यमदे प्रकरणं ततस्मात् इतितप्तनेरति समायेयम् ५ स्मरजनितसं
तापव्यापूरूलपयुग्महले भैमीमुखविहिते हितेश्रमेनाधिकोतरणीक्रियस्मात् लपितस्यचेद्धस्मरस्फोटयदहयत ६ तारुण्यमेवतरणिस्तम्पस्मुतितापः तेननिर्मितोऽ
द्भिमायस्मतत् भैमीऊरुवऊरुभहृदये ऊरुसम सवापऊभकरवापायजाते अनलसंकृतितापे अग्निसंगतितापे ननलसंगतिरनलसंगतितलिमितेनापकर्पनोपे
नवैमेनामो ऊतस्थितेपतितोस्मात्तीति ऊरुललामरतः ऊभापिवमस्थुरुऊलालेनाभैनाप्यनेवव ७ तदात मरहरूयुगकामेनविरहोष्मणिमज्जिते सयतोऽहेनो
वृत्तप्रविष्टत् यनहृदयुगेनिमिवाहरूः अनवस्थानेयारणेच मज्जितमितिणनेनताऊः तस्माहेतोः सरोत्मलततापशरीरहृषितः कदलीतरुः कदनेरणेपरिस्पृशाति ५२

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नहि नाट्यः करस्तीनहेवस्थातिनाथरमर्थः तनकरनेनेनकहद्गुगेनमहकद्नमिनिवा ८ स्मरशारनाऽस्नाननिनसंतापेभैम्याः पाणियुगेकरश्रनपिधानोनरावर
णयथाभवनितथापमन् नयनातयोयस्मिनपतनगी भेणानिपीतेमरमिपदेहसनम गेमरुध्मागम्मलपः २ स्मरपारसंतापातिशयेनकृत्वाविदीर्णभैम्याहृद्
यगापयोहपाति यथारष्फलोहपापांकेदवस्तमहम्नतेपिस्फुरितानोमनति नर्येतिभावः निरंतरस्तनपयोहृदयेनयत्रस्तासंदेशनाय्यतिवधानोनिहृयनी
मनी नमयरापदहृदयानुमाननत्वंगा ग्रथानपापिबनी १० शुकोसीमस्तनीस्तागे यदि शुकशिलाकेटकगेवगानिविशते मेयिशरमात्मनेपरम् साशुक
शिलापदेकियत्नीमिवहृयानोमादयति कोमलांगभैम्याः हृदि विनिविष्टःस्थितः नश्रवनिभृत नतःपर्वतश्रतोनुयोकश्वनकरोत ११ हृदयवर्तमानेयि
पेहेश्लहृयारवोतः श्रेनरेशामयो ग्रस्मारमेरस्मोये घटादीनिवेनिहृजसेत्नायोहृडोकः नयोनेशयोमेसुस्ववास्कवे श्पपमस्ठनारशेवस्तनिवासेयमकयनमाकि

स्मरशरहतिनिर्मितसंभ्वरेकागुगेहमनिमरमस्तः गुनयिपानपतेनपनोनननानयनिपेनस्मरस्मरमोहरे ९ मदननापभरेणविदीर्य।
नोपडरपातिहृताहमनस्वहः निविडपीनकुचद्वयं ग्रणनमपरापमयास्मतिवस्मुती १० विविशनेपरिस्फुकशिलापदेस्मनितमाक
यतीमिवनहपो मदनतोविंतनोनकयेननामवनिभृद्धिर्निवषयक्दशितः ११ मनसिसंततमिवविषमीस्तिंभनयनशोभयायानस्प
नयोः शरणमाकिरभूदिरमोघयोरपिनमेसुस्ववास्तनिवस्तनि १२ हृदिरमस्वहारसमसिनेशतिफलडिरहोतसुत्वानते हृदयभाज।
मराजनवेतुविवेतननसुपमकिलागनितेसुंवे सहदमभिमेहवपिनेभ्मरमनमिगेयववेदनमरणोरणः शुकलिनिःश्वसितेनविनिर्गमानुमि
तनिहृतवेशनमापिता १४ विरहपांडिमरागतमोमषीशितिमतसिजपीतिमवर्णकैः ॥ माभूत् श्वेतेस्तानरमयोः १२ विरेफेरणोनम्रामापुरवस्या

नतिपयानस्पाभैम्याः श्रहपरिस्मनेहृदयेप्रतिबिंबितं नपाप्तकेहृदयस्थितेनलेवुविन्तं उपेमाशमिकिलनिर्गमिष्पतिवारागन्न यानवक्षोपसर्गाश्रविपाताश्चेति
नेत्रयः शनैकार्याहिवितेयाः स्वर्थस्तेणानिदर्शनमिति किलशब्दःसवार्थे शागमागम्पादीनामुपमेयोर्थमविष्यदर्थेशनिर्विवसुत्वसर्विवसुत्वेस्पर्शिमसुत्वमेवसु।
तोन्तनयानिर्गमनोत्सेस्ता १२ भैम्याहृदयेस्थितमात्मानःस्हृदमेवमरमेवाग्निपवर्धपितं निःश्वसितेनगेपवहेनमोहनानिःश्वासेनवायुनेतिवा विनिर्गमेश्र
भिनमहितानिहृनापकटाप्रवेशेनेलावान्निर्गमनमायाविनाः शुकशिरुपादि प्रवेशपूर्वकोहि निर्गमेलोकेदृष्टः श्रयंचपवनः प्रवेशनन्नाना निर्गतति च।
तेनानुमीयते प्रवेशमायाविनास्तीतिमायाशाहृष्माहृदिपावामदेरनिश्चभवति १४ ॥ विरहजपांडिमारागतमोमषीः शहूबलेनरुकवाव नमोमोहः ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै. टी. च.
८३
43

श्रेयकारस्यकालत्वानदेवमघीनस्यापितिमानेनेसमानाहयोनिजपोसिमाकनकवलितयानाव अुतपवबलकाः नैककत्वातहुगेमोरदिः विपरीविमकारीद्विवा
विभानिमोफाहिमोटरमसयः रूपकमेवरूपकं रवेयतिहतानाविनिकन त्रिलरूपकेवैविभिन्नाः हिपः अकेपयत वकारभावनावशात्सर्वेयनतमपश्यदितिभावः १६
हृदयस्यकामहृतोरुणोवहुश्रमर्षवदेकषपविव निःश्वासानिलाः श्वेताहृदयसदःश्रितेनसि हृदयश्रितेवासमिकेपंचकाररहतविः श्वासमेसमसनातेवमनके
पे सदेतकभयकारणाकोन्येहामर्षोतरमासेनाह श्वासपवापनेसति कोरश्मास्तिहृदयेसतितदाश्रितवसने भयेनेवाकंपयतेमर्थः १७ मेमायापरिवरणारु
त्वेनवाछिषनदलैः रविसदृःसंयतेनः पीतचरेरुर्वपीतेभूतहर्वेवाद्र हृदयंवहुरवेसनेनाविरन्ववितरतापयाजेन उरहस्यत श्रमेपिनीलमनार्भिदिकेत्य।
रेवमतिवित्व १८ तन्वनस्यातितिमडुविरानश्रमोविचार्यवाष्पसाकरणादृशानान सावीधिगृहितोमतःतापकारीनत्वभिवचार नमस्याभूहिदिनियतः नदहु

दशाहिशाः त्वेलदृगकस्यपत्तिपिकरीनलरूपकविभिन्नाः स्मरकृतो हृदयस्यपुरुदंशावहुरवदन्निवनिःश्वसितानिलः यपितवासमिकंप
मदःश्रितेभ्रमतिकस्मातिनाश्रयवापने १७ करपदाननलोचननामभिश्रनदलैः स्मननोविरहज्वरे रविमहोवहुपीतवरैविनादतिशातप।
मिषाहृदरमत १८ उदयतिस्मतरजनमातिभिवशनिभ्रकुवितनवविरूपयत श्रनिमितोवचापनिरीक्षणाद्यभिवधारततापकोपन
तः १९ हरिविदर्भभुवःपदरः स्फोटरतिपतितिमिषयापिपतेः कृते हतनदतरगसरफलमयःफलदनोतिरमूर्वदलेवत्व २० विद्युमा
नितयापरिभानुमोकथमहोमनतनुरदयेतया अपिवियोगभराक्रूरनस्करीकृतरशाद्रमाणिजित्वलदंशुभिः २१ ॥

तस्मदयविस्म यपच तितिमजुवितत्रपर्वनमदेयोविमरश्पुक्तिसर्वकंविचार्यवाष्पमनहिनोदयस्यदर्शनादनुमितोष्णतः तापनस्तणोर्थक्रियाकारीश्रत
पवनत्वभिवचारेतियत् नदनुनमभूवाष्पास्योमस्यभावाद्यभिचारोश्रकः अश्वभिवापवाश्वार्थकारोमर्थः १९ मेमाहृदिनलस्यकृतेहृदयश्रितनववेपना।
र्थे नलेनानुरागोमाहृनोर्थव श्रोरैःमरांकामः अमर्थविस्मयेनामृवेत मोहस्यापवहूपेव मर्कोमोहसमज्ञापयोःयतःतस्याभेष्याश्रनेरहृदयेतरुनश्चासोस्वस्थ
तेरलयगस्वःहृतोनदेवरगमस्मरफलानुयापेनेदृशःनोविश्वरवयमपितदेनवर्नीविहृशति यतपववफलेतीगुनीतियेमकतोसाम्यानरवेपरश्रहदनीतिहृदिपदेक
तोतदेनगमस्वस्मात्मभूतमनतस्मरफलानुयायेनश्रतःफलदाफतवहानीतिःयमेमर्थः २० नयावंदूरसर्वरतिनुमानि यदिश्रुतायपपीमर्थः मधुनमेहोव
योगीतिश्रयेनाक्रूरने नेनक्रूरीकृतविषदृपाषाणाभावोयमतदेवविपमपिभमीहृदयेनत्यारविविरोशुभिःकथमनिज्वलदहोतोकेश्रमदमकरणकेतस्मा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नपावेदमर्थः इति श्यामानि पदिश्यत्वापि पयसीमर्थः मतुनमंत्रो हृदयविहितकमलायाः वियोगनिमित्तया विरहाग्निसंतप्तया अभ्यासमर्पकवास्यात् नभ्याप्सा
न् नकाभोमर्थः यथवा स्वर्ली मयेतामानेनाह प्रियसकामस्यधतुः प्रियहृदये नालिभ रतिः प्रियमेतमंतं विनाशोकिल शानेसत्येसा २२ रयमाप्तमि
तमविरहस्यरहस्यभूतमनलाभावमध्यितेनाद्रुपन नन्ता नवनीयनत्ववरहस्यप्रनलभूतिनलनिमति शाणानेवयरणानिविधाय पामनायेऽक्तिलमेवन
श्रमिीतिनो नेनवेनलिंतत्वमनायरणानिनिविपेन नवोनमानीतहमर्थः श्रयववसितस्यविरहस्याविपमानमलसमाकेरहस्यनाद्रुपन कान्ताप्तुधे
नेवेमर्थः यतोनलाभावेनजलनतिविरहमेमर्थयाणाल्याणानीवविधायमलकमेवक्षिति नलमरुभयायाणापरिमागेनैव हिविरहमेनिमेवदितिमर्थः २३।
योषितोहृदयंमस्नामेतिपत् सापकृतिः हीमभावभनोगुणः मांदवेमभ्मकथनोपेत मर्थिरर्थेरप्यनिमाह नहृदयंगुणैरपिवाणैविध्नाविद्धामरणमशु।

हृदयदनमशोरुहयातयाकमरगलितविंयोगनिमग्नया प्रियपुत्रः परिरम्भहरागतिकिमत्रमेतमपेतविनाविधि २२ अनलभावमर्थेल
निवासिनोनविरहस्यरहस्यमबुध्यत मधामनायविधायरणाममनलनितवरयइतिनमेहत २३ प्रकृतिरवगुणोस्मनयोषितोहृदकथ
मिमांहृदयेमरुनामयत् नदिगुभिः कुममैरपिथवतोमविहन्नविबुधेनमनोभुवा २४ त्रिभुवनेभवनादविनिर्यतीविडरुवाशेहजा
नविलेनुनाम ईनयाम्लनिवारणाय कयाप्तवतयनेरिमवेशयराविशत् २५ हृदिविहंभमबोरुपतिस्फुरेदविनमराम्पनपाप्रति
विवितम् गुरुहगोहमरोपिमनोभवातइपमाऊममामिविलाशाराः २६ विरहपांडुकपोलनलेविधुर्वेधिभवीमभुवः प्रतिविंवितः॥

व्याख्यातेयदस्यडविभंवेन यथैकथंनहृयते नेनसहितिविहितिनिमर्थः २६ गृहहरिरनिर्यतीनोभेमीतापयितममंचमगुभतो वेरकोतिः सहवानायनयेधेः विम
हृपयाविणीमत्तोनप्रविशत् नालमांगेयविशवेरकोनिदशयमानामस्णावयुक्तमनेनरेयथसेत्वानिजरूपंविहायमरणातमूपनाकिंशतियतश्मनप्राह इतरथा
मणातहूपताथे शात्मनिवारणशंकयाप्रात्मानेनशोदुतावा निवारयेयरितिशंकया विमवेशयायामसनीप्रविशदितिमर्थः धूमेनेरिपुः त्रिभुवनादिविवचनविभक्तो
पपदेहरयोयस्तनो २५ नेनोदकपाणिभ्यांहृदयेविनमनमवनयाचर्थेप्रतिविंविनेमुखेवरहेशेवशेवमुखेरगोहप शयंपागतादेकवदावः नमयुखोहृप
मानसः प्रतियोगिनयासंवेधीनिऊमभानिकमलोमलवेयुकादीनि नामेवाविलाः पंवापिशराः कामेनकर्त्राप्यरोपिनिचत्वेहृदयस्थितप्रियावलोकनायव

९२

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै०
टी० च०
५५

उमुगयोभैम्यावदिहनवलोकनलेदनिपतद्दृग्घोदिश्यतिविवितै मुग्धादितनोत्साेदते मुग्धादिसहशाकसमरूपकामेनप्राणपद पेदपिनिवोना इति १६ भैम्यावि
योगपाण्डुरगेचुलेपतिरिविलिनम्बरः प्रतेमुखमेवनिजमस्तुणेववकार नवरेहतः नोपलक्षितेशकामिनान्पेणकोपत्र मुखेननयानयापे कभूतमगसेकमत्सोदा पाण्डुत्वेनमा
नानीयतरामुखविवेकेनमिनोगोवनत्वसंसेनेपणमनेनवितदणितयाकलंकमलदृष्पने इति २० विरहपाण्डुतापःनदृति विमेदूना विषयरामविसाभयामापदृयेरति
रहेननापिनिवावभुषिवदनरेपाभिः प्रर्पितोमलः पांडिमदेमेदनेयमामास्याभैमीशोषमदृपमदपाप्राणालाभरणाकामेप्रतिषेधभुक्तोविभीषिकोप्रालतेभे वि
भीषवविभीषिकोमोविरहहतापातेवचेहतपेकमेरप्पामुखभुर्वपुषिरुतपांडिमामपभरणाप्य २८ तथाभैम्यासंतापिनिहृदयेयमलेवचंदनेपरनवपुर्दमनरोगे
करदरूहयशयसमिंद्रेकाप्रमुपमनमनपगदमेकगततारकापरिकराग्रहरवहृदयेपशनेतिहृदयेयमयःशपवामसवासाग्निनिमम्यामुवक्षुवंदनेवेदसानीये
स्नुपतदुमितोमुखनयामुखेविनिजमुखेसहलमकमृणारणां २७ विरहतापिनिवेदनपोसभिर्वपुषिसार्पितपांडिममेदूना विषयरामविसा
भरणारपेरतिपतिप्रतिषेधभुविभीषिको २८ विनिहितेपरितापमविवेदनेहहितयापृनपुरदमावभो उपनमनमलहृदयेपशयेविपुरि
वोकिगतोनपरिग्रहः २९ स्मरहुताशनदीपितयानयावहपुरसारमेमसरसीरुहं मुपितमर्धपथेकृतमेनरापपसनिनिर्मितमल्परम्
जिते ३० प्रियकरग्रहमेववपाम्पतिस्तनयगेनपुनामतिकिपिति नगदृतविहितेहरिनीरजेहवपुरदमलेननहश्शुलनोमु ३१ वहित
रोनमदृदि मयाधृतःपतितिरीतोवनलेहृदयस्थिते स्मरहविध्यनिवापयोनसममावरहपाङुतयानिजमुद्रतो ३२॥ वेदुहानितारकयानोयाति ५
कामानिवतितयाभैम्यामुद्रवलमघानेकमलेमपितेहृदिनिवेदमेप्रथमागेकृतमेनरामध्यपवतिःसापनिर्मितमलरमकेउसनिघामेमपकोन मुंकमत मेमाप्रा
हकारिग्रतपवमके मयममेरःसविनेनवल्पतेनामिममरः ३१ हृदि विमसकमलेउवपुरुहतमुकलोभयनेनामिनयेनपीनयोधरतोभैमीजगाहदः गवरुविवा
किमिवमलवलनमुगमेवसमामुकुलीकृतग्रहणरोमापियकरग्रहमपाम्पतिनतमास्यातिना मानि इति हवपुः परितापःस्यात् ३ वदमःपतिःहृदयेनापिमयानत्र
नःमनसापिनमसनः इतिमाभैमीःमृणामोविरहपाण्डुतयानिजमुद्रतोनिनतेनमोसहृदयेपस्थितेनलेवोधपतिसम्प्रमापिहिमसतीमनलपवेशादिनाहिवेनत
मुरतोपमेप्रकटयति तथपंभैमीस्मरागैविरहपाण्डिमवलमुद्रतोनिनयावसनिजनेनमेलेव नलेसंवोधयतिस्म नलमिति गनिवेधीमादिनाकर्मसेता ३२॥ ५५

विरहतमेन स्पाश्रेयेम सतानलिनी निमिषति शुक्लीभवति इत्यामवगुहयः नेकुमाम हर्मोतस्याभिम्यान्दवगुपरितापेश्रवनेनेहरीकर्तमयेहतो उपोगेचके किमकिंवा
परभवितमेदपिनमैवन् यामामदौवेसंछिन्नेश्रान्तमेवेदकारिवस्तुश्रपतिनीपतिवासापि से उक्ववे गुलि वेद्दुश्रुष्टिभिर्भवति नयेयेकमलिनीश्रपीमर्थः ११ स्मरशर
येकपपवपमण जेषांदृशेः श्रमरणश्रीलेयद्वियोगपवविषेनेनविह्वलासाभमीरविकरश्रान्ताचेद्कलेव केजनं नकराणा रमसमुद्रेनदितेपश्चपिन्नसर्वेमपीमर्थः १२
स्मरवेदनयान्वलनिजहृदये नयाभिष्यामस्तामाणान्तलना मतिनतामभजत् श्रवरेतन्मेसानिकरदवतिनोः स्वनपिनोभजयोत्तपयालनयेवमर्थः भिष्माः गुरो
वित्तमणालनयिनो श्रनलनालजयेवामर्थेमात्तिममभजदित्यर्थः १४ कोकिलस्वनश्रवणानकेपनशीलेहृदिमसेपोवले मततेनश्चदयेगलोयादवपःस
रस्तकेवनामीनेन स्वननेचनेषयाभवति नयात्वर्षितिकेद्दुयनीतितयास्वनन्नृत्यनवर्षिणानाशितमिवविवलरं जेकर्षणेतिपाठेविलोविनेमर्थः १५ नमलम।

विरहतमतरंगतिवेषिनाकमलनेनोलमिषहलमुष्टिभिः किमपनेतमुवेहनकिंपराभवितमेहननहदवर्थं शृणुम् १२ रथमनेगशशावलिपन
गलतविसर्पिवियोगविषावशा शशिकलेवविरंशुकरार्दिताकरुणनोरनिधोनिदयेनकम् १३ ज्वलतिमन्मथवेदनयानिजे हृदितयोरुरु
णालनमारितान् स्वनपिनोभवपयामविपक्षपामेलिवनामभजनकुनपोर्थशाम् १४ पिकरुतश्रुतिकम्पिनिपीवलेहृदितयानिहिमेविच।
लहृमी मतननहृनस्वकथकेनानाहनमिवसतन्नृत्यनवर्षिणा १५ नवलमोहवशोनदृशाननेनलमनक्षपिकोतमबोधिते रतवथाश
पितोमुखद्येतनतःकथमसकवदकमयेपयः १६ रतिपतेर्विजयास्त्रमिषुपेयानयतिभीमसहनापितयेवसा सविशिखानिवपवनयातनो
नियतमेहनयोजयितेमताम् १७ ॥

मकतेनस्याभिमाश्रानततपशिकांतचेदवर्धमचेदकांतशिलामयपवनात्तमोहवशोनयेमातिपायेन श्रतानवशेन
वाश्रवोधिकिंनसममेवाकोपीमर्थः श्रहमोहवशापपनिवेणोननवोधः रतरयामपिकांततनायामोहेनारोपितलेनतोभेमी शुश्राषेहृदयेश्रम रपंजनकंयस्य।
तिस्मननहागेपितस्याथ्येकिपाकारितेप्रकेणिकुरुककवकेविवेह १६ कामस्यविजयास्त्रमिषुधेयाजयति भेमसहनमपितयेवविजयास्त्रस्तास्त्रजयति ततोहेतोस
कामस्यावाणोपेवतयापवतेषवनसंख्यायापयश्रपभुनत् नयेनोभैमीमपिपेचतयामरणेनयोजपितमेक्षत् नामिवेतिसिरवविशिखानिवेति पुनर्ववना
शुपमानोपमेयभावसंदेहनिरासार्थं श्रयसानामिनीष्वपरामर्षो भैमीयसमर्थोवेतिसंदेहः स्यात् श्रथमाकुरणिकनान् ष्ठवेशुपमाननवेनोपानवाहेष्वरे
वोपमानेनिक्षयनेरतिवेत् समम् परमयगत्मानोबुद्धिगोरवंमाभूदितिविस्पष्टार्थस्वपदेनोपादानोहलनमितिनदोषः १७ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै॰
टी॰ च॰
४५
45

नदिनरघुदयनघीलेरणाशाजितेनिमः क्रमश शशिमयंयेदङ्कपेसस्वरसहूनासेवियिस्यनिस्त्रिम श्रयौभैमीगुरुकयानान्त्रचितेग्रामेयशेदाविते वारुणेवरुणा
द्वनाकेमनिह्नल्लणहेतस्तेहितिसीचके ४८ मासलनन्दुभैमी श्वनेगेनउवलेनघ्नुरुकेनवमेतुदमेचमेवांगुदवारुणामब्रह्ढानिरंतरतिः श्वासखाजेन ग
वितेमतीकारमनर्थमेलमेवमनमनेयं ग्रमेमेबुदस्मरेवायति शुश्रेवन मेघोदयदि वियोगिनीनांहीकांतिःश्वासाभवंति ४९ मलयानिलेकामेगुरुका
ताथग्याहूतेनगतियतीमानतीरेयशुदनी मेनवायधाहमनयानिलेन उग्रयंधिकोपस्तापस्तवाभयोनादासोहनामृणालिका तद्यनरपवनाशनखलीव
केरव नयनमलानिकेलिपावेभुजनमाहग्रपाहितेतिपाठः ५० नस्याभैम्याहृदिविरहितोवियोगितेनयापितथेव यहातयापिविरहमसपिनोवितेमरता।
भावेवेतिहृयेतसमिवस्मरोमधित ग्रयनहतद्रदयेनकसहृयेतनावेवविलक्ले नयाहृयेनविनिहम नाउपिनाहनोहृमवा पैरपिसपरिहारयकिं।

शशिमयंरुदूनाहग्रहिलेरंमनसिजस्मविमहणवियोगिनी चरितिवारुणिमहमिषादसोनडविनेशतिशाहग्रपादे ४८ शतननावनमे
बुदमोबुदेमनवरहगुहलमवेत्समा उविनमायनतिःश्वसितकलाकुसनयाहमगुवदमेयति ४९ रतिपतिमहिनानिलहेतितोमति।
यतीमदतीमुलयानिले नहृदतापभयानमृणालिकामयःमिंयभुजगाहमिवादिन ५० मवितनयाहृदिशिसमिवहृयेविरहितोवत
याथिनीविते किमथतयनिहमनिवोनकाश्रतिपतिःसनविलगुगेननन ५१ धृतिशरस्यतोमदनेननानिखिलगुणमयस्वपारश
यात् स्मरमकारिफलानिपिठेवतानउरसिसननालगुणपंणा ५२ ग्रयुगुर्वकुलिंदिनवहयाहतविषतदयावतयाउरुः पतितया
(स्मरतापमयेगतेनिजगदेहविमिश्रमुलीसावी ५३ ॥
निवानवान् किमुमेतायो ५१ नोभैमीमनेनशरवमशुतिशरमोनाउर्वेना प्रतिमारठा
याना मदनेननिखिलगुणमयखशरप्रगमान फलामशिपारनूपेगागुवनासना नस्याभैम्याउरसिननावेवतालेनातफलेनयोगुगेनस्पर्शणावरुमका
रिग्रश्रोतवेवनाब्रगुणेगुनेग्रलनयाजेनस्थलेसातफलेरपिविद्धव रहनसते ग्रयनायाभैम्याश्वकरैवितगुहेसवेनिजगदे उकाकीदस्याभ्रहूवो
रेवारेवहुग्रनेकप्रकारेनिव्हिनखरेयथा नयाप्रहूल्लनोविधृतहोरादृयथाविषतदनोतिविधृतवदः विग्वहमोसहरतिवणा नयास्मरसंतापमयेगदेश्या
यैापनितया ग्रमेविधाधिग्रनसाधुर्निदेति ग्रसाहत्ववेति नयेयमपिहूतमर्थः ५२ यस्मनरस्मरादयैहनेहसायस्मनरस्मरादेहनेहसा मासेनस्माद
होयाग्रहस्मदिनाकालेन यावनायम्माणेनगुणेभवनि केषामिवनरस्मरवलणामिवनखुके रकगुरुकयोर्येनाःहाणेनमितेपरिमितेनगणितपाद्वविरादि।

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

णामभ्यधिकत्वेन गणितमिमामाधायतेनान्वयः अयमर्थः यथा नरस्य युगं यत्प्रमाणेन देवकालेन भवति यत्प्रमाणेन देवकालेन न भवति तथा यद्देवस्य युगे य
त्प्रमाणेन नरकालेन भवति यत्प्रमाणेन ब्रह्मकालेन भवति न यावत्ब्रह्मणो युगकालविशेषः यत्प्रमाणेन नरकालेन भवति यत्प्रमाणेन देवकालेन च
भवति इति नरस्य ब्रह्मणः परस्पराये तथा युगादि च बहुधाक्तं गणितं शास्त्रे निवृत्तारिंशल्लक्षीविंशानि सहस्राणि मनुष्याणां युगं भवति तदेव देवा।
नां द्वादशवर्षसहस्राणि भवति तदेव युगे ब्रह्मणो दिनमहःसहस्रं भवति एवमेकमस्य महोकालः श्रमस्य मसेन परिगणितः तथा ब्रह्मणो दिनसहस्रं
शे देवानां द्वादशवर्षसहस्रपरिमिते युगे भवति देवानां न युगे मनुष्याणां चि चत्वारिंशल्लक्षीविंशतिश्च सहस्राणि वर्षाणां भवन्तीत्येवमेकस्मात्।
कालः श्रमस्य मरो गणितः एवं यथा नरस्य ब्रह्मणां परस्परकालापेक्षया युगव्यवस्था किंच तथा मनुष्याणामपि मध्ये संवियुक्तोदासीनसंयुक्तानां।
मपि परस्परापेक्षया युगव्यवस्था किमिति तत्कृता यथा वियुक्तानां युगमहासीनानां श्रमकालः संयुक्तानां तत्क्षणोदासीनानां मासवर्षपरिमितकालः

नरस्य ब्रह्मवो मिव यावतो भवति यत्स युगे यदनेहसा विरहिणामपि तद्वदत्र वत्क्षणमितेन कथं गणितागमे ५४ गतवति सती स्मरता।
पिता हिमवतो न ततस्महिमा यतः ज्वलनिभालनलेलिहिनः सती विरहएव दहत्स्मरलोचने ५५ दहनजा न दृशं प्रवयुष्यथा विरहा।
नैव दृष्टं पुरेरितेदृशम् दहनमाशु विशेतिकथं त्वियः प्रियमपास्य यपास्तिनमुद्दरः ५६ हृदि स्थिते तिकलानिनराममूर्विरहिणीवध
वियुक्तानां युगमितिगणितशास्त्रेकथनपरिगणना। (एककलेकिताः कमुदस्यामेकलामवहिकृताः सविविलोकवदर्पणयेविधोः ५७॥
क्रतमर्थः विरहवशात्क्षणोपि युगकल्पो भवतीति भावः अथ सतीभवनी हिमवतस्ताकाशात्तनुर्नेन्मस्मरसेनापिताश्रयतनतहिमगिरेर्महिम्नि शाहता।
शाद्रवती शाटनोमाहशर्विनो किंतहिमलवनेन परितापापनोदाय अथवहरस्य कालतनेसती विरहलेभवितीब्रह्मणानिखिलस्ततो वियोगएवजलनि।
नतत्लोचने ५५ दहनजाश्रमिजनिनादवयुष्यथापरितापुष्पोऽशरदृष्टमहतोन किंतविरहत्वैवदवयुक्यथामाहतीयदिरंदृशेन अभिपीडितो विरहयोऽधिकान
भवेत् तर्हिंस्प्रपास्मपाग्ता अपरवोयस्मात्तस्तंप्रियपुपासितमुद्दरल्तोतासःसमःप्रियःशीत्रमेवानलेकथंविशति नेनममामहे अन्योऽन्यतो विरहपी
डेवाधिकेति ५८ विरहिणीवपापमतितिनाकलाहृदिश्रेतलवेतिमभवतिनाकलेकत्वपुत्रकमभावोवासंख्य मारयेदितिपयमयः अमुद्रानां अमुदे
वीनाकेअर्वेनीतिवैयायस्मान्नेन विकामकहृतासंख्यं अयोवामोदेनरसितंमेदाः मायवालेः संयुक्तवेनीतिवेशयमायमेन एवंविधः कलावहिकृताःपर्येतः

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै.
टी. च.
४६
46

येनतां धूरविबस्यन्नतः पाधिकानामंतः पोषाणां निर्मलनां वहिष्कृतां मित्रेनाहयो चेहरसुर्विनेपरस्य ५० अपिहेमनिबंद्दरशदहदानयों उनाकृतः कस्मा
कृतोः लिखिता किंशिवषिरमिश्चितेन यशालयास्मपितशंभुगलात कालकूटात अथवा भोजनानतयोस्थितेनमनालयावस्ववके: लिखितेति ४८ विरहि
लीवधपातकैः करैरभिः प्रमाणमवाप्य अनभीवोनार्ण्यः मापध्येमर्थः द्विव: श्राकायान कुसुमपत्रयिपाषाणेपास्ते कीहशाः कृतनाउमनावकगोणेनविद
हरेनप्रधिकनायकिनमंवरस्येन अधिकानायकः पयनन अधिकनायकम् नत्वनमधिकनायकिनत् कुसुमपत्रेहितानावहुत्वंविभवति अमोपिपापी
सेभागस्सुहितोपनन सुस्थितेरेयथाभवति तथाभोगःसापनेन सार्यमर्पीमर्थः ४९ नोःस्रोवमहवसावरसुहि पनाहशामिदंत्तीवधपातकेकिमधिके
ने किंस्वपेन किमर्थं क्रियतरमर्थः महतिनतथोनस्यनगणितेचेत हयभिगोहंपनिवासस्थानमपिकिंविसृतेमहाकुलोमनमस्तेहशंडकर्मप्रके
अपिविधुंपरिहरकगुरोकृतः स्फुटमसिलितिनराहवदूमता तपितशंभुगलाद्गलानयाकिंमुदयोजउवाक्वानलान् ४८ अयमयोगि
वधवपातकैर्भ्रमिमवाप्यरिवः स्वलपामते प्रतिनिधारयद्धुकेरिडमतकामगणाधिकनायकिनोवरः ४९ त्वमभिधेहिविधुंसखि
मद्गिराकिमिदमीरगधिक्रियेनत्वया नगणितंयदिजन्मपयोनिधोहरशिरःस्थितिभूरपिविस्मृता ५० निपततापिनमंदरभूभृतोत्वमु
दयोधिशालोकनचूर्णितः अपिसनेमदगर्विविषिनीर्णितोवनगतोसितनूपीतपयोनिधे ५१ किमसुभिर्गलितैर्जडमन्यसेमयिपतिनिम
ज्जतभोमसुनामनः स्मरकिलस्रलिमाहननदर्घिकोनलभ्रवेडपरांविधुपःस्मरः ५२॥ सावरपमवयशोनवदिंदिमेनजलनिधेः
जलमज्जलयाधुना अपिदृशाणवधूवधपातकेदरिणलाक्रनमुखकरदेयनाम् ५३॥ महाकुलजन्मपवत्तानेवेन महापुरुषपरिग्रहो
वानमतेत्य: सोपिकिंतयापरिमकःरालिखेकेमर्थ: ५० भोक्षहरभ्रमस्तनमथनसमयेसमुद्रेनपततामंदरपर्वतेनापिनेन चूर्णीकृतः पीनसमुद्रस्समुद्रके अ
गस्त्यस्यापिनदरमोचूर्णितामपिनागतोसि वधावेदसाक्ष्येयं अशविशाहः तमेतलाणयामीवर्तते ५१ हेडमतेलपिते: मोगरेनभिः भमोमनोमपिपि
मनतरंति किममसेपाणेषुयथाहतेभुमहताप्योभिस्मः मनोमदापते भवतिति किमममः रमर्थः मामममयाः मताना मनस्पंइ किशानीतियस्माः क्तेरर्थ
मवहमैवमापाशमे नरपिकोमपवार्यायस्माः तामेवविधोपर्वेषांवमसनांमनः चेहवि पातीतिपवंरपेतो कृतिविधुपःमा वामिस्राकाम: ननयुवेड:
परामाचहननवमसोश्रतोवधाणमाहाराः मर्थ: ५२ सव्यमसोनवदिंदिमेजलनिधेः जलमज्जलयाधुना अपिदृशाणवधूवधपातकेहरिणु ४९

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

परदन्मसुनाप्रलवरयतद्देषयप्रदुर्ग्रयणोनवहिहिमेयुवरयजलनिधेः फलमजलयेनिविषरयग्रयचभसौफलनीबुधपातकमपि हाणकर्षयंतो
यतृमितोर्धः करथः नमपोणतकार्मवोनाप्रवपीठेमाहूर्वीः परमारयेमर्धः पपिमेवोपनोवाकालंकारेमप्रुष्यवा ५२ देवेशशैकपदमर्धते
भजभास्वतिसर्वेयम्रमजिभोपापमोनापय ग्रहमनदिनेनवग्रहर्पतिनानिवनोरर्पापम्पनसभावःननतामवलोकयितास्मि ग्रनयातनेनठ ग्रहपे
निधिनि ग्रहमहीनोपमाहिभुवेपोवकमर्पतिरहः ५४ ग्रपिमविकर्णातनेसनमालपत्रवरदेवेरकरेगप्रुवेनिनिविप नेउमसास्नीतिनेरिला।
नेशोटिम्पशलमसहन नेरलिनः महशिणपडः विवेदंकिमपिस्युगपति ग्राकादयति नहिंतणपुकासिमिमर्णिमि ५५ भोःशापकलंकमारयो
वियोगिनीनोभयंकर भूतपतिभिवविनस्तनिमिपयदमे नदमतमसहयारूपसनवरशभूननारदपता ग्रहनरपनाकामारिमनावागतुत

निशिशभिंभनकैतवभानुतामसतिभास्वतितापयपापमाम् ग्रहमहमवलोकयितास्मितेग्रनरहपतिनिर्वृतदर्पताम् ५६ ग्र
वणारयतमालदलोफरेपाणिफरेगप्रुवेसविनितिप किमपितेदलिताग्रगयमस्पसपिहितेननउत्कमिमित्गाम् ५७ शाश
कलंकभयंकरमोरशान्नयमिपनिशिसभूतपतिश्रितः नदमतमसनवेरशभूननातुतकरोपरमूर्धविभूननी ५८ ग्रसमये
मतिरुन्मिषति ध्रुवंकरगतेवगतायदिपंकजः ग्रनहपैतिनिवध्यतिवास्पतेमाविवियोगजभंवकुनरीसते ५९॥

कर्मीशाश्चर्यकारिणी ग्रनपवपरिस्थितिः केपनोमकलंकस्यपरयोऽनकस्यग्रम्नरपनादिकमाश्चर्यकारीमर्थः यदाग्रमनरपसपिवाश्रितसति
शिरीश्रमनवेरशभूननासकलंकनाभयंकरानावाग्राश्चर्यकारिणीमर्थः ग्रथवापिशाचनेनोपानभते शशानिउनृलवमःशनिशाचाः मचाप्तोकाक
परलयोरभेदात् शशाकरकालस्पसंबुद्धिः माटयालीबालादीनोभयंकरभूतपतिपिशाचसामिनंग्रितोनिश्चवसीयमे नहितेयस्मादवतनस्मा
न् ग्रमतस्यजीवनस्त्वस्यपरमूर्धविभूननीयमाविपातिपिशाचलस्पाणिरकेमयतीतितादभूननारेदशपिशाचनाग्राश्चर्यकारिणीमनोहि।
पिशाचोभवतिनतनोवतिनिग्राण्ड ५८ ग्रसमयेग्रकुलाविमतिसतिरुदतिधुवेनिश्चयेनयतोहनोरपंकजः कौकितवधनिपाइक्वलेनग्रमावस्याव
कारगैनव ग्रमेनासनेवग्रनिकांतापदास्मितातदेवंसतिनाभूत गनायांतगायते हे ग्रलिग्रनरूपैति काकाप्रनरूपैतिवेदिमर्थः यदारयंजनरा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै
टी॰ च॰
६१
67

गच्छतीति निश्चयेनोक्तिः नितरामनिकामितेषु रिपुधनेषु धियो बुद्धेर्वैपुल्ये न स्वपतेरुक्ते चेद्दोनत्वमस्य नश्यतीति ५० पिबतीति पिबः पथस्याः पायेन्दूमयूखाः पान्थाः पा
श्यमादिता वियोगेषु सिंचोः पिबतस्तम्य गम्यमस्य ने पिपासामस्य ममैव चकोरपोतकोनत्वननतीतिकाकावनेरपीसासांमागमते अभिपातमभ्यल
वतोस्य चकोरशिशोः पिबतस्तस्य च तृष्णिः कतिवाबिन्दवो भवंति ५८ कोरपकेगुरु महोतमयोगणेरुरु करेणगृहणमर्थः अयं हमतेनेन यो।
वनः तोरुद्रुः करणोपोविरहीत्तमम् वनः कश्चिन्मयामेवाकाशिमः प्रदरणश्रतिवहिर्योगीपेचमीनेतोरहस्यदर्शिमरुरुमादर्शयरु तत्रवेदोय।
देव विश्वतिमतिविवनयोभोः मवितत्त्वस्यादृहितेसमुत्पन्नत्वेचिन्तेहितेनेः ५९ विषमोयंचेरस्मयुद्धेणवत्वानलवद्दहपवकिंनदहतः
श्रेवुनामसमुद्रेणपरिमकसमवेदविभुः यमः पिशुः असमसाररसो विषवकिंनद्भुने ६० अहंवारागतमात्रेणवेतसंविषमेकेनसरेणघोरेण।

ममेव

अयि द्रुकोरशिशुर्मुनेर्धनतिर्मिधुपिबस्तनशिष्यताम् अशिनमहमधीतवतोमवाधशिकराः पिबनः कतिशीकराः ५८ उरुक
रेगुरुमेकमयोचते वहिरितोमरुरं वरुरुश्चमे विशतितत्त्वयैवविभुस्तदामखिलवोदयितेनहितेनुतम् ५९ उदरपवधतः
किमुदत्तनानविषमोवडवानलवद्विभुः विषवडेविनमणमनानसमसदः हरः किमतेत्रभुनेविभुः ६० अमितमेकमरापितम
णभूतत्वपुनरेपपुनर्विषदं विषम् अपिनिपीयमरनेनितत्वयेमयमुदीतिपुनर्नवमार्णवे ६१ विरहिवर्गवधव्यसनाकुलक।
लपपापमशेषकलेविश्रम् स्मरतिपीतसुधाकमपायकंग्रहविदोविपरीतकथाकथे ६२ विरहिभिर्बहुमानमवाप्ययमस्ववहु
(लः खलमदः खजति ॥
शितम् नपुनरप्यमूत् नपुनर्जातमित्यर्थः यवचेदः पुनर्निर्मलेविषेमरेवेद्गाविभिन्निपीयजनितत्वयम् मय
कोपिवनेवाकुहितोयोपिवतेरविरिमादिष्कनेः रेहपामपिपुनर्नवम् ६१ वियोगिजनवधाभिनिवेशव्याकुले व्याकुलत्वेचैकमात्रियरनेन संमृणेचेरपा
पेजानीहिकमपदेस्मरतिपीतामृतमतपवापाये जानीहि पवेचमतिग्रहविदोमोतिपिकाः कथंविपरीतकथाः यतः श्रीरांकंश्रुमशहंकथयंतितीण
वपापग्रहंकथयंति शीतांशुकेयमगारतिपहापवेविपरीतवादिनः कथंग्रहविदोनकथंचिदित्यर्थः ६१ यः पतोवियोगिभिर्बहुमानमावापिप्राणि
नः महतमपहारहतोकेवहलः खलनिश्चयेनमातः प्रकंचैनतत् यसममहः असमसोवालोकैर्बहुमानेवडुफलंमाप्यतेसवहुलः सखारः अमितिरोभवति ६०

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नच्छाय:पत्तोवहूमानेवहुप्रमाणोप्यपितःसवहूतोभवति वद्धतातिज्ञादेशेरवि श्रुतपतत्पुत्कमेवपतल्लनपुत्कमिमाह तदमितिविनिपमशेः विपोगिभिर्यत्रतियो
तदमितिसत्पपानस्पस्तापा:पापाणस्पवामितितिरमरमिति तधिकमितिपावत यरवमातिधि:किमिममीकृता श्रमा श्रमावसामाकृताप्रयवमानेसा प्र
माणेश्जावमातलीष्ठतद्हितापुस्माकृतारमर्थः पपंश्जामहतीक्रियते साकयुमप्रमाणाण्याद्दितिविशेषः ९२ तद्दहिंसविपोविसुष्टंरधोमाकिमुचेदं।
गमोतश्रमपापतन्नामभावेवेईकयमुद्दिति श्रवेपतितेनितेमापीते सत्तार्थेरधिमेपसतिभेराहे।चेद्कवतनेनाभिषाषः किंतदिपवेकमहणेवे
हरपनाभावपूरितानाषोङ्गिरपोपयापिछ्रेदकेसीरधोमापिवन्नतरूपानानमेहनाइङ्गिरतितयेमर्थः उःसाधुनामरकीपतामीरसतोहापरिमाणेनत्वं
भवाहितिशार' गद्ः हपुत्वानंतरेवेदं सेवयानिःसंपायेनोक्तनि किमश्रुपानोभवितिनस्मात्रवायंवेशेरपेना ष्पविनाकेठनात्वद्विरुवर्मनातिसमयति उदरा

उदयतिसमकलैरपियत्रतैर्घ्यविसाचतिथि: किमसीकृता ९२ सुरिश्चतोदामसर्वेनविभ्रमार्तकिम्प्रवधेरमतेसविध्रुंतदः निपतितेवद्नेक
पमपपावतिकरेवतिभेतिजमकृति ९३ वद्नगर्भगतेनतिजेवयाशपितिनमुज्जतिराहूरसंशये श्रमितपवगतमपमप्रयेषविधि
नागतनातविलाधना ९४ स्मरथाकपयेतिश्रुगविदोमधुभिदंकिलराहुशिरश्चिदं विरहिमूर्धभिदंकथयंतिनकुतशासीयदितन
उपानत: ९५ स्मरसावोरुविभि:स्मरवैरिणाश्रुतविमर्गमपयपाहतितेषिर: सपदिसेदूयतर्भिषजोहिव:सवितपाटमसोपिकरोत्तक: ९६
नलविमस्यकितसरणोरिपोर्मिलतिकिंतकवधुगलेनवा मृतिभियाभृशमुश्रमतनतलमायहशिरस्तदमगूढवेपनम् ९७ ॥

नरभावानाशाभाव:श्रमतरूपनादा ९४ स्तनईकतानेपपोनेपस्तमरालमर्थेपश्येति नववकमितिश्च तास्यहरशापदाविःमतपोमामामाविसुराहुश्विरके
द्दिनेकितनिगदेति विरहिमसतकश्चेदिनें किंनकथयंतिविरहिहिमकवेरवत्रणाहिरहिमिरको रपववितूनाहतःरतिभावः यदिराहूरशत्रिस्माद्विश्रु:भ्र
तस्मात् ९५ हरेणादतिनेपुतवस्यमसिरः कोतेभिःकामस्पसहदेसरपणविमर्शः द्दिवोभिषजोनामसोयथाथोनयत:स तयाराहोरपिशिर:संधानक:
कगेत:तोसरपुरवैस्मरवैरिणाकृतमयथावकृत: श्रमकोवाताद्पा:श्मर्थ:पद कोश्रलानयाकरोत्वसोपिहिविसोवैरिणारत्तमोपोतस्माहीनोसता
भि:श्रनोश्रलाराहुर्योननाडःकृतामिमाशास्ते ९६ विगतेमसतंकेवस्मात्सविमस्तक:सकृतोविमस्तकित:तस्मनलेनालेद्दितमसकस्मरिपो:कंठेपगलेन

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै. टी. च. ४८

नमोग्रहरशिरोगरूक्षिरः नरमग्रहुद्धवेधनेन स्मरवेधगतत्रपाकेन हृद्धवेधनेन सैवेभूतं वेधनेमन् किंनमिलतिविपद्धतिनो राहुशिरसोभूमिगतेनक वेधनेकथं
मेयति: स्यादिति पुनस्त्राहमरणभयाद मर्थ श्रमननरंति ६७ हेसविनयाणत सोतोऽहकश्चैसो नरानराम संथवपुत्वेऽहृदयमिवक वेधनोदयनाकेननामहृ ग
हुःसिरकिंनिनयोरायनीति कर्मठवहारोनविवक्षितः ६८ सो:सलिमहृत्वेनेन राहुर्वद हिमूपतनाभिया त्वलाण्मेहृष्ट्रनिमयाहिंपुवेदं पुम्के किंपुवसि प
ठवमोहृष्टो हितेरेश्चः नतुर्किंवा रुणीस्त्रगग्रमवारुणीतोनिषेधपतिनः पुरलनतः मोनिष्ठ इष्टश्चपुनर्दैवस्वर्गमाकाशेच किंवेनेनेनोसर्थः नहिल
गयोत्कालणः स्वर्गपुनर्वेतिपहार्थदिविसरि ईदृक्किंदिवमेभि पयोवारुणीमपतितः ६९ प्रथवेविधुनिश्चयेनकेंदंदहतिपुनः किंगकरेनेवादया
हिनवामनयाहिजरनिमसिनोत्वलणेपुराणमकः भोगाहोश्रममकुविरेवद्याहिकाननत्वालणीशक्तिः सातुमापराधेयमभवति नामत्रविरपरायणाम।

मध्विजरांपति सकलनमःशिरःसममसोदयतापिकवेधताम् मगधराजवपुर्दलपुग्मवत्किमितिलघ्यतिमोघतिकेतना ६८ वदविधुतमा
लिमधीरिनिमजसिर्किंहिजराजभियारिपुम् किमपुनर्दिवसेतिपदीरशाःपतितपथनिषेधमहिवारुणी ६९ दहतिकंठमयाश्वलतेनकिं
गहेश्वहिजवामवयोजितः मकुतिरस्मरदेतदाहिकामणिनिराराग्निकावदविधना ७० सकलयाकलयाकिलदंष्ट्रया समवदा
यपमायविनिर्मितः विरहिणीगणवर्वणसाधनेविधुरतोहिजराजइतिस्फुटः ७१ स्मरमुखेविहरन्नेत्रहुताशनाज्ज्वलदिदंचहरूपेविधि
नाविधुः बहुविधेनवियोगिवधागमाश्रमामिषादयकालिकलयांकितः ७२ हिजपतिग्रसनाहितपातकप्रभवकुष्ठसितीकृतविग्र
हः विरहिणीवदनेस्मिन्नवस्यपास्कृ रतिपञ्चूरयं नलिषाकरः ७३ ॥२॥

यिकिंचालणेपवद्मनः स्वभावापवादाश्यमर्थः ७० समलयकालकयादंष्ट्रया
नामावेकवचने सर्वाभिःकलाभिरेवदंष्ट्राभिरिमर्थः ताभिः समवधाधमस्यगवधानेस्मात्वास्मकेयोमेर्मर्थः यमायविरहिणीजनवधलोपा
योविधुर्विनिर्मितः प्रतएवहिजानांदन्तानोराजाप्रनलदेतरनिहृत्वाद्विजराजइतिप्रसिद्धिः हिजानांविप्राणांजाइंदतारत्तिविषः नतुप्रभलणेष्टरसमर्थः ७१
हिजपतिचंद्रब्रालणाधवरः ततुसननजनितंत्रसितानामनरुष्ठयवलीकृतशरीरोयंवियोगिनीवदनेङ्भवतेतकृयापहूरेवापभवतिनतुनिशाकरः ७३
दंज्वलकामप्रलेवहरलोचनाग्नेस्सकाशाद्दिधिनाविधुःकृतावकृधे प्रयवहूयकारेणवियोगिवधपातककालिकयास्मरणग्रात्मचिह्नतः ७
कामकृतेवहुपातके नत्वप्रवरूपेवेदेविद्भुवेननिवेशितमित्यर्थः ७२ ॥ ४८

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

इत्यस्मिन्नस्य विधेरेवं क्रियमाणां विविधोक्तिभिर्विगर्हणां निशम्य यामस्येति विचार्य सा भैमी श्रमेण सीतापं दधती मतो हृदयस्थितेः स्मरस्य उपालम्भनं प्राप्ता कोपात् पुनः
सिनिपाटे प्रतिनवं विरहज्वरं दधतेतोपदं तमिमर्थः ७४ हे स्मर नेग मम कं हृदयं गृहं आश्रयमिति दृवा श्रयभूतं हृदयं किं दहसि त्वां नहृत्यं निश्चयेन हृदय
रूपं यैनेव रूपः स्वयमपि भो हतनाश अग्निवत्त्वं भविष्यसि वह्निरुक्तेनैनानायिनायने नेकभवनसीमर्थः आश्रयेगतेक वातिष्ठति अग्निवत्स्वयमपि पा
समोतिवक्ता: ७५ विनयनत्व सर्वं विकल्पं कयाहरेगान मदृश्यतामरणं प्राप्नोति अन्यथाकामदर्शनेस्व सेवसर्वस्यापि लीयते यो समादिनयनत्व
स्यादिनियतो भोसमर्पश्रतिगते दृश्येमनि हृदयेवसति कस्यजनस्य त्रिभिर्नेत्रैर्निरीक्षित नयाद्वर्भूते अपित्वसर्वस्यापिनस्यत्वयीदृशोसर्वेपिकंथेति
मर्थः अयवातपिशुद्धितांगते कामोनामैकेन नेत्रेमनो रथ्यदपत्वात् सर्वस्यापिजनस्य त्रिभिर्नेत्रैः प्रादुर्भूतम् अतोहरस्य मयोगेत्वयानातस्मर्थः ७६
इति विधेर्विविधोक्तिविगर्हणां विरहजनस्य कथेतिविस्मयसा अतितरां दधती विरहज्वरं हृदयभाजमुपालभत स्मरम् ७४ हृदयमाश्र
यसे यममामके ज्वलयसीथ्रमनेगतदेवकिं स्वयमपि त्वणादयलिनेधनेकभवितासि हुताशवत् ७५ पुरभिदागमितस्त्वमा
दृश्यतां विनयनत्वपरिस्तुति यां कथा स्मरनिरीक्षितकस्तनकामिनः स्फुरपि किमतिगतेन यत्नस्त्रिभिः ७६ सहचरोसिरतेरितिविश्रुतिः त्व
यिवसत्यपिमेनरतिः कुतः अथनसंप्रतिसंगतिरस्ति वामनुमृतानभवं तमियं कि च ७७ रतिवियुक्तमनात्मपरवशं किसमपिमामिवता
पितवानसि कथमनापभृतानवसंगमादितरथाहृदयेमम दह्यते ७८ अनुपमारमारकथंत्रमार रतिरनिमथितापित्रितनाःपुनर
नेपतेसहरवरश्निष्कृतिः अघिसिद्धिः त्वयमेहृदितिप्रतिश्रुविज्ञतोनरतिः नायानिह (नापवस्य वध पातकी दपितया सिकिमु किनः ७९ ॥
विश्व श्रस्तिवारमभावे हेतुरिमा ह्रस्व प्रथवा मयनि प्रनेगवथ्यायापुवयोमे गतिः नास्ति रपरतिः किलभवेतेनात्र मृताश्रुमृता हिनमां नेरेपयीम हृदंगकृते
श्रान्मा नरस्पयं रवमारणीयेन जानातीसमनात्मपरतः नसमेबुद्धिः [illegible] मामिवात्मनमपि रतिविश्रुक्तेकिनामपिवानसि रतस्यात्मनामाभावेन
समाममहृदयं कथं तदह्यते कर्मकर्तरिलकारः रतरथेमतेनैवात्मनापतेरिद्धिः पुनरनामश्नतः रतिवर्तमानयोनताग ७८ भोः मारप्रतिविख्या
तापनिवृत्तयतिकथंनोनात्र समारस्य तु मरणाभावे हेतुमपि विनर्कयतेरयतीनामनायानां सिय विशाकानाम प्रारम्भार्थयत्नो वधेनयानको वे
प्रनयवनयाधियायापिमक्तोसिकिम् ७९ ॥ नमो नमः ॥ ७७

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै०
टी० च०
४५

जितेन्द्रियः सुगतः जिनः क्षोभं न गतं त्वां नेयस्येति समपवत्त्वाविजितमन्मथस्य यशः शारीरं यतो हस्तोरनाशयत् यतो यं मारजित् ततो हेतोरवशिष्टायेव भूतम
र्थीनत्रैरणि हयोहरत् अयगतकीर्तितया गलितदर्पत्वात् हरो नाशयत् अमस्याहरस्यापि नेत्रशोभाकिंस्यादिति भावः ८ भोग्रनेगरित्रेनैकरूपमेविभिन्नः।
स्त्राबोधयतानयापत्ले विनाशात्तस्यांगयतो हेतोर्लेशम् ततः फलस्याभावात् मामभयानीतिः उभयोरपि नयोः ईर्ष्याकिं उत निर्मितेः यो रतिमदिरापा उच्चे
रपि विग्रहनेवक्षति शरहेमदत्तेविदेव ८९ अमदेववदस्ततेधयत्नपिपि ... मपिधेहु पानेयशांतेनुदयां भस्मरूपतोकथयन्नामिपद्मामवानस्तिभत्रमभ्येसमय
रमात्समयायामस्तउत्सोमामस्तमपिनापिव: अमतेवेदः पासः कथहराईदयाशयामस्तृमयः ९२ भुवनसमोहनेविउवनेवशीकरणेचतज्ञानेनया

सुगतपववितिमनिनैरियः तदङ्कीर्तितनेत्रुयदनाशयत् नवतनूमवशिष्टवतीततः समितभूतमयीमहरदरः ८ फलमतलभ्यनयनक्रम
मेत्यथाविषमनेत्रमनेगविरहूता यदहनीतिरवामभयानतो त्रक्रममेरपिविग्रहमिक्षति ९१ अपियतिनिरामरवत्तधांत्रिनयनात्
कथमापिपतोरशाम् भगरतेरपरस्परमाटरादस्तमाम्रत्नुराः वेलनापिव ९२ अमदेववदस्तेपयत्रपिपिव अवनमोहननेनकि।
मेनस्मातवपरेतवभूवपिशाचना यदङ्गनाविरहापिमलीमसामभिभवेभ्रमनसिस्मरमाहृयाम् वनददाक्षिनयस्तमपिस्मरःवेत्तिने
रूपयात्रुपतुःकरात् अयमतोसिमतेनवप्रस्थतेनवेलसुष्टिपरीक्षनवाधनः ९४ हरपहसमपस्सुविरूपिनाःशमयतेपरतिनेसे
विना श्रतिमयोऽवयतयथाङ्गताःस्मरभवेतिभवेनसुपमितः ९५ स्मरस्यामतमस्तमतोयदिस्मनमसःक्रतवोभवदासुपे यदियतुरक्ष्मा।
येन भोः परेतमेत रूपपिशाचनातेनातातकिं यतोऽधुनाविरोगव्याधिमतिनामदिधानिरस्कुर्वत (अगमायमेतवस्तनेस्थलयेविनगडेनेत ९६ ॥
रुकामंभ्रमसिपिशाचाङिरपिमात्तिमाहिहोपाक्रत्मेवनतमाकामतोमागसंयराय: ९२ वनलेदेभोःस्मरवायोक्राभेरत्मपिनददासि नवकरातरू
मयाधनुःवेलनीतिकाक्रः अयवानक्रपयावेलनीति अतोमारयेमर्थ्यः अयवाक्रपयानाम्नीतिकिंतवमतोसि मतेनाथ्यणीकृतवेयतसुहिनसुष्यते।
वेलयथाश्रिपतेनेतः तथैवतमागानितिष्ठतीति श्लेवयत्रुरेवमस्तः अतोतनस्रुष्टवत्रुःवेलतीतिभावःतरीक्षतेतिपर्यवेते ९९ अपरनिर्जरसेविवाअमरे
बोपासकतेअथवामनेतः अमरेवोपासकःउत्पन्नःमर्थ्यः तदाश्रमनरतिणोषः नेत्ररोगमपस्मेक्रस्यत्मिनवैरूप्यंवशमयते हेस्मरभवंतेमेवपानस्मप्रतिप
येनाश्रंविवेकभावः अपनाचवउपःतुपःक्रोनिःकापेत्रयगेगःवयङ्गनापोत्तिमापाङ्गरगोपवनाभवेत्ति ९५ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

भोः स्मरत्वं शोष्यतमः अयं तवात्मकत्वं शोभोत्मकः क्रूरः अतो विधिर्भवदायुधे समनसः पुष्पाणि कृतवान्यदिदं धपत्रः स्रजेन बाणैर्बाणसमयोविकारं ।
स्रजेत तर्हि विजगत्प्रलयं चक्रेनेति यथा गोजगतामपाहारः विजगत् ८६ हरस्य स्मरशोषशिवो बाणाग्निः अगेत्र यमिव तव बाणेषु बाणानि जगतो वपमायाही
विनिविधायि किं विधिं तदा गणपुष्पाणि मधुभिरेवः मधोश्च शिवत तव बाणानि पुष्पाणि विधाय स्वतापि निहितः अपरिमितः अरः मधुनाञ्च सिंचदिमर्थः किंचित ।
कें ८७ अनेकानि रचयत्स्मरस्तव बाभिर्दृढ दृष्ट्वा जनमनः तेन संवनवाव खेलनिश्चयेन मनसो विदिहियं मात्रतानि रचयते सम्बलावग्रमपि वेलस्य तदा ।
स्मर तर्हि तव हरणे रमो वचोपि अस्मादिहृदेव हृदिनी वज्रमसौ स्यादिमम् ८८ भोः स्मर विधिरिव बाणेऽकुसुमानामपि विधायत निहिंतानि काप्यसविधिमिला ।
विश्वनियम्य भवत पंचैवदत्तवान् हिमसिद्धोपद्वहिते अनिमित्तेन जगतो हिमाये सर्थः तदपि तयापि तैः पंचभिरेव बाणैर्जगज्जगज्जेरितम अजिनी ऐंकु
स्मरतिपोविरोपशिखी उपादहृते जगतामपि माद्यपं इति विश्वसरिङ्क कुसुमानि किं मधुभिरेतरसिंचदनिर्वृतः ८७ विधिरनेशामभे
यमवेस्तेन मनः खेललसकस्पयत् अपि सव सरामनेव वनदन्तरिक्षभिर्वेदलिपदमावधि ८८ अपि विधिकुसुमानितवा
शुगांस्मरविधायतनिहृतिमामवान् अदितपंचहितेमतियपन्तानसपितैर्वतनजैरितेजगत ८९ उपहरति वकस्य सप्तवणाः स्व ।
मनसः कतिपव्वस्वरउमाः तवतहीनतयाहयदेकिकोपिगिपतापितैर्गविगर्हणा ९० कुसुममप्यतिदृनेयकोवेरतेकिमु ।
विनीर्यपत्रविधिरग्रहीत किमुक्तेषतवेकनदोपपेहृयमभूदधुनाहितलक्षो ९१ कुसुमनवः कृपयास्वकमेककेकुसुमसेक्रमेव
तम् स्रव वयोदाना रसमाप्यन्नामवाप्य ततोनिचिक्रः वनवेदे ९१ पंचदेवतरवः कुसुमानिकस्पदेवस्तनोपहरं (दिततेदना: ॥
ति तवतत्रमेतहेनतयाहक्रमेकंपकककुसुममतमेउपहरेति पतावनापिश्रुगभोः विगर्हणानिदानकाकुः पिकामितिपाधः अगविगर्हणाञ्चरीरविदत
नेवा ९० कुसुमरूपमपिशुमेतमायकोपि पत्रनैरवाविधिः किमर्नितवान् पषविधिसत्रवाकिंहृतवान् अपितनकिंचित् यतपकतदास्मदेपकेव
तनस्रुपकनत नस्मास्मदे पकसैवपत्रुषः स्थाने स्मर्थः नलभवो पत्रुःस्वपमभूत विधेक्रमेविफलजातेभवतान्पकापत्रः स्थानेपत्रस्वियसंपादित
मित्यर्थः ९१ युगपदेवनेहितेनेदनेयेसेपहृतवः तेस्वकमात्मीयमेककंकुसुममामेतिषह कुसुमानिददतितस्येकंपत्रुमिवपत्रापभालेभवानकुरुते
तैरसेः पंचभिः पंचेषुरितिवक्रुरुते तवैनाभमेवसम्पादिमर्थः अत्रयदितन स्यपतितिकर्मतदाकुसुममितिकेनस्वसमोयात् यदिकुसुमम ।

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै.
टी.च.
५.
50

कर्मनत्वाघटपटस्यकेनसंबंधः नापिघटपटस्यक्रमस्यैवविशेषणत्वम् सर्वकर्मसंबंधित्वात्तीनांनियतविशेषणत्वपत्तानांविशेषणत्वमेववाचान् नापिघटपदद्याह
क्रमस्यमनेविशेषणत्वं क्रमस्यपटस्यापिनपरत्वात् स्वतंत्रपटत्वाच्चनापिघटपदेक्रमस्यपटस्यविशेषणत्वंभिन्नविभक्तिकत्वाद्वानापिघटकस्यभयोरेकघना
व् घटपटेनापिक्रमस्यमानामेवघटामयोगात् नापिसकेक्रमस्यमेककर्मिनिभिन्नेवाकेक्रियाभावात् नवचननमेवक्रियाणकमेकेक्रमस्येददनिघट द
स्तीमनयोरवांतरवाक्ययोः परस्परमंगतेः एकेनैवगतार्थत्वाच्च प्रथमस्यकमेककेक्रमस्यमपिमनेनप्रकारेणघट ददमीतिप्रकारेणसंबंधः तदापि
नवक्रमेणस्तकमेककर्मिति स्वकघटद्यपककश्च श्रतीकस्वकर्मिमेककर्मितित्वा अनेकसंबंधयोलकस्यवीप्साहरभावात् यदिद्वाभ्यामभ्यःस्वव
णमेकंदेहिरस्यके एकैकंदेहीतिपतीतिःनापिमहादिनेः तथाप्यतिप्रसत्तामपिएककमेककमेकमेवक्रमस्यत्वात् नतुघट तस्मात्स्थितमेतत् ॥५१ तमग

स्तुतिप्रस्तवेनेहतेन भवांधतुरिवेकमिहनिवपंचते: ॥५२ यदनंतुस्तमिदंजगतेहितेकस्यमनिस्तवघः सहतोहतेः विशिखपांश्रवणे
पशिर्पवेदविचलत्कुनप्रेंक्तिमीक्षिषे ॥५३ सहतयास्मरभस्मकृणिमभूः पशुपतिंप्रतियामिशुमत्वरीः कृतमभूदधुनाविततोऽध्वरः
नवपिकस्वरपवमपंचमः ॥५४ स्मरस्तमेदरितेरफलीकृतो भगवतोहिमवदृहनक्षमः स्वरदितायकृतात्मनत्रः श्रवनःनत्रुनतुर्दि
विनतत्वणमापिव ॥५५ विरहिणोविशुवस्यविषदयज्ञमनदिक्षवनस्यनदहिणः समनसोनमघमटनोथत्रःतवववाहुरसापदि
(हविणः ॥५६

हीनश्तिपत् तन्मातेहिते हितयोगीकर्ण्यीवकथा मघतिःकथस्तवमहतेमहागात् सतिशरीरेणाकर्णमाहर्षश्रविचलदुजेय
यामवति नयाकर्णमोकमीक्षिषेसमर्थोमिचेनमतोशुनिःपस्तवयशातंमहतेरसमर्थः रसास्मेरतीक्षगमः ॥५७ भोःस्मरपशुपतियतियामिशुमत्वरीः
कृतमभूदधुनाविततोऽध्वरः तयेवास्मह पशितिकृतेनिस्मेषेनभस्माभूः फलितीतिशरवत्तणाकृकाशाभावस्यचनार्थे इदानीमशरीरस्यतेपेचमः
पिकस्वरएवशरोनिक्षितमभूत् स्मरोहिमकःशरहिमायाम्हणातीतिशरः श्रथसाधारणोकलेपिकोलन्ततिपंचममिति श्रथवपिकस्वरएवमपंच
मोवाणोभूदितिसमर्थः ॥५८ भोःस्मरभगोस्मालीतिभगवान् ऐश्वर्यस्यसमग्रस्यधर्मस्ययशःसंश्रियः वैराग्यस्यवमोत्तस्यषण्णांभगइतीरणा
इतिस्मृतः ईदृशाद्धस्मादिहरस्यसकाशात्रदहनायासोममाश्वेःवर्धीकृतः समेरदरितेः सहविफलीकृतः समंदरितेरितिपाठेदुरितेःसहविफलीकृ
तःनवदुरितामविविफलानिनानामि देहदाहेपीमर्थःयतस्तत्क्षणमेवखेंगेनकमशामवान्तपिनहियापिनःस्वर्गेजन्ममस्मात् श्वनसूततत्क्षणमेवजातमात्

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

चंद्रोदये विप्रलंभस्य वियोगिनः शमन इति कार्य वराः वायुः न दक्षिणो नानुकूलः सात्वा प्रदीयमाने चंद्रप्रतिबिंबे प्रलंभस्य समेप्रलंभस्य दक्षिणो हि कथं नो दक्षिणोनुकूलं
न वाम: कामेन गलत्स्मरार्थः सात्वां हि चंद्रोदयः नहि प्रलंभस्य पश्चिमाभिः प्रलंभस्य दक्षिणः पवनो दक्षिणो न भवति वाम भागवर्तित्वादित्यर्थः दक्षिणो दाक्षिण्यो
नेति विरोधाभासः परितो दक्षिणो वायुः हमन मः पुष्परूपं पर्युः श्रद्धनौ न मधं यस्मात् न ताम्रो सोज्जायते दक्षिणोनानुकूलत्वमर्थः भोः स्मरोमि पोषः प्रमथ्येन
कूलम्भ दक्षिणा स्मरः ९८ इत्येवं हर्षेणापि वियोगिजनो मकरमदितीयं नामैव पतापजपत अनो मोहरमदनोपकमजनादिति किम्प्रमपश्यते पार्थ
केन मदनमेनकं मत्तें ऽचजितवानिति नैनमभिः किमिति पश्यदिश्यते नै वैव चंद्रपंचमहतवनैविशिहना प्रायपरेषां किमन स्यादित्यर्थः ९७ भोः मन
पश्यमपिपापकोरुशतः कोवहमोनरवैः नक्षतमस्यलेरहवान् दहनं प्राणकर्माणि सद्देये पंचमी बकधाम्बलतामूलमना देहेनजगतिसमाक्षि।
किमुभवेनमुमापतिरेककंमदमुदाधविषोमिजनोनिकम् यदनयभुनपवनमीपनेसुभगवान्मदनोपकमसुजित ९७ नमिव
कोपिपरापकृतोक्तनीनदहशोनवमन्मथसुभवे समदहोदहनान्नततान्मनान्बलयितुं परिरंभजंगतिपः ९८ नमुवितेन
पनार्थिषिशेभुनाभ्रवनश्चातिकहोमहविष्कृतः नववयस्समपास्य मधुंहमधं हतहताहरिणावनकिंकृतम् ९९ इतिकियद्वचा
भेभुशोभिपावरपिपासनदाननमाश्रुतत् प्रजतिपामलमपियवाग्मलंमदनसोपणांवाणहतेरिव १०० प्रियमुखेनिवहेनमहा
पमाबघरयद्विरमर्थममभ्ययाम् हृदयमर्मणिमन्मथसायकेः सननमावहुभाषितमात्मना १०१॥
घवलपतिस्त्वमात्मनः मदहमसीहृनवोनमित्रनरवाकगतोपलेदः रकहंनापेहते ९८ हेननेयाम्भोजगतो यातिः मयोजनमसेति यांतिकेनद
चंद्रोमः नवहविः सुकं पवनेमतः हविष्कृतः इमेकं पदवातवमिषेषुधुं वसेतेमकामधंदानवहनवनाहरिणाः किंकृतेन किंचिदित्यर्थः वसंतोपाले
मः ९९ भूपेमियस्यनलसायरेपिपासतनसाभेम्पाश्रुलेस्रलववसेवमधं पांहलसुक्रमायमासीत् नेत्रेहेनमेसापवमभियवावान्बतनःकथ
नः कामस्य सोपणाणवाणावानाहिव १०० कामवाणेरहृदयमेदमिहृततमाम्रमेनेदतामुनपववहुभाषितमवमांसाभमीप्रियसखीसमदहेन।
महावमम्यापारिंप्रवचयत् १०१ प्रापरिमाभाविकापीमलया सन्मनः मारणानिर्नुणामनपाणकामात् श्रवरह्लपवंममसखीवचनस्योनमाहोत्वार्थं
न पवमुनरहोकेषुपि सति प्रथमेयाणणापवदवैतिः ननकथंनानरेनेवराहितंमांवदसि ॥ १०२ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै॰
टी॰
५१
51

ग्रापदिस्ताभविकाग्रीरनया ग्रात्मनः प्राणानिर्हा(णा)न्नग्नणकामात् ग्रमरत् एवं मत्योवद्वचनोस्मरमात्वत्पर्धेन एवंतु नरश्लोकेष्वपि सविस्मयमेवा
णापवैवेरिणः नकथंनानरीनेवरत्निर्मेमोवदसि १०२ भोम्ग्रग्रवैववनकर्णासमदिलोवाचेकिंनस्माणोषिवत्नाहधिमनीलिमेरत्नतन्त्रारे मदीसिमा
रिमम्नीविवेपांतनेवांद्धमि हिपनिले यदिमदिनाभवसिनदानवहदके स्पाणीमि नभवनमेवमर्थः १०३ भोःमेपिग्रमनदीपिनिःस्वपाकरःग्रनहकिर।
णः वद्यमिकिरणलापंकिमर्थंभजसि इतिमतोकं ग्रमरेनिशाहृदलेनग्रमाभोन्मलवेवेरिकम्मनायदिभवतिनदावेदात्वत्परिनप्यते ग्रमराः
श्मेवपरिनप्यतेइत्यर्थः १०४ ग्रयमवेदमरीचिभिः वेदः इदंतिभूतिप्रन ग्रकारणिकोभीतिग्रवेवकेदात्त्वम् भोःसखिः ग्रयंजमनषामिभिःस्फुरे
न्नत्यति स्वपरिनपेनः ग्रनुभवंयमदत्नानवावेवलिनसिवेदमरीचिभिनिवदसीत्यर्थः १०५ यदिवेदस्फलचेकोन्नः गोचरनोसिन्नतर्हिन।
ग्रकरुणात्वमत्नगणादसं महजयापदिधीरतयात्मनः ग्रमवपवसमापविरोधिनः कथमेतीमदिरास्तिवमार्थमान् १०२ हिन।
गिरेनस्पणोषिकिमाग्रवेय सभमप्यवनीवितमात्मनः सखिहिता यदिमेभवमीदृशी मदरिमिव्रक्षियामममनोवितं १०३ ग्रम्।
नदीपितिरपवित्रमेनेभजासिनापमपुष्पकिंशुभिः यदिभवेतिमरताःसखिवेदिकाः शशाङ्कतःक्रतदापरितप्यते १०४ ग्रनभूति
मनभीतिमदेतकामयमवेदमरीचिभिरुद्भवति नलयतिस्फुरमानपथुसैरनभवेवदमामविलसमि १०५ ग्रपिशपामददयायत
वैवनपदिविषोग्रहवेदसिमोचरः हविफलंसखिदर्शनपवयज्ञलयतिनवपुत्रलयपसन् १०६ मयविरोधनियोरभिधायि
नीमपिनकिंपुनरिद्धसिकोकिले सविकिमर्थगवद्यणायागिरंकिरतिमेयमनर्थमयीमपि १०७॥
तवैवहृदयायपणाये हृदयस्पर्शेनगापथंकरोमीत्यर्थः ग्रावहेतस्यपापोत्तीयमानदतिरतिपंपरानमेता हविकलवत्नानमात् हविसेनःतस्याःफले
दाहकत्वेडस्मरणोत्नानेनमः ग्रयमवेरिद्धायाःफलेवेदमस्मेवरथामहृतिफलमित्यर्थः दयनेपव यज्ञवेजलयतियथासन् उत्नलयतिश्नवेनति
नलविलासेग्रभिषंगेस्तहायांवगमसेनाचदहिःस्थिति १०५ वेदविरोधिनीतिधिःग्रहृदमवयानस्याःग्रहाग्रभिधायिनीग्रहृदयह्यकाणिणीमित्यर्थः को
किलाखुनःकिंनेकमिग्र हृदयावृग्रवणोनभांतिःवेदेनाभवेदिनिभावः उनरंभोः सखिग्रभिधायिनीमिमयंगवेयाणायाग्रमिधेयपर्यानोचनपाकिंपरो
वनगावेयणयाकिमितिवमेयकोकिलाग्रनवेमयीमहृदयोपादिकमर्थंको ग्रयवानर्थकारिणीवाचेप्रवणमयागहारिणानमयाकिरतिपठतीत्यर्थः ५१ १०९

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मवलेभोनलः नवहृदये एवं नाक्तितयापि भो भैमि किंचिदपि मे स्वके इतरमाहृदयतो हृदि पर्यन्तविनेयपदवर्तिते नवहि: हृदये स्वलिंगवलोचनादिनोवरो
नभवतीति अनपवर्गविषयतेऽलम्नोवलस्य १७ मदनाग्निसिताफेनहारमहीजानालोचकवचने स्फुटति सति अरितेहृदयमध्यमलंकृते अवलंकृतम
भूषितमिमर्थः अनलेन नतरहितेकृतमिमं तुभ्यं नरमाह सखितराहृतासि परिशिथितनमोममहृदयवधापितः अपनीतः अर्थः १८ मनसिमहद
कमाभिः सभैमी एवम् कानिदेवमूर्छामापप्रतिरूपविता केशवती विचायेगाग्रकाव अनपपतिसतीमपिशुक्तिः समामपि अवलेकलवक्रिदसा
पालेपास्यनलस्याभावेककथमहतो मनसिभावनयाकस्मिन्नपि नोजीवनावलेवनश्रामीत अनलेकृतमिति मिवोवचनोतस्यान्येन पाप: स्फुतःनत्र
यथापि शुक्तिनासिकस्मितननाभावोनयदेवपदकस्मिनमसदेवसंभविनमकाकनात नयापिदःखोवेणानयमहनोनकथंविदिमर्थः पहाडः वि

हृदयपवनयात्तिमवहृभः नदपि किंदमयंतिविषीदसि हृदिपरं नवहिःस्वलवर्तते सखियतमन्तपवविषयते १७ स्फरितहारमणीम
दनोत्माणाहृदयमध्यनलेकृतमयते सखिहृतास्मितदायदिस्यपि प्रियतमसममम स्वनवधापितः १८ इदमुदीर्यनदेवसमुत्केसामन
सिशूर्किनमनमथपावका कसहतामवलेवलवक्रियामतुपपंतिमतीमनिशःस्विता १९ अपितकर्णपमवेमस्विलेसखीमयपितकाम
सरोगदलेस्तनौ अपितकांपिहृदिस्तननानिलेमपितकापिनहिमसतनौलनो ११० उपचचारचिरमृदुशीनलैःजलजनालमृणालनलाः
नेभ्रवलेवनवेशालिहो कसहसोकीद्रणोमतुपपतिमतीमपि अपिमतुस्य (हिमिः प्रियमलीनिवहः सतयाकमादिपमवापपथ्यात्तवेतनं ११
पे अपपति:सापनसेपमभाव:जहतीव अनवलसनमपिसंशर्णवास्ति किंतसेपापवसोपिगतः अनसापनेसापनसंपतिरपितासि:ईहशीमवते
वतववदिगडरुविनकथंमरहेनमर्थः १०९ कपिसखीसननौसुखेनलेविदेप कापिपदलैः उम्बावाद्यामास कापिहृदयेयजनेनानिलेवकार११
कापिहिमंतनौविदेपविमसतिवापाद:हिमेषोनेनपारेवंदनेपिदिमेविड: विसविनालेपापितेति अवापोरूपसर्गयोरिमकारस्तोपः ११० सखिपम
लीनिवहकोमलशीनलैः पयः नहैः विसैः जलादिभिः स्वतापमलोकारं विरनयावक्रे यस्येयंतनुपीड़ा जमात नानेपापलक्तुवेतनामसवेननेवा १११
अथानेनतंभोः कलेकदेयाय मालितिमस्वकाक: पवमयेपिमोक्षलेयत्रसंवेपेहि परमचलतिभोःमेनकेपपरकंपनसंतयलेहमपश्चतेमर्थः ११

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै.
टी. च.
५२
52

भोः कस्मात्ते केशपाशं किमपि मलिनता ॥ ११ भोः स्वामिन्मेते कवयो गायन्त्यत्र कह भोः केशिनि विकीर्णे वेश्मे केशपाशसमूहं केशपाशान्प्रयत्नादवमेतरस्मामिनि यत्
कलयवचनमभोस्त्वं गिरि नेत्रयोर्नेत्रयवानहो श्रवणे रागमयमार्गे पश्यति वाचः श्रुताः श्रुतेनाचारिभिरिति शेषः ॥ १२ सा वीजनमनुवाद हरिते तीरे नेसंघ
मवचनैः सत्ताहणो महो कोलाहलः जयान दयून् पंकलकतेपाप्यधन मनमधो मोनस्य अधीरे हश्यमवान् ॥ १३ ययोरथीकारदोषाः अभिवारदयो वातपि
तसे प्यादयश्च कर्माणः शरवापानायमवं नीशेषः मे विश्लेषे वेपथ्ये विहीनान्यपः सवतः देवस्थाप्त्राज्ञाजवसमेकेपकपदेपकवचने श्रुतेनश्रुतेन लोक
मानी श्रुवाणूवर्णनन याचरपववदकः तस्मा केनवाक्ति तेजानेश्रमान् लरेन लश्यदापि विविनानायमपहलनेन कोपि श्रुकषः समः इति संसिवावचना
यः स्पृक्लेनश्चेन वाक्यवचनेन च विलनिहानविकिनमाहिजाने श्रमाः हलदस्पशी रविनानापपस्हलनेकोश्रुपायः तमोनास्तीति वेपवचसोर्थः उपी

अथ कलेकलयस्वमितिस्मृते वलतिपद्वलेपरिभावय अधरकमपनमत्रयमेन के किमपनसतिकसलतेस्था ॥ १४ स्वयमाउमे तेत्त
नयोर्हितिकलयकेशिनि केश्यममेपतम् अवरहाणनरंगिणिनेत्रयोनलभसवितिशुष्कविशेगिरः ॥ १५ कलकलस्मनरानिजनानन
इरलमहिपलस्ववितिनेरितैः यमधिगम्यमतालयमेतवाश्यनरः सविदर्भपुरंदरः ॥ १६ कर्मातः शरवापनायपरधीकायानरेशान्तरप
होमेविश्रवरस्यतसमगर्देकारघताहवत देवाकर्णियमप्रतेनवरकस्य केनजाने विलंस्मादस्मानलंद्विनानहलनेनापमको पि
तमः ॥ १७ नाम्यामपूर्णगपदसंविधीयमानं भेदश्यपाकृतमिथः मतिवानमेव श्रोत्रेनुतमपपनत्पतेन किंचिदेव्यामलिखसानसं

रनलदंमेवमिममरः अधिकारादिति उपसर्गस्यघञ्यमनुष्ये बहुलमिति दीर्घः ॥ १८ नाम्यामकमेणाभि (कितयाञ्जलस ॥ १९ ॥
धीयमानमपि तद्वचनं भेदेनवलमभेदेनवाश्यपाकृतो हृत्तीकृतो मिथः प्रतिवानो विरोधः प्रतिवंधो वा श्रवणे प्रतीमननेनकत्वेवापत्रनारश्मेवा
भवन् तयाहि दाभ्यासकृच्छ्रर्थमाणयोः परस्परममार्थनवाक्यात् अमोमपराकृमा अश्रवणे वा स्यात् संदिग्धतयाग्रर्थमायकत्वेवानस्यात्
तदर्थकिमपि नास्तीमर्थः तस्मात्पुनरेरपतेमरणापनिष्टश्रुतशंकितयापाञ्जलस्य श्रोत्रेन किंचिदिष्टं श्रुतः स्म ॥ १९ ॥ तपभयान्मत्वं मय
नीतविषयोगविज्ञानमपि पादयोः प्रणतोऽसतो येवणारपीठमसेस्तानवान यमोविनानिश्रणाःक रिति परहृदयाभिज्ञा भवंति ॥ ११० ॥ ५२

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

श्रुत्यमेनेनापि नामहसामौलिमनुमप्यननरिपिसरसेस्वनावत्याशिषदृशोकिमितिश्रभिमतेगुणमयंप्रियंकिंवाडि देवकामोरवसेरवृत्तिः स्वयंवरेत्रयागत्रि दिनैविसपवर्गेरक्षीया ११८ नहिनस्यशतः नहिनस्रत स्वस्कशमिगृहमोऽनहिनगतेऽक्तेनवसतेमामैहृदयीनोमहृद्गोरागनोनाविगहोलीनोवक्रसमन विशिरवदत्यवरति देहेनत्तः प्रत्यः प्रकरणपकोरकृतः नेदविततस्याप्रवस्थायाउचितमितिवा ११ पुष्पाकेवयस्पयात्यवयमात्मनैववरीयोयशसा वरः कतिपयदिवसैवैरेवरीयते प्रथमसंबोधने तस्माद्युवहिधनामपिधामिवैवोतिःहेतभिः प्रथिकस्मिन्प्रसमनयाहेतुभूतया प्रनयाभेस्याकरो रुचिः स्वाभाविकी कांतिः प्रशोभिलाषेवामामस्वविका कपिमानेशमनयतीतिका कपिश्वः शमयतीतिवाकपिमश्यमनयाहविरितिरुचेर्वाविशेष

द्रुतविनैहिनविमयोगविद्रामपितनयोरपतिः परंप्रमाणम् प्रकलयदसमाश्रुगाधिमसोऽकृदिनपराशपिवेदिनोहिवित्ताः १० स
तरदयपिताशिवस्वतावेननपिरसेमहसोत्तमखमौलिम् इपितमभिमतेस्वयंवरेतेशुगणमयथाश्रुहिवासरैःकियद्भिः ११८ तदन
ततनमाससौरवादीतहितस्रोगतप्रवसीदयीनाम् अस्यममपिपरायणेशयोरेनदविनमावरतोपस्याममस्याः ११९ कतिपयस
दिवसैवयस्यायावःस्वयमभिलष्यवरिष्येनवरीयान् कपिमयामनयानयातदानेरुविरुचितायभवद्भिराभिः २० एवंयदूदतानरयेना
ततपूतनाथविलमास्यदं यमोरस्मारस्भरकस्यवचपः पोद्वतनिपाटिभिः यथार्थः कपराटवादिमसवोस्यानयपास्यानयांतेमवालिन
नोमनाः पिमततनोदानेदमेरात्यो २१ श्रीहर्षकविराजराजमुकुटालंकारहीरः सुतं श्रीहीरःसुषुवेजितेंद्रियचयंमामल्लदेवीचयं
तर्षःस्थैर्यविचारणाप्रकरणभ्रातर्ययंतेमहाकाव्येतच्चुरगलमलस्यचविनेसर्गोऽनिसर्गोज्ज्वलः २२ इतिश्रीनैषधेमहाकाव्येचतुर्थःसर्गः

णम् २० एवंवदतातालजपास्यानेकरणेवानामपठितनष्टेतिपत तथाभूपेनतस्याग्रेगमपोइतनपारिभिःकृत्वाकामनानाप्रकर्षोतिपत तथावस्था योयामार्तेनासदृशोस्यात् नदेवाप्सोऽगादवादीतिपत वराकामसवीनतोमनोरहर्षेलजयोरस्थवके २१ तर्षः चतुर्थः चतुरवयनावापानरलोपसंस्थैर्य मादिसैर्येविचार्यतेत्रेतिस्थैर्यविचारणनामप्रकरणंतस्यसहोदरोपकर्तृत्वात् यगलदरसीन् येमायतत्रिलिगतितिपत सततायाधिनात्रिःसंबभू पतिभूपैकसौमाद्यकविनरहरिनालमाथयमाता यंविद्याराणयोगीकलयतिहृतपयानक्रतोरोपिकांयामसर्गःसोऽयंचतुर्थःस्वरदमस्तरसाहरणी

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै.
टी.पे.
५३
53

अथसमागतास्वयंवरेसमवायस्थामानयतीतितनेभूपनायतेवा तावदेवनारदः नयस्यभरामपूजः नावंतद्वानिविरुपति कलहकारेवनादिविनारदः इंद्रदिदृक्ष्
इंद्रद्रष्टुमिच्छुस्तिदशधामस्वर्गजगाम दृष्टिमितिवत्समनोस्रः स्वर्गगमनगाम शुभिसंगंस्तायत्ताहूतम १ पर्वतोमहर्षिः सैन्नस्थतमनथपावितिषद् नाजानुस्वर्गम् सख
नपर्वतनसमनारदस्यसख्यपदस्यावा तथापत्युक्तः चमाश्रुस्यानुगमनेनाश्वपकार्यपद्युकस्यपेतस्यचगमनेनाश्रपकाविजगतोगुरुखा
यीनारदेगमनमभूदेवनस्याल्तीनिषद् इंद्रेणआश्रर्यायस्थानेसमकालाश्चेत्रैरुद्रभूतनवानुमततानिशाश्चर्यं विलम्बनवाविस्मयाचविस्मयंकर्तेवि
तलंघे इमनुषः क्रियाक्रियार्थोपपदेस्मात्हिमाबूम्बी २ पथिविमानेनविनैवगच्छतातेनमुनिनास्मणाश्रहिताविषयाकोते साधनेनमनादि साधने
भूयादनोयमावश्यंभाविना भूमनतनतादिहेयोऽनन्ताननद्रथमेवसर्वसिद्धिः भूतोविमानमंतरेणापितिरवलंवामस्तावगाहनेमनेरिसर्थः ३ एषमतिः

ॐ यावदागमयतेथनरेंद्रांसस्वयंवरमहायमहींद्रः तावदेवऋषिरिंद्रदिदृक्षुर्नारदस्त्रिदशधामजगाम १ नाबविस्मयतनेप्रपयोयपर्वतेनः
सख्यलतसमसमद्दः नारदस्तुजगतोगुरुखेदंविश्रम्यायगमनेविललंघे २ गच्छतापथिविनैवविमानंव्योमतेनमुनिनाविजगाहम् ।
साधुनेहितपसांविभवानांनागभिज्ञतपसाविलसिद्धि ३ त्रिदितेंद्रभवनामभिमानेलेंबुनेसमुनिरेषविमानात् श्रीयितोऽपितितिषिना ।
मत्तुमनेनैवतनमतिभिर्विविनेशैः ४ तस्यतापनभियानपतंतंतावदेवममकोचयदर्चिः यावदेषदिवसेनशशीवद्रागतस्यपनुतस्य
हसैव ५ ॥ श्री ॥

त्रिदितेंद्रभवनादीनामभिमाणोवरमणीयतोहंकारेयैस्तान् इंद्रभवनेनिपातिविठे त्रिदिताइंद्रभवनादीनांवेंद्रस्थानादीनां
मभिमानायैस्ताविमानेलेंबुतेस्मवैमानिकेसतीकतेपनीतानषिविमानानेन्द्रादिमर्थः फटपतितैस्तमतिभिर्विमानेशैः यापिनोपतिपितोनानुमेने
स्ततेनतयः मुवगमानतयाविमानाभावेपिगगनगमनादिशक्तिः यदर्शनायवास्वर्गगमनोत्कंठानिश्चयेनविलम्बभयाद्धानानुमेनेशतिभावः ४ तस्य
मुनेस्तापनाद्दियाराद्धास्मादितितयावमर्थः स्वकीयंतेजः तावदेवप्रथममेवसंकोचितवान् यावदस्यैवावरितेनप्यशीवच्छुनिसदृसेवप्योकृतात
स्यत तावदेवमन्वयः यद्दासर्यस्तावमपरिमाणमेवतेजः संकोचितवान् यावत्परिमाणंतेजः तस्यसहमानातप्यत यस्यसंकोशोस्यतेजसातस्याभि
भवःस्यात् अधिकसंकोचेनस्यैवतन्महमाभिभवस्यात् तेनयत्कमेवसंकोचितवानित्यर्थः सूर्येणसमतेजानारदइतिभावः ५ ॥ ५३

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

रविद्विजराजेवेदैकैरेस्तैर्जाभिर्हिलेष्वपर्यभूतिरथकार स्वहेरस्मृते तेनदेत्मा तदम्लेरविद्विजराजोवकलाणश्वेषोनादः कैः किरणैः परिभूतवान्
प्रसत्कटैः पुण्यपापैरिहैवफलमश्नुतेश्नि मायेनकः खलस्वहृतेकर्मतत्कालमेवात्रलोकेनभुंक्ते ६ विहितोवर्हिषो मुर्हिविष्टरे तेपमासनम्
विष्टरोद्रुमरस्तकैर्विष्टरः कृतेरेवव श्रुतियत्येस्मैमुनयेस्वर्गगाकुलरूपापैकिभिर्विष्टरंमासनमादित् देनवतोवहृतासनयोर्विष्टरश्नितिनिपातितः
पाद्यायपाद्येजलैः पाद्यमर्हित मत्स्येश्नाविपावर्षैः स्वर्गायेदमर्घ्यंपायार्घ्यंवेतिपत् कलकरुहाभिः पाहृलपदेशनानाभिः स्वर्णैर्भिरर्घ्यमर्हित स
हस्तवीर्यंभार्गवोदहनेनायवासितेममरः पद्यमम्हमर्कैरेन्मधुपर्कमर्हितमधुनाष्टकेनेरतिमधुपर्कः ७ समुनिरंतरागंधमनेनतरेक्रियर
लैवेद्मभवनेपापस्वर्गेपीद्मभवनमहयकानाकनायकनिकेतमित्रकाम स्वर्गमात्रविवहायांतनाकमिमेवालमिति यतमस्यालीलियतो स्वना

पर्यभूद्विजमणिर्द्विजराजेयत्करैरहृयतेनदराते पर्यभूः खलकैः द्विजराजः कर्मकःस्वहृतमेवनभुंक्ते ६ विष्टरंतटरुपालिभिरङ्गैः
पाद्यमर्घ्यमयकलहरुहाभिः पर्यवृदमधुभिर्मधुपर्कैस्वर्गमित्युरद्दितातिथियेस्मै ७ सच्ततोमविधदेतरगाधनाथनायकनिकेतम
वाप सेवनीयभवसिंधुमनादिब्रह्मपार्ममरवारुरुयतीव ८ सर्वैनाभिरुचितोश्नतमाभिः साधुतेसदकृतानिथियमिहः यावदर्हकरणं
किलसाधोः प्रमवाथधुतयेयगणाय ॥नामेयममतामवमर्हैरहिंभिर्मुनिमपाद्दियतारूक पर्वतोपिलभतोकयमर्वोनद्विज(
(सविवृधमधुलेवी ९ ॥
दिमगांधेसमारसस्तुदमेतीर्थानेदमर संदर्वब्रह्मलेवप्रनादिब्रह्मतिपाठः ८ शविनाभिस्तनोप्रथ्याभिस्तस्वमाभिः य
हायदर्शिमनवाचितेनतोप्रथ्याभिः नमतिथिप्रुनिमिदुकूलदहृतनशायतवान् सकेदस्मादवानादरयोसदस्तनीश्रुतिपतिसंतः यावनहः प्रकमकारः
यावदर्हे यद्दापावतोर्हौरमयावदर्हैपावदवपारणेरमयापोभावः तमसकरणेमन्नतस्यपापप्रुतये गुणपयपः मभ्रतयेव नगुणयेतिपाठे
भमतिशप्रकटनाय रहवामपर्वाकिंतममषाधपरिसहायेमर्घः ५ नामधेयेनामतनामरूपभागेभोपैर्यावकवः तेनसमनापर्वतश्रुतिनामसः
मेतेनकृतामसवोतेनामपेयसमनास्लेप्रलिपर्वतेप्रदिभिर्दिवः ग्रघनाग्रहादनेनरघ्रुजयतिस्मरदातिः पवतः कथंस्नायतेमस्तलभसेतग्राह
विवुधमलेवीकरैरमाकमर्हिनः पर्वतोपिमुनिः कथंरुतानलभतोपपापिपर्वतोलययाप्राश्रितत्वात् आलणत्वात्प्रसरमोजातरमर्घः ९ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै. टी. ५. ५८ 54

शुभ्यं न्यवतीर्णमपर्याप्येनेहमोत पेंहस्य भुत्कात्मकाखान सः स्वर्गे महत्निमापकत्रवासने स्नेहधिज्ञितयावोद्यनपारमितया हानयतिपाद्नकवैाडधेघ।
विषेचैणेषहानेषमिञान् पुतुमांकस्य मृतानपिवदमाममानारदेविछेद स्वतोनवदम्नलाकस्नहत्यामामपिननरंहभगादम्पस्नहानपगृघेनेमर्थः अथ
वहानस्पपारंपारकाद्यानितयाममयात्नसमहृस्थितिमशिहितयाप्रदृकिंतेतेःतिमशादिपिलेषांभावस्नमानयावदमानेवदस्त्रर्षेदम्मघूलन्तत्तदा।
नश्चोइघुडुमदे ११ इंहेनिवारितामननालापमस्व नारदमवादीत् नथाहिमद्दोमहवासःसंगमःशापग्नःस्वेषांपरेषांवयाभूरिःकथाःनाम माका
रःनमभूमिर्भवतिहि १२ मलपनेकौनकुकलाङ्नहलितेनसोहरमपर्थकथानामत्रकथनं पश्चात्कथनंतेनअमस्तायामसोयशोवहुकाले
यात्तमनागमनेहेतेस्तानमिकुसमन् नारदमवदन् १३ नपंवधाराजकुलानिमण्वेणवघवोराप्पवकरीगवेशोकगाःवेषांकुरकरोराहीनद

नङ्जाद्नितिवीर्यसपर्याघुद्मानपिविवेदमुनींद्रः स्वस्महस्थितिमशितितयानोद्यनपारमितेयेववदम्यान् ११ मुद्दितामननसेवा।
घनसमारदेवलीभुस्समवादत् धाकरस्यपरभूरिकथानोमायपोहिमद्दोमहवासः १२ तेकथानुकथनशमयाघोडरमा
लपनकौचकिलायो भूभृतांविरमनागमितिहेछेस्तानमिवरवदकृतमप्तः १३ मागिवमस्ववनेमपवेषाःकितसेशतिनवीरकरीरा
येपरसहरोणःपरिणामेविहितानातितिनलेनिपतंति १४ पार्थिवविजिनमाणिश्रुवीराहरमर्धगमनस्यविरोधि गौरवाहवरपास्य
भजनेमनकुनामतिथिगौरवसाहि १५

भेद्वेहेनयेममदः करिणःईरयेतीतिकरीरः वीराश्चनेकरीराश्चेति हस्तिरननसमर्थाश्मर्थः
तेमागिवकिंचनप्रमवते श्रृपदयेति परिणामेविपाकेवार्द्धकेवयेवीराः पराहतेःप्रहवानेःवार्धितानितिनलेनिपतंतिम्रियंतिरमर्थः
वेणातुरागुतिपतिपक्षःपरहतेनवैरः भूमौनिपततीति १४ वीरानसंग्रामेश्रुस्वकीयमर्धगमनस्यविरोधात्क्रमणस्यमपीविरोधिपार्थिवराजन्
येवपुःगौरवान्महिम्नेहनोविभ्रमपाकृतं अतिथिगौरवं नमदहिमाधिकभजंते तेनसंस्त्र्यमणुरिमर्थः अर्धगमनोपनाहिवस्वादयः।
पार्थिवेशृथिवीपरमाणाकारंअहिगौरवाङ्कृतया अर्धगमनविरोधिभवति तेननमकामतकृतनामेतिथिगौरवसहिंयानुवंति गौरवमा
गेपिगौरवमात्रिरितिविज्ञम १५ नमोनमःवासुदेवायनमः ॥ ॐ रामजी ॥ ॐ हरयेनमः ॥ ॥ ५८

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मोभगवन् श्रुपसामिश्यपेसापवाद्मिवसोनेराजनेनितियपोयत्रोपियातिनोपसरेति नेनसजदरमायग्रराकार्येणनिरित्तोमिमांश्रियंनवद्दमयेनाद्दिये । ९
श्रवेमनितानि श्रूपपानिनेशोभ्रुपपनोविभवमराशेषेन वियोगेनममाः श्रीणामनामाः विमश्शार्दिवात्रिमः संतोविपरपव पत्रोश्रीभरपणा ना ।
श्रुविपन्नममननकरपद्मनिरेपपवविधिरष्ठः श्रामनकमरष्ठः श्रांनकविधिः श्रांतियपोननमम्पोतिकः मवांसोविधिः श्रुणमममहसगुणमोद
यारितिभावः ८ तनमात्रेनोरत्रविषयेभ्रमरनागमननत्नोसंश्रयक्तिम्नृरेपापंमहसाविमश्यों भगवतः श्रमस्पभवनः क्रतीनोमा
रेःक्रनोश्रुवणेमारेःस्थिरेःसौरवनेस्थिरांणेवमायेक्रीववरेस्थि रेहणीभिर्वोमिरत्वमर्षणामर्शिभूपनो श्रवेमश्पतेत्तासने श्रारितिरिति
श्रवेमर्षणानाश्चनामचश्च नववाचोममनदेहपापमोक्षनात् श्रवेमर्षणेमचोभवेतिति पापेनहिंसश्रयोजायतेनमसम्पन्नानम् १८ रेद्दप
साभिशापमिवनातियपतेमांपदयभगवनरुपयाति नेननश्रिपमिमांवद्दमयेमोदरेकभूतिकार्यकरयो १९ सर्वगुणपविभवा
यपलव्याःश्रीभराविपरूपवविमर्शाः पापपार्णिकमनामपणमेशोनामश्रयातिकविधिविधिरष्ठः ७ नद्दिरममममंशयपि ।
लिस्कोनमंत्रविषयेमररमारः भूपवांभगवतःश्रवतिमारेरपवाश्रिरत्वमर्षणात्रभिः १८ इमदोर्यमनववाविनयर्दिवर्षयनिवद्दि
तत्वभेरण वत्तघोरशातीमनिमेषानम्भिवांमनिश्रुविशमिधाय १९ बीश्नमविनयपविपाकंपाकपामनपदेमशतेपि ।
पावदश्रमरगद्धदयोमाविस्मितःस्मितश्रुरःसरमाहे २० भितिनाशनमवोमकृतेयनमारिश्रमविदःस्वविभूतो तमफलेयदिपरं
वपुनाश्रुवदिनत्वभेरणावपानानिशयेन विनयममर्दिवर्षयन् नेत्रपाणिमेषरितोदयपांतीश्रु (तवदेलाक्षेपालभ्रमपिकांतरंदत २१।।
निश्रुविमयनयो २२ पाकंदितिगर्भान् श्रमतीतिपाकपामनः नमपकर्मेदपदंमरपानेपितमेदपविनेयपविपाकंपरिणानिवीस्मविस्मितेनारदः
श्रमदमद्दयावावामितश्रुरमामतेश्व गेरमदेनभूतमेदंपदेयाममापिविनयातिश्रयरतिविमयःपाकपामनोपिपाकंपामरतिवाविस्मयमितश्रुरः
स्मवेनदृषवमपन् श्रावेदिति श्रपनिवन्निखोतिभाद २० शतमवोयतानांशाते यत्नमनेभिनितायाविनादिकमकःशतमयोमकपापत्महूने
याचितमिमयः नमसहकनोपानेनस्यःश्रमःनदभितमतव नमहकुनफलेमविभूनो निजेमर्थ यदि रेता श्रुवतानतवेवपरंव श्रुनःकृपायाम

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मधिकाहरस्यमधिकामाहरोहरामर्थः अर्जुनेनकेशपाशहस्तितयाः नमेवावर्तकेशेषि अयमस्मैपात्यैवस्तुनिनिनगमादरेकरोतीमर्थः २१ नवसेपदोगिराम।
पिरुपात् वाचामपिगोचरोनभवतीमर्थः यतोहेतोर्विनयेनविनयेन ननाशयेति नामनिश्चये कर्तस्येवशरीरेकर्माणि रूपात्मनेपदम् परमामसात्ता।
रत्नुभवः वेदाहरूहरऋसेपरोविनयोपनाररमस्मिमर्थकारवनश्रुरूपातियोर्थः ममदत्तानेनरुद्रानेनत्रकोनविश्वसतीमर्थः २२ श्रीभगान्समहितासा
ननिधिरेयाः करवाणि आत्मोपभोगपरनाहितानेति पयणनस्नवहिरिवश्रारूपि कामस्पर्शश्रपिकाश्रुष्ठिरसहि: वहिर्दर्शनेननेत्रसहिरधिका
महस्वनम् श्रनर्दर्शनेतानसहिरधिकाविवेकवावात सहितानेलिंदर्शने २३ श्राःस्वतोकोपपोडनयोःनिमननमधुरेस्तावकेरत्नुभावेर्विन
यधेनकवचनाद्दिभिरलितरोनरलंडमः कास्मः गलितावधिकालेश्रनेनकालेस्वर्गसाधमसाधिः मामहश्रतुधिष्ठो मावैरतिपश्रादेनः मोवि

सेवरत्नवगिरामपिहरापमनामविनयेविनयेते अरूपातिकारवेहनसादाहवेरत्नुभवःपरमामः २२ श्रीभगान्निधिसाङ्करवा।
णिस्वोपभोगपरतानहितेति पश्चनोवहिरिवोनरपीयेहृष्टिरधिकानववापि २३ श्राःस्वभावमधुरैरत्नुभावैस्तावकैर।
लितरोनरलाःस्म योप्यपाधिगलितोवधिकालेसाधुसाधुविनयस्वविभोजः २४ सोयविहतननुत्वदस्त्तालितादिलितनिनाय
लघ्नुनाम् यतिहानुपगमःसुगरात्तेननगधुवमदेनश्रुदत्तम् २५ साध्वःकिमपिरत्नमनर्घ्यंभूषणोनयतितत्रकुमारी भीमभू

रोनःचिरेनिविडमोगःपश्यतस्यमेवधिः साधुविनयस्व यदा साधुसाधितिलितोमि (पतनयादमयन्तीनामपायमदनशास्त्रमनोज्ञम् २६ ॥
वेवाकम् २४ यानिहतवचः त्वरधिमहालितनिलितनिजरहिता: श्रनपवलनवः नेपोयहानिनायैःहत्वालघु:नोभारहीनानोवासमहाउपग
मः श्रनागमनमितितयत् नतनगतोभूलोकस्येयुवानःनेषोधुदेहर्षेरूपेनमदेनवार्तारुधा यस्मिहतेनजगदितिपाठे रहाउपगमोयतेजगधुव।
धुदेतेनगतदणसेतोषस्वरूपंश्रुणिविमर्थः श्रनशाहःस्वरूपवाची यहाजगधुवश्रुदासेतनमवमानेपराकाष्टारेहश्रोतश्रुदेनेश्रुणिविमर्थः २५।
किमपिनिर्वाच्यवर्णयितमशकेभुवोभषणोश्रनर्घंरत्नमाभौमसुता दमयन्तीनामकुमारी नत्रभुविनयतिपाश्रयतिहतेकाममम्पुहाम्।
नातोनानोयउत्तकृष्टेनरत्नमभिधीयते २६ नमोभगवतेवासुदेवाय नमोनमः ॥ ॐ ॥ ओं ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

अप्रमायौवनवेगेनयमिदृशामभिनवा कापिवर्णीयलावण्यभवेती सांभमीगुणयसारहर्णे कस्मिन्नपिनहगणेकिलानुरागंभजते २७ यस्मिंभावेभमीभ
जते सगुवाकनमानकथ्यतेकाकाकिंनकथ्यतेश्मर्थः १तिनंमोकिंनविवदरसि यतःजलदोहः१क्काग्रधमार्गेपवनउगतमिकाकाग्रवोतरपवरुजी
मर्थः यतोह्कानिर्गमेननस्रपय अत्नानलेनकथयितुमशक्तेननिर्गमनस्मनिष्फलत्वादिमर्थः २८ तेयोगीयोमवलामरहृदयस्थितमपितेक
येननानीयस्मात्शाकाद् परमोणुःयमयावधिः यम्यमार्गस्यावधिःयोगिधीःपरमाणुपर्यंतं सूक्ष्मानीतिशास्त्रसंप्रदायः मालाद्यगीरपियस्मादनेप
वाननपश्यति १हयमहर्शीमेवनिषेधः अनिमानिकेतनस्येवदर्शने अयमर्थःकथंसकस्मिन्नपिभावंभजतेश्मत्रकंपयपेन तयैववस्तिवाग्निम
मोकेप्रयेतविशेषःसमन्तर्मोनेहिनिःशेषविशेष सहितस्यवस्तुनोनाम विशेषसंवेधितयाग्रहणमिति कोदृशोतेवालयाभ्यानिज्ञमनयव

संपततिपततिमुहूर्तमर्वाकपियत्नोनजवेनभवेती आशिंवसाकृतसारभूतेमांकापिग्नभजतेकिलभावम् २७ कथ्यतेनकतमसंमश्रुति
तेमोविवदसमकिंचलदोहः अर्धवर्त्मनिहुगतसिनश्कानिर्गमेननपरिश्रमयैनाम् २८ यमयावधियाणुःपरमस्मायोगिधीर
पिनपश्यतियस्मात् वालयानिजमनःपरमाणौहीदृशीप्रपदृशीकृतमेवम् २९ साधारसक्रमस्यशरक्षेमसविनाविरहवाभि
रंगे नातविन्नमपिवातरथननस्यैवरमदायमदायै ३० मन्मथायपरयादितराज्ञोहूतिरहनविषयेविधितताम् ॥

परमाणुः तस्मिंलवेनवदर्शकेदृशानवशेनेश्तिहृदीयायः तात्पर्योहरिरस्मिहेविसर्वो गिरिकेदागहस्मिहृस्यायनेप्रुत्नतेश्ति विस्मारयिपानसांतर्वर्तिने
पकोदेवःसर्वभूतेषुगूढःश्तिश्रुतिश्रुतमिदं हरिरिहःकृतेनदीदृशाममतिसंभावनावुद्धिःस्यादिति अनादृष्टानादृष्टोक्तेनेदृशीप्रायदृशीकृतेयोगबुद्धिः
हिपरमाणुपर्यंतमेवपश्यतिनततोपिसूक्ष्मं अयंतदवापरमाणुभूतमनःऊहरमायी ततोनजानाति येचयोगिधीरपितवेत्ति तमस्मकोवाजानीया
दित्यपिपरिह्यार्थः वालयेनिसक्तनानिशायप्रयतनाय २९ ऊसमनुपस्यवाणस्यतत्त्वभूतादिरहवाविकैः पीडनक्रशत्वादिगुणेयेनैःअंगैःसविनाविर
हयानकैःऊसमशरलक्ष्मातेनितसविनेमर्थः ३०यगोपिनविन्नमपिनिजस्यैवरोन्मवायपात्रसस्यपेक्षनवती सर्वमेवब्रलाणस्यैवरोनिश्चितःसे
यतिपिरापिनिश्चितस्मर्थः ३० अयमेवयवरनिश्चितानेनरंब्रलारातमाह्वानतत्रणहृतकार्याय मन्मथायायांत्सदत्तवान् तेनकामेनतेनकारणेनवा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै. टी. प. ५८ 58

तस्याभैम्याः परवर्णागाननिनादंगणं विषमिवममंस्त १९ येषु येषु भूवनेषु यदि वापि गुणेषु साभैमी सातुरागतेषु तेषु गुणेषु भूवनेषु लेपि नापि येषु येषु यो।
विशेषः सहि सपदपुरुषार्थः आसीत् तदुपार्जने पदा भिनिवेशश्चासीदित्यर्थः २२ तस्या भैम्या वाञ्छापमरणरहिताराम्भ यौवनेदयवति तपसमूहे का।
मस्य दिने दिने प्रादुराभिनिवेशेन मृगयातामर्पवह्ये भैमीयौवनोदयादारभ्य युवानो राजानः कामं परवशा जाता इत्यर्थः २३ इमनेनोक्क्रमेण।
मौनधाः क्षितिवमेव कामयन्ते तद्वीसतत्साधुकाशिपु इतिमत्र अतएव तयानिर्यीभवनायोत्साहवन्तः भौमभूः स्वर्धवाः दमयन्ती स्वर्गयोरैम।
यन्तीदेवकमयोश्च वाञ्छायोरानीहूरमेन रे महतारतम्याद्धासाद्भुर्यं स्वर्गादपि स्वर्गेक्षिप्याशुपि भैमीपदं श्रेयस्करतेत्यर्थः भौमभूः भयकरांतया
मधुमिरिमक्रांतरे भौमभौमस्वर्गप्रवीरिमेकाकोटिः स्तत्सत्वात् अपराकोटिः भैमीस्वर्गस्वर्गसाधनाद्रणाभूवोपि श्रेयसीत्यर्थः २४ भैमीसंततमा

तेन तमरवणाः पृथिवीशाः संगरंगपमिवाकलयन्ति २१ येषु येषु मरमादमयन्ती भूवनेषु यदि वापि गुणेषु तत्र तमकलयापि वि।
शेषोयमहि हितितिर्मतो पुरुषार्थः २२ पैशवव्ययदिनावधितस्या यौवनोदयनिरागनमसाजे आदरादरहः क्रमेमेषोडशलासमग
याभिनिवेशः २३ इममेवममत्नीकमितारः सादरास्वदनिर्यीभविनेन भौमभूस्वरभुवोरभिलाषहूरमेतरमेहारपतीनाम् २४
नेनतायदर्पतेरिवमोगमसौमासाव्यमत्तमस्मरमतत्वात् यत्मृदेतितिभृतानविलोकेनतिमम्मनसाभुविलोके २५ वेदयप।
पितकोतभवेनेदेनदत्वेकरुणेविहरणाद्रिः इक्कसेनदपिपेनविवेकर्मोक्षनायविषयेरसमेकः २६ ॥

तसानोरानेभुविलोके रणेयतानतिरोस्से तेनदेत्तनागायतीस्ंभमाणाग्रपृतिरयीतियेस ईहयोहन्नोमन्त्रवनसमीपे प्रश्नसाख्यमन्वेश्च स्वर्गमागतोस्मि
अनुर्यत्समयेति कर्मप्रवचनीयसंज्ञावत्समीपेषुइंभवेद्विमाश्रयासमागतोस्मीतिभावः २५ हर्मेषुमतिहृलकारिपुवेरिष अकरुणेदयाहीनेभ
वेत्ते कापि न विहरणाद्रिः रतियपपि वेदनानामेवदे नेतिपक्षिदिनिक्षयेतयापि इस्सेरणसम्भाविमितिशेषः येन कारणेन विषये इष्टवस्तुनि प्रस
ह्यासमेकः पीमतिशयः विवेकपोक्षनायविचारवुद्धिनाशायभवति विषयासंभवादिकेजानानोपि तयोमतिशयेनात्नेनेवप्रवर्तते इत्यर्थः यथापदा।
ही विषयेरसमेकः पानीयसेकः पंकमज्जालनायभवतीत्यर्थान्तरध्वनिः २६ ॥ ५८

देवस्वविनाशेऽथेष्टे एवमुक्तवति सति पाकशासनस्य रामे हि भिनाकर्मकर्तरि लकारः मत्तावमरनयाः स्वयमुत्तु वेमुइ इति वचनेऽनु विनानमित्यर्थः । यद्वा अपि
किं नो नावानिमत आह हि यस्मात्वमूर्णारम्मनमः कोपि कमवाद्युनरो मरशुभो भवति । उतैरेनानुतेरेक्षस्वभगो भवति यद्वा यमभूर्णामुतरोनरशुभः कम
वाद्. कमणोदीको पिमंजलतमे भवति १७ ममनिजे प्रतुजेसाहात्रानशिवि मोक्षशरणो महत्तनरिनाग्रतिमति स्वगृहे वर्तमाने सनीतिवा कानामनु ।
इकथा यद्यविस्मोः नये केनयविद्भवनमे वोत्संगं वाधिरमड्यथानीकृत्य विगतविरोधिविशोकः स्वावेन स्थापिमि १८ तस्यो पेदस्य जैमिनि मुनिरेपवस्तु
दीये उमयम् १६ गतोरिवादिः कोटयो विश्वरूपकलनादिस्वरपसीकस्मात् सर्वात्मकत्वादित्यर्थः । एपयत्नप्रकंपः सर्वात्मकः तस्य जैमिनिरयवमपि ।
एकमेव स्वत्जैमिनिपदेन विश्वरूपाणां चद्यटादीनां तानान् विश्वरूपनामकधिष्वसीकारादा आगत मुनिरवकिंचजैमिनिरूपः मयववि सहैवा

एवमुक्तवति देवसभानेहृगाभेदिमवचाननमुद्रा उनरो नरशुभो हि विभूनां कोपिमं जलतमः कमवादः १७ कान्तुजेममनिजे दनुजारो
नागतिस्वशरणोऽरणाववो यक्तुनोक्रमुधानयथा केशर्मणा स्वपिमि वीतविशोकः १८ विश्वरूपकलनादुपपन्नं तस्य जैमिनिमुनिस्त्व
दीये विग्रहस्वावभजाममहिमुखीर्षणानां महश्शानिसतिनाय १९ ईदृषानिमुनयेविनयाभितरिवोस वचनास्य पदस्य सम्मुतिः स्वसि
तस्य हवर्गेवानारदस्य निरियायनिरोजाः ४० स्वारमानलभवाहवर्षको निर्ह्रोणोमि नवमनुस्समयो योगतस्य हिमेडकूदर्कः स्वा।
तेलहव्यभटाजिवितर्कः ४१ ॥
नोविग्रहे विरोधमसहमानः महत्त्रस्ववर्यैकेशापयत् वत्रकृमेशत्रूमारणोस्वयमेव कृतवानित्यर्थः सजेमि
निर्देवानामिन्द्रादीनां मे ममतिपायानोविग्रहे शरीरमपहिमुनिरकर्वेन वज्रहस्तः उपेयरः स्मादिवाकमतिपायं मदग्रेयायितो अमम्मतानिनायेतिग्रय
मेवसर्वेमीमांसोसिद्धेनः ३९ विनयसमुद्रस्मशाकः ईदृशानि श्रान्तस्तुतिध्यानप्रकाशिनस्तपोरूपावद्भिर्भी निवचवानिमुनये उपायनीकृत्य मतस्यो नस्मीवभू
व ततोनारदस्यदीर्घेनिः श्वासपश्चाज्ञाविनी निश्वभावाक्रमिगिनः र्भवेनिः श्वासः पश्चाङ्गगिमर्थः ईदृषितरणालाभेमतिः श्वासः वाचोतिश्वभवेवा ४० स्व
धरमानलेचने स्वारमानले तयोर्भवमाहवमायोकते रजितारथो हेम्भमो वसमनिर्ह्रणोऽस्मि नस्सोभवामि स्वर्गगतस्यमे ह हिमानलेचपातालेचनयोर्द
येनभयेभटाने यो मानिस्त्वहितकोडुस्दर्कः उष्णोमरफलः भूमौ वसेस्वर्गेपातालेवारुणोभवेदिति शंकयानलनविहतः स्वर्गमागतोऽस्मि तत्रवारणमात्र ने ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै. टी. पे. ५०

ममयाकनोवितर्कोयथावाधितः नैषेवरस्थितस्यमेभूमिपालालयोकाभिमोभवेत इतिध्वनितकौतुकः रसर्गः अथ स्वरूपयोरखीनलेख्य
हिमम रः ४८ त्वमेहितोमिनह्रोहाणंफलम्रागमनस्यसंपन्नमिनस्तुतिश्चाने नवीहमामेवजाने ननभिलषितरणालोकनारसिद्धिर्गतोतिपोमते श्रुथेसा
नेतर्येसंबोधनेवा उन्नतःफलमिदेरेवहेतोरवरणाभावाद्दामतुष्यलोकापगेनमनमम गतवर्षेकर्मणीमाहिनावतंथी नमभवितोभमीपरिणेत
श्रुपागमाभुवः सभवोरणानः किंनविवदते किंनकलहायते भाणनोपसेभाषात्तानयत्नविमन्स्पमंश्रेष्ठवदःइतिविमनावान्मनेपदम् ४२ सन्नुनिरे
वन्नुकानगकेतेनमिंइवलेनरूपाणांहिनानिवृमंभुवनेयथोमपरूकेलेनवाहितोसि यतनःकेनमुनिकिंयमपिस्रमानिपदानिरुरुवगाम वारितो
पि सतुगमाय मत्नेनमितिपाठवारितेनिवारणेनहनेष्ठतुगमाय कियमपिपदनिमनेतेनलगतेस्वर्पितवलानिवेमंजीयथाविमस्वरः मनेतमयत्नमि
वीतिनस्त्वमसिमामयथंगतेनेमनुष्यनगतेनुमनुष्य किंभुवमपरिहृज्ञानविवोढतयनाश्रुपनताविवदते ४२ रमनीयंसवयोश्रुनिरुर्वीस
र्वतिप्रतिनिवर्मिवलेन वारितोष्यनुनगाममयंतनेकियंमपिपदानमयाणि ४३ पर्वतेनपरिपीणगभीरेनारदीयमुदितेप्रतिनेदे स्वसक
स्त्रिदपितुर्वतयस्तकेहिनिस्वयमर्दर्शिनयदः ४४ पाणयेवलयिपोरथभेमीपीनकोमलकरायहमंरं भेषनेविरचितायानिवासख्य
यदाश्रुपारिनेषारतीशः ४५ ॥ तिवापाठः ४६ पर्वतेनमुनिनानारदसंवेपिवचनेक्रत्वापतिनेदे प्रनुपतेसनतथैवागीकियतेस्मरमर्थः पर्वतपस्त
केहिनिःरेइप्रात्मानंकेपिपदनोपिमतानरेनादर्शि यथेवनारदेनथेवस्वस्मिनपिरेस्सपत्पानेरुद्धवानिमर्थः यदानारदसेवमतेमनेमभून नवहरय
कस्तभूरिमर्थः अथवाचवारमुद्केश्रपोमागरइतिपोक्ताश्रपोवैनरसनवइतिस्तेः नरदानिनारदोमेघः नहीयमोजिनक्रत्वापर्वतेनशोलेनमतिश्रमते
स्तपर्वतेनवयाकेस्वपस्तकेहिनिमनिस्वयमात्मनः कश्चिदपिपहोनादर्शीमर्थोनरधनिः ४५ अथवानारदवचनाश्रवणानेनरेरतिपतिरिहस्यपाणेयचिर
संचितवनुवासजाताना ख्यापदा संतापानास्वविनमोषथंरेमीशीतलपदेश्राणिग्रहणमेवोपदिदेशः रेशोपिभेमीपाणिग्रहणमेवाभिलषितवानिमर्थः
नाकलोकमिवनोमनुमायाश्रुष्यवापःनमिवुरुषपिसेव वेधिमाहगभिषस्मरमोनह्रारणांक्रमितवैषवविधःकामः किंवृथयेनरोगोपवारायेदस्मसामर्थीमि
मनश्रार सर्वेपयानिमिमयार्थपरमाप्तोभावेवकाममभिस्यति सैवमप्रभमाहार तनंमक्रामिनावेवकविद्याविपावेनोतिवधःवेषयवषैयकःतस्मिविषया

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मानुषीमनुसरमथपमौलिर्वैभावमनुलेखमघोनी विहितेनिनमसतवयरैश्वर्मानमाननसरोरुहनस नोचनमासाथमानुषीविधेभर्तनेरनुगकतिस
तिमघोनीशचीमुखेरंजननमनेननिजमाननमरुहवरमुखेः विहितेमसवयतिस्म अथवारूपनमासापमनगकतिसेति मुखेनमनेननिजेनमानेपरिमाण
मपिविहितमसवयतिस्मेत्यर्थः यतुमकाशमस्त्रोमनुविनोहिर्वैभावः नयाटेवतामात्मानमुक्तामेनआपिमानुषीमनुयातिपतिरितिलनयाथुमघवन
तिःमघोनःपत्नीमघोनीपयोगरायोगेमिविटीप अथवमघोनामतस्तिनेश्तिसमभारण ४७ मघोनिदिवगुखारमातिजेस्वर्गेसतिकम्मगकतिसति।
`` मतिनोनमासातिममलममधीमलेविसपवमलितिमलसलोवर्णेनरूपमम्मारंभायाश्रोतनेरहदयसंवेधिनेमुखलेवर्णेथावसंतानमभाषाश्च।
पगनमावइपहामपववर्णः इत्नलेपवनेमोनरंहःदयेभसामर्भाग्याधणेनमोचइतिमुखवयः वलिमोतिमेनोनरमपिमातिममनानितमिमर्थः अथ

मानुषीमनुसरमथपमौलिर्वैभावमनुलेखमघोनी विहितेनिनमसतवयरैश्वर्मानमाननसरोरुहनस ४७ योमघोनिदिवगुखारमा
णेरंभयामलिनिमातमलेखि वर्णपवमसावलन्नतमस्मा:शांतमानरमभाषतभंग ४८ जीवतेनकृतमरमंतमाणगुक्तिरिर
प्रक्रमतीनः इमननरमवाविभ्रताद्यादीर्घवितिःश्व`` निर्गमनेन ४९ साधुनःपतनमेवमितिःस्याद्दिमभूपतलितिलोकमथापि वा
मरसपतनेनकणाज्ञामहिलोकनववलमुजनालात् ५० मेनकामवमितामग्रहीतेयमितिधिन्नरकोगरवहिस्याम् नन्कुटेनिनसदः
(प्रदपाकेपंकतिमममसजदहिरंगम ५१ ॥

वसपवमतितिसावर्णेनरमसाश्रुनमोनरंगहतेहृदयेशोनमारहसनिर्गवेसाहस
वर्णेनहयेममायपति अथवमतितिसैववर्णेमषीलितिविनालिपिः सपवासम्भेनरंमनलेहेमाररातेषणेनमाहसभंभीयकारःथेत्रनमकारश्चभंगश्चत
येतियथायोगमर्थेगुसंवेधः हिवगुखारमाणाइतितदस्मरइतिसकर्मकाहिमात्मनेपदं ४८ अथरंसोजीवतेनाले ननसाहिहावमरोनोस्माकेमाणगुक्तिः
श्रणापरिमाणोपक्तिः सतीउवितारमसरःस्नाद्यादीवतिःश्वासनिर्यापनेनानतरमवावि नविषेनेतराणियस्मिकर्मणितदनतरंनयाथवावि विनैव
वचनेतिःश्वासनिर्गमनक्रियैवमाणपरिमाणलवणमर्थमवसरेकथितवतीत्यर्थः ४९ सैरसविलोकनेननववमुजनालेपस्पतस्माःकणाज्ञानरस
याज्ञामरसपतनेनहेतुनातिलोतमायपीयमभजत किमितिएवेवामरवदहेनोनास्माकमितःस्वर्गपतनेसाधुस्यादिति इंद्रनमरुनेवयमपिप
नेसवेत्साधुस्याद्दिमममेमयेवापरमतनथानेनयाथ्योतनिवाचेत्यर्थः यद्वाइव विरहपतनमेवास्माकमुचितमितिव्याख्यातमित्यर्थः ५० ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै॰
टी॰ पं॰
५८
58

मेनकामनसिजमनेनावपिपिन्नुनपरेतमिकुरवहिमा माकारशुभ्रिमकरोदितियन् नस्वदिर्याकरणेनिमेनहृदयप्रबहिनर्योवहिवर्तिनीयेशुलिसेये
कलेपमसजत् पुरपाकेहियप्पमानस्ववस्तनोवहियेकलेपोभवति नपापप्पमानस्यहृदयमावहिर्यान्रूपंकलेपेकृतवतीमर्थः ५१ गुणावलीकृत
जगत्पातर्सिताः निमिरभावमानिषवनमस्लभस्त्वगासात्मिकभावमेतियावत् निमेनयाने नेहृदमसेहृदयेमतस्तमपापतनमवयानेनमसीमात
नस्तभकृमेवपुषेवकृतवतीयथाशमादिमौमावमानेपुरस्लभोभवति नयाग्रेमसीमावमानेनिश्चलेवपुरेवस्तेभंवकारेमर्थः ५२ भर्ताकयानीति त्रात
मिवकेविकाचिरयथापुनग्रिहप्रभवेहिपुणतिसति किंविग्रार पपक्षतरूतःकप्पपस्तत: हर्षीमभिगतीनेमर्थः यानांगेनावेनर्थः प्रभिगेनात
तिरस्मेत: प्रर्थः कर्मप्रवचनीयोवाकप्पपहृतामुरियप्पगेनेमर्थः ज्ञातयत्स्तन् भगिनीगकृतिकोपावेगडुर्वोक्तिः अतएवकप्पपस्तत: कप्पकृतामि

उर्वशीगुणावशीकृतविधाननत्वणास्तिमितभावनिभेन शक्रसोहृदसमापनमीमात्नभकार्यमपुष्पहपुषेव ५३ कापिकामपिव
भातावुभुत्वेहुरणतिविहरामर्नतरिकिंविन पषकप्पपस्ततान्नभोगेनाप्पपमस्त:ज्ञानयत: ५२ शालिमात्मसभगत्नमगर्वीकापि
शातिमवोनिवभाषे वीक्षतोपिमनुणामिलगोत्क्रियामभेनतमपिसाध्यगुणेन ५४ अन्यपुष्पेतिपयःपिस्तनाग्राःतेसदाहृहति
लोकमिताः: वल्मकर्नतपुरःपरमेकःउद्गतानुगतिकानमहार्घे: ५५ प्रेषिताःहयशयोरमयपेमविविनवोरववधानितहृमाः नहुंज्ञ
तिवनेउपहाराःमप्यसोप्यकपदेननिरूकाः ५६ विश्वमत्रविबुधेश्वपियैनःस्वविद्यपवनभूरत्नमते शानकश्रिइप्यवासितिनिशुछामे
(वभावलतियत्रहिविनम् ५७॥

तिसेवेपिपदहयमनिवेशः ५२ शामनसभगतेनमाहेकाराकामिनीशक्तप्रस्ववितिसतिमसीनूवे किमितिमत्
प्राणंवीतस्तोपिमनूणामिप्रश्नकाङः प्रमेनमहानभावः मानुषीसंवेषमपिपुभिपयंनोगकेतिते वीतप्तोपिकुपसीमीमपिपाहप्रभावःमानुषीमर्थेत
एनत्त्वमपिकिंनयामिमेगनतेमंकिंनयामीनर्थः मार्थसेह्सगुणेवामोहः तेनेवत्वमपियाक्रियासीप्रभावः ५७ प्रयहरितकामिलारेहियांमोक्षा:
नेजोजलपरीतानांपतयोवहिवरुणायमास्तेशक्रेहर्षेणानुयषुः भैमीदर्शनमात्रिमनोरयेनहर्षयकःप्रत्युषःकेवलमप्रेवर्त्ममार्गकरोत उद्गतानुगति
कस्तुमहार्घेनो सवासोगतप्रतद्गतःनयगतेणमनेनतद्गतमितिवाप्रत्गतमस्तालीमनुगदिकःप्रनश्नतिहनाविविहत् नहृदसानुगनिकःउद्गतानु
गतिकःप्रभानुभमार्गेशुउविनानुविनकार्यप्रवायमंहृतिकरीउत्लेभःनदनुगामिनःनप्तुलभःइत्यर्थः ५५ ॥ ५८

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

अथ तेर्दिग्गीशैः इत्यक्ततिपदृष्टैभैमीगृहं प्रतिचितवर्णाकराणानिपुणाहमः प्रेषिताः नयानयाः भैम्यागृहं प्रति नेप्रतिवमधयोतिध्यामेननिशृष्ठ अप्रकृताः
परस्परमताववच्छुर्पर्यागाण्यापकनाविप्रेषिताः ५९ तेविस्मृहिभिर्द्विबुधैरपिमह्नि इत्यवविहृद्दिपिमह्निः स्वर्गोविहायभूरत्रसता वताचाश्चर्यं प्रमेयिभूमि
ष्ठाः लेकेपानूपपतकर्मनिर्माणेनस्वर्गमत्रसमेतितिति पतैः स्वर्गोविहायभूरत्रसमेत्यतिप्राश्चर्यम् वतनेपप्रविहृत्तिर्यतोविबुधा अथवानाश्चर्यं यतः यो।
नामकोविनिशृष्ठनास्ति सैववीचेद्यविवेनवलति लयतिरसनीतिपावत् यत्नात्मनस्थितनिहृतयः सेवस्वर्गभूमिरित्यर्थः ६० अथवेगलेस्थितव
लोभिरत्नैर्भूवंशापिताः नेत्ररत्नेष्टाः पथिहृत्याद्गुणवः कीटयाः वक्रोहृताः स्वीकृताः सर्वेपमुद्रुत्सिताः केपरायेषांतेवेपितोत्रमितकेपरा
हित्यावधाः पारीणवद्यानविप्रेषांपेषांतेनाटयाभ्रसमहृतावतोकवक्रियापाविप्रेषारभाव्लोकिः ६१ अथपेस्पृहः किमेचयस्यायाटनस्यपुस्तमेव
श्रीब्रलेविनपैपेरथवाहिः पापितापुवसमीष्टरसाराः वक्रितोनमितकंपरवेषः प्रथ्वरुवुंलितमपनिहृवे ६२ किंवनमस्तनलयेरथवेवेने
वंशपातिमपलभेत स्पर्द्धेनपरमहूरमपपयन्निस्तवनप्रातिमहेपतनेनते ६३ स्तनविश्रमदत्तोनकिमावेभाववापवतेरंतरगाणेण
नयनेपनत्रुपः फलमेतेनेषपेवुवुपिरेविबुधैः ६४ वेतनस्पवरुणास्तरूपावंघटभागतोविहिंजलभूपं नोवितेनलपतेः किमुमाम
पामविस्मयरमस्निमितस्य रूपमस्थितिनिरूपनयातिश्रान्तिमापरिविवेशवनेसः कीभूतेपद्दृत्नापिमरेवः कालपवमकलेनजनेन ६५॥
सेशापितमपिनैवालभेत सेशापेमपिकर्तुमवकाशेनालभेतेमित्यर्थः निर्वोषप्रवरणेनसहैवागतरथेकेवलेनतेदिग्गीशाः पप्पतिम परेतुक्रमाप्ववनेस।
पेरातेनावदेवोपस्थितोरथश्चतिरथवेगतिरूपणे ६६ सापपविश्रान्तिरापीकोनकिभावोयस्यकोमकेनस्वपमेवाष्टकलनानस्तनपरिश्रमापरिहारिण
मित्यर्थः वतस्वरमानोमाप्यपत्नानविपुणमीटयोतलेतत्ररलेनेपजन्मनः फलमेनेतान्नवेतः नलावलोकनमेवतेत्रजन्मनः फलमित्यर्थः ६७ वरुण
लस्पवलस्यनाउरणेचीरतिविधिपनेजलभूपेननतेमापेतिपत् नत्रभूपपुरकभावेववद्दूलात्तुलसेननिमितस्पनवः कृतस्पचास्पवरुणस्यजलप
तेः नरतानोविनोकिमत्र अपितोविमेवस्वयमेवजलपतिः प्रवस्परमेनतिमितस्पाधिकृताः संभवतीतियुक्तमेवेत्यर्थः ६८ रविवेशासवनेसोभूषणे
यमोसनलस्यसैरंध्रीनिर्वेशेनयातिश्रान्तिमापयतोप्रावैः स देवोपापिमस्तेनलोकेनकालपवर्गोपतेकमात्रिनिनामकुसुममात्वदातिर ६९॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै. म्रानिः वतेमःनिवष्टिभागुरिरहोपमवाष्पोरूपमर्गयोविनिम्रुवधान्ना कस्सेपः ९२ भ्रमनलमत्रपानिमयेहृष्टावद्रिर्यंतापेवभारनेवनापेभ्रनलनाभ्र।
मितानलकर्णीनमविधायिनीमाभूत भ्रमिनेवहितापेमत्रभवति भ्रमनलनयाथमोयमत्रिनावाहिलत्तणोतिमाथीसमर्थः किंतर्हिकारणमित्याह न
टी प. थायीति यथमनलतारेतर्नभवति नथाथमनलतेवहेतुः भ्रनलःनलादमवेष्यकमेहेकामेकमेवथतिहेतन्वमहेतन्नेवविरोधाभासत्वेऽस्माथेयति ९१
५५ मक्कृतमनम्यनलसेवधिमामर्थतेत्रेममर्थसर्वलोकयाकः स्वमात्मानेसमस्तेषणेकोशिकमुलूकमेवममतेसमर्वांगीनवैचैर्भयंकरत्वातमहेहरु
गुतलकवालग्राहेप्रकोशिकरतमवः ९४ दमयन्तीयमभावेनामयन्तीयंसपवगुणात्तमाहृपवादलमेनहृमयन्तीयकगुणसहितीयोदमयन्तीय।
59 कगुलोनालीतियोवाहस्तमित्यर्थः यद्दमयन्तीयकगुणोयमः दमयन्तीयकगुणात्तस्मादृपवाहः सपकपवाथनामतनिवादृत्यर्थः तेवादृभूतं

यंवभारहृतःत्वतलायेरूपयेयमवमसविमद्धं नतभूदनलतामनिर्वीमानदपनलतेवहेतः ९५ कामयेयकमथःश्रूनकामका।
ममतिभिर्स्वीसतदीयं कौशिकः स्वमतिलेपवियपं ममतेसालकौशिकमेव ९६ दमयन्तीयकगुणादृपवादृभूतिश्रमितमश्रेपरिभाव
विस्मयायहृदयानिवितेरुस्तेननेभ्रुनमराःमवभूवुः ९५ भेयरुपकविशेषनिवेशःसेवदविरमराःकृतरवैः यथपवसनलःकिमितीडः
मेदमेदमितिनेरतरामभूवुः ९६ तेभ्रनहृयवपवरणार्थभूषणसममयसमरयाधा नसत्वेनाद्धिनपरंयातिमर्पत्रपतेर्थेवमितिनिराकरणः ९७।।

सयामीरभ्रमतमभ्रेनसेविविमतेदेवाः स्वहृदयानिविस्मयायदेतवेतः तेनदेवमौनेभ्रहृदयेयुप्रभावेनजाताः पराधीनत्वात्तेषांपारवश्यंवशानिजहृदया
मपिविस्मृतवेतत्यर्थः ९७ सर्वेश्रुताः अनश्वीस्तेः सवादेयाश्रुवानेः पर्येवभ्रतानेथेवहृत्वमानेतिरार्थः पियत्रपसमावः श्रेयरूपकम् सौदर्यमतो।
ताहिकोवाकतसविशेषाः सकर्णौलेयोनिवेपायथ्यास्थानमवस्थितयः तेः कृत्वा तेसराससनलपथपवकिमितीदंयातेः शतेपरस्परेमत्वः स्वतानुरूपत।
णवसोकेनेननलेथतकेयमित्यर्थः ९८ साविपमकारेलोकेनरनादिलस्येणयस्यास्मानदिथा साकासोवभ्रुम्नतस्यावरणयोगंयभूषणानानावेक
ववने श्रुलकार्यकियवातयामस्माहृणसमयः स्वयंवरकालस्तया केदिनभ्रुरमभिभ्रुवीकृतगवः सरयमार्यः पतानि नसनलस्यअवस्थि
तानि स्वयंवरणाभ्रुयोगादेवेभ्रुपरोक्षः रूपणानलमवभ्रुधेन भूषणाहिभिस्थविवर्जितानिभ्रतानिभ्रुरित्यर्थः ९९ ॥ ५५

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

न्नगतः प्राणतोपि यते येमास्मद् त्वमहत्वं वचाप्रवेदाश्रिवेमप्रवेतमस्तेनूनेयाप्यकमेणदशोयप्रीगतोवरुणश्चवलः किङ्किंविसत्ताय ईदृशोः सह्रियमवरु
णवह्निभिश्चतत्वमनिशफ्फमेनदृसमाणेविद्यापितमयमर्थः प्राणनामस्तत्वेहियासोपामोहध्यतितिलोकयाणपद्यारित्वात प्राणतोवाप्नेयामौवरुणश्च
वलोभवति नत्वात्मकत्वामेवपूयनाद्मप्राणतोवाग्नेयायासोयहिरदृशिभिर्भवति नत्वन्नगतः प्राणतोयेमास्मद् त्वेविभर्तितारशेवहदृशोनेयोहर्षोदयो
यावान्नातारपति १८ प्रसौभेमीयपेनेनत्वेनदहुणे ते प्रयवाहण उतेउभययायथोमस्मान्केम्रियतमानभवति नत्ववरुणेपत्नीनभवति प्रवरुणेम्रिय।
कारिनीनभवतीमर्थः तमदेतकेरतः प्रवरणपदेप्रवणतागुणानभित्तामम्भेमोहिकुणनभित्ता नयाविवेकहीनायतः प्रमतः वरणपदेप्रदः
मीतिलेभः प्रग्रष्याः यातिः प्रसाकरूतोयमवचनमेतन १९ रयेभेमीनदामोवरिष्यति यदिमनः सकाशादियदेत्तावदसमहत्वगुणापिर्मानवर।

यर्मयातमलिलेप्रहतापैः प्राणतोश्रितममेनगतसेः याप्यदहवलेवेस्तनवापेवेतमानिभृतमेनदर्विति १८ नैवनः म्रियतमोभयथा
सोप्रयमेनदहुणउतेद्रुणेनेवा यकतोभ्यापिगमृ मशणत्तामप्रतः कथमदः यतिलेभः १९ मोवरिष्यतिनदायदिमनोवेदनेयमिदमस्यमह
त्वे ईदृशीचकथमाकलयिष्यामिहिशेष्ठमयपयाद्मयप्रश्ची २० नेषयेवतद्वनेदमयमाश्रीश्रितोनहिवहिर्भवतास्मि स्वोरहेपिवनताकथमा
स्मेहीतिमेतिवत्त्वदर्षापिताटे २१ इमवेतममनमात्मविधेर्यकिंचिनयववुधीवुवुधेन नाकनायकमयमस्तनमेकंमामपश्यतिपरमार
(मासम २२॥

वेदवेनमावरिष्यतिरमर्थः यदिचवरिष्यतिनदारीदृशीवुरुषशुणतारतस्मानभित्तागनगुत्रीप्रयरमसर्वातिरिक्तामकाशात्म
हिशेषकथमाकलयिष्यामिनिश्चिमीममोनत्वविशेषायरितानवदस्मत्मात ममापिविशेषयापरित्तानात् तममपिवरिश्रीतिभावः वरुणस्ववत्तः
भण्यानत्वेवतेश्रीश्रितोहेरदहादहिनभाविनास्मिवतत्वेदहेपिवाकथेवनेयमोपिपदेश्यितोलतामुरुलितमासेउविसावतिनाकथंदर्पोपिताटे।
वुरुषार्थलपदिकर्मकतेव २१ यथाणेविवुधानोममाहारविविवुधो रत्वकमेणामनसानिश्चिमसकतंठोकिमपिनयमेतिसतमेकमिद्रप्रका
लाविषीवुधेकेवलंपरमरमेप्रलमवातोकत २२ सप्रतिकिंशुचितेविधेयमितिग्रयतियतिमृढ्येसातुगानोयमादीनोप्रलेटस्वाकमनिविशणः
शकोनलसवेवनेममसितिविधायवरमाणेशेमतिसम २२ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै॰
टी॰पं॰
९॰
60

सर्वेकः कालो देशनः सदृप भेदः समममजनितोजनदेहः वेसवः वेलतनूममसनाहोहे निमजन गुणैति समहपापामृतमस्नरूपालीभवस्निकस्मित मश्रेक
स्निछेदः ममसिद्धः नैषधः समिति नोस्माकं मतिःकथमिपेमतिमेघत्रहेतमाह मदीयाममनार्थमित्र सवीरसेननपतेरिव तपियेद्याममाकारमुद्दशनानीमः
पितराकारोहि गुणेदप्पनःइति ९२ भोः नलकयास्मीमकालेनवक्ञम् यस्मादेनोरस्माकमेत्रदृष्टिधोकार्यविशेषविषयेवायात्रयामुभयात्र
नि नतोहेनोः फलेसप्रयानघेवयायथाः इंहेमागिमार्थकिनागमिन: विंकिंनामीतिः प्रमपाचभामायसोपेवसमगनेमसितत्तनानदृष्टेसिकयासमी
मर्थः ९८ मादगायभवोमादृनापवाविशिषृविषेषणम् सर्वेकंयमाहीति देमातिशेषपिमात्माने गुणीद्विपमदृष्टमम २५ हेनलसुमीवयमर्थि
नमेतः नोमामाः स इतिहस्तितार्थंनमर्थार्थनिषमार्थवमानीहि तंतेमार्गसुभमनपनीयकार्यविनाभिरुन्मेहे २६ ईदृः ईदृशीवाचमुक्त्वा
किंविधेयमभुनेतिविमुग्धेमात्रगाननमवेसमरतभाः शंशतिस्मकपटेपटुरुषैर्वेवनेसममभिलप्यनलस्य २२ सर्वतः रूपालयागासिक
स्निवसनैषधः इतिसतिभानः मासनासद्गहदस्तपिरेवावीरसेननृपतेरिवविग्रः २२ रूपयाममितनलेसलगुणाया यायायाप्रभृयाचितपनः
नलयेवफलमसयथावेनाभुनोधमिरुमागगमिकः कि १४ पषनैषधमदंऊभृदेषमालनालवरिलमहतारा: यादसामपतिरेषवृशेष
कासितारमधिगच्छसतारोः शर्धिनोवयममीसगुपमलोनलेनिफलितार्थमवेहि श्रधनलगामपासवलेदृऊमेहेभवनिकार्यनिवे
दम् २९ ईदृशीगिरमुदीर्यविदीवानोपमासनविशिष्टजभावे नाचविनमभिधायपालसंपोशावावधि गुरुगुरुरम ३१ शर्धिनामा
द्विपिताविलरोमांवनरपःस्फुरकदंभकदेवत शर्वेनार्थमिवतसमरणानासमपणामकरणाग्रपतिसे १८॥

नोषमासनलसमनोवुभुमरितिभावः प्रचवचननैवगुणेनार्थम् यतोसंदमगुरुर्हृदमतिः पोशावप्रभृतिगुरुरव्यापिता गसीमर्थेत्रलेनोषमि
समरः ३१ शर्धिनाग्राह्यविता निदेविलानिरोमाणियस्यहृषेलीमहः इंगगमईदृशः सरपः समात्मानमेवविकसितकदंवकसमसमहृदयाणा
मकरणान सुरेमानोस्नार्थमिवसमर्पयामासपुलकितेवपुःकदंवसमसमहृदयमेभवतीति सामेगमेवरसेविनकदंवकदंबकोकान्ता ८
समर्पयामासरसर्थः १८ ॥ अमीभिर्दिशामीशेकेइः प्याणेयमामर्थविशेनरतिशोभः श्रयाउपाणकयेवित भवन ॥ ९॰

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नाहशमेनेर्ष्याप्रेवस्त्वमदायन् कथमहोस्राचर्येईदृशोविरोधमनसिकृमान्नेविचार्यनलेनविरंसम प्राप्तिमपायःकृतःमनसिकृमेतिकारणे
मनसोश्रद्धाप्रतीचातोऽस्तिगतसंज्ञा ७९ पाप्मापायविवेकरहितेपाचकमायेत्वयापिममलेपीच्यमानेपजीवनावधिवक्तुंत्वंमन्तमेत्वलेभ
मितिसंबन्धः यद्यपिश्वमाकंस्त्वंलभमिमर्थः ततोपिनेत्वंईदृशकिंदुर्लभंदत्वाचेतस्त्वयाद ८० परंविचार्यमाणोजीविताद्पिधनाद्पिश्रेयसीमे
मिहृदिवर्तते सावत्वमेवनसंशयेतमर्थः यस्याःश्रेष्ठाःकोऽपीमपिकलानिश्चयेनसकलाण्वीनार्वतितनलभते ८१ एवंहिगीर्वाणनाममभि
लषितेकथंमीयतां श्रद्धायाचितमेवसत्त्वंकथंनदीयतामत् कथमपिन्नायेनदीयेनचमाधोसावाक्कामर्थिनामभिलाषेजानन्नपिधःश्र्थि
वागवसरंप्रतीक्षतेनेधिगस्तु ८२ चटुप्रियवचःचटुवाटुप्रियंवाक्यमिममरः नप्रियांचटुचाटूनीयारवःकाकुदैन्यविकृतःस्वरस्त्वाभ्यांविदु
र्लभेदिगपिपिःकिममोभिस्त्वादृशोकथमहोमदर्थीनैईदृशोमनसिकृमविचिन्त्यैवपेनममप्राप्तिविचाय ७९ नीविनावधिवनीयकिमा
येयच्छमानमखिलैःस्वलभयत् श्रर्थिनेपरिम्लायप्रशर्णाकिंविनीर्यपरित्यजनवेतः ८० मोमनावृहदिमेधस्मात्स्वनीविताद्पिथ
नाद्पिगुर्वी नसमेवममसार्वतियस्याःकोऽपीमपिकलाकिलनोर्वी ८ मीयतांकथमभीप्सितमेघादीयतांकथमयाचितमेव ते
धिगस्तुकलयन्नपिवाक्कामर्थिवागवसरंसहनेयः ८२ याचितेनचटुकाकुविडंबैर्विनेनवहूयावनलम्नान् श्रर्थिनायदवमना
नैतिदानातनुलम्पतिविलंबदानः ८३ यत्प्रदीयमुपनीयविलंबैर्दीयतेसतिलमर्थिजनाय सार्थनोकिविफलत्वविशेकायामपू
श्रपितेनवहूनायाचनेनम्रूनालज्ञा वहूयाचनलज्ञालविनेनार्थिनाकृतादात्म यमापसर्जयति संसृष्टानितनमा (केरपमस्तविकिता ८७॥
पविलंबदद्तानेनत्वायच्छति पापदरणाय श्रेयस्समादनाथवदानेदीयमानेमस्तताविनष्टरपापमेवजनयतीतिभावः ८३ वदमैरर्थिजनश्रद्देयं।
हिरण्यादिमलिलमुपनीपदीयनेश्रतियत् साविलंबमनेनात्वयः श्रर्थनायांवातस्मायाोऽकिमिदंमेदेहीतिवचःतस्माविपलत्वनैयार्थ्येनत्वयाविधे।
कानयाचानात्तोपचासलेनमूर्खाविधमानोयाचमपमस्तः तेनमर्किनोमूर्खागच्छतोयोपमस्तारितिवा नम्नाविकित्सामूर्खामनस्याद्दिमजीवना।
नायजलेदीयते श्रर्थिस्वपस्थितेदानविधिसिद्धयेनलानयनविलंबोपिनकनेव्यस्तिभावः ८८॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै.
टी.पे.
६१
61

अर्थिने यन्मे वन्यजनवरणमिव नरीयं तेन न तत्संक्रियावेदनतिचितिवमप्रमयः किं तज्जीवनमपि याणांग्रुपिरस्मावदेयमित्यर्थः अथ च पनमा येरणवत्तुकशलत्
णात्मणोपेतेन नदेयं किं तज्जीवनेन नमपि मतिपाद्य अयमत्र प्रमयः एवसमर्थ्य किं विहस्यः श्लेषोक्तिः यतः इत्यदानविधिहं स्रेदेयमिति आमाकथयति
कोटयः कृशावजलदायी कृशोपोनेन जलदायीनया कृशावलग्नामिव जलदायीव कृशावत सलिलोपेतदाने संकल्पपूर्वकमिति हि विधिः कृशामिव जीव
नदेयं कथयतीत्यर्थः ८५ एकसंपर्कनिहितेन पद्मेन स्पानिवासायनयोः न नमोहेनोमतिमानर्थिकरकमलेन स्वःश्रियाः वामशहं विदधीत यतः
देवि मलेपाद्यपाणीतिवा पाठः ८६ अर्थिजनमनोरथपूरणाय यस्य सोजन्म न भवति तेन उसे पूर्णमर्थे भारवतीनतुमैः एवगिरिभिश्च स
मुद्रैः एतेषामपि कविरुपकारकत्वात् अपातास्तु निरर्थकत्वादिति भावः ८७ लब्धोजन्मनो जीवधनानि मस्यापरस्मैकदाचिदपि मादसातनायास्थये

अर्थे नेतरणावदनमार्ये किं तज्जीवनमपि प्रतिपाद्य एवमाह कृशावलग्नदायी स्वयदानविधिकि किविरम्यः ८७ एकसंकरविगर्हितमर्हन
श्रियकमलमाश्रयणाय अर्थिपाणिकमले विमलेन हामरेस्न विदधीत सुधीस्तत् ८८ याचमानजनमानसहस्तैः पूरणाय बत जन्म
नयस्य तेन भूमिरतिभारवतीयं न द्रुमैर्न गिरिभिर्न समुद्रैः ८९ साधनानि कृपणाः खलु जीवेत्स्वस्य यामयतनानुपरस्मै तवैषमकृते
ममविधेयमनायि यतितानि सस्तोपि ९० मामकीभिरिह याचिनवश्चित्रा नयातमवममजगमाम् यच्छ्रामपि निवेषितमन्ततनिष्ठक्रियोस्त
कतमस्तवदीयः ९१

मितिभावः सप्तपञ्चकृपणो ममतस्मिन्नर्थप्रार्थ्यकृते स्तनोपिगतयापि पिनार्पयतीयत रूपमेदनार्पनार्पकरो
तिनार्पयतीति स्वनस्य हृियनेरपोडाति जीवस्त्वदातिमस्तनस्मताय दयातीमर्थः पृथचमसे याचितोपिनदात इत्येवमाश्चर्यमित्यर्थः देया
चिताया चितयोर्यया सेस्रनामतेस्मभवः सैषेनिसो विलेयो वेमादशपाणामिति विसर्गलोपे संधिः ९० अमीभिरेवैर्दिविवर्तमाने दास्वर्गक
लहुत्वादिकमवगाणछेहमुविमाषावितवाङ्मियिपप्पणोनिवेशिते सर्वेभ्योपि व हरमेभ्यः सकाशात्समस्त्यकर्णालोपनतहृत्वपप्रोनिवेशितामि
तिपत इतिवासंवधः तदेयोपशासंवेधीपमतिनिष्क्रियः पतेषांदेवानानिष्क्रियः कतमः स्यात्यतानदेयोदेवसंवेधीपतनिष्क्रियः यतस्य पत्मेतिनिष्क्रयः कत
मः स्यात् देवानायपाः संवेधीनिष्क्रयः यशामस्त्रदेवः संवेधीनिष्क्रियः अथवा पयहितिहयमद् यपेतपप्पोनिवेशितेनतदीयपपाः संवेधीनिष्क्रयः कतमो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

अथैनं लोभयन्नाह अनेकविधैः पिकयपरलोकेयामतिदायाणान्तमतयायोषितमपि धनेश्वरतीति कदम् इमे वै वर्धमानाः करुणावेश्मयाकामामावेधुरस
ननसतत्त्वनमस्तु परलोके नैतन्मिक्काति अथैयपरलोकगतमेनेतनमितिक अर्थितेनेदं लयपरलोके उपतिष्ठते इमर्थः अथैनेतिरणागतोत्स्वरं तत्समन्तेनोक्ता ४०
इहलोके पञ्चगुणाया इहकेदि विकारि अणिमेदादिष्वत्र वर्षशतमस्त्वीति हादि श्रावणकायमवर्णाये इति तिमानि प्रमयः आमर्षेतिवाउयोगश्चकेनाभ
विषयादायमवाप्ययोरिति तिष्ठन्ति निषेधः इदं शेदानमाशेदानार्हं अथमर्णामरणायाम इति किञ्चित् नहिंसाभुः सजनपवलभते सोपि स कृतेनैव
इलेभवादिमर्थः किं कर्तव्यमसीदद्विनसमावलेपकिके परलोके भवे कृ सीदेहार्यमीविकोकर्तेनार्थेमयमर्त्येस्वकृतेनेति हसेवेयः ४१ मनलः प
वमादिदानमयशोमानमुहूर्तेन विविमनोदेवामहत्वानवोचन किं कृत्वार्थमिर्इलेभमर्थिविषयइलेभवा उत्तमिनकातिकेयाच्यमानमुत्रेयमप्यथा।

लोकपथपरलोकस्वरूपेनादाविदायनिपनेयनमेकः इमंशुवेलतनदसनिनीयमर्थिवेप्रहृदयरयचिनः ४० दानव्यवमयवर्णामिहवैक
याहिकेरियणिने इदि विदारि साधुरेतिसुकृतैर्यदिकर्ते पारलौकिककृसोदमसीदत ४१ एवमादिसविविमंमुहूर्तेनानवोचतपतित्रिष
धाना अर्थिइलेभमवाप्यमहर्षेमामाच्यमानसहवमुदासितस्थि ४२ नास्तितमननकयतिभेदः ममममनतिनोननिरेहः वेसवःवेलत
नूमस्त्वादारहिः मननमुपैतिसमस्तयायो ४३ ममपःकन्ततुकपत्वावायमेतणापध्यवननेति इदं शोपविणामेतिपुननेः एवं सहपत्रः

मानोदानायाच्यमानमुद्वेलामोहि अर्थिनोइलेभः यवाप्यवहर्षेयाच्यमानोतियाठः ४४ ननमदेहोमनितः अपनेरमनेभो (सिनयेति ४५॥
मेतेनैवननितिरतिसमम् तथातमननकवतिभेदः कार्यकारणाभेदस्थनानीतिसमं तथातमननकयतिभेदः कार्यकारणभेदस्थनास्तीतिसमम् न
इहेतमाह अमलमद्वैतीनिअमनादासेषांभवतावस्थ्वीतिसमनेयमस्तेनिमज्जनमुपैति तत्त्वमयंप्रथः शरीरे भुज्यमानानन्तनमेभवितमहेतिति
यमेनत्परमादिविशेषवत्वात् कस्यकल्पमकेउलवदिति समामतोद्यामिः यथाकार्यस्वकारणादभिनेतत्परमादिमतयानदधुक्रियाकारित्वात्
येनैवं नतदेवं यथातिलजमेतनमिति अत्तवमत्तते अमनत्परस्यादिमतयामननमयुक्तोतियायत्पार्थक्रियाकारित्वेमसत्वेनात्र भूयमानेद
वशरीरेषु तेनामतनमतायमनादयंतभेदस्यातिदइतिमननवइ अइयेपवोपपघनेनकठिने ४२ नतुअलेममनपकन्तत्वमहानुभावादिषि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ने.
दी. पं.
६२
62

कथं तर्हि ज्ञातमित्याह इत्युत्तेभवद्भीत्याणलवणेफलेपरिणमेति तन्नयेतिश्र
मालेवनगोवेरपायेत्तिकमहस्थलेमस्वनवणोजानमितिनयुक्तस्तेत्यर्थः कथं तर्हि ज्ञातमित्याह इत्युत्तेभवद्भीत्याण । किंविशेषणमेतत् परिणमेतिपरीपाकेनाभवनोत्यर्थः ५
मृगाकस्मात्कनयुक्तपदणोमितन्येतिप्रकर्षेणाप्रकाशोतेयद्धापदार्थेत्याननेनप्रकारेणेत्यर्थः किंविशेषणमेतत् परिणमेति ... तयाद्दष्टाश्रुपिद्दवनाद्
सर्वसहनमेवन्नतेनजन्मयमस्मनमात्यांकर्मेहक्रमरूपमित्लोदेवीमतिश्रुतिस्तु खलुयथामतिमोद्दैवद्येन्नात्यनिष्टाभवति तथाद्दष्टाश्रुपिद्दवनाद्
वल्लभनिष्ठाकृतेनार्थः इष्टोसर्वमहेतिश्रमितावलवधाहेतोरस्यामभूमेयंयेलोकपालानिजैश्रराणकमले:श्रतोक्रतयश्रयहेतुते ५५ पापाणवर्षेनेकिम
पिश्चतोमापिपिकेवावस्तुरतोमानरयेतासुद्दृढकितेनेनवस्तुवासोपपुनर्रतयोपुष्याकेषरनमचेत् प्रवेश्यमायोभोवादिकः कथयतीत्यहस्तु
नः किनामास्तु किंनामभवेत ५६ वीतविशोकेनलेप्रश्रुयेणवश्रुकवतिमति प्रयानेतरेणाकःकार्यकेनवेगुरुरुगिरेमेवववनेप्रयवगुहरिति

प्रमतिश्रिपद्दिलोवलहेदेवीकर्ममेसर्वसहनवलनजन्म इयमप्यहहस्तननमस्यापनिजेस्मयपादपयोते: ५७ गीवतावपिकिमपपिके
वायन्मनोषितमितोनरदिवात् तेनवन्नरणामर्वतसोपवनवस्तुपुनरस्तुकिमीरकु ५८ एवप्रकवतिवीतविशोकेवीरमेननतयेविनये
न वक्रभावविषमामयशकःकार्यकेनवगुरुगिरेमेवं ५९ पाणिपीडनमरदमयममाःकामयेमहिमहीमिहिकापो हृपमेयक्रहतनःस्मर
भीतिनिनिनिनस्माहविरपिनिरम ६० प्रामस्तेशानमपिलितिभूपास्त्यराधिवसितेबलेनकृपा: किंयहार्दविनजायतितेनेभाकृत्यकनम
स्तवलोस्तु ६१ ॥

पाटेकार्यकेनवेगुरुरावार्यःश्मर्थःप्राक्रोवकाभिप्रायेणावकनेनविषमोऽर्थोघोऽरकश्शवावमस्ते ६० नस्मोभयाविवाहेतुवंवयेकामयेमहिहम् वेदसो
हर्षेणावशितयावानितकाम: श्रनपववविरस्मकामभयंमनक्रान्नहोपेक्रम प्रयवनलवेवचनमिवयमादिवचनमपिमनसिविधाय कपटेनाह् देव वेद
श्रहेमस्माःपाणिपीडनेकामयेकोहर्षमहिमहउत्सवःसोयालीनितेनोमाकेमयेममपाणिपीडनकार्यहमंउाक भोनितःस्मरत्वेविरायस्मरभयनिरस्य
विहरश्रमलेपणोदेवापिकः प्रयवभोनितमस्मरभीतिस्मर हपस्सकामणमनस्सकामाङ्गीतिनामीहिश्मर्थः विरसविरभावेविलेभंनिरस्मामजसनवेरविमर्थः ५८
श्रयेहितिनिहितेनाविभम्नयेयवीभावः नेनोपरामिरसिषेमेशातेरूपा:हितावासते शतनिमत्रपलवाणा श्रुतेवरत्यर्थः तेरूपाःकृपाःखलुतेकत्वादि ६२
मर्थः नेतमसिरश्रहारदयोगहाविशेनकिंनयोमिते तदपिकतमोगहस्तेरणावलात्येपर्मर्यमिणोरभेदातलाप्रहृतस्यगुकः ६२ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

विघ्नेहस्यैवेति विश्वरहस्यानि रहस्येकानि विवितिकानि प्रसभयः एवेविधानि नियनानि येषां ते विश्वरहस्यनयनाः वयमनपत्राणायेस्वकुशलेषु ईनानीमः रहमे
मोपविणापलत्तोगारहस्येतो मेवहत्प्रभावेनानिवच्छवयेमर्वेषु विनतभेमहि १० श्रुतकृतनामतोपिविवेकाहिगुणस्याश्रयतोश्रुयत्रपिपाकः सहस्राय
मानेवोपेतमेनेनलेश्वरपिनकामःसव वचोजातकश्च प्रवकवेगमानतोपिश्वमेवायाःस्थानतोभजनपिमपदेश्मपश्रमवकेवाणोहित्रः पत्रविवश्चमि
ग्रथिभूपिविप्रिपेकरितिकुग्नमयः प्रयाजवेपतुष्टापो ११ श्चेपहरितिमातः नेननेनरैहम्यवचमेवकपदकोरिलेतानवान् ग्रुयतस्याकपटके।
रविनेवावीचावचवाव हियस्याश्नेवेमाधुनेकरिलेष्ठविषयेनीतिनभवति १२ नन्मातरेमयेवकृतानोदुरितानोपापानोसेयग्रुयतरनाश्च।
घाधिकम् यत्रश्चनरनाकयपयापरेवाणिचितमयाक्षेभवदीयमहिमानेप्रभावमपिनेतमयाकर्नेवोक्तति भवदातानेवनेपश्चिकीर्षितेन।

विश्वरहस्यनयनावयमेवनकुत्रणेविधिमगापमवेमः त्वामिदैवमतिविश्वरहस्यनिर्हेतिनहिलभेमहिसर्वे १० श्रुतवेशाजनितोपगुणस्या।
स्यानतामनुभवन्नपिशक्यः ह्रिमेरेनसन्नमाश्रमपदेसायकेपत्रविवाजनिवकः ११ नेननेनवचेमोवमवोकसस्मवेदकपदंपदहश्चः
श्रावरेनउविलामयवाणीश्रानेवेहिकटलेश्चननीतिः १२ सेयश्रुश्चनवनादुरितानोमयजन्मनिमयेवकृतानो श्रुपदीयमपिमामहिमाने
नेनमिवतिकथापयपारे १३ विश्वविनमाविलसनकर्योधयेकार्यपरिपंपितमोने ह्रीगिरामनवरमस्तुपुनर्मानीहृवेवपरवामापरा
स्ता १४ एतमोविमलदर्पणकायाससुवीमविलेविलतवे नेपिकिंविनरथेरशाश्रान्तागानपसमरशोविनयोतम् १५॥

सापाधिकफलमिमर्थः श्रयेवकपदार्थःविवविनार्थेलश्रुपदीयमहिमानेमहउप्रावश्चमहोमुहीमत्यसोमानोहेकारश्चमहिमानस्तेयाजेतेपरापवितवो
क्ेति सैवेमयेवामजन्मनिकृतानामदुरितानोनिकृत्सापनोकमेण उप्रस्नाकियदस्मतेमोनिमममिमर्थः १२ विहविन समस्तसतोकसहदयेनानी
य श्रुतत्वममापिहृदयेसतमेवेति भवदवनोनुरविपयेमोनेनन्नुके नयाश्रुर्याणाश्रहनाकायेसमविहृतेमोनेनतऊर्योमोनेकृतेयिनोकार्यमतिवे
योभवतीति श्रुतिगावश्रुर्य नम्नतकार्यवेतिवा श्रायेमकार्यपरियेवोक्षर्थः मोनेश्रुतगिरामपानकियते मयानहीयतेरमाहिनिवेधवृपया नमाविवेन
वरमस्तवनःपरावाकश्रुथिवागपरास्ता श्रुतिराकृतामतोसेहनेवमस्तनतिराकियतेवेन सोहृतेवमान श्रुमतिविहिरमनुमतेभवतीतिमापनत मोवे।

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै०
टी० पं०
६३

यत्रार्थहानिः निषेधोऽन्योन्यत्त्वस्त्यजनतामुख्योमंगलेनैव श्रेयसीत्यन्यथा कोऽपि भावः ॥ १७ ॥ येषां गुरूणां विमलत्वं पिनाकी पाककमलमपि त्वन्नवेसंगुलवेष्टयमते व
त्वनिश्चयेन मत्कार्येनेऽतिशोषः तेषां रथाः सर्वे तत्र भूतानुपिष्टयमीरश्चोपान्तं किं विनश्यकीर्त्यीयायमहानेन महत्योनोविना ॥ १८ ॥ इहममनेपयोभेषोवीर्येवार
भिगकाभितमाहतेनेपुण्याकं कर्त्वा पिंट्टशोऽपि किं स्पमानां महत्तां भावतां समममन्त्र्यावेवनेहृत्याणि निना तावनयमालेनकाऽः प्रवृविनार्थसंदेहान
तज्ज्ञानावलिश न हृत्याणि विनाशलीमर्थः पुलनयमात्रात्मनवे नलतावृविनयोर्क्किषिये पूज्योऽनिल्वं शंकेऽपर वेधयन्नानोऽप्रमावृतोभवतां महतोऽजातो मन
पुरुषाणां समाश्रैवनेश्वनवमनस्य ममहत्याणि पिनप्रसन्नापिममभवल्लजनेहृत्याणि किंप्रमहत्तरतिमनशाहृत्भावः यहाऽहृत्पनोऽपरवचनयहृतानानि
हेवनमहत्तासमाधृतोऽनसमात्मायेभवतामनन्यापि नाता वे चैनश्रमने समहृत्याणपि महोऽभिनयममः भवद्योपि मनतातिरेवप्रेयसोऽर्थः ॥ १९ ॥ योऽहना
त्वाभेऽपाविषयाण गुरूरुत्तमामि श्रीतिभवामि गुरुहर्षहृते मोहमेमिमामोमित्र यत्नहृगवस्य मोहेवोऽरहृमंरतितंकथंप्रभविनाशिच्तनयूयमवकथयत ॥ २० ॥

यामि यामि इत्वरीत महेतहृननोत्कर्षवासिकथंवर ईदृशोऽनमहेनावननानावेवनेमममहत्याणमहत्याणि ॥ १९ ॥ नकुमामि विरहोमुरुरसमोहमे
मिवमुहृनमहृत्यः सुतथा प्रभवतामिरहंसरतिनंसकथमीरगवस्य ॥ २० ॥ कोमनोरथमयीहृदिकृत्वापरमिमन्तकथंसनतदेव भावतु
मिमवलेविनमोऽोऽइनेयाहि लिपया विरुणापि ॥ २१ ॥ यामिकानतुममयवमाहकोऽनिरीतनमपि त्वमनेकः रतिलक्षनयवेऽववियत्रस
(विषमितिऊयऽमारी ॥ ५ ॥

मनोरथमयीमनोरथकल्पितां यां भेमीं हृदि कृत्वा योऽहं जीवामि सोऽहं न साम्प्रं भावतुमिमतियावगोपनेनयेम गोपनेन वा
कथंकर्तमोऽयुक्तेः न यामि हि विरूपामिवियाऽइनेयाहि विषयापरवशाः सन्तोपिनमृत्युभवतीमर्थः यद्वा मनोरथमयमभ्योहृत्वा मपियाहृदि वत्सिहत्वामन
लिपि विरविरहृवेदनलिते निषास्ये द्रव्यासिजीवानिवाभ्याहमममेभ्याः तनरतुमानानिरयनन्तितालिपनादिभावगोपनेकथंऽवे यतोविरुणापिविषयाऽ
नेपति ॥ २२ ॥ इत्यनेभावतामिवहतेभ्युकेसम्प्रतिदृशोनमपिरहोरयायमिमतन्त्राह यामयहोमेऽकारतापयेमिमितियामिकाः तान्त्रपवासांनिमतोभमी
मेतः त्वरवर्तिनीमाहयाः त्वहः उनमोवाकोनिरीतितनपि एकः यावनविरूपतयामवेपापविहायपूतार्थयाऽर्थकं नातुमयेवतहिंगवेममताह रतिपा
लतेनमवेरमुस्तनेवरिये पम्पोरशोऽपियकंनकार्येविपसिनिनमापोमर्थः यतः साऽकुमारीकामलोमीकोमलहृदयावपुःकथंविरहतर्गनोऽपि साविषासेन

नैषधटीका ६३

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

आरथीति रथीविमारभ्यरात्रभिः जीमूतवाहनादिभिः कृतार्थैकृतमूलपद्दा आरथीविरथीविमर्षैतेरथीवेरथतिप्रपतोयतालोकेनास्तीतिहामभिः क्र
तमूलेयपशः कथंकृतमूलमिमाह प्राणापवप्राणामाचारिणामेवप्राणसीनामूलापकाङ्क्षयप्रतन परमेमूलेवेप्राणामेवार्ह्नितिनाधिकंमूलमिम
र्थः तपस्तःप्राणेभ्यः प्राणगुणेनमिप्रयापप्रोणेनभेमीलहणेनमूलेनकथमदथे मेष्यामि पुकमूलेनहिवलनवेध नवपुकैनेमर्थः ॥१०॥ अस्मेभस्मैभ
मीपुहिरेपमर्थः भवद्भिर्मिपियपापार्थेनाकृतानाहदेवमपापिभवत्नभेम्भरेपोनार्थेनाकंतेपुकाऊनः तर्हिनक्रियतेरमाह भीमनेवार्थःसपवपरा
विपयोयपस्ननतञ्जीमनार्थपरेतभ्रनपावनेतमपयोवेपुपमेवगुरवःकरणेपा यपावत्राभवेवभेमीनूपार्थेपावनीपः सावाम्भवद्भिर्वोपदेष्टव्याप्रप
पावयोवावचनान्त्रमितनादिमर्थः ॥११॥ मयममस्माभिःकृतामपियोन्नामनिष्पापेवपतिवेध्यास्मानेवपाप्रमानस्यकिंननेलज्जेमाह निमपुपास
आरथीचकिलरात्रकृतार्थैप्राणमात्रपणसीमपप्रोयेत आरथीकथमहंमिपपानप्राणनःप्राणगुणेनप्रोणेन ॥१०॥ अर्थनामपिभवद्भि
रिवाभ्येकर्तेमहंतिमपापिभवन्त्र भीमनार्थेपरयार्थेनवावेशपमेवगुरवःकरणीयाः ॥११॥ अर्थिताःप्रथमतोवमयंतीयुपमनरूपुपास
मपापत् हीनवेद्युतियनामपितद्ःसाममापिस्वतरीनृतदाप्त ॥१२॥ ऊर्ध्वैर्निहस्तनयाकिलतर्वैमोमवशीनमरशेकृतमास्ते श्रीउमेष्यतिपरेम
पिरदेशेसौकरिष्यतिनमावलपुष्पो ॥१३॥ नमसीदृत्तविदृत्तनवेदहमममसहशोहिममेदं हामस्तेनवमलभानत्रसंछिनर्हिपिमृगमिरवो
पपिकेन ॥१४॥ हिरण्यानिगदितनाभिनितदानीमाकलपसेनलमवलारिः शेसतिस्मकिमपिस्मयमानःसात्रगाननविलोकनलोलः ॥१५॥
भवदपमनेकृतामपाशपेमपमनपवेभेमीमर्थिनारतियत ननमहीयेवाचनेपतिपतोविलेपमानानांप्रपाकेलनानाम्नीतिवेत मन्मूर्हिसालनाप
मापिप्रप्रशेनास्त ॥११॥ परस्त्रीविषयेभवतोप्यहमितिरत्नविनापोनपतिमाह भेमः सर्वमेवमोवरीवेकिलनिष्प्रयेनोगीकृतमास्ते श्रीउमेष्यतिपरे श्वतमा
भेमीमपिरहलनयपतिपरेपुप्मानसीकरिष्यतिविव उशीहृतमितिभावेकः ॥१२॥ तमेवदेवनामप्तसोदव पमवाभावत् कार्यसिद्धिकृतेविदेनवि
ददरदंहमेसमामप्रसदपामप्तपुकमतिप्रयेनापुकमित्यर्थः अपापपवशेपपिके श्रेनोपपिकेनात्रपापेननकार्यंविकीर्णमिभंवद्भिहामतेवत्रयामात।
नमाप्येभेमीरूपेण्याभिदेःमस्तनमनेववरणाउग्मतेवेमर्थः ॥१४॥ मसाकेनलमनारप्यानिवयवानिनदाप्तनासात्रगानोप्तनतारीनोप्रवोवालोक॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै.
टी. पं.
९४
64

नेनलोस्मन् किमपीशान केनापिहेतनावास्मयमानोमेदंहमन् शोषालिस ॥१५ भोगाननुभवनाचेदकोऽस्येवेनेदंनाभियायिनकश्चिनेमोमवेषोऽहतस्यमहा
ज्जलीनस्यहृदकश्चिनिनमोनकामिमर्थः चेदवेषोऽस्येवेनेवायनेनकालेकिनेनदस्येचयस्मते अर्थितस्याकरणेभवतोकार्येनजवेदतिनोक्ते यस्तनागी
जनमेवग्रनपवार्यित्रसेनेवोगोहतनकाम्या नेनिहत्वावास्मादस्माबानिहूति यस्यकाऽऽः काममभोप्सेमादनम् ११६ इहमाणिलोकमंगुरंदधेना
वलोकयामिस्तुयमेवभस्यतेविनश्यतीतिभंगुरे भेजकाममिहेचुरतिकर्मकर्तेरिगुरच् विनतेमिथ्याभूतेवाकथनावलोकयसिपेनमनवलोक
नेनकृता मोमीरयवापिवुहिपमेयशासीयदिमकेवलतितरलाभवतिवेमीहतनपमागोदिपमेयशसोविनापापभवतीति ११७ भुवनमुग्मगेण
भवनाक्लेनाहणेनकेनापिनाजेनि येनयाचकमनोरथानशक्तिः भ्रष्यकलस्मादिदिः कलंकीनातनकष्टमेमकलंभवानपिसमाभूत कलंकी

माभ्यपापिरपनेभवनेदंगोहिमिरमनवेशधुवेन लननेनरमनानवबास्मादर्थिसुलयमगीकृतकामा १९ भंगुरेनविनश्येनकयेवा
गोवलोकमवलोकयसीमे येनपमेयशसीपदिहातेपीरस्येवलतिपीयनवापि १० कंजलेननिजगेमकदेवः प्रार्थकेस्मिनमशरीनेयेन
देहयानरजनिष्टकलंकीकष्टमत्रमभवानपिसाभूत ११८ यापरहिरपियामुखेश्रशपावमानमुनयावनुहि हादशासमकलस
कलंकः पीतभामिशशांकः परमेकः ॥१९ नातशाणिपठितोकिमपाठिविस्मृतः किमथवापठितोपि श्यमर्थिजनमेयपदेल्लावेल
नेवलवकारनकारः २० अब्रवीतमनलंकनलेदलस्यमुजनसिपशः शामिकलं कलमहत्तमनिमर्थिनमिथ्यनापकोपिश्यानमस्य
(मिहाम: १२१ ॥
माभूदित्यर्थः ११८ याचमानमनुयाचमानेनलक्ष्मीकमयाश्रयरहिरनिरोतिनेमासया अनादरावादरहितिमर्थः नयातुलेन
हृ उविवशियवचनापतुकि: याचनतुष्टि: हर्षश्रमनामकलसादयमगुणिमः कालंकः यदेहवनःशशांकः अमस्याः परंविचार्यमाणेकोमिहेहन
अनः कलंकः ११९ अलगाणिपठितोभवतानकारः किनेपठिता अथवापठितोपिकिंविस्मृतः श्यमर्थिजनानासेशायपपदेलाश्रुतियमेनोभ
यदेशागामिमेतयावेलनेनकारमकारविनु १२० अथानलोशिसेननलंमब्रवीत भोमलेदंचेदमप्रमं त्वदेयशः कस्मिन्निमित्तेमजसि नमोम:
कोपिकस्मनहत्वाधीशंशतमत्रमिहमर्थिनेनापरत्यमर्थिनमितिवा १२१ ॥ नमोनमः ॥ ॥ ९८

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

समस्तदेवानामुद्देश्यस्तद्धपनयनाभिलाषः तत्त्वेऽत्वद्भिषेकः कृतोऽनः समस्तत्त्वसमताममरमयस्त्वद्धपनयमोऽभिलाषोऽनद्भुमत श्रुमोऽहमेकस्मादिदेवाभवेति
इतितमस्तेरस्त्वभिलाषश्रुष्यानेत्वद्भिषेककारिणोऽनोऽस्माकं योऽभिलाषः अयमसमताममरमात्मनाममोनास्तीतिश्रुद्दृंचवत् तथैवतत्तस्मादितिस्तुतिश्रय
वतमस्तेत्वद्भिषेककारिणोनेऽस्माकमयमसमभवानसमताश्रुद्धमयामसमोनास्तीतिश्रुहेकार्यमुचवत् इदमेवकार्यमयाविनानसेवनीतिपाहहृदयाःवयमिवा
मावेणापिमायथामर्हतिभावः १२२ अथयमःश्रुद्धश्रेतेनलेखाह भवीरसेनकुलमहीयमकाशकतोऽनमोमोहोविश्रुभूपतिश्राकादपितमित्वनोतिय
ते ननुकिंनवचरद्वेशावमतेः मरयोमयैहीयमश्रुनः चेद्देवशाश्रितस्तनमसाभिभवोनश्रुकर्मर्थः दीपनाश्रेद्वेशाश्रितनाश्रतनमसाभिभवइतिहे
नमेपादनात दोषोऽपिशिलावोद्देशेनतमसाभिभूयते वेहोऽपिकलंककरेषु १२३ योराहुणाःमेरुः सकठिनानोकिमपिसामामनिर्देशात नश्रमकलेकिमा

नविहमतनकदापिशुद्देयः स्वसमस्तामुपनयनभिलाषः नत्वदेत्वद्भिषेककृतोऽनः समस्तत्त्वसमतामदमय १२ श्रवीरयथयमस्तमहृद्देवी
रसीनकुलरेपतमस्तम् यत्किमप्यभिश्रुभूपतितत्किंवेद्वेशावसनेसमहशौते १२२ गोहणः किमपियःकठिनानोकामयेश्रुरपिवाय
श्रवेव नेतयोरपिहृष्याभवद्दर्थीहाविपित्तरमिवत्तत्किमेनत १२४ याविनश्चिरयतिकतुपीरःयाणानेतणामपिश्रुतिभूःकः यांमतिह
नयनीरछनिशंशोनिमेषनिपञ्चरांनमूर्णा १२५ श्रभुश्रुष्यमपिरिक्तातिशीनेमार्थिनाविश्रुविकायस्मानि लोककस्याविलुवंवश्रटेन।
पिकटिनेवस्तिमर्थः याकामयेत्रुःसापिपश्रुरेवपतवःपाषाणपश्रुरयपोभद्दयेनोऽस्यचीहृष्यानाभवत । श्रानिकलमतिनहृनमेगे १२६ ॥
भावत्संवातिणास्तुद्धकिमेतद्दर्थयातिस्तलेचकोशरसिहविणादे विवेकिनस्तवार्थिवेश्रुतेनश्रुकमिमर्थः १२७ पीयोश्रुहिमामाविनःस्वकत्रुविले
मतेहोयमाह हृणमपिनीवतेकोनामतनकः हृणमपिनीवनेमहिरपमिमर्थः यत्राकोश्रलायतिभूःनस्तानेश्रमिमर्थः हीक्षीश्रेनिमूषनामकंयत्तृणे
केवेरा नेनश्रुणांदिवेश्रीहृदनिशामावष्टेनेश्रतिमेतनमेवमरणमिमर्थः १२८ श्रीनमश्रुष्यमपिनलमपि तथागगनकुसुममप्यसनमसेरिमर्थः।
रानमिऋतिमेवनालेसोककस्मात्स्वतानकमपवेश्रुपहेनकिलार्थिना मातारश्रीविश्रुवेनापरेद्रःश्रुवलेनपदश्रुवितेचयनश्रासादितनोश्रानिः
कार्श्यंविरक्षोलमतिमेवानोमातिमेयानाभावेनार्थिनः परहृश्रुवेनेवपश्रहृदलेनोऽस्यसते १२९ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै॰
टी॰ पं॰
६५
65

वरुणो हस्तलग्नप्रयमेनेनलेयुक्तमवरश्ववाच यसमनाहस्मोद्वाशायेनोदयोः दानोदकपवाहपवमौक्तिकहारोयस्मात्सीहशी कीर्तिरेव भवतो प्रियदाराः भवा।
त्स्मितिवहूवचनेसहारशेनराजमिमर्थः ननोमेमीमुक्ताकीर्तिरेव ग्राहितिभावः ५० यमकलसमर्मे किलनगेव नमेयेवमेषभयकवर्वेनसमासः।
यस्यहपीवरस्थितमेयेवग्रमभेयऊत्तिशापस्थिननेनोवहितिपाठे यस्यचर्मवव ममयेनयसवन्नमपमस्थिमेयनेमनय नोकलदपृथ्वीहलोके।
स्यापितोनवेन यमः कोवामस्थपीस्माहितिभावः ननोधीरधर्मभावलोकय ५१ अथयावदपियेननिवद्धोनयभुविचलितेवलितविधो शस्थित
विनयतागुणपाशाद्हस्यासविहृत्याइरपासः वलिस्वविषयमानुभोयेनगुणपाशेननिवेध्येनंवोपगयावदेनदिनावपिविवलितेनयभूसम
योसनाहयाः शस्थिनसमयनिताननस्याविनयो समनामेवगुणः सपवपाशोरजः भवाहशोनधीरतानविहृत्याइरपासः ई लेनननिरस्येनमुग्धः स्युः म।

वित्ता नु वित मत्स्यसेने पाशपाणिरपि पाणिमुदस्य कीर्तिरेव भवतो प्रियदाराः दानवारिपरमौक्तिकहाराः ५० यमेव मे किलयमन मे
येयमवनमयमस्थिवर्मो चेत स्थापितो विनरहकारणहरीवीन यधर्मसमवधीरयधीर ५१ अथयावदपियेननिवद्धो नयभूविचलिते
वलितविधो स्थापितो विनयता गुणपाशस्यास्य सविहृत्याइरपासः ५१ येयमीजितसर्पोपभवत्रीर्यानसुवतिदिगन्तगनापि मे
गिमेगमजंगहगर्थेकः करधुनितामपिकीर्तिः ५२ यानवेयानि परयानायनेपियेवयमहोमवनसंज्ञा नैवनःखलुमनोरथमा
(श्रेयुरुपरिहियेण पियपयोभिः ५३॥

तिलानेस्मात्मनेपदविधानादोषवेसतिस्तेयनिताननमर्थोपयमीयते ५२ येकीतिदिगन्तगनापिन
प्रवतिहागतापिनमनतिकरास्विदपिवियोगारहितेनमर्थः कोहशीयमीवल्लभानयानितोस्थपाशपुत्रानीवेस्यभनीतोषेनवस्त्रनोयीयस्या
मेको स्पास्तीतिभगोनाहकुसंगमोयस्याः अंगरहेगजसेवार्थेस्त्रास्मितिमिनेतामपिकीर्तिकः करर्थयति स्त्रियोर्थकीर्तिरेयज्ञेमर्थः ५३ परो।
माननावरेमतिवरमुहितस्य यानस्मानर्थयितारः तेपिवयंयेवामर्थयितारः प्रहोमवनसंज्ञा नोमनोरथमात्रेकेवलेमनोरथेनप्रयय किंतय
कोर्मिदिशोपिप्ररय सर्वेनगराहस्नान्मस्माकमनोरथप्ररणेमनेतोदिगन्तगामिनोकीर्तिर्भविष्यतीमर्थः ५३ सरेषमपियावकतेमात्मेश
स्नानदानननितानातदृष्तीर्थसहानमनितेनतिपाठे स्नानदानतानिनोहयशाः श्रीर्थमेतिविग्रहः रत्पालरानदः केवलेनपुष्पेनापनवोपवर्त्वकोव ६५ ५२॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

भोनलत्वमपि स्मृतिगतः यमपवनेयभैकसेविदपियारेगुक्रायभरतानेनैव पवसेवोक्लिनदायीवैभंययुहेहयमर्जेनैव श्रोकेनतेयभरतेनलेव गमेचयो
वेक्ष्मरति यथागतमार्थसिद्धिः श्रुतमागमप्रेति यदिस्वागमनस्यास्य पायोपोमप, ततोपोकसेविवारयति ततर्हिनिखिलेमंगलेमंगलप्रतिपादकेयत्रहे
स्तथामनेनैनमिमादिकेवाप्रवलेविलनिखयेनस्यात् यद्वागमनस्यातन्मयाश्रयाप्रफलतोपदिशेकसेभवतमार्थेक्रियमाणेमहृभमनेमफलस्या
दिति यदिविचारस्योहियर्थः यज्ञहितदफलेफलाभावएवनिखिलेमंगले अधिकार्यकरणेसार्थिहानिरपिमहनाममलंकारएवेतिभावः ११
नोस्ताकमिष्टार्थमज्ञामेति अस्मादिक्ताश्रयणेमर्थः नवयोग्रतिसोप्रणाभूत् कोदृशोस्वराह्लादिनीस्वरेणामधुरस्वरेणाह्लादिनीप्राह्लादकारिणीतायतिसो
धर्मार्थापमेप्रयोजनेनास्ति निप्रतिभहीक्रमस्यमाणनथावेदयतिस्पर्धिनीक्रतावाप्रविनोत्साप्रदाम् अभितमत्रगतेसर्वेवन्यामेश्राखापदयथासोता

अर्थितोनवपिगतेष्ठमरेषुम्लानतावजनितमोदयथाः श्रीः अयपोद्रगमनेस्वरणार्मीकेवलेनऊस्मेनविदम् १२ पवमनेभरतार्थे
नवैमवक्षतिगतोपिनललमसीह्रदः यागमनोफलतोग्रहिशेकमेनदफलेनेनिखिलेवलमंगले १३ रश्मिनः प्रतिनेप्रतिष्ठतिर।
भूर्याघस्वराह्लादिनीधर्मार्थोस्जनोक्तिप्रतिभहीनृत्वाविनाख्याप्रदाम् तत्कीर्तिः अननीअनस्त्रिभुवनेऽप्रश्रद्धयाहेयानादराणां
मीदृशीकृत यतितानार्थसंपदानेनधर्मकीर्तिवसंविन्नुयाः समर्थः अययवथर्मार्थतोपनिष्ठ (पिनिधीनतलोहितहरिनामानवधेत्वप्रव १४॥
तिष्ठतिप्रतिभटीत्रूत्वान्वितमतगनार्थमाख्याप्रदेप्रतिष्ठतिरितिनामपदेयस्यास्तानामीदृशीकृत ष्ठतिप्रतिभटतेहिप्रतिष्ठतिप्रत्स्यार्थको
भवति अतिरपिदेवानामिष्टदर्शरत्नमासाहिकप्रदिष्टप्रवनेने तथाप्रस्वरेणोंकारेणाह्लादिनी अपस्वैरहदानादिभिरह्लादिनीवतयापमार्थो
धर्मप्रतिपादिनीवोदनालक्षणोधर्मइतिधर्मस्यवेदैकगम्यत्वेके: तयाप्रतितप्रविनमाख्याप्रदेयस्याः मातादृशी अयने प्रतिष्ठतिरितिदिनोपार्थः
अपच रश्मिंयोगप्रतितेयापतिश्रुतिः सर्वेमीमांसासाजाताः सर्वेमीमांसापाकृतिनिषिनात कीदृशेणप्राधोयःस्वःस्वर्गःप्राप्योभोक्तव्योयःस्वःस्वर्गइति
ववस्याह्लादिनीतापमार्थोधर्मेस्वप्रतिपादनपरोकृत किंस्तताप्रतिप्रतिभटीक्रमकोदृशीमविनानप्याप्रदान् अविनस्यार्थस्यास्वाकृयनेन
अपदेष्टवसायोवस्यास्यायोगेनानिनस्यार्थेबोधकानिपदानिः स्मनितानभिवादिनो मीमांसकाः अयाख्यायप्रभिदायापदानिस्याख्याप्रदाति अभि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै.
टी. पे.
९९
66

यायस्यास्यग्रस्तस्मानाहयी ग्रकोत्तदिसद्धिः पैरभिहितापदार्थाः पदस्य संसर्गमापन्ना वाक्यार्थं तेभनेनेश्चति ग्रभिहिताव्यवाद्विमोमीमांसकाः इति श।
श्रमांवसेवरतोयोमः सर्वं च सर्वोधिसेवधेनोगरवख्याताः अतः शतिन्नमिश्रेसत्तोत्तुकीर्तिस्त्रिभुवनेपुनतीत पविशीर्णवर्णाग्रधाद्दयादेपनात् अथः
श्रस्कोश्रणस्तपाहृयमहितीयवेनपारफनाभिवेशनान इत्याज्ञानीलपोनहरितानामसंबंधेन क्षमेण संपन्नीभवनेन नीलादिरूपमाणानामम
चस्मापितोपेलिमर्थः अथ च तत्कीर्तिरुत्तरमीमांसारूपा त्रिभ्यो गुणेभ्यो भवतीति त्रिभुवं पावनेन गहनेन संसारं पुनती अभ्रमनिर्द्दिष्टसाहृदयस्यग्रत्त
स्वरूपस्यादेशनादुपदेशात् इत्याणामिनापसत्त्वाणां सर्वश्रस्थपदार्थानां नीलपीतादिनामप्रवहानेन स्वतं वाञ्छं भ्रणविकाकोनानमपेयसि।
निश्चितेः ११८ सहस्रपात्त्वः पत्रिलिकयेषुमतेः मेत्रसमग्रेसोत्रत्वम् अथास्माकं अनुमानेकजातः किंधर्मसहस्रसंख्याकैरपिपादैस्त्वमेनेनमा।
लत्तनेपाः मकटीभवन्नपितः पत्रत्वादेवन्नग्राप्यत्तानरसमर्थः साहस्रैरिति सहस्रसंख्यापरिमाणामेषां सा हस्राः शतमानविंशतीति सहस्रत्वम्

पेशलतसहस्रपादइभवन्मादेनाविनः कथं सत्राणातनयः स्तनः किलपितः सादृश्यमतिछत्ति पत्रेषार्थं रमपनससर्जनित्वमेनसालेच्छने
साहस्रैरपिपत्रैरंघ्रिभिरभिव्यक्तीभवं भानुमो ११ इत्याकर्णिहितोशासिदृशापरिषद्दलाणिरप्रादुर्भावेदंभीकाप्रकोपि समभवि
तिपतेहसभारेवभारस्यगेकारणतेसिनमरपरिहृपः नेमतानेदूसवेभूयादेतद्वैस्मिरेरत्वविहितमवच्छितुलायमनत्र ११९ श्रीह
र्षकविराजराजमुकुटालंकारहीरः सुतं श्रीहीरः सुषुवे जितेन्द्रियचयं मामल्लदेवी च यं तस्य श्रीविजयप्रशस्तिरचनातातस्य नव्ये महा
काव्ये चारुणि वैरसेनचरिते सर्गोगमत्पंचमः १२०

नाहकू ११ इतिदेवसभायोत्पादुर्भावावः ...तानननैभभीकानुकोपिसमभविनिहितेव
नाहरेपिनेहसभारेवभार अस्मिकाले अनेकारणतेषुगोऽपि वितिसिनोमर्थः देवैरस्तुवितरूर्षंयश्याभवति नयाचे सम्बन्तावेदैवाधेवाकसिंमतवानमेत
विस्तमासिरिरनर्थानकाशिनीविधानसारत्रवितिनमत्रुमतेभवच्छितेयथासातुविहितमवच्छिनातसाभावसमासायनने श्रेष्ठाविश्वस्तनेभूषात् अतर्थाने
विधावच्छिनवरूपावर्तितेनोमवेमसादिमर्थः ११९ श्रीहर्षविजयप्रशस्त्रतासोरचनेनानिर्माणेनतस्यननकस्यपहा श्रीविजयपितोनामराजा कश्चिनसरव
नाशेयाविषेषः तस्य जनकस्य पहा श्रीविजयविस्मविषयेयायाप्रशस्तिरचनानजनकस्यैवरमेनस्यापमेवेरमेति अतः इतितिरस्मयः सर्गस्पष्टम् १२०॥ ९९

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ंगासलनविलिंगयदिवियनिसननाराधिनोक्तिः स्वयंभूपानिङ्गैमकसीमोमकविनरहरिंनालमाधेवमाना यविधारमयोगीकलयतिहृपयानहृनोदी
यिकायांसेरेनोगनितोभूदलिमरमकथाः पंचमःसर्गपथः इतिश्रीमहाकाव्येनेषधीपंचमःसर्गःसमाप्तं शुभं गेन्द्रपयमर्धिनोश्रतिकर्नोनिषधश्रया
नैनिषधेषः मनवः देवेंद्रस्माधमङ्गमोरथवेगमभीमभूमेरस्पुरीगोचरोचकारतापुहिरसरथ्येभेरग्रामासेमर्थः १ अथेग्रासनलोहतथमेंथ्यिरथी
दयहृदिःसभेममसमेविचोगेनाजगणाम अभिलाषातुहृलक्ष्मणमाभावेस्मोमन्नियानेविमीम वियोगःकरवेगेवेषोपःउवेषीश्रवोशुनिरगसःस
शुरूपानेपिविद्यरूपरेवारमणीवैवस्यानलेयधानाजीनगतन् तयेमर्थः २ नलपवशणानीजनलेशाणीतयामिलनेवुनसोभस्मासेवादसमपवास्ते
तमिपासवसेपरेणानलमार्गदर्शनाथेमिवालिमेषाः अर्थेननिमसमासः सर्वलिंगिनाचवन्याखातस्पदेपास्पयननलेनसंवादः श्रातः नसदेपास्या

१ तिश्रीनैषधेमहाकाव्येपंचमःसर्गः ५ अंहमापदेवाधिपतेः महामहिषोनिषधेनिषधग्रयाना सभीमभूमीपतिराजधानीलब्धावका
गाश्चरणमदस्य १ भैमासमेनागेनतहियोगसहूनयमेंथ्यिरधीरधीशः समुद्रस्थानेमुनिरेंतरायेवीरमणीवैमिवोविशेषः २ न
वभाणलीमिलहेवुनालीसंवादपीशूषपिपासवस्ते नलाधरहषाभुविवालिमेषाहेशस्तनसाभरणीवभूवः ३ नोऊंहिनाख्यापदसे
हतासोमारावतीमेवरथस्तदीयः भूमोऽपभूमसपुरीमवापमनोरथस्मिंसिद्धिमिवहृणोन ४ भैमीपदाथेस्पृहताथेरथ्यासेपेपुरीम
तकलिकाहलस्मात् स्पेनिपीयहृणामीतणाभ्याभयानिशाखामस्तेः हनाणः ५ स्विपनमोहाकलवेनवासेणमाचभूमसभवर
                                                                                    सवह्नः ॥
वरणीवभूवुःनेवेवलवस्पिताःसमर्थः १ अंहिनमितिनामपदेनैवाक्काहितामरावतीमिवभूमेरिंहसभीमसतोपुरीनदीयो
नलमेवधीरथोमनोरथःसिद्धिमिवहृणोनवाप ४ सेयंदमयेतीपदस्परामर्शवरितस्पार्थवीथिकापुरीस्तसंकलोरपलोपुरीनेत्राभ्योहृण
मवलोकमर्थंनिशाखासयवः सोरेहृतायाः ऊंहितेधमीसानिमनोषः ५ लिपयमोहाहलवेनवासेगोमावमवलभिरसवह्नः प्रमरानःकमनपि
सुफितातस्पःपुनःगायनवोपभोग्य प्रमननसानेदवाप्यलेवेनलिनपसभिसुस्तकिनेवामेचवल्लस्सःपुरीतनगर्याः नवोपभोग्यमार
प्रप्रमरानःदहिणेवह्नःकेपनगीतमपिप्रापिघानानाम्नायमोयसवेनलिनेनयग्रभिःपुनकिनेवसमहिनोमिथोसंभोगसवनेसकारणोमाय ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै.
टी. सु.
९०
67

श्रथवा सावदाननयोपम्य पुरोरग्रेतस्याभिस्मानवोपभोगेस्माप श्रेस्तादहिताणाहिम्रुराणमिपायाधिसद्यकेभवतिहि उभयत्रापिकाम्रुकपवामदति
रूपणवेष्टावर्तते वामनेत्रेक्षकत्मपलभकाम्रुकवदाचरतिस्म दहिताणहिताणश्रकलभकाम्रुकवदाचरतस्मेतिभावः ९ श्रथोत्सनामाराधिनाम।
हायाद्दयारवतीर्थग्रुरंविवेश भानोरयंभानवीयस्तस्मासेस्तानिर्गमकिरणासमूलाग्रेस्मेरलेमिव ७ तदाकृतिनपरमवेषिनस्तस्यतलवत्मा
मूर्तिः द्दणानवभूवेतिविद्रम् यपपिरस्थानवभवनयाणस्समूर्तिर्विघ्वकरस्पेनविभूवेतियत नेत्रिमनरेस्तेदरतस्तत्वादर्शनीयस्यर्थः श्रत्यप
स्यापिस्मवेरस्पतेयास्मर्थम् ८ विदरोभैनैर्भवनेस्मलहरैःस्थानेस्थानेविस्मयहस्तापिनीग्रुरीपरितः पश्येस्मसनलस्यरहितवयनेतरोराजरहा।

श्रमस्तनःकिंपमतिस्क्रीलानस्माग्रुरःश्रपनवोपभोगे ९ रथारस्तोमारधिनीमहायाद्राजावतीर्थायग्रुरंविवेश निर्गमविवाहिवा
नवेषान्सेधाकर्मेस्तलमेग्रुमेव: ७ विवेनताकृतिनवेषिनस्तानलस्मूर्तिर्वेद्रतेनद्दणा वभूवनत्रिमतेरनयायिविघ्वेकरपेण
यरस्मूर्तिः ८ जनैर्विरमेध्रुवनेस्मग्रुपैःपदेपदेविस्मयकसवलीम् विगाहमानाग्रुरमस्परहितयाद्येराजक्रलातिथिले ४
लीनघ्रामेतिहितालनेलेलाह्योरत्नेनेत्रमसे यस्तामिभीमिमिमनुरेपाहर्तविविह्मसमसोग्रुम्राव १० श्रथोपकार्यासम
रेरकार्याकत्वासरवापिकतेरपिष्टः भैमीरिरत्नवद्भरिह वक्रादि पत्सेलासविशदिशांका ११ श्रयेकरम्मनिवारकाणगिराव
ग्रहोपिविभ्रमकेत द्दशोरयेविस्मयनिलरंगमलेविनापामभिराजसिंहः १२ ॥ तिथिनेषाप ग्रुणः तेदरमूढयेक्रलेरहेपिनातोके
श्रमेनलेतहिन्नस्त्ररसीतिमनमालजिनवान् श्रवेमसमवेरत्नकवर्गो देतामनाहरं रथैहरहोत्सनादरे पितृभिहानिभ्याह भैमीद्दसामीतिम
तेष स्वमात्मानेहतेविधार्थ्यद्रः वित्तवान् तनावस्तांसेतीषणोकानोभावानांशवलतम् श्रयामेनलःकसाहमकोश्रुद्रुरतायामपिक्वतेःग्रुक
धरदष्टः श्रतएवविशोकः भैमीदष्टःमिकुसल दिलवद्ववत्नःभेरयत्नुपकार्यामपहाविकैरानरहेस्मरेषकार्याग्रिमिमादविशन् उपकार्योपका
निकेतमरः कसाहमकोश्रहर्म्योरेकोवामपयेकवेधने ११ विभ्रुमराजसिंहोराजश्रेष्ठः कामरीहस्मस्मादसस्यनिवारणकारणांद्वारिकाणको
यमितिगिराकेरमवक्रीहस्मलिंगतायामपिहारिपते:तातोहमिति भ्रमणाविस्मयेननिस्मलेरयोविरेपसिहोपिताकेविभ्रमकामस्माद्दवलोकते

८ ॥१२॥ ... ९०

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सनतैांतः भ्रमश्चेममालम्बितमद्दर्तयितम् उपलैभमन्तुभावसमालैभोविलेपनम् अस्सेहृतोदमपिहितोदैविलोकमङ्कलितनेत्रसमव भ्रमेस्या
विहरमाश्रनयाद्यमेसर्गीयाप्यचमस्यकारवकितवभूव ॥११ अनादयोपसर्गाः स्वरूपलेषाह्रकांरणतस्मसनाद्दे मर्गत्वनिवा अथग्रानिविषु।
विषेषनुभूता यद्दाजितशंवरमकामस्पाविलपांवरस्येयपांवरीमायातस्तांनिर्मितांतेजातेवमेनशंवरेजयता तस्यमायापिहितातथामायपानिर्मि
तेवमर्थः इंद्रपाचमेवभैमीमिनीन्द्वदन्दशि वहुनभवभावनयाबामायपावानुभ्रमनोवस्तुनः प्रापरोत्सेभवतीति उदेतद्दयेसंपादितम् १८ मि।
श्चाभैमीभिः सहालोकनाजमनलस्यासकमासरसोदेवस्त्रियोरमायपीवयेन भैमीप्रातदर्शिनादितिपादः अमपापिसिद्धोदकमगरस्माहिसह।
दर्शनादस्मरस्योदकसंपादितलाधिरमायासाददनायरसामनयेवानभवतीतिध्वनिः नत्वरूपमायाद्विलैभमीभ्रमः कथंजायते निरहिष्टात्रभ्रमानम
श्वेतःश्वेतसमविलोकवालाकांक्षितमालम्बनमहेतोर्दं निमीलनताद्वः परयाभ्रमेमासंस्वहृमासायचमस्त्रकार १९ अनादिसर्गसनि।
वानुभूताविषेषुवाभीमसमानलेन जातेवयद्दाजितशावरस्यमायावरीणलमनतिरिहु १८ अतीकभैमीमदर्शनानलसामक
मापरसोरमाय भैमीभ्रमसैवनतः प्रभावाभैमीभ्रमस्तेननतास्वलेवि १५ भैमीनिरासोहृदिमनमयनदतस्वरस्लाहिरह्यहिरस्तः
सतामलीकामवलोकतयहलारुपसंपहृयिदद्विदुः १९ मियोविकसोयहृतामयावदिगीपामेदेशामनलसदले उदयणवामीक्षितभूरि
भेदमवोरवस्त्राववेतयतम् १०॥
तेः कमाश्रमारमधिष्ठानभूतास्तभैममीभ्रमकथंनजायते इत्यतआह ततस्तस्याहैमीभ्रमसमभ्रभाताहेवता
सकमस्ततेननलेनभैमीभ्रमोनातेवियद्दा सार्वविभक्तिकस्तसिपन् ततस्तमर्थेपुनमनस्यभैमीभ्रमस्येमर्थः आरोप्यमरशोदधिष्ठानेभ्रमोजायते
ततसरयोनहिसिताम्मकलेरजतभ्रमः कमाविजायते तास्वकमाभैमीसाहश्यलेशमाप्ययाजानभवतीमर्थः गहशहिस्तत्ताकारवनिरधिष्ठाने
विभ्रमःप्रपद्यते एवेतिनदोषः १५ भैमीनिरासोहृदयेकामेनदत्तस्वहस्तादस्मावलसनाद्वियोगपदिहस्तोवाउन्तः इतरेनोप्यर्किचित्कामिमात् अ
नस्यकामेनविपागायहस्तोदृढः स्वयेवविरहस्तरितिविरोधःप्रतीयते अथवाकामेनहेतुनादतः सरसनतसदृशस्तोपसौनमपवस्तयेविरहस्तरितिहेतु
हेतुसंभावः प्रतीयमानोप्रमते सनलकामभैमीमलीकानयत्रतः प्रेविलोकाहासनविष्ठशेविगतश्रमस्मन् नामनलोकमानोयथयमदः खितवान् ६

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै॰
टी॰ श॰
६८

मानमसंकस्य वर्ती सूत्रनिविकल्पः तेनोपहतामावीनो मिष्या अहृह्यामित्यर्थः तो भेमी मासस्य के मंदेव हि गीमान्नामनेदे शोमनलेख पावदप्सस्त हि का पीकः
स्रस्रापस्वाक नपाभीषिनाभ्रश्यो भीरवः स्थिय: ताभ्योनातः सकलकलसतावे दवनलमवोधयत ७ तस्मिनिनिनेनतः शरेमहलावाणुनादेवे नपिमा
नुषीस्तनोमस्र ह का मस्मतेमस्यो योतने निरस्तवसनो कश्चितेषां: ऊचौपत्यन्मनतोविलसोलनितसम श्वेतातो मोढः पत्तोनमृगांकः शनिमावे।
प्रेयेननर मुखेनिर्यग्वलितेवकारपुरकेवेनन गकमः कामुकस्समागेवेदसतिरोवोवेनोपकारकरंणनामेतिविशेषणोपदेनघनति ८ बालाव
लीनो बली समहानोचवलितैः पेवनश्वेतेनानाप्रकारैः वेणीपदेश्यापितैः वाणेोः मोहयोहिगुणमस्तुहेः होवकसमृद्धौवाकलापमारितवत्सोपिकामः।
तस्पनतस्पानदृष्ट मेवहरिणांकालमारुक्रमस्य शमतिक्रमपित्यर्थः अथवा नूतमस्ये कवदंसंघ नशको नाभून श्वसहतिकोनानकामपरवशा।
पश्पेमनलिमहनापितेषाः ततो परिशयश्रमिवालवतो श्वेतानपतोतमृगांकसामेव भारतिर्यग्वलितेविलसत: ९ श्वेतःश्वेतविल
नवाणुगोपिवालावलीनोवलितैर्गुणोतैः नकालमारेहरिणांनदर्शितहयप्रभवैदमभूतमनोभूः १० होर्षूलमालोककचेरुहलतोः ततःऊ
वोतावनुलेपपत्ता: नाभीमध्येष अथवा समोनु निमीलदिल्लकमकृहवतः ११ मीलनशको भिमुखागतान्पापन्नेनिपीउस्तनमात
नाभ्यो स्वागमधपेतोविज्ञोमनपश्चात्तुगणसंगोमलकेपुनरेत १० निमीलनमस्पृष्टविलोकनाभ्यां कटर्पितस्ता: कलयंकटाक्षैः

नाभ्यामित्यर्थः १२ कचेरुहस्तो संयतमिको: कस्याश्चिद्दाहमूलेविलोककविदिशोनिशेष: ततोनेनरे ततोमश्रेनिवानोऊभावनलेपयत्ता: कस्या
विहालहकवो विलोमायपवनःशिथिलितवासस: कस्याश्चिन्नाभौविलोकातूपश्चात हित्वकमेमकपुच्चवर्षेनेहपासं निमीलयत्यदी हि शेनह
प्रवालिमर्थः तिरश्चदिग्रकांताना कमेणावाहमूलेऊवनाभौतले विलोकनचन स्थानावलोकनेसादितिशंकयानिमीलेमर्थः ११ श्वेतणीमीले
मनलसनाभ्यंहलासानुराभ्यो मावमाकाशाभ्यां माभिश्राववागतान्पाकाभ्यांविनिमीसपद्रनपांकितु: नाभ्यांपरकाणाश्रयस्तः पश्चात्नागानितिनिनि
र मयतेगनासेगहृषितानीलितेपुनः स्थितेपवतपोगसंगमरो मोवतेनाते १० निमीलनेचमस्पृष्टविलोकनंभ्यो कटर्पितमोचनाभ्यांचयवृंसोकहरे
ऊनमा कटर्पितस्सना तस्ता: स्थिय: कटाक्षेपपंपरागहर्षीव राते [illegible] गरिहशीलमस्यास्तीतिकामीवामर्थे नजितवान सनोलक्ता [illegible] पवमतग्राह ६८

स्वतः स्वाभाविकी गुणः परतो नानात्वमेतद्गुर्वी ऽर्भगपद्यासतो स्वतो नानात्वं ह्रीः परतः परस्मात् जायमाना याः सकाशाद्ध्रियश्च भवन्ति हि २१ नलकरावैः सर्वमे
वनलस्पर्शो पुलकिताङ्गी मत्तु पश्चाङ्गीतेन वहाशेमे विताङ्गी मत्तुस्पर्शो विताङ्गानलकरात्वैः हेतुरभिध्वाते नैनकथ्यतामनितरोमांचरातिध्यानेव रतेकोनेनति
मः ह्रः स्रमानिपायैः नलैपेथेरनायाप पर्यवस्यन् उपनिष्टमानोच्छ्रीनभावात् कामशरासनस्यविकारकानाभवन् यस्तनयैधमेवाशु पविति
भावः २२ इह श्रमाधृमेममाः स्त्रियाः सर्वोपकोमार्गेमकैवश्रुत्वेन सकेपाकाः एकस्मिमार्गेत्नशक्यातेरतिनिश्चिमनत्वनष्टयथयथास्तः पद्धारहवन।
नयेथेगात्केपवेविशेभेनधृमेममाः स्त्रियाः ह्रस्पर्शेस्वमनः रमवेमेकमार्गेह्रिनामतोमननानीशेपः मनलोकंलोरस्पर्शेनायवृत्नष्टयमलेवकारेम।
नयः २३ नलस्पर्शहितहनेनेग्रवेमाः स्त्रियोहरितिपमेह्रैवर्णितेवमस्तनत् मवतिष्टश्रुत्रोत्वहीतिपरस्मैपदम् श्रुतार्हितादम् विरहिभिः स

सागागरर्षीवधृशेललज्जेस्वनः समाह्रीः परतोतिगुली २१ रोमोविताङ्गी मत्तुनकरात्वैर्भूतेनकोनेनवतेर्विमशः मोवः शोगो चः उरस्मभि
नाभूतरैर्यरनोपतिपर्यवस्यन् २२ हिमैववर्त्मैकमिहधृमेममाः स्पर्शः स्त्रियः स्मनरमवेम वतष्टयस्माभरणाव भूवलोकायलोकाय
सतोमर्त्यापः २३ इहनेयेमाहरयेतिपमस्त्लस्पर्शहितस्रुतदुतेव वियोगिवेगनकूचयानत्वोकेरर्येडनीलैर्गलहस्तितेव २४ न
वीश्रुत्वेगारपिगस्वेदेवियोगिनस्तस्यनिमीलिताभ्यां हृदयस्फोपः कुतनमीलताभ्यातर्हि सततावसमरोजताव २५ वतष्टयेतेविति
मीलितांचनरर्हिगतामुत्वमागतैष्यत् संचसतस्मिनभमीतिहनास्तापवनहस्मिनचेद्दाम्यत् २६ ॥

हैवपदर्थेऽस्मरपोः कुपयेनात्वेपदैनलहस्तितेवगलहस्तोमलः हस्तनेनापिताङ्गलहस्तितेव श्रमोमियोनिष्क्रम्यतेसोप्यर्धचेशकारेणहस्तेनगलहस्तक्रियते १८
नवीश्रुत्वेवेदेयाप्यर्थीन्नेमेतिताभ्यां वियोगिनस्तस्यनेयाभ्याहृदयेदस्फोपः कृतेनस्यश्रुत्वस्मैडनास्वस्याहृदेः कमलत्वंवेहृदर्शनेनैवकमलंमीलितंभवति
इतितशायेनहृदेहस्फोपः रस्ममोहलाहृदयंगोरितिरत्नम् २५ वर्त्महिगताङ्गनस्पर्शाहिंयथ्यागताः स्त्रियाः वतष्टयस्थितेमीलितलावतेतेनलेश्रु
त्वेनारहीष्यत् तस्मिन्नलेसेवस्मश्रुभिवानस्पर्शोयापभ्यपोनिभयानिहनास्तापवहिपः नस्यनलस्यवर्त्मनिदैववत्मेवानचेद्दाम्यत् तर्हिश्रुत्व
मयहेष्यत यतोभीतास्तेनानारहीश्रुविमर्शः २६ नलः स्वभयाणकीयुगहिनिवेदवश्रोऽरेलन्नु उग्रलहारी सेवहृदयमानेयानितेवेदिमात ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै.
टी. प.
६५

परिधाप्य स्थूलाकर्षणेन अवसनीकृतेत्यर्थः तन्नापसेनतायैहरिणीवशीकरणानिमित्तेपाधसेनापेक्षाप १७ पथिकयाचिकेंडकेनहृतः कयाचित्संदमनोवैर्भित्रः
कयाचनक्रचक्रेक्रमेनार्थः सत्वपसाधिः सेघुंककलकनसेभोगस्थवपूवः १८ अथनेहमाणाम्रहृदयपसमनलोगक्षन कयापिविजेतारेकामयपः शतिवि
वरप धेत्तिरहः तस्थितयामत्समक्रसेनमा तस्थितयेतिपाठेतध्यानेनदेहेननेत्यर्थः नयानेवाससेवहृदयंपविष्टोऽयमलः रतिसम्प्रसिरवापिनिष्ठितः।
प्राप्तनिसम्राह्णेनपुंसकः १९ तस्याकायाकांतिः पतिविवेचदायैविभावासेनेमादिनानरंसकाने तस्यासौंदर्येननिपीतेधैर्यपासेनतः अन्यः संहरी।
अतएकेकृणालिगित कामपरवशामानाशुमर्थः आलिंगनेहेतुः रतीपः अम्बुभुजपुकर्यं विवेनाप्यपलक्षणेनननुनेनिर्णीतरतिः रतिरयमेवेति
विवेकहीनः अतएवालिंगित कीदृशीभूतेनः सवहृभाषाः पतिहेदितमास्मतंपतिदृहिभुजावरणातिशायेनहूकमा अतएवतासरतिभ्रमालिंग
संवेदयेमाः तस्मात्मभूपादीशंक्ररमोनडकूलदासी दिशानतेवेपरिधाप्यतेथास्तमायसंतापमवापभूपः २० हृतः कयाचित्पथिका
र्धकेनसेवटभित्रः करसोः कयापि कयाचनाक्रः क्रचक्रेक्रमेनसंघ्रेककलः सवप्रवनाभिः १८ कायामयः श्वेतिकयापिहारेनिनेस
गक्षनयनेसमाण; तस्थितयातेनिरवायवाक्रसस्सेवनेयाहृदयेप्रविष्टः १९ तनायसौंदर्यनिपीतधैर्यः शनोकमालिगदमूरतीशः
रतिप्रतिहृद्दितमानुनूनेनाभूप्रनिर्णीतरतिः कयेचित २० तस्माद्दृयपादपिनोतविद्युत्तनयाघरपाहितमोहलोलः ममतपवादहृतो
(मनसयत्नाः शाणनपिस्वाडस्थानास्रातिः २१
नम् अथवरतेसुखस्यपतिहृद्दितनमास्वतिपतिहृलस्वविरहितायारहिनासिमर्थः अतएवा
निर्णीतरतिरनिष्ठिताभिलाषः अतएवचालिंगनेपरवशीकराणा अथवरतेभावस्यपतिहृद्दितमास्वप्रतिबोधिभूतोस्वकोतरेतः कोनावस्वनना
न कोनारतेस्वकांताकानवलस्वननात अतएवानिश्चरतिभावलङ्कमाद्नायालिंगन अथचसपत्नीभावेनेवरतिप्रतिस्पर्धितमोस्वनिर्णीत
रतिः सम्यगमामसरतः आलिंगदेवनवसरनमहामेषामभवान् इत्यर्थः उलेनरागमात्रेमानेनचस्मरतस्त्वमितिभावः १० तनमतिविवताव
स्कृतानुरागानवलाः स्त्रियः गृहस्थाद्पितस्मानलानाममेतभीतवमः आहृतमादृशिवनोपृजितमन्मथातः स्वहयाः स्वानभः प्रमाणानपिस्मावलि
मयंतपववर्तमानसमीप्येवर्तनेनवद्दायामस्वमपिनगणायंति तानतिविंद्धरितिप्रकमेवतहितिभावः २१ ॥ ६५

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नद्धायहस्योयामाना: नद्धायपश्चेनीतिका नद्धायहस्ता: नामोप: केय: श्रुरजागतिरभूत् श्रुगालेवामेवकामान लेवतिवा नस्मिनलेस्पृष्टेपिव यायच
श्रर्योमानारो: इतेइतेश्शीघ्रंगच्छन्निमतिनलचराणायाहूमयेनकोनानास्केष्य: परेभूतेस्वहस्तितोदेनावलेविन: कृत्वा स्वहस्तोवलस्वनभूतोपमोस्व
हस्त: स्वहस्त: कृत: स्वहस्तित: तत्करोति नद्यावष्टेनिणिनेनातउमम्य: यद्धाम्रस्वहस्तप्य: सोम्पासीनि: स्वहस्तवान् ततोणिचवर्मितो: त्वकु ततोनिजेना।
नकुम्मय: यद्धामृतस्तसेनानोम्पस्वहस्तित: नारकादिभ्यइतच् १२ नामाकानानोस्पृष्टनलोगमेगतथानलकोनियापिनीदृष्टिस्वरमा: पमावि
कोस्पनाम् श्रंग: दृष्टोस्मवेतननात् नाचविश्रम् वेदेकतेलेक्रियमाणोपि प्रबोधस्यचेतनेलोमयरहर्षि उल्लासितम् सेतपितेवतनेनायमेवयथा।
वाणपवानतिस्मनमकार्येन यचेतनलोमरहर्षिणाणायाणाननेनमिवेस्पर्शः ११ यस्मिन्देशेनलस्पृष्टकेनलस्पर्शमिवमाप्य यद्धास्पृष्टकमानितिनि

नागतिनल्वायहस्तौ श्रुयाय: स्पृष्टेपिनस्मिंविमसर्पकेयः इतेइतेनमदूयाहूभीमास्वहस्तितस्त्राकृष्टोपरेम: १२ उल्लासिनोस्पृष्टनलो।
गमेगतमोनलवायमिवोपिरहर्षि: प्रसेवरमासन्दनीतिपमाकेहेणवोपंपदहर्षितोम १३ यस्मिनलस्पृष्टकमेमहाद्याभूयोपि।
तेदेशमगात्स्मात्नी निपमतत्रास्थया: रजस्थपादेपसीदतिश्चनेरवारीत् १४ भ्रमन्नथ्ष्णात्रपकारिकायमायास्यभैमीविर।
हानकर्शीयस्य प्रवोमहु: सोपयरस्परणामदनविश्रांतिमधिसकाम् १५ उल्लिख्यहंसेनदलेनलिमाल्लसेययपार्पितेयंवभैमी।

नविशेष: पञ्कम् यथोषितस्मस्मायमागतायारसाधियासोमतिथियस्य । नेमाभिलिखोपतस्महाराकस्मानदृश्नतिविस्मयाय १६ १८
श्रुगेनवागेयदनेवुथास्तहालिगनेस्पृष्टकमेनदाहूरिति नेमायरूष्टभूयोपितेदेशगमात्स्मनलस्यभूरगणश्रितेनपाहोकेनिपमप्रसीदतिमदमवोच
न १४ भैमीविषेगगात्कर्शनरस्मनल: श्रुरुध्यानस्योस्त्रपकारिकायांगानश्रुर्योभ्रमम् श्रायास्त्रापास्यभाष्यमुहु: सोपयेकीनाममधिसकाम उपरि
श्रमिश्रविश्रांतिमपम् अधिसकामेवयात्सोपपरस्परः पर्वनयायारतिषयमे नपमकाखितिवापाद: १५ तस्मैनवायहंसनकमतिनीयचे
विलिख्यपाभैमीदर्पितता तथैवतेननलेनाभिलिख्यभैमीयतिकृति: समर्पितस्वहायासमर्पित: स्वकीयोनलसेवयेहायोयसैभमीयतिकृ
तेसाहस्मसलीकस्योविस्मयायस्नाभूत केयंलिखिताकस्यवार्यहाइति १६ ।। १८

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै·
टी·प·
७०
70

कुमारस्य भावः कौमारं शैशवम् तस्य गोचरैर्योग्यैर्मूलकैः कौमाराणीत्यर्थः अलाक्षायामित्रीति हृतानि चरितानि निवारयंती कौमारिकैवेवत्स्म् उक्तम्।
इंद्रस्यैवैश्वर्यसाम्यमनेनालिंगितं न कोऽपि गोचरं नवयौवनमेवैधिनीयौवनीयामावासो यस्यास्तं चतत्परिहृतीतिहृत्तीमवस्थापरिचेतकामा अस्मिन्
तकामा अमापित्रास्यतामनेतीति कौतुकिसारयेधीनिपतितृकुलसंबंकानि कौमारगेधीति तत्कलसमूहमस्मिन्नीति वा हृतानि संवाससंवारपति आते
वितेन चमघालिदृश्यमिव भवति ११ वयोनीतिपश्यपाः पात्रामायौद्धापासाः इति शः येत्समाणाद्भैमी: शतिनिविहृकर्ई रक्तनवेलनेकुमारवृत्तंपचेहृदयो
लितेरेद्विमतिमाशुनलपादपद्मतिभुवकवर्तिलतणेच कुमार्यर्थाति कवकेविहृपे ४० अमोऽमेपरस्परस्तनाहृणेन भाणेरस्मोभिखोपामा।
भोहमाणयोः करेणोट्सेः मध्येगच्छमनलः अकस्मादवमाकस्मिकेन यत्नेनाइरनेनिरोधानेचतेन यावि स्मयः तस्मिद्भृहृत्तमभूत् आणवावपी

कौमारगेधीतिनिवारयंतीहृतानि वामावलिवेत्रविद्धा मालिव्यतीनेतत यौवलीयदासाम्यवस्थापरिवेतकामा ११ पश्यंपाणैभीः शति
मोऽहवेश्यनः कृतकीरकुमारचक्रे विशालवक्षेधृनिचक्रवर्तिविद्भितरेखि शतिमातृचक्रे ४० ताहृस्तपुत्त्यामवलोकयेमोस्मोममेव
नाणयोरभिख्यो मध्येमुहूर्तमभवभूवगलनाकस्मिककात्ददनविस्मयाय ४१ युरःस्थितमकविर्दपिभूषारत्नपुनार्वःशतिविवतानि द्यो
ममहृदयेषुरिज्ञामपयंपविक्रिमविस्मिमसहजहृतः ४२ तस्मिन्नियमार्थपश्यातपातेनदेगराग्नुगेनेनिरीक्ष्य विस्मेरतामापुरविस्म
(रमतिप्रमिथःकर्मुकमिमुम्रुखेः ४२
ममरः अभिख्योनामशोभयोः ४१ कचिन्ननःस्थितसाम्यपनलस्यामनिशापावादर्शनात अमेवसति
अहृदयेषु भूषारत्नेपुनिमानिशतिविवतानिभावेभ्यः शतिविवानीमर्थः रूपाणीमध्याहारोवामहृत्वत्कृत्वः सहृत्ववानन संख्यायाः क्रियाः ब्याहृतिगणेन
कृतसंच विस्मिमविस्मिमप्रपद्यत् ४२ तस्मिन्नलेनियमसूर्थपयपर्वांतःस्वीकृतःपीतः पतलेयेनतत्र नयानलोगरागमिश्रितेनमिथः स्मिंकर्दके।
निरोहस्मिथः विस्मेरतामापुः प्रविस्मारेमः अत्रुसेटयानाः शर्वेपतनस्यानमितिशोषः ४२ स्वभर्तर्यतिरिक्तभूतेपुरुषेविषयेमनेत्तानियमपवते
योसोनारी हृदयेभूतात्यमहिम्नः कृत्वाभिषेकाभीमयत्स्त्रः तस्मनलस्यरूपेभविकायामप्रतिविंबेपुरुषानेत्रयोः पतमानशिरसापुः नलप्रतिरूपदर्शी।
नानेयसाफलंतरूपदर्शनाभावाच्चतत्तेभंगोपिनजातः इत्यर्थः। ४४ तत्कायेनलप्रतिविंबेनाल्यायामेववाहृत्तानाभिर्मिरिपीभिरिथेमनर्कियपास्वपति ७०।

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

यविवर्यमदनेनलज्जयापिदर्पमेद तेर्यपापिवमयास्वयतिमतिभीमेयतिपनेमहनेपिदनेकिं पनमितिनलयपगुदिश्यविधेयमदनफह्लिंगोननगुम
कलिंगवम् काममसनीलनेदेन्तः हृनेयाग्निबालानीलेच्छायानस्तकोनोलावेकेद्वेयोः जानकीलाववि हेतिकिलाविके पंक्लेवार्यद्वयोः कीलः ४५ निर
स्वरिणीविवयायस्ववोभवेयतिविवनपरेरहमग्नहेमणिनिवदभूमिश्रविलारयव पदमभीमसग्रेत्नगरीशविशानमराजानन्तः विघोगपियोगीवर
गतविचम् योग्यपिग्रणिमसिद्धोगुरुपः विविधकर्मोपभोगतमेदहृदहेवहरजतिनयापरणशरीरिणः शुरेदेहेमविशति रयग्रदरहदेयादपः
शाह्राशरीरवाविनः शास्त्रयसिद्धः तयारागाग्रस्तेनयस्मभवति ४८ यतिक्तायेवयतिक्तायकोनयोपनीतेद्दनेदयेनलीयं नाभिः हीभिः यदिनाम।
यंतिसवमदेवतिरिक्तभूतेभूताश्नीतानियमव्रतमः ज्ञायास्वरूपंभुविवीक्षनमपलेदयोगानपिरमहिषः ४४ विलोकनतज्ञायमनर्कि
नाभिः यतियतिस्वेवसपापिदने यथावयकिंमदनेनयेनेचिनेचनेयानलकेलनीले ४५ भवग्रहरूपः यतिविवदेहदेविननेमणिकूटने
ग गुरेपरस्यप्रविशेविपोगयोगीवविग्रमरराजराजा ४६ दूपंयतिज्ञापिकयोपनीतमालोकिताभिर्यदिनामकामे तयापिनालोकितनदस
रूपेहारिदभंगायविवीर्णभंगं ४७ गुणानिवासर्विमयाभ्रमेमाज्ञायामयायुगसदबलोकि गुवेक्षिवानः किमयापिकच्छिदितिसमनहे
णगिरः सलोति ४८ गुवोमणस्योपनतानतोगीनलेनेमेमीपृथियोगमाय संधांतिभमीश्रनतोविवतमानेचनाहर्षपरदर्शमेव ४९
मसग्रमाहाधिगताग्रसरमालानलसोमनवीतितसम दिमापिकंवायनयोपकेवाक्षितेतमालेवतसममेव ५० ॥
काममालोक्य तयापिहरिद्रायाग्रेये हारिदः सवासोभंगः विदः तमेदमपरानयेगोरमिमर्थः ग्रसनलसदूयेवर्णानालोकिरयतिज्ञापायाहिदपविशेषोर
यपतेननवर्णाविशेषरमर्थः ४० ग्रमेमामयायुरूपः रूपंदवज्ञायाहष्टा मयाकोक्षिनपमाणरवानकिंयतिस्वेणापिरः मनलसयोतिसस हीणातिमाः स्वेणः
हीणेसम्भानान् मनोरतितत् भवनात् नाशतानिरस्वेणस्त्रीसमूहस्मपिरइतिवा ४८ ननमीनमस्कतोपस्थितानतोगमेमार्गेभेमीनलेनयोगमा।
प मनलः भोतिरहस्तभेमीश्रतोभेमीनवविकमेमतिदयककतेनस्याक सावभेमीग्रदर्पणेननादर्शोदेवरपयोरणिगुणः ४९ यत्वाः मातः यसादन
ममाग्रमालाभोतिरहस्यापिनलसर्कंदायनयाभेम्यादिमापिनिकदवर्तिनेमसमेवतननेनकंवाग्रलेवत मसदस्यापिभयावोराहस्योरहमीचेन ५०॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै.
टी. प.
७१

वासनास्मृतिजननशक्तिः तथास्त्रीजननयमादेयेन सम्भूयः स्मृतियेसमस्र्ययात् अयवास्वगेववासनापारिनोषिकेनयारस्यः जनेदसम्भूते आत्मनिश्चमादेयेन
सम्भूयः इयंभैमीसमेमनुत्तमादर्पलिमामदस्यणनेयास्मांमासाल्पालोकसमर्थभैमीविलसयनेस्म ५८ परस्परेणापिश्नेषिदेयेश्रमनवव अनन्ययिनेहियोरवपारस्परे।
यस्त्समालोप्रोतेतिशेषः आलिङ्गितमलीकेपरस्परं येयोत्तयोरतः प्रेतः कर्णेषु तुलिताहिमायात् यथा समासमभामाभीमोभीमसेनश्च अथवा आलिङ्गि
तस्यालीकस्यापरस्परस्यान्तमध्ये नैभभीनलौ सममेवालिङ्गितः स्म्याताते समयथालीकाविलिङ्गितेभवति तथायमपलीकोलिङ्गनेनक्रियमाणे सममेव
नातेदयोविद्यमानयोस्सिंसमपेसंवरितनलादिस्मर्थः ५९ अयत्नलप्ततेसमभूनमयिस्मर्योयामापि साभैमीपुनः नलादर्शनेनमेवासहभावाद्रतिसा
नवतीमर्थः सत्यः पश्यन्नपिसमतये तिशेषः इहीवसंभः इमनन्नामः संनानवेस्मर्यनौद्यानश्लियावत रेदपश्यन् तोमरदमायतेनशाणकेसभोस्य
स्वप्रमानाहृष्टनेनः प्रमादस्मेपमिमनुत्तमापभूयः हिमामदस्यपत्नमितोयमालामालोकनोविसपनेस्मवाला ५८ अयोममस्मा।
त्रवरीतमाणोपरस्परेणान्वषितेपिदेपो आलिङ्गितालीकपरस्परान्नसत्येमिथुनेपरिषस्वजाते ५९ स्मर्यात्समसाधिगताधि
भैमीसनेपुनः भ्रांतिमदर्शनेन रुपस्मपश्यन्नपिताप्रदीतसंभोनदंतेसरसाशशोक ६१ स्मर्शांतिहर्षोदतममेमामहेति।
मिथ्यामतिलेववाधौ पुनर्मिथस्तथ्यमयस्मशोतोनप्रदथातमपियेतोविमुग्धौ ६४ सर्वत्रसंवादमवाधमानोनृपस्त्रियाःस्मिकरोपरेतो
णामशीमावोरस्यमतः ६२ स्पर्शजातनिर्भयानेद्स्वीकृतसमयत्वानेनमहृसोमिथ्यामतिलेव (नशोकनः केलिरमाहितत्नमलीकमालोकमपरस्परत्न ६५
स्मिथ्याज्ञानस्यवाधेययोस्तोभैमीनलौमूढौप्रदः मार्गोपरस्परेसमस्मालिङ्गनावपिविश्वासेनकृतः सममुद्धिर्नजातेमर्थः वहुसमयालीकालिङ्गनवासन
यामस्मालिङ्गनेश्रपिमिमेश्रसमताभ्रमोजातः सत्वस्यर्शातिशय्यनिर्णीतयाथार्थ्यतानेनवाधितः श्रनयोपवस्तुगमासममालिङ्गनेमवमासेनयापितयोरालिङ्गन
समतायोनविश्वासोजातस्मर्थः अत्रइतिपाठेत्वयमर्थः स्पर्शोनिरर्थोदतसमसमायहूमपुनः मिथ्येवशतित्वश्रेवाधोपाभ्यांतौ यद्वा मिथ्यालिङ्गनेशनिलभ्य
वाधोपुनस्तथ्यमालिङ्गितौश्रतपववमूढैतौनविश्वसितौ सर्वेसममालिङ्गनेपुनरसमञ्जसः सममिलितस्मात्समयोरपिदोषेणाभासतानस्मवास्मत्स्वस्य
यपव नतमसमेपिनिश्चयोजातः स्मर्थः ६८ सर्वत्रमिथ्याज्ञानेसंवाधंस्ववादहैसौदयौतिशयेनस्मिकारयुतत्वमलीकेपरस्परमवाधमानौणभैमीन ७१

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तौ श्यालिंगिनमुखोद्दिश्यं नेन शक्तो यथपि में हित्वोहाम यापि समेवार्हितया श्रुकथितस्तानवम्यहमा विनितगम्याये: ७५ श्रुत्वोमालिंगितमुखवपरयामोक
त भमीनलयाक्षितेविरहः वृत्तांकिंचिनिमिषमंकुस्यप्रपश्चाद्दिगुणेनमाल सोहः श्रमतेलेखतस्याधिकम्नाहीयाविशिव ७६ येथेणा विरहेणवपोणकुरुः
प्रेंहूः तानमनानेषरपानानाभमीश्रृहमाय नजुमेणाश्रामामाभमीपश्यंमनरपलत्रवन: पुनर्वंधाम ७७ पहाथ्यांसेचरमाणाः ममः स्तनीयाप्रकादिमा।
त्मनेपदं पथरपश्चिरेपाधिश्रमभमी निवासमम्नश्वसोधेकथेकथंचिवत्याय पाद्वाशित्वनश्चोत नानकथंविदिति श्रुश्चेकथतीमश्रुकथ: नेमवहूलाभ्र।
करोशेभ्रुकथनिाविस्र ७८ मनल: सवोशनानोविविधैर्विश्रुमे: कृत्वाकामोत: प्रश्चोतिकृवीणाभमामस्मभोतसाथमादस्महोरवयीमणिवेदिकायो
परस्परमशोरमोर्मिमेकांतयोनणोचेनमिविश्वलेवः स्नेहातिहानादिवदीपकार्चिः निमिषकिंचिद्द्विगुणोदिदीपे ७९ देश्मापमापेयेवि
योगयोगाद्द्वायेचमोहेचमुहूर्दयाना पुनः पुनस्तत्ररपस्मपश्यंवश्रामनोसमुखसश्रमेण ८० पश्चात्परसंचरमाणपथवियथविश्रम।
कथंकथंचित् विरम्भाजनमुभवार्दिवासे सामादमश्चेकथमामममाद् ७८ सालोशानानोमयमैर्विलासैः सरावरोधश्रममावरेनीम् वि
लोकयामोसमभासेभ्यास्तस्मयनोलीमणिवेदिकायो ७९ केदः किमस्याः पिकवेणवीणास्तिघोनिताः स्ववयति विरोलः इमेनयस्
पनपचकोचिनलेनवातोकलमालपंती ८० यंतेनतेतेदमयेमपश्मजोनिमिषाणातिकलपवोधो श्रुत्वामननारीकरवर्तिशारीशु
कोनमाशेकतयत्रदेष्टे ८१ पत्रैकयालीकनलीकृतालीकेठमशाभोमभवीभवमा नदत्वपैदाहदिकोपनीताशालीनमादायमस्वकम
दद्र्शो ८२ निशोरवायमकेदस्यसोमाः केदः पिकवेणवीणास्तिघोषानमनानिताः स्ववयानिकिमुपति पत्रभमीमभागेकलमयकमपुरेपयाभवति न
याश्वालपंतीनाथंतीकोचित् वालाननेनश्रुतः श्रुतकरोस्तवना ८० भोभेशिपनमागतमे नेवाननं पमपश्रातिप्रवर्तिसर्वममस्तानि सालीननस
वोपनवचोसिनारीकरस्याशारीशुकाकुलाशात्मानेदहेमनस्तोयत्रसभायांशोकितवान् पतमितिपममत्तनिर्देशाक्षेका ८१ यत्रसभायामेकयास।
लोमषाशुभीमभवाभीमभवाभवेतीभोमभवेभवेतीतयायतीकनलीकृतायाः शालाः केदेनलहद्दिमार्गेदोहदेनिश्रुकः दोहदिकः मालाकारः तेनापछेकि
तानप्रकमाला शालीनांमनजेनिहिमाशालीनकोपीनेशुहस्पकायेयोः स्नादस्पेतशालीनः यालामेवहः मरः शलेन: मतनेहिशालोपविश्यतीति ८२॥

नै.
टी.प.
अ
७२
72

यत्र सभायां काचिमत्तौ वेश्मनि स्वे मत्तो उच्चानधनितलकवानाम्मतौ वेश्मनि वृत्त नयति विवेचेश्मसमं शुध्रमपकसंवेधिनिलकं निवेशयेत्ती वेश्मपरस्परावकाशे।
शुभ्रकं गोपिसमले पकस्याभुक्तात्प्रतिलकेहितीयस्मा: स्वावेश्मः प्रतिबिंबितः तस्मात्तिबिंबोपेनतिलकेहितीयस्मात्प्रभृतिलोकमतिविंबितेतस्मात्तिविंबोपेन।
तिलकं च यस्मायां तिलके इति चेद्दृश्यं भवति अनेनक्रमेणप्रतिबिंबानामपि प्रतिबिंबेभ्रंशानवस्थानमानेमर्थः ९२ कांचनवर्णकेतकं कांचनकेतकेन स्व
स्तमध्ये भवनशीलाभावुकाः अमणीमणीभावुकाः वर्णनाले यत्र वेनेनयणामीभवहर्णाविमासलेविमिमर्थः रेद्यंनिजसंवेधिकामलेविकृतले
विकरणलेखनीभिः पंचसभायांभेर्मीतसेवनलसमूहे तिलेवे नवेद्यणामीभवनेकेतकसमभावः ९८ पत्रसभायां कर्मकणतिशसिद्धयासंख्याभ्याः
तिपितृथनिहतिलवेनभूलोलापद्मलेखितश्यामाके पार्णाः माणाकिनारपालावणानुपपत्नेः तयाकर्णमलेलेविलसम्याकिश्वतनेवाधारि नाह।

वेश्माभ्रमांभेतिलकेदयानानहनिनासेंड्रकृतावृविवो मुलौमावीवेश्मसमेमसर्गेवेशानवस्थामियकाष्यित्र ९९ हलोदरे कांचनकेनक।
स्वत्तांमणीभावककवर्णालेलम् नसेवपत्रस्वमनेगलेविलिखेवेभमीनवेलेवेनीभिः ९४ विलेखितंभीमभुवोतिपशुसख्यातिभृता
विख्यातिभृतापियत्र अगणकिलीलाकमलेनपाणिमार्गिकर्णमलमतिर्णेव ९ भैमीमुपावीणापदेमयत्रकतिथियस्थयिपशिष्यवर्गः
गंधर्ववधूः स्वरसेपरीणां कं दनालेकश्रीणावेणाः ९९ नावासमः किंहरमीतिग्रमेः पयोपरावेलनिद्रेभपत्र श्रमंधवेश्मनवांकुंभमिश्र
(वासवीपत्रसवीभिश्चवे ९७ ॥
विभ्रमात्रमने: ९७ कलभिपस्नारहस्यपियक्षिप्यवर्णगंधर्ववधूः पमश्रागमपत्रसभायांभैमीमुपावीणापत् वी
लायोपगायतिस्म वीणायाउपगायने समीपेमाहिनाणिषु कीदृशः स्वरापवमभूतेश्तेनश्रुतीणाः अभूमः संसर्णाःमर्थः श्रमेरीणमतेस्कनम् नमोगंधर्वे।
स्त्रीलेनतंभेम्भवायः केहनालः नसेकाश्रुनमाश्रुरीणवीणपसमपवेकामपालाश्रुरीणवीणायसेतिवा ९९ हरमीनेग्रमिः रसणेनस्पाहेलो।
ग्रमेतिपादग्रमेरसणंतस्मिन्निमित्ते यद्वाहरमीनेमस्कानकमात्मानेगापायनीलिहरमीतिग्रश्च किंवेनः ईश्याः स्वरलेनवपयोधरेकलशापवज।
लड्गीनावालोकवावेलितविकम् श्रमंधवेश्मनस्यनावेपदयोभिकवासवीसवीभिर्यचमश्चे ग्रंथवेशाकारनवेपदमेवनोका ९७ ॥ क्रमैः
केशपिशरलोमभ्यभैमीहस्थंपदलोभिश्चाकलीकनम् यत्रमालारचयेमापकयामस्याख्यानेभमलोभमचिशिखांनिलेपनरोगः अर्थोधिनिर्योति ॥ ७२

नेहं यो धिनमिमर्थः १८ नो मन्ने निर्मितीमत्वी भैमी श्रुतिभीयचुमेतेच स्मितायेठमवदत भोम्भवितिहेमाहसिकं सहसार्वतं तरति साहसिकं सत्यकमिमा
हसिकं सहसार्वतं तरति साहसिकं सत्यकमेमाहसिकं पुच पुच नमेव यमनानि काणांगुणेन मत्रेणाण्णयावमंतो मेतवाल्कत्वा कामाय दत्ते १९ यत्र म
भायासेत्याः ऊवयत्रवनाम ध्येमकरी केराणलिखितानां मालो शमाध्यमानो शमाधिकारः समाह समभेदः स्रातितवयकावलि मंदाकिनी रवं वाहनेना ने
यकावलिः हारविशेषः मकरवाहनी मंदाकिनीति श्रगाणशालिः २० यत्रैमेव समाधिकांता मेव पुनरावहसन वक्रवक्रं भयो स्थितामेयेनावकल्पकय
सनवहत्यवति नकाम सवयो लाः मकरस्य सयियायपेष्ठ यितारः सपुरु मकरी विलासरचा मः पक्ष्यन्ति भवत सपुरु मकरीं ऊवक्रं भयोस्तदावर्तते य
रिसपुरुहारंपि विलसीर्णो भयतः वर्तमाना चेयं सपुरुहारंपिविलासं प्रपद्यन्तीति यत्रकामस्तत्र केतुभूतः मकरः यत्र मकरः तत्र च मकरी सेतदपि युक्त

समाश्रुणी भूयविर्दर्भं सभवलोपदेलो भिवलयमते: स्वनेसहमेमाउद्दमेपिते पुण्यैकमाह्वयिसिखोनिताप १८ यत्रावदनामतिभीयभे
मीमत्र मनेहेमाविसाहसिकं नमेव क्रूरनामदनाय दत्तेवाणां श्रमनानि गुणेन मेतान् १९ स्रालियसख्योः ऊवयत्र भंगीमध्ये पुरुयो
मकरीकरेण यत्रालयमामिर मालिपाने ममेनदेकावलिनाकनया: २० नामेवसाय यत्र नगारंभूयः यथाधियारः ऊवक्रंभयोले से
ये स्थितानावकल्पवयोः कथियासविलासरपशः प्रशस्ति २१ शौरी वेरंतीसखिमार्येनामिस्वदायेकथिनेकयापि यत्र स्वयातश्रम
भीरुस्रारीकाकस्यमानन्नहससमजते २२ भैमीसमीपे समिधेस्य यत्र तोत्तूनहंतूनदहेसलक्ष्मी कनयियारसमतैपकारमरालमोहहृ।
(जिमानमहे २३
मवक्रवयोर्कंभनादवमकरीवस्यानयोप्पताव २१ भेकापिवरेंतीवरंतोगतानारीसला कोमायरत्निकपायिमंसीशतिश्रवह
योकपिमासतिवरेंतीविवरंती यातिकामारयेमथेवुआरवमवराश्रुतिभीरोः पलिताः स्रायाः काकः रेमयति तेउम्मलनतिनः मामिमायाहसोयमरं
दसाः मनसोपजातः काकः स्निग्धो विकारोयः श्रोकभीमाहिधिः धनेः रममरः २२ यत्र मनसोभैमीसमीपेनोत्तूलसमानोत्तूनदहेसः कनकहंसः तस्य भाभो
रहङ्गतः पियारसमेवमहोपकारोयेन सवासो मरालोहंसस्तस्मोहसनङ्गोनेः रहिमानश्रुवाह सपवायंहंसः इतिमहांतमोहवभारमर्थः २३ ॥ यत्र
कावाभैमीतिनलसमंदहंनिरस्यत सकोपिलोकोतरोरूपोत्कर्षः अहहयवस्वयं तो भैमीतस्मिन्सखीसमाजे मेयेभैमीतिमध्यमेवाचष्ट ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै.
टी.प्र.
७३
73

रूपातिशयेनैव तान नवानि मर्थः ७४ भैमीविरहकालापनयनाय गुदासखीभिः प्रविलिखितनानाविधचलाकृतीनां मध्ये मणिवेदिकायां स्थितमुदितमपि
नलस्य प्रतिबिंबं न निरवापि लिखितनलाभ्यांतिबिंबरूपकेन न ज्ञातमित्यर्थः ७५ कृतादिरमत्तस्त्रगुष्कायां नायाभिलाषभित्यमवत्यारहतोः निराकारि
सेोः भैमावचैनस्मनेलाहरेपयाताभ्यां पतिजातेस्यां भैमामास्याभवर्तयत् निवृत्तोपि मनोरथस्तर्हतोनिराकरणेन पुनरुदयतिस्मेत्यर्थः यतोनेतेसि
केनाथः स्वरकार्पिकयोस्त्रिधस्ममव ७६ सभामध्येयामवस्थायांबलोत्हनीनस्त्वेषधिनीविहतम्भैमीसविहृदेसभितर्थमामोभूशाकृत्याशः तथा
श्रेनहृदयेसमध्यस्थमन्मनलः सेभानयायास्मस्तुसवभतमहरयाभंदनेत्राभंदनेनिष्फलयोानि रूपयामासेत्यर्थः प्रत्यावचनेबोकरिष्यतीतिमध्यः
दहतोमाहहंबीदवनायुवेवधिनीलिपिः प्रविनमपरा सानेनपश्चतरतिमपदारानिकृत्वान्ध्यंमधिनेवावकेरहस्यमंदर्शयेनन सेहस्यहमानदववा ७१

नस्मिनियमेनितसखीसमाजेनलस्यमंदहमयत्रुदमन् श्रमस्रूपवस्तुरमावचदेमकोपरूपातिशयःस्वयेनो ७७ भैमीविनोदायमुखा।
सखीभिस्तदाकृतीनांप्रविकसतानां नानतकिमध्येस्तुरमयद्गीतनस्यानुविंबमणिवेदिकायां ७८ कृत्याकेनामनलेशहतोःनिराक
रिसोकृतनकोऽरूपानाः भैमावशोभिस्मनिजोनदरयोवर्ततयहरमपियायोना ७९ विनस्मिमनतस्मभयसैभैम्यामध्येसभैवामवशोवलीयाप्र
सेभालयामासभूषोकृत्यायमनदानिहदेशभिनर्थमानो ८० लिपिमहेवीसत्यपवेभुवीतितभ्यंमपिमेषितूपाविकस्स देहस्यहमांवयस्य
देविज्ञानमयेयमामवदानदानैः ८१ सनीलमालिंगनयोापयोःस्मनामयेपहब्धातिवामवल्लाम् ॥ दृविज्ञामयमामवदानदानैः ८२॥

विकेविलापयेमामपि प्रवधानदानैः प्रवधानेविनैकाध्यनदानेः यसादेरुरु वाचिकमितिवावयाकृनायांयास्तितृक स्वार्थिकः सह्यातिनोलिंगवचना
मनुवर्ततेषनिवर्ततेव यथाम्लेवमास्म् सैवैवसंभविभानमेवविभानकम्पर्थेहदमामयस्तावदहत्रयोग्यापयवक्तुरुप्राणिमिमाहि ८३ सवि
धममाम्रेषणापमासेहः मासारागयेहकृति सम्भोजयपीडनयकर्षर्निवकारान् तलीयायामुपपदेणपुत्र शेषार्थस्त्वलिंगनववनपुत।
किनेरंद्रलामभिमवमेमेहिः सख्येवंमानुरागःउत्त्यामस्मिनुरागपदविनेनचेतन्मात्रकेपाविधेयाइति ८४ देहस्यहदयेषमाणोपिथकेंद्य
नदानायालजामेवापयायेयापलनयानयपाचरमर्थः स्वयंवरसमानमामादितसगुर्मेरस्मातेकंठेवरणमासेनापुवधानयपराधिनोपुत्रकस्यवल्लवेधः ७२ ८॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

इदमुक्तं भवति साहसिकेन तपश्चरतेत्यादि ... किं विदित्वा मातुः पश्चात्कार्यमित्यर्थः सूर्याद्यन्तमसावितिज्ञात्वा निःशेषतापकेन समाधिना सर्वथा
या कृता तापके समाधिना ... प्रयोगः सर्वदा दयाभिर्व्याप्तमपवर्गदीपपदत्वे वेत्यर्थः ५२ शाकसंबन्धिनीमात्रामुदितवते
ति परिहारपदमधिकरणमनिष्टं भजेते तर्हि किं वा न प्राप्तामात्रां योगस्थे भिक्षुसिद्धानामनभिलाषेऽपि विषयेऽवचनेऽनभिलाषसर्वकेऽरिहरणपापक्षयाणि ५३
इदमपेक्ष्य पातपनः फलत्वादिमंत्र तमसस्तत्त्वेन यस्य वनिर्मुक्ते प्रागुक्तसङ्गतपरिपाकेनेहलोके परलोके कृपापूर्णमिमनेपाल पश्चादेव कृपापुनरेव तपः अ
विनिवेशयतीत्यर्थः नचहेतुः उपायमपीष्टसाधनेन तपःप्रभृतिकेष्वनियोगक्रियमाणोऽपेक्ष्यमाणस्य वस्तुनो मधुरिमापूर्वप्रकारि भवतीति यावत्
अन्तावनेव संतोषणाय स्यादित्यर्थ नच यमपेक्ष्यते पुनः पुनरभिलाषः तस्मात्कोपभवतीत्यर्थः पश्चात्तपसो मायेनाम्नेतरत्वं भापिते इदं कृपामात्रमेव उ
स्तत्तो मदेन स्मृतिमासाद्य सिंहवत्केकियन्ते पतिर्देवदेवः सूर्यान्तरे सातिशयिताद्यन्तमसून् प्राप्य त्वान विदिताभिसमापितसिं ५४ आतान्तदीर्घाम
गुरुसप्तमामनकारणारूप्य पश्चात्निजिह्व यद्वास्तु तामृष्टि विधाय भालावालापराथामि विशेषवाणिः ५५ तपःफलत्वेन हृदि कृपेयमिमे
तपस्मे वनेनेनिर्मुक्ते भवस्यापायप्रतिहिंसहनावुपदमाधुर्यमधेयमर्जि ५६ शुश्रूषितात्वहेतहृदेहेन मेवपतिं सुदेष्यव्रतसंपदेऽपि विशेष
तेषामपसदेवदेहमेशागतेनविति भजनेषर ५७ पश्चात् योगमिश्रादिविरोगिविरत्तमतीव्रतांतिश्रुतिलोमतीर्थाः संयोगहेयादिशिनामरापीके
नामनसैमनसानराय ५८ तस्मिन्विमर्शेऽपवर्त्तते हृदये मानेदीर्घयामासत्रनापिकाभूत ॥ यमानस्त्यामिर्भविष्यतीतिनिश्चयात् इदं कृपाऽहं
शून्यत्वेनउपसिमोपुनः शोवर्त्तयतीतिभावः ५९ तत्तो हेतोरहंतमेवैवं पतिस्वामिने वरलभं च संतोषाय परा निश्चयसमुन्नतमिदं वैयेव वदिव साक्षितां कस्यहृ
नामसनःसमास्मनेपदे त्वदि अथैतद्विशेषणेन ... इहलोके भूमीशानयापश्रेणागतेपुरःदेवदेहेमान्नुपरूपमिदं श्रुत्वा विताहननदेवदहं साक्षादिदमिति ५७ इदं
मारवतीमतीव्रतस्यपातिव्रतस्यातिपतिकूलालीलाः कृतीकरकामहेरणीमिवमिरोऽथ अहं यागानामानममरायनमाशंकित्य मनुष्यरूपायतमेवदू
यमनसाशादेपहारेहायनयदांकिनामतसैनलाघमहम् अतः प्रतिकूलामुख्यप्रतिकूलतया शङ्कितानारमर्थः ५९ तेनमाविवार्यवनसिन्नेनहृदये
हीमोसमभिलषति कृपामात्रनतापिकापुनरनायं करिष्यती नाभूत अकेनोभविष्यदापन्नयोपरितिसामितिपृष्ठीनिषेधः पश्यस्मसारिकाणाम् ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै.

शे. ब.

७५

75

स्वर्लोकं नाम कायेन सह देवानिर्विनाशनपयविसंसारस्वर्लोकितायत्वामोतत्स्वरूपमतथेहत्वत्प्राणनेहत्वरूपेणाग्रपरतिनिमपक्षानामहतिभावः ॥ १७ ॥ ग्रामह्रे
कायेष्वोपानामार्याः तेन तेषु श्रेष्ठस्तेषां शुभेषु स्वल्पार्थादिषु सर्वोपनीयात्माह्रं हं स्वमिवेलाहूतादिवर्षेषु पुरास्तेस्तवीति नरभारतेनवर्षमर्त्यः शुश्रूषया
श्रेहस्वर्वपरस्मात्विशिनपर्मामिलाषिणीमवसि वरिवस्योतत्स्वरूपपरिवर्याः स्वमानम् ॥ १८ ॥ स्वर्गेविद्यमानानाकेवलेषु सुखेनधर्मामवेतिभूमाविहत।
स्वेनव रहभूमौ भारतेवर्षेन स्वसुखेनेव पर्याः देवानामवरणोपक्षायणायः सोपितास्त्रीमाह यतेनापि देवानामु स्वर्कर्तेश्वकाः तत्रिनयेश्वर्मधर्मेण
रसेनोपात्मकंसमकापकेश्वर्मकर्तेश्वकाः कथयेवोक्तामि ॥ १९ ॥ स्वःस्वर्गान्महान्तिनोपिसुखपः पतितानाविलत्वतः अस्माल्लोकादमुनेसंसतसाधुःस्वर्गगमीग।
मिष्यतिभविष्यति गम्माद्योगमिणामाहीनासुपसंख्यानम् अनेनयकोरणापतिःनरककालभाविफलेविवारयत्कमथोमिनेहद्योःस्वर्गभूमोःरकेः

निवेतनकामभवसंभवानोपीरस्वलोकानामवधीरणाय ॥ १७ ॥ वर्षेषुपद्भारतमार्यधर्मीःस्त्ववेतिगार्हस्थ्यमिवाश्रमेषु नचास्मिपमस्वैरिवस्यया
हेशमोर्मिकिर्मीगितधर्मलिप्सुः ॥ १८ ॥ स्वर्गोमतेनाधर्मपरेनधर्मामवेतिभूमाविहतस्वतेव शक्रासुखेनापिमदेस्वर्गाणोकयेविहाय्य
यमेकमीहे ॥ १९ ॥ स्वाधीरपिःस्वःखल्लगामिनारोगमीमनस्वर्गमितःस्वयाणि इमायोनिविनयतोमहिदितेह्योनवर्के क्रिमुशोकेन ॥ २० ॥
यत्तीणपवाशुपिकमहश्वेस्ववानतिश्वन्पतिश्वेनोपः बुभुतनेनाकमयतककसंधीरस्तमापातसुलोकेश्वकेः ॥ २० ॥ इतीरहस्मायतिवा
(वमर्थमसुहासेषाभिद्यवपसाः ॥

रतरफलेदेशर्करकिमतत्वेरविकारःशर्करामिनायका अपरासुखमायोमल्लकेन स्त्रीशर्करया
केवलःशार्करकपरोशेपि स्वर्गामनतेश्वर्करा इतोगमतेबहेशर्करेतिदेशर्करे किमुनेमर्थः ॥ २० ॥ कर्मणाणस्वल्पेनानीतेशाश्रुषिविनश्यवयः स्वर्गो
नोप्राप्नोति निश्चमाशुषिनोपतिश्वते इपाद्देवरजोसंगतकरणमित्रकराणपयिस्वहितिशवैमध्ये इतिसंगतकरणेस्वात्मनेपदम् पथोनपतेप
नोऽप्राप्नोति निश्चमाशुषिनोपतिशवते नयप्यमपकेनस्मायमारमपवस्वलोकेस्वहस्तकारिनेतनाकेकःस्त्रमतिः मोकमिन्वति श्रपयमपिता
कोपमिपयायर्थमस्याहनपेनरतियमसमयः नपप्पमपकेनस्मायमारभपवस्वलोकुसुखम्यकारितेतनाकेकःसुमतिः मोकमिकति अपयमपिता
कान्तिकसुखायपक्षामतितापायभवति ॥ २ ॥ रहहतीविषयेसुर्यपवेतिरिहशोयस्मतेरनिहतसुर्योनरेरहस्यमर्थः सेषाभेमीमालीगह कीदृशीःवक्रमि।
त्वयास्मरतोराष्ट्याः लक्षात्तिनाति स्वपतानिदायेपोतानिसुपतिहाणिस्वपतिहाणिभवति स्वपतिहाणिचरेतीतिवास्वपतिदंति ॥ ३ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सर्वं भाविपरिकिंप्रत्येकरतिकिम् इत्याह नित्यानि लानि येषां कमलानां तानि निश्शयानि इत्यलं पंकजानि किं विहिवतो लमरो इत्यलं लीनानि निश्शयानि इत्यल
पंकजानि येषां तानि निश्शयानि येषां तानि ॥ १ न विद्यते आदिर्यस्मिन् कर्मणि तत्र यथा भवति तथा अनादि यथा भवति तथा अनिशानि विकसितानि येषां परस्परानन्तरता : अनादि यथा विनी ।
त्वपरम्परा सत्त्व परम्परा वा अनादि यथा विवयरम्परानन्तरता : यद्वा अनादि यथा विनो लक्षणा मात्मनो न तत्रैव भ्रमीलतानां तोयपरम्परानन्तरता : अनादि यथा विनो ।
लक्षणा मात्मनो न तत्रैव भ्रमीलतानां तोयपरम्परानन्तरता : पुनः पुनः लभ्रमीसेवकपश्यते न विहेभ्रमीसेवकः तिरोहितत्वात् : देहतो कर्मणा त्वक् तस्याः प्राप्त
निशवारे निरंतरम् मोहो येनाथवा तत्र : ग्रथीनथी : कर्मा थी न : इत्याह यो नावायं जनः स्वतेयो न विमर्शे : किं करोति निरंतरमात्र : मेघमापस्वकर्मभि
रिति किं करोति सर्वीरस्मिनो ध्यरात्नवर्षावहरनिव ततो हेतोः भोगुर्धः महिहिविनकाः इत्याह परायेतो जनः पशुत्वत्रपुमत्तफलभ्यापरिहृष्टवाकिं
किं विहिवतो लमरो इत्यलं लीनानि पनिश्शयानि पंकजानि ॥ ११ अनादि यथा विश्वपरम्परया हेतवः स्वतः स्वात्मनि वेश्मगोवा श्रायंतपीरेषु ।
जन स्वदायीः किमीदृशाः पशुत्वपुत्रकाये : १२ निमेनिपेषमात्रवम्भोपके पविदानो प्युत्रयोगयोगः श्रवेतनाम्बवन वाचमोदः
दक्षावबकत्रमकमेभ्वेके १४ कमलकेतिदं तिको मलेक्षः कमलका केवकलेपटले योतो तयोरिष्ट भुजो समायोगमथ स्यतो नवक
तनोपहासः १५ गणोहं तेनोपिहरे : नरमेन रोषमानेषु परिहारयन्ति न लोकमालोकयथापवर्गत्रिवर्ग सर्वोचस्त्रुतेवमानम् १६ ॥
कार्यमितः अनादि यथा हि विश्वपरम्परेति पाठे अनादि यत्र इत्यनादि यथा विनेन : सावयोविशेषपरम्परा वचनस्य : इत्यर्थः १ अशेषेऽत्र लोके निमेषेव नव
रोथी नेसति सेवि धानेपि तानवानपि समोशः दलिपक्षिरमेतिस्तु विहिम्भ इत्यात्मनेपदं अनपवानम् कोना मातृयोगयोगः यथा अर्थेयु पालभ्योगः
सेरणाद्धि स्वपरतेय ननानायोगयोगः नयत्वम् इत्यर्थः तहिनियतं रोषापालंभमतन्त्राहसाव नृपतिरचेतनानां वयुपालभनार्हत् वक्राच नियोक्तुं ।
अवेत्तुमफले ध्रुवं नियोगभावात् ४ कोपलेशा सनादिकमितुः कमलकेन्द्र इति हतिके दक्कताः यः कमलकस्तकोमतेद्धेनिरतति हृष्टभुजो नेरति र
भुजो तयोः योनौ समायोगमम्पोपकतनोपहासः पकपवेकतः कोश्याचामिति भारते धम यः तयोपहासः मधस्यतानापकर्षे वोपहासेनकतेयः ५
इदम्पगणमनेरारोपितोपिमहोरोवमापोनेरनमाजयति अपवर्गमोहारवोचेस्तत्रिवर्गोधर्मार्थकाम इत्यपवस्तुवमानेतोकानो लोकयथाककाथा

ने॰
टी॰ प॰
७९
76

समपि श्रेयसि मोहात्तनेनोऽस्त्रमपि विवर्णयत्यालोकोपयोगेऽवैवमर्थः समपि श्रेयसि मोहे मिलयति निवाहमपि न लम मिलयामीत्यर्थः ९ कीदृशमात्मविश्व
पर्यन्ते स्वेह लाभान्तकृतन्क्रमभावस्तस्मः भिन्नरूवीनोननानामर्थमर्थमलिमभुवाघ्रकत्वादिरूपं दृश्यं हि हननमिहत्वं चयमवस्यादहिते रदेहि हमेवारदमि
हमेवेति वस्तु वोनेनसर्गिकपर्मोनभवतः किन्तु कृपैककालिकोपनाविमर्शः १० अथ निश्रेणाशनिभूतो हृद्यपदत्कृपोपमा हृदयोऽवभुर्यदि भवेत् नहि
यन्तिवपेयाम्यः वेधनाजनेनेनिशेषः यदि न भवति नाहरयोवभुः नहि हमपाहमकार्यत्तोजनस्योसीमामा यत्किञ्चिन्न वक्ष्येन कर्तव्यं वेमर्थः किं
नहि कर्तव्यं प्रदत्तपदवीमेव वस्तुतोमार्गरूपे वस्तुनि निजकामसमनः प्रवृत्तिः प्रवृत्ताः तवकिमिहमपि शिष्यमिमर्थः अथवापरहस्तपदमपुके
पदवी निजेकायस्य हृद्येति पदवीपुरस्मरः निपाहेदुहः पदवीरहस्यमार्गमनानिजेकायसहृद्येति अयंभावः नाहमापद्गतायनाहमलेशवर्तमाना

श्रावकी रमाकेरमैवेरिमलः स्वाभीहलाभान्तकृतन्क्रमभावाः भिन्नस्पृहाणांगतिचार्यमर्थं द्विष्टश्चमिष्टश्चममपश्चवस्य १७ अथापराग्र
निर्वतापिदेभुः वेभुर्यदि स्यामतिवेभुमहः मोर्चेन नः कार्यविदस्तु वस्तुहृत्तानिजेकायपदवीप्रदस्व १८ हृद्यप्रनीपोषिमतिमखीनो
वितेषपोशिमवलेनवाला अपिस्वतस्वमतिमेविमलं किं हृतीवभाषेद्रुतलोलमीति १९ यदीनभर्तमेनमेवहृतीनभस्वतेवलित
सखभाजः तिसोनसेवाम्बमतेस्तदाशुश्रियाशयमायातवनीनिराश्रयम् ॥ २० ॥ हेश्वरवर्तमानावकार्येयतः तस्मीभावोभवतोनाश्रुवि
नः अथापि मत्तो भावाद्वयं बन्धमेव किंचिन्न नहि मद्भिलाषयमनः स्पृहानद्रुतलेहितमाचरणोयेयवमेवकिमपि न वक्ष्यमिति ८ यद्वे
मतीनो यनि हृत्तोऽकोमतिवालामाभेमीमोऽसिमवलेनधमामिष्कृतयैनु हृत्सतिसभाषितामयामर्यप्यंचलितशोखेरोहृतीवभाषेद्रहस्पतिवचने।
मोभेमीवचनानामुक्तर्घाराश्चर्यं १९ श्रियाश्राव्यावर्षीकरणाशक्तिर्यस्मिं कर्मणीनयाश्रापोनवती हृतीमिति सर्वत्रसंबंधः यमस्यहृतीम् मन
मेवतनोनभिलाषादेनोः निराश्रयनिराकृतवमस्मि यमस्यनीविनेशननमाणविनाभूतमनसंबंधात् अथेः हृतीवाश्रुनेवनिराश्रयश्रमिमवन्वाहयोः
वरुणास्यहृतीगेगयवनिराश्रयवरुणायनवाहृणायः सर्वत्रनिरासंवेगवलेहेन्तः यहामनसेवागनोयमस्यहृतो मायुनेवागतामनलस्यहृतीम्।
गंगयेवोगतोवरुणस्यहृतीम् निराश्रयमितिसंबंधः अस्माद्वयादागमनेवेगोयोमते २० ॥ ७९

पन्निर्दिष्टनमनश्रम्यात्रुनायोमेहायतृष्णाधिः पेयानोमरघुश्रीरभिः स्पायेः क्रुत्वाश्रयवात्तीरनिधिमेयनाइसौर्यैरमरैः लक्ष्मीहर्माद्विता नेरेवास्तमेश
मायेत्तरमसशृद्दैविमध्यशृमोलक्ष्मीसुमारिनयत्नेनोष्णाम्यन्तु श्रुतिमधुरत्नयात्नमेवेत्तरसमुद्रमव्ववान्तकीरिमर्थः इत्वरसमपवोदकेयसतेऽरकस्मोर
सेनायाम् ८० लोकमालायोस्वर्गेमहाहिविरेवयत्नगेयर्वोहिश्रींणांयोदेवोमहोतः श्राहितेषुपिमरेहेमहान् सोपिश्रमणापुहिंकिंकर्तेकिंकरीभवि।
नमर्थीरवः यत्पिकहायुकर्षष्यानेकिंजागर्तिनास्येवमर्थः ८२ हेस्मेननयतेर्थनत्नेमापनसेपेश्राययहायस्वर्गायमाहस्तेनयावनवाहुकारःवाह्
निकगोतीतिनाक्षीसेहनोहेननांक्षीलानुलोम्येऽशतिहकोनयहस्रोकेमाहिनानिषेधकर्मालयन् यस्मादेऊहनदेहंपदेभूषपनीकारकगोतीतिखी

षोषसत्तदाश्रेषकयापनिहैस्तहोमभिसंहिहिशेभवेये ८४ यः श्रेषमाणोपहृदामचोनस्त्वदर्थनायोद्दिपमापदागः स्वयेवरस्यानन्
घत्तमस्यवयानकेदेवरगास्वनाश्च ८० नेनेमनतीर्थधिमेयनायेरस्यात्रुनायोऽमितः सेरश्रीः यमेविमध्येत्तरमोदसमोश्राम्यतुनो
स्यापयितेश्रियेते ८१ लोकसणिके हिविचाहितेयाश्रुष्याहितेयेऽमहाम्महेद्दः किंकतेमर्थीयरिमोपिरागणनागातिकस्ताकिमन्तः
यशपि ८२ यदेचतेनापसावेर्यहिन्तस्मेमतेयावनवाहुकारः ऊहमस्माहेनदलेऊहघसीकारहऊनटनश्रमेण ८३ मंदाकिनी
नेहनयोविहारेः देवेभवेदेवगिमापवेच श्रुयः श्रियायोनरियश्रमायात्नश्चेनसाभाविनिभावयस्व ८४ गृणस्वगमेनजगमापिनीश्रा।
मोचापतिश्रांतभनेतमेव तत्रक्रुतस्येवतियाचनेनतत्स्नामयेवामनस्तमनेति ८५ यानेवदेवानमप्तिमिकालेननवतनमीहाते
रोविनीते यमीटतोनमरणोविधानेपविघ्नत्वस्त्वमरयोस्त्रिसध्याम् ८६ ॥ कारकत् भ्रुवोः नटेनवालनेपरिसंदनेनदेवश्रमः नेनयस्माद्

ऊह ८१ स्वर्गोनेदनयोविहारेगोऽरायोसमोत याहेवेमापवेचदेवगिमनिरेवेरमति स्वामिनोदेवदेवोरेस्कारेतः श्रियोमत्योपोतनिदेवरत्रियोसत्ता
वयव्देयोभवेन नत्सोभावितिविनर्केनिश्रुणोचनस्वाविकारय याऽगेतिस्वमाहितोगीभतिषेपः ८८ नगतोगमेऽरकाभवरनोद्यायाव्यायतिष्ठानमेव
नभेम ननमाकांवित् वतियाचनेनकसेननसनगत्रयीसम्मसमामयेप्रसीकृतात्मानेवकीहृनात्मानेमवामनेकयथेति ययैलोकागम्यामय
एववतिषावमानोविस्मरपिश्रसम्कामनोजातः तारशवैलोकगम्योपभोगायनापिंहः मांधयनेत्रनस्त्वमेवयमामीमर्थः ८९ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै॰
टी॰ घ॰
७८
76

त्रिकालेऽपि मेधेवृषाद्यादित्वात्तवृत्तमते यानेवदेवांस्त्रिकालेनमामि तेषांदेवानांकृतघ्नीकरणेतैर्मेविलीनत्वं नसम्यगमनस्मिन्नेव नसृष्टेः तदाकृतघ्नभवेयुः
तेषांकृतघ्नीकरणेनैवतोविलीनत्वं तस्मिन्सम्यगमनस्मत्तियणस्मित्यर्थः श्रुतमयवत्रिमेधेत्वस्यगणोः पतितत्वेतत्वेत्वादेवानतत्त्रयाणांविपालेत्वमोदत्वयिरेशासे
ममेरेऽस्मिन्वतवापिश्वरोणेभुदेवाः पतिष्यन्तिश्रमपापेनेतिभावः ८८ इत्येकवमाहूमेतिस्तैनलासावामेशोषः इमाश्राद्देशाभैम्यांचदृष्टीनारेऽश्वमादृपव
पारिनालेऽर्थः सक नलाश्वविनामवा मण्याशयामेमेदरञ्चहत श्रयन्निस्म तद्दृष्टेणिरेश्वाणाणं शंकयानलाणकेवलेस्त्रानागानेमर्थः श्राणाम।
केरवाद्रिकृत ८० भोऽहमेरहशकवत्कृणकार्यविकायेले नविवारणीयं श्रवेद्वत्त्वाः यतिपथषांः सचाकारनिकाष्यवाचन मोत्साविश्रहेमेतव
सादितिकांचनाथ्यवाचन गेकारपवश्रणोकारपवोनरेमगलेवस्वस्तरितिकांचनामवाचन गमेवंपरमेममतमिममरः ८८ श्रहेकिकदापिवः श्र।

इत्येकवमानिहिनादेशणभैमीदृष्टीनामचवक्ष्यमाणः सकाशिजातस्मत्तेनलायणावामेरशेणपासमनश्वदाशो ८० श्रायैविवार्यालमि
हेत्विकापिप्रेषसाविस्मादिनकेवलापि गेकारपवोनरमस्तवस्तमेगसममेतिचकाथ्यवाचन ८८ श्रुताश्रिवावद्धिमहेकदापिव
केविशेषः परमस्तिमेषः इतीतिनेभीमनयानहनीमालिंगदालीश्रुहामियतां ८९ भैमीचहंसेवनकिंचिदापतिमितसयभावयतान
लस्य श्रालोकमात्रादिहिनेशुचेर्वेरभूमभिमेहृदयारविंदं ९० इघनस्मिनचालिनशक्तिभामाहृत्केतयावापितनमहालिः सनमानम
नाश्ववावचनकारिणीनभवामि परेविवार्यमाणेवक्तेपक्षेविशेषोस्ति इति (क्रममनैवशाकेनाभीमभूतमनयोवभूव ९१ ॥ ॐ ॥
भीमनयाकथितेमतिशुद्धेसंलोमाणमियदाहृतोमालीश्रनालिंगनं ८९ भैमीचहंसेचेतिकिंचिदपिनपापमसोभैमीदेवश्रेहंसेपश्चाद्धंसेवकृतम्।
श्रवोनभैमीयामानचहंसंदेवामामितिस्वयंविनयेनानलस्यहृदयकमलेभैमीश्रुवेदोरालोकमात्रात् दर्शनमात्रात् उद्योतमानाश्चयदिभिन्नेनाभूत् वि
दीर्णनाभूत् विकसितंनवाभूत् विदीर्णमेवयदिनविदीर्णतर्हिनेशुचेद्दुमकाशादेव वेरालोकेहिकमलेनस्फुटतिभैमीशुचेवावलोकनशुचेमेवहृ
दयालस्तवनजानमितिभावः ९० मेदहामयचालिनगलप्रदेशाश्रुतिसंतयेववारितालालाश्रालयायथासाभीमभूस्तथैवलजाणकेनमलक्षमता
हृतोश्रुनरवतीकरोतिस्म ऽनरमस्याश्रालीनिःनरवतीनांचकार ऽनयोवभवेतिविस्मतोऽहंमितिमनमेतवक ततोनिजेनतादाम्रः ९१ ॥ ७८

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

पनमिहं दृशौ ष्वमर्थं पुनर्यदिमोङ्घेतनरांङ्समवरोधेहूङ्क्ति ङ्मितयक्तावग्रणरूपंनीवे संतमपपावंवत्रितितिविषयेसनीवेतेर्मोजितास्मि त्वद् श्रणेयशयो
मेतस्त यहावत्रितिगिश्रेतस्मरेरूदयपिनिनेतोङ्कंमेवे सतीव्रतेर्मोजितास्मीति संवेथः ।।११ अनेन मकारेणभूयोपिवागवकाशानाशादिद्रस्मा समयपानापांस
मावतस्मतोतेहृदयेनीवष्ठनः विवेशतातेन्हीवमनेप्रहरूपमिवग्रुपसमोमूत्तत्नीवक्ररेणताबाशनिनिपातिता: ।।१२ हिमीशक्रपयाग्रामात् शामा
नेहेशास्निरक्तरितीत्रपात सेविधानात मकरोपायात् स्वकीयेन श्रवणमात्रपुगेनोपनीनेवात्रयाभमा: रागवाकेमवचनेनतत्रनिहनीनिर्हरोम
प्रेमानेहमोहेनतःपातेमाप ।।१३ विहनमेववहिशाकेनननसमकमात् होदत्तमेवधिपणयोग्गयाघायाच्चुभ्नेनयानयाहरमरमर्थः आयातमित
रत ।।१४ येमामननविलिंगतितितिपनिऐनतारोपितोत्थिः स्वयंभुः पातिव्रमैकसोमामकविनरहनिनात्ममायचमाना योविधारणप्रवीणकलयतिकूप

भूयोधमेतेयदिस्मोनमाधेनदापदेस्त्रालभसमवोनः सतीव्रतेस्तीव्रमिमेतमनमनस्वंवत्रितिमार्जितास्मि ।। इत्येष्ठनवीगवकाश
नाशोमरेहृस्मामपयानवमाम् विवेशनोत्तेहृदयेननस्मनीवः पुनःतीव्रमिवःस्वबोधः ।१२ श्रवणप्रदृग्रुगेनसेवमाध्रूपनीत
हिमधपक्रपयास्तादीहशसेविधानात स्वतभनमधुवानाराणवाग्धर्मिर्थनिषधजनपरेद्रःपातमानेरमोरः ।।१३ श्रीहर्षंकविरा
गराजिमुकुटालंकारहीरःसुतं श्रीहीरःसुषुवेजितेन्द्रियचयंमामतदेवीचयम् षष्ठःखेडनखेडतोपिसहजात्सोदक्षमेतन्महाका
व्येव्यगमन्नलस्यचरितेसर्गोनिसर्गोज्वलः ।।१४ इतिश्रीनैषधीयमहाकाव्येषष्ठसर्गः समाप्तः ।।६।। अथप्रियासादनशीलमोहे
मनोरथस्पर्शविनाऽन्तरायः विलोकनेनैवमृगाक्षमुग्धाः पश्यामुवःसर्गविदम्भमानि ।१ इतिमनीकेप्रियमेप्रियायाऽध्यानतानेदत्तयाम

यानवकृतेतोदीपिकायांसर्गःषष्ठोवविहः त्रितिपतिचरितस्थावतोराजितोभूत् (शुद्धं ततःश्रमोदास्कपरमरायाममनन्तस्तन्यस्तपोतरयस्य २।।
।।१५ इतिश्रीनैषधीयमहाकाव्यटीकायांषष्ठसर्गःसंपूर्णःसमाप्तम् शुभं ।। प्रियाप्रमिपरिचयकरणादेव्यापारेपोमनोरथः कदाभवेमीयाप्सेकदापरि
वेष्याम्यकदानदालपनमाकर्णयामीमेवरूपःप्रवंपतृवित्तआसीत् भुवःपमानेतेनसमनोरथोभिस्माहृदयेनैवसंस्पर्शेत्वमेन ।१ ततस्तनेत्रम
यमेधियायाःसमेरोगमनत्तः अथहृदयेसावोमतनत्तयोनतस्वानेदवाण्योमिव २ ।। ॐनमोभगवतेवासुदेवायनमोनमः ।। ॐराम।।

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै॰
टी॰ स॰
७७

श्रमेणेनलः स्वप्ना भेमाथाये मायूपवशेमायमा येश्च यनिरोहितेषु मेदृहसनिवलानवस्थमोरमनभून सुयायेनेनटणेष्टरहीनसायेसायशेषटहोसर्वाणव
लोकनेनातेसनिकामाहेतानेदंतयायाभवन नयेतिकथं पयायोविनीकस्य १ स्यंपलसयकारस्यमयेमर्थः केस्य श्ममावलोकनेशल्पहयमुविनाते
पकेहितीयकेशायदर्शनेश्वलानंदृनसः स्मरानेदउविनः पवेलोमायपरिमितनिवरणेगुवेपवेकरेशतेशानेश्रमेकंदर्शनेपमकेमीनामनेवस्मा
नेदृष्विन १ स्यंपयायेनाविनीभवविनयायेमिमास्मामः वलानेशदनेकसहस्रकोटिगुणितः सायानेदृ नस्मा सयोगवलोकनेनभूनरमयः १ तस्मा
नवेइमावलोकनापरतसेमहृतीवलाकालेसीमावातिकम्यरागमूलेमहृदेनलसयरश्मिलेगेसनावाश्रयतेस्म श्रेधेवविकसनीवेलाकान्तमर्या
दृथोरपि श्मालोकोदर्शनोश्चोतो श्रमेथितोकः स्यलेननदर्शणएमितेगेहरेशाश्रयने नयादृष्टिरथिवेगोऊचावाश्रयनीतिभावः ४ भैमीमुखेहोस्स

वलादृपसानुभवस्मोदृयेमायूपवायनिरोहतेस्मा: पयोविनीर्यनदृपेषटसुावपसराहैनमृदृवयासौ १ वेलामतिक्रमयशसुस्था।
लिवेशलोकपीयूषरसेननस्मा: नलस्य रागांवुनिधौविवृद्धे तेगोऊचावाश्रयतिस्मदृष्टिः ४ सयासनलायोकिमुनेशवेरोः लवसिनात
नऊवयोकिमेतः विरोगनेसमघमघृवनायस्यदृष्टिः ऊनयेः विलनाभियान ५ भियोगपयाऊवपोर्निहसनिहूसतेतानानलरम्भमेनीवयो
तमोनमेरनाभिलेपनमसमसायघउहिम्यमेव ६ विभ्रमनस्थाहृलिनेववकेऽनसटकसविलः विलेनो स्थियाविराहास्पनदृहंभासे
(मायूपसिद्धकेरागाढम् ७॥
पायामस्मा किसविरोणस्थिताकिंवाननूऊवपोर्मधेनमाकिसविरोणस्थिता ननस्मदृष्टिः भैम्याः ऊयानरेमधेसव
तनादृयानेविरोणमेवन श्रमेपिहिमापायेववनर्येकिलविषमभूमौसूवलयपिवाऊशनरेकमेमललनाहिकेसवलनभयाकीश्रयतिनयेयेदृष्टिरपिवु
लोरपोवनरंतोऊयानेरमधेविरोगनावलसनरंपरेवावलवनेमधः मधमनिसस्सनान्नदृस्कनोतिमोत्नमहूसभावः ५ पियायामुगेनिसेपायाम्रियंग
केयापयोगोनिममितिनः श्रतपवनीववभावयोकः नलस्पदृष्टिर्निहृसनिहृसकवयो: ७र्यरंनोवमोनाम् श्रनिपायेनेनमविहनोकिमेतिदृश्यपवा।
हांसेवेपयमकर्षकीदृशोरवनयो: ऊरायोः सगनाभिलेपपवतमः तेनसमनामारिनिहिधमोपयानाहयोव ६ हमयंतीरमनितेववकेनलस्पदृष्टिविशेषेण
ध्रमिका: विलेनीविलरवलेनीवभैम्याऊहकरलीनेभोकेरागकिरणेनहसेनवगाढमसिद्धस्थिायाववाहनिश्च श्रमेपिजनस्य ऊधमेणभ्रमसंवेष:

[illegible]

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

साहंगेसुकयोः वेचेवक्नमेवनेचेसुहोकिंनेचेन ननःतेनेयेणपदवामनेवेवनेचेणमयापि उरोभितंकोहपाणंगताहेकवन्नावः अलिंगयपरिपाणयमादेक
हस्तीवमानलहरिः सेमीपाद्योः पपात ८ मनलःथियोभेमीतस्मासत्वीवर्गवसेकपादयोहपाणकीक्रमसेनोपाम्रथिमरितेनवेनसारदंवस्माणव
मये ९ सयेभेमोभूमिभृतोरत्नजाताच्छंगारसमप्यकतोलिवीतितनाम्नि यस्माच्छ्रेशः स्तनतयाउनेगरूवतयावेनेनपूर्हदेनयौवनेनतयालावण्यम
काहोजनितः यद्वाचेननविरनयौवनेनलावण्यश्रोगजति नयाउग्रेस्तननाउनेगरूवनावनयपिरहकमयोभूभृतःपवेतातापनेनसांवशरतवेवरम
र्धेस्यननागर्तनावनेनमैवेननयानमते यद्वामेवेनश्रोनापतेनयाउग्रेः स्तननाउग्रेः पाहूनावस्तनश्लेह्न ॥ सकामोसाम्भोभेम्यानूतनोपावीरसहू

वासः पंनेचमहेननेचेकिमनवमालिगमयंमयापि मरोतिमेमोनुरूलमसादमितीवमानलमरयोपपातः ८ हसोर्पयाकामममयोपह
ममपेयमीमेलिरूलेवनस्याः रहेयमोदाकुलसेभनेनमहीमहेश्वमनमानगाद ९ पदेविपानर्थविमनमयोवासमाभिषिचेतमेना
रयेवा नदावदेतामिनवानेदनमतिमलीकापुनश्पपिलसे १० नरोनिनीभूमिभृतः सनतानानामिशृंगाररसमसमेथ लावण्यश्रो
जनियोयनेनयरसानयोग्रैः स्तननावनेन ११ असोयपूर्वेद्रविधानविधौकिंमेतयामासनवोसकामः अनंगसंगमकूटलब्धभूमा
लावण्यमीमायहिमासुपात्ते १२ नेवालनालाकिमकर्षिणे त्रूनयानहासिरसनिभयमेयं स्पष्टोमगुम्मसनसंगपिदूलमीयतीदत
रतायदव १३ समेवमामेमरयादयोपाकुलानारणोपक्रूवयरैगेः अस्मात्स्तनस्यानलनापिनामवरुसनमेपासुपमायमानः १४॥

हतिर्मोनविधौकिंमकाशयामासयहोहृदेमपहिहूते यौवनेनहिवणःपतितणमसेयामयाकर्षणविपरिणमति तेनयतितणापरिणामितवदूश
शरीरेषुसूहनिर्माणविनर्कोवदनेयत् यस्मादेनोरनवयवसंगेनस्फुटंलब्धोभूमावाहसेययामालावण्यासीमोमोदर्पपरिकाइहारमोभेमोसवन १२
हरिहयारकेहारिहनदष्टिभातीतिहारिहनिभानाहणीसभायस्मास्येभेमीलवर्णनयाःपंकसमूहाकिंनाकर्षि नालेसमूहस्नायोगवाहस्त
स्कावपि सवर्णकेहसनेलहारिहनिभवमेकोहेनः हेनरेनमप्याह यस्मादत्रभेम्यासुगलयसमेपिविवृहनरनानिम्रोमनतनवसपिनयोनते १२
गैवलसोगयाधिमामेसनेवाशेषात्सरस्याम्बुहातेः मकाशादस्याः अंगेकामादिगुणविशेषेणायतनस्मृतापेउत्तेहसंभाविततोहेतोरस्याभेम्या

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै॰
टी॰ स॰
१८
78

स्वलनापिस्यानाम साम्येविनाप्त्कर्षोनसिध्यतीति साम्यसम्पत्त्वनाम स्वलाधिकयोरपिपद्मरागयोनापलयोलललनेपरिमाणास्यादेवोतत्वललनाथाद्भुधा
निः वस्तुतपरमार्थेस्त्वप्रमीणामेगानाशुपमानेनतिरस्कारः १४ धियानःशुक्लाकृतिःशुक्लकृतिःरेभापस्माद्विवेणाह्मीसमूहःरभोभेमीनिर्माणे वेहललेलवःस्वा
भ्योमोहस्तुलकोशतेस्ववभूत रयेयाभवेतीभाविनीवाह्लीसृष्टिःसाभैमीनिर्माणेहस्तलवःहस्ताभ्यांमोहस्तकोशतेलवस्वभूत रयेयाभवेतीभाविनी
वाह्लीसृष्टिःसाशुभ्रेभैम्येतनयन्नेसृष्टिनयोदितेयशःयशतेसकलोह्लीसृष्टिनितवतीयमितियशः नेयस्नेहभावेनसंभवतीतितोकरणीमर्थः १५
भैम्यवयवात्मकाशाद्ध्यानिरण्याणिसंशशुपमानवस्तुनिहानीरपकर्षोमयापयापयाश्रुःहाप्रामाहाभ्योनिः तपानयोतेवेहाहिभिः प्रवेतिप्र
देनिशेषः नखहेमः अधिकस्यासमेभेग्रसमाद्दश्येनऽयमानाकविसम्बन्धेहाहिम्पपववस्त्वयतिहायाम्पतिभमीप्रवेसहस्राक्षदर्शनवर्णमानः।

शुक्लाकृतिसेणामिसमाविधाताभभूःद्विधानःस्वल्पहस्तलेलवः येयंभवत्राविशुरेधिसृष्टिमामैवयशास्तनयञ्जेयशाने १५ भव्यानिहानीरशुरे
नरेणयथायथानतिनयानयानेः श्वस्याधिकस्योपमयोपमानाहीनात्मतिष्ठांवतनेभ्यपव १६ नामर्षिणेहष्टापिविमोहिकेयंदोषैरशोषै
स्तुभियेतिममं श्वमेश्वेनराकलितनलदृष्टावसमसापयसुरवेनाप्तः १७ ग्रैल्किग्रियोगेहेणायेवस्तानवाहिरगोनवराटकस्य नकेत
केयावण्यकान्तिवलीभृताकांचनकेनकस्य १८ यदेषगमस्यामभिकंलखहाकर्तेमवानेवनिगासमसि वशुवभूषामणिमृतिर्यापिन
(यानितपुतिकामुकेच १९ ॥

तदुपमेयताशतिस्ट्यास्यामसमेनोमर्थः सकविर्हिनत्वमेनन्दनशुपमिमीते १६ विमोहयतीतिविमोहि
कारष्टापिविमोहिकादर्शनमात्रेणैवविमोहिकेमर्थः ईदृशीरवेभैमीसकलेरपिदोषैःनाप्तपितिनवहेतुःस्वभियेतिनाम यशोमामायुयनेसमर्थोपिगुणा
रतिस्वयमाशुयतोहोषामवनस्त्वरूपाच्छवर्णेश्रतिभीनेतिरमर्थः तस्मादस्मश्रुभमीयतिरिक्तस्यानस्तनेदोषेराकलितेनेत्रणाग्नेःनविपनेसमम्यःशचूर्णस्यासोप्रसप
लःतस्यभावःश्रृणापरितेनसमवी संसतोभेम्यांवसतिसृष्टंवापसुरवमितिवापाठः १७ भेमायववयेवैवराटकस्यपर्यवीनकोशास्यवहाकांतिःश्रुपास्वयेमप
विक्रोणेसमरः अतएवतद्धस्येवमस्या रक्कवनमेगवाद्विमीतन श्रुमाध्येनलङ्घिमाक्रिमेतिन कांचनकेनकस्यकान्तिर्धलीशरिता श्रतएवसमस्या नव
केहकावरणाद्धवेषातया नहमसीनायकोमतनीचेवैरिणिणनहति वीनकोशोवराटकस्मरः १८ कामिनःकामकोभिकः श्रसेभैम्याकामुकेनसवो

सपत्नस्य प्रापको विघ्नं स्वत्वेस्य भाषितप्रेम्णा नाम्ना वदवः पुत्रस्योपरि कदाचमूढः स्थितिमापद्यानेपुत्रके येनकवेयेन पतेस्थिता मनावेमोवदव संस्ट।
कामकामस्य पचोरुस्योपिवहिंसावर्हीनितः पुत्रस्य पकपवसपत्नसंघट्टः कवेवस्लवहूपत्यवेदकैकत्वाणमपिजितवानितिमहात्रनर्थः तेनपुत्रस्यो।
परिस्थानस्वविनिमिर्थः २० पुष्पापुत्रेनसौतनवाग्रेपार्षयोस्वपदेपकारोतिरस्कृतम् स्फुटंस्फुरन् भंगः पराजयोरालत्वेवचेषोवकस्मानोतकलेनते
देवदेसपकारम् पद्मासुगोवेपमस्ति गामीकेशाः किस्लेपकारमेववेधमिमर्थः प्रपतापीहिंसप्रभुणातिरस्कृतः पद्माद्ध्यतेरति २१ अस्मावेशानोम।
पुरस्मवकानामोसेगवर्हीविमतेर्विघतिपतरहमेवरस्योहमेवरस्यरतिविवाहार्हिंपिमघ्नस्येकिंतुयापतः तेनविधिनाघेकेणाकलापःप्रेष्यरहजि।
किं सवर्हः अर्थंवेद्मसेवकेगालहस्तेवगत्वाप्रभर्त्स्येकिं अपनामिनिरुणोगालयीतिगात्रादेयेत्रूपम कलापोभूषणोवर्हंरूपीरसेहतेपिवेसमरः २२

अस्मास्मपतैकविधोकवैवः स्थानेपुत्रस्योपरिवासमाप पतस्यनावदद्रुवेदकोपिकलापिनापेनजितःकलापः २० अस्मायदासेनपुर
स्थिरस्वतिरस्कृतमेघोतरुवोपकारं स्फुटस्फुरद्गुंगकवकलेननदेवपद्माहितमंसिवेचे २१ अस्मकवानोशिविनपकिंतुविधिकल।
पोविमतेरगातान् नेनायमेभिःकिमहृनिप्रपेरभतिदत्वामकिमर्थंचेद्दं २२ केशोपकारादयहस्यभाजुशलार्थं चेद्दाकृदमहमीयम्
पतापदासापनगमनयापमनोभुवासिद्धिरमाधिमाय २३ प्रष्येपत्रुःकिमदनमदास्येयणामीभवकेसवरोषमासीन् यथाहियेशाल
दमिकथाकिंभमीभूत्वोयेनविधिमपन्न २४ भूम्योप्रियायाभवनामनोभूवापेनवाण्येवनमारभावः ॥ अथकेशोपकारानेनरद्धानीयभा
वस्यलमेवमर्थवेदेपरस्मारयेभमोक्षकमहमीतिच्छिः यतःकामेनगानयापयतामहमीभैमीरूपामासापमापुसिद्धिरमापिनयानिधिनात् अहमीजया
यिनोभवेते २५ मदनस्मरादेप्रष्येपत्रुःकिपामीभवनकेसरःकिंनलकःशोकोपमनन् देरयामाते किंनलःकेसरोत्रियोरशाःगजाःतदापिकेसरशोषेय
प्यपत्रुःहिपाकिवपमयेनहियाभूतेनपत्रुपाविधिर्भमीभूत्वोयपत् २६ प्रियापोभूभूताभवताभूभावेभनतमर्थः कामवापेनवनमारभावः अधिकसार
वत्वेकर्शरत्वेवशापेयामः वनसारपद्मसंहः यदस्मादेतोःनिजामसोषहशामहाहावस्यामयेसमसमितिदाहनेतरसेनतुभावेजाते अधिकवीर्येताप्रापि
यामा कर्षोपितया यहकेकेशरःवदप्येपिप्रा किमाभ्मानवेनते नमोस्त्वथाविवीर्याणयनसेमकरकेनवेरसिमिप्रियायाभवनेति अधिकवीर्येनेति ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ने.
टी.स.
७४
79

मधिमममिथ्यादलाहारकलाशीलेविंसे संधिसंवेध संयोगलसमममिथ्याहाराविपरीतत्वेनकथनम् ननपद्मश्रीश्रद्रूपमशीलम् यतःश्रियाअवहारकथनेऽपि
यविपरीतमप्रवीर्यमेतत्:पर्यायस्यकथनानोविमान् ननलघुरूपयोगेनहीहृतिः २४ यतलाक्षरसंवेधिपद्म्रः यावाम्याभिम्याघामेनभूतेनासलंमामेनेस
र्धः विधुनामस्काकलंककलेवाच सकलंकमेतेष्वविभावेनघुमनतश्रति कलंकमात्रःपघुम्मकलंकपत्रघोः हृदैमनीभृतवोजन्मप्रापमेमीभृत्रूपमिमर्थः।
कीदृशेनजन्मलीलयाविलासेनवलनेपरिसंरहितेविनोदेनविभ्रमवतेवानयोविनावाल्मनोलोमाभावस्मतोपत्र श्रमयजन्मपदेवलीलावापलोवि
लोवालभावःकिंभृतेयस्तत २६ वाणत्रयेणवनगत्रयस्यविनयानिश्चयोजननेनावशिष्टारंधेदिवाणीकाणादृयोभृष्यमपाभृगेनकामेनयियानेत्र।
कमलस्यानेमिषियमफलीकृत्वा २७ सेयंभमीकामस्यभुहियहृणाफोणनभ्रमाणाकोमलाङ्गमविकारवापयष्टिः याकांतिमर्कदालघुकोरा।

निंजांपदस्त्रोपदस्यामपेहसेयमसेनेनाधिकवीर्येनापि २५ स्मारंपत्रपीद्धनोजितास्यापामेनभूतेनवलस्नेलावा पतङ्कवैजन्मनदाप
भुगंलीलावलनोविनवालभावे २६ रुभुत्रयेणवनगत्रयस्यविलिनेपानघ्यमपाभृगेन शोणांविवाणीमफलेकृतेयंश्रिमादृगंभोज
पदेमिषिद्धा २७ सेयंमदःकोमलवापयष्टिःस्मरस्यमुष्टिग्रहणाईमध्या ननोतिनश्रीमद्पोगशकोमोदायपाहृष्टिशौरोगवहृष्टिम् २८
ग्राहूर्णितेपद्मलपत्रिपंधेपोभुवतिष्ठेमनितास्तलाभ्र श्रमारंवामाश्मलीरंद्रनीलगोलामलश्यामलतारमारं २९

ष्टियावसमृहृहृष्टिमस्याकंमोहाय विस्तारयति वापयष्टिपिकहावभागपर्यंतमुष्टिमुकोशरहृष्टिंतनोति २८ आघूर्णितेविकासविस्रेत्वरेयोभुभु
वि अधिककांतिकेयावलजितचेरेयावलनितपीयूषकांतिकेवा रम्याणिपद्माप्रस्थविधंतश्रतिपत्मलेसिध्यादिलालःभ्रमनिदामञ्जेसाभ्रुनिस।
वाणतिशापिने संसंगेस्तिविवेसायाभवेतिमनवादयः वलदिंद्रनीलमणिगोलवदमलंश्यामलेनयातावानारेव उज्वलोज्वलेव शुक्ला भ्रु।
शेवतास्माहिमभरः श्यामलेवङनारेवश्यामलतारेंद्रशोतारेमध्यगोलकेतस्यतहितिवान यद्वाश्यामलतानामहत्तोवर्तलावातागकनी।
निका यसारंद्रगामस्मानेयकमलेभ्रसानेयकमलमिव कमलमपिविकस्वरंकेसरापीतमधिककांतिकेचंद्रविजपिरंद्रनीलतल्भूमरो
येनेऽभयति यतत्रेत्रयोरुपमानंतराभावात परस्परमेवमाहृश्यमितिभावः २९ ॥ नमोनमः ॥ ॐ ॥ॐ॥।

यदीनेत्रेयेन भैमीमंवृषिनाभैमीनेत्रकोतिनिर्जितेन कर्णौ मतेनाप्तिमनायेप्रुकेमुविङ्करंगीग्रामुपात् नेतस्तलाभात कृतार्थीसतीस्वचत्वषीकिंत्रवैरु
नेनेत्राभिमानेस्मनतीमर्थः १० करलीनवः पंचवाणमाटनानायकाेणस्वेवाहलानिसघुमासोमलसमृहाद्दहीनेरुनकृणशेरस्याभैम्यानेपनरपनिर्मा॥
नातिविरभव पंचवाः सोवनवः रमाहततः सारभृताच्चेतनोमाहायनेत्रयोश्चेतनोपत् नयकारोणवोमलानामपिरलेरपामवोनिरपततः सारभृ
नेस्समनवमाहायनेत्रयोयपनेमर्थः ११ चकोरनेत्राणामेणस्समुमलानोवेषः सुमनोज्ञरूपः साराभैम्यानेत्रविधाते विधानः यथलैः निमषयेत्रेण
निमीलनसुकलीभावायपीडनोपायेनकिंहृतःगृहीतः इत्यादेः सारोयंत्रेणानिष्पीड्यपयाशृतते नयावहूकान्तनिपीतमस्तानांचकोरनेत्राहीना
मपिसारोनिमीषायपेत्रेणावनिष्पीड्यभैमीनेत्रद्वयोनिर्मातेनगृहीतरसस्तेन ११ अस्याभैम्याः सकाशात्कुरंगीभिः नेत्रयुगलश्रीः किंस्वीकृतासी
कर्णौ मलेनापिमनोवमनायेनभेननेत्रपुतिनिर्हितेन यथेतदीयेननतः कृतार्थास्वचत्वषीकिंकुरतेकुरंगी १० नवः समनर्थपिंदलानिरोमा
मोवनवः पंचबाणानां सारैर्हीनेविधिरमलोवादस्यामभूद्दीनताणरूपशिल्पी ११ चकोरनेत्रेणरुमलानोनिमेषयंत्रेणाकिमेषकृ
ष्टः सारः सुयोङ्गारमयः यथलैर्विधानमेनत्रयनेविधातः ११ स्वीकृताकिंहरिणीभिरासीदस्याः सकाशान्नयनद्वयश्रीः भूयोगुणेपेस
कलावलायमास्मोनयातभ्मनविभ्मतीभ्मः ११ हसोकिमस्याश्चपलस्वभावेनहरमाकस्मिन्येषिलेनो नवेक्षनस्पादनयोः प्रयाणेवि
ध्रः श्रवःकूपनपानकोसा १४ केदारभाजाशिशिरस्तवेस्याश्यायमेसमूनमुमलिमा नानायनस्वनकुसमेत्वाणयेयतश्चनकोरकर
पतोनयाभैम्याचसंतीभ्मलाभ्योहरिणीभ्योभूयोगुणोभूयासघाहाद्कनाद्योगुणपयंतयासकलाप्रविनाशासंप्राणेवस्थे (ककोरः १५॥
नेत्रश्रीर्वेलाहहीना यतःयंत्रस्तकुरंगनेवना उत्तमर्णोभ्यधमर्णादेवमेवस्वइत्थंभूयोगुणेवहूगुणंद्विगुणंत्रिगुणंवानपामकेतेसहृदिकेवलाकारे
णहकृति ११ अस्याभैम्यालरत्नस्वभावेलोवनेहरमधिकमागीवावद्भुश्रमस्प्रमोभेकिंनमलेनामपिनमिलेनामेव प्रनयोहैलोः प्रयाणेस्वसीपवहू
पोनयेः निपातस्तनोभीनाकर्मीविघ्नछेनकूपनस्पात् १४ केदारस्यासाहिनिवंपवंत्रेनस्नानात्त्रोमसत्रयोमतिमाशिशिरस्पशिशिरेतोः सवेपात् पुण्यय
पुण्यमासंप्रतमितिमसेभावेनः यतः पुण्याहियंभैमीतस्याः उत्पतिमः कुसमेरवेताणयस्यास्मार्हद्यीनाना यतश्चचकोरः रमाउत्पत्तिमाः कोरकोपमनेत्रो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै.
टी. स.
८.
४०

अत्रत्यास्त्वदसीयानामाकामयतितद्रूपस्वरूपेणमितिविधेयम् कीदृशेनजगत्त्रयेषुवर्णं यथासंख्येनिरस्तंशरत्रयंयेनहिरशस्य कामस्यावशिष्टोहिवाणौ
यत कथमेतत्तायतइमत्याह यमितपवनपरमिताधिमात्रमेयो अत्रक्रमस्य मत्पवाणाभावेस्याभि:पवनकथंनिर्गतेन तस्मादस्तीतिगम्यते इत्यर्थ: १८
भिन्नाग्रयोदृत्तेवाग्रवेदेशेनसहोदयत् वेधकवेधमवत् वेधकक्रमस्यमन्तस्य भवत् एतत्समासान महत्तिमकोमाकृतादेशेशवयोवनसंवेधितस्य
स्थानेषोभवासंपातोकथयति अहमेवमेपतिसावहत्यर्थ: संख्यापिवेदेशेनसंवोदेति एकाभवतिदृश्यतात्रिसंयोवमवति १७ अस्यापधोपदेशविवशव
वेदेनस्पा:भू:स्पायोभवतीतिस्पापाभू:प्रतिविंबात्युक्त: अत्रोविशतिविवर्णदृस्यन्तताहेभवति अयस्ताम्रभवति अयंवस्वभावतपवाय:स्पाभू:
स्पायास्तानेव अतपवस्मतिविंबोत्युक्त: अथवातत्युक्तइत्याह अथेतिपदोतोन्य तस्यवेदस्यस्त्रसी:कोति:इंदुस्ते अभातिस्रमाप्नुवानेहृदरहितइत्यर्थ: इदेश

नामाक्षरस्मीयांतिलद्युवत्तृणोनगस्यवयस्ततशासवम्य स्यामानितामोदमवाप्नमेयोदयहिवाणौक्रमस्य मारुतस्य १८ वेधकवेधमवदेतनस्य
मुखेंदुनानेनसहोनितांतम् रागाग्निपादेशवयोवनीतास्मादसंस्थामपरोदृत्तेवा १७ अस्याश्रवेदोरपर:स्पाभू:विंबस्युक्त:प
तिविंबपद: तस्याथवाश्रोदमभातिदेशेसंभाव्यमानास्यनुविक्रमेपि १८ जानेतिरागादिदमेवविंबंविंबस्यचयत्कमितोपरत्नम् ॥

देशोभवति अस्यापरस्यतमालस्मी:विक्रमेविशिष्टक्रमेविशिष्टदुमवसपिदेशसंभाव्यमाना अतोवेलतत्त्वपताव् तचेत्स्यतिविंबतानयुक्तेतिभाव:
इतिकेचिदर्थोंतरेष्ववकते तदयुक्तमुखेंदुर्स्यैवविंबवतस्मेति मुखचेंदुस्यैववाच्योमर्शोवक्तव्य: तस्यस्त्वहीनेदेशोकांति: अथपरस्यतुसहदेयतिद्रता
वशेषावगतिरिति तस्मादयिमपवअर्थ: अस्याश्रवेदा:संवेधीस्यपास्यानभूतोपरोविंबस्यविंबीफलस्यतिविंब:सदृशोयुक्त: रागमास्वरमवनादि
साम्यात् अथवातयुक्त:तस्यविंबीफलस्यदुमवतिदेशोहृतिलता:संवेयपवयोममानतात् अमस्तक्रहितिविशीर्णोत्रकत्वात् अस्यपरस्यतस्याकांति:
विद्रुमस्यवालेदुमरहितेपिसंभाव्यमाना अतोनयुक्त:प्रतिविंबस्वभावइत्यर्थ: १८ अतिरागादमरुणित्व:अमत्तरागाश्रइदमेवमपरंनिंहिस्यविंबं
विंबफलमितिजानेविंबफलस्यचरवोदरापरपरत्वंस्यतत्स्यहमतयो:विंबाधरयो:स्तनधिकाभावतत्त्वाविशेषग्रहणेअशक्तानोजनानोना
म्निविंबअपरश्चेतिनाम्निविभ्रमोमासोनायते अपरस्यविंबनाम्नविंबस्यचविंबाधरनामयुक्तम् तत्रविशेषदर्शनशक्त्याभावात्तत्र:कवय: ॥ ८०

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

येरविवाचयपदंव्यवहरंति विवेचयितुंपदमितिभावः ४९ मधुपस्यापकेहेतुमुपरमयोरेवाथ्यः समीपभूतोऽप्युपरोहमन्दर्शापरभागोकिंविरुद्धसितोपगतोभातः
भासितेनुपरमयोरेवाथ्यःस्यानेकिंचिकिंचिनिश्चितमार्ष्टेरस्याकिंविरुद्धावितिसभावः तेन्नपसुसेहा ततःस्वमसंभोगेदलदमनविंतेनेनमधाकिंनाप
गार्द्रमलतवेरनेनकिंप्रकृतनानानेतमर्थः ५० अस्यार्थश्रोहेतुतरमध्येमवलाभंमनेतीर्तिहृदयेविधाःकतिविलसतिरतीवनिरलसेविधाताकौत
कवान तोविधाः रेखाभिरणीगणान प्रथरेहिमक्षरेखोःस्वाभाविकाः ५१ इयंमधुराधराभेमीमधानिशांतेःपातस्वमेसंभुज्यमानाप्यभूतारष्टा २
स्यपुसीमतिरवापिलावण्यम्स्तारपोरदलद्देशैकदेशायस्याः सापरयोभेमीमयेवकथंप्रतिपद्यतेवा प्राभातिकःस्वमःसमफलंदर्शयतीतिसम
यासिःजातापेवमर्थः ५२ यथाभेमीमिंदहासस्मरस्तोशामपिपरिस्मरालीकृतेनस्त्रग्रहेणदहाति तत्वहितमेवमरदस्तोशनिमिश्रणीरजपितास्य

द्वयोर्विशेषावगमाद्दमाणां नाभ्रिभ्रमोभूदनयोर्नतानाम् ४९ मधोपकंठावपरोहभागो भातः किमप्रकुसितोपरस्याः तत्स्वमसंभोग
विलीर्णिदंतेरशोत्र किंवा न मधापराद्रम् ५० विधाविदर्भेरमुधानापरोहेरवमेनिकमंतरलाभभाजः रतीवरोलाधिरयप्रमस्तास्सख्यो
तर्वांकौतुकवोविधाता ५१ संभुज्यमानाप्यमधानिशांते स्वमेन्द्रभृतामपुराधपर्येयम् ग्रसीमतावप्परदलंदेशैकदेशमयेवप्रतिपद्य
तेवा ५२ यदिस्मरालीकृतेस्वधांयोरेखोस्मरस्तोशामपिमिश्रितस्य तत्कौमुदीनाकृतेतमेवनिर्मिश्रदेवस्य फलस्वजन्म ५३ वेशाधिके
तेनुदिववेदिकाणाद्दरापतेतत्किरणावनानाम् ॥

कलकनेकौमुदीभिःस्थपनभूताभिःदत्तपिवेमर्थः सवेद्दःकौमुदीनांतन्मसफलंऽ
हते यतमीरातनाकरेणेनसफलेसफलेकृतनरमर्थः मदहोशमिलितसदद्यचामावेशःवमहस्वतमोशःमदस्तोशनउभे यथाविभागमेघाश्चरमत्र
रतीयभागशेषाश्चिमर्थः ग्रयागुरुमिश्रापनागुरुथाना:रमवमिश्रणाह्लतोपोरस्पततयासदहोशादिग्धतमगृहितोपः ५२ वेशाद्यधिकेवेशाधिकेपतनः
मुखमेतेशुद्धवेशाधिकेवतदेतेमुखविववेशाधिकेतन्मुखतस्यवेदिकाल्लामोकौरसीनोयतानानिविशनोविशनोयिदहृदेविरमप्रहोरदावलिहद्दनिरत
पंक्तिद्वयमिवाचरतिकौरसंतर्किरणानतोमुखवेशात् किरणेनरणेनस्मारेतोःदरायतरहदरीवेमयवावेशाधिकेतेनुदिववेदिकाणापवचनानामेवाना
तमाहरधोयतकिरणेनस्मारदीवदीवें यद्दातस्यवेदस्यकिरणात्हेनस्मोहेतोकरकवहुनानोकहिनानोवेदिकानांमेवानानतमारदेशयाविकिरणेनस्मारदवदीप

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै॰
टी॰ स॰
८१
८१

सौवर्णवेदं यद्दावनानो वेदिकायां नेषु विदेषु किरणेषु नः पुनः स्वर्णानस्मा द्वीपदायते पुनः कीदृशे पुरस्सरे तीति पुरस्सरामितानि वनानि प्रस्तानि च पुरस्स
रस्तस्तानि हि यानि सत्त्वोति द्वितीयानि यस्मनन् पुरस्सरस्तस्मस्तबहितीयमयमर्थः वेदिकायां केचिद्दिव्यः स्वर्णपतिताः सन्तो यत्र तन्तवस्तनपेक्षि यायानानाः
पुनस्तास्तामेव वेदिकायां पुष्पी भागमेन मा पुनः पुनस्त्वेदिकात्स्वर्णानकविनीभूताः स्वनपवशनैः लेभमानन्तयाकिंचिदायतनायविदिस्वः नेनपरिहस्मयंकि
यायानानाश्रति यथावनानामपिपरलोनरविनोविद्वः केचिमनतिकेचिन्मत्रैवलेवमानाः ष्वदायतनभवेन्निश्चितियनशत्रुर्योमोमर्थः पारमार्थिकः केचि
द्विरहेतुरमिनेनपतितानाविदिवोशश्चन्ते पुरस्सरस्यस्ले पनेनपनेनविदस्वः इतिकथयेतिनयोपपनिविद्धिः विवास्तीया नास्माकमस्मतीनांशक्तिर
स्तीमहरुमिनम् वेदिकानांनिस्थिरचहोरुपनेतेयम् ५५ ममपक्षायाविरहमीगयामर्कामेवतमीग्रपकारराज्ञिः वर्णाविभानेतनसमेयभैमीसंख्याविः

पुरस्सरस्तस्त्वरहितीयेरदावलिहेदृतिर्विदुहेदं ५५ सेयंमेदेनहिरहोतिमुक्तामीविभानस्थविभातिसेयं महेंद्रकाष्ठागतरागकर्षी
हिमेरसीभिः समुपास्यमाना ५६ गतोहिनानामिहराजहंसो विधुनिशो विधुविधुसेयत् नन्वेगरागाहिमजावदानाश्रवायपनेनर
वैमिपुक्ताः ५७ निरीक्षकोश्वरपिकोमतापोवेधाविधायोगमशोषमसाः यामः प्रकर्षः समुमारसर्गेसमापयद्वाविमस्तुमप्तुहे ५८

भाति कीदृशी महेंद्रकाष्ठागमावीहिशोगतमरागसकर्षी महेंद्रमकाष्ठांपूर्वदिशंगतो योनुरागस्तस्य कर्षीव काष्ठां कर्षयितेयोहिशि हिमेर्द्धीलतार्ह
मेघसमुपास्यमाना ५६ रहहिमानां देनानां पयोराजहंसाः देनानां राजानः राजहंसाः राजदंतादिषु परमिति परनिपातः यथस्मन् श्रोत्रियविधमंश्रेष्ठविता
मेधारयेति ननोहनोऽहंमानां कमुकानो रागस्तदादिनापरनामार्मेनेनयानि मेलाः पनेवनागोपिराजहंसाः पुनः कामोमि कानिजाने श्रयचदिसातो
श्वालणानोपयोराजहंसाः राजनेनः स्वरूपंयेषांते श्रोत्रियाणांविधमेयतोविधृति पनेवनागोपिद्वेषरागाहिष्मो रसनाश्रहिलपाश्रसः संतोषका
मोहेगताश्तिजानेश्मर्षोनरयविः वोदेनः श्रगः कश्चकोपृः वाकः स्वपुरोस्तनफलमुद्देगमेनेचेममरः ५७ विधिरम्भाभम्भाः समस्तमपिवपुःश्रिरी
षकुसमकेमरपुनादपिकोमलं विधायपुकमारवस्तमर्गेप्रधिमकोकर्षतारतसमसमापयमसन् श्रस्यावाचिमस्तनपुरोकोमलनोकर्षतारतुस॰
समापयत् वाचोप्यपिकेकोमलेनासीमर्थः ५८ ॥ नमोनमः ॥ गे ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

साकाविकामाहव्यवाहिनीऽपनिषत भेमाःस्राम्यहिजयजनतोस्रवेवेदाहिमोत्रमाम्यहिजेनपतिगणविशेणावपिकेनकेरणेन नउवोभेमोमिनामम्हंभुने
ननकिंवानार्थीपिनेपिकाहृपिमभ्रभाषितमस्माहमर्थः ४९ पकस्यविस्मोःश्वयणाहृतोःसपत्नीलसीयग्रस्थकस्पहिभागःसपवसमग्रयमामातामी
दसीहस्नुतांहृनिर्गीवयाकिंवाणीनितकमलमस्यापुवेहभजते ५० श्रस्याकेटीवसंतेविवत्तणावामीवोगांपहृादयते नदेववादनेमणासापुवेवाम्भ
पस्रवाग्वाम्भूतायोतःकौगुस्रमलरसत्वभजेत ५१ रंपंभमीमुपुमापरमाकेथानस्मास्समामौनिर्माणातरे श्रस्यापुवेपुपमत्रवेदसाकिंवितोकिताम्यात
पतोहेनोःविवुकेरंपमिस्रयमनुस्वापरणाजातात्रस्रगुलिपत्रेणवस्रगुसाकृतंनिष्पीडनमिवराजते ५२ श्रयिपागुवेमिपागुवेभूमावेशरादुभयस्य।

यसनवाणाहृयवाहिनीसाकोविहिजेनोमनिषनपिकेन श्रस्याःकिमास्यहिजराजितोवानाधीयतेभेत्वभुजानहम्पः ४९ यग्याद्.।
कसघानमेवसलत्मीमेकस्यविस्मोःश्रयणानसपत्नीम् श्रासीनुमस्याभजतेजितांन्नसरस्वतीनांहिजगीपयाकिम् ५० कु
ठेवसंतीवनराघदःसाःसरस्वतीवादयतेविपंचीम् नदेववाग्भूयसुवेमगाताःश्रोत्रःकृतोपातिसुधारसत्वम् ५१ विलोकि
तास्यांगुवमत्रमध्यकिंवेपसेयस्तुमासमाभ्यां सृमनुस्वापमिवुकेवकान्तिनिम्रमनोगगुलिपत्रणेव ५२ श्रियपागुवीभूय।
गुवीहिमोगुर्नेयमयंराटुभयसायेन रमोरपागपरविवलीलांतमेववालेकारचकवालम् ५३ श्रस्यांगुवेमोवनशलिमास्य
शोगास्यजिनामहिमोहिमागुम् भूलकमेवेदयस्येमिदः भालस्तीयःखलुयस्यभागः ५४ यथातथातागुवेपद्यमस्यास्से।
गपमेभाजकृत्नेविलेपि सरोजरातोस्तजतोदसीयांनेत्राभिधेयावतपवमेवाम् ५५ ॥

वयोणगनःतेनगुलोसृजयति वालेगुपंयसगुवानसेवचेदस्येवयपिमेरलमिमोहस्यमानामपरत्नीलांवभार वाग्रलमितिरूपमहेवातसेववारमि
मेरलेमसर्थमपरत्नीलांवभारेसमन्वयः ५३ श्रस्याभ्यामशलिमास्यरिमोगुनितान्यिनस्य शोणस्यगुवेसमहिमागुपिकेनाकाकाकयनालिमर्थः श्रये
कलेकवेरतरधानोयस्यगुवेमस्तनीयोभागस्तंहस्माधंमात्रमेवगुवेमपिकमेवेमर्थःभालोनलाटमधेमिंभुःरवलतुम्रपीयेसमयाकेगुवमस्तनीयोभा
ग ५४ विविंविरस्यागुवेकमलेमकलेपिपद्यकृतेमघानमकोत गतरागमस्माद् नत्रयनाभिमरोजराजेमराजातारम्भवोगुरसीयागुवेसेवपिनीमेका

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

[illegible]

द्विजानमोष्याक्रमेमत्र्यसोमस्यांशो भीते च्छकमलेस्यपोर्भ्रमेम्यानुविषहानिलिप्तिपन: नवाननयोर्ग्रहपद्मयो: श्री: न पक्षस्यांतरस्थश्रियानिरंगवृत्तिकरस्यको

नै. नेरमणीयेन ग्रथितमर्वदेव नेनस्तायनेपक्षं इन्दुपद्मयो स्यात्तस्य कोवि: पर्योयेषामर्थं प्रविनिलिप्तते इति ५९ नानाननकान् मत्तानमकाशानपद्मनयासरस:

मेनमिशादर्पणान स्वरस्यमनीगुवस्य भासतिलिंवे विभूषणापाविनकेकरादित्यस्य पङ्क्ति वलननलेखनिविचोमल श्रीउ हिरणपार्वकिक: ननुवृद्धिर्थवेनले

टी.स. प्रतिविम्बावलोकनेनस्यनिविडनात् पमेसर्वायतिश्मानाम्नानेन प्रकाशपुम: प्रकाशननष्ठ्यायामयोर्घमात्मनेपरम् शनेश्वाबद्धस्य शयोलीयमानः

८२ तिमपद्मनसंज्ञायोचनयी रिहस्यप: पश्चिमप्रसारितपद्महस्ता: समम: जनकेलोभ्रमरैरवालिभिर्मितोधमिताः हामिमर्थ: भ्रमीरावलसशोभायोविति ३

[84] भयपरीयात: ५८ मिलनीकेनुसममवेयप्रभायमेरुशोनभेम्यानुवेनवविनिमनिमयपीवेशेवलाहृष्यमानस्तिश्मारिवेशापवप्रशोपसर्वेटसास्यादेव ५१

द्विजाननमोरविसोमभीते मेशेवुजेनिलिपन: स्वलज्जी प्राप्येपरामाननरातयो: श्रीरेकश्रियेरेनकरावुक्तोने ५९ ग्रस्यानुवश्री

प्रतिविम्बमेवनलाम्बनानामकुरोम्भमित्रान् ग्रथ्यर्थ्यपनः वलपद्मवेशे विभूषणायाविनके करावित ५७ ग्रैकायपमेवल।

तिश्मानाभृगीर्मितामप्तिमिरवुकेलौ भ्रमीगुवलसश्रियमवुजिमेयाविमवि स्तारितपद्महस्ता ५८ ग्रस्यानुसेनेवविजिमनिम।

र्षीमिलेकुमरोपभासा समपवर: वलनसमानः स्मारवतिश्मविवेशयाशः ५१ विपोविपिर्विवपणोनिलोपवेतोपेरहृशावि

भुस्यामिमानि ग्रभेगुरश्लीकमिमेकमस्यानुविश्मास्यापदेकयोध ९ कपोलपत्रात्मकरात्मके ऽनभुष्योजिगीषुपत्रुघान्गेति १

ह्ववलेख्यान्तिर्यतिमनोभूरस्यदृयम्भोमधुनापरेण ९॥

विपि:मासिमासित्रनाम्भानिशा सवेरस्मविवपानलिनुमाल मुक्केरतेनुभोस्रो

नपुलवबकाराकाव भागीलेपरेभवतःरिवकस्यम् भायेनपयमेवभेगुरामेनभामसिरोवुवक् ग्रभेगुरागीयस्थरेश्यामसाभेम्यानुवेडमेकशेषमास्य

पयत् यथाशहूणास्व्हेमनूपाणामेकशेषपकभक्तविनिसनूपाणांशहानामेकशेषोभवति ग्रमेवलपत्रेतेशिपयपवरहूः सर्वेषामभूमभियेतपवमेकशे

वीमलोग्रवतेरूपवसर्वं वेहकोमितिविभमीतिभाव: ९० कपोलनिविनपत्ररवनात्मकराउनोः सधनःभुष्योपनुघानगेतिजिगीषुः ग्रपरेणमधुनावसेन ८२

मयस्हृदयस्य ग्रनुरक्ततासः वपसिजानोवयसः नप्पग्रपरेणभोमेनमधुनामेस्येणाम्नुलाहृदयसम्बरेहस्य: कामः रतिंप्रीतिंनिजप्रियावावलेभ्रेरमेम्याम

वियोगस्रवाण्मेलेनैवितनेनचकमलयागेनदंष्ट्रानननेतृअंबपयोलैरंहसोश्रसाभेम्पाईहृगितिविषशस्त्रविधिपिशिलमूतोकर्णागितिकामाभंदेयानेवे।
युस्मेयकिं रतिकमामाभ्यामितिवनर्थी निवेयेतेरनिनिवेयानेवपरपेशक्रुसौकिमुरमर्थः अथवाविधिनिर्माणेननिवेयशपोत्रलणाभेमीलगेशारंभेक
र्णनिवेयतयाहस्राविमर्थः ८२ अतिवक्रोवंगपूछार्थपुमोऽर्दवोधप्रश्नस्नप्रशास्त्रोवनिपेदंरुपयाश्रवाहोयेनमार्गेणास्याः कर्णैरूपेश्रविशत स १
मार्गेस्याःभेम्पाःश्रवपत्रपुगेनाडंकदयेश्रणालिकाणारेवेवकर्णैरूपसंश्रुविधावति अथमर्थःयाहणेपवश्रणालिकोलारुपायवश्रवाहोभवति।
अवतारेकमाणालिकेऽंस्लाकाश्वाहस्र अतस्लवगवहश्रवाहोपिवयोपुकारति अथवायाद्याःश्रवाहस्लाहोमार्गोपिभवति अत्रवश्रवाहोवक्रः
कर्णैरंघ्रमासः अतस्तमार्गोपिवक्रलाऽंकवप्रश्नणालिकेवकर्णैरंध्रमासः अतएवयाशेत्तुननिमर्थेनतस्ताणाम ९२ अस्याःभेम्पाःश्रुतीश्रवणेश्र
वियोगवाण्मांचितनेत्रपश्रुवणार्पितोत्सर्गमयःश्रसनैः कर्णौकिमस्यारतितमतिभ्यांनिवेयशपोविधिपिलमीहक् ९२ रहाविश्लेषेन।
मथातिवक्रःश्रास्त्रोवनिपेदंरुपयाश्रवाहः सोम्पाःश्रवःपत्रपुगेशणालीरेवेवधावमभिकर्णौकूप ९३ अस्यायहशाहपामेविभज्यवि
याःश्रुतीरश्रुतरर्थमर्थम् कर्णेनकल्पौणिगभरलोवःकिंतस्मसंश्लेवनवानवोकः ९४ मभेमूलाकर्णलनामयेनपाशाहयेनक्किर
येनेरणा पक्वाकिमाशवरुणविनिमयेनेगीकृताणामनतोरनीशः ९५ आत्मेवतानस्यवत्गुणास्यनानश्रनदीनविन्नःस्मरोपि नेत्रा
पयोःकर्णालतेश्रुवोःसेवशानगपोविधिपिहोकिमस्याः ९६ ॥
श्लादशविधाःवेरूपिनाअर्थं अर्थेनवनवयदथलःकर्णमथ्योर्कौर्णगपो १२।
लेलायत्रंइहस्रोनवोकःनेमेवार्थस्मे श्रोनवाकिंलवोकयवेमर्पः कर्णमथ्यमिनाशिवानवोकरावामहयोभवतीति ईशनाहनिपातहमारित्र
याघेगः पकंपदेनेमर्थेनवायपानहि ९७ किड्रतेरणेश्रमंगुरेणस्वयमेवकियनशतिक्विडरे विहिभिरिक्विडरश्राऽस्य अमुवाकर्णलनाहूयेणापा
श्रूहयेनकृत्वाअनेगीकृताश्रयामाश्राणामस्यनतिविस्ताश्येनसः अनेगीकृतायासततिकामः पक्वाकिंमांयंवरुणविनिपरेतिममअताप्रसन
नितवानेमर्थः वरुणक्विडरेवकमाणाः श्रयंतक्विडरयायाऽयवानिस्तकर्षः ९८ ननकस्यविश्लेषात्मेवस्वरूपमेवज्ञातःस्मरोपिवनर्वाहरुवि
नः आत्मेवश्रुत्वनामामीतिश्रुतेःनश्रापयोःकामवापयोःश्रुवोःकर्णालतेमेअस्माभेम्याश्रिविहोकर्णेनतयोर्वशनगंजोकिमस्यैवानभागकिं ८०॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै॰
टी॰ स॰
८३
83

सेयंग्रीवाग्रास्यर्थकारिणिवअवटूषोभिनाधिअवदनानिश्चयदेषोनत्तोभिनायमाणावकेनपृथर्धहारेणालंकृता अवटुः घाटाकृकाटिका अर्धहारोमाणव
कः इत्यमरः अथच अवटूषोभिन्ना अवालालंकृतायिमाणावकेनवालेनयमाधितेतिविरोधः तथाच याग्रीवांप्रातिंगिना अतिंगनयोग्यतोदधमपि
सद्रूपतोभागाविलोधका समानेनरूपेणममरूपस्तस्यभावस्तत्तांतोभजतीतिसद्रूपताभाक् अविलः अर्धकः ऽधविभागोयस्यासा अथच अविलंगो
रुद्देगविशेषः तथाऽर्धकस्य षट्के रुद्देगास्तरतामेदाश्रेणविरोधकत्वम्यः इतितर्कांकृतिस्तेकोयवमध्यतयोधकः अतिंगोदेवगोधुकम
ध्यदलिताववमगाद इति अतिंगतोदधतीसद्रूपताभागविलोधकेतिविरोधः ९८ कथितंगीतेसियपवसतेसमेचनातानामास्माभेष्मा अधिकंदकेट
विभक्तार्थेव्ययीभावः विधानानिरमासीन् अमीषाकविनाहीनोवासायसोयंविधानारेखाचयसमासत्र्यानेनसीमामर्यादाः विभाजितवान् केटत्वाभा

ग्रीवाश्रुतेवावटूषोभिनाधिग्रमाधिकमाणावकेनसेयं अतिंगतामप्यवलम्बमानासद्रूपताभागविलोधकाया ९८ कविनापनचियवा
हसमासस्याविधाताव्यधिताधिकेठाम् तेवाजयमासमधिपादमीषांवासायसेयंविवभाजसीमाः ९९ बाहुप्रियायोनयनांसरणालेहं
हेनयोनामनविस्मयोस्मि उद्वेलनाच्छिदमश्रुपभमस्यलोकतेनिश्चयपयदतः १०० अणीयताबेनअभयनाभ्यदेशेमेन्मृणालेकिञ्च।
केमलाभ्या निस्सृजसास्तेवनपेकमत्तम्मृतीसनाकीर्तिपुतनिमसम् १०१ ॥ विकेरोवाजयेभवति तयोर्मेताः रेखाजयेणावृत्तः सीमोविभागः

कृतधीभावः ९९ प्रियायाबाहूमृणालेनयनौ हृदेकलरपुम्मयोः हृदेउभयोः तयोभवमेवनामतिस्यपे बाहोः हित्वादेवोमृणालनयोपुष्कपवनावा।
सर्वे अथवाहृदयपुरेनयः पातिकोभवमेव अस्मिनयेनविस्मयः तव तउत्सृष्टम् अतिचित्रे भमस्यपानितमपुत्रितिसवापुष्पमृणालसमस्यो।
निश्चयनेव्ययनस्यभावः अभावेव्ययीभावः निर्मत्वाकिंचन तयोरेभवपद्मालोकनेन यसानितोहिमयपोभवति इदंचनिश्चयनमितिमहदाश्च।
र्येमितिभावः किंइनिश्चयनेरोकरमसरः १०० अभयस्यविपतेरतिपुभेश्रुः अद्देश्रभमेत्रम् आवेतः रवणुभेशुः नाभियस्यास्यानसाः कोमलाभ्यांश्च।
नाभ्यां मृणालमजोपनतितम् तेमृणालेनिविडपंकमतिकाद्रूपामभूतीहप्रकीर्तिश्रुतिः मृचेहुत्राद्यवस्यानेनानिर्गतेनिश्चयवस्यंनासेकोप्याश्रास्ते।
एवमर्थः अथचनिम्नितेसद्यतमर्येम्मृणालस्य निर्निश्वयनिबेपाः मृचेनेनयवस्ययोरिममरः १०१ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

रकीभवनत्वेसांगुलिपंचकस्य कथनादिंगुलेनरको हेगुलः पद्मपत्रक्रमात् तद्रूपेपिपाकेरेहेग्रा विकारः हेमः पकश्चमोपश्रत्वेस्मेहेमः पकपेश्चोपस्मान्मा।
विष्णुरूलिपर्वाणिग्र यथः सेपिरेवोस्थयस्मः सातारत्मोकरस्पपेवशरीविद्यते १२ कारस्मर्धनेगर्धपतनिर्गुणनीतिवाकारस्मर्धनगर्विनीशृंगुग्रभिकोत्तयो
वांरेहमोमस्त्रिःपोभायस्मंरिश्रोपःपत्तवः वालवेमूर्विनेशेष्रवेमापनाक्ले ग्रनाप्यथरसाहरणाहेकारेऽत्र्वेनकथंवामपत्तकःपवालोनास्त पवालो
वत्तकोरेसेविद्रुमेमनवपत्तवेसकपेणाकालोमूर्विःसवालःपत्लवश्चकरस्पर्धानारेत्ववालत्वेमापश्रयरसंधपायवालःकथंनास्तिमर्थः १३ भव।
माःकरोभवकरः नष्पसर्वनाशेहृनिमावेश्वपत्सपुवत्सवः ग्रपेवभवतारमतश्चपेकमलतहष्टिः समरहसनलेवोरहस्पाण्योमः रनसमर्थमस्पोभेष्मो
हसेभागपरेत्वीकृतयानयामरोनरश्रवेषाःकिमाहस्म करेभागत्तवणेपद्यविष्टंविधायैवेकपद्यतिस्म पद्यनिर्माणाभ्यासेननवकारस्पष्टीकृतवान
रमनत्वेसांगुलिपंचकस्मिपारमो हेगुलपद्मरूपो हेमैकपुलोलिविष्णुरूपर्वाणिपाकरेपैवशरीरस्य १२ ग्रस्माकरस्पर्धनगवि
रष्टिःवालनमापनत्वेलपत्तवोयः भूयोपिनामापरमाम्पगर्वक्रर्वेकथंवास्तनसप्रवालः १३ ग्रपेवमर्गायभवत्करस्पमरोजसहष्टि।
समरहसत्तलेखः रमाहवेधाहविणोत्तणापोकिहसलेत्वीकृतयोनयास्मा १४ किंनर्मदायाममसेयमस्मादरपाभिनोवालतनामरणाली
ग्रवोकिमनस्थनरेतरीमेसरोमपुष्पनवालवारः १५ नातेश्रभुस्मादनकर्नेमेनावुग्यानसपोपतितेननावत् परेवनाश्रिमनहे।
(महेहानेऊवोकृशगपःस्तनपवतेगो १६ ॥
सोतिभावः १४ ममनर्मतीलाहरानीतिनर्मदारेवाचतदुमायापुरुमामेष्माः ग्रभिननभयतोर
पणावाड़लनाकिंस्राणली नयाश्मरोभ्राणाकामाभिनाशुष्यंनरवालवः नस्याभेमीनर्मदायास्रवोन्तरीपेमष्पहीपेकिमनस्यनः ग्रेतर्गताश्रापोपयोलेष
तरीपे ग्रीष्मातपशुष्कमाणायानयामपहीपोरयः उत्पेःस्मणालावलीपुके वाक्ते हीपोस्तिपामेनरीपमितमरः १५ पतितेनालेफलेनावत् अन्याने
नसंस्पोमसमिविशेहमनेनाल्पिरोभूतावितमर्थः अन्यानेपोहवेतेनेसंनिविशेहमेपिवेहृशोक्रवेगः ऊवोग्रत्रकर्तेनस्तकम् पतितनाहेव परेवस्रपतिते।
वतालेमहेनेनहमाश्रिमतेगमितिशेषः ग्रवःस्तनपवतेगोऊवोग्रनकर्तेनमधुरतिसंवंधः नरुस्तमशान् रयनकृशांगीमपिविशेषः १६ भेमीस्तन।
स्पर्शितयाप्राप्तेभूरत्वेनतेयामप्यवरस्पतस्मानादस्यात्मिराननिर्माताम्ननिकाद्विकारीऊभकारःमरिरःनामाजातः शुलिनरस्माणामाणिकः ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै.
टी.स.
८७
84

मणिकणावारिकारीमर्थः कंभकारः कलात्तस्मात् कंभाधिकमणिकाहिमज्ञावेणेतनगवसर्पितपावट: शासेपुनिदर्शनमेनसीकृतः तत्कतेःकल
लम्पापिकंभकारपतिमामिदिः नत्मणिकाहिकारतीमर्थः ११ हारमेदायष्टिमेदांगुलवगुक्ताकणेस्तनाः गुक्तालयानिस्व कनमोटविदंहंस्पानिगुक्ता।
कलानिनेःफेनिलःफेनोम्पासीतिफेनाहिलः वनिरलेषमपः ईदशोकनपनिभ्गोपसर्वदसीभमीपयोपरोजेनमेवेवमाणिकहारस्पनिरूपणंदमा
णिकंपघ्राणेवर्ननेरोदितसीरुणकंतिविद्रुपत्रुः केश्कोनिश्वरोहनिवरपनेरहापुंपणाकपत्रुसलेदेवस्मनगोदिन १८ शुपंविश्लेकस्कलितक
मलोपुलेरमेरलोसपुटीनः उद्यतिस्म तथापिकृवचकवाकयुगमेदंपदपिवियोगेविरहंवधुनरेवनमामोनीतिविदम् धोनीसूत्वानिवारणाव
निःशंकेमाहिविशेषणं १९ एताभ्यांकवाभ्यांगजकुंभयोःश्रीरारोपिते शानयोःकवयोरमोश्रीलाभ्यामिवकुंभाभ्यांकारोपिते यतस्तोरभकभोग

एततकवमर्पितयावटस्पयानस्पशास्हेपुनिदर्शनवनम् तस्माबशिस्मामणिकाहिकापीशसिदनामञ्जतिकुंभकाव: ११ गुक्तालयस्व।
कनमोरविदुंहरामगुक्तापत्नपेनितोके माणिकहारस्पविदर्भस्पप्रपणापोरोहनिरोहितस्रीः १८ निशंकसंकोचितपंकजोपम।
स्पासुहीनोप्रवसिपुविवः विवेनथापिस्तनकोकयुग्मनलोकमणेपवृतिविषयोगे १९ ग्राभ्यांकवाभ्यांसिभकुंभयोःश्रीगारोपनेस
वनयोःकवाभ्याम् मधेनगोणायनमोनिकोनेपहकमगुक्ताभरणोविमोपत २० कणगनागकनकोटिरकोयपोरमोनोतलपेकवो
वेत् सर्वेनराश्रीफलपुत्रमाहिस्तनानेवहीमप्यधुनानलब्धम् २१ स्तनानटेवेदनपंकिलेस्पाजातसपावधुवमानमाना हारावलीरत्न

मानिगूढमेमणिकोरमोगवोनपकटमुक्ताभरणोविरास्तवस्तुगोपायितिस्वामीनपकटमेवव्यवहारलोविभावः २० यानेकोटियोपस्पवक्त्रसमयानको।
टिकयोनागकनकोटियसंरम्पापिपयोरर्थी नोकवोमर्वेश्रीफलेविल्वफलेनलपेश्वत् पुत्रकारपेश्वत् नदार्थमिदस्पश्रानेसत् वहीमपिरत्नमपिवट।
हृत्तमपिलब्धंनजातेवस्तगमाश्रीफलेनवटहृत्तमहेति श्रपितविल्वहृत्तमेवेति प्रथवकणोनागमःयानेकोटयोरूपसंपयोपसमोपिपयोरर्थी नोविमोकवो
सर्वेलश्रीफलेनलयेत्वेत नदार्थमिदस्पसहृहीमपिवराटिकामपिलब्धंनजातेयोगमितिमर्थः विलेशोदिसशेलुषोमात्रश्रीफलावर्यामसरः २१ शाह्न
नपंकिलेपिद्धिलेस्तनातेस्तनयोरवट:यपानस्तवटोभगुःनिरवलसर्वहिमनरूपःपटेशोवटः नत्रपावेनोपुवानोपावनवेपाकसेवगीभावःनस्पमानसानो।

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मध्ये पिहितो गोपनं तादृशेन वलिभ्यो रोमलभ्यः सकाशात् प्राक्सरणाय प्रयाण्यते नदन्नाक्रमणे सर्वाङ्गनां शुद्धिः सौन्दर्यं यस्याः सात स्ता भेमर्मा चित्रे मदनराज्यविरे ।
भिते प्रयच १६ मौम भुवि मध्यंकर भूमौ उर्गे मध्ये पिहितादृशेणात्तीणेन सर्वेषां मेगमे सा मम मार्ध्यहीनो शुद्धो स्तनवपतत्वां मम मार्गपि वलिभ्यो वलवद्भ्यः स
कामस्य कमणे न प्रयाण्यते नियव नदं गहीनमस्मान्विरेभितम् इतिविवृतम् प्रथमर्थः योहि स्वयं पतीणः पत्नीणेगः शास्त्रकृतो परो यमध्ये पतितः समर्वी
गमेषनैः वलिभिराक्रमितेषु क्रमः १६ वोदर मेरेवं विषमषिनाक्रमते पतदेंगहीनरासे विरेभिते मधेकर भुवो उर्गेस्मव शेभमायाद्रितिविचित्रमिमर्थः १७
प्रसादहमिरमौ यमध्ये नव्रक्रमस्स्तां विधायवे यानिर्मानाक्रमनीयसंशयघहितनदध्यान् नहिं प्रमेयति निमीतिः इति प्रमेन यतिसायस्यासेतिवनरं
दर्शी प्रगकान्तिर्यस्यास्सा प्रनयवप्रस्या भेम्मः स्तनौ केनाशे तिसंशतियोवनेस्सनेन नकेनापि पतनस्सवनसभावादिमर्थः १८ इयं सभगाभेमीकदाचि
तीणेन मध्ये पिमतो दरेणा यतन्याण्यतेनाक्रमणेवलिभ्यः सर्वाङ्गशुद्धेतनरसेगराम विरेभिते भीमभुवोदविवे १९ मध्ये नतनुकमसपहीदमेव
वेदानदध्यानकमनीयमेशी केन स्तनौ संशतियोवनेस्सास्सनेदनमशतिमेणहीमे २० गौरीवयमामभगाकदाचित्केतैयमध्ये तनूसम
स्साम् इतीवमध्ये निषये विधाता रोमावलीमेवकसूत्रमस्याः २१ रोमावलीरज्जुगुणेन कुंभौ गंभीरमासाद्यनाभिकूपे मदद्भिरस्याविमे
षदिस्सात्रेषो वनेषो सिवयेन गुप्तिः २२ उन्मूलितालानविलाभनाभिविद्धिनः वलस्पेल्वलरोमदामा मत्तस्यसेयमदनद्विपस्य स्तम्भस्य वधोव
(द्भवास्तवास्त २३ ॥
समासहार्धे तनूसमस्यामर्धशरीरसंवेधंगोरीवकोना प्रनयवनेत्वह इतिविवार्यविविधिरस्या मध्ये रोमावलीमेवकसूत्रंचैति
विवेप यथा शिल्पीकाष्ठादेममाधिकभावपरिहारार्थमध्येमकसूत्रं लेखये पात यतिनश्चेमर्थः २१ रोमावलीवरज्जुस्तानयाकुम्भकलशो गंभीरेनाभिकूपेव
मध्यमदद्भिरस्याविरसेन स्तनस्सहपिपासेदहं समरः विरसेन आदपरिश्चेप्य रसंशतिपरसेपदं निवर्तेतनरमर्थः यथा कुंभादौ नासिवयेणावशेष्यपरिग्रमिने
सात कूपपदे प्रसिवयेनकुंभोः परिपेयो निवलस्तणयाप्रसिमनोवरूपाणि समस्तेनमर्थः यथोरामिः रज्जुपरिनस्सान् वनेवरे २२ उन्मूलितमुतला
नेयदालानेवेयनस्तम्भः तस्मिन्विलेन नस्य रयीनाभिरस्यास्याक्रियं सवलपेकलमेवरोमदामयथास्यानाविधिकेनेतिपाठेनाभोविमे सवलः शंखेत मेवरोमदा
मयस्यास्सेनिसमामः प्रसा पवसौनः प्रकृत्वो यस्यासेयं भेमी मत्तस्य मदनद्विपस्य स्तम्भस्य बन्धः गजशालास्तम्भः २३ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै॰ स्वस्य सौवीवचापमत्यवस्थैतस्तद्गृपैरनरीये मयेती सैवेषिभिः रोमावली च भ्रुवौ च क्रमेण मानितये तेषां धवललाटेव मूर्धा च पाणिगताः एकवत्साः तस्मिन्नवैतैः पर
स्पराभैवै स्थिरैर्विभिसकामवीरैर्नैवोनयनशीलः पतद्धनुम् ८८ भ्रुवोः क्रमेवरोधिनिवेदकेपरमतां करेवयतिविवेकाय स्मरशरासनीभवतोरेपरस्य
टी॰ स॰ नीहारकमर्दकोपायम् स्वस्यसेवकनकफलकं तमगंधिरपेणानिवेदनाकेचायामप्रवृत्ताणिनाम्नाकरेवमधूत्तनस्यवेशान रजनाद्वारयमग्रपूर्ति
८५ दृश्यतः विशेषः नायमसीक्षममालापनिविवः किं न स्वस्यलकनकपद्मलि विनानननातरमपीमदनसमयशालिनि मर्षः ८९ पितृविसौः स्वदर्शनेन
85 च केणासमरेनितेविकुंवीसकामोनननेतितनवमयेनत्रुलेभद्रधनेनवकेफलनगजिगीषमाकिंविस्मापकेस्वदर्शनेप्रमनतद्दर्शनमितिविशेषः ९०
रोमावलेसबदः नितेभपवबकम् मेदनयाग्रणेसौरपादिकेसतेचनयालावण्यमेवानलेनाहृण्यनपससञ्चकंभकारसमहकारिकाविणसमरेवा।
रोमावलीध्रुवमेघमौर्वीचापयभिर्मेघललाटमूर्भि ग्रैसैरपिध्यास्त्राभिरतदीयैः नैत्रसमविप्रैरतिमानिवीर ८८ ध्रुवाणि वाणाक्ववमे
हनानि भ्रुवोधनुर्वीलमनेकरिसु रोमावलीमध्यविभूषणेसानयापिनेनारतिनोलिरेतेः ८१ चकेणविधेरपिमत्स्यकेतः पितृजि
तेवीसमदर्शनेन नगानिगीषमस्वनानिनेवमपनेकिंतदर्शनेन ९० रोमावलीरेहुनितेवचकेरपेचलावण्यजलेववाला मा
हालणपस्वलभकर्त्तुः विभतिमकेसहकारिवके ९१ येनकेनापिविनेनमसागवेष्यनेकिंवलपयपचे नवेदिपपारितरवरे
म्पलसालकेपलञ्जनोभयेन ९२ भ्रूस्थिचरोवाचतिलोमभासानासाचरेभायवहरूहषिः हस्ताननतः शरपनीयमेकानेकासरःमेव
(णकोनकानि ९३ ॥
लाविभर्तिः इतिरोके ञलालमक्रभनिर्माणेदृयकस्त्रमलिवादीनिसहकारिकारिणानिभवन्तिपवेनाहणमञलाल
समर्थः ९१ केनापिवक्रमत्रचित्तेनोगेनचलपत्रसन्नुषमप्यपञ्चेनेनगवेष्यनेकिं गवेषमार्गणेप्रयादिः नवेदवेष्यनेरनरखदेभ्यः प्रमहत्ताणप
येभ्यः सकाशा दिरोपेणानसाध्यरूपत्रस्पञनोभयेनकस्माद्दीनाकम्पस्त प्रयपत्राणेकेपोनाप्तिप्रसनञतः स्मादिसर्थः ९२ भ्रमाः भ्रूविचरोवाच
भ्रमरोविचपवमहाशरयचित्तलेखो विचलेखो रोमावलिर्यस्याः नाना साचतिलोत्तमातितत्रभ्रादप्सुनमारूरुहषिः रंभाकदलीचयनोहेतोः रघ्राा। ८५
ननः रूपंभमोपकेवानेकासरसोविचलेखा तिलोत्तमारंभादीनां मेलणनिमित्तकौत्वकानि शरयति ९३ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

रेभाण्यकस्यापि स्वप्रकोऽस्मयि नैव विस्मयति नच विद्मः हि विविच्य विवेकं कृत्वा जानाति यतः स्वार्थं रूपं न विद्मः इति येन हेतुना नैषधः सर्वोः श्रमेण स्वस्यैवोपरि
पञ्चाणि इदानीं जागर्ति श्रमोऽपि वाद्यैव निवारिति पञ्चालं भं नेकुरुते इयं तत्स्वपरविवेकाभावान्मरस्मिकं तेषां मात्मनि करोतीति अर्थः ५८ अपच्चरंतू
र्धानं कृत्वा केदस्यमस्तकमरुशस्यादौ वर्तिमान् यद्दाङ्घूर्णन मुपरि भाग मपश्च रंकृत्वा स्थूलमूल भाग स्योपरि करणे कमो लीर्णतानवस्याशुभाग
स्यापकरणपदो रूमास्यं भवतीति तपोभिरान्मीय समारन्तेशुमेव छेव वलीयेना अंशवपकातिशेतेषूर्विलेषनांचकुङ्कोसेत गवीस्तनतनस्समया
विनशीतास्यादिस्पर्शवत्वान् मेकोनशीनता तदाकदलीरूद्गूरुत्वारु: यस्याधिनरूदमूरूतरूआरुर्यादस्यापि यदिश्रान्तेनयादिकेभवदेयोमते ५
यशस्वाच्च्रूरुरूमकोऽरुरुलभावानयोः द्विनयेनवारणसंबंधीकरः पराजीयतनमकरः संवलनत्वानेनसंशुलवश्चकैरशुलकमलेशुलवकमलेशुल
रेभाणि किं विद्रूपनिश्चकोऽङ्गनवान्मनः स्वेन नचेन रूदू स्वस्यैवयेनोपरिमा रच्यानापशाणिजागर्मनयोः श्रमेण ५८ विपाय मूर्धानमय
श्चरेवेशुवेतपोभिः स्वमस्यारभावम् नाशंवतोचेत कदलीवलेपल्लरापरि स्यादि दूरूत्वारु: ५५ गरूमकोऽद्विनयेन तस्याः करः।
पराजीयतवारलीयः शुकेद्रियाङ्गेऽस्तनवलेनगोपापनिस्वेमशुलवश्चकोसः ५६ श्रस्यामुनीनामपि मोहमर्हे भृगुर्महान् यत्कुचशैल।
तस्थली नानारदाह्लादि शुद्धविश्रितोरु व्यासोमहाभारतसर्गयोग्यः ५७ कमोद्भुता पीवरताधिजंघं वृत्ताधिरूढं विरचौकिमस्याः श्र
रूपं शुक्लवलनयागोपायनिनिरोधयत्ने शुकोऽकारिहस्तानुयायभारे शुलवेनले (पिधमीभिमित्रिरस्तूलतो गला मोलनताचेष्टितकयवीण ५८
रूमम: ५८ भैम्याः मुनीनामपि मोहमर्हे तानमत्र रागोपनोवरुरूह तर्कयामि यतो हेतोः महोभृगुः महर्षिरधिको विस्तारः श्रुरु यशो यो यस्तलनीति तादृशः
योस्तस्य पीन च समा हिन र मर्यः न यश्च स्वना रदाह्लादिनारदाह्लादिताहशो न भवतीमर्थः न समासो वा नानारदाह्लादिः इति नथा नानाविधैः रहै
ते रमाह्लादयतीति च महाभारतस्य सर्गयोग्यः समर्थः व्यासो मुनिः श्रितोरुः नथा सहमाभया कोमास्तरतसर्गयोग्यो व्यासो विस्तारः श्रितोरुः विस्तारो वि
ग्रहो यस्य ५७ श्रस्याः भैम्याः श्रधिजंघं कमेण पर्याये एव तावत् शुद्धत्वायेन कमेण विगतविशेषेण वाऽद्भुता पीवरताहृताधिरूढ मालिंगितविशेषं।
विरचौकिम् अथवा अधिधमेणमकोरे रम्भूता गवास्तवनाचेष्टितके आलिंगितविशेषयवीणकिम् ५८ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै॰
टी॰ स॰
८५
86

इमारिलवाणानि कामशराहेदृष्टयानि ॥ अहंयती वसिष्ठपत्नीव दितेश्च लक्ष्मीश्च जेव हि वहराः पातीनवां विकामवर्शिः नाथपनासो येभैमीवनर्दे
श्रीचतर्हे यासंख्यारहिकावतर्हयातीति पिमवचसेमर्थः तनरहा ष्यां उचितेर्ववनोहेतोः अरूपसिद्धिः गुरूहर्दयेनामा अहंयमारिसन्निधाने अरूपसि
द्धिर्द्धिकेवचतर्हशीतिप्यावरूपसिद्धिः जायते इति वागमसेमददायः गुरूकपोष्यानभिमकवेसलताणम् १० रमनयावधिकावसाः पादावपेसमोऽस्य
नमनर्भोववभावेलेशभावेभजतीतिलवभावभाक् अथवालवभागीषट्केतिमवभजतीतिलवभावभाक् नमनरुणाणपकालसपरोलवः पतव
इतिश्रहः श्रामिः नातेति जानीमेह १० पतयाभेण्यानगनकामिनीशिरस्सु मोदयमदामरा रविर्द्यद्दरायपरिहिते तेषां नगरधूम्रभीमार्गेषः पिर
रयणाणाः तेन रंजने हृदये पदहृदये प्रवालयस्य वलसमंनमहणानलो हेतोः जातमिति शेषः ११ कायनाहणानलक्ष्मीः शोभा च सर्वगुणैर्नैयमाभैम्याः

प्रियमतृहनवलीविभ्रमावेशयनीतुममिवमरलोगीमेदसीकानदेये वदनमुद्रितलेखाकेदमात्रेवनाधेनमपतिविनमेतीना।
लतावेष्टिलेस्यात् रमणाचरणामकेनोच्छिणाकम्पविलखमितमंपरणादेनाश्रुपेनीनहरे निजमधुमेकेरघतोस्मार्पयनी
नहमिवकसितांरेवुवनायादिशोढ्यदमिलषनिताराीनमस्हताप्रिरुक्ठ ॥ अहंयतीकामपुरंधिलक्ष्मीनेभहिंषदारनवोविकाना
ववर्दशीयेनहिहेविनैवगुमहयामायदहरूपसिद्धिः १० अस्मापदेवाहतयामहातीवदेसैसोऽस्महवभावभाजः जातासवा।
लसमहीरुहाणानानीमहेपतलवशतह्लाधिः ११ नगहृम्रमुर्धमरूपदर्भोपदेनपारापिमदारविहं तन्मांइसिहरपनागाणोः
हृदयेप्रवालयवलाहणानन १२ हपालुणासर्वगुणोनेयमाभैम्यापदेश्रीः स्मविधोह्मातीते अंवमतामवलयघतस्मभषा
(हगोनमसद्भाविभाति १ ॥

सवीतकृष्टतयामकाशमानायाः भैम्याः पदे स्थाने वरंणेवत्रलाणसकाशाहृणीतेस्म परंस्यवसितिनाम
स्थानेतस्थाच्छिवस्तु सविधिस्तालस्तीभ्रवसर्वैवयत् यतस्मात्श्रीरसेनारूणाभैमीचरणभाणिनीभवेति १३ पानेनदंडयात्रधागमनेना।
वानितरेलीशेपदयघरूपोपरिश्रुरुःपार्श्विश्वराणप्रजागः पाश्चोमोराजावाघयेलो करतस्पलपस्पततेनशिरमात्मानेमेवपिनमिकूपनेने
नजातेप्रमोपिनितःगजपतिः परिश्रुरिपार्श्विश्वराणनाम स्थानेनराजंतपिरंसितमयतितयेमर्थः १४ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स्वस्थापितेयत् तस्मैवस्तकामपाश्रेमलवेश्मकादितस्मैतस्तताद्या स्वयंपवेनयनाधरवाद्धकारनलपादाहिनः नत्रैस्मकत्वमहयनाभिमानात् अस्मा
केहितीयोसदपोनालिवयमेवसेदरा१सेहकारान् नहेगप्रकोग्वलेहैवमैस्माहितीयेकर्णापेगेवपित भैमीकर्णादेर्भैमीकर्णादिरेवसहयोलाम१
तिभावः १०५ नहिननिर्मूलितेनकमलसर्गेवनः स्वहकामसमहः पंचसंमूलवराग्रहस्तिवभ्रपिकरासेनावंतपंचवंवविवर्तितं तेनाधिकरणेनादेवेनचेति
एकवद्भावप्रतिषेधः अभिद्दाभिद्दानोभाभिद्दामाधुकरीसहयोपैवम्भायुहीनाभिद्दासामाधुकरीनस्महयोमर्थः अमेपिहिकपीवतः स्वबीननाश
तेम्पोवोनानिभितिद्विनावपतितयेमर्थः १०६ यावतीमगणानासंख्यायसनस्माद्गिनात् समांतास्या१मैमदालेशारणेप्रवेष्टुमेव्यतिस्थवसपवोगुल

यावेननेथ्यानतरहंतिनायोपादाङ्गरानोपरिश्रूढपार्ष्णी जानेनप्रभूपपितेसमिकुननेनप्रभौकतरस्यानः १०७ कर्णानितिहंतकृद
वाहुपाणिपादाहिनः सर्वविलतस्मैतः उद्गमगाहयनाभिमानाद्दिहैवेवयाप्यपितहितीये १०५ नृपारनिश्चेषनमङ्गसर्गवि
धानकामस्य पुनर्विधावः पंचविस्तराग्निकरेभ्रभित्वाभित्वाधुनामाधुकरीमहत्ता १०९ यष्ठेतियावद्गणानाहिगनास्याः
समेतानः शारणेप्रवेष्टुं १ मेपराङ्गविधिनापिसहासावमपवोगुलयोरेवाः ११० विधानक्षोभूनवतोपुरदेवधाहिपिसाधु
दशार्धवर्मितेः एनमद्वयमसागपशमेभागपभागपंकयममपाम १०८ यशःपवेश्चहनलोभ्रुवेवविभर्तिशोडवनहृपेया
कलावतश्चविहितरूपेनवासेनाभ्याकथमभविनामतस्या १०९ सहशानिविधाविधिनैवनावनस्थापिनीतापरिषोवनेन वेदमध्य
तयोरेवाः पराङ्गयोविधिनासहाः हिमोपिहशपराङ्गयोरपिहशोगुलयरतिभावः । \ मध्यमामनोभ्रुवेयमवापिनावातस्यपारमेव ११० ॥
विधिविधानत्वेभावेसामसेहोरिहसाधुहशत्वेपुराणधात् साधीहशायस्मैसोसाधुहशः तस्यभावः साधुहशत्वं तमावस्यासाधुसम्भस्यत्वेदपमे
त्योवत्वेवाप्रमेयोदोरमधासाधुहशत्वाभावेभैमीपहलानसगगपयपोवशीकरणशक्तिः कथम्मात् यदिवेहस्मसाधुहशत्वेनस्मात् नहिशत्रुवः पयाः
सरानाः कथंभवेप्रुरिमर्थः १०८ याभैमीयशकीर्तिपहेशहनलोभ्रुवेवेतिसैतोऽवनहृपेविभर्ति वनप्रेमाद्वहिम्भतः षष्ठिः कलानावतश्चविहितस्या
नारुपमसंभवभ्रविभम्पोकथेनासेनापेन एकस्माहिवेदस्यपोऽपकवाभवेतिश्रनयागणानयावनलैवनश्चविहिः कलाप्रकारमर्थः १०९ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै.
टी. प्र.
८७
87

विसृमतिकोलाश्रतिविख्यानाहृत्वीविधिनैवमहतनयातिविछन्नसामुपरियोब्धेनेनोतातननोपिश्रतिरस्यानातेमर्थः कामेनैवेदम्यंकनामवानयेरमध्या
मवाकाशपारंस्वमगोचरृत्वमवाषिता ॥१०॥ एवंसनलःविकृताहारम्भनावावधिनाता: श्रवधयोवरिमकमेमितयापवोक्तं रंगीरशोवर्गांगयन् विश्रोवृयौ।
श्राख्यंसमुद्देसवमानोनकराणःदृदृयश्राणोवोहेत्व शनेहोयमस: सत्वोपविह्नतभैमीनयनगोवरभवनेभावश्रभिमयेवाभार भावोतीलाकिया।
वेशाभूमभिमायनेनश्रतियाद्वयप्रकाशः भावसंज्ञाखभावाभिमायवेछाम्मनकाविममर: ॥११॥ गोतेवशसमशालमशालेर्धामरणिनिलस्य।
धीनरिकाखेपककरेकनाङ्गानवम ॥१२॥ येयामततविनिगतितिपतिसततनाधितांधि: स्वयंभूः पाणिग्रमेकमीकामकविनरहदिलातसाये वमाना
येविषारणयोगीकलयतिक्रमयानलकृतोदीपिकायांसेरंगोशनितोभूदतिललितपदः समम: सर्गपथ: ॥१२॥ इतिश्रीनैषधीयमहाकाव्येसप्तमःसर्गः

इतिमविकृताहारम्भेनोनवोवधिवर्णोंयृदविणारमणीनेत्रोविशोवृधोनवदंतनः दृदृयमरणोहेलानेरसवीशतभीमजानयनवि
षयेभावेभावदयारयवधिप: ॥११॥ श्रीहर्षकविराजराजमुकुटालंकारहीरः सुतं श्रीहीरःसुषुवेजितेंद्रियचयंमामल्लदेवी चयम्
मोशेवीमाकलयमालिभणितिश्रातर्यथेतन्महाकाव्येचारुणिनैषधीयचरितेसर्गोगमत्सप्तमः ॥११॥ इतिश्रीनैषधीयमहाकाव्ये
सप्तमःसर्गसमाप्तः ॥७॥ ॐ प्रयाङ्कतेनात्वनिमेषमुद्रस्पुविरलोमानमभ्रेयवानै दृशापयुलाःसहयस्थमस्ताहताचभी।
मस्यमहीमद्योन: ॥१॥ किमसरंदेवनभाषिनानिविद्धातमेनेप्रभवेवनाम पतालनालेःपिहिनःसयोहिप्रकाशमासाद्यसी
॥ तद्विवः सुपागमस्यापदृशोःनरशिमनलस्मभैमीमभिलष्यपावन् स्मराखुगासे
मृयन्नसमलासदशःमद्येनहेंदसुभीमसमनावश्रुतं
पुवानेनलेशपयुःकीदृशःमङ्गुतेनलोकोमरभैमीतावण्यजनितेनाश्चर्येणाहृतामुखलापगतानिमेषसमुद्राधस्यतेनयाऽवेवितमुलकेयम्मुक्तोऽ
मकापिजनलरूपालोकमनितेनाश्चर्येणास्वनिमेषमुद्रेयपाभवतिनश्चारदृशापमुरितिसंबंधःभैम्याद्रश्यत्वेदृशापायामपीतनाप ॥ सहयोभवेनिदेवत।
ववोमिकियकालमेनेनलमाज्ञादयितुंप्रभवेननाम पतालगर्टिलेरुणेतनाले:पिहितश्चांऽभ:श्वंजरःस्वयमेवप्रकाशमासाद्यतिहि उन्लसमहोत्र
श्रुतेरवार्षेमुपरितिनितिमेपलातनातमुरिर्यपोश्यदेतिनयेमर्थ: ॥२॥ नलमहस्रोरशिमैभैमीमभिलष्यपावदर्पोगमषिनाप नावदेवकामकाणिंश्चांमे।

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

कामोऽद्यावपि भैमीनलौ विक्रमपात्मो स्मास्पादैकदैवयदपावरत् विक्रमतन्त्रोनलः अकिंतस्सो भैमी अथ च विक्रमो वीर्याभिप्रायः शक्तिः प्रभुत्वादिः अतो वि
क्रमयाक्रीपवतो भैमीनलौ समूदैवस्वपाणः क्रममेव जितवानित्यर्थः अर्धार्धविभागं भजतीत्यर्धार्धविभागभाक् न अर्धार्धविभागभाक् अनर्धार्धविभा
गभाक् तेन गुणकामसमशोऽवेसमकलहः कथं न वक्रे विषमसंख्यनामेवानोविभागेन घटनेनैकस्य द्वयीकरणं यथा समानमविशेषास्मवत्साविभागो
नि अप्रवयाप्नोति सप्वैवसमसमाचरतीत्यर्थः अथवा नैषधे रगुणो मन्वयाप्रस्वे समनेगीकारे कथं न चक्रे अत्रास्य भयादनुरागपदव कथितः ४ नलि
नः अतः स्थिते उरुषे असौ नलः इति सा भैमी त्वयोनं अनरवानानानाहसनलः करनित्वात् प्रदाशीनानानातप्रस्वनलस्प्सवेनः अनः तस्पोवल्लतेसपरिभ्रम
तिस्म अथ पुनः बहुमेनवलानिवेदितम् अत्र बहुमस्य करेनेनतस्यानुरागातिशयः सूचितः करणानेऽउनमनायकनाम स्पनरति ५ तस्मिन् नलकांतो
यदयमेविक्रमणाकिंसाम्याऽद्यायरहावपि पि स्ववाणः कथं नवैसमममनुष्यवक्रे शेरे नर्धार्धविभागभावाधिः ४ तस्मिन्नतोमोवितिस्माव
रणेनतत्पोतरणेकेद्दरसवदास्त अनः सततसोवतनेस्यवेनः अनस्ट्हमेनवलामवेति ५ कथावितलोकाननलेलतन्नेकथापितन्नासि
ददाममने नेकाधिमेनेसरमेवकमृभेनेमनोभूवशाभूयमसा ६ कस्लेऽकूलोवेतिनमानतयोकस्लेयदूमण्यगतिभाविभारात नमस्तुरा
अपितिशोद्धेपेवलिना सनानेकरसाभशोमः ७ सांकृयमानेदयरस्सरागोभैमीतमानोकाकिमण्डवाप महायंपनिर्जरीवना
यमामायपाराधरकेलिकाले ८ तैवैवमन्नायदयधरधेना प्यारदगसोगमयासदमत नाहास्सदस्येयहि वुद्धिपानो विकिपविक्रिपवि
मनोभूवशाभूवेकामवशते भावे भावइतिकमृस्पहमन्नत ९ कस्लेऽकूनोवामममागतइति तेनलेयहूस्यपिनागतस्माः वभूवुः अत्तः (रागिभिमकः ५ ॥
अपतिभातिभारात् अतानाधिमान् अभ्युपानेव्यवेवस्त्रतोऽभ्युपानेकर्तव्यमितिवुद्धेरभावात मरवश्याः क्रणोगः तिनासनाऽत्वप्पः १ भैमीतेनले ८
दशायुत्वसंतनीनोसांकंपविद्देभविनासंकिमपिवक्रमशक्रमापवेदः पपेयभितापेच स्वशासमीयके दोभिलाषोयसमः स्वक्षेरो निरवग्रहः तत्सभावः
सांकं पं नदीमेवसोऽकालेवर्षासमयेशावगोनलानां सहावेगं ययाशामेतितप्पाच ८ नतोगपवममभीभेष्पारथियदसमलसांगभूवुमपश्यत नतोगादमन्ना
गमिष्टेदवयस्त्रप्रसाहगसपदेगमयेपश्यत तैवेवानेमयाअप्रमदेगतापष्टदिनापाग्तिव्यवया यदिनिमेयदागवाहिवुद्धिपरस्परांक्लिनाक्लिनाअभेभैमे

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

निमेषपक्ष्मसंयोगाभावेनानिमेषतामासेदुषोऽपि सत्यगम्यमानस्य नलस्य वधूवरमानपरसंगमित्युपमिष्यत इति भावः ९ सा भैमी दमयन्तीसमक्षं नलस्यावयवे
ततः प्रथमं दृष्टान् जनितहर्षैः नयनैर्न तेभ्यः नश्चनः पक्ष्मसंयोगे नवोढेतेन सतिशुभमिलाषाभावेन निमेषादिनिरोधः ऽस्थिरं प्रेक्ष्यमानो नविशुद्धस्वरूपो वेद्यमेगे
न समस्मार दृश्यमानानामवयवान् दृष्टेष्वदृश्यमानेषु स्मृतिपथं न प्राप्तानामवयवानां विवेकेन अस्मरणे इति भावः १० प्रसन्नलस्याप्रकमंगे प्रकानिमेषादिविषयाः
देहाखिलावयवलोकनमर्यादाविषयीभूतमिति विवक्ष्यमाणं भैमी ईक्षणयोः लाभलोभात्मनामागतेविरचकार प्रेक्षणैकभूमिसीमामिति निपातः भूमिरुत्तरि वे
शः प्रमाभावापातनार्थः स्वभावशात् प्रेक्षणीकावयवावयवनप्रस्मरः ॥ इयं वैदर्भी नलस्य स्वरूपमदृष्टे वांगे प्रभ्रमादालोकयन्ती तेषु गोचर
समग्रतानिरिक्षणं दर्शनान्तरे दृष्टमित्यविदितभेदं नाज्ञासीत् लोके हि दृष्टेन प्रकाशो भवति यत्र दृष्टेवोत्साहः नयनानां उभयोरपि लोकाः प्ररक्षाद

दृष्टापि सा लिंगितमंगमस्य न ग्राहतां गोचरगतं गवेषैः प्रेक्षणेन न मीलितेन तु निर्देशसस्यावन्शर्वदृष्टे १० द्वितीयकमस्याभवने विपरीती
नदृश्यं गतं शुभ्रं सीमां विरचकार भयलाभलोभात्प्रभावलोलागतमागतेन ॥ निरीक्षितेनेवांगमवाविनेचदृष्टापि वेतीरभसेन
नस्य समानमानेदर्शितरूपान विवेकभेदेन विरंभम्प्रपः ११ तत्वेचनेनेषधकेशपाशो नियमनिस्पंदनीभवत्सो नसातुवेयेन विमो
चगते नमपारित लोचनाविरं नाम्ना १२ भूलोकमर्त्यं प्रपद्यपादपद्मे पदं भैमी रभसवाष्पतस्य देहस्वरूपे हि सगोत्र गमित्रं नतमास
मगाधवेधे १३ नलस्य मानेदर्शमयीभवेतीभवनागानिववनीयमोहा साग्रजसे सारित्रारसाम्यादित्वा दृष्टत्वा समप्रकसमपक १४ ॥

निभावः ११ तत्से नेविरेनलस्यकेशपाशे समुहे नियमास नितनिश्चलीभवत्सो भैमीनेत्रालिनना भ्रमोकेशपाशस्य तुवेश्मितेन दर्शनमहतिं विमोक्षंगतेनापरि पश्यास
सेवितिदिरेकेशपाशेन नियमनिश्चलाभ्याविनतना भ्रमोकेशपाशस्यानुवेधंवधनेविमोक्षंगतेन प्रकृतेन नयेमर्थः दोषामारतुवेद्यः स्वात्मक्रमाधिवितनयेरे शुक्लाक्षु
कवितिनिपितो प्रकृतनसातुवर्तते १२ गतनलस्यनलस्य वदनकरचरणकमले नालिंगनमासाद्य भैमीमाकृष्टिरंजीवनाम सगंधवेपेविरनम्बुमोचशालिंपेव।
लिप्तेनमर्थः क्रियाभेदेन वहूतेदृष्टीनां सगंधोवेध्रुवन्ने उभयोरपि कमलादिप्रत्यम् १३ तच्चासौ कालम्भनकान्तनमभिव्याप्य ग्राहेदः प्रभुराशाः प्रानेदमयी
साभवतीत्युसंतेभवन् भवेनरात्र निर्वचनीयोवक्रमशकः निश्चयेन निर्वचनीयोवामोहनस्यः सा भैमी प्रकाशो मेसारित्रारसं हृदयोरवस्थयो रमाभ्यां तन्वा हिसा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मनकोविधाविगिरिहमेडमन्नमानमेहारुपैभमीनिश्चयेनकलेकिगीमामनीतिमवलाभमीनिश्चयेनकलेकिगीमाजनेतिशतिमेवपशरीरमेवमाप्य
स्मरेदशमिंहस्वधेहतमान्मेनेवहेतनयाधान् ईदृपवमाधानलन्पेक्रलास्वमहंसंकरोतिचेन नर्हिनलवुआहेइभावदधानाभेमीकलेकिलोसादिति तथं
हस्वबुहेनाबीजनहितिभावः १८ नलरूपेणागतेपीहेभैम्मामनोनलमेवकामयतेननिद्रमितिनवकमध पतोपुनेरथिकस्मनमनसमनः शुणपवस्मात् पा
तेपुनेरथिकस्मनतस्मनः शुणपवस्मात् पन्मनोधनोहनोवापापेथिधावत् धाथियमाणेममाणमालमनोहिमवतेके नमवशणारवपोपपियवेनपति
ननशुणपवेमर्थः शुस्मिनपर्येमनपवयमाणमितिपमाणपदेघोतयति तपुनःभक्तस्मनधिमिपापविंतकेविनसुत्तमन्बपःपरमेश्वरोनिवारयति
ईश्वरमवाहामापेपरिमस्ममनोधर्मेपववनेनेहनिभावः १८ साभैमीमिथ्याटहेपिनलेमदनविहलामनीशालेननतथाशालीनकोपीनेग्रहहाकार्यं
हतेनलश्रीभृतिभाविभावाकलेकिवीषेजनमेतिनूने नमयधानेथपकाथमाधेविधिःस्वधेहूतमिमोयतीलम् १९ शुणेमनःकस्मपुनेर
विभ्यान्यमाणमालेपदहेपिधावत् नश्चिनविनेपरमेश्वरस्तुभक्तस्मद्यपकरुणोहणादि ११ मालीकरहेमरनोन्मदिमुर्यथापशाली
ननधानमौने नथैवतथापिनलेनलेभमृगयेपुकःसमस्यणाविवेकः १८ वर्थीभवद्भावपिधानधत्नाहेणामाधश्चयगाद्देन मलीच
घेमाधुमवेदवाचिलधेनमवेनमहानवेहः १५ ननाशिरोरनलरुवापिपाथेसंपाधमाचारविहातिधियः शिफावराली रसधारयापिवेधी
यातितिनिपानिते श्रधीरनपाशुपनधाचमौनेननलेभ नथैवतथापिनसभूतेननेमौनेननलेभ रहेममिरेमकारनिविवे (विधेयामधुपर्कंनरमिः १० ॥
कोशुभेशुश्यःसेदरमूढयोःकोनामः १८ मकारोनेरणनापमानमात् वर्थीभवनभावकोपनेधनोयमास्मानधावमन् श्रानतेनुपसामाभैमी
श्वधगाद्देनसिहःवलितेनस्वेरणस्वधेनेनलमवेमालीवधेभपवेहवचेनमति १५ श्रावारविहानतेनश्रुतिधिभोनताशुजरमणिकोमाथिपाथेमेपा
रतोधे श्रियववनमालारसमवाहेणाषिवेधीमधुपर्केनरमिःमधुपर्केननमात्मिविधेयामासात नलदधिमधानयनामममधौपिनममाविनापिपाधा।
हिकेमस्मारधेरवेनर्थः विधेरिथेवधीशास्त्रोकेमर्थः २० श्रीलेस्वभावेमहतेशीलेनघनस्वभावेनमहाचारेणवासात्मानिजशरीरमपिरणंविधेयम्
नियपेरतिशेषः स्वकीयाश्रमनभरपिविहायरेयाश्रानेहाकमिरपिनलशुपनेयम मधुभिर्मधुरैर्वचोभिः रुक्काविधेया स्मानिभृमिरुदकेवाक्कवर्षी

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नैषधटीका ३५

नै.
टी. प्र.
८१

वरागमहजायोवेगेनोरकस्यानानयनमपिप्रयाप: संभाव्यते यदाप्रमोत्वरयाप्रनमस्कारोणपणयपव नवानपनव्यपैयेननमनथमितेति ततोनलि
योजनेनापितावत् स्वसंभूतिर्योनलताकर्नंपुक्ता सेननेप्रियनेश्तिस्वसंभृतिः स्वपमेवसंभृतिः प्रामग्रीपस्याः तिवाराचासौयोजलताक्षन्ताव २२ म।
यालिनासनेपुकामर्वमेवाहपि सौतनापिशितमितिकृत्वाप्रयोप्पमण्यनहासनेस्त्रार्कनालेकियते यदिकप्रमतोपिप्रमयापिमयात्वमिवा यद्दाव
प्राह्योणर्थयवपिप्रमतोपिसयात्वमिका नयापिताणमपिक्रियतेति २३ कण्यतामनन् हेनभ्योः नवद्दयेहमपाश्मनेमनः करेशिरीषकृतमकोपत
नारेकारविलसंतोरमोवाद्दोकियहरेवंकमणक्षेपनिधानमिवति प्रोतोमिकगवमितणगुपविशतिभाव: २४ मकतमोदेषाः योवसंतप्रकसव।
स्वान्मापिशीलेननराणिविपेयेरेयाविहायामनभूनिनामि शानेदवोष्पेरपिकसमेभः शक्राविपेयमप्रभिर्वेषोभिः २५ मदोपहारोणमनु
प्रनापिसंभाव्यतेपार्थेरयापराधः तत्कृतेमयानलिमेननेननस्वसंभृतिर्योनलतापितावत् २६ पुरापविमममयामसर्निस्वमासनेतत
किमितिव्रणेन पुनर्हेमष्येनस्लेकियेतयपातमीहायदिवामतोपि २७ निवपनोहेतुसमापयतोशिरीशकोपामुद्दिमोभिमाने पा।
हेकियहूनमिमेपयासेनिधिनसेतेनवदयेमनस्ते २८ पुनापिदेषाः कृतमनवपापवसंतप्रकसदेशोवनस्म नवरामसकेतनयाकृता
योप्पूयापिनानेननतेनसेता २९ नीर्णाकिमर्णोलिधिरेवनेपस्यर्तोनोभूदिहयमवेषाः फलेकिमेतस्मनसाहसस्मननावदयापिवि
निश्चितोपि ३० नवयेवेषोप्रसूनतानिहेनमममसदताणरपिनावदय नतितितोरहिभटेयेदाभ्यांपीनेस्तिनवानितपुष्पयना ३१ ॥
नस्पदशोपापितः त्वमसिमायेननिभूवणोनातरमर्थः कृतोदेषाप्रागतोसीतिभाव: तथापिसंकेतः संवेपेयपासंतस्याभावस्तमानपाकृतार्थोपमासेताना
मयेपमप्पनेनमहृदणोननेनेनप्रोक्तयोप्पानप्रप्रकोक्तः २५ प्रशितारस्वपुरेयवेषोभूदितियत् पपमगूढः किंननीर्णाः पतनस्मगूढ तरणमिवेमर्थः
पतमपरशूहयवेषामादसप्पतावदपापिफलनतिस्त्वतोमिकिमर्थमेवागतेमीतिभाव: २७ पुनीनः पुरेपवेषोमनोवपोप्तः कृतानिहेतुममे हेत
मेमेरतिपावेममेप्रकृतानिहेतुरिसमन्वय: पतोरतिभटेः नरहः प्ररहःसन् नसमासः शरीरेणजितकामस्तमाभ्यांप्ररतिभ्यांपीतोसि नरहः र
तिभित्रपदेवारतिभिर्हेशेनमयाचरहरतिभाव: २९ ॥ नमोनमः॥ ॐ नमोनमः ॐ नमोनमः ॥ ॐ ८१

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

यथातवाकृतिवाकारःकांचनेलोकोनकूष्ठा ह्यांश्नियुक्तोरीवाधिकः ह्यारीनोत्तेमेनागमः नेषामेथकरणीग्रगेषाःश्रेयाःक्रियते अनपारमेयंकार।
णीशक्तिरपियथाग्राढःसभगेमाहिनात्युन् यथाचनितकनकाभिःकांतिभिःरमश्च नयाहेवानेऽधरमीभिर्यमातिशेषः श्रकारयक्तिकांतभिर
मात्रुषोभिर्देवासीतिश्रतिभासीमर्थः १८ लेममस्थेनमहिकामः श्रुतिमूर्तिःनश्रुतिसत्वेरूपोकात्रुयुंगश्रेननथेलयेममयेयत्वमः यहाक्रियापर्
सेवालितीनांदेवत्वमासः श्रुतिमूर्तिर्यसमः कामसत्वेगःलतसोगारमर्थः श्रुष्मिमाश्रुपमसमाश्विनेयश्मन महिदत्वः श्रुद्धिमोयोनमहिमीय
यवमर्थः शुयवाश्रुमेसमूर्तिनाहिविंद्रःकिं नवेयमपिश्रीरवनाभ्यांकामदत्वाभ्यांसकायाहिशेषःनहेयोयमेस्त्वयिनमेभवतिकेवलं तन्निच
त्वदीयापियोभातिशायस्तयाःनास्ति श्रनस्त्वमनपवकोपीमर्थः यद्वाममसाम्यंमेभवेविदैकविवेकःकर्तव्यःतवलोकोत्तरश्रीकलामेम्भसा।

यथाकृतिःकावनतेयथावादेवाधिकोयंकरणीवशाकिः हयोरुवीभिर्जितकांचनाभिस्तथासिमीदृक्श्रुतेस्तनाभिः १८ नममस्य
त्वेसहिमासिमूर्तिःनवाश्विनेयास्महिमाहितीयः विंद्रःकिममेरथवानवेयंश्रीरेवनाभ्यामधिकाविशेषः १९ श्रालोकरश्मीकृत
लोकयस्तामम्रनयीश्रुयमप्रावमेने कःस्पर्धितेवावतिसार्यमावश्रुदत्वतारवयमनवाय २० भूयोपिवालातनत्वसंदर्शनेसवामर
यतिननारिवेहान श्रातिथ्यवाद्गमपदिश्यतन्त्वेयाधियेयियुष्यास्तनवस्तनस्मा २१ वाम्नन्मवेपास्ममसहस्रसेद्रुणाद्रुतेवसनि।
मोनितावेन त्वलनमसीयसिनस्मितेपितदस्तवेदिश्रमभूमिनैव २२ केदर्पयवेदमविंदतस्याउमेनममेश्रविरमनन्म ॥

ममेवनास्तीमर्थः १९ श्रालोकोरश्मेतोयोतोश्रालोकरश्मीकृततलोक यतेनोवेश्योवेशःमासतनत्रुसेवोधने श्रपंकोनवायःसमुद्रेणसहसम्क
स्पर्धितमयुके २० नलवतसंदर्शे नेहलेरद्दिणेनोहिवेथादेनोरमरमत्वासाभेमीश्रतिथ्यिसत्कारार्हाणिप्रियवचनानिवानीभ्राम हृसस्थितेनतलसत
देशीपरमार्थतः श्रतनस्तनवतीश्लीरयेतीनतलसंदर्शनेवायाठः २१ श्रयीराश्वयकारिणिवस्त्रनिविषयेमकनंक्रियतेचेत् तर्हिवाम्नन्मतोनेर
यंकमेवासहशस्मेरमवस्त्रस्तनिश्रुयफलाभावात् श्रमेतमस्येतस्मतेमतिथर्तनं ध्रुवौहिश्रणांहस्मतीति ततोवद्रुवर्णितस्तनिपाठकोयमि।
तिभ्रमोनायते नद्योवरत्वमेवमोक्त शालत्वलवेचनमहे वेदितेवमहेदोषाभावाहितिभावः २२ श्रदमसेकेदर्पयवश्रुनरपिरहंतोश्रमनन्मः

नै.
टी. प्र.
प्र.
90

पुरोपनाविरतयत्न रेहिपाणां मेदिरेशशरीरं हरकूरेनशशिरोऽम्बुरोधीत् तस्याशिशिरेव फलत्वान्मानवसपतमफलमित्यर्थः ११ खेद्गादिमहिमाकूरेण
गताख्यातिः प्रतापः दानमानापवर्जितावाख्यातिः कीर्तिपश्चाष्टधा भानिमिम पुत्रो भिन्नितकेलाभंसत्तनोमिपशमसिततवात वहुलत्वाच्चांदृशमेत
पुष्कर वमेनामगाद्धेष्टीनततशिरसंकेशाधि श्रमहतलीशहृदपराचितेपोलिशेच्छरमकरोऽति कामेवमस्करूपमरेकर्णाधि १४ पवलाहंसपेकपत्ना
वकीर्ति विपणापाः कीर्तेः लोकाः पुत्राकाकुपमानिनिसारत्वात स्मान्तलाकस्वच्छधामेमंतेपमकमित्यके नेचोदीपनहीपत्नलपवाहामवितःप
निवाः सवेतपुकमेवेतत् पुत्रकापुण्यमहेशः भवेति कीर्तेपः सर्वेषिता शेमानं वेत्तु करणारकारतिपुत्राकोत्तपुष्पते वलत्वारपत्रवलाकार
इतिवापादः १५ भवमासमुहराशिनापिशोभाकामेमत्तनिस्रयतनयामायेननेकामेजीतरीगामेवविङ्कमैर्थहृशपिमेगुष्टेनलेखकघनाके काम

वेरीशावेशनिहुताशचेरनुहावयत् मंदिरमिदिपाणाम् ११ शोभापशोभिः नितशैवशैलेकरोषितलतानतमौलिमौलम् दृशो
हृद्य शीहृदयणाहृदहृषोकेद्र्पमशुन्निनहृपदर्पम् १४ शुवैमिहंसावलपोवलदाखंकंतिकीर्तेश्च पत्नाः पुत्राकाः उद्दीपपु
केपतिकाख्रवेतीवेणेतहरपतिः सवेते १५ भवमदोराहृमपिशुभ्रिनाश्रीः अवेनतत्याकुसमापुपेन रतीशनेत्रः खेलविक्रम
मित्रवेश्च गलेनलेकेतवेन १६ गताहिनानामतमासमिथः शर्णातवक्रमतत्तूलपेभिः ऊहूपुरपपेनरतामिषेणसापुम
मामोतिभवन्तुवस्य १७ विषापविमेनवचीरनेत्रकिंकृसपारस्महपोमंगम श्रहरताग्रहिदरमणालीवलादपवहि
(धिर्यवन्दम् १८॥

नपिनोहरस्पुर्थेन्नुविकृतमस्वोतुहस्य श्रेतकामजयनमभेत्यर्थः पद्मालनेचारमीशमपिनिताशिदृपेनाप
दृतेनस्मापुहृशियेकामः कथेलभतशतिभावः १९ मतिमामभिमर्द्देदः श्रनेनचेद्रवहृत्तपुकेसचशर्णीतत्तृदेवतामसमर्पणाद्दितपोभिः कृशीकृम
हरीरातिपुप्रष्टपनामेमभवत् पुत्रमामपुण्यमामोति श्रमोपिद्विजः तपःक्षमितशरीरः परमब्रह्मसामरस्यमेतितयाचापमितिभावः २० भोः
वीरतवनेत्रविश्वेषेनकुमारकादिवर्णाविधितेषेतकुमारकादिवर्णाविधितेनिर्मायतहृदेवात्मनिर्माणाभिलाषिभिः हरिरासरशोः निकृष्यती
यमानविहरमणालखाजेनेशवामपक्षदितिपादेमणालीशेखमेवार्थचेदृनिष्का मतमुहाकिंविधिरपच्छत रहृतगनेचपोर्यावपोगतोष्येते ना

८

भवद्भूरवनाथस्य वापमयपक्षस्य कामो मोहान्धुयोमयः स्वभगान्देहान्स्वप्नो नन्देहः मायः स्वेहरामृद्य पोः कामस्य सुखयन्त्रसिद्धिः स्वपतिनर्पिनेम
वतस्मात्मदनानुमितो मोहान्त तपानेः सौन्दर्यादिमर्थः पवोहेतोः कामः तवानेन रूपेणापमिके कस्मिंश्चित्काले भूयोगेन नेयोजातः लीलामात्रेणजनीयः
रमर्थः सुखवत्स्वायरपायाभ्रूक्षेपेण भङ्गेन निगापुटनापहारकरा विजेयरमर्थः ४७ नवसुखेविचेष्टेवेदलेनानुमितस्य सुखं सुखविवेदः समागो भविता।
मर्हति वेदस्वात् सेयतिपतवत् रमनुमितस्य स्मरगासने वह्ये रश्यन्ते स्वस्य वसनास वलने गाथापायान्वात्स्मरश्यामनस्त्व वकोष्ठकपथशुद्धोदयः
सुखस्मरगमात्रेण हरिणादिविविधपसाविवलितत्वात्मामसमाश्रयदानेन नेवववेयामरव वतेच प्रमते ४८ हरणापारीरकरणान्स्यगोहस्यनेति।
विरेतत्रवाणीनिष्टचविरंतरमालीनिक्रियाकारिणीमर्थः यद्वापुरगणानामर्थवादवाद्दस्यादविद्यामास्यदमितिभावः तवदेहश्रितयाकामा

सुरपसमोहास्त्रभगानेदेहाद्धूहभवद्भूरवनायवापे भूमेगानेयेत्तवधमनोभूरनेनरूपेणायदाकदाभूत ४७ स्मरासनेत्रहितयेनवाप्ये
विधौ विभ्रमानुमितस्मरश्रमम् तमेवचेवमवणाशावेषः शुक्लस्मरश्यामरागकपथः ४ श्रान्तामनेगीकरणास्वेनहृयस्मनोनेति
श्रवणवाणी तेववदेहश्रितयाश्रयविनवस्तुवस्तुपतिभाभिवादः ४२ तयानगसुश्रितकांतिसारेयदिदुनाशीलिशिलोकहति:
श्रोपितस्मात्तवकोपिमालोसयव्रगमेपिमहेश्वरेण ४२ श्वेदहदाहेदस्मसमापुपस्मविधाय सौन्दर्यकथाहरिदं त्वदेगशस्माम

नेगीकरणाद्स्त्रीकरणादिति नवस्माकेवादेवस्तपरमार्थः पतिभंनिलतोदर्ये (नेरश्वरेणाविरेणनानेनगदन्तुकाम्यि ४८ ॥

विलोककामान्तजयाहर्षेनेतिवाहादस्मरहंयातितिभावः ४२ तयाभवनेगशीलतकांतिसारमतिचेद्दनशिरोंत्ववतिर्यतेभ्यस्मात्नेदेवादिप
तितसममंत्रपापानेशितः उत्तलवलादिसमीपपतितकाणयानघ्नः तयाकांतेशीगकरणस्थानपतितकांतिकणः शिलोक्षहतिदिउनायदः
शीतितनोवालोपेउर्महेश्वरेणमोलौख्यापि मानवकोपिहारमधमणिरपिमोल्लेनिधीयते रमयिधतिः यत्त्रामेपियत्नाकविधिनेश्चवान्
स्वयमेवरिष्टं सोमयाजिनामाधिपते पीमर्थः यथासमर्थपवकश्चिकेविद्धिकारिणामेवसमर्दनिद्रुकेतथेणापिचेदृमिति ५२ कामस्यदेह
दाहमारभ्यनगनसौन्दर्यकथारहितेविधायविरेणात्वदनेगनिर्माणाक्विवनपुनर्जगदन्वरसनेतिजाने ४८ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै॰
टी॰ स॰
५॰
९।

यदि त्वं मानवेषि निर्दिहितं हि महीकृतां नार्थ्यापपत्रेषु कोप्यसि नर्थिहिं वासवेर्गेरणा जितम्‌ गेयं गस्वरगस्वेर्वेपिकलेन्द्रहेमकालयांगीत्थातेचेत्‌ नर्थिये
वर्तमाने नागलोकस्मारणेन प्रेसाधिष्ठितः कस्य लोकस्यापरि न सर्वेनहा इत्यर्थः यच मर्त्येद्व मानवेषि संभावनया स्वाभिलषितमाह ५१ स्वर
कार्ये विभाव्यमाने सति सेयं मर्त्यमनेरति रिमा श्रेयस्व पपतिम युक्त नासंभावनान्यत्ते प्रश्नाम हांगे भारस्य समुद्रे गतेन कथं न खलकिन इतिम
स्थितं गतिरितः इवं संभावनामयान्‌ तो सेयनिनपिद्दशे स्रमा वेम यः यतस्वया मां गृहीतं गाभोर्थ्य महत्त्वयोर्गुहा विद्भूयस्य सर्वहृषः समुद्रः कारेम मावि।
मर्थः ५१ इह भवसि येन लस्तव प्रतिविंधं नागतीति नाने या सूयम गपिन तादेशपतिविवमस्तीतिसिद्ध्यर्थ गहणं यतो विवपतिविवो मकाधनः क
हाविरण्यति सदृशस्थिर्वयो रूपग्रणपरिमाणादिभिः सर्वे पि समानरूपा सूचितो स्ति विम्बपतिविवयोरेव केवलं साम्यमयवमयतस्त्वे मति।

महीकृतां यो पदि मानवो सि निनिंदिवायपमेवकोपि फलेन यालेकृतसौरथं गेनापोपकस्यापरि नागलोकः ५१ सेयेनयमेनपप
नियुक्ष्मस्थिनहृमिस्तपिविमम्बे मयोसमभ्रेद्वलकेसमुद्रः नयानगंभीर्यमहत्वमुद्रः ५८ सेमारसिथावत्तुविवमेव नागतिमा
नेनवैरमतिः विवानुविवोहि विहायधानननामरहामिसरूपसहितः ५० इयत्कृतेनेन महीजगगामसोमहीपः सकृतेनेन
न कौयमहिष्णनवापिपयारनः स्वयमयत्ननसारमेते ५८ अवीपिमेकिकिमियेननानेसंदेहदोलामवलव्यमेवित्‌ कस्मात्सप
(नसहारातिपित्वमलीकसंभावनयाप्यवालम्‌ ५९ ॥
विवमसीत्यर्थः ५० महीजगगामभूलोके केननननेनेनावन्मर्थतरेस्त
हातेहातमहोपमसौरश्यनेश्नियपामागः नमोसत्रुत्तवापिवरणायेत्कृतिनेननमुदिष्पपयस्यमेसृजमुपिशहालौकिकमहत्वातिश
यायामतेभाण्यचिहेमालानिर्माणाविवतिनम्‌ यसुद्रियत्रमागतोसीतिभावः ५८ सवितानेवंचलतांसंदेहपदवृदोलानामलव्याये।
मेकिंकिकथयतीतिननानेवेकस्यपम्मस्यलोकेलरभाग्यसंपन्नस्यहातिथिरसिमुथवालोकसंभावनयालम्‌ समातिथिरसीतिसंभा
वनामयोतायाग्यतामकलेक्षमर्थः यहाउविसनकारकरणाशाकेहौष्यानिसंभावनयालमित्यर्थः यहा मिथ्याविचारेणालम्‌ लोके।
कस्यातिथिरसीतिएकसेइत्यर्थः ५९ ॥ नवरूपमंगं हसुमेरहिःसावजन्मनःफलेशमाकाणिवष्यमतेनाद्धियेनाम ॥ ९१

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

किमितिशेषः अत्रकारः तयोर्द्विरंमसाहीकृस्पे चेत हृतवः श्रवाणासमरतत्तस्मिन्नर्थः ४७ पवेमपूर्श्यितेरमोसाद्भृद्विरेतीर्भैम्नाजेश्यवंबरकोचाप।
लैनेविस्पृशाकामपंचवाणेवाप्यानेनकार्णिप्राप्यतत्रारास्मनलस्यमनोविवेश कर्णिद्वितिलसेपपंचमी ४८ अस्मनलःस्रियायावदनामथ्रवेवाति
पोयस्यया स्वामंसमयनतयपर्येतेममज वसामृगेहसमेतेस्यिमनश्नकाणिधानवःसज्जन् शान्नस्यायपभावे श्रुतस्पलटविह्नने कृत्यांतनाःपयोपशन्ने
याःस्वतिशाकश्रुत्वेविमुद्रतसात्वतेर्मंध्रवताश्हिसनश्रुत्वेमावुमयाकानकाव्याश्रशकेवेमर्थः शाकेवर्मिणिवापादः ४९ श्रुताभवतीतिपोरस्मः
पेतःउद्याववलंसंननतानामपृहननना अपजनवंभुगनमहृद्येमसे नयोपनीनामर्थेनहृत्वास्नो टहृद्विनेशोपधाशालेतयासभिन्नाश्रुतिया
स्वाधीशतिथीयेश्नोशृहतृ पच्यतिथिवसलिसवपतठेन अन्नःभेन्माःमवीविश्वेउपविवेशस्वपदृततयाभेन्मासनेमकामस्यामनेउपवेशनेस्रात
यामेवतावनवपृपरह्यितिपीयरहिन्नेत्रुषःपालेम श्रुपिश्चतीनोस्वनमाहियेतनयोःसमारीकरपेविवेन ५० रंध्येमपूर्स्यरममुद्भिर
तीलदोश्वपूकयनविसस्श कर्णिस्वलाश्रुगपेचवाणीवाणीमिषाणामसनोविवेश ५१ श्रसजदामजसमोमपामयामशियंधि
पापावदनालिपीय द्विपवतुवेमिसदतेसुलिपोनेरश्मातेश्रविनमेया ५२ मैारसमेणेलेननतोपनीनाश्हृत्यामयाकूःपतिरप्यर
नामृ तिपातिषृपीमप्रसंपतीक्कनसावुपसासनमासमाद ५३ अयोपिनेर्दधमसोभवाभ्यांतामेवभूमोमवलम्भमेमी आरस्प
यस्मरचापमेताकिंमेध्रवानजयभगवातो ५४ अथस्मरात्तामवर्धयेयाहवेसतहातुपवीनितोपि विवेकपाशालयोनमतस्य
वतिमर्थः ५५ तामेवमेमीभूमिरणाभूमिषाण्नलस्यवैर्यकामाभ्यामसोम्सम्श्रुपन पशरणभूमोमधेविसे (तानेकामःकलषीकरोति ५५॥
केदर्पवापमेवश्रवो नयोर्वेधकामसोजयभंगवातोमाहस्म कामस्यपत्रुभंगामरानयोपेश्मनपयतिभूर्पेवापमकथयहिमर्थः ५६ अथमनतो
पैर्यान्सयासेवमहृतविकारैतिरहृमरहसपंतीवावासतोपि उवाचयतःविवेकमारामेणानेनपोतेमाश्लोमेनः श्रेतःकारणंकामान्कलषीकरोत
निमत्तिनयतिसात्रुरागेवेदनेरूपमाकिनमुपेयेशुतिश्रुकाप्रिबलामतमेपिशव्रुस्यार्थः ५७ हिणीयानामदतःश्रुतीहिमवर्यमेवानिषिताग्ते
साम् वहेनमंतवंडनादरणशाणानिविवःस्रु ग्राम्याना आगतेमोस्वरद्यमेवानिषिमानीहि त्वामेवेशिष्पागतोसीमर्थः कीदृशस्तः ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै॰
टी॰ग्र॰
९२

अभूतेवाविकानिमेदेशयाणानिवार्तः करणोवहूनादेशाएवहंतम ५६ निवर्मनोशत्नानोनेवयनोविरम्यतोमिमर्थः उपविषणोमासनेकिंमर्थ्येनः।
याहततामाफतिनाफलवतीविधेया फलवार्हाध्यामितच् सेवमिशहतनाधिकानिशिहश्यभाविनी ५७ भोः कस्माणितवकोमलानिश्रेणानि
निचमयानिकश्चित नेविनमश्याफलेकश्चिममासनिशयेनकश्चित रमारिक्रयालप्रस्तकेनालेकर्णानायतेलोचनेमदीयाणिरश्मा ५८।
रेभेमितवयोशवमारभ्यगुणानेगणारियामीशातुसनयेतिककमिमार्थदेहमश्चिवहतायमेव ५९ शेशावयोवनयासंवंधिदृशमेदयोयाले
कमेभजेति रंतनमामपिविरचरमेवोदेवानाविभेसेदंभजतेनकीरंयानेषोकेनरंतिनस्करणाकामेनहततेरोषंसवेसे हृषोयातोविरोपेपरतनच

हृषिमसोनोमहसः प्रत्नीहितदर्शयेसेवातिथिमायतेसाम् वहंतमेनवंहूनादेशायाणानिवस्तःपभुवाचकानिः ५६ विरम्यतोभूतव।
नीसपर्याणिविशपनामामनमुक्तिनेकिम् याहततानः फतिनाविधेयामेवातियपीशयुरुहविनी ५७ कस्मापिकस्मानितवोग
कानिकश्चित योविनमलानिविलेवा शृलेविलेवनगिरेमदीयामाकर्णायाकर्णानयपतानि ५८ कौमारमारभ्यगणागुणानोह
रेतितेभेमिदिशामधीशात् मर्यापितानेसनितलपिवहूनाशानेवायमनेदनेच ५९ वक्षिरेषोशवयोवनीयहेयाजिभानिविधि
रेदमेति नेषोहरश्रीरतेरणविनेपंचगुणालेचितेयेयविने ६० नेषोमिदानीकिलकुपलेसोहदिनुराशाविलसंमनतम् श्रा
णानूनामापतनेहदारा:सर्वोदयः सर्ववदात्मदारा ६१ श्वनेनसार्धंननयोवनेनकोटिपरामकिपरोपणोहे येमापनेनिनविवास
(वमगुणोपिवापेममनस्यरस ६२॥
ईर्षकंपतिस्मगतानिनमपिविरहा
रेनश्चोरेहतपनाः खिपेनः रंतिषविः नरत्रस्कानोनेषोवहलाभाउेर्षकंपतिस्मगतानिनमपिविरहा श्रात्मदाराः सर्वोदयश्रापाः हृियाः उदारा विशाला
नाखिपतेमतिभावः ६० इदानींनेषोदेवानाहदयेः किलनिश्चयनत्वशानयिमनोरथः कूवलमलेविलसवि श्रात्मदारा: सर्वोदयश्रापाः हियाः उदाराविशाला
नाखिपतेमतिभावः ६१ इदानींनेषोदेवानाहदयः किलनिश्चयनतनमानयिमनोरथः स्वेमामसऊविनेसतिदाराः सर्ववतुदारवशुपोनभवंतीतिकिं नक्षशाभवति नया
रमणीयास्तनवः मदेप्रोन्नतेश्चिद्ज्ञाणसर्ववेधहयेनविलसंतीतिसेवधः श्रीलनिवासववाकिरुराः येमापिश्रनेनननवयोवनेनसाकेनपिपराकोटिमुक्तर्षमधरोहतकामम
रिश्रोषीतिनिमनिनहिगणासंयातेनयनुनिमर्थः ६२

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

श्रयाणिहः स्तवविप्रयोगात्सर्वैर्दिग्गवस्थिते स्वाम्युदयकाले सत्वारूपादहता अवेह शोकोमव चेह्यदाधेस्तेनयकताद्दिभिः केयेनारुणेनेत्रसमूहेनक्षिपति ८२
त्रिलोचनमात्रेणायमकोपेनकृतेनतत्स्नेगनेमकामोपणपनसेहृणोति नयतिकरोति नाद्यादयतिवा मकामोपमहस्वनेत्रकपिनमतिकोहपीहयोगाय
तिनवेदनजाने ८८ मस्त्रेषः बाहुमात्रेणकृहृमात्रमात्रेणकृतास्यप्राधानेस्नेहवेपिनवहति इति इतिरेवहः महेन्तवर्षः रतिमाज्ञार्यः नेदनेयनेनदहति
इतिनरनतक्षितपीतमर्थः अस्तोयमः किंतोहेश्यवाधात्रिलोचनस्यापिश्वमानशीलयति नाम्यसातिशीतसमायौ ८८ कामवाणाः हृसंभृतेः पदा
येरिंपः नमोमयीकृमशरेनेत्राणांदृशांनिविरहवशात्तदृष्यानिजातानिरमर्थः तमः पङ्कत्तमोसातानामोमयः तत्स्थि नमोमयीकृमगृहतिनिदिनी
शावीश्वपौनेविरहास्थेनेमापाश्रुरप्राश्वशशोकशोको पराधराधेविंहपानिभानोहपारुणलोचनमहंहमिहः ८९ त्रिनेत्रमात्रेणरुपाहु
तेपत्रेहयोपापिनसेहृणोति नवेदइशेषमहस्वनेत्रेगतामकामः स्वेनुकामवश्यो ८८ पिकस्यबाहुमात्रकृताद्यलीकान्नमधुने।
दतिनंदनेपि बालमधुमृगशकिनोमयाभाकाधवेपीलतिश्वलिनोपि ८० नमोमयीकृमरिपाः पराणेः स्मरेसवः शाकादिपंस्वेति क
हृतिरः वेगुपुरेहिनस्य राकारजनमा मपिबावव ८८ शरैः यमनेनतदर्सस्मरस्यसर्वेसकिंनाशनिनाकरोति श्वेयमस्याटहवर्भ
नस्मादनेगताचेहिशिणाश्रमाद: ९० श्रुताम्रतेतत्स्मभवदिघाणांनानाधशयारचनापत्तैः समस्मदाहिश्रुशायवाले भूताद्दिश
नवरसगाह्यान ८८ रवैरुणस्यातभवेः स्मरस्यत्वनाथकौणवपिराबभूतान शरैः स्मणोतमस्मस्मोहनिशयकोपहृतानिकिमलना
यस्यतस्यहिनस्यपिकस्यवेणुपुरेशणिमागराबपिसमवाचेदिशांतिश्रमवसापिशहृपादसायैः साबस्मरसेनापहतात्तदयकारात्पाठने (गीत ९५॥
रमर्थः हिमेक्षत्वाणोपिसमयेववदतीतिप्रक्रमम् ८८ अन्यमेवाणोविंधनः स्मरस्यसर्वेमशाकः वर्जनकिंनकरोति तथामावावशेषेकिंनकर्षीदिमर्थः
स्मरस्यसर्वेमिति श्रपीगार्यहृदयेपाकमीणिषष्ठीश्रमकामस्पविवाहगहृपानेनमासमभावेकववेपदितस्मात् श्रुपेहयाक्षये ९० बहिस्त्वहृतपेयेस्या।
शाकस्मनानाविधनवतत्वाविधानार्यक्षिनेपतवेरमेणादागियहानिणोपिकस्महृतारिकानाता: ८८ कामस्तयोजिनीममाकालननानितैः शहैः स्वगेश
कौणिवपिरानानोस्मरहतोमहेपदनिराः नस्माश्वकोपेनरहानिकहृनिश्रवणमिगरोहहस्मतेसकामाक्रिश्याणत किंमिनिश्रतेपरस्ताणीतिवापाठ. ९९ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै.
टी.प्र.
९३
93

तस्यांसुरस्यवसंतेवसंतेस्मरसंतापप्योतर्यं आमग्नानिमग्नः स्वयमानाःस्वर्गगापरिश्रमःशिशिरेऽगुरुरागवरेसमभावृहंतो देवाश्रुतेवरः अहेरविश्रुतेषमनाकस्मिये
वसंतेनमनालानामधमवात् शिशिरेतुनेषोविषमनवात् शिरसेवङ्गमनवतसे १० सोऽभिमिशानस्यसेपरस्मालोकेप्रथमंवप्रशिमे श्रयपक्षाशिमवृ शोदे
सतिवकथलेवितेयोगपतेवेश्रृग्रिमेचनलेएवतमसतलीनाशुपेतिप्रयगसेपमर्थः यतः दशगमेयिरमोऽहंः नवरहितलीयभागलोभेनातिविभमेव ना
ममकाशमेभावकायोपगमकन्मरे ११ प्राहितामनयोयसेप्रमाहिताःवाहितामादिभुश्वनिपातः शिवस्यपदेशादहमानोनरे प्रमाणायोमदासे
वतेभेनिसोपिश्राशापतिहितलोहिःसोपमेतकिंकरीभवितमहेशिनियुक्तःनकेवलमिदपवमदर्थीभ्रपितवहितपिमादर्थीसपिप्राह्यर्थः १२ तेणावरी
यमकामस्य सःनमग्निसंतापतयाविनीतेशिवनकरोति यथासोऽग्निःस्वयमनुभूतनमभावःभूयपरेनसंतापयितामज्ञनोदितयेनस्वपदःस्वमनुभवति

धनेगतापप्रशमायतनसकदर्थमानामहृद्यामरणाले मयोमसौस्वर्गनरेनलिमेवरेवदंतोशिशिरेतुरागे १० दमसलस्मेयसुपेनिर
सानिसोत्रेगमशिमलेसलसीम् यतोरंगपिसवनामदृष्टिविभागतोभातिमसोविभर्ति ११ प्रमाहितासमसङ्ग्यासनेयदेदीप्यमा
नोनतमहमूर्तेः प्राणायनिवेदमयनिसोपिसवेशासीभवितमदेशि १२ नक्षोवरनेवलपंचवाणःकरोतिसंतापतयाविनीते
स्वपेययामाहितनमभावःपरेनसंतापयितासभूयः १३ अहोहितास्तेनदृशार्धवाणःप्रणष्टरागेनयनानलेन समिद्धसंभव
दृक्षवासीनवैरशुरेरपुरापराणः १४ सोमायनमनिवविमुक्तःसमामनाच्यामतिधूयमाने नामापितागतिहियशासनेमवि
(नसकनमसहते १५ ॥

ननस्मिन्करोति तयाग्नियमीमर्थः प्रयकामेननिस्तेमितनानपरसंतापसमर्थइतिभावः १३ हरमनेत्रसिनेन
वहिनायोदशार्धवाणःकामदर्पःसकामसवनेतव मतिसंतेवहिनिर्दहन भुवावेरसुरेवैरशनीकायादयमलोनतेनकृतमदाहंनसेपवशुनःमदादिति
नापमर्ताशेमिमर्थःवैरशुहिःसतीकायेगनानापागेधनेगावसतीतिविदग्धप्रसिद्धिः १४ विरहीसवह्निः वेत्तायक्रमनिवहूयमानेसोमेवेदलां
तामेवेधिरसेभद्दयति यज्ञपतेःनामापिनागतितेकतेमेतेजस्विनःसहतेवैरिभूतवेदसमानेनामनयासोमरसंमावामतीमर्थः १५ ॥ स्मरेयते
वदसितेनदातांसंवर्तिकाशेवसविनिचिता वकास्मिवेतोभवपावकस्य ॥ ९३

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स्मरं यनेवदमि भोलकणिन्वक्रनेकामस्यशरैस्ताड्यमानः पपदेवोवह्निः स्मकैर्निवेयमानाद्भयप्रुप्याह्रिमेति ७६ तेनवह्निनाकामाग्नेः काष्टरूपेवत
सिद्ग्नाशेवालवल्लिभिश्चिवितासंवर्तिका कमालनवदलकामाग्निधूमभिलितानालापसिविवराजनते वक्रेहृयोन्नालकीनाविस्मरः नवदलस्पर
कनयानालाम्भोशेवलवहेस्पामतपाधूमसाम्यम् ७७ कमलानांमृणालमयोयेनक्तलापुत्रवीमस्पदलावासिनाद्रिवलितायस्पभपसीसोपिविभु
र्यस्तः तवैवहेतोः स्मरस्यमनापरूपमौर्यर्जन्तुहाव ७८ कामाग्नीपनेनैतयमेदत्यमानेरपितैः प्रवालेर्हुलैर्मलयजोवपाप्ते यतः स्मरर्णादिनाकपाल
मल्पक्तः रमर्थः यः प्रकृष्टापदेशायगमहिं स्पयस्यानुवेयवसरावलस्वते श्रुसौनस्यमेवामापयपिनमजन्तिहि पल्लवानामरुणानयाद्राद्वाकिः या
मात्रिः संवधारेवदह्यमानतेविरहसेनमस्पलस्यामनारुणीकृतामलयशैलवेदनादिपल्लवासनेननापारेवप्रुभ्यनिभावः ७९ सयमस्नहियोग
शैरनलेक्रमस्माप्रपस्पकदलमाणसत्कनिवद्यै श्रध्यर्विवह्निर्विनिवेयमानादप्यपदेवः क्रमसाहिमेति ७६ स्मरेऽनेवदमिते
नरम्भासंवर्तिकाशेवलविलिविरो वकासितेवेतोभवपावकस्यधूमाविनानालपरस्पेव ७७ प्रवीमृदृयेनसरोरुहाणांयस्यप
सोवेदनवासिनादिक् येयंविभुः सोपितवैवहेतोः स्मरयताघजलनेजुहाव ७८ तेदह्यमानैरपिमन्मथेयेदलैरुपात्तमलयः प्र
वालैः कृकेपिमानेकतितस्पसेवासहायश्पामामवलेवनेन ७९ स्मरस्पकोमेकसितीकृतानिहदायनतापेरिवतापितानि श्रंगानिद
तेसभवहियोगमाकृणिवेडम्नरकर्तागि ८० यस्तेविभर्तैबुसरणेनसायदिशसमालंवनकेनकंमा तभ्येनदारमशनिणपविद्धे
\ गतोपदायांतिप्रत्नतेपाकः ८१॥
सोशतिश्रभिकज्वरशिथिलानिकोगानिपते पोस्तेनरश्यिलेव हेतनेनस्साकामस्यकीर्णसितामेवकाम
कृष्णतापैः स्यापितामेव ८० पोस्तनिसायेऽक्रमेनप्रबुलेपनकेनाकिमादिशः पश्चिमायायेभर्गासवरुणानभंद्राविनेशाद्विषीन् पश्चिकालेगतः
पोकः तपनविवर्तते विशास्वातिगतानरानानिवर्तनेतवनः स्मादिप्रुक्तेकालेः समर्थः संध्यायास्वभावरुणानयाक्रमानुलोपनोक्तिः रहपवमनः
गोगिमासमामर्पितवयितितोनमत्रुरक्तरनिभावः प्रतिवायेति हेरचीटेकनम् ८१ वडवाम्नावसंभूतोग्निः तपितोपिवारिपिवोपिदहिस्येनलमध्ये
वर्तमानः पयोनिधीनातयाज्ञापायनाभूत यथासेमसवारिपोपि नलरतकोपिस्वस्वामीवरुणः स्मरदाहर्पीडितोऽद्दिस्थविंसमानस्वतापयति ८२॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै०
टी०श्र०
९८
९५

तेन वरुणेनानलापशान्तये प्रार्थितायेन गुणाः दुर्विनीतापनोदहेतोः प्रसन्नेव परीमेन प्रक्रमत भुजनवनात्कृति संततिरवति मनोरेनोरधिकमेवनापविधये मृणाला
भुजलताम् अस्य पुत्मानस्तु तिजनक इव मेनापशान्तये प्रार्थितासेवायमेव करोतीति दुर्विनीतत्वम् ८२ सकलास्तृणाली यतः तापं करोति यतो मृणालदंडशकले
नापाटनिहस्तिनेन वरुणेन मस्तवभामेकोदृश्यमिव वरुणस्य सहृदय सैः कामबाणैरिव हतोनशतनविद्धं कृतमिव ममशरीरेऽहृदये तेन विनिरसरणान्तर
लसीति रूपे कामेनशरैः प्रतविद्धं कृतमिवेति भावः ८४ त्रिलोकातिलके पुष्पेषु पुण्येषु देवेषु तोमरहमस्तपापमहातया नर्गलेनचापले पसकामस्य
नस्यविक्रमस्य काहमिवैतेनेतेः निशेषः ८५ प्रध्यामननरमस्यसारः भूतापारवप्रवाहरवसंततपर्यंतीप्रमलवसर्पवरोभवतीतिवार्तानेपोदेवानेक

नघानलापायपयोनिधीनामस्रोमुखोरूः त्वधिकः सिञ्चवो विजः पतिमेयतिवारिणिपियथाहृदिपः स्मरदाहदस्यः ८६ यमप्रभृतलेर
तु वा हवतिस्म निसनेशेषफ तिदुर्विनीता नतोविधयेकिममेवतापेतेनाग्निताशोयगुणमृणाली ८७ मत्तनतसेनमृणालदंडगव
रेवभासेहृदितापभाति नस्निग्रमनैः मदनस्य बाणैः क्रमेशतविद्धमिव स्मरेण ८८ इति त्रिलोकेतिलकेषु केषु मनोभुवोविक
मकामचारः प्रमोवमस्तेभवतीमवाप्य मदाध्यनानर्गलचापलस्य ८९ मारोपयापारवलहपारमस्यसवर्षवरः स्वोभविनातवति।
संतर्पयेतीदमयेनितिपोऽश्रुभिः श्रीतोनोकनपाममयासीत् ९० समं सपत्नीभवतः स्वेतीतोः स्वदारनाशापथिके मिहाद्रिः प्रतेन
शोकेनलतापदः स्थरध्यसनस्यदृष्टितोमहद्भिः ९१ प्रपालपापेयपशयोपभोगे स्मृत्वा विनिवस्वमनोरथेन प्रयचानिर्वापयता
(नर्थचमस्मादीयमाधागमितः सखेतैः ९२
स्त्रोमार्ग्यमारोर्यपारेनिपाटे मारजनितापारेमयैः श्रुपनःनिशृतनिर्धाता ९३ प्रस्माकेसपत्नीभविष्य
तीतिसपत्नीकसंभवेनदुःखेनहसस्वेहेसपत्नीतानाममार्गसेवाभिः सुःसितैः स्माकं कामयतापानलनापविकलेर्दैवैः प्रतस्थतापदिशोनिशेषः दृरितोम
हदिरीतिस्वसाभिसंवधेपटी ९४ सक्रमार्गशखलतृपामतामभवेरुपयोगेभाजनं एकवास्मत्पुपुत्रमतेरतिमयोगात् नेदैवैः स्वत्तुविनेवलोपाम्पा।
मःतिद्दृष्टिपयेणवत्तपंरमधवनिर्वापयतासादीपसामिनमनोरथतापः स्तवमलेविभावनयिनिवेशवेनसोहन ९५ दनाभूत् प्रनपवमनोर
पयास्ततातिशापयतयाप्रस्तमागरमर्थः ९६ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय नमः शिवाय नमो नमः ॥ ॐ ९८ ॥ ॐ॥ ९८

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

प्रियाटीवीणाचाटीः नकारयोनकामपयहनाशोमनयप्रिः स्वयत्रेष्टः नैरिपिंभूस्राणानिहेपलस्त्वानुग्रहस्थानमधुनाक्रियते १७ भूषितनिकटभूप्रदेशा।
लैर्हैवैरहत्वयिसद्यनूपास्तराणिनिहिप्यजेगमपत्रश्रिपिंपापितः श्रुर्धमनेस्याहशीत्तनरमर्थः १८ पतेरेवापकेकेंपीनस्तनयोरूपपीडस्तनोपपीडैस
मम्मोवोपपीडरूपकर्षशतिपुत् तथाश्रातिपलयिसेदिस्थनिसंदेशमेवाहसरपवभिलोवापलकैः भतेतिचादेमरभलानेतासेमृच्छेनासेरंशश्च।
वतामस्माकंविशस्येषधिवतिः विगतानिशस्मानिमापयामाशस्मामावामावोषधिस्रनस्मालतामापपिधव शुस्तेलोहिमंजमपुरूपैकवचा।
नेत्रसोरेजावृष्मामस्तोपीक्षेतिपलम १९ नकांतिपिपासुरयंनिजकटाक्षः कियतिवासराणिषावदेकैपेवहमयंतीलम्माशतिमनोरथत्रणाषा
मनयापूर्वत्वनिश्चयेनवचनीयः भणाकथयपवालोहितुलेभवस्त्रयावणतोयथाव्यवनेनयायंकटाक्षवालः कियद्दर्वपिवचनीयः करोतेलादि

प्रियामनोभूशरहावदाहदेवीनदर्येनृनिमज्जपत्रिः स्मरेषुसोरैः क्रियतेभूनोतैः पदार्पितानुग्रहभूरियंभूः १७ शुलैहतानासनमरीविभ
गैरयेजनलैरसरैर्भवमाम् यूवापितोनेगमलेवलस्मीनिस्मिसंदेशमपानरागी १८ प्रमेकमेतपरिरभ्यपीनस्तनोपपीडैस्त्व।
पिसंदिशेनि नेनूर्छितानसरभिलशासनमंधविशालोषधिवतिरेर्धः १९ नकांतिमस्माभिरयेपपासुमेनोरथाषासनयेकयेव
मिजःकटाक्षःखलविप्रलम्भः कियंतियावद्दणावासराणि २० प्रियेस्मजास्मासमुजेभजेमावादिमवेणीपरिवेशवेशा प्रसीदनिवा
पयतापमंगेरनेगलीलालहरीतपारैः २१ यत्रयहासमापरिनवदीपःनदहदेहिहनमेकमालो वेंवेगनिर्वापपतापमंगेरनेग
(लीलातहरीतपारैः २२ ॥

हतोमहतिभावः २० प्राहिमादेवाः सर्पञ्चतेपावृगैवतेमानेजसमाहभजेमवालिंगिमेभुजेपवपरिवेशसज
पुकोहिमुपेसपरिवेशः भ्राकारोभुजाः शाह्वः निजेतिपाठेनिजेभुजः इतिसंवंधः मममाभवकमलीलेवनरंगसंतनितलमाणीनलेरगैस्तापेनिर्वापय २१
इतिश्राकोतरस्यार्थः २१ इवकिंचातःइतिनमस्मानंनेगचेरलशैरहस्पः भिन्नावरंतीनापकटाक्षवाणैः प्रेमस्तवप्रसरमानविज्ञैः दर्पाग्रहप्रर।
पपैरनेगचंत्रास्तपारैः किंस्मारपसि वेशलोपदरूपवाणैः हविप्रेमसरसामविज्ञैः स्तवकयदवाणैः विदारितावरंसमपक प्रेमःप्रियामहे वेगल
हस्तमरनेनप्रेयस्वनकटाक्षैस्तमवाणाप्रेयःइमर्थः २१ सहस्रामोप्रेमसहसोस्ताकामुकास्सतनः माणास्वमादयोरवग्रहः ॥ गे॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै. टी. ग्र. ९५
95

नवनुग्रहस्य भागानीवितोमर्थः इदमस्यद्भवनेकपटलनीनं फेकमेवेत हदिस्थः कामग्रमाणि ९८ पतदंतर्हदयेमनस्तावन् भवमाविशयापिहिन
सेयतिवर्हिर्दिदयमपि हयालेशियतो मुखेहिषतोविसृकृत्यप्रियेव हियोमिवेमेयशनयः हिषच्छनर्वावचनमितिविवासेन पष्ठीनखेतिग्रनर्ववनम
मस्माघर्वयानिहुर्तियोनयति ९० अथेतिपदेनानेपदिनवचेनमिद्यायाइदयुःनर्हिस्वर्गभूषय विलेवावार्थः पदिनिजस्थानेभूमौमीतिपासित
हिभूमेःस्वर्गःस्मादेशोग्रमिःस्मामेवभुवेस्वर्गञमेःस्मर्थः स्मामेवदेवालयमानयामस्मादिविपादः ९८ भोत्स्नविनयानिमेकियमानाकमूलेन
मृनास्मानपिनीतिनग्रीणयति कमलेमेनिमातावेकवचनं नवप्रसादनायापननेनः ग्रस्माकेमोलोनमदकमलाभ्यांइजोतग्रस्त ९९ भोवा

हयःस्वकिंचानपसितमस्मानतेगवेऽग्रलपोवेरदपेः भिमावेलेलाकरालवाणेःमेमलवमेमस्मामविवे ९५ लदर्पितमस्कृपरः
सहसाः भागास्तनलभ्रवणायसादः विशेकमेकेनवनाटितेवेदनः अरःपेवशरःप्रमाणि ९६ ग्रस्माकमणाशितमेतदंतस्ताव
हृवमाहृदयेविशाय वहिस्तयानेक्रियदामिदानीमृणमवेविहिषनःप्रियेव ९७ दयोदयप्रेनसिघेनवाभूदलेऽग्रदयोविपलोवि
लेवः भुवःहृगादेशमयावशमाभूमोधतियामपदिमभूमौ ९८ पिनोतिनास्मानलमेनरसालयणवहनेविविनममाना नवग
तादेपनतेनमोलोइज्ञास्तनलमदपेकनाम्भो ९९ स्वर्णविकीर्णकरवामवामनेवभवमाकिंशुपामनास्त ग्रामृदंगानिनिषी
नपीतादर्पाणिपाणिःवेलयावनेनः १०० वर्णकलाहारवद्विदयपलञ्जरिमेपर्पेदहेमहेम ससवनागावशागामनेनसदेकवेश
(प्रभवप्रुवश्च १०१ ॥
हनेप्रेलयाइज्ञोस्तसमर्पितैः स्वर्णञमभैः किंकारवामलोद नःपाणिनिपीतपीतादर्पाणिग्रवहतहरिश
ग्रदानित्वद्गानिपायचनेवेलश्रुगमेभापनेभाभिमि निपीतपीतदर्पाणीतिपाठे निपीतः पीतानां सुवर्णादीनां दर्पायेभितिसंबंधः १०० काम
पत्रपासहैकवेशप्रभवोयपोस्तेइदयाभ्रुवोपस्मात्मा नमःसंबंधिःभोःपकवेशप्रभवप्रभेभिवप्रस्रहराणाम् विपुलेनगलेविसृभोर्वभुस्मानि
हगलेविषमरः नद्धोरिमाणामर्थिसुनपवद्विदयमणिप्रतिसुनात्संसुवर्णकलादाःवसुवर्णकराःववर्यदहेम सुवर्णञस्मभुना।
स्माकमादर इति एवंश्लोकार्थयोपवोपपतिरुनयाभवति १०१ ॥ नमोनमः ॐ ॥ ९५

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

अस्माकेन निमानेगमापोम्हत म र ह: नशांत श्रफरस्तश्र पांसर: हदैवंकोस्त्र चर्किश्रग: पंचवाणाबाणम्मकरंद विडूरूपेणग्रथेमरीयाशतिलेममत्ताबेरेणनका
मत्तापोनिर्वातिनामयेम्र्थः १०२ लेिसेमधुरमायः शंकरान्वहृष्वनस्या विडपवपकदेशाय वकिंशार्करामिनानस्मास्त्रङ्गिरः पथिशार्करामिलाशकलपवर्किदे
दश्यलोतेयनस्यापुष्टि रे भेंगांनारीनीनारमोमाप्युपंतज्ञातकक्षरणोकिंनदीश्रमार्गपिशिलाशकलाभवेति कस्मादेषोमहर्वाः १०३ नुम्पांकेविनामश्र।
स्तेमेत वनूश्रखेपवंस्वंसालाश्रमतमयेनादेरस्थोयतेहि यतभागर्खरीयेनेलश्रुविवेदृनिन्नामयमेवनसवेदस्य यतमागयाहि भाविभविष्यनित।
नदपिनदेपमिमर्थः देवानेश्वारश्रुतेवस्तहृयपत् मनस्वदायनामेवश्रुतेनिरिकेकिंददासीमर्थ: ददामरतिलोद् १०४ श्रसत्सकाशादमरस्मिन्हणोश्वे।

मयास्त्व: सवदनेगतापः शांतोननकिंश्रुनरस्मरस्त निर्वातितलेममत्तावेरेणमत्ताङ्गोपोमेधुरीकरेण १०२ लेिड: लेलवङ्गिरपवावे
दु: किंशार्करानमयशर्करेव क्रूरोमितरेगिरमोम्यकवलरणातदिलयथितेनदिव: १०३ ददामकितेमपयादरेणमदाम्पयवसय।
मास्मतेहि विधुविनिमसपमेवभाविभवेश्रुवेलेश्रुवेभागभोस्नि १०४ स्थियेहणश्वामरभावमसदितिश्रपाक्रूदववनेनकिंनः वेमा
दपश्चेयारणमविषस्वपंवश्वे येनमिनीविश्वामः १०५ श्रस्माकमस्मामदनापमसोस्त्राणायपीशवरमोपिनाम्नो सयाश्मादश्विकेम
पक्षमसीदवेद्भितिजातदेन: १०६ सनः सेश्वापरोपेरपिमदमकरेणतम्भः केननाभूत्रमोनसत्त्वामासादयमनसिनितोमानसोनेद
नःमन श्रुत्पांनेनविपन्नोभवननवासितेनेश्रवलस्मितेस्मादस्त्वसनेश्रवेवनरशरश्रुणापीरमेनधनोकः १०७॥

निःद्वोस्माकेलत्राकारिकिंन येनवयेनमादपश्चेदश्रविशरणेप्रविपस्त्वयंनोविनमिच्छाम: १०५ श्रसोस्वर्गेनभूयमानस्वपारस: कामतापश्मो:स
काशादस्माकरत्तणायनरत्तितेममश्येरमर्थः श्रमतारमारप्यनिशायिनेनिनायरमस्वप्नेदेहिभो: मेश्रिमम्तामव १०६ कुपोम:स्वेश्वापरोपेरपिमह
मकरेणानम्भ: केननाभूनोनलत्त्वामासादादयमनसिमतोमानसोनेदनमनुपंश्रवोणे: महकेननामवारेणपिमहदर्पोभूत उपसहोपितादश्पाव
स्यपरादे श्रथलत्रासादस्माकंमानसोनेदन:मन श्रानेदयितो श्रयश्वसन् मनसिनवेदनोपुम्सिमनोन्नातेनेनकामप्रमनसिनवेययाश्वेमस्त्विम
र्थः भोसविनेश्रम्पांपन्नीभवत नवसितेनेहेस्मितेः सदानेश्रवाण: स्पात श्रमयरभेदानस्मितेनिंश्रितेरिमर्थः तनेश्रपवपंवतोवपलतेनेगफरोमी

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नैतयोर्युगेनार्धीनोमीनध्वजधनकैकोपशमसर्वइयोस्त्व शाफरयुगमेवाधीनः स्वापमोमीनध्वजोकोपसंलिख १०३ पलितान्विश्वमेनशापितापालरकोतिश्रुनःक
टाक्षोमनः नवगीलामृतसम्बुद्धे श्रोत्रे मनेनन्रहे भेमिनवननदेवमंनशैनसामोऽङ्गमार्थं शक्तमारंनकोमलेम्रउस्वमद्विममरः नवभावलस्मिन् त्वंगिरि
येमन्त्रनवश्वासपरिमलेनाभामग्रा नवापरमपुनिनिह्नुमग्ना नवविलासेप्रविनेमवे हतनंगितनोहेनः नकैश्चिदपि रैत्रिपदीरोगोवोग्रानेनलिंगिताव
पित्राश्रुतपोमर्वेपितमारमर्थः १०४ धृतास्त्रमसमहूमंदशापरस्मरापेनहंगोनिनमिहूतलमेवपत्रेनमहारकलममहूननोमफलव पञ्चदेशोषके
सचेनिश्चिमहाणीश्व १०५ ईहमानेहरमधश्रयवाङ्गणेहरिनूननाभिरनमधुकाभिः मीनमिमिनमघमनमगिश्रुडर पहावमेनातदयमकोनिपोहि पदिवा
स्वमेनशापितापायतिरजननमवस्त्रीश्रमयः करावः श्रोत्रैर्गीतामृताश्रोत्रगमिनवननूमैनंगैमोऽङ्गमार्थं नामस्वामाधिवासेपरमश्रुति
रमताचरित्रेश्रुविश्रेनवमनंगिकेश्चिनकरणहरीरोर्वाश्रुरालेश्चितामि १०८ इति धृतमूरसाधेवाविकसद्धिनरसनातलपत्रहारक
स सफलयमहूननोह्मणीश्वस्वयमवधाधिहिनीश्रुमेकशेश्व १०९ श्रानेदयेहमधमनमयमनमयिकोलीभिकउरनत्वहरिनूननाभिः
श्रामारयोहितदयेशमनेमवोवानोवायदीहमघनहहणाह्मणीयाः ११० श्रीहर्षं कविराजराजिमुकुटालंकारहीरः सुतं श्रीहीरः सुषु
वे जितेन्द्रियचयं मामल्लदेवी च यं तस्यागादयमष्टमः कविकुलादृष्टाध्वपान्थे महाकाव्ये चारुणि वैरसेनचरिते सर्गो निसर्गोज्ज्वलः १११ १
तिश्रीनैषधीयमहाकाव्येऽष्टमः सर्गः ८ ॥ इतीयमक्षिप्तविदर्भजन्मनस्तदेमनिवोविवरीतमल्लका नहि किमाच श्रवणाङ्कयाहृणा।
ह्रिमीशासदेशगिरनगोरवात् १ ॥
इत्थं नोपनामरिनह्मणीश्वरमर्थः ननहिंश्रुपानेनरेक्ष्णहणेश्रु ॥ कविकुलेनादृष्टे धुनिपथिपान्थे शुस्त
काव्यसार्थेनामेनकविनादृष्टेनिर्वेउवमर्थः पेथवाग्व्यानवरं ॥ येषामतक्षिलिगालितिपतिमतनारापिनांद्धिः स्वयंभूः पानिश्रमेकमोमेस्त्रकविनवह
निनालमार्थं चमाना यंविपासपयोगीकल्पयनिरूपयानल्कमोदीपिकायास्वरनीरानिताभूरपवितमहिमावारसर्गोहमोपे ॥ इति श्रीनैषधीयमहाकाव्ये
टीकायामष्टमः समाप्तः शुभं ॥ ॐ इयमेमीश्रुह्निणीवधश्रोवनदतिश्रवे श्रवतगहिनस्वगानिपातननादाकारांतः नर्पाविलासलदेवैगिनेनेनव्यक्तामानिको
मकरपितमन्मकाजातेनिशेषः वयनिश्चानहिंकिमर्थं विरंसदेशपरस्परामश्रुणेहिमनग्राहः येभेमीनलवचनमात्रश्रवणेनक्षयातिशर्वोकोमहरसंदेश

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तेननतसेनार्पितामुक्तोहिंगीशमंदेशरूपतोवावेशुश्रुतनवहिपाग श्रुश्रुतेननत्मोविधायमुक्तलेंदंनेनन्नमिदंवसमाणोवैदर्भीमाह २ श्रेगभोःमघामवान्
फलनामननीपृष्टःश्रुश्रुफलनामननीविश्रुत्यश्रुमदंवक्रिमुक्तवानसि श्रुमीधीयववननमाहन्नामोमीविभाव: श्रुश्रुफलनामयश्रुविषये महाउनरधारघसा
तेमेयमयमर्णानेताहिंयधिकिंनपारपनीतिधारधः श्रुनुपमर्णाहिमेमादिनापश्रुमयः अनरसपारपलस्पारेहमर्णाःनिवर्न्नयीमहामिनिश्रुपमर्णो
दिरधेयावमानोहातसममतेर्थमेननलेनेहतमयोनारमणायाश्रुमाणापिनरहासि श्रुमदेवासगनेवहस्मतायधसितनलेनत्नपिकिंनासीतिभाव:प
हश्रुणाशहोवर्णोश्रागममसिद्धेहयालेलंमेवःशमाहोनधापमर्णानाश्रुपमात्नतानवकिंनलन्नावहारमर्थः ३ समानयोगेश्रुश्रेकविदस्यमानाकिम
र्थमेयागतोसीमध्यमश्रेजनरहपानाटयमानाकाडम फलनामविधेयमश्रेश्रुदंयमानाहर्षीतवमरस्वतीवाक कविम्मकाणागस्यमाननलो

नर्दपिलामञ्जुतवहिपापतोहिंगीशमंदेशामयेमरस्वती इदंनश्रुवीनलशीनवश्रुतिविभालवैदर्भनरेंदनेदना २ मयोगहष्टःफलनाम।
मीभवानश्रुवश्रुदैवकिमनमइकवान् नमत्नमेवोमरधारधस्माकिंहिंपेपिमेयंभवतोपमर्णाना ३ श्रुदृश्यमानाकविदोहिनाकविम
मानयोगेभवतःसरस्वती कविमकाणाकविदस्यनालसंसरस्वतीनेवमनःसरस्वती ४ गिरःश्रुतापवतवृश्रुवःसपाश्रयाभवस
श्रितनश्रुतिस्पृहा पिपासतनाशांतिश्रुपेनिवारितानननानुरूपार्मधुनोधिकारपि ५ विमर्तिवेशःकतमस्तमोपदेभवादृशेनापकरा।
त्वमीदृशो नममसामान्यधियावमानितेनयामहानेवहूमेनपुत्सरे ६ ॥ कविनस्थानेश्रुस्तनार्णामसयकहेहकोसरस्वतीनाश्रीसरस्वतीनदी
नेतेना हृलेकमानिर्फरिणीतियोवकोसरस्वतीममर: ४ कार्णापारस्वनरूपास्नववाचःश्रुनाःपरवननाश्रिश्रुतिस्पृहाश्रवणेकानस्मयानिवर्त्तमर्थः वा
रिणिविषयेनानापिपासाहपिदुस्पनतोहाश्रुकदाचिदपिशांतिनोपेनिकिंश्रुनलादेवेमर्थः ५ नमोपहंतीतिनमोपहस्तकोमापकारसोजाहत्नानहरणाहा
श्रुपानकेशानममसोरितिदुममय: ईदृशेहयामानेनेमस्माहिंश्रुणापेते वाहशेनायकरत्नेरपश्रेष्ठेकतमेववणोभनिकसिंफलेनश्रुमनोमीमर्थः वेशोवणे
रपि नमोपर्थनायकरत्नेहारमजमणिपोमरत्नेविभर्ति वेशावराहयारिपुकानन्मस्थानानीतिनिधिमात्रयसिद्ध: श्रुमसामान्यधामाधिवेकोपमपिवेस:
रममसाहस्पवुश्रानिरस्कारनेवेशोत्नयानायकरत्नेनफलनामहानेवेशंवहूमेनपुत्सरे श्रुममाहस्पमेवास्पनिरस्कार: यदामहानेतेवेशावहूमेनपुत्स रे॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वै.
टी.न.
५०
97

कीर्त्यां गुणसामग्र्यबुद्धिनात्वथाव मातिनेरत्नपूनोपिते श्रन्तुवितरतनत्वीकायाभ्याकृतजननतसभ्रदिम्नदेयायवमानयमोतिभावः ९ सतत्वपवगुकान्तसी
स्थितोतो मे मीश्रनर्वाचात्रयदतताम् श्रमेनमत्रश्रहीतवान् श्रीगहयगमेवितनेकृत्वानसीस्थितोचानकमेश्लीमेवश्व यथामेवसगन्तितेनवांतकमेश्ली
मानेश्यतितथेमर्थः यात्रुवानकमतेभवाण्कान्हावनाघनाः ७ यथानतनरहितेऊलेनाश्रतसिंहयेमनिहूयोरातितेमवगिगायवत्वंस्पेचतेन्युर्यलावंवे
बगतेविष्पववितागकत्वात् श्रत्मगरेगुर्वे यवेचो हिवाग्मित्ता ८ यपिहतेकत्वनाश्चेरत्वयेकिंकथायरिणात्समकेतिसेकेविना कतिचकिमरयेतिव
वरेतीयंकृयावृानांत्रयाऊलनामानभिसनेसंवदताः कथमितिचेत् तस्रोवश्वोः श्रमत्वेश्ववद्दांकेतेग्रमट्मत्वेयरीतमेग्रमटमतोसयात्रस्रयव
हागयर्थामत्वविमर्यः समकेनतःनिकितनविद्यामेसंयाहुः श्रयतत्नीतरवु ९ गामाकथनेरतवुकृा ऊलकथनेपिरतमाह यकृमामनमनोऊलेऊलेवे
रतीरयिन्नाविरतोसतोश्रनःगिगान्नुनश्राहतयोनरोयिपः विरूयविश्रुांतिवनेतेयोमयेवनावनश्चानकमेश्लीमिव ७ श्रयमसोहासित।
मेवजिहूयाद्दयेहितसिनननतिश्रयोतने गतेगिरःपत्ववनार्थलावगोसितेवसारेववचोहिवाग्मिता ८ हृषाकथेयमपिवर्णोपदतिःक
यात्रुश्यामसकेतिकेतिव तमेसमतेवश्ववहारमावयोःपदेविषानेविलश्रमट्मती ९ यदिसभावोसमनोन्नलेऊलेननसतउऊासन
मोविनोऊनः श्रयावरांतनदहोविश्वनायथानयाश्रूयतयोपमेश्यः १० रतीयतोमेवमयावधीरितेनवायिनिर्वेयरसोनवोमृते ह
विमतोमेमतिवाविकेशतिश्रमोगिरातेवदतेहिंसयति ११ तथापिनिर्वेभतितेसवामतामिहात्रुवधेमितयात्रोकिंगिरा हिमोश्ववमास
त तर्हिनसुऊलस्योऊासनेसगदनेऊतःगेविनोश्रुतुवितमेवमर्थः श्रयनिर्मले ततर्हिंयथातयाके । कर्गीरमेवमोमिरामगेवतामिफलेयहिश्ववहा
नापि सकारेणाहतनयोपागतस्यमे तत्रकटनेविश्ववनाहोनहिसनऊलमयतःश्रूहषः परमेष्टोभवति वतानार्थनयावापरमेष्टवतिमत्रयायेनयाः
यानयेमाह १० श्रयोनिर्मिसेवश्रवधीरितोऊलनामयम्नेनवायिनिर्वेयरसः श्रयहेनयोभते हिंगोशानोगिरायस्त्ववाचकेयस्तनरयतितवसंयतिश्र
कोश्रकोहि यद्गहिगोयातोयतिवाचकेयतिनवगिरेश्रमोवटनेहीतिसेवयः तयामहान्वाचनुमःकतेयः ऊलनामयश्नेनयहृः कतेयतिभावः ११
तयापिऊलनामकथनस्यायघोनकतयि हेनिर्वभतिनिर्वेयेऊर्णोणे श्रयवातेरयश्नेस्हायितयावाचाकिंनात्रमतोविश्रयवेतिकथनामहंस

शि॰ सूत्र
५०

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

अथवा सैते पेणाः किमर्थं गकघयामीत्यर्थः सोऽवदद्दैव आस्यकारेरमेऽरेज्ञालाफलेद्दह्वतीति फलेग्रहिः फलेग्रहिः फलिनः समर्थः फलेग्रहिरात्मंभरि
श्चेति निपातिताः नाहत्योग्रहे निर्वेधो यस्याः साऽहं पत्नी किं नाम फलिन निर्वंधा भवेदित्यर्थः ।२ इत्यत्तीज्ञदाचारपरस्पराः सज्जना स्वनामनिखिलेन क
थयंतिपरके हितमेके स्वमा गुणात्मन स्वगुणोऽखिलाः ग्रहीतनामममर्मस्येति एतन्मनाम वक्तुं नोत्सहे किंतु निखेघनं जनः पुनर्वोद्दृसेवोऽप्यम
पिनं णपतिनिरहति ।२ स्वाहोति ग्रणेहिता नामयकारकः वायंतलः शरस्सगुरुकान्तःसीवधूव यथा शरः श्रवस्वेवापि प्रहीनो समर्पणाणापक
रः शिलीमौनेऽभजत्त अथाग्नेनत्नस्वपदे पदे ग्रगास्य दधाद्‌धतीति इधा इहाति इहादधाति इधमोऽभिभार्थतिष्पः इधाने समर्थः इत्यप्रो भैमी वध्वोसि
वभावे यथा पदे पदे ह्वयेः पादयोरस्यागास्यदधानायहार्यपदे पदे अस्यागास्य स्वस्वेवनागलस्सरथा अर्थोदास्य पादयोरग्रागास्य दधमर्थः हे
महाजनाचारपरस्पेरेत्यर्णोस्वनामनामा हयतेनस्रापवः अत्रोऽभिधातेन नतस्मैहे पुनः जनकिलावार्पुरुषेवलिणापति ।१ अथोऽस्य मा
लक्ष्मिलीनृत्यारहो वधूवन् सोऽमहितापकारकः अथास्यागास्यदधा पदे पदे वर्धातिहे इत्सीव विद्धेऽमनारहथे ।१ मुहे श्रावणाभया
णाभवानीति ग्रतेपिनापेतिविसेषणस्सा पः कियन्तमोनेवितन्नाकियत्सवो महस्त्व बोवेचन चानरीतव ।१ मयापि दूयेऽमतिवा
विकेनतेस्वनामममकर्णास्यधामऽर्वने पोणोश्चाहिमस्ापिमनकथाऽकलावनावा हमहामनासमा ।१ इहाभिनोऽध्मतिवयनतः
मियोगिरः स्मितमाहसस्तो ।।
सीयथापिरहिभाषननेषेनिश्रुकेचैनत् फारहमथूस्त्वमोनेऽस्या स्ववाम्विनासनेति ।१ मवोऽस्मेद
वेशोभवाणीनितिवचनेऽष्ठ्वेपितस्तापिकनमोपनाकिंनामेतिविशेषेसेषयानापेति कियत्स्वार्थे पुनामादिप्रमोनाकियत्स्ववार्थे पुरवानुशणादि
श्चवकृत्यंपेविना अहेतमहलीवाचनवोलेरी ।१ स्वनापनसामममकणीस्वनमऽर्वनेनस्वेमपायिमुखेरनेहयम् स्मापिपरप्रहषेणासहस्रक
यासेलापः ऽलस्मनिपाहिकायाम्रुधीलास्मसामामोशणसहामनेनमस्वावस्थानेनसहने सति ऽलावलाचारमहामनामहाऽलक्ष्मीणामनुवि
तेमर्थः ।१ महाचारमेगमयाहात्मनाशनकथयतिवेत् तोऽहऽलक्ष्मीममाचारानुविनेपरगुरुपमेवाहसहमपिनकरोमीति यतिवचनोऽय
निवंदनिषेधः अस्य प्रवत्नरतऽनरहीनः सन्मनलोहद्दोमयागिराऽभैमीवदोमिवाभिनेयमोमेभमीसस्मितः मारसमोवामाऽदिवदास्मपदस्यामि ।।
© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै.
टी. न.
९८
98

तो ऽसेतिरस्तर्वेनदीहंसोमधुरंस्वच:परेषुमध्विप:किंनुदेवेषुश्रवसिपश्रयवावासिपन् निहरीभवतीवंवपवमासिकंपरेषुदेवेषुमाविप: मधेवलमितो
विपविवर्तिविविकिरेतिभाव: तथाचमतीयमीदिनहस्मते इति यदावदामिनामकयथामिरेटंफपरेषुपरिविषयेदेवविषयेवकमे देवहंसकरणा
येस्तनाममयावमंम्र मधुरेवचोनहरीजविमर्थ: नोमाकथनमतिवृथावकंवचोनमकथामिमर्थ: यदाश्रावितपद्वोयस्यामानस्य:सेवेधि:
मोश्रावितपद्वोवावातिवदामि नामकथयामिरेहंसेहमेनामलश्रवस्यितेमासोश्रावितंपरेषुमावितप: ग्रहमाविक:नपायोतोनल:श्रतो
मोपुरुषुरुषवुश्रामावनीगणाश्मर्थ: श्वेतेहंसतीमाविक: श्मासिकपावेननलपववदुमनिश्शमर्थ: १७ रमुप्रभवतितेनकरोषिपमकाङ्क:
केवलदिशा:मभवामुरहस्यमिपमकाङ्क:रंसमत्मेमरमामस्तमाणपावनयावाबामस्तरानुमालितेपुकासि यथाऽहमेमपिषमरसमभरितोवावेत्र।

वहामिवामासिपरेषुसमितप: तमीहंसोमासिकमावितपद्वच: १७ करोषितेमेफलितेममप्रमेदिशानरहस्यासिनकेवनमप्रम् व
मित्यमहासिमरानुमासितेरमामस्तमाणपविवयामिना १८ मरेषुसंदेशायमीदशोवहुंसमरवेणालिमितोनमभारती मदर्थं
नाटयेकुतापितेषुमायपातिदेवादितयावदहशिंमा १९ यथाप्रथेहमवइपेत्यानयानिमेषममण्यजनोविलंवते रुषाशरखी
करणाहिवोकमानयानपायमरसतेरतेमति: २० ईदृशिरस्याबदयंतिममयेकिमिहनेत्रामयानितनिमिषो विराग्सवमासन्नर्क
वीपि तथाटेवातुपासितेयोऽयामीमर्थ: फलमस्यास्तीतिफलितन:फलीवानेफलवयोप्यामि (येमेश्रुरंस्पितन:परमेष्णुगणापियजन २१॥
नच्छमयः रतिषममयोवाफलितवान्फलिन:फलीममर: १८ येमरसम:प्रसवेणालिमिताशोदीभूताव् श्राहंसंमश्रलिजेतिमिते लिमितेममनु।
ममुनेवेममर: ईदृशीवहुंभारतीमुरेषुनमेदेयपिकाङ्क:यावाक् कामपीदिनभ्रनेषुमधापितादावानलङ्यवनस्यहशितेयर्णाति वापेश
मयतीमर्थ: दावोवनाश्मवह्नीनमहरीभवोऽममर: १९ हिंवपरेनयावरपेदयातवोवराभावेनेपजनोनिमिषममपियायायावविलंवते
नयातयारेत: पतिं:काम:कोपेनदेवानां नरसतोकरणोनवते २० पमावहहुकालपर्यंतमरागमननमार्गे वदयति सावधानानीरनेत्रामिव
मेननिमिषमावशनितानिकिंनभवतीमर्थ: वोकेकथमेतावमर्थेनमस्मामानिमवेषुविमर्थ: नकालकतेमेकार्यविलंवनेमोदिगस्त ॥ ९८

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

यद्वमपि परेशेष्वेवमेव तामसगुणोऽपि न स्थितः स तव कार्यकारित्वे दासः परमोऽपि मयि नास्तीमर्थः २१ ॥ एवमुक्त्वा तु राजनि नसेविविनोदेष्विति ते
सति वनरथानपात्रमनुसेवाभिहिते कोऽत्र संतोषं मूलककामेनन गच्छति विविधोदृतेषु वितेऽर्ववाणो वेति चातर्य्याभावे मनोदयमा स्त्रीगुरुस्थित।
दृपेहिहृतः येषां तीव्रः इति नीतिः गुणैवं संदर्शनं रः प्रसिनस्ति ते को नीविनिभिस्ताने २४ वहतोजलानामपि पः तथा जन्मनामपि पद्मनामापि हि
त पोतगणोघमः विसंवादनात्ता मीव नापि मलोमाङ्दृहीन मन्दत्वनैश्चरणा वलेन वनितीक्षिते प्रदृहितोऽसि अर्धगुलेना भिन्नकार्यानभिते न वनि।
ति तिनियोनि ने सि पुरवतान रूपत्यागन सैव नलेसेवये यथुक्तिः २५ निरूप मेहन्यामासनो महनो नापतिव्रतानां कुलस्यकिमप्यर्वं कालोनीयस्याभाव
मामरणां प्रसोमेमो गुरविमकाणमयाभवति मध्यानलेन सह संभाषणे विलासेषु कंरथ २६ तेदेवैर्नप्रोक्तः इति द्वयाः किमनृपा सहृदयम

इदं निगदति निमर्नेरिशिनेन पाभिधाय यत्नेनेति दरया गुरुपितिनेहृतयता भुवुस्मरमनेदृशमानपुनेशुनवर्षे २७ तत्रापि
सामहिमन्मपवुर्वपरेतरामः पतिव्रापपस्कृट मन्दत्वने वशहिमिमतिन्निश्चितेनापानितश्चांधगुवेनमेमया २८ गुरुयमकारा
निभूतसिनामनोमनी कुलस्याभरणां किमप्यसौ गुनसंदाभाषणाविभूमेः गुवं महोविदर्भां पिपसंभवादये २९ नृपापरीहा
घरनिमगलभतामनेनिवलाटसिवाविनाहिता भवमनुत्तावभवमनुमरादातः महिम्नः पतिवावमस्मिते ३० कथेनतेषां
स्रपयापिवागसावसावमात्रुष्यकलोकेनमने स्वभावमक्तियवर्णमनीषाः कथात्रुवावान्तुदमुक्तिरंतिव ३१ ॥

सनार्थमागतइतिवचः यगलभन्नातादृशमहतिननेतिवदेवानहिभितषामीतिववाग्विगर्हणानिदाभवति ननेतिदेवानादृषड्भिःरंशे
वोपमाभवति तच्छनुवराडमरेतदृामीतिवेत देवानोतवचावतामवति प्रतलेग्यगनरेहिस्रयसि ३२ मनुष्यभावेमानुष्यकेतदेवलोक
नेकलेकोयस्तादृशोननेमपितेषांदेवानांक्रपयाष्यैसोनपत्नीभवतिवाक् कथंनप्रसाविहन्मातागर्भविमोचने उमादिमातत्रभव।
तायपविकृपानालिनयापिपत्नीभवेतिकथमुक्तम् दासीभवेतिकुलोनाकमितिभावः प्रथवामहामाभवतिनतत्रनेनपतिसानि
नःकथावावादृर्षेनप्रकाशपंति ३३ ॥ नमोभगवतेवासुदेवाय नमः शिवाय नमो नमः ॥ श्रीरामजी ॥ ॐ ॥ ॐ ॥ ॥

५५

पृ.५०

पृ.८

५५

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सुरांगनानां संगमे वयोभिज्ञो विभर्तीति तस्य महेंद्रस्य मया कथं नाकथयं मोघविनोदार्ह अहो पाककल्पितेन मादिशः मनीषया मानुषीसमभिषेक तीति।
प्रसिद्धिनो वित्तमर्थः मरालमालाभिर्मेदुरकोरितैः नदाकस्य वनाक ये वसथा तस्मैः इतमविश्व नैव केवल महती भवति २७ सर्वांगदेव योगम
मानवी कैव नकापि शुयोगमाध्यायामितिपीठीश यत्रस्थले नः स्वयंवर मेति तत्र मापि मानवी शोभिका भवति सर्वमिव तत्र विपते
तेन मानवीनशोभतेति भावः अकिंचनो हरिद्रस्य सनायकाशरी रेसालंकारहीने शाकुटाभयोन पित्रलकामयश्च न श्रियो नक्वा का
श्रियेन भवे मेवे मर्थः २८ यथा तयो विनाश्वत्र वित्ता वा वा व लेखा वाधित्वे तन्ना मतद्दत्ते देवोत्तर विषये पुनर्भक्त नीयपि स्त्रत्र मपि नैव

यहो मे हेद्रस्य कथं मयो विनीसुरांगनासंगमयोभिनाधूतः इदस्य देमावति मो सलिस्त्रियो वनाकयेव भवता विरे वन २७
श्रः सर्वांगाश्च णा के वमानवीनयचनालयत्र मापि शोभिका शकोवनेकों विननायकांगके किमाकक्कटाभरणोन नश्रियः २८
यथातयाना मगिरः किं वेनते श्चनेश्रुनवेद्यपि पिदेनदत्ते पद्मकर्किशोरी कतामंगता कथं मनोत्रतिमपि हिया पिधे २९
श्रयोतिगये वन नाम्ययानतयाश्च तैलगिवाभिर्हेतालेव लपत यविशपयकेहृदये द्वियाहत दिर्निर्घदाकर्णापसन्नुवोध
ना ३०॥

इहोत: किंपुनमर्थमिति भावः इयकर्किशोरीर विनाशाविकासंगताम संभाविनी मनोव्रतिमपि हियापिधेक
यऊरुनाम् नेत्रविनानभितनयापयन् किंचिद्वदेत गृहमत्रविनेकर्मणि कथं प्रवर्तेतेत्यर्थः २९ पनन्नकेवावनतानतयाभेष्याकर्णोत
निवासिहितानसवेवभाषेकि मितिरथंद्वियालनयावयेवकेश्रशाका
महद्दयप्रविशपयहार नेत्रव्रुवमार्गे
णविनिःसरव्याप ३०॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

चिन्तयितेनैव पपथ्वेश्वरः प्रतिर्यथा साहसी रुषीदेवव क्षणाविषयोविंतामपि कर्तुं विभेमि मनोव्यापारे ऽतिभये किंतु नः कायव्यापारे ऽतिशङ्कार्थः
पश्यमितसिवर्गमानत्वादेवमयम् विभीमि इति भीमो वाचनात् सर्वोऽप्ययोगेष्वनमग्रहष्टः न केवलं भयं यावदमदपीमस्तीत्याह विमतेनवके।
हन्तशोलासनीस्थितिः पतिव्रतानाध्यायेतवादपि चापलादीषल्लोसादपि मस्यतिं ईषदपिउक्तपविंतामात्रेणापि नश्यतीत्यर्थः ११ स्वभावस्यापा
ग्रातापापिस्वमेपीत्यर्थः ममहृदयेन तमतिकर्मात्तेवुहधेयहिस्स्यात् अनेनात्मरस्यपवस्थोविलासनिर्माणनियतिः स्वमदशान्तल्लादीनो
श्वतुलेचयनीमहिमानसाध्यातेवातानतकनैमोहः नशाण्यमेनपश्यति किमन्तानाग्रदवस्थायांस्वनिनीवेद्वदनिनीतिभावः सर्वेषामा।

विभीमि चिन्तामपि कर्तुमीहशीविरायचिन्तार्पितेनैव पपथ्वेश्वरा स्वप्नालतत्व किं तु रामस्त्रीस्थितिस्तेवादपि मस्त्यतिचापलात्किल ११
समाशयः स्वमदशात्तयापिवानलेवितेचेत्तरमस्स्थयादि कृतः पुनस्त्वत्र मम साहित्तिनिष्ठेव बुद्धिविर्बुधेन शक्यते १२ २
तिस्मत्सर्वममत्स्वपत्रमीपरमदारानववेत्तमेवमाम् स्वपेऽप्यधार्णवनाविकाकथं स्पृशेतवितायहृदापिताहृशी १३ ३
तुग्रहः केवलएवमाहृशामतुष्यजन्मन्यपिपमलोजने सचेद्धितीयस्तहमीतमेवमेश्वरमयभिंदावितरीतमीशिताम् १४ ॥

तिस्रोस्ववुद्धिरेवितनत्रस्वमेपि नलेतरेनभजतीत्यस्मिन्नर्थे कुतोदेवैः पुनः नशक्यतेसर्वतत्वारेवापवजानेनेत्यर्थः १२ अस्मीदेवापरस्त्रदारामाम
वत्तात्तमेवस्वकीयमस्वमेमपिनिजेस्वमाभावेनागराव स्यानिखिलवस्तुज्ञानमितियावत् अस्वपनिद्रापनयत् किंमदर्थमिवनेपिम
कोनानाशमर्थः इहशामावधापुरोधे नवाराउपमदीदथनः स्मव् सपवाणिवस्त्रस्तनाविकाऽनारकाः स्वयमीहशामंतोपिमोताहृशीपरंहि
येतानाहृदापिकुर्यंस्पृशेतममत्तोयंभवतिति कथं स्मरेतित्यर्थः नावावारंत्रीतिनाविकानोत्राचष्टक १३ मानुष्यजन्मयपिसहशेनेनमनोभि
लाषः रतियत् अयंकेवलमेवग्रहएवनिर्मितेनकेवलमितिनिर्दिगोत्वकक्षतत्वयोः निर्मितेनामोहनीमन्नार्थेर्यसचेद्वितीयः ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै॰
टी॰ न॰
१००
100

सोऽनुग्रहः कर्तव्यश्चेत् न तर्हि समीरिता: परमाणुभूतानि नलमेव भिक्षा दानमीयतां यमेवं वनाम १८ अपि भो रमनार्थे हृदयं मे मन्यति तानेकशः मन
लोमे पाणिग्रहणं न कुर्यात् चेत् न तर्हि निजानुग्रहः स्वैर्वैरिताम् खादामि सौवैरिता वनाम संयोगतिथौ वैरितिनामितिवा अथ अन्ये पक्षे वदेके वाणि
नेनिषिद्धा करवै वैरीहि मरणावधि यद्भूर्णमरणे मतिर्वैरनिर्वर्तने यथा परशुरामनिजानुग्रहः यद्भूनाम मातिनावारिता शोकाकरोति यभि।
निजानुग्रहः तपयामीमर्थः अनुग्रहः अश्रुलेव नतविरहरूपाणि निष्ठावभाविते रहोऽत्र भावककृते नियममिति १७ निषिद्धात्मरहननक्रियादोषा
येनतत्राह यथापदिमसैवेरूपार्थः समीवेनाकिपाख्यापारेन रहनितच निषिद्धमपि हृदयनादिकं तथैव न वशिष्ठानारयवशमिमाह मेवोदके

अपि द्विजोय: स्वगणमन्यतिष्ठन्नं सपीडयेमाणि मिमेन वेदस्यः कृतान्यानेहृदयनिवारितोऽनिजोऽनुग्रहलकरवै स्वैर्वैरिताम् १९ नि
षिद्धमप्यावरणीयमापदि क्रियामतीनावतियच सर्वथा वनोऽनुना रामयथे पिपिक्लिले कविदुधेरप्यपथेन गम्यते १९ स्त्रि।
याम यावाग्निभूतेषु शाकानेन जातसमन्वितरीतदुर्लभं नदयमेभाषितसत्त्वपदनामवदनालम्यतिवेदमानते २० निर
स्तरतः सतयाविमलितः प्रियोऽकिरणाहृकदर्थमतराम् कृतहलेनैवधृङ्गः कहरवं विद्धवेनपिकः प्रकोपितः २१॥

नरराजपथेपंकिलेसतिविदुरिरपि क्रमार्गेणगम्यतेपव १९ स्त्रियामयानेभुरेवेभूसमन्वञ्जनेकवोटविटपिविरलयपितेहानेनशाकाने अप
गलभयातनापस्त्रियेति वाग्निभुवाचोपुरुकिपरिश्च तमनोहनोरयमदुम्कस्यसंदेशो नवप्रवेशनावाख्यानतापतिथंअनायतिकलत्वेह।
षकत्वेनायसमावितवदुर्थमस्यवाकमसत्यम् २० नयामाहयानमस्वतरेणपरिहृतविसर्जितेविसरहः हृतः प्रियोक्तिरपिस्वभावेनमधुरभा
षापिकदर्थकठिनमत्सरसंवाद् भृङ्गः कृतहलेनकहरवं विदधानत्रमसिभेनवालेनप्रकोपितः पिकः स्वयमेव प्रकोपितः पिकोऽभृङ्गः पुनः
पुनः कहकनं करोतितनयोमर्थः २१ ॥ १००

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तेदेवा सन्ना मनुमवेतीसुहिपयवलपीमर्थः मनोनिदयनेश्वहोलमप्पमीभ्यो देवेभ्यः प्रयाद्भु प्रावीभ्यनिमहष्विरम् उत्तमानोनीचानुगामिनी वा यायात्
सुरकनेपंगुवलमिनिहितयमप्पञ्जर्यकारीमर्थः निधिरहीदंकवाभजते किंचमद्विद्वेतेनिधिकवादंचरपत्रुकवानिरस्यति ५९ संवेद्दी
श्रनाद्दें इमहेदानुरागान्नपिमहोतमादरं वदेदम् दंदशिद्दग्धनुरागग्रपेश्रेयसिसेप्रुवेषि पराद्दुष्प्रुवीमतीनमादरेभ्यवीहृमोध्यवाशय ६० मा
नुषीसर्गवासिनेदेवेनकामयते रदेनूनमम स्वैनवश्राबादेवाकर्णितम् पश्चतेदर्थेहदोषोपेते हितेनग्रहणायधिगापिकथेनुवाशम्यते श्र
यवाषद्भेदहदोषः उग्रंदशामेयारकारीकेदोषः समग्राविततनश्रकर्केद्राहिसानश्रिते नग्रहणोन्नदस्यतिनापिवाकथंनुशाम्यते इदंकार्यत्वाद

ग्रहो मम न संग्रामनुते पितलतेन मप्पमीसेविशुवेनिकोतके कवानिधिर्निर्धनमेतिकिंचितेमवाकवादंपदयन्निरस्यति ५९ ।
सहाविलक्षौश्रवहेवहेलयामहेंद्रराणानुरमादरं सयि नमीदशिश्रेयसिसेप्रुवेषितेपराद्दु प्रुवीचेदप्रुविमवीहृतः ६० ।
दिवौकसंकामयतेनमानुषीनवेनमश्रावितवाननादिदं कथंनवादर्थेहदोषपघतेहितेनसम्यग्रहणापिशम्यते ६१ श्रव ।
ग्रहादेवदिवौकसांतरोनिरस्यमानुष्यकमेतदिष्यताम् अथोधिकारस्तिरितनमिष्यतेऽजनोयमोक्षिदरसस्यशामपि ६२ ॥

मेतेर्हितोग्रहस्यतिरितिभावः ६१ मानुषी देवेन कथं संगच्छतामिति नेमावोचः यतो देवानामेवानुग्रहो मनुष्यमनुष्यभावेपरिसम्यदित्यतोऽस्या ।
मोतिनवपुनरपिमनुष्यभावः शोकः नोयः लोहानोसिदूरसस्यशामपिनवर्णकृपणरससंगिनामपि अथोऽधिकारस्तिरिग्रपभवनोपुनः तंत्रे ।
ऊनः इष्यतेनक्तनोपिसङ्गशाद्योपनापनयोः सर्वथेनस्मर्हितः नजावंलोहश्यकरणलोहशन्नूवाच्यत्वमितिवापाणिनीयसाकरणस्वरितेनाधि ।
कारः इतिसंज्ञेयापरिभाषात्तृनास्वरितेनलिंगेनाधिकारो वदितव्यः यथानभिहितेथमयः परश्चेमादि तथायापिस्वरितत्वमधिकारस्यवंते व ।
मिमर्थः अथो विकारेतिपाठे लोहविकारशाश्रवाच्यत्वमितिकपदार्थः नतस्याकरणसंबंधेदितीयार्थः ६२ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै.
टी.त.
१०१

ऽद्वैतस्थसुकानलाभिलाषणागर्भीलानेलिङ्गविधेयत्वा विशेषीकृतेनविष्टपित्रुवाकनमिनाविशेषीमर्थः बहूपेमादिनाहस्य: ऽदृष्टेकथनेनवालजमेविप्रकृ
ते: शमीकृतेपुलेपटानकरभाङ्घ्रकृतेमूर्विनाशगुणो नोधिकोनालाभोः करुभूयतिवदेवामनोपसंभाषेमादिनाताला र्थेप्राम्नेनपदम् न्वयि
कोवाऽकृतिमर्थमाहवर्षीकन्वर्षेनकरभोरूपदेनमेवोपमायामोमर्थः ननुकरभवहूकृपस्थानमर्थेमाश्रिमेमर्थः ननुकरभाऽकृतिमर्थेसमा
मेमतिकृत्स्नस्यगुणाइतिगुणेनभाव्यम् करभोरोश्तिपयाधेनोरुस्वेरमाविनन्वर्थेकृत्स्नश्तिऽथानेमेतासर्वकोविधिश्तिमश्तिपरिभाषामत्राविक
भाहिविषयेकृत्स्नमेतमाश्रित्यवर्तेमानोगुणः पत्तेतमवर्तेनेनेनकृत्स्नामवमेवकरभवहूकृवत्स्याश्मेर्थ ऽकृतेनपदानैपमेयकृत्स्न.यमर्थे प्र
कार्थनयोकृत्स्नाश्तिकृत्स्नवङ्कृतेकरभोरुश्तिसिद्धम् नवाप्रत्रेप्रतर्थगुणमामिकृत्स्नविधानानर्थकप्रसंगात केचित्करभाऽकृतिमितिपदेगुणाया

हरिंपरिप्रमनलाभिलाषकानलजमेवाविशेषित्रुवाकथं उपेतितेनकोः करभाक्रमीयताऽरूवदेतोकरभोरुभोः इति ५२ विहाय
हासर्वस्वपर्वनायकेनयाथतः किंनरमाधिमथ्रमः सुविविश्रुतमुनिनसपारयाज्ञैवनामापथधावनः श्रमः ५६ उपे।
नलोमनुतिमयस्तमोदिवेफलायाममनुर्भविप्सवे करेपुनः कर्षतिमेवविहृलावलाहिवमोवलमेनवालिशे ५७ ॥

वकाशंत्वमममानामस्माद्यते अनुकरणशाहूलादमामविकारमितिप्रमेनाद्वः नृननार्थमस्वयप्रनप्रेतिनन्नानानुकरणमेवेनन किं
नकरभोरुभोरमेकेपदमितिनेनसमासमध्येगुणोनभवमेति ५२ हाऽः त्वेमकालमवरलाभिनेपुकानरसमनुप्रसनलसहाधिमासाप्र
वे नमभ्रमोधुर्यतिः किंनयाथतः सुत्वेमकामसमयपरमारयाज्ञानानासिकामार्गेणधावनश्रमोहृद्यैवप्रविपिपासयहामसधारयानासिका।
मार्गेणनिर्गपाणंहृद्येवनतु ५८ मयोवृथाम्नतुशरीराणिसुमलिननानिभाविनेवगेत्रपायफलापनपानलेनद्वति सेवयोः त्वेनाद्या
हीरलाभवाहृहूलामनीवलाभाकरकर्षनीवहवालिशमूढे नेप्रनर्वलमेनवलकि विपाबहेववालिशः ५९ ॥ १०१

101

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

यदि नले विनाप्यान गुर्वं धुमनाउ देहं गुहं पनेमनोयस्याः तदि हि विविधितानो देवादीनां वध्यनां चयथितः स्वमीशः क्रोवलेवनावसेवं नवितां गणभवेती नायन्मा।
नान्वोदरिष्यति साध्यादनपेतं माधं कोनाम पेद्यते ४८ यदि नले मन्कालम मोनि वेश्मे नेर्विकारः माल्मनेपदं नलर्हणिमिंदं रेश्री महलीदयाधूना श्रेगरे
भमि वद्रूकाल मनेन नामनेन यार्थयनाधिरलेभमेगेनयेवेगस्वयं तु दिमर्वकेयनोर्थितेनि निलिष्यते ४० नलेविना यदिमरणाय वारियवेलसि नलर्हेवरु
लानभितेनिते ग्रमर्थेनितम् नदानलप्रवेशसमये सोवरुणो वहिरपिहृदयेन वद्यां खेमल्नरूपात्पाएस्रुतेनरां भयो धारयिष्यति वरुणापणोरदानी।
मेनर्हदयेवरुनिवद्यावहिर्हृदयेपीमपिशत्नार्थः ग्रयमपः पतित्वमेवहेतः ४८ ग्रतएववरुणपाणइत्युक्तः प्रकृतिर्थविद्वषीत्वमितिसोल्लुंठनम् स्मरा।

यदि सप्ते प्रमना विनानले भवे भर्व वितीहरिरंतरात्मनाम् हिविधितानाध्यितः पतिस्त्वनो हरिष्यति साध्यमयद्विनेहिकः ४९ निवेश्मसे।
यदि नलेन नोभिता स्वरेत दसिं महलीदयाधूना विरादनेनाधनयतापि दुर्लभं स्वयंत्वयेवांगयदंगमत्स्यते ४७ भितेनितं तमावल।
पाशपाणिना विनानलेवारियदि प्रवेक्ष्यसि नदानदांखांवहिरण्यमन्तसोपयः पतिर्वत्नसिवस्तेतनराम् ४८ करिष्यसेयघतपवरु।
णाइयायमसे विदुषीमस्मये श्रियानिधिः स्वेनगतां गृहां कथं नपमेनानेवरिवार्थयिष्यसि ४९ निषधवेशो विधिरेषतेयवात
वैबपुमावेलवाविवक्रता विरंभिनेयमकिलधनेनिहविदग्धनारीवदनेनदाकरः ५० ॥ वेमगपायेयदिगुनविंदास्यासितर्हिस्वतप
वरहांगतापिविधयानिधिः नेयमेतानेकथंचरितार्थयिष्यसि ग्रयमस्तादियमसकोपमर्पति ४९ ग्रयवेषतेहवानभिलाषोनिवेयरूपोविधिः सर्व।
स्त्रीकोकः यवामत्नोनरग्रहणामयवेनिनवेवविद्ध्यावाविवक्रताचेपप्रकारः नाभिलष्यामीतिभिलाषस्मादिगुक्ता तेषवेनिपाठवाविवक्रतातथे
वनिषेधमविधिनेरूपतयाविधेयमनिषिद्धरूपतयेमनेनेवप्रकारेणागुक्तायसकिलधनेहममकाम्यमस्येदविनंभविधेनिषेधरूपतानिषेधस्य वविधि
रूपतेतिविदग्धस्त्रीगुवेतस्यधेयकविविधप्रसाकारः वेलवकोकिवेननाः स्त्रियः स्मर्यः रदगुतमममितिशाधितिनिहूयवाच्याद्वनिवेदः कथितः निःशे
षश्रुतत्नेदनेस्वननटेनिरंश्रूपाणापरेनेचेहूस्मनेननेपत्नकिनातनबीनयेयेतनुः मिथ्यावादिनिहतिकोपवजनप्याताततपीशगमावाधीस्मनवितापतासि नघनः॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मै॰
यो॰ वा॰
१०२
102

नसंप्राप्य मनोऽतिके रमत्वस्तान्वेविधिः प्रियोपमरण्यविघोऽनिषेधपरतिनतथा ५० इमे भिन्नवसरस्वतीरमसप्तावेलेन्पुलिपमकमदः कतिश्रमनिभ्रमलानि।
निपानतालिश्रयमितिकर्मिणिकनिवारालिमर्थः श्रमोसिध्रां विश्वामोमि श्रमोऽपि नयावेर्तेनपतितः विरंभ्रमेति रेषलंतो मनकाश्कोरेच्युकेऽरु नयाः।
हिकनमोदेवः नयावरुणेनक्रूमार्थनीयः ५१ पेणवनंगभावेवकेनवेयघोलोमगलभोकविनीस्लेनोघस्पस्मांरपणादिपुः पाश्रापवः पतिरिदः
रतिपावकः संकिमतन्तेममममनेरेशदम्नल्वकीरसौंदर्यमाकल्सेनत्वानेनतमः श्रयेनमहसलेत्रनाकथंविवनमरस्मर्थः ५२ मोः भमिनस्मारे।
श्रयप्रमीरइ चन्द्रामीः लवर्लितनननिनेरतिविदकांविप्लिदनयावधीलोवनयोस्तीलाकंठकभूतेः पुलकेः निविशंनिमतंत्रेनत्रमात ५३।

धृमामिनेभमिमरस्वतीरमयवाहृवकेपुलिपमकमदः मणामनाहयमना कृकनस्कंरंकनार्थनीयः कनमः स्वयोनमः ५१ मतःकि
मेणवनरुभकेतवयणस्मभपीनलनदिपवलव सहलनेयानरघइः मतेममनवदेगलस्मीमवणाहितेतमः ५२ मसीदतस्मे।
दमघंनिसेनननवेरगसेगग्रभवैर्जगत्प्रभुः पुलोमनलोचननीलाकंठकैलतेंव्वनामानपुतोमकेठकैः ५३ श्रबोधितवेदहने
नरम्नसेस्वयंबल्वविघगोयमनमानः विनानमोजनस्तिनमनः कुयंमनोरयमूलेवलतेविलासिनि ५४ नयेकपत्मानत्रनाप
शेकयाननोनिवर्मनमनः कथंवन हिमोपमानस्यपरीत्वणत्वेणसतेपुहमिः मानसोनिरूपिता ५५ ॥

परमार्थमोतानः स्वयंवेदहनेन रक्तासोमर्थः भोः विलासिनि तत्रियवेशनानायास्मेत्वलमनोरथस्मेनलितेनमर्पिविनामस्मिकथंप्रवर्तते तत्रि
यमानेत्सेन स्लितयातेजस्त्रिमग्रावत्रागोपुकः रमर्थः समानशीलस्यमनेपुस्मानायमितिमायात् ५६ पतिव्रतायानयापरीरद्दाहमये
नानत्रनापः ग्रधिकनापलस्येनवानतेवरूः सकाशात्मनः कथमपिननिवर्तनीम् नचेहकःपतिव्रतामपरीताबसरे तस्मामेहेलिवषार
तत्साश्रानपेनिरूपितानिश्चितानपुनः काकतालीयमायेनकदाचिदेव ५७ ॥ १०२

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

धर्मः शीलं यस्य स तथा दृशां सावलय प्रसिद्धो धर्मराजो मनोयोगे वरं लोकं प्रापितः अयं हृमः धर्मराजेन धर्मशीलायाः संगम हृतिक्रमो मम मापि साधु प्रति भाति योगेन हियोगसंबंधः सं
भवेयवः ८६ प्रगल्भेन नमा निर्मल कांतोऽदितिरिव तिगात्सा तेन धर्मराजेन महप्रभुमन्त्र विपोगले पोः कामोत्सवे रेवकेतिभिः मर्यादं कालेनिमेष तत्सेनय नमभोः शोकिनाश्र
मत्पुः षंकिता: यमपरिग्रहेणैव मनमभयरहिता सतीमयैः ८७ शिरीषकोमलांगेन तत्स्वभाववांस्तव तत्तनात्मसंग्रेहं करुणां किमीहवरुणां किमेदमेषा श्रः महतिर्यो।
नितिगे चके पिकायाश्चहृतयः यममयः सर्वांसु योगोऽयं प्रकामानि शापनेन हेतुना मयवर्गान्श्र उच्चैः हतिहेतुना पीताश्रुकंबेई किंतु हृणानेस अतोऽपो हवाणुगेन हृदयार
पिमेवयो यामरमयैः ८८ मुक्तस्वर्गाणिविस्तृता प्रधिकरामणीयकोपः हीरोहेदिवानिशामसेवितत्रपयः पयोनिधेोसीरोदे अमूनावरुणेन महभोः हृयोहरिय।

मधर्मराजः स्वतयधर्मशीलयाऽऽयापि चिन्तानिचितामवापितः ममापि साधुप्रतिभाममंक्रमः चकास्ति योगेन हियोमसंगमः ८६ अ
नातविक्षेदलवैसमरात्मवैः रगस्यधामादिषनिमेलहपि गताव धिकालममस्य शोकिमनिमेषवर्तेन नयैवकेलिभिः ८७ शिरीषमृ
दीवरुणां किमीहमेषयः प्रकृमामरुवर्गवामवम् विहाय सर्वांहृणानेस्म किन मानिशापिपीनोऽश्रुमनेन हेतुना ८८ अमे वियः म
कहिवादिवानिशंश्रियः षियेणात्तत्रामणीयकः महाप्रुनानत्रपयः पयोनिधेः कृशोदरि श्रीरययामनोरथम् ८९ रतिस्कंदन
हृवसः तथादरात्सरसहरोपविश्वनादपिः कराकसमैककपोलकांणयाश्रुतेव तडाषिनमक्रतेचनत ९० शिरादनयाय
मवाइ मुखैसु खेन तः समसावामयनेहमसमा हृतापतः श्वासविमोहणायनेहणाहृभावेकरुणं विवहणा ९१ विभिदताउ
येवंकोई: ८९ तथाभिम्याऽन्नादशंतमनतस्य भाषितेत्यकेऋतमक्रतेचतत्र (क्षतिनीममक्षतिहिंगीइउवाविकमकमं चयैः ॥
हेतुः करतले समपकः कपोलः कर्णाश्रयम्याः अतएवैकनेकर्णेनाश्रवणं अपरेणवइवर्णं अयवहनभूतनलवचनस्यादरादितिश्रवणाहेतः सरेषुसहा।
तस्याश्रारोपपवविश्वनेनतस्माद्पीम श्रवणेहेतः ९० ततोनलवचनानंतरं साभैमी अवांमुखी अवैविरादतध्यायेतत्सीभावमयामयत नपादस्मास्मदिनिमे
नामरसैमेपदानिषेधारात्मनेपदं हेवेशुग्रीमारोपकृतवैतस्मादपोमुखत्वं अयवत्तणानकृतदीर्घश्वासनिर्गमामसतीमतरासा करुणं यथाभवतितथावभाषे ९१ हि
मोयाइच्छसरेणपवस्ववपः नामासंवयैः पापिनीममक्षतिकर्णविदारयताहृयोः मनामिवमोमर्निंयमहृततायाऽविते यकंकृतयमहृताहिमतसइक्षतिनः ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै. कर्णौ च आविशंतिहयापि र्यत्तगमातनहात् अपिशह्वानकृपावतापीमर्थः अपिभिन्नक्रमः अनलकरतनोर्चितमणीतिवानलवलोकितो कंरायाममायेस्विसोनरायः मत्

टी.न. माणानपहरतीवितिभावः ९२ यतत्वहृयरतांड्रशमतांड्रशतरमयंवचोवाहंमुखान्निस्सरत् ममनीकममतत्रूपेर्येणपवमणोत्कमयंमत् लेवनाकारकमिवम

१०२ मकर्णौप्रविश्यकोरवड्ः मह्वाःपीडामृजेतिभ्रमदयमृतंमतंरमच्चालिवितेसत् लिपिमावंमनेतेनयेदसम्पग्प्रोगुष्याश्मर्थः ९३ मुग्धेभेमीशेरितासलीनेहनंतरभा

बेकिमिति श्येमसवोभेमीगाढमोनपुकसासरसंतपाग्रात्मनिहृयालनयागयगतिभ्रमयामयास्वरसेनवालाभिमायविदामरूपवानिहृयाश्तिचभवंतेत्रजे ९४

113 नेनयंमहरणामालयार्वितेपेरयविपरचः मघःपतद्दिमादिनानिपातितःस्वयंवरःसंभवीबहविघ्नतयापान्तिकत्वात्संभवितमाहविघ्नमेवदर्शयतिपश्चनदिव

सः अयतेरैमममाणेः महत्तिनिंगमिषुः तस्मस्वयंवरस्विसमपविघ्नः अयमेवांतरायोव्यवधानमित्यर्थः ९५ ततोहेतोरयासन्नेहेस्यमामेदयात्भवःद्दीलापरहिने

अयोत्ननीवामिवमोयतिस्फुरेहतेहयाणंतकरततोविनम् ९२ हदाम्यनिर्यमदलीकरर्यशोमणीमयेसलिपिरूपभागिव कृतिममा

विशपभवस्वतेरसममदःहीटवडुन्करारुजाः ९३ नमालिरूवेयविदर्भजेरितायगाढमोनव्रतयेकयासवी यथासमागयपतीयममय

भवेनमाहस्वरसंत्तयामया ९४ तमर्वितमहरणासनारुपंस्वयंवरःसंभवितापरेयवि ममासभिर्गतमनाःअस्मैरेसहंतरायः अनरेच

वासरः ९५ नदयविश्रम्पदयान्तरेयिमेदिनेनिमीषाभिभवद्विलोकिनी नवैःकिलायपिविलम्बपत्रिणानवेदरूपेणममःसमस्थिपः ९९

हृणोर्हयोनेविधिनालिवेचिनाःअवसलसीनवयनवीतते अम्भावपिघमहिमोनलाननेविलोकसाफलमुपेतजन्मनः ९७

नेत्नमिक्षामिपरभुरुषंकयंपप्यसीमतआह पतिमारहंसेननवेदरूपेणममःसममपि (मैवपाणीकरणेनिसाक्षिकेप्रसंगसंपादितमेगसंगतम् ॥

योनवेर्विलिखकथिताःअतस्वपितलसाहप्यंयंपतीहिनेनयामीत्यर्थः ९९ नवनेत्रहयीत्रलणावेविनालिपनस्तवमुखमसकांतिनेहते ततोहेतरोसावपिन

नेत्रहयीशुम्रामामितिरिहिनेनलाननेश्मोहंहेलवलीवीसनमनसमापलेत्रजेत ९७ ममपाणीकरणेपवविवाहेपव हस्तेपाणाभुपयमनेश्तिपाणाविघस्य

पतिसंज्ञाभ्रमित्साक्षीयसंगतस्यामसत्रोवसंगतवत् स्वयंवरसंगेनसंपादितं अर्थसंस्पृष्टस्यप्रयोनल्लसम्प्रसंवेधिः अनर्थमविणवरः अनर्थसंगते

रनिन्नेयातितं रहंसंगतपार्जितमरशीतिधनः रूपविषयेमहाध्यः कस्सनवस्पृहाकथेन संगसंभोपते हाकारेषणावसस्पनवतलेनस्पृहाः ॥ १०२

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

विनाशिनीमैत्री महिवाहेमसंगाद्विवेनोपेक्षितप्रकेमर्थः ९८ हिमोष्णतिमिनाथकथंचन ईषद्पिनकर्दर्यनीयाम्निर्दपिनथंषणोनास्ति अथमेजलिःकृतः अममर्थयाविवे
भवत्रसादनायवेगर्थःअसपनाम् असन्नेनभूयताम् रहांनीभेहिशमिशहिवराणकर्तव्यमितिमेवद्रूपेननिगावम् गदमदवरयमम्भाउपसर्गकथःपष्ठीहासात स्वहलोपितभ
श्मसवेगमूलानेनेवेविभर्मिदः[वोसवेगाद्द्रूपावलोकःगंतरावोभवेदितिभावः ९९ हिंशोंघ्रहोरमथकाकथावकमपिनहेमतहिसर्थीःपाहेनलकोतिमपीरत।
मनरथप्रत्यक्षतिरंदृष्टोनिलकांतिमपितपानलाभिपायस्मात् अष्टाश्वकेनेदेपमिन्नताव्रतनृपैमो अथवतीव्रतामहितेमेनीवितमपिरणयाषितनःगतितदाव
हेणिचायःस्मरत्वमसद्रूपःहरदयतात् नतःसंसरःकिवसनकःपदार्थःअतःकाममत्वेलोभशोकतकतेयमर्थः १० निमानिमवसज्ञानेसानरलंदीनाउक
नहामहार्थतिष्ठतःस्पृहाकथंनवार्यप्रत्नीयमनर्थमर्जितम् ९८ हिंशोघरार्थनकथंचनहृयाकर्दर्यनीयाम्निकृतोषमंजलिः असपतानापनि।
पायमीहशोहेदेहशोवाष्परपासहेभृशे ९९ हृणोहिमीशानितिकाकथानयाहयीतिनहेनलभामपीहया सनेव्रतेशोत्रणपामिनीवितेम
रमत्किंवसनरस्ततमस्यः १० मवेशिरत्नमितयनननयःसपर्मविंतामणिर्हनितोपथा कपालिकोपानतभस्मनःकृतेनदेवभस्मसकृले।
स्तेनपाः ११ निपीयपीयूषरसोरसीरसोगिरःस्वकंदर्पहृताशनाहुतीः कृतोंतहृतेननयापयोदितंकृतांतमेवस्वममममताद्यम् १२ स
भिममर्पापितदेनकाकभिःस्वहृतपर्मानविरेनमेदृत पानेरुशोमनिभृतेविनिषसन्निचित्रवाक्किंचराणिविरिनेद्दनः १३ हिवोपवसोपदि
कलमाविनेकदापियावेननिजोगनालयम् कथंभवेरसतजीवितेषराःनमोवयाश्रःसदिशीहभूरुहः १४ ॥
पाद्यारत्नं निजावासेपर्मरत्नं नेषांचितयेयोजनेनमवेशिपरिगाणितःसपर्मविंतामणिर्यथाश्रियाहरकोपाग्निभस्मरूपस्यकामस्यकृतेमकःनपात्रियामकृलेनदेवभस्मस्पर्श
तेकृलपंसलतात् ११ पीयूषरसस्योरसीःसताःउरसानिर्मितरसवःनिजकामाशीरामाहृतीउदीपिकतात् रेहदर्पभेमीगिरःश्रावःनयाभेमायथाउकेकृतांतहृतोविनेहतनमि
तितयाभ्रमनेकृतोनहृतेनामयतकिंननिदंयंस्वकृतांतमेवाममत १२ तसभेभ्या:पीउनिमिनदीनस्वैर्विद्गमर्गोपिसनतोहतपर्मोहिरेनेनेद्धत निभृतेशृङ्गनिःश्वसन्वि
चित्रवचोहरस्पनिःसनतोमेदमव्रवीत्वतोऽपितस्वकीयभावप्रकटनशेकयाशानैरिति १३ स्वर्गःस्थामीशजःकरापिनिजगृहंगनवासिनेकसहते पदिलांयाचेत।
नरिकयमस्यमियात्रभवे रहेभीरु महिकलमहतोनिष्फलमार्थनोहियमभवति १४ ॥ ॐनमोनमः ॥ ॐरामजी।

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मै.
२ ही.न.
१०४
104

त्वरवामिकामनंतो येमीमयूपार्दतिकामनकृत्वा स्वर्गेनिष्ठ अत्रीतिमद्भिन्नात्मसंयमात्मनाह्न्वो संशयभूते द्वविमेनासीच ङ्क्षिः सर्वकाममर्पः प्रभवतीतिसार्वकामिकंफलंयदिविषयेस
वेंद्रयतेभदेवानामिवाग्रेरपिहविरिंधयंमतिनेहकीयानेर्णोदमूर्तिष्ठइत्याफलेकर्थोपेक्षंनिमर्थः सतवेद्दण्नलियादिलोविधिः अतःकथमिष्यात्म १५ सदातस्यमस्थियामधि
वसतोगतस्यांप्रनेः पलकितःप्रचलितारपिवरद्रयरंपदेनेपताविनेकालामिहमदेशेषितेनोभः वर्त्मकरंदेहीतिसयमोपदिद्दत्माभिंयोचते नदानवकामगतिःभज १६
यत्नसकृतेनवरुणसदृदेहियेमेवाकाम्येनवः सेनिकोवेद्यङकेरविषेदीर्वेमंत्रमस्ताबदानोप्रचेनसः रतिसवरुणःत्वदर्थंत्वमेवार्थः हृदयेरनिविग्रहावल्कलेतःर
तिवाप्यकामप्ययंनुयाचतेननदाप्रवेनमेहस्तेपेवास्मि १७ पीनसूनाशवीपतिगतत्वेतिरेकेणस्वयंवरविन्नमिदंयपदिनसन्निहितवंतिनीभवेन् नारस्क्षासमयेदि।
द्रयाणीमानाप्रजनोयामानलमयेयपाचाहितापिनागत्केदिमथः परस्परस्पर्धिनोवरायरामोसपवलेस्वयंवरोगाजराजमग्नृत्वेशमानत्क पत्नसमूहविरोपानक।

शिवीविधायहृदवामिकामनंनास्वयंहृतनसंशयदविः स्वमूर्तिष्ठ फलेविपनेयदिसार्वकामिकंकथंसमिष्यात्मविदिस्तवेदिकः १५ सदा।
नहाधामपितिष्ठतःकरेवरंपदानेचलितादलादपि मुनेरगस्त्याहृतेनसपर्मणाभदिदृशामिभजनकातरोगतिः १६ कतोःकृतेनागति
वेतिकःकतिप्रभोरर्थोवेप्यतिकामयेनवः हृदयेमेकामपियाचतेस्वेनप्रवेनसः पाणिगतेववतेसे १७ नसंनिधात्रीयदिविन्नमिद
येपतिव्रतापत्नरनिवपाशवी सपवरानत्रनवेशमानकैः परस्परस्पर्धिवरःस्वयंवरः १८ निजस्यहृदोनमजाननोमिषोमुव
सरोघामरुपाणिजन्मनः सर्पकिमक्षत्वकरेदृताःवेभुजाभुजितोणिभुजोदितमे १९ ॥

नास्यादिमर्थः विधासतिनिहितसीतिविशामःतमयकमेवैशस्तेनस्मान् १८ प्रमोमेरोघामरुपाणिजन्मनोनिजस्यमुख्यहृद्योनमजाननोरोषावेशात्स्ववचनम
पिनाउवभतामिमर्थः रेहशोरालोकेप्रक्रिमेण अलवकायवदेउत्सर्खातावेयपनेदेपभुजाभुजितुरंकिंदिदहत्सेवलेणदलितेणवृत्तिनेणशासेणकत्रेण।
भुजगुरुंभविष्यतीमर्थः यद्वा अक्षयकानोदेउत्तोमिवताउवेपचगुरुरिति समासः भुजानोक्षयदंडकारत्वात् भुजेषभुजेषकृत्वागुरुपुरंयह्मेनतनेनदे।
मितिमरथइति समासः अमेषामपिहपतेरेतिपर्वेपद्मस्रीवैः रक्तमस्यतिहारेरेतिरप्पमासोतः निश्शुम्भतोचेतिचेतिष्ययहरमकमन्दिहतसेरनिताक
स्पृहशोमनःमात्मनेपदम् १९ ॥ मुखवचानानुकरणेकृतनहतिशाहुः यानकानोकृतनहतिप्रमेयवधीअर्थवेननतःरुपान्सेतनवपक्षानत्सत्सेमेत ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

भोः कमलालितवविवाहेमनः अनपिस्मात्विके विधिं किंपासीपेकर्मकर्तुंसमर्थः ८० पतिवरायावरस्यपरिणीतवीकमपिजलनेवेहृयमोपयतिपिमाचरिताकोवामार
पेहिमपेः भोमाधिहेमसमीचीनेसमहिंसपत्निः ननैमपनोपिस्वयंवरः विफलीभविसन्ताकथंनगेनापतिर्वेपतिसंनतायोहृभहनीमादिनाविश्व ८१ मृपरामरः श्रमोदेवो
वरुणः अपांपतिरनपवनलस्वामितयावाश्रयः पदिनलकोपनेनिषेधेव ननर्हिनोभातनोनोभमसारितः पतिर्येननतैमैरंदशेपिनतायपितार्भीमस्त्वाकथंमेम
दास्तेवध मनंतेहिंसमदानेभवतीतिनलाभावेकथंदानेस्यादितिभावः ननलनोधेनजलेविनापिद्दीपनिदहीप्पतिमकथंदाप्यतीतिपिपासूस्वभावः ८२
मयानवेदमहदिनमपदिष्टोभोभेभि अतानेमूर्वितोवमुकाविवारप हेवेभ्यस्त्वरूपरेणुकोनरः करादिवमप्यर्थेपामेसमर्था ८३ साभैमीरमावाचःमन

अपार्थयमानलस्त्वकेतिश्रमेननेरंश्ववेहस्रपाननानलः श्वेतनलकत्तमनयमात्तिकेविधिंविवाहेतवमारमात्तिकम् ८० पति
वरायाः जलनेवरस्यायमः कमप्यावरितानिधियिपरि कथनगनाविफलीभविसृतास्वयंवरः साधुममहिमानपि ८१ अपां
पतिः स्वामितयापरः सरः सतानिषेधेयहिनेषधकथा नलायलोभाततपाणेपेपितमिनाकथमेनावरमंप्रदास्यति ८२ इदं
महतेभिहितंहितंमयाविहायमोहंदमयंतिचिंतय सरेषुविश्रैकपरेषुकोपरः हरत्तमप्यर्थमवाप्तमीश्वरः ८३ इमोगिरस्त
स्यविविसवेनस्मानयेतिसंभ्रमस्यमामसमास्मा निवारितावयहनीशनिर्झरेनभोवधस्यहमलेभयस्तुशे ८४ स्फरोमलाम्भोम
लिंदंपतीवतहिनोवनाभ्भोरुचकेमलाश्रया निपमविहृहरिकजन्नाविलोमनीवनीलोनरलोविरेमतः ८५ पुनापतत्रभ्य
शिलीमुखोभुगैः श्रवेस्तदामीस्मारमीरसमसा स्थापवंश्रहयाम्बुपाश्याः सनालनीलामललोलतलोवना ८६ ॥

साविविमन्नयेतिसमरमेनहितिविषामेभेनेनिवारितोवग्रहः मनिवरोपस्ंहयोनीरनिर्झरःप्रवाहःयथेनहपोनेनश्रावणाभाद्रपदनेमापयत्नसर्वदावार्षिकत्वात् ८८
विकसितोमलहपाम्भोभेमीनोवनाम्भोसकाम्भालजलमलिनोविमृकवधुमलाशयाहृदयेनिपमतरलोस्फुरेनोहारमप्येमणीविलेसनाःहेपतीवमनीवेनिर्दे
यहीनोमाशहदेमणीवाहीनाधनिषधोवक्रयः ८५ पतत्रामवाणैःकपिताप्राभेमीशुवेरसस्पर्शंगावरसमम्ससरसीतदानानाःकीहंयीरयापनिरेतरमहृदयेवेदाभिनि
वेषाया अनुपारयाकृताना नीलोपेननीलोमलनीनायकतोवनाश्रवपणनानननसानोवनेवोमले अथवश्रुवैगीभस्ससंवेधिनीरससोदकस्पसरसीवन्ताना सा।

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै०
टी०न०
१०१
105

२ चपनमुख्यशिलीमुखाशुगैस्तुताप्नेनिशुष्काशिशिलीमुखाख्यपंचेनेत्ताश्रुणाबायवस्य नेः कंपिता यद्वापनदि:पतिभि:शुष्के:शिलीमुखैर्बाणैभिन्नकेपितामवतितेहत्वजनत
नसोपताव्भवतिग्रीष्मस्मरस्नीसाम्यात्कृशहम् सनापानिशायस्यायोमृते २८ मुहेतेतोरनेऊर्वाणागतिनतातिः सावेनाः श्मश्रुः शीतिः सपूतवुद्धिः पियत्वाभविष्यनिष्ठ।
यात् इ:खिताशोभेमीकृपाजनकानिपरिदेवतानिदीनवचनानिश्यात् २७ मोः कामामेसेतालोभव ममभस्ममयेस्वरूपशाःसपूर्हंऊरुधोविपेभोभागधेय परमनोर
यफलमेवभत्पामीतिव्रतंयस्मात्तियाण्वार्द्दिमनोरथफलानिभ्रंकेश्चतिहियास्तमयममफलरहिते: फलामेर्वाणोः न्यपतितोभव वृतलोपेनपतितोभवतीति २८
वियोगाग्निनातापमानभोहृदय नेपरिल्लोहमयंकिनविलीयसे श्रयोरग्निसंयोगाद्विलीयतेभोः कामवाणैर्भेद: वज्रमपिनास्ति वज्रंसभेद्यंभवतिकिंनकथयसि
श्रयोऽङ्गंमेतीरुदलीगततरुणममाश्रमालमरानिःखलेमतिः यथाविषयामिविषात्तनिश्चयोमस्तुनिहनापरिदेवतानिसा ३० हास्वपंचेषुहृता
शनात्मनः नतुषमर्त्मममयंयशाश्चये विषयेरहाफलभवणावतीपनापमच्छन्नमभिमिमाफलैः ३१ भृशंवियोगानततापमानकिंवि
लीयसेनहमपोमयेयदि स्मरेशुभिभेयनवज्रमप्यसिवपीपिनस्वानकथंनहीयसे ३२ विलेवसेनीवितकिंनवहुतेनलमदस्ते हृदयेवि
केतने मसाशिनापाविमवास्तवापिकामस्वैमालस्यमहोतवेहशो ३३ हृशोमयापानकिंनोमनोरथा: कथंहृत्तुवामपिविप्रलेभिरे।
शिष:श्रिया:यतणावातिपातिकेस्वमस्कामि: तालपतंशतेसमा: ३४ शिवंवमसं इस्त्वभवदीपितेनदेवनसोममयत्नमिदसि विपो
गमवोकमनः शियेणनेतवप्रसादाजभवसमोमम ३५ नकाकवाकैरनिवाममंगनेहिवत्स्यपावेपवनेनदरिताः हिशाशिमहत्वलिकरे
(हृयेनयामिपोपायावेरविपिवेपावधि: ३६
कथंनविपसे ३७ भोमीवितकिंविलंवमेदुतंपलायस्व रहेनेशृहेलदयंज्वलति शुष्काविमसाहावसतितमसनवि
मुहेतेनूननमालस्यम् ३८ सपापानकिंन: श्रमममृपपानकोमेना। नलेहशीपिष्काममे रमारयोमनोरथाहृहयोःस्थुवामपिकथमवेवयत्र मरुतासस्वंचने नासेनम
हानिति श्रनोदयितासोमाहर्षामावातिस्वकीयपानकेपानेववत्पान् शुश्रकाभि: मसालयतम् पानकिंनोहिमनोरथानिष्फलाभवंतीति ३९ भोमन:हृदीलिवेभर्तारंनलभे
नदभावेमस्यमभिलाषस्तिनमपितलभे पवयत्रमिकवितदेवममनभवेत् श्रतःप्रियेणममविरहमेवेव नवमसहारसोविपोगेममनभवति ४० श्रंगजमपिकामम
विश्वनिवर्तेनीनखैरपीव श्रुनिवकृतादेव पाक्षवर्तमानमपिदृतिगापवनेदतिणावादेवयावे शत्रुरपिदतिणाः श्रेयान्मालदपिनवाम:श्रेयानितिभावः श्रयंपवनोऽस्मत्पा २२

रिष्टाकिरनयपारिष्टाथियोनलोवर्तते वेरकयांगहिवपर्यंतंततःपरेना सीति ५१॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मे

शमृनिनिष्पादीनिप्रणाद्गपाणिणयक्षेत्रीतिनिनत्तलाणपकुपवत्राभेवहृूपनयागकृतीतिभावः सोपिवनातोवर्ततेवपवैतिवर्तमानोविवर्दितः किपत्प्राहिथेनहिमस्तारोस्तिमेऊतःः
माह कथंतानिषिचितेममोनःहृदयेनोनितानलितिस्पतिवानकरणानिमनतिग्रेतः करणानृनमहतीतिनसाद्दार्थः तेकोतेनलेमनेनानमपति नपमनःकायवाचकः मणानामसेति
शलोमरणेनसंभवतीमर्थः ९९ हेसुराः ममेवणनापनघनममर्थेनगंरोवः कृपाः मभुद्रः केनाप्येनः अपंतकेननपीनःस्मर्थः मनसकाशानूपादिभिकृतमाकोटिः सीकस्ता
पृष्णाकंसेकलनेशापवममस्तेनवाप्रेदकिमाश्रनतायतेमहृतांसंकसमात्रेणमन्त्रहृष्पोमहतमाञ्चस्यिपरः सृतः सतभाः सनः सीरोभोमाकिंनापपपेमर्थः ९५ ग्रह
घरिपावाहर्दिनमवृहिनमिमर्थः ममैवाघ्नर्दितः पपपवनाहृर्षोसमनैतामाहविग्रसंजितेत्रापाटितेमनिमृश्रुपसमकमाम्नादेवनाःकथंश्रीवन मेगिरः प्रश्नपह

ग्रमृनिगक्षेतिपुणानिनलाणः कियत्महिथेनहिमसुरास्तिमे नमोनकोनःस्मृहमेनरु्जितानतेमनसस्पनकायवाचवः ९८ महप्रनाप
ममपाकपोकरः सुराःमवः केनपपेकृपाणिवः ३देतिकोहिनमुदेमहत्रमाः किमाश्चसंकसकाणश्रमेणव ९५ ममैववाहंदिनमस्त
ङेदिनैः पमसवर्णामस्मैतोपमेनिते कथंनश्रांवनसुश्रुप्पदेवताभवन्नराणेऊदिनेनमेगिरः ९६ १पेनतेनेयपरकृपयानिधिःवदेकता
नमजननपपातना हृदेहृदेहानकियहृवेषिनसवेपसागेमपि्हबोपवेकियः ९० ममापिकिंनोदयमेहयापननंद्विलंनेपहिवेयममनः
निमज्जयंसेतमसेपराम्ययंविधिस्ववाचः कनवागमः कथा ९८ कथावशेषंनवमाकृतेगतेमपेण्यतिन्नोवपथंकथेनने दयाणुनामाम
मत्रहहीणसेउदापिनावघहिनाश्यनाधुना ९९ ममाहदेवविदृशीरमातरेनरर्षिकसतुमकिंविदर्येये भिदाहृदिहारमवाप्पमेवमेहनाम
(भिःमाणसमः समेगमः ९०

दितेवकथंनभवत हृतंनाहिमनकृ वर्षोमहिदेवताः स्वपंतीतिवणपापमितिः ९९ हेनेषयपकतानोनमहत्तिरेकाशेकमानाश्रपिन
षिपकतानस्त्रजनमपमलक्षणम्येयपातनानीत्रवेदनानवत्तोवनणोपरेन मम्नकाकुः हृदेहृदेकियनगुनेषितःमहेसोपिवेयमारोपितः किंयोनलममेवार्त्तोकथयतिहावे
दे मनः देवेयोनत्नमवेदयनिसोपिहेसोमगपमानोपिनहपणेत श्रुतमोपिवेपमानिर्गोपितः किमिमर्थः ९० ममममनोपहित्वम्मरणमवणिजानीषेउर्हिभोस्यापन ममापिकिं
नोदयसे मामपिकिंनरहसि पृथीगर्यदयेशोकर्मणिपह्री संतसमेमस्हातोने प्रवसंवधेभ्यः नममसः समव परागयपरहृदयमज्जयंविधिस्यपातभ्यः उवाणराधकथाकमेमे
वदेवकानमतानमेन तेननोपातभ्यःस्मर्थः ९८ नवकृतेमाभेमीपसंभाग्रेनिवार्तातेकणिगाचरंकथंनयास्पति भोनाघहदानीपहिनात्रुरहृ सिनदापिनावलामालेशेनमं

बृहस्प ९९ ग्रहलिखि

नै॰
टी॰ न॰
८९
106

इदंममेतिरेहृदयेविदग्धोनमाहरिमादरे आदरोम्नालीमाहृदितमनोहृतो: अर्थिकलस्तुमकिंविषाचेषाणसमसंवेमेहृदिभिदोविदलनेमेवहारेणाष्टहृनयोगोस्मिकेमैवगमः:पियमयाण
गतहाम्नाणानोहृतमम् ८० पवेषिषादीनोकिमिरधंतमहुधमानोहिणीशक्षेपेनहृहिस्थिरीकृतोनिसस्त्रश्राकादितइतियावत् इहशास्वविषोगमन्मथ:योगेपिदर्शनस्मामित्रहृ
णापेनमहस्त्रवेपिविषोगसंभव:काम:भेमीसंयोगेपितेनरूपेतांगेउनरुद्धोवमुन्मनवकार ८१ अथमनलशान्मनोमहेंद्रहृतनादिकेसमस्तमपिविमसमनोरथस्थितैर्भैमी
विलासैरुपपादितैःक्रियाःचेष्टाःपल्लवयत् स्फारेस्फारेतियाशयमादास्त ८२ अपिषिपेकसत्कृतेनरूपतेसुखमस्तविंदुभिर्विलिप्यतेहा अथैनमनयंनल: अपांगलीलयाकिं
नालोकियनेवेरोहिपीमर्थः:पतनलिरुमलत् अतएवउरःस्थितेनयत्र्णीतिभाव: ८३ निविडमस्तविरूपतनप्राजेनतवविंदुच्युतकांतिवतस्तनाग्रेभने भोःइदनीलायमनेत्रेय

इतिपिषाकाकुभिरुनिवमधंहिणीशहृतेनहृदिस्थिरीकृत: रुपेमयोगेपिवियोगमन्मथ:लगेनमुक्तानमनोजनन्मन: ८१ महेंद्रहमादिम
मस्तमात्मनस्ततःसविसस्मरमनोरथस्थितै: क्रियाप्रियायालसितै:किरविलाविहस्तयनिस्पमलीकमालपन् ८२ अपिषिपेकमहृतेनरु
पतेसुखमस्तविंदुभिर्विलिप्यतेहुविलिप्यतेतेमुखमस्तविंदुभि: परस्परालोकिनमनयंनकिंतिरश्चलोचनलीलयानल: ८३ तकांतिवि
इच्युतकांतिवांतरीवनास्वविंदुच्युतिकैनवानव ममारमामतिसस्मारमात्मनातनोविमेस्मरमसंशयेयत ८४ अपास्तपाथोहरिणायतेकरे
करोषिलीलानलिनेकिमानने ननोपिहारेकियदस्त्रणस्वरेरतोपनिवीसितभूषणोहृदि ८५ इयोरमेगत्सुमितेमिलनलेकरेणनावमरिमा
नेयामिते प्रयापयापेभवदेवपिंकजह्यपरेनाभिःसममामयेनिता ८६ ममत्वदंकोचितनाशापतनुरतेकिरीटमणिकामयश्वयंनिजयेड्यामता
(मणकरोनवरोहिणीमिनमस्ताकारणरोषणोह्यवम् ८७

नोहेतोरात्मनाहृत्वातिसनेरेसंसारेसमारेतनोविमेस्मरशीधैटशन्दविंदुलोपेसमारइतियनोविंदुच्युतकाव्यवती
मर्थ:विम्बच्युतकमितिविवरकापविशेष: ८४ निरहृतनपोहेविपुकलीलापधवकरेस्थापितेआवलीलाकमलेकिंकरोषिप्रदोषपवरोधंविनैवापनीतभूषणोहृदयेअहाण:सवे
हारेकियमर्थंतेनिर्मोसितनिरापनेनोप्युविंदोहारवत्समनेरतिभाव: ८५ इदममंगलकार्हितेनयोरुदीयमानेजलेशातमेकरेणमोक्षयामि अनेनवेमहिरसाकाभवमाहृपया
सासाकमात्मनोपराधेचयानेयामिरज़ोपिमानेयामिअपराधेचमर्थ: ८६ ममसुकृतमापकाकिरणमेनरीरोहिणीरकारोहिणीतारावहृदमलचरणान्वयरूपचेदस्मा
मपसेवोकांतोहेयतिमिनकोपनेकोपंसमनमन्त सेयमवत्काहिहकि: ८७ ॥ ॐ ॥ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मपिमनागपिमानेंतनोषिचेम स्रीणामीर्षाकृतः ह्रेपोमानेमाम्हंगिनिमिषेन्तर्हि हयिमणातम्नहंवद्धमानोगैरवेष्वियेकिमहीपहकेविनयपदितिश्रस्तिनदाहेचेश्किाप
नेतेमदृपर्षेतेनमामि पसमानेवहृमाने रेषवमनेवहृत्रमनेकरोमीमर्षः ९८ पमुहृद्वाहृसेनात्रुथहंऊरु मारपमणामस्रीकारेपिकः श्रमले श्रुधिनोकसलनासि
ते मोगनिटश्यिनेपितववलभताक ९९ मठुस्वकामवाणाकृतनेमोयपीऊकथंमहृमेश्रयवारक्वनरकवसपारे हृदयेमीनकेतनमपणाः पतिलाविश्रलोमतिस
तोत्रजेनिविमरतीतिविसारीविमारीपवेबेमावणः विमारिहोमम्भरमण ११० एकिणागेहपांतेनहासतेशोममस्मानय श्रकोरेचलेलीलालेचनेऊरु पमनापनाममो
परिहकेविलामेनकटलसेवारिणीमधुका १११ नेत्रोदविंहनोवर्षः ममामिनयेमनेनशरुदयोजवर्णितः मंदहासेनवेहिकानेदाधिश्रागय विनर वणाशाणग्रणाद

तनोपिमानेमपिचेन्मनागपिहृयिश्रयेनहृहुमानमानतः विनम्यवकेपहिवर्तयेकिपनमामितवेदितदापहावधिः ९८ ममदभ्रमाजरस
णमारशमणमनमायाधिगमेपिकः श्रमः नेयावतोकसलनाम्निमोपतिकरश्टिरानेनववेदम्रुश्तिा ९९ करेश्रुमाये महृमेमहः कथंहारि
हलीयः कुवमेहृनेनव निपमवेमारणकेतनमवावनेतिवाणाविमुलोमतिसुतो ११० स्मितमसंभावयमकिणाकणांविधेहितीला
वलमंचलेभृवोः श्रपोगरथ्यापथिकोवहेलपायमंभसेपेहिरपोममोपपि १११ समम्पपपाहृमनतविशुमोस्मितेनविश्रमणपकोमहीपदः
हशाविनःखेलननविजनहृषीविकामिपेकेरुहृममतेपुवे ११२ मधारमोहृलनकेतिमहृरमहृरेनातममकर्णोहृपयोः हशोमदीयेमुरि
णविकारयम्मितश्रियापापममपारणाविधिं ११३ ममामनवेभवमंरनेननमिपेपुहृसंगविभृषणाभव भ्रमाहृमाहृातपमेणपवनोविना
ममोरःकनमनवामने ११४ श्रपीतपंचाश्रुगवाणवंचनेष्यितामुरेनवरिरेपिवेदरः समाशगेभ्यानहृदयेविभनतकः पविशपनननमपमेपुरे
(मम ११५

नेत्रतोस्मिंजनेरशोविजनहृषीविलनननवनमपंघेविकमरमम ११२ श्रनरपंमममकर्णोहृपयोरेननंघेमपारमोहृतनकेविमहजवेलामहोववे
नमुरेहलने मदयतोहृर्षयनश्तिमहिरेगेणाहिकःकिरव मदिरेश्रस्मितीयमामाहृदिराहीभोमर्दिराशिमहीयेदशोहासश्रियाकृतापापममभाजनेकारपविकानश्रुपो
षितवामारणमापदेशाः हृकोरमुरमामितिहिकमितम ११३ भोपियेममामनार्थमंडनेभव ननैनेवंकेतमरुसंगविभृषणाभव रहमपिभ्रमाश्रुमाहृवोचे श्रेग भोमहातो
ममोरःथलेभकाकनमुरनवामने श्रमहामनमयोमकिमर्षः ११४ श्रपीतपंचाश्रुगवाणानोवचनानोपयातमामंडुरिः श्रेनहृदयेतावनश्चिनामिवहृतिरश्रमामोषितनेर्
© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै० टी० न० १८

ऽलिंगयप्राप्तयोरीदृशं हृदयस्थेयस्यस्मानवकाशवाणायसनस्मभावेनकाशवाणानालनिषेधितत्वात् हृदयहृदयमध्येयेव स्थावकाशेनलभेतेत्यर्थः अस्मबाणामहेहृदये
कथमिदंजोकथंमहदेरमनग्राहममकवदिनोयमरस्तरीकर्तोर्यावसनउच्चयोः परिचारिकाश्चितासहत्वात् ११९ नवधराधस्स्रहयामिस्यहरत्विनः एतिमंध्यदानसंतपस्या
परसमप्रयवादेगिरः अवसातिक्रमातिकाः अवसीपवसातिलोपस्मिन्नाटयेसातिकेयस्कृ निसातिकवशोसाधूर्ये काराणीभूतसापिसाधूर्यमनुसापयनीमर्थः नव
स्तनयोः रूपरिभागेष्वममनवरेडलोलायाश्रम्भयहृत्कनमकुतेननोव पकेवगिरिनटोयमेसन्नोपरिभागेठेहलेलोदयत्ति ११७ नेमन्मथनारिकामन्मथसनदीयिनीका।
मजीवप्रतिपादनात् नारिकावाकर्षनवर्तमेनभवसि यतः मकरोयमावलिरूपेमतंचपायथामि नारिकापिमत्रयाराद्दिवनीभवति श्रेगमोस्तवह्रारेनायकोमध्यमणिः
कोतिमतिनासिपिनेना श्रेगहारेगलिविते पहर्षभजेते यावोपेनिर्शिषमथरेलेननतीनायकः इष्टावर्तानीयोवासयः नायक नेत्रिर्लमशिद्विजराजमध्येरसविद्रधकः ११८ भव

परिषुनस्तानवकाशवाणानाम्समरसलमेहृदयहृदयेस्तनो हस्तसमुद्गतजन्वयोः कठोरयोहरस्तरीयंपरिचारकोविना ११९ नवाधराधस्स्रहयामि
सनाधुस्सवैः प्रयसातिक्रमातिमागिरः श्रधिमकाहस्तनयोस्तनेवतेमयैडलोलोशुदयाम्बुदेनावः ११७ नवर्तसमन्मथनारिकाकर्षयकाशरो।
मावलिसत्रयातिली नवोगहारेवविमेतिनायकः शिवोमणिम्मर्द्विजराजिरूषिकः ११८ अभ्रष्टवर्गस्तदनंगजन्मनः नवाधरेलिख्यतयश्चेव
या महीयदेतत्तत्रानिरंनितैः सभूर्जतामजैवविवपादलः ११ गिरानुकंपासदयसबंभनेः यमीदयुगुपयितेमयाऊचोः निषेववांइसकरो
करस्यमंमेदमेकासिनल्पजीविते १२० प्रनिर्ययामानमयाय्वेवापवांयकाशवेतेममसावतुष्यत अपिप्रपत्रोयम्कृतिविलोकनेमवामसे
(स्कारतयास्रजाद्भिः १२१ ॥

कामस्यामयोजुभाष्टवर्गः मोतिः यासेमसिद्धः नवयथापरलेखपातिवत्न विकाररणः सोपरः मदेनतनपंक्तिकृतरंजनेर्भूर्जे
तोयामोत भूर्जनवनात्ततः पाटलापाटलेरलोकिताव ११९ वाचानुकम्पसशांवनेदयस्य मयाऊचोमेवर्णयितेयमीदयत् यतोदेनोम्बदसंवेधिनः किरणसमूहस्यराजिरि
वः यमनस्पत्रमेकैकानीवितमसि १२० अथवानवानसोनलः सेयकाशवेतः मानानमनुष्यत यथातानीशुनिः सेयकाशवेतस्वप्रकाशमात्मानेजीवेद्रुष्येत अयग्रपन्नोवा
मकृतिहूतवाअंस्वभावंविलोकयामहूतनवेस्कारतयागिरोसृजत् यहाम्कृतिरयपन्नोनोर्भंमोदृष्टागिरोसृजत प्रनिरष्यात्मानंयामेनोयकृतिमविधेतानाः सामभवसंस्कारत
याणिरः सृजतिप्रावहारकोभवति अथवामकृतिरूपविवेकतानोमोत्तहति यात्मानेमकृतिवचनानायासमसानतयाघकस्मत् गिरोवाणादिव्यवहारोसृजतिप्रेवतेसकलविसर्गेषता।

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

अथेदानीं विशेषेण यथाऽऽत्मा किंनपोषितः अथापराधे सति शान्तकृतः मां किं मन्यसे सामर्थ्ययोननायशनकृतरिति प्रयस्वभक्तायाः स्मरणेनानमन् ततयाऽऽकृतः अतएवास्मि
नतादेवस्थैहस्मकेऽपविज्ञानिभ्रंभगाहोमयिन विलोकितादेव हृ यद्यपुनः सर्वस्वभक्तानतः अथानेनतरेतत्त्वयानमन् इदंगितानिनविलेपकिताहे १२१ यतोहेतोः स्व
नामसर्वस्यमेवाकर्पणेनामवेदि महदेतेनमहेशकार्येस्मके ग्रहाहतमप्रभृतिविहृतमार्गेणपशमापवतितः मया पुनः शत्रुहासे ववर्तितः शम्भुणा हृमनीषोऽस्तीमर्थः १२२
प्रात्मनोऽनुप्रातावदस्मायेनकार्ये देवकार्येविनष्टव्यिति परपवततानीतमपरोपहृदिष्यतिमदिदपे अमोजननोयहृदिष्यतिनिदं स्तुतिवोमत्रानीते नाहमिमर्थः कोट्य
सोऽजनः ननरक्षणयोप्रक्रेहरिजनादेनेपीडयतिजनाहंनरतितयापलयममपेजगन्नाणहां पिवेमंगलेमेगलावहेवदन् प्रनगैलोलोकरमर्थः १२४ इदेहृदयेतज्ञा
भगात्किमर्थंस्फुरतिपतोसाहृदयमधुरिदंवैर्बोध्यते नेदेवास्तत्वनानेव इदंनदंनरेपिपमेननप्रलेकः करदत्तानिदेवानामपण्डलजपाहृदयेतस्फुरतु यतस्तेपाथा

अथेयमयात्मा किमनिष्टीकृतः किमेवमेनासमर्थमोऽशान्तकृतः पुरःस्वभक्तायतमर्हया विलोकविलोकिताहेन नतर्हिंगितामपि १२२ स्वनामयता
मस्थमध्यामहोमहेशकार्येमपरदेनशङ्किते हृतुमहापेयशयामयापुनर्हिणोदसैंहृमपथ्यःसितीकृतः १२३ पितामनस्तावदसाधुनाचेरपर
स्तनेदहमयहृदिष्यति ननावनायोपमिनेननादं नेत्ययेन्नगमीवपिवेपिवेवदन् १२४ स्फुरमदःकिस्तरयंत्वपाभरापदमधुरिविविबुधैर्वि
बुध्यते विदेननेतत्त्वमिदन्नदेतरेजनानानेकःकरमर्पयिष्यति १२५ ममश्रमश्चेतननपानयापतीवतीयमानोऽपि चमैववेपसा नवसत्तदेवस
रसादितघरेरपरेघरोऽपिपतिहृतमीश्वरः १२६ इतिस्वयमेमोहमहोर्मिनिर्मितेयकाग्रनेशोचतिनैवधीनिजम् ॥ भावेनानेति प्रतिविषमननप्रत्ये
हितानिदानकर्षेमोऽफलेमर्थः १२५ अनपायेतनयाममयपामोहमफलःसफलोनाजः स्यात् सैवचेननावतीयमादेवरानेपिनापिता स्वकीयावुद्धिः किंनरस्तितेमार
देवस्वरमानस्वःशमैरसमसस्वरसः स्वकादेवस्वेवयाविनाशेवस्वशक्तोऽपिप्रतिकर्तेनशक्तः देवेक्षनवुद्धिवेशसापराधोयेनममापराधः इमर्थः १२६ प्रात्मनेवाहान
परस्पराकृतेतिनिजप्रकाण्डत्वेमेवपेमोहतिसतिनादशमवयामप्रनलोङरणेकथा हयावेहमहेसरानः शोभमानगामतयानारपीखयानयावयानमोमानस्त्रासो
सवनयावयामप्रमःनमोदिपीक्षेया १२७ महेमोहेमपत्वधनिनोधेदर्शनेमपथपत्नीप्रमाकप्रपकर्तोविरहगरतिवदंनेनलमवोचत भोः अहमपनोऽभेमीमन्तिनि
शितोमानयः अतोनेनरेकेवलमियपापां विहानात्तवमस्तीमर्थः प्रममसमाख्यातपदमर्वेमयोगरहितमवतेत्रमातिशहूतमयोगश्रिमः १२८ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै.
टी.न.
१८
108

देवकार्यमिदं येपनावन्ध्यपासेंकृतासेरशुविषयेस्मालमसापरांयतोपसपन् भवांकपटसाक्षीभवनेऽचितोनमनोविंतप्रुदिशान्मसात्विकरि श्रुनपरापेअपरापरहत्वेकृटसा
क्षिते ११९ इमकवनानलेविदर्भजोचापद्धामेममवृत्तिनेनहंसेनाषामितः क्रमातसमनलाचेतसाहिगेषांप्रणामपरमसभगिनीवभाषेपयातेनेतिप्रारब्धकर्मणिमकः
कांनरिचेतिक्रमममपःमवलितेमारव्येनेमर्थः १२० देविप्रुरागेममैनोनिष्फलत्वेपोपफलीवकेमीवेममरः किंपलीयोनतनासमपिप्रगाणवेमेपिपयोपेममकामिपावतीःक
दर्थनाःकतेमिताःसर्वानकेवलंदुःखेदेनवःकिंतुदेवानरागमपिनोतादयेतिप्रभुनः किमितिकुर्वेइमर्थः प्रपीतिगर्हांयोक यदादेवानुरागाद्भेतोः त्वदुःखेदेवभूता
प्रपिकदर्थनाःकुर्वंयत्नेनिष्फलपरेहंसेकर्तव्यमिमर्थः मयाकृतेननिष्फलपरहंसेनामीदेवाःकृपांकुर्वतः प्रसमकार्येविनाशितस्वकार्येसाधितमितमपरापेनममदंड्या

मयापयामममदहिहीर्षयाहृयालरागानदुदेमहंससाद् १२१ नलेसतममहरवोर्धवीतिर्णसपषपत्नीतिभजेतिममपाव नपादयेनामतिमा
निरामनामममविहातेयमतःपरेपरे १२२ स्मरेणपरपंनिजसापरायत्नामियममपसापितदर्थसिद्धये नहूवमाक्षीभवनेनाचितोभवांसतांहि
वेतःप्रविनात्मसाक्षिका १२३ इतीरिणाःइत्नलेविदर्भजामपिमयोनेनत्वेगेनसाश्चितः सदर्भभापेभगिनीदमसमपमणामपविमेनहरि
मतीनलः १२४ हदेपितन्मंकियतीःकदर्थनाःस्मरेणरागायसवावकेशिनीः प्रदेमहंसेनभजेमवाहयोरिंशोतवादेउममीममागसा १२
प्रयोगनामनमभवेनवेदंगाहिनायमेमहियप्रन्महंसम वदेतिदोषादपिदोषतावुवेद्गुशत्वमत्तानवशादिवेनमः १२५ नवेमयोग
स्मरणवकोपिमेकदर्थनामर्घनयागमदयो मकाशप्रन्मापपदपकारयेमयात्मनेलामनुकम्पनेस्रमः १२६ ॥ प्रमीसमीहकपराल
पामराः स्वकिंकरोमामपिकर्तुमीशिषे ॥

दिशेतः प्रनःपरंबपाःकदर्थनानकुर्वीतमर्थः १२७ ममेयप्रन्मनाहितादिनानापनोविरहणातितांवेदना
नानुभवेनवेहेतःकविदोपादपिदोपतावेदोपास्तेनापते यथातानदोपवशमापास्तम् १२८ नवेतिविपर्येविपयभावमंवेपेषिषीत्वदिपयकोमंत्रिष्टोवियोगः
नानेतःस्मराग्निविनिश्चयंप्रभाविकेनैवदयामगमत्यदामममस्मरारेश्वेवमत्कृतेननवकदर्थनाधिकानेदयामापमर्थः यहानवायेलिरहसगांग्निमवक्रानकदर्थनाधिकेनद
योपापयतःकारणादयोनापमयाममेवमकटेकारयेसवियोगस्मराग्निनामनुहन्तिसम यतोन्मापमयात्मनःस्वस्यमकार्णकारयन् नामनुकम्पनेस्नस्वस्यवि
योगानस्मिमकाशनात १२९ यतेरवास्तवेक्षापांनामर्येवेवर्तनेत्वतक्रुनानलापंवाक्षेतीमर्थः कृतापक्षानापत्वपापाग्निनिगृहेयसाक्षेनराजक्रियमाणांविरोधंमर्थमेव

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

माकार्षीत् वर्षकोयंहयामधामधाकृतोननतापहनिवापग्रामापहः विमानभूरित्यर्थः १२४ तेभ्योदेवेभ्योभिधानेरसग्रने। कामनिमित्तकार्पण्यन उदासीनेनमयेदत्त
यते यदितेमत्प्राणप्राप्तयेनहितांस्मानहिंसनवधेमर्मागद्रदिलप्रयेनेप्राणाः पावनीकारतायहयामयियत्रमहतेवनस्प्रतिकाराधप्राणानेवयद्यक्रामिनववकवेदे
वमयात् कामकृतनहृणातयावाप्राणाञ्चवमि नमहर्येमिनिपतोनमेनेभ्योभीतिः नापिकार्पण्येकिंत उदासीनपवाहंब्रवीमि नवहिनेवप्राणान्सजामीत्यर्थः १२५
ववग्रकनलेमन्दनाभूकैनेसावंदभीसेनलोष क्रिशिवाग्रजन्मन हतोवंमतसमधिकग्रीवमेनोहितेः कोकितप्राहृविव १२६ माभैमीसवेनसितेहतेनलोनिष्ठिता।
तदान्तगशंनिर्दावनमाननलप्राप्रनाप्रपायाविरेहणापरग्रहपसेवादशंकयानिदानेनेपपिग्रमोचेमर्थः कीदृशीनदानलानानवेलायोसतीवुआपतिवनाभावे
नध्रुवंदेवहृतगाहिमनोहिनिश्चयेननिर्देनी पतिव्रतास्पहंदेवहृतोमनोमवेयायमितिनिर्दितीमर्थः १२७ हेमनमथमनोजन्मनोभवतः संसारिणांमनपर्वपनानम
विवाधिकार्पस्नमावधांग्रराकृतोननापः नपिपार्श्विवियहे १२८ उदासितेनेर्यमयेदग्रयतेभिधानतेभ्यः समरतानवानवा हितेपरिस्मा
न्मदस्नयपेननेनदानवधेमगाशुदिलप्रये १२९ हतोविनेनेषपमन्यनामतेविदभनन्माभप्रामृतलासमा हतोरपिश्रीः शिशिरानज
न्मनः पिकसैरेलीववकिंवैरेर्यया १३० नतेनदावेमननमापायेनिमेहृणांविगानेचग्रमोवभीमजा नगुममानाहिमनोधुनेनदामती।
पियादेवनहतपाविसा १३१ मनोभुवःतेभविनोमनः पितानिमज्जयमेनमितनलजमे शववदिमननकयादयेतिमासितामतीम
मयनिदिनीपिया १३२ समतनमिमेवतदेगवर्णानानसाविवेशानन्मसुमदिमभूत् नदाकदेवनदवाणितामभिंगुदसाणः पाहविह
पेतिमजयनतजमे समकाशः हयाममनवकयामदिः शेशे पितरः ग्रहेपालोकान्मानीतिकपाग्रमुदिमवेपिहतिमनमामनमर्थनिदि (धैमागतेः १३३॥
मीमतीमाख्यिताः सतीपतिव्रताबा १३४ मेमाभ्रगवर्णानोमोक्रमार्यसोगेपादियगणेनशर्वेपप्रमिमेवसामामाकारेगाभूत्सावर्णानाविषेपादिशेषोयादेनेननम
धेकनमहितिनाभूत् ग्रवपवनमषेकनमदिमाकोदस्यादिमनवयः नदा शाकोदयोवानदानम्मिमसयेवा शानेदवाध्यमवधौकालेविकासमासेः फलकैः
ननज्ञसमंकरेवमिमवर्णाः प्रवकितांगमकदेवनसतात् कदेवेववर्णसेववकिमनोतिदर्शमणाः याहषीमाह शानेदवाप्यरितापलाकिताचनातेमर्थः
मयेवनलाममभिमुखीकृत्यपदिलपितः ग्रमीनलः नरिदेविलपितेविकार्यमयातानमात्मानमाह ग्रहमनयायातः ननकिमिमहेनकयायामीमात्मानेकचिन्ना १९
२॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै.
टी.न.
१०९
109

नवसारस्येनेतिरम्यरंभयाभ्रांतिमसौनलः प्रमात् वेदितवान् योग्रेतःकर्मणि विधाषाज्ञायेणनाशा(?)तिसितोलक कीदृशः सेनभाषितः सोद्भुमस्यविभ्रमार्थ(?)विलासानां
कमोयेनसः श्रांतेनमयामनामकीर्तितेनत्वनयाज्ञानमिति स्वर्थांतिवर्णनव्याजेनज्ञापयतिसेत्यर्थः मद्भिलाषननिनावेगभरभ्रांतेनानेनस्वनायेऽ(?)मितितावामोमे।
मेततोषेतिभावः १८० ततःपरंनलेनातेसनितलजवतीसाभैमीनलेयमकेनाशाकव घनोयनपवसंमुखेतनलनितेज्ञावभाषेयुरः शर्ववा तेनसंमुखेसंभाषणेनैवल।
ज्ञापापृष्टामरसिमनः १८१ साभैमीयदायपिवार्थोपिदासंसकेतेक्रमाबावमापितयावलितानतापीमर्थः साक्षात्कर्णापियापनलापअनंदातेनशक्यकः नदासवी
पवविहसतेनतमब्रवीत् किमितिरहानीलतमियालजयामूकीभवता १८२ विज्ञतिविलसतेनपदयोःपदभूतानकंपवांदाहृयेविननतीशयं भैमीयान्नगाहनला।

मयेवमेवाञ्जनलेयनलापियन्तमाहसंवुदमिदंविमस्यनत् श्रमाविनिधांतिममादमहस्तः सभाषितसोद्भुमविभ्रमक्रमः ८० विदर्भराज
प्रभवानतःपरंत्रपामावीवक्रमलेनमानले प्रुरःस्थवेभिमुखविपदत्रपामम जनेनैवमहाइहेदिय: ८१ यदापवार्योपिनदोतमुनरेशयां।
कमुयोःश्रवसिप्रियायमा विहस्यसाचेवतमब्रवीनदाहियाधुनासौनपनाभवत्रिया ८२ पदातियेयोतिविलसनेस्वयंविनततीलोचा।
ननिर्ऋणनियं नगाहयांसेवमुखेमममयाममनवाणापनिशप्तिशामनो ८३ प्रसंशयेमहृयिदंसपवमोयशेमनत्वहिरहामसंशयाय्
कवेदवेशमवनेसमहृयारयोमनासंभविनीभवादृशो १८४ जितस्वयास्यनविदुःस्मरःश्रियाःकृतयनिज्ञोमममतोवयेकुतः नवेति।
कृत्वायदिननितेमयानमावसेकलपराःकिलामराः ८५ निजांमुनिदंदयमदंगभमसभिमुखफविपुवोंकनिलोकनोंमहेजा हदामतो।

गमासर्वमिमर्थः सैवकामोपनिष्कामदेवरहस्यंमममुखामयाश्रूयतां १८२ नदियामायामयाणांसंदेहोमोसदंयोनिश्चितेनपिविषयेनमेवेदयत् भोःसेमवंशभूष
णनाकुसंभविनी मद्दिरहदुःखापरिज्ञानादेवतंमामियंतेकालेनसंभावितवान् इत्यर्थः वेदवेशनतेसौमननयाननाय १८० इयामुखेनविधुर्जितःकांमामरसंजितःतो
स्मरंवृंशेकुतःवधेममकृतयतितावोपरिपंथिनेतापरिमरूपनिरागसोममवपेकुतःकृतयतितानवनिकृतानवेयमितिकृतामममवधेयदिकृतयतितोऽस्तानातवहिंमयिजि
नेयतादेवाविफलसंकलमधारिणानभवेति किलेतिनियसिद्धोनवाहमितियन्नभ्यासंकुसितं नमपतंभविष्यतीतितिनमिमर्थः १८५ वेदःमरपिमभसीकृतमदंग
भपितेःकृत्वाकलेकोपेवनेयर्थमिलति भस्मनादिदयेणादेकानिकायदोषतेस्सतेनयमर्थः नावतापिकलंकोमाजेनमात्रेणापिविधस्तेभुवनोकिंयास्यतिपतःसव

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

देवि येति शेषः यमनोभवस्य वाणां केदर्पायदे हि प्रकञ्जसमवाणः सकामस्तु कोमां रितस्य शुद्धं त्वदेकचिन्ता पाणां विश्वनमेव भूत्वा तेकामेत्वणं वेञ्जयामि मयोगयार
श्रीनेनार्थासना यस्मनायने नाहं शेत्वमते तन्मम सभूयोपित्वकर्ममिति तिध्यानेन ४७ वेदय मित्तुत यादेवो शंशब्द्यः किं नाद्दियते रमनवाह्वेदोपदिदेवानां गणा
गायति ततस्तनक्रतिगानेन न च चरणमग्रसनन स्म किंस्मात् नकिंचित् नलेकतनमञ्जनेजेनैरस्त्वयम्नत्वे तत्त्वने अमुदतीसंनोपवतीकरापिन भवति हि देवदमसि
हत्वपि देवश्वमेनादरः रमर्थः ४८ वंकया मह्यिष्ये कयापि पाभवानि शुध्यनधियमाणम्नथायाति यद्दानतिशमिध्न्. शुनवद्यानेपारणोच शुमस्यामर
णाभावे ममाभिप्रायेयमन्मतेनुत्ततां मिहेजीवादधिकं कामित् आग्रहमिमिनमकमाणतया ह्देकिकोत्वमेवकोगतिर्येस्मामाजीवाभ्यधिकः त्वमेवेको यमास्तामी

यमीरदत्वस्वशरां मनोभुवे सहेतमांतैश्च्युतकामसमायुधः त्वदेकचिंतारमसंविश्वचनीवमेवभूत्वारणावञ्जयामिते ४७ कृतिःस्वराणांगुण
गायनीयदि तदेचित्रमयसनननक्किंततः लवेरवरस्मृतास्त्वेः त्वनमोत्वतेनाभवेतकुमुद्वती ४८ कयास्व शिष्येवरमयुनधियेम
मावगेताशितभावममया त्वदर्थयुक्तासततयोगुनायमाम्भनीहिणोवाभ्यधिकत्वदेकिकाम् ४९ मदेदेदेते रपिरत्वणाभयापरथिमा
पारणामस्वभुक्ते मन्नवाणादपिमाभरत्वनःततनःशरवकोर्णितस्तव ५० नवासिमांचानकमप्युपेत्तमेयथामरेहामसयोरवात्
स्मरम् श्वेवह्दिवेशलमनेगमंगनेस्वकोऽस्कारममधोत्साविह्विमः ५१ त्वयोत्वचावोवपुशशरेवपेःविंधेयमनेजनमात्मतेजसः रणे
रणोधिवतनःलिसत्वलकमात्करीषतुमकोऽस्मेऽस्ले ५२ समायतापसत्ववाकिपानयंस्वपेवराणमनुकंपयामपि गिरापिवसेतिम।
दपीजानीहि ५४ वस्नुदपिमयादस्वाणायदर्थियशरणागतेश्रमाधाराणामस्वभूतोऽस्नेश्रममयाहा (त्वेश्वनर्पणाहिदं नदेवाश्रवलत्नयैवते ५३ ॥
णाद्पिमामरस्तेनोवकीर्णितोभमन्नतमनव नहूनश्रुद्धेः ततम् कृतमिति पाठांतरे केदर्पवाणांमामरस्त्वनःभोनत्वनवेमत्वपः ५० शुद्धंनवात्वत्संवेधिनीनानास्मि
यादेवेस्यरंमांचानकेहंतारमपिशुमयाइतिगौरवाद्रपेह्नसेनाथुपेत्वामाह शुणभोः नमनेनगवेशलेजानीहियनःसस्वकोऽस्कारममसंतसमस्ताहि नजस्नत्सयेगीवयेयम
इति शुनेगोपिवेशलः रमर्थः वेशलापिकोऽस्कारोभवति ५१ शवेस्वसेस्वलेपववपत्तोविदद्भिः रामतेनसः मवधनेकर्तव्ये नयाहिमयमेरणोच्चत्तनाभिः रमात्करीषमंपतुम
कोन्वनोचमंऽस्लेत्वणाधिहिनसिभस्मीकरोनीमर्थः स्वदिदिमिदिमायाम शुतोहीनतयाव्यक्षणनाकामयसनकर्तव्येसर्थः ५२ स्वयेद्वाणीनेरतिस्वयेवरातस्मः ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै.
टी.न.
५९
११०

मपिपदत्तुकेपतात्कृपानवायेदेवेषु परायः किमनायत्तेषुनर्पाणोरेवामेलहरिलिप्यैनेवेदेहमाकरवानिमिनमाणोवावाविनवसंतिकिंपुनर्मनेमेसमर्थः ५३ नेपिदेवास्लवत्रंस्वयंवरेत्र
नेत नानेवम्रसाध्यमयानवरिष्यसेसर्वथातानपिदयानस्पृशेहितिनकिंतस्पृशेदेव यतनेपिदेवास्लावत्कंदर्पोत्र नमेवववान ५भावपिभवेतोनिष्कृपोतनत्कृपावेतपवेसमर्थः ५४
८ इमधुनाकमेणानयोभिम्याविद्रुगतेपिनपिदृष्टेसतिस्मरलतायाः संबंधेनस्मरलताःसंदेहपार्थरूपयाष्टेतीककामोपनिषदावाकृतापदेपदेवचनेवचनेस्थानेस्थानेवपीनरूपमथ
हीपवती हीपोत्रियामेतरीयंपदंजवोरितासदमिममरः मधुमाधरूसायंयम्रवतिनामस्मरवामभूमलिका नमासंबंधिमारयंमधुनस्मसारस्लसमसारणीरूपा खलनरी ५५ कामः
नत्संबंधीवंमलःदृक्कूरो श्रसमेतात लालिप्रादलेरलिवेज्ञलः विषमविशिरवोभवतिविषमामीयंनेशनिविषमाः विशिखायस्मेति यतोनस्पृश्यतेनहस्पृश्यतेप्रुंगत्वात वेज्ञलोपिस्
शीनस्पर्शनयोग्योनभवतिनत्वपिसतिस्लभिपातिमोंगुलीकः किंत्वेनगरनिष्यायोमः वेज्ञलापियस्मभवतिनदयेनंगलिक्रिजनीनिलोकरीति: नत्संबंधिवानाम्मसनपिविषये

व्रजेत्तेनापिवरंस्वयंवरेयस्मापतानेवमयावरिष्यसे नसर्वथातानपिनस्पृशेदधानतेनापिनावमदनःस्वमेववा ५६ इतीयमालेख्यगतेपि
वीक्षितेनपिस्मरत्रीः समस्मयानया पदेपदेमोनमयानरोपिणिप्रवर्तिता सारथ मारमारणी ५५ वेज्ञलस्लेविषमविशिखैः स्पृश्यतेद्यपते
न खेलानेगःनपिनिजभियः किंत्वकृतांगुलीकः कृतापिंत्रमधुमपिवनस्थानमेतक्षरितामसाषोः प्राणान्हर्तिहर्तिः नदृष्टोनोन्नघेलो ५९
प्रथभीमभुवंवरहाभिर्हितानननमोलिरपत्रपयासरिजा प्रमैरस्महरागनसमाजगतिजगतीपतिरश्मयगमघयो ५७ खलसाः प्रिय
मामप्युदरपियोधराःमजेमारयानमोनस्त्रकपोलपालिपुलकैर्वनलनीरसाः वनारःस्मरशरःस्मरार्तिभिरभूत्तापित्सापाडुलपा ननसा
(कृपयापिवितैवविधिनापासित्रियामाकृता ५८॥
खिमांगुलयोयसतज्ञावेनकथंत्वकृतेशरःमोहंप्रमेघुशरःमोहंकरोतिवेनगलोप्यस्मेषुशरोमेवेतिस्वस्वा
खिमांगुलयोयसतज्ञावेनकथंत्वकृतेशरःमोहंप्रमेघुशरःमोहंकरोतिवेज्ञलोप्यस्मेषुशरोमेवेतिसत्या लिवास्रगुलयोयसतज्ञावेनकथंत्वकृतेशर:मोहंप्रमेघुशर:मोहंकरोतिवेज्ञलोप्यस्मेषुशरोमेवेतिसत्या करणामासायाणेप्राणान्हर्तिवेज्ञलोपिवनेचरम्माधिकप्राणान्हरति ननदीयपयोरिशः सेवेतामिव
मिकृतेखिमांगुलिरिवभवति वनस्थानमध्येवसंतमित्रेकृत्वासखोभैम्याश्रुतकरणामासाधयोप्राणान्हर्तिवेज्ञलोपिवनेचरमाधिकप्राणान्हरति ननदीयपयोरिशः सेवेतामिव
पालेभः ५६ प्रथस्ववरणकृतानलयानप्रतिमाः सत्यःपकांतेभैम्योवाभिहितास्वसंवंपिनीरवैः सहराजसमाजगतिंराजसभासमागममंगीकृतमघयो ५७ खःप्रियंमामनस
कमतेः नयाहृतरंगस्थलतरोमोवैकृतावेतसपुकाम्रसरणोधाराःप्रवाहोवेणोपुलकैःनम्पाभेम्याःस्वपपितमशक्मास्मोपकाराः स्मरपीडाभिःकृत्वावदाहःमा हरापभूत मद्विषेत
पमितिवितिमहाराजात्मकायोमोव ननाहेतोसस्मोभैम्याकृपयासमलापिपात्रिर्विधिनात्रियामाकृताः त्रयोयामायस्याः साप्रयोनयोपनसपुत्रहेपुदिनपयवरुरात्रियामेतिदीर्घकामी ५८॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नगतमपतिनलः इह भैमीसमीपे जाते तदालिन्दे समत्वान्महतत्नमसकवस्वरूपमितिहादिदृगतस्तंसंबोध्य यथाभवति तथा वाशीष्ठं समस्तमाकथयत् तत्कार्यसिद्धेः सतोषप्रहिमे सुलेख्यमास्तत्रेनभूत्वे
माएगानीनसमीपेत्रिभु कीर्तीषेभुवनानासमाहारः त्रिभुवनं पात्रादिभिः प्रतिषेधो वक्तव्यः इति नीबभावः तत्र ये जनास्तेषां यावद्भूते यावन्नाववश्यमाकल्पेयावो दृग्मोयावद्भूते
यावदवधारणे इति अव्ययीभावः तस्य भैमी हूनो तस्य हूतानन्म्यान्य कारणं प्रकारे कार्यवार्तयोः तस्य पालाकरणे कृति तो विद्वांसलेप १५९ इति समुद्रवर्णनान्व काव्यारम्भे रहार
कवेः ग्रथितेरर्थंधरसीनत् समासः ऊर्ध्वारम्भोरसः इतिपरस्मैपदं यमस्यमनसंप्रसङ्केतोवीदृशुभगमप्रशेषाधमालानवरम् १६० यस्मासनविलिंगदिति निपतिसततमाराधितावि: स्वयंभः
पानिवैसैकमीमांसकविनम्रहर्षिनालमायचमानायेविपारएषयोगोकत्वयतिक्रमयमनकृतीदीपिकायां सर्गोयंतः यस्तर्गः विरमितवमः वाहनीमाननितोभूत् कस्मीरांवा।
सतिसतिकैसेकयथयथाधिये वैकुंठकंठेनानीतः प्रबंधोनैषधाभिधः इतिश्रीनैषधटीकायां महाकाव्ये नवमसर्गः समाप्तः ९ ॐ यथानन्तकुमाराः येषुकन्याप्रभुः यथानोहृ

तदखिलमिह भूते भूतगेमानजगामाः पतिरभिलपतिस्मस्वान्महत्तत्वतत्त्वे त्रिभुवनजनयावत्तुंगमहूर्तोतमालानकतिभुविरतनेदपिहारि
ध्वहाक् १५९ श्रीहर्षं कविराजराजिमुकुटालंकारहीरः सुतं श्रीहीरः सुषुवे जितेंद्रियचयं मामल्लदेवी च यं तस्यार्णववर्णनस्तनवमत
स्वबरंसी महाकाव्ये चारुणि नैषधीयचरिते सर्गो निसर्गोज्ज्वलः १६० इतिश्रीनैषधीयमहाकाव्ये नवमः सर्गः ९ रथैरथायः कलनाकुमा।
गाः शास्त्रेष्ठशाखेष्ठवरस्वपाराः स्वयंवरं शेवरवैरिकायमुद्रः प्रियश्रीजितयतराजः १ नाभूदभूमिः स्मरसायकानांनामीदृशीनाकलनः
कुमारः नासादपंथाथ धराणेः कोणापि विज्ञेभुराततायुगपदूनतस्त २ योपौर्वमनर्हिदेयनोवरोनेवीरैनहैं: प्रमभेनहेते इक्षेपरेस्तानतोस्म
मैः स्वमासेपाः कन्नभोवभव ३

स्रागताः तत्रवाहतोतेरथ्रुषादिभसन्नपिरयणहृणंमावुहतवाहेभरयतामभ्यर्हितत्वाद्दारातेरथितानिरथितादिभ्रशाखिमत्कोपना
यवा श्रापुरितियाप्रापणेश्रुः सर्वैः लब् कोहयफकृतीनोः तयाकुमारास्तरुणाः श्रविवाहितस्मतयाशस्तेषामेव प्रवयाममीमानस्तयाप्येवरंवेदिताः कामस्यकायव्यूहस्यशरीरस्यमूर्
सेवश्रीयंपांरसाः कामस्यशरीरव्यूहसंपत शोवरेलैरिपरमोतितमायाविततानयाश्रियानितोयतराह कुवेरोपेस्तेनाटसाः वरोचिताशुणाः सर्वेपिवर्णितः यत्रकैकमावरयतेरथ
मानाविवेत्पिताष्कते वांयवाः कलमितेतिमहत्तावस्मितेरेगनाइति २ कोपिकामवाणानामभूमिरविषयोनजातः सर्वोपिकामपरवशोजातइमर्थः तथाकुतीनः कोपिकुमारः स्वयंवरम
गंतानाभवत् श्रपितुसर्वेपिगंतारातेसमूहेषुयुगपदूनमसत्सुभुवोलेपापिश्रमार्गनोनाभूत् सर्वोपिभूदेशोमार्गपवजातइत्यर्थः २ पेत्रपाहिभिरहोः तेवरीतमागताः श्रनहीश्च।

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै॰ टी॰ द॰ ।।।

वीरावलारवैमागताः प्रवीरा स्वस्वमागताः इष्टमप्यनर्हास्तोस्वर्गेप्यकुंठासेविनमागताः इतिपर्वदेशैवस्याप्यागतैः स्वमात्रपोपाः ककुभोनानाः स्वयमेवप्रियानानपूर्वनस्तनयमातोकारमर्थः १ भु
वोनवंसीतांभेभोमुदिस्पदिशिभवैर्दिशोमेस्मवैर्जनैः पस्यानेक्रनेमानिदिपोमदेयाः स्वलितमतिनलेतेननामेधायंशाणापामस्त्वायेनपामुर्लिपीडनतोविशमंकृत्वावस्थान
मापः ४ दिकीर्णामिलिताश्चयोभाग्ययथा कृमापः नयाराजपथाः सेसेःसेकीर्णाग्रासन् योरभजातत्रराजसमूहेस्वयंवरेचाग्रभवितेशापमसैभेमीलक्ष्मीमिवमेने ५ कम्पनस्पः
अग्रेसितैर्नदैपरुदमागैः हृष्टभागवतिभिः प्रेयमाणाग्रेयस्यमप्पिपदाभिषेकेस्याप्यान्मानमासिद्धार्थमतिर्हन्तदमयंतीमामिलक्षणकार्यमस्मतेस्म मतमापन्नात सिद्धा
र्थोबुद्धमर्पपोसिद्धार्थपदेभिषिक्तोपि असिद्धार्थइतिविरोधाभासः मार्गेषानस्मानतयावनीमतनयासमेस्मेहृष्टसेवानयोः निस्तानकारस्मसंयोगाघेराकोधानोपिस्मतर
तिनेव प्रर्वस्वमनुगतः अत्रस्वः नसमावस्मानस्कोपरिपादग्रान्तस्वंवगेषिमसोवितीतिवत् नस्माग्रनिकमणाग्रमामार्थेर्नविलंभभाजेनगताकुंडिनपुरषनाः अग्रकेपरिक

लोकैरशेषैरवनेःश्रियेनामुहिस्यदिक्षेर्विहितैर्मयाणि स्वषतिनतनत्ननयंशणार्तिविश्वोतिपायःककुभोविभागे ५ तलेयथेयर्वैनितर्विकीर्णा
सैमैस्तथाराजपथावभूवुः भैमीमलक्ष्मीमिवतममेनेयःमापभूभृद्विदेशरत्नात् ६ स्पःपुरस्पैःपतिरुद्ववर्मापश्चात्रैनेकस्मननयमानः
पेत्रस्पसिद्धार्थपदाभिषेकंलब्धापसिद्धार्थममस्ततेस्व ७ गतेपथिस्मनतयातुस्वैर्वविलंबनाशक्तिविलंभभाजो आह्वानवेशामिवको
टिकैपेदैर्विदर्भेद्रपुरीपताकाः ८ मागभूपकार्कोटकप्रावकर्षसकेवलेनागबलेपदस्थैः अवलेनकुंडिनमामिताननहासकेस्राषनरोनुग
कत् ८॥

गणकेशां दकरिवयमोभ्वनमितरसागवेहपाहरस्पमाकाम्यतिवहनननमप्यवर्तिनेव ७ अटनीमटकः कर्कः सिनोषः एष॥ स्पारीस्थितः कर्कवनननसमर्थः
षेनोचरमर्थः समागभूयातेसरोभूत्वा गतेभूमोकुंडिनपुरप्रस्थारिपत्सकेवलेसमवारसातक्रकेगेपिकमल॥ शावरेपिचकेवलः नागबलेहस्तिवलमावकर्षः नहलमपतरः
अस्लोषः वसोहाखर्षंभ्येषनत्रुदइतिनवमनयः अस्वेसगकोवहूनटभोशर्षाषनगवेसरः इतिपस्मसिद्धिः अनुगकत् स्वैर्वहस्तिनः ननोषानतः परानपइतिसोनाशीतिः य
मनवलतिनगामाग्रग्रसगाभूतावालयेतिदि अथवकार्कोटकः ममविशेषः अवस्मेगभूतावाप्तकेनागेदस्पयस्मकेवलेकेवलः सर्पविशेषः नपुकेनागबलेसर्पः बलेप्रवक्ता
लेपनालेकुंडिनपरिमाणामित्रेरुसकर्षः नस्मपबले अषनरः सपविशषप्रवगक्वदितिभूमोपर्णोबलेपनातेवाप्तकेवलेवबालेमर्थः वाप्तकिदितिपादेवातकिमाषतर
मात्रगकदितिमर्थः अथःस्वरूपयोराजीतिलिस्माहितिममरः ८ ॥ ॥ रामजी ॥ ॥

प्रागहन्यस्मिन्नास्तुयिनैः रूपांसुभिः पांडुरिता दिग्वधूर्नो गुरुवश्रीः स मिषकृतपरिमाणगवक्षोविविक्तरूपेण स्पष्टमावध्ने लोके भ्रशंतिशोषः पतितविषयाः पतिव्रता भूमगण्पोऽहिमवेति ६
भैम्यास्वगुणेन सौंदर्येण रत्नावा शाकृष्टैविवर्णशोषमोविवर्ण रूपा। मैते स्वतनुभिः शविदिङ्नयेषैर्भैमीविवाहरागान्स्ववलितम् प्रमैर्दिग्गीषौर्नेतयहुनूकमेणावसति ७ भीमसु
तोरितसमैमैर्वंदरहे विशानिकरहः प्रशोषमे दितिनिणन्तमुरेरत्नोगात समानेकर्षविशत ततोहतोस्तप्रगुरोयातपानोदिकतिः निरतिः कदाविदपि पातमुपमेन वके ८
भैम्यानेत्रकमलनिर्जितेन सुगौ भैम्याम सः पुलीनेयतोहेनोः कर्णेनयथा कतेनतनारनो मृगवाहनो मालक भैम्याविवाहार्थविदर्भान्ग गाम ९ तन्नमवेशकामः स्वप्रेन
नाथिविने यनेन गुणेमनशैर्याद्रौ किंतमसवकः कामः सौंदर्येपवतामर्षवान् स्तनः स्वकीयायकेता सानामसवशैलः तमेतितकृतस्कृत्मितवेरवपूर्वनेदशः कुवेरः तोखित

प्रागहन्युदीस्वपृथुमुमैर्भूरेणुभिः पांडुरिता पुरवश्रीः विमृहभावहद्विदर्भनो रूपेप पतिमागदशानुरूपं ६ प्राविक्षोदेरपरः शिवाबा
नाशीनि नाथैः कृतमोचनर्भिः भैमेवववहासगुणेन रूपेपतनहाहरमानशोषैः ७ मैत्रैः पुरे भीमसुतो दितमनहद्दरहेविशानिकरहः
प्रशोषमेदितविगतनानपातेततोजातनपातपानः ८ कर्णेपाशकाभिपुदेनभैम्यामृगेमृगीभोहरनिर्जितेयन भैम्याविवाहाय य।
यो विदर्भानलहाहतमस्तेतनगोपवाह ९ जातोनविसेनगुणेनकामः सौंदर्यपवगणाव स वामः स्वकमशैलेतिनकृतमसवैरसायमगा
मन्वितराजकुवेर १० भैमीविवाहेमहतेसकस्मादर्पनत्र पातितशस्मगौरी नेनाग्रजेमा विदर्भविदर्भेनीशानयानापतयोनराघ ११
स्वयंवरं भीमनरेन्द्रजायाहिशः पतिनेमविवेशशोषः यथोतभारेविनिवेषकस्मिन दहिमरीमासमदिशलिकोमः १२ यथौविमसपोर्ध्वदि।
शापतितः स्वयंवरं वीक्षितपर्मशास्त्रः ॥
तीमार्गेश्लेशंशलिनागत वत्पकसवेलडिमस्त्रियोमतरस्त्रापितिरुद्रः कवेवराणपुत्रतरहयलोपमागाविपर्यये
दीरः श्रविमयोगः समभामेनिवत् १३ यागौरी रंपास्पार्थनतुः साई शाम्भैर्भैमीविवाहेकयेसहतेस्मतेनहेननाविदर्भेदेशानगकृमाः तथागौर्याशिवगमनाय विज्ञोश्रवहिदयेशारी
रम्यायेप्रचलति प्रर्थकथेयाभिनितामयोर्षः पूर्वतनुविनिसमोशाकमोतत्रसकलपुष्पवोर्षसमेशाकस्ममरः १४ दिशः प्रयोदिशः स्वामी शेषः वेदभ्याः स्वयंवरंनमविवेश
तयहृतः सशोषः कस्मिभारंनितिपप्रयातयोषादयः सर्पोकोनामममहीमासहिः पाताले सर्पादमस्याममत्रवितहादहितिलकम् सहनशील: भयोमहतेवतिमासहिःसास।
हिवावरिवावर्तिपाः पतिप्रभृतपरकोरांतनिपातिता: १५ ऊर्ध्वदिशः पतिर्ब्रह्मापर्यालोवितपर्मशास्त्रोनपवधर्मननविचार्य भैम्याः स्वयंवरंनययोऽकृत: स्माह ॥ ॐ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै०
टी० द०
१०
११२
११

पितामहेन विवाहे लोके लोकाचारेकवलेति ख्यातिभुवे देवा कृष्णन: लोकपाल विकल्प इत्यर्थः पितामहो ब्रह्मा पितुः पिता च १६ नेत्रं इत्यादि दिक्पालान् भैमी निरस्तमात्मानं हती
श्रुत्वा निश्चयेन तावद्राजसभामाजग्मुः किं कृत्वा चिन्तमापंभैमी निरामननमिति नामसंदेहवतानेश्रुत्वैदौ च विस्तार्यसंदेमापंश्रुनेन श्रुत्वेमापंमतिन नापतद्धिनयमात्मनेन चिन्त।
मापिमापश्चकाशितमिति भाव: १७ नलधर्मामापिभैमी करा विदस्माद्वृणोतीति शेषितायां किं विदग्धशिष्टा शुश्राव यस्मात्साकिंविदग्धशिष्टामनोरथेत्यर्थः चलतो रोचपवापमसमु
दायस्य वत इष्यो सामहेतुरीत्वा वनष्टयी केनविरसमन्नूपावनदली जाता: मायानलत्वे धृतवनोमर्थः १८ श्रुतसमभवित्वेनतद्वित्वेनलीभवित्वेपयासंज्ञवत्वेनाश्छेनाहं नत्ववदते
नवेनिष्टछेनपश्चाद्दृष्टेन परस्परेणानसमनलस्यदैनसिद्धिर्हि तीयत यासिद्धिः नलस्यतसतेनिपावत नात्मननावनविदेपाठांतरेनत्वसाम्यसिद्धिनेनत्वलना प्रसिद्धैर्वा नुमनेश्य
धीः यतोनेसर्गिकाहत्वन: स्वरूपमेवत्वगुमदेवभवनविक्तितरोऽभवन्तीमर्थः १९ नरेवाः शंगाचहमेवशुत्वेश्रुनः श्रुतविदश्श्रुनःश्रुनपिनिदंपद्यश्रुत्वेविदश्शुःश्रुत्वेवद्रपपयोस्त

यलोकलोकेऽस्मिश्रुतावामसमेविवाहः कपितामहेन १६ भैमीनिरस्तं तमवेमहती श्रुत्वाकिलेदंमश्रुत्वादिगीशाः संदेहमुर्वैहोचविनममा
पंवितमस्तेन राजसमाजमीयुः १७ नलभ्रमेणापिहृणोति नेभैमीकराविदस्मानितिशेषितायां श्रुत्त्मेहेदंदिवत्वष्टयोसाचवन्नेलीकं विदली
करूपा १८ मयमतां तद्विवेत्तरयाणांश्टेनदृष्टेनपरस्परेण तैर्हृतसिद्धिर्नवनाननमेने स्वाभाविकानत्तद्विमममदेव १९ शंगाद्रमासंवि
दध्रुः श्रुनस्तेश्रुनमुर्विवकरातिरमज्ञम् स्ववक्रमादर्शनलेयदर्श्यदृशैवभेजनेनतथातिमेजु २० तेषांनराणांलघुनीश्वराणां श्रियेतिजा।
मेननलाननीयां नालेनरीतेश्रुनरुक्तिदोषेवहिष्टेवालानामनलानमहम् २१ प्रियावियोगानकथितातकिमेलाम्बेदाश्वराहृश्यपोहि।
(तोते ध्यानाश्रमसोरमेदनाद्दहीतैर्नलानुकल्परचयतिनुस्म २२ ॥

तेऽकृतवंतइत्यर्थः श्रुयदर्पणेनश्रुत्वेदृष्टादृष्टानयानलश्रुत्वेवमातिरम्पवभं
जनःइत्यौक्तश्रुत्वेभंगकृत्ते २० तदानलरूपनिर्माणावसरेनलाननसंवेधिनीलक्ष्मीयासमसमर्थानांतेषांवदिष्टैत्वानां देवानामपिश्रुत्वानोवानलाननत्वेनलश्रुत्वे
रहिसे श्रुतिर्मिश्रुत्वेचश्रुनरुक्तिदोषेनरीत्ते नात्मभूत् सर्वमेववहिष्टत्वन्नादनलाननेनसिद्धेश्रुनरन्नाननमितिशब्दकलाश्रुनरुक्तिदोषः २१ तेस्वनलानुकल्पेऽश्न
श्रुत्वेसदपेयकरितिसारश्येनसहनमिति तत्रोत्याप्तेवितर्कश्रुत्वेनकविकल्पनेन प्रियायाःवैरूपवियोगेकथितादेवानम्रूपवधाद्हीतैःस्मरैः किंवाग्रहेणराङ्गणापंवि
लाम्बेदाहाहरनेशानलेनध्यानाश्रमसरहाद्हीतैः श्रुत्वसदृशः प्रतिनिधिरनुकल्पः मुख्यः स्यान्प्रथमः कल्पोनुकल्पस्तुततोधमः इत्यमरः पाठांतरेऽत्रइतिसर्वत्रविकल्पः
श्रमरचापिवस्तुनोमारग्रहणेकायोयेनापीडनमयैध्यानेवेश्रुपापाः यथाकायेनकर्तृरादेः पीडनेनतिलादेः यमनाद्स्वर्णादेरिति २२ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नलच्छाने नैषधे सद्रूपं दृष्ट्वा तं विशेषं भैमी पश्यति इति निश्चलाभेम्यः प्रमाणानीतवान् हिमांशानपि सर्पोकारयिता तेभ्यो देवेभ्यः सकाशान्तस्य नलस्य परिमाणं भैम्या आवयोरहङ्कारो रमतेर
भ्यामिति कर्मत्वं हिमांशानिति २१ नलस्यकांमाशनिनिधिर्भिषं माये घ्नतुर्धिरपि समासभा नतेविनाशिवाभूत् कोटशीघो: पातितान्ते समभामाशृहाति योसतिवनमिदेवत्रुमेषु
का: प्रत्येषु मनसोभिनानां शब्दानां प्रभञ्जनः फणिर्निषमकं २६ ईशानेकारवोसकिः स्वतपवषेत: स्वनह रमक्षितलेपनेबकंगोरदेहं यस्य यद्वा: स्वाभूषाभूतस्य भक्षितसलेपनबके
देहः शविवा फणीन्द्रस्य पूरेनकथ्यमानः प्रसीदतो मोदिशाद्वा यचेरत्यो नलो विनाशे वका नाकट: कोलाहलो यस्य सः तचस्वयं वरेगागच्छत भगभूषका कोटक इति श्लोके पाता
लस्य तत्क्षणमात्रमेवो भक्तः हृदयभागमनमुकमितिनमोनरूणम् २७ स्वादिहीपादेवभूमयः नयैनेनैषेपः होपीतेभ्यः सकाशान्नलनगारत्नाणिदवायेशामेनलिंकालेनमापेकाले
कालाधनोरसनने हयोगेरतिहितो पाकेनशूनास्मरशारणन्मारुनेनूलत्ती ताकापीसमामेनाते विभूषितसर्वेणाविस्मरशरोस्त्रादिनसर्वोपिनातरमर्थ २९ रमेणमपेष्ठवनारलोन

नलस्य पश्य दिषदेनं वेषभैमीति भूयो विधिमाहतासे: सर्वो हिमांशानपि कारयिता तस्मै वनेभ्यः प्रयिमान स्त्रवे २२ सभानलश्रीषमकेर्धमापेन
लेविनाभूयतदिपरत्नै: भामोगनमावनकेवतमिदं वत्रुमेषो शिवपारिजाते २८ नयागमहास्त्र किरीटभूषाभस्मापदेहस्फुरगोरदेहः फणी
रत्नं दंपणिगयमानपसीदनीवाषुनजीविवारः २५ होपीनेरभ्यः पुटभेदनेतनत्नाणिदवायेषुरभूमिरूपे: तकालमालेभिनकेनपूना।
स्मरेषुपत्नानिलतूललीला २९ सपर्धया कृष्टिनताकनायोरमेषु दर्पेषुनिवेशनेन पियोकिरातारनयुक्ताभिरूपावरघाससानवकस्य २०
वनस्रग्दीपरिवेरपाणामेतः पुरेवासितकोतिदाबे दानेदया स्नतमातिथयी वनश्यीरत्नाणिसोविदत्ता: २८ श्रम्यागतेकृष्टिनवासव
स्यपरोतत्हमेषपितेषुनेषु जितायितपेभितलाभतिगंस्वसोपिनावापिरपेविशेषः २९ ॥ नयामपर्पयाशनपानयाम्बडुवचनवितरणै: प्रारोणा।
तिष्यादिनाविनयायैः कर्मभिः सभीमोराजमपूर्हसमग्रपचचार प्रासेषुपक्षेषितिपाटपक्षेषु हृदेषु २० वतः सपुरीपवपरिवोपस्यतस्मिन्भूमंस्तेपववातमेनः पुरेकोटपो
वासितानिवेशिनाः कीर्तयपववदागपत्रतस्मि दानेदया स्नतमातिथयी प्रतिथिसत्कारः प्रतिषिधुसाधीकियारतिदानादिवनश्यी रत्नाणयेसोविदत्ताः केवलकिं नः स्वे श्लोके
कातिथिमेवस्तोनिगेदार्यदाशिएवद्वासमानामितिकापाठः २८ भीमस्यपस्यपरोतमाचरितेषुपिनकेवलेयमत्हृतेषुकिंनपरोत्हृतेषु पीमर्थः उपायनदानादिषुतेषुतेषु
यापारेषुश्रम्यागतेनैषेपैः साजमिष्ठेलेपितस्यलाभमविविग्नवस्तुयामेभैमीशास्त्रेवोत्सपकेतिंगविशेषः स्वसोपिनपामः प्रतिथिसत्कारानेनरंभीमेनकस्यत्पस्यकिमिश्रपि
तिपरोक्तत: शङ्कमानात्स्याः श्रासमकलवस्तनयाकिमस्माकमभिलषितमिनिविशेषेनज्ञानतेसम्प्रयपवभीमेनक्रियमाणोपुनिधिसत्कारेषुदमयंतीमहतमेववरास्पतीमयार्थ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै०
टी० ८.
११३
113

लिगेना वाग्रः सर्वसाधारणत्वामन्विचर्यायाः अथागलन्निपाठे भीमसुताभ्यागतेनात्मक्रमेण्ग्रातिथ्येतेषुतेषुपयोदहृनेनच्चपीगवयः १९ यथापसुदेगस्त्यहस्तेनमध्येयथा वाविसोढद्रेनगे
मध्येनेषधराजसमूहः अंकिनस्वरसकोऽनसमसमर्प्यितिन किंवसमसमर्थितिशंके २० नमसुरमार्गेद्वारस्ट्हाणिद्वारप्रधानदृहाणिप्रद्वपंथानः द्वाराणिच अथवापथिद्वाराणिपथी
नविपथिद्वाराणिनादृश्यनिष्टहाणिभैमीस्वयंवरविवाहोत्सवबोद्धेयवचित्रीकृतानितेषांरान्तेभूषणांकोनिभिः नभोपिकिर्मीरविरमकारि चित्रैकिर्मीरकल्माषशबलेनाम्नक
त्रुरेहमनः २१ विलासवारीरविभ्रमाः वैदग्ध्यंचतरनाभूषणानिचयेषांश्रीलेष्वांतेस्वकेपितयाप्रासीत् यथाश्रियोवाप्तमपृतांशामीणाश्चविषणावतेच वालिशः ने
वकेकेविदागतेनायकमेवत्नातबंन: २२ चलचामरसमूहैः स्वेदहितश्रीराः नयाप्रतिवस्त्रचित्रैवस्त्रनिष्ठायैः अविषमानामीलायेषांनानिगुम्भीलानिने गेणिपषोते न
पाविशालवत्रैः लावाप्रस्थानत्र्यनमस्तनः २३ यादेवारम्भेवावमन्यांचम्भिदानमाणुः २४ परस्परभाषापानुवदोपभयात संस्कृत्रिमाभिः संस्कारेणप्रकृतिश्रमयनिर्वचनेन।

श्येनेविदर्भेन्द्रसुतस्यशंकेनसमस्मैनैषतयासमाजः यथापयोराशिरगस्त्यहस्तेयथाजगद्दानवदेवसुरारेः २० पुरेपथिद्वारिगृहाणिनचवि
त्रीकृतानुत्सवबोद्धयैव नभोपिकिर्मीरमकारितेषांमहीभुजामाभरणप्रभाभिः २१ विलासवैदग्ध्यविभूषणश्रीलेष्वांतयासीमा।
विचारिकेपि श्रुताप्रियुग्मीशिशुवालिशात्वेयथागतेनायकमेवकेचित २२ अस्वेदगात्राश्चलचामरौघैरमीलनेत्राः प्रतिवस्त्रचित्रैः
अम्लानमालाविपुलानमेत्रैर्देवानदेवाश्चभिदानमेणुः २३ अन्योन्यभाषानवबोधभीतेः संस्कृत्रिमाभिर्व्यवहारवत्सु दिग्भ्यः समेतेषुनरेषु
वाग्भिः सौवर्गवर्गोननरैरचिह्निः २४ तेनचभैम्याश्चरितानिचित्रविचित्राणिपौरैः परिखेलितानि निरीक्ष्यनिस्तर्द्विवसंनिशाविवतत्तमसंभोग
कलाविलासैः २५ साविभ्रमैस्तमगतापितस्यानिशिस्वलाभस्पृहदेहदम्भः नदर्शिनाभूमिभुजापिदम्भासतीसतीश्रयतिस्मकामं २६ ॥

निष्ठनाभिर्वाग्भिर्व्यवहारवत्सु दिग्भ्यः समागतेषुनरेषुमध्येस्वर्गीयवर्गोसौवर्गोदेवानांवर्गः हारादीनांवमेनागमः ननेवाग्भिरपिनाविद्धिनत्वातः सर्वश्लोकेष्वपादिनाभेदेनभूदित्य
के वाग्भिरपिभेदेनाभूदित्युपते २४ नेन्द्रपाल्लनपुरेश्चात्सेल्ये पौरैर्लेखितानि अङ्कुतानिभैम्याश्चरित्राणिनिरीक्ष्यदिवसंनयतिस्मभैमीसमसंभोगकलाविलासैश्वनिषांनिन्ये: २५
साभैमीनयनानिशिस्वयंवरात्पूर्वेदिनरात्रौस्वमगतापितद्गतोत्स्वैमेपामोपिअपिसंभावनायां स्वलाभस्पात्मनासहरमणस्यविभ्रमंप्रीतिंविलासंमनेभ्योन्दयेभ्यायहदे ननो।
देतोर्वदम्भासतीपतिव्रतावसतीतेषामर्थिनोपातेकाममित्रांशश्रयतिस्मकामनोभर्वाकमो नायदम्भायोसात्वानसंभोगदानात्तसतीनवरंतितेस्वमेदानादात्वमपिदि।
नमित्यर्थः धमस्यप्रीतेदोनात्सतीत्वेविलासदानादात्वमितिच २६ ॥ ग्रं रामजी० सर्गः ॥ ग्रं

११

भीमस्येवेयं नयेन मनोयाणकारितैः शृंगारभंगीरसभावघटिः प्रकाशपटिः शृंगारभंगिसुरसभावघटिरितिपाठे हावकृतो भिनयो भावः नवलास्यकेविदग्धतभावः कटाक्षभुजालता

दिः तदुक्तिरित्यर्थः वैदर्भीरितिः स्वयंवरस्थानभूते जनाश्रयो मंडपः परदिने प्रमागमनदिनाद्द्वितीयदिने प्रचेतकृतः मंडपोसौ जनाश्रयः १७ विबुधाहितानामर्द्धः येन तस्ताभूषणे

रत्नं तमतंकृतेपिकामेयाकृतवुद्धिमेव नीवबुद्धिमेवकृतवान् प्रयतेन न लेनमापसभाप्रयोगाभिविवुधाहितानां यो विदग्धोपि संस्कारेयाकृतबुद्धिमकृतेनतिविरोधाभासः १८ पुनीं

तरम्याः कृतमापतुलेपनस्वीयेनन समितमनचेद्भेनलेयाम सर्गे यो भोकृताप्रकाशमनसो भयपेतिवानं सभा भुवनिमा भुवनि मनिद्राणां एवनवनाहितपदा नवानिनवताहि

तवाहितशणाचन समासः तद्विपाणां तद्विपेन रमणोऽयमर्थः नेपथ्यकुलसमस्कोतिसुगणा चरेविलिलसन्तकुगतानमाने प्रथयप्रतोगगगोरगोरूणिमायेन शयोरानचेद्भेरागा।

वासेवेदश्मे तितस्मिन् कलितांकाशशोभासभांहीसिमंतीस्यातिमंडलीभुवनतिमतिनवमकोतिः कापिगतमर्थः १९ गतेदृश्योपुष्मिन्नितेविसमपोवाहिनाकदिनिनिपथः

वैदर्भीकृतानन योपहृतैः शृंगारभंगीरसभावघटिः स्वयंवरस्थानजनाश्रयसेदिनिपरत्रालमकारिवीरैः १७ भूपाभिषेकैरपिसंस्कृतेनयं वीसा

कृतमाकृतबुद्धिमेव प्रसूनवाणाविबुधापिनाय सेनायसाशोभि समानलेन १८ धृतोगरागोकलितप्रशोभोनसिमसभाभुवनिराज

येदे गतावताल्लोणांविषयेविलेखः कृतवनदपकुलसकोतिः १९ शुभ्रुश्रयः क्षोणिभुनामयुष्मिनामर्थपर्युन्मकिनानिपथः प्रनेतरे

देतरितिप्रवोतनितांनमीक्षोकलघाटगेताः ५० मयाशरेवयथमो भुवीतिस्मयेद्वितीयः किमसावनीमम् दृष्टः स्तीयोयमितितिः।

तीयाः स्मतिकलान्मतसारिताल्तिनिडुः ५१ प्रायेविधोर्जन्मसपदभूमोदैनेपुवासौरतिवहमस्य नासमयेभूतिस्तीयनायमिति

(स्तवसैः किलमत्सरासः ५२ ॥

प्रनेतरेदेतनितप्रवोतहिलम्प्रवोयात्तमसर्थमीक्षोकलघाः कटाक्षनिपथः प्रतिसंदेशेस्मिन्मतिनासमाभिमीवरिष्यतोःतीक्ष्णी ५०

प्रवोमेघमापशेदः मश्रयमासेपकाकः प्रसोद्धितीयः किंस्मरः प्रथंकितस्तीयो दृष्टार्थनिमत्सरिशोणोरधास्त्रतिप्रजातेनतेनिनिडः किमयं वेदः मतोरहोकायेनवेलोकाससभावये

तोतिमत्सरानिडा ५१ द्वितीयः पादः हेनेहयोभाव:द्विनादिनेवदेनेतेरपेसनलः शोषगताथे ५२ इहसभायामीहशानलनस्याः कतिसतिवहवसंतीतिदृष्टेरपोमित्यानल

पत्किः दृशातितानलस्तवकोपतीतिशोषः दृष्टः प्रकृतमार्थयान्तो निश्चयोमतिदृशेन: प्रनोहवसितमसोसवरूपेनिश्चयेतिकेशमपरः दृशेनः कतोदृष्टुंतितामन्सराणामी

क्षावतो तेनसोद्वितवयः समीत्तनेरितिवत् तपाणानावा स्वसमतनायोप्रमोशाजोः परेणासहस्पर्धाकरणेन संवर्षमादनेनसमाधिः सदोषः परिहारः प्रयवापाजोः परम

धेनयामत्सराणांसमाधानेभवतिप्रः समर्थनतीवाकनियमोप्रसमायथः ५२ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै. टी. ८. ११४ ११२

गुणेन सौंदर्यगुणकृतानया पश्चिड्यासभया अहृषितस्यतस्य नलस्य नैत्वं स्वेरहृषि नरत्वं मनुष्यत्वं मरणधर्मित्वं निर्दिनेनोषनपाहृहीतं अथ यैवं नारशो देवत्वं तु केन रत्वं नयुक्तेन्निमह
योनयनत्वलत्वं खलु खलुपम्मरूपमाह केनापि गुणेन सौंदर्यादिना अनवधेमनोहराणां लोकिः पताहृक् परत्वं देवानां जातमित्यर्थः ५२ समीपेन पविष्टो सर्वेषां न समनन्ता
देवो समसमेन स्तोवदन् भवंतः अषिनोपसहिनो पूरवाः केरपश्चिमे भोकिमन भवेति पञ्चकाग्रः पयामेषां न लदर्शने विस्मयस्तयान्तस्पापियिष्याद र्थेनेन विस्मयो जातस्त्यर्थः
सनिद्यत्वाप्तिमापुरसमेघपसलेभ्यर्हितेवमन अविषपानेसमेयपोत्स्नावसमेनो नमुसमैनावसमेनेशनपाहितिप्रकृतिभावः ५४ इत्यादिस्थानामयोनंतरग्रहणेन कुलो नस्मा
दूः अमीदेवास्तेनलमीहृणवोनगुः अजवनतेमध्येकस्यापीलापामुखेजन्मनाभूत देवत्वान् अथचेलायोत्रुपपत्पागुमलिनेभूत इत्याभूवाकुमगरणस्यानुगोवाचलिना
इत्याः नवसमीपेस्थिता अदर्षकाः कामादेमेवसमः नविपनोदर्पकोमहनोयगुतेईदृशोमिनभवामः नथात्वस्तानियोगनिर्गवासः अजनासमनादप्रतोकश्चिन्नविभर्तितयावाम

इहेदृशास्सन्ति कतीमरेखे हृहेशोतिताली कनलावतीतैः अन्यापकर्षं किल मल्कृशाणाहिषः परस्पर्धनया समाधिः ५२ गुणेन केनापि मनेन
वयेदेशोनरोकिः खलनन खलनेन रूपेणानसे सदहृषितस्य सौरनेरनैयदहृषितस्य ५३ नलस्य नलोकानवदंसमसः कृपोपवेषान्सविपेम
वेशान् नोभाविलाभूः किमुदर्पक श्रमवेतिना समयना भवंतः ५४ अमीतमीहृग्नगुरवमध्येकस्यापिनो मनिरभूदिलापो अदर्पकाः सम
विपेस्थितास्तेनामसत्तोनाग्रविभर्तिकश्चित् ५५ तेभ्यपराः नः परिकलयसविप्रियाविहृरीकृतकामदेवान् अस्मिन्समानेवहृनुभ्रमंतीभेमी
किलास्मासु बहिष्यतेसौ ५६ अमामयमामतवेहृरूपसेनाधिगमश्चिनभूपभावाः नेमोपिमाशापतिना मरेहृधिक्केरमस्माहृिवुधनमस्त ५
मावावचानापिनमोऽस्तेन तेषामनाशंकितवाकुबलेन सौरत्नलाभोचितयत्नमानसेनेहिनस्मपतिभातिकिंचित् ५८॥

मनलतोनविभर्तीतिन अपितु विभर्मेव अथवा अस्मानकश्चिनानयोनसमलो विभर्तीत्यर्थः ५५ तेभ्यः उद्रुरषः प्रभृतिभ्यः परानमानुनस्तासोऽस्मसंपदातिरस्कृतमस्मान् नः निश्चित
अयवभोः सविप्रियाअस्माकं कामविहृरीकृतकामनोस्मान्देवानानीहि अमंती अटंती नलरूपधारिवस्मा सवहूत्र भेमिमतीवाभेमोबहिष्यते अस्माने रमा यण्या अन्तःस्वहृतिशेषः ५६
आत्मनेव तवेदेहरूपमधिगमनात्वामाणवलीकृतसौंदर्यः मामपूढभावा मयया म अस्माम ईप्सामहे असगति दीप्यादानेषु वर्तामहेवा असभविडमयद्यापितोहृ तत्वेहेनो रस्माक
माशापतिनामाशापतितेधिक् अथवा आशायां वाक्ययापतिनानस्मांधिक् अथवा आशयापतितं वापतितं आशामात्रेणपतितं वधिक् इदमस्माके विवुधत्वे देवत्वे वर्षि कधिम्योगहिनीया
अनाशंकितवाकुबलेयेनतेननलेन तेषांवाक् अवात्ताचितमामतिशयेनाचलाता सौरत्नलाभोचितेयत्ने शृंगारादिकरणोमस्मक मेन मतिकिंचिद्दर्पिन भोनिस्मतिवोगहिनीयाग्र

५८॥ नैषधीयकाव्ये ... १२ ६॥ ५८

तेषांनतेऽवचतेनतः किमर्थमवतानवान् उन्नोकिंनदत्तवानिमित्रेहमाह यः प्रहर्षेयेन स्पर्धया निजमहिमानं निक्षेपत् सपक्षतस्योन्नमाह अतः स्वैनैवाभिहिता स्वस्पर्धानिः पराजयो
येनरहितस्य स्पर्धिः तर्वहतोभूयाभीमवहेलामनादरेकोनउःयोत् यतनस्थानेयतनउचितम् ५१ गौरैवदेवतागिरौवादेवतानयागीतायशः यशस्तिर्यशः प्रतिपादको उच्छ्रेयस्यसः श्रियालस्य
रूपामलयास्वकांमानवस्क्तावतिप्रदत्तोविप्रपुक्तसमैत्रमवितासनामनुकोता तदिहत्वानुस्यशम्भः केश्रवस्याकाशस्थितः सन् नेत्रस्यैववसेश्रमेनतरा उद्दापेतलतायम्पत् विदलत इति ।
नसौमहर्षे इतिभसेजयोजः स्वाभावः ५० सदेवोश्वलासदस्मभोदिहलस्मत्रष्टावपिदृष्टोरमुदिततिविधिर्यासापाययामास सैंगीशिवसंवैधिनीपिथिः श्रियमरक्षापिदर्शनविषयेश्र
सेभाषिताकेनकांयेनरंदशोभवत् ५१ यकेनात्मनानिजदेहेनमेरुंशरस्त्रिणीचकार अमेनविस्मात्प्रमासीत् विधारसमिवार्पमाणोवरुणोइभणंशावः रूपाविवस्वामन्नेमः दृष्ट्व
विस्मिहितेनस्वरनिदार्श्यान्मासूर्यः श्रोधिदेवाभिमतोहैलोकशरणोदयाधिहियोपपन्न ५२ दैवतानादस्मिन्नुपमहिमेरुसदामदेहिणीऊर्वन्नपिवेदः विस्मनेत्ररूपेणइष्टसन् तस्य

यःस्पर्धयायेननिजप्रतिष्ठांलिप्सन्सपक्षाद्उदहन्ततत्त्वम् कःस्पर्धितुःस्वाभिहितमहोतेःस्थानेवहेलोवहूलोनउःयोत् ५१ गौरैवनागीतयशः
यशस्तिःश्रियानरिहलतिताभिनेताः पुरातनस्यैवततकेशवंतस्वयंवरांवरमेवरस्थः ५० श्रेष्टेनदाक्षामहरित्वदक्षीःसदोदिहस्तनि
दिदेशदेवः तेम्पोमहल्लापिशिरःश्रियेयोदृष्टोमयावादितकेनकोकः ५१ यकेनयर्पदेहिपनात्मनादिचवर्त्ताशरोरभवस्मरेण तैर्दोदस्थात्मा
दरूपमित्वंश्रोपदिशोदपालोकउलोकशर्णाः ५२ यदलिणादेवतरम्भमादिहिमेदेवउर्वनपिशवेरीशः दृष्टामहैरातुतरधिमूर्ध्वनयाय
तदर्शनंविघ्ननायम् ५२ आलोकमानावरलोकलक्ष्मीनावकातिकोमयस्यमोरसोकाः ननावुपोनचनिजाननानिविनिनतंभोरुहकानना
नि ५४ नयत्नतेभ्यःकिमतास्तिनोवासिहैःकिमप्याभिसमानतोभा साकिंनरैःकिनरमादसैविनादर्षिहर्षेणमहर्षिभिर्वा ५५

स्वयंवरस्यदर्शनविघ्नेनतापेनाप ५२ तकालेभवोतालतिकोपस्तित्वन्नत्रयोभोपरूपः सः मीनकेतिताश्रयस्यसः नन्नराजननसमुद्रेनिजप्रवालानिपश्यवनानिवकः दृष्टवि
कस्मितवोसुखानांकमलत्वम् नयालाश्रयेचकमलानिप्रसूतानिसमुद्रेचकमलानिकृतानीसर्वार्थसंपादनाबा ५४ गुह्यकानांलतैः मामशोभासामभाकिंनात्तद्विति
देवोकिंनाध्यासि सुपिहिताः किंनैरमादादयात्किंनासैविमहर्षिभिर्वानादर्शैमयपिहलसीमादि ५५ यतैकःपावायस्यामकावेदविभागोविटपस्यशाखोदम्यपञ्चस्नानमरु
पात्रयोवयवायस्यासासयीपवहत्वपंक्तिस्ताभन्ततीनादृष्टोनयस्यकंदमध्येनवागेदेवीदिवःस्वर्गात्मकादात् भवेत्सेषांविनायागागमन् योकोदिहद्वयातितेनस्वर्गेणाप्रवे
नवतनीतिसवात्स्मोकिंस्तांसभांनयाधि ५६ चार्वाकनामसर्वविदृष्कोणउरुणापिवार्तोमहदीसभास्तनावार्वाकाहिसर्वश्रमवादिनः ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै.
टी. द्दि.
११५
115

नमनमवर्णकोयन्हेहस्नतिरपिसभोस्तनवानिमर्थः यमगुरोसंवेधिनीजिह्नसवस्नमोसिंहसनेज्ञानाति ५७ अतिशयेनप्रकाशमानमेस्तकेनस्वर्गोपिपः अकः ववःस्तनिविवित्रव
वनरचनायो आचार्यकमाचार्यस्यभावउपदेशः योपदाङ्गरूपोतमादरन् नवेनीतीरुयाःकविः अमरनीतिमार्गेमार्थेननसंवानेवाहूयतिप्रवर्तयतीति सार्थवाहः रहस।
१२ वेदेनियावत् नाटशः सकाव्यःश्रुकः काव्येनसंवेधनसभामवर्णायत् नमेववर्णानाथकारमाह ५८ पतानरूपो भीमनस्पः परेनामेलयत् नापिकेवलाभेमीप्राकर्षत् आ
लापीदेस्तयेवरमस्तावादिकेविविमस्तनिर्माणचनरीसार्वस्वभूतोस्तरूणानस्माकमदर्शयत् भीमोभेमीवल्लावत्रयोष्यमेलयन्निमर्थः ५९ पकोमहायपवेका
कीपकदाकिनिष्कामसहायेकामम्यामसहायनयाहूत्नायःश्रगाद्विः पंचतापंचशरेनिनायकाममस्यशरीरमभूहसकोनयो मीनरणाःशिवाङ्गियः समाधानंकिंमतीकारः

वाल्मीकिरश्लाघतनाममेनेकश्यालोत्रयीभूरहराजिभाजा सेशोविनाकेदपथेनयस्मदेवीरिवःयाम्प्रवमागामनाक् ५६ यशंसिसेसङ्गुरु
णापिवार्वीवार्वाकनामर्थविद्धपकेणा आख्यानपहुंरसनोयदीयोजानामिवाचामपिदेवतायाः ५७ नाकेपिदीप्यतमहिम्नवाग्भिवचःस्रगा
र्थिकविजानिर्पः देनयनीनेःपथिमार्थवाहःकाव्यसकाव्येनसभामभाणीत् ५८ अमीलयद्धीमनस्पःपरेननाकर्षदेनोमनस्वमेव २
देविधानापिविविमस्तनःनाशिल्पसर्वस्वमदर्शयत्रः ५९ पकाकिभावेनपगापगारिर्षः पंचतापंचशरेनिनाय नदीसमाधानमपुष्प।
कापिनिकायलीलाः किममीयवानः ६० शंसिद्विवानप्रमामभिमानानाख्यापयतकापिनिधायवेधाः नैरवशिस्मीनिरमीदमीषा
खानिलावण्यमयानिमाणे ६१ स्वयाधितेमृष्यस्वरनमेभिधेयमामृतानिस्वयमेतपव स्वतःप्रकाशेपरमात्मवोधेवोधतरेनस्फुर।
णायमर्थ्य प्रवेसनमदरबूंदश्येदिदप्रहाचहितेरनरतन नसम्कानालसयितोविमिश्रदहोमहहेरयिवन्सरागाम् ६२ स्थिते।
किमसहायनामर्दभयमामीस्मरनिवहूलावननह्यपिमर्थः ६. अत्नामालिपालिश्रमम। विपत्तिरुवभिविदयैपदेस्योपिकामेननगतःरतिका पकोबुविद्धु। १२
मभिम्रोशगांवेद्दविवाकविनिधाय ममयहीत् पिलेकियाकोयलमम्याख्यैनिषिसानिर्मातावेधाः नैरेववेद्दविवेरमीषांसुनेप्तुवानिसौदर्यप्रचुराणिनिर्मितवानिविममे ६१ प
भिदेपैःशिरःमरल्लथर्थमेवमस्लेयनाहेलोरेतनस्याःस्वयमेवतानिरलानिनानाोवानोयदुक्तंप्रतनवीनमभिधीयतेऽनितयाहिस्वयंप्रकाशेपरमात्मरूपेहानेसमानानेनरसप्रकाशवार्थेन
धावनीये ६२ नासमोयदमसर्थसंदराणांहेदंप्रदामवेस्तनवनमृहिशानस्वमिनिंगेपरसारेवर्णोपासहहेरपिलसायितेनप्रामतः अयंदहोमेभ्रान्तेतिलानामसमर्थोभविष्य
नरमर्थः ६२ पकांसिकामदर्पेपिविदर्षेप्यनैरेदहारहितैर्वाहरहितैर्वाख्यैनेरियद्धिःरागभिः परिशीलयनगतःकान्तिःपकःकामोमतयेत पतावताकाहानिर्वद्धराजशुणिः

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सहस्रांशभुवनस्तनकाविदिमर्थः शशांशभुवे रेकोदविड्व्यपोशेषशेषः कः कथयति शेषपवदोषास्त्वमिमर्थः ९९ हुंकारवर्गस्यकारणात्रणनाद्हुंकृतिवर्गणास्ताभिर्गीतेषुहुं
कारकारणेरिमर्थः ताभिः कृतागायनैव गंधर्ववर्गेणासमुकः श्रूयमानि तथी तकारभूम्रात्रणावबाह्लेनागेमेवं परमेमतेन वपठतेर्दमहर्षिहृंदेनमणकोत्नमानि श्रुंगीकृतः
येपरवचनेममतेन श्रपिहुंकारेणागमिनिवोगीकृर्वंतिदिं तथास्वकृतमणतपादादिकेकृर्वाणपदामीगंधर्वमहर्षियोंगीकृर्वंतिसमर्थः ९१ श्रयविद्र्भराजस्तात्रणश्रे
ष्ठांसिंहासनेनौवेश्चनिवेशायनिसम श्रुकेवसिंहासनासिंहासनेनप्रवेशनस्मि नियत्रसिंहासनेस्थितेरशभिः मेरोः शिवरेश्चस्थितैर्दिवि रविश्चभुभे ९२ नानालोकगतान्देवरैवनि
णनीवानिचरित्राणिवंशोश्चयेषानात दिशोनिविविम श्रमीरपाः कथंकारंसनातोविशेषयेक ख्याः तितेनभीमेनश्रयादिकथयितेयोग्याः कथ्याश्रितयन् ९० रेदाबा नै

पकोत्तुविड्व्यपमेनुगशेः शशांस्कः शेमतिश्रोषदोषि ९८ इतिस्तवेहुंकृतिवर्गणाभिर्गंधर्ववर्गेणासमगायतेव गेकारभूम्रापठतेववे
दोमहर्षिहृंदेनतथात्नमाति ९९ मवीविशनानयराजसिंहासिंहासनेनाव भुविदर्भराजः श्रेगेश्चयत्रविदशैरिवैभिरशोभिकांतस्व
रभूपरम ९९ विविमनानाभुवनागतानांनमर्मसंकीर्मेचरित्रगोत्रान् कथ्याः कथंकारममीश्वतायामितिप्रयादितितिपेनतेन १०
श्रुतालमेकस्मिनकस्मनायोकत्रतुमस्यायरथोगणोः तदाकलामोकृतदेवतस्मरन्तितनानत्वणामेकतानः ९८ तवितनानेत
रमेवदेवः सरस्वतीमस्मितमाहस्मस्य स्वयंवरेराजकगोत्रहृत्रवकीमिहृलोकरवाणियोनि ९९ कलेवशीलेयवलेवश्रनोगनानामि
नानाभुवनागतानां पत्नामनत्स्वभववाबहकारकाषितेकः समयपत्नवाये ९० नगत्रयीपिंडितमेगिनेषासमात्रभूतानवमावि
नीवा गतेगणत्वणएकेतवेनसस्यावतः श्रावयवांश्रुवोनि ९१ इतीरितानतस्वराणामरागंगीर्वाणत्रणमाणिमस्श्रेणंच तस्यसमा
देनमहात्मनसामावारायसर्वेशिरसावभार २२ ॥

कलोभोमः श्रुतावतांसेकस्मिनयवस्तनः सिद्धोकस्ततरोः कलेदेवनस्मरुसस्यध्यानेनस्मिकांत्वपक
नानतोममताः लणेचकारः विषयेषकः नातोवुडिसनतोषसमपकतानः पकतानोनमग्नमरिमभरः ९८ तस्याभीमस्यध्यानानंतरमेवसदेवोहरिः सरस्वतीमस्मितममस्य किमिति
भावाणिश्रवस्वयंवरेराजसमूहकलनामचरित्राणियोरीलोकरवाणि ९९ नानालोकागतानांतरुणानांराज्ञांकलेवशीलेचवलेयशनानरापि श्रनस्वमेषांकलाहोनोवशोभव मूकेवावरि
वेतवायेकममयः कालसमयेवत्नाश्रुतमपृन वावहकस्तवकरि ९० त्रिलोकीपिंडितारलेकृत्वाईरपीसमानभूतानवमाविनीगतेगणात्यणएकेनवाह्श्चवोनिवाकपथानानिवाग्मिता
सानितियावत सरस्वतीप्रवभूनांपंडितानवा श्रावयसंपेवांपेक्षितः कविः ९१ रत्नकासनीनस्वरणामरागेरजश्रावाय तस्याहादेराज्ञःभूपेणानुग्रहेणसहसादराजाहनादरामनी ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै.
टी॰ दृ.
५५
116

१४ शिरस्तावभारमूर्धाविभंनिस्तस्तीचकारं किंभूतं स्तनः गीर्वाणानांमेरुसेयंपदृष्टेपोविनितस्थोचमवमिहप् ११ साकाल्कव्याणीमध्येसवमवतेनार कीदृग्यीगंपर्वविपाणीनकलान्तसापरः
कर्णानालोयस्मास्मागंधर्वचविपाधराचनरूपकंठनालाव अयमीमयसृपीमयोभूतास्मयीमयीभूताचेदहृपारमध्ये वल्लीरचनायस्यास्मानिमसंवेकांतवल्लीविभंगच सहिमेन
मेहूनेनकपिदादिग्रुणेनवनिष्पादितोदृष्टिपरस्तस्यास्मामरभावसंपन्नात्वात् ११ अथकृतियस्मासरस्तनाःसंबंधिनीऽदरगिणिमिःकीदृशी तिम्ननाणावलीनोसमाहारःनिर्वलितःन
देवत्रिवेदीवेदत्रयीसेवमूलेनस्मान्निर्गमविस्तार्यमाणा अथर्वकृतिरपिनाहपीत्रिभुवनगणालत्रियवैश्येघनिमनेमिनिककाम्यश्रवावलनश्रितित्रिवलिनीरेदपीत्रिवेदीमूलेय
स्याश्रिति नाभेवरणाश्चित्तःनाभिवारोविनानानाभिवारोविना अनाभिवारोविना पुनर्नसमासःनानाभिवारोविनाष्पामाश्रीर्यस्यास्मा अथवेकृतिरपिनानाविधेपामिवारेपुद्विसा
दिव्यापारेषुअविनानपवपापरूपलाद्यामाकोतिर्यस्यास्मा १४ शिलातंत्रविशेषश्यदेपोम शिलेवसालापहीयचरितेसालाउपदेपापव कसोग्रंथविशेषः तस्यसंपदा यदीयश्लाक।

मध्येमभंसावनतारवालागंधर्वविधाधरकंठनाला त्रयीमयीभूतवलीविभंगा प्राहिमनिर्वर्तितरूकांगा १२ आसीदयत्रीत्रिवलित्रिवेदी
मूलादिनिर्गमविनायमाना नानाभिवारोविनमेकवश्रीः कृतिर्यदीयोदरगामेवा १३ शिलेवसालाश्रितियदीयेकलश्रियाक।
सुविधिर्यदीयः यस्यास्समसलार्थनिरुक्तिरूपैर्निरुक्तिविधावलपर्यणासीत १४ नानाचहलेनवभियमानवेदोभुजहेहमध्यदीये।
श्लोकार्तेविश्रांतिमयीभविस्मुपर्वहपीसेधिस्तमध्यविंदू १५ श्रमेशयंमागणदीर्घभावकृतारथानाविततियदीया विधायिकाशहूप
रस्यणाक्रियावविद्याकुरणेनकांची १६ श्रितेवकंठपरिणाहसहालेनवभूतोविततारतूनाः सोतिर्मपीयदानतनायविधामध्येगसके
नभूतनिशंके १८ अवैमिवादिपतिवाहिणाच्छवपतरागेणविराजमाने नोहवयतोतरयवंशासहरदकेदोभूतवनीयदीयो १९ ॥

रुविधिः मंगारवनायस्याःसमस्तवस्तनोनिर्वचनेविविधकथनेतत्स्वरूपेनिरुक्तिनांग्रांशयः परिणतःचारित्रवर्णास्वनिरुक्तविधारूपेणनिश्चयेनपरिणतावीसर्थः १४ मासमा
वेणाहमोवर्णाहलेनव भियमानवेदोयदीयेभुजेभुजहेहमभूत कीदशेश्लोकस्यार्धेतत्रविश्रांतिः तन्मयीभविस्तुःयःपर्वहपीसेधिःसपवणोमभंमध्यमेविंदूयस्मनव श्लोकस्यार्धेविरा
तिर्भवतिभुजस्यापिमध्येपर्वभवति तयावश्लोकरूपस्पतनस्यश्लोकार्धविरतिस्वमध्यपर्वेमध्ये १६ किंवयदीयामाकांकांवीनिसंदेहसंभ्करणेनरचिताकीदशीगुणासमूहस्तीर्णभा
वेनकृतोविततिविस्तारेयाना याकं क्षवगुणाश्रदीर्घस्वभावयमयस्कृतस्थतेयोविस्तारेनातेशहूपरस्यणाणांशिविनानांकवी अथवसुतादिश्यहूपरस्यणाणांसोधकाकाकरणे ११।
मध्योगेशरीरमध्ये अवेकेनकोदेनवद्धमानायकमणिनावाप्पनातयानदिदोनातस्याशेजनसयस्याःसङ्घोहसावततलावर्ररदपीहारलतेवमोविमेयीविधाकंगनिमनयाभासमान नात्॥ १४

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

यस्मात्सेवाधेपरिणामस्यकेदेश्यैनैवतिशंकेमोतिर्विधाहारः तनाश्नुताकेदेशियैर्वैमव्यः मोतिर्लिपापिमध्येगोबद्धगनोमध्ये श्रोगनगाणेनेनशरिनानद्यएरिनेंकथिनेन्यराणांनत्त्वराणाह
नेपयास्त्रा केदेश्यिनापादनग्रायातीतिशोकेपरिणामोपद्याभावः १८ वादिघ्नतिवादिनोः मनूळोः स्वपत्नैनोपसिंहावधरोभूतवनोजानाविनिजानामि श्रपराधपिवदनस्तिवादिनो
वादिनौवशतिवादिनौव ३ किमभुनिचन्द्रैनतयोर्वीणाध्ननिर्विघ्नः स्वपद्गाणाः यातारूतिमानेनविराजमानोभासतः १९ श्रलेवार्थः कर्मैवार्थः प्रयोजनंयधोवैदयोत्तरे
रात्वणीरेविधायः स्थितवान्मांसयाचवैनरडूपयायस्मात्हतुणंचकेकोरक्त परासपतिवादिनश्राक्कादनेयामोहनेवारुनयापरेणाश्रेष्टेनाक्कादनेनवसनेनवारुमांसले
स्पृतेवत्तवक्ष २० यस्मात्दशनदिमान्तीहेतपंक्ति हंसीतांमसिंहामान्वीनिकीमनीमः प्रत्नवनः पुनरीत्वंणप्रयोजनमस्मात्मांवीतिकीनर्केविधानेनजानीमहे कीदृशी
नामतः कथनप्रेक्षाः नस्माधसरेवद्विधा ३हेश्च्यतयात्स्वतयाविनिर्दिष्टैः षोडशभिः पदार्थैरुपलक्षितानातयामुक्तिकामैर्मुमुक्षुभिराकलितोदंतिपंक्ति हंसीवशदिश्य
नस्मेदंशयमवीत्सवः नेवोहितेगर्जितैः तथालक्षणोपिसामुद्रिकशास्त्रेपिनूदितेरुकैः द्विधाषोडशभिन्नविशसंख्येकेः पदार्थैः श्रेष्ठभूतेर्दंतैरुपलक्षिताभवति नामे

श्रलार्थकर्मार्थकवेदभेदात्द्विधाविधायस्थितयात्मदेहे यकेपराक्कादनयाहृयस्यामीमांसयामासलमूरुयुग्मं २० ३हेस्पदंपिलक्षितोपि
द्विधादितेः षोडशभिः पदार्थैः श्रांवीतिकीयत्दशनान्हिमालीनांमुक्तिकामाकलितांमनीमः २१ नकारद्वयपदनस्य स्मावादस्यशक्तिःक
नयाविनातेः पंचेकदातेशरणंशान्तिमृगेकवारतः वेदपितेप्रभुत्वे २२ सपत्नवेयासपराशराभ्यांयणीतमावारभयोभपिस्मतेमत्सपर्य
नामान्वीतिकीरूपंदशनहिमालीमोकलितांमुफितांमुक्तिकांमनीमः मोक्तिकानिनान्वीमरूपर्यः २१ (त्वपलसमाणयस्मात्तिभ्रमवहूतेपुराणम् २३ ॥
यस्मात्स्वसमावदनस्यसंबंधिनोरदानर्कोःतर्कोरुहाः श्रसमग्रवेसतेदंतैर्विनातयावादश्रभितायेशक्तिः कनस्यदंतोवकेशकः श्रदंतोदंतरहितस्तैर्दंतैर्विना श्रदंतोभवे
यनस्तिवापद्मनागवतीरदलेदानेवेदपितेप्रभुत्वेक गोणोकषायायिभिशान्तनस्तिशरणंशालिनः रदशेसगेकश्रकेवालेदपितेकमभुत्वंनहिदन्तहीनःपत्तानिफलानिवाभवे
पितेसमर्थोभवतिप्रथच तेसर्केविनास्पुवस्वादकथयांनयाशक्तिकनर्हितकोनभिततोवादसमर्थोभवतितथानेस्तर्कैर्विनापडंयत्नेपराधवतंचनेकनेकशक्तिः तथावादतो
वोदनगुणषान्तिनोविडपेक्षोसमूहेवेदपितेकमभुत्वेनहितकोनभिनपतातभनेपश्रंबद्धेनवासमर्थोभवति २२ यस्मात्पुराणेपुराणंवन्हतेनानकीदृशोसपत्नवेपसव स
हो श्रपथेविभक्तोमानिनामारुपेणघीभावः सहशक्तिणमकिलीतिवत तथातैर्मत्सपर्यादिभिर्भागविडरुपलक्षमाणपुराणंचसपत्नवेसविस्तरंसोपपुराणंवाद्यास
पराश्रमाभ्यांमुनिभ्यांपणीतमार्गोनिर्मितहाउभयोर्भविस्मृदियानांनयासपत्सपयादिनाघ्राउपलक्षमाणंच २३ कलपर्यंतेविकेटेनमवयपरस्पराणादिम्येनविवर्तित
तः तथाकुनिर्वेदपवेमलेनेनशन्तीकेटस्थितः पाहोतश्रागतयो नवपन्नमर्भोहृतः श्रियेमावेमेयामः कस्मप्रदेतशति ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै.
टी. द.
११७
117

यस्यामिकोरसोमपूर्णाशाकलस्य रेणास्यविच्छेदनविवर्जितः नेषाकूष्माण्डयोमस्तान्यांमूलयोर्वाश्याती नयाभेवायांस्थितेनोत्तुंनोवर्तलस्य ८४ विधियेकारस्याभाभ्योभागाभ्यां यस्यवा
णाभूरेवेवकार नागरिकायांमर्थवेदकारिवात् गेकारस्यानेविरेनालतोहतिलकंवर्वेतत्वात् गेकारस्यार्थवेदकारेखेयार्विदोरयः स्थितयावीणायावादनायकोणका
रेयन्नुः कृतवान् विश्वावसोस्तनूद्रतीतेवरोस्तकलावती मदनोनारदस्वस्थानमनमास्तकच्छपी कोणोवीणादिवादनम् ८५ हयोःकुंडलयोः समाहारोयेहिंडिरलीसुमावर्तला
मामिलापिकालिपिर्विसर्गलिपिः यकेरेणवत्नालवत्सस्य वर्तिकाकुंवयुग्मवत् नेत्रवत्स्वस्यपस्यविसर्गश्रितस्तनः तस्यास्मारेहिंडिरलीनिर्मिताकर्णकुंडलद्वयेतिर
मापि स्वर्णलेखनीनोसारैः करांगुलीनिर्मितानामायकवयवे केश्यावोस्मकूटः केशपंकेयगांभ्योयोश्चोवमतस्यांतहृदेकेशिकेकेशपंतन्मषीणांसारैर्निर्मितेहास्यको
तिवेटिकायास्मारैर्निर्दिष्टायद्दीयकायेरतिसर्वत्रसंवंधः ८६ सोमरतिसिद्धांतस्यविकारःतन्मयं ग्रंथचसोमसिद्धांतःकपालिकशास्त्रंचतेमयंचमुखवेयस्यासैवसम।

शाकल्यविक्रेदविवर्जितेषु यः सपर्यमेशास्वजनपदव्यपमाः यस्यामिपूर्णार्कनिभस्तनशालीकेदःस्थितकस्यमुद्रनत्तनः ८४ भ्रवैरद्गलाभ्यांय
णवस्यपस्यास्तहिंडुनामालतमालपत्र नरर्थवेदेणविधिविपंचीनिकाणनाकोणपत्तः प्रणिमे ८५ हिंडिरलीभूनसमामिलिप्याः
करांगुलीकांचनलेखनीनाम् केशांजमषीणांसितवेटिकाः कायेयदीयेनिरमायिसारैः ८६ यासोमसिद्धांतमयाननेव शून्यात्म
मतावादमयोदरेव विज्ञानसामस्त्यमयांतरेवसाकारिताः सिद्धिमयाखिलेव ८७ भीमस्तयागस्यनमोदितेनवेलाकिलेयंतरतेवि
धयः मयानिगायेन नगतीयतीनोगावेवरित्रेवविचित्रमेषाम् ८८ श्रविदतासोमकरंदलीतांमेहाविलीयक्षराणारविंदे श्रावको
(णगुणवर्णनीनायशाननतदातावशागास्मिकापि ८९ १५

शून्यात्मवादःस्वरूपपक्षवान् तस्यभावस्तत्ता तस्यावादस्तन्मयंग्रंथव शून्यात्मतोनसंततीसश्चमात्मताव
दः बौद्धसिद्धांतः तन्मयमुदरंयस्यास्सैव विज्ञानानांसामस्त्यंतन्मयंग्रंथव समनःकैरियत्नमनीनपीनायकायमविकल्पकनिर्विकल्पकवामनोपहतविज्ञानतिसम्मतियो।
गावारसिद्धांतः तन्मयेद्दरंयस्यास्सैव साकारतायाः प्राक्शास्त्राकारतयाः सिद्धिरूपाण्यखिलामेगानियस्या ग्रंथवकारेणसहवर्तनेरतिसाकारेतानेतस्मभावसूतीतस्याःसि
द्धिः तन्मयाम्याखिलामेगानियस्यास्सैवविषयभूतेवस्तुदिकेनास्ति किंतस्यानमेवतदाकारपरिणामतिश्रतिभासतेरति ८७ भीमस्यपत्न्याबाणभ्रमपीयततवमोदितः किं
तेयंवेलाकालसमयवेलाप्रमनन् ततोविपक्षःखेकृताविलेरःखिनकार्ये यथांमद्यपतीनांविचित्रेगोपौनेभ्यंचरित्रेवमयाकथनीये ८८ श्रसोगेगायस्महरेस्मरणकमले
भ्रमरसद्विपायनसहरेणदेयावशागा प्रहंषलेशणवर्णनायात्रसभायामवतीर्णा ८९ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नलाववनीयमानेः शक्रेनेनरूपकृमारादिभिः स्वैः सोमादिभिः श्रीदिपवृत्रेनागसूत्रवणादिभिः कत्वा प्रामाहितोपायप्रातोनिर्भिन्नतस्यैवापि लोकपालानामेकं पुरोगपदभीमः सहैषी
पञ्चाद्दौ ५० तानमसद्रोभप्राकर्षणकोतकसमिद्धिविधानिर्जातनृजानतो निरंतर्यतितो शोभोमेमध्येमहाराजकामाकारयामास राजेसमूहेराजनकं योदैवैर्द्दाशादिनावृत्
नसमध्येमध्येमहाराजकं परमध्ये षष्ठ्याविलिलमासः ५१ नासीरवरीभूत्रगामिनीभूदासीभूदर्शनहाने ततोदृष्टुसमुत्रीभ्रमहूदंभूयदर्शभेमवयवभ्रूपोक्षमवलोककां
नोविस्मयसमुद्भूतहेलयेतीमेमी सपावपांगेस्यराजराजनिर्दिनिर्भान्तिशेनसंवेधः ५२ स्निग्धत्वेचमायामलं वलेपकं निरत्नानादोषाः तेषांलोपस्तत्रमध्यत्वानिकृनयत्वा।
नि अपनीतदोषाणीमर्थः रेहत्वानिपानिरत्नानितेषांमध्ये किरणाः तेषामत्राश्रद्धैर्मतामितिपावत् ततत्वानियामंशुकानितेराभातीतितादृशीतौ निष्कलमषरत्नप्रभा
सन्निभवसनविराजितामित्यर्थः यद्वाभिम्यापवयतस्निग्धत्वेतदेवमायानत्वेनस्वलेपः तस्वलोपोमयत्वाद्धनोशपवस्वजोंशुकेयोऽळनवस्त्रेनाभातीतितादृशीम् प्रति

नकालवैश्चःशऊनहरायेरामामवामान्स्पतिःप्रतीमः तोलोकपालेकधुरीणपषतसेमसपर्यीमविवितोदिदेश ५० दिगन्तरेभ्यःशशिवीप।
तीनेमाकर्षकौतहलमिरविषम ततःक्षितीशःसविजातनूजामध्येमहाराजकमानहाव ५१ तासीभूतासीरवरीभूतातेस्फीतेकमेणा
लिभूवौतिताक्ष स्वांगेभूबूपोत्यमथाङ्गुताक्षिमुहेलयेतीमवलोककान्तौ ५२ स्निग्धतमायाजनलेपलोपमयत्नरत्नाशुमजांशुकाभां।
नेपथ्यहीरद्युतिवारिवर्तिसवक्राायसवक्रायनिनालिनालौ ५३ विलेपनामोदमुदागतेननकर्णोरुसेवतमर्थितामाव रवीशहंसेनमधुव्रते
नकर्णोरहःकिंचिदिवोच्यमानौ ५४ विरोधिरत्नाभरणाभ्रमासोमतानिकौतहलमीटमायां स्मरस्ववापश्रमवालितेनधवौविलासा
हलिनीव हन्तीम् ५५

स्निग्धपदीयमायाः सकाशाद्वारत्नप्रभाः प्रतपवनराजादकमेननमोऽळनवस्त्रंभवति नहदिति यद्वास्निग्धत्वेमायाजलेलेपछेदरमेतेरत्नदोषाः
तेषांसप्तत्वाप्रतीकारयत्वाप्रतीकारयत्नसहितारत्नेषु नाम्नोप्राकसदृशंकंति यस्यास्तादृशी सपत्नेतिपाठेस्निग्धतमायाजललेपमलेपेनापनयनेनहातासपत्नानिष्प्र
गमनिस्तवोनिरत्नानितेषांमंशुस्तनोसेवांशुकंतेनाभासतीरनितादृशीलोपेनहन्तासपत्नीरत्नोप्रामस्नायसासारंदृशीश्रेभुकाभायस्याः इतिवासमासः निष्कलमषरत्नकांति
रतदंशुककांतिप्रतिस्पर्धिनीमर्थः नपथ्यानेपथ्यहीराणांयुतिरेववारि नत्ववर्तने भतिविवर्तीतिहीयपथ्यहीरद्युतिवारिवर्तेसवक्राायनसवक्रामासवक्रायाःसदृशेयानिनातपा
निजसख्यः तासांनालं हेदेयसंभातादृशीरत्नोप्रमजांशुकेमनेनहीरद्युतिवारीमनेनचनत्वकेलिषुमुनीर्णो वधतिभानीतिघोमते ५४ कंनराजाने हाप्वेतिकामसरहसं ५५

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै० टी० द० ११८

पद्मरागमहोनगुणकारिमणिकांतीनामसौभावमर्दनसमर्थाभपर्यंती मरकतमयभूमामालितेनविनासादितेनेश्वराम्बुंती यथाकश्चित्स्वस्तनसंगम्य ममदेयमेनस्वतिवानवे
निवारयतीतथावलितेत्यर्थः ८५ मरकतकामेनाहृषितशरीरेकोमलतांगतमग्रकरसालीपंक्तिगुरुकाःईषिताचिह्नतत्वेनकसद्गुमेरणिभ्रमलतिशयवनात्मरनरुपेर्नमेरयिष्य
धमाणंसमलपरिगुणकाङ्गुनाविमिनस्वरूपोकोमलविदपगृहणाविभ्रमरपंक्तिकोवसंतनलक्ष्मीमिवकल्पद्रुमेरणर्थ्यमानं ८६ पीतमितरऊमेचककांतीनांकिरणैःहृत्वादे
हापदेहार्हं गनुलेपाहेतोःगोरोचनावेदनकुंकुमकाश्मीरिकाविलेपांगुनकमयंतीहिरण्मीऊर्वीयां ८७ गुणमयेनपत्रुषाहृत्वासमरनलक्ष्मेतारमश्रुद्यंतीऊमेनवश्रुषा
कामेनंतमेष्यतीमस्मिन्नर्थेविधासमऊर्वीणाप्रतपवलभूमामनिकिरणाश्रुतिकरेणजातेपाद्मस्पयनःसमारोपयंती ८८ विभूषणोभ्यावरत्नकांतिशुभ्रजसमूहस्मर
ह्मसम्यक्रपतितरोणप्रनः पातेकापिनवलाणप्रनावकाशोविभूषणेशुकमणिप्रभाभ्यामतयाकिमपंगेराजहर्म्येगोचरेनाभूदित्यर्थः ८९ प्रथममाकाशादेवकीशपा।

सामोदगुणाङ्गगयामितोगोकिशोरणाभ्यागशायातिमालो वसंतलक्ष्मीमिवराजभिस्तैःकल्पद्रुमैरभ्यभिलाष्यमाणां ८६ पीतावदातारुण
नीलभाभिर्देहोपदेहात्किरणैर्मणीनां गोरोचनाचंदनकुंकुमेणनाभीविलेपांगुनरुक्रयंतीम् ८७ सा रेणुमत्तेनचरामतेनननेनारमश्रुदयंती
नलस्य नैमेस्वभूषाङ्गवादेदृश्विमिस्त्वलहिषःकार्मुकमर्दयंती ८८ विभूषणोभ्यावरमेशुकेषुततोवरेमोंनुमणिप्रभाभ्र सम्यक्पुनःकापि
न राजकस्यपाते रसापातरभूत्नावकाशो ८९ साकुम्ब्रुष्यवर्षेविधनःपतद्भिर्ईश्वेन्द्रदन्तामयतद्विरेफैः नवीतिभृश्मेनततोप्रवेनविधेरहो
वांकिनविघ्नयत्नः ९० पतद्रसमामितिराजकेनमनोरथ्यातिथ्यमवापितायः स्वलोमरवोर्योस्तनीमपांगकर्वेरकस्मात्कयोःप्रवाहं ९१

गलितेः प्रयवोभमोघ्रदिष्णतिभेःगुष्पवर्षेईश्वेन्द्रदन्तामयपुष्पस्यभ्रमरैननोभ्रमरभयस्तरिलतेनमुखेनगतांवोकितेभेमीशुदर्शनेविघ्नः नवयत्नोविधेः अहोआश्चर्यकारी ९०
वरमेनत्वाली मुखेमहंभ्रयेयमितिराजसमूहेनमनोरथगोचरवंधापितायस्वलीमुखोपकदशतास्पिरोकर्तरिकस्पनितयोःप्रवाहेस्मुचेनीकरनात्स्मिनास्मिनरूपनान् ९१
रक्तनीतीक्ष्णःविडरिकुरितितिपातितःसनोषितरूपाशुवोगुणैःस्तमाभिलाषस्यरवलनेनकिंचिदिंगेवरीकुर्नेःकिंविदीर्घदिशोवसनीकृतेनप्रदेनकांतिसमूहेःसोत्कानेस
विश्रितेनमदेयवपनयंतीनेदितारविंदताकोपशुरीशुदहृदयेण ततोभ्यधिककांतिकदाक्ष ९२ प्रमवयवालेकारविमलमणिवाजेनयस्मिन्नेगेरलग्नानितस्मिन्नेवनिश्चलानि
तोकनेत्रारिणयस्माभूवास्येरेहनीलहारोहिमणियोनिवेशिनास्तवामेनतोकनेत्राणिवनयानीनिभाषःहारागरुरन्मरकरनमरवानमणिप्रवर्धिनकांतिनाभीऊहारोपकाया

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तन्ध्रोरस्मारस्मितविस्मितेषु भाषिरःकम्पमिवानेन विपांकुरता मंडितचामरालीनानाम् ग्रालीकृतलाम्लीनाम् १०६ भैमीविद्योतक्रप्टहासेन विस्मिताया इह प्रभायाः शिरःकम्पमनुकर्तुमिव
विपांकुता चामरपंक्तिरेव नानाग्रंथे कामभाल्सःनानानेकानयार्थयोः ताभिःकृतवालासतीलायस्याः संचलितचामरपंक्तिर्विस्मयाद्दोलितचेदिकान्तकाशिनी मर्थः सुमापिनतंकोशुशु
वनीलासलीलाकुरोतिहि १०४ भैमप्रवपवानांभोगावलिःभुजंगनेशनिभोगाग्रदनानुलेपादयःतन्वतिपादकोशेषःउत्प्रायनीनामध्येतेरवनिःशेषणोक्लिनिरुक्तिःसाकल्येनाव
यवेषु भोगवस्तुवर्णनेनवक्रमेभूकीभृताना मध्यरसोमयंथ तोद्दियमेवहृदामंडनेप्रमादंश्रयवक्ती निर्वक्रमश्रमान्प्रक्रमेलनितानाताः स्वयंनष्टहनयोमभोविशेषमर्थः तन्नपि
हृदयनिश्शेषीणोभूषणो १०५ हनानोकेमीनलत्वाण्निजयंतीवदनस्पृहयाचेदंकेशानोरुचाकार्योजयतीम् कस्पराताोनयनहृयमोकेदंपयेक्षमप्रनिनभोनयंतीनपायंतीम्

स्मितेन कुंदं तव रक्तकेऽपि किंचिद्विरोगं वरीभूत रदेष्वहोरैः ग्रानेहितांबीइमुखवारविंदे मंदं तुदंतीहृदि केमुदीनं १०२ यमेगधूपात्कमणिद्भलेनयह
सतनिम्नलतोकनेत्राम् हारागनागक्रूरशमशस्मिपीनाभवांभीकृहरोथकारी १०३ तन्ध्रोरस्मारस्मितविस्मितेषुप्रभाशिरःकम्पमिवाभिनेते
विपांकुरता मंडितचामरालीनानाम् आलीकृतलाम्लीलां १०४ इहेणभोगावलिगायनीनां मध्येनिरुक्तिक्रमकुंडितानाम् स्वयंधृतानामधरसो
भ्रमादंहृदये हदामंडनमर्पयंतीम् १०५ नानावहानोवदनस्पर्धेदृहवाकंठेरचनभोनयंती शाकेटमत्तोद्दितयंमप्रतिमहीभुजःकस्यन
भोनयंती १०६ प्रतेक्रतोगाकुलकेवलांगीस्तयाप्यकाध्वनिवपवत्सी रंभोविमानेनसभोविशंती पयावपोगेरपराजराजि: १०७ ग्रा
सीदसौतवनकोपिभूपस्तेपूर्ति रूपोत्स्ववदक्षुतमप उत्सेमरेगानिमुरानयमविनिरोमांकुरदंतराणि १०८ प्रेत्नदृष्टमूर्धैविनिपीडिताक्षसवे
नभागेनवमध्यमायाः प्रयेणहभैमीमवलोकनतजनतर्जनीकेननेननाम १०९ ॥

यमवसानार्थेनादिकर्मकेन १०६ भूषितेनांगाकष्टकुलेनकेवलमभूषितमंगेयस्याःसाक्षात्यनेरपिकायमसहस्रपालक्षीरंगशोभायस्याः सास्य्यमानापालस्याश्रुभ्यमानास्तस्मीरपिके
मर्थः श्रयसभांविशंतीमिमांभैमीराजपंक्तिःकदाहेरदर्शविक्षलकादेसवेथ; १०७ तत्रसभायांसकोपिभूपोनाभूत् मःरतिकःभैमीनृपारुद्धवज्ञायमानमकुलेनयस्यरेटयास्ययंभानि
विकसितरोमांवदंतराणिसंतितोहसंतिस मर्वोप्याश्रयभरेणरोमांचितोनातरमर्थः १०८ तत्रसभायांकेननामजनेनभैमीटष्टुलतर्जनीश्रगुलीनासोहिशाहृयितापोटिकांदंतेनमर्कोको
दपीतनर्जनीश्रुतिःप्रेषदृष्टमूर्धाग्रंभागेनार्थविनिपीडितमधेयस्यास्मातयामध्यमाया अंगुलेमंथ्येननुभागेनार्धनिपीडिता श्रमिमभ्यानर्यांगुष्ठोपमर्थः १०९ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

१० नै॰ टी॰ द॰ ११५ ११७

अथास्यासभायां कैर्नवागतं विज्ञनलोचनानां भैमी दृष्टा अप्रार्थ्यमानापि दृष्टं कुण्डलादौ लोलितकिरीटेन सर्वतो भ्रूवकं यीनतदेवेपि नयानाभिमत पूर्वैर्विनानिरस्ता प्रतितरम् ॥१०॥ अथ स्वयंवरागमना
भोगहेतोर्भैमी निर्विघ्नहर्षेणादेवस्य मायायामकुलहृदयनयाविनेरतैर्नलाऽसहि तासिद्धं यथा भवति तथा प्रवादि ॥११॥ रम्भादिलोभात्कृतयज्ञादिकर्मभिः स्वर्गगामिभिर्नरैः भूः स्वर्गमेव
सादृश्यमितया भैम्या अप्रमस्यरसा अथ स्वर्गमोनिकान्तवसादिवोपि प्रसादेवानामपि श्रेष्ठो वैसम मनीज्ञा प्रचारुदर्वा अतोपि देवानामपि भुवमहतीस्य सुजानात्किमु वक्तव्यं मानवाना
मिति ॥१२॥ यद्यपि तद्दामनप्रलोकुना वयमागता स्मः तत्र स्वमिदं रूपं प्राहिणेतादिति वा अस्मोभैम्या लक्कुतेसोऽदर्य अस्मादनभूयमानां सोऽदर्ये सायादतिशयेन कनीयः स्वर्गे अथवा वह
श्वकनोयोनकिंतकनीय एव ॥१३॥ संगायरतिमाश्वासनस्य रसस्य महामसयुदः कनामदेशेजागर्ति अस्मिन्नावसरे कस्मिंदेशे इति प्रश्नः अस्मोतिकायमवगनमिमतमाह अमघास्ये
गारसमुद्रभावेसारर्यवानर्थ निधिरिये भैमी लक्ष्मीः कस्मात्तत्र निर्गत इत्यत आह ॥१४॥ अस्यां भैम्या उल्लेमेव सातान्यमहोश्ववहितः स्वर्गाङ्गरम्ननकरः दिवस्तस्मावसापेक्षोला

अस्मिन्समाजे मनुजेषु राजेश्वरेणाननतां विननाहीमवलोकनेन पुनः पुनर्लोलितमौलिनानभ्रूवाऽऽहरेतेऽपि न पंडयीको ॥१०॥ स्वयंवरस्याऽस्य निदानमेवि
भात्वभैमी मम भूमिनाथैः रेखावतां वित्तभावादिवादिविज्ञानवतां रनिविल्लनिहूम ॥११॥ रम्भादिलोभात्कृतकर्मभिर्मा स्वर्भैवभूर्धन्तरभूमि
पालैः इमेतपालोपरिदेवोपि पसान्वेमरसममसस्मासमासायाम् ॥१२॥ नृपैरदाकस्मजनाननेभ्यमलहारिगेताद्दमाः मतास्मः मोऽदयेसायादनुभूप
मानादस्मात्सदस्मादहूनाकनीयः ॥१३॥ रसप्रसंगाय इतिप्रकृतस्य कनामनागर्ति महानुहेनात् कस्मादहस्याहिवमनया प्रीलीवसुपेवेदयपति
पिः पयोधेः ॥१४॥ सातोत्त्वषोपश्रवमेव भैम्या दिवः स्फुरेलातलिकः पयोकः पतद्भुवो वोपश्रवमेनेगचापेऽप्सोपुनः नभुरामायहमाः ॥१५॥

तलिकः स्वर्गाङ्गनानानविश्कृनशशादिनादीवनीतिलालातलिकः भैम्याउल्लेमाल्लोउल्लेः स्वर्गाङ्गः अपांकस्तलातलिकल्हाल्याकमाचरनीतिन्यालातलिकः यदुक्तम् सप्ताङ्गवंये
नयोगे दधिक्षीराद्यपयोमनात् अमोर्थोऽत्र तनेयस्मात्तनागरोपिताक्रियेतेति दहनप्रवेश प्रग्रहः सर्वाणि नियिन्वेयहृत्लितिमिमयपाशयश्वेभिधानदृश्मावर्तते सातास्मेकेति
नयोर्थमभिधते सवाचकः इतिप्रथममेवस्वर्गाङ्गशब्दः वेदेयप्रमानः तथा तस्यार्थस्याभावेनवाधितो यत्किंचिदिको तिमस्मादितलातलयोगहृत्प्रउल्लेसर्वेयाम्प्रदेहलतलया
मप्रस्नेतेरमर्थः अस्मा भैम्या भ्रूवो उल्लेकाम पत्र अयभ्रूवोमालेकामथतुः प्रउल्लेमवश्वल्लमिति तमस्येपतुर्गुणमावहमापोजिनीमेवेयमाश्रणयतुः अथभ्रूवो उल्लेकामथतुः भ्रू
वोर्यतुः फलोप्रउल्लेयाभिधाहमाववनेतेरमर्थः प्रकंपनस्तयोभ्रूवोरणमावहमासोगंधकेतरादिगुणसंवेधाद्धाणं पतुः प्रकंपतुः सदृशोगेभ्योरमर्थः यथा नित्रिमीणवकः इमारापिफाहो

२

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मुद्रैसाभेम्यास्ताङ्ग्येकयुग्मेकामयन्त्रिनेऽङ्गुलिकेऽङ्गुल्लाकेतस्ये दूनाथूतिं किं तेन कामेन समर्थायमयेप्रकाः रूपयनयोलेखयोरतेरेवाकिंयाति ११६ सेयमेभनीरदीवरकर्णाशरावकेका
माद्यकीर्तिनेनतोविवत इंदीवरस्यपणस्तदद्‌कीर्तिनयाचापदेशः यतोऽन्येनप्रमेयकर्णेहृतामोहृतोकनऽङ्गुलिकायराद्रशरेतकामान्योपयिता तस्माद्युग्मबाणान्तत्रयमय
तोयं निहिऽङ्गुलेमिवऽङ्गुलिकाकर्णाममध्यविष्टः रतिः द्विलिमनम् इंदीवरादिऽङ्गुलकर्णायोरेनान्तेधियते ११७ यस्याग्नस्तदेरणाध्यानेव भ्रमरकीटेनजष्टमनमत्रभ्रमणाम्री
लकीटजंष्टभ्रमध्यमयेप्रराणेधनहिंतामस्कादयानेईजन्हातेप्रतिरतिहिप्रोदयाः सकामोयभेम्याद्युग्ममेवबाधिमाद्दियतोकीटकू श्रतमेधेरतास्त्रियेस्यतन् भूवोमध्यविद्विन
कोप्रश्निष्टनचापमध्यमिवतस्यते ११८ विधिर्यथारमादायतामध्योप्रतिवेधेहिमतोयन्नृषिविनरीटकविदनिरूपतस्यानेतिमेनिरसितार्थमिटार्थिविपेऽङ्गः तेनयथाविऽङ्गुरीटेभ्योहृदी
तेनसारेणाभेमीसंबधिनीनेत्रदयप्रतिवर्षप्रष्टेःप्रस्राति ११९ भ्रस्याभेम्यानेत्रयोः पंघेमहविशेषप्रभवायघनेत्रयोः नारनस्यवेदिनोग्रणानोभेकोभेनीवभूगयातोन्नः एकत्र इनीवापमर्थ

तस्येषुतेऽङ्गुलिके स्मरदर्पणास्ताङ्कयुग्मे स्मरयन्त्रिनेन्द्रिं सद्यापमयेविशिखावविसृष्टस्तेनैनयोर्यातिकिमेनरेव ११६ ततोविकीर्तिं सममाश्रयामः
मेयावतीरेवरकर्णशरैः यतः श्रवःऽङ्गुलकायराइशरावः स्थापयितातमाभ्यां ११७ रजःपरेष्टपदकीटजुष्टंहितामनःप्रथममयेप्रणा
णाम् प्रयात्मभृदाद्दियतोसभेम्याभ्रूयुग्ममेतन्नृतप्रविवाप ११८ यथाहिमेयावृषभेनरीटेत्तिमृधेमाहायविधिः कविनान् सारेणतेनप्र
तिवर्षप्रष्टेः प्रस्रातिहृष्टिद्वयमेतदीयं ११९ यनरयोस्तुहरेर्विशेषभृगोनरनः शरवततत्गुणत्रोः श्तीवधानाकृतनालिकातिसीभ्रसमा
याध्यमिहातिसुग्मे १२० अयनेसोयरतिकामयोस्तदङ्गंवयोस्यादिदियासभाजे तदेप्रमाग्रहप्रभेतकंमङ्गुधैनसंभावयतिस्तनोकः २१
प्रसैभुजाभ्यांविजिताहिमानकिंदृष्टः करोस्यात्तनमस्तने १ हेस्तेनन्नरहाः प्रयः किंनगीयते वाकरपवलोकैः १२२ ॥

कथयतिवरहभेमीनेत्रयुग्मेनारकातिसीभ्रसमायस्यामकृतहीवप्रमोघ्रहीभ्रसो ग्रलिनोवतात्सीभ्रसोव ग्रलिसीभ्रसोनारकेकनीनिकेपवालिसीभ्रवोनयोमध्यस्थमध्यभा
वेमध्यभागवर्तितेस्मादितिवविधाता प्रकृतेमर्थः नेत्रमध्यवर्तिकनीनिकयोर्भ्रमरत्वमत्यस्ते १२० भेम्याहिदिवसनोरतिकंदयोः तन्मेवकंवयोवयंहृष्टप्रभृतयोः सोपयोः
श्रिवरः स्मरस्थलकनककुम्भभूतोस्तनोकेनतयोः सोधयोः शिवरस्मरस्थलकनककुम्भभूतौस्तनौकेनममते १२१ प्रस्याभेम्याभुजाभ्यांप्रमेकेविजिनादेमणालाभ्रमेकेनत्यस
नेपयेकरेवतिरहस्तनकिम् प्रयवपयेकरःपाणिरहस्तनकिम् रहभुनयोस्तनकरहूपेणाहीनपयंश्रियोरहाइतिकेननहस्तनेवोवीलोकैकरपववानगीयते श्रीहरहता
मयतेकरघाहवाध्यनावलितचेमर्थः १२२ यद्विमालतप्रोवरजेजलजवृद्धैवप्रथयवयद्विमालमद्युणेवरास्मादस्मोजानेक्षेवमायेवप्रत्येस्तुधनाप्रस्थयनस्रुवे॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै०
टी० द्वि०
१२०

यथेप्यतो देनो रुद्रनकेटकामलकिनाम्भुजनालातुक्ल्वेननजन्मनानी हाणेर्गेवैः उकेठकेकेठकेपेनयद्येन उकंठाकनालाइङ्कनमपिनोकेटकेपयकेटकभावात् अतो नतमधेकिं
नभैमीपाणिप्रेवकार्योरिकिंमाणागताङ्गुणान्न्ह्यपते १२७ नमेडुपस्याभेस्याम्लार्थयोप्यानागतिःमचनोस्माकंयोप्यानुपलेभनेइहेघोणप्यानुपलब्धिर्योपानुपलब्धिः य
येन नस्माकं विवक्षात् हथेन आलोकेंद्रियसन्निकर्षयोरद्यादेशकालादृष्टादिसम्याक्रविद्यमानतयाद्ययावदिद्रूपलभ्यते नचतथा नस्मानास्तीति भावः यद्विनाकोलि
अथोभुवनेवायातालेनदानतः ननआगताम्नालस्नापेलोकाः स्वर्गमागालायागतापेलोकाः अर्थः तेषांवापः समसद्दनभवेत् जातश्चसंमर्दः तेननद्यपिनाम्नि अतोलो
कत्रयेनैतत्सामात्रीतिभावः १२५ विधिकं रेभ्योनमेयन्न्हृयालोकेनसपिस्वनिर्माणगुणमस्याः अर्थः अथवानास्तविधेर्विधापिनेदंभैमीरूपंशिंसस्पृष्टंकिंपुनस्तैःकरैः र
हृदिपिस्वनिर्माणस्पर्शोदापिलतिनस्पृष्टस्यात् अतरहापिलंकामस्पृशविनिकृतः अनंगनयाअशरीरनायास्पर्शरहितः कामेस्सकानाउचितः अर्थः १२६ विधाताऊशयारणक

कैषेवनञ्छेवराणेविस्मिताः तमयमस्यास्त्वभुनागमय उकेइकाइङ्मनेननलानाङुकेठकेयानशिवैर्मैविर्यत १२२ नागतिमर्गमभुत।
लाघमस्याघोगेपवियाप्यानुपलेधनेनः यद्यस्तिनाकेभुवनेथवाथस्तदानतानस्तननोकवाथः [illegible] नमस्करेभ्यास्तविधेन
वास्पृष्टविधाप्यसनकिंपुनस्तैः स्पर्शादिदंस्यात्ललहिनेविधिस्लमनोभवेनेगतयाङुरूपे रमोनमृद्रीमस्तनवाणभ्यांवेयाः उगणा
मनकर्कशाभ्यां स्यगारयांरमनस्मानयोर्निविश्रातियवाथमहामहोण २९ तस्यास्यपातस्नलिननाकरणश्रोणेकिमेपास्तनयोगुरु
वी तेनोनगलेसिभ्रंगलीनमद्रीतमध्यरविलीविलासा २० निजामतोपनवनीतनांगीमेतोकमांमीलितपीतमाने कर्केटरसा
मुलमात्मनाभूनिदाननाइर्कटमेवनुजन १८॥

केषाभ्याकराभ्यांमिमाकेमलांगीभैमीत्रा स्तनयोमाहिता अत्रकर्कशत्वमेवहेतुः यातेय (
सत्तस्पविश्रान्तिस्तस्यनवाधामहीहृदयामार्गः तयहृत नहपेणयांनरसमग्रापानेनेसर्थः मनसापिस्पृंगारसमथवाहरूपांमेनोनाइन्नन्यातिस्पृंगारयोविरोधात् १२०।
पद्माभैमीकिंनितेवगुरुवतम्सनयोरिनिवलणः करेणान्तदिपनलिनातेहोनासतलयोनागुवीनांत्रिभिवेतगलेलमयामध्येनिहतणावलीनोविलासायस्यास्तांदृशोजाति
तेशाथः १२८ स्वाम्स्तेदिनवनीतेननानांगींभैमीशमेणवयः कमेणजातपीतभावानवनीतमपिमच्यमानेपीतेभवतीतिईरपीकृतानवेदग्राम्नमनेवाम्याङुलमभूत् निश्राव।
नावेदस्पर्शकवयांसउलतोकमलेनेदमुर्वनिर्मीतमथ्यकी अतः स्वयमेवाभूदिमर्थः १२१ सप्तसिद्धोरसेवसंतपवासाः शिरसीमलमारुतेनास्यायामेनिमिषो अस्रमगका।
निकोणतनयाङुकेस्याभेगानिऊरमेवकारको किलानापंचमस्वेरागिसमसनेकरुः शिरस्सिहेनेसेरिघा आणिसंजातिभिः अष्टजेमयथेवहतिसवमनः संपचमम् ॥

स्वेषां गिरस्समर्गे कालः कि समेहतैस्तैर्द्वयोः अणिमनातिभिः षड्जमध्यगोवहन्तिसवमतः सप्तकम् अथवा अन्यकालेपिकः कूजति पंचमम् रमहरथभगवत्सेव संतानस्य पंचमं श्र
जा पिककालगगयारव कोचः कूजति मध्यमम् धैवतं हेषतेवाजी सच मतः सप्तमे निषादं गर्जति गजस्स्मादि ११ पर्णाभैमी मरसैव पिसंत त्रस्ताः हियसात् अस्याः शिसीनिर्मा ताश्रमेः
कारुभिर्जयेनसवेथा स्वस्मरस्वदासनयोवनं रूपस्पि लीलौ यस्त्रालवाणा यास्तीरुत्तनतो पिपीवनेषि कंरूपवतेत्ना लेतिभावः ।३। इमौ भैमीवर्णां तूत्स्पतेस्मो हर्केषेनकिंर्गवं
विदर्भविनेते अमः स्मरस्येव भवे विहायधुक्तिंगतानाम नुतापनायु खेदनपित्तिं कामस्यैषश्रमः सर्वेवत्तु निर्वचनेशक्तिरस्तीतिगंर्वं वहसि चेत्तर्हि पतदंगं निर्वर्णयेति निर्दे
पणेन विनेतुं कामस्य मनसः सर्थः नयात्तसात्मकादुकानाय स्मानापनननय स्मरस्येषश्रमः किमर्थं व येयुक्ता भैमीमत्नयेति संतापायमर्थः अथवेदयासीत्यनेनस्म
रपवस्तोरोपणनयुक्तिरिमर्थः ।२। अत्तापवनेस्सर्वांगेयुत दृष्टाभैमीनरवोकोणामनतोवनेश्रग्नन्नवां पिपितेनगयाश्लोक पवस्पानस्याः श्लोककलाः वक्तृर्थं कथाहृरवनातस्पाविष्यसेत्र
अस्यास्समो रूपमेघ रेवकानः काम्येविनेतेममलयानिलेन अमनिप्रोष्येविदर्भगकानि नकारवार्चपिवपेकमेन ।१। क्रतिस्मरस्येवननयात्मनेक
नास्यापिपिसिलीनरकाम्नेयः रूपस्यापिस्मेवयस्यापिवेयातिर्जीवनेसस्मरकिकरेशा ।५। गुरोरपीमांभजतेरुहकेटनिकिर्गवेविदर्भानिवे
ते अमः स्मरस्येवभवेविहायधुक्तिंगतानाममनुतापनाय ।३। आख्यानमत्ति अनुत्सनसर्वे पीनां भैमीं तदेकांगनिवातरस्त गायासयाश्रेपक
लाविलासैः रलेपकारानननपेटप्मिदः ।३। स्मितेनगौरीहरिणीहरोपयंवीणावतीस्वरके रभामा रूमेववाकायग्रभयोगशेषैस्त्वाममति
कामतिमेनकापि ।४। इतिस्तवानः सविधेनतेनविलोकिनः शोकिनमानसेन वाहसमर्थैविनमर्षयुकेनाविस्तस्यमतुवादशोका ।५।
एवं इस्वकार्यमिशेषोजयतिस्सर्वेषांपि मयानिर्दिष्टविनासैस्तेवन्तः ।३। गौरीपवलावहतिरणीकरंगीव (संवैषधादेशमहोविधायकार्यंसहतोरपिनानलस्मत्
वीणावतीवीणापुकाव हैमेवस्वरवर्णेरहेमाचपशोषेरगेस्तवीसेनकापिपेमनिकामतिमस्वनिपयमारूपाश्च्रयशेषैरंगैः कापिमेमजिनकामनिगौरीहरिणीवीणावतीहेमामेनकेत्यप
रसत्र ।४। इतिस्तवनशकः समीपेन तेन पाकित चेनसा अवलोकितः सोकेर्मसर्वेविनमर्थगौरीनमत्गीनादिवाक्यायनत्सस्पंकेतुरोर ।५। भैमीशापितरतरणसकार्येस्य
हेतोरात्मानेनलादेशान्रूपंविधायपरसंवेधिनेनतस्मादेशानेमेघणीहतावरानतोनलपवमवेसशकैः अनस्नाहृमिहिनश्लोककाख्याने पिस्पानि वतत्संगवानिवर्त्तं भावे किमथ
वनतो हं भवेयमितिदुरापायष्यानेश्वसंगमकर्षनिहतनपश्चेतिस्थानस्यहार्थः दर्भोनास्यानेश्योरेस्मरनिदंअथस्पिस्पानेगोर्ठेप्ततोश्लोकमणाः स्पानेकरटकमोधर्यस्पानमस्त्वलीति
स्थानीनदत् अथचसहिशानेषततारक्ततयाकरणस्पानो पिसशकः संतिनकर्मकेथदेशानहूयरसेवमादिमादेशंनलेपत्न अनल विपते अनलत् यस्मिन्कायेतनत् नल ।।

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नानल् नसच्छलेमवपिनरमर्थः कार्यमकृतेरंहस्यानिवक्तावंकिंनायन अपितचकारस्यानविरहाद्धेशानलियाविरलाम्भितेकार्यस्यानिवक्तावंनिषिद्धः तेनपथिमधिमञ्जमोसादिमा
स्वेकृतेआकारेगतेस्यानिवक्तावगेतहृलनमाश्रि सफलस्यामितिमलोपेनभवनिविहोनिरस्तनचापिस्यानिवक्ताश्रेयथमभाषयम् अथचमंदः इहंस्यानिवक्तावमादेशितेकिम
पलेदेवतेविवायमनुष्ठत्वेकिमितिनकृतवान् कीदृशोनाथकृपयातादृगमर्वकृतेनविषिदेमाकरणमाकोपेयेनमरंद्रयमूर्तिरेवनलरूपेणार्पणेनमर्थः किंकृतवान्स्वमात्मानोनैषधा
देषीकृतवान्दमयन्तीमामिलत्स्वकार्यस्महेतोः प्रयोजनेनसमपयुक्तेनैवकृतवानितिभावः कीदृशमस्मान् अनलः अनलस्मान् देवत्वंमत्वामनुष्यकारत्वादाश्चर्यं सर्वेहिदेवताना।
ययतेतेश्रमेयावत्तेसविहानयुक्तेस्यानिवक्तावंकिंकृतवान् यत्रस्यानिवक्तावानयुक्तः तत्रकिंकृतवान् नाहंकृतवानेयाकरणेनाह्वयाससेयेननारप्रेमविश्रुतपवचित्रेसमान्मा
नानैषधादेशोकृतनाकार्यस्यामक्रियाविपाषस्महेतोः अनतः अनाहितस्यकार्यस्यनश्नितिदृष्टयकांदनिषिद्धानलःकार्यस्यतिनश्निमम् ।१४६ निमर्वोस्यमोरितिहिभावः रथ्यायामधिरथ्यं

किंस्यान्नकस्यावमदर्शनेनाहंकृतंस्वकरणःश्रुतस्य: ।१४६ इयत्यिषमपिरक्ष्यपातितेनेपथ्यमेजविज्ञानिविशन्तिवेदीश्रवेश्मीमेयश्रुर्वाः २
तिजितिमनितेमानेदृनादैर्विजम्रेनलहृदिपरामैमीवर्णनाकर्णनाभिः ।१४७ श्रीहर्षंकविराजराजिमुकुटालंकारहीरः सुतंश्रीहीरः सुषुवे
जितेन्द्रियचयंमामल्लदेवीचयम् तच्चिन्तामणिमन्त्रचिन्तनफलेशृङ्गारभङ्ग्यामहाकाव्येचारुणिनैषधीयचरितेसर्गोऽयमादिर्गतः ।१४८ ॥
इतिश्रीनैषधीयेमहाकाव्येप्रथमः सर्गः समाप्तः ।१ गेनमोनमः ।ो नोदेवतामिवसर्वेडवसमयसादामस्ताग्रमादानिमिषेणनिवा
लयंतीम् लाभायचेनसिधनस्वरस्मीमभूमीश्नातदृश्ववातसभोश्रुभान ।१ ॥

स्वंगाचयसारयमिंयंयातिमेयं एष्याउर्वश्रीवेदीस्वयंस्यानेविपातिविर्णतिश्नितजननजितेस्मरर्षशहेविच्छिन्नानलहृदिवर्नमानापैः क्रियमाणाभैमीवर्णनाभिः ।१४७ तकेंश्रसदृस्याः
भासस्यनेनाहपाः श्रमः कस्यास्यात्तोनिभावः स्वर्गमीनस्याद्रुपरिम्भोरमहंनिपरसेयदम अथेंयास्यानवरान् ।१४८ येभसततचितिंगतितिपतसमस्ताराधितोऽपिः स्वयंभूः पतितश्रमेकसौ
मात्मकविनरहहिंनातस्यापंचमातायंविपारणयोगीकलयतिकृपयातत्कृतोदीपिकायोस्यसर्गः सोभाग्यभाग्यावधिरिहृदशमः चारुणीगतितोभूत् इतिश्रीनैषधीयमहाकाव्ये
कायोदयामः सर्गः समाप्तः गेनतोनेलरभैमीतांसानसमाेदेवतामिवाह्दयस्थितमस्वरस्यपरिणतमासयसिषेवेदेवतामपिवरस्यश्रेहस्यलाभायजनः सेवतेकीदृशीमुत्तरवन्दो।
वसन्प्रमादोयस्तास्ताम् प्रसादेश्नुग्रहोनेमसेवततयारसाम्यतीतेरनिमिषेणत्त्वानिभालयंतीनिरूपयंतीवत्तमज्ञश्राभंग्नेअभंगेनेनिरूपनदेवतापिअनिमिषतेचनाभव।
तिसुरनिभालनेभैमीकर्म ।१ भैमीनिर्मलगाभित्तिपुतदेगगृहामणिरूपमतिविंविततिनदेहस्यानेकानलरुणेः राजभिः तस्यासततभैम्याकेवलंरहस्यानतिलीननापिहृदये।।

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

णैवकिंतु सर्वैर्गणपिदृश्यैरिपवयः स्वरूपेणारदृष्टासत्तनंग्रुराणेणमनिमित्तमवलोकनेनहृदयेणमवननेतद्द्यावकात्वेदेहस्यमनन्ते मतिर्विविनार्मेतिभावः २ यां भूवमप्यंतरं अंतरोतेरणए
णेगे द्वितीयाश्रविपते मंथेविष्वामिरेयपेमभूवलोकसर्गंथपान् सवलोकोयारग्रमोभविष्यन् नत्रर्द्दिदृश्यमागतानावैमानिकानांविमानेखंलाभूगभूत् देवैःसंकीर्णत्वात् ३ स्प
र्द्दस्यचवलमरगणानामन्तनमस्परदहानानपारमनन्यनिरहीनोरकवर्द्धः संपहीतैसुमेरंतिसंपरानाहृदेपरपिवामभूपैः प्रपिवाम्पनेषुभिक्रियंते पभिरिमपिवामाः तेचतेनश्पाश्वैः
कृताश्चमयेवरे आलोकनायविपतिमेवरनोदेवानांस्त्वाविधिरभूतक्षपाःस्तोरभवामवाप्नाशविशाहृयेतःसुराचीविदृप्तुरिमपैः ४ तत्रसभायांरपर्द्धदमनत्पजनकर्द्दरवे
परेगारेगपयवुरमाहृतनपरंपरोपनत्कामपारनुस्मः पेतनसुष्पानुगामीवोभृंगवर्गः आलीभिस्सतुभिःपंक्तिभिश्रह्नतानितस्थमानकेकानुलिष्टपारिमतेमाविशन्त आमोपिष्टेनादिना

तन्निर्मलावयवभित्तिषु तद्विभूषास्तेषु च प्रतिफलेन्निजदेहदेशम् दृष्ट्वापरेन हृदयेण न केवलैनैः सर्वात्मनैव सततो परिपूर्वभिर्मसजे २ यामेतरा
वरमतीमपि माधिनन्मायपममेवनिरमास्पननोगलोके याकृष्णयारगभविष्णदृग्धदिमानेनाहकस्थमववोकितमागतानाम् ३ ऊर्वीदि
तान्मभवमोरभमेयरानेभूपालचकचलचामरमारुमोपे आलोकनायदिविसेवरतोगणाम्नयस्याविनाविधिरभूद्विवासभूपेः ४ तत्रावने
रवपचेरनवेश्लेपनेपथ्यागोपमयगोपवरस्पवाहम् आलीभिरापतदनेकशयानुमारीसंहृत्यसोरभमपनाहृतमेंगवर्गः ५ उत्तेगमेगल
मरेगतिनाद्येगीमुखीनुवारविधिवोधितसाधुमेधाः सोयस्तनःस्तनपनाकनयाभिलिस्वमैमेमनेभुनिजनोऽस्वपंडितने ६ संभा
षणीभगवतीसदृशोविधायवाग्देवतावितयवंधरकंदरायाः दृष्टैवतर्देशजगज्जननीतनमस्मात्तज्जितामसद्दमिदंस्तिणपवमस्सा ७ ॥

पवाहृंनिरुत्पपश्यात्मविशितिहि ५ वहत्तमेगलार्थकायपुनिशकाराणिसर्वेषकारानुवाचकोरणनतापितसमस्यारणाशक्रयोहृर्म्पंकयः चलकेनकनसासस्पकांडवेषुप्रभितवे
मनेषुप्रभितिस्वरितिमस्मेहृर्म्येप्रसतिशहोदयादन्तवादेकिः हृदयनिष्टवस्तमूचकोगव्यापारोभिनयमदेगाहितिनावाद्ग्रसारेणप्रकटितमज्ञाननकेयथाद्दलापभिनयेनहृद
स्थितमभिनयेतीनथनिः ६ भगवतीवेषर्यादिदृगणोपेतावनदशभुवनगेनसपहृत्नमस्करणीयावाणीतमेर्दसिविनयनत्रकंदरायाः प्रस्तोभेमा:दृस्तिणपदेशिनामतीभेमीस
दृशंसंभाषणेविधायेदेवस्पमाणेणवभीपेषस्पनादतिणभागप्रयाणे ७ देवानामेषाकोटिरिहसभायामागतायेषांदेवानांप्रत्येकवर्णेनप्राप्नुष्यातमप्पतिकामानि ग्रस्पाद्देवकोसे
मनसाकेविनिक्षिप्तमहूणीस्वयेनावकोनापिंतनहनिरन्तस्मरतिमवेयतावकीमोतवकशमकावेकवचनेश्तिलेन्निनककादेशः ८ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै.
टी. प.
१२२

येषांदृष्टनांनाकहिलोकनरागाल्लातायश्रुतिनिमेषिता नरैर्नैकनलननयाश्रुविनिमेषनुपणासभयाल्लानाभाविकौ पार्श्वनिमिषनाननमिलितानासतोयथार्थदृदर्शनालानन्दभोगप्रपे तथैवतव
श्रवेवेदृचसुधापानमपिहितालोकेरपुपेशनि श्रुवेविधेवकेरपरोपभोगे: श्रवेनदृनकदोषभोगे: वेदेपरापानिविकोपभोगे: श्रावेनदृनकेदोपभोगे: स्वर्गोपभोगेरिमर्थः ४ यस्तरुः
कल्पवृक्षः सकलफलफलैः सकलानिरखिलान्येवफलानिपस्यनारदशः तयापंचपन्नवेः पंचशाखालोगोवाणिपस्यपंचवृक्षकलतुमात्वसंनिरिति मकरलनरूरेषां देवानांगिरेर्मेरोः पं
चशाखेः तेनपंचशाखानांगुलयोयस्येनिपंचः शाखः करः कोरशमस्मान्ववधंस्यामृमिरेवमरभिर्धनतस्य अर्थकल्पवृक्षास्वमेरोः करः फलेनेनमारकनामकंमुक्ताफलं
नवन् इत्येः करेविनालवभामेतकल्पविहृत्वसफलेदिफलशाहेनन्पदियतेनयामुक्ताफलस्यापिपत्तनेकल्पवृक्षफलत्वादितिभावः अथमर्थः गोत्रपांभुवंदहानस्यमेरोः
करः कल्पवृक्षस्यासीत् अथसफलभूते मुक्तैः फलैर्भातितेदहनसमयतमरुपाविदरुकरेनिनेस्वावभासेनश्रमस्यापिदोपः करोदृगर्धमिदृष्भिरेचितोभवतितत्येतिपयोपेपिति

अर्व्यांगमेप्रुत्वमुनामिदृकोरिरेषाषेणेदृष्यकुककथनमहृशालानिपाति अस्मैनृणांसुमनसापरिकल्पकेषुर्वेपविनम्रनिरत्रपावनितावकी
ना ° पवेत्नदीतायारमादनिमेषतेपासमवकोतिमिषितोमिलितापथाभूत अथसेवनवनवनपंरोपभोगेष्वेविधावमतपानमपिदृया
त ४ पश्रोगिरेमकलवत्तफलतरुस्मधासुदृभूमिसृभिः तत्पंचशाखः मुक्ताफलेफलनसास्तुपनामनवनाभोतिविदृभिविकुरि
नः पयोभिः १० वकेरसत्रिपिनिमीलितस्याविरेदृदृद्यमलमसयोनलिमानामीतो कृताधरायभपचेवलमीत्माणामगवमभेर
पयाववमानि ११ नतहिरागमुदितेपिविकापरस्या मातादिपुः स्वनमवागपिपानयुक्तोः आसनवायककविवणोस्रुवोतुमेयभेमीविरक्ति
(वरितानतिमयोतनगुः १२ ॥

पादेलीमसुदृस्यविदृभिरचिनस्मर्थः नेत्रोमनवाकसनोः होम्पः कोपिपिपियोपेर्वेदुभिकुरितोभवतिपयोधीयते अत्रेति
पयोपिगोलस्याशनि १० मुखेदृमत्रिपौनिमोलनशीलदलवसपयुग्मधोतिजननशकमेजनितैशिरसिमालो अथराधायेनचंचलेपथाभवतितथापकेलीसाभैमीसुमनत्रगंते
देवैः कृपयानुतानाप्रवेक्षनः देशादीनोनिगमसपवपयः रदानीमनभिलापरपोदागयंववणीयइतिनामयदएवकेप्रकथितवेनसापायमादासीमदेवेषुनिमेषतयाभ
याहाकसवृहत्वतादस्माप्रपिमनमदपी: संपादकेषुरितिवा ११ किंविकायामयानेनसासुपरेष्यितायानसम्भर्याभरेवहंतीतिप्रयोननावेमासलासिंहलसिंमयनातेविरागंसाल्ला
देषदृपिनाविदन् किंनसविधरसपविकापप्रवेनानुमेयानांभैमीविरक्तिवरितानामूहेनागच्छन्भैमीविराणानवत्रुतांम्भावपुवेवर्णभवति १२ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

यानमेघाममल्लोतियानिनरेतेषो वर्गीयात्सेश्वकोपमयमणामवलोकतिभिर्यानिखतिः पनेषमरवभूतभुवनकोपिरत्नकः इति विकायरेत्रभैस्मामाकाशाद्वपुषेवाधरनामवेदसनि
वृत्तः गन्धर्वैः सहितैर्भैक्ष्याः स्वरसगन्धमपि नलेशमपिनावेदयविमुखविर्जनि २५ इति इधुमन्त्रमित्रकतवर्धयनरत्नौः यत्रेशंगधर्वैर्लनयेवेभैक्ष्यामनाविनदर्शिने पनेयन्तानिशहनीति
गतकारतिनाथाश्रमिताः नेयतामन्नाभैक्षैतिनावनीर्णाममरशाखिनः पतिव्रतोकस्यवहौकिलमानने वहस्मन्नातत्वणवमरश्चालोलमधिपोकसवलोमितिभावः पतिव्रतत्वादिफन्न
श्रितानवसारणीभवतीतिकसमृद्वेवहनयोतायत्रामनेहैवयनरत्नकाइतिनेत्रोभेमीमकाशाद्पिकर्षालना १८ ननीपरिजेतमोतावहनीमितिनमादेवसमूहाहास्यकिंतोभेमी
मायवन् कोटेसौमेनिश्चयारकेमानशेनसमंजिमाने विगाहनीतिर्हेटशीपदेष्टमलक्ष्मीर्धम्माभमालाकेशालिवमोनिष्टमे निमविगाहिपदेष्टलक्ष्मीहंसावलीनवेनामेयाः कृतत्व
नलोवादपनीयमानसंसारपव २४ अविलवाङ्मयमपंचोयस्मास्सर्वव्यापिमाः परिणतिरितिमुनिभिः काश्यतेसभागसनंनयोगमावाणीअर्थयत्नीतावेद्वार्थयस्मात्रोभानोभेमी

रतःस्वरवणामवेदसनिनेनिवृत्तोविधायरेणुयत्नोवपुषैवभैक्ष्याः गन्धर्वैः सहितं नगं यमपि स्वरमन्तरमाविमस्थविमलोत्तनयानिवर्गाः १२
दोरोधुमन्त्रपिश्रुनफलनिवरैस्वरेरदर्शिनमुखेवपथैवभैक्ष्यां नेत्रानने सस्वरणाविपविवर्द्धकितोकल्पवीरुधमविद्धितिनावतीर्णा १८
जन्मानतः कराभूतामधिपस्वरैवोमोनिष्टमेनिमविगर्हपदेष्टलक्ष्मी नोमानमेतिविलवारिवयान्नदीनां रेसावलीमिवघनागमयोव
धवुः २४ यस्मोविभोगविलवाङ्मयविलगोधमाख्यायते परिणतिर्मुनिभिः प्रवस्मा ऽर्द्धेनरामतनकराधपरार्धमात्मेववालामभ्याधतसमा
सततमगल्मा २९ श्लेषणनगिरिनाथमर्द्धकुम्भेशयः पद्मसत्रपरिभणाशोणाकेभः यत्तोपवीनपदवीभजनेसयोभोगिभवसवाहकिर
येशसितनिसितश्रीः २० पाणौफणीभजतिकेकणभूषमेशेसोयमनोहरमणीरमनीयशुभ्रैः कोटीरवेधनपन्नगराजयोगपद्मापार
गमभेभजभूतभतेः २१८ ॥

पुनरस्त्वे गोरोचनाकुंकुमादितिमनूयाभानस्योदयहिम्नविंरसाप्पम् २८ श्लेषितनलग्नगौरीलनकुंकुमेन योनासक्किः पद्मिसत्रपरि
रेभगोनैवस्योणास्योभायस्यसरे इदशास्यव् शोभोयत्तोपवीतपदवीभजनेयतोपवीतानामपिग्रयस्यानेपद्मसत्रवेष्टनेभवनिमोयंश्रभोसेवासवासक्किः कोटीरादेशतस्यानिमोधुको
पवत्लवविधीसकिःनमरोभमिताभकाविशेषेधुततनस्यकः इदशासतस्मविवनयानिर्लेनमोऽस्वादयोम्पनासहविनाः २० सोयंवासकिरोशासंवेयनिकेऽमेमनोहरमणेर्भिमा
भक्तेरनिवेशगम्पहेतुःसविनः २८ एकयानिहूयाहरेदोरमतेश्रमयानदयरसरसेस्वानागगणदासरयनेषहिनिहूपनडभयमेतरंयदिनिर्णितेवमःस्यातपश्चपवसानामश्मयः २१ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै॰
टी॰प॰
१२३
123

आयीनालगनादंष्ट्रानयाविष्टोनत्नीविनाशास्यंविष्ठयेयस्यसमेतेनपतेनवासकिनानेवायेरंष्यानोमशणदायितानगणं यतस्तावकीनेयुभ्रूनसार्थनीर्भिनेशुधनेशास्यं
वदानस्यशक्तिःपीतविदांतुनशक्तोनिशुशापतेममेवंयेयेनिषधरूपेणविवर्तें २॰ नहिस्फुरस्फणविलोकणभूतभीते नस्यविस्फुरलोफणानांविलोकनाजातायाभीतेर्हे
वोस्तनानभयानेनरंभेम्याजातेकस्मेउलकेचरष्ट्रास्मेनातःसवजनिनोविकारशतयीर्येषोतानिजदासान् नोतन्नितोवासकिरस्मामसेषधत् अनुयगाकेपउलकोऽस्मशति
भूंस्मारहर्षोऽस्मतःफणिनोमसेषधत् नसमतोफणास्त्वरेणयिकेमधेसविनिमये स्वनानयाअनुरागाभावानिषेधःसार्वकिमसर्वरमसाधारणनेविषिश्रजमानिकयाहे
ननानेदजमेविवलितः २१ वासुकिंवेलसदर्थिमिःस्ववरणेनिराशेःककोटकादिभिस्त्पुर्थैःनि षसानाम्महिनेनोकिमपिरुष्टं आत्मनेहितमात्मनेनिनःघनिहू

कूमेकयारमनयास्तनमीषुवेदोरणमयानरथरम्यसंहितिरहूः असारयञुगपरेषयोरविशेषनिर्णीतमेनतरभयस्यपरित्तमःसात् १४
शुशोविषाधवदनस्वदशननमेतेननतेशुनरर्थनयानगणम् वायविधातरथरेनहिनावकीनेपीशषमारुहतेवदनेस्पाकिः २०
नहिस्फुरस्फणविलोकणभूतभीतेःकंपंववीसपुलकेवतनोचतसो संनानमानिकविकारधियःसभ्रमारसमारुषयडरणयिपतिर्वि
लापः २१ नदर्विभिःस्ववरणेपनिभिर्निराशैनिषसतकिमपिरुष्टमनात्मनीने यनोमयात्मनसोपिविमान्नवाहोहसध्तीपपवनास्क
नानम्भुः २२ स्रीसंकुवस्फणगणाउरगप्रदानोनागनसवधुनयेनविमानवाहः सध्यानमल्लङ्लानमलाहिनीयकल्हारमिङ्किरण
स्वहासमाप्त २३ देव्यावधायमवभौरुद्रनावयानाभमीभुजोभनतमीमभुवोनिरीहा आत्तोकिनामयिधुनःपिवताद्योतामिक्षावि
गच्छतिनवत्सरकोटिभिर्वः २४ लोकस्याकपिविशिवानयिपस्वकारस्पृगारसानरभशोतरयोनभावा यंचेंद्रियाणिजगतामिशुपंचके
\ नमसोभयविततवतोविनतम्तुदेवः ॥२५

आत्मेविष्ठनतभोगोपदानवः यतोहेतोस्तानानेकामानयिभेमीयातिनःयतिहूलेवायुरूपाश्च नानुजम्भुःसाहासवे
रहूनैतेमूर्कोहीवेनिःफासपवयनिहूलनसधः २२ तत्रापुस्कतीभवनफणाददाहासकेनाभेमीनरूपंदंनमाञ्चपनयेनमेनसेऊनदलजालामध्यादपनीयवेदकिरणविकामे
कंतिनंकलारंरययानयेति २३ वाएपानिगदितासाकामितिभोभीनवासकिदर्पेनचस्तेधनविमेकाथाभवाभोन्दपाःभेम्यादर्शनेभजनतःदृशादृशमपिधुनःपिवतावावर्षकोटिभि
रपीक्षानाप्स्यामि पुनःपुनःपुनरवलोकयधमिमर्थः २४ पःकामोज्ज्वलविस्वयानयिसंगारेणसानरसश्रावयानेभृशोभृशानोतरःशोतभावयेषोतानीदयाभ्रकारजगतायंचें
द्रियाणिजुपेचकेनलोभयतूसोनंगोवोमुदेविनतनाम् स्पाशुद्दिष्येदेवःपवनोसेवाःपंचकेसंख्यासमजासंवसत्राश्यनेषितिकेप्रमयः २५ ॥

२१

कामेन निश्चितं मिहुणां वर्षेन स्वनमित्रं न्यते इति निमि: मनत इति भक्तवत् सपासेहं कारमेव: प्राभूतानि उज्जिते श्वपदिधनिवी नयवलेन भसितादयास्पोति शक्ति र्येषाते
ताननस्त्रपेणान श्रृंगाररससर्गात्मकेया एकामेवाहं यस्मात् हसिताभो भैमिनयन योर्गं सुरवियाय्य २६ मधुरमतितले सम्प्रदेमवनेन गतानामहतन वजलाहन नीलारस्याभवेत
वोविकसितकमलानयस्य मर्षन यने शुष्कर स्मात्वे स्वद्दीप स्वसाभिनेत मम भजगत्रशुष्कयतिरस्करणामेवनियासहेतः २७ सद्भावतेभावेन वर्ततेइति सावर्तभाव: श्वनयवभ
वदस्तुनेयत्रनाभिकूपेपनाइ श्रोनाभिकूपयस्मा: कूपे श्रावर्ते यावादाश्रयीत योतादशिश्रुतस्मेनेव बवैयवक्षतामतनपववातडपवर्तेन मेतस्य मवनसदेशाभौमेस्त्र: भ्रतोकस्वर्ग: दयवि
पयो रूपवर्तनमिममव: पनहसीमेवस्वर्गाराम्मेनार्जयसिकाका किं नार्जयसीमर्थ: निवेयपववाभूस्वर्गेन्नादलम्हस्वीशवेविताम्भज श्रवसान्तादिवाशवमानिमाण्यैणेइत्वेहेत:
शाल्मनैवेतिवांछि इत्यर्थ: २८ श्रवत्रष्ष्करेवस्समेउलाकोरेनतेयो देवोव्रलास्वरूपोणवासेन नशंदिमादिस्वरूपनयोमर्थः ईषदसमाम ममदमकस्मेन श्रम्रमकस्मनमक

प्रपेश्रुणाभवमहतिश्रुवर्षिनिमिर्हकारमेत्रवलभसमतशानिमकी श्रृंगाररसगोरसिकः हुतकोदरिनेहीपादिपात्रयनयोनैयणेवारले २६
मायरकेनतनियोमवेननसार्थभयाभवेननववाविगिर्ाहलीला: हीपमस्तेपतिमम्मभजनशुष्करस्योनिम्मदशुष्कयतिरस्करणामादि २७
सावर्तभावश्ववदस्तुनाभिकूपेसभौममेनडपवर्तनमात्मनेव स्वागाममर्जयसिनचिरयमतदयामेनडहपमिस्पृहाणामणवैविलासं २८
देव: स्वपवसतितयकिलस्वयंभूर्मश्रोधमेइलतले हिमशीतलेय: सर्वाविलोकानिनशासमनमकसमैवेचकारुणकरोनकेस्याद्ये २९
मशोधनारिवदिव: इतदानपाहेमश्रोपमात्मभरणापिवावरोहे: ननम्पकफलनीलदलप्रतिभांहीपपयपक्षशिखिविपत्रनमानपत्रे ३०
नेषत मेवरतवाप्रवनेपुरानहंससनप्रियतमाकथममकीर्ति: विश्रेतयदिविदमाह्यमादिशोनो हीरवनोवमिथश्शुगानतनोति ३१॥

सम्प्रनमेमदशामित्यर्थ: ईदयोनिजपरिसन्तोपस्थामर्वेत्र शिस्सिप्रमयेहसलकोपाले नगर्वेवनो श्रवपितामहनिवासस्मेवहयां २९ श्राकाशमतट्टमेवर्षाहे: प्रनतामेणया
दिवमश्रेयणाद्ववांरप्रवरोहे: सत्वोमसैमले: स्वभारपारणामिवस्थितेनतसहीपस्यपक्वपलेमनेनयकुस्वेमसितेडहस्याटमेवक्वत्रेपणमवय: मणीवरवेवेस्साहस्व: मलगणस्त्री
मशोधः नीलवक्त्रेमंडलेपरोचितेननसावेभोमोविनमितिहीपमानदरोहेतः ३० शुस्परणेश्रहस्सहेमससवप्रियतमाकीर्तिहंसेकथेनषेनतोनयवस्ती भवत्त चित्तावर्णीका।
येवात्वोके श्रनवरत ईदतविजयदिवदिप्रेपवत:तायाम्रैयेनेउबेनीसतीलोरप्रदकेवमिथ: सयमककरोति राजहंसीचएनहंसस्मामिथाश्रवने भ्रमते भवशनिस्त्रो वकीर्ति
सेनाहपनीतराजहंसीप्रकाश्यमर्थे प्राश्यर्यं राजहंसीतीगनेयेविवेशयति इंयनतयोरमेदंकरोति इस्मर्विवेककरीनहतिलेहोष: ३१॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै.
टी. प.
२२ १२४

ग्रासोपि विपुलस्याभायोग्यस्यमवितेनपिसंगारविलासस्संदेरपिकलानिधेरपि नतस्मिंस्तवेनसतिरुयेभेभीनदेवनामहर्षणेशाय अमेष्टरमादयोवरणसांस्ममेवस्यापीदमेवहर्षणेमेने
रसार्थः यद्वोहमाः कोमलेमलेनिवामनस्यनास्तिनदेवहर्षणामियेभेमीसाय १२ विङ्गीमानस्यमस्वकनस्यानादर्शनस्यासूलनार्थरेघनाकोचनमेवेष्टितत्नाप्कविद्वेवके तस्य
स्तवनस्यसतोपिमलिनकोतिवहुलमेवहमोभस्याप्रशमिः ननतिनसतापकर्मलिंगमामीतअप्रेरहिभूमोलिके १३ नवोवरैरतीनिसमाः संज्ञायोनस्यरतिनिपामने रूपदृष्टात
येवनानिरसुलोमनोवधूचैमौराजातरामिधुवेनिसु: यनोपदयरा: सुनयस्तिनोमरुपदस्याधस्यमोमानपेतिनः सर्वनामसंस्थयोरुपसंस्थानमपिति अमशब्दस्यसर्वनिपानः
नाहस्योविधिर्यस्यअमेनानयेस्तितोविधिः अघणेयमेतिअनमिसतिसोयोभूयेस्वामिनोवाचामवसतेनास्तिवलयावस्वामीकार्यनिश्चेकेननः सर्वमेवसघकरोतीस।

ग्रासोपिमलिपरिपन्नत्रयमार्चितेपिसंगमस्संगिमधुरेपिकलाकरेपि नतस्मिन्वयमिवमापतदेवनामयकोमलेनकिलनस्यनलेतिनाम
१२ बवतिकिंचनतिन्द्यनमिंगितसालिंगवकारतहनादरणस्यविना गतोपितस्यवरलाभजनावद्भिविद्वेवभूवमलिनकविभूमधुमः
१३ गतोनरामिधुवमिंडमुवोमधेनोनमाजनीदरयवेरितयेवनिसु: अमानयस्तितविनोनाबलगयानवाचोभवमवमरः सतिमय
हूने १४ उच्चैश्रुनभगवतीरयममस्यनिर्दिश्यस्यनयतावमताश्विनेषु अलोकनामयमपेक्षलयीलशालीशालीननानतमुदस्मति
सविवे यतस्वःपदद्यश्रमवेदिहेहवास्यवैरवनकाशतेरभरस्मि इमतमस्तिपदमेवनममदानामर्थोपिनार्थपुनरुक्तिपातकानो १९
नवचहश्वरतिविश्रुतनाप्रिशकहीयमस्यणमितिमधीमथुधीमवेमा पवड्नहिव्यवेदितयानयापिकिंरामिराज्ञतिगियजनितोनरेते २०॥

र्थः १४ अमेनेरप्रोफारस्यनमः नयस्यभावस्तता नयानिरक्तनराष्टिनेयोयेनरम् तादृशामर्मरयमस्येभर्मेनिर्दिश्यडनेभगवतीयासीमभाणकिमिति अधीभैमिलमयाननेस्तवे
मेरलमनमस्यकलशीलाभोगसातीमदिरोयेनयोविलोकातेपालीनेकोपेनेअदृष्टाकार्ययोः १५ यतस्याकःस्वःपदतामेसदानामर्थोपिनार्थपुनरुक्तिपातकानोअमाणेवे।
दितोहेदस्यवचनारोयेरसंततसंकीर्णोस्मिन्नाकाशेमहत्वनानामयतमवकाशपवनास्ति आकाशस्थितादिपालानायेते अर्थपुनरुक्तिदोषपातकानोममदानामर्थोपिना।
स्तिमयाभिधेयाशुर्यावेदिभिरवाभिदीयतेरमर्थः पानरुक्तं अप्रवसतिरेवनलमर्थरुलिहूषणे १६ भेमिशाकद्वीपस्वामिनिहवर्तमिसिद्धनाप्रिश्लिष्टनानिविदतस्यमानायमान
यापनडुजडियाध्वकवेरिननतानयागिरामपिनेरुदयेरागिकिंलानजनितिअकार्थः जानश्रितेसर्वेजनानेरकोरिनकिंजविचारशीलानोविदुरधंमेवमयमर्थः सर्वीक्षमनेनयोनतेरस्मि दोषः २०॥

२२

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

शाकद्वीपेवर्षकाः प्रकतस्सः कोलिकपत्रमालोविभक्तीति १९ एकाः शतिविंतशतिदूसनं १९ शाकस्तहस्तवद्वीपेनवचेनोहरिषेतेपमतसमद्दानेसर्वेनोस्यापनेवेक्तंभाजगन्ता।
दशितः शतिक्षोत्ताहिशोजयेतिस्मकपत्रकोमाहरिद्वाणवान् १८ तत्रशाकेद्वीपेतस्तरूपत्रजातोसौरूतः प्रसर्पोनक्तुनाकमपिकिलसमस्तदद्दर्षमादधातीनियत्रकोनकमत्रभूयभ्
योपिपरशरेणाशोकस्यकथोनेरपिदिशोमेऊरू पककन्येकवचनसंदेहे किंविदुचनेपयारहैवेनसमापिनमायेनविपासोभवतीति १९ तत्रशाकद्वीपेदुग्धाब्धिःना।
कापागकोनिहृदानेविसारस्मरतत्वपिमत्कोइंकनागतायामितिभावः प्रवरद् प्रध्यायेनेधातस्येन प्रालेनपदेनभविनवम् रक्तस्यरोणेवेन प्रथीगर्यदयेशोकमणी
निविकलयनैमिषस्याभविनेयं ३ पदविभक्तौकारकविभक्तिर्वलीयसीतिकर्मवाहितीयेव प्रवेलितिवापाठेविकल्पयितेकोहिसंविसारेवा प्रशुकरोत्विमर्यः।
वेलाभुविपावनतानिः नस्माः प्रतिविंबश्रमीविग्रवोपस्तरेगपद्यः नमस्वाथरिमावाहरवेवापदलेचवततवेताभ्याकतनाम्रशेवकराताणोसितासितरूपत्वात्तरेगनामपि

शाकः प्रकस्करसमसद्भविपत्रमालभारीहरिषलितिलरूपत्नवतत्रविंडे यमस्तवैद्युपर्णिरेश्मविंबभिनेनतायोतानगनम्बहरितोहरतः स्फुटेति १८
स्पर्शेननत्रकिलतमरूपत्रजन्मायमारुतःकमपिसमस्तदृमादधाति कोनदलेनतरुभूयविधेविभयः प्ररोपरोशरपुराणकथानेपि १९
दीर्घाणवलवकदारुविद्रुटानामघेनतत्रविकरपिनमायनादि वेलावनीवनततिप्रतिविंबचुंबिकिर्मीरितोपिचयत्रारिमवापलस्भः ५०
कल्लोलमालवलनोपनतेनपीवानीवातनानवनेनपयोगमेन प्रसिमवहिरपरिमोत्तलितोदरूपुनिरात्मसतेमधुभिदाभुजगाधिराजः ५१
वस्तुपसंपदवलोकनजातशंकाणदाङ्गयोनिजकरोरुतलाललेनेन भूपाम्बिपावकमनाकलितावधानानिद्राभुवंपेमत्रुरोपयितेवपवस्य
वालातपेऽकनककैगैरिकतांनितांतहिमशैलवदयावनशिलाःपीवीलेपन नांद्रिममधुमातानप्रमवामयाशपादाग्रतीगतिवधानवेतारदधा
। पि ५२ ॥

स्वाभाविकषेमनेनतरूपनिविवकृतकालिम्नावविनतादनुकरणंपुकेसहस्पाहदर्शनात्सरशानरसाणंचपुकम ५० कल्लोलमालासमयासातिनोपगतेन
प्रनवदेतेनननीवनेपायभूतेनडुग्धरसेनपीनाद्दरूतःपीनपीथीनस्तपीवरे३समयःस्मरणोपरिमेदस्तलतावनलीहतोनतत्रनेपिनोहरणःप्रसिमुग्धाबोहरिणमध्यास्ते ५१
नवरूपसंदर्शनेनजाताशोकपोस्याःपाग्रीःपक्षतोविसोःपादाङ्गपोनिजकोरगुतिभिलीलत्वेनेनिद्रानेरतवेमत्तुमतेकलितावधानाभूपात् प्रंपमेपतिस्माःश्रीदर्पसंपदेशाङ्गली
दितिशोकमलेमर्थः ५२ तत्रशाकद्वीपेवालातपेस्तहित्वाममधुमाणजनितेनस्वेदजलधाराणुमाचरणंगुलीकृतयानखेवालयादिःकृतोहिंशाहृतातक्रियाभ्येहतिगणा
नेहदिनिपवर्ण्यःस्वच्छतनककैगैरिकताप्रदयगिरिविपिलाप्रत्नभवन् ५२ ॥ प्रनवेनेवेपस्सात्स्यतस्याःसेवंपिःनासिकोदरोहनंवादेतकलाःस्पृशाश्चेति ॥ गे॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै. टी. प. १२५
२२ १२५

विकस्वरे नन्दी अनेन वनेन वितते रथ्याहिम्बे गोपरिभ्रमेमास्तवदर्पि नयोः पीके भूमातले पत्र म्येत्तु लेहे विलासे तानेन ननामाद्रपाण्डु पंको जनवत्त विषमेषशैलशिलासे करे खुवराणा
हेतेपोतनयति ग्रनवनेचनीति ५४ नवविरहाग्निसम्पाग्रंयैर्येर्ममेनन सत्वामहप्रह्यति नाम अविनार्थमत्रुभूपते अयोगर्तहिमेहवेयायात्ततितितैयेवम समपिरस्वनादस्वलन
दिमर्थः यपेनमेगीकरोषितनमर्हितनवपुत्रेणो वर्हिषि राजनानमपिशमवेश्च मानवेत नवभोः खनयः संवेयोवशम्म नामकलितानवयेनानम समान्यानमपितन्यान्वयं।
करोतिलिभावः यदेगीकरोतीतिपार्तिणीकारे सत्वयति नन्ववपेकार्यमिमेवाहुवोहतः ५५ रहोदवमग्रमुष्पप्रहव्यपार्येनवभूवेति यदेतदेववात्र हर्षेसामेनीहृषणगणपति
सरेवगणायनीकायादेशः कीदृशोपिनत्सीनतायाश्रवलवभूतोभुजावेवडमोयस्तनादशेयितयासरमवमाः स्थानभूतरसस्पुवकमलेपि अनेननतोनभवतीमर्थः अयथैवे

समोकरेवितमुद्दामुदयेमहीकशांकेस्तनवनचजेविपरिश्रमेमाः तन्वोदयाद्विशिखवेरतवदक्षमामेकाश्मीरसेभवमभावचनाभिरामे ५४
नोतेननेविरहपावकमेमनावकामेवुनामकलितानयमनभावि अनीकरोषिपरितनुवनेदमायैतैआनयेसमपितनयमाननोत ५५
नसीनतासमवलमभुजदुमेपि वादेवतायतनमेजपुवलोभुजेपि मा अत्रहृषणमनीगणदेतदेवनायीवभूवमनवायदमुष्यदेवः ५६
नसौविलासभवनात्ममनः समुद्यत्समाहितकम्पभुविलयगुणयसिद्धि स्थानेनयेनदनुनिमुरिमेविमानवाहाःपुनःस्वभितामिवगंधवाहः ६०
भूयस्ततोविपिनवाहुपुवदेवतामाहामोपमेयतनुभायमभाणतेनो पनेस्यवाहुवहुवारतिवाररिता रिविनेअरुषवअनविदसमानकांति
हेति ५७ दीपमपमपरयिनेपुतिमेनमेनेकौचसवेचलमगेचलविश्रमेण यन्मेखलेसकिलमेखलसन्निवेशः पोदुग्धकान्तिदधिमेरपयोधि
।ग्रहः ५८॥

देणात्सीकृतेहक्षमयेपेभवतीतिशेकोच ५८ श्रीविलासस्थानात्पात्मममनसविहस्तयेशदसात्स्थादपनीयलआगुणे:अमिद्धिर्ययोतोरमो
मेमीविमानवाहानमाः नदनुहृष्यमाणनेनरैस्थानोनेनरेथापयन् श्रीविलासस्थानात्मममनसमुद्धामसाद पनीयभुविलआगुणशतिमसिद्धिर्यतोपसापिगुणामध्ये
परिगणनात् ताद्दशीमिरभिनोगंधवाहावायवःस्थानेनरेथयामापयंतितनयमर्थः ५७ हेमाउपमानेयोगणदेहकांतिर्यस्यास्ततोभेमीसावाणीपुनरब्रवीत् भोःप।
प्रयागमणिसमानकांतिदेति एवंवसमाणनामानेनितभुजाभ्यांवहूलमयपभावोतारिचिनेऊरु ५८ क्रौंचद्वीपस्यस्वामिनेपुतिमन्नामानमेनेतरलनेत्रोनपश्य।
यस्य देशामेखलेवर्ततःसनिवेशावस्थानेयस्यपरिखवात्यरमर्षःसमसितःक्रिनोदधिमेरपयोधि दरोभासतेकिलसर्वरसायमेउपस्थिवोमगेरेदधिभवेमस्तु ५९ ॥
ततःक्रौंचद्वीपभवसंचरुमणंघीक्रौंचनामाशैलोनिपःशैलःहेमयत्किकलकत्वयतिशाद्वृपवचनोपैतःकांतिकेयशरहंसइविदेवेहेत्तुमेस्वरीयागुणांविस्तारयितकाम

६० २२
॥ श्रीकण्ठचरित्र

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

यस्य भगवतः श्रीशिवस्य स्वरूपमात्रस्तनेनापि जनो मातुर्गर्भे न कदाचिन्मज्जतीति गुरुको मध्यवर्तो समर्थः । न यतस्य भगवतः श्रीशिवस्य ह्सोऽहं समरेशः स्मयवतस्मात्रे भग
वतो श्रीशिवस्वरूपैः देवतैयपानेनैव तेन नो स्थितेषां मम भिन्नतो उत्पत्ति स्थाने वर्णस्वरूपं वा तत्र जाता मा इह स्वर्गः समर्थः श्रीशिवेक शरणानन्ता निमतपस्विना देषः स्तुतेष्व
भिजनो जनस्य भूम्यामप्ययस्थयना रसमयः ५१ तस्मिन् द्वीपे वालेन्दु मौलेः श्रीशिवस्य भगवतः कनकरत्वालेपणास्याणिरत्नपीलिंगे वा लयालेपवस्य भतः स्यो।
लालस्ये घोवराः सोमास्याः कनककलशः शिरोभूषणोज्ज्वलामतीः शिवरागस्य शीतपत्नस्मोरूपयशोतस्य यत्कीलितस्य स्यनलेनासोरीः उरु तन्मन्यनाद्याशिस्ती: श्री
विमर्षः उदयम स्यादिमदयः स्ववर्णकलशालेक्रुनास्यनकान्तिनाद्वालयावालश्रीसूर्यंवृविलोदयशीलशिवोरत्नस्थः सतोभासमानमिमर्षः ५२।
तस्मिन् क्रौंच द्वीपे तत्र स्मरतक्रोधजा तन्स्य विद्रुमपमौक्तिकमध्यगणवाडेनागकयपि मम पृच्छ्यवाख्य चततनेरगरूपवाम्रमारुतस्थोरः स्वामहे तत्र पतिनोपि

तत्राहितरस्ति भवदेत्र्यिविहारयावी क्रौंचः स्फूरिषतिगुणान्निवय सम्पदीपा हेमावलीकलकलप्रतिनादवाभिः स्वरेषु वेदविवरे।
विपरीतक्रमः ५० वेदर्भैर्भदलस्पृशनया स्पृतिः गर्भजनः पुनरुदेति न जातमातः तस्माद्वेनोरचयतत्र स्पन्दगोकमौले
स्तन्मात्र देवतनुनाभिजनः स्वदेशः ५१ स्वगग्रुविमिरटोदयशीलशीलस्सेनायस्तनं पयसपाकरशोचिरस्य तस्मिन् स्वा।
वर्णारसमभूषणारसद्वसिभूषट्टदावदयहेमवदावतेम्राः ५२ तस्मिन् मतिस्मृवरवस्पृक्केलितन्वनर्मोदविद्रुमयमौक्तिक
मेरुनैते जालैर्मिलद्धिमहोदधिस्वरलोलकल्लोलवामरमरुत्कनकृणिक्विनोदः ५३ पतयषणो नववनवल्लिलवंशवेणवे।
शीतसेनरणहररागमक्रमेण ॥
पताके धिपाटस्थिरिमलिप्रवाः स्मरः वारणमौक्तिकाभरणहरणसमंगलम् ५३ हेमस्थवपे
शपृक्कायेयस्थानुसनः श्रुतवमेतस्प्रतिमनोयस्यः पत्वनरशणाहरागमणयोः क्रमेणापरिपासोनिनयायास्ममध्विलेषु पितेहूरगमनक्रमेणसकलदिगंतो
स्वगतमभ्यासमविनोति पतेनोदयदल्लकीर्तितमेवदोषोभिहितः ५४ गणानयादृतिहेः संख्यैर्गणैः मतेयितसिंधुतिमतिभमेखातन्वोमनोभिला।
षेनानापदैर्वैवेगम्यमाणे समतिशुद्धाधिमयामेनकतवगणमाधियोरूपाणिनकारणतोविधृतिहेतास्ततगणानयादृतिहाशंभतालसंख्येनादिस्मयोनते
णदोषोक्तिः ५५ नमो भगवते वासुदेवाय नमः शिवाय शंकराय नमः ॥ ॐ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै.
टी. प.
१२६
126

कं यथोयाभरणभूता यः शिविकाया: कं यथाविरा: जेवास्का: अग्रसृष्टाप्रतिमन: सकाशारयंत्रयमितिमो भेमी निमरे यदाहोपानार्यंलिखितेव इति तेनाखादेवास्तन्ने
वकाजना: सगुरादिककल्पोत्पोहरशिरोयधानयेतिस ५२ गुणाधिकं दोषहीने वेककंत्वपहिनापरमपदेमाण्यतमपिसन्नतो मेनो भेमी मांश्री सरस्वती भगवती
वभाण उक्तगुणोपेतनाम्नी विसृत्य सरसग्रनोलक्ष्मीनिवलक्षीयपिगुणितं समन्ततिनगाद्वाराणां भवति ५३ हेपद्मसहोदर करेकशोनचिह्नितपारोसम्हीपा।
सकृशादीपसेसमर्थः स्वामीयदि तं वाञ्छित: नर्मितेन तज्जोति सुभनाग्रानयेन सहाटीनि विशाससुहृनाग्रविलासवेनो विनोदयहृतपद्मकंयससहृतोदः उदा।
कस्मोदसेनायामिसुदादेशः यदीमनेनपातिकोविधिनेसकांगतस्तिथाव: ५८ वायुपरसराकृतचालनेन कंपमानपत्ररूपैमंडलाग्रः खड्गैः यदा।

अथामसर्पेयतिसैनरितेसप्तद्वंगोतेवनिः श्रमसितः सकलादिगंते ५४ तस्मिन्गरीयसि भनेगगानादरिक्षेत्रन्वीनमाह।
दयवेश्रमवापभूपे देवेविक्रमतिनिवेयनंतो विहितिदंतमयामपरूपाणि नेपोरूपाणि ५५ तेनिभिरेलपतिमसमस्ति।
साधेसावतेसमिविकोसभृत: श्रमोसः रत्नाकरादिवनषारमसूक्तलोवालोवाजनीविश्रुरूपाणि रिश्वोकमंगोम् ५६।
पकेकसदृनगणोसुनरुषांगोवहिनामसमग्रपगामपरिसमेतो पर्मोजगादजगदर्चितपादपद्मोपद्मामिवोभृतभुजो
नरविभुनामा ५७ ईशा: क्रशेशयसनाभिपायेक्रुशोनहीपसलोक्षितननोयंदिवोक्षितसे मोतिषेतासममनेनवनीचा।
नामनतवविनोदयहतोदतरेषवेन: ५८ वातोर्मिदोलनवलदलमाघुलाय भिनाभ्रमंडलगलज्जलजातमेक: सोभ:
क्रपास्यभविनोयुस्वेविहरुविवायतनयनवनेयतनिपीयमान: ५९ पाथोधिमाययमनमयोहितसिंधुपश्रीपमेकनाथेगापविश्रपि
दलामोमेगलेसमदृमलदृशैर्विदापितमैवमैरलादलतो (तासनतव पमामहावहृविहारमयेविलासेपनेदसिंधुसावेभेदरिकेदगावद।
इत्यसमानमेकः क्राशमगतनमयासमस्तवननेयतनिपीयमानसाश्वर्योधभविता ५९ ममदृमयनावसरृनानायालस्पाश्चरणकमलमासपवि
यशिलामसंदारपोलनयुहासमोतिम्नतापमासदृविहारानक्रीगयारेतोयगतविहारमयालेविश्रमेसुदसमादयतमस्पादीपमकारकंदगाणं १२६
देवभूमितयामवधाणमयोग्यतासविता ६० ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

कनककेतनस्य केगोरेव कनककेतनके गोत्रस्येतिवा कनककेतनकगोत्रेण गात्रेण स्यात्स्तस्याः सेवुद्धिः श्रेगगात्रकंदम्भोवेतिहीश भोगीन्द्रस्य वासकीर्वेशावेष्टनानितेषांसाने
नेनहृष्टिर्वर्णितेनकृतानाभिरम्याणिवलिकृताभिः कृतानाशेपानेरिवप्रकाशमानववश्रमसद्गुरुमेयाचलस्यवारोहणमयमनरुद्धववतेमत्तस्यसंतत्रांतत्तसन्त्रिहृदिवि
मर्पकेववाकानिमेयमतत्सम: मेयाविसहस्त्रनानायामम्शेषितित्वम्यशाह्णोमेधेनियातितः ९१ ग्रामहकिवह्नगर्भतानातापुत्रेवयामहश्रमेरोपववलनिर्फरवा
रिधारापस्यसमेयाः कैलासमेरुगौलिवसानेहिरस्यभरेणायंविनानिपीतेहितानिपीताछियिस्यैसहशास्यशेषस्यशेषांगेनवेष्टितानतपसनाहशस्यवेष्टितायातत्रुल्यस्य
रतिवाभ्रांमेसमेयपोसलनोच मंदरभारवाहनायाथःकृतशिरसः शेषस्यसभीरणवेष्टितोयापिवतेतेरतिभ्रांतिर्धवलनिर्फरधारांकितेमंदराज्जयतेऽस्म।

ग्रारोहनायतनवमसरवालितनवसोपानशोभिवप्रसम्रवलिकृताभिः भोगीन्द्रवेष्टनतनूष्टितनाभिरधिगत्र्यावलः कन
ककेतनवगोत्रमासि ९१ मेयानगः सभुजगस्रभुवेष्टहृष्टितैलावलरवलनिर्फरधारिधारः सत्रेमयोः सरभंपतितशीर्षं।
शेषशेषांगवेष्टितततनुभ्रममानतनोत्त ९२ यत्रेननतेमनपुरगनम्हैरभक्तेभोपाणिहृयेनर्दविपरमपलवानि ग्रासेनस।
स्मरत्तनीरधिमेयनोथः सवंदनमित्रमपिस्त्रहरिमेदराद्रिः ९३ वैदेवेवुभिरविलेःकृतमकीर्तिरलोहेतंविनैवधनतनिम।
परार्धपले मीमांसयेवभगवनमतोश्रमौलौनस्मिंमहेभ्रजितयात्रसनिर्नभेने ९४ ॥

र्थः सर्पाणांकेदितपिवास्तमाफहितारेवेष्टियतीतिनातिसभावोक्तिः ९२ नवानेनकृतवपुगेनसरणाङ्कैभोस्मरतकारहृयेनवालतनस्यलवानिस्मर
व मुलेवंह्मपिस्मरत मप्रहमेयनोकेमितिमद्भेशमितिवसर्वत्रसंवथाःकर्म्मः पद्योभिलापेच नष्टेसकूमतत्रुभमकेनकवद्यामतनरस्याभिमेकवद्भावे
नष्टेसकंलेच ९३ सर्वैर्वेदतत्सेर्वाकैरनमादिमवपारलोवेदरपैर्वाकेषकारवंणविनैवधृतोनिर्मपरार्थेयलेयनाहशेश्रीशिवमीमांसयेवेहप्रयतस्मिनन्द।
पेतयोभ्रमं गणीकारोनसामः सवमीमांसकः श्रीशिवेनात्रमतत्रमयेते ९४ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै॰
टी॰ प॰
१२०
127

ग्रयमनमनने वाहकलोकः सौभावेन ह्रीनेन चालितत्वरागागकेनेति चरणचालनेन संतापयन्तीमित्यर्थः। ईदृशीमिमां तन्वीं मोति स्फुटं विवार्यैवापनी।
यामेराजनेयापयामासपनयाचयनक्रिक्कमक्करोनेक्रमचयतः पोवापत्नः। विश्वः स्वन्नः रहः पतेषो ऽंलिंगनामप्येस्त्रीभावेन स्त्रीलिंगतया धाविलेषो
धिनेपेकेतिपदेयस्पः सोनापंनेया वोकपनहीनादविचार्यैवकटितिनिवर्तयनेनख्यातेयथामपतिश्रपनिनिनेपुक्तापनिनेयावतेमर्थः तथाहिनोतोभे
सीमयमनयन् विनेभोगयमययोरितिनिपातितः विस्रविनोविवारितेश्ममरः ९५ पविज्ञितस्मतर्धजनगवनीश्रीसरस्वतीमस्हेनेनरमलीयांभैमीमवोव
न किमितिश्रोरेश्रुनिद्दायोमिपुरुकभुजस्त्रामरपस्वगुणगंणीविवाहाम्बार्थकेऽपरु तथाह्रीकरुणमेवासग्लणनामत्रुग्रहः ९६ सैवेवाश्रुपायेतेन

तस्माहिमां मरणे रपने यमन्वीगजमसमसयजमजनस्मलिमे ह्रीभावचापाविशयमामविस्मयपयोन्नासतीनिवर्तसंविद।
नाहिविबिलविमम् ९५ देवोपविज्ञितवधूर्जनवाममाग वागालपनश्रुनरिमांगिरमाभिरामाम् यस्यारितिक्कप
कृपाणसमायपाणेः पाणिग्रहादनुग्रहाणगणेगुणानाम् ९६ द्वीपस्य शाल्मलरतिग्रविनस्यनाथः पात्वोविधावल।
पितसरसगंधुनाथे श्रुस्निवश्रम्ननिनविसपपसगुणमेरकातिलमूमवनासिकिनासिकिंवा ९७ विश्वपयमद्दपिमे
कमलेयमस्त्रयत्सेश्रुपवमविभापनशीश्रुसिंधुः नस्मिननेनवनिनालिननेनचलेसांपंविपेहिमभुगमध्रुमानकंसेते ९८

मधुरेणावलपितम यात्मलनाश्रोहीपस्यायेस्थामोभोक्तिलयस्मरस्मनासिकेवक्रप्मनाम्नासिरपेपवागणमध्रुदेविस्मयेनभजसेकाऊः किमितिवा
नुराजवनोनासिमासिकोदरोहेमादिनाठेप् श्रवस्तरासमुद्रहामितमेवदोषःनाविस्मयसे किंनरकाभीमातेपपवौदासीमेयोनयतीतिच ९७
पकेसमुद्रमगसेपिवतिसतिनेश्रुपंचमसम्रदेश्रभंशेविधत्ससनसयःमरासम्रुद्रेनचलः श्रयेपताद्भाललणसनस्मिनमरासम्रुदेनेनन्वयेन सा।
सवीजनेनवसाकरस्यामध्रुपानकोऽऽऊह ९८ ॥ नमोनारायणायनमः ॥ १२०

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नवशालमलेमहेशणाद्योगिरिभंमेनयाणंयतोभाग्यवशीकरणलावण्यतम्मूलकर्मेतदपाप्रयषाप्रयापनेहससति नव्रगिरावशीकरणादिकर्म। १६८
तस्मात्सिद्धमणिमेत्रोघ्रपयः कोविनलभ्यते श्रमयतभाग्यनलभ्यतेऽस्मर्थः मलकर्मनकामिनमिममवः पवधिलतानोदोमिभिःफिवरसंत्रसमा।
नमेचांजनेनदर्शनयाग्योगिरत्नमशालात्तद्वीपसदीपरवचकालि ९९ वाप्रनामसगात्तीर्णेसद्वीपविद्रुमहन्तरणात्यतितनकर्पमसपृहे
कोमलैभननेभोनवकमलकर्णिकाकोमलागिंकमलकोमलागीतिवानवविनोदर्पकमणमसमयेपदविमासाप्रकाभवेत्तीमिघोषः १०।
पतस्यवप्रफनोगुणकर्णनममयसंपत्रभमीनेयांतसंकोचनमविनसभेमाभावस्यानभिलाषमायमोविनकर्तेसंतेपिविकाम्यतस्रकः।

शेणसमतन्नविनविघ्ननिभाग्यलभ्यसौभाग्यकामेणामयीप्रयपोगिरिसे नहीपदीपरवदोमिभिरघधीनोश्वतमिमित
वलदकजलदर्शनीघः ९९ नद्वीपलत्वप्रशालमालितललजालैलिणीतलेमङ्गनिमोकनमाकर्णैः लीलावि।
हारसमयेशरणापराणायोग्यानितेसरससारसकोषास्तहि १० पतद्गुणश्रवणकालविज्रंभमाननलोच।
नोषलनिकोंचनमविनस भावसंवकरुविनेपिविकाम्यतलेलामेकनःक्षितिपतेरपरेनयंतः ११ नोभार।
नीप्रनरभापतःनवप्रभिकाश्मीरपंकनिभलसनमानुरागे श्रीविद्ध्लेपमयहिन्नयकीर्तिराजिराजनाङ्गनेभनम।
। होभ्रजभैसिभावम् १२ ॥
नेदवविशेषणाद्वाराघाह नेभेमीमेकनःक्षितिपनेरस्मादप्रमनःरमर्थः श्रपरेगागानेयापयेनः
१६८ पु. ७ गालमलरलपानश्रवणानेत्रनिमीलनमितिमतिभासिकोर्थः १९ श्रीसरस्वतीभगवतीवाणीभैमीप्रनराभाणीत नत्रभैमिकंत्रमकेदम
यानेनलमलोकानुरागेचेदनलेपरपरिगत्नयकीर्तिपंक्तिभासमानवाहावस्मिन्नानतिमेमणभज १२ भोगभेदेमेघरगमनेप्रयेसतो।
पतसितेलविविदिनेद्वीपरवाति नतोहेनोरस्मभेधाविविनामोगतोवलक्षिरेतसेनोषावेराजस्व ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै.
टी. प.
१२८

यमलार्जुनोदनवप्रवनलक्ष्मवस्मरणिशीवावमाणिते देवर्षिणा वेदनहृदो भवनमिति मतिपादितम्पायोकोहृदविशेषो तयोर्यमलार्जुनयोर्नृपयोः प्रजः श्री
कृष्णस्य भगवतो वत्सविशीर्णयत्यायोमते ७१ नत्वमूहीये पूर्वं विवस्वच्चच भूते सवेदहेमतितनवापिकीर्तिकनं बुद्धिर्भविष्यति केदरोयण्णादोस्वपिस्मृतं वा
विलेविनोभूद्धेलाप्रवलितसर्वांगीननवसमूहेनकृतानुरागे ७२ भोगक्रियवकोरवंवततेनैग्रमोयभूवेदमेधातिथिविवुधावेयरामरूतपीत्वातमस्रो।
यस्यापरिवेषा कार्यं विधृतामित्यरसोद्भवरसः सपवदोकं यमनमस्वार्थिनत्वानितेषां स्वादनकोयनन्नप्रमयवकोरास्त्रादनतेषिवेति प्रयतभू
मिदग्धकोरास्मास्वादापूरस्ययोपिवेकितिचमत्कारकारीपात्रार्थमनिवेशः ७८ सदेभक्तिरस्य सोयेन ततः सर्वयषद्वापयपानास्राति नयानस्मि।

दीपेहिपाविपतिमेदपदेश पाल्लिमलोपलतितमघेतितिपमदस्य मेघातिथेलस्य रसिस्फुरस्य श्रीसोमो मातापथे
वकमलायमलार्जुनारेः ७१ सलेमहीयस्मिमहीवलयातपत्रेनवेतिते किलनवापि मतिर्भविन्त्री लीलेविधातम
धिशाविविलेविदोलालोलाविलेगलनतानितानुरागे ७२ पीतोनवोपरमम्यावलर्यास्पृधाघुर्नौ स्वरपानरसा।
मितरसोदवाराम् दीपसलस्पदनोपविवेशावेशो सोपयमकृतचकोरवलावलाति ७७ सनेमोरवनैउपवी
स्ततस्मिनाम्नानियस्त्वदितरमिदृशानभिन्नः नसेर्देवमततवदासनिरीस्यैवदर्शीसतोपिनभवमयकीर्णिभावः ७९

सौवेतस्माखेदमहशतभुंक्ते तमसेंदुभकमलतनपुत्रवेदंदर्शनेनैवाभावस्यायामत्रनोपिनप्रजननतेनभवति तत्रहीपंचवेदकाभक्तयोजननाखंदमपहृा
नभुंजते तेषांचवेदादर्शनाद्दर्शोपवासः पततिसंवेपुत्रवेदर्शनानुभूदिसष्टः ७९ नचहीयेपाविपाद् नहीयमरणशीलाविभवति किलेतच।
नातनाद्महीयेष्वयमर्थंनीदरूपेतविपाद् तत्रनेतिपुराणाद्रसिद्धिः नचतस्या विपर्याप्ताता नपेव मघपंकिस्तेनेचयोगीगजनताभास्तम शुद्धदेम
रुने प्रशासिताजनितराजनिसाकलेनात्रराजताज्ञाकाभव विपक्षोऽविपाद् विषाम इमम: ७७ ॥ १२८

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ग्रस्यकीर्तिभिः सकलेनलेखेयनोमाष्यनेमति इत्ययपसो श्यकुकारणेहंसाच्छभवेव तीरेपदेपयसिवपदेतीरमितिपयश्तिव यमदेनस्मिन्निमर्थः ना
नार्थशास्त्र् संग्रहेनिघंटा मरकोशाद्विषयः तीरेपयो मुचेतिपयः शब्द् स्यतीरजलवाचित्वंतीरेनीरेच श्रुयतेवेति तीरस्य श्ब्द स्यतीरजलवाचित्वं यत् नद
यमदोषोयमदोषायतेकथ्यते इतिमदोषभवत यानस् पसर्यमदोषात्स्वरूपकुत्स्यस्याविद्याश्तिनिपातितः ग्रस्ययमासातीरनीरयोरेकत्वेहन्तेवयः।
र्यवाचित्वमप्युक्तमित्यर्थः १८ नलमध्यर्थ्यस्यपाकारयतोस्यमेपानिषेः किंत्रमः पततीवगुणमर्दिकिंवर्णयामोविष्मातिशापिनाम मनलस्यैव।

नत्सर्पिणेनकिलनवनरंगिनीयानमेवयोरहकनवविपशानाना तीराननायनवनीरजराजिराज्ञामंशोजसानुरमरान।
निराजमाने पतस्यशोभिर्याविलेत्रुनिसेनहंसाइयधीकृतेनउभयत्वविभेदमुग्धाः तीरेपयस्यपिपदेद्वयवाविभूयेना।
नार्थकोशविशयैयमशोपमस्त १८ भूनः किमध्यनलमप्यलमानुहषोः कीर्तिसचैवचतसमादिमानः स्यकर्वम।
महीपसीमसरिदीश्वरशपारवेलावलाकमणविक्रमसक्रमेण १९ शंभोजगर्भरुचिराणविदर्भसहस्रोगर्भरण।
मपिरूपजिनत्रिलोकम् वैराग्यत्वमवलोकपतिस्मरूपेहष्टिः रुद्रत्रयपरिपेरिवज्ञष्णवापम् २० ॥

ऐषमानामेयातिथिश्चानोनलमेयातिपोमसमेवातरीपमर्याद्यपरिषेचितवीशिमालिष्वाहोभयपतीपमारस्यवेलापर्वताक्रमणांथयोविरामस्त्वविपा
तेमकीया सकीयोकीर्तिसमाहिः शतमस्य उभयोः कीर्तिर्मध्यवर्ती सग्रुह्नलः कीर्मितमारमाक्रमणपिनमिच्छति ग्रपेचेतमारमितमर्थः सर्पयामा इ. २ स्मा
त्मनेपदविधानाद्वाह्मइ. २ वैसहूयते तर्पार्यतेत्यमाने १९ पद्मगर्भवदिस्याभमीस्वछस्वपमस्तोगभरूपोवालःपद्मेशसायेरूपाया गर्भरूपमपिरूपर्जितनवि
भुवनमपिनेस्पश्रीरामसमहिजुष्णवापमिवविराम्नातिष्ठंतीसंपयाभवतितयापश्यतिस्म स्वामणिच्छरनलस्पर्धिनयासद्रोषनात्रक्षणावलोकनम् २०॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै·
दी·प·
१२५
129

ग्रेमस्पतेष्वितमसमानस्तनवोविमानंदंशयेषांतेनोदृशानमानपदेकद्वीपनस्मातत्पोरयितोवक्षश्रापनीतवेतःसोर्कोएकमरवनसक्रतांऊगएरपवतीवेरकलो
नगदेकद्वीपाश्रीसर्पोज्ञगवनोयपाकर्षंतितनयेमस्थैः ज्ञश्वस्त्रकृतनाःवलोचरमसमऽरपः ८१ वर्णितेभतेभवपीडीपदयिनदूलविनमाकंगतीभैमीसा
सर्वपांश्रीसरस्तमोभगवमावाल्पापभयोप्मभाणिकीहशापणनवचनमाधुर्योहिगुणोदेयेणावगणितकरस्पकवपीवीणास्वया ८२ ग्रसद्वीपस्य।
त्रोगेभयतोभूताकेनानायिमोपंजेवुद्वीपस्यर्षमितितिनस्तरुरोविभातिकरव श्रीहर्षीमाकंपनशीलापतेनेवलनेनाकाणागुदिताःपतितःकामलो।

तेनोततोपिवकूस्त्रजेगदेकपादंदेशास्यलक्षितसमानविमानदृंशः वेग्रघुतेकरपितीमिवबेइलेत्वोमोर्केबकेरववनीस
कृतपशेराः श्रूमस्यलु ८१ धूपेभ्रतेभ्रनमनागपिद्मचेनाविस्मेरगावचनदंवतयातपाय कालीगुणोदयमणोकृत।
पाणिवीणानिक्वाणाणापनरभभाणिमगैतलामाः ८२ पतमौलिरत्नभ्रदिताम्मिसप्रपमेवुद्वीपस्वदर्पमितितेर्पु।
वभिर्विपाभाति रोलायितेनवहूलावहूतीतिकेमः केरर्पलोकरवावातपतितःस्फुटित्वा ८३ विष्पाहतःपरितने:
रपमेतनीपेस्तेषामहीपारवराजतिरागिभुवि हेमाद्रिणाकनकदंडमहातपत्रः कैलासरश्मिवपपामरवकविद्भः ८४

कारव ८२ भोगतनुविश्लेतरीपैर्द्वीपैः परितनेतिवसर्वतोवेष्टितः तेषांद्वीपासमेततस्तुपरितःसर्वतोविषमाणिमपि अयंजेवुद्वीपस्तेषां।
द्वीपानांराजेवराजतिमेरुणाकृतोकनकदंडःमहांतःपत्रकनकदंडमहदातपत्रंयस्य तथाकैलासरश्मिचपषवचामरवकेतदेवविद्भे।
घमस्सःराजोदिव्यवेणावामरवकेणवभवितद्यमिति ८४ ॥ नमोनमः॥ गैं नमःशिवाय॥ गैं॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मोत्तकाणिश्रमस्मजेनुद्वीपस्यचिकेनतह:शानजेषुर्भासते यस्मान्नेवा:फलानिगेगोत्तानिवदह्यमग्यामिस्रंगनाद्यितमिदंवदेति:केनमार्गेणागनवहास्तस्मात्प्रव्रति ८५
मो:केनुवेभुरकेदिनमस्मानेवा:फलरसस्रातो अमतनलोदकानेस्नुनदोनेनुद्वीपस्यसीमनिश्रवहति विथाविधेयमकारेव अकारस्मादयमहयाथाविधायुस्मनस्मथा
विधे नाटशास्त्रमेवुयस्याश्रेमर्थः यस्माःस्वनेयास्या यस्मिदासर्वाप्रयणस्तामतिकानवकेमानिनशोभेजोनुनदमितिविखोनिमामोति मद्दलिकनुमनिकासप्रो
मशोस्मायाम् मत्सामनत्वाच ८९ अस्मिन्नेनुद्वीपेमहस्वेदपानयंतिरकेनामभिप्रमोद्दाःक्रमेणारिपवलदनिलामध्येलेवश्राद्याभोदिंक्लिंतेनिनिमेक्लिमितेमत्तुनमने
च हेरमोक्तनेप्रन्स्येभतवविनेवभातिवशीकरोतीतिचिमवेधिनाटशेरूपेवेतांसांस्थितदृतिभूषाव कर्नविदहेवर्णायामिलांप्रदावाकमसमृ.निरूपयपवः प्र
थवाकनिविमिरूपयनिष्मितु नोप्रदाहर्षेणाहेवर्णायामीतिसंवेयः ८० अरोणायोवतंप्रवतिमप्रहः नमस्यावतेसभूता:नमालमालापवोदयेतितमोमि नेषांसमूहा

यतनकनकणिशाजनिशानजेवु:स्थतोपलानिवपत्नानिविमदयायस्मा: मिरसिय.मिपमिदंनिगदेतिदेनिभूयानिकेननकमाकूकहू:पश्येति ८५
तजोववदवमवाप्सहदाविरोवुलेवसरिहुहतिसीमनिकेवुकेटि नोन्नूनंदनगतिविक्रीतिमनिकत्वामत्वापिमानवकवाविनिनेहृय
स्पा: ८८ अस्मिनयेतिनगनीपतथ:मद्रुसमस्याहसांशिप्तनदनितेभुतेभु संमोरुचारुकतिविनवविंमवेधिनूणानिरूपयभुरास्मदाहृा
मि ८० यत्रर्थितोवतवतेसतमालमालोदोतमसम:यकरतस्करशोर्यमूर्ये अस्मिन्नवंतिरपतेतोगणवेततोनेविश्रांतियामनिमनोदमये
तिकिंते ८८ तत्रानुतीरवनवासितपासिविधामिविदिशानवेर्वामिवजयान्तकेलिकाले अलिंगनानिदद्तीभविनावयस्था:हामानुवेधा
रमाणीयसरोरुहाणाम् ८१ अस्याधिशाअनुमजयिनीककनीनागर्लिपसमभयायोवृतमौलिमाला ।।

स्यतस्कर: स्वाख्यकर्मशौर्यंशौर्यमेवसर्वायस्यतस्करेणाशौर्येणाहृतानारूर्यहृतिवार्हदेशगुणापरस्थाणांविश्रांतिर्नेहिरे अस्मिन्नवतीश्वरेनवमन:किंपमकाक्रः ८८
तयावंतिदेशेतीरसमया अनतीरं यत्रतीरवदेवायनमनुतीरं तीनायामेनवनायामोलसते अन्नयंत्समवेतियस्यचायमकृतिवासमास:तन्नवनेवासयीताह्नपवि
वेशालणापरस्मामासिमानदीनवनतकीगसमयेनरंगहलेनालिंगमेनिदहाना विकासनिरे.नरम्पपयमेवशत्वेयष्यास्मानेमरवीभविचीस्वीवाहास्यनवेथारस्म
मयोपमस्त्रवीभुजाम्यांसवीमालिंगतितयस्मिसवामाद्वोपभोगयोग्यतासूचिता ८१ मंदयवनिताहृदशिरोमातावागोरी असम्पुरीमजयिनीमधिशायजागर्ति
भर्त्रासहकायसार्धमयकायः तहृदनायविरुभृजूष्यामि तस्मा:गौर्यांशिष्यभविष्यसिहृपेणतशिष्याजानवे उपमनयापिशिष्याभवेमर्थः ९० ।।

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै.
टी. प.
२ ५.
130

द्वैवो हरः न योजयिष्यन्ते दयीगाभिनिमोलीकुकरस्यपाम्भेचनन्निर्भयकामस्यमाडर्भावेहूहरकामदेहदाहफतेसमहरः किन्तु तेनन्नानीमः ५१ स्नागः शान्ते विदधते मिसदकामामा
भीयते बुरुषमत्तरमस्यवामाः वोरीनतत्रहरमोलिप्यपालेरकानध्यायहेतेलियेकेलरवेभिकायालेवा; अपगाशाते ऊर्वाणस्याणस्यावतीशम्पमहूसानेगवरूः स्त्रियोनि
स्तुवेवमोनन्नुवते यतस्तत्तद्गुरे दरपिरस्थिता अनध्यायस्य हेतुर्या तिथिः प्रतिपत्तस्याः केनचित्क्रमेकाचोदीकलानापेतिनालमेति प्रतिपदकलामात्रशेषमेशे
तत्र चैकाकलानिनिमेवपिव्रविरस्थिस्थिता तेनानध्यायतयानाधीयते इतिभावः प्रतिपमायपभीतुस्यविपेवतत्र नागतेतिश्रसापयाथकारिहेषिस्त्रीणापरु
षवचनानभ्यासनिहरुकुरहदयत्वेपानतेरमयमेवदोषः ५२ सामोमपुत्रीसूतरामत्ररकमपिनरूपनापपणन् अमस्मिन्नतुरागेण विरषोरसाभावो विरह
दरमोवा तेनापलतिताहि लोकनाटपि अदर्शनमेवरसमिति समयन्नानामि ५२ अथस्नाह्निविकाद्याना लेजमाभैमीभावज्ञापकवेष्टितानि यथापिक

वमावकृयवस्नायमरगात्तिनमाः स्निग्धामविष्णसिविरेवरयस्ययापि ५० निशाकमेऊरितनोरतिवल्लभस्यदेवः स्वचेद्रुकिरणामृतसेवने
न नत्रायलोकामृहशोरद्येषगुरुद्वः नदेहदाहफलमाहसकिंनविघ्नः ५१ श्रायः शातेविदधतो सिमसिदकामामामाधीयतेगुरुषमत्तरममवा
माः वेदेनतत्रहरिमोलिप्यपालेरकानध्यायहेतेनिथिकेलरवेभिलिलवा: धूपवलोकनतनूरतयानुरक्ते सांगेहिनावनिशुरदरनेदनाम
अमानुरागविरसेनविलोकनाहस्नानामिसमयगविलोकनमेवसमे ५२ भैमीगिरानिशिविकामथरेवदत्तमाचानयथापिकथवननाप
नेसम जगुरुलखापिमुविधमिनमेपुवीनभूपालभूषणामणिपतिविवतनूद्रमीनवापयतनमगाणास्तदमेगेणमिवत्तिनतलेरवुवशाद
पः सोगीयपीतऊचकभगुणाचहारचूडासमागमवशेनविभूषिताव ५५ नाममालाक्रनदगविन्निनवापभास्तानीगनिनप्रवमभ्यषतभाषि
(नेषा श्रीअनरेकिमपिमचयदेनमाचेक्रीयरमवहसिगोउविशेनसीर ५९
यमपिसाहात्रनानतेस्म नयनसन्निकर्षाभावात्यमतूपमाणेनयातामि
पुः तथापिसमीपस्य मुसलीनरूपभूषारन्नेषुभैम्याः प्रतिविंवेनतानांतद्वेहेतिसर्वविकसार्थेनुशोभमये नभवितव्यमितिसंभुवेरस्यतेसंभ्रलीनः यथामुवेसंभुवोम
दर्शनानवेः ५८ वाहकहेदेभैमीतस्माद्येरपमनयत् भणीयोगेणभूनलमिवसवर्णमोरऊवकलशदधाभैमीगेगेयेनऊमारेणभीमेनवानियीतस्तनदूषीगेगोह
रमहूदघतनसंपर्केणालेशतो हारस्यचूडा अग्रेतनसंयोगेनालक्षानेवाभैमीहरस्येयहारीसावासोचूडाचततः समागमवशेनविशोषेणभूविशषितेगेगे ५५ श्रीकिश्रायासे
नैषधावितस्याकृष्यपचनुपकोमानोगनिनभ्रवेतोभैमीभाविनेष्यावमीषरीवणीवध्याणभेलजयावडेकाशीनभिसेसमप्येतोवोस्मिगोहदे उपभोगकोचेतसावहमेचेमरि २८

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ग्रस्तगैरस्पेशाकीर्णैर्निभिः वेश्मकान्तीनां निर्मितानि इहानि समन्तात्पीकृतानि स्वयमेव कृतानि श्रवणानि नानि च नतो हेतोरम्मतो टकरम्भेन स्वेदो हरिणाः तेषां कोनिलस्वण
नामेकृताः तेषां वनी समूहः तद्गुणसाभिलाषात् समतिष्ठानेषु के नखाप्यानेव संततीनिवा यत्रस्तम्पुटकं च भवति तत्र मृगा निवसन्ति साधो रम्योपि च विविधिममरः ९० भा
णविद्धकमलेपतः कोणस्य सकलवकारकः श्यामो येन रूपः नयनानि गिरौ भासनोकः रवसन्ति तेक मत्तेन नेनतद्गुण काकरकावर्णोपलाय सेरशः श्यामो नवो मेघः तमे
हसितवपाद्रि हरवकीटक् रूपः कामकेशालेकारचेपकराङ्गादहेगकोमाहरं वितः केयुकसन्नातो मकेयुकिवः ८८ कीतोमवः कोलेयकः कलङ्कदिग्धोवाश्च सास
वेकोरेषितिफकमलयः पतेन रात्नविकाप्रहारैः स्यानाः श्राविताः सगुत्वो पनकरिकुम्भमुक्तामौक्तिकानि पतम्मन्रपमभुजगपतापातितमपावे स्निग्धपतस्पाविकी
र्णाः श्वेतदृविरवः रवभान्ति ५५ अग्पनरपमोनात्रुभ्योगवनीनि श्रानात्रुगतस्माद्गनगुणजोनः पानापेदियासंततानवापत पतल्चिभ्रंशगोतलनाद्गुमात्रगामिनोतनमः म
पतत्पतत्रिभिरमलानि कुलानि भासां समन्तपारकिरणस्पटीकृतानि स्थानेनतेवसन्ति तत्र सम्यो नु सोधो रके लदेकरवनीकवलाभिलाषा
त ८० शालिनिवः कमलवकरकः नपायेश्यामः समे हसितवेपवनवः पयोदः केरपमूर्धरुहमेरुनवेपकसद्रामेवदंगहविकेयुकित
वकाम्लः ८८ पतेन सेयुरवेपतनकरिकुम्भमुक्ताः कोलेयकाभिहतिभिर्विवशैर्विशुक्ताः पतद्गुणोभ्रमशनिमारपाविकीर्णाः श्वेतदविरव
रवाभिनेंद्वलस्थाः ५५ शाश्वर्पमस्तकमभामवपीनवापदानात्रुगाङ्गनगुणाहदितःप्रतापः श्यापत्सदाशापविषारितसमतेलजन्मा
वतदेशजनगेनियशः पटल्त १० गैदामसेविरदविलेवितश्मसदामभिरुशोनिपतितामलगाभ्रमेभ्याः स्वैनेवजमम्नतनामममतोगमा
तापत्तदिगेतगणमो माश्चर्यमिमर्षः सदा सर्वेदाशपाभ्येसमारतेभ्यः समभ्यः सुत्रेभ्योनन्मपत्रे व्यागुतेवतौगितविभावनमेववारः १०१॥
दशोपपाः पदः वतदेशजनगेनिवापदिनिवित्रे सलोग्राशयेन निष्कलसम्पूर्णहृदयेण विसारितेभ्योपतेभ्योचन्मपसेनिगुणोर्षः समतलमेत्रः कतः गुरुभिवोत्वप
नमेव नस्पेशारमिकतवमिमेवासिहोषः १०० शुसिंगोरुशे विषयेनिपतितोभग्नाहशोरुदासलरमदासः तमभावगोदासेनतनवुद्धिः लपावलेविनासीदकायाः।
श्रममुझोभमराहिमविद्धतलातापर्पमनसमहः स्वनपवनिदेशविनेवताभेमोमूमेनपोमनपत्र पतस्थनरेयनिवेशायकाशनमेववाचउपदेशः १०१
कमारीकासोनिगुणाच कमारनिगुणा कमारः श्रमणादिभिरितिकर्मधारयेसतिगुवरत्वः मामीदशीभेमीवधानीगुनरस्पभाषणीत् किमितिभाःपद्मवदने
शसितरूपेविकसितपद्मसाक्षोभकलनिगुणानो दशीनामालिंगनविलासानतिशयेनोपक्रमरुः समावेलोकितमुखोगंकविमर्दः ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै.
टी. प.
१३१

नितरां लालितकुशलेलिसैन्यः निरर्गलास्तान्तःकौशलं रनिधनम् स्वानकौशले विसन्निहितं विक्रमेम्यमोदवर्तने ७२ तमेम्बरः तत्रविदितः रमणीयाः सर्वभूमिरश्यितवीणामम
एतासां पार्थिवः श्रीपार्थिवमग्रे रमेयनेनउशीलोमेदरः वैणाल्लमेयमेयानमेयानेमे यदेकः रमनः ईदृपोमद्गगनगरीशः श्रुतोमायेनानाकुत्सकलेकेनविस्रदेह
स्फोरिमरस्यास्यायम्कृतातेमरविनानुकरोतिनिनानानिमयमस्तुगीयम्पतदग्रमस्कृताते निशाणः शर्वनिजातेनानिकानशुध्वाहिम्यः पञ्चवचनमोदाग्रमग्रपाद्ः ७१ ।
अपयेगणापरितस्तरस्कृतोनेकविधमवालोविद्रुमनवपल्लवादियिया तमासंबुद्दिर्देवाते अस्परस्यमकोरमौर्वीतानातेनाकिरणनारुणीभूपमग्रनपहरस्य ।
भूमकेनतारेवाचरेतेनगदितनयवशीकरणेमणीयम्प ७४ अमनरयस्योर्वीतातकिरणयतस्यभुजेपवारणोनिर्मयदाकणीततानमतापानितिगेक्षमलेवाव
तयाकिलक्षमलेवया अमिहेदमपकनिह्नतिअयोजनवमागभूपत्नीनेगोवुनेभ्यः सकाशाद्दृक्स्वावणाययजाते अयोभिधेयरैवस्तम्यजननिह्नलिघ अत्र

पलोकुमारनिवृत्तोणघुनयमभाएपेदृशी मयेनमदिवनिर्भरमारभसः अस्मिन्नेऊविनयकनमायशितानिश्रोतरशिषितिरेभएतेरभणानि २
धमविषणार्थिवपयोनिषिमोयमेथःरवीपरःदृग्रगमधुगपिनायः अमअगतमनयानतकाशमणमोकेकवुरवगवेदनातमस
वालेपराधरितनेकविधम्बालेपाणिजगहितियकामिणामम्पण साचानमेनरिवुराजकधूमकेतनारायमाणमनुरम्पमणिकणेन
पलद्वजारणीमम्भुरुवविक्रमाणिविस्पतुरोणकिणःवलक्षमलेवा जातेयथाविपरिवेमघकाधयाकविसावणायरिवुयरहगधुजेम्प
स्पंधोमीकृतानामगमेदे विवमाधुरीणोणोभैःकलितःतयामधिमव्यदेशे तयामकालियमहाद्रुमान्सिधोधोरेमावलीमिवविलोकयिताभि
भूमेः ७४ गोवर्धनाचलकलापिवयमचारनिर्वातिनादितिवनेमुरभिन्नमस्ते अस्मिन्नेनमहानिर्विशातिविशेकेहदावनेवनवि
(हारउतहलानि ७७ ॥
अत्रनिवृत्यर्थोधः एतत्ःप्रमोपिमधकानिहृत्यपस्वपानायवनायते ७५ तत्रमथुरायेमाधुरीणामथुरायाभवामाधुर्यः
तासोमहातीनेहेगमदेः कृसनोनीतो तयायग्रामामामाकालियनामस्ययोमहाह्रदस्यपवनाभिः स्तस्याः शोभायया सोतायत्रनेमध्येदेशेरोमावलीमिवविलोकयिता
मित्युह ७८ गोवर्धननामधेयमथुरसमूहसंचारनिकाशितमयेनिवि‍उसुगोपिकृस्मेतस्मिंवृंदावनेसीउसरूपेहेदमवनीतिवृंदावनेमथुरासमीपवनेतत्राने
नैनरश्रुनासहवनसीएकोतुकानिनिःशोकमपिभुंक्व ७७ ॥ तत्वापवंजराःतपवकोरकापसमः मध्येतवभुविनलेडःरोयवाहानमारस्पेदोः शोभातुकारिदं
ततकेकाणमेकोयमसनेकरोहदावनतनामतवमातेपुवनतेबोभावीभैमीपुरवनिर्माणोयमयमारेसनेसनिमयम्भमप्रेरायादशोभवतिनारयाकरिदंतनोकित

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

गृहेनैवसत्क्लृत्तरूपः नरमाः स्त्रियः पापशोर्देनवत्स्यानिविश्यति १०८ तस्मिन्हृदावनेजातः संभोगावसानेहर्षेणाभृत्प्रेरोमोविततेनवकञ्चपुगे संवरवायुजननामापोयः त्वज
मेनुर्भवन् पिपासुः कस्तूरीपंकपुंकमपिस्वेदेदहकेपास्यति प्रयोपिनिश्चामेतेसंचरन् त्वत्तविरह्यातोभवतियत्किं नपंकिलमपिजलंपिबति १०९ पद्मवनिर्मल।
कांतिभाजो येविरहेहस्तेदेवानांशूनांविधावमापद्गताः तेषुनेनयातामतिदिने हतैः खंडितेकीदृशः सेनः सुरदेकोपानेगोरः पीताहरणेगर्भोपेपानेतादृशाभवति।
वीनकोपावराटकः कमलामपीदृशानिदधतेतिपादेलसीरदंतानेनमेनवयः ११० भूमंडलेकवीरोयोन्यः प्रतिनियुद्धंवाहुयुद्धेवाहुयुद्धेरिपुश्रियोलभमानोपिकि
मपिनतृप्तिमहीमाम्यनिरूपणनकामस्तरनालानलंदीनिमभूनिक्षुण्णरसामपानिचपिबेतिवरस्यतृप्रियोपितमेवश्रयमितरेमर्थः निषुद्धमितिमहापानपेस्पापेपा १११

भावीकरः करहंसकुरकोरकोपितहलिपल्लवचयेनवसौम्यतस्यः श्रेतःस्वहारमहतसारतृषारभानुकालिकाग्रिदैन्यकेकपोकः १०८
तत्रः श्रमोवुसुरतोत्तपुरानितातशुकेदंकेसतत्पुगेनवसंचरिष्णुः त्वंजेश्रमेजननचनः पथिकः पिपासुः पाताङ्करंगमदपंकिलमप्यपो
के १०९ हस्ताविधेयमवभुजाग्रपयोगिनोपविहकराः कमलनिर्मलकांतिभाजः तस्मिन्मनेनदधतोत्तुदिनेवर्जीर्णतेरहंकैः स्फुरद्व
राटकगर्भगौराः ११० वीरश्रियः प्रतिनियुद्धमवाप्तवेमः किंचित्तदप्यतमुपभूनिपिवानिवाप्रुपरावलयेकवीरः महापवाप्यतिपतेद
दनेपुरेदसंहीनिरस्यतमस्तिपिवनिवाप १११ तस्माद्दिग्यत्रियतितिरूपमगम्यमानमधानमेतत्तत्पास्वनारितादी तत्राक्ववापवु
पतोनिजचेष्टयेवबाचवतेसपिविकानयनेनियुक्ताः ११२ भूपोपिरूपमपरंप्रतिभारतीनां स्वसमरचलचलणमावकैत
पतस्यकाष्ठिरपतेलमवेसतत्सीमतायः सविजनयस्वजनमेजनेवे ११३ एतस्यमावनिभुजः कुलराजधानीकाशीभवोत्तरपाणपमतेसिः
(स्मरारः ॥

तस्मान्दपायाकृष्टाशीर्षेभमीशानमतक्रमेणागम्यमानेमार्गंददर्श अयमपिदानयुद्धरसिकोनस्यगाररसिकः स्मोदासेवाहकाभिमाभाव
स्नानेवेदष्टेनिजव्यापारेणेवमास्यत् १११ वाणीश्रमेरूपनुद्विश्यसरहरिणालोचनलोचनोमेमीयुनरभाणीत् किमितिभोः त्वत्तरीदस्सलोचने अस्यकापीयरस्य
तसीदृशोनेवयोमुक्तेननय १२ पनस्पराजः कुलनगरीसाकाशीशिवस्संसारोलंवनेयमोर्थेनोकाः अनघाहिकाशीनाकयाशिवसंसारसमुद्देलोकांस्तार
यतीतियाथामांमायमपिकिलवितानुपिजनाविरकालोपार्जितेपापैनिरस्तविरजोभवंनिविगतोरजोयेषांतेविरजसः अविरजसोविरजसोभवंति अरुणेनस्य
तस्येतोरहोरजसोलोपश्चेतिचिसतोपस्य १४ दृशेभावीतिनिवत्तसरशपालोकसहोदरः त्वोनिवीतस्कपयेवपुरारोहिंति अरोहीत् यावल्लयनिपातयोरेविति।

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै०
टी०प०
१३२

द्विमेवेदीयदेरोहीमहद्दृष्टहइत्यमितिश्रुतेः येत्वाहुःदुःखनिवृत्तिमात्रंमोक्षस्तथा श्रुत्वेदित्यवाज्ञमात्रमपत्र दुःखेनैवरोहितिरमर्थः यतःसमारतारणमोक्षोकाशीमहा-
णात् योमहांपदुःखेनदुःखीभवति समस्तवेद्यात्मनस्पेलप्रापकेकोपीतिनवीत्वकेवलंरिरणति ११५ काशीभुविनतिष्ठतिकाशैकास्थितिर्देवलोकेनिवासः अतएवका-
श्यास्तीर्थेषुभ्रमतिकर्णिकादिषुस्नानकपरीरणनगराणांमोहः तपुनः स्वर्गोमरेपदमुत्तरकृष्टस्थानकीदृक् मुदेउदेत्यतः स्वर्गोमरपदंभुक्तिरेव अतः काशीस्वर्गः
तस्मात्समरपाभुक्तामभविनत्वं अथवा स्वर्गोमरेषु स्वर्गोद्गमनस्थानकीदृक् निरतिशयानेयमन्येभवतितस्मात्काशीस्वर्गः ११६ सहभुक्तोनितप्रभुक् तसमावस्माभुक्ते
संसारमभुक्तसचयोमनीगोरीयतेः श्रीनाकोषीयायदरससामुक्तमेमतिभुकेस्माहाकृत्वभूते मायानीतसमेविभु भूतेममे नर्मातिपादनतिभुणाकाशीनथाभूतका

यामागतादुरितनसरशीनचेनसापिपापेनिरस्यविरसेविरसीभवति ११४ आलोकभावविधिकर्मस्थकलोकस्थिकष्टनिरोदितपराक्रमपेव
रुद्रः नामैकपतितिमितमात्रस्पतमयतासेसारनारायणनरीमस्तसंसीसः ११५ वाराणसीतिविशालीनवसेयरापोनयस्थितिर्मुखेभुनोपवेत्
निवासः तरीर्थेषुककपभुषाममनप्रवभुक्तिः स्वर्गोमरेपदमुदेवमुदीनकीदृक् ११६ सामुममवतिभवोसमवाप्यपोतः तोपमवेस्मनग-
रीनगराजपुत्र्याः भूत्वाभिधानपदमप्रतनोमवाप्यमीमोऽस्वेभवतिभावमिवाप्लिपात् ११७ निर्विश्यनिर्विरतिकाशनिवासभोग-
निर्माय निर्वृत्तिमियोमिथुनेयपेक्रम् गौरीगिरीशचरणाधिकमेकभावंशर्मोर्मिकेलिकिनसंवनतिपत्नतायां ११८ नश्रेयसामियदि तत्
ममसोनमसलकथानिजामतनमेयेवववातभूमा नस्मातकनीयसिनरायदिनामकाश्यामजनन्तीमदिदमत्रतयत्तनाभूः ११९ ॥

लभ्यतिपादनपदमपमपतनीवटमवाप्यभुक्तिपातः अमभुवीतिभवतिभावंभूयात्तवेयथामामेतिशक्तेर्भवममभूदिवैवत्वंभवतितयेममर्थः आरयात्तकेपसेभूति-
विधानात् भोभीपाऽस्वे ११७ काशिनिवासिमिथुनमसोस्मेनिर्विरतिप्रवमानहीनेभोगेकीशिवसेरप्रपभुज्यमवरोनानेप्रुलपमसगकादितेपार्वतीशिवयोर्योगादधिकमेको
मामोति प्रममवदक्केपदूपेणतपमायोगाभ्यासेनवानभुक्तिः काश्यांतमेसारिकस्थावानभवैतेवमर्थः ११८ यदिमहद्योनविश्वसिषितर्हिममशोनमेवास्तमेवालेकार
पवुषाऽऽदेणरागमन्वनीभूः स्वर्गःकाश्यामकाश्यायदिनामासंतेकनीयमीनस्यात् तर्हिनिजामतनमयेवतर्योत्तभूमाकथाकाशते: अतिशयेनासाकनीयमीभुवास-
यः कस्मेनमनस्यामितीयमुत्र वरयेमाहिनाद्‌स्वः ११९ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तानेनाधिकामिकापत्तेःस्वकृतानिश्चहस्य योग्यानि विधेहि अस्मदर्शनेरेनाहस्यवस्त्वयातिपाद्नैः किंकार्यं यत्र कार्ये मम मे स्मकामात्सर्वदानेनाथाभयदानमेकेव
हृस्तनिर्वर्तनेश्रमवत् अवारितायुर्धिनो यदनदामृतमेवमेवभवाकादनेयत्नेसदासनेवनेपिच मोहोत्थं निमदानेनमोहकदानेवावर्तनेन भोयमेश्रमवत्रमस्तुभयं
भवति अत्र नमरणानेन रोशिवमामरस्यामेनभयंप्रसन्नताशामोमत्स्यः कृताकृताग्रनीत्वेन मम्सिधियानिवातिधिमिममभिप्रुक्वचनान् १२० हेमस्यवदितिप्रसरा
त्वशरीरिणोरतिर्भवसोयंराजानवशरीरीकामपवास्तु इर्वांविराहेहरसेविक्तेनत्वप्रविक्तानावनारोरतिकाम्याविवप्रवामाप्रुणोभयाम् १२१ कामयाम्बराने अतीर्थमा
सीनमध्ययनमस्याम्नीमधीनी क्रस्येविषयस्यकर्मणपयसंस्थानमितिममपी सोयंराजारहस्मिनाद्वपदेस्तवकृचोहस्पयलकीरूपोऽपित्तगौरीपचकंडमपंकरागमे

तानाधिकामिस्वकृतामधिकाशंकर्याः कार्यंकिममकथनेरपियत्रमत्तोः पकेनताथसततताभयदानमम्मस्येवरहस्यहतमेत्रमवारि
नार्थि १२० भूभर्तिरम्परतिरोधिमरणात्तिमूर्तासोयेनवास्तुक्तमामाप्रपपवमूर्तः भावनताविवप्रवोगिरिशंविराटमारात्रुमाप्रवुरितव
कृतावतारौ १२१ कामात्प्रणामनशतेनतनामधीती सोयरहोनापपदेर्महस्ततौने क्रष्टाद्रिजावचरणांकेंडुमपंकरागसंकीर्णशोकर
शोकककलोककौरः १२२ हर्षोशापपन्नुदनहृदनेगतापमानित्यकीर्तिमयवामरवारुवापः संग्राममेगतविरोधिधियोधिदेरु।
विश्वितरमशरमेप्रयसरम्यतापः १२३ वज्रस्वदग्रविरहादपिनासरीलैर्णविवक्त्रायेतपततञ्ठिनशानभृप्रासं तन्कंदकंदततया
भुजयेत्तेनेनोवक्विनममरिवप्रनयनोत्रुनापि १२४ किंनतुमाजगतिजायतितस्यसंख्येस्तस्तोपनीतपिककाकफलोपभोगाः।
स्तनमस्तकसविटपीफलसेमदानेऊर्वेमपपविवुधानुमतेकधत्तीम् १२५॥

वलितहरमुकृतशशिकलापतिमहेः अकेदेहदुरेऊर्वतीमेककाणः १२२ अर्यराजाकामानित्यपवत्कामसंतापेहरस्तु। रतिवान्वदितिभिन्नेपदेवाहनरोजातीमिम।
र्थः कीर्तिरूपेणवामरेणाचारुस्वपोयस्यसः समरमितानिकेदराहे विरुतशीलत्वरमयुद्धशरेभ्यः संग्रामसंगतापोयस्पष्टुर्यंपत्रुःशासहायः कीर्तिरूपतापावुपामे
यत् अतस्त्वदनेकतयापनयनमेवाप्यकर्जयंनाममदितिभावः १२३ अस्मवत्कस्त्वदग्रविरहादपिनविदलितेनतयापततेनेनञ्ठितानिशानुमाह्याणिपेक्षेदृशा।
अतपववक्त्रायनेवजमपिनविदलतिपततनञ्ठितशाह्नमपिभवति रनोपिहेतोवत्समेवाप्नत्वमिमाह तवदलपवकंदः तदंकुरतयाभुजयोः अतापानिः शत्रूकारीने
गाढुताधितनिमत्ति तत्रामति अस्मवत्त्ररपस्मवतःकेदमाऽऽरयोधृतयोरपितेमोनेनांडुनापिनशाम्यतीमर्याः वक्त्राभिरपिनोदकेनशाम्यति १२४॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै.
टी. प्.
२१ १३३
133

नसमपनीतः पिकानां काकानां च निजफलेनोपभोगयोग्यत्वेन मालत्यां अभ्रमन्ने प्रकाशितेपरेनमस्तेकरुनीवैवांफलमेपदानेफलपदीरुर्वन् सपषकसतरसत्नसस्त्रसः श्रय
णास्तैकरुनीव् यद्दायतशिष्टेकरुनीव् विबुधांविपिष्टविदुषः स्तनसीफलेमेपदानेकुर्वन् सपषकसनरुमसोरामातस्त्वनसरसर्थः अस्तेनविबसोपतशेष।
भोनमशेषयोः पतशेषपतेभोजनशेषेविवस्तः हेपाविनायाविनयायेया सौमस्तनामस्ततेसमरः १२५ स्पापुस्मैकरंकथंनपपक्षेत तत्रकरदेतेअस्मैवाक्ये।
पतः कारणात्मनिभूः तेनपादेवाघदाकारंनदद्तितदेवाग्रूपाद्देहरूपाकुपणाकरगृहायनहरूपाणःसकरेणाहः तत्रास्यरूपानतापने अपचरूपाणःकरश
रः तत्ररूपानप्रतिभूमाव १२६ अवःस्तुतात्रेस्तहयेसर्भीःतेषामाशंषितेषांवृणिकतामपिनिमेषसचतथाभागः तणः सोम्पासीनितसभावस्तनानोवेगावेश।
नामममापयङ्गिः भूस्तुरसर्वाः तणामेवमीवनितजीवनमप्पस्रयस्तिरमर्थः ईटशेः तथानेचरपणः केवलनभः कमणप्रवाहायषांतेरतत्सेनारूपेरघेः मतस्त्वहग

अस्मैकरंप्रवितरेतनलपानकस्मात्स्वेवतमपरस्तनिभूःरूपाणः देवायदिप्रवितरंतितनतेनदेवनेदंरूपानिजरूपाणकरग्रहाय १२६
एतद्वलैः तणिकतामपिभूस्तुरागस्पर्शोपुषांरचरसादममापयडिः हकेसकेवलनभक्रमणप्रवाहैर्वाहैरलक्ष्यनसहरसहगर्वगर्वः १२७
तद्धणानाममयपवसमेतलोकशोभावलोकनपरातमसौनिरासे मानीनयागुणविदायदनामतोसौनतस्थभूतोमदस्मिरर्थयसमेवमश्री १२८
मानेनतानाप्यतेनस्थवनिखिलनमरुमार्थिवादिहभाजशिखनाथानुषसांसममममगुणांशुवतीशूष्भावा पारेवामवतिरपंशुरुषमनु
विदेभोधिमकेश्रुभांमानिम्मीमानेदमासोऽपनिषरूपमानतमरीभूयभूयः १२९ ॥
वेतरश्चैः प्रवसोगर्वोलोपितः भुवंरस्पांतोनाटयपेतकिंनुगग
नमेवेमर्थः १२७ काशीशालवनकालप्रवागतलोककोतिदर्शनमादरामोभमीनेनिरामेउपसगीदस्यनलोवोवषनमिमात्मनेपदं गुणनपानपायनोसौनिरस्त्रकः नेतो
सोमानीराजसभायोऽङ्कसैवचानोनानः स्वेगात्रविरामे एतारपासृहनोपिभिम्यानहृतश्रतोगुणैर्भनरतिडयेशाः १२८ अनेतानसोमोनुदिहभाजोभागपवनः विनेनाशा
रूपः मनसाभमीलप्सामहरनिवांकोदयानात् अप्रमगणात् अनुपमेयगुणानविघतेसमोपेषांतेप्रममानोकविलक्षणः नाहशोगुणोपेषांनान् तेजसासमस्वापते
नः पवोसेजस्विनोनिखिलादेवोरपांस्वप्रमाणमुचेतो अनलसाभिषायांगभागसांयमीवाचः पारेपारेवाक् तत्रवर्तिरपंयस्नेविदंभोधिनानसपुरुर्विदांसेतिः सोमोते
दमेकपुरुषमनुनलमुदिश्यभूयोनिशायेननत्राभूतानुपनिषत्सदृशोऽप्रासीत् उपविषयपदेननविपतेषुतोविनाशोयेषांते अनंतानिमाः षामापनानिर्विशेषममन
मयाम्भैः सहवर्तनेनः तिसानेनानाम् आपाः परमाणवः पदर्थावरतोनोमयबेनसहवर्ततेतेरतिमत्वात्रात्राकापशुमकाः रूपानवायवः पार्थिवाश्चपदार्थासांदिहभाजः।

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

कालयुक्तावमनसोपलक्षितान् आयसजघोदिग्गुक्तान्नानसमश्रुपान् अस्मेकमपंवसंख्यकत्वात्तस्यगणानृपादयः षड्यदार्थाः तो वुवंतीहेयनेनयनिपादयेतीत्यया गूढः निरस्कृतो भावः समर्थो यथा कस्यापिवस्तुनः मननममप्रमाने मर्थः अथवागूढो वदति नो भावो ब्रह्मणाम्मनाय यामा अभां गाघ इंगोपेन उपसंहारादितामर्थलिंग वतीवा उपमानकवहूवाकोपेतावायमाष्टगोपेतावाप्रवाहुः मननसगोचरमेकं वुरूपमुद्दिश्यतमराभूत्वासीदितिमर्थः १२६ ऋंगारपवाम्सनेतस्य वेद्रम्मिंकाव्येमनस्वादि गोमयः श्रेष्ठंवाख्यातवरम् ११० येमासत निवितिगदितिनिपतिमततत्तायथितोविः स्वयंभूः यायिवैकसीमां सकविनरहरितालमायेवमाना पेविधारणयो गोकलयतिहृ पयानकृतो टीकायाः सर्गोनेरागनितोभूदिह विशारदयम्ः सैरमेकादशोऽयं इतिश्रीनैषधीटीकायां महाकाव्ये दमयकादशसर्गः समाप्तं ॥ शुभम् ॥ अथोग्रयेमर्थः अस्मामरिमस्यभिलाषेण यानि तद्दिगस्मानिनितिनस्त्रीणां लत्तयाविलवे श्राव्यघ्नेचेनसः कामिनोयत्र गाथामप्रुहान् अपरेप्रकीनाः परेयरतीरवर्तिनः पदाग्रपरेश्रप

श्रीहर्षं कविराजराजमुकुटालंकारहीरः सुतं श्रीहीरः सुषुवे जितेंद्रियचयं मामल्लदेवी च यं तस्यागादयमत्र शीतमहसो वपुमगादेकादशास्ते महाकाव्येस्मिन्निषधेश्वरस्य चरिते सर्गोनिसर्गोज्वलः ११० इतिश्रीनैषधीमहाकाव्ये एकादशसर्गः ॐ प्रियापादियालब्धविलंवमापिता विलासिनः कुंडिनमंडनायिते समाजमाजग्मुरथोरथोत्तमास्तमास्समुद्रादपरेपरे नृपाः १ ततः सभेभ्याव्हतेन्नतेन्यैः विनिश्चसद्भिः सदसि स्वयंवरः विरागतेनावकिंततदि हेरागतैः सुरदिगान्तर्दमहीणिवेनवः २ चलन्पदैस्तत्र मदं यजन्नौणि गिनंपस्तुहृताशयामासयनि । स्मराननके श्रमोगतानां गमनावर्यीयमिस्तहीर्यंप्रयः कपटाननीनतः ३ त्रयान्नुपकस्यविभूषितस्मनां सतानतनी सासुवेसरस्वती विहारमाराध्यसरस्वतीः स्वयामरस्वंती वादतनूरनूर्थितः ४ हापिषावोनसवर्णकेनकोमनपर्णारतयणमारते निजामयामय मपियावनीमयं भवेमयोपामसतिना वनीपतिः ५॥

१ अथेयमेन्नपाः कुंडिनपुरान्तेकारभूते समानमाजग्मुरथोः रूममाः १ नर्किनातनया विरागता येवद्वरि तेभ्यो विरागेरिमर्थः अतएव विनिः श्वसद्भिर्विरागतैः स्वर्गमागतैरन्यैः तथाविलस विरहेर्षसमुद्रेनेवैः संयमेवसमागतेनस्यैषमहसेव्याम्रसहसिभ्यः स्वयंवरः प्रवृत्तः २ वलेतिपदाविषयसंपूर्णोनतः तस्याभेभ्याः परवेशणानृपवेश्या प्रकरणभिप्रायो तामसनीमेमी यानेनगमनेनयोधश्रमं गतेतिकपटाडकारा जहृदेश्रामयाति स्मउपावेशयत् ३ सैरवालेहतानासनाश्रातः मारप्रयासा वाणी सरस्वतीवीचः सपुवेप्रवोचत् कीदृशी अमरनरसमस्तः स्वकीय मकस्मात्तुपश्चाद्देतीवसाइनतूरुद्रनाप्रतिमप्रयाहमर्थः ४ वे गीनकोमाकानकरेतकी श्वादलादप्यादतमेमामदीयानमस्तपर्णा नामानेस्यहणीय अयेभूपतिर्भवतमयहदेवानानेनिजो यावनीमध्यो गांतु रीरया सतिनमसरिछती

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै.
टी. सु.
१२८
134

एतस्य कनपातिस्य गुलिकं कोपदीचकोरस्य निह्नुयाकथं विदंपिनदीयतेनाम बहुकालेन हृदन्तसे विलीनाच्चकोरस्य नेत्रे रसामे तेन गुलिके वेदेकाकिं नाचामय सेन पापयासि निह्नुयाः पा
नाभावे पिबचकोरस्य नेत्रयोः पानमस्तिमर्थः एतस्य कोमले नीयते मम स्पष्टवत्तो कथं तिभावः निपीयतनामितिपदे चकोरस्य निह्नुया पतेन गुलिकेवेदेचेद्रिका कथंचित्केनापि प्रकारेणा नि
पीयतेनाम ननु तस्मात्कामनिवेशारमर्थः परं तदं गुलिके स्पष्टो चकोरस्य नेत्रे रसामासावामय हृदास्थितनादिमर्थः अथाचमेघ समवयावार्थताउ निवृद्धीमहिमाचल्लपोकर्मतेनि
गरणाचलनार्थमप्येतिपरस्मैपदविधानादात्मनेपदं विस्मयः १ अनवः सहितास्तारवाः तेवनेस्तारवाः सरयूमेवपितो पोरुमेघः ततमः शूपरकरोभिः समृद्धः तवकठिन
शुलोतेगस्तनपुरातदाव मसृणः अमेतेमसनूशाकतीभवत् तथापतेतेनरव् तवमलकोशयोरूपविनासकरात मतताउरस्पर्धीतिकाकथं तस्य रध्याभवंसारवेदे
विकारोमरध्यांव्यभवेद्यविकसारवाःसमयः ॰ अस्मऊतेमानैतिवितिसर्वव्रमेवधः सप्रदः तोतः मनोरसस्तागरोभागीरथीनगंगयापरितः शोमर्यरामणावेयनेमापते य

मपीयतानामचकोरनिह्नुयाकथंविदेतेगुलिकेवेदेवेस्किाः रमाकिमाचामयसेनवतृषोविंरवकोस्यभवंगुलिकेस्पशी ८ अपोविदारोत
वहारविभ्रमंकरोतनीरमप्युतकारसवत् कटोरपीनाप्रकृतवहयोतदायमतरस्मारवसारवामिताः ॰ अवोनिमिदसमप्रधिरोगया
कलेकिलास्यपमभसभेत्स्यवे विलक्षतेचास्यपशः याते रहेसतोमरत्नेगुलिकेपाविपोरसे ८ पतपशः सीरधिश्रगाद्दिपतमगपे
ववतेकवीनाम् एतद्गुणानागणनाकपातः समस्यंकीर्तोविरिकाःसिताति ५ भास्वदेशाकरीवतोदयदयेवीराकथंकृष्यताःस
मवोपिद्दिकोविस्यसमरेरामणिमसवोकराः नीतः सेयतिवेदिभिः कृतिपयंपमसवर्णिवलीमेघः स्तभयानिघतिव्द्रितिभृतोदाः स्तेभ।
कृभोनमात् १० तादृशीवेविरिंचवामरविधेनानामिपकंकेरनाशकेयन्मतिविवमेवुधिपयः शरोदरेवाउत्वः ॥

स्वचयशः शातैर्विलेखने अहोमप्यर्थं समनानामहमोहंचे संगुलिमेवायतिनम्यवत्समाधंस्व यमेवागकमेनानिमर्थः स्वयंवरपेतयागामस्योतरकालभाविनाह्नस्पने
रतिप्रयोगः ८ एतस्ययशःसमुद्रस्यपातिकर्वीतोववोगभारस्थानेयतति: वर्णायितमप्रकम्भछाऊलीभवतीमर्थः एतद्गुणगणनावोयोकविमासः सेवमर्थिकीर्तिरूपाः
फटिकाहितस्ति अमयापिवहूकविमासेसटिकात्वोपोभवतिहि ५ वेशोऊवेकमासीस्तीतरुभेदेसटेयना सर्यवेशाऊरावेदयदयेवीरः कथंवर्णपताः अस्यसार्थजयी
निशस्तिद्रामाणिकोटिः समरेयोयोकरायवनरामाणीमर्थः प्रदेवेनालिकेः वर्णापयेमपितोयनामादरपंक्तिरेवमेत्रोराजस्तभुजस्तेभानेवसर्पास्तंभयतिमयतिहृति ऊ
भवसोलेतिहानरसमयः १० तादृशोहीर्षोयोवमलाणदिवसः तत्करणेयस्यनामरवेः कर्तेनाशतिशोके सर्वसंवादेणदिदिगेभवति एतस्यनिमस्थिरमहत्वनायस्थे।।

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वणाद्बहुलत्वेणेदिने दीर्घे भवतीत्यर्थः वक्ष्यतिः समुत्सोहकेयमस्यनामरवेः प्रतिविंदविघयत संचारिवैरिराज समूह यवांसेवनस्त्रयाणिनि रक्तर्नीमणतापर्कैः कासांवाचायांरयारे।
नयाहते केवेचाभिनस्य पतेर्मथा ११ तमस्रायणामकीर्तिरिक्षयमनामतिनमातयानयाशुम्रधुनशुमकीर्तिःतस्याग्रयाणेसमागनिरे समागमेय त्वेगना नतलसिंसेगमेय
याग मे कयाणां स्मकात विधयभैगेरथाशेपमत्वाव मतनोनेदनवनेशोगभिनिवेशासंभ्रमः यारमः यथागेपिमत्ताना मर्गामात्वानभवो भवतिहिपरीरंभउपसर्गसवरयम
तुष्यवहुलमिनिदीर्घः वाहुजः दन्तियोविराडिसमरः १२ एवंकतातभूतेनपर्णेगणात्मतिर्भे मीकाप्यवाचेहेतो एणतो वाङ्मयो विसस्य: अत्रसयाशिरसनिर्य काल
नेयवमत्रवेशभूतेनेराजानेनान्यमसन विस्मयेनशिरः केपपवनस्फनिषपक्रियामानेमर्थः कमभिलषितसौ दर्यप्रवर्णनादेभारभ्यायह मत्रवेशत्वमेव हेतुः इयंदिसा।

योमयापिविपत्तराजकपशात्वागापराभावकाः कामामस्यनस्यनापनपन्नः पारेगिरिंगणारहते ११ हेष्माकीर्तिकलिंदशैलसुतयानया
मायहोदंयीकीर्तिश्रेणिमयीसमागमगणाङ्गणारनभोगणे नन्नसिमिविनिमच्चवाजभटेरार्यभिरंभापरीरंभानेदनकेननंदनवनक्रीडद
गर्ववरः १२ इतिक्रनिस्वाहिनतनुगणस्तुतिः सरस्वतीवाङ्मयपूर्विमृणोर्यया शिरस्सिरःकम्पनेयेवमीमजानते मनो स्वयमममन १३
प्रवीतरमावचसामपीष्टरामरतमक्रनमनेकोकिला शाशेसमेमयकैरवनदिशानिशापतिसा मिग्रावीममाश्रति १४ नपो
मनुसमणिमनलोचनेर्विलोचनेनापिरयंपियोसधि शशिप्रकाशाननमेनमीलितेन सायापांगदिशंरसोल्लिषः १५ भुविभ्रमि
हानवलंवमेवरेविहरंतमभ्यासपरस्परागपरा अहोमहावेशमतेसमाश्रितासकौतकेनरमतिकीर्तिनर्तकी १६ ॥

मवेशेसाभिलापेति १२ स्वरसूधातिरसकृतासेनकोकिला वचसामीक्षावाणीतस्पष्टनोदिशेवलनहस्नासती चेदवेपुमावीभिमीमुदिशणनरणानेरतशाव १३ मोःश्रो
गनेत्रणोर्यपिंणंश्रानोष्ठिभोरत्वमेनेरंपेनयात मिक्षसिकाक्षः निवेषपववा अपिशह्यामतसानाभिलषसिद्दृष्ट्यापिनयस्पसीमर्थः चेदकोनश्रुवमेनेनेत्रपवीतिवकटाक्षेद
स्नेनेत्रयोः प्रभासरेगय १४ निराधारमेवाकाशेकौडिते नद्योग्यषाभावाद्भमणाभ्यासपरस्परायोनमर्यवतीभुविभ्रमिताकीर्तिनर्तकीमहान्तुयमसंदयमाश्रिताम
कौतुकमाकारोर्थरमति नर्तकीवाकाशेनवलंभनतितमभ्यासपरस्परागपरासतीभुविभ्रमीहरलायासभ्यासनभसिमहावेशमहांतवेश्ममाश्रितानरमतीतिशेषः
शिलानिशत इतिवेनिरंतिमप्रेक्षतिवकव्यम् १६ ॥ अस्मामांमांस्येनवनान्वनेषुमहिरवैररंतमटवीलेसामानिकाउरोउनरप्यवाण्यवविलासमेमदिरेग्रन
रंभ्याल्लिगरमिदंविलासमेदिरमितिविवेकोनाभूत वनरूपत्वादित्यर्थः २० ॥ राम० ॥ नमोनमः

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै.
टी. श.
११ १३५
135

सौध्रः समुद्रावाग्रामीमेतत्र भूमीवलयेन सचेदनालेपालेकारभूताकीर्तिर्यस्य समस्तसमुद्रपारीणसमस्तहारः समाकवारपारीमेवसदनेयचालेजनेनेर्निकेसलनचापसप्रतापः
चापः प्रतापस्सवा यस्य पदयोर्युगंयुगमेव नतजनपीतानां भूपानां मतिभूर्णाभिच्छुरासोमेवृतास्तापवयन्मलासोकरेयस्मिन्; परितोवापयेनेन हसेतः सेवाहेनेन चालितेन दत्तोन
विरचेवायस्य सर्वं दशोसमाहीरामोस्मादमः कः श्रासीन वनितेवा श्रयमीदपस्थार्थः १८ भैमेनयपानयेनयाग्रदूतिसैवमश्लोतयामनूमतिनापाश्रमार्थिसेनाभदश्रेणिः सेवति
लकवनानिलेनेषुसपतापात्रिः स्फुरंति निरुक्तवनमपिमभावनश्यामलभवतितत्रववह्निः भूशेवर्धते भैमेवमलिनेभवतितलाटजातदहनेभवसर्पश्चाग्निश्च रेद्रुति
श्रेष्ठासम्मतापात्रेनयितः स्फुलिंगसंतोजगतिस्फुरंतिपक्षा भालोद्भूतेयस्त्वाविनस्यभानुः किरणामृगोपोहनवदनेभाविः श्रेणीदः उदग्रनयासर्वोग्निश्रेष्ठत्वात्स
देभोलयःस्फुरंतिजगतिनार्तिम्रककोष्टाःस्फुलिंगाःवहववृतितिश्रमनमनाम्मुभेरेनपवस्फुलिंगरमर्थः १९ रविश्रुनवलगोलहंदभ्रांतिकारिभिरेतनसपोद्गमगज

रतेभिया भूपतिभिर्वनेवनान्तरङ्गैः र्वीरुमीयुखी निजापिमावापिविवासमनःपुरी पतः स्वमखामिविनासमयेदिते १७ श्रसौ वासौ सभूमी।
वलयमलयनालेपनेपयकीर्तिः समाकवारपारीसदननननवनो दीनचापप्रतापः वीरस्वामरः कः पदयुगयगयमातिभूपालभूपः
सुधारलोड्डपलीकरपरिवरणानेदनेदग्नोविरः १८ भैमाकीर्तिमश्चीमतीसमतसमधार्थिसेनाभदश्रेणीलिदककाननेषुविकसमसपना
पानलः नस्मादमतिलाःस्फुरंतिजगदुत्तंसोस्फुलिंगाः स्फुरे बालोद्गनभवानिभादुहृतधुमेभाभिदंभोलयः १९ पतदंतिवसैर्विलोकनि।
खिलामालिगिनां गीभुवे मेधामांगवसौभिनगममिविलासमथप्रमाथाविभिः धृनीदः दृष्ट्रुरेतदुग्रसमरमेलापनश्रामरश्रेणीमश्वबुः पुनः
लितिपगालेपायपनेपियम् २० शाशामदामीगिर्यविहिर्भजासिमीन तवस्वामिनिमपथकोतकं यदेपमौदायनदेपदाचलेचलेपिका
कमपहारपणयहः २१ ॥ ११

सम्मूहेथांसमस्वरूपेकृत्स्नांभुवेदस्या पतस्यभैद्गरणभेत्तायेसमागतस्यरसमानमध्यवतीनानादष्टुःपुनः पर्वतोत्सारणाय
दुर्दिपने पुराहिदष्टुग्रोत्तानन्त्यर्थदर्षीसमीवकार पुनस्तेषांमेतिधामादेवसेमाम्पापिनिराकर्तेमिक्रतीमर्थः २० भैम्यभिमायसदासी भैमीमाहः भोःस्वामिनिरतः
कोतुकेपरयमारात्रेनदोयःपदोवलःपताकोवलःरेतम्मिंचवलेपिकाकसेषचरणस्थापननिर्वंधःयदियदेतत्कौतुकंपश्य २१ ॥ श्रयदासाः श्रमस्तनवच
नानानेः सम्पानोदेसेःनत्सदः श्रयेतपवलिनेषिमावर्णालदृ हससति सनदसोवसम् श्रतोसपोद्गस्पराजोप्राप्तिःकाले यकनातःसेतवस्तुनिहासस्यसदर्शनाजापते।
पोजस्वतःपवश्रणामः श्रनर्हराणाः प्रतिस्फामोमहासपवलेसदामिस्वनरोसदर्शोजानतस्मर्थः २२ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नगेन्द्रकवपघाकथाविदन्तिनृपितनृपयापरत्नाननृपयादेवावाल्मिनत्यागत्नाजेवेल्मलिंगितानामितानर्जनीयपार्ईदत्मममापाजनीभैमीमहेंद्रभूमीर्गिरिंद्रनगेंद्रम
येतीकर्मयथाननयाभिहितेति नद्वितीया गजातप्रथाननयानामिहितः इति द्वितीया २० हैमेमित्यवर्ष विवाहोत्सवे समागनेमहेंद्रगिरीश्वरीस्रणीष प्रथमे
पत्नार्थिकात्सः ममापनेगेहेहेभैः ममपानिकषाहिकक् कलिंगदेशेनानानोगजानांकं भयोनिजस्तनगुणकौमास्महकलिकलहेनप्रमहेंद्रशैलेष्वाए २१ प्रथमहे
द्राधीशः किलागतस्त्रीयपतिवद्तीतिरिहिताः प्रभवो पीयस्ते वांवाद्योभयाद्भ्याशिप्रर्वनेत्रपेवोगकृत् नामेवादगाणिप्रयसमागतस्त्मेवेरपाणियासतः क्तनः ते
कोवैरिणमतत्समगिरःपदद्धिः शुकैर्वनेपिसरिप्रशाखितोयस्तिषोद्यःपत्नात्समागतानोविप्रगणिन्नत्मप्रलापितः नागिरावहूयः क्तनापदद्भिः शुकैर्वनेपितासि

ननमन्दमन्दनभाषितोर्थितैः सहसत्रपेतिरहमैमसहस्मरं क्रूराजनिद्रानिरतासभूपतेः सितेहिमायतशितेः सन्नसिता २२ ततोहिदेवानगेंद्
महेन्द्रभूप्रांतरंसानगेंद्रकंवपयाः नदाणिवांवर्जिततर्जनीकयानर्जीकयानिमसचित्त्वनृपता २३ स्वयंवरेदाहमहेन्द्रणीषदेमहेन्द्रशैल।
समहेन्द्रमागते कलिंगजानोसजवहयप्रियाकलिंगजानांस्तूणजनककपयोः २४ प्रयोकिलायानरत्नोविपोरवाम्भवाद्यायास्मरिपुर्वे
याचने क्तनात्मजनसमगिरस्वदृश्वपदद्धिरमासिशुकैर्वनेपिसः २५ रतसिसद्धिद्रुतभूभृद्धिलिनाभियाघटशावनमानवीजनैः प्रा
शेमहस्त्राभुजमानामरेशजेमितहिषः पीतलप्रीलतोकिल २६ धतोपिकिंवीरयमेनकवेनोरपायतुर्वीणागुणोर्वेपीवदान् गुणेनश
रेनविधायनिर्भरंतमेनगुर्वीवलयोर्वसीवधे २७ ततश्चीनाविनाशीगिरिविचित्रविगलद्रुमसरानिस्मरेतीसकीउहेसमेपहर्षहितपि
शुभपार्थितानिरूपेसा प्राकदद्विरयपलुनपनजनलमितयोद्रेहेमात्रविवप्रमामातिमहाप्रसच्छतनयविहसितेनापमीयपसीप्र २८॥

नत्प्रयं: २४ प्रसाह्वमद्भिःपलायनेनैवेवनेमकाप्रियार्थिकागेतसीजेनेर्दृष्टा प्रयस्वदेशानमार्यदेशमनीचेरमशीनलस्वभावमेशर्योमकिलस्वदेशेविरहाभ।
वाम्बरः पीतलः प्रवनविधोगाश्रेरस्तपतिप्रवविशेगहेनप्रमाननीप्रपादेशाविशेषकृतेपीननप्रसत्वेचप्रमकालामहेतिभावः २५ वैरिनराप्रणरागैर्वीभिः कृत्वा
वर्णोवदान् वर्णावदतीतिवर्णोवदामाटशाऊर्वनेतोसांकलिंगदेशेप्रनाककायालेकिनवीरयमे प्रवीरविक्रांतोवोगाद्रिकिंनवोणभवमीवर्यः किंकृत्वाभुमेस्तव
पीनं प्रुहतनिर्मलेनकेवलनेवगुणेनदोर्म्णामैर्येणावतमेनेनपंक्तिभिरवशेविधायसंततविभिर्नयानवर्षकृतवान् ननपकेनैवयोणनवप्रकउर्वीशानस्माद्दीराभवम
र्थः २७ प्रसाहीतसारः पेपीगिरिमाधेनिस्मरंतीसकीयकीडाहेमः रतिमोहेमग्रहिले: शिपुभिः प्रार्थितततनिरूपमेयस्यास्मा प्रतिमामापुदितेचेवरंपृष्ट्वाहमपेमान

मे.
टी.हा
१२९
130

मयैर्दं संदेहहीतिमार्ग्यमाणेनमर्थः ईदृशीमतीयश्शेवहुयोदीन् ननोनवेजलेनसंगुप्तमानस्य वेदहंसयतिविंवस्य समीपमस्मिन्मारुतवदनोनयोतांस्मितेतलहास्या
षत्तानि: यानाननमुद्भवत् २८ अस्मिन्कलिगेपेदिविजनयोद्यतेसत्त्विवैरिरूपाणांपत्नीभूताभूः अस्यैकिल्लिंगोयोगमेपतिभूयादितिध्यानश्चला सात्विकभावकम्पम
धत् सेनाभराजातेकम्पेसात्विकहावेयेगामहृयतेरणेष्वेवसंमुखेविनिपतद्याणानांसकम्पाफर्धयाम्यद्धिर्वैरिभिरपे: स्वर्येविनरयोनिजोमार्गोद्दयते स्वयमाहता: स
र्येद्विदृक्षण्येतीति भूरिहृष्टेविदिन: २९ अस्त्रैककल्कैरिहेद्रणांगतापसत्तापतेसतियदिकोपिजगतिकोऽसौ भयंकरोभटोनिवर्तेते अस्तौभटोस्मदस्म्गुलभागकंनपिपत
न्न्ववद्वावेकगेनटणितिच्छिन्नापतन्मस्तक: सवद्गाहवेविभुवनमामातिरणमत्रुवरणाशङ्कः ३० नद्पणगोभ्यथमाणेभ्यनानाहसर्वयोदिवसमुखकमलेषु।

अस्मिन्क्षितिविजयोद्यतेपतिरयंमेस्तादितिध्यायती कंपंसात्त्विकभावसंभवमितिरिपुस्त्रीणांरभासीयपरा अस्मैवाभिमुखेविनिपतत्समरेयास्पदि
क्षयंतिजःपेयाभास्त्रीतिदृश्यतेविनमयस्समर्थिभिःपार्थिवे २९ विद्याधरगणाःदृत्वरादरिगणोयस्मिन्समस्तेभुवःकोपात्कोपिनिवर्तते
यदिभयकौसौनगमन्दटः आगच्छन्नपिसंमुखेविभुवनतामेवाधिगच्छन्नसौभूगतकुपरिकारम्भरणारणीतिछिन्नापतन्मस्तिकः ३० नतः
नर्दवीरद्गुणोद्यतातिविसंववधैकद्पधीर्गलितावलंबिनी विधीयतामाननभूरणितिसाजगादवैदग्ध्यमयंगिनेवताम् ३१ अनेनतं
तामसवदमनंतनेतद्येदद्व्यास्वनरेगणाः स्तीभवसप्रफरस्वतीस्वतीव्रतनःपरिभूतभूतलम् ३२ नदेवकिंतुक्रियतेनकी
लतियेदेषदृतम्यमुखेनकान्तानि प्रसीदकावीमयमाछिनत्तेनप्रसरकांवीपुरस्सूभेरवः ३३ मणिस्थितिनेमनयेवनम्पनेदि
वतस्त्यातयाविलेख्यते स्तीवचापेदयदाक्षिगेहिमनयंनयंसम्यगुपादिशन्निषाम् ३४ ॥

लिनालेद्दानसाभेमीवानयंद्रूपवेछावमवेवाम्णीनिजभुवभुद्रणाविधीयनमिमभणीव् वेदेवकयनमिमेवशह्मर्थः रूपेभुजगणेषायंयंवाणीनिवारणेवधो
नयंतीमुलैरयलियनेसेमर्थः मुलेयलिमामोद्भुतरसानुभावः नालपद्कमस्तोविमेन ३१ तस्मैदपायद्दयंदृपाउजतेनिवासवलनंयस्यास्मा नदयेतिपाठेतस्याय।
निपतनंसमुखमुखेदृधेदृपानांरनंगरेगणायश्चासावाणी निजतीव्रतापतिरस्कृतभूवलयेनरणीभवेयुभ्यायेयुमनन् स्वपांतरमस्मेरूपंतोभेमीमवोचत् भ्रुवमस्य
नादिकमेकोपातः ३२ एककांचीनाचहृतमायेनयत्कोदतिनदेवकिंनक्रियते नवकांतति: अयंमरनसमदेवतामेवतामाकर्षनप्रसीद ३३ मणिस्थितिनेभुत
येवनमनवतयामिनेवयारेणेवचलयते स्वयनया अनया अहंकारिनेनयदिगेवविलखतेदित्स्यातेनशाकतेश्मर्थः श्मभुनेनयंनीर्तिदिषामयउपदिदेशवे किंभवेत्

१८

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

पतद्गणेशस्य गुरुलवीयां वैश्वानरस्य उदयतिमृदुस्यमद्रनिभुजाक्षेकेयूरमणीनां लिखितलवविस्मनिद्दयतीति वीरेश्वरसौलीलं कवलवयानिगतेनितरामेवविस्मतया ।
आरख्यातेसर्पः ईदृशी अस्मय शोहं स्मावति: शत्रुद्देशौ मम हनेव नवत्रयात्पवेल्लति १५ सिंहस्कंति मकेरभस्य लेशस्त केयूरपविष्णामिकायेन तस्मिन् आकाश
गुम्फितेकेरणानं भद्रमेनस्य गतस्मिन्द्रेखावतिसति अत्रयावनानंतरं निखिलत्रिभुवनमनापभानवोपयस्तयातिर्नहिंसायेकालतिमिरस्य नसंध्याववेकाले
योनीति नीमः सिंधुरेदृशेसंध्याकालेनातः इतिभ्रमादस्ते यानीमर्थः यदेम संदेहे सदेहः १६ तत्त्रीरस्य भुजयोरेनरविहरतिकिंक्रवास्यस्य हंहरेर्वल्लकान
नरेतगर्भविशेषाणां शूमनरोषेण मरस्कंदेतिकटोभवदृणेनाभ्रकोटकिया निर्हंनयत मिनक्वेनतदवनकोस्नभाल्परस्लेयवनन् यत्रमर्कटस्कोटः स्वनिवासव ।

अद्यापि निम्नमुरलीवीरयोवनमस्तनभुजाकेयूरमणालनारिणी द्विपद्गणैलेरणरंगवुनिर्कैरेयशोमयलावनिरस्यावेल्लति १५ सिंहस्खुति
मुपमूर्धनि धृतस्कंधपावधिष्णामिकेयो यातनस्तृणामि सिंधुरेश्यममयारंभोदरेखावति नानीमोनुपदि ग्रहोषतिमिरव्यामिश्रियासंध्याधि
येवांत्यंतिममल्लवाहनभुजातेनमस्कृतोशिवः १६ द्विवादेमरिपोद्गतःस्वभवनेष्वमवरोषस्कटासोदमर्कटकोटवविमषितव्रीभ
वन्कोस्तुभं गन्निवातिनमयूपयूमपिवद्यकावनजीक्रानं तत्र तातनभिरेतरम्भुजयोःश्रीरपविश्राम्यति १७ सिंधोनेत्रमग्रपविलमस्त
नर्क्षीतिमनाङुतेयवल्लोतिनंगतिसंतिकवदःकेवालनाचेश्यमाः यद्दिङ्श्रियमिंडरंचतिबलेचाविरपरश्रपनराययस्मसोजलदेवताः
टिकभूजीर्णनिजागेश्वरः १८ अन्तःसंतापवाधैःस्यगयतिनदृशास्माभियाकर्णापिछेनगेनाननिस्लोमायवयतिपुलकश्रेणिमानेदके
राम् नतोणीभंगभीतःकलयतिचशिरःकंपनेनत्रिविष्मः स्त्वांवेनतस्यकीर्तेकयमुरगपतिःपीतिमाविष्करोति १९ ॥

आकारंनीईसंत्रस्तनोतितनुहहसूम्भवतीतियाविहःकौस्तुभःमपिहरस्य सिमर्कटीकपिनद्धीभवतीमर्थः नयात्तनामनभिर्मकटोस्वैःपकटवंदनिजगृहेपद्मम
यिमकाविसननामेवलनानमतेनोक्तिः १७ अपरंरयःसमुद्रस्यजेननमादृशांकीर्तिरूपनगकाश्मयेनिमेमेरुर्नेवानाविकर्मणिपवनगतिसानिकेवाकवयःप
दितानलपादिगणःस्वनमोणिनःसंतिवर्णयेतमशक्यत्वात् यदिङ्गलस्त्रीवेद्दोविहंतिया अपनगकस्माद्यपानजलदेवतासेवस्फटिकभूरगेश्वरःकेनासाभूत्वाजा
गर्तिमासादेशयेकारणकारयारंभेदात् यद्दामनायुतकालकारणनागेश्वरयाद्वेनकारलेपेश्रगेश्वरःइतिभवतीति अपवननेजलदेवतायाभवितव्यं स्फटिकः
भूःकेलामासख्योनागेश्वरोलिंगरूपीशिवोयस्मनतमाविरूपात्स्वगानलरेवतामतीजागर्तिजलेस्फटिकपार्थेकेननरक्षतेहि १८ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै०
टी० हा०
१२
137

अनानेन्द्वाक्षैरं योनयिपनेनाङ्गिरैर्भिरेवकर्णाः प्राप्तमिव्रस्मन् अभितिलोमपश्यामावसितलोमा नयुसितलोमा अनसितलोमा अमितलीरानीनामपसे।
ञ्चानभितिसमासः अनपवर्हषमूलाञ्जलकर्णापिमेयेननवैति भूमिभागभोतुः शिरःकंपनेनकरोति ततःपतस्यकोटिः कुण्डनृत्यगपतिः योनिक
यमभिनयतिनविधः ४५ विनयीकृतनी ग्रथेनस्पःसंरंभेकोपेनातेशिवुस्वपगानंस्वंदकंभस्यतेशुस्मिरान् पालदंडगान् शंकून् वाणैस्मिशसंरंभकुना
कृष्णसिवाशुरंगमूलेनेनूःश्रेनाभ्याशमा प्रासृशंग प्रासृशमूलेमवातनयदितियत मासप्रालसिवातकियामहस्तौतार्पतिमेवावतनेनकृच।
सर्पभित्ताशिवुनेपकुंभेभवुःशानदंडान् शिवाप्रयुक्तवनेपसेन्यायनयासवयाकृतोनप्रतीदसि ४० स्फटिकपदेशोसंसजमाहास्मयोभयातस
नयस्युणाश्रवणाहावेनेवनामयाहासाश्रियासाभेमीनेरपेहसितवतीगुणाश्रवणाशुवेननहमतिकिंतनपेमेवोपरस्तीसर्थः ३ परामेहे

प्राप्तसुमममजयनयपरुपवसवंशानयं संरंभेरिशुगानकंजरवटांकंभस्यरोगुस्मिरान् सामेवासस्वेषुः यतीदसितयानासेकृत
स्वनकृवसर्पगविशुनेशुतोप्यनवनेरंशंप्रवंशानपि ४० स्मितश्रियासकिणीलीयमानयाविनीर्णयानतुणश्रमेणावसा ३ प।
हसनकौसिमहत्नमेवनेगिरांहियारेनिषेधेरवैभवे ४१ तिनातिलक्ष्मीहसितेनयवकापसावभाणीदपरंपरंतनपं प्रेरवत
विगवलनश्रियेयाभवाधृवाविनिर्दिष्टपसभामभानिते ४२ कृत्यास्यापाणामपरिक्रमवृत्तेनेननहास्यापिवसारसादत्राम भवे।
ततावलेवलोचवनोचलानिपीतनेपालस्पालपालयः ४३ स्वजनमोनकृतिपारगामिनायदीयमेतमरमेवहिंसितं अतीवा।
तकौमपितेशाकेमहत्वेयस्मने पवकारामयोगकवकेदायपरिमितगुणताकौमिपवाये । विषामवियाघचेष्टितेवहूमहानसमसदा
तनकौसिःसर्थः नलैवभवेगिरांपारेवाणोवरनभवतीसर्थः ४। सावाणीश्रेरवसर्वयथासेगनानानिर्दिष्टाः तथैवतत्स्वस्पमादिशः यदेशावलनेत
स्तेनवायायाभानसाधुवाष्यानभूतयाभ्रवासभानितमसंपरंतपेरामानेनिर्दिष्टस्तनेअभ्यासहृहसितनयावककौतिभेमीयाहसभाकमीति।
दर्शिते ४२ नेतनशिरसाप्रस्मानियंनाहतवतीतितुनयानेरनमूर्धा साहयोमुवपस्तोनस्पाणां ३ परिकविरूपानहाहाविदे तावन्नेवनेअभोनानिपी
पनेपालस्पालपाः नाहयाप्रवयोभ्रमरासेभवदितिसर्थः ४२ यदीयंदोद्विकासंबंधवाणासंवेपिवाचेष्टिते स्वजुहमानेनमवकुनावमोनेनिःशाहूना
ग्रनेवस्रातिः पारगामिताकर्णाननगामितावपनापवासनेविघामकपि अमयजनकेशुयवाविगतः सामाजीवनेयसाने नाहंशाकरोतीतिनया ॥ १५

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ईदृक्चेष्टितं परमं मे शंभुं वृंहसितमेव भवतीति शेषः महोविकः ईभोहिंसाप्ययोजनमप्य ईभोमायायावमसहानधिको प्सरातः शापो वज्रर्व वज्रः सोत्थः ४० पावेताजनाया
वज्ञनेतदन्त्वं जनमेव ब्रनयस्मानो यं शंभुं यायापि भसन्नतईनावापन्न यज्ञस्तानसंर्यविरक्तानत्तुरागहीनानयोगांश्च शत्रून् युधिनिक्रमसक्तेनरक्तवमरान् रक्तेना
हृणानरांल्लिप्सोभ्रवकार यकत्रक्रवेनूलसमयः समयसमतसमयः ४५ भ्रण्यमतापानीयाद्दिवि पततितत्रातिशयनांगीकृतशल्पभविपमर्पद्दिः मान प्रभ्रष्टेन।
यातेयाप्ययशः रवयशाम्रदेशे संपादयितुमशक्तेन विधिनात्तीयंभोनिधिरपितस्य यशसः प्रतिनिधिः कथंचित्कृतः प्रयोगयदृयोतनायापि शंभुः तावन्मात्रापि।
यशासयोतनायकथंचिवन्नुः ४६ योलसोविभीषणाक्रबेरो तयोर्गृहीभवंमोहमयोर्हिंशारोमराजी उन्नरीयेच पकस्या रोमराजिः सेवः प्रपरमाज्ञनरीयहिमा।
वान् सैयावमावदस्यकीर्तिस्फुरति साधःपतीवक्षस्यायाः स्वामिनाविहवहृणानयोर्नुराग रंभलेशं कृतमसेवमरायघालोसंप्रेपवपताकेनयोहविः नस्या

विपनवाप्यापिगतोवकोणानामर्पनपावमनजननस्नी भर्तोस्त्रिरक्तानविरक्तवत्सानिक्रमर्षताजस्माक्तनुवि ४५ यनमेतमेनोहृतम्नु।
निकटाविपदितदायतेगः स्मादंगीकृततमपतेगपदूदयः यशोप्तृष्पेवोपानेपितमसमर्थेनविधिनाकथंचितत्तोयंभोनिधिरपिकृतस्तु।
प्रतिनिधिः ४८ यावसौलसवाप्यभवद्भयहरिलोमलेलोवरीयेसेनद्रालेयशैलोवरतितरपनेसावरेनसकीर्तिः यावत्पाकृत्स्न।
गाशापरिहृढनगरारंभणास्तभगुहावहीसृप्यापत्ताकाहविहवित्रशिरोशोणशोणावभोक्ता ४७ प्रहावापिशुलेरणास्यचरणास्तेवा
दसीयमवाःवृदोतःसपरांनरेनिपततानुद्रुष्पवाणावलीः क्लिनेवावनतीभवन्निजभियः विनेभरेणायवारातानेनहठाहिलोठित
(मभूत्स्मावरीणांशिरः ४८ ॥
हविरायाशिवाश्रृंगनसो रोणाशोभायपोत्स्योभाउदयात्तमयोशेलोयावस्तावस्त्ररतीमर्थः ४७ रणास्य
भिशुलेप्रहावातिपतितो प्रयवाहृदिश्रात्मनः परस्याचोनरेत्नात्ताः प्रभुष्पायमदमीयः तस्य चरणस्याभिशुलेनिपततो शात्रूणांशिरः श्रनेनगतामूमोहठाहिलोठि
तमभूत् कीटशंशिरः पुरुपदेवाणावलीषकानेनक्लिन्नचरणपतनेनतनिजभीतिभारेणालितंमदवनतीभवत् ४८ प्रस्मानांवमाणान् तणीरादाकृष्टेनरणांहृष्टिन।
यस्यतीति सर्वत्रसंबंधः स्यासयोजनेचन प्राकर्णागमाकर्षणेचन प्राकाशेचन त्तसेवन पुविचन पवंकविदपियापारनकिंनपतितारिवत्रोरैः कार्यभूतेजो।
तायानुमितिरनुमानतानें सेववाणाविषयीकरोतियदि शरानापतिष्पन् रंध्याणिकथमभविष्यन्निति ४९ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै०
टी० प्र०
१२८
138

भगवत्प्रभृतेर्जगतिस्थितिसम्भवे गौरीविहरूपे मे कौतुकं वा सञ्जातं विशाम्यनेइति ५१ इत्थं सा भार्यो दासी किमपि संवेपथुन्ते ततो दास्याः सकाशात् ततो हेतोर्वा प्रतिज्ञायां सभा प्रवि
शात् भंते दृष्टा भवति इति सिंतप्रहोग्राम्यं साधु सम्भेतिप्रवाणाग्रात्तः सेवकान् इत्थं लोकः कथाम वारयत् साधुरिति मोलेवनम् ५१ अथ कृपाम पीसा वाणी वा सेव
तां मेलत्पेनिर्दिश्य तन्मराज्ञो दिदं प्रविवेश पुलेन प्रवेनोपतत्विता सती भीमो मवदत् कौतुकं पुरुरवसमभिवाति कान्तका मकौतिकम् ५२ नोमलेलापनिवासेन स्मरभीकृते
पवले: कथं तु संचारि वैदिका मार्तेर्नेत्रप्रकाशनि भादमावलोकनध्यानेन एवमेव कदाचेरवलोकनं भवतीति अथवा नत्वेशमित्यशेलसंवेपिनेरुच: कांते राल।
ये हिंतो हिषति वसती तिहितिहित राज्ञाते निभात्तयति रूपप: ५३ राज्ञः कृत्रप्रतिष्ठश्याम: परिप्रहमेन शारामनकारुमेव शारणात्तटहमेव प्रधाविवेश शारां

तद्धाराधिरोहेण गुणावदनेनाश्रुतिशिवि समाकृष्टो हरिणविपतिनलसेन च भुवि हंसीपथाम स्पृक्वनविशिखां किं न पतितन्हि षद्दहः स
मेरनुमितिरप्पनो वरयति ५४ इत्थं तस्मिन्नवेमहाधिकानगादेवी किपदस्मवदसि भगवत्प्रभृते जगतिस्थिते गौरि विहाय ते संकट
वासवैपासम् ५० अवोति दासी इह किमप्यसंगते ततोतिनीव यमपि प्रगल्भते अहो सभा साधुरिति रागः कथामपेदहेतत्स्थितिपागुणे
नतः ५१ अथामप्रदिश्य तत्पकृपामयी प्रवेनतदिदं पुरवेशपुवेन सा इत्थं समां वदति स्मरेवता गिरामिलाभूवदति स्मरप्रियं ५२।
विलेषु नेत्रीवरयासवाष्पितैः सितेरपांगधगवेदिकावले: रूपामपाहसमप्रभाविभालयदिति तिसितेमालयमालयेरुच ५३ इमेपरि
मञ्जपरेरणात्तरिः स्वमेवमम: शारणापुधाविशत् नवेतिपद्मानमितः कृतसम्यानद्गगीपाशेलभुवापि शाक्मते ५४ अनेन राज्ञार्थि।
प्रद्युम्नीकृतो भवन्त चनधीनमस्तल्पमेदरः तथाविद्धराद्धिहरतो गमी यथा समागमीतवकेलिशालिताम् ५५ ॥

गृहरहितो: यतो हेतो नवेति किमिति प्रातगर्वो जन: इत्प्रवेशायाशेल भूम्यापि यतोरपाद्यदितं न शक्नोते इति अयपुनारिः परं केवलमधिकं रहिता रसेनेप्रकास्तदृहे।
स्वयमेवाविशत्यत: तस्मागवो यथा भू: शैलभवा: पार्वमापियातेन शक्नोतइति नवेति ५४ अनेन यतार्थि प्रविषये भाष्य हीन: कृत: यदेतत्पदानन्तद्रापनेशैलं।
नोपसर्पेति अत एवमेस्थगर्भितजातरत्नै: प्रसीभवन् विद्रुपर्वत: तथा निकटत्वं यामति यथा भवत्केलिशैललतो यास्यति इहीत भावाद्यतएव नहीयते
अत: स्वपरपर्येतमागमकीडागिरिममेक्ष्यतीमर्थ: ५५ नमो भगवते वासुदेवाय नम: शिवाय नमो नम: ॐ ॥ १२८

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ननारिशुवपध्यानेमालिममेवश्रृंगसमूहः नमम्मभायाश्रुतः यानेनशनिविभेनकरणेवा वंशपिनाचरणानकर्पक्रिर्यस्मकलेकनामंदनम इस्याणमधुवोना
पः गर्वितानिमाणवानापवास्तनरसोऽर्पः नेषांशव्यरणाणेनमामत्लेभुजगुगयोर्हृदंपुरुषोर्वैरंविभर्तिमेपुगशम्भुमाणेननारिथः विच ५६ मिवशिरमुंदकला
णः शरकः शेषफणीन्द्रमवद्रूफणायाम्मफणैरदेविकामसूहः नावत्पफणानांनावद्विरेवशरीरैर्भविवयमितिनीगदस्यागममपानाद्यवारणोमायरमा
गीरेवमुद्रशुमिननामालेनफक्तेरतिमंगेचानोनरायपंरलिवमूशाब्दिकमेव ५७ शुनेहमीतिशतनीवनस्नानपमाणशनन्नीरहशीरेनिमापुपंविभुनो
समानमनेनकिंमवतिनयानन्वभिदः शरमभेरमनसेः फरयेःकृनेपयोमेशुगपर्यामपयःकृममिममरः इयेवपद्मानिकमलानिनपतः पयःकमलेः
वमयमर्पिरवीपतिशुवकमनस्नानलावगनानः कायोनः पातवेहपिनचरणानावेश्मीरिरोपनेवे इमारिमाणवानामन्नरस
लहरीचूर्णिपानेनपीनेभूलोकमेषभर्ताभुजिभुजिगपुगेमापुगीनेविभर्ति ५८ भुणाहारः स्मरहरविरशुदशोवमशेषः स्याहेभूषः
फणामममवृनः कायपश्चीलिकायः इत्यंभोयोंश्रुतिशलकनपासनाशाम्भुपायः कायवृहः कजगनिनमागमिदः कीर्तिररः ५० ।
गतामसशतेननकिंकुलपनोहेतिशनमीशने नसेलेतिमिहोरशेवनयतः पद्मानिपमेरले कर्तेमर्वपरिक्लिदः किममपिनोशकेपरा
पैनवा ननेसाख्येपगमविनाशितनयतिः काविदेनेनद्विषाम् ५८ वयस्पणाकृतविद्दारमनवमः स्मितवितमाभिरथेषभारतो रतः
परेषामपिपमपपावनीभवेशुवेननतनिवेदनवरा ५९ कन्तावदेवीवचनाधिकारिणीनशुनंवदासितदासिकामनो रनीतिणाहर
पपारिपार्श्वकोहृभर्नेरेवधृकृरिमेवनेयन ६० ॥ मम्याभिरस्यालेकन्लशपूक्षेनः मगर्पेनशजारयेनसेव्यावर्किमपिकंनेनोशकेननपनकरुणा
मेस्यापुरादपरामूममपसरणाम प्रयचमंजाविश्लेषविनाकोविद्रनिर्गोस्तिवनमंखोपनोश्लेनोहनेमर्थः ५८ भुषभेमीभावनपाभेमामाखोद्दामंकृत्वा
लीर्णवेननेनापादमेषामपियतेनमुवेद्दारा शात्मनिवेदनीयानरापावनीनामपिषप्प भुमेपिनपानेभुविकृनवर्णोनामानेनापपितेहोरतेनानपिपस्प एव
मेवकिंवर्णायमि भ्रमानपिवर्णोयमर्थः पावनामितिपादेपावनापरेषामितिमन्वयः ५९ भुवमभार्यादेवीवाणेवचनेनियुक्ता हेदामितंकामनी उनरदद्दासिशति
भुवनः ननपननोइस्वामिनोभृकृहिनीवमसवारयन ६० ॥ नमो भगवते वासुदेवाय नमः शिवाय नमो नमः ॥ ॐ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै॰
टी॰ हा॰
२३९
139

वाणीन स्मिरूपेणं मुखेनेषद्धसितेनोन्नोगेन सुचिनम् अतेन शीलेन वन्देपेशुणिमंगनाने मौप्रतिमुर्धा रंगोभौरेयपानयाव भाषेसारवर्नेरसितिगन्नोविशेषणं वावल वर्नेर मिमर्थः ८१ स्रागतेपरिरोममहंदंयति ग्रहर्शनायपवंयतिनात्र ऊर्नवोहनता ग्रयवारंयेतेरशिरेनेर्मिथिलाग्रंरंरंमिथिनाथंवरमवलोकयिथिमिथिलात्तुभाकला भूयात् ग्रथवैनेहरशापश्चानिवर्ततेतो पतहरंग्रेष्टेनेपुनरदर्शनमिमर्थः ८२ हेममोहतायहत्याग्रयलेनिहंपनावोवः तेनेदेहनामममेवमयाणमभून् इतिरनागते श स्मतिशिरोभिः कथारंतेनेनिनमोरूविदप्पश्चीपतेरूभावृतपवरुहनानिवीरनुवोनिगंष्टमंदरष्टवपतेतितेनयमुनरूमेलापाहीनिपकारत्तोप्पारणमोरूधीते उपाप। पगतीयानामोरूतारंति नद्नेनवरूहनकनानिनिकायनेवदशः कृतारिमावः ८३ वाणीनमहरुग्णमन्हयावतिणपम्बम्रत्रह्लेपिभुनेपमर्धतिपस्त्रानिवर्तमानम

पुराधिरानेनिनगादभारतीतंरुमुखेषद्धसितोगमहविते रमस्वसारंयनिमावनेरंगलेनशीलेनवरागमह्विते ८१ अतः कृतैवेवरलोक मागतेग्रतिशतिनानवलोकनायवा ग्रपेयमैनेमिथिलांपुरंहरंनिपीयहरिः मिथिला त्ततेवे ८२ मयाहिपादीतिपदत्रवीरसेमा मोरुतेनेवमभूदितिक्रयाः दरातिमावसविलोपिपूर्वभिविद्यपदंतेनिनमोरूमासते ८३ भुजेनपत्नयमपिदहितोगुणंमदरुणा हयधुरः ग्रमर्षिणो धनुःपरोरमलिवाप्यमंमदोमरारूवेदिसविनामवाह्वे ८४ ग्रमोदीरमणास्यार्विणाविधहैरामममेयशः स वौतोनन्वपर्वतसितश्रीगर्वनिर्वाप्यत ननकेपुपतिविवितेकिमुपारमर्जमयानिम्त्रियःपर्यायःकिमुदपसिंधुपयसोमवोप्रवादः किमु ८५ निलिनागुरितानिवारणावरोकंभाम्पिरूराटवट एानस्पायकमाकिकोक्कर्पकिरःकेरसनायोपिरः ननीनत्रनारंगुनेममर
ति ग्रगेगक्षतेयामवारुवेममवरहलायव ग्रमपनुसमेपोमहारणगर्तगते (नेगनरंगतानातणमुहितिनुतिपनिवपशात्तोणीनवीजम्रने ८६॥
हिमतीव ग्राकर्षितेनमरस्नीभवदनुर्वीमवारूमालिंगितुमिकतीवेगमेहा ८८ पर्वतिरूपतेपार्वणाःविपपेतिधिवेमनःमारासनिविधुःनसवेरागंकृयोगानोः। कर्म नत्रसकेसर्वश्वंगेपुदवलस्यकेलासस्मितकोनिगर्वनिर्वापणायदस्मानलोपशः ननकिंशंवानांग्रतिविवंकिंवायारदश्वनपंकिःकोनेःपर्यायःकिंवही रोदन्क्रीणांगमर्वोनुवादःपुनरपिमिधानम् ८५ विशानीगुलिम्पानिगनोनिलिपाःउःमकरणेसध्ययास्तम्रहपमायसेख्यानेनिलिंगाणपर्यामितिरुव् रवहुासम। माणेमनावर्तेनंवितिनरिपुवारणममूहानांअभासेपामस्थिरासिगनस्यानेपुमाणिमांमोकिकानांहृदस्पकिरःकिरमीतीपुपपत्तामीकिरःकःपताहरुरोसम।
२४०

एतोपकारः चलरंगमेनारण्ये वचलरंगैः तंगांलत्नामसभूयपसोहलवीजसमपूर्हं वपतिव केलतेकितोपितमवैर्वाप अयोपिक्तष्टामसभूमिष्वीजानिवपति तथाप
मपितरंगलरक्तष्टामसभूयपसोहत्तवीजसभूतामिगमांक्रमैमोकिकानिवपतीतिभावः ९६ अस्मिन्पेऽपिकदानभानिमतिग्रंथेभावादधिकोभवफलभरखा।
तेनवाम्मीकृतः सकसमेवकथमप्यासां वयानिर्षितोनिर्छ्घः त्वसंपदः दयसेनेहस्युः सम्हृदः सन् महर्षावकलोकम्यागतेनपदर्षाः तेनवहीकृतलजः क
यमालेकसम्वतः फलभरधासेननग्नः सन्निनातजोनिहृतोपेहत्वपिकेवधमानः कथेत्वजोगोपयेन् नमानोपायामवादितिभावः ९७ एतत्पत्लतोसो
र्षकिंविन्नंसज्जापीतिसहशोभिः सावेननीभमीश्वतिमति मावहः स्मितापोस्मितेकनेवकंवेष्यावर्तपत तपसेश्रवीनदासेतञमानश्रवेविवर्तितवनीमर्थः
तेनवतत्पपयंगश्रवेतंसविते ९८ अथमभुवैतोहमेवसवेणयामास्समारस्वेमर्थः वाणीष्टसामेरुपेनिरूपयितेनिर्दिष्टपदर्शापितानिजश्रवेन्सेरसत्तरूपाभिः

अर्थिभ्रशावहभवत्फलभरयासेनकन्नापितः समसिमतिदानभानिकथमप्यासोसकलसुमः श्रासेनिर्षेयत्वसंपलदयोहसुःक।
येपावकश्रेणाविमेनदर्पशोलविधितवीरलत्नावलः ९७ सजामिकिंविन्नमिदेलपत्वनाविनीतोनेः इक्तितेनोसवीनने स्मिता
पवकेयस्वकवहधल्लेवैवैसुत्यमलत्वितरूपः ९८ इयायतिर्दिशरनेश्वंगतेरमयुत्वयवस्तमपीश्वराणिताम् यन्नपयामासवि
र्षनाकृतीनिनासचहममहपाभिहकिभिः ९९ सकामरूपाधिपयवरानयानकामरूपाधिकर्हसनेपिपः तमसस्यपोपयमा
सिवत्नतासहतेभायत्मतिमहभायता १०० अकर्णधारसुगसंभूतोगतायनैरपिद्धेणाविनासवैरीमिः विपायपावतेरणाभिदामहे
निमजतीर्णाः समरेभवार्णवः १०१

हक्किमिमेंमीकृर्णावत्पथयामासः अत्रुगताप्रायापसिंसत्वदत्रूपेवकार ९९ इयायरसतेसपवकामरूपेशेषःका
मरूपाधिकः किंतेसकैतेकञः अथवासपवकामरूपाधिपः कामरूपेश्वरः किंतोरसतेपत्नयासेनमनेसनेहिताविदेहानमसपोपत्नमावत्नभासि सहस्पत
कामियामि अथवाम्रयोग्यतमसिभायोग्यनभवसीमर्थः यस्मात्वयतिमहातायतिभजाकांतिपस्मास्मादृष्टपोपरलोकेदुर्लभानास्तस्य श्रीनासीमर्थः ९९
अरित्राणाकवचेनविनाकीर्णोपयेनोपायेनेतीतिअकर्णधारः तेवतेभ्राञ्गणैः संगतभृगंयेषांतेषाभावस्तनानांघामेरणारिभिः संयामेसर्षेसभटद्यावस्माकसे
नविपायसंमाराधिहतोर्णाः अहोअद्भुतेवीरअते अथवअर्थादेकेनिपातने तेनविनाकर्णधारत्वताविकः तदहिताम्राणगेनवायनासंभृतोंग्नस्तेषांभावस्तस्मा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मै॰
टी॰ ह्र॰
१८०
140

प्रसभूपतेः भुजपताथैः शात्रुवेषमनिशीथप्रवपनः क्षिपवेतत्र श्रीष्मतपस्विनी श्रनायानप क्ष्मायांतेवोऽभ्रस्त्रीतेशेमलेभ्रवसंतीतितेजस्मलेः मरुभिनानिवानसहस्रो:
तेलेः प्रपोककर्मांप्रदहान् प्रपापानीयमलिके समरः प्रमेष्विभ्रमाभिलाषिणा सर्वतोऽभ्युत्थापिवास्विनतले प्रपोकारयेति ११ पतस्य सेनाप्रलुब्धस्यायुतोऽह
तपांसहस्रः पतत्स्वदिग्विजयायामसमेसमरभपस्पतेः कस्तनतस्यपतेनहंतावृत्रामहायालेभ्यः शवरसमेपधामसाहृदं तां गत्रुणांतेजावंशपवसाईपरानितेभ्र
पतस्य हेशेऽर्पुजनयोऽहरसमतापपवनलस्तनलसत्रमिलमेषैश्मसलस्यवाहुल्यधांमेनासीत् अपिन सर्वेषामपि १२ उदकमस्मालीतिउद्धृत्वान् नसा
पत्तापमस्यमखतारैवेनिर्मितेसूतितत्क्रमदत्वमथितेपादांबवोधुनिर्मले तीर्थोदके हरीकृतमथितृपनादेशोकृतेननितनस्मसिंचेतीर्थोदमिवसि
हासनेस्वनाक्रमसाक्रमणाहेकवेतोपिदपसयशसः पतस्यकविनानमतमहाहेतस्तानोपिपात्रणावेवकलयोतेभजतीति नारशेनकेवांजग

परस्य भूलोकभूतोऽभूतोऽस्य अभिलंपते रेवत्क्रियते रिवेश्मनि अपांनतत्रापि विधतपस्विनी रहातनेशेमलवामभिनेलेः १३ पतरेता।
सिवान स्ववरहृतान्मरुत्संभ्रमांईहूमेजेनरोहरामप्रतापनलस्तनलमिलह्नमभूपप्रमाय पतहिमेनत्रपाग्रामसमसमरभंपरप
नः कस्य नासीदत मासीरपापित्रनसुरनरनोगजनानिमलेषु १२ तीर्थोदकवदपः पपवमथितादेशामवैनिर्मितेस्याकमेसन
तस्लहमपयशसः तीर्थोदसिंहासने केषांनांननिवासेनेनजगतामेतंकेविनामतस्मानः मोतपिपासकर्णेकलशीभासाभि
षेकोत्सवः १२ समितिपतितनिपातकर्णेनद्रागदीर्णप्रतिस्थपतिमगालीतस्ववत्ः शिलासुरवितलिपिविवोरलाउत्तनयस्त
(हमप्रावरनावरंकेरसकीतिमपालिः १८॥
नागनेनालिषेकोत्सवेयानः सिंहासनारूढस्याभिषेकोत्सवभवितव्यम् तीर्थोदसिंहासना ह्रकेय
यशसोभिषेकोत्सवः कर्णकलशीभवितेनेनेकेविनामतेनह्रनेमयः श्रनेनेनमकविनेमप्यास्तीतित्यविते वनीभूतनयाऽपवेशानयोपनासवपिते
पथितदेशेकृतोमतीमकेनलस्योपरिपवेशासेभवान् १२ रणेभर्तः मरणाश्रवणोवकति अविदीर्णस्य मतिस्थपतिस्त्रीणांतस्समेष्योकवत्:
शिलापुनरस्तावनतिमहस्तनीहां नवैरैवसेकेरंसरपमसकीर्तिप्रपालिः रचितलिपिरेवभवतीति शेषः शिलासुहिलिपितंसतेफटितिग्राव
दीर्णकालेदवशिलातलम् १४ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय नमः शिवाय नमो नमः श्रीरामजीसहाय ॥ ॐ ॥ १८०

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नोत्पलकरेकपीठिकोवहेतितोत्पलकवाहिनीमसौवोत्पलशुहिश्यफलनूपुरयहिरण्यमितिनिपरेकत्रकियनेतोभाषणागुणावगुणमितिशवरूपरमितोकरमण्यभिते
कृतामभिण्याभावेतातावाणीविभान ग्रनयावेमावेदरार्मनाय ३४ वाणीकामकसेमनरूपेनिनेभुजे संमुखीकृसवभारतोतनेनरभीतफाल्गुहरिणानेत्री
सभाननात्रगंजनीभैसीवभाता ३२ शुणोरन्तरमौभवनमालोहजोपम्पसोयंगानावेश्रुवालोकनसोतंढिनोभोतावण्पमतदीवेकेनवापिहयोस्ता
गः तत्र लाम्भलावानेरगरवनाशुभ्रमभिस्हशोत ३३ सर्वेषामर्थिनोकृतार्थनोकरोतीति नाहशेनानेनहतार्थिनोप्रार्थिहानोकृतोकाशुदेनकसह।
तो शुभोमेदृश्यमोवनमहलवाणोनेदत्ताहनयमनेसमाश्रुतःसातस्मेपयःमेनेदत्तेमतयोपतवाणमेमितिक्रामानागोः कामगधीमोरतितिडलुकीतिंदश। १८
विपायनेत्पलशुद्धीकराकमनवभाणातोत्पलकरेकवाहिनी दमसवदर्भावसवेसभारतीनयानयावकपरिभ्रमेशासम् ३४ समन्तु
तीकृसवभारभारतीरवीशकलेमनरूपेनिनेभुजम् नवत्रसतालमष्टहिलोवनोशशेसंसमज्जनेरनतोजनी ३६ अयंतुणोदेर
त्रमइकलोभवनश्रुवालोकनसोकलोचनः स्मशेतनृपामतवापिकेनश्रुवनवापिरकारतेगणभगयः ३७ श्रेननमर्वार्थकृ।
तार्थतार्थनाहतार्थिनोकाशुनवीहदभुमो मियःपयःशोषनपसवाणमे सदानयमनोसमाश्रुतः ३८ रूपःकामधीश्रुहतो
लयमिनेरूपानयेयामततःपदद्वये नदीयचत्रशतकृतविंडरश्मिभिःस्कृरीयमतलारपादरेजता ३९ पतस्मामपिभावमात्रक
भिस्थेमानमालेभतेतानेयद्गुनकानेभेकपारणाशामेनववाम्मिता पयेतञ्जनतेनसाहिनितयोर्णेवनेयोवोचिनीधिकेवाश्व।
(सभसिद्धिषिभिधायेन मविष्टेत्रनः ८० ॥
शुयेनरूपोनिजेपदद्वयेनमस्कृतेयतोनयात्रपोकरामोशुश्यापयामामसनरूपसंवेधिनकृ
इ.पद्यरागकिरणैतियमेनमसनरूपमरत्नपादरेजताकृणामास्कृताहि ७९ रविकृत्सामपिदिशि स्थैर्यनयानीतिपत दावानलेनवनिविशरणेकमार
णामेनाभवीतियत् यतस्मनरूपसभुजमनापेननितयोस्मयोरविदाहनयोरेषाचिनीभोनसमाकलनाषनाश्रयनेवषत्रकृनिसयः तेनवाइवानले
षिक येनत्रनभयानसशामेभनेनलपवमवेशः कृतः ८० नमोभगवतेवासुदेवायनमःशिवायनमोनमःश्रीरामजीसहाय ॥ ॐ ॥ राम॰

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै.
टी. प्र.
१५१

151

ग्रस्पाताग्रलतेनागनसंभूतेः शीकरैः हीमेनेनपर्कातेष्मितिस्पाहृदयेकथेनकेपेना ग्रविधूतवकमलेकथेनवाग्रानेभवेत् तेषांवेरिणामलाट्याः क्रु
हिवसमेजवालाक्षनः कथेनभवेत् हिममनयोचितमैवेननवमग्रकरिषीकरः ८१ स्मिन्निगशेकृतत्रणसामरगतागेचिती ग्रहोमहृदयक्षर्यपतनपथभू
वि: भूर्मीपायसमैानायायानिद्. गुरुलेकाणमनमयशरसमहः ग्रग्रणाणनाम्नगणावर्गनाद्माव्रयवानपिपरिमस्पेनहृदयेनक्रनाशरहृमिवहे
क्वारः क्रियतेयम्वनेषांमकंपोनानमत् नमहृदयोः केहृयोग्रममांगिवेरुवेचकारग्रहेकारनेनानिमनेनवापरादिनाग्रहः केपपोमर्वेरकोपतिनव
मेषांमवपवानामिमर्षः ग्रतेकमेणग्रतेकर्मीणः ग्रघरहेमाहिनाव: ८२ धैरगुणैरमेतनमरकारिंगावस्पूणानयग्रलयमिमलेपतनरपकाद्वयमसि

ग्रग्रणोवीमर्वः ग्रहमरवमसिंधुरभवेरवैमिमारग्रेवमहग्रभिरवश्मायममपे नकेपेतामेतः पतिभटम्पः तापतननतहूभ्रवकोमो
नेभवतनमतेषांक्रहिवसः ८३ ग्रात्ममस्मसग्रभ्मिलीकृतत्रणस्मरहोनरामेविलीपक्वाग्रोतरवर्मनादनेनपभूनानिरीघहिघाम्
भूपोहेक्रियतेस्पेनचहृहकेशेनपश्चानमतेमर्माणिदलेदलेसपिदलेकर्मणावाणक्रजः ८४ हृदैर्गगुणैरलेहृतिभ्रतोनेयो।
ककारेवरमेतहोपेशाहिमयातिक्रमसेविसमनिहोनिसि यग्मिलेमवमल्लिकासमनसामासभिपालीपतेपीग्रघस्वकेत।
वायतहरः शीनग्रतिस्त्रिग्रति ८५ पनेहृयगनलपोमसिमशोकेहोनमनेनतग्रः फेनैः पोग्रदिनः सदिक्रुरिनयगीग्रपशः स्या।
पितिः देनहृदनलात्रविवनचनदेनः कराभावसीयानादधवलवतभनविरहनिर्वापयमग्रपः ८६॥ ग्रमतिग्रमर्करवेनिशिनलि
हेयेतिमल्लिकाक्रसमानांमक् नवकोपपारेभयाहोनाहनभयवेद्रः मपामवणाग्रानेनग्रसितेभवतिपेकयोग्रग्रेककारः ८७ ग्रपल्पपमगोपहलो
ग्रमेतेपिपामयामलेग्राकेवतिमग्रशरीरस्वकीयेनहिककारेनयतोग्रयशग्रसर्षनशीलैः फेनैः पांग्रुरीकृतः देतहृदयनलेमतिविवनेनवतदेतः
मन् करमीकरोद्धिरणग्रामेनाग्रपैरागवणेनविरहेशमयतिस्वयमेरावणेभ्रतेमर्थः ८८ ॥ ग्रपमाभेमीपतस्परातोवणानाननितमाग्रयरमेहृ।
हिमादयतमग्रभविक्रमिवनेयेग्रकत्तिनवनीकोरणोनग्रकपश्यातमालयानलनामनपनपोलातग्र स्कुटीभवताध्यानेनग्रः स्मरनेतापसमाध्यानेन १५१

सभायां तानुरंजकेलस्याः कृतासूननायेहर्वि जयेतेन रूपं वर्णयितेमायेमे आधारदेवतामरस्वती शरावर्षदैवतास्ताः सीरिंगोविनस्ता ८६ भोः कवि रेनयथा यामुंड्व
ययोत्मकोयंकौकरस्तायश्चिरसमयेवोद्भिनासेकराहधारास्याश्रुनाप्रति शृङ्खानिकोरश्याः रामस्सिंजना रतिरमोरतोनमस्थल मयोगपवस्यलेतयतीलाः
शान्त्वजगनिधमङ्गिरम्भनोयशोभितामिताम मिषेवमिषीरह यशोमिश्रमयशोमिद्विपतषुरस्यकलेकक्रिममोति किंक्वचोगनेयावतिधावगतिश्र
होरवमतिनमात् ८८ पवंरूपमार्गयेनरहंनयमाचिनः तेर्षावकेसकोमेरुः यत्नंकृरेणावर्षिनाकिंयद्विरेवदिनैराकाशमानादपिष्णति शगम्भेशु।
निहृथेवविशयोलरुद्धावान् सर्वाकाशकमणायेकयांविशयनिरोयोश्रुनिनाकृतःमहेथेवनातःपतोमेरुणाग्राकमिस्थनेरमर्थः ८९ पतसभूमीद्रष

श्रेयेवडवीयनिवर्णानाकृतेममोलनहास्याद्यिदेहहरीवमा मधुस्त्रनानेषधनामनजायिनीस्कृहीमवद्यानश्चरःसवमला ८५ यशो
सितेसिंधुरूपोतेरजनेश्चियावयेतेजगतोष्टुरेनितम् गिरःपतस्तारश्रुतावदेवतानितानसंख्योमनमयस्यदेवता ८६ तयाधिक
योकविरेषितायशोलकायंपतिसंपतीक्वति श्रयोनरेगणास्थलतामलसज्जाःकरालधारालवकीकरापिपः ८७ रदेयशांसि
द्विषतःस्वधास्वःकिमेगमेनहिष्वःकिमानने यशोभिरस्याखिललोकधाविभिर्विभूषितायावतितामसीमषी ८८ रदेरूपा
मायेभिहनितोर्घिभिमेणिमरोहेणविभूहरोहिताः किंयद्दिनेवकरमावविध्यनेसयामुनिर्विध्यमहेयमूधरम् ८९ भूपाक
मययोमिविक्रमभरेणोपार्जितानिक्रमादनसस्तमहेमहेभरदनमथीलिकेरतेरैः लिम्पद्भिःकृतकंकृतापिरजतेरातंयशःपा
रतेःरम्भस्वर्णगिरिःश्वतापतपनेःस्वर्णाञ्चनतिमितः ९० पश्वर्णःगरूतेमिषेननमयेशाकोघ्रुवःसायुवहिरूपहेरिवमभामिमे
कमाग्यतापातिशयेनसेविनानिपेरावणारेतकोतीनियशो (सवतास्थैःकृतोदूलना योभोमीवलसोष्ववेलनरतेभानिसुतेशगितिसो।
सिकेर्वर्णेर्वर्णोयामःश्रुशकनान श्रमेशागतोलिपद्धिर्यपयोधिःपारदैःकृतकेरनतेनतोपिसुवर्णेशेलेयशासयतापानलेःश्रुतःस्वर्णविभिन्नःपारदसेपकोस्वर्णोत्र
पेभवति ध्रुतस्लदेवाम्रिसंपर्कोरुझेतोपारदैस्वर्णेस्वर्णोभवतितोकेरशेतयाच्यापि ९१ पत्नेनयाभिगमनमेतदभिषेणाने श्रयंध्रुवःपाकःपयसाध्रुवोमवेरपि
वेणनेकृतनमाहयनैःमिवसनूर्नितोणोहकानेःहिन्नहणनिनेःभस्मभिरिवकृतनाद्रलेपनामसतीध्रुवोःसध्यावेलातोवंपिरतेकृतेमामानिमाभयोभूदि

८१

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

यो

नै० टी० १५२ 152

स्मन्तीद्रुः शिवस्य भस्माधिद्रव्योऽधिकारी गुणपवद्दिशोऽद्दे कृत्वा शिवस्य भस्मानीतवान् अस्य अध्यानेद्विरहाहाः रजोविशेषमेव भृङ्गेणः रक्तद्विविनिश्रुष्मस्मा
ताः अनुजनायते इति भावः ५१ शर्वमेतस्मराजः शारीरेत्रुविदुर्ष्यते स्वजनोऽब्रह्मणेऽमिनेमहेनिर्माणोऽच्छहीनः सकलोऽपिदोषो नाकोयाभाग्डगारूपोवेहो स।
ताधापनः सकलदीप्तिसमूरुच्छायवपान्तालम्बैः सेनमसमगूढेरेपकेपाद्यः शेषः किंवानिर्मितः स्मर्यः इतिदैत्यपापोऽमलस्यते इतिपाठभाषेः इष्टः स्वगुरु
ग्राक्कार्यैर्ग्रुवल् श्रेयनमम् इतिश्रवसेवयेननमसः विदेव ५२ नोऽश्रुतोशिवः त्वासाजैयादेशयामत्वात्मूढरावलिखयेतरगाश्चवास्तवोऽत्रशेषः
रत्नारेणवलेरेयधिः कृत्वानिर्वाणपाशेऽपकणयेनीतेनिर्मिरम्भिवान्नायस्वतिस्वकायगतेनिर्मिरम्भवतेनेति पनस्यकीर्तिसमूहेरेवचन्द्रेयेरपशाह्य।

प्रागेतद्दुग्धाम्बुलेई स्मतः स्वः समग्रलिखोकोपम् सोऽत्रसमकायगापनगनीमितालीयनस्मायितः निःशेषद्युतिमेदलक्ष्यपवशाहीश।
लभेरेववाशेषः केशवपदः किमेपतमसः स्तोमैनतो निर्मितः ५२ नवदितिजेवधोयोगुरुलेरगाभुजगोऽद्रनैरेयकायेनिर्वाणारियता।
पावलन्निवस्वनमोघराजारजोहि भूगोलच्छायमायामयिगगनविहृमेघकायेऽभियाध्रुदैनकौतिंयलानेर्विश्रुभिरिवारणे
गाहूराहूपमाणाः ५३ श्रान्तेरामोहरीयोऽभियष्ठदरहरीयावलेख्यविलोकोऽसमानशक्तिमेतिग्रस्थमभरवशादयेनेतयस्योऽपि
लामेतोहस्यविमालिरत्रुविश्वसमुपधमिनः पोडुपञ्चकघायमानितानिहिपदस्थानमसनाभोजितनाभीयध्यन ५४ शस्थासिभृन्नगाः।
सकोणान्त्रिगाह्स्वरस्वरव्न्नलिमोकम्पान्मीलदरालतीलवलनस्तेयामिषेप्रभृतो सेनामेश्रुनिजोग्रलीमयमहासिसेयधी
वीहृयः पर्वीसोविनिविष्टनाग्रलिकतायैवामनालेभिता ५५ ॥ मानोराहुः अथेनच लोकस्य कायोऽतरेवसाधातन्यायः गणिविद्भिर्यति

पेकर्ष्यमानः कायेयस्याद्ययोऽभूत वाहुभिर्योऽत्रमशक्कोमापाद्योनानरस्यर्थः राहुर्नामकश्चिन्नास्तिभूगोलच्छायामस्यौवेदः शशिमायाश्चपतेरतिज्योतिः
पाले ५३ योऽयविलोकीवैस्मवसुरदरकहस्यविशयाले अग्रेशग्रेदारहार्येवाद्दस्मभरवशात्स्मस्मार्तेन शानिमेतिकविदेतत्स्यानिपतस्यगतोऽस्तनियशेमिसमप्रवि।
पोस्तामेतोग्रदरदरीशरयितानाभीमार्गेनबुद्धीकयान्नापमाः नतिरत्रुदिव ५४ अस्तन्नपस्यखङ्गभुजमस्तपोरात्मभियेभवतिकोऽदशः सकोशपवसविरत
मातात्कृशः तयास्यकार्स्मिः नयाकेपोवैमीलयेनो श्रग्लावकान्तीतायस्वादशोवखनेयसमसः सर्वैर्देयेरापउरेवसोग्रलिनामकसिजेऽपरिलनायायवैशेषि। १५२

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

श्वेतवृन्तानेङ्गुलिकतातिवृष्टेपतानानेखितासाङ्गुलिदृवनोजीवनेभावति अमयैवनताविहार्मरंगोभवतीमर्थः विषैवयोनाङ्गुलिकोरसमरः ४५ यथापोरि
श्वेकिंश्वरणेमधाङ्गारेरशीयतिपञ्चास्मिन्नेवस्वामिनिवक्रमोहनेयश्चकटिनः कृ रेखो हांधनिनोकारेश्रुवतिममनाटयामदोषवाहमपङ्गणेवभजनतः वाप
मङ्गणेमोङ्गणेमोर्वोदिवरहून ययत्स्पतिरेकपववङ्गणग्राहिणोमीमांपणकाशाविशनः इश्मापिङ्गणेनरह्लनीति ४८ अमयानः शत्रुममुहूः मरथानमोगु
देसेश्वलेपनेनोयरोपिपवमङ्गभागेमवपननीति सोत्कारोवेदनयाशाह्वाणगतिशाह्वनरवयनःकेम्बेवनमाश्रुतः निःशाहः पातिनिष्केपवटष्ठयहारी
तसवेदीवभवनीति यन्त्रः कोहोकिः श्वकयोरुभयोः श्रुकिंमाममकस्य अनयोः शत्रुशरयोः श्वनगमनेनवनागतीतियनश्चके अकमममराभिश्चले
यः श्वेश्वधिरभ्यंयनमभिमटश्रेणेश्वयोवकतामस्मिन्नेवविभर्तियश्चाकिवनिकृवेधनिनिश्वरः दोषमम्यतश्चाविधमभवतथापमदृह
णेङ्गणेविखानःस्फटमेकपववटयतिः सोमांङ्गणग्राहिणो ४९ अमाविः प्रकारः शरमवटयतेः सेवेपनेनवभोमीत्कारेचनमेत्रुवे
रवयतःकेम्बेवनमाश्रुतः उग्रकेमश्वनर्निहतिरुभयोर्जोगतिंयेश्वलपोरेकमलश्रभिमतलिमिश्रमपरश्चानियमिश्वलम् ५० ।
धूलीभिर्दिवसेपयलाधिरयमाशाः त्रिगाणैरवैर्दीनेमेयतिविजयजवमये: लोकेङ्गणेशृङ्कपव धर्मोगधनसमिश्रमजगतां।
गताश्वनाधिशिनः सोदोतामनिषाहिणायतिपदाममृश्वलेरगोपिगो ५८ पवेमोत्कृनवकंटयतिमभटनरोरेधनाम्बहुतानोकष्टेदृश्ये
वनामीरविममरममालोकिलोकाममदोपि श्वेतरैवरवर्गैः कृतताभ्रवाभ्ररमीमेवलविलम्बमानम्भाशृशेतिशृदयंकरणरणष
नपरणादपवत्लाश्रितमयशुनर्नमाभावानिवृतिर्लोक्तिनरिवकेवसमतिश्वनराहलिरत्लिनापिश्रुकमययारमत (रणोधरंपकारात् ५५ ॥
मतयोर्मध्ये पकोमित्रेरविसदृदेवतिंमेतिश्रमश्चामित्रमणुभिमतीमाङ्घर्थं पकत्कियाणेकार्येकेनभवितव्यं नममनातेयममनविरुदृयनधिरकार्यजातमि
तिविरुद्धे ५० रणभिर्नभोंपकारेमापयमरकांकुर्वन् त्रिरशाह्रैर्दिशोवधिरयन् श्रृङ्खेवेगनेयवीशुपंकमवेनलोरनवीङ्गणेमृंकयन् श्रृणामवृणेनयाम॥
कीकुर्वन् यमिकायीनियमितलोकेनामूत्रगालश्लेष्मापितिरंतरेण्मतनयानेनगंगापमममर्हलिंदतिगोचरदोषश्रुवारंतियमेः मोभूमिवन्नाभूमियेनश्च ५८
पनेनयानाक्तिनशीषेः प्रतिमभटनयैः शत्रूरपयोपैरिवनटेरोपनानाम्बहुतारणरणवलाकनेनम्यानभूतायोमपिभवहृदेवकोपिनाभूरिति

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै.
टी. द्वि.
१४३
143

ग्रमर्दवेगोद्वेषैः कृतायां वाग्वराणालुम्बरलीघ्रनः प्रनर्मोक्षः तेन नभोगे शृङ्गाणि विषमाणापाभृमोः हृष्टाद्इतिष्टनी अर्थं कारणीराणाभाबुलि सेननिरेवोपकारस्त्वस्मात् र
मोपकारवशमपयं लीमर्थः मदस्वकेंदयोः सेवमिलमरः ११ विलद्विलासानोमिहीवरस्लानोविकासेननसोरभ्यतिभंरप्रवाहानरसमाणपतिपंकिप।
त्वनानानिलावातेनपातूयमानासंरंगपभ्रमिलासमूहेप्रततनरुद्दितपश्चशृणोपादपद्विंयामीनीशेणवासिनाबुपायेसोनाप्रनाःपद्मिकपशाम्रनोमोदव
प्रोतिसूलपकपतेनरांत प्रलानिवारांतयांतेतिनिपातितःपांतपान्थाः ११ अश्रैवादिः नपकोकृञ्ज्ञप्तूत्रोवर्षीपाम्रमपुदकीःतरंगेवाःपीयतेस्मीपते
पस्मिन्निति वादिःकीदृशःतरंगैर्वेलिभिर्वल्गितेनेदिवविभेदैभेःदृश्यावप्रभिपन्नप्रसेोपितरंगवल्गाभिर्वप्रविभक्तिनपाद्समासोवपलितेपवत्सकथाःतेन
पोद्दंबप्रविभोतिनलंगभीरतानार्थेमध्येस्यानापितलौभपहिसतयापरिमितलप्तकम्रपूरेपिसवरणापपहिसवलसेनपदृश्यःकोयदृश्वेग्ःकलि

उन्मीलल्लीलनीलोत्पलदलदलनामोदमेदस्विहंसक्रोडक्रीडद्विजालीगुरुदविततमक्लवाबालवीचिः पतेनाम्बोनिधानाम्बानिवहन
वहद्दिद्रुमाग्रांशुमालीमालीढोपांतशांतव्यथपथिकद्दशो देतनागसंकः ११ दूरोद्वोद्वियोमीतरंगवल्गितिभिर्विभ्रदद्रुःपोदुंद्दंसा
लीपलितेनयष्टिकलितः स्नावद्रुपोवेदिसा विश्रब्धहंसिकपावकेविकचवचोयोम्भःस्वरंगेनध्यानेस्नानविधायिषोनिकशिरनो।
मातिनित्याघ्नतः ११ तस्मिन्नेतेनयूनासहविहरणयःकेलिवेलासुवालेनालेनास्वल्पदोलिप्रविफलनभिरातत्वनेलोमलाना।
मृ नमानौघोदवनानांविशनवनवनत्रुकायमेवाधिरेनस्कलोभोगानरामेभवनवभवदीयानतस्याभिषेकः ११२ ॥

नास्तिकेचित नावद्दयमोपलिग्णालेदिमेतिभवतिपिकवधाविकासिमाम्भोत्स्नोयोवितेस्फुरत्संगतेयस्पनमादंशोकेननेविभ्रत् ग्रयवेकयारहितपा।
वेद्दिकयाविलाद्तयानविनस्फुरत्संगनेकेशिरदोपानःस्यानविधायिभिधार्मिकैःपमेवारिभिःशिरोनम्पापितिमसमापनःस्यानेपुष्केमज्जनसमयेस्नाना
गणाशिरोसिनसतिहिप्रद्दोपिप्तूनलानेनसनरतिप्रकम ११ भोःवालेतस्मिन्सरवेननेतरुणेनसहह्दविहारनप्रसरखिनीलोमलानांनलेननवा।
मेवपांविवभेरोस्लबनेवप्रनिर्विभानोप्रमलानोबनालेनोभेदास्लुमर्थः तस्पनप्राकस्पनविप्राणपयासाप्रामेवंप्रुरुषस्पानिषेकोववत्र ११२ ॥ पतप।
शःपरिणाममनविशेषणवर्तनेवनःतेनवामहानितःनिखिलावेलोकार्दिदृशमितेनिविलेरपिकृमेःपरार्थेर्हृदानोवानीश्रविश्रोतिःकलितार्थवेमेवस्पा। १४३

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मामभुवन् इतिहृदेवकेवलं वर्णितेत्रनहष्यते रमर्थः कीर्तिप्रभुराहस्मात्स्पादकीर्तेर्भयभेरवेनप्रहोसकीर्तेरपिभयंजातमित्यर्थः यतः मामतिन कायाप्य
सकयापवेषिस्थितिनकृतवतीश्रमेमतिनेवस्तहृदवार्तायापिश्रूयते रयंतत्हृदवार्तायापिनश्रूयतरमात्प्रथमित्यर्थः ।१२ अथयमलोभिमानुभिमायानुसा
रोगितमारलोकेरम्यनपमाकीर्तिर्यदिवानेष्यतेनाभिलष्यतेतनर्हिमयापिमाः कीर्तिपरंमभापाः कर्णितमार्गविहितोनेष्यतेनमार्गापिष्यतेरसत्वयः यत्राम
मानमार्गविलोकीर्तेमपदमायशाः लोकानवर्णयेतितयाप्यहमपिवामकलसभाश्रवणयोर्यकरोमितिभावः अथवलोकेयदिनेष्यतेनर्हिमभाकर्णि
वेनेमतमार्गविहितोश्रमेयमकीर्तिः मयापिनेष्यतेनवोक्तितरमर्थः ।१४ पार्थमगयासख्योयागणितायमावतषावीसमागतः ग्रेयेनहष्यमार्गति

पतत्कीर्तिविवर्णयोनतनिविलम्बेतोकमतिवीक्षितेः विश्रान्तिः कलिवाकर्णासनरतोश्वमेः समर्थेरपि नन्तेकीर्तिमपादहोभयभेरव
स्मात्कीर्तेश्वनः मायन्नासकथापवेषिमलितकायावर्षपस्थितिं ।१३ अथावहन्तीमसवेगितान्नसीजनैरकीर्तिर्यदिवासनेष्य
ते मयापिमाननवलनेष्यतेपरेसभाश्रवः स्वतमार्गवतिनां ।१४ श्रमतोणिपतेः परार्धपरार्थलक्षीकृतासंख्ययाघताद्वला
वेसमानतिमिरम्याकिलकीर्तेपः गीयनेसरमश्रमेकलयताननेनवंधोरर्भूकानाप्रकरेणकूर्मेरमणीडमेदयोपसि ।१५ ।
नदत्तेः मस्मितविस्मितानर्मातिपीयतोमेत्तणंभिगिभिः सभो रहस्यहासेकिमभूतवेनिमेविदर्भजारूपमपिमवालयत् ।१६ न
लामयीतोविदयेदमस्वः कनीनिकागवलेतनीलिमालयः वकारसवोश्रविरमनोविमोनिलमपांगः प्रविपेतनेपथे ।१७ ॥

मिरवृत्ताश्रमगतकीर्तयः प्रश्नमेवरंकलयन्तोवेपागर्भाताततेनपृकानो मश्रहेनकर्मसीयमश्रदतीरेमोयते श्रपार्थसंख्योदरमेतासनकाधिकेवश्रमो
तिः श्रकीर्तीरमेतासत्रेमावार्थः ।१५ नमः माख्याश्रतेः मदमापर्यश्रलोकेमतोरश्रपकावैविलोकः रहमलोवाकैश्रमनपमहास्यश्रयवेदनपश्रामहास्य
श्रावविकासः किमभूत्तेवनिभेमीतमपिजातनमवलोकन ।१६ मेः माकनीमकामदयोनमगोपरायेश्रकोश्रकेयतः रमेभेमीसवेपिनीकनीनिकानीलिमः
श्रालयः मविदयेमिलमपांगस्तश्रविलयाहेतमनिष्पापतत्यवरकत्रापाशहमिश्रेरकतवसोविंतामपांचकारस्तत्रहृश्यमयमोहदर्शीकटाक्षोनतलमप
रपरिमर्थः मितमसितेसितासितेवकटाक्षेकवयोवर्णयेति ।१७ ॥ नमोनमः ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै०
टी० प्र०
१८८
१११

नलस्यनैवैवकर्णास्यर्थाणवाणेनकोपिभाण्वतस्णावस्मायेनमेरुलीकृतयाचः कायः स्वयमनेनापवामानवयवैर्धनिर्नीकृत्यातांभैमीविविधायनतोपिनामेत।
नेमर्थः १०८ तद्दलोरामेवाविलसत्कुंगराहूलतेयरावनाम्नलीनद्य श्रयणतोरागोयः स्मास्मा श्रयणमावोमेनपरागश्रवणगानगनराश्रतिरिकेतिर्यः गौरीश्रनिके
नाश्रतिगौरीपेनावामभैमी उत्कंटकाविलसद्दसपत्रपेतिः परिमलवतीनविपत्रे श्रयणंगोमस्मास्माश्रयणागाश्रतिरायेनतयाश्रनपरागगनरावहूपरागेम
र्यः श्रतिपीनासर्वांकेनकोकशिवकोपानकचकामवुआनतेस्थितिर्यार्वकलदयो १०९ तस्मिन्नलीकनलेसाम्यातिश्वलविनावनरासाभैमीश्रयीस्थि।
तोश्वनरोनालामास्मादृप्यापातेनतपभूननेष्ठपेवसनलेशुमध्येषमकेनलेयथमतःकस्तैरेतनस्मिन्नेवनलेसेरस्थिनामनीश्रयोरास्वतापिश्रमेनमाद।

हृशानलस्फुतिश्रविनेषुणाकरोपिवरुद्धलनेश्रकार्मुकः स्मरःपराणैरतुकसपत्निनोजनीमनेगः स्वपमार्दयेत्तुनः १०८ उक्तो।
वकाविलसद्दजलपत्रराजिरारोहभागनपरागनरातिगौरी हृद्ः कृपस्तरशिकामधियानलेमावासार्थितामघनकोवनकीतकी
व १०९ तयालीकनलेवलेनरमनाः साम्यान्मनागप्यभूद्रप्येचवनरःस्थितास्रवनरापातेस्यानेषयानु श्राक्रदंभतियोनिमज
नितरोहंगतेननराःलेकाः गोभवनाननायदपनीपातालकामाधमम् ११० सर्वस्वेचेतनमस्तोरपतिरपिहयोर्गीतिदायेमदायश्रा
पतदंशिमिशातिपिमपरउरामामपाणींतरंगा श्रानेदादेनवेष्णानप्रतनदपराकृतपोतमस्मभ्याःश्रीमापीश्रयथारावलनविरदेने
नाश्रुगनाविलीढः १११ श्रीहर्षंकविराजराजिमुकुटालंकारहीरःसुतं श्रीहीरःसुषुवेजितेन्द्रियचयंमामल्लदेवीचयं॥

स्याविननयानवर्दीश्रमातुरागात्एकमेवापयण तृपवेतिभावः किंकृतामस्मद्दमश्रुरेतितरोनिमग्नहंगतामश्रद्दनलमेरुनेभवनेलोकापपानात्लकमाश्रोति
मधवेनीश्रमर्थेसेननृष्टाचनागकमासदयीव्रेमर्थः नलोपिचेतः सर्वसेनंभैमीनेशायश्रीविदायंदनोदयनेरतिहायः देवेरपिउष्मापमपांगेनतरंगानिष्ठांतवि
तृपोतमरदृशिश्रापत् सः नलः कामेनास्मत्तथाप्वेश्चनिर्मितवाणेनाश्रविद्धः नसाभैमारदृष्ठाश्रयनार्भमायवेश्चाविशोष्मन् सेनोपथ्येननिष्ठलेहतासेता
चप्राकेनावः श्रयालिसभावेगितानिनाता सीदिग्सर्थः श्रस्मिहेशोवेशस्थापनातियाहेलविसीरितमस्पराष्ट्रस्यैष्येरहवसंतनिलकमामनोनिहृतानि १११ १८८
मारदवरुणाववंभानेतयोरनिर्भमरहूपोमोतिर्येस ११२ ॥ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

१५१

योषा सततविलिंगतिति पतिमततं नापि नो चित्तं बध्नः पातिव्रत्यमेकमोमांसकविनाद्विंनातमाणेवमाता योवि पाराणयो गीकलयति कलयातत्कौ होपिकायो सर्गो
येद्दाद्पो भूदविलङ्घनत्वतिख्यरूगीराजितख्य ॥१३ इति श्रीनैषधीमहाकाव्ये टीकायां द्वादशः सर्गः समाप्तः १२॥ गेभ्रूयोतरमान्माकाश्र योपक्रोस्लोस्वतेचमि
मधुः सात्मनामवर्यवाश्रयोपमाहोत्स्वतेत्रमिमर्थः मितिभावः तोभेमीरानहृत्दपनीयविषानवाहकालरूपथाशिराः पेववीरांगापयन् श्रामोदःस्वान्तेभि
नैर्भृगपैकिंसकलनेदनवनतहृदादपनीयकलतुमामयामापयेति १ धमदीक्षतनिखिलाजनहृद्वविताबाणैनाकेशयमुद्दिष्टतेनप्रकारेणवभाषे
पथामहश्रोरंतीदृश्निमकथितोमवनितपेंद्रमनतशरीरगृहमायावनप्रकाशितामवति २ उत्तमवरवर्णिनीहेततनसंदर्शिद्दिषतोवलनामामरस्वबिन
नस्मादादशापथमात्त्वरणोभोजातिमोतेमहाकाव्येयमगामयतस्मवरितेसर्गेनिसर्गोज्ज्वलः ॥१२ इति श्रीनैषधीमहाकाव्ये द्वादशः स
र्गः १२ कलसतुमामयिमलः रथभृगमालोमात्मथ्रियेनिखिलनेदनशाखिदैतान तोयजकारपदमपविमानधुर्यानिसर्गलताकृतिय
रानयपेववीराम् १ साक्षात्कृतानखिलजगज्जनतावरिष्ठानयापिनाथमपिकृमदिवसयामा क्रवेयमासवपशीपतिरमधा।
पिमाकाशिननवनैषधकायमाया २ भूमः किमस्यवरवर्णिनिवीरसेनोद्भूतिद्विषदलविजित्वरपौरुषस्य सेनावरीभवदिभा
मनदानवारिधारासेनयस्यनलिनाक्षरभीरणश्रीः ३ श्रश्रोघ्रदारगणहारिपयोधरांकमासीदवापविदितप्रमणिः प्रभाभिः १
श्रुत्वास्यतेसमितिवामरवाहिनीभिर्यौशाहवेषवदुलाभरणार्विनाभिः ४॥ यमीलेपौरुषेपस्यताहपास्येद्रसवीणामेनयाउक्तायेकिंवर्ण
यामः यस्यासमेनावरीभवनानभावनसविद्वेषसदानवारिविस्त्रस्थिमापुरलक्षीरुमारितेवेसभयापुत्पलसेनप्रगसेमनिसुनेनसोस्वीरसेनाश्रसा
उत्तमैतिकिंभूमः यस्यसेनापांदरीभवतोधूमतो श्रथवारलयोरभेदमाश्रित्यसेनापासवलीभवतोगेलेयमानानांगजनानांप्रत्वेसदोदकपरिमलोनरणेलसौः
हृदभिनंनिता श्रापोवीकृतां श्रश्रोघ्रश्रेहः हरस्यसेवधिनोहरास्तवतेगणाप्रभृगामगणाद्वर्धः हरस्यापमंहारिः कार्तिकेयः सेवमयमूर्तिमास्तपत्ववाम
सर्थः शतैः यद्वेष्टमार्गीतितथातामिः स्वविनदीमसंवरणायोः वहूलोभोजयादियमानेनदंडेनरणेनप्रनितामिरमरसेनयभिप्रेरेदहयागासवपयार्दः सेव
ते भूधो श्रमवः करणयेवोनेहारगणाणुकार्यानकाद्दयः तेरोगिमोयोपयोपरोसलनेनतयोरंकामार्धेपद्यानामिकेकूवातसलोपः इदवापोनावपर॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै.
टी. ग.
१८५
185

विरोधवलेन संवेधाहिश्चात्तलग्नभागे सेनाभिः लवनतरं तु विभ्रः इङ्गालपदं तत्काथ्याश्चास्मद्दिव्यमणिप्रभायाः सेनाभिरिति वा विभ्रमणिप्रभाः संवर्तिनाः प्राक्त
यत्रः सहस्रो भवन्तीतिवद्भुलैरभगोऽभृतिनाभिस्त्रामरवाहिनीभिः संसदिद्देवोत्सवेष्ठवैपनलः सेव्यते श्यामरागाणि वदंतीति नद्यासमितयास्तस्य वाह्निमत्ता
मितिविवा ४ शैलान्तुरेखूर्णा येनेनवियतेसर्वैः ऊलिपामपावोयस्यतनयपथपायष्टमेमयवंतेशस्रादमेकथेविदपिनजानीहि इं इं मेवजानीहीत्यर्थः
मोः कलधमलिमेतुर्कदे श्रुतिशयपाणिमतिकांतमयसनिपरिमितीपमर्थ्यः श्रमसावज्ञारितमेतत्दीयंशक्र संवेधिवाहुनेयेवहुनेयाणासंवधिश्रा।
स्त्रधेनालोकयसेत्रमतानपश्यसीत्यर्थः श्रयगतासेनामेनेनारमपगतापदत्रस्तेवदंतेनमपामितिकथेविदपिजानीहिमोत्रयमस्तनि श्रतिश
यमनुतममस्यधेभतमेतदीयेनतीवत्रममनभिलयतालमशक्तेबहुनेयबहूनानेतानापकः नसमभावलतन् श्रयवशूरविकमेनसंवाहुनेयं विश्

भूमीभृतः समिति जिष्णुमपश्यपार्थं नावीहि नन्वमवधेतमस्तुकथ्यविन् श्रमेवदमतिभटवनिवाहुनेयेनालोकसेतिशयमतुतमम
मतीयम् ५ लोलानितेविनवलाहिसमुज्ज्वलस्य श्रम्भोपमोगिपिसिझनारथवेत्रवरारो पतत्पपाणिवरणेतद्नेनपमासार्धशब्दीव।
हविर्णाग्रहग्रहहर ६ प्राकाएँपतत्समविलेपदतीगलेतीसावेडलेपिवनलेपिवधावमेना नूपसमानप्रभयवविमाहमानप
श्रोयामलितियमवापदमोनरनेमो ७ शाकः किमेघतिषयाधिपतिः सवेपरेलापाममनसेपविभाव्यमेनी ॥

वितनुलोकयसे किमितिशेषः ५ हेनितत्स्विनियशास्तरुण्युनितेभम्पुमि निंदामवेसायानिमयोगेतिपायते संसर्गोलिविवदतायोभवतिमेनवादयः भू।
मिरोमान् निंदायोकाऊधनीकमोप्रश्नेमायांमहसवतीनिमयोगीमातुर्मोभिः श्रतिशापवेलनकीशब्दतीसमर्गेहेभ्रमितिः मासमुद्रः श्रमातिशयेश्रथो
मायांवधेलोहैसमस्तदाहेनामसुइयासप्रभज्ञोपभोगेवर्णकाः देवाः ईनसेहसवा यवर्णेवधीतिद्यते उमासने ननोनेनकारिणातेत्रासस्पशचीवमदः।
मरुभवतानितेविनिसामिमात्रादिणंयोः मपद्रनामवहलोपभोगस्यवकतेवाः भागविद्वाभूतरोवाहिनीयावहुवचने श्रस्तनलस्सागरेसरकोक
रवर्णाकर्तहपनेहपपारणे नदनेनवलेनपमाणकेणाशावीवभागानतुभव ६ श्रसौभूरतीभमोदनतेवहलमेवचभवनेमानामेतोवावेस्ताणोत्रा
ननिर्णयतेभेनतयाकयोस्तसेरपमतीहर्षीनादपितिलायंनतेभ ७ सपथशज्ञोनतोवतिसेशयानमानसांभीमजैतात्ता रदंपवानोमस्थेवायुमत्व १८५

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वन्हिशिखायाः स्वभावो विपरीतो भवति भूयोपि वक्ष्यमाणं पश्यत्वाहवत् ८ यथोग्रिः प्रकृष्टस्य तापस्य निधिः शुचेर्मदो ऽद्भुतिमानिमर्षं गतिः शुक्रः अनेन वध
नेनैव वह्निना किं नाम विधानम् अस्मिन्नेव स्थाने तोवन्हिर्विकारि किं नाम नितरां तमस्यावधेयं शुद्धेनानीहि अस्य शैवकस्यापि शुक्लभावरूपं संपन्नास्तिपवनेन ।
स्योर्ध्वं निधिः हृद्‌निमेषं स्यमद्विमान अनेन नलेन नये पवनेन हृतानाम गुहायां भवतात्प्रायाणमनेयमनर्हनेन किं नाम लिवेशूपि च सर्वमपि शुद्धस्य मद्‌गुले देश तमस्य नुशसेवक
स्यापि यशोपि मिनलो रूपमयप्रनासि विपर्ययं येसे विस्त्रैव यत्नं वेपावके शुभिमाभिपामेवापपत्येशुतिमेधेसितनिष्ठ ५ गस्यागेरमर्थं वहूलादेतवेन तास्यासा
साम ध्येन याम भवनानेयातेषां शृथिवी सर्वपिमामपिकारणानेन दाहना मम नासोयेभूतेभस्मतपस्विनो महेश्वरोपिशुत्रलेपो मादनायमेनायतेभोरपप्रव
ताचकोपि शब्दम वायनेमयो समर्थं वशून्तोज्वलायानेशून्येन यामी भवेत् नेतपाथिवासायानानाः तेषामर्थिकप्रज्ञानातापनलस्यभूतनिलस्तीमेहस्थरस्यारेव ।
निर्हिमयन्नपथवनस्यमलोपमस्तां भूयोऽस्त्वनङ्गावनीवव सांस्वनेसा ८ पश्यताप निधिहहूतिमामर्हयं किं नाम वर्गितमनेनपनेनये
न देवमस्मभूतमपिगतकुवेरपुष्पमासेवकस्यवनभावरूपसंपत्न ५ असम्बोध्येतपटताकवलीभवेन तम्पार्थिवाधिकरणसंभवा
सम्भूतिः अस्यंगरागानननायमहेश्वरस्य सेनापतेनविस्फुलितपस्विनोपि १० पतेशुरवोविशुध सेसहसावसेष्मामाजस्यन ।
स्ययमतोपि नहेंद्रतोपि पनेमहस्विनमुपेहिमुदाहतोस्थैर्यनाशुनायमस्यविधिपयनेकरश्मीः ११ ।
सोवृतोपितपस्विनोनायमस्यदरिद्रस्यापि रागाननननायपीमस्मादूनायसेतामेसवीयमायपयोग्येमर्थः श्रेगीतिमृत्रेयपनेरवेरविश्वमणस्ववन्हिनातावदेन
पः स्वोषाः १० पथायवीदेवसवाभा पतेशुरवोग्निमलोपमानेयमहित्व्हिपिरशुविपिनीयवशुद्धेयस्याः सानसाः संवृद्धिः यमापिनशुलीकमारमेमारशु ।
वस्मनर्तिशयालनवत् नेमस्विनमेनेभनमुदारणावकाघनपनाशुधर्मिणा ३ मकेः करष्मीरशुवाहूनवित्रयनेव लताया पिचः कसः पथासर्वोविद्वत्सभेन
मुखोनलयथा नास्यमनलयोद्रपसवमधस्य समवतिनेपरूपावराहिमसर्वविभक्तिलिमिल महस्विनशुस्मववनेमरूकावहः एकागतोशुस्मववाव
कास्तिनेनस्विनेवापनेनलेकूणीश्वयायाशुनानतेनसवेदामेतमरूणपातितस्तीः भियते ११ ॥ पहोहीमस्याग्रेमयसिकाहेरमेहविपनेहीमिनेव
नेवकिंनापिकाहोमिमिरिमर्षः काश्वतशकुरदहनेरत्नामहागदेपदरिरायराः मध्येसमित समिधाकाष्ठानोमन्येति होतस्यवह्निलणानिरिपवस्यामेती मर्थः ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै॰
टी॰ च॰
१४६
146

अस्याननवानर्कं गमनेवोल्लरस्त्रीवेस्वानयेवह्निविरोधिनाकेननलेनयत्पभविनं शाकोभवतिनलैनैवरूणामनीमर्थः यदोःपंक्तिनभासमनलस्पासमेयभासय
नेकविमलैनेवास्तिमभिनोगुदमयेमयेमभित् निष्ठवनोस्पशत्रुवहरणार्लिभिमशवाः रहूयोषवान् अस्यानेयोरूपेनेत्रेमभिविशेषड्मेयिवा नरस्त्रीगुरः
वेगिश्रीनरभिनोगुयेनलः केनशमूणाग्रनलिरकर्णेशभकोभवतिनकेनापीमर्थः ॥ वह्निनलाभ्यांनलसमेनोवाचेगुनाविशेषेनामवमाग्रसाभेभ्या
ग्रहस्त्रीयेमेवयेपकचिनेनेग्रगोवर्तिनमुह्यिपनलोयमिमवेग्रनषिममनलोयमितिग्रनलादमरूति ग्रामिरितिवयूनेमभेभ्याचिनेननलनयानलनया
वयाभेमर्थः ॥ अथवाणकोयमितिसंदेहेनवकोलनयाग्रयेणामिर्तितिभयेनवनानाथकभीवितहतिमेनादर्यीनोभेमोहत्वाग्रविकासकवो।
नमः सर्वस्पदवममत्रेहिणीशायग्रहिंस्पवक्रमारेभे ॥ अथयमः कालोदंडविभर्तिननोदंडधारणात्केयास्थलमयमाद्येनकेपिनभवामकसन

नैवालसेयसिपद्मोहविमलममयमयेमभिविवमनोषिपवहणावि अस्यामिवानिहयराभविनेनरस्त्रीशकःगुनर्भवतिकेनविो
पिनायम् ॥ साधारणीतिविनषेवुधनेषहाभ्यामेनानिपीयनविशेषमवासुवेमः अधेनलोयमितनोयविविमेकेच्युतेसयाम।
रनलोयमितीहसीमो ॥ यनहंसीमयविलोकसरस्वतीनासेदेहविग्रभयविग्रिनविनहंति देवमन्नुवंविद्विकामरथेमरहि।
श्रपटिकलिगुदीरपितेमचक्रे ॥ हेडेविभर्तियमहोजगूमः ततःस्पात्केपालूलममकलमनपकणातः स्ववेपयोरपिमदयषदा
पिनीभिरेनमरुभिरमनः किगुकमकास्ति ॥ भिग्यपियोगनने घतिरूनरममनाकूनाहूदयेननवकम ब्रापेदणामवनगत्र
(विद्ध्यणायमेनमेयमेनविघमननपोमनेव ॥ ८ ॥
गतः पंकेयायेपातोनगुह्नादहवोरविगर्वोयदारिणीभिरसर्वमरुद्धिःपीडाभिरनकरणोक्ता
भिरिमर्थः कश्चिदयरकिमविपनेमवोपिग्निवनरमर्थः यारीयसिद्धिहेवः भनरसायनादिसाधनाभिनयोः स्ववेपयोरपियोमदंडवतिनमपणनायामःकोना
मररमर्थः अथेनलोदंडसंविभर्तिननःकेपारुलमहानमपापिलोकमकरेपननेस्मात् अमोदंडविभर्तिगमस्पकर्दमेपननीमाम्रयेदस्वयोरपिसोदर्ये
गर्वोपिहारिणीभिरसरीमिरुयलतिनाकश्चिकिमविपने मानच्छेदकाकयादेवोपिवालीमर्थः ॥ अथयमस्यमित्रपिपासयेपतीसेनानाश्रीउपननेन
मयतिरहनः कृतामानवयोनेमर्थः अथेयमःकसननमरुहन मणहेनाकिंनसर्वस्पापिग्रस्यमसमानाकृयानाप्रीरकोनेनभनिकायार्थरूपात् ॥ १४६

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

कथमित्याशङ्क्याह नाधिगामिकाधिगतेमर्थः अनेनैवप्रमेनतत्पतत्त्वम् अप्यत्र अस्यनतत्त्वमेतानामक्रमानातीमदं मितेनकिंतसर्वस अनेहयस्याकाधा
कोंतिः कस्मिन्नपिनेनेनहृगास्याद्यायाकोतिः कस्मिन्नेपिनेनेनहस्वाद्याधाः कोंतिकास्मिन्नपिनेनेनहस्वाश्रनेननत्वेनपमेननियमेनचतपत्तमेदेपाकात्मा।
वस्यपत्तिणः श्रुत्वम्प्राहिहेनवोयमाः नहिः पौनानियमाः शरीरसाधनापदेतिमेयनमेनपमोहिसादि श्रागेनकमापनेनिमपत्वमेनियमः १८।
किंचेति शर्वश्लोकेनमहमयुश्रयः पमपावनसिनमात्मादनेनिविलेवगतस्वंहस्यतेजोयेनरमतीयमूर्तिर्मयः देवोपमस्यपिताते मातिहमरणाह्यिमस्य
शक्तिमामर्थं अहेवाकमत्रके कस्मिन्नमनिनमृतिभाति अस्यपरेश्रुगहांश्रहीनिश्रमानमयकृत्तत्वे अस्मयोत्वाहरेहोभवतीति भावः अवेवशेनन मिते स
लेनयतेनयम्पमः अमर्वमनोमिति॥मिः रत्नेश्वरस्यमूर्तिः देवत्वेपामः वीरसेनोस्यपितामरणहापिनी अस्यनत्वस्यकिंपश्चमेननमकृरति शत्रुश्रगस्मा
किंवर्मितोऽप्रभावनमितानाविलराजतेवादेवः पितामस्वरमुनीरमणीयमूर्तिः उनकोनिदानकमत्रुश्चनिभातिपाकिः कृत्स्नत्वमस्यचपरे
श्रुगदानिपोकः १२ एकः प्रभावमयमेतिपरेतिराजो नजीवितेशपियमेवनिपिन्नमपेन भूतेश्रुयस्यावेलभूरियमस्यवस्यभावेसमा
श्रयतिदृस्वमहोदरस्य १८ गुस्कोगियोसम्ननैषपयोः समानः येकामनेकवलदर्शनजानशोके विनेविदर्भवस्यपाप्यतेः सता
यायतिमिमेवलनदेषपिपिषपिरे १९ नत्रापितत्रभवतीभूपासेशयालोगकोक्षमाविधिलिषेपतिह्नतिमस्याः पाथः पतिमतिस्कृता
त्रुपविशेषेयश्रेनानस्यास्यस्कृत्स्नत्वम् विस्मरूपमावभवति १० अयंयमपकः परे (भिश्रुतोऽयलीकपालिकमोचितश्रुपाकमतामिधातोनम् २०॥
नातोराजोपेक्षोऽप्रभावमादिमेभजतेभ्यो श्रुयेश्रुरास्मिंनीविनेशपियेयमरतिवुद्धिनिपेहिदस्तयोः महोवत्वेनस्यदरोभयेनरूपस्यायसनोकरागिणपादिशको
पियकोकरणाह्यमयमस्यभूतेश्रुपाणिश्रुपतिवहत्वेभूतभावेवस्यभावेसमाश्रुपति अनिर्दिश्यमानमपिविशेषंभूतेश्रितिनिवारणस्य सामर्थ्यात्तुभ्यतेप्रया
गवोक्तस्यसेयमतीरमेतश्रुकेकृत्स्नगौरिमेवकृत्स्नगौरिमेवतभ्यने एवंभूतेश्रुमरीशकेभूततितभ्यते अयंनलपकपवपरेवेनरेवपरेषा श्रानोश्रुदस्यनृणां।
सननानोवसेयामरमर्थः दृश्रुयेस्मिं मनोश्वरवुद्धिकृतनोविनेशप्रियेयमहपेनरस्वतसमास्यानत्वमरानेश्रुपेवमपीपरयेभूवस्यभावमात्ताकारिसमाश्रयति १८
यमनलनयोः समानेवावेचनविशेषः वहनत्वलीलागामयधमेभस्मविनेशांकोविदयत् यनेदषपिरिंशपिपेशपिहृपेषणांहृतनवानिमर्थः सर्वमपिश्रुनः सेयमपिश्रु

मितानातितियोतःगः ३२

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै. इत्यवाप्णीतत्वाज्ययमेतेनेर्विहस्त्रमाया । अत्रस्याभेभ्याः पञ्चनिनिन्नतो भावेर्वौस्वबकत्यांप्रतिष्ठताशुभिस्वतोशुपस्मेपयस्तनाद्द्भः पार्थिवस्यामिद्दशीयस्मादनेनतरे
टी.च. वर्णानेचितेनवकमारेथे २० एतस्यवक्त्रास्यभूरितिरवानिधयोवस्यावनः सेनानयतिभूरितिरावहूलोवारितिनिधिरेवशस्भूरितियासेतिकथायर्वतोशुबितयान
१८० तरूपतयाविशेषेणावनिष्टमानाजनमयीमर्थः तथापारेरणोर्पौदसोजनतेनतत्रोशुद्दे यातुर्वौपत्तविनायांवनेकैः अनेकेविदारिकाः कूपकोपस्याएषो
147 करुपरतोतेयः पार्यारेमतीतिविषयोनतायेतेरमर्थः ववः समुद्रपारेनदयप्रते पतस्यमलस्यभूशस्योवारीणामेकपारावेदलानोनिधिः मासेनानयति यासवेत्र।
अभिनेनावानिष्टमानायाहेरणेर्वोद्दूउद्देनेकानिदारयेतीतिनेकविदारः कान्ताः यारीरागोपस्यायानेकविकारकायायस्याः याशुतः सकायासतिरोपेन
यतीतिगोचरः २१ अस्यवक्त्रणस्यनासीरसीमनिशुद्धशवभाणेभयोममघंचवितीर्णवानहीनोनदीनोमिनः समुद्रः करणभावेशरीरसनोयामेशुद्धो
यामर्वतोशुबितयायवनिष्टमानायादेरणोर्धयतिनेकविदारकाया पतस्यभूरितिरवातिनिधिमत्तस्यायस्याः अन्येतिविषयः परतोन
तेयः २१ नासीरसीमनिचनुधविरस्यभूयाः गंभीरवः समकरः समदानवारिः नमघकाननसाधः शुबिमानवोनिरन्नेरलेकरणम
वमिनेनदीनः २२ समरदैनेः पवदनैः प्रतिकूलयानेकावाहिनीनतनुतेयुवरस्यनाम तस्याविलासवतिकर्कशतामियायाद्युमः कथं
बहूनयासकिनावयेतः २२ योगेपदयताधिनेगुणामस्यपप्याकिंविस्मसेवनपरैवसरस्वतीसा ॥ भिरतमसर्थशुबेमानतोतिकरणेसा
यकनमेतेयमायेहियेषयिकोदयोवनयमिः सोद्दानिर्घोषः गंभीरवान् गाहावगाहेनकम्लर्मभीरः तथुमकः समकरोमकरोपते: मददानवारिणावर्तेनत इति
नेष्यानशुतानिपद्यकाननानियेषांतानिमरुसोमिनेर्वामवोपतः मरसात् अमनलस्यभूयानद्भः सेवः गंभीरस्तेनासीरसीसमिरवान् हेरितानिशुबेनक
येति अथनिर्हद्दिवान केरक्ष मवस्यवर्णामयस्यममः शरीरयोगः वमः योजोयस्यममः सश्रीकः करीयस्तेनिसमदजलः तद्दतानिपद्यकानिविदनालका
निपस्यनाहयास्यनलस्यसावोनविदकवतः रमर्थः अनेकाग्भावेयासेरत्नेर्नदीनः समुद्रः २२ अस्यवक्त्रणस्यकानामवाहिनीनदीसमरदैनेः समसवनैः मवा
हैः कूलंकूलेप्रतिप्रतिकूलेयातेयतनेनतनुतेकाकानवतरमर्थः भाविलासवतिविभ्रमवतिः तस्मानयाः यत्तार्कैशतयाकादिमेनपुरुषनयाशुभ्रनःसिक। १८०
नानावहूनयावयेकयेकमः अथुनर्नेतस्यकानामवाहिनीसेनासमरदैनेः मायेयसकाहनेः कर्णोरथैः शुतयावोः प्रतिकूलस्यशत्रुःमानेवानेवतप्रपित।

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सर्वंच्चापिभोखिलासवनिकर्कस्यानोश्चनामोभितापास्लस्योसेनायास्ला: नाहस्योवहृतयासिकिनावस्त्रोवपवा: येषांनेवहृतपासेभ्यपाश्रवनवेपयन् श्र
संत्यकाः श्रानिकाः त्वङ्गपारिणापस्यस: वहृतयासिकानस्याभावस्लनातः किंचम: २२ श्रस्यवकणस्यचोणानदंयहोपनीविशिणगुणाहासेवपषगुणा: यथाने
हृपाहोम्योग्येसदृक्षकोहरंतियावदस्यकाण: किंचसामरस्वती नेद्दीवश्रस्यसेवनपरेवभो: स्वभगेभवनमननत्वाधिनाथपनेवहणोकणकेवाकमला:
हायालसकानेहादयस्लमिमेभजेनिकेवाननः कमलाशयानलेक्वायानमिमेनभजेति श्रस्यनलस्यपदस्यणायिनेपाहाबाश्रयेनेश्चोणगुणारकनाण
णपस्यकिंवसामरस्वतीश्रस्यसेवनपरेवासि २३ नभेदयतिविवस्यकानुयतीति श्रभेदिकश्रिहार्थवन्नीमयी: इयंवभूपनेकनत्नावलेविनीणेक
नकैतवयह्ववेदनहरणयोनयापिभेमीप्रतिनलेचवरुणेवविषयेनसेयथाभवतिनयावेद्वहिमवंचियम शेकक्वेनयानक्विनामम्नतवर्पिनोमस्य
र्थं श्रयवनवर्थयतश्रवर्धयस्येतिशाब्दिकविरोधेनास्वर्थं श्रयवाभेदिकाक्वेदनासमर्थाउंहिनेयेवाणा श्रस्मेवाणानेकोनलोदमनदणमवले
यनेभनस्वस्वभगेभुवनाधिनाथेकेवाभजेतितमिमंकमलाशयानो २४ शेकालनाननिमनेकनलावलेकंवाणीनवर्धयनमवदभे
दिकेये भीमोहुवांप्रतिनलेनगलेस्येरवनसेनयाधियदवर्धयद्यविद्ये २५ वातोविलोकाविवेधेरपिमायभिस्लेयक्विदनामियमस्लीः
कनल्पैक्रनवेः शादस्मनोभयवतीनिषधाभिनाथेनिर्दिश्यमानपरिषमरिवेश्यमाने २६ श्रमानितल्भविनयपसवस्त्रपाकिंक्विलापने
हविपदंनमहीमहेंद्रः ॥
वोयमाला शंकतनाननिनक्किननवयाथिभेमीशतियनवरायन् नेदनश्चिद्रम् इति श्रर्थानरधतिः २७ श्रलो
कमगमंनलीकृतानिश्रान्मनोयेस्ले: कपटिभिरिशाधिरवेविनावानोभेमीदृष्टापेरयेकाणी गनमयभाग्रतष्यिनंनलेनिर्दिश्यश्रुतेस्मपरिवेशनिषा
दगनसभामेवपरिवेशंभजनीनिगनसभामयवतिनमिमर्थ: २८ तथ्योविजयनामाजेनः श्रमवः श्रोयेरमः श्रहचेः भः श्रीतः पदविषयः पदीनवस्त
ववात् महेंद्रः नवपामर्षितिकिंनविलापने श्रसोमर्वर्षितः हह्कः यमर्थिदनयानांशनेष्णश्रहिनवेहपानाशकमायरेणामेवंवाहनवुडिमिद्धतिपियेक
गेनि पनेवयाश्रुकेपिदं इतिकोनननाननीमर्थ: श्रतिशयेनश्रानिश्रपेइश्रतथाः पदमवः विजयोमनिर्वेनसः हुंवे: कांते: स्थानमहोपनि: नलोयेनयाकिं
नलापेनेनलदतिमानीहीमर्थः श्रसोयमर्थितेने श्रर्थिनेयतिशनियाचकेदानवशानयांवदनवशनयादनपारवस्थेनश्राहितायावेष्टानयाजीमहनवाहनम

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वृद्धिं श्रीमन्नलवाहनोपमितित्रुटितोऽकस्मात्करोतीति शङ्कितमर्थित्व २७ येनासुनावह्निलोकस्यैवोचिताभिव्यक्ताः सुरेश्वराणां ... नाम्बुधयः ... मभिषेकेन नृ।
माइन्ना किंकमस्मद्देयस्यस्य नभाविनत्त्रैभमि अत्र समभायांमयानामथीलोकलौकिकेनत्तुकथितेनत्त्रयथातेयांमेन सिक्तिमेतमनमनलेपतितेसावर्णनेसा
धुश्रवितं न्याय्यमन्यथाम् अथवानत्त्रैभमिथ समस्त दिमयाग्रावर्णितं वर्णनपर्यन्तेन तमेतेन समस्तेषतिनाम सुहोत्ना उहीरितेनत्तुकथितेनत्त्रयथालेपरिसमसित
या मयाश्रवनलश्शतिनिसिद्धेदंकथितमिमर्थः येमश्रनानलेनवद्भुमर्थविगाढः स्मा शरदः शेरेश्वराणामथा स्नाकाशः येनाक्षोतिमत्वात् नारयोन समस्ताभिषेकेन
विकसेमरस्नवोवायमनात्स्यनभाविनत्त्रैभमि अत्र मयानामसुहोत्नावर्णितं नमनेनर्णितमतिस्नावर्णनामामकिः सघुनविनं २८ मोःचेदि श्रुत्वाप्यमम्य
मारणाविधिमसनेर्हिसामकारेषामकिश्यापयाद्स्यास्निनेदद्विपावशिवाद्दिवर्णितेलोदनिलवयदस्मादिश्वयेलौवदनिलिपेनतमभावनस्मर्थः सेमाले
नत्नानानलाद्स्येमप्रभुप्रियंमगानेश्यात्मानमर्पयितिमभावात्रुणानितियेनत्वार्हमिनलपदेनय स्यमिमकोर्यंयस्वराणाकर्मणिाव्यसनसाषायेहृदयेशाश्चिते।

अमर्षिदानवमनाहिनवेश्यासैनीसनवाहनपियंनकरोतिकस्य २७ येनामुनाबहुविगाढसुरेश्वराध्वराभिषेकविकसंसदसावभू
वे सावर्णनेनतद्भवनेनन साधुनामगुणारेमयानलघुदीरितमेवमेव २८ यदोविमारणविधिप्रमनेनवनलेत्तुआश्रियाश्रितमत्तुष्यचद
हिताले सेषानलेसहजरागभराद्गुभिनात्मानमर्पयितुमर्हसिपर्मिराज्ञो: २९ किंनेनयामभविरचुष्णयपाशयस्मात्तमार्गणपीस्व
विनिर्मितयेनपाशः ॥ ३० ॥

यायेकोवाश्चिते अमुष्मिन्नलस्यपदतिमलेवानर्येसेषाले नानाथमेणरजसाने अस्मिन्नलसहजरागभराद्यमा
नेसमर्पयितुमर्हसि २९ अमुष्मिन्नवरूणस्य यः पाशितमार्गणपीडनकरणयथायथातयानपाशः पाशारहितः नसमासः नवरुणरहृणाययाशेषकायथागना
रसमर्थः नयातेमतिः किंस्मात वरुणवरुणस्थाकिमहीतिमम अथवापयायनिरलश्रयोनेमतिवरुणः तिनवाणीषेमसकाड: श्रमोभुवनसुरकेवरिस्त:
नलेवतेमानः मानवोकोलवलोमेरतनितलेनिममसारयतीमर्थः अथवानलमात्रयानलाइनो: किंनावतिकाका अवनीमर्थः अत्र योस्मिवरुणोऽत्र।
मोनरनामात्रुष्यलेनभवतीनियके अयंनमुष्मिन्नलत्तुस्कोमासीकरु रसमरः अमुष्मिन्नलस्यायपश्चिलेनमार्गणपीडनविपयेयथानपापः श्रापासहितः
समनोयदिघरमर्थः नयातेमतिः किंस्मात रतिरितिवापादःरतिःप्रीतिः किंस्मात् किंभवेत् भुवनेवरिस्त: लोकेऽश्रमन्मानवानमानस्रकः अमैनलः १४८

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

कानोश्रवनिरन्तनिश्रपितमर्वेन भवतीत्येवञ्चनन्तेनरक्तानन्तरतारतिनप्रक्रमम् श्रुत्वागतः कर्तव्यः रमर्थः १० इहश्लोके श्रापाश्लोकादिदेशाणन्हभावेनलसनान।
तीहितीयारमिनानतीयायसेनवनर्याद्दृणानसाम्येनानातीप्रुणामृगारण्यावनयावाणप्रवनरूका ११ यावेननतेनभर्गोग्रोर्षिनीवोदवतीकिनतमाग्रधि
माःतव रहानत्वायेमवहणानेवावनश्येस्मिनेकंरूपेननलक्षेवयेयातेपकरणः तेषांभावपकद्यतन्माण्यरहमभावोदीप्यमानेमकाशमानेमतितपविना।
पेणेहकस्मिंश्रुभावमानत नक्षाप्यतेषमनरेहेषेवेत नहिश्वयेनभयतीमर्थः श्रयेवापोतनतग्रर्थिनी नवतेनत्वमानमेनेनहाणेपितमासपेकर।
लेशायेतसमाभावोदीप्यमाने रहाद्दिवतश्वयेनिनार्थपांशुभावचक्रमात वनर्णोमध्येपकेहूतोपिमयावदूयाः मोद्यमाजापिनलेयनाभिनवर्षसिकेवरिह
वेषीतिमश्रेकशब्दः १२ मोः इत्रिपेशितेभेमिपवयरोवतीयरानगमाभूलोकस्पतिः नतानकिंनदेवः रहः भवमानवाकिमुतनिर्णीयते श्रतितानादि

कार्यनवानवनितोभुवनेवरिसन्तीस्थवमुवनरतामवतीतिमुक्ते १० सोकादिहमयमतोहरिणाणहितीयाद्गमधजेनपामनेनसमेरती
यो नर्योश्वतस्मवतणेनममानभावेपाजाननीपुनरवादितयाविमुग्रा ११ नयार्थिनीकिलनतेनमुभायतमाः कमानिकांपणम।
मेनवतश्येते रेश्वनलादमततूनपयःमतीनांमायेकरूप्यसिंहसेसदिदीप्यमाने १२ देवःपतिर्विमुषेनेषपराजगमोनिर्णीयतेत।
(हिमुनतियनेभवेमा॥

नकिमितितिनक्षीयते किमुत्रियते श्रतिमहः श्रमत्सवः श्रयेनवदापितेनत्तः किंनतामः नलमहशः पथेनपतनमि
मनसितनहिंतेश्रमःकोवरः नकोपिदेवनुत्याबानभयसंदेहेनवापनेभवहूणमहदूयनविश्वासानवेबासे इतिभावः पथश्रोवतीयराजगतीयः पर्वतः
तेनमहशः श्रनमेघः परजः शाकपार्थिवादिसमासः तेनगतिलमनेनपारेवेदेयः तिगच्छतीतिदेवः दिवुः क्रीडादौ पथमेषवाहनोगिरिमर्थः नपतिनेतो।
भवमाकिंननिक्षीयते किंनत्रियते श्रननतः खेलमविग्रहः कथनेनाहलोगिरिमममर्थकयपतितव श्रतिमशनमंतमधिकः श्रलाभः श्रमुशीकोरे
मनेमनिशेषः पथेनेममनसितहिंतवश्रोवरःकनरत्नेकथयेतिमञः द्वितीयोर्थागतः पथपराजगमाश्रुत्वाश्रुतकातेकोरणपमेराजगमायमिमहिता
देवःममावमानोयमः नयतिर्नितः नयाकिंननिर्णीयतेकिंनक्षियतेश्रयेनायमः नवनतः नत्वातिस्त्रीकरोतीतिनतः नवस्त्रीकारयोग्योनभवतिम
यीः कीदृशः श्रतिमहोतोयेश्रानःमाणणस्नातोतिदृह्लतीतिमहानतः कातरूपमान श्रतपवोमः दीप्तिमानइहितः श्रतिमहानतस्पपतनमेति ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै॰
टी॰ प्र॰
१८२
149

कर्मण्यासक्तः यथैवेमर्थं समेनमितर्हितेकनरः कनहकेनरनीतिकनये कृपणः सपवस्रमोवरः सपवाबस्यिहः इमर्थः रतीपोर्थः परान्नगमायरणेश्वर्योनाघेनः
इतियरानः स्वापः स्तुलावोनेघोगमोदेवः कोरमानसेपनि; नलोनस्रपाकिंननिर्लिपने किमनुस्रियने प्रयत् गच्छन्यासुवत् नतस्णिसायस्रावनलः उद्
कपवनने रणयभवतीतिनयद्धनलरणयस्मादिति स्ववर्णानलः नयेतिमहात्मास्रमलोनवदवानवेनाभावानीति स्रतिमहानलाभः स्वित्रस्रनलेन
योगमभवतीतिशेषः यथेनेवरणमनहितर्हिकनरः केनवित्तनरनीतिकनयः परस्रेष्ठेवणनलपवरमर्थः नैषपराजगतिः शरणयपाः साधादृष्णानया
प्यदवेगराजापतिरिति किंननिषीपने किंवानस्रियने सनिश्चिते स्रयनमनुष्णोनलस्नवस्रतिमहोस्रानानोपनानोलाभः यथेवेमनमितर्हितेश्वरः
कनरेभाविन्यनकोपोमर्थः २२ स्रयनलाइस्मकामाभेमोहानलयमवरणस्रसोनावाचेत्नाभिपोः समुद्रस्यवेणिः श्रीवाश्वाग्निभिवकमपि
नाघेभेनेकीरणोनावलपमः मोहपेम्याने स्रथवीतिमलवण्स्याने सनोवव रणविस्री नहीवाहीकवाम्ये २६ पवाणापिंशहोनोचनश्येनोभे
नाघेनलः स्वितलवातिमहानलाभोयथेनस्तुमिवरः कनरःश्रेष्ठे २२ इग्धिदित्विणादिग्गेश्वरपाशिभिस्तिवाचेनलेनरतिनाथसमोश
माय सासिंधुवेणिविवाङ्ववीतिहोत्रेनावणभूःकमपिभीमसुतापनाय २८ यामेस्यकनलपदमनश्येनोनलाभसेसिनि
नयेवमकोहिमावे स्रज्ञोदयेनिषधराहिमनोमनानामद्देनतत्स्वरवसमनरेपिलोकः २५ काचिष्ठनेपरिभवःकृतिनानलस्यवोहाय।
स्तस्यनलनोस्रदनोमनलात् ॥
मीनलेयामेनश्वतिमतिलोकेकोनकदर्थीननलस्यावर्णामशोतिनिलाभकोयेवमकोतिपात्रेयेवमीकस्योगते
ममेनुलोपितिषयगहिमनोमभोननविमतिपतोनानायोस्कस्यावरिष्यतीतिनिश्चितेनदपेनलाभशोसिनीतिपत्नवतश्यविशेषणेवातत्रहोतःपत्नवत
श्येसर्वस्रसम्ममदमस्रमदामपितलतणिमितिपत्नवनश्येनावृत्तिंश्चेहेनलंमामेनयथवतिसतिस्रालणिमोहस्यवालाभसंसिनिपेवमकोपिगनेमतस
मेनहेतलवमानानोमदसहाहिपतमतिपादकदर्शनानोविषमोयतिषकोमसोलोकः स्रद्धोयथानंदनतयेमर्थः २५ कलिनाप्रगेनमलस्यतिरस्कारःका
निष्ठनेविपासनेतहिवादिट नोमनस्तुभेमीद्वापरः सेशयः कलिनावाधनाम्बेनकाधिवभमोहापरः कलिस्रगेपवत्रजेनोनलभेमीविवाहेनसहेतेकिलत
मर्थयतः स्वलमहत्त्वामि श्रगायोद्वापोयगम्योधोः इतिवेनयेनोमेददद्वापोवतयेमसरः द्वापरनः पाद्दुमलेनोमम २६ ॥ १८२

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नलेशुपंचसप्तषिषमेकमिमोभेमीमेकलोकृलिमेवोकेडयन् लोवेशुनलेशुषमेकमेकेशलिपरमोमधमानमूर्द्धोमापषेतोवाएण्यस्पंचपिरः निजपी
लेशु वोवील षेत्नी निपरिविनोतीलिविन्नाशिलीशुवशीलिनीगाम्मेषाद्योवतस्मामाकालेषषापनहिनवदेवाणपंचलानुदिष्टभैम्याशमेकमेकेको।
वाणाःशिवाणागतपंचवनसंख्यापामाफरूमिमधैः ३७ नलमनुसरूपकीनीर्देवानिषेधुवनीभैमीनसेननकलानूपालोद्योदेलोवनुरक्तभूत् नवहेनः
षमनत्मनमोनरेतवाधिगतेसेभूतषकर्मनस्यविपाकाजन्मषमसः ईस्मोनुरागकस्यविन्ननस्यकमिश्विदेवननेजागति ३८ सहेमहंसःकथा
न्नेषः षरिष्क्वतेतस्पाहिवचमार्थवमिवननेषममभिजानामीतिसाऊहिकोषीसरमतिः स्मारचेतसाभैमीनेषथसंबोधिनेरतेमलोकेहंसपनि
हंसेशुहिष्णनवमदूसिमस्मार ३९ पषभैमीशुनःशुनःकोनलःसादिमाहेकषमेकेहेतानलाभवलोकतपंचमषिनकेचिद्यिमेदमतिपदेशोका।
भैमीनलोपषमनेविगलोमहेतेनहापरःकिलकलिमृशुपेन्नगमाम् ३८ नकेदयमस्थुगिमोशुगमनलेशुषमेकमेषपरिमोहस
मानवाणः जानीमरीनिनपिवीम्रावषीलिसंख्योसाकल्ममापसनहायहिशुभवाप: ३७ देवानिषेनिषधराजरूपवस्मनेतीरूपा
रसमननलेनविदर्भसन्नूः गन्मोनराधिगतकर्मविपाकजन्मोवोर्मलेतिः कुथनकसवनानुरागः ३८ कथापनेसपनयःपा।
रिष्कनेषःषमेमिनस्पक्किशुरेवनलेगिरेति सस्मारसस्मरमतिःषतिनेषधीषेतवासपलयमरालमरालकेषी ३९ पकेकम
लनशुरूलाहेरणभेदःसवेदनचपंचवहकिंविदोषा शेकोषतेविनरताहरलाशुनःउत्सादिवेवमनसेहमषेशुगाह ४० शनि।
हिवेइमनिरत्निजनस्पतमधेनोहगेतविपटीकरणादिगादिः सवोपमर्षणमपिप्रतिमाभिमानेभवभ्रमेज्ञनरमीशुनसीतिमि
शतशुभ्मादपलाशुनस्लदेवशेकाशनमपनयनामनसोमनेनयंभैमीद्वसमाणशुगाहरवेषावस्तुगनिपानयोर्लद ४० वोकम्पदे (ने ४१॥
वेशेविनिमरतिरत्निजनस्पतचभ्रांतोनेयोत संकोचनादिगादिःकारणमस्तिप्रतिमेभिमानेषतिविंबसानेप्रणपहंसपोःशमीशुनलेशुनभेदध्रो।
नोमेनिमितेनात्तिपलोकोनलःपंचधाशतिभासते ४१ नलपववशुःसमूहनिर्माणपरिहासनकरोतिकिम् पतोमोविलासीविभ्रमवान्विलाने मि
सशाहवपोःतस्मिन्तकर्षवतःनमनलसमाकलसरनिर्माणकरामीविपक्षघ्नहृदपाभिसतसिनविपने किमुभयत्रापिवितर्कः ५२॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै॰ अपमेकः किंनलः ग्रपेमयतमः किंप्रश्रवः ग्रयम्कपरःकामः किमम्मवविमोयोहृयंकिंपुरःदमरःश्चिपशालेनः पेनःपेहः पंतस्यभशतिपपलस्वपिलयनसे
टी॰ च॰ ग्रतेश्वेवनलकामाहिंग्रुनलप्रंतिमहेनवलेनवाकिम् ५२ विषोगमहनयामयार्शवेमपिःतम्लतः सांपेनलाविशोहृष्टः सोपविरहावस्थाभयःकिंमागनाः
१५० यमस्यायाविरंभनेनालीकोनत्तामस्यापि ८८ शयवामपाहेरंस्यमपशेकेर्शवितकेंकृपदयामिश्रवितेहिपोयमीरपोत्रुभूपमानःस्मृतमिस्रदोनोक
पदाहत्नाहियमस्लैपेवदेव्यानयोनानतयेवगायःक्रताःपयापयालोकपालानपिसपंतिप्रतिपादयेति ५५ संवृद्धिस्यापकेपंचकेपंवानासनपेक्षा
निश्तेनाहशनायेनलेसेनशंविहू्गेनश्चानेत्रकषलापिकेकयेनमकाशितेपतन्मदीयेतिपकवपदपतपन्मदीयेवेचकापेचकेनतस्यरमर्थः।
150
किंतनलोलिमपिनेवपपवकायवृहविपापापरिहाविलासी विलानवैभवमृतःकिंप्रतस्वविपासाविपनेनतरगाशपिवेदिलेव ८२
पकोमलःकिमयममतमः किमेलःकामोपरः किंग्रकिंग्रद्रयमघेनयो किंरपेयधिरसीमतमसमेश्रुतेश्वेवेनेहनलपोहमहंवदे
वा ५९ स्वेंमयाविरहनिष्टहयापिसोपंरहृष्टःश्चिपहलितरलोनिमपाधिराजः भूपःकिमागतवतीममसादपेपंपपयामिपहिलमितेन
नलानलोको ५४ नृपःहदायिकयमिरंयमयापशेकेसेकंदनादिकपटःस्मरमोहशोपे देवानयेवरविनाहितयातवेषणगायापया
हिरुपिमानपिनाःसरंशोवि ५५ पतन्मदीयमतिवचकपेवकस्येनायेकयत्रमलनमयवकास्तविहूं तस्मागिनानिकिंमपीन।
वहतिहेतनवहिर्गेलाभ्रनरजनलननाग्नलोति ५९ पावेनलेकिमपरानयवानदयेतिमावेनाहपिसमफलिनेरलेनेःकंदर्पशोष
। गाभित्रीग्रवेपानपीतकाहणपनीरनिधिगहृरगोरविलैः ५ ८५
ग्रमीवहिर्गेलाहवाभ्रतेरगोपस्याःसाभ्रतरजःमातादयीनत्रुयेपंतिषांभावस्तम
मैवग्रलविमांहयेंकांतानि श्रंगसर्गाशशीरलादीनिरमर्थःरेहयानिदेवतानांविहृलिकिंवहेनि हेतखेद ५८ किंग्रहेवानलेपाचोदिकमेकः ग्रयनला
पंतिमरनलयापि रफतिनेःफल्यानेः हैवैर्मपालफलमेषामस्तीतिफलिनःफलवहामितद्वकयःफलवर्हःफतिनःफलीममरःकीदृशैरवैः
कामस्योषणावभगानांपानेनपीनयत्पामग्रहहस्तेनरिहकनाकुहरागिवोगाणिकृगाणिविनानियंषंमेः ५० ॥ भेकहिणामीयालेखादेवानल। १५०
भ्रवेनलतानातावर्णश्रियेनेपयलसीमाणग्रणवतामपिभवतापयोपहृतिवैनवेकमलंगतेवरलेवेदवोगांमिवनलभ्रवेलेवनोमानेलेखावर्णः।

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

श्रितेषेत्याम नत्र स्तस्तीमक्षगुणवतोसत्रवतामपि लक्षणो मूर्ति पवो पद्मपसन्नपननामसोपहृतनश्रतनमसेपोनितयेमर्थः ४८ यस्मनेनोनलाट।
पट्टां ईश्वरेण यदिहि क्षितेनतस्यपोग्यमपियोग्य सर्वे निरवशात्सदवरहनलेपोत्रुद्धिहृतादेहधारयेसत्रुद्धिः योग्यपोग्यादेविकावामनात्तनलपरेरविंका
ऐं हृदैरपिहादृन्नपोतिद्विमेहस्र वीनैरपिराद्दमेति ४९ दृहसनपेपपेर्थं मदभागमनेनत्तपामिदृपेनमंदभाग्येनैवमममेयमिव: कलसुनोपिमपाप्याच्चमा
नोमायतिवद्दसुष्टिः लक्षो भवति अयवद्वेहरापुहिर्यैनेमगोमपनिः सकोवपवमऊृतनमकृसेनवः भेमेदातृनास्मसमाकंकिमपीमेव रूपलापोचेषा
वानीदृश्यानिहृत्नामेवोगुनयोवममनाटशः पत्तवाग्यपाणिर्थमसुत्रारदृशोभवन ५० अयवारेख्याः करेवरणावन्नमर्पियेरदृपंचानामदृयोवेरसेति।

ईश्याहिशानत्तभुवेमतिपापलेलोवगणिश्रियेगुणवतामपिवः कथंवा मूर्तेःपद्मपपननादिवभुस्तकानामस्तगतेवत्तपरोपप्लवति
कृतनमम ४८ यसेश्वरेणपदृश्लेविततलाटपट्टनस्मादृयोग्यमपियोग्यमृपानतमम कावामनात्तविभयोमिदृयाददृहेनार्कितपे।
गैतनपेतिहिमेस्तराहे ४९ दृश्यपपेरदृमंदभाग्यमनेनममेकसुमेपिनमपापवित्तपाद्यमानः सेकोव्यमंमरदृलोगतिपत्तवा
अयाणीभवद्भवतिमेअपतिवदृसुष्टिः ५० रेखाकरेवरणमात्समयापिंयेवायोवेरमेतितिदिहृतत्रनिवेशयेति शेषामयापस्वभुजा।
हिपतीकृतास्यातवैमेविणायभुविहृमिनवेदृराले ५१ यः स्मरमोभुपरमार्थनत्तः ममात्तामेगीकरोतववरणायसमेतिवेतो तो
मपयामियदियभुविमस्मतमोऽकैवेकथकमिनिपश्यतिहोविरेवः ५२ इतरनत्वमलाभागधपायः सृपाभिःस्वपयतिममवेतोलष
लवेमोनिवेशयेति नहिंसेपारेवीमयादेपावोशभूरूपाकृताभवत ५१ यः कस्यहेतोः अयममवरमयोवाशत्त्रूपोवगामामेविलसतिवरमेवुमाम
हणभूतायस्वमेक्षात्मनेवेयहृपनवानयामि ५१ अमोभुभवनत्वयः पमनतःस्मात ममममवरात्तव पतोमात्तासीकरोदृतियदितेनलेमात्तोअपयामितम।
हिलत्तोममकासवेस्मिलोकेष्वणनिस्वनकथमेवकवेदृविरेवः यथानयेवेमासहीनिविसपेकाकश्वेवतदृविश्रेअवरः विविस्मयेवा ५२ रुषोतिपोनतारतरन
लमरशेणपिममदृरपसमनेःसिवति नकेस्यहेतोः अयवृत्तिरेतः अयममवरमयोगवेनपोः शाक्षूपोवेणसापेममपिनपावरमेत्रुममहीलानाप्रत्तापःश्र
मायपेवश्रोकेरष्टोनः यथापापादमवतर्थपादस्यवणेमासमममपिवरमशाहृपवानपामानिशायोरष्पनरमर्थः यद्याग्राममसत्तेमामममामानिशयोरष्पत

सुधिः॥ ... ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै॰
टी॰ त्र॰
१५१
151

यदृच्छया स्खलेत्यस्य भासो विलासमिव मादृशो यथा भवान् मयोः यथा सोऽस्यारि मयोवरमोऽश्वारितयोः शत्रूयोर्वर्णमाश्रममपि चरमयो श्वाराणां पवनयुग्मयीति:
नाहि प्रश्नोऽश्वारणमाराण नहि भासा मिथः रूपवत्यपश्यीति भासो विलासः स एकेन भवमेवेति नियातिमयतनतस्य नायोवनलपोऽन्यस्मिन्ने तिष्ठववनतः
ममनोऽस्य यतीमध्यः ५३ एवं मनसि स्मितायमानाविकसमेतामुत्रवतीभैमीकविरदपि नतस्य एनिनयापग्रामस्य स्वसेशोधितः स्वयं गुणं समयेकृतामभि
वेवेदैर्जितायस्य कद्गिंगविशेषणयोः ५४ सा इन्तोताधृयांसो मास्त्रंस्तेविभवतीति स्वाहू माद्भुमसस्मिन् अयोरस्यानोस्यगः अयोस्याः तस्य धावसृत्तानयोद्य
शोगतः ५५ योमामतन्वितिलिंगतितितिपतिमतत्वयाधितोद्रिः स एषभूः पातित्रयमेकमीमांसकविनरहेदंमालसापवमाना एविपाणपगणपीकलयः
तिकृपयानलकृतोदीपिकायां से रवीगनितोभूत्रिभिर्यदृशभिश्चारुनोगनितोभूत् ५९ इति श्रीनैषधे महाकाव्ये टीकायां त्रयोदशः सर्गः समाप्तः ॥१३

इति मनसि विकल्पानुद्गतान्ः सेमसेनतीकृविदपि यदृमयतीनिर्णयेनासमारं सत्वमथ्यपरितापकेलितानेदम स्पर्शिहर्षविरचवावके ५६
दमितेनितिर ५८ श्रीहर्षं कविराजराजमुकुटालङ्कारहीरः सुतं श्रीहीरः सुषुवे जितेन्द्रियचयं मामल्लदेवी च यम् तस्याशुनादभूतित्रय
पोरस्यानपादेशयस्तदीयेमहाकाव्ये चारुणि नैषधीयचरिते सर्गोऽनिसर्गोज्ज्वलः ५५ इति श्रीनैषधीमहाकाव्ये त्रयोदशः सर्गः १३ ॥
अथाधिगत्वेनिषधेश्वरेस्मायमादनामाद्रियमेतमगरात् यतः स्वगागणस्वरमि ईशानोन्मावेयमात्मस्तनकामधेनुः १ अथाधिगत्वेति
बयेशमेषागमादनोदानवशागुवाणां अथेश्वरा भैमहतीशसिद्धिं गणधनादेवहि देवतानां २ महतिगाप्रकमगानवलवालविले
(पद्मपावरणवमेकैः ॥ २ स्वमिष्टं

साभैमीनलमधिगत्वे निषधेश्वरे साधमादनमाताते यदेवानागमादानोसेवामाहनवनीयतोहेनोः स्वराणां
स्वरतिःकामधेनुमनुभावानांतमादेवशमादेव कामधनेः कामास्पदाभिलाषितदायिनृपादेवमयेकामधेनुरिमर्थः १ अमीभैमीनलेषात्मनमेषादेवानो
गमाहनमकृतात्सहस्ना देवतानो दृजनादेवमहतलेवोक्षितसिद्धिर्भववशवेणसहयुग्मवरस्यपाकोऽयं २ नदेवाग्रमाकेकलहृत्तवनेभवेति हिकर्षभूताने
क्षितमधुरेयफलेयनयेतः कलमाकुमायअपितयाकेः केवायदक्षिणचतस्यकमणाचतदेवालवालेविलेपागंपादिलेपपवगासायदिलेपः सूपोदशगा
हिरवतोहृदयपः प्रावाराणां सेगमधुंगदेवनापृजवेः प्रावरणमाहुतिः केवकाहिनावेस्वमेवुसेकः स्वपनेवलेनमलश्यागवने: २ ॥

१५१

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

अत्रा यक्कृतानमत्राज्ञामयी अत्रज्ञामयो अज्ञामयीभूता अज्ञामयीभूय सा भैमी नो देवान् नमग्रहणाय केरे श्राये माहिनामग्रहणमये सर्वे यस्मिन् कर्मणि तत्या न नाम नम
स्कार हि यस्मात् अत्रार्थे तो न नमनो देवेभ्यः नमस्कारः सर्वार्थसिद्धिगणप्रियः सम स्यास्ते चैतेषां नमोऽनना नियतेन यो सिद्धिर्लभ्यते गानोऽस्य यनानो सिद्धः प
रमो सम यस्मात् देवपरो योजना देवतानमस्कार एव सर्वार्थसिद्धौ कारणमिति समग्रीमर्थः ४ सा भैमी तत्त्व हृदये खितत्स्यात् सर्वव्यापिनो यत्तानो देवान् भावनाया व
लेन समाधेः सामर्थ्येन स्वहृदये व्याप्य साक्षात् कृतवती अतस्तेन हृदयवनीतियत् सपवसत्वात् कारत्वसा भैम्या अत्रभीष्टमनिभृतभूत् वांछितदानेन मकोना
नः हि यस्मात् ते देवा ह्दग्नाः मेनः परे वर वरदेवेन तत्वसात्वात् कारणवाभीष्टमतिभृतौ वस्मर्थः ५ अथ सा भैमी नियमार वे कट्टुमैवुद्धिविलासोपसाः सा रेत्
शीतनीनां देवान् हृदय कमल ष्टेत्रु आदिवास्यहृदये देवानाया स्फुरद्भावनाध्यानेन समतीकरणसेव फलभावनायाः फलो मनेः श्रवैर्णुपेक्षिताणवस्या कराव स्ये

अज्ञामयीभूय स्वपर्वणां स्नान नामनामग्रहणागकेषा सरेषु विश्वदयतो न नमो सर्वार्थसिद्धिगणप्रियः समस्याः ५ यत्नानि नेसा स्वतेन भावनायो
यतेन साक्षात् स्वतामिलस्यात् अभूदभीष्टमतिभृः सन सर्वार्थं हि दृष्टा दयते परोनेः ५ स मद्य मद्य सर्व पि वा मत्र ध्यानध्यायव्येना नियमेकताना
सपर्वणां हि स्फुरद्भावनायासार्थं तत्पफलभावनायाः ६ समानतेन तत्र समर्सितेषोत्र भाजनेय पस्यति विस्मितेसा अत्रु पतेयनमनो सि
रेव फलत्व सिद्धोऽस्य मनोभिरेव ७ वेशयदंपदेऽभिमाभिरामैरासैर्हिमिला न यत्नार्जितानेः अानर्वगीतापाविलपदृपदैस्मा सत्व यमत्तनुत्वके
नियावन ८ सा भैमी तत्र सभायोमस्वविस्मये यम्मा लोकेय पश्यति सति तेनपा देवानां सभाजनतो श्नोववकार एवं मनति स्या यो क्रियमाणाणांस्वम (नैसवो: ८ ॥
नोऽभिर्देवेण अत्र च तरति मे तत्र शेते लियत् ततफलस्य सिद्धोऽस्य मनोभिः ऋष्येरेवाम्यते त्वरभीभूयतः अभ्यविकासमानां नो रसफलसोदयोऽभवति देव संलोको ॥
नामवांछितफलसिद्धौ अत्र अविरामरसमर्थः ७ अथ सा भैमी नो देवान् केःस्तवसस्तवनलवकेः आनवीश्नयत् अपितसर्वैरवस्तु वापव सस्नानितेषा लवके ई
तिवाको ईशोः वेशायेन यस्मा ब्रुगुणेन सेः अल्पमापिस्तुत्वानि स्तामो हिः सेतोपकारिभिः परिमलवलिश्वतानि तानो रर्वादि संभूते मो तत्नीनां तिना व स्तुती
माविनः षट्पदैः गीतिरार्थी भेदः वदलिवाप वनेः पनवसकाम सस्यवतिस्वनहृशेषमायाभिभिः पंड्कारगुणो मा पलतिसाग्रायमयमदलो केवलिकायमपि ।
लतां भवेइ मयो सलयोः कृतः इति श्नोभोतां गीतिर्गीतवान् भूजेगः इति गीति लतां एव षट्पदस्यापि दृष्टम् ८ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै. टी.
स. ६.
१५२
152

नस्याभिप्रायस्य एवं तत्कालिकस्वरूपानेदेवत्ववर्हस्यंस्वरूपमेव वर्हमन्यमानस्तोघोमनोधर्मः अस्मादेव प्रत्योदिंद्रः अतनैवस्फुटतांपयाभ्मेत्वतितरुसिद्धो नलस्य
नस्मात् स्वरूपमपेक्षाप्रकाशमात्रतापेक्षाक्रियतेस्मात् सहनानसंक्लेशेन हि नलत्वे भवति अनलत्वेन त्वक्लेशेन सकर्कशमवतीत्यर्थः अपीपूर्णाः स्वतएव प्रसन्नास्तत
प्रलक्षनतायेस्मादेवं करिमर्थः ९ सा भैमी देवैः कृतेय मायादेव्यामायसामरसाः रमाणि सारस्वतानि यानि सकानि रवैःकपयानि तेषां एवं निर्माणमसा ।
यश्रुपीतर्थे माहिनाषष्ठीदेवा हि श्रमन् किमपिन यथक्षेतिकिंतु देवाः अन्यथा समाप्तां विपरीतां धियं ददते दत्तेभ्यो वादिः पड्केन देवा दस्मादाचरंतेति
पश्रुपालवत् यंत यतितरुसिद्धेति तुआसंपानेपेतिनमिति १० इतिमेनलमुद्दिश्यपायागाम्याक्षेन येनामरागसमर्थानानदमेन सहालेगे लीनविनस्याथो
त्वेतनिष्ठपेनसरसत्वमाभणितेति क्षेपः नदमेनवर्णमानदेवत्वतिरिक्तेदेवेन सहालगंतीसंवंधमन्मश्रवेनीतोनोगाम्याभेवततदानुविवेशयानेनरमेव ।

भक्तानवेवपससादतस्याल्हेत्वपदेवत्ववतहृधंनत् वेनानलस्फुरतांपयपांसोः स्फुरमपेक्षा क्रियतेवत्तस्मात् ९ प्रसादमासापस
दैः कृतेवसस्मारसारस्वतरसहिमके: देवाहिनामेदिनेतिकिंतमसापतेमाधुपिपिदंदंते १० शेषेनतेयतमसेरागमाधाराधामसमयोत्व ।
लयेनयेव तोनोनदमेनसहालगंतीनदाविशेषेषपतिसंदधेसा ११ यायाशनेवायानियाणोनेवगायाधयसैनेवसदाविनेव नामेवमे ।
वेमिलितानलस्यसैषाविशेषापतदानलस्य १२ प्रत्येकहृनेः प्रतिलोकपालेप्रतिव्रतांसैनपड्डदिशापाः वेदस्यमायापिलितानल ।
(दासावायत्रावैकस्यनलस्यवैषाः १३ ॥
वसकेसदृश्यमवणोनेनरेवामाविशेषभेदकधर्मेमतिसंदधेनिरवैषीत् अपमर्थः नलस्येइणसह
स्मिहणाधेदमेवस्वहशातिराम्यादिपवमस्याहिभिः सहस्निहणायानेहाहिस्हशनिनलेवनस्लोपिगायास्यांनि नसेकस्येवानलस्येवत्ववत्तएयज्ञमतासंभव
ति भतपपातरहपिगायास्वनलस्यानुरूपेदेवानावगाहनेनावापापावापाभ्यामेवनलः अमेदेवान्निवेषीदिमर्थः ११ अस्मानलादमस्यः कार्यपवायेस्लोको
याख्यानः १२ प्रतिलोकपालमेकैकत्वेनपेकस्मिन्नेहसिवेतनाउतोः मायाम्बतस्तोपिदिगांपांशां हेनापतिव्रतानेपवमेकामाथपकैकमिहादिस्पशनीयाम्बादि
विवतदेकानिस्मृनाते मर्थः नाःसर्वोप्रपिमिलितागाथाप्रनस्यशपाराःवैकस्यनलस्यवमाःसाभैमीतदावेदस्स अपमर्थः यथैहशहयपकैकादिक्तनयः नयेवैकैक ।
स्मागाम्याया: प्रतिपायानलस्यवतसणामपिदिशांसामीवतस्यभिरपिगायाभिः प्रतिपायतेविशेषंविवेदेति १३ ॥ १५२

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ग्रसोऽभमौनमनिमनवलेनवेशंसर्वोक्षपकारेणानिश्चित्यप्रमोदेनमोदस्विनरमर्मनपरिवृश्वमेनर्तयस्नाः मारर्हमश्मानादेवाः मरस्वमावाचाभविनापवलोवि
नामंगिः प्रकारोपयाशेरश्रीयहानिंरादेश्याभारमाः पर्यानोविनाभिधायाः सनोविनामग्रश्मयेवेमर्थः रंहशोनमनसेदेवस्पाणामाश्चनवमनसेयाकथयदिमा
र्थः १८ यस्मादुक्तोरस्मादेवावादिमाकापिलोकेविलसाणांभानीतिनिश्चिन्वनरयंमूर्तिमतीशरीरधारिणीभारतीवयदायपस्मादियमेवमूर्तिमतीभारतीश्र
नपवावेतग्रस्माववसिमाकापिभंगिरिमत्वय ३ श्चिरुग्रभयसंवेयंवोभिधायपंहादीनप्पाहतवर्नाविशिष्टनेभ्योविविषेनेवपसम्पक्ककथयत् १९ से
यथाणीसमनहमपयाचनग्रोवचः स्तनः स्रोकपत्मेनलेसापयिनेश्चेफि नवतीनामुहश्चवतीपदः स्तनोनलेनिश्चपितेशकोनयमसेवमहीयान् मोहः श्रवपोः
यहाग्राग्रार्थेविदेवाः मयमसोकवनष्कांणचनलैमखेदयोरेववचनक्षयोर्निर्णायोभवति नतस्मात्रहमेरिंहाप्रहूतेः उनरश्लोकवनक्षेनहयोरेवश्लोक
निश्चिमशेषेनमसौनरेंरयमोहमेनस्विनरानराभूत् देवोगिराभाविनभंगराव्यश्चिनेनविनार्णावयादसेयं १८ साभंगिरस्माः खलुवाविका
पिपक्तुरतीमूर्तिमतीयमेव सिद्धेनिगयाहनवासवाहोविधिष्यमेनेवपमख्यवारीव् १७ मयंयमेयंमरवग्रहेणावचः स्तनःप्रकृपित
वनस्तः पेनेनलेलनपितेनमेनेममेवमारोगमहोमहीयो १९ सिद्धेनिघावोपदमरस्मसाः कवितपाकेः खेलनेविलासाः नृपात
तीनाः कितलोकपालाः समाविशनिश्चनिभहनोपि १० मागमहैशादिवनहृयमकिममनेदंकमनविनस्म किंचेरयामामनलेवते
योनिर्णायः नतस्मात्रहमेरेव एवंनिर्णीयेजातेपिवनग्रः स्तुमोमपिकृपयेववकार नयापिनमेभेहाभूति (माकामनकिरस्मामममकःश्चमोहः १८ ॥
माष्यमिमर्थः १८ ग्रग्रष्णावाणमारमोवाचमिहेनिसेषभनेतिरनियत् नेकविनग्रकेविनामः खेलपरस्परंयातिभहिनोपि ग्रननभरदेवेतापिलोकपालाः भूपालस्य
नलस्पनीनामधेयानेरहशासेनः समाविशंति कितवर्णिकेश्रश्रोकंग्रमतेभनाः पविहरयहसंपनेरमर्थः एतिवाणावावः सोनिघहाग्रमोमेभिमाग्रपिलोकपालस्तेनाः
रपनमपेनघमारमर्थः रहशाः सेनः समाविशंतिकिलाषकोभवेनिकितपइकेहिगीशाश्वेहोणविभतिगीरिणा ग्रनोनलसेवतोकपालाशनधानवमग्रकानि
श्रेयपदंतिदयावकोमिकविनपाकिविलासपवयतः सत्कवेः वेवाश्चमर्थस्यशामसममसेवेति १० यमेणासवितमेशाहवनहयमपरिमागंकिमध्यवेदन प
तेषोपरिमागमवापत्वाकिमनष्यन् नतेवमोपेरणमास नलमनेहणाःरतिमोकिंयेनितवनीनतोमादेशः सकिकाममवपमाहोकः पभिनेदनाहिंकामम

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै.टी.
स. ८
१५३
153

तथापि मीतनकालेनदशोनीश्रुवमहात्तीन कौरखीपरप्यद्वाराप्रसत्पवत्नोममम्मानेःवत्नुमनमानेनिवेदेवःप्रपद्ममानोनहिरेवाध्रुवपदस्पर्णाति नयभवेःनलप्पवशो
भक्तेवरथानेतुक्तेरिभर्तेभ्रवणसैवाहनेयन्माःप्रनेनभप्यशोमेवविषोपमवप्पदिमर्षः १८ साभैमीःसंश्रुलीनामतोदेवेषुलोगानिमेषेनापश्यत् गतनिनले
तलिमेषमपश्यकोहशामिवाहसमदिनोभसिनमागमनलेभिलनेगमेगकेविसंगनानादानपदाकायनालापकेवेश्लाकपत्नाससमागामिव २० सावाक्ताभैमी
नेत्रदेवपिविनेःसोदेरेणंमावुयनावुयत् नलेननेशामेतिश्हकोदशोयागपमेनलायानिगिनदपमापदिशानिमेदेहनानःसंसर्केमेगगागमिवस्थितमिति
भावः २१ नयाभैम्यानलस्वेदोदशःकौरणाममसंसिरहोःप्रालिगनाभिलाषिणःस्वेदहूसभैमोविश्रुपाविरहसंतापेपामपिष्लमिवस्थितःकरवपारुणिदेम

परमदशोविलसममानेरशूपमानामसमवेर्पितिग्रीव भक्तेवभर्तस्प्रशोगोदथानोनलपनन्कालमपश्यदेषा २२ हरेश्रुणापपश्रुदेवो
सनासंगोनिमेषश्रुवीभृतिसेश्रुवोसा रहानमागमनलेमिलेतिसेत्तानदानेरिवभाषमाणा २० नावुवानाविश्रुपेश्रुनेश्रुतोदंरि
नेरदननेषधेव पमेसनमाःपरिरंभश्रुषोःसेभूतसंभेदससेघापेसा २४ स्वेदःस्वेदेहूसविषोगतापेनिर्वापपिष्लमिवसेसिरस्लोः
हीगोऊरथाहणिदेमनीवनेलेनयालोकिनदेवतेषु २२ हरेश्रुमालामसलामपश्यनलेनवालामलिनीभवंती रमोकिमामापनः
लोपसहीश्रुशसितमाखितिविनयेव २२ प्रियंभनेनोकिपदस्मदेवाकायानयाण्मसमलस्यमेणा रतीरयंतीवनयादिरेत्विषानेषधेः
नविरेशाश्रुतेषु २८ विद्रसीभिनलसविरम्याःसेवादमापद्मप्रमोयजाता सालदाग्रिकिभिरेवदेवपमाद्मासाहितमप्यवाधि २०

निश्चितोदोरोक्त्रदवनतेषिनःस्वेदस्पृहपन्वयः २१ वालभैमीत्तरेश्रुश्रुण्पमालामसलामस्यानामपश्यत् मलिनीभावेहेतुःश्रयेनतीसहीसिमांभैमीसदृशा
णकिमाप्रशास्तेकिमाहाराप्पतःतिषितयेवमलिनीभवंतीम् २२ नतस्पशोभांकिपदहेनानानकिंचिदपिपषोदेवानामस्पनलप्पसेवधिनेनपातारपोक्ता
यापिनालिपहदेवाप्रसप्रियंभजेनोनवाःवनलहपमासापत्किविवेभांतानयाण्ठेनमनेतपनेसर्गोकीवायाभैम्यानलेरषोदेवानोतेनोहपतेनकाया
पायोश्रुभापेति २८ श्रुताःभैम्याःश्रयमोपजानाहूमकालेनमप्यवाणीसोकापीनसंपनोसमानाननलसेवित नलोपमितिनिधीरोभिंभूस्पर्शदीनोवाकिभिःस्मर
गोरवलिंगभूतेःपामदेवाचयहप्पजानानत् मपिदेवानामवयहेनानःरसमसमर्थविदेःस्मरणेरवानानवनीमर्षः २५ ॥

१५४

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ग्रपकामपनोगमोभैमीतांवरणात्स्नेनवरणार्थंहृतोमालांनतेनिदेमेत्ररयतिस्म आपत्रयोस्तन्नोनाभैमीमवारयत तेनकामेनाग्नोनसोमेननीहयोःकामत
नयोरयमवर्णातस्तमेवदृयो २६ साभैमीरस्माभीनंस्विपनलेमनोवरणमालायास्प्रेषपिनंवदृपयत्लेचकावेवमेरतनरेदृयीभैमीसंवेधितिकरत्कमले।
नामेतनानामस्मोपिनलेनाभवत २७ तेनाकेदर्पाभ्यांशेवोहितिकाविभ्रमेमाष्पमानोश्टनेमवर्णाकतलस्यामवेशास्राःपञ्चेद्धव्रयोनलोपेनदश्वेनसाभ
म्याहृदयेषिनेस्सृंगारमेवराजानमधीश्वरश्रीश्रकवर्तिनलक्ष्मीःभेजेस्सृंगारसमस्मरसप्रासभिषिकेतेसीलदयापवस्रितासनेनलपचवद्येतदक्मकेदपावेव।
वामस्याहिणाविलिभावः २८ वरणमालयामनरोभैमीसंबंधीकरोभूयःप्रियोशुवस्तत् विरामममस्मवलिश्टतदीपपवासेनवेवलःकरात्ःप्रियंशुव्रस

नलेविधामेवरणस्वजेनोस्मरःस्मरमात्मरयमघेनो अपवर्णोतोतनिषेपदीवनयापरोपनलितिंतदृयोमा २९ स्वनामसमालिंगयितुंप
यंसारस्मादयमेवबद्धमयत्नम् संभप्रपायामभवनदीयेसपदस्तमेशेपितपाणिपद्मे २७ नस्यान्निद्रोद्गमनोभवामोरोलाविलासै।
समवाप्यमाने श्टनेश्टनेणोकजलानपद्मेस्मारमालिंगदृधीश्वरश्रीः २८ करःस्वजसमन्तरस्तहीयःप्रियोशुवःसंविराममभूयःप्रिया
ननस्पार्थपयेपयोधसमायपोधातिवलःकटात्ः २९ नस्याप्रियोविनम्रपेतमेवरभूवभवात्तिनवस्यानंसमःक्तवःस्वभ्रमभूतदा।
नैौनस्यात्सिनमेतिननःस्ववाहः ३० कण्ठकयेविनिषपेश्वरस्तक्नाम्यपद्मदरवौत्तिनन्त्रि वामेदेवतायांवदनेस्पिवेचपावतीसाह
तस्यामिरस्म ३१ अजानतीवेदमवोचदेनामाकृतमस्यास्तदेवमदेवी भावहपोमिंप्रतिमोरयोनेविलीयतेनलत्पितेनमेपि ३२॥

र्थमार्गेपयोवार्थमार्गादेवप्रमायपोवस्त्रनामस्मदःकरः श्रकिंविकरोनानःशान्तिवेवलत्माकटादेणकिंविद्यापारितमित्यर्थः तनाभावअतिः २९ नस्याभैम्यप
नःप्रियंस्मापदेवमस्तितप्रयत्नेनेनप्रवभवश्रयस्तुप्रयस्तुवभूवनश्रयस्तुप्रभवभूवनशशांकेसर्थः नेत्रेस्तनाचेनतश्टतिननभवात्ः तयाभैम्यातदानीवकमेवमसः।
कृतःमनसोतस्मभावात्सविसेभेप्रियसंगतिः श्रद्दोत्तुलनावशोरस्मह्तिनिरित्यर्थः ३० साभैमीनलस्मशुत्वेपयेमहत्वाकश्वेनेषरश्चिकोनिकेविधायत्लनाव
नीस्तीसरस्वमावदनेश्विवेसामिरदृंचकारसामिस्त्रवेन्नूशमेनेश्यर्धेरदृमित्यर्थःसामीतिसमासस्वमेवमतानतस्मकेदेनितिपतिसरस्वतीदर्शनेनार्थं ३१
देवीवाणाश्रस्यास्तदाकृतेनानाश्रजानानेवेनांभैमीमिदमवोचत किमितितवश्रपोर्मितनाहृर्येवशतिसोराजवनितकान्तयानताभिश्रयोसमापिसानंदीयते

नवनीतकवकस्किपिन्डितोसाहपक्वामिक्रलताकत्सनतरसपञ्चः ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वैदी० वाणकर्गानलषनाश्रितमानितपवलवयालामासभेमीप्रुयानेनरमेगुलिभिरेगुली: स्पर्शनोपरिपीड्येनीलनयाशिरोमर्षोनमयनिसमुभिलाषप्रतिदेहे
र्:विनमसंगुलिमतिवेत्रियासभावोक्ति: ११ पुर्याथियासीप्रयायावाप्यविहस्मेकरेष्वनेंहस्मामार्गेपोयाप्रतारे१पुटिपवातिनासतीसोभमीहरेथीएतसा।
कं० ६० प्रयाग:समानः संविभागोयोयस्ततनवचीवाचकमित्यर्थ:१६शेनामेनलिसार्थेयावेपवासेनिवकोप्यतेरे१पतिवालिनावकाभ्रविमर्थ: १६ पुण्यदेवीकाना
१५८ विह्नसेनोभमीहलमाक्रमहै १लतीक्रमयेनेयपोलायस्थितारयेवभमीश्रोमासप्विचरायिमनम्मिवकरेवमल्लमननोदेवा१हृदोपकषतगोलेतरेवा १८
154 १हमगुलौभमीहष्णुम्लर्गायसगीरोधो दंडाथतरे१६यसिमाणिनीतोभमीहच्यविशेनमि १६पवाणानुयणिएलमालम्नतसीलिनायापमिथमिहनाभि।
लपतिरघेवमयर्णाक्रुनेनिलनितवनीमर्थ: पद्मा१येस्रीरलभूलाभमीयमनेनिर्गुणनयापरिह१नितनमाहंग्रियाज्नेनेलजितमर्थ: १५ भवमा:सकाया
ह्याः:कुतेनेनिनलावनाश्रिशहीनपवसणयालिपीना श्रयांगुलीरेगुलिभिः:स्पर्शोमीह्रंसिर:मानमयंचकार १२ कोरेयपक्षनेषरयागिरे
मायोयापर्यीहसकुनावहस्म वसेहिनामेववभाजमार्थजेरिधिमाफ्रयागानविभागे ११ विहस्पहस्तेनयविहस्पदेवीनेत्रेयपोनातिमेहद
मेनो भ्रमोहियंदनुमिवाहिरेरलननसममकरेवकर्ष १९ भमीनिरीस्माभिगुलीमनोनःसारामनलसीरभिनामहृथे हष्टनतनमरि
हाविणितोश्रीशेविशेजःपवणाम्पपाहि २४ लमः:कुनेनेनिलयमयोन:परेवदस्वभ्रुहितायवाणा हेमोमयषेरडरेगभूमीभमीहया
माण्विननेघपाभूत हसनमभमीहिविधनमपाणेपाणिश्रणायाम्परमासमानमा श्रालिपनीनाकृनपोयद्दगोभपालहिकालगलाष
\ मक्ष १२ ॥
नलनेतिनिधेपवचनभ्रतेपहानलपहेनेनलपच्छते भ्रतः:परेनशाह्वोष्मरणानेनरंचवदस्वकथयेनिववाएपरहोभमीग्रयनेत्रेणे
वकथितननलावभूवनदरिवनेवसेत्तयेवनलेनिहपपतिसमर्थ: वहस्तेविभागमनोपासनोपासंभाषमाम्पनेपदे १९ परस्मरेपाणोपाणिघणीयदेवेपुह
सन्नसल्लसमहवरीणामयरसारमात्मनीने:सावाणी भेमीमातिंगपभूपातादिमातानोवकलेहृदंतसाधानयमधंनीनापानारणीमकृन नमवाहो
हिपृवेपुरुगिमारोपूरानवीयोउज्ञाममनेनयेमामपिवतउर्गोषस्तरेमर्थ: श्रमरसापाणीपाणिप्रणायहेवेपुहसकामनमश्निवान्वय: २० ॥श्रादे
श:सनोनाम्रा:श्रादेशितानामनेनमार्गोणगकेतिनिपुकामपिनलस्वेवदमामेदमदगच्छतोभमीमयासोवाणेपुनरायवमार्गानानेवदेवन् ॥ १५८

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

गायत्रिन्नुकामोनात्रनेदो रतधलेतिशेश्यतिसमर्थः १८ सुखपघमावेतनलोलमालेतिर्यग्वलनेनाधुमकेदनाचे नयात्नीनेत्रलीनापेङ्गहेरवानिषेपकग
ह्राः नेषालस्येनमलसे शरषेतत्वादेवाः यनिकूलकारितोसात्मोहेकारोगायतोनिषेयवतिघहासृशनिकृलोपदेशिनीघातोभुपेपेङ्गहुहाह्राः निषेधनगोलेषो।
लसेगालस्ममेकिनपघमविपरिवर्तनेनकूटिलनातेभवतिस्त्रालीमोधमरागेणहेङ्गहेरवलताणलसेहभवति पवेकूलापमगुपरिणीनाहोपरिणेनेरक्तासेक
पानीमिवाणपल्लामेवपानीमालिंगिनेप्रमोच १९ कथंविवेकेनाम्रणायेनदेवधीचीदेवोपमोगत्केनीमतीतोभेमीहामविवरीकूतप्रवेपायेषदेशवांषे
वभागवेदादपिधिकप्रववितेतवमामीमर्गाधिकोकाघनःपोकयघोसदातिगनेमेचमीतिशेषः देवानोवतीतिदेवधीचीविषादेवयोमृदेरमेवोनावपम
घरनिंकियमघांनांवेतोपरतःदेवशम्भुःपादेरपादेयाःदेवानोचनिदेवश्रेणिति भूपरःश्रवस्रोलागीश २० पघ्नेदेवानावराणयणाम्रनकृत्नापघांदेवानाम
श्रादेसितामपवलोकमंदंमंदंनलसेवद्विशावलेती भूपःसरानर्धपगंमघामोतानेवतानेक्षमनात्रनोद १८ सहाकाशमावेवनलोतना
लेकूलातिहुंहूंरवलततलसे भीमोरुवेतोनवदेकपत्नीदेशानबोवेवदभ्रांविबोद्धः १९ देवीकथंवितनवितनामदेवधीचीभवंतीस्मि
नसिकसङ्का शारमममोपमपितेभवः काशंकशाशोकदपिकामविभे २० पघामकूलनावराणयणामभेपामतुल्लापमत्रवाणमम्यक् स
पर्वबैरनववैरसेनिवरीतमीहाकथमोविनीघं २१ रतीवितनविषासितोपनमासामादायपाणौ दिविपस्सदेवी शारमनस्रोयणिपापमो
तोभकेपमदेमधुनात्रकम्य २२ पुष्पाह्वणीतेनवहेमसदोघशेपावमानाश्वभवन्सेनेके नहममेतोलपसेनमेशवरीतमेविघतिलोक
(पालाः ४४ ॥
मनुतोशयाप्यनपवमुपर्वबैरेवर्तमानेसतितवनलेवरीतमियंवाकाकथमोदिनीनप्रकमिमर्थः २१ पवशकंमतिविषसिनोभे
मीत्रनःकरेधनादेवप्रशपमितोविधायमादेवीनोदेवोनिमवोवन् किमितभवतः रपेभेनीमेमतिभवोकूपामहंनीति रपेपतिचतोभेमोत्रुप्पांवहनशणो
नेनहिपतिज्ञनावहभरेकाभवतिभवल्लेके नहणीतेकस्मात्केगावपानात् पककस्मिंहतेपिहानोत्रयाणामवगणनाभवेदितिभोदिगोषाःमितितानेशाने
नेनलेवरेनपिकतिभवंमितितोशरपमिमर्थः २२ मेभोगमातिगनयाम्यवेधाःशेषेनकंहंतमियपनधम् मवंभ्रमावमनेनितोपानेनोनःशरसेवारमम
घेसनलसभेम्याःसयेवंमार्गमालयासेननघेवकेदशारोपणेनेवधेधाःसेननघोवभव शालिंगनेनसंभोगमपिकारघामासकेनशेषेफः ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तमेनावमप्यनर्थमवेधतोमन्पवरसंभोगोनालावेव श्रुतः किमववशिष्टमस्मिन्यद्दिवानायपत्नेकृतनःस्मर्यः ४४ श्रुयवासाभिःस्वजातिःसहेववर्णितनमाश्रुमा।
नै·ची· ण्यवविहितावारमार्गान् श्रुस्खलनेननलायकीर्तिर्दिसेववर्णितानामाश्रमानांववितिहितवारमार्गे,कीर्तिरदनेसेवश्रुमाव भूवमानयन कीदृशान् ईदृशो
स·२० वारमकोरणायसमान् स्वयंवरागमनवानेनप्रसमानेवर्यः ४५ पवमाकर्णितेसमस्मादेयावदसैवगानानासिलांशुवमोऽलेपलस्याथरेस्मरस्थरविवे
१५५ कृतेषुदेवेषुभूविभमवेष्टावाकृतान्मनुतेषुमन्मग्रयमोवाणींनोभैमीनलायनिमे ४६ ततयानिश्चलशरीरयान्मभैम्याःकामेनमेरपिनेमया
155 कंमथकमजारणेकांसादेवीवमपाम्रपामोमलसकेठमसमीपेनयतिस्म ४७ श्रुयानेनवंशीलितेवममर्थमसर्पमाणांगानिनिजसीकरणात्वाणांमा।
भैम्यास्वसःमतनयापयिग्राक्तपेवरंसेमनयोवभूव संभोगमालिंगिनयाम्वेधाःशेषंनकेरतमपपनर्थे ४७ वर्णश्रुमांवारपयान्मना
भिःस्वाभिःसहेवाःवेलतेननलाय येमेऽपोवेदशाह्नमभैम्याहित्सेवकीर्तेभुवमानयद्भः ४१ इतिश्रुतेम्यावचसेवस्त्रामकृत्वासलामथ
रमाम्मविस्ये रविकमाहृतकृतामन्त्रतेषुतेषुतामायनलायनिमे ४९ मेरास्तनिस्मरतनोमनोधृइथेरमण्णानयतिस्मतस्याः मथक
मालामथ्रंकरेमाकेटापकेठवस्त्रधांस्त्रपांसो ५० श्रुयामिलाल्लेवसमर्थमाणांगानिनिजसीकरणात्तगाणा हर्षीकृताभ्यानलकंठमा
लेवपेमथकमत्नमामसेन ४८ तोहवंयापपामलयोतिवेलेहृंगारभासन्निभपांतिशोभो मालामसलोश्रुपपाशाभासंकेठनभूमछिम
रेवमव ४९ हर्षीश्रनात्रमलकोववलितेननलोगसेशाहस्पशुलसंनी मानेनमसेनमितानवासामास्तयमालोकनश्रुष्णमालाम ५० ॥
हेहृणाणामस्ताणांचपेक्तिमिवहर्षीकृतसम्मंभमथकमालांवेषंभैमीनलकंठनालेगम्प्रयन् ४८ श्रुंगारभासन्निभपांश्रुगारकोतिःवलेतिभरतमाम्नविदःस्ते:
स्यामलयाहवेषांतिवेलेभशंसस्त्रीकंकामपाशमदशीतमालांनलःकंठेश्रुपारयत् ४९ हर्षीशापेवनाश्रनीश्रलकावलिर्यस्यास्तानलोगसंगरश्यापुस्तसे।
नीलोश्रुयमालांसाभैमीकोपेननमितश्रवलीमतीमर्पमेतिहितिमसेवस्वतोलतयामतश्रुलीराणाकराद्देणापप्पतिच तयपत्नीमपपणमिवसंभोगावलो।
कनतानकोपेहतवेनोमेस्तनेस्वीतामोर्थाकृता:कोपमानामसंगितिश्रिये ५० ॥ श्रमोहनास्पर्धामथ्यकेनिर्नत्नाना:शिर्गवेलोवर्णपस्योहृपीयाका। १५५
पितेकोत्परोनिहेश्रुमशकामेगलगीतिरासीत् सैवसंगालगीतिःश्वरवीणत्वेमतलधनिभूतोमेलस्वरनिरगात ५१ ॥

तस्यनतस्यनिर्मलेहृदयेस्थितावग्रहः यतिविविवनाचसतीसामधुकमालांकिञ्चित् श्रमम्याकियनीभ्रमयाकेदर्पवाणपङ्क्तिविवननेनरष्टा ५१ नरापुलकितोग
तनापानम्याः भेम्याः सखीलाविरोमार्थमावधाकाक्षेपनाकिङ्कतांप्रवरलंसीहहयुरुकेहिमानीवद्भीविकरदानमयुभूवनिवनङ्गनागीवयेषांनानितसुङ्गीवा
गिवेषांकारणंभयनेवालङ्गीविकानपाश्रमानेकोनकिनेहिवालकानङ्गीवाः सन्तः पश्यन्ति ५२ पुलकैर्निप्रोन्नताविलसशरीरास्यापयाप्रितालेकारको
तिसाभेमीमपाणग्रभेकेवरस्यापलेकारकोतिः साभेमीमृगो येदृशाशरच्चदेहेऽलंसनेनारोपितैर्देहेस्थितमेरुनश्रीः क्रमसंविधानसंपत्त् सामीसेवेधि।
नीवाणाम्यामवेहिकेव ५३ प्रसाभेम्यानानिखिलाश्लिष्टाः कामवाणपल्लवानेरपसाविनाशिवविनेशुकपरना। संभोभूदिमर्थः तस्याभेम्याः लाभायया।

कापिममोदास्फुटनिर्नितानवर्णांवयामेयतपीतिनलीत सेवननेभ्यः पुरस्कृदरोणाप्रश्रेरुल्लवधनितम्बवार ५४ सानिर्मलेतस्यमधूक
मालाहृदिस्थिनावशनिर्विवितायकियनमप्रयाकियतीवमत्राणुष्वेषुवाणत्तिविवप्तोकि ५५ सेमाण्ठ्यारोपाणपिवालभावाद्दृश्चि
येवीक्षनभूतकानि तस्याप्तराकेदकितागपयेहृङ्गीविकादानमिवोवभूवे ५६ रोमाङ्कुरैर्दनविताविलाणीस्थापराससस्तनगवि
देने पारपदेहैः स्थितमेरुनश्रीः स्मारीशनोपासनवेहिकेव ५७ वेशविनेशुर्निखिलास्तदास्याः स्मरेषुवानैरिवलावधूनाः प्रस्या।
स्यैनीताः कलिनाश्रूहूर्नेलाभायतस्याबहवेष्टितेवा ५८ तेयास्त्वमासम्भूशियन्नलस्यखेरेकवेपेवशारस्यकार भविष्णुदृहा।
हमरोमावस्मरस्तोरकेतनजनर्थेवभूव ५९ नलेनतस्यानलनासिमस्याकेयानृसामनन्धयवाणवानेः सिन्नीयतेतेतुलनोपद्र
मयेस्तणंकतिगायुगेनवद्धवेष्टिते प्रभ्यर्थनीतावागनाररार्थः भेमीकाप्रकेनकानिनानवयमलविलासन (स्वैरभूत्समभूतस्थवेपथुसेनः ६० ॥
काभैमीमलाभमानेनस्वसविलासमस्तपुभैमीविलासास्वधाविनकमेरनीहासनेननारवालस्तनागतश्निभावः ६१ भैम्यानिर्हिममालासर्शितिनत
स्मकरेकामः स्वेदंवकारवेत्रियत् नद्विष्णहिंवाहमहोत्सवस्तहस्रोदकप्रमाप्रकामास्तमान्निकभावनमः स्वेदएवविवाहेदासोदकेनातमिमर्थः ६२ त
कोमलाघातस्याभैम्यास्पलेननलनामास्यमस्तिश्रुतः समन्मथयारपद्मपवनैः कंपनशीलास्वयतस्फुलमपिवानेनकंपनेनतन्नमिमीलपतेयत् नेम्ने
हृतनोभृत्सहास्तसनजैस्तगपवितोः पितेकामवाणवानेः हृष्वेरपुरमत पद्मवापुनापवेतमस्केपाविस्मापयाणहि ६३ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै.टी.
स.१.
१५६
156

सभासदा यातेन यामको पादंगमस्य निविवमा लेदृशो रंतुनिष्कुहृणिषविविविते सीत्वमेघा मिति दंगे गुणति विंवी निमालाया मधुरिमा हृत्या निरंगे गुमनिविहूर्ते
मास्या निपुवे दशे मलके स्वपनवराणस्य जोगात् दृषो रणमत्त मिवावतिष्ठत् अथमर्थः गतेको पावेशावस्थानेनाएव दत्तु णिभवत् नवेयमाला अतिविवित
यथावलाने अपो कर्मिश्चिद्दत्त निनिति तिमेन लेति स्मरति अत एवं तस्मिन्नेमा स्यपिवलोरिव दृश्व लोरिवत्यमनलस्य नेयपोरते मध्येयाले भ्रगुकमेवा लेभ
नयेन दिग्दृश्य नेत दृश्त नमयनेय तिविविते भवतिनलेन वमाता दृश्ये नेन नेत नयनेयति विविधति गुकमेतत् गतानल को पवशानाना लोकहं अथापि
सानन्य मे उपति षिवलेति विन मिमर्थः ५८ भैमीकरस्पर्शजनित संतो षस्य स्मादृपलभः सात्विको भावो नेलेन नयाले भिताभासेन कमेणाभ्यंधाम ः८
यथाकामेन नरस्योक रणाय स्यापित स्य लेभ मसृणण या दंभ प्राकोभ्य यवनिष्कल नयासेभोगमा ५८ अथादिगीशाः सान्त्वा मेमका मिता मिवत्यगा स्
दृष्टो रपिमसत्तमिवालगानेना गाहरंगाम्बुपति विंवमासे रूपमानमीनवनोरिवाहोशः पलेववाले वनगुकमेतः ५८ लेभन्यालेभितमा
नलेन भैमीकरस्पर्श प्रदायस्माद् केदृषलसीकराणोमित मस्तंभमस्मंदे मस्वविरंपयावत ५८ उत्स्वमाम्राम मिवापभिते तानाकल्पद्रुते।
यमुनामिवायात् नेयात्कमाकारमपेक्ष्या तेनिमातना मादृषिरेदिंगीशः ६० मायानलं मनतो निलीने: देवें रदृदविंकयामवोनः
भीमोद्भवा सात्विकभावशोभादिद्दलेय वाविश्भाविनेयैः ६१ गायो गुरुकूलनव भवेविवारेत न्यातिकृत्वा दिवगोय शधूः अवस्थका यथवाव
येयमाये मलायेदृदशोनयामः ६२ स्वकाम संमोदमदोयकामनिर्वाणमिच्छामिवदीपिकाभिः उद्गतरोधिवरितेविनेलेनिजेवप्रवागुम
(लोमि लोमिः ६३
गुलंबनिरामिवनेन लेसंवधिनेरम्यमाकारे गुणाम्बको यामिवनन मालीवकः किया
नत्वर्णमितिपोषः ६० कप दनलं संगुंवरमः लेनादिमाविकभावलसीदृशोने वेव अदेवर्विकाया अविरमापविकेदेरभूपन ग्रंदेश्वेमदेसर्वमिम सोकिया
यो प्रलीति अहेवर्विकानया ६१ नयाभैम्यामवरोदृदृशो मदरिकः येमिवभूतेश्रेष्ठवरमायत् आगतानिः अरुक्कायोगेकृतवाकसादिवगोत्रयोः कल्पयो रञ्जु।
कृत्तनभवेविवाहेन मगोशस्यानिष्कृत्यादिवनदर्षमेवव अर्थात पववमनेकला यत्को भ्यवरेवरकृत्मनस्ति अथहिमोत्रमवगोभवतिनलवमविवाहादनियत
गेवसा गुः गत्रयानुहिगोयमानिष्कृतमावरति अथवयत्रगोत्रयोः पर्वतपोगाउकललभवतितस्यनिष्कृत्यायगोत्रमिदिंदः सवेयायननदतिनवितेदतिषमोकः

॥१५६॥ ... १५६

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वासः साक्षाय त्वा मैत्रावरुणसमोसि: वरिष्ठ्रहिता तु तस्य भावः निनद्यासे नयः सपृच्छोमृक्वीत यापो मो यो ऽपकारः अत्तानमेव वानम: तस्य निर्वीयं पो निति मिद्रवि वदी
पिकाभिविष्णुमनयो लाभि: वत्नाभिगान्य देहकुपितमित्र नेविते ने ९२ भेष्मात्मानिनिवद्गोनन्नु ते ऽत्र लिपतत्सवहू: मनपः प्रकाया पूर्वमधूदिने नत्वमात्माने सी
ग्रमेवाकारयत् सपव प्रकाशोपलोलात्तनिवा ग्रयकाशः प्रकाशरहितो भूत् शुक्को भूदिति विरहाश्च्छेदिनेनाहं गोपिनां तिसर्वे सम प्रकाशमनपलपति सेप्र
निलम स्वामि वोज्वले रवमणानान तत्त्वं वणानितीय निष्टनयकदोषहि मर्थः ९३ मदेहं कातदेशोपेत शूलस्थेनरके शतकोऽरालकके यहा शूलकके
नरके शूलककके शूकणत्वात नेवते ने ऽयचत्ताभ्यो देहं कृरभय ऐकामि मर्थः यथा गो पालको गा विवत्सपाशेन वेष्टा दोहने वि पाय सेवत निरूर्व माहृष्य।
पमोऽत्नेभीमनयान वस्त्रोव ह्यावसमायनत्मद्भवेपः नताद्यमण्णमहामहायस्त्वम प्रकाशो भवद्य प्रकाशः ९४ मदेहं मालाफकेनग्र।
वेद्मनम: किरकायमयनकाल: नकालमेतः कारणेनयांगमव्यामितं को पा वो ऽपव ९५ मरहितोय: स्त्रियमप्रेयया देन मद्दुष्प
मयोपदेशे अमासमर्थः कथमिवतीतिमग्र विपोभूत्समरायपव ९६ देवापि दिव्यात्त्वनवः प्रकाशीकृत्वा पुरमवयव: स्वनेनी।
अनिद्रतेलामवधार्यं विरहे त्वद्वा विकला शिथिला जुता भूत ९७ त्रिलोककेनापकमेलके सिंहरूपमगं केलवकरसिंभिरते व
पोवहेहाटिभिर्दिरजालविर्याविदेहमिव पाहपापि ९८ त्रिलोकनावालुस्य प्रकाशोपरस्य रमे मरमाभिरामो ग्रयपधुः श्रीतम
पायोद्दलेकरोति पवेवरुणः पाशेनभंस्यात्त्व मासनेवेष्टा ऽत्र नवेपविमोवने शक्यात्मनेवया। तावभाषे नेह्रन देवो वीयर्माणे भोमः ९९ ॥
शंहत्लेदधानः प्रभुभेरमर्थः ७ मरहितोय: स्त्रियमत्र पेलादिनितो निवच: अमार्थ: स्त्रियमपियदागत्वेरतापि सहितीयपव गक्षेन नतेकाको हितो
यापत्नीनयास रहवर्लनेनि सहितीयः पत्नी पाणिगृहीता वहितीया सहधर्मिणीति सस्त्रीक: मनोवस्त्रियमपिगन्त्वेन किंपुनरन्यमितिमर्थः यतेनयोपदेशोस्व
हत्तो देवप्राप्य काकीकाविनगवेदिति वचनतामयेनव्रता सरहितोयः सभार्यं मन्मांस्त्रियं पवनीनिमग्नताद्विपत यकार्येवाभूत् यतः जयापिपः मवि
श्रेष: मनसामीव १८ पत्रग्नेनत देवावृणपाविविस्मोहर्षा स्नेनतो दियातमनूहति: मकरदिक्षता वालाभेमी अनिद्रने: मकरं ऽक्षिभेद्: औदेदविषष्ठतापिभिरत्ता
सरसत्तीनिक्षिप्त स्त्रमाणपरिस्र सलातापर्यानाताप तावमर्पितं मानुषीयमीवस्पो मत्रयमोवावेकस्येवक्तोमाध्यो ऽपासमे परिमरस्वतीहश्च अमतः रघेक्षगते।

॥ २१ ॥

नै.टी.
च.ट.
१५८
158

कौलककाप्लेकिनिनस्मिनायकमलेकेशानेसमहेमेलकेसंगमंगमो तूणालामयमामैवकौलकेतहर्षायतीनिलाहर्षौहेविताविर्भाविंदुमालविघाविदामैंदमालिका
नेत्रुनिविधानीविनेोपाघनाघाम्रीरुकृता वनविदेपघाविघपानीविनितामेवकुर्वतीमर्घः ८८ ग्रमोम्नानुरागेणारम्णाघामहुलेभोविलाघैोनोभमीनलोदह
ह्माशैलचक्रवर्तीमधुःशकःमतिमनःसमिदेवभावे ८९ मोःभैपिपदहथिवीशेननलपवनावनवउलिभेवोटनःमावमममेतवाघवशेदमःतिवा
भोनललेवघहोमेनिष्कपटेहनवानेमिनतमलविमघाविमत्रुश्लोवसमाणःनशत्वानवापिहलेभाभैलेववशेदलःपलदैसंम्तनवानमि नमाघेवाश्ति
गम्मने ९० ममदेगौवरमघोनत्रमाभ्निमनवपहेतहता निहवीषिभोहेपनोहेलोर्विहोपामाभिर्वंकेमावमरहमेवधतिविकेदेवतासंभावेसंदिताना
वंनेते ग्रतलंमेदेहवदामायममहीमपनदोपचतेपनरामर्घः ९१ शोषेप्राप्तधःशेपभवानधिभ्मनमियामेम्पपिपिवाभ्मेगिवस्त्रभिवोम्रशिवीनाभ्मा

वेदर्भिकृकसलवनावेदघवेशहपाःथ्थिवोशापव हमेलवषमेकनवानमाघंनलष्मादलपितंमघाये ९२ ममदलसामवलेवहृतिं
हृतानियलेवृतवोषभोहे मेशोनेम्माभिरवीस्मुकेसविदिमेग्राधिकदेवभावे ९३ भवानेपिलयपिनापिशेषेसापुममासादघ
नाशावाभ्मे पीमाभिकीहमविनेनिविनासंतापसंतलउनेहिनेनो ९४ नवोपवारणामिनामविद्वेवामायपोशसिद्धेशुरास्ते नि
वेदेमिकोपिलवैभनीसंभागसंकोवधिघावकाषि ९५ धमावलिमघष्कनघामपवोमलेवनुलोमारविदोतसवे कामंमहीनाम
पवमघेनुःपयाचलामम्हरघमलदीपः ९६ याहाहपाकोपघिवीलननमेभृपा नविहिकावशवेतिनीमा ॥

मोपुमपामादयेनोभनेफोपमामामाणिनसेनसिमलाहेकोहघोभवामीनिविनासेनापेनतुनेसमाभूदिति ९७ यवामलामिवरामम्माःममीपेपाशमि ग्रमाःग्रा
मीनामम्मनमाःपाशेनवनामविद्भुनलग्रमिनिनाग्रोकितेशेनववामायम्हिमेग्रालनिर्वोषिर्लंमिकोमोहमिकोशपिनव ग्रधिकाभिकाममामधिभेमीसे
भोनमेकोवभघानलग्रेननमकाभ्मेनववामस्थानेनयुम्मनरमर्घः ९८ धुमावतिरेवधममूपमेहशेमलोमाहविदेपलरमाभिनानोदेवानोग्रवे
लेभनःमपवीवद्धिःनेनलमिदमचेनदीपोम्महपोमहीलाहननेमहीसेवमहीलाम्महीघाकामपेवलसाकामेभघोपघापनोतुगंभवलपघमसविभा
पयेतिमलापः महर्घोनाचवामहघोभयादिमर्घः ९९ अपापघवोपापिकोटहनपवनघोसपायभूनामेमहर्तिम्मानहमितापाव्रमाशिणीभूयात ॥ शे ॥ १५८

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तथाघमननानिरस्तकृतशरीरादिनिकत्वेभवपतनस्यात्तन्वाः अधुः सन् श्रुतेनोपपादयन्मासेतसामीमतत्ववाधिकः इत्यर्थः श्रवणतत्वपासाधितमननमीनरस्मादि
पोश्रवनमातिशयापिपदरूपविघ्नवसप्रकारत्रियासेकोनहलशान्तिमीनम् तथासाधितेपकममपीनरमाहिषुसम्यक्त्वेवसमतरमाधिकेभवतपतोहे
तोभ्योः इपनवत्तवर्णोलेमपकारकेदमकोनहलशान्तिमानीमः वेवस्तेनामवयवेदेवसमुज्ज्वलमाघपपराधिराने वरघरामायतवापदानेभ्यिरेमदोपरमनो
प्ररेपे देवोपमापिस्तनपवतहः सन् लेपरैइनलमिदमवोचत् समयेरसनातवापरानैर्हनाजूनकर्मभिः कृत्वानवरमहानायोहोपतोमालेमर्थः १९ पाम्
मपनषोलेनपिसर्वाण्यपि शास्त्राणि श्रेगहकैरेगभूतमेत्रदेवतानामपूहैः मरोर्विभवत् सन्निधानेनलभेतोवीरत्वेनेहिदीतिलानां भूतानां मस्माकत्वथा
मदधिकमवाप्येवत्तुकिंचिदपिनास्ति इदमेवप्राप्तव्यमित्यर्थः ११ दशापोकालदेशः वयोवस्थादेपरिपाकरूपमवस्मभोगेकदेशमस्यापित

तथापराभूतनयोरनेगानस्यापभुः सन्निधिकल्पमपि १४ सर्वाणिशास्त्राणिश्रेगहकैरणैर्विभवेतनपिशत्रुनेने श्रवणमस्मादधिकेनकिं
विमार्गेनिवीरेवनमीहितानां १५ कुतूहलत्वापिदशाविपाकेपर्मोत्रवेतः स्वेलनत्वदोषे श्रवणवत्तश्लाप्यमननमभुक्तेः सदहस्तवानव
रवग्निवर्गः १६ मितोमितोवावमवेचनेदेयमनवेलादपतिश्रवेनाः प्रदायभेमीमभुनोवैरीनेहदामितघोनककैतकेन १७ प
नाभिलापस्तवतपदेशेनतत्तपत्वमपितणिमणिः श्रापोवहंतीहदिलोकयात्रोपमानभूतानितयापराणि १८ प्रसादितापश्रुः
सिभाग्रनामनमहसप्रहः नमपिपपप भवेदनत्कालवोढमेनकमेलकानोनिलयः पवैरेव १८ ॥

वेवेनसनदोपेनदापतेपर्मानः स्वेतत श्रापन्नहिमनमपिस्नापतेनभवतिस्नापेततामासा प्रथमहृतनमनमजनाः श्रनुमभक्तेः नविपतेमस्मिभागाद्रोभक्तिर
१७१ भिनिवेशोसालीतिनादशामनवशिवर्गोपर्मार्थेकामवर्गः सदहस्तवालयः इयभूयात् वमतीतिवालयः वृसेलयसतकेनराणि मेतितनयमयः निनापोपः
प्र० ५० पाहादिसदहस्यापेवीमर्थेः सदहस्तगतोपयामहनभस्तयापयादिमर्थः १८ वसतोपितहमितः सन् पवनरूपेननेहामविषरोवाममवोचत् भेमीनमम
५.प्र. मातसोभम्मापोतपश्रुवतकयोः जीवमयोः सेवापियोतकेपरिधापनवस्त्राभरणादिनमकौनकेनवरोहोरदापिपथाकमायाः पितावणपकेमादतापोतकेदा
पपेदेतपवमहमपितम्भेपववरोयोतकेटदामीमर्थः योतकादितपदेयंस्वयदापोहरणेवधत मटदामीमपाठः क्लिसः १९ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै॰ यो॰ नतु भोगानंतलवतस्मिंदेयो मता भिलाषतस्मिंधंतपिमसावपिदेयो यांत्रुनलमत्वनलमयगमनेरेतः मारुपयेहलोके अपोलोकपाओलोकजीवगतेवहृतिनघा।

ब॰ १॰ यगानिशृष्यिआदीनिभूतानि नवहेति ८॰ कमेलकानां निलयो मलपदेयागादिवालेभोरपिमायेणश्रुविभागमस्तितकिं वाणोनवेदेणमसारितामयः समायेगमर।

१५५ णोभीलतापेयस्पति अतश्चमम्बरत्नेपतेपिमरोविशेषेणाशहस्येषामरुत्वमेवास्वरमध्याने तवेदयामरोः मगुरत्वं सगुरुस्वमतः ध्रुनमेरुत्वनायनामितिना

159 सर्वे अपकेचित् नकमेलकानामितिपरमेमेविधायसगुरुमहेपिपोनयेविभवेमनस्कारतवोऽमेसतिनकमेलकानांयादः संगणनेतितयः सगुरोपिमह

वेभजतीति अमकश्चित्स्वरदसमदेकविशेषणाते पिनकेपिपदसमेयाद्विक्षितिः कथंभविष्यीतिविमिमेतत् विनाभोगेमनस्कारः ८१ नवशीवसंपकानुतमे

ब्रमाणनिह्रिधः सोरमानिशपश्चभयात् यदोमयाश्रुष्यमामेनामहत्स्वधर्मशर्माणोभयेनमकर्मदंतरहे यथाऊस्तमेदेवश्चादिहायाथमेहेतर्षीमाहिहा

अस्त्रानिरामोदभरस्वाहिन्तःअक्षेभमपाद्रवहंगमेगात् हर्षप्रसन्नोपममयामसनेतयर्मशर्मेभयवकर्मदंपत् ८२ वासेवत्मपिस्मितस्

वेधुर्वीस्तसर्वरानेरममाहमाधे नव्योयसीमेमदमावरेमामनि नेकिंविद्रहणोविते ते ८३ अर्थोविनेवार्थनयोपसीदमासोपि।

पीरेरविधीरणायः मामेनमनेन विधिना विनीताः सधीतिदायैवहुमेनमर्हः ८४ अवामायामार्पेसकलस्तभयाकारवहः।

नाह्रियाभूतेरूपेभगवदभियेयभवतियत् नेरतेमेवमेस्मारहरमधमेरुनममलेनिराकारेरायश्चपनरपनेतिस्थितमते ८५॥

यशुवेदेतः नयामहत्स्तनभवतीमर्थः कर्मणि चरतेकर्मदः वरोटन् कर्मणीतास्वकर्मिवः रमभरः ८१ वासपिहामसर्वेभुवीईनलमस्वमाद्वोवत् व

नपिपाश्रुवेउ श्रवाणायामेरन्नमः सकाशात्किंचिदपितवस्तीकमोविते किंनश्रुवणोकिंचिन्नीकरणयुमिमर्थः ८२ अर्थानयापिनेवथास्त्रवमर्थोसोपिह

पीभिनावत्तेयः प्रजनेदेवेनदनः पीतिदायः सपर्यार्थेवहुमत्तेयुक्तः रतिममेषीमाहीपतेरतियोतिदायः ८४ भोः नरपतेनरपते याश्चनपयाचत् सर्वहा

नयोयमनस्मेवृद्धिः सतेममायतेतस्मैतद्रूपसिद्धेतमेममप्रसादादिति येषः ततमारेयशिरंभवतनरूपंकियद्रूपंभगवदभियेयेभवतिभगवती।

भगवोस्वतोभागवतोशवाविपनेनयदनाभिधेयंकयनीयेभवतिभगवदस्वाश्चेभवतोमर्थः कीहशोहिधाभूतेहरूपमामेकस्मादेवशरीरे अकामा

नहोकिंतश्रमात् अर्थतवामास्तीपवेदियाभूते अर्थनारीश्वरमिमर्थः पुनः कीदृशाभयोगाकारयोः स्त्रीपुंसकारयोंवहनात्संपकात्मकलेसरश्री॥ १५५

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तथाश्रेन:ऽपमध्ये शेवशाकारयोमेत्रापचननया स्वाहमयेशिवसद्रूपेह्लीभागमयहमेसत्वेननद्धपमंदोलामिसमानेरमेविद्रुपत्वेनकिवाहमपर्धिवयागात्
तयामेऽंवेरकलेपोगत्रमलनिर्मलेपवलेह्विवार्थमाणेनिराकारं मनोरपतेमेयेसरवायत्सर्वदानपमेवस्तवसिद्धेततहर्षदायीभवतकोऽहशेहरमयेहह्य
रस्तमेग्रहूनावकस्वरहीनोहकागेगेहसविवलित:तथामेडमेरेन्नाविड्वामहावेततात्निमेर: सार्थहपीमालत्मी:ईकाचेपम्य:रेतेनवीनमूलग्रहृतेभव
ति ग्रमेपस्कारमाहतदेनरितिनयोरूपयोरेतस्लदेत:वेतमानमितिशेष: नोहविकिपहृगेरपे भयावहभिपेपे भयवदाम्नाभिधेयोपस्यपरेत्रस्लाभिधापक
मिमर्थ: कीदृशोरूपे ग्रथ्मवागेकारेणयमाग्र रमनुस्वारेणचोपेतं ग्रर्थश्रत: मवागेकारेणश्रमावग्रके पवेमवापाग्रवामेतिहिकयनात्मणवद्धपस्नवि
ते तस्मतदेतनितिनिरेणाहतवीजश्वेतरमागस्थितेभवतमणवस्यापमकार: ग्रथमसिति ग्रर्थमिमकमेवोह्धाभूतमसिायणवहृयग्रुभयाकारवटनात्
सर्वांगीनरसामतस्निमितयावायमवावस्पति: मसर्वगीयम्मीहशामसिवलीकायपसारायवे पमेय:सदृपमनेनमतरवामेक्लिकि
भृगमायेवायेहृदयेहत:सकृतिनामवेवहितामणि: ९९ ग्रथेरभ्यवेगांधाहिभिरपिसभगेद्याकरहसेनसावेमियोंतीमेवर्मृतिं।
तपतिमतिमसमणेवभक्त: तन्माकेवल्सरांतेशिवसिकरममोपमकसापिथमेसोपिश्रोकानकोऽरशायतिहविरात्कोल्वकंट।
हयोरंकारयोंम्रलवीजेनसंवटनात्मकत्वेसंश्रर्ण पवेहियात्मणवहृयस्मम्पेसस्थिते पवेश्र्वांगेमेयमलममर्थनिराकार (भयमम्म ९० ॥
मत्रमाधिलरमेसहास्मरणेपवेमर्थ: श्रवामेवमेवस्पसोगोपांगविल्लरामवलिखितसत्रशैवविंतामणिमेवोहारवृतिकेवित ग्रस्मेयमस्थोगापोगास्त
विस्तरभयागेयाग्मेत: ९१ येतसहृतितानेनेनमेत्रामरीयपवचितामणिहृदयहृत: ग्रलता रलतनाहोकिनाधरायिता यचितामणिवपदेशमेवसम।
वावास्पति: वावस्पति:कीहशामर्वमेगेयामोतातिसेवीणोल:तस्सर्वहे: पर्ध्यगकमिपावेसवाहोसरसः श्रेणाराति: मथवामतेतेनश्रिमितयाग्राहाय्सपवमेवी
र्वगेभव:स्वगीयतास्ततामगोहृशास्ततासामसिवपोकरणायकत्वायतेकिवहृनाकयनेनवायसेवस्तनेसरहयतितहत्वनेनमेपणयामोमेव ९२ रमेग्रथोगं
पिरिभिश्राहहमेनरस्मनरालेननिर्योतीनिगेवेतीहसवामनामिमर्थ: रहशीमामसर्वमृष्येवभक्त:सत्र मश्चेवहृदयविमस्यवाकहसेनरम्याभाहमोतया
मेव:परमात्मस्वरपेऽहिविनीवानहृपेणोहसंतीमेवमयीसोजपतिचेतत्नहिवल्सगोवेवधावसानेयामेसतिमेयेपमकसापिश्रिपसिकारेयमेसोपिकांऽरस्म

[illegible]

नै॰ सी॰
व॰ २॰
८९
160

गुणानामास्थानीं नृपतिलकनारीति विदितां रसस्फीतामन्तस्तव च तव वृत्ते च कवितुः भवित्री वैदर्भीमधिकमधिकण्ठं रचयितुं परीरम्भक्रीडाचरणशरणामन्व
हमहम् भोजप्रबन्धवाधिके ऽत्र नव वर्णितेऽकविसुः कायकर्तः भ्रधिकण्ठं वैदर्भी रीतिश्च पदं नीव शक्तिगमनलीलाचरणमेवशरणं गमस्तानीहपीमसर्थ
रचयितुं तिसमहं भवित्री यस्यास्तव कण्ठे निसमालिङ्गनलीलाभवति यथा च तत्कण्ठे निसवैदर्भी रीतिर्निश्छिति तथा हकारवाणामर्थः कीदृशीं भैमीं वैदर्भीं गु
णानामास्थानीं नाशे मश्यमसदारीनां पारयानीं सभोगालानारीतिश्च यसिद्धानश्रीतिः श्रुयेरीतिरित्यर्थः सावामा विदितां च तत्ते एतद्दर्शमध्ये च रसस्फी
तां अनुरागवाहुल्यां शृङ्गारादिरसयुक्तां च ८८ वैश्वरिमस्तावकसमदालिङ्गितकेऽसकृ वीडः वान यि विश्वियश्लोके लोकहर्षाय च तन्ममर्थं मदेय तमत
वेतमोहतं भवाद्धगणश्लोकाः संकीर्तितः स्वविश्वविभूलोकसनमकलियुगङ्गतितहता भविता भविष्यसीत्यर्थः ८९ अथ देवी वागीतेव देवानगङ्गः।

गुणानामास्थानीं नृपतिलकनारीति विदितां रसस्फीतामन्तस्तव च तव वृत्ते च कवितुः भवित्री वैदर्भीमधिकमधिकण्ठं रचयितुं परीरभ
क्रीडाचरणशरणामन्वहमहम् ८८ भवद्दत्तस्तोत्रं मधुपदमिदं सकवितृश्रुत्वा मत्येन्मोकेऽस्य पिबतु मुदे येन नमदे नलः श्रावणश्लोकः
स्तिभुवनमुत्तोलोकस्मनगतो भवानाख्यातः सकलिकलुषहारी हरिरिव ८९ देवी यतेव नगङ्गनेगङ्गमां गरला यतेकयपकेवि
नयामकामे किंचित्यानहि मनसिचनया इयापभस्मानुयस्तववतनतलेपमिकुः ९० इत्थं कायमपहाय नो वेदविनमस्मिपि
वीस्सविस्मिता श्रान्तमाहातमतो मनीषितां वियया ह्रदितयां सदीयताम् ९१॥ भैमीमिति शेषः भुवनत्रयमायेन म्यं केवारसविनया
मकथयपतिव्रतया नया किंचिदपि वस्तु दुर्लभं न तस्ति श्रुतस्तवव्रतलोपे पर्यतिव्रतलोपेयः कर्तुमिच्छति सत्कृतोभस्मास्म ९० इत्थं कायकपटनलमूर्ति
मुक्तानि निन्दे दयानामाश्रुस्तां वीस्तं विस्मितापि श्रुतो वा हिता मात्रवियासिनवल्लादि विषयान्पुरीयताम् सावियानवन्तदिक्कर नयपावोद्धितन्येषामतत्सा
ध्रः ९१ एवं वरं दत्वा ते शुद्धदेवे शुद्धिं गतकृत्स्नतनिष्ठतां नृपाणि सेकैवकनन वोषेः पस्मरलापैर्म ह्नानयान्नः समरध्नत् कीदृशाः देवसपृहताज्ञिनकेऽभिशाहेन
निविकः ९२ राजानः गुणाः समयेन तस्मिन्नतेविहृपादपि निरवकाशदोषं नः नगुः योऽहि यस्मिमगतनिसतत्सदाषं गतायतिह्निपते हविणापि दोषं मावोचन् गुण
मयतेनदोषमेवामवारित्यर्थः नयावरेणायमसकेणाया मास्केने स्मिन्नतेयुत्स्वरं भयोग्यमपि दोषं न नगुः पवेशुगणश्लोके नते यतिकिमपि न नगुः किं न तिनषसि

यजभिः करुणापवरसमस्तमनदीनस्यायाश्रुतिमनोदेवनातन्मेपयिनासे भेमीश्रमर्थयोग्यास्वनशनोवितानिजसावीस्तथ्योगनम्मस्तवनदणानेवपित्रेदापथा
मासनेपिरानानोभेमाश्रुयामाकृतेगमनेमनोयेस्वेकृतगमनमनसः नेचतेयाणांश्चनेषांगोक्वानिगमनेक्षामाभिः सवीभिः विनत्रुभिनाशयन् कोहसीभिः स
त्योभेम्यामकाम्यात् रूपांतरप्रमाणाविकासमासमयकृमननेषून; वयसायाभेम्याः श्रुतकारेणाभिलाषाभिः श्रुतकरणामनुकारः भेम्पाहिष्टविषयाभेमीस
दशीनदश्यमासाभिरिमर्थः ५४ ईशानसहस्रियापनिष्टयानकोर्षेणवनसेनलेसंष्टंप्रतिष्ठासमानेगतकामेसनिधाकाणामच्छन्नहिरपतत केवागते
नःपतेनः श्वतयोपत्रहयेमधेवाष्पःपसोईहपोपागीशिलीयाकसकीर्तिविश्रमापिपतनीसास्तनेक्रोभवति प्रहृहेमस्तुते ५५ शास्मकोपंभूतमंशुनते
रुयेविनीर्यवरमेवरमाश्रुयस्नेषणादलसहिपलःमणाहः ऽनिष्ठनापरिजनालयनेर्नपाणांस्वर्वीमिहेदहनतेऽभिनाह्साहः ५६
नदोषेविहूषादपिनिरवकाशेगाणमयेवेशायामाञ्चेनसमरसमारभमहशो नगुःश्रुणाञ्चोकेपतिनस्पतयःकिनविशश्रुःस्व
विषास्वभैमीहृदयमुदयनिर्भरदयम् ५७ भूभृद्भिर्लभितामोककणरमनदोभूतिमेदेवलोकेकालेनाभ्यर्थयोज्यः सपदिनिजस
वीराप्यामासनेयः वैदर्भ्यस्थलाभात्कृतगमनमनःमाणवोक्वाविनम्रुः सख्येःसेशिस्वविधौ सततनयनवयमानुकाराभि
राभिः ५८ ग्रहहसहमवीणाणीयतिष्ठासमानेनिलयमभिलितेयसंपतिष्ठासमाने श्रपनदमरभर्तुर्भूतिवेजेवकीर्तिगलद
त्रिमयुवाष्यावच्छत्रहूशिनेभसः ५९ प्रस्थापरेर्नपतिसंज्ञासमयमनेनितेगकिदाकदनमेवनहायगामि ननामसपत्पतिनिहू
मदिहमसयोजीवारेवनापिदिनविचमयामभेमी ६० सानंदेनतत्रुनाविधारहनमहीभीमःसभूमीपतिःवैदर्भीनिषधेश्वरोनरपत
मनसिर्दिवैईशाविदाकदनमेवोशाप्यविदातस्मात्कदनेपीडासतेदेवमाषि श्रुयववयववकेननेयऊःवितसा (नेनिष्ठोकिमिहेहपे ॥
मन्मिमर्थः ऽाणिनेनलेमकागेनेनयाक्रयतितिभावः गन्छेतीसरस्वरुपिनिनविचनमथामयाक्रवेनितिभावः गन्छेतीसकलावृत्तमस्यानीभेमीश्रुकजिता
सतीयाहमवनपयप्रपतिसननकेदानेमनाऽतिनपाठः तः ६१ सभूपतिर्भीमयकोभेमीविवाहात्सवृमहर्षेमुंगलेवकार भेमीनलोदावापिहपाणीतजाना
नेवानिष्ठववनमेवकनापमंगलेसननः स्मरानानप्रवदहवःस्वर्गनिस्वानिशिविरानिसन्निवेशानुरिपगक्षेतः मंगलमानेनिनिरयेदाभीमेभेमीनलाश्रुति

नैषी॰ क्रमादेकोद्वावहवश्चेति क्रमाद्देवमेगते चकारस्सनतः स्मर्तातेतिरेव ५७ चतुर्दशानो सरणः चतुर्दशः सार्द्धिमानः सार्द्धिनाशावनकालेभवानस्तु रुषेकति
पंच॰ बहुलमितिसमस्ताशालक नाटकीवासोमोल्लानन्दन शरुनिर्मलानि किंचित्सस्य महाकाव्ये पंचव्याख्यातम् ५८ यो मासनत्रिविनिर्मितिनिपतिमनवो
१६१ रोधितेन्द्रियः स्वयंभूः पातिग्रामेकसीमांसक विनरहरिनाविमायंवमाना येविषा रणयोगीकलयतिक्ष्म यानकृतो दीपिकायो सर्गः सर्वेषु संख्याः कविन
रसरणि स्वारुनीराजितोत्पूर्ण ५९ इति श्रीहरिकृतौ नाम महाकाव्ये नैषधीयचरिते देववरप्रयाणे नाम चतुर्दशः सर्गः समाप्ते ॥ ॐ अथ वरणमाला पाठस्त्रितो
निषधेश्वरो निजोपकार्यां पटकुटीं निनाय ततः कस्य दिने हेयपो किं कृत्वेव स्तुतिपाठकानां स्तवकृतिपठनानि वर्षन् भैमीगुणानां गुणवतीं वा माहि भैमीगुणकी

161

ख्यातिं ख्यातिषु पार्थिवाग्रिविनिर्मितयोनिः क्रमादेको द्वावहवश्च कारस्सनतः स्मानेनतिरेमेगले ५० श्रीहर्षं कविराजराजिमुकुटा-
लंकारहीरः सुतं श्रीहीरः सुषुवे जितेन्द्रियचयं मामल्लदेवी च यं यातस्तस्य चतुर्दशः शिवशिवसोत्कृष्ट महाकाव्ये नैष-
धारुणि नैषधीयचरिते सर्गो निसर्गोज्ज्वलः ५८ इति श्रीनैषधीये महाकाव्ये चतुर्दशः सर्गः १४ ॥ ॐ अथोपकार्यं निषधावनीप-
तिर्निजामयासो हरणस्य नार्थितः वरस्तवं च स्तवहृतिवेदितो विशिष्य भैमीगुणकीर्तनोत्कृताम् १ तथापथिमागमपविलो-
णां वाक्यपाधिभासाधिरमेनमागधैः स्तुतिकृते रत्नलिकापसुस्मकेयि कापलोकश्चिरेत्तैकसुस्तकः २ यथासनस्यानदर्शि-
त्वियानयानक्रतोनिदृपः सुखमञ्जनेनमः सुमहस्थितकविवेदवेदेनसर्वोत्कृताराजकेरनलोकवाक ३ ॥

तेनाहृताविदितविशेषेणवसति वर्षन १ अथेन तस्य या मार्गमागे स्मनरश्निमागोधमाह्लिन्दमवान् यथावेशिभिरनिभारादिग्गमेनवहस्वभारस्याप्यावा-
हनास्मषेन समीकृतममानारहतेसमारिमकेरनसपूरमेवोक्तेनलकेठिकोलोकेसर्थंवकायतहृमगाशीवकारविनेतोविभाषावेतिकृतवम् २ सभायां श्रिया-
मेगदृस्वनलस्य चपानस्यान काकामलीकः सभायामथकस्थेनितननेलिलमोयमिसर्थः श्रुतिरूपोरपातिशयवान् नतः क्रतः सहेभानने सस्वरूपलीलिरिशे
यश्रुकिः रूपवोरस्योमियेनलभते हि स्तुतोस्मि दीयारानानोत्यर्थापियोनलभतेरमफुः यदाश्रुतिरूपः श्रुतिकांतः पश्चपूजनतः सुखेभानजेकृतोनानः कथंनानः प
नहाप्तर्थनलनस्त्रीकृतमश्चमहर्षीर्हृदयीराजकेरनिलोकवाक्याले सम्यहोराजकेनतेमयतितोषयनिरनिराजकरेनियालोकवाक ॥ १६१

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

त्रोकान्तं यानमेव कान्तं यावाक् सात्रस्य नलस्य कविवेश्विवर्णनेरथोक्तानाति रक्तनावाक् अथवाक प्रवाकक्तनेति विशेषामास्य कथमवाक करणं सभावो
भिषायामास्य नलस्य लक्ष्म कन्तोपितृष्यात् किन्तिपितृ स्त्रत्वमाकारणं किमपि नासीमर्थः यतो निरूपोननः स्वभावजनेभवेदिति १ हिषोकंत्तीरिव ष्टीश त्रुभिः कृता
श्रमसदोषलेपारोपणः समस्तरूपाणां निर्दोषत्वमेव प्रकटयति नरहेतु सामदृपाणां विषमामे प्रलीकमसमेमिथ्यादोषं आरोपयितेकदाचिद्गुणमनोभवेत्
समस्तदोषविषमानत्वान्नदेवनारोप्यः असमिति दोषदोषारोपणं निर्दोषत्वमेववाहनतीनहृपापापि परदोषोद्भूटनेन त्वतलक्षमितिभावः ३ भोमस्वपोप्यसह
मतस्वस्मनत्वम् स्वयंतः अरम्यविश्यनोतेमदेहोदेवीमयुनिमोपियेयनिश्वसेसकिमितिभोः नन्नकनलेवामात्ररसतीकृतानीहि ५ यस्मिन्मोमस्य योपस्य
नत्स्य देहस्कोमामनेकूनरतिशोभः पश्चकलसेपदा असहेशं पयित्नयावनेकृतालोकवयानापकानोम सहहरस्योवरविवेदनत्वस्वत्वकेवलेवेदनाम्ना ६
यदोषतामेवस्तनोविज्ञएवतेहिंसस्थोदोषकुणादियेषणां नन्नात समेसतिहूषणो भवेदलीकमायात्नमवपत्रपमः ४ विदर्भराजोपि
समेनननयाथविश्यहस्य नवरोधमात्मनः पाशोस्मदेवीमयुजातसंशायंयतीकृतामातरपुत्नकेनते ५ नत्रश्चियापसमस्तेममन्म
थः कृतश्चियायः पवितास्मदत्वयं नगतत्रयीनायकमेलकेवंस्तवापरवेदविवेकमीदृशे ६ स्वनेतपाणिग्रहमंगलेविनामणीदृशः
सोमस्यपस्पृशः किया कृतिस्मतीनोनवर्णविदर्भस्वविधीनितिस्माहतिनिर्ययोचसः ७ निर्णयमपीयनिशेतितानन्नाशासमेमे
हूर्तिकसंसदंशकम गोरवीणोहृदयासत्विनिसृपेत दासदातेतननपोपवक्रमे ८ अथावदहतगुरवः सनैषधेकुलेववालोवसता
अरेभयोविवाहामंगलपोप्यहीसमयमानः मिथ्यार्जवनसमय १ त्वदस्यतो सपत्नवत्वमनोरथोकूरश्चिरेणानस्त्वश्चरणोदकेरिति ९ ॥
शपयावास्कालसिद्धांतसेविदः स्तोसमयवामारिकृलदेवतारश्नादियापारः वेदस्मतीतो मावारंस्नवधंडे दस्यवोवत् उक्ताकभीमोनिरगात् १ अतःश्रा
निर्गमरात्तभीमेनदृश्रवरोर्दसेवमस्तसोकंतिकानांमोनिषकाणामभाग्रीणेः सेदर्णोर्णो हृदयेलेचनिर्दोषे अशकंलमेपापसमस्पभीमस्त्वतैदेवल
नेमतोदात्तेयवक्रमे ८ भोमोहतगुरवः सननलमाहस्यहनप्रवेनुमेहिरमेमर्थः किमितिममवंयः सनाचात्रदस्तनाम् अथास्माकेसमनोरथोऽकूरः
त्वरोयवराणोदकेश्चिरेणापलवनितिसपत्नवनिसेकंपादंवासपत्नवोभवतिमर्थः ९ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै॰टी॰
पंच॰
१६२
162

हृतस्य वक्रः केदराम्लवेतोस्थितेधौमवचःप्रतिध्वनिर्निपीयधौमेनपयोकेतयोवहतेनावहृङ्हिते वाक्ये श्रुतेनेत्यर्थः सनलोनृतामिश्राणकामित्रुतोःश्वरसववृग्णौ।
वेद्याःइति श्रुवेवहृपनेनसेरवोतेहृतेयतिनिवाय्यमप्यायपन १० श्रुत हृतवाक्यः सभीमनवस्सतोनलभोगमयोवभूवश्रावापिनिवाव यद्वानेतेगमनेश्रुतीसंतेसम
श्रागमत्स्मयामाम्नेपदेविहितेत्मातपेश्राकालहृगणामिमर्थः ततःश्रागमनयणीतानयान्त्वर्थः यथमानःश्रुनक्रहृदध्वनिमकवाकोधृमादरःसर्वेम
मीसतेननयेमर्थः ११ नदनीविवाहास्यवेककविदालेवितदानेभितेः सधाणेपनादिकर्मणिक्रपालाकापिश्रुरफलनाहृतिम्नसेनीयहृङ्कारमापपहोदेहोपले
पनत्तानादावयेक्तनासनीतावेनेगर्वपापश्राश्वकरणवनरयामयातनतवेशेनाहृशेलेविश्रेहृसम्पगश्रुपः पैर्जनानामितेनाहृतंगापनतपवेशितेलिका
विहृवैश्रापेमर्थः वहृलगमाशपादिकतेगामनेउपविशेपश्रपचति १२ तस्यौभीमश्रुरस्यश्रुकामपनोरणामांक्रविलासंयामैर्निगेहृदिशागेवद्दिश्येमर्थः।

तयोस्थितेधौमवचःप्रतिध्वनिर्निपीयहृतस्यमवश्यागहूयात श्रुतामिवेदेचरणौगशेरितिक्रवम्यरायश्रणिवायतेवहृ १० निपीतहृतालपना।
स्नतेननलेविरर्धभंनागमयोवभूवसः निशायमानेश्रुननाश्रुहृत्वान्ययारयोश्रुलपनेयनादरः ११ कविनदालेपनहानपेस्नाक
मयहेकारमगाश्रुरस्लता श्रुतेभितेणसनसंतिवेषणारहृपनिर्माणविश्यपादरः १२ स्नातोनिश्रुकामपतोरणोवदामयोविभि
पोकविलासमाश्रितैः श्रुरस्यतस्याविलवेश्मनामपिश्रमोरहामक्वितानिरेजिरे १३ पथामनीयेततयाविवासोमधुवनामपभि
हृतविधमाः वितानतामानपतिर्भयास्नहापादकिनाकालिकशुभ्रनसतः १४ विभृषेणःकैतुकिताववभूपनाविविचविधैःलपि।
(ताहितपोयहा: ॥

हेद्योर्मरीविभिरविलहृहाणांशुवेहृहाणांहर्षनातहासवलितानीवहृत्निरेभीमनगारतोरणमौक्तिकश्रभापदलैःसर्वा
णभिरहृाणिपवलानीमर्थः श्रुमश्रापिमोविवंपसमागमेहर्षोभवतिहि १३ यानिशुभ्राणिपरिमलवेतिनयाधिवासनामरिमलीकरणादलीनामपि
गमस्मरहृस्मेवेहितामममेघोवकिश्रुतेमपिशश्राये विनीर्णिश्रामोहा: नयाश्रातयेनिनिर्भयाश्रुपदकिदाभिर्वसकेवेनश्रहानानामाकालिकशुभ्राणां।
जातःसन् पथाविमाननेगापितामार्गेशपरिवहृनिर्मितशुभ्रमातिकालस्वहृतुरपसृगंधहृयवासितायतारमर्थः १४ तस्मिंश्चरेमनाभषणैःकेवकिनःसवे
हिताःश्रुभिरपयाकैतुकेसर्वांगमकाहृपनितयाभयोणेःरपिसर्वांगमाकरितविरेजरिमर्थः हृहाविविचविधैः नानाविधानेभ्योःप्रशातिनकांतयोविरेजे

॥ श्रीः ॥
१६२

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

पवेतस्मिन्पुरे मणिवेदभूमिमिहर्म्याः स्वेवबुधिविवेचिन्तनभूवपश्यन्तनेहि यातास्ते स्वपतेतत्रच वरस्माद्ध्येकोपि किंचिनोजगाम स्वरूपेते भूस्नमणिमयी भवति अन्न:
परिवर्तितः मिथ्याज्ञानमित्यर्थः एतद्वायुवः स्वेवबुमेणिवेषणैः कृतायपरिवर्तितमित्यर्थः पार्थिवरूपमस्तमणिमयं नेमसंतिरूपं सौधरूपकृतमिवाप्तीदित्यर्थः परि।
वर्तितो मौ यत्र सति विपरिवर्तितेत्यप्रमिति विग्रहः १५ तदानीं वनेकाम्लतालाद्विवापंचनेविविधे मशंदधान तनेविष्टनेने वीणादिवापनमस्मिन्पुरे निनत्रं
नवावद्र खनयपनावदि इति अपा तेन परिमाणं यद्दृष्टिन प्राणेदंष्ट्रानाद्विके वापमध्वनीत् श्रुतिसंभवात् नैतिपाठे प्राणेदं वाामर्थमाहतेस्म तवादे मथिनाणि
वेणवादीनि श्रेष्ठ वाणी नो या अवश्यैनीतिशब्दार्थतेऽतिरागिनः तेषां भावो रागिनिरूतनाम १६ वेणवी णावाद्यादिलवेणुशब्दैवीणाशब्दाहोनतिरोहिताः सर्वत्रे
वंयः तेपि वेणवः ध्वनीनगीतैः कृतगानैस्तैस्ते उन्नतिरोहिताः तेषमन्यो पहू भुक्तेनेनतिरोहिताः सापिच्छकधानावाद्यादिलः सापिच्छकोलेसे दंगेनाद्य

वधूवनस्मिन्नगरेऽप्यदभैः पुरेवधूः स्मृषभौः परिवर्तितोऽपि मन्न् १५ तदानिलस्लानतमां वनेवनेननाद तस्मिन्निनरोतनंतते ऋमानमा।
नद्यमिषवपापिनीदर्वाद्भरखैः स्मुग्रानिरानितो १६ विपंचिवीणाद्यादिनवेणुभिर्नतेश्चणीतगीतैः नवतेपिजर्जरैः नैतदूर्धकेननसो
पिप्रेकयानसंदर्लैसोपिनेतोपिच्छकया १७ विचित्रवादित्रनिनादमूर्च्छितः स्फुरद्वारीमनवाद्यवारवः समीनकर्णोभृदिगंतगोतिनो
पयोधिसरघ्नितनादमेदुरः १८ उद्दामऋभौपश्चशोतक्रमभासुत्तनधवादहिंघवेदिकोद्दिरे यथाऋलावारमयावनीस्मोभूरोधिवर्गः
लपयोवभूवताम् १९ ॥

दितोनमदेशाः अपिच्छकधानावाद्यादिलः सर्वेषामपिशाह्नोनिरस्तनन्तया प्रनरस्यार्थः १७ नानावाद्यशब्दोपहृतिरोहर
गामीजनसमूहमुख्याधनिः समुद्रघोरे धनिलनितामेदुरः पयोधिहरस्य घनितनादेन संवलिततया मेदुरः पयोधिहरस्य घनितनादेन संवलिततया मेदुरः रातिवा
पयोधिरस्य लिष्टनिरिवो तिवामेदुरः इतिर्वा सामर्जः सत् दिगंतदन्तिनां कर्णावुन्नमसौ अपयधनिगदिग्गतं शरणतावतिभावः सोद्दलिप्य एवमेदुरः १८ प्रयत्न
वासिनीजनः स्वर्णनिर्मिताः कुंभोकलशवयाप्रचवनभोलभानो संचयनमंधवनस्के णवनाः स्त्रभश्यानिकयावर्णोकरवनाविशेषेणारसकोलोवेदिका।
मध्येनिनरलावारमन्तनिरूपयप्रकाशरूपपूप्रपूर्ण १९ ॥ योदिनेयनयतिसमंदासीद्भूमन्ननलानपनादिकर्मणिनिपुणेनलघ्यामेमोऽग्रचयाद्भगेन।
विनिमग्नसभावादि विहारितानलानेभूवेपापिनः तोकुंभानमीरवं विवितेप्रेवेलेकानिरापतिमिमाप्तानिमिवमहाकारनगेः भिताफलवमवाप्त् ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै.टी.
पं.व.
१६३
163

अभिषेककलशागतैशुमहकाश्यपल्लवानि दिव्यैर्वेशनिर्मग्नलिकावारः यथास्थितोपि स्त्रीभयात्मेखमुखे स्नानिषेत २० शुद्धनिर्वर्तितजलाभिषेकांसोभैमीक्रमेण
सितांतलनातेः मरस्वरेजनेकभूषितासमीवर्णामशाग्रमवर्णाशारदूलासाहृयस्मृतेथि: याम्संधानेसंधानतयासंवेधिनेमर्थ: तदाध्यावेनतदानीतानाकांलिकोवेधु
नोवलसेनासममरस्देवोवर्णास्मकृतजलाभिषेकाः शावश्यासितांशुनोचैहोसितलोहृद्योः संधितमयाशुणोपेतः २१ तांगनिवनिर्मलोरदकविधुमांक्किरणवितयकाः
देशपयन्तमीकिरः करनिकममय; भैमीकंतलकलापाविर्मिरे कीटणाः रवनमः हृदद्दृक्समस्तवामस्मलिनिंधेनोपार्जिताः पवलाकीर्तिरेवशुक्किकाव
सेतः खलवसेतरवषाहिएनाभातो भवतिमनदेवलसति २२ अतिसद्वनाशानलसमग्रमार्जनेनवासमाश्रमर्थमस्तलीकृतनासाभैमीयदासान्नजलम्
वासमासकाशुकेनकृतेनयस्मान्नेतेनात्थमनलीकृतयाशुक्षयातनाशुनेननसिलयातनेननासकाशितमभसोवर्णमतिसकादश्चमसर्यरेजेअ
विनिमरांस्याविवाविसर्वितामिवापनाम्नतऊवेधहृयेवनाः शिलामलाद्ः महकारसांसिनमयाभरम्मानिनिमिवानत्तैस्राविः २० अयो
गुदूर्मीतजलाभिषेचनातकमोऽङ्गरलेवसितोशुभोत्स्वलो हृयसवर्णोशरदेनतदानीमनोभितोसापुवबधमेयया २१ विरेजिरेतम्बिद्धदंकि
रातिकराः तांगलनिर्मलवाविविधणो नमोमयस्वामवनिर्वेयालिनामितावसेतः खलकीर्तिशुक्तिका २२ यदीयमासान्नजलसवा
सप्तमालनेनाधिकमुज्वलीकृता शुद्धपेमयोनतशायस्यातनात्मकाशशोविःशतिमेवदेसता २३ तदानदंगस्वविभर्तिविभ्रमो
विलेपनामोदभ्रमरःस्फुरद्दवः दशस्फुरत्काञ्चनकेतकेदला सवर्णमन्यस्पतिसौरभंयुदि २४ अवापिताथः शुचिवेदिकोत्संकला
(स्ततस्याः सकलासपेशिताः वर्णेनतस्यापिरसितहात्मस्करेरथतिमनोकंपमिक
अध्यमाणनादिनिघारः २३ सवर्णमीषद्धिकसत्कनककेत
कीकृतमपात्तसौरभंपस्यमस्पति सवर्णमयदिकेनकोऽकृतमसौरभंभवतीमर्थः तदानलस्वर्णमंगरागपरिमलोद्गारिणः स्फुरत्कांतेभैमी
वपुषोविरविभर्ति २४ बहुकालाभ्यासेनाभिव्यक्तकर्मसादनेवर्णेनवक्रः अंगेयतोकोवः यवःअनिकर्मांगसंस्काराः २५ अमौभैमीभूषणाविरापिश्रि
यामवधिः पराकाष्ठाविताभिःप्रसाहनेनशशाभिरलेकृतानाश्रलेकारानेननत्वोभयाम्यधिकादर्शिवपपभैमीभूषणयानातिभासतेकिंतुमैवभूषान।
याभैम्याभासतःतिविचारचोत्तरीकस्यननसाभैम्याभूषणानावपरस्परसंपर्कोऽभातिशायोरपते नवभूषणाभिःभैम्याःशोभातिशायोनजातः ॥ १६३

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

किंच भैम्याभूषणेनाभिनिविवेकः कस्यापिनाभूदिमर्थः २९ तथ्यमयरेणालोचनाभ्यां वर्गे चनेहनायेननल्पमपरे लोचनयोः चोचनमलङ्कारादिसंविद्गमेय
स्मिनीदपं भैमीप्रवेकरनमनःशिल्पितिलके माध्वेहसर्वभूके निनिद यदिको पिवेध्रुकोमले ष्वंहस्नेहोक्तवाचाटकम्मेभ्रसे शिरसिमसृतितदा तोवेहल
स्त्रीयत्कृरोतीतिभूतोपमा २७ यनेकामायनेवनमीतासंतियसोसीह्यिपाणीतिन नामसीचविलत्संतमाम्मेवपटलेषांमारंभयणोनिर्माणेतनसंतेतिलल
तसंततिःपापपयरूपवासोयेभूमसेनरस्यानहन्कोमलावभैमीकेशपाशपर्यमोनरीकर्णोपिसत्योवेधि २८ भैमीकेशपाशचमभूपनभूमवेयने
पुनःपुनःकर्णोकोविलासवीमावोनोहमेलकिनः नमिधसेनिनोयेशोस्रोपयासेदर्शीमनीविरेणनम्पाःभैम्याकेशपाशचामरेववेयं २९ याहृत्तिनोह।

विनापि भूषामवधिश्रियामियं वपुर्विनाभिरदर्शिताधिकं नभूषयेवीतिचवाप्तुकिंनसानवेतिका साम्ब्रविवायुवातरी २९ विधा
यवेधूकपयानहजनेहृताविर्योगेतफलीवतिश्रियं निनिस्तवक्याहरलोचनोचलेमनः शिलाशिवकभेमतमुखे २७ महीमघोनो
मतनोयनाननीतनः यरारंभणानवसंततिः श्रवेधितेमूर्धजपाशमेनरीकृपापिशयपरुक्षमकोमला २८ पुनःपुनःकोचनउर्वे।
तीकणकदापियाधूपनर्मसंयमे सतीमितेम्बकिनतविनप्रभावेवेवर्तमूर्धमवामिताविराल २९ वलस्यकृष्टेवरलेनभाति।
याकलिंदकमाघनभंगभंगुरा नदापितेसोकरुणाप्यूर्णमलेमेहासतस्याःकुटिलाकचव्रजः ३० धृतेनयाहाटकपट्टिकालिके
वभूवकेशान्द्विप्रदेवसा युवेदस्मेवभ्रवशान्स्यधान्वयःस्थिरमलेहनियतेतदायुधः ३१ नलाहिकामीमनिपूर्णोकेनलावभूःस्म।
रे भीमनरेन्द्रनन्दनः ॥

तेनाहृष्टालिविट्ठनरंगवलितम्पुनेवभांतिसम्यः भैम्याःकुटिलाकेशपक्षानरशिरसिमलेःकरुणासऊंमलेलोप
पुनोनहासेवमर्वैतयत्रनासहमीनोतः नदानीमतनतोप्यनिशयोनयोतोहसतीमथीः शयवायाकातिसेवलमरलेनाकृष्टेवतनभंगुरा भांतिनोनहासे।
वेम्मवयः यपुनाहियराकर्षणेकृतेनमहताभंगेनभक्तेनेनपुमामवयंचस्वभावकुटिलासावपुनः गमनेरवितेतिकामेसृकमितिभावः करुणास्तरसे।
हृदेकृपायांकरुणामसा ३० पतयाभैम्याललाटेपास्वर्णपट्टिकधृताकेशानुपमेयानांविप्रदेववभूवयदिसाविपुनः कथंतर्हिविरम्यापिनीतितत्र्वेह।
तमाह युवेदस्यैनमवशाद्स्तस्यविनातद्ायुधोविप्रदायुधः स्थैर्यंनातमितितर्कयामि ३१ भैम्याः स्वर्णकेनलाललाटस्थालंकारश्रुतिकन् तस्याः ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नैषी. पं. १६४

164

मनोमनित्राभेबकग्रभुभिरेकोरुणाःमनःशिलातिलकमेवदीपस्तानाःयसीपवेवहमानाःकज्जलधूमवत्तयोधूमवती सपा मर्थः ११ अंजनेनजनितायो

रेखाभैमीसंवेधितपापांगेणाधमर्थश्रुभ्रूभेद्वितीययावधःश्रियाधौवनसंपदाविलोचनेवर्धयितेनवरेखोत्रूपेसत्रमपानीवधयाविश्वकरःमित्रेतिविन्नेश्वे

मत्रपातयति एवंतारुण्यलक्ष्मीनयनेविलासयितेशर्वसंजननरेखामेवमत्रमपानयदिमर्थः १२ कामविभ्रमेरपांगधाविनःकनीनिकामयनीतममेःस्मस

मानिमिरवेशनानेरसाम्लपङ्गतिःरपांगपानमर्थः किमर्वनिक्रमसनीनीलानने:गायमपांगःकनीनिकाःश्रमपाक्रमोनवेजनेमर्थः १४ भैमीनेत्रेश्रंजनरे

खायासंवेधेणाधश्रुजहयोमचानलेयांकिणपदवी नेषस्थानरतिनमोतारयाधोःकामेनवाणाक्रनयोःश्चवमाम्लुचेतःनीलामलयोःसतिनकिंपमारेखा

मनःशिलाविचकदीपसेभवाधूमीभूतःकज्जलधूमवत्तयः १२ अपांगमौलिस्थलदीपमुख्यकैःरुद्रीपितेरेखोजनिताजनेनया श्रपातिस

ंवेतद्विवद्वितीययावधःश्रियावर्धयितेविलोचने १३ अनेगलीलाभिरपांगधाविनःकनीनिकानीलमयेजनःजनः तमिस्वेशमः

भवनरश्मिनास्वपङ्कविस्मार्कमनेश्मिनाजने: १४ असेविषांतासदमाविदर्भजोरुणास्ववाणेनजनरेखेवानये श्रुतहदयस्याकिण

पदविस्पयोःस्मरेणवाणाक्रनयोःपयोजयोः १५ तदक्तिनकालवत्संगमानविनिधापहस्मसमपगास्ववदाणी विधिविंदुरपंनमि

येषुततयोरहवेनित्वततास्मधंसति १६ विलोचनाभ्यासतिमाचपीडितेवतेतनीलांबुरुहेहयोविल तयोरतिहेद्विविधाधि

रोपयांबभूवतेभीमसुतानाक्रमीततः १७ धनेवनसोमलग्रामसेनयाववाणरस्यापनितोदशावित ममोभवोधर्मामितमपमपतः स्थि

तेलणिसास्मकस्यकस्याचित् १८॥

तेषकेयाशोभतोमापतरुमर्थः १५ तस्याभैम्याश्रुलताललकेलेनजनाबमरेयानतासरूभाजनेसमैनेत्रोमाटन

कर्णितयोर्मगनेत्रयोरहरवेनिहाततेनवणीमतिसमरागलोचनयोरपः।खेलनखोकसहशेतनमस्तिनदेवकयतीमर्थः १६ भैमीनेत्राभ्यामसेनपीडितेशाक

मलाहितिशेषः भीमसुतानाक्रमीभैमीकर्णीतयोनेत्रयोःपतिहेद्विविधाविवसमसहस्रेवर्तेमनीलांबुरुहहयो श्रवतेसनीलामलहंहेयारयतःसलो

कोपिपश्चान्नापीडितःमतिहेद्विनःमाम्नायतेकयातिद्विपनयाभैम्यारूतेकर्णीमलपुर्मधराणात कश्वकामेनानुग्रापितस्यभैमीवस्पतःकस्यचिद्विलासिनो

शोभमपतितेनयलणिनाश्रितेनदशाविवकस्मिद्दितामीभैम्याःकर्णांमपसेटहवान् ततस्मनेत्रेकर्णयोरेकलमे स्थितोनीलोत्पलद्वयमिमर्थः नेत्रमनादे

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

भेमाः कर्णायोर्वेष्टवन्तेमिके कर्णिश्रोतेनयोर्मण्ण्लासामद्यपवपलाशाङ्कसमेकार्मुके नस्मेरेरमणेऽर्हीवानेनालानेचोमलयोर्वेवाणमकतिर्पमेनटणः समगनल
सवकेवलेलसहहशेवकनाकिंशुकस्य कार्मुकतेमसनुनाऽऽमलसमशरला ४९ सर्भोसमविचारणामकुर्वाणेभ्रमीमुलीकरैकर्णिवेवव्वलनेनयोर्मुगेन।
मणिार्केऽलेपवहोचैशेनिनाववेथकिं कीदृशो हिंधुहिंचंद्रवुआकर्षितोनापिनेनथासयको स्पर्धिनो हो चंद्राविलिवुद्धिः सतीश्रमचीतिनविचारयति चेत्
शक्नुश्रवणमात्रेणैव कार्ण्याशनैव वेधनेसर्थः ५० केऽलेपरिधाण्णसायाभिमनी श्रवादितेशुर्विदोः शान्तं तेऽलाभ्यामभिननः भयतः संवेधिप्रियसम
नयोमनो योरक्षीधर्द्वनिश्चयेनचेद्सोभयग्रहनमाम्मितिः प्रवषणयोगः रतिः सोनिः सान्द्रशसिद्धिः नमेवधिनीयारोभ्रमेतोससमीपाभयतः योत्रमा
विदर्भसनश्रवणावतंसिकामणीमदः किंशुककार्मुकोदरे उदीननेयोपतवाणासंभृतीमलेपर्वलसमवेहृतः स्मरः ४९ श्रनाचंद्र
लमष्टाविचारणेनरा नेकर्णलनाश्रयेनकिं ववेधुमिलामणिकेऽलेवियुहिंचंद्रवुआकर्षितावनयको ५० श्रवादिभेमीवविधा
णकेऽलेवयस्याभ्यामभिनः समनवपः नवाननैदोः प्रियकामनन्मनिश्चियमयो योरश्रीधर्दध्रुवं ५१ निवेशितंयावककागरी
मयेलगमदीयोपरसीश्रिमिर्धके रागनतयैवनिवनाशुन्यकेमसूनिनिश्चयमयामयमिंग ५२ स्वरेणवीनेपविशोषितं ग्रः।
स्म रनदीयोवलकेवकेदरी श्रवाण्णंतेनीरथुसमग्रकिकासमशानराजमरिवादिलीस्फुटम् ५२ नपासमानाविवधितितेनतो
मरुनमाशैफमशणालनालया रागनतमेंगनिकेनसगतेभ्रमीसदेमावलयेनकंत्रनः ५५ ॥ कस्माभिमुखेभितः स्मरः ५१।
श्रतेऽकरागमकाशनायभेमपरस्यानेस्थापितेनगर्भेषुकिंच्छदत्वंमधुनिहस्तसयामयर्मणिहपयासमानोधर्मोयस्तस्मिन्नतयैवाथारयेस्थानश्रमक
मिवराज ५२ नदीयाभैमी संबंधिनीकेदकेदलीगीवामालश्रविशेषणेविपंचीपरिवादिनी माहिविशेषणाहितेयथाभवतितयास्तनाधिविशेषणहीनेयथा
भवतितथाकास्वरेणवीणातिसामामाकारेणपरास्फुरत श्रयसमग्रकिकासमशान समग्रकिकाहारयष्टीरेवसमस्तेचीमाणसफुरेपरिवादिनीसतोश्रा।
श्रभविपंचीसान्तनेत्रीभिः सप्तभिः परिवादिनीसमरः परिवचनीनिःपरिवादिन्यपि ५२ मंगलम्वणेनतनसमागतिकसेलनयेतस्तकेवाणेनम्रंगतोभैमा
कोरराजेनः कीदृशवविवननोमननोमरुन्वेषितिनकोमतनरणतनालेनसेवमानविवकेत्रककेकरणस्यमशालनहलेनसेवमानाविवकेत्रककर

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नैषी.
पंच.
१६५
165

ग्रस्तामीस्माः परहृदयेमस्तानूतनालङ्कृतेनमानिविशिविश्यानिष्ठलविनायपयोधराविरंभ्यकामासाना रमिश्रमेवमनेस्तदानीमूहिता ४५ स्तनतोः मेस्माः सर्वेद्रु
नापराधो विरहस्तेनापकाविताः न ईदृशः केदर्पाग्निः पञ्चाननस्माः मियेण सह भाविते संयोगे विकार्षमपराग विद्धः श्रम रहणानपानेनैवा कणानविस्नेन प्रकटः स
न् शम्बकलेनसमत्रुणाणविद्रूसहितस्यास्याः स्मरणोनिश्चितेसिद्धवनेलङ्कैक्ये ४६ मेघ्यास्त्रवघवेष्टस्तनपवरस्मेतागतेषुसन्नघ्वनेषांमत्लेकारणानामर्ष
णयतोहृघेववमृवननस्तानि करटकमलताकारणानिकिमूहिरेकिमर्थेश्चनानीतिनजाने। लिशेषः पद्मसुलेपधी मेकरणेषांतानिश्चलेकरणानीतिनि
मत्तालेकरणशङ्खनानानीमयमता ४७ रंधमोमीश्मषणत्रुवनेकटकादिसंगमेहनवसनमनुपश्चिपरिक्रमोपिकाकमेणवर्धमानायोश्रियं यत्रुपोपतया
श्रियाः प्रवः प्रवः सर्वे सर्वेनानेवामनणीयकेश्रवपिमृहिमार्गोवापितः श्रयमर्थः सर्वमेकस्मिन्भूषणेमनरिपापितेपाश्नोभानायतेनस्पामियंतोकेनमानोभाइ

परहृदयेस्मानवपावृंजनानजैनेस्तदानीमुदनीयतार्पिता विनायपयोधरविरंभजायतीनिशोववित्रिच्छनवारविपतिः ४८ क्रमापरा
यः स्तनतोरवंनरेविचिमकोनेनमममसमागमे स्कटमिषेवेङ्ग समेत्रुणाववकः सरागच्छिद्रूपणोनयाववकः ४९ स्वयंनदंगोष्ठुण
नेषुवाकनोपरस्परेणेववविभूषितेषुच किंशुहिरेलेकरणानितानितहृदयैवनेषांवत्रणेवभूवपत ५० क्रमाधिकाम्नुनवरघ्रमर।
श्रियंस्यामघयोभूषनद्रुवनरिये प्रवःप्रवनस्पश्चिरमनणीयकेनपावर्वापृवपृष्टुद्विधारणा ५१ मणीमनामोमकरसमेडलेव
मोतिनास्यपतिविवदर्शिनी विधोरहरन्नुष्ठवविधायमानिरणपेतीवविशेषमनयोः ५२ जितनवदासवकलानिधिद्ये हिवेर।
नोपिकानालीम्भवपिवुहिः नायतेप्रनरमस्मिन्भूषणेपरिधापिते (धीमतिककायतो नयापिनिगेयुगमस्तालीयुगघरशिताद्शीवहम।
ननोऽप्यधिकायोभानायनेमावरवीमवपिवृद्धिनिरस्यसेवं सर्वेयोभास्ववपिवद्दिपरस्परस्परागमप्रयोगरयोभावापिष्टमर्थः ५३ माणिक्यकवसप्रादर्शोमेड
लेनिजसुवपतिबिंबावलोकिनीसाभेमीवंहस्पानिकटस्यसुवेसेस्यान्यनयोश्चवर्वेदयोर्विशेषस्त्रुभयोः कोसेरस्याः श्नतिविशेषेतिरूपयेतोववभो ५४।
नस्यासुवेनजितखेदः कलानिधिनादेवहोवेद्राविनिधीदिवेदधीः सेवस्यादित्रणीयस्याः स्यानाद्दष्णेकायमायाहेरध्येयस्याधितनान्मायानंतसाभावस्वो
यत्रतयापिमाययारणाधिकोपिसवेश्यकादेवसख्यः समदर्शितयाप्रादर्शीयोः परस्परनतिविंबान्तर्पिग्रेगन गतिविवनहाशवहूभविस्त्रुनाप्रवहूवहः॥ १६५

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

भविष्यद्वहुभविष्यत्तेन हृषेण भैमीमुखेन विनिमेषे ऽस्तलोकमसिद्ध्याद्दिवेद्यत्नीमोदे रूपमेव नाम: भैमीमुखे तस्य समतत एव बहुरूपतो ऽस्यमिति निन
इतिभाव: ५० सखी हृदयदर्शित हर्षेण हृदये यानि शतिविधानि तेषु तस्या मुखमेकं ययत्सर्व्वमपि कमलं किं लोके यानि कमलानि तानि सर्व्वाण्यपि किं हृदये।
तेऽसमर्थः यद्यद्दर्शकमवलोकाःस्वभाव गेमतस्यात्मसमायनामुखं किं यायत्तस्मालोकांऽदमपि कमलं जातं राज्ञि निमीलनैर्हि सैनो विनाशेन भैमी।
मुखे मालोके यमेमम्हृदयते पथ्यासालोकं मुखं किं यामात्तल लोके ब्रह्मनटनाः यतीयने तद्यदमपि वहुमत कसंमर्को ऽभिमेताहपे मदभासतश्तिभा
वः ५१ तत्प्रभासकिं शुकगमनममालेति यामानितलमपैरमिल हृगोऽस्य भूषणरलपथापवयनेपि ने गहना सा भैमी तरलाशमाऽदनसमयेकं दर्पसर्व्वत्र।
तथा यत्र घोलसैरभिनदिने वातविक्रेता: शविषेनीतिवत यत्रजामिति यत्रर्ध रागणमितमर्थ: विविधरत्नप्रभासेवर्ज्जिता: यत्राथत्रविनिलोकविषि
किमलितुम्माधिपिण्हर्षेणहृदयेन दामेके वहु वामदेवने हिमेषु निर्व्वाणं निशम्य मनादिभिस्तदीयमालोकमिते यलोकात ५१ यलाश
दामेलिविलवली मुखैहेनाविभूषामणिरत्नकोटके: श्वतदितदेवषुधामसो नदारतीशमर्व्वसतपाभिवलिता ५२ विशेषवती
येरिवजकुनेदनागुणैर्विधानानि कराग्भूषिता नगामभाष्यैरिवनीतिरुजलैर्विभूषणो न्वलप्रभामहर्व्वता ५३ नवामलैवस्वस्त
मनास्तमानमात्यपभिधा भीममहोत्सवाराना: नदेष्विलहामहधनमगलैरिर: सुसिद्धरमिव मथ्यारुखे ५४ श्वेतोपभावेनस।
नाभितोगता: ममम्रगीवीणवशावरस्तनौ तत: यणस्तापिनगामसाक्षिणागुरुर्गरुवलमतिवताधिषः ५५ ॥
दि: यवं भैमी भूषामणिविकरणकोटके वेष्टिनसती रसमाणेवभातिराननसर्व्वं सहिय गुर्धरेगावेसमाप्तनेवितीमर्थ: ५२ विशेषवतीयें हृतिहारयथा गाहिमि
गैगमयथानहर्वनाभनिननेभेम्मनयाशानतिश्रान्त: भाव: श्रामानिका: यत्रमनिकाहेरानतिगणनाद्भयपदहृ द्वि: श्रागामिकादिवत् मचासैरागस्थम
हतले दर्शमर्थ: नमभूमि: यानप्रश्नमित्रादि: तस्य भावसमागुणैविनयादिभिर्महर्व्वतां पथ्यामाप्नोति तज्जैर्भीष्मे नेतिपथ्यापवेतस्याभेम्मा: सामाविकी
यथात्मयाभातज्जले वृषभवणोमहर्व्वेनानगाम ५२ नलानमकामानि नवेषस्तमयामतनमी भूतनरपभूतमहोत्सवे मागतानाजपन्तः मिया एणभहेणमा
प्रहृष्ये मेगलमिरस्यामिवधिर: सुभैमी वराणलकरमदधनरयथारणेभूवादे: नवविद्यस्त्रिय: सहावेशनि जीवणपनिजभर्त्तरस्तावपनिजवेदयम॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै.टी. परिहासाय च नलयोनमेष्टे भैमीचरणयोवदतमकार्ष्ट्रोत्करलात्वलयाम्निंहत्वमवयोमतस्मर्थः विफलाविपदात्मस्तानस्यभावैर्वैवेश्यसम् ५६ ततः प्रववृततया
पंच. प्रसन्नहिन्नीप्रावरम्पदानाहृत्मानानोवचसामिति सर्थः नाशांवेयत्वंगतादेवबावमत्स्वसमारवेसर्थः ईदृशीं गुरुणाप्रचलास्यर्थः विशाणोपनिव्रतानां चामिषः
१६६ लनयागुरुः सा भैमी याणायासनीलीनकारः वेदसंभवतपोव्रतविघः प्रजापतिः ५५ अथ नलकाले भैमीप्रसाधनसमयेपवनतथैवभैमीदेवप्रसाधनायां
166 प्रलेहन्नेरासेन नैविर्माणमेवविलसनप्रपारगैरपिनिशाणैः परिवारकैर्निनस्यविभोः स्वसानिनोनलस्यापि विवाहोत्सवयोग्या विभूषणाप्रसाधनानां
नाविभूषिषातः स्यादिः ५६ तथस्त्रंगारकर्माणपिहृतानिप्रकाननानि लस्यनोकेषांपुनः पुनर्विवाहकाः निपुणाणिऋत्विप्राप्यानिकरणेस्याप्यानी।
तियोग्यायोग्यभावेविचार्यवेधेयापिसत्र पश्चादवधम् यः केशो, परसाणमामयूरसंहृतेकालापशोभानिवेषः प्रनापापिस्पृहीतानास्तीयपत्नपि।

तथैव तत्कालमथान्यजन्मीविभिः प्रसाधनासीनप्रशिल्पपारगैः निजस्यपाणिग्रहणोत्सवोचितान्नृतानलस्यापि विनोर्विभूषणा ५६
रपस्पनानाधिकृतः भ्रमः पुनः विचार्यतावेधनमाणिपेकचो कलापलीलोपनिधिर्गरुत्मनस्मयेरयानापिकलापिनेमदः ५७ प
नेत्रिलोशविमष्वालितापवर्गेणन संयोगनृपोमलोभ्रवः कचेनतस्यानितमाजिनशिया समरसौभाग्यमलायिकृत्मले ५८ प्रव
र्द्वरतोवमयेनमंडितोरराजरागमप्रभृत्केनमूर्धनि वनीपकानां सहिकल्पभूरुहस्ततोविमुञ्चन्निवमेनमेनरीम् ५९ ॥

तो पः परस्य निर्देपं गृहीतामरत्नपोपताय पति मरनोधिकृतैः प्रकर्षेणपश्चाद्भूयशिखातिषः भवनित्हिमयूरावलयारदिपताप्रचति प्रतपत्तपद्मोत्तमम
पेः नतीलेप्रकेपोभूपनिचीकृतसाचकेशोरेवस्वीतापुनर्न्देनस्यर्थः केशशोभा कलापस्यनास्तीति भावः प्रमात्रपरिधिमासः अतिदानेनदर्पाणाम् ५७
प्रर्मिता मार्जनस्त्रीः कंकतिकादिनाम्नृकरणयोभायेनतेनलस्यकशेनसमृसेऊमलेः विकासेवस्थाया मेः कसमेस्तानिहितं भूनमसेदहनेमहूते
विकासितानि तस्यपर्येनैवप्राप्यतीति कमलोक्तिः दीर्घंतरस्येरत्नपत्रगेणनसंयोगम्रपोकामस्यवाणां सौभाग्ययामेकामस्यपत्रसोहिप्रमरमाला।
भूपमावस्त्रनरीणां प्रवणप्रवाणोपं क्राचनपवननलकेशाभ्रपि ५८ अमूल्यमणिगणनिर्मितेनमुकुटेन मूर्धन्विभूषितोयाचनानतोपानहिपस्तान्सनतो।
पोवकानां कल्पद्रुत्सतोदेनो रत्नप्रवमेरीप्रपमेवकाप्रजूरिनिवराजहत्सम मेनरीपुकारः यमपिप्रकटीमेनरीमस्यीति ५९ ॥ १६६

नलस्य ललाटे मणिमयी वीरपट्टिका माणिक्यपट्टिके व्याजेन निभेन तनुर्याजेन नवमूर्धन्द्रस्य परिवेशः वक्ष्ये स्तुवचे वेश्मपि परिवेशोपुकारतिचेन्द्रपरिवेषः चेत्से
श्यामेरुलः किमिति नहस्यते नृपनवयुवा नदा शंगारसमये शिशांकधिरूपतां गतेस्य ह्याधिकैः सादर्षनं यामेशानूखला वेश्मदिगमाणां तामामेतस्य नार
नस्य यत्र वेमाननमाव स्वस्याम्नमयाकिम्ब हदनिवन्नहिवालिकाकेकलानाहलये मनाया: केषमांतितथापि परिवेशः सर्वतः स्नावेस्यस्यानमपाकः
सन् गृहितानाकषिरवेष्टितरमर्थः ९. गुलिकेवपत्रः समीपेस्यापिताव भवस्त्रमोपिधवरोमानसमरोवासिंहादिकेनिवासपत्रपिगुलिकायां
नयतिकामो नलभूपत्रमिथ्येतिलकमेव गुलिकेयाजिनवानिमर्थः ९१ पद्मजयिनानलस्य वेनयाचेदनविंदमाक्रान्तामेरुलीवर्तलनिलका स्पृष्ट
विसंगतानतयाचेदनाविंदमेरुलाप्ययनेप्रसेदोवक्त्रगवर्तिनी श्रियेश्रितानां तिमतीकोविशेहितादिता रकामलीकृताय पंडस्तगाननारापोभने
नलस्य भाले मणिवीरपट्टिका नितान्तमेनं लनु:परिपिविंशोलभौ तदा शशांकाधिकरूपतां गते तदाननेमोनमशांकिवेनिव ९०
वभूवभैम्या:स्तनमानसौकमंतिचौमनोपर्यभरेमनोभुवः उपभ्रनहूते लविवन्दपिण्णीपत्र:समीपे गुलिकेवयोजिता ९१
स्पृष्टविपाचेदनविंदमेरुलीनलीयवक्रेणमयोननतिना श्रियेश्रितानां चनतारकामलीकृतो शशांकस्य नयोकवर्तिनी ९२
नयावरम्निभ्रमममसूहृतानलस्य भैमीतिरसेदरायाया सविंदुविंदुः सहितानि किमस्य मानवेतिभालेपट्टिकेलिपीमिव ९३
कपोलपालीनतिनात्रविंववा:समागमानंदरलमेरुलद्युती नलस्य तत्कालमवापि विंदुध्रयपकरच्छकवतच्छवाहता ९४
तथैव मपिनलस्य वक्ष्याचेदनविंदमेरुलीशोभतरमर्थः ९२ भैमीयावरम्निभ्रममन्त्रिपदत्तिणपर्यन्तेनलस्योहृतोपरिणीततोनमामोमीतिहरे:
प्रकस्मरशायाइष्टाभिलाषेणप्रेरितचंद्रः सपवविंदुः किंकर्तव्यो षितः श्रमनलस्य साभैमीपत्नीभवत्वेवतिवान स्थितोतिपीवहितेमिववागस्ना
विकसानलपट्टिकापर्यन्तेप्रेयसामेवरेणपरिणयतीहेदंसोकृत्वाचेंदप्रेरितवान् पट्टिनलस्य पत्निभालेवर्णवलीनमभवत् तदानलः
स्पृष्टना समयोग्याः स्यादितिभावः ९१ नलस्य कं रुलेपवमरुलीतयाहृषांकपोलमास्मो: गंडफलकयोर्जातायोलितमतिविभोतयो:संपकौत
नाभ्योसरपितिलानदाकामरयपदरच्छकतस्य यशोभवतार ९४ ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय नमः शिवाय नमो नमः ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै॰ सी॰
पं॰ अ॰
१८०
167

श्रमकेवेचिनाप्रकावलिर्शरोज्ञालाणनमकाराहिनशचिरमोसनलसविनुकायस्थर्तिनीसनीश्रवमेववेदःसस्मानस्ववनसयाधाः तरिलेष्यलेविदुंत्रे
दनस्यभावसनेतासपयपाम्नवदमनविंदमालाशोभनेपवमसणोभतेरामर्थः ९४ मननलकरःसम्ुरभावेरभारसञ्चदणणनीयकेनसभवेनःमिसत्रु
दूः नस्मभावेसागररवेचददालसीपद्मरमाय स्माल्कराद्भ्रमनानाञ्चसकेधनानिविनरनीतिलसींजाप्रनरतिवलेनेममेमेदिपमःसनलःश्रा
निश्रृपुरुश्रुपस्मवोहार्वारणानननेभुनकर्णकेणतिवारणेनयस्मवारणेनयनकृतेनप्रुडेनवपाशत्रुस्थायेनवलवांशक्तिमानभव श्रविपलनवले
देमेहिपन्नमारेह्यपुडेश्रपमाभः वाहणेनेरावनाख्याहस्तिवावलवानभूत समर्थवोनाःस्पोलसामध्यामेमेपुवलेयनावसीदिलोपःकस्मात्
सिराबनावद्वबकमनायिनोतस्मीयोचकापपारपालयतिसहपालनस्यणोपाः कृनार्थयनमयिननानरवनेवभवतसामरवकहकवदीयन्

श्रितासमकेवंग्रहविप्रवेदनाहिनमोलश्रिवकांयत्रुविनी श्रवापत्रकावलिरासवेदमःसवलिपानेरिलवेश्रह्वेदनाम ९५ ।
पदरूताश्रीवलवोवलेदिवेवभूवपस्यानिश्रवारणेसः पपारघस्ताकमलार्थिगेववनोसमुद्रभावेसवनारनमुजः ९६ यान
देमेंदनमदलीनपोसवनुमाणिकासिनाननदिपोः मिषणवर्षदशादिद्रुश्रवोश्रवोपशःसनापावनीनयार्जितो ९७ ।
वनेसमसापवनावलेविनोविभूषनानोमणिमेदलेलसः सरूपलेवोमवलोकानिष्कलीवकारसेवावाणदर्पिसार्पणे ९८

लेविनिवेशितेनदारनिमाठः निहितेहितीयवमूबदाकेकणमालवालानाम् नसनलसमसननबोकरोतिनवोसदानकनार्थवार कलहृदा।
पववभूवनवीयमलेकरकल्पवृत्तमेवधिनिमूलेमकाष्टमागम्यापितेहितीयवम् हितीयकेकणेपेतेश्रुगलकमिमर्थः रदर्शकेकणेनिश्रिन।
मालवालतामाप ९९ श्रेणेमेदनानिकटकदीनितेषामेदलीन्पतेरतिनपावञ्चाणिमाणिक्यानिचतेष्वहृतानणसभणेयानेनभुजयालिनो।
पशःसनापोदुश्रादिद्रुश्रवोवर्षनिवरणेनमण्याहारःरवार्थोमिपशापवानुवर्तनरतिवाश्रपकृतिको ९० नलःसमस्तागमेगिनोभूषणा
निविरेमणिमेदलेनिजरूपरेवोरश्नामेवावचणाःसेवकेः कृतादर्पणार्पणनिष्कलीचकार दर्पणक्रमेभूषणेश्ववनानमितिसेवयाविनाः।
सेवावरणेनेनविनेमेत्रुपणेपेपेन १८ नमोनाथायनेणायनमः गेनमःकमलदलविश्रनयनाभिरामायनमः ॥

१८२

वरेतीयस्तरेतीमूलस्तेनोपोपस्तेनेनलोकेनकेवलेनदेयानलसेवेपिनीभूषणामासजनिनायोभानयनोकिकिंनयस्मारिनानिरन्तामेवहीरनीलादी
निलोचनानिषेघोनैभूषणैरपिपरस्वरेणयनोकिंच ९८ ततःसेगारकरणदनुरूमेनरेसरूपोनलःवासीपःसलःकृलस्थानिघेतापस्पर्शदशेरप
मनेनःरवारूपोहःप्रधिदिताःप्रविविनिभूतोयेननयानपदयःसपेनहलःसरहितनिभूनपदयोपेनेतिवाजमाःस्नि्रपावरसयेनमानेस्निपाने
यायापाजगमनेनमुदितःनमेप्रइनस्निग्धिरूपगमनेनरूपसनहेर्जनःकिरीटवान् मुकुटधारीनतोर्जेनस्य १० विदर्भनाम्नोदेशाःजेदिनप्रवेतदेवविदि
वेलगीलस्यापरसोवरेगनोमपर्यायोबाउज्नतामलेलनेनलेप्रीमतिशयाद्दृह्मनालेलनयोरहागूहदायमननेरराजवीथीरधिकंयामशेप्रलेवकः २१
मलोकिलोकेननकेवलेनरंप्रदानदेयाभरणार्पणपुतिः सदृशोविस्मारितसल्लतोचवैः परस्परेणेवविभूषणैरपि ९८ ततोनि
वासीयनिपेमकेरषेप्रधितनाशिलितिनिनजयदपः तपःस्थामप्रविवाधिरूढवांसममयायाप्रमुदितःकिरीटवान् १० विद
र्भनाम्नःविविपवीथितेरमोदयादपरमसलमूलवलन् दृह्मदृहसदेसधूलपमाप्रतापवानवेराजपथानयाधिकम् ११ स
नानतोकापिविलोकनोन्तकामगीरथनावमपिलवोमुकं सवेननसेवलनोकोन्नु रःप्रवोगनामेगतलंभसेभूति १२ स
वोनलेदर्पयमानयोकितोववाउदलसकरसककाणे विधन्नहोरेस्मारितेरनीकिंतेःकृतेवधापिदणतानमोवला ११ ल
समवारशेप्रवोवुजलितमसनवाणीमधुपणिपलवे पियासतलसमन्तपसन्नातिरेमशालवसननिनदेवघोषिते १४ ॥
नलसविलोकमोतसकाकापिवांगनापवनेनहृरीकृतावमपिसलनोभुकमनानानासतीप्रयतःस्थिता मधूलनेनलायमेगतकुलशासंभारेकृचेन
वकेणवामसमांपवेष्टितकृचमिवमेगलसमुन्नपापादृशोपरिसर्वः १२ निजसखीनिर्लंदशेयमानयाद्विकमकाःकयाविलोनयाप्रकतःकोयाहृतोम
याद्वेगेनोसयापितसकरसवोकाणेकविलगताकुटनेरलानेहेरूसवलानमोदणाकृतेविकीर्णांनिमोकिकामवलाना: ११ लसेतानव
पवदर्शप्रवोमेवांवुजानिलितामेवद्रव्याणिवाणिवमधूनिपाणीयपवपल्लवायसनारशेपोवनप्रवतीनोसमरूलदेवघोषवनेपियास
नसलसननलसमप्रशालववसनिनानानि १४ नमोभगवतेवासुदेवायनमःशिवायनमोनमः ॐ ॥

नैसै. पेव. १६८ 168

नलस्यविलोकनेनकाचित्पक्ष्मिणेविलोचनेनपद्मोन्मेषस्पर्धिपीयूषकामिनीकरपद्मेलीलाकमलेननिबद्धः प्रतीतोलीलाकमलेननिविडेनपक्षपुटावाहिराजनः ना
सभावसन्नानयाऽऽत्मानुभवमाश्रे प्रत्यपद्यादिहिनीयोगानेनकिंकापिदृष्टेत्यर्थः १५ वीक्षमाणस्तदंगेनेत्रविमनस्कानिलोचनानियस्यनाहुर्येनसमागेननसमू
हपवमानमोपपत्तेनीवरणानिगमनमाहसेरंभेतेसर्वाङ्गमलालोकनेनकयापिश्रद्धभूषणंपुनः श्रवणालिंगनेऽपि नः पुनर्मलालोकनेनवानभूयतेत्यर्थः १६।
नलेदहदर्शनरसेनचनिमेषदृष्टीनालोकमात्रपाणांमनुविनोदेवायोग्यामेनगकोतिविवनीकांविदमानापिकाकरचरणाग्रेणामहीमस्पशदितिपव
लोकनाकेवलेमरुस्पर्शनमात्रेणानासरोऽभवत् प्रतस्पृश्यमः प्रभवरसोऽभवत् प्रनिमेषिनादितिविहेरियमस्पर्शापवभस्पर्शेनकेवलेनाभूदित्यर्थः।
वहन्ननहृष्टवेन्ननोभिमाहिष्यवाहिनावामपादाग्रसमाचरणाप्रवस्पर्शनः समाप्तिनोगः यथुपनीनिक्रियासमावः १७ विभूषणस्नेहमनेपतनेनतस्पृश।

कयास्यतोऽष्ठलनिगन्तरेकिंकाचिद्विलोकनेनकाचविलोचनोत्पला प्रवेनिवलेपप्रवेहिराजनतारूपेवलीलाकमलेविलासिनी १५
कयापिवीक्षाविमनस्कलोचनेनसमानपवीपपतीमयोयुपः वनेसविस्मयपरिरंभसाहसैस्तदातदालोकनसेवभूव १६ दिह
क्षरसाविनिमेषवीक्षणासणामयोग्यांद्यतीनत्रपियेपहस्रमात्रेणास्पर्शतसोऽन्ननतावताकेवलमप्सरोभवत् १७ वि
भूषणास्नेहमनयोसनार्पितैः करयरोरेष्मिधुननैरपि प्रमोदतः सेनतः यसभंग्रापत्रामत्वेपिभमस्यावयतीवसंपदम् १८ व
नेमनीलावुरुहेणाविहरणाविलोकमानेविमनीबभूवत प्रपिस्फुबीदर्शनसमाचनसोननेननेप्सुकवनहंसीरसा १९ ॥

मनेतदर्थमर्पितैः करतोऽनेः कंपनैस्मिहन्त्याकाम्यपरीमलोऽक्षेतलिदये प्रमोनेसेमदेवलानरामसमापयतिसमापयदिकमास्त्रिद्द्येणकेमाः स्थितायाधा
मात्यासंभमवयात्रूषणादियतितंदृष्ट्वाहृष्टभागस्याकाम्यमापतितभूषणादिकंदानार्थंप्रयस्याकुरेणानाडयतिकरेणारुष्णाहाण्युधूनयतिवजन
कलकलेवचसोऽघ्रवणास्त्रवहपैवसेगम्यपतितभूषणादिकयनार्थं प्रयस्याकरेणानाडुयतिद्दर्शयतितन्नोल्हेदाः येकरयहाएधुननैः सावीसमोते
हर्षमापयतीतिश्रमापिइशालाचरादवमोनेकर्षकादिकेनाऽन्नधूननाभ्यांमापयतिहितयेमर्थः १८ कश्चिावतेमनीलोत्पलेनैवनेत्रेणपपणेनोक्तनी
कणावमिविमनीवभूवतः किंसकमेणिमननोनिदयन्नः किमित्यर्थः तेनैवविमनेभवनेनसेवनाऽनलदर्शनेनलमवेनमास्त्रीणानेत्रनीनप्रथवतः ॥ १६८

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वस्तुतोऽप्यसकृद्विनोदितो यन्मुहुर्दिग्ग्रहणं नास्ति तत्रैव पुनश्चेत्ता। अविमनसो विमनसो वपुर्वतः अरुं मनस्तद्वदेष्वेतो रहो येन संसतो य एव तिमकारः लोपः षिद्व ८१
नामस्तीषु समये कोऽपि कोनास्ति न लवस्तेरेव यस्य तिलयाकुलकितमावातेऽकृतनासम्य स्वष्टेसमर्थः सोऽस्मादेव मर्णकनकोटयो नेभूषणानां येमणयस्ते योमो
वैः स्पष्टे हरास्फिर्वनिकुलितेसर्वर्दितमिवस्थिते गवोपूर्वदेमस्कोरये किमयकनकनिमीयनिमोलने अनुकृतामभिर्यामिलामि; महत्त्वसंख्याकामिर्ईप्सितं
नः रइत्यमेणातिनिन्नाः किमिमायोकेनमोतिष्ठेमयादिः येयोवेदवेतयस्वमतेयोऽकृते देवेअर्हत्स्वफलस्वर्गः सपवन्नगतीतस्माः सार्वभौमस्तन्नमेणाअनिमि
षाः मरस्वमेमणोका टस्य यः शक्रश्रीमानतेकिमाप्तिर्गतः इतिकोविदक्षोके के नेममर्थः रस्नप्रनेत्रधूमः ८० सप्तुमनामाः श्लोरानास्तयमेवन्द्रीभवं ऽसमा
नात्नातः रवेषणमाणीमाणभूतेनेपुनरेव समविषशयोरणभयाधिनयमानो यं नलः दयकृतकोपाग्रे रिथनभूलस्वकामस्त्रसिताम मनसप्ताग्रेलेकन

कोऽपि निर्माणवतः अस्तितत्रु लकितेनामसर्णकेनकोनासोऽपारापूरमोचैस्त्रिवलितनमिवतेभूषणानांमणीनामू साहसीभि।
त्रिमेषाकृतमसनिभिवयंद्धर्मिभगलोकिनः किंमोतिष्ठेमारियतः कृतफलनगतीसार्वभौमस्य मेणा ८१ अर्वाङ्गुरुगुरुः श्रीनरप।
तिरपूयसननवीनपूर्वेश्वयः माणामपिविनयमानेस्तवरुचा हराय्यप्रतीयेयनमदनसिंहोऽतनमसावलकमीणाश्रीहरम
वरलोकेनमघनाः ९ अर्थीमर्वत्सपर्वणोपतिस्मावेतसमनःकृतेः पर्यायानिविरस्मरानमस्तनया प्रकर्षेविशेषतया अस्मिन्
नामतयाहतेसमनसः संतोषियपत्रिवराजानाङ्गेमनसोनमोऽप्सवितातेषां नूसानोचिती ८२ ॥

मलेकेमीणासमर्थाश्रीर्यस्यरहशः संपनः स्मानयुरिति अप्रेतिमस्रोकेनैकवाकनाम्नेलेकमीणायुलेकमेणा; अथवृत्तरमिहलोकसेमादिनावाक्यस
पः कर्मसमोत्तकमीणः कियावकसाम्रवनः ८१ विशेषवतयाप्रकृष्टभारतस्मतयाभेण्यायतमपूनोनलसहते अर्थीदर्वसुपिपरिमकः इतियत्
नप्रकृतयाभेण्या अस्मिन्नेहते सतिनिर्जरादेवाः समनसोऽपि सुतोपिङ्मनसोऽङ्कितवेतमाऽङ्क्ष्वेतसप्रजातः इतियत् नेषामानोवितोसोऽढ
नप्रकृतमर्थः वोऽङ्कमितिवाचाठः वस्तुयाप्नोवोपः प्रकृष्टरभावविपते अयोगयस्यावेरस्त्वपरिहासास्तदेभवतीतिभावः ८२ ॥ अस्यनल
स्तसाभिलाषगलविलंभमानवराणामालावनोकिमिदिग्गीशः सयंमतयवास्कटेन अभियमानस्ववीर्यमिदंवतः पाह्लाद्रपिकिनविहारितं॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नैषी.
पंच.
१६९
169

मानुषोकर्षिवलोकदेवनेनवत्तमः स्वनपवविचरितेषुकेकथंचित्कदिमतानविदीर्णोवेत देवैरवेशास्तैः कृत्वाकिंनस्थोरितमिमर्थः ग्रपच्चभैम्यामप
तिनकामेनर्ईतोमाहमस्वलेखातेनपफेणालजेर्षोभ्योतिर्यग्वलितस्रवोशचीकथंनामामायमसाधाहाकष्टं ८२ सदः संतोषादपिश्रेष्ठकीर्तिस्रुपत्ना
नंतीभैमीनानीतः रथंभैमीसंभोगसवादपिकीर्तेदेवप्रपासलेति ग्रस्मर्थनजानातीतिमापलीनेमर्थः सेयंभैमी ग्रात्मानेद्वितीयशचीमिंद्राणीना
कारयदिति यन्नइइसेवाकरोत स्वयमिंद्रस्यपत्नीभूत्वाद्वितीयोशचीपाद्यः सपत्नीनाभूत इतियन्नतोधेवमर्थः कोनामकविशाप्तमग्रविनेका
थेरचुपतिस्त्रमकविरस्मात्केकथ्यताम् पतस्याभैम्याम्नवश्रृंगारादिरसनदीप्रवाहरूपेचरितेकः कविभिः काव्येनकरिष्यते ग्रपितुसर्वैरपि ग्रहो।
भैवंशकनीयरथंभैमीसखेदयानलमेवाह्वनोत स्वप्पवत्वमहत्तोकीर्तिकाविभिः काव्येवर्ण्यमानत्वादिति भावः ८७ भैम्याग्रनेकजन्मगुनि।

ग्रस्माकेदिनकेदलोदिवरनस्तवत्त्वातिभिर्हिम्भटेः संवत्तः स्वयमस्तु, दत्तकिमिदः शाचादपिस्कोदितं ग्राहमोपगतेनदहाप्रात
सविनापग्रसाधाकथ्यैभैम्योत्थिमनोरथेनवृणाचीसावीकृतासौवुना ८८ मानः नीलविदर्भमामविउषीकीर्तिसदः ग्रेथ।
सीसेयंभहमचीकरस्मवतानसेद्वितीयेशचीम् कः शासौरवचपोरुकारवहितेकाव्येमनः कथ्यनेषु नसास्नकरिष्यतेरम
धनीमाचेवरितेनकैः ८८ वैदर्भीवहजन्मनिर्मितनपः शिलेनदेहस्त्रियानेत्राभ्यांस्वदनेषुवायमवनीवाम्रसस्नातुपः गी।
वीरागलयसार्वभौमसहकृतमाभारुप्ताप्याययोगेभीमजनोयावभयभजतामदेतमप्राहिषाम् ८९ ॥

मिंत्रमतपसः शिलेनशिसभलपादेहकोमाभूसेवारीकामोर्यवालतोनेत्राभ्यांस्वदतेनेत्रयोः प्रीतिग्रमादयतीमर्थः रुच्चर्यातोप्रीयसोगाइतिसे।
यहानसेताधोवतर्षीनाकनायकसकृतसंपदापि ग्राप्याप्यिभैम्यासंयोगेशामायकोंतीनेमेवेतेभजतोकोनीनामयमाग्रयः नाम्नतइतियद्दा।
स्वयमेवकोतिस्वरूपः नाम्नाएषकुकोतिरीति ८१ ॥ लीवश्रेसाम्रलीवसौतयोः श्रनिषेजनेसेवेषेजनयतः प्रजानापसविषेत्रलिगोमासः।
ग्रनयोर्भैमीन्यामसेपदानायपरिपाकिमः किमभूत परिपाकेननिहतः भावमयधीनादिमनिसकथ्यः कामस्यापिग्रासेसारेसंसारमभिव्याप्य।
ग्रवधिः ग्रुरुषयोः परस्परप्रेमविभासतीतयेतयोर्ईपसोगाध्यवरागसंपादनात्मार्कापिमत्राहपाभाविकस्य स्त्रीश्रेसात्रगातिर्मीगाम्यासोभैमीनित १६९ पं०॥

नाम्नोनुरागकरणात्मकः शोभातरमर्थः तावायपतिश्च देवपत्नीसेपत्नीनायापत्नीभार्यापत्नीतिवत्तायाशब्दस्वदेभावोनेभावस्त्ववकः ८६ ताभिःस्त्रीभिः
स्त्रीणांहरिभिः वायपियाश्चमार्गोगाहत् पथनलोहप्पनरतिसेदेहदर्भियांसाहरिभियोभिंडुहिभिः वाङ्मेदशनतद्वेणश्चकापोणामासीमेशीमहत्तीवनस्य
नहीमरतिस्मेश्रीमदेवाश्वंमचन् ग्रावन् ग्रहयोनमः परिचितःकृतः मेवानुफोविस्मयोणेनाटशितिदष्टः नापवसक्तनादनेवश्चपत्नीमर्थः मेष्टास
णांमायामेचेविस्मरागोणनरतिश्रगणामस्मिदिः पश्चके दोलायूकेवणोविदग्वस्त्वामनेतया वामदेवेतयाहष्टाग्रुनर्मन्नन विद्यते यथाम्बियाश्रवा
नियायानिगुणिहत्तीयनिवातीमवासीयश्रनागेगामवादयोयोगः तस्मिमायेमावमासमभिव्याप्यमस्तेश्रानमकारिमास्त्रीपदयात्ताभिः पतनशीले
देवकदवलेरम्पनलसधर्शिवामरैः स्त्रीगङ्गवति स्त्रीश्रगन्नीतत्वमस्त्रीमर्थः गनाहिवामरेः वीमनेयथास्त्रियेनाटशेमस्कृतेनकृतेनस्यामेवनलस्य

स्त्रीशेमवतिषन्नेनेनवयतः पत्तश्यनामभूदम्भाषः परिपक्किमः किमनघेः देपतमेपत्रये ग्रासंमारश्रुवेश्मिहरूणमियः शेः
मार्यणाकोइयाण्णतज्जेपतिगाढरागरचनात्याकथिवेतोभुवा ८६ ताभिर्दश्यतपथयापथिमहास्मेष्टेमहेमुन्मदेयदृग्
भिः श्रुरुषोनमः परिचितः श्राङ्मुखमेवंकृतः साम्नीगदपतयावभिष्ठितुमितैः स्मारस्परक्षामरैः मस्लेगावमवातियाति
यमुनागेगोवयोपयया ८७ वैदर्भीविभुलानुरागकलनासौभाग्यमेवाविलन्नोणीचक्रशतकतैतानिनगदेनहूमहून्नकमैः
किंवास्माकनरेद्रभूरमगतासंभूतयेलनकेदेवेद्रावरुणाग्रमादितशचीविश्राणितांशीर्वचः ८८ ॥

दृष्टिः पततीतिभावः ८७ अस्मिन्निवितभूमीवलयेइनलेतानिष्ठतानिजातानिहंसप्रेषणादिवरितानितेषुक्रमाः परिपाकहेलेभैम्याबहुलरागकल
नासौभाग्येतिनगदभैम्यानुरागेणसादनसमर्थसौभाग्यनूलम्पालीतिश्वेनानवरितैवेरवत्तपितमिमर्थः किमस्माकमियमस्माकीसावासौन
रेद्रभूरमीचनम्पाः सौभाग्यसेपतयेदेवेद्रम्यवरुणेनप्रसादितयादत्तमाशीर्वचनमेवलमकंशतिभूः ग्रयभावः भैम्यानुरागेणसादनसमर्थमे
मीसौभाग्यंशचीवमामेस्यतीति ८८ नसभैमैरदत्तदर्शनसभावसात्दृष्णेतेनयदागमनेगततनस्यानुगोपेनुमरणेसत्वीदत्तानाहिनासपत्नीकर
णेतत्रपरयोनास्यर्थवमाभैम्येवरानमसहहेलज्जयावेनेमानयातिनावरणमनितयानिराकृतिर्भैमेवोपार्जितकस्मात् स्त्रयामागश्चात्रयामस ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नैषी॰ प्रत्रस्मेति दूत्यं आशाकेदेवानोनिरसनात् देवावरणेन सखीदानेनवयत्नीलज्जाये वित्तेऽनर्थः आलयाभैम्यामानेदेवानुग्रहफलतोपमेविधायनलाय
प्रसन्नाद्देवा भैमी रुद्धेति निकृत्याद्देवानामपि लज्जाकोपापकीर्तिवालीनामवकाशः कृतः भैमीनाम्नानहृताविदितित्वना श्रुम्मात्स सन्मनलमहूत्।
टी॰ उ॰ दितिकोपः भैमी नलेन्हीकृमदेवानवृत्तान्तव्वनीमयपयस्तेदनविचितयमपिद्वैवेदामनाम्नोबितिमिमर्थः नहिसव्देनेवस्वनिलनादिसेभवति ८१ ।
शातकनहरितः याथ्या हिम्नदिमतयावल्लमाक्तपयेनोगच्छतः पद्यगाणल्लालकिरणस्यचेद्स्येवानेदेनस्तवकरंगयमप्रामाण्गकृतल्लप्रपद्मराग
१७० रमनीयपाणेः नलस्यप्रमगस्थितभृषणानमकोमारद्रर्वल्लरीलावण्यविलोकमानेनापतः पौरगणाप्रियाः इतिस्वांगमयकारणालेसमभाषिरे ५।

170

ग्राहग्रासमयोमसनोमावभुजेनो भैमी एवं राजव्रजेताद्दर्शयागमनात्रैर्योपपरयाप्रुकालिलनाम्रजा श्रुमानेत्रिदशायमसाद्फलतो
पमेविधायानयाश्रीरोधापयशः कथानवसरः दृष्टः पुरणामपि ५१ इमालेवृवन्नुयतीकनिलयालंकारमाश्रियांद्रकेंवे
ननुवामणीयकमभूगलोकपौरप्रियाः सानेदारूविंदृस्यद्कारस्मानेदनेस्पदेनेतस्याध्यास्यपतः शातकनहरितश्रीउहि
मितोविव ५० श्रीहर्षकविराजराजमुकुटालंकारहीरः सुतं श्रीहीरः सुषुवे जितेन्द्रियचयं मामल्लदेवी च यं यातः पोचद।
शः कृशेनरसस्वादाद्विशाये महाकाव्ये यस्य कृतौ नलीयचरिते सर्गो निसर्गोज्ज्वलः ५१ इति श्रीनैषधीमहाकाव्ये पंचदशः स
र्गः १५ गेहतः प्रतस्थ सरथे रथ्योरथीरहाविदर्भाधिपनेधराधिपः प्रयोधसंयोगतमममात्मविधमेद्दियाभ्रसकृमसदहीतमं
(गतः १ ॥

कृष्णादिनरः कृशेतरः परिपुष्टरसस्यर्थः तादृशेन रसेन स्पृंगारादिना स्वादोमधुरे शेषव्याख्यानस्पष्टं ५१ पौमोस्तनत्रिलिंगदिति
पनसलतानांधिनांस्त्रिसयेभुः पातिग्रामेकसीमान्तकविनरहृदिनालमाधेचमाना येविधासत्प्रयागीकलयतिकृपयानमत्तोदीपिकायांस।
र्गोयेद्रुगीमोलेविदहतिथिनिमितस्पारुचीरानितोभूत् ५२ इति श्रीनैषधीमहाकाव्ये टीकायां पंचदशः सर्गः १५ ॐ प्रयोरथ्योग्रसस्त्ररथ्योपेतैः स।
र्वाधिपः ततः रथ्यैरश्विभिः अतः प्रविधायेतोनिवत् पराः सरथेरथ्यापेतैः राजभिः परिवृतः स्वीकृतः स्वर्णकलशादिमंगलद्रव्यो व्रजविदर्भेपुरो।
हितैर्गोतमेद्विधाभ्रसकृमाप्रेकृत्वा पत्नया विनावधूमस्पृहान् प्रतस्थे १ ॥ नमो भगवते वासुदेवाय नमः शिवाय नमो नमः ॐ ॥ ५

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स्वामी सन्नतः शशिविधिवेरश्नीसमानैः पर्यङ्गनानावासमैः सम्रुपासिन्त्रसेवत किंभूतैर्निजभूषणाभरणिशर्तिर्विविनैर(ा)त्ममिर्वैशर्तिर्निर्मलैर्गुणैः स्फटमिवा
येगुणैर्निगमेनलावपद्दार्हस्यैशगामैरैः वेषगुणैस्फटसेवितःनेनानिवामराणांकिंवस्तितिर्विविना: स्वगुणाप्येवेमर्थः २ अनन्तवेशा आभरणानि वयेषांतेरश्र
सैरनेयैः सहनलेवनतनिर्विनिमशक्रः पुनासीरपद्वाग्नतोशुद्धिमायापहिदयेताहिदयेननवौगिकनयागुणयानुमायोभक्तासीरायसैनिहिंशुवासीरनः
रपेनेरंदपः शक्रार्थोवनलपवरस्य तैरः शरिसिद्धमाग्नातेलपापकादिमादर्यहिंद्रणाशद्धग्रयोगर्मर्थः ३ नलस्यसेनामुखेरवयतोणतोमेतिमणि
भिद्दिशणनमशैषणसेवारनः संवतिनतिमिरसदेहयाग्रकाश्यशषेण अवस्वरनोभिषुनमिश्रसंपदेतिवादोपयभावाइसेतमोनिहमेपेकवान् तथा

स भूषणानामथतिर्विविनैः स्फुरद्गरणावदातैः सनवासभिर्गुणैः समेतलानामसमुपासितामरैर्विभूषयमानैः सविधेयभैःपभुः २
पराद्र्वे शाभरणैः पुरः सरैः समंसहानेनिषयावनीभुजः ह्येद्रनासीरपदाभिधेयतामशुद्धिमायापदिहेद्रशायव ३ नलस
नासीरसरोमहोभुजोकिरीटरनैः पुनरुक्तदीपया अहीपतिरोवतयाग्रयानयाव सरनोमिथुनमिश्रसंपदा ४ विदर्भराजः
क्षितिपानततुणंश्रभवनामननतरतमवरः हिदशाहतामथियामयोननंबवमनुष्यौपविकापनस्वयः ५ हरिद्विपस्थैपभि
रौमुकेर्नभौनभस्वदाधमापनिपीलितैरपो नवस्वदस्वधजिनीधजेर्वेरविविचित्रवीनोसरवलितैर्वलितम ६ भवाद्रूयतीतिनि
तोरणास्त्रजोरामातिकणैनिलपेलयाननः ददर्शारतीमिवभीमजन्मनः सतमलीहारमहीमहीपतिः ७ ॥

वरपाद्रापावरणनवेननिशिपकाणि ४ अमवाणस्यलश्रसंगासग्नत्रनरवेनामंतनिकेतनामस्वरयौगेभीमःपतितणेयात्रात्रपवहूतमारेषीत शाहनापेतिशे
षः नेषौरातंवयः समूहोमार्गेपश्चोत्तरकमेणामनलस्यसेनामकारपत उपशुद्धीस्वपरेहस्वरः स्यादनतरपषाविपर्यये ५ मयूरतांवेणिनोमयस्रनोमेनप
नाकोनेपैः नभस्वनावापुनापमावणोनशरणोनपीनितैः षूतीकृतैरशुकपटनिर्मितैःसिंहहस्तिव्याघ्ररूपलतणेमेनन सिंहहस्तिव्याघ्रादिभिःकृतमाला
नामकारमौनदेशावमनामेववतपत्ताभिवैतितैसत्तनभोवनंभवाशुभे ६ अथसनतोनोमशरहरमभिभैरमारतनोमिवापथण्न कोदसौकायंकि
कर्णेयवनकेपमानपानिजननोरणमानपेवत्रवाकारयंनीयिपाहमापिंसत्येवकाग्रकमाकारयतीतिहिवतनीतितेवपवापत प्रनितेनसेनतनीतिविग्रहः

११

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

रै
टी·यो·
१२१
171

शनीव्रतभूरसनलसमशियायाभिम्मः मर्त्यौवक्षुभ्रमकौरंग्मीमंगसार्धपार्श्वविमलयोः कल्लोलेलभगुगस्थाननयाशिशिले: श्रुङ्गै: कलाविंशंतककेयुखेरुकेनेतः
कौमिरिंतः परिधीयमानेवासः कदलीलसोनत्स्थानीयोपचारा॥ दंशेतकस्थानीपानितयामनवसिसिमा शृवस्थानेनस्कः रनाहिनिर्गकमौसे पुलमा
गतमग्नः लागमेतः स्मादिरूपः सूक्तनेवभूवसनायथामा ८ मासकथाः स्वामिनोहयासीमानिपमितयोलपमेनयोः सोमस्मात्पासवाथ: स्पृशेवहूलोप
लवदंश्मेसोद्गमप्राविर्भावोयत्रमत्परस्परः समागमोव्यतिकरः प्रश्रहाविज्ञानः ९ शर्ववेश्म्यस्थापितास्तमाग्रङ्कोमहीतितापश्चरमनगतावपश्येकवशजोहाय
मत्सैवपक्वदत्वारितोयामेक्रियवंतेनन्लभोभोउर्धपणापसपत पादायोगङ्कतीतिपद्यः पादमपदासातिमावहनेत्रुगतिपदादेष: १० ग्रयायंभीमग्रासनाउत

म्नयेददलैः सम्भगुगमसंभयोऽसकौलिवंशेतकमंडिनासमा शिपासवीवासमनः स्थितिस्कन्धः प्वोगतमश्विननङ्कयेतिः स्वना ८।
विनेम्यमरेहुयभीनिरंतनयोः परस्परस्मादनवामवैशमः ञ्जनायतहरिनिरेकमेनयोः समागमस्पारम्पुवारवोऽङ्गमः ९ निर्देवि
विकृतिनरस्मदीरितंदमेनगलार्घ्यमधेयकृतार्हणं विनीतमाश्वारतपवपङ्कतांगतेतमेतिष्ट्रपदाविदर्भराट् १० अथायथमस्यायवि।
सावधेशुंगयदायतीयेयनमात्मजन्मनः सरस्तवंमास्वपावमागतंभूतानभूतोवीविगतिः सरिसनितिः ११ सीमैश्वनस्मैवरूपो।
नमायतामसमायतलसीवहुवाहिनीश्वरः शिवोमपलसपिवायनेदनोददे: पतिंसर्वविदीमहीभृताम् १२ शमिसवदर्भमधुपर्क
मर्पितेमरवधोनेकक्षुरेकदर्शिनाम् यदेशायासमधुभीमनाधरमिषेणाश्रणप्हविधिंतदाश्रतः १३ ॥

थायवाहूगुगयस्यायोगतंमात्मजन्मनः श्रुमः पायेवरतेनलेश्रद्धायतीयपस्तौदकारम्रालिलिंगेमर्ध्यः यथाभूताभिः समेनतोयादीनांगतिर्येनेदकृसपुहोगे
कायासमागतंपायेनेकामवाहदिकंपतिः सह्मानितयेमथः ११ वहूनोवाहिनीनांसेनानीनामीश्वरः सभीमोसप्रियेतोभेमममस्मैश्रुरूपश्रेष्ठायपयावत वे।
दोकक्रमेणाह्सीमहीभृतोगतेपानेसभीमः सर्वविदेविरश्चिवायमेगलरूपायनतापशिवोमंगलरूपामात्मनः श्रुदेदे ग्रथबहूनोवाहिलीनांनदीनोस।
मीमगुः श्रुहणोनमायतेनामसीसाथुपयावत यादव महीभृतोविसरे पर्वतानोपतहिमवोसर्वतापशिवायस्वश्रेयोशिवोपार्वतीदद: रमपीतरधातिः धति।
पतेमपदयेश्रुगोर्थनेकपोदया। १२ सनतोदनेमधुपर्के श्रासादितयानितियत नरासादनग्रुतरभतदर्शिनोजनतोनोनेकेयपात किमितिपवनतोभीमना॥ १२१

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

परमेवमनुपमसर्पीनुमिळर्मिषेणमरुपंकालात्स्वयमेनगुणहविर्षियथारिसिंग्रभकर्मसंरंभेहिगुणपारवावनाकियते भीमनाथशयानतत्तत्रणुभकर्मीणि
विषमसमानेनमधुपर्कोमात्सन्ननत्तणगुणमहविधिरेननकृतःशतिनर्कतथाकरोहिमर्थः १२ वरस्यपाणिशत्रुहमेनऊगलीगुषवपरेषाममेषांहिंसायांको।
नकीवधकरप्पकमलकांतिचोरःननोपगाधकारिणोनीवधूकरास्यभनरामवतिविदर्भदेशेकेकशःऊशेणिविवहोकिंगुविवाहसमयेऊशाकेकशोकरेवध्यनेर
निमेयदायःनरेयमुमेत्रासुरालीतिनरजनारिनिसमामीतःनिषेधः १३ भैम्याःकरपंकजेननलस्यपाणेरुपरिस्थितेकिलेतिपतनन् भैमीकरस्योपर्यवस्था
नमविघ्नःस्मरपापितनस्थलकेमना भैमीसालीभिरस्तदानापि शृह्मनदानममपरेयेवस्तुयनिःशीतःकरस्योपरिकिंपमेयन्ति विधिःत्रनेभैमीकरस्योप।

वरस्यपाणिःपरिवानकीनकीवधकरःपंकजकोतिनस्करः स्तानिनीतवविदर्भमंडलेननानिवेहोकिमकेकणःऊशोः १४ विद।
भनायाःकरवांग्रेनपननस्यपाणेरुपरिस्थितेकिल विशेकमसेरगुरुशायनस्तेभविघ्नताम्नायितदातनदातिधिः १५ सावा।
यदसैकिलभीमसंनयासपत्नसत्याधिगतेददोभवः इदेनदेषयुग्रःसरोचिषेनलायविदेताममणिदामकामदं १६ वहोंऊरा
पस्यवरायवस्तनखिनसदातेयनिविवकेनवान वभोतरामोनस्वश्रियनेदपयदर्यमनर्घितदेयमर्घिते १७ शुसिभवामाः
कृतकामग्रासरेवरायः भीमःसनदातिभाम्रे दूधेहितसेपवनामृधारिणासनोधुसंभोगनिमन्त्रणानरा १८ सुराधिपःयाद्।
गुवपास्तरहिमाकृपाणामसेनमदनऊरुदः गृहापितेस्यारिपवार्यमन्तिनरमदहिणावेनपरोगदारणः १९ ॥

रिभाव. १५ भीमसेनयाभीमः इतिनाम्नास्त्वामपिवःपत्नसत्याधिगतेऊवीरसलेसेनमामेपद गुसेभीमायदरोनत् देवयोमपंवोविनायेवितनाग्रोदामपष
सरोभीमोननायददे १६ दयायदातविनसपाणौकृतसवदोऽस्लेभसवत्तनःमतिविवधाजेनपश्चिनामणिदामनमपर्वतिनेपावकननायमर्घितं।
देयमर्घेदपदिवभीनरामतिशयेनवृभो १७ दुर्गपाणानितमहिपास्तरावेद्गवराग्भीमपहात् भीमेनावरुद्धातःसामरमनग्रादपवसनिमभः शि
वस्तनामपपारिणानस्मैभीमायसत्यसंभोगयुवोगभोगेतिममयादारवमानयापार्वमासत्वेमदहेहि १८ मृहिपास्तरतोतिमावेष्टिकृपायःकृपाणोस्वले
कृपाणोऽसऊऊदोनलायरमवान् मकुमालेकृतेकमायेददातिमऊरुदः रिपस्याऊतोःपियस्यार्हेमसनबीलेननसागोपीदाहिणार्येनपरोगशस्याणामे॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै.
टी.चो.
१७२
172

णाद्रारपनीविनद्वाद्ममस्हयणोहायिमिविपरिमनः यशारकर्मितिद्वित्रिणः करतपर्यकः सवयिपणरीरेवभूतः ततोनिभृयोनवयाः परिमलः रमर्थः १९ सोऽह
नयाणिस्रभेतनिविशनिश्रेणमेवकाननांनियमसः गणेनेनोमेननेनविर्मलपारयाकृत्वासनिर्धरलयागरतनिभृमानारिकृनखलसण्ड्हस्य: स्वेद्रा: खस्ये
धिमेवसपंलसोऽहयपर्वतेभवाम्नीतिश्रतेवभारमहयचलेभ्यिहाइत्ननगिश्रेगनिजदेहेकाननानिपश्यसः मथानिर्दरोपेतः सपृष्ठसंपश्य २० तेभीममान्नत्तोभे
मीयोवितेभृशमर्थितायमेनश्रेषिमानिहेवयास्थितानामनिश्रवियीकृतिकापश्यस्तेनलायरदेकीर्त्तोपरिवारेणकोशलेशोभिमीपीलोवयायालिन
शहृणेयोगो श्रयथेपनश्रीदीपेतेनमापिसपरिवारहसायपूतायाणिहणाईस्वदोपतेशनिष्यानेगमेपरीवारः स्वेहकोशपरिस्वदे २१ रणोगनमेवह्य
दिनमनकादिनेदणलयशयिनेत्रतेयषोतेतेषोनेषोभावसत्तमेवन्नेनतर्मि रहोनदोसे:शत्रुभिर्दत्तिणीकृनेतहत्तिणेनेपापिनेससहोतोयःशपशवति

तवाहृयमात्मतरोगकाननः स्वशोभयेमर्यरयपर्वतन्नते सनिर्नरः शाणनयोतयारयासमृद्धःसंपयः स्वनशत्रुनासह २० प
मेननिह्नमर्थंहतेवयानिजातमात्मसायायितमर्थितायभृशं सतोऽहदंसपरिवारशोभिनीकरयद्राहमनिश्रवकामपि २१ प
रेणभूमीवभतः सयोषितास्वरोजपन्नावलिनेयकजले रणास्थलर्थ्यदिलशापितास्तनेरहीतदोस्तेदिवदत्तिणेकृते २२ ग्रैव
तसिमनमटेशितत्मनाभिकेनयः सोऽहस्ताटिनाश्रिता नलायविश्राणयतिस्मतेरयेन्नयः स्वलग्पाहिमसद्रहकापयम् २३॥
यसनयर्तानलकृवराव्वयमकायानस्यापिमहारयस्पयत् कुवेरहष्टानबलेनश्रव्यकर्षकृष्टनानस्यतनोवमीयते २४॥

स्वेनस्कमतंचतपवयसाच्छितकायोश्रगभूमिपार्श्वयदेशोवभर्तः सकायानेसपोहीवरस्वृतिमार्हसर्वसेदत्तिणीकरोतिस्मेशेगभूमीकितुरतकोल
कुवपयावलिकवलेरसस्वा २२ सोऽहमकाशनश्रोलेनानलेनतसभोगसहतायोकायुकेननसिंभीमयोरथः शैरेवयोषितः तेपुत्वेनलेविनेयकेतेस्ति
सलेश्यग्रहयः सप्तुरकापयाश्वपसतेमहारयेनलायरदातिस्मश्रवणदानेस्याहिः कुमसितपेयाः कापयः कापथ्यत्वयोनिरितिकशशाहस्मकादेयाः
कृष्णकापथः समो २३ नलस्यवेथोयाये कुवरः रथस्याग्रभावस्लेनांनयः संवंधः तेनमकार्यितानायकरीकृतः महाः सतो स्मलीतिमसतवान् तसभावस्
नाग्रस्थभीमहत्मसमहारयसयस्माकायणादत्तीनिविशेषः ततो हेतोरस्यरथस्मग्रव्यहास्यकृष्णकुवेरदृष्टोनावरेभेनानुमीयते प्रसिद्धिःकुवेरस्यापिनरः १७२

कूबर॰

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

[illegible]

गेहेऽस्य गुप्तैः प्रवसाप्यता यं धनिनेन पम्पाकृततांसि प्रवलितैः सततं दहेऽस्मिन् हृयरत्नमर्पितं [illegible] वरुणेन वंधुनाम् २५ नवास्वा
दीकृतनदहत्कथः नयाति पुण्यायदहेऽपदेनयः ददहिरत्नादरदासतां यथा तथैव तमो सलकं टवालनाम् २६ दिवसने यदद्दा
मीनादरादद्दौ कियत्तेप निविषकर्मणा नमेकमाणिक्यमयं महोत्पत्तं पतदुदैयाहितवान लेनमः २७ नैतनतो हलविलासि
नोज्जितेऽदः खसयः शगकोणर्भृतोनवा इनिध्ववेषि समयावमे [illegible] रणवारुणाक्षिराततं २८ मयेन भीमे भगवंते
मर्वतान्स्याः पिशनाय मनाङ्गियाकृतः प्रदत्त भीमो पि समैपथायतो हरिमणीभोजनमानमेमदत्त २९ ॥

[illegible]

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वै॰ नी॰पो॰ १७३ 173

शिवमर्चतो मयेन यथुना शिशिवनामधारके भीमनत्पेशि पासजातविस्मितिमायसृपाहृतातोऽरजो महत्मरकनमणिनिर्मितेभोजनपात्रे सभीमो नलायदेवो २२
मतः स्वरिमिणो ग्रामसकांतिकोऽपलेपधितो मरगनोसर्पिर्विषेनयामेति किवायपात्रे भगवांस्तिव: कालकूटमभोग्यनवेन नीलकंठत्वंनभाप्यत ग्रया।
नाभुक्तनीलकंठश्चबभूव यथपात्रेभोजनमेतिकालकूटमनीर्णानयानीलकंठत्वंनमादिमर्थ: ग्रस्यविषदर्वमेवर्णितंभवति १० मदयाजनताप्रमा
नेगतपेवैगावनलेनेवशह्कलान् मेघूरपरस्तितपेवमराघर्वकंयहलितेनसभीमेनलायमादात मोऽहलीपेरावत:र्वामसंच्छनिमग्गध्वतस
मुनेहत्वेनमनत् दिव:सनामपानांकिं इर्वांससमायमादृपेणदत्तमाल्लिकामकेणकरीद्रकंभस्थलेनिवेशितानेनवमदविह्वलनयाकरेणस्तीकृ

तदेमदैवकविमस्यविधृतानकेकिनोमर्पिर्विषेयमर्पति ननीलकंठनमपाप्यदत्वेत्सकालकूटंभगवानभोक्तत १० विराध्यइ
र्वासमम:खिलदिय:सजेमनेनसकिंनिर्दग्धिग्र: ग्रुदकनमेसमदत्वलात्तदापमग्रमीतेगतनयेववर्षकम ११ मदांमदग्रभ
वतापवाभिधापदेदिग्गतादपपानजीवन: इतिसपारिकुकणिण:सकर्णियोविनादवर्णात्वनमागतेगेते १२ ग्रुदमवीजे।
निजकीर्तिदोहितमकौर्मेविलदानविंडुष: ग्रवःशुभैःकंभरूचोभिर:स्त्रियमदेनदसेदवतीग्रपालयः १३ नेनेविवाहेश।
विवाहदसिणीकृतेश्वमंल्लाजभवेभवननम: नर्धानकंभेभ्रुनमतकेभिन्नमधलवोकिपिनयन्नराशिश्च १४ ॥

ता ननोप्भनिनाम्नमश्तिग्रगणोक्ति: ११ तो:हिमाजामहादहंकासोम्भमापेभवत मपामहयोजमागकन ग्रयवाभयादिग्गतादपिपरंहंयोन्नागवत।
जीवतश्तिमोहसीत्वकर्णयोर्गमनेरागमनेमचेष्टाविशेषेरेववणि स्वनेवाकंमारणेविनापिदिग्गजानाहस्ते १२ य:करेनिजनामोवीजेदन्नावदत्।
पात्र्गारपनामपपशसमालिनोमेदर्थंहनेवबीजमाव्मदपवमेदापष्मा: सामदेनमेदवतीवाऽम्भावावेवक्रदापष्मार्दहजीभिरम:स्त्रियाग्रदाहर्षे
णाग्रवसो:कणानात्यननै:कृतपासासवत ११ ननभीमनविवाहदक्षिणीकृतेग्रुदयेशुसेल्लाजभवेरपमापरिच्छेदेयपल्लवानपि ग्रहंगणाया।
मीतिकृतापागापिकोपिदमोनाभवन नपाम्रवर्णग्रुत्तमोनाभवन नापिमनदालिग्रनापिरल्लराशिग्र्कोऽस्यहदेयास्मनपनपस्त्याग्रमसायेभस्मा:
ग्रुवदक्षिणीकृते: १८ पोभिल्लपोदपमोकरगेहवामपानिकूलेग्रपोव ग्रत्रवपेवानेम्मा:समापमापदहिणीकृत: ग्रत्रकूल:मा: मदहितानोनले १७३

व

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सोऽग्रिसनपिनाननदातोयदहितिणः कृतः यदहितिणेनदहितोणत्रु कृलेसपिपर्वेवासः पश्चेद्वेमादहितिणीकृतः नवेलेनयदहितिणीकृतः समर्थोयोमते २५ श्रुसेववेस्पिर
भवेतिमेयवाक् तोमेमीशामसमराश्पिशाम्भवापलनयाकिमाश्रुमेनेफ्न श्रुनस्यवतायाश्रुदर्शीनेश्रमाले हिश्रणादमादहि नक्षिममतोलसेनमिति पते।
स्पेवर्णेरितमरिनमधमलाभवेतितयोम्नेतामावेभोनगमाशिपमासीरिकसमासमपानाक्ष्कतिरपिलजिनामनीपतेमनः तयेवेनःशितांतरणोपेरणपापि
चलेनपापाणोमात्रपयेमणयापिवलतिसाभेमीशकेणाणिविहितेपर्वतिश्रमधर्मामर्थदृपानवातिता २६ तदाभेमीयिपसवहृश्रयोनिवेदेवासोयसातोऽरं।
दशीअर्वमेघमवेनः श्रुराहितः गोतमः पदविविकियमवासतोनलादविद्याससमयतीतिमेमानगादश्रवेभाद्धर्षसवना २७ तोमिश्रवेतश्रुतवश्रुवानतेनत्रुव
कागहेवासमयनपलवोः यसायभेस्नानुचदहितिणीकृतः कृतः श्रुराहृसनतोनलेनसयदहितिणस्तन्वणसाश्रुश्रुदतिणिः २५ स्थि
गातमसेवभवेतिमेत्रवागरेशदाशासकिमोश्रुभोहिया पिलावलेमेरणाणारणोमपिस्थितेसनावालितिविशेनसापिसो २६
पिपोश्रुकोग्रथितिवेदवासमसंनदाश्रुरोपाविद्यहिदभंजो नगादविविपश्रदेयपापसोनलादविद्यासमिवेषविषवित् २७ ।
भवावनोकापतश्रुत्रुवसवानिदेषाणमाविदयेविदर्भजो किमसनसांमतिमादिसादिकनथापितसोमविभागसोदितः २८
धवेनसादर्शिवरूकहेपनीमतीमिमोपश्यगनामिवाडतो कृतनसपर्वेषदहिभूपनेकृतेरणाकृतनस्वर्गपतेर्नमाहिति २९ प
सननानकरपहवेष्टितेरुदकविशेमविसारभिः पथि श्रुत्वेमरायाममनलेरवावलेरभानिलाजेननयोन्नितेश्रुतिः ३० ॥
दर्शनायोग्रसोरिनानिदिसेभोमीदवे किमिति श्रमधत्रुवस्माणिमाहहिमसादिकश्वतः गोवरः किनस्मन श्रुतवमनयापि श्रागमोदितोमहिमा नयः श्रुगुरयेदि
तीरिचतीमनारमारूयाः पतोमबलवोहूरनयाणनेदृषनेवसनः श्रुगणश्रुकेमरसंमहसविमाणमाहात्म्यवतमर्थमसर्थः २८ पवनेननतेनसावधर
रूपतीमदशिशिनेताणिव हिकमेकः सोवमनीमरूपतीपपकीदशीश्वेदृदिहृतनसभपतेः कृतेननताथिमिमर्थः मणीकृतेदातनातनयरमर्थः म।
कथातनिकेवाणतोकर्णपंप्रामाम् २९ तयाः भेमाकरकिसवपस्थितेताजेः समनमाश्रवनसभानिपपिकातनलयोरनरानाकापादेशोपतर
कविपामादेवानेश्रुविरूपेमोनयाभेस्मोनितेलोमेईनपंकेः कांतिरलेवि ३० ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ने॰ तयोर्भस्मासत्यामीकृतात्दृतिर्धूमसम्पदृतिः कपोले कास्तूरिकाकमनीयतां गताऽयोर्हशोरंजनतां ययोः कस्तेतमालदललीलामाश्रितवतीतनाटेलकाश्चाचरि
दी॰चो॰ तवती ४१ तत्र्यावैनोरुस्योर्दृयमोः सानिकः संहतातिशायगुरुर्हनायं र्दृतातवैर्दिलनपलपितः तयादयोः सहतेसान्विकेनवनतलेनिर्विघ्नरैभिवाते:
समाधीयतः रुदेतात्रलेनवःसवर्दः धूमाभिवातेनदेसकृतं सानिकमितिमव्यारनाकृतेनमर्थः ४२ वहूनिदृव्यानिदृतिर्णाद्दतोभीमस्वमवमुला हृ
१७४ तिणयंग्रेस्तनतत्वगणेमोवैमामेश्रतनेश्रतयोर्दृयमोः शूलकमशकृतशोभोनिश्रितागताः सतनमालाश्रलकःश्रियःस्वैः ४३ कृतिविदिनाताकेद्गणा
174 कियाणां मा रभयवस्त्रणपानरानयोःदृपमोरत्नभविजितरीतेनभेनेतमशकृतवभूतःस्मात्तनालनाहितभेनयति श्रनयोःकार्यवयशमापितसंभाति

तयाप्यतिश्यादृतिधूमपद्दतिर्गता कपोले मृगनाभिशोभिता । ययोर्हशोरंजनतां च कृतौ श्रितानमाललीलामलिकेलिकाश्रिता ४१
अपकृतः स्वेदभरः करेतयोस्तपाणौ नयोर्दृतनलेमिलेसुहुः दृशोरपिप्रस्तनमस्ततसानिकेचनैः समाधीयत धूमलेखनैः ४२
धहूनिभीमस्वबहूनिदृतिर्णांमपृक्तनः सूतमवेसनत्वणां नवेश्रुरोमोवसितेश्रमिश्रनापश्रलयोःकेवकंकमलश्रियः ४३
श्रवतताक्तभविजितरीतयोः श्रतिक्रियारभपरस्पयात्रा नकस्पमस्पतिमलस्पदृग्रतः स्थितोपिवद्भिःसमिधायवेपितः
दृमसहसःपाणिसमुष्यदृहृतः श्रीपसामविदृयतयाविधैः महर्षिणोवागिरसेनसागितानुलोमतामुहृदृतः शनक्रतोः ४४
सकोतकागारमगास्त्रैर्भिर्भिः सहस्रशीकृतमोतितेनतः श्रधात्मसहसादृनतुयमिश्रतामपिष्टितयतावेवनिसुनामुना ४५

वारयनेमर्थः श्रुरःस्थितोपिसमिधामसमेपिलोपिवद्भिःकयसमस्पदंगात्मपत तत्वनाश्रयत ४४ मेम्पाःपाणिदृहृलोपनलमविधेःश्रौतस्मार्तकर्मणः
संभ्रान्तःसमर्पिताश्रुरायसोमोतमतसंविदृथतांगसमयगक्रियत श्रीकिरसेनमहर्षिणाशची मुहृदृतशक्रस्य ४५ ततःसनलःश्रुरैर्भिर्भिः सहस्रधी
कृतवानायनसहस्रपुकेकोतुकागृहे दृश्गतःश्रुरैर्भिर्भिः दृहश्रूधीणालनावतीनाघधारीनावरदृर्शयसहसाक्रिदृश्रुतेकोतकदृहमिति
वान्वयः परस्तेविस्मानतलतयोलेनाश्रतानलेनश्रकेणवापिष्टितयाककवचमादृयणामापयाककवचमपिसहसाक्रिदृभवतिनिसुनोवा
पिष्टितेभवति ४५ वरणावधावलतयाकृताशनायावप्रसानेनक्रमणानिरशावमिमर्थः तयामोक्रियमाणोयापारेनसमस्पदृहः ॥ १७६

नकारस्यास्थापारं यथा भवति तथा समस्तं स्वयथाविधि हि तथयुमथापि चयाणाम् अक्लमनाहारस्थरं ४० कदाचित्त्पाणान्नमान्नैर्निजपत्नाः कश्चिमर्यादामनाबी
केरलेरो भोजनक्रोडारोदमः कदाचित्पाणानक्रान्तस्वकरत्पाणिक्रदाहेणासेनापनानिजलोकाजनमनैः सरककविमर्यादालोनर्मीशमसेतेकारपामास कश्चिद्
शवरपावयपाश्रागतालोकायराश्चयोधिंबरागनाभिर्रालीभिरभोजयत ४८ सदसःकामितमननमेवसवेकिमितिभोः श्रुगरुचैरक्कापाययापवितेतमनोप
हारेतेमनस्पोरमस्थस्पोपहारमानयनमवरुर्वनपमकाङ्क्षः स्पोतेमनेतनिष्ठानेग्रिलिंगवानिनावधेः श्रुयवश्रेगरुचेः सपारीरमभपातेनवमनोप
हारेमनसोपहरणासचितेयथानयाकांचनरवयंतश्रमकाङ्क्षः पिपासवः नवेपान्ननिकतस्लवसर्वतोमुखंवतनेलकोचनस्थिपः श्रुपपिनामपिवक्
मेयथकमोदनमपेयेना श्रयव श्रवरपिपासतस्लेपेयेनाश्रमकाङ्क्षः श्रयव नवापरपिपासतस्लवसर्वनः सकोयमुखेमपेयेनो श्रयचकामेन।

तथाश्यथानानिरशेषिमोह्यियानमस्पगोलोकिपरस्परकिया विमुक्तसंभोगमशापिमस्थंवरेवधावयथाविधिमहम् ४७
कदाचित्पाणमन्नैर्निजपत्नाः कश्चिमर्यादामवीकरोत्तरो परस्परशेषिवरयात्रयागतानभोजयंभोजरूलोकरःकश्चित् ४८
सकोचिहस्वेरवयंततेमनोपहारमेयोगरुचेयेयोविते पिपासतेकस्तनसर्वतोमुखंतवापेयेलामपिकाममोहने ४९
मुखेनतयोपविशत्समाविनिमयाथस्थानुमतिखेलाहसन् वरागभोगःसमुखेसतोमुनामहिस्कदेयेनकिलोपविश्यते १०
ग्रवामिमसेवितमरतीरिणोगलेनयोक्तानिजगुरुमेकिका नभास्पदस्तलगलोवदन्निति खपतनमस्पततःपराक्रमपत् ५०॥

तमेणाकृतंमोदनेसरतमपेयेतोपहाकामसमोहनेवरागेपिपासतेतस्लपुर्वयेतोमपमकाङ्क्षः ४९ श्रुतोमुरुपस्तेमुखेननवमुजमरस्तानयोपविशेनरतिमका
कांनिहस्तासीकेवननमजनेभोजनोपविश्यायिलासस्थानुमतिभवन्मुखेनोपविशेविनिदिताभ्यनत्तानेहसितवनीअनुजाजनेनसकीयमुखेवरागभा॥
पागतेमनः वरागमूर्धश्रसयो. हियस्माद्भनोः येनांगेनोपविसतेसकटंसवरागभागपवमुखेनेतिपक्षूक्तामरितामः ५० स्मेतुवामेसेवितमस्तोप्रहरतो
रिणाश्ववदनकेसचिवगलेनयोक्तियोरेकापवेवदंनोनिजगुरुवेसहरेसवत किंकानाकिंचनवदंतीमाह तथामायथायोक्त्रवामिमेसेवितमरतिना
येवानयादोववनवदंलप्रवचनगतेमेष श्रयमतवचनकपमवेकः गलतस्नवाहितःसकलाममीति पत्नीहिमेमेमरतिशाहंकरोतितमपितयाकरोमि॥

नै.
टी. चो.
१२५
125

ग्रन्तमनमनोऽपि ग्रस्तलगतत्स्तनाभ्यां विनाभवोभयेतामिवदंती इति विदंती स्फुकाऽंतत्स्वहलेऽविरुद्धे । तथापीनमेव हारं सहसोत्पातमेवराजमिवावकर्षेतिपविश्य
रपत्नां नः सकराग्रस्तपद्माभिमेभेस्थितमेरस्तु मेंनस्यवचनस्थेयावत्पद्यारेकानिजहारेनलदत्तं टविलेप ग्रस्तमित्थिंतमीदृशेवोवदन् इत्यकेवोनपायोभसे।
मेवेदृसदभिलाषेऽमपापिनेवरागायप्रवमेमिथ्यायेणवदंती ग्रपराक्षसंभोगानमिवावकर्षे ५१ नलार्धचामरेणुनानानलस्यवामरग्राहिणीदमयन्त्या
स्याग्रलानेयथाभवतितथाप्रदेशुकात नेवायाग्राघतिदंर्शनालेवपनीतिनेतावतिलेगिरहोवेमायसंदृष्टो किनकलामाऽगेनमत्तमाहसनमागिनी
सनीलोकेहसिता ५२ सुवतः सोदंरस्यामितिस्ववसीयत नासामनवीक्ष्यसीतावरः स्वलास्यापथगेस्थिताउवंपयाभवतिनयाकोविस्मृतामारात तथा
सूक्ष्मानिकृपटःकोपिविग्रस्यश्रेयपविहेवाव उपविष्टवेतिनासिरवनिजामतेः वहानिनालानेकपयपतीमयाश्रालामयाप्यापितेनसीयवेनप्रकृनितिन

नलाय बालं विभुजं विधत्ती दमस्वसा स्वानिभृतेऽपदेऽर्पितान् । ग्रहासि लोकैः स्वराजामदोऽर्जितां नीभवेन लेखाय निलेखिरहिमः ५२
पुरःस्थलोऽशलमरालवलाहसीभूपाविपानवशस्त्रवरान्हि: । पुनस्तस्मूच्याणिजामतर्वदहाससप्रपञ्चामहानवभुक्तनमदा ५३
स्वयंकयाभिर्विरपत्नसुधवः स्थिरीकृताथाः पदयुग्ममेतया । पयोणबद्धानिपतेत्वयापयरदर्शीचादर्शतलेहसः खलः ५४
अयोपचारेऽद्भुरवारुलोचनाविलासिनीनामिनवेदसेपदः । स्वरस्यपिलेवरवर्गविक्रियाविलोककेलोकमहामयेऽस्तुइः ५५ ॥

पुनस्तेलिंगभ्रमकारणाग्रसमात् विस्मयभ्रम्याप्यपवाल्कृतप्रकृंपयाभवतितयानसाः दृष्टाः प्रदाग्रहसत् पुरोलोगलेवितिंगनवाहसितायपाहिया
यायमग्रत्नः पत्रराणिपुनरप्यहसदिमर्थः ५६ कश्चिद्दूनः स्वयंवार्ताभिः कृत्वाऽस्थिरीत्वताथः कस्याश्चिदपदद्वयपृधयमाहृयमध्येमेनसुखदानि
मनंतस्याः पश्चाद्भागेत्वादर्शतलंमथापयत् हंसदर्पदर्शीवतस्याः पदद्वयमध्यस्थितेदर्पणेप्रतिबिंबितंवरांगपर्णंनहासेमर्थः ५७ इवित।
आपारभ्रवणविलासिनीविभ्रमहरीकृताधर्यसेयथाभिलाषदयः कामस्यवितानरूपान्मननवहृदयेहाविशेषाद्दृष्टोजनेनेमुहुर्हासयन् ५५
मिथ्यस्वलितगीवयावालयारूसतिशृतिहासितिमितियनवतत्वनहिंतेपप्रसेवेधिनिहृदयेनितायग्रसंभ्रावलस्यवेधिनुहानासर्वोपिकसुलं।
लसेविध्याति इपेनवलितकंपरालितेयेनमापकेनामः सुखनायकाहृदयकहृदयमेववत्सेविघ्ननिस्मेमर्थः ५८ ॥ १२५

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

प्रवेसेरकनसविनेप्रवेसानुपपन्नामदृशस्तत्वंतन्नकृतमितियत् नहुण्यालोकेनरमिकेवत्वनिवारितेमितिवयत् गदेवायस्तनकरणंनदृवसोर्किंनकामितिधूर्ते
ह्योसेवेधिनोहृदयस्पकृतंत्तानाना सम्भूवयत् नमाहृदयेसानुगतेतेनैवज्ञातवानिमर्थः ७७ यदृशस्तानूनायजलेदृसाःस्त्रीहृतनयनायाःकस्याश्चि
प्रविवेश्यविनिनमज्जानेनकेनचित्ताहृसिकेनप्रनायतउद्केसपदेशिथिलकेशपाशवन्धालनमायायातलसपाणिनासताप्रमलोकहृष्टिपमावरपवसनःपतो।
हिताः ७८ नहुण्यादृष्टावतःयवरिज्ञायकयापिकलावमसैतोसाभिनिजकरकमलनवेनत्वाहृताकृताः शिथिलोपिपरिधिःपरिवेष्टावेष्टनेवालिगमनमितिताव
न नेत्रवानेयतिणाढवंयनाहृदेशप्रहेशिथिलांगाढतायथाविनिप्रवेकृतः परिधिस्मवेयातिकतानिधावेइकृतोगाढंवयोमानयतिवश्रनीतेराम्रपम्

तिरोबलहृदकसरोजनालयाम्मितेस्मिनेयतत्विलग्रलिवालया नयानदीयेहृदयेनिवायतस्तपीयतोसेप्रवलम्तवेपिता ७८ कृ
तेयदृमकरणोवितमज्जारिहृहृवल्वधेद्वारिवालया हृदसलीयस्तनदेवकाप्रकेनणादवार्मिमाविलोलवेलोविव ७७ नलेहृद
माकवितानतेप्रवेत्यवसितासाहस्तिकेतउदवित पदेपतदृार्णिमेदृष्याणिनायतीहितोमेदनवोचनताण: ७८ प्रवानमालो
कविदृपयोलयारूपाणिपयोरुहनालनिर्मितः स्त्रयोपमर्त्योपरिधि:कतानिधौदृयावहोतनयतिगाढवंधुनाम् ७९ प्रवेय
हस्सापिविभ्रमस्तववाहूयंयदालंभ्यनदृस्यमासित शुक्वादिवायंमदगद्गदंप्रवातेदेवनयाहृतदामिलमकम् ८० विलोकपूना
यमनेविधुन्वतीमवामसत्वेतभयेपसिरिवदे नदलकेदेनभयोपमनादिनाविजिमलेकाहृहशोतयानतम् ८१ ॥

ननमत्रुवल्कसनात्त्वविविनवहोनकोपिमृदकयकेठकःपयेदृमाश्चरोभशेतनःसरसवाणःपायतोमविवनसरसवाणोभूवेतनःमकरंदं
स्पृतकःकोपिकामीनलेदृसाःकस्याश्चिन्नटंपस्वरणेशरणेनिर्मितनवयतिविवेनमार्विशात् योवाहृविशेभीतोभवतिमकस्यैवेवाणःमकरं
कम्रभवतिमयाणाद्ववस्मविनिविशानेहि ७९ सभुवाप्रवेविभ्रमकरिदृसोकमास्लायिदसितमितियत् तनामवहमनमितस्वविपयाभवतितया
स्त्रितमितियत् यथमदगद्गदमवादितदेवहमिनादिकंप्रवातसाननभुवःमाप्तोलयकेयतिभूरपेनयाह ८० ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै.
टी. पो.
१७६
176

नात्तत्रमेत्रनानाकोचिदस्त्रवामस्तलेनस्तनामर्थेप्रस्त्रिनेनाभावि आनंदोद्रिक्तौ मनोविकारः मनोवृषाचलस्तचकोनेनमितके देमहृि यं प्रकात स्पाप्तुवेद्द
शो ९२ सर्वर्लीकस्माकोकोप्रवानानाविपमेलनानानो येवलापेनरः नलनालाय वर्येवलेतिवानत्रवदेयोनीन्नेदवः पक्षीनसविभ्रमेमपयस्तना
नामकारनलनातलत्रयेवलासेव्यसितस्पपदीवपतवपद्मपदोविभ्रमपेत्रनः श्वरुमादिनादशोनानः स्तिभावः कोदसाः नसाः क्रचयोः स्तश
कमालिगिनविपपसदेवचेष्टाय ९३ सानादर्शाकापिकदालकरणस्यावबद्धदार्शेति: नेषेवमचनस्पसाकातनमंपीजातेतिशेषः पद्यावबदद्या
वाम्भसोवप्रवभ्योप्रवतिप्रप्रवाचप्रवानेन्नमोस्त्रियेष्मकरोषः नाभ्यापरस्परस्यार्थेनेकार्ये हूतस्पत्रमः स्तुत्योपिनः पोषितः नाभ्यामेवप्रमोस्मोदक्रमेस
लमपिक्षतमिमर्थः ९४ नानदर्थः कोपिकामीग्रनलिनलसगंदूषेत्रलयोगितेनपपौनशदेनः श्रेष्ठस्काशमानायाः कामुकोस्तकारपथवः क

मननरूचस्पृहकचेष्टोलनावलदमाभवननानितलाऊला श्रवापनानानलमालस्यंवलानिवंहनीनोऽदवविग्रसंप्रवा ९२
श्रवबदाकापिकदालणास्पमानघेवमंगीवननस्पकाचन पप्पाप्रवाभ्यामनुनायमेमिथः क्रूणेपिदत्तस्पनशोषितभ्रमः ९३
वपौनकोपिदणास्पायमविलिनलस्पगंदूषमुदस्पसंपदः भुवुवनप्रभनिविवितस्तुलिप्रः स्त्ररमाः स्मरकार्षकः भवः ९४
हरिर्मणिभोजनभाजनेनरतेपानाः प्रकोपकिलवाचपापिकाः भृतेनशाकैः प्रविलीणमक्तिवस्त्रिषेदसवंदरितोपिवोधितः ९
प्रवेविनीतः स्मितदर्शिवाण्ठवाकिमप्पद्वमविलोकयद्रुषे स्थितापरः स्फाटिककंदिमेवधूतेनंदग्निषुमावलिमध्यवद्दक ९७

स्मिकास्मिमास्तयकोस्मितेनलेयतिविविविन्नवुवेव ९५ साकनमेननतेभोननापत्रः स्यापिनेमलिवयपायसपेननमेपामितिवारपाचकाः प्रकोपेण
नाः किलशाकैः शाकहृत्पैभृतौ रवितेपात्रवः प्रविलीर्णानामक्तिकिंनहरितादी स्पापायमेवंवृषिदवितमितिपयाहोधिताः सर्वैपवावलितपथाक्रपिता
हरितमणिपात्रमितिबोधितास्तस्तानातरमर्थः ९६ अपरः स्फाटिकमेवधिनिक्रदिमेस्थितोवधूतस्मावधाः श्रेष्ठिहृदयमप्पवदृदृष्टिः नस्मृतिवि
वितेस्त्रदनमेदिराव लोककारमर्थः ईदृशः कृश्चिप वास्मितमर्थवचनलस्पत्रवमावालोकयत् निस्मितेविनीतः किमप्पद्वत विनीतोपिपदा
विस्मतदृष्टिः दसत्त्वपाञ्चलमपप्पद्वतिनपायमपिविनीतः स्थामौन दमर्थः ९७ ॥

१७९

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

भ्रमीलसद्धूपसावेशितेविलेविभ्रमकमनोमविभ्रमकमार्दवम् रसेनरंगोरसपीनेरसमादभ्रंनतामोदनमोदनेनना: भ्रमीलसद्धूपसमाद्गात् साधुतयाया
गदलेभुजनकोदशेवामदाक्षेभ्रुणोपेनसावेशिताभ्रविलासनतुलापविलसदावेशिताविले यदावेशितावित्तनद्धाक्षमितिविरोधभास: तथानोमविभ्र
मैभिमेमितत्वम् भ्रम्येनमार्दवेच भ्रमुकमार्दवममोमविभ्रकमितिविरोधभास: रसोनरेसाद्भुमधुरेगंरेधवते मपीवेरदीर्घसत्समासोदनेनर्थके २१ ता
दाएवमादौपदवितत्वनीकोविनोदरेहणांतर: भवति भ्रपत्रद्भुत्तगवालनिनेवसयंगतिनमिवत्स्यलेवसनेवकार रसामसंगातत्सवाकिनीतीसमेहभ्रु
स्तनीमेकिनवोद्दसेतिनसाभाव: २० सरभि: कामधेनुरुपमनोघसामसन्नादिहेतनत: सुरभि: संभूतत्वात् तदामेनिभ्रमेयेनसुरभिसंगधिमवेन वक्षभिरस्यानं
म्य: पायसंपरिविश्वनदाप्तमवाहऊलापाहीरशलिनेहते पायसमेवशलिनेजातमिमर्थः २१ भूलोकवासर्भिनैः सयापचपितपीतानयाम्भेतदामेनत:
भ्रमीलसद्धूपसावेशितेविलेविभ्रमकमनोमविभ्रमकमार्दवे रसेनरंगोरसपीनवेरसमादभ्रंनतामोदनमोदनेमना: २२ वधेवधासो।
कविकसरस्तनोत्रिधि: पिर: भुमवनिसंदरेहणा सर्वकिलसमसुरधमेवदेग्रकसलनीह्रीणितरापरादये २३ यदादिहेन्तः सुरभिः
ससेमवमवेनदाभ्रेसुरभिध्रुवेतत: वक्षभिरेत: प्रवितीर्यपारसंतरोवनलानटसेत्तनेकृते २४ यच्छ्रपीतावसधालयै: सया।
नदण्ड: स्तानातोभुमीयते भ्रपिकनवेद्युपदयगंधिनेस्थहोयदसेदयतेसर्वापस: २५। भ्रवोधिनोह्रीसभतेसार्दिगितेभ्रसी
मवानादश्वमयाविति स्तनानियुन: सर्धियेकियद्यानिहृमवालादवदर्पानेभ्रुणा २६ ।। नर्याणकारादसभोनितवकैर्वेन
सयापासकाशानाड: रसनुभीयतेऽतरसतत्रा सीत्कारक्तनादधदृपि: भ्रतानमगेगे:कदृभावपादेवादकोऽङ्कंऽर्पितम् र्धवालभि: २७ ।।
द प्रादयसाडेनोरसनपायिनोदेवाभ्रपिपतेभ्रमिहम्पूर्णरिमत्तापासेहत्तायसहोऽर्वते भ्रेपानेयदेवंधुपेधांतेतनादम्पगेयोसत्तीतिदपिगंधि सतनभ्रु
कोतनवतीर्किनोहानवतीर्किवातानापिनादतवतीशनिश्वनसंदेह: पियेकिंविदृत्ताबालाध्रासहसोपदोत्तणवाणेनकिंनतिस्महत्त्वसंदेहोऽजन: तानव
नामादतमितिनिर्णीयोजात: २८ कदृतस्पतीत्याल्लसार्धि: काश्नपितमिरेसकरयत्नावदेदृपितपिरसालमेदेहो: करनेने: सीत्कारकारिणाभ्रुवेन ।।

© Dharmartha Trust J&K, Digitized by eGangotri

नै° टी° टो°
१२२
177

क्रमादयदयिदयिमित्रितेरयदयिमिति इयमदेवागवकोभार्यवकामिस्विद्युमाकादिकाभोनिसद्वैवेकाभोनीमर्थः २३ विरहपीडयैरः सदीभूतरयमोदिम
करमामीतेविद्धमिवमितेयेनेरर्वमदुभूययंकारहकारितनामिकाराद्वेरवैसहत ततःपश्चात् श्रुहितःललोदुर्नेनपवामीडसेवादः कदुकायोविघ्नमतारि
तीव्रयाः २४ मवाचरद्दर्वैभ्रवानोत्तीभ्रमोत्तामिश्रायाणोयिनोममावस्थानेष्ठलोकयवदायमयोगयभूमिश्रयुदावायोगस्थानेष्ठुर्वकृतनवमिकमेय
यामवविनयाहर्वभूमायेविधिनर्थः इयोस्विभागेरत्तीयभागकदातयरमदभ्रविष्ठतःष्ठतःखलेदाविदत्तःसर्वेतिनभावगोपिनाविविवानयः २५ तेन
मननाहरिणस्येममाधिकेकोमतेतेमनेरमद्भूयीनाष्ठुकापवेमनोतिष्यायेनवकःकिंमिनिरजनिकराकदरिणजातेः सामतोदकेःसोमेरदस्तेमनेकि
मष्ठमितिकिमयाविश्रुतरामसेयाणाभावकथमीदशःसोदसादसात रतिमयपकणिनेताम्रिवु वर्गादिताद्रुमः स्वयाकर्णनियाठः २६ श्रुमोमामिमायेण

वियोगिदाहाय करं भवत्रिवस्तपारभानो विवस्मात्तनम् सितेमदपागयदहिहदापिनतवलःसदस्वर्वमिवाहितस्ततः २६ नवो
युवानो निजभावगोपिनावभूमिश्रुयागिविहितष्ठमिक्रमम् इयोविंयतःसपदकथाकिलतिभागमसोमष्ठविष्ठतःष्ठतः २७ दाय
त्तमोतेरगमासमाधितेरसादसिनामदङतेमनेमतः निशायवत्तोगकरेगजैरदःयलेसपीयूषनलैःकिमयपि २८ पदस्याक्रत
नहमक्रमयोस्नेगसायुडमयिदणाय्यति निमेषणोनैवकिरत्रिवाष्ठुपानेष्ठगूनोरुहयादनिर्णयः २९ श्रुहमिशावेतितनाहक
तिकमोसुशीतानकरायणाहिदे ह्रियाविदग्धा किलनमिषधिनीमधमसप्पामधुवाभ्रुवेग्रतिम् ॥ ३० ॥

मानेहमसकृतं यथेनयोऽनेनोरेनगसेवितेदाण्डेभोगकालेयतिकियश्रिगष्ठवर्ययनऊस्तनानिमेषकरणेनैवमेसयानतेष्ठनिमपःकतनःसेप्पाममयोवम
यः रतिनेत्रनिमीलनतालापिनरमर्थः २० सभोगायदिनेयात्रिवारतिकमेणोत्तशीतानयोःकरयापनारेववेश्रविशेषाहिदेहकासतिचनरानायिकातयो
र्दिनरात्रोनिषेधिनीसंथारमेयरेलज्जवेवाग्लीवयत् श्रुयांगलिविलासेनमेप्पासंभोगकालःरतिसविनः २८ ऊष्पाणःपदमुसयीतेवयवले
क्रूरमभेकमेणरपशुनाविदग्धेनरहवनरएकापिकामिनी श्रुवैविनीचिनरविलसितेवकिमिदमनेनानुविनेकियनेरतिविस्मयवशादिवाह्लणेयरे
श्रेणलीमयम् मवत्ताकोऊपवाममेभावःयहादिनेमर्यालोकाविशेवेशलोकाप्यनकौदिनेहयमपत्रवितेममितिमवानामहोपकारमलिनेसप्पाम

कारसगतागतेनसमारणाऽसवनाप्मोकृत्वाकियदन्तेमनत्रपेऽर्धेन कियदनुमानपन्न योमिपमहमोआमिकिंवातमीष्पसीतिपश्चकसास्त्रीलजयाकिलन
प्रगल्भवकेप्रवोवनसनेनाहमेवेगत्वामीतिसविनेभवतीतिपद्मलनन्यकिलनयेवाननमाननेहनवतीपुरमनेनपादयोर्हसिनिद्वियंवीनमेवाप्।
गारमपकदयोपनेतिसवपतीतिभावः ८० यथामांसेपुमोसवंसेनगणुः प्रमासेवासासवसेवहेतिस्म तथातेनप्रकारेणदन्तैः सदैः परिकर्मणासाधनदा।
मैनिर्मितनमनविचित्रेपरिहस्य पतेवारयानिकामोनिनः विचित्रमनेविचित्रेभोनितस्य ८१ सदृशेननीभूतेयन्मांसेतस्मात्तिकाविडेनवेनापरम
दशीयानानहत्वापवापरिवेषकायाः स्त्रियाप्रपरः पश्चेविहसदंतेमेदेशाप्रविश्यत तस्मोसरसमसरसैप्वादंश्रगणयांसेनप्ताव ८२ सूपकारपगात्रा
कमेणाक्रूरस्पर्शानाम्नाः यहंमितेवृशीनेवनेरणाबीलिना दयौविद्दयाह्निनेयेरंगुलीमणोविनीवितनविस्मिताकिल ८३।
कियनमनत्रोदनमाननयनकियत्क रसपमञ्चगतागमेनया अहंकिमीष्पकिमीष्पसीतिमोविधनन किलस्वंमयाननम् ८०
यथामिषेनगुरनामिषनमेनिरामिषेवाविषमोहमूहिरे तथाविदग्धैः परिकर्मनिर्मितेविचित्रमतेपरिहासभोजिताः ८१
नवेनकृत्वापरसन्निभांतिभाडुवामसृणेननमांसफालिका दहंशदेतेशरणसंमतदसंविहस्यपश्चपरिवेषकापर ८२ अनेकसं।
योगनयातयाकृतेनिकृष्यनिष्क्रियपवत्नहग्गमेनात अशीकृताकालिकवल्लविसर्पणेननावकृष्टेजनमममवाहृतम् ८३ पिपाह
रसीतिविबोधिताम्रवेनिरीक्ष्वानासवितेनवारिणाः पुनः करेकस्पिपुनागलेतिकाहसात्मलीनोसहसाम्यवेतन ८४॥
रसोरणानेकवस्तुमेलनेननयाकृतैलरूपोमादनात निकृमवंडयिल्याममिष्वनाहगर्भमात नाहशासादोमादनात मानप्राकातिके प्रश्रकालभवेप्रव
स्वभुविसमबोधनं दधांवकृष्येननेषणकनानसमौनमाप्रश्रमत केनननाहृतिनिर्मापणेनमार्दवादिरचनावस्तेनसंयोगेनरूपरसादिसंताप्रनेनहमेण
पदस्तुपादयोनादकृसंपादयंगविस्मवाप्रश्नननेमर्थः ८२ वारिणासहितेननलसमरमेनशरणगुणेमादिनोसमोसनिवेषपमामर्थ्याल्लसहितेनार्थपानीय
श्री दधोकेवापिवंवदशापिपाहरसीतिविबोधिता उत्कावालापुनरपिकरेगलेतिकानलभाजनेकात्मनाः सात्वीनोहासात सहसामवर्तत प्र
पममधरंपिपासतिस्वपेतलनेदित्ततीत्वभिप्रायेरसंतीनोसात्वीनासात्वाकटतिगर्जेनिकांतमाजेसमर्थः ८४॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै॰
दी॰ पो॰ १८

कश्चिद्गुर्वाभोजनपात्रस्थं तु न निष्ठूतं स यत्नेन स्विपापतिर्विवेद्दृष्ठान्तस्माः प्रतिविंबनस्याः श्रीबोनिवेशिनेकांचवारत्नप्रति विंवेद्दृष्ठः प्रविचप्रकटपुलकं सम्यूरवं भवस्य
स्पकेरप्रतिविंबनीविकरेशामेदर्णो होमांविना पात्रस्माः प्रतिविंबप्रतिरोमांचितं नानमिति भावः ८८ कोपि गुर्वा गृहीतभोजनजयाप्रलेहणलेहेकृतविंवांकांविश
दृष्टान्तनः समांद्दनुपस्थात्सोपुवेक्ष्यापितैः विकैर्दृश्यहितैः कंरागुस्योः शुश्रेव प्रलेहस्यशोभावात् विकैर्विमंगुलमपालेहमर्शंप्रवालेमेन व्याकुलमथाप्रति
विंबभोगेजातः रतिप्रतिविंवमेवस्पृशतिनप्रलेहमिमर्थः भोक्ता प्रलेहादिकं मंगुलस्योलास्पर्शं गुविनयति तयाजेनप्रतिविंवितेकोनाशुभ्रमेमर्थः नकाचिदिति
मिनेरूवदृश्यप्रलेहमिलचाते ८१ कोमलेन्वाङ्गस्पगोपियनेमनेमत्स्यहरिणाक्षगलपहिनातेनांसेरणाविभ्रमलोकः कृतपवाशाकिनतमणिनमपिनमकातेस
गुर्वासमाहिन्त्वरसप्रयोगतूनंविलोक्यनैयेणाहस्योनुविंबने वक्त्रयतमीविनिवेशिनेकंरवभूवतस्मन्कंठकोलकं १४ प्रलेहजले
दहनात्नुविंबनोशुभ्रवकोपिश्रिमभोजनक्कलः शुद्धः परिस्खलपकरांगुलीमुविलेनांगुरिकेः स्वमवाधितेनेव १५ शशापिपत्नी
नस्पृगानपविनेः पलेमेदुस्वाङ्गमगंपितेमनं श्रथाकिलोकेः कृतपवनेमिमेनतंनमुसंयोनमपिस्मशक्ते १६ कृतार्थनम्रारभि
रनितेगुणपरासियकिंचनशवितप्रवा लिपंगुवीभोजनलीलयांगुलीगुणः शमलानुनपांगुकेमिस: १७ शकार्मिणेहारातिमे
प्रभेनवाद्दृश्यपियस्थाउद्दमाराहभिः लिपोवभंगार्थकिंमगनयनेरिवाणवाति भनिवारमीहयो १८ नपाविपातपैदकाविवास
नेहूतेवयंनीवनमेतुस्माधुनतं तृषेद्समारंभिनसर्वतोपुवननोचितः कर्मीमिदंपिवस्तव १९ समाजकोपाभिनयेनपाणिनाधिश्ल
यद्गुलितमपिनशावतेनतकृतेभोक्तायावतेरमथः ८९ पलहणोरसोक्षिहितैः कृतयोंमः कोपेनकंविनकुटिलभ्रुवाकोनयोगुगोलिरसः समुद्दाभोजनयापारे
णभ्रूखेदुलिविपनयममवदनयात्रग्रहीतः प्रतिदीनोदिपुंगीगुलीदवेरणामाचनेरातावहृपयाददातितथाशापीतिभावः ममवदनुवमेवानुकंपने
पञ्चलेवायोसोनपारतुसेहृतेयप्रजनलमगुरमारकोशेधूपितेधूपेनवास्मिंतनहे गरुकसंगिलेतिस्थमलेपीनातेलमतनेपकांरेवारमेववस्यापाणक्रमेणकर्णं
प्रत्युपतवर्णगवर्णक्रियाविलासरगुणावचनेस्तु ८८ भोद्वालनूभवतापजलमस्तनकारिप्रमस्तनशाहृवाश्चपमजलेजीवनेजीवनशाहृवाश्चेहतेनत्वमाधुद्गतमम्
भ्रमितार्थनात् जले सर्वतोमुखस्थमपिनिपतत् ततहृपाकूतंदेपिवः श्रमजलस्यपातातयासर्वतोमुखः कर्तनवर्वचितः पवनागुलः किंपलतोपिवेत सर्वतोमु

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

इयं किंयेष्काम्बरसत्ललीनीतिपक्षे दाथिमाघमनष्यगिनेहृदयेपक्षनेग्रुनेन सा: कदहृदयीगतेनिकाधाराणापपानेमोज्ञंयनोहेनोध्यनरव धुंगाचकपारगोननाट
कहृत्वेमसतवधनतनानिघ्नपनवारदयीमनोतथ्रांभिमायवेदिनेवसाच ५१ अमोभिर्जैनैभीमरहृदपिशाकंठमभोनिकीदक दयद्विपंमदिषीसावासो
वधूकांयनी विरुयमृतार्वेद्धि यिनीमाद्यध्रुवमादिनामपामः तसां पयस्त्रसहृतनमुमादिनेश्रुशमवेषयेषो: अस्मानडः कमिवामतऊंऊइहृतेयकमिव
तथाहिमनलवादिनासितेव ५२ तदपिश्रेनंतेमध्यमध्येक्किंहृस्तविड विक्लिहृयोर्वैडभिर्मिश्रिनेऊर्विनाहृधिनिरीसस्लावलयमनिवनोविचनामापि
नाम्रालणाःश्नसनः स्यानतदपिदृष्टमेवावोरि अथयाकथयत्राश्चिपनासान् ५१ समेक्षायायदासदेयोपिवधः नेमदहामि यहारुवेःकोतेःयदास

इयं कियच्चारुजयेतिपर्वतेपयःश्रदायाहृदयेशमाहृते ध्रुवंमनोज्ञाख्यनरघडतरेमिचेणासेभूमारथनेःकुवदयीम् ५१ अभिभि
नाकेठमभोनितरहेतुधारयाराम्रखिनेवशाकेना दयदृचिदुक्ष्यिनीपयःसृतेसुयाहृदामकमिवोहृतदपि ५२ ततंतंवनः
स्ववरस्वर्विडभिः करभितकलयमानगतहृता इनसतःसहमवोरमापिनानिरीक्षरस्नावलनिहृताभृता ५३ इदासिमे
तत्रकृचेनदामदंनयचरागःसितयाहृतेनया इतीरिणोविवफलेष्फलकलादहासिविवाधरयारुचक्षतत ५४ समंयुवो
र्हिंगितवाचयस्ययोस्तयोर्विहायोपहृतयनोगितं अकारिनाकृतमवारिसायथाविदधयारजितयेवभावविन ५५ सखीभ
तिस्राहृध्रुवंगितेत्वणाक्रमेणानेयेत्समतेनदितसंना विलोमतद्धजनमर्षितेनयावरंकिममेननितांनमर्षिते ५६ ॥

देस्यानेनन्मसंतनदहासिमसकाऊः पद्मागणःश्वावास्लितयापार्कंस्पाग्रतम अथयसमोरमनायमनास्नितयासितयापवमेयाग्रसम् इतिपवतविषेप
गणामनुलानयोच अथरयोजाभिमायेणावाकभेदनश्रुवने विजायविकयरयोकोनयापकलेयामादिंवफलेदमेतमनसेग्रतवत् स्वदनेस्म ५७ यथो:
सख्योः समेघ्रुगेपदंगितवान् अभिमायसापकवेशवान् तेभावाभिसाःकामीनयोस्लावेमष्वेरूपदतमभीगिनेसमर्पितयतिनुह्णांभिप्रायोमनायपेति
नेनाकारियथावसायंतोमितदासिमीवादितानयेवविदधया अथंनितमस्यषोम्नानकिंतहमेवेतिनिवारिकाया अभिमायसःसकामीतस्मामृवाद्वरक्तामर्थः ५५
कोश्चित्तमस्यानहणामाभिमायेपरयेनीमत्वीमिदमवोचत अधैतेकमेणाहितमतोपयायेणाकंजनादिपरिवेषणेकोसहते नदमेतमर्षितेस्मेवरग्रेहव

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

श्री.
श्रीषो.
१०९
179

येनजनेषकाशिविनोमयतितेसंकमपश्यतिस्मलेष्टगणपदिति वत् तथापिकिंमाध्येतेष्टगणपद्देवतर्यतेनवैकिमिनिनमपापरिवेध्येतेस्मर्थः अथवा नमयिनेससपंथेदेवि
तलोमरहितेयेनतनेकामममहिवेनार्ध्यतेयेनतेतोक्तेनेयसनृनिह्मनिवपवेश्व ९६ अयनेपेमकामनहलोहयेमोचननपाशेनयजशुटिकामेषंतीयवेदैः एकान्तवि
शेषेणादविकायविघः एमामितिलिप्यांतेकृतमिवराम यथेयिसमामिधंवनितद्विष्यतेचनेलनपापकापचवेयोवरणापापितनपापैरिकमपश्चीलपेवससमासलवक
लिप्यांतेकृतेभवतितद्रूपिमालेदितर्थः ९० विहः खगे गेयुपिपादिपानकपोवेशतिविवंतामतिरसंपदासीकेवलेशुश्रुभेतिनकिंतशुनःशुनःपानकपानरसयानेन
नमस्कंवनेयानिचेवतानितिविवानितंसपिवकाम यहहीवचेरीपाहेदोगते ठवमिपानी ९८ वनहाह्कंवणामगिकामायतंदचोपेः वनेनिविशेः परिवेषा

समाभितिलिप्येवयुनिकिपाविपेदंलोहंवरेनपालयोकृते अलेकृतेतीयवैदैस्नदम्नेतारजपाकापितगेरिकाश्रियो ९७ शुभ्रेव
नोदीवलपावेशीयरेशुरेपपारिमतिविवतोविटः पुनःपुनःपानकपानकैतेवाप्यकारनच्छेवनचेकृतानपि ९८ वनेरमीरोप
रिवेशिकेजनैरवृषितवपोपलगोलकावली वलतुनाभूपणरत्नरोविषाधृतेरवाप्यः श्रितमादूसोरभा ९९ किंयदृह्देनतमे
तरध्येनममतिहमेवदताशुनःपुनः अमनिमांगतसमावकाकिनेकतेनतेपाकविनीवभूपती १०० विहंगवालेगितशुभ
वोनरोमवल्लिकोपाटनपाटवेलटः निजमटीकाःमवश्रकाश्रकःस्वशालिताकृतपातेलताविनी १०१ नृतलतेभोजनमा
नतेभुरः स्करनरमिमतिविवताकृतेः धुवामिपयोरमिलेवकदयनोवेतितेलोवायमभदनिरपत् १०२ ॥

कैनेनोपरिवधिकातवेवोतेरेवचनेर्मेचस्थितावांह्मोरभावेदकमेस्थेद्वोह्स्थितेवोहमोरभंयथा अथवश्रितांसोनामावली अथचवर्पपतानाकाकाना
नावलीपूर्वर्थः ९९ समकियदधिकमेतत्येननेनाकनानेतनीवेपनेशमितमिहतवात्मनः पुनर्वेदत्तोतोनद्गांवेननानिगणापितेभूपतीकदिनीवविशिकेवतैः
परिवेषकेजनेननामोगोलकावलीनपारीयत १०० वनहरोताध्यअभिप्रायणोपवनवानर्वेयवदिकापलोहिकातस्ततसदेनगच्छार्योवरनेपण पाटवेनतमिवि
वपकाभ्रकालशेविनीतसप्रदृतिकार्येनानस्योविनीभ्रमकतोह्सादिः निजस्वहृदयाभिः अपशतैः टीकाः यवंपनमेयमिगितसलासीहिताषितेभद्रश्रपोवेशन
कृतेमर्थः १०१ प्रास्यसंभृतेमेवेपाकेकाशामानकामिनीयतिविविनोगपरेः वहसितस्कदयेनिदिष्यभावेननोकेतितेलवग्रयतिदेयममदेव १०२ ॥ १२१

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

गगितेयत्र सेन्द्रकामिना सहसैव दृष्टमलोचनेन पृथिर्दर्शमानेन तदेतन्नयोपराणुवलेषमेमति नयत्र जितयाः सखीयामिव विरचितोदृश्यिकोकनोपि समानीय
नयकामिनः कोविहस्य दृष्टोपत्मामिव ममसाक्षीनदृष्टीनोकोमोतिभावः १०३ संदेशपत्रिदपिकाविलोकमभावनेव मामितरमिभिरभिजनैः प्रवेनिक्षेपनन्यप्र
कामिनिलोकाश्रमसेवनश्रितेशषः तथावहुभुक्तवर्तयाभोक्तमसमर्थैर्जनैः हेदनहृदयंनसोपिमकाः मयायोमिथ्येननप्रेरानयस्सकाः पथानभुक्तमेभितिति
लोकाश्रमसेवनेषुः १०४ नानामकारंगितैः कपिनलद्दयसहपाः पयाकोवायानदामिनया शहर्शितशतैर्गितयापिनापिताभूत सततलसंनिगपः स
र श्रमोपरिभावयन् पयंपसरोपवतयास्वैप्रदासीनया श्रुतोपि श्रुपेशाश्चर्यंपतदासीनयापिताभिः समनोषयासमनोपीमलङ्ग्वेशाहूतः श्रुपेतस्त
मातृयोगवसरोषाभवतीतिरेवादत्रयागमानसापत्नः रसर्षः गहिनरक्तयागमाः स्वियोपुरुषेभ्रमकामावतोकिनिरोधोभवति १०५ पयोऽनुपमवस्मि
विलोकितेनगगितेरणसस्मितेनहृयापवैश्रुतस्मितीमसाबोजने नहालिरानोयकृतोपिशोकोकारदेहोतपविहस्यप्रश्निको १०६ निरीक्ष्य
रम्याः परिवेषकाश्रुवनभुक्तमेवभिरवामत्यभिः श्रयाकवल्किविदृधभक्तवर्तयातथोफिताध्यननप्रेनरानयः १०७ इयकुथका
रैगितसंशयाशयोत्रवापयोदासितवापितापितः ननोलिराशः परिभावयन्नपरामृचेतयानोपिषसरोपयेवसः १०८ ययःस्मिता
मेरकमेदलास्वरावजाननेरुः शुश्रुलेरकलनी यदेतवेयोऽन्यभूतोभुनिक्रियापियावभूवोत्तलनहृहिताली १०९ विरुपवाकृतशतैः
स्नानार्थनविरमरोगितयावनिवृत्तः हसनकरतालनलीलयोनेतिमवपिकिविदिप्रतावुपोरपा ११० ॥
नेपसास्मामेदकेवामेदलामेवाम्रपणिपयसत्वम्बद्धकमेवनतेदुयंपाः साहपुलदूकेपवल्लनेयस्मास्मोऽन्नलनृत्वेलापवलामेनहारिताभिरस्माहारवमीवलवेः को
नेरिवायोवपदेहस्त्रीभुजिक्रियाभनिप्रजाननतानाप्यपवाविकाआशीन वलभावनपूव १११ वेसमरोविशिरहरतयानः सरोषयेपयाकावयावर्वरेतिरस्तनल
रणः पातिप्रतातेनयाजेनोनतिवक्षुरिपश्राप्तिनजेततधारयानयावस्सहन्स्युषिः वसनानलीनलपारयोनतिः सरोषपरिमर्षः ११२ विरहदसभो
वनेमधुरादिः षड्विधापिरससयानोषेनपुपोषधुवतीनां मपृहेयोवननेदिलसमेतानेनेवृषिमाशप्रपानोमपानुसमेसस्समोरसोत्ररागः स्वेगातोवाप
यातेषांमधन ११३ वाहनिर्मानवागताहिरानपोतयान्तरत्नालानसोः स्वाभाविकद्वविमरन्लहृदयोः मध्यपकेहन्दरलयमेवरहातेति ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै°
ही° षो°
१८°
180

विदर्भराजनन्दीशुनमयवनेशविपपेतदोर्षशेषमिनिहृदवे पुनरनतत्नजातगृहराजवधेयगमजनायहसत तथास्तनत्नजातहयंदहो कामापिमातकत्रिमिमवत्नजातेनसमेम
नायहूंतजमेदृहसनिमर्थः ।०५ ग्रथनुलात्वयोजेनेः स्वापक्ते शुचिमिपायपालितिलानुलितदलवीरोपकिमिमायकीदृशीदृमेनापितोततेम्ये श्रुतिवमेनकयम्यपादिनानिर्मितो
येनृष्मिकंस्तेनिरीसमयात्रलैः स्वतपवसुयमेणानिजहृष्यिवधामहासितापृथिव्यानतमपेसेः ।।० पृथ्वीदिवादेवदमपदमनपेक्षिनोतेपांजयानोवातिविदिनानिह
येनृपमिकंस्तेनिरीसमयाः मात्सगावारद्वदर्पशतानापरोदिशिलिः पवित्ररोपाः सेभोगेनिशितहिमपवनो ।।।
ईलाकारयानिकोटयानोदिनह्मामगृहदिदृशमपेवत्सनायोपेनानोपेमन्मवीपोःसमर्थः

नवहृपःशिथनतसमोजतेनत्पायपायोवतविधृमोनवः पुनास्वेंनारमयःहमनसिषमक्रमसतनोपमपनसमम्मः ८ प्रमीषुतत्पास्तन
त्नजातयोविदर्भराजाहतितांनवारुणाः स्वघंतहायोकमिदुोमवधेयनहृयदृहोपपषिमिवहलवेदृमन् ९ धुवीतिपाधपकत्रकंत
लानुगारयोकिपर्णानितिवेसदृषिके दमापितांतगुवेवासविनितेभयाविलैःस्वधृमहासिताविलैः १० इतिदिक्कतवधविमिहभो
ननोदिनानिनेपाकतिविधुदायगुः हिवहमेवतमरवारदृदृशीपदाहिमिमिलहिमपोशुपांनिवि ।।। एवामवेदर्भगृहेशुपंचमाति
शाकुत्यांगीपदिनीयतोनलः ननघतेहानिपपामहानपशुरधेनवासीयहदीनरपिमिना १२ पदमनस्तुहमिमेमपिद्विनामिपाहि
गुःप्रायुगमाविनिमुवं रघेनसमीसवमयमनहायामनेनिवाभिषदिमाजनेनतितः १३ सुवतिषातिमिपतत्रःमिपादियपत्नदीप
सोपीहतभीहदर्शुणा इतिस्मरःसौम्मतिषकरनेववहषयामेवभरेणकंवशो १४ तथाकिमाजन्मनिनोकवर्पितोमहिमपत्रप्रीपि
नमोविधीदतः विदस्मलानतइहितःपतिपयाविनीतमालसगुणीभवद्गुणा १५।।
ननलाकृपांगीभमीगुपेपसपचपाराचीः वैदर्भगृहेशुनः
सोपंवनापहु वपंवषः संख्यायपमादिनापमासः वहूवीहोसंख्येयेमाविनाउव नमोनपाभेमहूहहतरहीनमगहेनारथेननिषपांदपोगतमे ।।१ पृथाभमी
स्तृपरसपमुरमत्यादिकमोनम्रियावपेषिधवातिका श्रमोरयपमाशुरितिसुवत् मनलाभमीरपेसमेवाधितोदूपतिमनजनेस्तिः दमाभेमीनवोक्षिदतिनाविति
गक्लि ग्रथंततनतप्रतितिगनजदशातदधिगोपलामेवहातेनातिगनमिति यतीतितोनेतमर्थः १२ संपणोमोमडतेपभमीदृद्धातिगनमपमपुनईहामिषातसवति
भावीतिपरीक्षमतिःप्रतिमत्वान् कापोवरांवपंवरमेवाभरेणकंकमोकार १४ नमोदेगतोस्मपवर्पितोशजीमेषपितामिनरोनपाविदविपरतःउतितनेमेविमीन

अत्र ... (margin, written sideways:) ... विदर्भराजनिर्गतिगतस्य ... ।।१।।

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वयाटदेषा धीरो भीमो मेनिना मेऽस्ता वपेनिन देशा सीमापर्वतन नलम नुक्रम वद्दलापनोवद्दलपतनीति वद्दलापः कमेणापण तस्य भावस्तस्मात्तोयामः श्रि
ववनाम्नु केमधः निद्धतो याक्रुमि ममयेऽध्ननानतिः ध्नता स्त्रीकृतानलक्षणा ग्रानतिर्ध सयोन घोरेस्यो: सनिवद्धे: धपानत्रागंरगलत्तलटपर्येतमनि
लमनिगम्भनिद्धतो वहुलापनो वहुलो ग्रापोपस्य स वहुलापः सत्त्वंरधपयाम नत्तस्तरमपः तस्य भावस्तस्मात्तोयामः तरानिवर्तनेन तयेमर्थः ११६ ग्रा
मनस्तव पितागुणगणमे वपिनेमर्थः नवत्तमेयानापर; नवमनस्ता श्रिवपनेन तयासमनस्तव स्तनलपवभो: श्रगिरतः पारे ते ग्रहेनको पि रतिवद्दन् तद्गुना
सरेषभीमो निनप्रत्री विस्मरणे ११७ नतः पकेवनरावणं वाष्टपस्येकाव शंबधियस्येकाव रणं धियपेवाव धाभिमर्थः तस्यामिकः सा रेतीनां प्रियो भो
मीमापि श्रमन पवीमहविर कालामविकिल्मत २ ववचार तयापि स्ततस्समात्तविपोगवश्वाग्नि: पिता प्रागमस्तुद्र: शास्तापि पवियोगद्र: विसपन

तिजाद्वनुक्रमसमंगलावपेमले निद्धतो बहुलोपनेगतः तद्गणकलोलश्वानलेन राहूताननिर्वापवद्वेवराटवाद् ११६ पितात्म
नः श्रणमनापरः स्माधनेपनस्त्वाश्रियपा विलेनक्त: ततः पवश्रुचिनकेपितेद्गमिद्धस्ते रयवस्तन्मिमेतोरसीत् ११७ प्रियः
प्रियेकावरणा श्रियेगाताघिताः स्मरेतीस विकिल्मसाविश तवास्तनस्माद्विपोगवाडवः मनप्रियप्रेमसहातुधावपि ११८ श्र
सौमहीभृद्दूधानमेदितस्तस्यानिमोपमकपेवकामीप ध्रुवाग्रांगेवणादेतिवारयोनभारशोभीकृतपादसेवया ११९ ॥
नेदेकतानमलपमरत्तिलेविरोक्ष्यामावमिवात्मविश्रिया विहायसापत्समंरमितीमनासमग्रनद्गोक्तिनमूर्तिसद्विभिः १२०॥

हिस्मात्तवियोगकंपतेन वासहिरेमर्थ: ११८ तनिष्ये वद्दूपावदुस्यकारेणाद्दतो सौमहीभृत् तन्तस्तपाभिम्याकामविप्रयोर्भोध्रुपोव वृद्धभिर्गे
विकारदिधानमि रत्नकृतो सौमहीभृत् गिरिनिनोपमकपवकी रश्रेणार्ऋगसेवतांमदेतिनग्रागेनसमेनन घोध्रुवास्यानन्नुपपाहरिणाद्दृष्टेनतिसंचाराः
सभूरुपमकापि तयाकृतापादसेवानलस्य वरणावद्दनेपयासानघानपाक्तनपाद्दानो ग्रमेनपर्वतानां सेवापपामातया ११९ श्रेभ्यकमवणासम्भ
पस्य भावमनुराग मात्मनिरनलमिवव्यो भाषालस्मासापत्स्य पत्नीरोषे मक्कामसस्त भेमिविविक्तना श्रियरणकापारेः समस्तानां तेषां तेषां बाद्धि
तार्थ नोऽस्सणाद्यापोर्देवीभीमना श्रयंति १२० इदनीलमणिहारमात्तिकानोर्णा घस्तोलापद्रीक विरहात्तस्मानालकामिव घथा ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै.
टी. को.
१८१

तनेयर्थे हेराश्रितो ज्ञीविकेप घाभवतिलघाप यांपश्यके हेतोविपामिवनलेदृदर्शी यमापिपिपापिचायमनमागिशुमतगीवेपपंतोपयर्पतिहि तस्यांछविरेहेने
स्तराभावादिद्वीर्णोमपि इत्यमर्वति तयेमामपिशुरीदवर्णीमर्थः २१ विपर्ईघन्नगर्धवलोकनपरत्वयत्रइति वेतरेषामाण्येभस्यविपायविपमवलोकपितेशाने:
प्रेरिता: करतलमहसापुमन विवर्तमानेननलनेरेसत्तोपमार्गेसुगमेमाय लाभिपिपरस्पराताउलोकनेनरापोनमहतेइमर्थः २२ अथजायमानः मनलः
श्रुत: स्मितैःमैविश्रेष्ठैमार्गेसमगछत कृतसमसंपदासिलनोवसैनःकमेणामिलितैःकोनकोकेटकिलिनेइमेरिव २३ श्राकर्णेनेनकोलकलोलेशुनेशु
मेविश्रुकिपदपिसम्रयेवरसेवेपिकृमानमानेकथयत किपदपिस्वास्हृतसमेमानेविसःमकामान्नायोपथंमायपनश्रुरीविवेश २४ मयवेश्याव

सरसा रहास्य वलिलेवरणोश्रुयानिजाहृदिघोगोदिवलेविलालिको हृदर्शिपश्रुणामिवनेभपः पश्चा मयाश्रितोज्ञीविकसमतेदृष्टैः
श्रीनिरीक्षास्यमनामनागितिविघायभे स्मानिभृतेविसर्गितः पयोकलाद्र:महमानिवर्तितमनदीव्रतणामाधपयेसमागम २५
अथ यनगरभूतेरणामरंजैःपथि समिघायसमापिपाभिरामः मधुरिवकमलमश्रियामनायुःकमिमिलनेरतिभिःअतोहलोकैः २६
किपदपिनयिपेदृमनानेश्रवणाकनहलवेचलेश्रनेश्रु किपदपिनिमेदृशुन्नमेमः श्रवणपथंमनयेश्रीविवेश २७
अथ पलिपथिलानेपान्मनोवाहवलीसकलकलमकेलैःसुनयेसोजयेति तितिपतिशुपेनशुस्तदयानानजनानामसतनत
सुरालीसाकमण्डमार्गः २८ अभिनवदमयंतीकांतिजालावलोकप्रवणपुरवधूवैःवीक्ष्यमाणनयेन निखिलनगरसौधा
रावलीवेश्मालावणमिवतिनमलेसानयामनभूवन २९ निषधनृपश्चविश्वश्रीसुधासोपवाताघनविवरगारश्मिदो।
गानालोपनीता पञ्चरत्नपिपासाणेमत्तनगोमरागाण्पिलशुरश्रुरथीनेतनी

यांनिजभुजनलनाक्रमलविङ्हेङविडशिताणेअंपंतिर १ गानालोपनीता
जयमलपानेभसमरणालेमारवंदपानोजनानोकमाण: तितिपतिशुपानसत्र २८ समस्तनगरोमोपानासटवलीशुपाषंदशाला: विरोरहारिता:अभिनवा
या:मेष्याः कांतिशुराववोवानसमकश्रुरथीतोस्लवेदसंवेपनलतानिजसेस्मायंकामवभूवन्रवदेहस्याणालेति काहार्योपुत्रवंदः सेपनरमर्थः २९ अत्र
वनापिपासया यमामनलवेनेनोइ ताःपरोगणयेणानानिपिपासो रपिकेतः पं हतोभवति ३ दृशानिनिखिलनगरीनायिकामयतेदृश्याणिसोपवानापनरंध्रेषो
गछतानिसेपवातापनविवरगतापानाश्रपः नेत्रस्यपञ्चतांसम्प्रति:सेवनास्तेनोनपीतानलपुवेडकानिसपापश्च:पिपासितोद्विनतनानसोदिनातेरापेक्र

१८१ पादेनलेपिवंलितदृदिसर्प: ते सत्तानेनैकिरानम ॥

श्रुषेषल्पोत्तमः श्रेष्ठस्त्रेणां स्त्रीणां हृदंतमकरपल्लवेभ्यः स्वलिताना स्वरधीरपेलानानोख्यानेभतेमोतिनाहशीः वैमानिकानां विमानसेवाशिरोद्वा यो
पुण्यकृष्टीः प्रतीकन् वीक्षवन् प्रमंप्रक्रान्तस्य भैमीमोपधयधूर्मिमाविशत् ११८ नयोरहंपमोरेवविवाहमेनमेकथ्यघेगमनेननाद्दयमोघनस्तकरास्तां।
वलोकथदिविरिकालाः कौतकेनहटाद्दर्षधरिमाः सेनः स्वर्गगतेश्वणाद्वधुः ११९ वनर्दशावरुवाः अगणादयोप्याः सावतुर्दशानवीसंप्रयपाश्चवय
वेनपश्र नाटसीविधानानानेः कास्मीरैः कस्मीरदेशवासिभिः पौरितैः तन्नविशीरर्थाजातेकाव्ये १२० योयामस्तनमितिलिंगवलितपतिमतनासधिनेः।
श्रितयंभूपातिष्ठ्रमैकसीमोसकविनरहारंजालमायेचमातायेविपारस्यवोनीकलपतिकूपपानननसनोरीपिकायोसेरंनीरागितोभद्दिनश्रुभ
दशः पुत्रश्रः सर्गयवः १२१ इति श्रीनैषधीयमहाकाव्येटीकायां षोडशः सर्गः समाप्तः १६ प्रयपुत्रायेशयेहयाश्वत्रंहयायक्रमेमायरतिरिदयो।
श्रवनिपतिरथाहहेणापाणिपवालः वलविलसद्भिलाजयानभाजः प्रतीकन् उपरिकृतमहस्तीरेष वैमानिकानामभिनवहात
भैमीमोपधूमीविवेश ११८ इतिपरिणीयमिमंप्रयानमेकत्रयानेदरचकितकरादवेतितेचातयोस्य दिविदिविषदपोषाः
कौतकेनावलोकयणादधुरपिगतेनाकमानेदसोद्धाः १२१ श्रीहर्षंकविराजराजमुकुटालंकारहीरः सुतं श्रीहीरः सुषुवे।
जितेंद्रियचयंमामल्लदेवीचयं काश्मीरैर्महितेचतुर्दशातयीविद्याविदर्भैर्महाकाव्येतद्भुविनैषधीयचरितेसर्गोगमः षोडशः
इति श्रीनैषधीयमहाकाव्येषोडशः सर्गः १६ ॐ ग्रयरत्नहृपायाजयपरिणीयावनश्रमे सुराः सरसहलोलतीलाजपुर्ययागाते १३.
भैमीपरमेश्वरलस्यविरविमेधतामपि विद्यामिवविनीतायनविघ्नः प्रदायते १ कौतिमेतिविमानानिभनिरभासुरासुराः १
पीतेंभ्रतिपावनश्यामसुपरम्पयागतमागमानरूपेणनगुः कीदृशाः समुद्रकल्लोल (सीदकाद्यस्तदानीवप्रतिविंवाविवस्वतः १ ॥
सदृशः कल्लोलाश्रपिप्रयेमेवभूमोधावमेक्रनावयागतेनिवर्तते १ तेसावद्धकालेस्वविमधुनामपिभ्रवः प्रमेतस्मेनलायविनीतायविनायश्रा।
लिनेविद्यामिवद्रतानानिषेद्धः विप्रादेनयाशुः २ तेनविनः सुराहीयानिविमानानिभासुः रवेः प्रतिविंवाः कैलासमस्तदानीव १ वेगवशादस्यचे।
नवाश्रुनात्रलावलादाकृष्टावलाहकमेवायेस्वरयेवीयोः सकापमदान्मनोवेगितंनेत्रेणोसुरानामकथिकथितमिव ४ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै॰टी॰ ग्रगुरुमाद्दत्तयागेनैवासरायमाराथ्यानोकाग्रणिमानितिदानींसमरस्यपत भूलत्लवर्तिमिनितिघोषः महतामपिहरवर्तिनोनामसन्तोदयपतेरि तरोमेतास्वगुणाय।
किमाद्यस्तदैवे घर्षेतस्माद्देनोः स्वर्गपरिणाममनुनिपायस्व हस्तवाराहनियाघार्ये इत्य मध्ये स्थलनस्तस्मात्हिलाघगुणादिपरलोपः स्ववंसत्वगुणः १ कविसरेपो।
सम॰ कविसरेपोलब्धः केनपिरवघाहिमागेणोनेवेः सर्वघोषयः समेवसलेवेपनिः नेषांद्वानां रथ्येविग्रुतापीतपताकतोननानसंचघोडिविग्रहस्यपते ३।
१८२ नापसंचघोहिग्रुहेवपीतपताकाशोभमापेमर्थः ६ मार्गमग्रुः संगच्छमाना समेवपर्कष्णकव घास्यप्रगभरणेनवभवरायसेनोद्दणपत्रपामस्वलवा
लब्धनेमर्थः ७ मेवोरकेनत्काननेरिंस्तागमनावसरनोमेरिंद्रवग्रुमतिविवैः कृत्वातेषांमवस्वंदानो ग्रशनिमनायताववग्रमकृतनाना ८ कविर्देरभवो।
182
नपानातेनवानेनवलाकृत्स्ववलाहकैः श्यमनातत्स्पर्शीत्स्लवेरथेरेकामिवाकथि ८ क्रमाद्दीपस्मनेषांतदानीं समरस्यपत सहम
हग्रीषायांमर्थवस्यनिवाणिमा ५ उद्वानविग्रुनातेषांरथ्येपीतापताकतो लब्धकेनशिवोलेवेनेवोमतलग्रथः कविन् ६ ३
गः ग्रनर्मिलनीत्रुपयिपाघोदयकिश्च नाकनाथमनोरविवभवाभरणेपत्रः ७ गलेगलहलानानोवनिवचोग्रविवनैः नाने
हत्यालनस्तेषांनानायानिमनायना ८ स्कुरमावेविवतोनोद्भलत्लंग्रमहीभृगा वकेरवभृतग्मेवरस्तम्भेरुकविकवित् ९ नल
भीमभुवोपिमाः विस्मितापारहेहिवः घाशिपाणिः शिरः केपश्यलभूषणिवः श्रिये १० पवनल्दमान्तपरसंततरकुरः किली ग्र
मेनयापिमेमीतिभ्रमेवशेननः सदा ११ तत्कर्णोभारतीहतोविग्रहानीमनाह्विर अधनिधनिभिवर्णोरत्नकलैसमनोदयत् १२॥
यमस्तदेरुः चेरहृचिंसर्वर्थम्स्यन् मावर्णिवंशनानानोरातोच्छदेऊलक्वंचवकार सर्वोहिमावर्णिवेशाम्यगलवं नमक्षमामपदंरुःस्वपांसममेवचकारेयः क्वं
हिमदंडंभवतीति ९ कामिनोवहृणस्थपापाः नलभेम्योः मीतोविस्मितापारिवः विस्मयानातेनशिरः कंपेनमस्ताभूषायसयवमः कर्णस्यकांतिग्रभो
सेभ्रमणातितनोडकोनसावभवेमर्थः १० वायुमार्गमासाघन्समेतराग्रमंतवेवताः कराम्नानायस्मोदयोमिः ग्रनेनवस्त्रिताभेमीयामेनिगंपर्वोदीनोभ्रांतिम
ननयत् मामसनोभ्योहिरर्थोनसमति ११ भैमीवचमाविरहादभवाद् विनोनेषांहिंगीयानोकर्णोभारतीमार्गग्रत्रकलैभेमीवचनमनिविश्रिमेवतो
क्वेविधिमिः शाहेमनोदयत् कर्णोद्योडः स्वमपावकारेमर्थः १२ ॥ नमोभगवतेवासुदेवायनमोनमः ॥ १८२

ग्रथतेहि ग्रीष्माग्रागवेनेकाति ग्राबद्धातलेजनसमूहस्यपश्यत किमिवतेषांरेवानामतन्नानवेहेनसंगुग्रममानंफगीरंखोमेव १२ तत्सुगः ग्रायंतमग्रेसरं।
काममानोकयेत कोहशमिव ग्रहगणमिव ग्रामवदनयशिलनाकालच्छेपदेश्याये वकलिनाद्रस्यते ग्रथवचयेलेश्रफीरादेव गेहमघिलातेकलिना।
कनहेनत्रहह्लकलितःपश्यादग्रेकामसमर्थः ११ गेनमत्तुभविलनमनहः ग्रगम्यस्थितः नद्रर्थैतराणामाणयेश्रोतेतयाष्टस्त्रीकृतेवीट्रियोयेस्ते ग्रनवा।
नोकिनेमयेलज्ञावर्योरमर्थः ह्तीभिभूतेसर्वसेयेषांतेरंहयानतावप्रसमसास्यपार्सिका: स्मरग्रस्तास्ते वंविधाभवति १८ यःकामोवृद्धस्यार्थ्येव।
द्रुरोहिसार्यजित नहन्नयमपिलाकेजेताभवतीमर्थः यस्यकामस्यारिभूतमिवबाहस्येनेवाशारीरितेप्रजगतिकन्दैनम् ग्रथावीशिनायवेषवसक

ग्रथायेतमवेहंततेजनेमैत्वमसितविधं तेषांयमद्भमयीमामिलयोमेवमूनिमत १२ ग्रशतयणिहेनेतेस्मरमग्रेसरेसया: ग्रायेतन
यशिहेनेकलितेवद्रबहुतम् ११ ग्रगम्यांर्थेतराणामाणाःहष्टस्त्रीकृतभीद्दियः शेवलीभुकसर्वस्वाजनतायमारिपाश्वेका: १८ वि
भर्तिलोकजिज्ञावेद्रस्मरस्थेयेववपुः यसेशातलयेवाग्रकंदत्वमपाशीरिणः १५ ईश्वरस्यजगत्कृत्स्नमिहस्थिमोऊलयेनिमाय ग्रस्ति
योस्त्रीकृतस्त्रीकलत्रवैरमवस्मरन् १९ वकेशाकादिनेशाणांस्मरःपीतनलक्ष्मिवे ग्रपिदेवनवेधाभ्यांमधिकिंस्मरोधवे १७
यत्ततिर्येतग्रकमग्रन्यायकमयाहणे बुद्धधविद्बुधाःकोयमाकोमाकोमाकोमणे १८ यमुपासतदेवशेकृतासर्वविषवत्सः
भूजटीहतिनीताहतिभनिष्ठाममरानुताः १५ इगीकामाग्रग्रेनापिइत्नेठमबलेम्य इवीसोयद्ररयंलोकोमेरशनपिदिदतति २०॥

मत्तमितिमायविदः तथायमप्यनेगापवकार्यकारीमर्थः १५ सकलेजगदीश्वरस्यदृष्टिमिमोविह्वलःयत्यःकामलस्यहरस्यवेस्मरन् ग्रस्त्रीकृतस्त्रीकोसि।
स्त्रीरेवास्त्रीणिकृतानागानीमर्थः ग्रथवयविषस्यदृष्टिरूपाःसियनःग्रस्त्रीकृतःग्रनारीरूपाःशामायेनतस्यवैषम्यीमसावृरितमिमिग्रतीयतेवेरमिश्रतिवापाठः
१९ ग्रादरेणेलितनलकोनीतेयाकादिनेशाणांदेवनवेधामामाध्विनेयाभ्यामपिसविजिमसरोधकेकामयकेयस्याराचकयाधिकस्यवेयातेपावरेति ग्रग्र।
कामरपदर्शनेनानसगावकेज्ञयायमितिबुद्धापितन्तहृपदर्थानविरहःलिवपनेनसमसर्थाविसर्थः १७ विबुधाःकोयदेहशःवीरयाययनत्रसिनेयगत।
देग्रपततिनत्ततविर्येतमिमर्थः तद्भनकेयायमलनम ग्रयाग्रकगयानजीतेग्राहणेयन्ते ग्राकोयंकोमावधि ग्राकोमाकोमाणागानीरानवोधेयमतम्

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वैशी० समा० १८३

पंकोपसर्पस्थानना: पिशेषविशेषैः हन्तेयदेहहतेतस्मीयातत्कृतेनिसमासः तथाहंयथेतवशिमाम् तेवत्तेषपेषांतेमकदादंतदेतोषाः अतिरक्तेनेत्राद्यपमर्षः भ्रुकुटीवद्
णिनीतेगांगतान्नातस्मताहस्तनिभानस्थास्तहल्मानिपेषांतेकउः हीं: निष्ठास्मसुपिमवेति १९ यः क्रोधः स्मरशमेणाणिमुक्तोतमपात्मम् इर्षामुमोषुनेहदयेहुमे
ग्राण्येहानपिलोकोऽस्युमिच्छति २० यः क्रोधग्रमेतनमननेनेत्रभुखेविषुः रुगिमानेतनत्यग्पिवैराग्यंवसत्प्रहर्षविकरोतितियोरक्ततोजनयतिसवैराग्यंरागसरा॥
कतागग्रभावेनजनयतीतिविशिणाभासः यः क्रोधः मनतगपिसर्वेंद्रियव्यापकैतमः सतेक्रोधोऽपोरितपश्यतिक्रिमपीति अग्रापिमलवनतत्समोजनकत्वेविरोधा
भासः २१ कामतयेयोयोगेकथतेतावस्मनयात् हंसिनिलमर्षः येनक्रोधेनात्मेनशावणिविशृहीनतयोपिलस्मनयकात्ननीतिनाश्रितापदातवोरिशुपरासेजः
यहेतोभवतः नहामथेमविस्पत्तारिभुत्साहितिनीतिः स्मोनीतिमाश्रितकामविशद्दीनभवमनेषीत् लवणोकजंचकोऽमर्षः २१ नेदंवैसत्यत्तोभवतो

वैराग्यंयः क्रोधोऽत्स्थैजनेनजनयत्यपि सतेमर्यैद्रियाकाम्बादिमत्तलमपियत्नमः २१ एवेषुविजयामसक्तोभावमस्मकउत्तोनयात् येना॥
मविशद्दीनानिजयकालमयःश्रितः २२ हस्तोविलासयमिमेविमदर्थपदयस्थाक सवर्ण्यकाकसाकृतेनैभलवषलोकत २२
देमसेतमनयानिनमाहाराममयाविनः भ्रंतननननसाकृतेपश्यपयस्मानुजीविनः २४ पनिहानंतोवुद्रुश्रपापग्रपानववग्रहः क्रोध
सानिवहानिः संविकीणीनेर्यवत्वपः २५ पकदिहरणोहेतमहापातकपंवके नमणेममनेकामकोपोषः पेवकारणत् २६ ॥

किंकिंकर्वन् पनिनिजनैयोनाघेकरैषमस्तरयत् नयापानाभंगशेकयाविभत् तथा अर्थपद्मस्या अपेग्रयारिता अर्थकंवपदपवस्थितावाप्यमः नयाग्राकृते:
स्वदमस्तापकवेहाधिः काङ्क्षतसितशाहूसवयत् तत्प्रोपेनादशोभवति २३ देमंसेमेनोयैवमग्रुरमेषांदेमतनममयानिमसमाहारामयाविनः भ्रंजननननसा
कृतेपश्यपयसायस्मानुजीविनः यहूभोजनेनामयाविनोवेषिणाः भ्रंजनानाजनानांसाकृतेपश्यः पात्राप्येमाहिनायग्रमयः हिरणननापस्यतोभसानुजीविनोमसः
पोतोभः पावपापणोपनिनः पनिदानोदकवर्षसमनिवेषः तोभवपादनिवोपियानमवणानभवेनीमर्षः पद्मनिवनानिजनदासानिवचनिपुविर्जीणेतेतोभवपाउनि
तानमपीतोभवंतोमर्षः हाकथै २५ पोतोभः पेवापिमहापार्थकृतिकारयत् महापातकपंवकेपकस्यहूयोत्सकरणोकारभतोक्रोधकामैन्ताजेनेतममतेमाअंशविदि
ववतेतरणनितिवापाठः तपणहपिनिक्रोधोपमतेरमर्षः पकास्यहयोर्वेतिविग्रहेसमाससेतिवहर्षेहोसमासेमतिरूवाभवितव्यं तथावपकेदेकरणेशनिपाठोय

पर्वमेवेति दर्पाद्विसत्पाणिविस्तृयागेभवेत् नतकर्ता ... इतिपाठ: २८ विंशः २५॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

योलोभः सर्वेन्द्रियेषु येन मानोपि निरुद्धः सन्निधाये मावले वनो किं कर्तव्यं तस्मान्निरुद्धा योगा भावे रेव पाः नेव दुःखिभ्यस्तस्मिन् पाठवैनैव पर्णविषये यावद्वार्थकमनिन्दं या
वा यस्य कुमेषु वा यं के यो यथा द्रूपयादुन् तद्योपि वहूनि यां मावव नामिश्रव पतीति २० नेहनः मोहमपश्यन् इंतवेदेहरागश्च पिमोहं पश्यतीति विदुः की
दृशीति समावयेयममोहं नावस्थितो गुरुदेश्यमस्त्री उवेत मेघमविवेकिने यमयमैरहिते श्रमसेवावस्त्रप्रवहमनपरिधमजेतम् मोहं ग्रस्तो येन तदहं स्वो भ
वति २९ अहं देवपंके मस्यागुमायस्यपलिनः येमोहमप्यासनेशं नियन्से वक्ताः षष्ठः श्रम गमनेभ्यं पिशिवेन सरंति ३१ श्रवण निर्वाण मयाममोहम् तानमेवः
दीपः सकलो यत्र तद्धानिर्वाण तानदीपमयः श्रात्मवेयेवांश्चेसानिर्मलसंतः कावेणयोमोहः कजतवर्मतिनयनिकजन्तमणमयमविनाशदीपमयका
मको वदायेनारविकारादिभिः स्वच्छमच्छदेमलिनयति ३० अलवारिवानयत्र ममासितोहहम्यनिवक्ोपलोभकामास्वयोयश्चपश्यतीवेतिमोहः
यः सर्वेन्द्रियव्यापारापि निहत्वेवकृवलयाने तस्मामावार्थकेयोमावदेवपादवेलिते २७ पद्मोनयामहंकलमेयवेयमवोपनाम् प्रमा
स्मिपवो यं के तेमोहमेलतहंनने २८ सः शमार्गाग्रयाणोपि नस्मरंति स्वादृषं मयाऽऽत्वजेवालेवपलिशायजपासिनः ३१ श्रस्तो
मलवृष्यनिर्वाणतानदीपमयात्मनो श्रेतलेवयतिर्वृकेयः कजलवश्चले ३० अलवारिवनच्यापियतयोश्रहिणोपया यथाय
पिनीवतिसोपलोभमनोभ्रवाः ३१ मायत्नामपि निहायः प यपनामपियोहना अतेसमपि जाङ्यः मकाशोपिचयत्नमः ३२ इह
मेमेहरोणवयागलजननाजिनः हतेयेन मयं कामं सत्तोगुणवधानयाम ३३ विहिताः कतिविदेवैः मावः पविवयारमो श्रमेनकेव
हीनेहि मनतिकोयादयः प्रभवेपिनतविवेकनिर्मलेयति ३४ यो मोहनाश्रमामपिनिहाय्यामोहनपाः पयप (नाहं देहो न मे देहो न केवलं केवचन के मे चका १८ ॥
नामपिनिहायामोहनपाः पयपनामपि संसारमानिमनोः श्रूयतो श्रुयनाप्यनभितत्वम् अनवेद्यास्वप्रवणे सत्वं पियोमोहो नाभेविधिनिषधयोर्वनि
तंयः मकाशो मवाराविपियोमोहस्तमः श्रतीतिवयः ३५ श्रवेहरोगाहतेऽहंसमेननपभस्नेवयेनमोहेन हतेजगत् नपेकामानास्तमनवीहयेन हरण
मोहेनवालमोगुणमपाहरम्यैवमवेश्मलेहेतवान् अहंसैममपिहरेण हनमिमुच्यते ३२ श्रमीकमादयः केविदेवदेवैः जीताः कस्मात्स्वावः पविवयान् २
वैकदाविनामाहि यरवणः कविमानादेवारतिभावः श्रमेनवजननयम् हेकविहपिनतानापतः श्राहस्मापिहिंधणापवलं मणाकृत्सः श्रमोपि मर्वोशपितिहि

नैषी·
सर्गा·
१८
184

नहूर्यौनत्वेविनवेलेसमुद्रावसमोपमणतेनाप्सिमेमेतेषांमध्येकस्यापिनहस्पोवणीवचोसिद्वाःभ्रमः १५ पाकाणामवणारवचनफलेपिक्रनेःसमनतागावणःसर्वते
रसादिक्ष्नतिः यथाप्रत्येवनश्यमाणंपवेसोनिमिषोमादिवाकस्यापिवर्णादिपवलसेवेधवमस्मापं अनोभाःपीनृजाःवृष्याग्रधिकाःनवस्वलोकाम्बुजायव्रम्नजवर्णाका
मसागीनवकरीकृतःप्रनादलास्मर्थः १६ केनाप्युहरमर्दस्पावोधिमसेनतुअनमातभुरभविवुडःकेवलमुमपोनानरमर्थःपेनसुनिरहम्सविनाप्णाणमसेनरद
नवानगन हस्तिकेमनिपापयल्सन ननलताकेयथानतधराःतयासेनसुम्भीभावार्लिकृतस्यसमनगतःतपाकत्वेमाधपगाशरीरम्हृतिविक्केनेकानरफलोप
भोगारच्छापितमाभ्यनेनिपावकेरमर्थः १७ यथोनेत्रापेन्द्रोकयत्नादिनिदेरयनिनाभस्मप्रेङ्कंपिवलापवेसकलमृपिभसापोरूपदीनामानीवनाफापः ननपर
लोकसाधनमितिहहसतिःअह अपिहायेवधोवदासिदेरभस्मपाङ्क बुद्धिःपारूपदीनानानीवकेनिहरसानिरिति बुद्धिपोरूपवेसप्रनास्माप्यासेवनीक्षेति।

ततोऽनुरागोरवोभापोसेमेमर्तणिमुपेयुषि कस्यापाकर्णिणामामस्लेवर्णिकर्णिकेकयाः १५ शावोमेननवपनफलेपिक्ष्नतिसमता का।
गजानवधीस्रजाःकामापायनतिलीकृतः १६ केनापिबोधिमन्वेनमानेनमन्वेनदेहना यद्देहमर्मभिधेशायजगदेजगदस्मिरम् १७ भ।
मिहायेवयीतंप्रेवितदेरभस्माङ्कके प्रतापोरूपदीनानानामीवोमलतिनीविका १८ अदिवंशद्यीप्रहोपिवेमिमोयदेकशः नद।
नेनशल्लदोषादहोषामातिरक्तिका १९ कामिनीवर्गसंपर्कनवकःसंमातपावकः नाप्नातिस्मातिहामोहात्कामवामवतेजगत २०
ईर्ष्यापारतितोकारोविकृतस्थितिदीपिका सांपनाविशेषेपिनयाववायिरतितः २१ ॥ नाभ्याहीनास्तपनेरवोपायेःजीवतीमर्थः १८।
पिशेनेनानिरोः यो पिनरोमायामहिपिनामहेतनयोरेकशः अमेकेनदंशयोमुखेसन्वोपुद्धिरितियत अनस्तयोपिहोनिनअतस्मादोषात् दोषाभावेमलता प्रदो
षकामातिरक्तिनकचित महतिकृतेकस्यविहोपःसंभवतीतितेनसर्वोपिनातिरहमर्थः परमते अनाद्यविहृसमारेडर्वारमकारधेन अतेवकामिनीमतेकामाति
पनिकल्पेनेनिकःउप्तोस्त्रीवर्गसंपर्कानानपानकोनअपिनसर्वोपिकामेनहीपनिपमेजगत्‌ स्मर सामाविशेषपिमोहदत्तानानाघ्नातिस्मातिच अपवामस्तानादिकं
निपमहृयाकरोतिकामापहननामनिमसेमर्थः २० अमसपयास्त्रीः रतक कामसंपवतसेपिस्त्रीपुरुषयोः नयास्त्रीरिवपुरुषमरवतः अतस्मितिदीपिकृपिक स्त्रीपुं
सयोरेकस्यापिसमार्गप्रतोहलवंतोभवतिहि अपापिस्त्रीरत्येवस्लहितिमममाणाः केवलदीपिकाः रतिनाधिनिमर्थः ईर्ष्यारतितिनप्रकःपायभासेतिईर्ष्याश

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

परदारेभ्यो निवृत्तिः षट्दंभः सोऽपि दंभः गृहस्थकेलिलोलेन पाकेनमाहृतः परदारप्रसंगः पापहेतुरेव तत् ३२ कथं मावनिश्च्यतः परदारप्रसंगेनानिवृत्तिर्दंभ एव।
न तु धर्मः तेन तद्दंभमिश्रोनाहं नवनिमग्नः ४२ भोः द्विजाः गृहस्थाश्रमिणो भोगपापं भविष्यतीति संभवनायैषोऽग्रस्याकं स्वामिनो द्विजराजस्य गुरुदारगृहे गुरो
रावणस्य गृहस्थस्य निष्टदारग्रहणविषये मरागमवोगनाजु मनो धर्मश्चेति मायायात् ४१ पापात्तापाद्गवोनिपराभो हतसम्भवेद्धः सुकृत्यान्तरवोवीति सा
तिपादयति शक्तिः परीमितवशीत्वमात्रात् पापमरदारगमनादेः स्मृतम् उपवासमल्पनादेः त्वेमितिषीतेन कारणान्तरत्वाणपवविवारणं तिमच्यः ४९
कृते रूपमात्रणत् लोकानां तेरहोनरस्यामिनि निष्ठवाभावेपि संदेहस्सर्वत्र पानत्वात् पापिकोपि द्रष्टा परिहृतत्वश्चेतिमायेन पापं तमिति निश्चयते नहि
नोः श्रोत्रियाः हिंसायाः स्वतासमन्यात् मंत्र्य समन्वितमजन ४५ यथा तां वहतां तस्मात् हार त्रिवेदी विशेषतः मद्यामोपि जनस्तव गतायाता नलकामायाः य।

परदारनिवृत्तिर्या सा येस्वयमनाहृतः गृहस्थाकेलिलोलेन दंभो दंभोलिपाणिना गुरुतल्पगमो पापकस्मान्नो जनद्विजाः येषां वः
पत्नुरनश्वेगुरुदारेदेमहः ४६ पापानापानलोः पादः रागाभ्यः स्ववितिष्कृतिः वैपरीत्ये तु तत्साप्त्या नरा यान्ति तु जलावले ४४ स
देहेष्व वदेहात्तेषि वर्त्मनिवृत्ति नयदि मन्त्रपूत श्रोत्रियाः सत्वं हिंसास्वरूपाण्येनयात् ४७ यत्त्रिवेदी विशेषेण मद्यामोपि जनो लास्यवः।
गतायाता नलकामायाः स्वयमाहृतपायसाः ४६ स्कृतेवः कथं सुरास्वरतेवकथंतस्या तत्कर्मपुरुष अर्थायैनाते न मुखमेधते ४० ब
साकृत्कृतपापानि सैततानामधृतानिवः सर्वो वलकृतानर्थान्नकृतामब्रवीत ४८ स्वागमार्थेषि मोनलसि लोचिकाविवित्कितवः
तेतमाचरतानेदंहस्तवदेयमिकथ ४९ ॥

लिपाः पाणिग्रहाणि श्रामलमिति ४८ वस्तृजेकथं सुरासुरते मा श्रुजा वस्त्र नेविषयेकथं ना
ल्लसावेहे तत्वस्य तत्स्वादिति भावः गुरुपल्लाहयाकमेगुर्यान् येनकर्मणानेप्रुखमेधते ४० सुखमिकामार्थेषि वक्षायापानिकृतत्पवं सवितानि पाया
निकृताय पिस्कृतानिष्प्रकृतानि भवो भवतः यतः सर्वोवलकृतानर्थान्नकृतामब्रवीत ४८ निपानायमयोत्तीर्थं तोषं वरेतीति तीर्थं मेधामसलीनिवा
तीर्थिकाः मोसलीधिकाः शंसितागमार्थेषि त्रिवेदो तार्यात्रेसंहिता नाः सास्य माभवत संदेहनेकृतमकृतमेव स्यादिति मायात् किंतयंयमिकथ।
तेनमानेदंगुवसायते कर्मण्येकमाचरत ४९ नमो भगवते वासुदेवाय नमो नमः ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नैटी॰ यदि भवतां कृतिमस्तीतं नामर्थं वा पेत्रपक समं कथं विदर्शनं भिन्नार्थतां प्रतिपादकमन आगमवाग्येनेन बुद्धिवल्लापेन्ता एषफारशी बुद्धिः मन्त्याभाव इत्येवमपि बुद्धिमाक
सप्त॰ मर्थयनेग्रह इममपि निराकारोति अतः साक्षात्काराभावो प्रत्यक्षवृत्ते प्रतिपादिकानोपेहा ५० यस्मिन्देहे अस्मीति ग्रहमिति निग्रहं गौरः स्थूलः इति धी स्तस्माद्देका
१८५ गमसदसद्देहस्मदाद्दृ मतिवः पयोन किंमान न किंचित् आधारभूतस्य देहस्य विनाशात् यद्वचने देहव्यतिरिक्त आत्मा देशान्तरकालान्तरे अपि पापफलभोक्ता सि
185 द्देहेन पुण्यपापफलं भोक्तव्यमिति तन्न च वक्तव्यं स आत्मा स्वभाविकः परसाक्षिको वा नापि आद्वैत यस्य देहविषयत्वेन तद्व्यतिरिक्तात्मा तत्त्वेन कस्मात्तदुत्पत्तेः
प्रमत्तत्त्वेन वारिविपुमलिपञ्चिरेव न स्यात् द्वितीयेऽहं तस्मात् अत्मेति परसाक्षिके मोजेदारिः साक्षीयमप्रतनस्मिन् आत्मन एवं वस्तु निरपि पापफलस्मात् तदि ता
फलं कापि आत्मान इति किं न स्यात् ननु कृतमेनो देवदत्तेन तस्मिन्नेतिमहद्वचनमायापायहिमर्थः देहस्त्वमेनः परवचनमादेहव्यतिरिक्ते आत्मनि वेर्षेवदोषमेनोप
हवनादेवदत्तेनापि समादिमर्थः यद्वा पापफलभूतदुःखादिभावान्ते भनादेहस्य नाशेन तस्यापफलं देहव्यतिरिक्तेपरपमपवेये आत्मनि भवति चेद्दत्तको नामदोषः

कृतिस्मृतिर्यद्वापेनु कैकममेमहापिधिंपा आम्नायो बुद्धिप्रलापेला मानेपेला प्रवोधेवी ५० यस्मिन्नस्तीति धीर्देहे तेन दाहे वः किमेनसा का
पितं किं फलेन स्यादात्मेति परसाक्षिके ५१ मतः स्मृतिर्नमानिष्टते कर्मफलेदयः प्रबन्धैः केर्मितेन स्मितिरिमृक्षेर्तेवानया ५२ गतेना
न नता स्मीति कायेनापेन मिससो मपनेयात्रेवाम्प्रदक्षो प्रमाणितरेया ५३ एकैकं संदिग्धयोल्ला वत्नाविन ग्रेष्ठजन्मनि हेतुमाह
स्वमृताद्दीनतेगानमयाविद्दा: ५४॥

दुःखे हेयपशुमस्मान्नेयतिज्ञलेभवति उपभ्रमो वाऽस्कारान्तदेहेनपत्तः यास्मामनुपपत्तेति फलमेवेयेम
मपिनदोषः स्मर्थः ५१ मतो जनो गतान्विभावी निर्मगानिमसारतिमनापवजनेन पुण्यपापफलपरम्पराभवेति मतेन प्रमथुमेः परकृतेभोगनैवस्मिरितिस्थिते
मलापः प्रयोगमेयत्नादेहिभोजनानादिला भाययपरेवृतारापितं तत्त्ववाने यमानी कर्तव्यमिसर्वः ५२ अस्मीति अहमितिकायमेवजानानन नानेन प्रपंकायत्वं।
नरति अप्रोक्तापस्सनते यमदाम्नाः स्वेर्वतत्वग्राहत्वेन प्रत्यक्षीयमयप्रविषयत्वेनेमर्थः अतिविप्रलंविकाप्याअमाप्तहोप्रार्थपमसदनसिद्धममयाकाय
पंनीति ५३ विकल्पिंतेव स्तु भविष्यतिनवेति संदिग्धयोर्भावाभावयोर्मध्ये एकं नावलविनग्रतयोविशिष्टसिद्धेमनापूर्णात्मप्रकोनेनाकारणमाह: अस्मत्मेव
मयोगादिदं जातमिति अत्ययेश्मामोत्स्वमंज्ञानने गनाद्रुः कश्चिदगतेपोन्मातलेनपत्ते नजातमिति ५८ ॥ १८५

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

देहान्तरं समासाद्य शरीरं हत्वा ततः स्वयं ह एकस्मादिह पाप्मनः सम्यक्कृत एकमेवाहित्वा पुनरिमामहिंसापरं यदि प्राहिलः स्वात्मनः एकाग्रदेव सर्वलोकपापे न त्ववतो दुःखेन निमज्ज
नः कोऽभीरोत्तेन पापेन भाभारे भवेत् ननुद्धृते नैव पापेन कोऽभारः स्यात् श्रात्मना एकत्वं सर्वपापप्रभावाहितानादिप्रर्थः ५५ स्वतेषु सर्ववेधनेन स्मारप्रनीतान्
प्रतनु किं भवेत्त फलेवेत यद्य पतनमेवनन्मा यत्र पिनेपवफलानिद्वत्त्वपवफलानीत्यर्थः ननु यतश्चनो मूर्भिर्मालिग्रामभिर्वलिगहेः मूर्भिपादिमां संनिवेशम
योर्नाहिश्रनमस्यशिलानेभिन्न स्पनेयवमूर्भिर्भावमनिवेहिशिलोरवनापुष्पैः श्रनये मूर्विनानमपिशिलेव श्रानश्रान्नमेवपुष्पैरलंकृतपवं सति भोगेभिः
वर्तीमर्थः ५६ वक्ष्यत्र सत्रीत्यदिरुपञ्चूणानाहरान् प्रविशेषमागाणावसलेनामां सङ्ग्रहीभादिवानाहालक्ष्मीव्यसनमाहूशसैवश्रुत्रवंसेमागणारमिमाहिंसूपरसनवापि
विरं जनवाचनाकापदस्के यस्मिन्नस्पाः समादेव वरहूणापिवासमानः नैकसत्त्वयश्रुकवस्लाहगार्येविवाहणाइति ५७ प्रलाहिभिरसले विनाकल्प देवानोक
एकस्य विश्वपापेन नापेनोतेनिमज्जत कः ग्रोतस्मान्मनो भीरोः भारस्माइरितेनने ५५ किं नेनू नरु तावद्व्यानन्मा येहि फलप्रदः यस्यते
मूर्च्छनमस्वमास्य मेवाश्रयोर्यहि ५८ मणानीव तृणाणावाहाविश्वनपाश्चवत् नवापिताहाशसैवकाविदंजननवेचना ५७ कुहधंका
महेयानं प्रलापेरपि लेविना वेदेपिदेवकीयान्नन्नयानाकादिकाहेणा ५८ प्रलापमपि वेदस्य भागमस्य पवचेत् केनाभागेन दुः
खोऽनविपेनपितयश्चप ५९ श्रुतिस्मृतानविमाशहिंसंस्तुपपस्वपम् मीमांसामामलप्रतांस्मृग्रपहितपदायनी ६० कोऽहिवे
यस्य श्रीमिवालोकरमाहृयाश्रुतिः नन्वाप्रमाणाद श्रुतो के लोकपर्मान्निवाकप्ये ६१ पर्मापर्मीमननन्सनपाककानेनवर्ननो वाज
हयेव्रलादयोपिकामदेवापरस्वभाः स्वरूपमाः दिव्ययन्त्ररवेतिभावः वेदोपिदेवकीयात्ततनप्रदेवातायांकापि (मेऽस्लदंग्रयीग्रदयायस्तपावुधेः ६२॥
कोर्देगणायरनाकामातानोदेवातातृपवेदेकाविशेषविश्वतिपनिरिमर्थः देवानामिपंदेवकीपाश्चजननपरंदेवतातोकवेतिकश्रमवः कृगागमञ्च ५८ प्रलापेनपेके
वकः फल् पल् गेभरीनभरीमापनर्षकमपिव वावदस्लारमेवमनापवेनर्दिकनहेर्भोग्पेन दुःखोपः सविदुःखोऽभीन् सातिशापाहितिपोनपितपावरलापनूपेन दु
य ५९ भामोमामयाहद्रः पाताः श्रयुवसीमामायांवेदार्थविद्वारेस्पलमतुपतपवविलिमः श्रपरिनिश्चितश्रुत्यः श्रुतिभ्रदानविपासिलपपवलाश्रपतहि
पहापितिनीश्रांनाय पहसिनोद्ग्रनमाचरतीति श्रुतिस्वयमेव पतितमानूपकर्मिनाकपयपपरपेपग्रेपहसिनोरानपितिश्रुमेपूपहसिकोपेषानेयूपहसिनस्वर्थ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नैषी॰
सर्ग॰
१८८
186

अमुष्मिंल्लोके सुरकोटिरिकं मलिननवकौ वा वेदितिया क्रान्तिः कोऽपि देवदयपुदिव्यहलोके स्थिता नवे निर्दिष्टस्य नीकाशां करोतीति अनिराहतस्याः एते मे देदृश्यतिया दृकायाः श्रमायण्यद्वंस्रोके स्वर्गलोकः कथं वा प्रमेति विश्वमिति वेद्दपि तस्मनायां संहितपतत्र लोकः कथं विषयासं ऊर्ध्वादिमर्थः ९१ अथ स्वकमर्जमेव जैनेवक मेणाघयो विलेपमोधमी कथ्यते मत्त्वं व्यानात्मोधर्मकथनमिथेणमेस्त्वस्य राहुल्यदेशयों करांशी विदुरिः हृपायदयाविविवक्षतः ९२ मोऽस्त्विकाषाम मेवं वचनेन तस्मिंस्त्रासे प्रश्नभक्तिः यितिम्बं स्याभवस्य मत्स्य स्यस्यपदेशान्मुख्या नो पिमस्य कोनाम भणतात् त्रासमेव जलसंभूतं तयामत्स्यशाष्टेन कोटाहा हस्यतदृश्यते वा मत्स्याव दृश्यो गृह्णातिनेपिमत्स्यापवस्तोभवतः कोनाम ब्रूयात् ९३ पाण्डवानां पंडितः प्रियवचनवत्तरः कविः स व्यासस्तेषु पाण्डवेषु निंद्यदुर्यो धनसंबंधिलिप्सयाह्वः नोऽपि पनाशीकिंनिनिदस्तत्वस्वावानत्तदुस्सवश्रुपितनिनिर्दैतस्य वेदमर्थः ९४ मत्कायेष्वपि नविविचवीर्यस्यदेवोपयन्त्यो कामानलतो

त्रासमेव गिरा तस्मिन्नथ देवराहस्यतात्रिकाः मत्स्यस्य पुष्पदेशान्नः को वस्मानपि भाषितो ९३ पंडितः पाण्डवानां स व्यासः शास्त्रप्रदुष्कविः
निनिंदतेषु निर्मन्युस्तत्त्वं तस्मात्तवानकिं न भ्रान्तकिल देव्यास्तकामदेव समासमनत् दासीतरस्तदासीसंमायातनाशपुटेशिकम् ९५ दे
वैद्विनैः कृतार्थास्याः वैयायेषातदाहतो गोनैतैः किंनैवर्थकेनतेस्वमाधयौ हतः ९६ साधुकामकृतानुकाशांतस्तानैसुरवोपवैः सा
रंगलोवनामासारदिवप्रेमापिलिप्सुभिः ९७ कः शमः प्रियतो मातः प्रियापीतो परिश्रमः भस्मीभूतस्मभूतस्मसुतनरागमनेऽश्रमेः ९८ ॥

भूत काकालमोभूदिमर्थः यहाकामा मन्तमः किंनमानववचनादिमर्थः नदादासीरतस्याश्रीदितियत नयापिदासीरमाणेपिमात्राकिं मदेयितपदेस्याः कृतः मातृरंतताभावादासीणमनेहान्नवान् कामादेवेमर्थः ९५ देवैर्महर्षिभिश्च पुराणादिकृतानर्थ्याः कृताः येषां जनानां पिथ्यामार्गाः श्रमात्प्राप्तमितियावत् गोत रभीनतैनमहत्त्वबहिलैर्नैनैस्ततो पिगरोपिसुकाशादात्मार्थेः किंनादरीकृतः किंतथरीकृताः पुराणादिर्ग्रंथानाद्दिप माणैः गोत्रमस्पतनेवनता अथवा तौतिगोः सकाशात्स्वपरत्वं पूर्वविलमकदर्ययतीमर्थः ९६ पौनहृदयेर्यैस्तैश्च प्राचेर्वुध्यामिः कामकृतानुकाशांतेस्ताः पुत्रकान्ता कांतनिर्मान पुत्रकोनेमर्थः नवहेत गंभैविशेषणम् हरिणलोचनायाः पवसारोपस्मिंतादिवं स्वर्गस्थापिवोद्धुः ९७ कानाम धयोऽतिः श्रमेति सम्मतामिमर्थः भोः श्रान्तप्रियाय मएणपरिश्रमः क्रियतां भस्मीभूतस्मरानेतोः पुनरागमनं सिद्धिमितियतस्मात्मीतिरव प्रनोयावनीवस्तावरेवपुत्रलेभंतमिमर्थः ९८ ॥ १८८

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

यद्भक्तेन सबन्धाप्यौनरं शृङ्गीतेय मुक्तिः स्तीयाप्युक्तिः नेषु सकथ्यक्तिषेन अपवर्गो मोहः मजेरितिवदनः पाणिनेशनेरपि पतेमनः ऋषमभिधायः अभयी सह्रा ।
तिः हीतुमरणाय मुक्तिः कामे सूनेन नेषु मकथ्य हानिश्चेष्मो हे मनेति ८८ इयगिगमनाय स्वर्गगमनाय वननितमज्ञनाः कृतध्यानाः कृतयोगमनाश्च ननाश्रु
नो पुराय पक्षा ऋमिसे पवि नाशवियति विपरिनातकालिमादिमधः ८० पुनेन पापेन तिधिसाम स्याद्दिरूपो भवेदिमेवमाहिकाविभीषिकानाम्नाह्व नाविजनि ।
हरिकारणे नेरपरवमाली ८१ बुद्धेहनाः स्वर्गगीर्ते तिवायहरिणागोदे माहनाः नेहेमाहनाव पिमहतावपि नेहरिणामहतये वरवेभिवस्वर्गेषि पुष्पं तेताम् ८२ स
मारे स्वेव वत्सवारीवाम्मा परमात्माव हावपि सः सकोनकेवलेवलेनिवेद वेदितानस्वस्मनीवात्मन न विद्धिमिः विनाशः सवमुक्तिः नडकिरेववैदग्धीवात्मविनाशो ।

अभयी सहृतिकामी सनेहितिवृत्तः वृतः अपवर्गे हतीये पिभातिनः पाणिनेरपि ८४ विभ्रन्मपरिपानायजननाजनिनमज्ञनाः विश्व ।
हायायनः पक्षा कुर्मयोरपविद्रुमे ८० पनमानेनतिर्यक्त्वमाहिमाहिकविभीषिका गनितोपिहिपजेव से शुकैरवहेनमिः ८१ हना ।
श्चिपिविद्वेतिरेमाद्देमारिणाविते नयापि तेन गुणैनाहतावपि तथैवते ८२ सेवब्रह्मचमेमारे शुकोत्त ब्रह्मकेवलम् इतिसा
क्षितिश्रुत्वमिवैदग्धीवेदिवेदिता ८३ मुक्तयेयःशिलातायशास्त्रमूचेसचेतसां गोतमंतमवेक्ष्यैव यथाविंत्थतथैवसः ८४ दायादद्रिदि ।
पदीनोतेममामनमोभवः किंनशुकन्धनःसेतिकामगावेमनोभुव ८५ देवश्चेदस्तिसर्वज्ञः करुणाभागवन्ध्यवाक् तत्किंवाग्व
ययमात्रान्नः कृतार्थयतिनार्थिनः ८६ भविनेभावयेद्दुःखेसकर्मनन्मपेक्षर साटकारणवैरीनःकारणादपरेभवे ८७ ॥

कथनवानर्घविदपरिता नेनामेस्रुपहार यहार्यवैदग्धीवेदावेदितावेदतानभृताग्रस्मकाक्षाहसावेद वेदिनामितिपाठेकोदसानामियं वैदग्धी यहात्मान
मेवनाशयनीति हासः ८२ योगौउमन्शिलानाय स्रुकयेशिलात्रपाय मोक्षाय बुद्धिमनेशास्त्र सखेसपतमामुक्ताः इतिवात दम्वत विमोक्षोपवर्गः इतिवे
दकस्यशिलानत्मन अपदिशेरसधीः नमेनमाः सवा तारेणोत मवेवेतनानीतयथाविजानीततथैव समोतमपवपश्चसेहूपवयघासेतामोगोतमस्तु ८४ ।
हरिहरध्यानेशुक्तिमनतर्हिहरिहरादीनादारांतस्मांगेगेरीयमतयः अंसनहरिहरादिश्चयमः विवाकिमिति त्र सकाः अत्याघाकास्मकामगारेविषते ८५
सर्वतः कृपालुर निष्फलवासिनः कस्मिदेवस्मिदस्मितन हिंयावकारस्मात वचनप्रदानमपासमाशाकिमिति नतात्कार्यपति संपन्नमनोरथानकिमिति नकरो

नि ८६॥

नैषी॰
सर्ग॰
१८७
187

निजकर्मणोत्तानमपि भावेनासंभाविता वै भावपदं सुभावपदं स्वरोमाकं निश्चयमानगुणैतः अपरेषामपि बलकायमानमेवेन्द्रियेणार्थेषु सर्वेषां निवसः ७८
नेकायनिरपायामर्यादनपामपरस्पामरस्पर्शेनाशपनेकेषामपतानोमप्रतिपत्तवदपापापेनअपितमवेपोतमवलनेनपरमरविरोधामतिवधानामधमन
त्तोमेवमसमतिपतत्ववत् यथा प्रतिमः चान्यः कनककमावद्वन् निमः पाशोधनिधाइवाश्चनेमति अपमानाकृर्ववहितिमं प्रतिपद्यमानयोरिवेमर्थः ७१ येको
पतमत्तपतितनहेतोमेरपर्वतावेनाक्रोधेपितृपंति अप्राणितितयापाठः यथानिवनाजननापनापदानवारोपदेशितः रवधूनामर्थः ८० वितरंवेकिमर्थं
दनःपंहत्रिविधालसोपहारहितकृतप्पपत्तोमकोवलिः सर्वपनेदलावेपनेनअवान् ८१ अपंसर्वजनेनामननसापदद्यांमनानहेतोपाद्पोवपनमपि
वृद्धानितमकोपिदच्छतीयर्थः तोभनिमितंकालक्षेसमत्मापद्दशमीनम्पर्हिपकमापकोदावा ८२ शास्तेयमवीर्यदेमसाधुप्पमाधुपेतिमित्तमहतेवा

उक्ताप्रतिष्ठपामामादसेमस्कतिप्रतो नापमामपमनानोसोकेणोमप्रतिपत्तवत् ८३ प्रकोपशिवेपमेनकोपनापेनपोपनाः।
निवनात्वपनापवधानवादोपदेशितः ८४ किंविनेदननेछपसदाहरिहरिविधा दलासर्वपनेसुप्पोवधनेयामवोवलिः ८५ दो
षाहेतपापमसर्वोपेधनितन्नेतसाजनाः विसृष्टलोभमेदेभमकदापप्रदासने ८६ देवस्सापुपमलेसमभसेकहिवोचना सा
कोपदक्षनानेदकेरलीकेदमकके ८७ रसपमोकर्णिमोवेर्णोशयः सपोपनादपे प्रवोवरश्चेः ककोपंपर्ममर्गाणिक्रोनति ८८
तोकवयोभयोनेशोवश्चवीर्यप्रकारकरे कः रसोभाषतेपाकशमनेमपिपासति ८९ ॥

शोर्यदमनगवतीमर्थः अभद्रेभस्याभावः शक्तिवोचनादस्मात्रोपः पुनः शानेदांशरमममलमेकेसाकेपेवैरविहारेशक्तनमजपे ९१ एवंस्वेपना।
निमत्ता शाकबुकोपश्चेरवादीसकस्कोपंपमेममणिगित्तंतनिमित्तेतिकरुतिवीपापोहिर्भावेककरुतिसट् वज्रवीर्यप्रहीप्पमाननवादोपाकपाससेनम
पिषयीवृदमप्पेवनेशागिपस्मः मेनालोकवपीवालपतिमति कोनामेक मनर्गलेभाषतेपावापगास्तवनवाकावनस्वर्गाहिवोपिकापाः सुतरममा
णात्मितिपरहे नस्पदमनेयतफलेरिह्पदभानिमपिवज्रहलः अरंदरसमाहिवामपतेशाश्रेपमत्तदश्पेमनिष्कृतिशामाप्पकोवाक ...
यपिक्रमीहरतिभावः ९५ ॥ नमः कमलदलविपुलनयनायप्रीतमायानवेदायनमोनमः शिवायनमः ॥ ॥

९०

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ब्रह्मादार्दैर्यामकिं नः परीक्षा ना हिंस्याद्विप्राचोपनेश्रुतो भेदाः परामपलमेव श्रेयसोः ममांपेक्रतरुक्वर्णाना ब्राह्मणादीनां संसंकीर्णानांचोवानातेर्ब्राह्मणादेर्होपमया।
लोपेकानपपरमपाप्पामपरोपोनिश्चीपतारुमर्थः शुद्धिर्वंशाद्धीनस्येद्भुमरम् ८९ ब्राह्मणमार्दिर्घानां तानिब्राह्मणादीनिमैः प्रसिद्धापद्दाब्राह्मणप्रा
दिर्यस्यास्याब्राह्मणादिस्याबासोपविज्ञातस्याःक्षियोगंतानातिपेसंधुननः नपन् हिंस्यादाविति पोपः नहनोपन नहपोषसवर्णानेशास्याविशुद्धिरेणसति
यदिवर्णानोवेषोपशुद्धोभवेत नहिंपरद्धीगोनेबहिंस्यादोपगजीपतेनवन यापराजीपमानोरपपेते नस्याहुरुः पनिस्तविपदामेनशुद्धिंकथयतीमर्थः ९०
श्रुतिनापितेजलादिशुपरीक्षादोपः संवादः सपवतेगलहस्तिकोपिपेनकृतेपिगिमानोस्निपरलोकइतिवदन नास्तिकः नसमावोनास्तिकोगलहस्ते
नगिरावतेगलहस्तिनमास्तिकेपसास्यानमिमर्थः ९८ पनिसंपोपदोकारणसामर्थ्यपमेवगर्भादेरनिपतेोमतेहेतोरादिमेवलदापीनेमहंष्ठेवर्णा।

वर्णानांकीर्णसंपावापतिलोपमयापिवा ब्रह्मादेःपरीक्षाः सर्भसंगप्रमाणाय ८८ ब्राह्मणपप्रसिद्धापागंतापेनत्तनेनप
न नहिंशुविमपोषसवर्णांशासपोंसति ८७ गलानलपरीक्षादैसंवादोवदवेदिने गलाहस्तिननोस्तिकोपिपिपेकृतेनने
स्पेवपतिपोगादोगर्भादेरश्रुवोदयात श्रुतिमनास्तिकःकर्मनकिंसंमभिनतिवः ८९ पावतःसवर्णापाश्चार्द्रभूतमप्रविस्पकेवन
नानादेशाज्ञनोपत्ताः पसेषिनकथाःकथ ९० नोतानांपमहस्मेननामयानेरूपागतो पइलेसेवदंतीनपरलोककथाकथा
म ९१ नजलनलनःक्रोधादावपोवालिपुर्नवम् किमात्मेरेकिमार्थेदमसमदग्र्येनिरर्गलम् ९२ ॥

५९

दिवःसिभोनास्तिकाशुष्माकेमनमाकिंनभिनतिक्षाननिपापाल्पपरहितसपोतरम् ८९ कमपिजनेपविशपात्मनोगपाश्राद्धपावबोभूतमननानादेशाजनमपाखा।
पितःकथाःकथेनविपस्तिषिमतोहिमापवपादश्रामपारलोकिककिपवापिपाचमोब्रह्माणान्समवेपाप्पपरपारोसेंकममस्पगापपाश्राद्धादिकपावते पा
नन्मवरिशाणिकथयति निष्पादिकेहर्षोपनिहोनरकालोतरमनूनीकथयति पमवदपपमननवकुपेनविस्पासंजनयतीमर्थः स्वतःस्मरतिनेगनोस्त।
त्पोनरम ९० प्रसिद्धमनेपेनाशेमापमहसेनपरलोकगोनानामापः शेषवणासुनगगतावृणमतेमति नेरेवागतेरूकासेवदंती पालोककथाकथेनविश
विष ९१ प्रसिद्धक्रोधानजलप्रवृवावोकमाक्रोशामसापतव प्रस्नाकप्रशाविषंवलामिदंवचः किमोक्रेरकिमार्थेः ९२ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नैषी॰
सर्ग॰
१८
138

भोक्तारमभक्तारं श्लोकं तत्तारमभोक्तारं भोगनेमृत्कोऽस्त्येवमित्यत्र अतिशयितपापिनां धर्मेण केवलेन जीवितेनो मरणं किं त्वेवमोपचारोऽस्मिन् स्मरणं विस्मयः ५१ गुरुकामेऽहि।
ग्रेनमृग्रभिचारिकेऽहिंसा गीतो हीष्टिमिदं यः कर्मफलाय तत्र आकर्षति तामेव देहपतं सन्देहो हि मत्कृते यद्वा सन्देहः पतवसन्देहः शास्त्रस्य तस्मात् अन्येषां भावः किं न सन्देहे
किं नामानं पत्नीसदृशः पतके संहित्य पोत्स्ना चदिमस्मानरम ५४ अथ देहेऽग्निमनोगविचार्य चिन्तासंसमेऽधिवसन्देहवचोचारोपरस्ताराप सज्जनान ५५ भोक्तिष्ठति स्नानपिते
हिंसयापापमपशुमतिकुलेपाकं पहूनोधृतं सेनसंघोष्टमपापमपरहान्तं कृत्वाति मतिवधामिति हन्त्रघापानीसर्धः शमनं प्रतिकुलेषारपमत्तेमपष्टव ५६ अथ
मवेदैस्तलद्देवतद्दृष्टिभिष्ठवेदविगोदिष्टिमिर्नेनाहिंभिः मतपानैः स्त्रियेर्कृतमप्यकुत्सितापि न परलोके कः स्वर्गादिकं भोक्ता कायतच्चार्वाकतवक्ताचाकेवलेनकस्मैव
नकोऽपि दिवं दमस्मानरम ५७ समस्तानाग्रमेवास्तसंवेगस्य भपिण्डवदहवग्यपोधाश्रुधनीनालोकयवदहारमवनेकोवानेचं वैसमस्मेमविपतिपतिस्मयो

महापातकिनः श्रोतकर्मैकेवलजीविनः तत्तारमभतारम्बृत्कोलस्मरे विस्मयमेव किं ५१ ध्रुवेऽहिंस्येन कारीये शुद्रो रहफलामथो नवः
किं धर्मसन्देहसन्देहनयभावः ५४ देहनाश्रवनेः अर्वस्यालिङ्गालिङ्गितेनभः निर्मसेयगिरां संत्रीमिथ्रममर्वपर्मयाद् तिष्टभोः ति
हुकेशोऽहं कृत्याशिहत्वायपव सपद्मपटनः पादस्मधिगोष्ठिराद्रस्मते ५६ वैदैस्तद्दृष्टिभिस्तद्दृश्येरमतेशानैः कृतम् परंकले
परेवाचालोके लोकायतमनेन ५७ समस्तानालस्य धियिष्टपोक्तवैसमममनये लोके यियासिये यानेपरलोकेकयेनतम् ५८।
स्वकमामममाकलेऽविज्ञाममतिस्यपनः लोकेपरत्रवाकसकसनस्याद्धमतः ५९ कश्चिन्नापिमममसस्ह्रतासर्वमतमनः ते
(दृष्ट्वार्थं यतामावमनयत्तनपमिनः ६०॥

पेयानेलोकेयथास्मिनमेवपरलोकापि इतोमधियासिममसनीनोपरस्येविप्रतिपत्तः संदेहेपिश्रुत
ननोक्तमार्गं प्रक्रमायथावद्धूमिरादित्रयमाणनगंमवलेश्चप्रवर्तनेनतयापरलोकेपि सर्वेनैषाया: तेकामतिष्ठमस्मानरम् ५८ आत्मनःकमामममदेयेवार्ते
कृत्स्नावोननानासंगीकारमवलोकयतः कस्मन्नस्यपरलोके दृष्टमनोनस्मात् यदिपरलोकाज्जीनमवेत सर्वोनुमीतंकिमत्रमपेक्षतेसेवयावाकिनस्य
न अनोक्तिपामरस्यापिपरलोकनिश्चयरमर्थः ५९ वहूनांसतानांमध्ये एक स्मिन्नपिमतेसमसर्वेसतनमाभिनोभवादस्पारस्ताः तेरष्टातमसर्वममममाभिनो
मवतोऽस्माकेवलेवयष्टेनरावारवनराव्रघ्रात्रमेनर्थः सर्वैर्विरागादिनास्मियहृतेषामनानापरमाणारिमतिपादनमकाणवलोकनेनैवयष्टमनयोपमेनोत

(५५ भवतीत्यर्थः ग्रंथादिकाष्ठपदपदमभाषाकोशवतः ५८॥

सर्वैर्वादिभिरेव समानं विप्रतिमममानं विप्रतिपन्नेन करणेन सर्वजन सम्मतेनेत्यर्थः कापि श्रोतेयमैस्यात्मस्थं मादाकारणेपानिमान् क्वचिच्छ्रोत्र एव धर्मस्यात
श्रुत्स्मात नयावतनन्त्रेनेष्ट निविरचितेषेषमोनिष्टोमसदृशविधिधर्मस्यात्मस्थेयमात् प्रथमर्थः सर्वजनसम्मतेरकरणेप्रमवायादेनरपिधर्मोंगीकर्तव्य एव इति वि
धिनत्रसाध्यादित्यर्थः ९१ कोपा हन्तेणावहणः क्रुपाग्रकेवचोवचन् भोः पापोऽयमहः सहनः पापों किंन विभेषि पापानेषिड्मेयमस्त्रीतिपापोजः मनोयाम
पापश्च रेफयाम्यवसायनाः समकः ध्रुवलेवलेवेकिंयमाणेवहणेनिरहन्नीति प्रतीतिः ९२ मनुष्येरशकानिर्मिताः हंकादित्यः ग्रेकः विहृयसताहयोवि
लेवरेयमामारेणिलमाति ग्रामायोभोभूरपादेविकायनिवः पुष्पाकेकथनमुद्रापयते कथेनविषामयति ९३ रेहगहृमानवैयमीमाहिनामप्रसिद्धः।
कापि सर्वैरवेमसामानिमाहसथाकवित स्यानत्वश्रोत पव स्याद्र्मेषेषेपिमलकते ९४ वभायवहताः कोपहहणेः कहणेवितेन।
किंनयवेऽरपापोऽयपापापापादिनेषिनः ९५ मानवापाक्षीनमेणाक्रमोपेकविनाशिना नक्षपपयने स्वपालयेथकार्धनिवः काय
शतम भृतजापायोविपोनिमालिकाः कथं श्रुतिहमांतसंवादेनेवप्रसह्यीकरत ९६ नन्वजननकृताविशांगपापाज्ञातिरिपाविनः
भूतानत्रभवेनापिकथंप्रसह्यकृतिः ९७ नामहुमापमेनीतात्वयात्वतन्नमोगतो संवादवादिनोनीवोवीसमामनतश्रुतीः ९
सरभंजेभजेशातलेयमानाहलाहले सर्वैवशेतलिदैवानथेयेकश्चिदविवान् ९८ नापराधीपराधीनोनननायेनाकनायकः कात
माहकलेर्वेदीरक्ष्महवहलानतः ९९ इतितस्मिवदेसेवदेवाः स्पदनमेदिरे कलिमांकलिपेयवहापरेवाश्रेरप्रर १०० सेहह।
शोनसहीवः श्रीवहूनवक्तातानुतो नयमापपरीतस्यात्रकोपानारकोवमः १०१॥ कलिहृतोनसंवादैः श्रुतोभोमास्विकः प्रष्यानुकथनव
सद्वीकरन चमत्कारयति स्मकृतोपृथ्यैंद्राहीनानामथवहारस्यपासोकेपिहृषणेरतिश्रुतिसंवादाकिंनविधुसिषमर्थः ८ श्लोकदयंगतार्थं ५ ९।
नेभजेसः शाकस्तहादेकोपालयमानानिरस्यमानानवलात सैमात कश्चिद्गाणकेकश्चिद्गृधिवेधोनलिः सेदेवानेवसूचावः ७ भोः स्वर्गीयाः प्रस्वतेवायमनः
प्रपराधीनः प्रहेकलेः कालस्यवदीस्तृतिः पाटकः कीदृक्कस्यकलेमाहश्रियवचनेश्चवचूलबकः १०२ एवंवोदितवदंसेवनेदेवाश्याहंकलितिदहपुः
पुरःप्रसहारेवापयपत् १०३ नैसेःपापैरितेःपापनतैवोहतः कतिःसतनपितकेदःसत नादिकीवनरकस्थः रयपोभानिशमनितात्रार्थेस्वानाकोयामका

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नैटी. समा. १८५
189

पूर्वैर्गुर्वीरीढ्यो के मीशकादयाः समवत्तपावलीढो यामः प्रख्यातिं दृश्यते जनसेवाकोन विशेकरिवसकलिर्नृमितशिरस्कोऽभूत् ॥ ११ ॥ गमेवेचलेसवतिलावोरजने
यथाहिनाहृष्टेन शास्त्रवेनितथेनेकत्तिनेदृष्टेविप्रवेस्नोदेवानुपमदृष्टमपणकलिः सावत्तमथोचत ॥ १२ ॥ भोः रहतयं सवस्त्विप्रभवतेनेभोः प्रभृतवृत्वदोनाति।
त्वनमलेघमप्रवेनातिकश्चित भावदृतातवृत्तेनोपाः सेतिकिंनत्रु ॥ १३ ॥ सर्वर्वसमतातवेभमीवरूणापनमनराः सः तनस्वानवविद्भेदेषेप्रपाविने
गकेतेमार्गयास्मानत्रमध्यसमनुजानीत ॥ १४ ॥ नेदेवाग्रपकलकलेः नेकारणाद्धिनेगवेतिरस्त्तमपरस्तदृष्टप्रवोः मेनः बहुकालेहसिनेवेकलितदवि
दे ॥ १५ ॥ भोः कलेभया यावंमामावादित्यमिमानेतिनिषेधातिमथवीसासतेवकथवतद्दृष्टसमपदिशोयमेथेभवेतेवलानेष्टिकब्रललचारितानिमिमेमिद्या।
गृहीयावलीढः याणभूतमिवबलूकः मविशेकृरिवाकोतलेनमेवविशेजनः ॥ विप्रलोद्दृष्टमध्येनमनेगमभिवदिजे पथममः
महोलेनात्रुपमेसमभाषत ॥ १२ ॥ सलिवालोध्यनेनमेषिथिलविननातव मवेकालेप्रवेनापिपाशहत्नप्रदत्तव ॥ सर्वेवर
महीभेमीवराणायतरामहो तदस्मानतमम्यमथनेतमपाविने ॥ १४ ॥ नेवत्तापतमस्पोश्चेरहंकारमकारणाम् गुविरेतिमिरेणो।
वेस्मितादृष्टप्रवोमिथः ॥ १५ ॥ पुनः बसापिमेमेवकथप्रहृष्टसमनमः सहवापरमडीथैनेष्टिकब्रलचारिणा ॥ १६ ॥ सोहिणादृहिणा
वेमनामाकर्णवकीर्णिने मजनेरथवायानः मेतलुवलयानकिं ॥ १७ ॥ शतिबनमदृलोतः स्मितगप्रवृगर्वेन याणकलामा।
पादालेमवयेवरपवनः ॥ १८ ॥ नागेषुमत्रगेषुपरणस्तदविपन्नव भूमिपालननलेभेमीवरस्मात्रवरहंय ॥ १९ ॥ भुजगेश्वानमवे
याणानरालितरानरान् प्रपरांपामरांभेमीनलेवदगुणोन्नलम ॥ २० ॥ निष्ठनिः नारायणानितिशामरणेमयोजननमक्षेतिनेष्टिकः सवामोबलवा
नीवयामरणेब्रलचारीमर्थ्यः उपहासवचनेमेतत् ॥ २१ ॥ दृहिणेनब्रलाणामवकीर्णिनेभयद्रतेष्कलाशेहिणमपराधितेजानोव्रतामृतीमर्थ्यः प्रवया।
वजनेमतसेवकैः कामादिभिरपिपात्तः मेतविधिविहितापनेमर्थरतेश्वतेनवयाकर्थवलेयते ॥ २२ ॥ त्रिभुवणानतरुणाहंकारनाशकः मृहतः सर्पेवरोदलो
लिकोमः प्रवोतः स्मामकारणेपकारेकारवेवातेयोरहागवतामस्यकमयवलयेववोपाहानमवधिः भुवमपापोपाहानेप्रथापोविभागञ्चसिंमध्येप्रुवमवधिम्
नमपादानमितिपाणिनेकेः सर्ववतागवामर्थः ॥ २३ ॥ मात्रुगोषुसर्वेभमरेभ्रपरण्तननसमाभेमीभेश्वरेननमपववरान पुतवतीसार्वैणिव ॥ २४ ॥ ना

गोश्वरसद्याश्चवेदैश्चिपश्चकेवसंवैयः तवनानाममग्रवानामीवरसमापनासिदेवें नमोदेवेंव २४ ॥ १८५

वरमेव कल्पं युगमकलिः निनहृद्वः श्रुत्वा योपाणाश्चानेदेव परमेयमनाहयोनपवनगमा शास्त्रनिशाघलयरात्रिः नमाहदूत्रदेवविकृयोनाहशाः सन्न प्रदद्दं
कवोवमाषयानाधेगेयुगः श्रुसित्रगेयुगमेकृतादिभ्र ११ मलाकयाधिवक्तननईयायुयनामारतेमयैः शोउत्तवयेमयमपिदिव्याः स्तोहीवनप्रस्कोभिः कीड
नेमर्घः कतिस्तवमलवर्षायेनपश्चरतभवतामतिषिपायेश्रवाशिपतायामलादयोश्वेतः स्वकृदवातिणपणाकणपिनिषयधेनेयत्न यहेमननयाशमोमलवा
येमवकवैश्यवाभवनविषापमेमीवशायेयेमेमीवशीकरामकर्ममाणिमहृत्सयमेमरणोश्रेणस्तनहिनदध्वनिमर्थः १२ श्रमपेमनसम्मसेननायवापमीपदे
शिनोभवनाकेयवर्षाकोटशेवरित्रेमवंनेन ग्रहसागममादिक्षुर्वेनोपकर्मेश्रोनेश्चनीकणेविभिनः स्वयमपमेमामेरनियरमेपमेणुपदिशेनीतिविपरीते

इतिश्रुत्वामयोषोध्यपरमश्वरमेयुगं नगमाशनिणारुदयुइत्वात्रुकवानिने ११ श्रापाणिकोइत्तमलादिक्षोस्तीर्षीहृतनस्वय कतिस्व
वरतमलमेनिवातिम्मियायवः १२ वर्षेवकनमेयेवःपरमेपमेदयिनो स्वयंननुकवेनासर्वेश्रोनेयहृद्भिनःस्मृती १२ तत्रस्वये
वरेत्रेविभवः श्रीमैषपनमा मणानोद्दीतुयुष्मामिंतामस्तलाभपवः १४ हृमाः येसयुष्माकयुक्तेयेवकावकणा लत्तयेवासम
र्षानोह्यवेमस्माकमीतिने १६ महावंशानतुरंममंल्लनमभिताश्रुका लीवकारकथ्यकारमहोमानरलेनले १७ भवारशौर्दि
यामीयेरेक्कवाणाशगेतणा लीकवीणःकथ्यमोद्धःकृनरीढसणेननः १८ राकृणाःकुरमाश्रिमभिवोमासीभवनपि नावहत
किंनइहादेकृटमवतिकियामयं १९ मायानिश्वयतत्रेभकेनवान्तताशिभ्र ग्रयोवनेयोलम्भेगोसीगोनेकृतटमस्वियाम २० ॥

भवस्यरिन्नमिसमर्षः विभ्रितरतिभयोध्यनुरम्माभितिहृत्सेयूपम १८ नत्रस्वयवरेः भूलोकलत्मीः साभमीनलेवयामाश्रुष्माभिस्वजगतोतलाणामापवेवोनलस्मभव
नोवलाभस्वमाभस्मदयायूपा १९ श्रुष्माहरादृवलोकायुष्माकेश्रुवेवलनेयुक्तकीदयानोननयेवस्माकेश्रवेमीत्वितेमममर्यानोमशाकानो स्थितेभवद्भिः प
यभक्तिः कथ्येभोत्वरमामवतेविहंगपाश्विहंगपाकिमाटयानजलननकथा भोदिगीशास्तदसांग्रते श्रयुक्तस्वयेवरणीपमर्षाः भवद्भिः कथ्यंस्थितेकोपादिवि कारः कथ
नमामः रमर्षाः श्रीणमानकोपयाटयासाकृविहंगपाभेमीकिमितिनृदयानभस्मीकृता १९ महानमपिकमभितायुकामाभमीमहावर्षायशातत्रकृतोभयाटयानव
हायेवेवलेवलेमपेकथ्यकारवक्षेमहतोयेश्राणेणननारममतरलेनलेलीकोनोति ग्रहोणमर्षे २० युष्माहयोईकालेमितेश्रमाणाभमोस्वकृवाणःकृताव

[illegible] ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नैषी॰
सर्गा॰
१५॰
190

वद्धिरागः कार्य्यमद्भ्रूदेशविमाश्रितवान्यो मेमीनलयोः विवाहे कर्पर्यालिति यो किंनावदन् क्रूरमाश्रितः क्रूरमास्तो भवतीति अथवा वदन् ह्रः विवोढृदेकपट।
माश्रितमास्तीभवन् क्रूरमात्रितो कर्पनावदत मंत्रवादेपेव २५ अहो महः महाप्रानं संभूतां भवतां मयि दृष्टेवां मे कलेका यदेव यत्त्वा ह्रतवृतेः तेनातत्विनाम
पितृप्राक्तंत मा मद्विसुतैर्वा मेकलेकयमेभतायुदेषयातेन सिनसंदृश्यत माभूमिरेव कलंकाय भवतिभद्रा येव कर्णेकरतिमातिपेकेः दितितोमोः दमागुके।
तमेश केहितविगु १६॰ मोभमीये वलेवद्येनमकाम हेमयिविषये मेतवः किमितिभवथ अपराधापदतं ल स्मानतः पटेन दोमेमी मयापद्दतामिन्नतमभकाङ्गः १८
मामहहकर्तै मद्दकारिणाकर्तं यत्नेरहृतयेवभिः पांडवैः पंचालीहोपदीव सापि भैमीयुस्माभिः संविभज्येवभुज्यताम् तद्दिपरस्परयावह्नानोपास्वपांचालीवमातो
गतांतोनराहरणालिङ्ग महानतपुत्रोपि कलेरियपुत्रिः १९ अथ नस्थावाल स्यताम त्वंतो सोदसममर्याम्प्राभारती कास्वनो अथ तोदत्तगिरेव सोगंगातेव केयगो

मावेवधेसजुसम मत्तमो व्यानुषः स्पर्विं अलागः मयनांतमाकृघनापाकिनधितो २१ यतथं मदृकर्णेमोषांचालीपोऽस्वीविद सापिपो
वधिरस्माभिः सविभुक्तेवमन्यतो २२ अथापरिवृपा मोऽद्भुर्विनो म्रावरस्यतो वकेभिपाभिगवानेभा दृनीसारनीथवा २३ कीर्तिभे।
मीवरंवास्मेदानमेवागममममी नलीढपीरवैदर्भीधौरगंभीरवाहिनी २४ वाग्मिनी जल्पनिहृतां प्रतिवक्तमयाकिमो लीलाव।
हेलितोक्त्वादेवानेवाव दक्कलिः २५ मोकिवांकितमस्माभिरपिक्रोयतिमयति नस्मिंनलेनलेसो पिकारतामस्मापिनः पुनः २६ द्व
मेकमणिजन्मः किंनदानाभूस्मनयपत् कालोचितमिदानीनः परिणतोतोक्षितोपुनः २७ ॥ चिमायेणलोहस्मारेणातीश्रेभवतिभारतीव्ययेतिपावे
प्रतिहर्वेहमयः २१ अमीरेवाप्रसेन लायकीर्तिभेमीयंवदानमेवागमत् नतभेमिभिलपितापीरांगंभीरोपमाहतेः तिपीरगंभीरएवततरेते अमितृगा।
नभवतीमर्थः अथव अगंभारवराहिनीपीः पौरवैदर्भी पौराणगावालयेनविंदतिलेवागभीरः अतसेपीदेवानोवानयोनयमोतीसर्थः १८ अथास्त
वायतोभारतीमतिवकृ समममर्थमलक्षेयात जल्पनिहृपकलितोवाणीतीलयावयतो हृत्वादेवानेवदस्माद्द २५ इदानींतोभेमीमस्माभिर्वांछितमपितापः
सोढ्वितापमार्जितेममकमितियावत नस्मिंनलेअनरस्माकेयापालेशोपिनास्ति नोलोकपातामवर्तीमहेभेम्यभिलाषात्नेत्यर्थः २६ निष्फलेविवाहकर्मणि
मयतिकिंफलं पतः तदानयमयवेरनाभूमरदानीमनः समयोचितमस्माकंपर्यालोचितेपगत २७ ॥

१५.

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

भोविनाधीनेतः कलेमेमनलविषयेरथंमतिनानायतोनेननेनभूमीभमीवमनयामिनेवननेनयामिप्रभिभवामिव १९ वेरनायामोर्यणलेक्ततनेनमोसे।
नलेनमटविरोधंनगोतियायंतरंनरधंनीश्रनालक्तनतेनमः सर्थमालवले: प्रहवैरंयपामयंतितनयेमर्थः १३९ नमकलेकोपविकारेहापरःसाधुकारेणसाधु।
साधितिकरणेनादीरियत नलयतिस्मनमवेरिशुः रेहःपाणिकर्णेनिधायैवमवोचत हरामःपरमपरमोतरतरम् ४० विमेतयामतिर्यमसनमस्मामवैतसं
साधुपश्यमित्रलेवामवैलसमिमर्थः प्रनमायाधिकायायायासंदनेश्तिपत नदमहानमात्मेनवलनादनेमाइनेननायाममाभिरसंदनेतेनस्मार्कलनयावैतसा।
यसेवततनानतलेनाधिमतिराश्रयिकायामिमर्थः फलमीमांसतवेगंयकनोसोपिपकति नलसमसरपत्रामाभकिभूलावकेशिनी ४१ यममभकेःशानोशोषिकला।
ममनवधिभनेवतणोधमांशिकाममोहाणोवगंदनेनवरसमाप्रमरुयमाश्राश्रयायस्मः सीदयोभक्तिरवकेशिनीवृध्नानानिष्पत्नमादिमर्थः उपत्रमाश्रय।

यतिनेघेनलेविनाः कलेविनायतोमम नेनभेमीवभूमीवमाजगामिनयामिनम् १८ नैषयेनविरोधंमेवरिनामेपिनोजसः जगोतिरं
नगायेनरवैःकैरववैरवत् १९ हापरःसाधुकारेणनदिकारमदीरियत् यामीयश्रवणेपाणिमवोचनशुवेरिशु ४० विस्मयेपतिरस्मा
तुमसाधुवैलसमीतमे पयनेसमनसायनदमेन्द्रियमात्मने ४१ फलमीपोवनर्वगंयकनोसोपिपकति नलसमसदपत्रामामभकि।
भूतावकेशिनी ४२ भवोनभवसायमनलेसाधुमनेकले लोकपालविशालेसोनिधयानेप्रयाकरः ४३ नपयणमकलेनमिनव
काशात्मामति निश्चितांविलथमेपिहापरस्योदयेवरं ४४ तेनामसमुगंनावायेनासर्धिनमहंति पकमकाशपमोणनकलिहाप
गैस्रवाम ४५ ॥
इतिनिर्णीततः शानोशापेवचनवेगफलेसंशर्णीयात्मफलभावोऽवनिष्पत्तेमर्थः ४२ भोकलेसाधुवृत्तेननेनवोपमोनभयांश्रेभोनभवति
प्रसेनिधयदेयानामिरः नलः लोकपाले भोषिविशालः लोकपालैःविशालामहतारतिवा ४२ तथारतिदृष्टीपनोहोतिपतेनवलस्मिनलेकलेकलहस्मवावकाशो
नपथणमः नयामिणीतनिखिलथमेणनलेहापरस्योदयेवयेनयथामः सर्वविनीतनसाभेमीयर्योनर्थग्रहेगहेः कथंभवहिंयेभोजायमितितिर्विभुमेरिवश्रयंते।
निलेहियासाभेमीव्ययोनिष्फनानर्थेभूगहमागहोयेषानेर्भवादयोः कथंवायापीननीयाग्रहोविस्मयेपर्थः फलयामित्रिमः प्रनथेमामदर्थप्रमगहोयहणोयेते:
विश्रमेगोतितानेविनीननमाधुपनीतमोहयमितिः समस्तानमिवकथंवायिनेसाकेमथः ४५ समग्रगकृतग्रगेनसमग्रगमसमग्रगेनग्रसमग्रगेनासमग्र

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नैरी·
सभा·
१५१
191

नवेनं तत्स्पर्धितुमर्हन्ति अथ येनाप्तमित्रयो गतिः पुरस्तात्ते स्पर्धितुमहाहेतितो त्राभं भी येनायेनायुगं स्पर्धितुमर्हन्ति प्रोक्तं कलिमायायो जाके युक्तः प्रकाशः प्रसिद्धपर्मोप
मतेनतो वकेवलपर्माचरणशीलामित्यर्थः स्पर्धितेनाहं य अथ येकोविरुद्धः प्रकाशमानो धर्मो यस्य तेनकलहं मतेहोत्र स्पर्धितेनाहतः विरुद्धधर्मत्वेरिकलहो भवति
विशेषधर्मप्रकाशेरिच संहहोभवति अथ येकधर्मप्रकाशमानधर्मिताश्चकल्हमेदेवो नमवनात्मथ्यः ५५ अवश्यमेवेयान्स्यवश्यंत्वाधीनेकनिष्ठरवमाक
रिष्यामपि रक्ष्यामि यतन्कार्यकं तानभवति अव कार्यकरणमेव दोषः यदा अवश्यंकरिष्यरमर्थः वश्यकरिष्यकृत्यति अवश्यकारणप्रतितायनादिकरवश्यक न
गतेहोत्रः रमथ्यः पदाकरिष्येरहं का प्रकरिष्यन्पि रक्ष्यामि वचनेनैवपायसिद्धः हि यतः इष्टाद्रष्टाद्वहंनत्मनिष्टमन्तन्मनिवनातायथा धर्मोपमेरूपाः कार्यसतंवे।
पिनाहेतवल्लवाधीनानभवेतियेनयत्नकृतं नेमस्मपापंवानेरेव नमस्त्वेदः लेचकरोति नत्वमस्मपणिरत्नीयथ्यः ५६ यामाहेतमिंतलेगोहमाचरेत् सर्पी
करिष्येवयामित्यत्काकरिष्यन्पि रक्ष्यामि इष्टाद्रष्टाद्विनाधर्मः कार्ययाहेतवल्लव ५६ शोहंमोहेनयस्तस्मिनाविवेदविरेणमः नमाय।
सेभवेतापमाम्रुयादनयाततः ५७ युगमेवतवहेदलस्मिनेयनसांप्रतं भविताक्तृहितायेनहेदंतेवेरमेनिना ५८ तचयामीतसंज्ञाने
शनसंसहिहाम्यताम् इतित्वगतोमागाशन्संसहिहाम्यतो ५९ गत्वोत्नयान्तलेभेमीतिकस्मात्वमवेत्सि यमात्रकमसेत्रकेपथ।
मानेदकावतत् ६० अपरेवहियामोपणवावमेतोपावीयते: अवममवतकिंमेनोनादनयुगयोर्युगे ६१ कलिंयतिकलिंदेवादेवायमेक
सःकलि द्वापरयोर्युगे देहरिष्येमरवयंमिथ्यः ६२ तवागमनमेवार्हं ॥ अमेवतस्मात्वनयाइनीतेः पापमार्गसेतायेलभते ६३ मोःयुग
मेयुगानोपेवतर्यं युगकलेतवनस्मिन्नलेपण्डेवोनसांप्रतम् ननुयुक्तंचलेनसहैतहेशतेहितायनभाविनप्रकेनहितेचेमथ्यः ६४ तच्चनत्व।
समीपंगत्वामीतिमवर्तमानेगमसंरमोगुणवरमसेत्वानरहस्मरतोपस्मनाम् इसेवेनिश्चिरतचनत्वसमीपंगतोराजसभायांहस्तोहासनीयतेम
णः ६५ अस्मत्करणविनातत्रगत्वाभिमीनलेवनरणभेमीनलयोमेश्वेनयत्येसकि यथाश्लकामेणस्रुकंपठितेनकाणेतमांवेनवामेतिर्यगेननासिकेननासि
केनाशतिगतोगत्वानीतिवोहेशांतविनाशात् ६६ इदंस्मतावावेनमयेवद्धदयोश्वमनिरेकिंतयुगयोः कलिर्दापरयोर्युगेहरमेनोवाचनस्वीकार ६७ देवाःक
लिंयतिकलिंसपकथाः समेकेदेवोपतितोपहासेः मिश्रेतरेतिसोवसमाणप्रकाशेणपरस्परकलिंकलहंरथ्यवरयत ६८ ॥ १५१

तयाभैमावसहृतेनत्रवाणमनमेवप्रकं भूतनहृगोनेहृनवेगोनविमानेनपावनाणिग्रेनविमानेनरथेनकिंवाक्लिनणातिहृनन्नारिमर्थः इतिदेववचः भ्रपकलेवैरः १६।
वः नचनपानलेभूनेणागमनेहयैनप्रतिभुक्तमेवकिंच भ्रपिगाभ्राकादनेनिगपनेनहृता भ्रपिपाविनाविमानेनविमनाहृकोरणनहृगोनइःवेनकिंप्रयोजनं ५० ए
पंभैमीवरीनवरयामियामलितयाशेपवर्षमेवामस्मिहृतेभवतः पतहृमेगमनादिलन्नाकरिहृमियोगंपनातंदेववचःकेनिवक्तलपांवरीनेमूरयाति भ्रपामोःभ्र
थंदपेपियावक्रतानिपानयोलेहृ तयाग्रपवममनमेवाममस्मिहृतेभवतः पतदामेभ्रदेवपायाभ्राकारंलन्नासदंनातेहावेदे ५४ पदयंपरमाभैम्याःकृतेगमनम।
स्मास्तीतिगतवान् नाटयोसितयःमस्मिनमंतविहृनेमतिश्रतमसदमारदितसमपाकसेवनिष्फलकोपसभवतःकपोगधःकोपमतिवेपःलाखवतदेववचः।
कत्तिवचनपमाःकृतेगतवानसि भूतेऊर्वेनतयामस्मिहृनेनमसपकभमदेवसपथकोपसहृषाभ्रकःपीत्रपसनात्प्रासभवनोदस्मादपरःकः नकोपिम।

तयागमनमेवाहृवैरसेनोतयात्तते तद्धेगेनविमानेनकिमनेनापिपावता ५४ भूयामिवरीनेयामणपवनयाहृते भ्रमस्मिभवतो।
हाभ्रेहृनमेनवपाकरम् ५५ पमोतयाहृनेनस्मिमदर्थंगतवामसि भवतःकोपरोपस्मादहमसहृयाहपः ५६ पामिस्माजयन।
कोमायोजनोवमसावता सपृच्छसिहृतेमस्मिंकिंनद्वीस्लेवपामव ५७ नलेपतिनपेनोनिमोनीपीकेतरोपपयोः भ्रगपोर्वगलेवज्ञा।
दिविदेवाधिदपः ५८ हापरैःकपरीवारःकलिर्मस्मरपूर्वकैः नलनिग्रहिणीयायोनग्राहृग्रहिलःकिल ५९ नालेयापर्नेमशर्वे
तोनीकः सर्वेणापविमेवापरमर्थः ५८ भोः कतेकामासरंनपनिनिमोज्वलं ।हृदडगोनभ्रपति निपपनिपपागेनेविघ्नःसंजवरेदवनः ६०॥

महार्थनामहानः पवेनोभ्रापमनेनरथेनमपृष्टोशनसंयोननानामोवंसमहृयासिगवसिमो।पामरतपामस्मिहृतेवकार्येविषयेप्रवर्तमानमतेतन्माकिंनास्तिदेववचः
कलिवचनलकोमानमोचेवनसपृहमहृवनाउमैःपवमारथेनवापासिस्मग्रयासीःमनंमृच्छेमलोकितेभ्रपरिलंजतेभ्रपरतपामस्मिहृतेहीलेनाकिंन ६१ ह
नोघवतपंयोर्भ्रमपोःकलिद्वापरयोःभ्रग्मेनलेमतिगमनःवेतावादेवाहृगेमतियकः ५८ मत्परेणाभ्रमहृपणोयामःकलिद्वापरपवेनःमहृपोपणेरणसेग्रहि
तोग्रहग्रापहृसमासीनिश्रहिलःनलविःग्रहकारिणीयायांगमनीकतनिषधेनादयेनतनिग्रहापनपामेमर्थः ५९ ननसेहापनेयाःसपमैःसप्रणनपाहंनोःहरहणे
ननिपयेनगंतमणकरन् निषदेपांश्ननिगेनपपतस्पवनमनेकतिमतिषेपंहृमनानिवारयन् भयादिवोगतः ६२॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नैरी॰
समा॰
१६८

थवेसमनवेश्रेस्मातःसेप्पास्तीतिश्रेस्मानोश्रेस्कारीकलिः कालः केनवनकालेननगतोनलसनतोनिनाम ६१ नमश्रेवेस्रोपवतोयावतेयतोवावानवेपवेस्ताविक
लिःकालः परेवरणमपिप्रमायपिनेनाशकल ६२ वेदापपकद्वालेनःरूपपदेपोननाशपं यथ्यपनेस्तानतेलसकलेःकमपादविदेपनसमिश्रवेदः सेसनेसन
नविनिवर्ततेनाभूत् ६३ नेनाकतिनावरणपोर्वतिनिलावतनीकृतनमहमांसेहिनापापोनिनासंतपेनकृतेनमधीः यावद्देदपाटकद्वादशसंहितावेदोनाशाति ६४
नसकलेनासाद्दोमहूनसोरभेणनाशेपापपविवनयश्रेपोकसिर्पिलेश्रसनर्वोऽतितनेवेनायननाविनलरनोन्मीतितवानिसपेः ६५ नमश्रेरतिपीनेवरा।
णापलतनोरकेविमेकलितेनमतियिपिद्धिलेशहस्यानोशहांगनेऽमेनेनानेनकलिनावःश्वेतिनम ६६ श्रसोकलिपतामिनानामिश्रटपाकंपापेवनम्
कियतापिवकालेनकालःकलिरूपेपिवान् सेमीमर्वेलहस्मानीयतनयानीमहीभुजः ६७ वेदानुत्रयनोनत्रश्रावोदाकर्णपमदम् न
यमापिनेकालःकलिपरमपारयत् ६८ श्रुतिपाटकवर्जन्मः नवाकर्णपतःकमे कमःसेऽश्वितलसश्रेरहूसवर्तत ६९ नाव
न्नतिहूतसेपापादयोस्तनसंहिताः नवेदपाठकेदेभ्यो यावदस्याविसंहिता ६४ नमहोमाऽसगेयेननासानामपिवागमन् नयात
महपोनासोऽकलनपमकरर्पिने ६५ प्रमिपीनेपसेभोमिरिमेपभूतिपक्किले श्रेनेनरहितोनत्रवेलेनवेलवःवेले ६६ श्रुदा
पाकसलेपापकलश्रप्पमनेरोमभिः नव्यमेगमिवाकालिमूर्तेरिदयननालिले ६७ पितृणानपेणवर्णकोणारेपमलिवपपनि।
कालादिवतिलानालाहूमेत्रसदयमः ६८ पतपपनननलोमश्रीशऽसफलो नेनेर्धर्मपनःकीर्णयातसोऽहीकृतासनो ६९
त्तारलोतिलकेमैनेसमनदीर्णमेवमः कृपाणीभयपाददपमविशेरवितसमैः ७०॥ कलेःपसंगासेनमंगेपतिनऽकादिनरंगणामेवख
ननानेपवणेरकेनीवत्वेहिनमिव ६७ श्रवश्रेरहेहहेवीसोश्रीलणादिभिः किंकर्णानपेणकीर्णालसविलापमादिवसकलिर्हरमेगसत् श्रतिवि
भाय ६८ पतपृथैःसेऽग्लाश्रीश्रूलसंचितामिवृमवेतः सगारणार्थमागेपितेपलमिवसकलिर्गतवान् धर्मैकपनेनेनैःश्रणतोश्रीखालेःसर्पैहृश
नीवैप्रवाप्रामिवसनेभेपनिगःपिवेवातःश्रसिपापदसर्पयोः ६९ कृपाणीभयावृक्षोनोशाप्यनसकलेहृदयेपविशेरिवतादशेसामालोननानो
तितकेःसमेननिनेहृदयेविशरितमिवसकलिमेने ७०। ॥ नमोभगवतेवासुदेवायनमोनमः ॥

१६१

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नयगुरियुममभाषतेगुमोसंमावेस्तलोष गृषतेग्रस्थेमिषंमतिकोलाग्रुषिमस्पतयासमवारिनेवीस्रायंकलिरेगनोत हीनेस्कीउपामममदोषाभावात १९ व
गंकतनकः नसभिवतस्स्लेठ रूरूः पाकनूममगुःसकातिः पशाकिंगाद्दाद्यायेपवासिनोसमीपमेवर्गेनुनादमतमासमुपवस्तिन्नत मेघावलीतिमामेपवा
सितस्लेषांकापालेवेनचनममयेमः त्वलत २० नमगुरेहिजैगावाहितातमर्थमेउलामाञ्जिधंभजेतीगायजीपशूत् सकमिरदृष्टनः शर्वेरदः पशानदर्शस्योभ
येनाभवतदृष्टमात्रपवमरोनिलीनोमाताश्मयेः २१ मकतिर्हरिनुणा गृहस्थैः पूर्णगृहे वनेवानन्सग्रनयातिभिःसेकतीयेनामापारेमदेश्रमगागामागा
रेरेवालयेकापिस्यानेममापनयहेलगर्भविघ्नेषाणाति २२ यसौकलिषमरगयमाणापिस्वरपितादिमकणिस्यानेनापषपत सपिवतनउरसम्हदंकति
गुमोसमममरेनमविदेमिमावितावदे सिंपपतितयावीस्तमथग्रानवानयं २३ मपार्धमशकदेवेनवाणकपाद्दिणि माणेप
वासिनाकापोलेवनेमावमः त्वलत २४ ग्रावोदितादिनेलत्रगायत्रीमेकमेरलात समानिदपतीयपरंदृष्टनसोभवद्धिया २५
मयदेशवित्रोगाशवनेवेवानमेवेने ययाययामस्यागारेकापितस्यानमात्रये २६ कापिनापयपदनिष्पाद्दिसामाल्पिप्रियामसौ २७
समितनयनमापरपिपूर्वविप्रुवेकतिं २८ हिंसायावेष्प्रावोवेस्रुपिरेसः यावतिस्मलः सोनसाम्यवपासकाविरेरेनिचसनम २९
मोनेनव्रतनिष्ठानेसावेपांमममतेममसः वर्ज्यवर्ज्यहुभिर्मसोवफिरः सपदारने ३० सूर्यग्रहणेपश्चपीपाणोमयबावासमामपः १
मेनेवनेरमीहंतेशममासमिकयतः ३१ मोनीधतोश्रुतायाधाश्शानशोकेमवर्षिणः स्नामेवंधमेगोतिहवेदेडनमोनतः ३२॥
कलदेवविषवेपिनपायम मृतोविहिकनकतोयोपरीनिताभिधायकाश्च ३३ हिंसेवणीसालग्रावेगुयतग्रायतनयदृहारमणे कःसनकतिरयायन सोतमेसोम
सामदेवनाकेनुषेयमेग्रासकावेरेरुवेनकल्निहरमेवनिग्रावकाव गोमयमनवमासकावेनगर्भभविस्मसीमपे ग्रमीपोनोपयमानेवोदिपकोधः प्रतिनो
दिनः प्रमिषोनीयपशुमालभेतेति ३४ व्रतिनांमोनेनमकतिः सस्ताकोर्गंगालीस्नानेमययतेसर्वज्यनमकागहेश्रुवेदातमिःनमस्कारयोनेः नीवेरोगतः ग्रातम
पिरस्परणातरंतेविवेदसोनसहाकोशवेदनेपिरसेषः कर्तांपाद्दयोस्तदयायाददनमितिविपरीतेममतेस्मोयः ३५ सस्वपीतांगापाणोनूपीस्वनिपयचनीस्व
योचनेतोहममहरंमोहंतग्रयताः रतिमनेनयावमातानावयनेऊर्वतपाणवपःयपृणन ग्रमीमोपदिनेलेः गरग्रुपनाशनिमेभे ३६ नवतिर्मोनयाविगोधत

(right margin, written vertically:)
तयोनिषंगलनवंगीपाषकविगवोनोवीयवविनवेतत्पीयवलवत् ॥३३
तमिंसेबावीनाक्रमागगग्रह्यताधः नोणलीठकस्यगुप्तवृत्वा: ११

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तैती॰ प्रोरुणमततेदीपतेरतिप्रयोग्राशः नमगेरप्रोइतभयेनरः विरतेभन सकलिः सवः फलीनी: सर्पतो मनानोभीवेःसन प्रजवप्रमोवचेतिसर्वविद्वि पापमहस सः प्रपः ५८
हिनक्मनेविमारेः मगाली कारेनानमन्तोष प्रपनेहिजन्मानेसोयामणीमिहेऊर्वेनेरष्टोपनमेनानरमोयामणेणस्मानरष्टा ५९ प्रसोकलिर्विर्वेदपाठिनोष्ठा।
ब्रा॰ स्रोननेप्रलयतेप्रलणेवेराध्यपनापक्रोजनीमावमेधोकानपपेणमावनेमकलेरोनलपोरमोनतपोदरपाङ्ग्रोनाहरपेडःवोहिसीणमतिरतिभा
१५३ वःपहाप्राणमत्रणोमोजनलपोदरयाङतसीनातस्मावनतप्रवेप्सनेमाहृदयेपतितामुप्रवपानरुष्टीयेनेमयेः ६० वडेगेवदमपीमयःप्रातिमयानकत
वते सानारेदममलाविनिकन तोहिंसिमारेतामवान दोवेनपः क्रेयामहेयमवेदमतेमवावपद्धतिवाचेयमः वावेयमप्ररेदरोचेतिमिपातितानमपट
193
दष्टापुत्रपुत्रयोग्राशः मासीरग्रामहंमनाः मनानःपालिनीयत्वः समोवासवसवः ६१ प्राणेदमेहिरारानेविदृनेषद्विनमनः दृष्टामो।
ग्रामनीमिहिनेऊर्वेतमरपत ६२ प्रपयपावतोवेधविहप्रलोमनीरमो उदेनीपेनमनावेनमहरसोधमलपोमहः ६३ स्नातकेवात
केजत्तोमसेरोतेक्रतोतवत् वावेयममरश्रेवपममेवविभागमः ६४ मपापोऽग्ननेोत्वपीप्रापवनेदपेडितात् जलाधीवानलो।
प्राणपापमलापदपापनत् नवत्रलाहणोपपतितिसेतोषमानसे निवार्णसर्वमेपमपन्नानेतरातिममः ६५ पतिहमलसिवेतेम
सरेभेवारेभितजेना इजेनस्यानतिक्ति पोदहिंसावेदपशिभिः ६६ मेरत्नप्रागमेवेक्कहोसपेडिलपापितः पविप्रालोकना।
देवपविप्रामममवेदित ६७ प्रपयपजितमविष्यपतेजितपत्नवाचिाणा तपणाधीमदीतमममवापेतणामेतत ६८ ॥
देवयममपकलिरवामत ६९ सकलिपापांडजनेगावेषपन क्रतिपुनिपुणोमाप्रुषव जलाधीप्रक्लेषापेवमपापाकत्तितापावेरदाहारमगामत ७०
तवपुत्रिप्रलाणहनवान ब्रलहातेपशपेतितिमहर्षमवाप प्रपमकलिर्लब्रलणामवेमेवयतमपत्नानेनिरूपनरतिसमवरागेतरपलोभृहिमये:
प्रालयोत्रलणमातभेतेश्विवपिश्विहितत्वानमर्वमेपपपतेष्टोषः ७१ समासिवरप्रिनेवेणवेदेडे:तपवलेसतेनामयोनदहिंसावेदपाहिभिःवे
दाध्ययनेमाणावावपितार्थपहीतेवेडेः पदावेदपिहितवोवदरेडेजेनमसवलेः क्रोपोतमितः ७२ संपिडिलेभमोमपिवेव्रतमेषमितसंपेडिलपापितः
स्पपिडिलाकपितोरिवनरतिणर तोदष्टदेयामागमेवेकन पविप्रमप्रजापामावतोकमादेषकविःपवेवव्रेत्रयामेमाप ७३ ॥ १५३

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सकतिर्निनेषधेषपंचलसत्कारिणं हृत्सानिनपष्यत ह्यपतेरिगीवसर्ग्यपतिहृपणधीसकर्लिहीह्ममहितस्यदीतितष्यदे‚पणयलोकतत्र्मनासत्येपजमानोदे
देवीयिनिष्प्रतिः ४९ नपंक्रवेतोमत्तपालासवीजावंमह्मणस्वीजानामह्मणमार्कर्षणानाहर्षमानस्कतिः सत्कर्षाणड़वोनाप्रत्रवभूवद्मीनशत्रुस्पविष
गेतदर्शनेनजीवेश्वति ८० निह्मणांतेआनोसमाहारविपन्नतनवभिव्याप्यतत्र्ग्वेदिनानामवमर्षणपणपनिजयोःनेवपोरेवापकर्षणगुमटनेकेवलमेवतत् ग्रवमः
षणपणपनिजयोःनेषपोस्वापकर्षणागुमाटनेकेवलमेवतत् ग्रवमर्षणागूपड़ःवदर्शनानेवामटनमेवश्रेयोममतेमयेः ४८ भैमीनलयोःपापलेशस्पृष्टकाकामः
भैमीनलयोःपापलेशोपिकविदस्तीतिपष्टकामःपर्यटंकतिसत्रश्रुरकाविदपिकिविदर्पविवितेपापांड्पापादिनापापतस्यहाप्पाप्पयत्तनामकोरेदिशतापसः।

ग्रपर्यंपतिनमविष्यमजिनेग्रलकारिणं त्पणधीमहीतस्पवातपणमेवतत ४९ नपतामतमालासवीनाकर्षणादर्शनात् सजी
वाहाश्विकाध्यानिविपरीतटगवभत ५० त्रिसेध्यंतत्रविषणमपष्यत्व मर्षण वैरसेवदृष्णोरेवनिजयोरपकर्षणम् ग्रहती
तत्रकिंचिमकतिःपरिचितंकचित् भैमीनलययीकाराःसमकामपरिभ्रमन् ५१ कस्तेनयोपनमायाविषमावीसतस्वात् स
मह्नेतोविभाषाषवामरेयाग्रणमकं ५२ वैरिणीग्रचितातसैनप्रवेशादहोभुविः नवेदधतिरादंभमस्वरेवितनारवा ५३ दर्पासदर्पा
नात्मसमर्यघोममसवानघो नवृर्णोग्रहरापाहेतोमेसोममतानकं ५४ तेनाहपणनवीरचानतवीरहाणजनाः नापपपत्साभितिर्गु।
कोनीवेग्रकानवेदतत ५५ संततोघाषहोविग्रारहास्पष्टपरासरान् ह्यमयोषेभवत्सोमधनसोवीसहरवान् ५६ ॥

तविदिषोग्रियंतस्निपधग्रुपमापसः ग्रकोडेनवसरेपवग्रकसाहाधिष्टापल्लेहृतासापसायेनमकतिस्तसिग्रेतपःसाध्यायपत्तसेवनिजयाग्रणसंपदेः
पपनग्रपतष्यतेसम ५७ नत्रग्रवितपनहायाविपमाःसर्वस्माःकामिमाःकामपितारंकविदीसमसकतिस्तताघ ग्रयतवामदवाक्यपत्तसकतोरेनिरूपष्ठानो
बभूव ५८ देवीणीग्रविताषापवदिनातमैकलयभूमौग्रवेशनदहो ग्रवस्यानेनरहैभवेदधनिरस्वरेवावलेवनेनध्यतारीत् वागग्रमार्थवा ५९ दर्शनेनसदर्शनाद
मिष्टोममस्यदर्शनात्कषेलेषोमापग्रणामासदर्शनात् यग्रणग्रहरायाहेतेयथाभ्रमतितथावमधियायेमयेःनयामकतिःसोममसदर्योत्रिशोमःहगिमासःको
नग्रतियतः ६० तेनवकिनावीरांहेतीतिवीरग्रजनाटष्टानतवीरहनः नष्टानपःसकतिरतिनिर्गुकमनस्तमनेतिसर्वेशापालःनापपतिःतनोवेग्रकानपष्यत ६१ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै.सी.
सभा.
२२५
१९८

सकलिः स्वंश्च परस्परं घेसलाम भ्रंमनेनो विषांरहस्पातनतोषग्रयनाहीमावशुोभभूतमोमपापिनोवलोमाऽऽहविनोभूत स्वदंदेतिलेपामोनेश्वंमनुरब्रवीत् इति
स्तेः ५७ श्रीकान्तिनंनेरजमनुहंष्वविशुसंरस्नाजरितिग्रहंशाय अथनेऽनेपावनस्यानेगाऽऽहुसतेऽाजनरागस्यानेवति श्वनरतिपाव नस्यानावहुशस्तप
षेऽऽः स्थितोभवत् ५९ अथ कलिकापिगाहस्यपामोतानावमौऽदुंडिसकलिमवतते ६० सकलिनिमनेनिमितिककर्मसागिन्हिंनविलोकातनोष अ
थेनेयजमानेनृहीतहीतेनिश्चिमायंतहीनगुरुवःपत्नापिष्ठ ६८ अथ कलिरत्नयश्रेणुत्मलवानितेऽस्पातनोष अथनेसर्वस्मरस्यपतस्थापनानेऽस्तु
सकलिविहृषे कमोमहाव्रतेप संवत्सवारीनवीति नेवयतनिकयामेनः सभांऽस्कोऽस्तो महाव्रताष्येषतेब्रह्मचारीनवीरितेब्रह्मचारीसावविनरी
हष्ट्वाजनेरनोनुहेतरिंयामोवगिमसो मेपुरंपपावनस्यानावसोऽऽस्पस्तनोभवत् ५५ अथावतकापितेवीस्वहयमानेमयेस्तुहा
श्रीतयितस्नतोबुशमेरोमेदस्मवतन हष्ट्वासाहुनेहष्टानितितेनिमितिकमनत् यजमानेनतिश्रुष्पेनन्नेहोनमुखोऽब्रवीत् आननेह
निरीक्षायंयुरेतयात्मवानिते सर्वेसरस्मयमानमेनरष्टुसविहृषे ५८ भूतोमहाव्रतेनपश्यब्रह्मचारीनवरीतिने गतेयततकि।
यामोत:सभांऽस्कोऽस्तोऽन्वान् ५९ यजमानोस्त्रमेयाश्वलिंगलिंगेवरंगतो हष्ट्वावहस्तकृतोरेणुनेभांऽसमपंडितः ६० अथमी
मृतयानुंष्वलोकनकूलिनेल ऽस्वरभिऽरालोकंपभयेवपभाश्च ६१ नयोःसौहारऽस्पाऽस्नेपश्यपालमिवानसे समंक्षेः
मिवानकेसमनतमौमिभिमिषः २ अमर्षोदात्मनोदोषातयोस्तेनेवितागुणात् स्पहृहपापयनीशस्तोनस्मादपशालकृतिः ६२॥ ॥
पितस्वतेपदेपमृतेः सकलिर्येतक्रियाभांऽस्तापनामनवशानेविवेद (आगत्कदशायोवीस्वेनतलहृयोमविस्मत् अभिरामंरहस्यामनस्यासम
केनापिभांऽस्नपरिहासेहयोयतक्रियादर्शनेति ६७ अथमेयपतस्तास्मातिंगेतदानिंगविस्मर्यति तमसवमेयाश्रुतिंगतिंगितस्याश्रांगेकामदेहिरंसकति
यसालस्वाभावलनायजानोयनमानस्यभापोयालहृष्टा मृतेः सकलिश्चानेःकतोरंभंस्मेवाप्यत् २ अथ कलिर्भीमीसविलेऽशुनलोवनेऽप्रेसनलेम्भप
गृहेसर्वमिवलोकन ३ सकलिमैमीतिविडंऽयोः श्मनितहवेपश्यवासमानशरवयतमाहरोहवेमिषः परस्परमेकांतेवातयोभेमीनतयोनमेभिःपरिह
रपरस्वाभिमंसंकेदमानेकेवयोयेव ४ कांपदानमनोहेरामापवकांतयोमेमीनतयोःश्नापयशग्रनाहयोपाहानमनोदेशमवोशाञुभासमसमर्थः क

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

रसिकाणां तस्तो वेष्टितस्तान अवेशमलभमानेन वपस्थिमिहतानवाप्य वापतेरति वापनेकर्तरिस्त्रः तपस्विनामभावात्समवापनेन भवतीमर्थः ईदृशोवनमहः॥
कसीमकलिः नयद्भुवेरिपन्तत्त्वनुकूलेकिलमनेयहतुनिमिः कृतानवापने अवाप्यनवापभावैसवन्तरवनेस्यानुकूलेमेने १७ दलवुष्णफलेदेवद्विजप्रजाहृतादेव
कालागाशनायामतिसपिस्ताम वैच्यवेदृषेपनवनेलनतयववेश्रारोपितोहत्वामकलिराकामितेनमयोप्रारोहुनामकत्‌ १८ अथसकलिः सर्वेषान्तुरेदीनत्रगुल्मा
देवामस्समनेमर्नियानमभुगाप्तायरोपितोयर्मोयर्मकार्येषि अकर्मेदमश्यानकमेकेविभीतकत्तहमपष्यत्‌ अनीकहः हारस्मात्‌ः कर्मेणिवृदतेश्तिकर्मेदः
कर्मणिवृदः दव कर्मबारस्वकर्मेदः ईदृदृलयुत्मायाज्ञरिदिनिसहिदे १० सकलिः मनस्मायाहस्मसमीपंभजेनिष्कूलनीहस्टयाणेकेतभजेविभीतकं।
तस्मिंवनेनिजमातस्मनेमाश्रयममर्थेमेनेहहायमास्तनिष्कूटदमसः १८ स्थानवहितसकलेस्यवनेवासहानास्तविभीतकः केवलंकलिस्पोनामूल
रसिलवहतवेनवापनेननयोवने; मेनेमानीमनाकृयस्यानुकूलेकलिः किल ११ दलवुष्णफलैदेवद्विजस्नानाभिसंप्रीता मनेले
नाजितापापतवनानुमितेदुमानं १८ अथसर्वोदिरासंतिमयाणांतृपिरोपिते विभीतकेदवर्शोकेदृपयमेष्यकंटकं मतेनैषया।
सोपस्यनिकटेनिष्कृदयने वहुसेनेनिमूंतस्मिंकलिरालवनेवने १८ निष्याहसकलेलत्रस्थानयानद्विभीतकः कलिदुमपरेनासी।
हासीनालइमोपिसः २११ हयोपदेशपमस्थानसकेनयकलिः यकः सोपियहानस्पदेममेमिलततः २१२ उद्दिहिविनयामः क
मेतादिववापमः गातः सर्वेद्विजानस्मानश्रयासंघापिदोसितान्‌ २११ विभीतकमपि हापनयाभ्तेनतिष्ठता तेनभीमप्रवोभीकस्म
अपिकस्मदुमोप्यासीत्‌ २११ कलिरेकनेवरातनयमस्यापिस्यानेहयोर्मोपिपपैवतेनपदेनामिश्रुतितदानस्मैस्यानेदया (राजनभिरपष्ठिता २१६॥
निपत ततः स्यानादानस्कृनाईनोः सपकोपिविभीतकलदानसकलेः पदं स्थानमसिलत्‌ अश्मनेतिममे २१२ तद्विदितेतोह्रतस्थितिः सवापोताडस्तका
काकलिः रासोनतस्यसानेदृश्यमिहोशादिभुदीसितानस्मान्यसिद्धाज्ञानमाऽध्ययापपयाउपस्थितः कालः सायेजदरायिभुकाल पहास्तदिवासेनरहारावमुत्रा
नसनकातरं हिता दर्शनपथं गतात्‌ हिगामसिगाः कपोलाइत्तकाभपेयमपनयेमर्थः २११ विभीतकमपिहापनिहतानाहयोनतेनकलिनामनसानामिकुतः
कोदयाभीमप्रवोभेमः अभीरुः कातरः मयवनयाविभीतकनामायनिष्ठताभतेनमतेनभीमप्रवोभयेकारभजेरणभूमेः रमणानभूमेः याम्रमीदे भयरहितोतः

नैषधटीका ॥ १८९ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नैष०
सर्ग०
१९५
195

नैविनीतकमाश्रयंयथाव्यसकलितः भैमीनलयोः पांपंपयान्मशाम् वहेद्धवनमायन्नासीन् १५ तस्मिंवनेविकसितशुभमाकन्तभीपयासीन् तथानलमकलेयंवृषेश्राय
मधिनिवेशानविनिशिम्रमनः कलिः कान्तः यस्मिन्नस्यभावस्तमामासीन् १८ कोपिहोषोनालिकाकामवेलकिमिनिशमसमानोकमाभुवेनलमहोषेनाल।
मिव्रोहृपरः लिनोवधाम श्रभुम्निमारामोपरनमिपनहोहदतथायमनेकस्मिहिनिषमनोअयतिमहे शमोवेहानेभः कलियुगमनिकारदवृषिरगावहका
कामंगोयवनदविनयालोलमरा: मनमेनेपतितनहोहदंगवंधानोपयमनमयावलमानयानिर्मविकाशिमिः शुष्केः कृत्वावहमनदशोनमिपमदवनेहृज
वमनिमसोकलिः कृतनहेम: पतिः पतः कोनिलापोनोपशुक कोनिमनयाक्षमस्यपदेः कारेलाहपिवेरमेकिगोरेशुणः शज्ञानोवुनेषिवेतम्यवनाश्चिरहृय
नतिमलसिंकिलामीलतिः पलस्मिंश्चनोनैनरामितानेवदः भैमीनलवागस्यधिनमरम्पतिशिलावयानवृयंपश्च: मवृइयशेवाकथमेवनिनलश्च: वगा।

नमालेवनमामापवेरंभीनिषधेशयोः कलयंकलियविष्णमवातहृतमयोवह्नेहे १५ यथासीत्कारणोतववविनिश्कालिकलता तथानल
मलामकिविनिविंकलिकालता १६ होषेनलस्मनिलामवभूमद्यपरःशिती नदोषःकोपितोकस्ममुविलीतिजगाप्रथा १७ श्रीह
र्षकविराजराजमुकुटालंकारहीरःसुतं श्रीहीरःसुषुवेजितेंद्रियवयंमामलदेवीचयं यातःषप्तदशःस्वयंमहशिनच्छेदःप्रश
स्तेमहाकाव्येतदुविनैषधीयचरितेसर्गोनिसर्गोज्ज्वलः १८ इतिश्रीनैषधीयमहाकाव्येसप्तदशःसर्गः १७ ॥ ॐ साधमिन्यमथ
भीमजन्दिनीहारसारमधिगम्यनैषधः तोरस्तोयसहकार्यवाविधेःपारलेवननरीमरीरमत् १॥ नोत्तुणेयधिकेविरूनव्यवनःपद्मय

मानोतुणेः स्वैयपनयनेविघ्नेनव्यवनः कलेत्तस्मिंवनेविरामसमीपस्थितिरासीन् यतस्मिंनवसरेप्रमः रेभापः श्रेनर्दोरिनिःसीमसंतोषः सन् भैमीनल
वगाद्रप्रष्यवात् शुष्येवंपनमेवायपनेकतेंप्रनेः कर्णमसरिवोग्रनहंषितयोलेयसाः मात्रकोटियेमरशोपश्च श्रेमोपियोदवतोशजयतिसोपि
ञ्जलिमिलाभिवेहोनेवेदाहसूरापोलितासिंकुमेणितयागायपतिदि १७ नचुविनमन न श्रीहर्षेनातेवेदःयथालिकाव्येसवलमाभगिनोपकवेसवाता
र तस्माःसुमहिषिप्रमतहमहाकाव्ये १८ पायासतनवितिगलिपलिमननलरपिवांत्रिसपेभूपानिशाभेकमीमासुकविनरहरिनालिसापवमातासर्गो
नीगनिनन्नीःसमननदशभिःसमभिस्याहलंसुः इतिनैषधीटीकायासप्तदशः १७ मोयनलपवेत्रीस्वभृतोभैमीनाभयानेननेरस्तोपसहकार्यवाविधे

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

आत्मवित्तवत्तानवोसनत्तत्तयाभेक्षसहृनकुंदिनेभोगभागपिकामेधुंजनेविपिकयंनवेभे यस्मात् आह्ननाञ्जनीतविषयैकप्रवणतालानयवलर्पतितवेतसांनप्यति
तमसमितिपादस्मतालितयामोहृनिमर्षः ज्ञाननिर्मलत्वे स्वाभाविके विषयप्रवणत्वेनप्याहृते नेमदोषावहृभवतीत्यर्थः २ समनः सविवेधुरामेतित्तिष्यभैसीहि
तीयोमदनमादरालिप्तेवेकस्रनेकवर्णमणोमालानोकोटिभिन्निवेदेस्वर्णभूमिपारिणिप्रसादरूपेपर्वते ३ वीरसेनसुतकंठभूषणभूतदिव्यमणिपंक्तिशाकिभिः
भुवोग्रैवेयकभूतायमणिपंक्तिभूमीहतविताविणिपंक्तिमालानस्याःशाकिभिःसामर्थ्यैःकृत्वाकामनयोपनमेतःप्रथीयसिंतत्कामनोपनमदर्थ्यतस्वभावत्वता
सेवगतात्स्वायसोपमहृणीकृतेमरुः ४ यस्मोपस्मोदरास्तरेमध्यावकाशःस्यामरम्हसेप्रहकाष्टैः धूपितेधूपितेनवासिते प्रथयवगवात्समपूह्रे प्रस्थापितानांकपु

आत्मविनत्सहृनपादिवानित्येभोगभागपिनपापमापतः आहृनाहिविषयैकतानमनानस्तानपैनमनसेनतिम्यति २ यसमेचित्रेभुवता
समादरादाराधमदनविपयासवः नेववर्णमणिकोटिकेत्रिमेहैमभूमिभृतिसोपभूधरे ३ वीरसेनसुतकंठभूषणाभृतदिव्य
मणिपंक्तिशाकिभिः कामनोपनमदर्थ्यतोगुणामहृणीकृतसुपर्वपर्वतः ४ धूपितंघट्टदरामरैविरंमेवकैरगुरुमादहानाभिः
नालनालधृतवेदवंदनतोदमेडरसमीरशीतले ५ कापिकामशरवह्निनह्रमयोषेमहास्तरभिनेलदीपिकाः तेनिरेविततिमिरे
सुरास्कदेषनापविश्रतोक्रवश्रियः ६ अंकमेणमदपंकलेकिताः वाणितासहिमवालकांशुभिः रेजरथतनशैलनंदनोपमस्तु
गमणिप्रकमाभुवः ७ नैचयोगपरिमंदमेडरामोदमोदवमनोनवर्णिपा यत्नुवःकवनसदशाघ्यघाभानिवालतिलकस्यगाल
नी ८ ॥

रवेरनानोसोरेनवर्लीनमेडरोपोमोमलःसमीरस्तेनशीतले ५ कापिशिभेल्पविरोधःतेनस्वनाःप्रमोतवर्ततःवावर्तयोरगायासोनाःस्वरसलु
वनोदोषोनाद्दोषः वनाप्तसत्समूहोरसवघोर्धोमोनाः सहृतयतापात्रस्तादीपिकाः शुंकृणशतिभवेतिरिहमहस्तरभिनेलपूणैः प्रवर्तीसरभिनाभिलेलनश
णीवादीपिका कापिश्रेदेशेवितितिमिरंतसमभावेकंक्रिरे ६ अंकमकस्तूरीकंदमेनोपलेपिताःकदेरजलेधोनामागेभसारितनिलाकृहमपरमणासुदरात्वति
वेकुपमसोपमभूमयोरचः ७ नेचोणपरिलवनेनयोयमोदपरिमातःपवमानस्तेत्व मनोतवर्णेक्षणमासातयाकृहमपरस्यानयनसोपभूमेः कापिदेशेतता
हतिलकस्यध्यमतस्तीः यामाकृहमशाखानरूमेः कापिदेशेतितलकस्वयमभेरमर्थः ८ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मेटी०
कृ०
स०
१५८
190

कापिपरदेशेयस्मिंश्च मनविपणनविनमंग्रतलविक्रमस्वर्पिमिलपरमरामिथीमस्तनानासिकाग्रटावदकरद्रंढीहटतमकाउरविनयावाम्रिनभद्रासाप
नोमेमोशहदानमस्तनेननमोगंध्रतोयवसारतमिविमप्रमते ४ मदाः सर्वसन्त्वोपसंभावादिकाभंतनमतुकर्विसिनमरकावरतमकावेत्पुमिंडमसिरेवोपापने:
एवबोपन्नवः पन्नोपंमवियोनामनविनरसममुग्रपुनंमगणवातनुमपरतिस्म ग्रपाचगणिकागहोयवनेमुटलवाटिका ८ यःश्मलाद्रः कविश्ववित्ता:
श्रिनश्राताषग्रेदयाः कापिशेयोयलिनविधाभिः सनिकेः यकावरिंजनालिकः विधासिथोमकमेव ९ विनालिनंमेलामीअलावंमेंमंपरमुटां यथिवधा
दधिकेनिरः कम्पपुत्र नरावानर्कोग्रकसवोनोरोगेमलाीनिवानकीवानालीसावमें रकीमीरमपः रागनमतनरयावानकीरहशेनमदिनः स
विसयानकवाविकयनेसान ग्रगांनकपनाद्वानरोगविनकः कपंपतेयविशेनेतमसिरःपनकार्यगमादयन्मोविधमें विलासनएवमरंनिः
कापिपनिकरनिष्कटस्माटकोरकथकरमोरमोर्मिंसिः सांरमादिपनमीमनेरवानासिकाग्ररकसीरुहेविला ४ कुडमर्वदतमर
तवाटिकाबीसहूमसहकावणोकवैः पनपः सकलमुपमोग्रगः माणवानमुपधाविधंजलि ९ कथविलनकनिर्मितालिलःका
पियोविमलरग्नजकिल कचसिंशयंनवधिरमालिकः कापिवासिरविधंकालिकः १० विरतनरनकापविरमापाधिनकविध
दूराफके धीसपेवरुमवेकिरोनशवातकीविधिविकमपाविमिताद ११ धिमिरगर्भशदगामितेनंनेयः कलानुनकयातिकोतकः
मसपेयमनविकिशवेषयायांपेसंनिवहसानभंतिकः १२ नामसीशपिनमीशुमिलेमेरत्यालिभरमदवेदिका पर्वपोपिनल
येग्रपानकासारहरपुनतापनेदिका ॥ १३ ॥
विपिशुक्लेनिकपरादयनीनिविनमहदनुकार्यं विग्रमपाचीनिरहपालिनेकविपिनपा
मितानामफकावगांकन्नपायेपंतानिरिंरहयानिरएकावोनिपतिकुनयायसिमततरारः नम १४ धिमीनंपामंश्रुहेपिनाग्रहादितानेसिंवोमिप्परदेश
निलीनेविमधः दसोनेः नरतानापेतानानायाविधिशवेहयातरविनमपायेलगुपंयेसमयंति मापयनीतिग्रावपंसमसवोलमलभंतिकः उपिकाय
देश्यापः सौपः सानमडनेकयायिकावकूपनेस्यानायतेसपंमिसिमग्रदेयुमनितीननेतरषिनिमिनोगमादिपतिलतिमुपिकामिलदत्तरूपवेषः सतयं
मेः वहिपकरकारयंनः पनसामायणाटवोलनमुपनमनयलीमधः १५ पमेयमयमः सेवधिनीपपियारिशहपाषिनेमीमिकिरणोनिविउमलनोपामीय

सप्तपेपीकेपिनतयं रामानकः पनतगपीदेपमासारोपापाः संपानसेनाहमंहरीकृतानापजनि
तानंरीयेनेहया: १८॥

प्रवलापनकाष्ठाहृष्टलकापयारेंहसीकामनस्तकाशिखामेरुहृङ्गोकरपपादिकाकपासिकापदिर्लीभिमीनलयोः कृतमकृतमतिनिमपयण रवेरितिद्विनीयादिवव
नेकाशिकापानन्नाहमममः हृवि श्लोकः साह्वेश्रुपिकाशिका उक्तवक्ष्यमाणणार्थेनानुपसंग्रहिकाभवेति १७ पद्मसेपेममेनकलविंकनेवककेद्वेकेनगीतिमाहृतापाः श्रीलः
केलिः प्रकृतमवन् पुनः पुनः करणेमिवनयोर्भीमीनलोपः हृषिभिः कपिसोपदेशेटीविकाशिरोभूषणाभूनहेसहंदसप्रशरोत्सवः सरतसरनेटहेश्रामस्वरनेहहेनदृदे
वदिहंसस्वरनेवटहमिमर्थः १९ वीणावांसवेधीविनवेणाः सेवेधीवेणवः वीणारवैवेणवस्वनैश्च उपवनकोकिलप्रमदाणेहंकारैर्न्दमनोज्ञनानोवास्यावतिकन
कलैस्वनयोपश्रेभिमीनलयोः सरवहृसितेरुञ्जितेवामनीहलैनरोहितमिमर्थः १७ हृरिणाक्षेगवनञ्जरिलासाहुःमेधुराक्षप्राणावृहेणारसैकञ्जलिकिनरीणांविषमव्या
नानवरेगतिर्यक्सोपमस्तुवेहरेश्रोकहापिश्रानमटलिनोननायपुत्रेवेशमनेनसोपोपिनगवीमन्येवाधमने १८ सीत्कृतनामप्रणानोविशंकयोपेस्वतिशि
पत्रपुष्पपारश्मस्तकाशिकाशाशिकापुष्पितनागरेंतिका भीमस्त्रानिषपसावैभोमयोः प्रमवैतनवनेकृतास्नाते ७ पत्रमत्तकलविंकशा
लितास्त्रीलकेलिपनरुक्तवनेयोः कपिहृष्टिभिरवापिवापिकोत्नमहंसमिथुनः स्मरोत्सवः १८ पत्रवैणवरवैणवस्वनैर्हुंकृतेनपवने
पिकालिनो केकाणविकलतैहेस्वस्मनोऽञ्जितेस्वरतहसितेनयोः १७ कृत्स्नपारस्वणस्तेगभंग्रुपास्वादुतन्त्रलरसैकसारणी मानिशेषट
निपंकुञ्जेशरकिंनरीविकटगीतिवाकुलि १८ सीत्कृनामप्रणनोविशंकयोर्यत्यतिस्फतिरतिस्मरावयोः नालकेरपवरोतरेपिसोमा
नितः कपटरुस्रनोनिशि १९ मिनिविमलिविनाविलकमायवनलस्तुरितिरासमेकसः पद्मनेदनस्तनारिरेस्वतामेदमारसरहसेमनो

भुवः २०
पस्मिंसोपेप्रतिरितयोरावाहिनयोः रतिस्मरयोरतिकामप्रतिकृमः कीदृशयोर्विशंकयोः सीत्कृतानिमणितानितिप्रपवरोतरेहृहेतरेपिवंतमानोतो।
भमीनलोनिशिकपटभितिवैमानितेर्गवाहैरप्रणेनो प्रतिष्ठामात्मथीमतीभूतो रतिस्मरावपिराशोनमसोपेस्वरनलोनयोः सीत्कृतानिविदधातेनानिता।
वमार्गेणाकणेपनः नालानिवहिते भितिमाया वा हिता भिभितिनस्वानिभवतिरायोकपटभितिभावेप्रकाजातहपेणाविपतीयेतेपवेहिनमानिधिनिम्नान।
रतिस्मरौरसावपिक्रमप्रभ्रमेणाविशंकोत्सरतमाहियेतेरमयोः १९ पद्मनंदनस्मरस्वणाः स्वस्वनामरनेकैवप्रमेदसारसः नेनदमन मनोभुयासुनाः।
श्रुणकथायम्नोपधिनिविशेश्रुतिविवतहात्मपरिपाटीकाशिताः २० ॥

नेटी॰
अष्टा॰
१९०
197

यत्र मे पेभि निशुकाम मन्तनय परहाय पाने शहस्य मित्र: शकम पर हागाकेनीति पारद्वाशिकः गक्तेनोप रहागाद्विभिरितिवक् नप्पविलाम पवमाहसेनन् यय
भिनि शुनटं कि निषिनेवाहिनेवाह किवे येपान: ११ उदीय मात्ना पायावल पंक्तियास्नेन शाक यमाहविनयेन मस्क ना प समेप समो प्रमिज्ञाकीति नगदूवदायतिम
देशु शेपानेहानः कीटणी माहूनिकायुक्तापोर्णमामीकोतिकीसावामोनिषियनपा: श्रोवस्मामतरमामिति श्ववज्ञावूपहेनपानिशीथिवीनम्प: स्वमान्।
वलम्बन नमाहणोमपे: पारावन: कलरव: मान्यमारोवेनयेन: रसमय: ११ गोयमानोश्रुद्दस्वहूदस्पतिभार्थी यो मम यणाहू मभावमवरनिहमेशतपापक
यो प्राश्चितामरतमप्रुने: मांरतीम् पावागामरतरपा: शभिमीतिभिञ्चाभिमयेये दलिरेपक्षोपांगने रेनिरे ११ स्वभाविते सोकेयंस स्ववोमपि वटिको।

शुष्मकोऽअनपदेदिमायतेयज्ञगोनमकलस्वरटमिनः पारदर्शकविलाममाहमेदेवभर्तृहृदटेकिभिनिशु ११ उम्नलकलरवालिकेनवा।
वेनयेनविजयानिनाजगत् यश्रकीर्तिरववदायतिमममाकोषिकीतिषितिशोषिनीसमा ११ गेयवभाजुशहगोहिनीस्मैहूमभावमिति।
श्रमनाश्रिता: रजिरेयदृशिरभिनेतिमिनाहिकाभरतनपावनीवरा: ११ शंभुदाकववनसंभुनिकियामापववनसहविलामयो: शुक्रि
नैकषानममाहमापितेपत्स्ववर्णमयशुद्दकोकिला ११ शक्तिभानुभुविदाशदारिकंयमवः परिचरेनशुभगो कालदेशुविषयामा।
हाम्नराजस्यकृपकपितामहेशुका: ११ मीनधेवकवलेभपारलामघनोयेशुनयलपोणीवम् श्रमरःजशाचहावलेवनानयाप
नःजवनयवाविसगा: ११ स्वामिनाचवरलाचतेमयाममारस्वनवंजनामितः पोयमीहणिमरकतेमयकेकनामतिनतिःस्वने

कितिकोणो ११ यतोपसंवारीशुक:शुकमपुनःपितामहेपराशरे जनहेवणोशुतिस्मकीटशादितेपशुनापोकेवनेजमारीमश्रेनाव (नैवै: ११॥
कालेदशरिनयेपाहिकेतिषिउकालेनपावतिविहेशाववियर्णपोयपोयमानेपवनेनवनमहतःनिहेहपालकमाङकेविते ११ करेणलभपारे
यस्तनमभावमुनातमप्रेतय: मपुरेमन्नुलेशवश्चनयोमरसाजवकलयावलेवनावस्थिता: नेयचमोपेकृवनदेशोविशुणश्रालिविनावनेनेमा।
कवितमपुरेश्रमिमवनेनशानामीरेमयिहितेपितावजनममयोचहादिकमयलेवनमामापतिषालामियतिस्वनारवभवेनीनयति ११ पोपमद
नेरहकमुनीनामपिमोहनमकामसुरतपरिमागामतापितानाजमारेणातेजमारमपाबहतावनितरतिरयेणायमकेकिनातिविहेमेदतयनिभिहेमतेससे

यत्रैतौ येन नलभैम्यो हृष्टमोदंभजते तत्र नयवाञ्छेन नलभैम्योर्भ्यां शयानमोहितावितिस्पर्शयेवनलभैम्योमपनोरतिकामयोर्जयायतेन नलभैम्यो कामयमावान्नामकामकामरमेव बभूवतुः यत्र कामो रम्येन नापरतिकामोनयोऽत्र मोजमायायभैमीनलौ यद्वा रतिकामौ नलौ पत्नावदेवकोकमङ्गति कामावेवमर तो प्रयुक्तौ जाताविति भावः २८ यत्र तत्र हृ
ष्टेहमणिरेतेनयेन नलभैम्यो कामविनोदाः सरन्तीलाः मकरीवभूवतुः यत्कामवेत्तयो महाकविभिर्वात्स्यायनादिभिरयवीदिताः नयायो नत्रभिरवित्वरांगनाभिरिम
ता भिर्वियेन शिक्षिताः नाहि समनुलोर्थं वन्त भावं मनार्थं विविवेकयाशुभिस्पृशन्ति २९ नलनायेन नलैयो हर्षेपुरुषकर्मरयाने सतिस्थितः तदीयो न नत्संवेधीभावो यिया
योययानदत्तकुलाधेतिमात्रियायो वंवासमात्रमानयाभैम्याविकयद्वयेनस्मृते सगुरुप लालमानामीवपो नयेय यकटयति साववातालीनदत्तकूलकारि
तौ कये महत्वयेन सर्यौदिमर्थः यथमसेभोगहमोहितृकयोवनलमवतंत्रकस्थिकामीसा न हत्नीभवति कोनाकात्रनीणियेयावाकिमत्रभावीतिमयविहलनां विषम

यत्रावीक्षन्नलभीमसेभवक्त्रान्तोरतनयनौ शयोरपि स्पर्शयवनयतोन यायते कामकामरमणी बभूवतुः २८ नयमोयमरभूयसेन यो
विशालस्थकामकेलयः येमहाकविभिरयवीदिताः यो नलाभिरयिये न शिक्षिता २९ यो नलवेदयति यो स्थितान ले स्वामिनि स्थितनदी
यभावया श्रुति यो शवमतीर्णयाकियन्नापि भीमसनयानमाधस्तं ३० हृमसेयनतयानि यदात्मनः माग शिश्रव दिवेशियोगिरः तोवि
विमविनय यथेहियानमवेदकरवाणिकोहयो ३१ यत्रयासदसिनेछवः स्वयंयाम्रतः स पदिवीनलनसपाः नमिनेमनमिहसमवापते
मायाशोकनविलोकितेन नले ३२ श्रासनेमतिमरोविमोंसलेयोदि यो सम पविरभ्यतस्थिता तामसत्यितवतीवसानिनोनयलोकपदिवे
मनाथपि ३३ ॥
वाभितान यात्रहालमयवलेभानरतिसवहृदयमेवयपेतन ३० इयंभैमी इमसंबधात्रागतेशियेनलेमाकु श्रात्मनो वदासितः आवयामासते
निनवचः श्रवणेनहृपेविनयमयपेविनयभावे वा धंसनात्नमयाभावसरे किकरवाणिकीहयासवितेवाववाणीतिनालायोम ३१ सपदिवि गमनलमयानयाभैम्या
स्वेंसभायामात्मनैव नतोहृतः रतिलहरणेनहृतां तिनं नायवेमनसिहवाभैमी नत्वमीदिनेनायकलसननयेतिशेषः श्रनमायानमयसितसोरतिमनमिसाहृ
सगनिभंता यो समायेस तिसय श्रमायाने मूर्तिसतेयोगः ३२ एवम भासेद्वेयि हासनेयो दिशामालिंगनतः स्थितः यथारि विस्थितः इमयी तोदिशा विषमह
पितवतीवमानिनीको यवती येभैमीइयदयिती दिशनयपयन नवाभयाभानययमतितमेयगवन्ना ३३ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नैषी॰
ग्रहा॰
११८
१९८

तन्नानया मान्मनिमज्जनन्सो विनेशिरश्शोधिकनमन्दयानया श्रायमेव्या विस्मकामिनीसरस्सनयामेमाभर्तृनाकायतायानमन्माकर्णिनेहते स्वक्कनतवृन्धिः सि
पमाकायांवकृयारेश्नामिविश्रवियिकेवनिश्चलानस्यो नयंग्रयतलनाभयाम्योजगमेनमखेः १८ सोमेपीयमर्त्यैहेमयानयाविपात समीकथ्यैवनमवेशितो।
शशांकनाथकहृतन् स्मयनेश्वयपितामिसमीसेनायापिशवापितापिमेम्रुवीनवभूवपगद्गताबीवासीत् १९ भैमीकेवलेनलेशतिप्रसंखेलजितवतीनोकित
भैमीहृद्यस्थितवासीभूतपालनपानिनः स्वकायेकायागमासङ्ग्रमाव सकापायागानिनः सकामोपनिषित नलितोभूत १९ पार्वतीवरस्येषभैमीस्वनो।
विनलस्यपनकिमपितोहृलरानारिकनेवोक्तिनवतीनरर्थंस्वविकोपितकार्पणमेकस्मामिनानलेनपयपितानदितस्नातकायणेऽयनः सुनयामेमाः
मुदिताःअं हितः १९ तन्नाभयामसंगप्रयोजनयामेमायविपविया नेयस्मात्निवाविपन्नाप्रवेपस्मात्सयायानयाथूस्वयमर्षः इतिवयतः पयोप्रवीतनयवा

त्रीमवनिजनिमज्जनो विनेशौलिहस्तनमनैदयानया स्मारविविप्रवनिस्त्रियानयाभर्तिहृनिशानमप्यनीकृतम् १९ वेषमपस्वर।
विशामसाथसाघेशिनापिशयनेवभाजने भागिनापिमविधिनवास्वपत्नापिनापिनवभूसंप्रवी १५ केवलेनावलभीमने
हनाहरमेयपतनेषयेमति भीमनाप्यदितिनृत्वियाहृयामन्मयोपिनियतेमलजितः १९ प्राम्मनापिहृदयहारमंदर्शयत।
किमपिभिलनाघवेष्टितै स्वामिनायदितरयेमेयिनाश्रयितलहनयाननयमः १७ हीमनाहिम्रवयानयामिपं संजितामन
वरागशिकनि समवेतमिलतोपमेस्मरसबकालकन्तितेलदापायव १९ ॥ नत्रागगैवागंपमपिविषयविरकेयंपनः पाहृत्रवी
विशंकमाते प्रान्मवेतमिसपुमाहितोभियेमनसोहननावसागणतेनसापूभियायम् १ संसमेवनलोप श्रमानैपव तदानीतनानुरागस्मरणेनेहनी
तनवेप्रयोजनानयेकमौनितोपिनेमधः पार्श्वमागेनिनिजेमनसाविभित्तेनपर्वमपयसानयेकया कापितामपिनप्रश्नमापितानामालमनानमनविवाय
शाविताः तेनलनेनपर्वकिपतिदिनानिकिपरस्य मनोभिः मरहसाभैमीत्वावर्षे मनीयमागमिमापितागमेनितेनाश्रितिविर्णमसेदीनुभाव नृप
श्रयनयथैकयामस्मासहस्रममोघमनाप्य श्रयकृपरिनानने ननामप्येकामवेकापिकार्यमेहिप स्वकरपपायमहापवतीपृवख्यापितवतीमनोमहाः
मविनोपितेशाविनायवाः १८ मनोभिः स्वमानपावृपयवेशितामपितोमिषंकामणहृदेवनयेधवपिमानिवग्रनगारस्वानिवप्रकपानिवसपनशातिग

॥ श्री १९८ ...

तज्जयोनन्तानाशेर्वेललाटेत्रुखशुक्रमालतापगमादीवस्नेकपोलयोः त्रुवेनेन वालकपोलत्रुवेनेन विश्वसितवेतसेनांभेमीमनकोज्ञितिस्पृहावोग्रलेपरिवेष्टुंअभेदेन
हाम ५. तस्याभेम्याद्दर्शेशयनत्रुखोवालःकापोतनयोःस्त्रिपापोगेवागमसंकृतद्दकारेणयासितः वयवलगतामयेनवर्णितः संवृतरपितंसापवद्दरेषमलीयत ३
समेपिकामोलज्ञामयामाकार्यस्ममर्थोनमानारमर्थः ५८ स्वरतोत्सवेगाढपालिगनेतदानुमिकृतोः विघसश्चनपार्मश्चपक्कोभ्रजःशाणायंत्रगोननिरवकाश।
पावालपाभेमाविरंरुरः हिनीयलतसपेशणादेवरुद्दरमर्थः परस्पराभिमुखेनसमयोलपोरपसनवटकृतलसंलमोनसेनैवयंत्रितौस्थितोतपरिवाहूपरस्परं
निवद्दौविरस्थितवाविमर्थः ५९ ह्रस्वतादर्शनेकिमपिनिर्विवनीयमखकोनक्रमभिनयनयेनलः पतिः ऊहमसीवरहमिनापाणिनाहमीयमन्नुख्याभेमाः संवे।

समनिपार्यपिनिजेनिशोवितामातिभिःऊमहमशाह्याःतवित् श्रानयद्यवधिंसानिवयियांसेकपालिवलयेनमनिपिं ५. यागत्रुवदलि।
केह्मियानतांतोकमादरनतांकपोलयो नेनविश्वसितमानसंज्ञःशिमानतेमिपरिवेष्टुंअमिस्मये ५. तज्जपायश्चमभेमद्दूकृतः साधसेन
वलिनापरुनितः किंचिदुत्तमितपवनह्यद्दिम्भवभृवशुनरंतकःस्मरः ५। भवभमस्मभ्रजयोःस्मरोत्सवेदित्सतोःश्रमश्रमकपालिकाम
पक्कवाश्चिरमयोपिवातयातसपेशणानिरंतगलया ५८ स्वरमापिमवलोकनेमसखाकौतकेकिमपिनाटयन्नयं केवमूलमदस्मीरम
स्वशाम्राणिमोपक्रमायाविमापवः ५९ यमपामिमदृमियन्नावितस्लेमयामिभवदर्हणाईति रसवीर्यनिजरारमर्थयमस्वशाश्वात्तद्
गेनकोरको ५५ तीवसौत्रिनिर्दिनेमनिश्याम्रभवानिषिनिकिरसंविदः कंपितंकरमणामयनिरंद्रोलतैर्नितवोपयातसा ६०
मयिपोरुगुणकोत्तुकेश्रकेमसरहृमियमिन्निपेत्स्यः श्रावबारनमयामवरांचलैःसानिराकृतिरिवयाहृता ६१ ॥

पिकेदमलेपस्पर्शो ५६ यतस्ववासभागोवरणमालयाप्रनितोस्मिनेमयापिभवेमाग्रहेणग्रकामवद्दर्नेनेतिक्षमाहमामः रमकुनिजहारमस्तत् तस्याभेमा ऊव
सेमतोपस्पर्शो ५७ मनलोरागोनिस्यापनोनवोधायाः भेमानोविसमीपेविमलंसात्विकभावाभामितंनिमेवारंदोनेः पुनः प्रनरामर्षणोत्तेजितोवोपयात
यामेमापानयत निरपेत्स्यपेत ५८ मन्मथानलः भियापाग्रहगसवर्ने रूपवसनेहशिदमा मर्मम हासीत् कुतुकमेवमसदाहिमामेतमास्त्रिस्वयोमते श्राद्धा
दितमपितवेदसरुपगोपच्छामीति स्पार्शीननारितवेनमन्नहरामा प्रथसभैमीलज्जयाकादिनाससीनिराहृतिरिवाकादनरहितेव संतानेमानहरणगलमाकारयत ५६॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नैटी.
ग्र्या.
१५५
१९९

यस्तस्त्वद्विरसोमनस्तांमभीमेवमेवहणाकृतमयोत्थपितश्रपिवनयाश्चितेकामेनपन्नुपामनस्त्वगिदिवनामितश्रियगनाकामोपिमेदेशागत्मतेमर्षः ५० तेन
नलेननेदवचोधिसोविनापिसाभेमीनरमविसांकितस्मिन्येयम्प्रमासः कृतनवसहहामः स्मर्षः यदकेसमिनेविकासिनपनेकिंचिदहदि मेदाश्रितमिमादिदि
यस्मात्कारणानतोरहयैमपिसिद्रोप्रमल्लदेनपयगगणोपेक्षोपवथवपनेकानामामेनदर्शोपनिनकश्चिदमसेवकीर्येल्लादिकेदर्शयाविस्मर्षः ४८ प्रवणा
दहारेनणिप्रदयाविदितेभमीकवदयेदशामाभमीसाद्वाकोनपरिसमस्यणाफ्लताहफ्तेपयामार्गहयोमवोभिरम्प्रमीयतेशहितेमर्षः ४९ परिधापये।
नीनिपरिबापकावसनपरिधापयिचीमास्त्रीः मास्त्वनीवेनिविहृकियाहदवेपनव्यापारेयदाश्रयाविरहनीवीटवेवधीतेनियरादिदश्यानदेमाः सेखोहसिता
त्रुहिमोधपितनोकमादमोकिंविदिर्येमपनीतमाषसे किंवितेमनसिविननन्मनास्तीरनामिपत्रुपामसंमनाक् ५० सिमयेहसमितेतै
नसमसागीभिसामापिपरिहासमधापितैः सहिदयेयातिनेपरेणवानखेदंतकृतविडम्बातिका ५१ वीसभीमतनयाललनदयेममहारमे
सिप्रदयोकिने मोढकोतपविरंभगाढलोमावुमापिमपुवीमतोननैः ५२ यावेतेसमपरिधापिकाः सदोसावनीविनिविशति चाप
रा भुववमिवननयविहसनोमृतनमेवुपतिपाणिवापले ५३ ऊर्वनीनवुलितहियाकियत्मोदवाहितनमेोरंभकियत ऊमरमेमिपित
तनसेविनीपधिनीनयतिमासमपधिनी ५४ नीविलोकानलमासितेस्मारोइनवीतितपदोत्सोदशः नादशःपतिहिशाबलसुयजीति
नासमकृतचक्षुःपयः ५५ नानपापतिरनापिनेवयोर्तस्नामयियोनतनमिविसेनेकाबलयदिलोकतेतवनन्त्रवनपनेदरानया ५६॥
पातिवापलेनानमनमिव्वननवहिनवमः ५७ किपरादिविभिनदिकेलनयावानिबलितेमाक्वादितमयकदेऊर्वनीकियप्रवुवनादिकंयोमाम
प्रेतनीवामनः पाणिवापलेनानमनमिव्वननवहितवमः कियदादिकमितप्पयोनेनीकमत्किंनीमयतिस्म
करीकृतनपरिमलेमपिनीजानिस्मभोमीप्रकृत्वायवतेनिविनानिपुमतानिपुष्पाणिसेवनीभनमीतितादपीगुर्पविकमितपुष्पोनेनीकमतिंनीमपतिस्म
नामेननमदशाप्याक्लेनस्मः दृरगलोचनावाः भेममदहोलञ्जावदहदहोप्रतमणाहदय; पतिहियानलाधिनेनदयादिपापतन प्रथमाविलाः समोहः
मार्गेदेवमहतम ५८ प्रवयाभेमापतिनेत्रयोर्तमानानाविनपापितः पोवनामयिवप्रपितः यमप्रतिसकलेननापप्ररतनपुष्पमीतिपुनलिपुलेमर्षः
पतोनलविलोकनविपर्यवितोकनायेमर्षः नयतनमनलेननारहितेवदेशेरहीयहारयेमाभेमानतोत्मेपत भावनामानसवेपेलनमपरेनेनमयते ननप

पश्च समस्पशयोन्यात्ततसमविषयमितिस्पर्शः ५३॥
१५८

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

शुद्धिविरहनिस्सहानिःसहहेतेनसहते पनिसिसहहाविरहस्सनिससहविरहनिसहाविरहसद्दिस्रपिपसंयोगसवसरभूनोनिषोकोकिभिः समानिशिपनिकेतिवनिता
मनोऽङ्ग्यादित्येवं वाधतेसम १८ सुवनादीनां मध्येपदंगोकरोषिनमेकवलेकरोषिनामन तेनोमात्रजभिधेयत्वमुपत्तवाहसलीवर्गः स्वपरिवारकोकिलमंभमाजने।
नयेमसर्थः इसनेनप्रकारेणमनतोऽपि भैमीप्राधाप्तनेविधासकारीवचनसाविवान १५ येननस्त्राभैमावमदनाधिनजानफोषपञ्चदेशिनभावेणाध्यापिधकासार्थाधिसि।
दिमनिः स्वपप्रकैरकंशिनैसैसेः शिपसवादुवशानैमं प्रेहदतेनिषद्गीपि इंकमभकमेत्रसविथानेशनिवेपकमेशात्दधोवस्फुरतीति १९ पिषेणविमलंकरोनिरस्यनिजभुन
दयनस्त्वोणाढमाकारपरिहिनिपत यनोहेनोराक्राटयहानसक्राहवेतमोहेनोवोसमीपस्थप्रियंमका किमुकण्ठेरूपससंगमेनवमानेसेतजतेतिभावः २० सं।
वासरेविरहनिस्सहानिशांकोनयोपसमपंपमेसेरहत साङ्ग्यानिशिप्रनीदनोटयेवोह्नतिस्सपतिकेतिलज्जिता १८ तक्कोषिमिपरम।
स्वपैषियंसाङ्ग्यित्रनमिपंपरिमजन शानिवर्गेश्वनेहमिसप्रप्राषदाषमनसविवानतः २५ पेननस्मदनवङ्किनाम्मितेहीमहैवप्रिवि
हरणानिला सिद्धिमह्निहरिनेनितैः प्रनःसषिपयिपवचोभिमंत्रणैः २८ यद्विभ्रयदपिनार्पितंकरंदोह्यनपिदधेऽक्रवोहपदम् पार्श्वगे
शिपमपापसाङ्ग्यानेदिरिक्तिनिमिवालितिंगितन २७ इमुपालभतसेपुनिकियांभविश्नवननितेजितो नोनप्यासवतरोषमुपा।
पानसमेवनमत्रपासपात २८ वाङ्कवकजवनस्तनोङ्घितदंपगंपरतसंगतानतोः इकुरुत्सकजनेरिवेस्मितेवीक्षतेतिसमकेति
नेनसा २९ प्रातरात्मशपनाहिनिर्पेतीमनिरुद्धपदसाधमसह नेत्रवोपंगाहवित्रसभवोनेभभितद्दितिशचीमचीकरत २० ॥
भोगक्रियायांभप्रविधायैतेनिवृत्तजिनेभिस्वाभिरानसमाहृतोतोभैमीवतरस्मनलरसकपकारेणतयोपालभतश्रयसाभैमीतेनलेसकृतनितनपिसंजोपाप २८
नेननलेनपाभैमीमसकेनिसेकेनिनाकिमितिभोः उत्सकजनेरन्सकामत्रोपस्यास्मानसाः सेवुद्धिः हिनेनववीक्षितादर्शनमाह्रेणावकु[illegible]कहृवनरनेवजनवने
वलनेनोद्वीववाहवकजनवनस्तनोङ्घितनसक्रमेणासमाहयोवेषः गेधा पतेसंगतमनतिक्षतहंपगंपरतसंगतानतयः नाःवाङ्कवपंवक्रेगपेजवनेरनेस्तनसंगतेप्रुरि
नीतिवदरोनमानेणवप्रभितापमीमर्थः सहर्षनमेवसंभोगसमयःहातोनस्मर्थः २९ प्रभातेस्वश्यायानिर्गेतोभैमीमनिरु[illegible]समहाप्रभावपतितिसकालो
नेरुपदसाध्यनमसाप्रवोपंगोप्रवेशुवनाविश्वंभूमीसेनतःवितिशचीभैमीमकारयत प्रभानकानेपधिनीरंतेवतिकापकहार्थावसंपेयः २०॥
© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

गौरी·
पृष्ठा·
२००
200

पमलयापनात्मभातेसाभेमीसखीनां हर्षरस्त्रात्मनैवसवयमग्रसरतोनसः साशिरणीसखयमेवलनत्मूहागीर् लज्जायोकाहासदि: ८९ सर्वैर्गणनमस्वराविहृतिरहसितसखी
मायमायोणतोभेमीमनलः स्वरवराहेयानोवयातिरस्त्रशिंतीपिपोदयानः समीपस्थः श्रावकयशाकर्णितेभेमीसंतापःसनसोरसंतद्यणेनागतः ९२ वकवाकीवि
रहेलणेमनसयेविरहाद्दिमश्रीसाभेमीभृङ्गाररमायमभवत्यतः कापिवल्लनिरस्यणमाभिमुखवकमानन्दस्यतविविधमनायमानेनिर्धारणाविकारेकुरोतिविनेक।
मपिविकारप्रमादयंतीमस्ये: प्रवमफविपागुदश्यमादेवमाविविरहेभेमीद्रदृष्ट्येमवमभूत् श्रावणोविरहोनभवेदितिनतोऽसः ९३ वुद्ध्यमानेमुखेनावकपेना
पनीतवमीतमम नदनाकर्णीणपमलदृश्येमतेर्वणनापनीतयतौविद्वेगोमस्नेयविभुजेमाननसोदृतियत् नेनभुजानकपकरणेमनस्यनलस्पविमेगानर्पितम् ग्रपि

मायकस्पशापनादंहमुखेनिर्गिनाग्रदमपेससधुव्रवम् श्रात्मनानिननवस्मरोत्मवःसारिणीयमहाणोयतसखये ९५ नेमिघोपदर्यनीस
रोमियमात्मनस्वमनिपणाविवेहिनम् पार्श्वगःसखवासिरोदधहयणंनाम्भनकथोहसक्रमः ९२ वक्रराखविरहेतणेतणेविभ्रःतीपव
हसायमाभवत् क्वापिवल्लनिविलसणोभवश्रिमभेवकथयसनागतम् ९१ बुद्धिनेमलेमोचकर्णिपमसरसरमनेववधिनत्।
मात्रमोदनभुजेयदर्पितेतेननस्पकिमभूननस्थिते ९८ गीनयोसनपिपानतोनपोदातमाभ्रभुजयो:करपंरबीनवाहुलिततो।
हृदेष्ठकेकेनलेष्ठपसननतागवदये ९९ पावमानदददीनवोर्पणमोविधायकस्पयाम्बवेतसा पदमिसपितमाननवारलम
वै:स्वमभिनेदनेद्व ९५ सपमसहद्रदयापवारकेंहनमनमनसंप्रवोधहि: हीमयंतननदीयमोनरेतहिनेवमभवस्प्रभुःप्रभु: ९०

सर्वमपिप्रयमपाभाव:सर्वेसमुपाभाव: ९८ भेम्याःस्तनकान्दकतोसापितयो: भुजयोरुपरिकेवलंकरेदातमापतरत्नगवतिकामेग्रपनीतभुजावरणोहृदयव
सनेकरेदानेमायग्रपणवतिकालेसनलःकेवलेनिपावरणोनस्मःऊवदयेनकरेदानमाप ९५ एकनपनालेस्तनमयंकृतीनाभेमीकश्यपाविनोदेवोत्सपाय
मनस्कोविदायसदृदयेपिहमरूहीनभेमीकरःसनतस्यमावेनात्मानमितिविवितमिनिरिव पादौनरेनवेतिसिपुननेदेमपयः ९६ सपभुःस्वामोनलःप्र
महाबलाह्रदयापवारकेसद्योक्रमदकंवमनेहनेशाशोकनदेयेभेमीसंवधिप्रेनरेलजापूपंतदव्यावकमपहंतप्रभुःशान्कोनाभवत् ९७ ॥ ॐनमोभग
वतेवासुदेवाय नमःशिवाय ॥ नमःकमलदलविपुलनयनाभिश्रीरामचन्द्रायनमोनमः ॥ ॐ ॥

१५७

वलवलापिकेरपंगलन्नांपे पंचश्रयालितमग्रवलामगभामीभयोरेसेत्तयामिलनोवमनेविनापिशापतेलजांपेपंपरिमागेतनयोभते १८ यतयाविंनेजरतंयावमातेस्वर
नेहहामीतिनामवेत मब्रवीषिवेव ग्रवमनांहिंमोच्यक्रमतुमनवनोश्रंगीकृतवमसिग्रथनिषिद्धमत्रमंतभववीतिमायान् इतिभेष्माःमेलापलोत्पमहेनलेस्मा
भेमीश्राहैल्तितेनशिरमणवेपात् निषयमपिकृतवतीनाकोरच्छेमर्थः १५ योतेपिरेविभुतिःशिरसंकेपानेनाहमेयंषिरेविभुनिगेपतिमेयाकिंनाकतिमालापि
काकातातेनमर्थः नमसेमगत्थितमयोनिषेपोःभगवतःशिरःकंपनेनक्रमोतवेःसममभेमयोनेवविषिः स्तवाभिताषःमम्हमेवववकिंहानमोपक्तनमर्थगमनपतः
इतिहेनिषपार्थगोकारमेवमत्वयतःमर्थः १० नकथयमितनकथयसिश्रातेयकोकः तेनाकथनेननेवावेनश्रुणवानकिंइतिमाभेमीग्रुकामनन्तःकोमला
मामसेगावतिनांष्यहापितामोतमेमशामग्रभनावला भातिचापिवमनेविनानलञ्जोःरघेयंपरिवर्जनेनतः १८ श्रात्मनेतिइतिपाविते
नवेमांमनोत्रमननेवपमिष्कृतम् इमश्रुनदभितापपात्मकंभनितेनशिरसालितामसी १९ पाशिरोविभुरिपहमेतितेममयानकिंम
पेममाकलि नमिषेपममसेद्धेनाविधिर्धक्रमेवतनववकिंवाकिंते २० नार्थनातश्रुणवानितेनकिंतेनवाचमितितोनिगपमः सा
मरहमातमारतेयपाउनगाहमरहभिमलुकिंभिः २१ मोविमाश्लिनिविहेश्रमहणमामिनाथविविलेनतत्करे साकमेगाननेनेनिष
हिनीविश्रमावरहमुष्मकेवले २२ यतकियोपतिपदमनलयामसमरहमतश्रुतोदयनया यमरवबहुमसीयनमकेटननकिंलाहूप
तनममानमे २३ नूपवेशावमनोगवामनाभूषणाहिश्रहषहिदयतो माधविश्रवनिश्रमहपातिममेमतमगाश्चवानवा २४ ॥
मिरञ्जहेनिकाभिलङ्कृतिभिलाभिरवोकिंभिलवकेकिंमिलदेवाकययत् यन्माभमीहमेनगतोनुले श्राहस्महस्वगतेतहिनेनलेममेमीनलगुहियपद्माषत त
मकलमपितेरववबनेरववादीतमसपरहदयमलापनेनायेमर्थः २१ माभेमीमंवेनीविपहेयामेवरतेनमनतमकरणाकृपोलीत ग्रवतेरगवतिकथेतेनि
पितीकृतेनपापितनाोलीन नमेननेनेनिवाहिनीकेवलेनमकरमविभ्रवकार बाहुमात्रेमिवविश्रमकृर्वीत नश्रनःकोगोमर्थः २२ श्लोकःयहिमः २२
इपमोहर्षवेपः स्तेगारवमभेवकं श्रेगवामनाश्रेगयागः भवणामिवाहिर्षषोतेहथगववानपंहपामाःयभेमोनकिंनषमाकोविहियश्रीनिश्रोतिमनमह
मर्पामाभेमीनिमेवनवामलीनेनलेभेने २४ नमोभगवतेवामरेवायनमोनमः ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नैषे॰
प्रश्रा॰
२०२
२०१

वेदाभिः स्वावनागमसवृंदैनापथिनामिपवचनैः गुणानतोना पथिनामदमेव या भक्तोत्वा पथिनासाभेमीतिनलमंतवशोथपत ७४ नमनलसमेयेतनदीयाद्दे
नसभोक्तमितु: हटमेवुपुसलनभावस्तनवदीयावासोहटमेधुपुवमानपााञ्ञानदीहवमेवधुतताधावतहृताइेवमेधुकेनाबुवाबमणनहृदसंभोगमेषेक
हिमयः ७६ प्रथमसेभोगेसम्मागावर्त्तिनिनकोमतेगांनिवहभायकयेविमहेनदृपाना साभेमीनिविश्वकनयाधलजपावइराणमाइसेभनापेवोना
निर्हितमिवहोसुमोपिवशणाद्नेवस्तउलेभहृनावत्किहि ७७ नलस्वबुधिवपारमहस्वयंते ग्रामममवत्तुःपार्वतीनारमन्ततावर्येतेफमेताकृमान
तेतिवेहृनात्सवेयपार्वतीभवतिपतेहृतेहानावस्यंतनभवंति एवंविपयाभेमीनलसनामिनृपामित्रसवनमलीरपामिहृतानसतस्तोगिनमाविलटे
३ गिनेननिगगागमीरथिंसंविभाववहूभिर्गुणवनो भमनोवुपरिवधंगानिश्रेमाधिकाशिकवशेद्यपनतन ७४ स्वागमममपितमेम
वामतोरोषितोश्रिपमयात्रनोयमा ग्रानदीयहृवमेधधुवतानामममतरतेद्दियानन: ७६ शपमेपसममसादरमतोहृत्मभायद्य
नीकयेवन श्रेविकालवनमानवामतास्त्रोउलेविनदृगपतानिसा ७७ पमुनगिरिवमातलतुमोस्वमवागिरिनमालतावउ: तस्य
वाहृसविलेपतिश्रनाश्रीश्तिमतनपमाविपायसा ७८ नस्पलेनगलपिनकामनेनाहृभूमविषयोनविहपम् मीश्लानमहृयत्र
तेनसामाविपेहृनपद्मापयानव ७९ नयियोगुकविकुसिनयियेवयवानहृनहीयदीपया भतेमोतिममाहीपितानलयाविमपेव
कजमोनिमानिता: ८० कोनमर्थिरधतीपिपित्मयातनगे:शुवणहरप्रमले रत्नमर्वनमिवावरसन:मासवहमनवोमिनोभुव: ८०॥
गकानाहिमापनेटणसंपानेनेनसहोमेलनावहिनाहिव्यरणेधेग ८८ साभेमीयचतेनमहरेमेमाष्पतीवालिमभुद्यानालिनहूनेनालिसपर्वमोनालिमाभ्॥
वालिमहृ्यानालिमलाकेमालिपयायथाचविधपायकोरणनविकीश्लाविधेवनालिमर्वेवमर्वेमकारेश्रिशीउनेमर्थनदृहर्थनेवेतिशाहृ: ८९ नलेवम
नाकर्षितिमिशतिन्नानवसमुत्वेमारूनवपामिनमकायामानदीपयानपाभेमायिपमुग्रहमतिशकापितानहिषणोविस्मयनहृष्टाः ८० नेमनाोपरि।
पिपिस्मयाद्दकादनेकपाकोनमिरमिकर्णेवनेसोमलेदयनीसाभेमीतिजदवितरपसकामस्यशुञ्जोगर्वेयकरोद्दिव ९१ ॥
॥

२००

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तेमणिकर्णिमलेना कापतदृशामेमीमयोरभयोः पार्श्वयोर्वद्भिवराजातेदीपदृशाकौतकाश्चवलनाधपानोमसंदेनिवेसितः स्मरोयेनदृप्यविश्रेमापणतेभीवेः सद
कारलतेसिवकयोवकारमर्थः ९२ पककस्यदीपस्यनिवीपणामतिग्रयदीपेशमितः मणिग्रनः सलेनदीपवीसनानावद्धिवकरसभृतियस्याः मेदसाभेमीविम्ब
येनशितोविग्रनयनेकुवलेमीलितवतीदीपशमनमयासंतमानेमर्थः ९३ भोः श्रीरूपमयापितेनवोसमेरलिनेदहासेकृवातमोनिर्मायतेननलेनलनिमासा
मेमीमका ९४ पपवेग्रवसेपपवेनाविरुत्तेपपवेनहृदयेस्याण्मेग्रनसेतिरनकाललीतिनग्रपितवाखानवद्भिविस्मकोपविवारणवीगीकरेवग्रवग्रेवतबरा
लीभवानिकिकरीतिनिहिवाछिभमारिमेरेकिंयनहृदयश्रकानेभंफनसियव ततहृप ९५ मिथेवमरतेकातराक्वमंघवताराभेमीतिग्रविश्वाकोक्रकमेलासि
तेधियायग्रद्दिनापणार्थ्वेवीसदीपग्रनयवमालयोः विवमापक्रनकाग्रनयणभंकसंकटनिवेशितस्मरे ९६ पककस्यश्मनेपरंग्रन
नीयंतेशाशिनमण्वेसते नानवद्भिवरदनमस्मतिः साविधूपनिमिनीलकेवले ९७ पश्यभीरुनमयापिहृष्यसेपुनिसीलितवती
हृशावसि रमनेनरमतागुनलमः सविधापणरिभोनिलजित ९८ ग्रुव्यमेपमृपसंकमसेनवैः शिथ्यमेपमयमर्धसेलदि नोग्ररव
कराज्ञितेगिरहृमनमनतवास्मिकिकरी ९९ रमलीकरतकोनरापिपविमलमस्मरतेद्भियंवसा ग्रुवमादिवततारसापिनीकिं
विदृयमनसामगोचरः १०० सविमोद्दमितयामलमयारीपिकावपलपातमोवने निर्विशंकरतनन्मतेग्रवोत्कुनदर्पनग्रवो
मधुग्रमः १०१ यद्भुवोग्रहिलतेनपानतेमन्मथेननतदनामिकार्ग्रके पद्भुहृकिमितिमानदाग्रपातलसीपशरमोलहृकृते १०२॥
पेलमोवहारनेवेवपिनाग्रुवनारिकेवकारवनरवेनसाकिमनोवरःकिंकर्तनपशाकमभवेत ग्रुणे १०३ नमपववनोलनदःनसिद्धस्यांशितेरनिस्वकथोद्दमिताखेसि
नोद्दमिनासेवलेशितोद्दमितमाजामावासेलेवावनुयायदारकानदेवशाद्भंवतिमदनेनरमेवविलोपतेरमथेः रेरसोदीपिकाञ्जनामनतः निर्विशंकेविसव्यं
पद्भतेनसमानन्मयेघानामिवलानितमाग्रवभतानिवाभियायतपकानिद्रुरिकपोलग्रलकाहीतिनेवोरपीनग्रलामनृभनरूपकारेग्रुपकारेनातेतदेव
तत्सममयोविताग्रभावोपतेतेसदीपिकाग्रमायपश्यतिग्रनः सानानाकोदयसिग्रमोग्रनस्येपकारग्रमादयतिग्रनःसेवपारीपग्रमापपश्यतिरमनेनयकाला ग्र
तामतवभूवमर्थः १०४ तथामेमामहयतेग्रवोवसीकृतेरविपतनिमकामेनशापोनाम्भितः ग्रशीकरणेनामकामगस्याणनमनेमर्थः मामेमीनदारानसमयेद्रुकृति

नैषी·
प्रका·
२०२
२०२

ग्रहं पद्मयाव मकामसशिरमोलदंभूलनम् तस्माहूंकरणाकामस्सशारमोतेजापमानेहूंकारापवेसर्गः ४८ प्रियदर्शनाविज्ञितापरणकरणूनलनेकवीणासामेमीन
नहोणापरदर्शनसमयेसेनानदर्षस्मरेनतिलनगुणदिशानीवृनस्मूलमेवनरनेऊविनितपदेशोद्यानेषनलेनदस्ता वे ४८ वत्सघचमनभंगुरभ्रूवस्लगणपीनऊव
ह्रूयतोमनम् शानिगनेहद्गनासाभेमीप्रिपसविशालेवहागमानाशकाल मनतेपिऊहिलघ्रवसस्साउघ्रघ्रुऊवोतारहतीमतेवसाकामनवत्समेनाच।
कल ४९ नयाभेमीनलयोपोधुनलतापरिष्वंगमेरलीपरिवेशः परमरमपीरयमनसहूरपेपाससनलेपसलकमलिनीमणालनानः पाशापुवाभूत कशेवंप
नपाश्वयोकामस्सामेरलीपापाश्रूपंशाप्रसामोहिसर्गः ५० वतुभेनपरिरंभपीडितामेयसीहूदिकमावपनत कलनो नेरनगापलितिगनेनवासमनतो
हृदोभेकेलनीरतिनामरतिकामयोः लिनातभूतेनलिरूरपहमेवतेलेमितितेपतेनपापानेनयोभावः नतानामस्वपनः मितितवनेतापपाने ग्रभूनामि।
रोतितिलोपदिशानीवनेतितननलाणोरितमृदंमनोषुवे कोनदनमपरिपीडितापराणाणिस्सनमिषेवितनवनी ५१ साशणाकपरिरंभदाधि
नीशाहिते हुहदणाग्रियसमन वत्सवमनभंगरभ्रूवस्लगमपीनऊवहरनोगते ५० वाहुवतिपरिरंभमेरलीपापरमरमपीडपचयोः श्रा
लहेममलिनीसणालनः पाशपवलदपेनलसमः ५१ वतुभेनपरिरंभपीडितामेयसीहृदिकमावपनः केलतामदनपोरणाश्रुयो
तवहूतमलिनोपधानतो ५१ भीमजोरूपुगलेननापितेः पाशिपसमजभिः परेदवैभो नमुशाल्तिरतिकामयोनिपसलभणुमिवयात।
कभजम् ५२ पीडनापमरनेविणारुतोकोनपाणिननिनीवृहावनो ननकवोकलशपोननिशरोहारहासविवहेतविनेनन ५२॥
मर्गः ५१ नलेनमलेः कोमलैर्नपरलभयुगलेपुरमेकिमिवनदिविनाश्रयानिर्षपनतरपशास्निम्रवर्णातिर्मितेरतिकामयोर्नपलभयुगलमिवरवहूमानि
दिधिनार्पितावकेनाविमूरुपुगलमसरोगकेसमयाहपिकवर्णानोमकमुत्सवेकेहिमितेपुरूहरः नाभिमूरुपुगलेवोतरतनाभूऊरुपुगसवमध्येस्थितेन
दीपमेगकम प्रधिकावर्णायेपोतानीहरोनिर्षमेरतिमनलतापुराहग्रवापन ५१ प्रेन: पृथिवप्रोम्नापरम्मपुतोकोमलेनलकारकमतेतोकत
शवमीनकुहिनोतसाशवाहारपवहासलेनविहिनेतिभ्रमिभनद्दोतपकन: पवकोपवकोमतेकारकमतेपवमरपुतकहिनो श्रावोपीडपित
पुलकोपहेतनितम्पालमोहारपोणहासेनप्रहसितहासिमर्गः ५२॥ २१

कस्तूरीकुङ्कुमोकितनवनपवस्त्रमाथादलकान्तीयोवधाः कृतौनखैः प्रियामनसिन्धवेन्तातयोः समनन्तः नवोप्यवर्किंशुककस्तमप्रतितेरवैनवकागायवकस्तूरीकुङ्कुमोपलि
प्तस्तनयमकृतनवनीललोहितस्फटिकवस्त्रकिंशुकैरवैनवकावेतिषणिः ५८ ग्रेनुनत्तप्रोभेम्मामवेश्चवनलमवदनवेइविवेतदातुंबनसमयेसमुदलकिंविडस्थितो
स्वशनिविवेनमिलितनवेइस्थ्यंरवयत् ५९ कमुकाणांवर्धीणवाहूतेनकषायितैःकषायरसंयामैः स्वमितेवेकवायःस्वरमावपिद्रथमाकोणवामितैरथगदलैःकु
नातौधेमीनवेनमहारनेसमदः मधुपानविलासमम्भूनाम् मधुपिकमायेस्तगंधंवभवति ६० सामेमीवुवनोनतमुखेसमीतकरनोकोमकारिमकृतिसलेवइ
नेमानवद्देवचनेवनेवाहस्तकोटयीनदातुबनसमयेसीकामाकुर्वाणोलपामस्वेनदत्तः हवुर्वपत्तुर्यमामामाविककोपवनोमधैःपीतेपिसमस्यः कुसोदवनाकी
यो कुरंगमदकुङ्कुमोकितौनीललोहितकचौवधूकृतौ स्वयिमोरसितयोःस्वयंभुवोगवचारनवोविकिंशुककावेने ६१ ग्रेनुपेःकियदलूस्थि
तेविधंस्यातुविवमितिनेवयंरवयत ग्रेनुदेनुवावीमवेनदूनेवदस्यवदनेरुमेरले ६२ हगभोगवहूतकषायितेर्वामितेलदयमाक्र
रणितो वकवलिप्रवनेयगमनेलवसाधुमधुपानविश्रम ६३ गाहूनायवदनसमुवनःसास्तशीतकरभामनतवं सोनकमालिस्त
हवीवितनवतीसमूरसहगुवेयगुसला ६४ कुंकनायवलितेमिपाकवेवीसेनसतवकमेरले शपवेतरमलैःसर्योणुनोसकहाक
वटेनमिद्रतम ६५ वीसवीहस्तुनवैतिमागुनापयंरेभिपरिस्थवासकृत तुविताप्तुनरतुविताद्यरमिगामिनकयंवनापिव ६६
किवमयतनुहारमेरलेमुग्धनाहरतालमकेलिभिः नमतेकिमहयाविरादपिस्वेदविंरुकृतवावसाद्दरि ६७ यमदीपदरिस
रमोनिकेगमितचगणपवकारणे श्रमयकथसमद्रवर्तितंनेरणकिननदाशणेमुतेः ६८॥ माकलोमभेखितिरुमयमपः ६० ग्रेवनायसं
मुंइमयेतीकुवेनलमुवेइविवेमसयंमुनोवेदेणमिवतोमासमापकीटशोनप्रमत्तेः शरपितेममःसंवेयःसवर्णेःवहेयेनेरशेन ६८ यमुनानतेनरहारहाविसा
भेमीप्रनटेस्नावहूवारमांसिंगितयिप्रनगलितिनातुविनापिप्रनगकपिमपितेत्स्मिनमामा ६९ हरननतसीविनोभिःमहितमयमतनुभिलपातयाभेम्माविणदपिन
यतकिनामापिलेदविंडकालेसाकमताप्रसेनिस्वेदविंडकिंननाहयावहोयमस्मनया हातुकाफलमृण्मनोस्वेदविंडनावृहयेनहादिकिमयपिहारंनविभाविनवती
नर्यः ७० भेमीहृदयहारोसोकिकारम्यपीतियत नयहारमनदयवस्यानेगुणपवरमनादिःनयवकारगुणमासीत समयाणलोपदिकाशोनयेत नदिगुणहीनेस्मृहि

नैषी॰ ग्रहा॰ १०२ 403

नयोभेमीनलयोर्मिथ एकशयनतिरस्त्वहारादस्येवर्तमानामोमेमोकिंकावतितथमहानिहारविलासवतिसेदविस्मृतस्वामेयमदर्येकापयायनिविवेनभूषणामभूत एतेकारो
भूत हयोः समीपेमेघ्रवेशयोर्मिथ एकस्मन्हारस्यहितनमपपितमपवदेनलक्षितेमदर्येयथामिविवतोहिनीयलहारपवमारणतवभवेमर्येः १०२ वामचरणानलय
मानितकामशोभागवेननलेनवदनमेदर्षितानलेमनिशामवृत्तभूषमाननवनारुरुणामेभेमीदर्पाणतेपराकाष्ठायामकर्णवलयमभ्यविज्ञोतिभमोवचारप
मवामपादेमाविनाग्रवीवरणेतिकामप्याहदरमेकिंविदर्भविदर्भेतांनलछमिमिकेविन १०१ बहुमन्मनदर्शायमवेनमाभूषणालिमविदर्भतभुवः नेर।
भाविकिपारेकेरुनेगुलिभानमयविभ्रकांतिभिःकावः' मनतोभेमाभूषणानिरसाविकमनोरनवेनमायादोनरेनयथनलः प्रियमाश्रितेर्भूषणेः यागनृत्र
श्रयभावयश्रमवयवयथन मघदत्व किंवदंगस्पर्शनेनभूषणेराबादनरूपविभ्रकारिभिः तन्नाकियानमध्येमदर्शयनकारणानहेयपनेनेनहृषदयहिना।

एकतूलिरयपिसोकिंकावतिविभ्रमहारविततानादेकनोः कापयामहृदयविभूषणेष्वांनवारिभरभाक्तिनेभवत् १०२ वामपादतल्लत्म
मन्मथश्रीमदेनग्रवेवीक्षणानिशे भुज्यमाननवयौवनामृतापारसीमनिवचारुमाशुदे २ श्रेनरागनपिनदंशमेगमेमतपितानवयवा
नमस्त नेत्रयोरस्तनमापरापाणेनदिलोकनमवितयमूलः ८ नेरभाविकिंयरकदर्शनेयथापानमयविभ्रकारिभिः भूषणेर
लपदाश्रितैः प्रियोषागयत्नूपदसेपभावयन ५ योनतानिपरिरंभनेनरागमहर्षणामपिसबोधनः नानिमेयममपिबीक्षणेमि
योवनमरसमवपिमत्रगवनो ६ वीक्षभावमपियेनग्रन्तकोपर्वमकमणिकंठमेमजु कोपमिन्नहितमहमीदनोस्वात्रविवम

र्थः प्रयपिहरनमसमयेनविनभूषणानिस्वलितपाः किंचिदंगहठहरनकमभूषणावर्णनदेपः परिहृतवम ५ (ददर्शीभेमताम् १०७ ॥
नोभैमीनलावालिंगनरोमांचनानमपिप्रवधानयोजनानिबोधनः स्मयप्रवेगारोनानामपिप्रवधानयोजनानिबोधनः स्मयप्रवेगामनेमूवादिः
परस्परमवलोकनेनिमेषमपिवत्सरवधानमममेताम् भावोदयसमयोऽभूताः १०८ यतोमहंस्वरूपमहातिमतपवश्यमभेवभावकता
वसानेमामपुत्तकाभेमीवीक्ष्यइंगितेनालानाकोपमागतः स्मरत्रेसेभ्रमीकृतांतांनिर्मलेमणिकंठिमेस्वमतिविवददर्शीयत प्रमविन्यासह
ततननेनवभाववेपनेऽयोरिति स्मरदर्शनोपदेशः १०९ ॥

१०२

नस्मिंस्तोनिनभावोऽस्यत्तो बहिनभावेनचिन्नसमाधानेन भवितास्योनास्त्यौवेद्मसो स्थितिः श्राकाशगमनेष्वनेष्वद्यातत्तत्वाणमवधानेन भावितापरिशीलितात्
यवेद्मसोनास्मोः स्थितिः यद्धनिर्धनेद्मशः मन् सननं स्थियायाश्रभिसततत्वाणतद्याच स्याः सोनासासंनिसंवेधिनी भावनाभेन्मायमानेन तुत्तामवारयत श्रयापिद्रतः
श्रवेपदेयमर्ववतेपः १०८ सननः स्वेनात्मनः स्वतत्त्वभावावभजनेनततत्समस्थैकसान्तनाशनाभिवृत्ते वनैः कुमाहत्सद्धद्दस्यसमानिसमवेधेसनिशाख संविभाणेनयस्मार्थः
हेतः पर्वेवत १०९ स्थितिर्यौनेवमीलितेननसनरस्तुत्वासेयामेलीनभि यनिषासेनामभि स्पनिः पार्षैः सीकारैस्परेतभिः सवितेशुणनानेभावेतादेयतीशतामिश्रो
मायतर्वाभावेभ्रनानयोत्तपोनतनामिनासलेशभर्वं त्वाकारिणोवसीन वधारिफाणिनेधपानकेशुसाकटुरयविशरिवावधणोनमरिवचुणभावनास्तहावहामव

नतत्त्वाणवहितभावधेयनेद्यादयात्ससितदीधितस्थितिः स्वाधिपमभिमततत्त्वाणारयेभावलाभलवुतेतुतोदसः १०८ स्वेनभावभजनेनेम
तृषियोवाद्मलकवनाभिवृत्ते वैः निमिमेरतरद्दः स्वमापनैशनुसमावसमसंविभागिनी १०९ विस्रुब्धैरवधवेनिमीलयातामभिर्द्धुतमि
नैर्विनिर्ईतो सवितेश्वसितसीत्कनेस्वनोभावमेकमकामवधगनकलौ श्रपभावमधिगक्लोलयोः संपदेशुकराणतननत्वाणा हापिते
शुमरिवावचूर्णनामास्त्रदेकटुरयविस्रहावरो १११ श्रंधमीलितविलोलतारकैः सारशौनितिपवतत्वमार्गणा यत्तद्धलमवद्दमततन।
त्वमितात्तदर्पितसपघ्पतः ११२ अक्रमत्तमदिद्दीलितवाणात्तलद्धवलनायनायकौ तद्विपाद्मिमवेदेवतंपियावेपसोपिविद।
यातिवापते ११३ स्वेदविद्रुकितनामिकापिवितेशुविस्तवियतिस्मनेधर्यं पेवितापरपापावयावकंमापित्तमतिलकेवापोत।

निरिभावेषामयोत्तयोः मवेशुशुवेमथ्येमाकरागात्ततामणोकदुरविस्रहावहात्तहाणितेमविणवचूर्णैनवाहस्कत्योहः रवार्थैरतिवोधयः १११ । ग्रोः ११७॥
स्वरतश्रमसंघरासाभेमीसामिशुक्तिनवनीतिवेनेचपुद्दनेपृदवद्दतनेधमोस्तिनावस्यानेत्रनःश्रनःपत्तोनलसरस्मिनासीत् ११२ तमा श्रमस्तेनापकंमपिवक्त्र
नेवत्नानापवत्वाणमदिदीतन श्रारिणात् दीतिमोमेपनपुनविवासब्रलारेणोशुतदिधारमधंतीशुणः स्थिपापवभवदेवतात्रत्ताणोपिवापत्तममपितेकर्माणिश्रवते
नेनिदधातिरि ११३ स्वेदविन्दुकितनाकामिकापा चिबाणग्रयसनतस्माश्रवेनतसतोघृयत् कीदक् श्रपगतापरायत्तातकंकपातपारवषस्यानकरपक
म ११८॥ श्रतिपायेनतनितमेवत्स्कविद्विस्मनेदहासोमस्तरमितिवापादः श्रपतेत्कानमेवमदीपविहीनेपागमस्तम ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नैषी॰
प्र॰
२०५

मनदीपमेभैमीसंवेपितुव्रकोलचेतसि नरपतिविसत्तावारपातसमतमन विषयतेषापपरात्वपचिताहेननामाभूत वेदतस मपत्वालसमलेसैभेव १५ न
लसमहृक्षिःस्वेदनल मरितैभैमीगेमक्त्वपवंदं यसपिवेनःमतया साऽस्मिरपरसतोनगपेपतिविधिं नलपानेरसानायगता शहृवैवापरं रसाष्ठपेभिसर्पः १६
वलितमत्वजःकेपापाशामवंपेमपवाखितिनपाणिगृभ्यानपाभैम्याः सकाशितेदृशीप्रमानेबाहुमूलंदशमनलः ममसदृसमुत्देममत्त १७ कृपोदरीसा
भैमीतिन्नेनेवकवलेमृतलपत्रस्पर्शं संगतेवृक्षकरु मनमिवबीसामिनपाकादपितेनापाकृत वेपनीवमंनलमितिवासंवपःनेवृत्वेवनसमपे
लनकजलः १८ विभ्रवेपयाभवतितपाश्रितेस्मितंप्रहृकतोहमितितिहेतमीसितःश्रीमतीमतरपुनरवपुःपाणिपंका पपावाविभ्रवीचमेऽधिःस्मिता

श्रीणामेवरपुमस्मितेकियंकानमेवबद्दनिर्वृतंमनाक् कोनवेतसितदीपमानेनेतमदालभतलसमादरात १५ स्वेदवारिपरिषिक्त
तेभिपयोमहत्वपनिवेदयपापपा नैषधप्रसहृगपातपातस्वविश्रमापदपरसतोनसा १६ वाम्रमालकचहृतसंपमव्यलहस्तगु
गलेस्फुटीकृते बाहुमूलमनपाननलेवीसमोलनुलयोममज्जसः १७ वीतपत्ररपरंक्रुपोदरीवेपथीवमिवभुगसंगतम म
नलेनपनकजलेनितैःसंवृतीनमकस्मितेनसा १८ तांविलोकविभ्रवेश्रितस्मितां स्वकृतोहमितितेहेतमीसितः श्रीमतीवतरवत
रंवपुःपाणिपंकरुहिदर्पणार्पणम १९ लावपाम्बरणस्पृहृवनापारुबालमवलोकनेधुवं साहियानतवृतानुसमरक्षेपणा।
गपुहितेपतिनिषाः २० स्वेदभानिहृदयेतविविनेवीसमेतमिवसहृनायिये निर्भमेधुतरतश्रमेतिनेहीनतातिसरहनामकाति
वैः २१ सनमापकानिदेशाविभ्रमेरपतीनवरवंद्गोदपं हृमेदपामपरेपिमाभुकामामस्मरपातमधुवमतत्कालाकिपत २२ ॥

वतिवभाटपीनाभैमीदृष्टाहासकरसं हृववतःपनःपाणिकमलेसावपलजावनीदर्पणमणमेवमर्पपत् १९ लवरणस्पृहृवनालजपालत्पारमल
लावेतमनलसमविहृष्टासाभैमीलज्जयासेनननानना मतीशावपागमीषद्वणिहृष्टाणिमरणोत्पुदितेवेहसमनेव २० स्विन्नेहृदयेमतिविवितेम
नेहृदयस्पितेप्रियमिपवीस्मरहृदयेनवतीं प्रियोमतिभृतोरपनेरतिसमनेमर्थः हीनतास्मतामनी श्रुतिमधुनापापवेनरपतीनसुरतसमंवक्रे २१
कामातवावितामेःश्रवमनानोवेदमापानेदपोपमभक्तदंतहृतमधरेमानानाभैमीर्पपमतत्कालाकिनाविस्मितावानमीसंदमपरमस्पात ॥ २०३

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तन्नयानतावरणानत्वदर्पणोप्रभवतिविवितंदंततनंदश्रुसविसयायर्यशांसर्यः विसयषस्रवोवेशोनरस्रदानसमयेप्रुतानानत १२२ रणेभेमीस्तनयोः प्रियमसंनवति
लासंदष्ठाहसस्पर्शोहासकारिणिकांतमीवमकुटिलापांगासत्तोदृष्टी १२३ सनतः पिपाकोपपरुषाननानिववीतभयेनेषत्सदृदिंरंघ्याभवति तथावभावे
भोस्तविनवेषिनवकोपवेषिणाम् कोपकारिणो कथयवास्मिशिक्षयासि २४ नम्रभोरहार्याणि प्रवाविवाग्रहिने प्रवावि प्रवनतेविभुनावेदेणविपेषाणा
गनास्त्रातपसेटपेनेप्रवेरघक्रोपक्रमविलपनाद्प्रक्रमसमया प्रयुक्तःसनयोपस्मः पतत्समयान्नवितारंजनामाभूत वेदनसमानेप्रायसरारणेगो
वितरसर्पः १२५ तावकीनसोदिनतिमाः पीतमदीयकेकस्पितंतोद्भिनपल्लवंमालिकासः प्रमतविरहन् वर्णतपीडनमयतरदेमणिग्रुन पतदर्पमेवन

वीतवीसकरणस्पविवमेषेयमार्पितमर्योनयोरियं कांतमेतनदवस्पर्शकिपक्रोपकंवितविनोवनोचला २६ देवभूषितमुदं
मिवपिणोवीसणोतिदरकेपिनावरे तोनगादसनवेषितविनेप्रदिपालितवकोपपेषिणा २७ देवक्रमविलपनोपनाजान
नविक्रमतनवार्षिते भूदप्रमदयेवेजनामानवेविप्रविपेपमानते २८ हिमसयतनवादिमोतनालावकीरयतयोकां
किरत पतदर्पमिदमर्पितमयाकंदप्रविमणिहमकामदे २९ स्वापयापमनयमयापेसमनरःसंवरपप्रघरसतव सवयामत
नवादतामनाप्रयवदरणोकगतवा ३० ग्रानतसमसवेदनोवितीनिर्दयंदशावदेशादपिनः पोदितेमुदितेवेरमसतवि
नपावदविदमनापेरे ३१ देपलापसफलेवपातयत्नमदात्रिप्रविनामनिः तोनदागनिपरेसमर्पनाक्षेपमसपदपाद
संसपतोसपयाविनवःसर्पः अर्पितमितिपाठेपतदर्पपतसेपीडपनोदयेवकामदेतमणिहमयकेवर्वृवि अर्पितकंठेमत्समिम (कंतवे) (२९)
पः २९ तवपयापेस्लनेमेवेवसरपप्रकृरदरयायाघनलततकरीड्वापवारीवमकरः यजमेवरनातयामेवयातपयपनमञ्जयन् किंवावुनरेव
णकुरोतसंवाहयनकिंकरोमितामामार्पयस्तननादपोतरूपमितेतेसंवदतपरकिंकपेनिसामामार्पयस्तनवारवांतयाभितेतसंवावरकोण ३० तिक्रुपद
कोरेनदयानावितोमयावनसानांवितीवेत भाःघहसनिवापदनसप्रवसार्पविरसनहेपकिमितिनपोप्रतेकयुप ३१ पलनफलागतिर्ववनापकर्मणि
प्रवत्समकपाकारिवेनदीपतेपनिष्यतेयथात नदगमिदीपवोपराधीकापरापेपदिसमर्पकानेविपनेविदायमाणेदरिपहेनासि नरसेनापेणिता

नै॰ टी॰
स॰ १५
२१५
205

मनस:पवेकोमनमुक्तिमयायनीयनयायामहशुके यः मविमगुरूरमणिकीनिनरगिगिणेनेनयाः पाहूरूणाकमलमेगिवीवकाभंगनलरणाश्वस्याविपते इति
भंगिनीनरीनमंचकमलेनभविनयमितिनःशुणाकमलाभ्यांमलेवकोरमर्थः तमशुवतीननसप्यापामेवप्राणानरमविनः १०॥ स्वकीयेतस्याः
तिखिननवर्यतिविवनेःपमेमनरूद्दनमयनपेकयायुकादशामलिनायायाकामेननुलेनायाय दशानामसमीपानपदशाः यवापाठपेमारिनाम।
कामः वहुव्रीहौ समेयेपेतिरे पकायशेभ्योरूद्रभ्योमानेनभयनेतम्भयमणकारयानपयारितमामेनकामेननमयतिविवः मपूर्णामनरूपकादयामूर्तिः म
नलोपितनलागासाप्यमर्थः ११॥ पवनलसामामाख्यानवतिरदरयोन परयेतिवर्णिकयोनिभ्योरूकोणलपनेरूरू १ येकूमलमावमेनमतिमातीयनेपवप

१मपुलकिमपहूमकोमलनिनमत्रुविविकरमश्कारसः श्रात्ममोतिमणिकोतिभंगिनीनमहूरूणामयोनसंगिनी १०॥ तमदाखि
लवयोनविवनेःपेमपेनमनमनाभियायमः कदभीमविनगीषयायतिस्वामिनोपदयामूर्निनामना ११॥ श्राख्येनेषजरूकोपलो
पनेपपपनपपतिकणामयोनिषा पवमेवमनिशानेरदणारोषशोषमनुरोनमनित्वरां १२॥ मानायनाश्वमनयन्कमाये मोपाणि।
गोपितनतिजांचिपेकजा नयणामयुनमानमानने स्मेरमेवमुरूतीवितनवती १३॥ तोमिधोयनिसायनात्मनःमेयशुम्रमनसेवभू
वन वनमेनमतयोमिनोरपेतजेनीभमनिरलज्जोवना १४॥ स्वमपानमायनीययोनयोःसेरमाख्यातवचःप्रियाप्रियः तनसेवेरय
१यापयननेः मानगायपदमेनरोतरा १५॥ देवहनमपणमनिमयेपमेभीतिकूतनारणानमः श्रुत्वमेयमपरायमाहेनाजीविता
धवनलस्यवर्णना १६॥

पमवर्षकोपःकर्मस्मनेहनमेवरापशोषनिशांतरे श्राणामिमंगानेरणामनुरोनस्मिकृविप्पमेतनमे ११॥ गुणमागुरती
भेमीकरणभ्यामाकादितनिजनवरणाकमलामनीननमणामेनयपनीतकोपंशुवेमहामेस्वर्णानायेक्कतायेतामग्रयत नदभिलषितकारणमर्थः १२
इतिरेवरमायनेनमायपायमायनेनतनमकिरोवमनवमरतमेवरमापनेतस्मानोभेमोनलोगुनरशिमेभोगेकानम मोवभवतः हृशानलितमतिर्यस्याः सार्थ
निहूहनमीवाचम्लनीवनामरस्मितिरमवपायानिस्मनयोमेनोरपेगुरमरमाभितायनवत्सेश्वमानमपन १५॥ निश्चलेत्वीकृतनसपोमयोः मपोविप:
शियेसेवनमवोवन मपोमपे रपत्नेनपानेनवनातेःरूसवेःमोनगायपदमेताविश्वेयथाभवनितनपःवोवहितिनिशपाविशेषणमेवानवोविपराणेका १४॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मेः संयमितमदशैलमणमन् समयवशगतानतस्वः नयस्यसृत्यदलासुल यैवयामेनवमृगास्ये नदेवमेदसृत्यामयमतिमतयमे शृण्वनेगाभिषेवनेयं [illegible] गलितगनविला
नः २० विसोः सवर्णसियगायातस्याभूयेणपितियवं तर्यकिंशुवं भृपितनयद्दाणिवसगवायाभूयेनवदनेनवकिंशुवेनकिंचित गन्धमोल [illegible] स्यपनदुमिदः
भूविवमयामदृतेनादृशोवरीमशुदयेः सेवंपमतदसविभेदकामये २८ मपिविषयदनसमेतिपीमेगायेनतरतिवुद्धिंपतोवापवेवक्रमेषकोमाकाया: पस्ता
देवोदिवसतिणाकेदगवमकागंदृगापणेदयानुपेणमृलवकीडवमपि २९ मालिभि: मदृकिंपणाणं [illegible] वाणिलामेवहुमारंनिशृढेस्पृगनामयायस्य यमवा।
निमयमपमेवगावबेन [illegible] मकारणिकचेमवीसावास कणेयेतीमनीभयेनकेपितामपिदृहाम्मि ३०० नगानिस्पृहानिमयाणिपसासोविनिमीलितस्य
मतगः सशृविपमवदोहागेअवगामगृहयेनयमसे नगलसमयमाभिषवनेयनेगपरिरंभविभ्रमः ३० वमेकिमिलाहृदयेःशियापे।
लोकिंशिवावनटनेशिवसुवा कामघनवमेघदनविवेननयेंसमिदनदृयवये ३८ दोपतेमपिरक्तेसमेनिपीवक्रमेवमनका
गायवक शद्धमयदगवदिवमनिकोडवमपिदयापणेनमो ३९ स्पृणनानिमतमालिभिर्यवद्वाणिलासमनदृमयाकित मोद्य
गवयविवहनागनकोमाविणोभयवलिमीलिता ४० कमपयोरेविनिपीलिनावलपानाकपमएववापलामलान नमलीभ्रमर
गाक्षिणेशृवलाभिपोभिदृयतीलवेभवे ४१ वेमदीपविवदमयोनिजोभीतिमीदिवचोदकृला नोकिमासियवतीनदिमयेका
दवनवममसमकोनयः ४२ संगमयविदृहेमिमीविकायैवकामयगनायनदगे हंनदेनः रतिक्षपायवयोनिदयाय भिम्रनयो।
(यमयते ४३॥
तस्मात् यन्वसृशनपाभेणसंक्रविनादिसर्पः रंदूणात् लपाडुस्मात् तथाकक्रपसहतवापलासलात्संकोचविकासरूपचापलत्
मोहल्पादादिपिरोध्रननेरलिशिरोध्रव नस्मात्सरनाप्सलकामातरं हंस्रीयभयोवैभवमापिकेमदृगुहृमिक्षनातनोमवेतीनयरिमकासिरमयेनलः ४२
नकामरः समनभावत यनोमदिरहामेविभेवि शतंजनयनामीतिनिषेधंकोतरः मनवाव कानयेनवासवेकिंतकृत्रिमेकातयव्याजेनतो निरुद्दमे
मर्थ: ४१ पैवाहंविरहेपुवामेयोञ्नीविकामीवपिरीजाताति क्षणनेनरेतस्यामममयाएतम्मापद्दगणेभवकायां नदत हनविपादेरतिहृदाया ति।
दयायावयोः किंशमायपयते यदेउपितामनीतिद्दानननमसत्समोयेनोवनीमर्थ: १८२॥

नैष०
प्रका०
५८
२०८

पि पेई स्पेवच: कथपति मतिरीयं मेमोह्यंके स्पेममीलवत केव: फल्दकोकिले कलेकूटतिमतिमिपोनागरातरा मद्दतीरव मकलो गतिनागरितामातपयाना, सद्दिनी
प्रकलीभवति पवमिमर्थ: १५४ मिथोयतिर्कचिनोतपयाभवतिनयोनोतनःपश्चामरम्मरमेलापानेनरंपरिरंभमेपुटेश्वातिगनाच्चेपेदिकापोपीस्नेऽ,वी
णोमनुपमः १५५ नहेरमानिहलिंशेयापकोरमंपानानापानयोगिमनागमनयोरहोवगमलयाजेनकतिनाया:मारनप्रमजनीननातिषामपयाराः नामाम
येनेवक्रोमिवभावेनमिलितनुज्यामसक्केकथितःपरस्परंयाणामेदस्मरहास:याणेकृतयमतम नघावालापोभमावतोजपो:मनयो:पवरवनीऽहरेश।
याक्रोमिपामकरीक्रावमवाहनभूतानपाप्रदिनेविदिन्नेनभूपसवहल्लमविह्नगानपकभावा:पकनेयमतदीरपामुटपोमदपेपमतनवश्राश्ने।

ईरतोमिनाटतिष्ठिपेटशेममस्टानकियहियंयमोलवत शतरालपतिकोकिलेकलेनागराहिवनिशोऽक्रमुहनी १५४ मिथ्योनोक्
मिलिनापरेमिथ:समवीमतपरस्मरक्रिये नोननोवपरिरेभसंपुटेपीश्नोविदधनोनिनिम्नतः १५५ उपानायानारेरकेतिकलि
वरनप्रोविनिषामपापमनयामिशुभावसक्केकथितमिथयाणामेदस्मुरामं वालवमोजपयोऽराकरिमकरीशुहिनोवीदवत्
मिकूपपामेकमावोभयदहयमनाहुहुमानेरप्रुशे १५६ श्रीहर्षकविराजराजिमुकुटालंकारःहीरःसुतंश्रीहीर:सुषुवेजितेंद्रि
यचयंमामल्लदेवीचयम् यातोस्मिनिशिवशक्तिसिद्धिभगिनीसौभ्रात्रभव्येमहाकाव्येतस्यकृतौनलीयचरितेसर्गोयमष्टादश: १५७
इतिश्रीनैषधेमहाकाव्येप्रकाशाख्यासर्ग: १८ येनितिपिदशमिनामालिगनामधोपविपिमभिनिपिपवहयामीवेक स्पमिपोकम्रुपे
प्रष: प्रतिमपुपप्रमगेपदर्थोविभाविनभाविकस्फुटरसटमाम
नेशारीरकेववर्णनम् १५६ शिवशक्तिसिद्धिनामसवजनोश्रेष:मेवभ
गिनीतस्मामौम्रात्रेणसंभ्रोनमपोव:मोभ्रात्रेनेनभव्येपककर्मकनोशेटवम १५७ योंकामनविलिंगाहितिपतिमतनतापिनोविः सयंभ्:पातिब्रमेकमीमां
सकविनररविवालसापेवमाना येविधारल्पयोगीकलयमिकूपयानतकुनोदीपिकायासर्गोनीरजिनाश्रीगतागिरमजनेनिसिंधुरहादयोपे ॥ इति श्री
नैषधीयकाव्यामलकाव्येप्रकाशाख्यः सर्ग: १८ ॥ हशोमावधामेवोमूरगातलामेमालीतिदयामीतमामावतमानोहूरेवम्यामिमर्थ:गायोनामालिगयो
मपुवमामसर्गस्वपापाधकेमापुवनोमहीमजपमनतमयवोपविकीशुभि:वेमातिकेनिरोनगिरिंकेगेशाहेकीटपा:सुसेकर्णपा:मधुभमानियानिपदा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ओमहायानमयनयमानमानास्मिनामुनमयोभामीयमैयरयस्तोगोहयोर्हीनालमर्लयतमामतिशयेन सफलयनस्र्थानेननसफलम्भवतीतिभावः निशाभरा
रीयदलसमेपत्त्रगोः अयोमायेममायावरयाऽस्यायस्रपादेनपरीक्षायामित्यिमृत् पयोसमेगामापः सर्वमेवमपनाऽस्थितःमेमीनवमयामसंस्त्रनेभवन्तु
लवियः मयमेमवोपमपुकमान गामोः यियननमुखेपमदर्यानादस्यमुगोघ्रेह्मेगम्येण्यमानानास्तितमाजेमीमुलोर्यलोकनादेवनेअपंसमेगमभूयादि
मनेनभेम्मामुविमवोपोकिः नमेगनलमितिमालाननमोमेवेधादयोनमितिनिरवायम् श्रामसमेगलननिषेधस्मविवलितनादेवविग्रम् २ वरुणामपण्मीमा
गोपृष्ठिमोदिभ्रेमनेतेरुयोनोकोनोनानिवृषःसमहःसपवसचयंतस्मामानामेकेकृदेणानांयेपाक्रमेणापनमक्रमेणानिरंभ्रकेकोतिहीनेवस्वहीनंवाणे
नहिनमहस्मेवयंपर्यंतीवासोदर्मेदिपीहरित मावीदिक समादयावेनतिन ग्रवेमहस्मामितःयायरेपवहति परस्त्रीसंगादस्येवमवस्येलिमावोदिग्वक्ष्य

नयनयमहागमयाभातिकोस्वमामिमासफलयतमोहाकाटलोगर्देवलमपस्माणो मयमयाऊनेशायोम्यायेनवास्त्रविद्र्भा
नापियननसत्वोभोजानेगेयदेगनमेगलम् १ वरुणाह्ह्णीमायामासादयंतमणुरुवोनिचयसिवयासंस्यांधेशाक्रमेणा
निरंभ्रके नहिनसहस्रपर्यंतीवमसायुनिशादसोनिनपुखेमितःमेरेदनेहरेर्मेदिपीहरित १ शुक्रमहतितिवणात्माकुकातान
लोवनमोवरालरणिकिरणाणाऽयुवेनिकमारुपरसमरः कथयतिपरिश्रान्तिंगवीतमःसहपुधनामयपिर्दविद्याणुकणास्त्र
मीरमणिस्विधाम ४ ॥
हसतीमर्थः १ श्रुमेतसमहमः प्रसहतिनरः उगितश्चेनिःस्वःताटशोसेस्थकाः स्थताः सकायामानाश्चनारा:
मेघलिमहसनया:सस्ताःसस्माश्वसमोलोवनणोवानभवति नेत्रेनिहर्षणेमयदातारसमायाशर्वमिवेमर्थः श्रपरेषपरेवश्रपरस्माः श्रपरस्मादिनिक्रियामा
नमेश्तिनिपातमते कर्मक्रियानस्माननमेगमस्त्ररपरस्यः शममरः एकैकस्योपरिग्रहमहसिकयावर्तमानःश्मर्थः यहायकमानेनरवपरः तस्मानेनरमा
परः सानतेमेमर्थः ईदृशाः सर्वक्रिरणाकमेणाकायामासादयंति मेतिशुणामस्मीभवेतः मायायस्वदयोयेनमीदयितसंस्रोपिरायेयममस्तेनमहश्रधा
नोमहस्रभ्रेकरुर्वतीनानिकोपरिश्रोतिष्मानिकथ्यमितानतियदिकान:सहवेतिकनिश्रसहयधानःवनोरोवेतिदीपोरेकादेशासवनोमहशमिमतिथ्यः ६॥
लवांकोतिमयानकैरनिहायणप्रीतेलयणनपदेमदिनातककाव मतोकमादिनाकर्मणोषमानिषपःरेवयोरवेःकिरोः स्पष्टतमसोमः श्रुकवहना

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नैषी.
प्रको.
२०७
407

सितगरुतांहंसानांचलंचंचत्पुटैः मकरंदंचुंबितः कैरवसमूहः स्वयोमभते हंसवंशपुष्टरानेतावकतस्यनर्थचंबितः रव पेकरसस्यतिभासनेनसर्वः पुर्धिक्कालीमास्या
नसमस्तेकालिमासाश्रान्तनेवस्वेतिविशः यकल्हितदनजनस्तेतिसह इंदपीमधुकरीवर्वैःकिरणैः प्रमालक्ष्मविरिवक्रमतोहिमकांतिरिवशोभतेषुवमतीक
मलोदिनौ रजनिकरियापहृमधुस्तुपेनहिंनोदकेनकयोगकमणिमिश्लिः क्रतापल्लवस्यनानाकेकवचने शुपस्थितैः निर्मलैःसर्वैरश्मिः मधीदनेसादिना
नदकशुम्रसोयदेषाः नेपुकापललानिनिमिकनानितीरूपानिमुषिरकशन्ननकिरकराणमवीतोनकेनाषिषितिमार्किमपितोकेक उयपाभवतितयाकिम
पिरोपासूलोहसवीपिद्धापकेऊमःपितान्तामेपराष्ट्रगमनारनिकानेःसेकरेमेवधनमितानिवमाषसमतिथाहारकरिलीभारोचेगमतेधामते ६ रवे

स्फुरतितिमिरस्तोमःपंकमयंचःरवोस्वकेःशुहसितगरुच्चवसेचपुरवस्फुटखुविनः शुपिमधुकरीकालिममाविराजतिधूमलक्ष्मविरिव
रवैलादालक्ष्मीकृररतिपातकैः ५ रजनिवमथुयालेयांवःकणाकमसंभवैःक्रशकिमलपत्राकेरशेषयेरुदविंदुभिः मुषिकणा
लेनायःमखीशिवाकरमेकंकिमपिणमितामंतसुकाफलामवमसेवेनिरे ६ रविकृतायामरुयामोकारशुसस्फुटामलविदुतामगमपितम
मुकरुधीवंतेविहायसितारकाः सरवविरचनायामागुंशेनवालतयाहनःपिशिरमहसोविवदसारमंशापमशावः ७ अजनिकु
मुदेरस्पामोहरश्मोरपिथापकेभवनिचनलेहरेतारापतेचलतोजमि लचुरचुपतेर्जयायामायामयीमिवरावणिःस्तिमिरविकार
(याहंगामिहिनसितगभस्तिराट् ८ ॥

रुधःयपवमवःमातःकालेरविकिरणानामस्पृपनानयपाहस्फतिःकपिःशर्वीकृहिविदेवगोर्
यनेयजुर्वेदेतिश्रुतिमध्येशुकः सामवेदेनासमयमहीयतेश्तिकसमेमावगामोकारेशुवकनिमलवद्धेमापपितेप्रसन्नारकाप्राकाशेनस्तीयते
विसमामपिवर्णतलतारकानावशासारविहृवामाकारेशुसरकरणयातप्रेरहातनयामेतमधिकतयाप्रेश्तयातसेरुपतमयमाननदातुःसरतया
वासामध्येरमविवाहस्पयोनिश्चिते हमाभ्रवमेदांपलवसेवादातनत् सत्तोचरनामरमात सवविरचेनपेषामितिनिशुकःपाठः ७ अमुदेषुतोम
लेवानरविशापचरस्याप्तकौवनतिसतिनलेरजनिवानरविशेषसहचेरपिथापकेशयनसतिभयाप्रेचेतिमीस्यतिसतिचलतायापानेवेरूपश्री
वचतिषुभसतिरघुपतेर्मायामयीमयमीनारापानेमिरद्धिहिवतत्वः पत्तितिमिरमसिक्रेरपुरहीतालचुर्यथीप्रहिनस्ति ८ ॥ २०८

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

देवपितृनारायणोऽस्य सर्वस्य परे विषयतिष्ठमादिनाख्यासमूहः सूतनसेधमविस्मिमासक्षेत्रणोभातिपायमानं भतेकोमलरश्मिरूपस्यलोकोरह देवाः प्रति
मृकः पेशलं श्रीदारदेसेपयानविपागेरस्य लस्याप्यनमेघदेलोपननशकार्भेनभुवेति ५ यतयोनेवेदानोसमाहारस्य तद्वेदीतस्याः शालोद्यायानविवताः वन
वेदोशालाश्यतयतनमानरोहणापनायमाणालेपणोकेनवानावेतः श्मनकारानतनात् दीवभावः तसोविषतेनपरिशाणमलयोऽरूपाभूतेषः साणानि पर्याते।
पर्वाकिरणाः संपतिनिश्चयेनसमीपमलेऽवेतितनतपवेतेषां समेभ्यो वेदपद्रूपो यमतिशब्दः अपनिरश्मिमार्गे ७ अथेतसांवदनऋहरेणुतदावति अथ
निधनिरहिते मंदपनिवाग्मदरीक मेतिवत प्रातःकालेद्विपाटकमेदयनिनावेदानदीयते पतद्ध्यनेवेदरूपाणांसविकिरणानामेवप्रतिशब्दः पाठका।

विदयामिथुनकौशनसेविहायसिमाहतेनिश्रवनधनस्यमाणाशीभंयहृसंपुटः सूतनरकसकौसैः सुलोकोरुद्रंभतिःप
रिहृविनवावेशेगंगोपयानविरविषुः ९ दयाशतचतुर्वेदीशालोविवेननमूतिषः सविश्वमपुनालेख्यवेतिभुवं रविसमयः
वदनऋहरेषधेनंरणमयेनरवेतिस्कृतिपदमयसेषामेवप्रतिषनिरधाने १० नयतिमणवानेभोजस्मानिवेषनवोपवः।
किमपिमववस्यामाद्रूपमाणाप्रपश्यताम् अपसरद्विधानयममिषयस्त्रमंः लीलयनफलरथोनसर्वाणिवलयमवि।
भ्रमः ११ नभसिमरसोधोनधान्यमाणामपाविशाणमहविहरणौषैनेपानंरवेरवधारयत शशांविशमनवासाराश्यमपश्वर।
मोशाशीनदधिगमनानामपागावेनेलदद्दीपत १२॥ गुलऋहरेशाविमवनीतिभावः १० कमलस्याकरणावेपुभगवोमपूर्वः शाकसों
पस्यमवारणमेकदेशेतपश्चनामाव्ययत्वे किमपि किंविदनिपातितोनपश्चशापयेनिपातितः कीदृशः सपसारसलापमानेयदरित्ररूपधांतेनमपमवि।पे
काशास्यमार्गेमेवस्लेषरवाकारमार्गेलयने श्रेतर्योमेतेनफलेनिरेतरमेहमदविलासः पश्यसः पहस्लारद्वणापरागोगवोभ्रमतोयानिकस्यवोर।
पत्नायतेनसपत्नकाभवति तथासर्वाणिवलरश्मापयक्रनसमपर्यपरिभ्रमस्याविनयश्रोरपलायतमेवयत्नवेतनर्थः ११ धोनामेवधामसदाःकाकाःतेषां
समापाणामातनेपनेत्रिणापदितृपिणानेनसामिहाकापोरहश्रमानसमयेवशीघ्रैः क्रमात्मपूर्वस्यैनेपाताविविनत् शावीपेनस्यपशाहानलेनस।
कीयशशामारणभयादनः कामंदियेपनःसेवतितस्यापातेनरतिसमागमःयसोनःस्मातकियसांवदंरपानादिफलानेष्पेनेपानमवस्मगपातेलपनासपा

१२

नै॰ टी॰
प॰ कां॰
२८
208

तरणां स्वरतनजन्मीशमुखितान्त्राङ्गलिनाघुकिताश्वत्रुकाफलानोवतारकाश्यदेनावद्वितीनोगिगमानांगते भृशामस्युतन् संस्थितिपुनः प्रातः वहवः कणायेव
निवद्धप्रकाशस्थैः कलुषत्वाविलग्नः स्पाहरूकचरस्वभवः ततकृतानासाजेनाविश्रीजनिनवप्तपूपशोभयाविलसनां मद्धगनोयनेदपणतेपदक्षासेनो
देवभृमवनस्विलसनां नागहूयदवशिमुखोन्मयोगनयोस्माभाविशेषक्नोभास्थितेनार्थः १२ तिमिरवद्वेदरपदर्वारोग्रथिमालाविशिष्टितेमस्तैरेवादवतेरु
ले: प्रथममर्थ्रदत्तानेतरेणाकाशः स्वसंवारिभिस्तारिनचूर्णपंक्तिरूपेरुदस्कृष्टितैःसप्तभिःकृत्वासर्वकिरणानांगुप्तार्थनिष्ठस्रजनितारशाखानपुस
कर्तिणोप्यतिवरिष्ठेनारेकयोगतीलेवपटले नवसवर्णिनमस्तरेरयेनेविप्रमंगलमिश्रितानेत्रमकतिगुवालभूषणाकारःनदेकेनमिस्राःस

भृशामभिमतस्तारा: प्रतारवमौक्तिकाः स्वरस्वरनगरश्रीगतलनाहिपिहितदेगने वद्धकवकृनात्मानः मस्मार्गनाटप्रनाप्रनमिहपवि
निजालक्ष्मीः स्वैरंविलसनामीक्षने १३ प्रथमसुपदमार्वेनोरेरवाङ्गितेनेडुलेस्तिमिरपरिधर्दर्वापर्वावलीशकलीकृतैः प्रथ।
रविरुचांप्रासातिष्ठनभः स्वविहारिभिः स्वजनितमिश्रितेदेश्रेणीमयैरुदसकृभिः १४ प्रसरदहिमाममादिमाकांविपतिस्य।
पागतेदतिस्तरगुरुःप्राणप्रियेनकिंकवयनमः पवतितवतीकंदविपामयंमतनीविनीपदिनवदेतमंख्याप्रोनवनतयप।
शरुनाम् १५ उदयशिखरिभृंगप्राङ्गणेनपनिपः तलेदयतिविरहस्यप्राप्तुमानाम्भजनताम्बवान् उदयदारुणामहूभावा
दरारबाणाग्रजेमिलतिकिंप्रतनमगणवानवेरुक्कवषना १६ ॥ सकवः भहेषणमिश्रीक्करणमितिसमाधः सक्कोदनेमादिनानद्वादयाः

प्रसरेभ्योहितेनमः नेपोनक्रवरनादत्वभिःप्राणेरहितः कव्यप्रादिमान्तर्याउतिशनीमादिमकानानांतविपदेमासेतप्रकवप्रदेवतार्थमरणाप्रामः रह
शनमः कव्यद्वंप्राणैः यानपितेशकः केवलपतीमतसेनोवनीकिनपवति प्रपितुपदिमवघदिसेअग्योमोनव्रतभगभीरुनानपेतमोनव्रतभग
मघानतसीमास्तेनमन्तसेनीवनीमेवपावाभावतमः प्राणैविपुकमितिभावः १५ प्रवयानगतेर्दिनेनसहवर्णारणानूपेयानः समयेविरहसुघाणि
विहरन प्रवासर्पानायकस्यानेयेपेप्रदंशानितद्भलयोलसानुमवरणस्थानानिद्रपविलीनतमबाहायात्रयमिगणस्थानेदिरकयवृहावहतीति
उदयन्वोपमनूकतस्मिन्नमस्काराहदेशप्रहणाकर्तायमिगस्वेमिलतिसनितनस्पगतस्थमेगतेपामानूनावेरुककाकहेस्मानतसुद्यानवनिधामेन

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वलयनिवतसेंदस्य वलु सेनायामवस्य विमोनभवाः पार्श्वेसंचारिणि विरपहयानिश्यपेनाश्वसेनिमेघुनार्थनिर्वेतितयालिश्येमावकवाकोकामवाणा
विवमहदासंप्रतिनिर्जयतिहषस्ति शुष्ठहपयाहाभ्यांघ्रपशान्तनः कथित शुष्ठवीरहषलवनानामात्मश्रीलोकरोपधत शुषहबयोर्मेघुनेकायामि
निवकयम शुतवर्षाणांहषस्तमिवतीतिशुमति: १७ रात्रौनिरात्रायनपववताणतीरंप्यातद्वीरमात्मनेभणामिवंतस्तवनरागशावका: मधुरमधु
रेवमितजठेकैयमभवानितयाहेषंते इंहवेशुषा इच्छायांयमिताद्महगणा: तेनविमथहः वुषणपोप्रथतमह: स्यातोश्यत्यनस्यानाइम्यापेवापार
नेषपेशायोणाघ्रल तकोतोयामतिमेघनामेकशेतनशिलासैपवशिलातस्माः लेहानापलवणामलवतांभशमात्मानहकतिवीरलवणपैसाल।
मायानितिवमत्यामिमपुक समनरतिसमदोरनः पशुष्ठितिश्रप यस्तोममनोहेदे १८ नागसमहस्यकिनाहंती अविनेकिंमाहेतोभवाहं शहतो
रविरणाहयानाद्यासंतिभ्रवेवडवावलेवलसतिवलावध्यापिमःसमीसमपापा निजपरिटंठणाकयेमोदघ्योगविहंगसीस्मर
शरणयातीनमोलाहषमतिसेत्रति १७ निशिनिरशनाःहीरंमातःत्वपाष्ठकिशोरकरमधुरमधुरंहेघनेतेविलोचितवालवि।
नरगममनस्यानोयावकविमेशिनिघमधपरभवपिलासेहार्यहावणोलवाणस्पृति १८ उभूपतिषदः किनाहंतीनिशःकिञ
मैवितीपतितिरनयसहलाभ्यांगायेपहवोगणाःकुरसभूपतेराषंवनसेतुरमालिनाषमनवविषदमयोविवेदापितुनेवतन
डेले १९ शरुणकिरणेवह्नेलामात्रभूतिन्नहातिमायरिणपतिकोसंध्यामेनामवेसिमगर्भिवः रयमिवसपवाग्निशांतिकराति
त्रेचेतिमनागमः श्रेवाचेञकिमुसुनेविवीपतःनाष्टां (शुरापतःकरमतिनकःलसेवोःकासकौतकमीत्तिम २० ।।
निषातमापविवहभ्यांगाणानीयरश्मिसमूलोत्सरविपतिमर्थः इहशाःपतिर्यनसमयेनहृहः यहातामभसहविश्येशेनटषुतिपतभवोरत्नवितेकिशुवितसे
वमर्थः किंववेडमहरपेनिश्यपेनायंमयुपनोविकारः शमापार्थसविकारश्मतिशयनोविकारः नयसंभवानमितितिलोपः यहुदःश्रवयागत्रिताण।
पतिपिदोवियोगेपिपीडमेवनदुनेनकुवोहूतेकीटयाशुपतनरदमाशनविकाराकायाहतिनिमहतिभाव: यशनलिनमात्मनेकवियेस्पेतिकलेकितवात् नी
नशितात्यामनमिमर्थः १९ यामस्याकुणकिरणेरकरयमोभ्रनरश्मिरूपेववह्नेः मधुमेवलाजांनहोतिमामनासंध्यादिवोमणिः समःपरिणायमीतिमनयतः ।।

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नैषी.
प्र.को.
२०१
209

सपवसो पि रूं वे सच्चेवा मिशद्वैं प्रमिश्रमें प्रमिश्र वृत्तिरे वप्रशाके तिकदिश्च तिलसेयवरेवकेरस्थितिहत्सेवसकोतनकें मास्यर्थेत्समेगलत्ससेवकोनामनश्च्येवोक्ते
वितततत्त्वन्नर्मनः सतेनिपातितः २० वाहूवचनेप्रसर्थेश्रगत्मा स्वर्थः नहापिवहोमत्तमो मामकालमतिशयेनत्रवीमशेषांतिकालमामकालेप्रकृष्टमश्रेति।
लोहूसत्कृतपरिपंथिनः स्वरतस्यापभिर्विरविनोपिविभ्रपवरमुहूर्षवेवावाभवतोर्मश्चेप्रहृषकोपहीनायेपकास्यभेमेमरेहनोदन प्रपिरत्नवमर्मा।
ग्रामसेनोद्याययपिनभवेदितिमर्थः यद्वाभेमपिसुदपिनोदन प्ररूपश्रकोपापद्यापिनेदमेनोपाप्रवास्तरोपाययुक्तिमर्थः यद्वाहृयतिः सरश्रीकोपधा।
नहृनोश्राह्यवनेपुरेवयेभ्रष्टावहासः ततोवर्षमवेतः सापेववहायः पततत्पुत्रमपिश्रयापिपुण्यपरिपंथिनानदनोविश्रमृतः स्वेलतदिमकारणप
हृषभवतोः पत्कस्यभेमेनोदनेपरूषेषाभूदितिमर्थः यतिः प्ररूपीकोपहीनायेनकेवलेपरुषेनोदने प्रदपिनदत्तप्ररूपमभूदिमेवन्नाहृषेरतरापिभूषा।

रतियतिपतिहृतश्रीकोप्युदेविभ्रमत्तरोमिद्यवक्तसियनमावार्यावदासउमोननः प्रपिविरविनोविभ्रःप्रणदुहः स्वेलनमेणःपरुष
मरूषेनेकस्येवासदेमप्रदेववः २१ भवलपुत्रताकोतः संध्यामपासनतोमयत्नरयतिकथंमेध्येयेत्तानतामतिशावजा प्रतिपा
लियावप्रपेकारीदिमोहूयमासिताहरिपतिहविरूपाधःप्राप्यचितः कियतः क्षणात् २२ प्रषितमनमस्थितेभेमिलयायकलाशृं
निषयवसपानायस्यापिसप्तप्रयनाविधौ प्रजगणादयेवध्यांसंध्याविधायनहृषणानमस्थितमनायत्नादस्योनसेप्रतिहृष
ृणाम् २३॥
दिमर्थः किंवपियवव: भवीणाप्रपिवषेपनोनमावार्यापानितलक्षाः प्रतः स्वक्केदवदासः तेनमेणोपिविक्रमतः नमुरूपेषुकोप
पनायेभेमेनोदनप्रदेष्वदमेपीडेनकोनृतप्रदामपिकृतामिमर्थः यद्वावामेकस्यैप्ररूपेनोदनाकिंनप्रदेष्वदमेप्रवृषोरेकोपममेवकेवलेनक
गत्प्रदमपिकरोतिमर्थः २१ भोगानवलक्षणीयतः कोतः प्रतः परिमकाकांतायेननाटणोभवप्रसिश्रणमिश्रणयोः प्रजापिश्रणविवलितेपि
श्रमेगलभतीतिपरिहारायप्रश्निप्यदेमप्रकम कोतापाहूसापियाविनाप्रताशब्दमप्रेवहावाभावः भोः नपोमयसंध्याप्रयापश्चरयेनिशात्रजाराभेव
रभाविनीयाप्तोभाविकीवेध्यांतोकथनामनवरयति प्रयाभेतरेदिवादयमवश्यकारीयविः हरिरिंद्रः यस्याः साहरिपतिसावासौहरिश्चाहृति।
पतिरयत पावीरिक् मस्याः प्रणिगभोयितः सन कियतः क्षणात्स्याता २२॥
१०८

भोः भेमिक कलापेहेः कला नो निवास भत्नपात्नपापहृन्नवितस्पनत्त स्मापि शिफो विदिन संप्यादिक र्मीणि श्रमेन पोष्यि लमापत प्वेनामम स्य वशी ह्तः पद्धर्मकम्पव
ऐतमिनतः सकर्मणि शिष्टिन सपत्नोजाताः स्मद्धितीषामि मर्षः विहाये किंपाहे संपाप्तुमोदेवं नाजीगणादि मर्षः सपवकला भिधि रूपपानय पापहान विनस
नतस्मा वि पोवे ह्रंमेन मे पिस्समम मेत गद्दगा स्मास्वं ये पत्नो पेनलो विहिता करणेन संपर्णनिष्क ताहृ मो दोष्वं मान्नीगणेत पश्चा पुनमान यंनमस्केन कामो नलो
भवति कामुको हिकसो विद्गम इविमो मोनियम भुजा नो व्याविप मे संभोगविध्न रूणहिन वा विणाहिन मर्गणि व नाद्दिपते तस्या यस्तु पीति मा मि भाषि कोपं ॥ २२
मो भेमित नः काम्पयं मा भिन्ना पमो नालिन नो तः मनस्विनि भनि नत स्पनिमक्रिपप्म्यो श्यपत के रेवर्णो सभः इह दृष्टी कृतोपे कृता पापसे वय र्ममन
नो नियतः श्रमसमा १ खुबलः पर शेषवलमयंतो क्रः पवेन नैतम वदाभवमा श्रमगण मा श्रूकता भगोम रात काव मा हि माप्प वेत कप पिष्पति कामुक
न विद्रुषितमा कापि तपवतो नि घन किं या पतन ह्र ड्गितेहेन धर्त मनविनिमा सम युः पनि शाभवद्मा णाहेन जनः स्वत कामुकी स भग
म भिदास्स लहामा परोक्व द्वा वदः २८ रहसहवृत्री सेनारा जनब्रवि हितगोदृग्णे तथा णि किंरो ता लोकोड मेः समालभते नले ।
नदृभि निरय सा स्वम्न पैर्णदंड भहिस्सम दपतिनितिं नग्रस्म पिमाप्ति घः अशदे गुदा २५ सपमक ऊ भाप ङूत्व नस्कहे हित्त नृ वहा
एणमपदमि हदसंतितोमसंलि महपनेः पदिमवाहनाहदपोहत माणि वितनवता महहप्रव यो ला व वस्सी विवेचन वो त री २९॥
साह्मानन नपदऊँ रमाहिनाहीप कामनामजेन कामुके ति भवति २८ भोः राजन स्थितगेश्रहम पेनोप्रियोवएण रहसन पिन्स मृतेः समर्पंकिरणेः प्रथमा
कामः ग्रात्मा ने लिमति ऊं ऊ मोहं नेमि वाचरतो मर्थः कामकोपकैरितिस्मा कां तिक हार्थे कद्ध नि के तिसमासः पंकमयं लोका दिमश्र तक् रमाल्क ऊतुरा
नामने पदाग को तान स्थाः समुदर्तिपे स्पयं रूपसवर्णाकल णादणानेकमे विधूति ष्कनोन रेगेमारो हिप्र वकतशहि रदृते उद्दक शणेन प्रोतनाय होद
पितिरयहि तिपदन २५ रेव से नोसि मा वीदिशः फो केन न प कर विता हृत्र हापे मानि श्रुनुपदे पूर्वे संरस्यापश्चादि हूव तमाने त्वा मपि हसति श्रुणगन
समनुग तनपदे मीव मपयम परिघः मातस्पा वरन स्य च वा ह नाहहा मो हतमाणि ते मो मि पुवयो रिंस्य भवत श्च नावुन मेघधा विवेचन वा तथे वा भाता
रनस्य विवेचन नै पनविस्तार यन्न ग्रहहे माच्चयं पूर्व मम नः मका पाशेः ऊहः मनसा नि मिराटरपा हेलन समर्पणी ति मा को मि श्रुक मर्थमहते श्रुप्रतं व्यापोह

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वेदी०
एको०
२१८
210

पुरुषवेनोत्कटशाकयोभृगाश्वनति विकसितेकमलश्रवेश्वविश्वपनिर्गंधैः किमपि शंबूकं कथयसि पिबाम्रवेतः कृत्वाम्रुखि विशाखयोगेन स्वयमपेटत्वा
इतिकायमय: नीतमानीनपश्चिनीमकरंदद्वामानः कालेमियान्नव्यान्नमकारयन् श्वविकसितेकमलश्रकलेविभिद्यांतः शेवहमधाकानामधुकरीणां।
मधुकरः स्वयवलानिर्भिद्यांतः प्रविश्यनवमकरंदे श्रवसंश्रुद्धेनतीयनवान्नमकारयत्निमर्थः २० शान्तः मयंकिरणाविस्तारैभोक्तुं पुरः भोजनानवं।
मेवोपकानम्यहणापेयंपद्मिनीहिनोदयेपपश्वनेलोकममतिनन्यूनिकिमियंपृष्टनवकुलकेतिनुरिश्रमादयेनीमर्थः श्रमोप्यपोशानहृहोनानिजा।
करकमलेंगुलीशानेतिविघोगेयतिकर्मणिनश्योशानेमयूखैःसूमकादिः २८ सोयनेमशोसिपश्वनीतीरतरूपंक्तिंपेष्योनांसोमाविणारिवसमेनाशवेरि

स्वनतिशिथिलेप्रभावेन प्रगल्भमनाः खेलयममलयः पाथोन स्थैर्निविश्यनिरन्तराः किमपिसुखेनः कृत्वानीतं वितीर्यं सरोजिनी
मधुरमधुधायोगेनायानवाम्रमदीकरन् २७ मिहिरकिरणाभोगेभोक्तुं पहृमतपाश्रः कलितमुकुलकापोयानाग्रयशोभितो
किन्तु शमितविकसितैर्नैकेनधाम्लेनसरोजिनीजनयतिमतिसाल्लाकर्तनैनस्वदिवोदये २८ नदतहृखगश्रेणीसाम्राविणोरि
वसोयतेमरमितविगलन्निशानुशानतिष्ठसरोजिनी श्वपरस्वपरयामध्येमध्येवृषभूवलय्यायपयतिमधुपः स्वाङ्कारैमधु
तिमरोरुहाम् २९ गतवरदिनस्याप्रेश्वरोदयोदयमेऽबत्कमलसुकलशोभनेनवपावासुप्तेषुवाम् इहमधुलिहाभिन्नेषुंभो
रुहश्रममायतीमरमहवैरालाकीनेसुनामधुपारणाः ३० तिमिरविरहाम्भोङ्कनेदिशः कृषतारकाः कमलहसितैः श्वेनी
वीमीयतेमरसीतका शारणामितिनधानशैसिमभावदयारणाङ्गनपिवेरमीलमेकैनिजैरपशोभनैः ३१ ॥
वगतेतैमिनिशाकृनाशुश्रयपार्थैस्यपीनानासंश्रवीयेतिरभिविघोभावेरमतुरण तस्मादनुणितः सामाविणानिनैः पानस्यमध्येमध्येभ्रमरीमुखेशामयायर।
स्वधायास्वाङ्कारेनारनिहामाकमलनोमधुनिमधुपः पिवति साहमणन्तर ३२ श्रनीतदिनस्याग्रेशेवमानमतिनमरत्नापोदयायाउदयस्नेनमेऊ
वनोकमलमकलानोशीनमेनतारणिनामेवनीशनितेप्रयवेशेम्मानामप्रभातेश्वनीरेरकमलेनुविकासितेसुमहृतैः महसंगकमानानामेरणनोपप्र
पाणांविनोर्कैमे ३०. कृषा तारकानदृयाणिकरोनिकोपयापाविशोणिमोलिमनवयवाभवेनिरेरश्वेरिशालिमिरेणविशोणामोइवभवेनियुवला
भवेति कावामरसीपद्मविकोरम्सेमपवलानोमनेश्वेतपदाहान् वानातुदातमोपपातोनः इतिजर नकारोदयास्यकेवलंगमनमथभागः शारणागततिमिरविनाशमाः प्रभायाः सादरेणपारणाप्रभायामादरस्यधारणावानातेर्नि

२०६ कैरवाणि नीलानि नीलं भवतितलवर्णं ॥१॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

उयमदः स्वपतमूकेर्यमायेषोतानिपपूर्वनाविनहूसेनकाकाहमवेयेमर्थः कनकवि: मृदुस्यपेशयमेस्क वैरवेनेदं संकोचनापेतकाकाउपेतम्स्तृदृशम 56
यात् पद्मनाडोमः नमनायान कमुदानेप्रालिविमत्वेदा श्रयोप्राहोविन कमलैलिजनिद्रायामूलेनहिमगिरिशिखान सकोतिऊमुदवनसैतस्मितेम
नीतेकाकायनतिमिमर्थः ११ कमुदमकोरंदश्चैरहदरमविमगमपूहस्तनलगामेवागनः कमलेमधुपिवर्तेपावातमवादिसर्थः चक्रवाकपरिशिलिता
शीनर्यामकलोराजीवरविना श्रमदशोः कियोतरकालेश्विनिापुले शुधनयाणः स्वनिनदपिलाशुखेपमेदगाखेमपुष्पास्वादयेति ११ तोके मिथुनम
छेवचवाकावेवकामसारुपारमिनोयावमोमविधुमविभ्रमवनवमेभुमातेविभ्रमसंभोगः मतगुसंभोगवहमालिशयदायमवलिहिनगर्याीत
मर्सिजवनामवमलायमागिहसेननवलनहविहृपसेदेतेशमुपेतनमकौरेवं हिमगिरिदशान्दापादश्रिमवीतमदस्मितेकमृद
विपिनमायोगायोरुदैनिजनिद्रया १२ पघनिवुललनेवधाकारेनवाभिनवागतिः कमुदमकरंदोके: कहिंभविरमगोकरः १
दवलिहनेगर्भीनर्धेरयोगविहंगमामप्रनिजनवधेवकोमोजेभनाथनमके ११ जगतिमिथुनेचक्रावेवस्मरणामपारगोर।
वभिवमधुमवेजातेविधुमविभ्रमयो मततमवनदेवाहाराघदापदोवकनदमतभुजोभमोशेभृविंषधवनेविधुः १४।
विजानिधुवतिमायोगायोधुवेमिदिकाहषेदिनमगिामगिनापेविनानिशाश्वपिमामतिविरहमवलानिहुवहहृदयेसमनिविह
लामिहमदवरीवमगाढरयोगविहंगमः १५ हुमकलमयेमेवेरधंभविस्मतपाजनः किमकमदिनीडयोवशेरवराववे।
दिको लिखिवपठिकमानेरहा: कविपलिफानयाणागनमायनाघ्र्यपश्यानमाकिलभाविनी १६ ॥ रमामः सर्वदामनस्वदवाप।
सोवकिंवधिंमापत गतेदेवानेपामोविभुः योधविपविश्वे १८ यगोमवेगविधिप्रियमणिनेपद्भवतिमागेवियोगेसंश्रमतिसतिनिजस्मिनात
काकनायमनयेकांलापिपासनिममि श्रयामिमर्थंमावदयायग्यिपासेवननकनेविरहेभ्रमरलेमोनिहायपेतेवकावाका: हृमभातेवामगाहेनामम
दोवाविपाविशहवि हनोवहवेतमाकाग्यति चक्रवाकुलाविरहस्यदानोदुयपेतापश्रमूयेगतः प्रातः स्वयंचुमिषांसंगमायकारयेतीमर्थः १८
निनप्रकनश्येरधंभविस्मतपाधीभविरतघावेनवेहिकामर्यमयकृतीरुमृदिंजीसोकः किमुनदति: रघमुष्यनेचनमीलननमनेधापेधापूनारविंदप स्पति॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै·टी·

प·को·

२११

९॥

पत्नेभिये गेहं नसहते ध्रुविलोकः किमविहर्भ्योकल्पवेत्‌ यथागतपुष्टिनीकविघ्नतिस्रावलिविततपदि [illegible] मनपषवरागः मेपुमसर्थेयसभाविनीकि

तमप्रण्यनपत्लनधोलोकागानदारणागरस्तर्थेयपणतागुमानत किंमिति लोकाश्राणेक्षमीमर्थः सर्पेन पश्तीमसर्पेनपणशुमर्पेमनाटपोरस्मिनपोरि

तिखष्ठ १४ मुलकेत्नपीतनयागमसमप्रुहोप्येवनतपवः कमट्टपमः पलोघ्रविवगः ध्येनरुदविहरुभिः नमोनलविहरुभिर्दिवसरोगपकापोष्ठ मतेरमभेयतेकि

कामीभ्रमरापयामपुष्पवाहतदारूपाशुवणाम्मतिपदमपुष्पसोतमः पंकधांतिसमविलासपति कश्चिदेनालिकोमसमेतिसिंदेष्याद १५ केकमकस

महामकोचीनामनाटरिभिविवादिपेतेरमाटरिणःवर्षाटरिणसेमरः पर्येतसंकाशिभिः नयेष्पायेतमिश्रतिः कैरैः कमलपरिमलेयमोदनोमनेनसी

षुलकितनमः स्निपोर्थ्रेगोः कगाहिवशुमनेनभविपिमिलीवेपोरेयचुनैरुदविहरुभिः मदटलमधुहोनः कशहर्षपरिरंभणार्दश्च

पद्मदानेकपोकसमीसमतन्मते १६ चुदृणास्तमनः श्रेणीश्रीणामनाटरिभिस्मरः परिसरवैरेर्भसाभतैः कमारनैरः कैरैः श्च

नतिन्नलतामोदानेदोमतिः समधुघनावलिशावलनादेशुम्भेजनषिय्रपदपात्रुभिः १७ रवपतिरुचिः शोणीमेतोकमारनसार

वैपरलिमारलीनीलीकनेयवमतिपातकाः श्रेनलिसरसीकल्माषीतहुवेपवलस्फुरकेमलकलिकाच्छेदैःपोडःकृतोदर

मेखला १८ श्रमलकशालापानेभानोरहोप्रुरूपवनेयद्रुपकरूतेनेत्रापलिपीपूहलविववद्भिः कविभिरुपमानादप्पभोन

(नोगसिनामसावपियदलयाभावोग्रवमलकविरोवने ध· ॥

नेभ्रमरपंक्तिः मस्मकोष्णुनामनूहलसीशूह्लिरिभाविशुनापल

सेवपमगरविकिरणणोकविद्‌लिभिः कालिसापनत्स्रशोभणानोननागुनाश्रेनलक्ष्मीसेग्रहकानानश्मर्थः १९ श्रमेनाभिनवारवैः कांतिरेतोम

रसीयतः श्योणीकरोतियतश्रवनयोलाभ्रमरमेहतिनीलेकर्णशुमुकेपवनानोस्फुरसीनोकमलकलिकानोपरैः समृहैः पुवत्तिनमध्येदर्शः मर

सोनसानिश्रितेकल्माषीविविधानाता २० मर्येमकमलकशालकरणेश्रुहपवनं श्रहोशालकरणेश्रुहपरतिवने श्रहोश्रामस्थैकारियसा

क्रीरहीनेकातिमस्फे: स्पानानोविवत्तभिः कविभिसाटपणमागाकुंमलनाश्रापितानितेनाणिपिहिश्रमोमर्षेनपरूहने विकासयति कालोकसद

कारदानेनोपहकुरुतेवनस्पाभतयाभावान श्रलसीरूहनाउलकेलोवनेषुवतिनविकासयतियोनोलकसरटिल्नालक्ष्मीवतितोकानिः ध· ॥ २१·

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

यस्मात्वं भावेन महतीं भक्तिं येष्वमावनि महती भक्तिः पितादिव्रातेव सावः तस्मात्स्वयमेव त्वं सर्वेषां नित्यमुपनिषत्सु तत्स्माच्छ्रवण तत्पदे तेरथमः श्रुतात्मत्तेगच्छी
मयमः श्रुधानेयत्वेन श्रुतिमिवस्मेरवल्लम्मयं श्रुहि त्वम् मयस्मानेनातिमातयमनायो तं हृदोनतयः किल संदेहे श्रुगाद्यमे श्रुनदवच्च तेन नलयमयानिवे श्रमयं ते
नापवायो वर्णाभवनानानिरहं नामि संदेहारूपो दोषे सदिपतीतिश्रुते: नित्यं कोसो येष्व संदेहनाम मनः सः तद्यत महसां मुमगुरुश्रेतितमदा ४४ अद्यापक्वा।
मात्रुश्यापिनी धेर्य वितीम्रस्ती समयुक्ति यामपद्यगाणामाप्तवपावेदि: प्रविनाशी प्राकारः पिपापकामाकादि कोधेनेन स्वयमेवात्वत स्वयमेवत्वाविमेव शिलो
श्रीहृ मकेनवानते न नेयेवाति निर्विपद्दिनातत्स्मृतिमानस्मानेरवयमर्थं तेरनतिशिता मुग्ध्या नाहमवत मेषति नरयमयवाद्दमस्ते रमधीः ४५ इदं कार्णा नतकितं ३३।
यदति महती भक्तिभावेनासा देवत्पुरदवरं नवितत्श्रुपनिषत्स्वाय मत्स्वमश्रुरयप्यूते: इहहि समये संदेहेषु स्तगमरश्चेत्तमामसि रविश्रुप
स्मानानविमानतां नलयः किल ४१ इदयुक्ति विदिप्र स्मारस्यापिनो विनिरत्त्य परिणतरमहो माणिक्या नामहर्ष णि मंडलो
निजनदं सदेधरेत स्मामानिश्रुयपियो पिकानविलकत मेनये नाने नेनकि श्रुहितो ४२ स्वपरिहृष्ठां वर्णामयनयहो।
तकिलकेरलहृदयमयविलयाद्यात्यच्चे मुदा महितमतिः विश्रुदयं भागो कनत्ववितो किविलो कातेनवनरकर्णासवा
सावीद्वितीयमहं मणिः ४३ दहनमविशद्दीप्तिर्यो मृगनेगतवासपुष्पसमयेष्वा मेषमो विवस्वति नागिणी श्रुपा।
भुवनात्मा इयमेषा दह्मात्स्वयं नौकृता मरश्रुरयति यामि वैतेंममी व्रत मूर्तिनाम ४४॥ तद्यं भनिर्हृहीतवान् श्रुयश्रुतिदंतपियाये
गावीदिये श्रुदारनवान् त्वत्तहिर्य स्मात्व मशाकलस्मा: प्राक्षेपति: नमयो केरलयोस्द्वयमाक् वेदपवे के केरलेविलोकि श्रुतिमयग्रामिकनकवर्षीस्
पेयवद्वितीयो केरले दरणे ४५ गतदिवसावसान समये यामेभतरिस विततिश्रेणगतोमतिरागिणी मोलिसनोरकाच पादौदिरत्रिमाविशत रागेसे
रेतेनावृद्धिः पाविशतीति श्रुतिः समिदेः पविव्रताव्यामिप्रवेशेन पतिमनुगच्छति सेपादौसिरपरभुवनामातालानेकाश्रपतितस्र्येवताद्य श्रुनतहात तस्वगंम
तिः कृतमर्वाणि दकमसिद्ध सतीहरणेः सतीव्रतमूर्तिं तो यमेसतीनावनेतदेवमूर्तिः पिसाः सासती श्रुतमतिः तस्याभावस्तनाते श्रुयवतीव्रस्यभावस्तीव्र
नातेषामहवतैतेरनिसतो व्रतानाहस्रो मूर्तिर्पिस्या सा सतीव्रतमूर्तिः तस्याभावस्तनायां श्रुयवतीव्रस्यभावतीव्रतानयासहवर्तिते अनिससतीव्रतानाहसीमूर्तिये

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नैषी० प्रवसद्देहेनाधमानः कालिमाकार्ष्ण्यं पिकनीलहरितवर्णं यस्य स तादृगास्त नाथः किल पिनाकपाणेस्त्र्यम्बकस्य कण्ठस्य वा आदिवर्णनात् हरवर्णकेन द्वादशात्रयः शमनतनयपते रत

प्रको० नरेन्द्रार्थं कामो मेघतनयः सुष्मोभोमेघेत गुप्तप्रकाशान् संप्रनतिपत्रवद्दिमत्रुप्राने शाकपादा हारपरिताति श्रीकिलो मार्गिक कंठधपेनोष्णा पेतो बुधः कथयंति सेवं

२१२ बुधजनकथा नयेवधनः सद्यः निर्मलः कांतेरपित मोभव्यकाञ्चकारी वदत्सा यामधेभेयं नायप्रसुनायमकामिभिरधपत कोटकालेमित पंगुर्मेद्कापा ब

212 नक्षत्रानिः श्रमरश्रेयः ५५ प्रथंदेवो रविः प्रतिगतविरिविना शोहितं सबूपं कालेसमययंप्रसूयत मयप्रमसतिः शाहृदकला कार्येय सवप्रयमयप्रमयोग्नं

मायानेपिचीलसभावंसके नगरांकः कर्मतिनिशा यांशकेरिहमि केतिश्रमायामानेन रेखाच्छबमेविगतीनेलिकटागामिकेसुराक्तालनने नायासे

नयमुनेस्तुपिक्षसेपवत्रकारेसर्पः ५८ वारयादन्ना हतिकिरणप्रविपयातलस्तगायाग्रस्यस्नाचरणःशायदणपत्वेनाप्रमयताम् सतोरूणीमननाथायाधृज्ञ

बुधजनकथानथ्यैवेयंनतेनोनतनुजन्मनः पितिशतिहविर्शतिपाहावनः किलकालिमा श्रमनयप्रनाकोऽरैः कालैरिनसमसोपि

वारपियदमलक्षयायांकायादभूयतभास्वतः ५५ प्रथजनविरायासेदेवः प्रतिलागदायायेहिनमयामयंकालेभूयः प्रसयतया

रविः नवलसकिनापीलेकालप्रमतिरसोभ्रायमयमनयोर्नेमायानेपनेनपयोनिते ५६ हविरचरणः सतोरुश्रीमनाथ

रयः शानिपामनमपिसधोतलोकात्रुमतस्मृतागिति रयपदक्षपासिंपोर्वधई पामपितजैनेयंद्र्दहमितोभास्वानास्मारेति।

प्यतिकः विलं ५७ पिपिरमनरूजोवमेश्रामोरघायतनुभतामयलवरकरायपना सानाप्रपद्धतिपः पयः नलभयश्चषतापेताय

सप्तांद्हिमिमिमवंपपरहितमिलतरसाहृतिः सभानरूदंवति ५८ ॥ =

मितायिकः कांतिप्रकसेवनः प्रपवविपरीतललक्षणपाहूतनपमायग्रे (प्रनापिसविपरीतलक्षणयोतिहूतौवनिपमोस्ततोश्रवौत्तोमकेरि श्री

रतयोः कहलस्यामनाधोरथ्योरथोधमेरथ्योयंरविलोकास्तिकेशनिपमोश्रुयावनीगनन् सर्वोपिपमाचरहसितः ततोस्मात्कोबानदवेलोनहमिष्यति ५७ पिपिरान।

मायेपवासतेतिकाऊकिभिंईनेनेषमकवाकाणोकरुणांसमवइनेशाणांबधू सर्वोपियमकुचहसितः ततोमाकोवानलवेलोनहमिष्यति ५७ पिपिरान। हुँ

शीतान् मानारुक पीडयेषांतेषामाणिनासलरदयायधर्मपोरहति प्रयनीयरविमधेविनसलागेमाणिनांजनेयपने नलभीतांनोनोपायतेलापवा। द्धुं

नेवहिमेयथेरसेवेपरिहितायपिनेनोहतोनोहमानवाकार्याणामाहृतिः अनःश्रनः करणांयप्रमतानरश्रोरविहृदेतिक्रमाक्रियादेवतयोक्तिश्रमसेपवा २११

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वनस्पमामपिरिशामस्तेगोपुष्टरिमानानमाः पत्नी लाः देवपि वृतां नइ लिकिरपमाणेनरूवर्णोऽस्वननवालितेतरवः शापाण्यतिनायोगस्तनपमावस्तला
तायाष्टशिनेकाकार्णवेनमानिवारथिनमानेष्टर्णमसमामष्ठमभूदितिपन अथकनयेगननप्राग्स्थंपनपते अलीघस्पभावप्रामेषपेनारूः अवीघरेमारिला
ननेमहाहि: पवोरिगनगतप्पपिवहूनतलमपः संहारेगणशाकिलेपांरविलेन तोनरूपायाहार्श्रितेक्षयान्तूपमपितमोनिवार्पिंतु शाकिनास्तीमपपिप्पर्यः ४०
तोकेकमनत्वेइपिनमानिमंपातावेवविकिनसुनानिनादस्यामित: सूर्यांमकमपादयोमेवहस्तैनगतितिमिरेनेशेगमपस्यागदिकेवेविषमननपवरतः
मिवग्रेगापनवेनकेदाहि: किंवामोमर्णापनसपिनाननः श्यमनौविवीकिपवोपरविनिर्देपःमन कमस्यरांनुरागनपति: रदमसकिमनुविनेपिरगताहि।
रहनकनरक्षितेपमेनमिहननीदिशांमपिवतहलाणप्रलंगोप्रश्चिमावपृतांतणे नरूशरणातोमेशकापामपंनिवसमन्तुमः शाम।
पवमभूतानेषयंपरमममयोदणाम् ४७ जगांतितिमिरमक्रांमवस्त्रजेपिविकितसैनःपितुरिवत्मिारस्मावस्मारपीलुभि
वस्मतः अपिवशमनस्मासेमातःतनःकिमनीविनीपदपमर्पः कर्कूरागोतवपममपमवे ४८ उभूपरिवृढःपमासु।
मोप्रगायदपीशपतदपिविभिनीभावोनांवोजहासमऽमुहृती तइभपमनःपोकेषांकोवितेनिनपोकयामसदनिनवाः केके।
केभूऊगाहगोमिति ४९ प्रतिमपननोभावोजांनेवृनेपगाधनाविहरणाह्ान: शाखाकावाक्षमानिरपाविणम् नि
पिनिमिसहस्राभ्यादगभि: स्पोतिसहस्राः श्यगहि:पति:पश्पमस्पाः क्रमणावभास्वरा: ५० ॥ गोर्पादि: अवेसंस्मति: ५१
पमोउकांपग्निनीचंद्रभागपस्मादपीश्पत् मेकोवृनेनेमपांः पस्मावबेश्पलीऊप्रहनीमानोर्भागंविभिनोवहसमीत विकामवामजेनेमपां: श्रुताहेसो:त
घोष्ठऽऊप्रहूनोरुभपंद्वपंवदरो हलोरुणाकांनोमस्यनेदपनि मतेनिनभीमासंकोचनमितिपांके वंकभर्धदरी कोतीतस्माः पाकफलकेकेभरणात
पाकमनेपीलादिकर्णादिसःऊणाक्षहृगाविनिरुणम् अवतणात्कांपंपननाप ५२ अवनेरपगाधनापानानमार्गेणमेवारकादिशोवेदमपणारी
स्मास्वरिपादशपतानि सहस्रमानादद्पणावापताः पातालवासीशेषः सहस्रदर्भिःनिनिनिनिरपकसहस्राःनदानारिस्वपेपताः श्रुणोति शकमेण
वभासनालेनाहिनी: शाखाःप्रमेकेपश्पनि वरविदिपोनेमोश्पनाप्पलिबेदपष्टश्पनावमहस्रसंमाव शेषवेशांगेनेभ्रपनाकलहूपनापिवालिदिसह

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नैष॰
प॰को॰
२१२
213

येषां रविविरश्मिनेनामनोमेयमनोमेयमन यतानेवबलेरनालीत्यानानष्टः रविवहस्तोनलेवरायेषांनेबहूनबंधनायेषां नेभावत्सनायतिभासतेरतिच नेमीपयवे
यवः यचोपमाश्चविदुम्नभाः पत्तवमरयमभ्रभानोः करा: करायवपणमायभवाहेषुन यवेशिभिः दीर्घैः किंयद्भिरवयवैरेषां कराणमेगुतिवारुना स्त्र
स्थितापतदृश्विनायविनम्रसंतपुष्पितेकयनामेगुलितवा भियंतोभविततथ्यमिमर्थः ५१ गृहोपरिभागगवाक्षान्तः शयितिष्ठा पत्तलनानाः स्वस्थितापनाः
सूर्यकरांगुलीः नयनयोः येषतेलोचनेनाव रुते योत्रनयनालारवेतपमयानतस्मकोनेत्रयोः कमलभ्रमाभिवत्तेत्रमेतियेणवस्तुमरेणावस्थाए
यमतयसंलग्नासमूहेनमुकायाः करांगुलायोग्रभ्रमेमरवभाति यवभ्रमणात्त्वयमपियभ्रमेमरवभाति भ्रमभ्रमणात्त्वयमेवभ्रमेमरवयतोयते
नयनारविंदोबंधकिनाविषकमिलाणुनरुपितलत्वागायेत्रकिंचारोपितरतितिवितर्कः ५२ नलजानापवनाशवेनाववियुरीभावेविकामसकारनेवकु

बहूनबंधनायेषामयेवलयतिभासतेकमलसमूहदृस्तेनभीभानोः यभालरूबाकरा: उचितमविततनालेषनंबविलसायनैः किंयद्व
यवेरेषामालिंगितांगुलितमनाकृता ५१ नयनयनयोशरन्त्येतपविष्ठवतीरसंभवनवलभीजालानालारवोककरांगुलीः भ्रमदेऽ
गताकंतानाभातिभ्रमेमरवाशुपा: पुनरपिहुता: किंवाकुर्मेनबंधकिनादिवः ५२ नलनभिरीभावेप्रेमकोणान्निपीड्य अशिथि
रकरलनाशेवेयपेवविलोपकृत रजनिरमणाम्नाशुलोपिधयार्थपिपावणाहयनमधुनाविवेकेतुकिदाकरयतूताव ५३
दिनमिवदिवाकीर्तिस्तीव्रातलनात्मविवि: करानिमिरकवरीलक्ष्मीतानिषेधयदर्थीरमत स्फुरतिपरित: केशालेमेस्ततः पते
पालभिन्नवमपवलेततत्ताफलनाटवनीतले ५४ ॥

रवपवनदयान्नदोषविलोपकारीरविः प्रसावले सूर्यतिरोधानवपाकेरवकेद ।
ककरयवभाणेटपतेवेदरथविवमधुनाकोणानिष्पीड्यति तिमतेनमानिस्तेजनयतिसमकरेणपाणिनाट्रमर्थभाम्भशोविवेदकमपिकरपव्रम
धवेदाकारंभवति नरुपिकुनाकारेणाटेकेनिष्पीड्यधियने ५४ दिवसोदिवाकीर्तिनापितस्ववनीतात्त्वपानसूर्यकरांगुलीनितितनमः केशपाशोका
वानिष्क्रमयोगिमन्तमातिमिरकवरीवस्तातिविधयेवदृष्टीहिसमसेचनिशेतितनशासमस्त्वेनिपातेनाग्रेमालिकालप्रखोदिमर्थः परवचनमिति
कवरीषालसनातिपाहुनामारमिवाना: कवरपाणु प्रलोकसोपनमन्दृसंमेयोगमेपयादितिदोरत्र भरवेसृतिमत्ताशोगेशाणिरुपमविकाराणि अनत्वानवर

२१२

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ग्रस्वमिति स्रेष्याद्दिनिह्नतिः मूर्तिसंकेठिनेसाकारेयमणिसंचेतनमाशीरिवर्तमानमविकारजसितेणत्वानिह्नुतिः अनतक्रमयाणाख्यमपितनजापि
नि दृष्टेचेन यथासमुत्वीयतिमेति नेनमाणिस्थनतरूपाणिस्थितयारतेचेत् अथासकेपोरथ्यांशुतिपतत्स्वांगानत्वोण ततःकेशांशेरुनान्तर्वतःप
ननपीलः केशावृतेः नेपोतेपोहृताद्दिपदार्थानांतत्पाकयनाग्रवनीतलमपवतेरूमेनिश्वयेनमस्कृरवति नेपेक्कायाराशेत्वमः केशाःसेवयाराम्बेला
भानततमव ग्रेपसेसह्शाहंविरविनीधनिकृतनममाख्यातिवनवयशापवशांत्वेभ्रमः नमोतिमेवणोत्वेरपनयावणीयाममधः शोत्वेपिमेगताघशाहं ५८
केशविपस्पशेत्वमपसमश्रमेरोहैशांशनापकसमुद्रजातत्वात्तदशानाक्षाद्दिनेहोनभमिसहंनिलिवोत्विनिष्पत्वनाभित्रतिलिवत्वरवनिमेशोवावनेत
धर्मः रहावतोसंवदसमृत्रसकारशांत्वेससोहृरमधमायकंसमेकरवेदमपिपस्यपवेहेकराणांवेदः किंमकाविणोहृविणसेवेधीयः कतंवस
दपिनिलांषामनिचेद्दपिपश्येमधः अशोनरेवभानलततवयशाःश्रेयसेयपोभिन्नजयेमह्शाहंविरचितसुतिशांत्वेभुनिश्चमः पावनामाश्रुतिल्ल।

श्रमः शांतिंतवनतलयशाः श्रेयसेस्वच्छशोरयसोंदर्यः मदिविलितिविनःसृष्टपालिद्दिनेशः अशाम्बुसकरमिहकाशकेदमपमस्वपश्च
म्रानिस्पानेतरपिनितरां हारिणोयः कलंकः ५५ नाराशांत्वविलापकमपनत्वंजेनोत्वाद्विषोभिहतः मारेभंवलनाका
रेणाविवृशोनिष्पीडनोत्वेविमः केशर्थोपहतोवृद्धेधनरनोजेवात्पाद्भवद्वेत्वाश्चितारपञ्चतामिह्नवदनमंगतापौविभुः ५६॥

दृशोभिन्नरूपेस्वनिचकारेनिश्रमः यसशांत्वप्नेरातत्वसविलिनासाम्राज्यणश्रेष्टः स्वर्गेसृष्टमपि रेहेवृतिविनेसमंविधासकारकेकरणोः पाण्डेः के
दनेकदनपथहारिणः रहनिनीतिहारीतसहलहृतरमविलिनस्माय: कलंकः पापितदेवग्रानिस्पानिपश्च ५७ नलनंपदंपांत्वेवपद्येवभिमतो।
विकासयनःविरक्षातपवनत्वेशाख्येशांत्वेलोपकमन्येसमयोगेवत्ननाकारेणारषिमनापाणिनावनिविंगनिष्पीडितामसेनवापंदपद्मधारणांवा।
मपितः अत्रमिताव मरतः वेदः केशार्थशांत्वकेशायोपहतामानीतमवुपसतवेदनार्योपहतोवृत्तश्चतेकेवृत्नातरनअतसनेवातेपंकसेनपा
दभवपत शांत्वविनकारपञ्चनरूपतोसंप्रतिवहतिपतकोकार्यपवनलभिरुरोभावेश्रमसापिश्लोकस्वनततत्केविनशतिमेनमेते ५८ ॥ य
स्तनमनविकासममयपवमर्योतेषांणिविकासयतियस्माद्विभुः स्वनेवेणयघातोमसहतमसरयत् हरप्रजामममयश्तिशेषः ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नैषधी.
पको.
२१७
214

तस्मात्कमलाम्भोमेत्राणामपिनानिकेसमानत्वानित्वमस्तिपमृतापत्न्यानांसैन्नलेकानां यस्यासमवृत्तपः उपोयमाकविभिरुक्तंत माहियते वितर्नोविरलानि
तेषवमेवनेवोहंपवनेस्य्युदंरेवाप्येनरस्वापात्म्युदकमलाकवेसरसिलक्ष्मीमूहीवमकलाणविद्यामिकश्चिपेनागंतककोतिग्रहाग्रयति प्रविश्यपत्नं।
तेरेवकमुदुत्वनहिंतेषामशेतः संवारिभ्रमरस्यानुपोयाणांवनेयथाभवति वृष्यानिलमुद्वेषुपेतीतिनाने यामिकेोहिमकलाग्राविनाणारिस्याहिनेनिद्रातिना।
नादिमर्थः वृषीमप्युवार्थः ५७ इह्यंतः शल्यायमेघुमतोतिरावृशासिनस्पननकिंयाद्वृपेव कःकाविमाहिनेनमनितिनियमितापेवकवाप्ससेद
पोवकाकेनपक्षिनःपाषात मेवयल्पापेक्षकवरणातवतातवः तानतादेपमसकोस्यानितोस्यानमनयोस्तीतिस्यानेतोपसिमेवनावद्दृ तस्मिन्नेव
वर्तमानाविमर्थः इहयोस्यानितोपसिमेवनानद्द तस्मिन्नेववर्तमानाविमर्थः इहयोस्यानितोकपयरतिशवबकोकितप्रमहितदोविवहोसा

यमायोनविद्युद्गणमकरोतितिद्र्यामग्रमोदृष्टीरवघतिस्मपनलकृदमन्तांमहृसेहविः साजामेमरसोरुहामपिहयाममथ्यस्तितद्य
त्वंयमलाहियतेततांकविरभिःमद्योपमावदतः ५७ ग्रवैमिकमलाकैरनिविलघामितोयामिकश्रियंग्रयतिनवरविनत।
यत्रेतेमदरे नदेवकमुदेपुनर्हिनमवाप्यगर्भमुनहिहेहनवयोरणाचनमुपेतिनिद्रामुदं ५८ इहकिमुषसिपृच्छाशंसिकिंशब्दरूप =
प्रपतितियमितवाधावायसेनेषपदृः भाणफलिताभवपासेनानः स्यातितोकाविततिविहितनहीवाग्नुरःकोकिलभूत ५९
हाहीपुत्रमसतेचध्रुवमयमभवत्कापधीतीकपोतः केहेपाहोवाक्षिस्किन्तवहुकठिनीपोषभूषाणयातः सर्वैविस्मृतिदेवात स्फु
तिमुखिमेगतावोपपमामुसेतेषाकंसकाशसमसपप्रवतिशिरःपठिकापा १३

तनाशिवमतरसामितितिर्हिंस्याबेतातडोविधानानहीता
नरःस्यानितो ५९ ग्रयमलकःयातिनेशाहेपुधीनीकोपितिघृयेनाभूत स्वैकोपियाकरणाक्षेता उलकरूपतयानातःश्वेत्येसंते कीहमाःक
पोतःकेहेपाहुःसमूहसायननयानातरुश्वेतमेस्पते कीहमाःकपोतःकेहेशाहुःसमूहसायननयाचुहायावद्गुकठिनीलविरिकाप्ताः पेषापवभ्र
चातयातेमानुयोतःउलोकोहिकेहेयवलःयःवाणेतःसर्वमपिशास्त्रेविस्मृतेदेविवशात्स्मृतिरयिमामोसुसेतेनुयपन्न स्वस्वशतिमाश्नचोषय
ति ॥ ६० ॥ ॐनमोभगवतेवासुदेवायनमः शिवायनमः रामायनमोनमः रामजीसहाई ॥ ॥ २१३

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

शक्रोदिग्गजेन्द्रमसमनमस्कोतिभानुः शक्रकुसुमपयनाकाय भोः केः पुत्रैः स्तनान्तरशामिमर्थः सोकैर्लेवालीरकैर्देः वालेः विरोगैः कृत्वा भानुश्चेतो हरतिभामाः।
किरणैः शक्रसौधस्यवातानन्तरं मरकतेनघंतीभासने रतिभावः किंवसुसौमपूर्णः शक्रसौधस्यकांचनकूपः कुंभः श्रनपवननिताभिः स्वभाभिस्तमः
समुद्रस्य पानेस्थाने पूर्वके भमंभवोगमोहिमसुदुर्शपिवतीति ९१ नमपवनमालनेनस्यशासोदवीभावुकैः देवाधिरूपैर्द्विरेकसमस्त्य सकिरणैः क
मलपरिमर्दितैर्नात्मवोदमः तस्मात्तदपिश्यपिहैपिश्यपिशं श्रतन्तूनेपिश्यपिष्टीकृते श्रयेतन्तूर्णीकृतमिमर्थः दिशोर्दिग्वोशान्तस्यपवाचेपापवे
नेरशोरयन्तुविनिवेगवेतेरयसीनामसमूहमसुनामयैर्विलारयति तिमिरपाटनस्य पद्मविकासनस्य चर्द्दिवैरेवहनलात् दमसमर्पिमसमूहस्यवे।
योरस्मायोच्चहरणसमसूः श्रीमूषोवैनयंसां लोके विघ्नं हरतिहरतितीरकैर्देमं सूलैः भानुर्मेधनदतनुरसौ शक्रसौधस्यकंभः
स्थानेपानेतिमिरजनतये भाविरेतरुवाधिः ९२ द्विरेदैवतमः नमालगाहनयोमदवीभावकेह्वेरस्यमहस्यपद्मभदसिद्धा।
श्राणिचसोत्सवः यमांशंगरयन्तुविनिविनश्रुतेनतमिहपिष्टीकृतस्मादिग्धोमनवमोचमोवमसुनामोवैदिरावश्रुतिः ९३
हरान्तूढक्षितिमिरजनतयेवीरवसिलभानुस्तावञ्च्यरुहवनेकूलिवहासिकोपं तस्यासौ यं किमपि दघते भाःसहस्रं निमा
नेयामस्यापिप्रमत्तिकिरणश्रेणयाश्रेणयंति ९४ भानवीनानयाचयानिजवधुभूषामसादानदादेवौवः पाविनोपितेतिति
हितामोनः श्रीकाश्रः स्तनांमंडलमंडलीपरिद्युमीणिकयोर्विमयकोशवेगमयागलोचनहवादार्क्विस्माविर्णी ९५ ॥
यथ्यंमिमर्थः ९६ तिमिरसमुद्रस्यवाडवोग्निः संङ्कचक्रमलवनीकोनयः कोशनेदनकारीतीतायाविकासकस्यायंभयोहरात्फोजानः रविकिरणपंकयः
सकेषदेदीप्यमानवाहस्य किमितिनिरदयने किमितिनवायापिदिवमरुणएंयेति ९७ श्रनयाचभावकालवर्णेनयोतोपितामेमीनिजदेहालकाव
समादेशुष्माभंदंतवृसीनक्रोतः श्रसेवारिणाकयाविवाहितयांश्रः स्यापितामूर्धणसंहतिसत्नावैतालिकाः पविद्यविरामस्वव कीरसीपयरा
गसभामपीपाकोधावेगनसरागस्यालोचनस्यरुक् नदायोरसंगमापदानिगोमयिषियनायामपिकर्णनामसेगसमितिनिजजायामंडनमंडला।
लोचनोदितापद्मरागप्रभामयीशाणकोतिदेर्घ्रंनहारेस्तर्थः ९८ नमो भगवते वासुदेवाय नमो नमः ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नैषी॰
प्रको॰
२१५
215

पक्षा शगतैस्तैर्वैतानिकैरग्निभिः कात्तमप्रमादस्ततो निर्गमो यस्य यस्मात्साहल्लो निर्गमस्तिपथस्तैस्तैर्विमिश्रमासः मेरा किन्नेनलेकृतलाभः समन्ततः धिपोपोनकेनश्रमेभैमी
तनिपाणेनयामेतद्धर्माकोतिपर्यायिनेरथप्रमाकृतलनमैरागलक्तन् ॥ सर्वर्धपियितोवैरिकोहस्योगातिष्ठमानश्रेवैनातिकथानमनोतम्बेमेवपातलता पुष्पाथायभो
मदवेरयमाकृतालस्तेनेगंगाग्नेनानलत्कृष्णनतलिङ्गनीलिधंकोमानवतिवैमातिकैर्दिव्यप्रागल्भ्यनिवहस्य समर्थ्यः नलस्मरहैकमश्रताने श्रभावस्तवनाये
वर्वर्वेश्लेकेभैम्येवपाशितोपकेरनमितिविर्विणितम् ९५ पकोपुत्रकोनवार्थहृतलोनलमनतलस्मपकेनस्तोविर्षाणकान्विशः पकादिवैकसपवहृति।
तिनाम मकृतमाप्रकृगातामच्च ९६ योत्रा सतत्त्विलिगातितिपतिसततला वापितानिजित्सयेभूः पतित्वमेकमीमामक विनरहतिनास्मायेच माता येवि
यासाप्रयोगीकल्पयति रूपयानतकृतोदीपिकायां समैमौरीनाजितश्रीकृजतिजयपश्रामाहरवेकाव्यविशः ॥ इति श्रीनैषधीटीकायांप्रकाशविंशतितमः सर्गः ॥ ॥

श्रीगतेभगाना मगः तलामयातिष्ठहृयो वानचेमवर्गगोत्रनिवेदिनाकृतनभुवारंभाम्नतिः भूपतिः श्रानेदास्तिभ्रष्णकेरथमपि ह्याय
पिपायोनकथामैतेरवगानेरविरितनश्रासादतो निर्गमः ९५ श्रीहर्षं कविराजराजिमुकुटालंकारः हीरः सुतं श्रीहीरः सुषुवे जि
तेन्द्रियचयं मामल्लदेवी च यं प्रकाममनतोनवार्थेकृतनामे काव्यविंशोमहाकाव्ये तस्य कृतौ नलीयचरिते सर्गोयमस्मिन्
गात ९९ इति श्रीनैषधीमहाकाव्येप्रकाशेनविंशः सर्गः ॥ ॥ ॐ सो पारिकृतमानेकपानकाधिमकानते सप्तापरपपायोभ्यहा
तमातनवोदिव: १ सहस्माद्देनस्मावरानेमदनेकारक हृष्ठमहाकिनोहेमाश्चिरश्रीरविहृतं नेनलवैद्याभेदेपामर्पितेमाको
दरे वधौ जविभ्रतीपर्यंयपद्येवाविरपमहकृ ६ ॥
हैमांपतनपवारिसतस्फटिमः मणिवेददेव: सपवानेकारिपातनप्रकाधिमकानहतो मरघमेयः
दिय: स्वर्गग्राका शाद्रासकाथान्यापकीरकृ वानानातोठिगे: यस्मेवोपिनातवेगोभवति नतमूनदरदेमोकोनमापोतमंतिकेपनो वोपिद्व
नोवीवरिनेकारेतपाकारे अथभैमीसमीपेसमापंकांतेयस्तुननामकाकमिवदिनथारेभेपश्चिमदिक्समुद्रालहरीवेदमिव १ हष्टमेदाकिमीक
नककमलकांतिः कामैकपारणाः मनलस्तमाः भैम्याप्रवेधिकमाद्देशपकमलादपिगुरुवेवृद्धमानसापनेमर्षः २ नेतननलेनहृतेस्वर्लोकगमा
नतापकेसदेशानृपंपपकरोदरीधारयेनीविकचकमललोचनस्माभैमीतस्मीरिवाजेलस्तोगपिपघहस्माभवतीति २ ॥ २१६

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ग्रसौ भेमी विप्रदत्तमनसमपि वृत्तमेनेयस्मात् एकमेव वटमेकोव राटकः वीजकोशः यत्तेनात्र शोपग्र एकलस्तत्पापके लसंविषणोयस्मा एकलस्य स्याभा
वतमातयाएकतानतयेमर्थः इयो भावयामास प्रथवैटवाटकमेकं कपरकेएकलसनया एकलस्यसाश्वाकरस्व रूपेणाद्यो ४ साभेमी पिपेणोव।
सफाषितवननक्षिकेपेनभवेषेन नहिंसलखतिगनविघ्नकरीशयोविधिहेमार्हः समयाष्यतो निवेशिकासितिमञ्जकाङ्कः ५ मन्मविषत्तेरतिमर्नविन्।
मन्मकटकारमर्थः नहिस्यातिर्ह्रपि यपिरुविमरिततनिप्रकारःतिदीर्घः नमेणोमर्मोविन् विधिरपतवेत्तावान् कविपतेकतोमानरमर्थः इतिसाभेमी
तेषामेवतेमनसायाहत्तवचसाममनसेवभवतीसपमर्थो रोगमनितरवविरागादिनाप्रश्रममारवेविधिनिर्वेसतोरमवरायदाने नसाभिक्रमते ६
विवेणामनपिप्रनेवहमेनेनरामसौ एकलस्तनयाटघ्रोयत्नमेववराटके ६ भेयमावादिसाननवीनदातिगनविघ्नकत् समा
यतोविधिशेषोरोपस्नेनमिचनने ७ कैतावत्तसमामाविहितिमेविधिरपने इतिनमनसारोपारवोवदवमानसा ६ तगविके
दयारेवविपभुगेविरमामि विवेनाहविरतेतिहृदाहमनहाकलि ० सावृत्तेवाथसारात्तःसलीपत्रसवीमयान लक्ष्मीःअत्र
रवेदाराहरारंभुजितीमिव क्रियायाइतनीकृत्वानिषेधमरिणसवी कराभ्यां हृगलसासमभिमीलदसौरसौ ९ हृमयमाव।
यमाभिःसहस्राभिमवीतितः ग्रस्तामामिवाथामसाथंयलेयसीहयोः १० तेकिलातित्वमपिमर्धवाणिकायाणिमेवनात्।
तातस्यशौनरागममानसेमानसेविनी साकारिमतत्नुस्लेनकोपसेनापमोच्छिनी तोयसायपदमाहेनभियेतमाद्विपेनमः ११॥
भोपृष्ठेवणेविधायकारिणेनिसकर्मणापवोहियासितानामहविरमहविधामितामिरतिकतिसदामनसावोचन् प्रशिमिमतःकतिरेवमविनतयादिसर्पः ७
समासावपिसामभूत्कतिहापरवमरः रमेवतिममंत्रेतो मृचेतांपपंभूत्तथात् अमीचेनापिचेताभुगमपिकतिहापरवता सितापराविर्यरः शत्रुमा।
सभूत् नसंभवत् रसेवमनलोनिमामिहेवीणांचेताभुगवपयतोवप्। ८ अमकःकालिकंकमेतिदायकरणोसंवयासंवीनिवारयंशङ्कमागगतोसौनतः
नस्माभेमारयोकासंमनीतयन् नेनकृष्यपतिहस्तमंतया मवीनितारंगमातेभवाथाहेननोमायंविरतिमादिनाद्वयमस्यःसितावातेय ९ मनलःप्रियाये
रयेः देहंममनामसंमिमांनस्वहास्यएकातिसालीहदः भैमीवेद्ययोःदेहंममस्तामांनिमीलनावमदरतर्पः १०॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै०
ही०वि०
२२६
216

मोः स्वविते लानाक्षिमयिलह्निमासि स्पर्धकाप्ती उकिंचस्तः सम्पूर्धकाभिके तिमुवे ति कक्षपेयरके: मूर्धवाणिने ईदृशी सा मे मी स्वयाणिमं नेलमाभि
मोचनाम लालसर्पिभेदासेरगुरुकामनीमोने माथसर्पविशिवाणिषियमेवेल्कसीश्यितेमर्थः ११ नूननतेन सा मे मी पवगुरुकः तेवापकोपीनो विनीवगुरुकः
मोः श्रियेयस्तनपमः समारेनुस्वामलस्मितमपोनाद्वियेकथ्यकथ्येनाद्वियेश मर्थः १२ गतौ वाष्पगतामहे सप्रतिस्सानाय समातोनन ह्लतवान स्मितस्वना
मत्कारमनमपराधेमनेस्मतं मह्लमालिचवनर्हिवदपथवेवस्पने १३ पवगुरुकापतस्यामेममः पादस्माणणापसमाश्रधिवितोकथमेमाभेमी रुद्धामकोपे
नमथेवतेनलेकत्ये हेरमोरहयन विरहकारिताशाविरहलं यथागातिमानाकरासावलोवनेव १४ गुणनलः मेमीनिवदंरसमाणामाहसमर्थीरमा
लस्वाभेमामुरुपोथेननेवेतेनरलो भवमः कनीनिकापाकाणकुरेणनरविशोथेणावगीक्षातः १५ प्रपोनमवाजेनेपोकोनेहरेलेकमाणरेहोवेगो

निशिदास्यमनोपितं स्नानायगामवीवदे नेपहनासिमेधेवेर्मतेनहद्वस्माने ११ हतेनस्याः परस्मैपेः पमेषाग्रेषितोकयो रुद्धाम
कोपेमानंकंतेकटाहेरमगुरुहत १४ युवोचनततनस्तनीतिषधानामपीश्वरः नेदपांगवलनारवलक्मारवषीकृतः कदातका
मदनाय हरलेखनने हसा हृषेनीमानिहनेतेकणिरुपेतिरूपकिं १६ स्नेहपापिसरोजाद्विहसरदतिमुदममनमापिपातय
गुरुसेहमावेयमारभा १५ केवमिंदेपवदकविभविभ्रमविभ्रमं प्रकेशशाकमानेकमिश्रभित्रविधिर्विधिः १७ नागुपाणि
नेरमनोमोक्तिकेवीवलगदितैः वेहस्पर्धनरावाणिग्रसमासाबक्षत्व नहिः तौरपाथाय: सर्धयेवमहोपिता: गुरुपावदद्वाया
(वेदुपलेपलवस्मिता १७ ॥
बमाह दूयाम यस्ताकणिरपे रूपंरहाभयानिहमेकिपावर्हिननः शरः रूपेरहानिवलेनतयाहषिरपीमर्थः ॥ (वेदुपलेपलवस्मिता १७ ॥
मामेमिमकोपादिनेममहषीयेवनायसेनयाहितमाविन्दमभावयस्वपरिमलायेवथवतिसरस्पेपसोरीवामोभावसोरभा १८ मेरेवगुरुरविव
मितियोविधमेधातिसस्मविधमेविनामसप्तनेनमम्येनविलसणापरागेत्रमासपोके श्रकेनविद्धितवानितिश्रेकेश्रकिलदणोधवादिः १७ न
ववणोववनाहरणियसमाः ह्यादवयातपजापुरपाणीमीरमाने: मोकिकेनिर्मतेवारत्ततिजातेमोक्तिकेशपुर्धवरनरा: प्रतिशायनवेरसमर्पाः १९
नववावतीसमगुरुहरनेवमहेयोममाः नचहेतरपयावन प्रकापियमरसलेपोतेशारुपेस्मितेयाताना इतिवार्यरपावर्ततेइतिशेष: प्रहेगुरावर्धः

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

पवमुक्तवोमनलःपर्यंकमथास्तमक्तीरघः शेकेनसंगोमेवमितास्त्रोपितानिपापेनमः एकसंकमितापिपः सुरराणोपिपापिक्षितिपर्युतसार्वपदमथेवक्त
वःपयालिगिनकेशवीकमंदःमयमादिमपाले १८ निपःस्रस्तोमवर्णोरेधपमेकःदिवस्त्रिपःतेहस्तान् मनलोक्षियोगहःत्वमोचनायवद्गुममयेभेमोमाति
गपश्रुभेस्थिरनवपोनमायमाहूपारंभणोत्तिस्रामेतिगुणसमस्माहवरीमिक्षितिपातेःपयोगः १९ मुक्तवरमममानोसोनलःसस्मितंतस्याःप्रियपाःपतेदधुस
रविर्मकरटमथपर्णतिविविनःश्रितविकामेकमलामिव २० अथमनलःप्रियायाःसंवीकमलानाम्रीकरमलपाहूयपरिहासेमातिली कर्तव्युसःनपवेलि
वमिदंवसमाणप्रवाव २१ इयंनवमालीधेमीकस्मादस्माकंनदयनेनात्रदृह्यति अधीपर्येष्वदिना कर्माणिपशोभ्यासमंतस्येषयमेनवद्गुममतेति म
सर्वपर्वतमाश्रिप्यवेदकर्पोदिमारव अलेवकारपर्यंकमेकमेवमितप्रियः १८ माहृशरंभणोभारःस्थिपोयोनमिवविंपं परिरभ्य
विराधासविश्लेषाधासमुक्तये १९ वुंवेवास्यामसोनस्यारसमसःस्थितःसने निभोमणिविवोभोनेमधुमधात्रुविभितः २० अथहा
पकलेनामपर्णिनाभ्रप्रियामवी प्रस्वादेशितामवेकतेनमेसिसाविली २१ कस्मादस्माकमत्रस्यावपसादयितेनने श्रास
काभवतीचमेममेनवद्गुममते २२ अवशादिमयाश्रेयोविशिष्टोपनयादिति नविपलभतेनावरातीरियमतीकवाक २३ श्रा
हरमेषनलादमेननुषमनसेनियन योवनान्नुमितेयाम्यानेरघाभर्तुवोमनः २४ श्रामसोदयेमेनमाःरघुमायदिवासमे ना
स्तिलानमंगोलपरीतमप्रनापिनः २५ प्रणिपोवरिहलोविमासेघातीरवतोकते शरदगेतानतामानमेतमेनमिवेतिने २६ ॥
मे २२ अवगाहि नपापोपनपादंसमसर्वणोस्मिपानिशिप्रवृत्तहीनइतिमिथ्यालापवतीयेनावत्सरोभवतीनवंवयतीवितस्य प्रकारः २३ पधाभेमीनता
दसंश्रुकपमनसाभक्तामीतियदवोचत नदसावववाहणोनमितेनकामेनासममभवत मकरोपरिकामोप्रावंवेतोभवतीति २४ परितमस्याःप्रावराम
णीयकंवर्णयमितहिप्रणमःहियस्मात् लक्ष्मावनतेशितेस्येतेभुवमस्यकपणाविपणोसंगमसहनभवति २५ सेपाभेमीसेरणिपामेवमाप्राममपिते
रानांसवीभवतीःचपतिमानमकमपराधिनामिवनेश्रयोतलेपोनापिशकु स्तणानागितिवावरोपपतति २६ इयंभेमीयोमिरांनीपयानपरपतितेनैवे
कलपेवितर्कपामिहोपहमेनपाटहमोप्यहसीटपानेनयोतेनावलोकपेसा अपिप्रस्माविपिविसलोहमितिकलपापोमर्थः हसाभवेयाटहिः ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै०
टी०वि०
२१७
217

मनलेमेसुर्णावाभून् सामेशतिवकास्यात्कात्नेतेति भेष्माप्तुरागातिशयापोन्नम् २७ सेषाभेमीशियुवचनासते: पीतिसात्वीदर्पपतेसखी: पीतिंवोपपतिमावेत्र
पीतिमाविमुग्धोतिस्मर्थ: बुधाकन्याहिकमितम् सोप्तुनरियेश्वेमदीपश्लिवकेमानिनीपोनवकमीभवति २८ इयंभैमीकेनासखीनामदृहीनाकारयतिभो:का
लेनतेभ्य: सहीयेनामशुनर्निहृत्यानस्सूशतिमकरेलनोमारयतितिनिवन्ममपिनोमारयतीसर्थ: २९ पयोधराकोनेपुष्पासुलिदयेषाहृदयेवकाशतेशोपिना
स्निग्धनोस्मानेमहृदयेऋत्वेदर्षाविभक्तेनकापीति ३० पतस्याभेम्यापतारयेककठिनेहृदयेतानाषोहृवमागिनो: काहिमभाजे: ऊचयो: पराङ्मुखत्वमतपवना
मीम: पनोप्तुकहृमयो: प्तुको वनेनोहूमोचनयो: परस्परेसंदिहृयो: वनेतयोश्रमर्थ: नयाप्तुकस्यविनेहूमेवनेतयो: वत: कठिनेऊणो कठिनावपिप्तुकाव
यो पुत: परंप्रुखोनानाविप्रुसेसता ३१ एवंताभेमीसखीवासात्सापाप्तुकासिनलेनसोभनेसतिपतथाभेमीसखोस्मेनतापवस्समाणसभाणिकोरसा

नेलोकेतपथेहानेभाभिपेनेनकल्पये पोहेहमेनयाहृष्ट: सापिद्यसमारिमीहशा ३२ रागेदर्शयतेसेषावयस्यासस्तामयं: ममन
मितिवमेमामानिनीमोनिनीश्रन: ३३ कानामेवयतीनामनामग्राहमियंसखी कलेनमेतिनास्मार्कमशक्यो हातुमिहृता ३४
प्रणापीनमननयामहृदयेस्यामुनिर्दये यवकाशावलोपस्तिनाप्रकृवविभक्तेन: ३५ प्रविगनेदगोतस्याहृदयेमङ्गताप्रुवो: मतीम
पवेवेप्तुखेऋवयोर्भुजमेनयो: ३६ इतिप्रुदितनकेदस्मिंसोलेठमभिधापितो दमयंतीप्रुवोपीतस्मिनयासेनयाजपा ३७ भाविम
नेयेनयामाभुनवरागावितनवपि विरेनमानुरागांईवर्नतेनसावीमति ३८ समरशास्त्रवरासेयेनवोऽफानसखपासावी कथमेत्र
मनेवालाकथमस्मात्रुभाषिता ३९॥

भेम्याभेमीप्तुखोपीतेस्मितेपपासानयापयाभेमोहमतितयसापीतिभेमीशवेमहसन पश्चात्सखीसर्थ:
पतेनभेमीमहृसीमखीमलेभवति दमयंतीप्तुखेनापीतेस्मितेपम्या: सकापातयेतिवासखोहियाहृसेनोमामपिहासयतिसेसर्थ: ४० कस्मादस्माकमिमसो
मरेइयंभेमीलवणासमगनाविता इयेवेत्नेलयिनूनमानुरागामसखोरसाभ्यतिविरेतनपोनेहृचितेबतेतेलवपिममयोनामिनीमोति: प्रसमाकमीगि: सेहृशतिभाव:
यहाल्वयिंसमसेवराग: सर्वेकदापिनाभूत् किलेतिमोलेवोमि: ४१ कामयानसेज्ञानभवतासपनेसखीभेमीकथंसंभुज्यते पमानवोऽछावानावकथासास
मेभोगसुमोतेकणयेत् सम्यकमाकथिनावरतस्यामिकाऊति: पतेकामयानविदावातमपाकजेप्तुज्यतेसर पविभोगमयोगाविमरत: प्रतः सोरतिकाल

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ग्रालीरियमलीकवाणिनवोनरं भेः देवनानामप्यवदन्मिनिलोकः स्नवेतिनामममयोरिवचदनेयप्पनामममयममरहितंवदनेयसेनिवनसभवन्निपेयं श्रम।
याल्लापनावेत सनूपानस्मात् श्रममपानारशेलपनेघलियसास्माश्रमयाश्रममभालापनेभाघतोगस्मारतिवनवश्रुलियपाश्रममरहितेनयंयेवाश्रममभावि
ताणिनभवतीमर्धः श्रेभेणाभ्रमोदर्यपतस्या: ममसाश्रुनेरयपान्नदीयंमुलेनासमकारनयातेकोनरनेठयम्मासुपीति २४ ग्रारद्भेमनमस्म्रोकचयेणोनरं
श्रस्माभेम्मा:वेतर्षिमनोभूरलीतिपमम् पंरननेरानव् ममनोभू: श्रलेवयस्मात् सेत्येभेम्मामनः श्रहारचेतनवावथ्यानमभूमिमेनोभू: स्यानेयमेस्वसम्मा
भवानेपंपनोभूरिमर्थः २५ मनोभूयस्सूमयोगेनिंदश्वेमश्रुनंरभवनुनाम मन्मथारियानूमयोगेनकिंश्रुनंस्मारिमत्रुरायेनमकारानरेणसमाधने
श्रद्धाथवासलोविमेवर्नमानस्यभवनः समसिद्रामनम्मथः शनिविवेकपमेतदिमनमाह श्रममथार्थदिकामनस्तवमनिविवनम्मान्नदिहपारीरहितनम्मा

नामममवदनेदेवलोनगेतिनगेतिये भिषानस्यमन्पास्मारमयालपनानते २६ मनोभूरसिविवेस्मा: किंनदेवत्वमेवसा नरव
म्भितिभयेस्मेमनःसाक्षदिवानिशे २७ मनस्येवसर्वोविबेयतिवायासमन्मथः नपास्ममन्नूपनसतनोरमयाकथम् २६
कःस्मरःकस्त्वममेतिसंदेहेवेनयोभयोः नयेवार्थिनयासेयंपनेविनेयवाश्रुवो २० नपिमलमविनस्महाराकषवरर्शनात् ।
शेकयापेकनावीमारगशेनस्स्शायमो २८ विलोकनाम्रसस्मात्नपवामिवत्नषोः सेनानाकथशंकेवस्मसमथः परिवाविकः २९ ॥

स्मास्वकामस्वनयासदनलस्मन्नूपनाकथंस्मा शनिविवेनुयाभीरहिनस्माम्कममयनयासदननस्मरूपनाकयेस्माभतिविवेतयारीरहितमपिविंवसदशमेवपति
विंववर्णनयाभमीशेतोनिष्कलेकोनिर्मलमितिधमते २६ श्रलवानमोभिमः कामः नस्मामननिपतमरतामदेषरमाह श्रमदधोःभवतामयोन्मथेस्मरः
कनरंलेवकनररतिकांमाः कृमोरूभयोः सेदेहेसनमेपंभेमीनखेवसदपात्वतपाश्रुवास्मभावपिविनेपमेपथांपकारादोलोकःकावमितितेमणिविः
वेस्यपसनथेमणिश्यदरामपकोवानपिरह्लानिमकाशेवसतिविदिममणिमरह्लतिश्रुपरास्मनेति पवमिपमपिश्रेपकामादिविंतभवंतमेवस्त्रीको।
नदावपिविनेपमेरस्मर्पः २७ मतंयेवमस्मनरं श्रवेनपिरिसमस्यविनसश्रुराकथंनदर्शनात् श्रनरपिरहोनमस्मरमानारहाविनमपिगनेरहिरपि।
यम्मनिश्रमाधीनाभविष्मनोतिशंकयास्माभेमीलोनेयानेनपश्यनि २८ नानोकनरमस्मोनरे परपंनामालोकितवनीनेहारमस्मावदवधांस्वलनपवा।

नै.
टी. वि.
२१८
218

वर्तसे भ्रमिनसमरूच सिपेकावेत नहिं तमेव स्वयमेवास्याः सतः पश्य परस्वचनैकोनाम विश्वासः सर्वत्र न विश्वसीतीति तस्याभावः ४१ नमोऽस्तु येन नरस्यमोनरम् अनया
वाच्ये इति वक्तिमिति मेहृदयस्य रागमास्येवेति यद्वा न पिमेहृदयस्येव रागः ननवा वाचिकः इति किं कृत्वा श्रान्तिगतेन कृचऊरुमात्ये प्रपक्रमस्त्वदालिंगनेन तद्दीयहृदये
निर्नकृतमेन यस्मिन् पतिते न मम हृदयस्य रागो नानुरागः स्वलक्ष्यवैतनिमकतेस्वयंनीकिंवेवचरितिभावः अनया वक्ता मातेव हृदयत्वं नमेव ऊरुमादिकमस्मात्रवि।
श्रमोत्तमवगमयतीतिसद्वयति ४० कोनाम स्वयन्तः स्मस्योनरमाह मनसाभवनामवकामस्य केतस्य नपपवस्वनेपश्यमोपे सलीकेदः पकावलिहारयत्।
नैनालिमातिकोविभर्ति ४१ अस्यापीनस्तनमस्योनरम महताम स्मेनमहमपरिमाणेनचभवतापिहिते सति सद्यो हृदयेन रश्मेतरे प्रस्तस्यास्तौ अवकाशा
भावाद्द्विनिर्गत्वावतिष्ठमरे ४२ अधिरोमस्योनरं अस्मानिदोषोरूवोनयापीडितेऽग्ररितोनाच आश्लेषेण करतलाभ्यां चपीडितावितितसेप्रवीरनमेवेव

परिरंभेतयातस्य अवरूरूमसंकमे त्वयि मेहृदयस्येव रागरस्तुरिति वाक् ४३ मनसा यं भवनामकामस्यकेन पत्रनी अवलक्संसवे
केवडुवतीकावलीखलात अध्यासितेव यस्याय भावता भूमनाहरि स्तनावतेरस्यानैतिष्कोमोद्भमरेवहि: ४४ ऊवोर्दोषोनिता
वस्याः पीडितोत्रनितोत्तया कथंदर्शायताम स्मरस्ववहितो द्विधा ४५ रमसोकलयास्तुकेः मिथः पपविवर्धिभिः इरोगेवतिपपवश्रि
यामनमितानतनाम् ४६ वभोस्मपेयसीवकंपमरूपमयेकरः विरेणालब्धसंधानमरविंदमिवेन्दुना ४७ स्रीणाकमयमानोवदमयं
तीभ्रनसुवे स्मयंतोनुदपमरामुखं रभवनस्त्रा ४८ ॥ संभवः अस्मात्तन्नयातिस्त्रीनत्वा हावे प्रविश्य साधारणेनैव प्रवेशमात्रेण पपतिर्वा स्यात्य

भूतमेमीहृदयस्मेव वैप्रविश्य पपतिर्वा महाहिं प्ररूपोदोषविनैवरात्रापीडितः कतेकेमापितस्वलजनयकस्यापि स्मृतिनादर्शयतीति ४९ एवंकलया स।
त्वास्यायाह्याविभिस्यात्स्वचनेस्मिकानतः करणोहेविनानेवाभियामिहेकलावचनमीदृशेवयथोक्तेनयेवसम्मितिपमकलज्ञासितेप्राविकरणोन
मस्यपमक्रेमसर्गः ५० मियाप्रविश्वदेवयेनतवरः विरादिंडनामामनस्वर्गपद्यमिवाशोभत ५१ लज्जितारसेनीप्रस्थेवेनमयेमीरामयेतोपव
स्तेतेहर्षपतदासीत् ५२ ॥ नमस्ते रामरामेऽस्तु नमस्ते भक्तवत्सलः नमस्ते परमात्मन् वासुदेव नमो नमः ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय नमः २१८
ॐ नमः शिवाय वासुदेवाय नमः ॥ ॐ नमो चंद्राय नमो नमः ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सभूपतिश्च नयेपि सतीं कलामक्षितमवेक्षत कीदृशः परिहासः नेदं नसमग्रं वा यभेण्याहासविभ्रमायवलस्हृदयालुः स्फुटं यस्मिन् इति मेघदानं ते वाक्षिप्य मासहर्वन्ते
नरति सहृदयः वोपसर्जनस्येति विकल्पात्समभवाभावः ५० इयेतेमतिर्भैमीस्मदिनस्यापराधं दत्तेश्वपनतामू यस्मादद्य दिनेवाग्रविवतिमिषाने तिसिद्धे
वचे इतिधात्वोर्यच्छेत्रवनेनोस्नकमावर्तनिदिनस्त्रेवनोतरापकाविताम पराधं महतामित्यर्थः ५८ श्वस्तातुत्वस्मितेंवं होदिनेन निराकृतइति यथापराधम
मतेनर्हि त्वस्मिन्प्रभूतानां कमतावेपिसुध्रियः कृतरस्यपिविचारयत अपकारमिवोपकारमपिमन्यन्तिमर्थः ५९ नीडिनयाचोदितेश्वरम्प्रयाश्च नयाभैम्या
नयिविषयेतजितानिदिषो जितानिस्वपतिकस्रुहिणमसान्नुमानिमेः कलेहङ्कनाम् ५० सैवाभैमीरात्रौविदितापराधमहत्त्वनजग्मतु अथराज्ञेनापराधयो

भूयोपियपतिस्त्वस्या सावीसाहस्रमसिते परिहासविलासायस्हृदयालुः सहृदियः ५७ देनेमंत्रे दिनस्यास्ववयस्येनेश्ववसताम् वि
शेषोणिसिवयासर्वे परावर्तिनायकः ५८ दिनेनास्मात्त्वमेंडः सावायरिनिराकृतः नमक्तनाग्रानपद्माणिनेमिवाणिमिवस्त्रियः
नमितानिजितामेवसपिर्भोक्तिनयानया समान्नुमात्रतमानिशुद्धसेपतिकेयत्ति ५० निशिदृष्टावराधापिमहंभैमीनकुपते के
विदंदरातेविवीलनाकीरायक्रुप्यति ५१ हारायदत्तविद्रुमीपर्विडमेभिजृंभयोः पश्चैपनस्मांगवाप्यात्तस्वपत्नीपीडयात्मिनः ५२
अथराज्ञतपापेनममास्वमपराध्यत सुभ्रूकिमपराद्ध्यःपादोनाचीनिबद्धविते ५३ अपराधं भवद्वाणो श्राविणाहृदक्वकिंमया वी
णाहृषहृष्येयमोकलकंदीवनिशे ५४ सेयमातिनजनेस्वस्मनपितिविषसभाषिनो ममतानमस्तास्मान्हृष्वनर्विस्मयतेजनः ५५ ॥

धिक्कोपमाकुर्वीत यतोविवीलनापत्न्यमानादयतेपाकाप्रक्रमविनजस्येवेसर्थः तदपभोगप्रवानसेमर्थः ५१ पत्नस्याःजवाभ्यांकरिडेभयोरजपादेःसाद्य
विशिष्टीःवारिनार्विपदविदृतत्वात् हस्तुलेवुतलत्वाद्घातिभावः तत्रस्मौषोयपराधाराना हतंजयोनपीडयामिस्यप्रकाराः कथंनपीडयामीत्यर्थः अतःजवपीर
नयापिकोपनकर्तव्यइत्यर्थः ५२ ममशुद्धमेपराभस्तपातेनापराध्यत हृदामरकीयवत्नग्रहणेपराधोभवतीति महोयेन सुभ्रूकिमपराद्ध्यःपादोस्या
हेनलभते ५३ भवन्मावचनमाकर्णयतामयाकिमपराधकृतमःकात्स्वयतांभैमीहक्तेतमर्थः येनपराधे वीणामोपरुवच्चनाकोविलावकलामालापतिभै
मीवचनपेतावीणाधनिःपरुषःकोकिलारुतेवनिष्ठरमितिभावः ५४ सेवंभैमीजातमनःसावीजनेनवपिविषसविषासमत्वासवीतस्त्वसम्मताम॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै. टी. वि. २१९

219

यतोऽमोक्षता पुनः कृतो हेतोर्विस्मृता अत्रैविस्मरणाद्देतेर्मन्युनापि विशेषेण कथयेनूनमेतदर्थः ॥ ५५ ॥ अथ मसाकलाभैम्यातु लक्ष्मीपे स्वकर्णसन्निधापनयाने
नमिषेण स्वकर्णोपनयने कर्णेऽणत स्वा भैम्याः कर्णेनिजमुखं सन्निधाप्य नाभैमी विभाष स्वयं कर्णोपनयनाभिनयेन नदवनेष्वत नवती वनस्याः कर्णेदवे।
सन्निधापयावोवद्दिमर्थः ॥ ५६ ॥ मो: धूर्ते सैधन सीते पियेण सह नितिष्ठित नमे कोऽनवसिरमपिकिमपि रिषदपि नाम्यथा: अहोश्चास्मा मानेस्मोवेच यितकाकपास्ससीत
र्थः समम समवादिनमेवेराज्ञा नमिमं नन्नव हूनमपि धापयेस्मेहून मिति वा ॥ ५७ ॥ कामदृग्मस्वयेन्ते नमयैवपदंयम वुरूपापितेसिति ताभिमवाम समय
मयस्त्वयापिकिमर्थमगोपिमयाभदाम्मसह्नमयः कृतइतिकिमर्थवाक्यमर्थः ॥ ५८ ॥ नसोभैम्योत सीभूतपामेवनस्याभैम्याऽकेराकान यैतीवता।

अथोपवद्दने भैम्याः स्वकीयं पनयद्वलात् । सन्निधाप्य कृतीनत स्वां निजां स्वैमाच्याद्वताम् ॥ ५६ ॥ अहो मयि रहो नूनं भवेत्किमथ नाम्यथा:
आश्वस्य समिदं तन्ने भूपमेवाभिधापये ॥ ५७ ॥ स्मरस्य त्वमथो यानाशितितानिमयैवयं श्रुणोपि सोपि कृतवार्के हो पसव्यमयत्नया ॥ ५८ ॥
सो निमो मेव मानस्यानङ्कौ रिवश्यएनं नी वातंवातै पुरूस्यै कैरुद्रुमि मेन रानरा ॥ ५९ ॥ अथासावभिमन्मायात्रतिमागल्मथशैकिनी
सख्योली लोवुजाचात मनो भूपालसत्त्वं ॥ ६० ॥ इत्थं हैमरराजवदर्थोभ्यर्थनेकथा यमारयतिमामेवयदानन्मेपतिभ्रुवा ॥ ६१ ॥ व
दर्शविहितविहूत नयाकेनैधनैधधः शाकेशाकः स्वयं कृतामायामायानवानयं ॥ ६२ ॥ स्वनदीस्वर्णपधिमापधारानेनिदानवं नय
नीयं त्वविहितलेहिवोप्यागमनेवते ॥ ६३ ॥ स्वर्णदीस्वर्णपथिमापधारानेनिदानतं नयनीयं त्वविहितलेविहितोप्यागमनेवते ॥ ६४ ॥

कलावार्ताव्याप्टनुकाऽऽकामयेऽहूडमिति श्रीकाराभिनयणाहं गुरुस्थके नपातस्मामानापि मद्रूस्वैपीगीकरोतिस्म उत्तराणि वस्तुदूर्दपैवमयवत्तिसेमर्थः ॥ ५९ ॥
अथासौ कलाभैम्याः पुरूपाणि नयागत्वभ्येन कैपती सती किंविदपि सम्यग्नतिकरेगत्वा अपकम्पवामस्योभैम्यानीलोवुनेनलाऽनमत्रभूपराज्ञानमवावत ॥ ६० ॥
भोमहाराजभवद्दर्थं यदस्मयितेन रूपस्यवोकितेसंपादयेति नवकोपेनयतोमामेवेतारथनियतो वाभ्यंगेनततजैपतितनद्देहैदहैपयप्रपयेसर्थः अथ चतत्कारणं
समम्याप्नातनिमर्थ: ॥ ६१ ॥ रथैभैमीपवेवरतिनयाकेन चिहूनपयजातइति अथेमेवेशोके अथैवरेवतीस्वयेनलमायोजूकशाकरूपवागतवानिति ॥ ६२ ॥ रथैभैमीमेह
किनीहमोवुनस्याः पधाराननेनाव स्वर्णदीगमने वनहिंसपेकरणेमापयति नहीशदमस्मिनिदिनयेन्चदैन अनन्ताचकमेवशोकेनरमर्थः ॥ ६३ ॥ पवे भैमीमेदाकिनी

... २१८

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

रघुभेमीपवेभावतेश्इसनलोमकारमाया अमाथिमानेनिपवंवकथपनि नसपाकस्यहस्यपामाकर्णितइमयामि श्राकर्णितोमपोऽमायवेतितायपामाईटणासी
तस्थः १५ जयाश्रसदृशीमतिपिस्पलीलावुहिविमर्थः भेमीकृतिशंकिमानवकारपघाउमोर्गिहलेममनेकुलिशगताप्रियात्वविद्‌ १६ ततस्तात् श्रनमसातिका
भवद्याषदाध्यामसैनलाम:रहःकिमः सात्वात्स्वयमेववागाहुर्निविनावकथयिना पतसाःभेस्याःशोकभयंनाशयपदिवेममनैषपोमि १७ इमनेनशकारे।
एतयाकल्याणमपुकेकैतयमोतकहास्यादिविकारमनिरेकेणोपपन्निमनयावसमन्वयुक्तवेचलिकृतीहातेगेपिनकेनवपस्पास्यातासीदंपीकलापावा
वमाकर्णयनसाभेम्याभावेसंशयातःसमलोवहमाणावभाष १८ कासेवकमलनूपस्यनाभौस्थितत्वाहिमर्षः तत्समयस्ति अभितानववेतत्‌ परिहेतपदेवि
भापनेनैषपकापामापामापिमयाहरेः श्राहवाहमहत्साधांतस्याकर्णितनतुपा १९ संभावयतिवेदभीदंभयाभमितस्तव जेभा
रिवंकराभोजाइंभोलिपरिरंभितः २६ श्रानम्पसातिकाःसात्वातदूत्यापरहःक्रिया शंकनेतेकनुदैनसंपदिवेतत्वनेषपः २७ इ
तितलमपुकलवनिहृतीकृतकेनवो वादमाकर्णितऊवेसंपायाल:शपोसमः २८ स्मरसिकुद्यनिद्रालमंपानाभेशयार्पितान
पयनेदोलमतोपापद्मनाभीमविष्यसि २९ यदाद्याजेनशायनालनाभिसत्वकार्पितान्‌ हर्षोदवितपलकावपद्मनाभीमविष्यति
नानासिद्वेभयवग्रापमवेमतमयोमवे सामिभुकेवपुकासिमहीवेदभयार्भपा ३० स्मरजितान्जिमेतनाकेममहयाविनि यंप
तीपुगयोगनपहाम्निहोवनेनने ३१ वेस्थमानेपिसेमागाहनोत्वेमावयेमिथः मरषितिविपश्यतीमवयारेपयोनम: ३२ ॥
भाकामकोपितिलह्‌ प्रवकर्णितोनहोतेनपद्मनाभीमवनेतस्तेतत्वणगा संवेपेहिमपोकशकांताभवतीतिहूनिकार: ३३ प्रमयेम्हरनोऽस्वेलनाभयाम्भेगा
कुलाकोमनागीवमयावभ्रुकेववेदभयात्‌ खेदसेभविष्यतीतिभिपायेमक्कासितनावनानिमम्नकाऊः ३४ पुरुनिनाषमानूनोहंनिविहेजननेवहलोकमध्येतो
मघ्नरणमप्तालिनिकेरपाहुंगतिद्वयमेरंसनेनपदिक्षेततस्मर ३५ प्रणयकलहेममहिमानविनात्वेमांवकारादान्मनेपतिविनापकोतेमप्तपतीमया
दृष्टासती श्रेनरानिविनयोरुभयोमेऽरेस्वयाख्यवपारेवोविस्पामेनपववपानमकामेरिनियममनामासीतिमम्नकाऊः ३६ स्मरनोन्मनोहंम्रकाः
पानेस्वरमःतवरसनामपिपिवंतमयानावतप्रमक्तेकिम्‌ ३७ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै॰
टी॰ वि॰
२२.
220

ममहृदयेलब्धावकाशोविगतोलकोतोलनकरोदनवेविद्धमस्त्रंशेनवमिसेनकृतनिर्माणमितिहृसेसखीरवादिवेमस २४ मध्येमधुगोष्ठि मधुपानकीडामध्येऽश्रमाः।
कोनाः कोऽयवहेलयाकोपेनदृष्टः संलापोऽत्ररतनपवनमसगोमभीयकिलाः खले सुधनेनहृतिमनुस्रकाङ्क्षः मधुननितोमीदृकेनवामरणेपननमितिः खेतनपरथी
मे २५ दृशोनरंगतवामृगनेत्रीतिमतिमतिमपिलेपदमविमतिलेसखीमालिलमोसखोकौमनेवेयानेनतोसावीमत्तेवी: नहेत्तिमसकाङ्क्षः कामिनः स्वामि
नाथमत्तकस्यशविशेषः सखीचुवनादितिमरथामरदृशे ८ मन्मात्रोत भवमोपुलेनोनुलविस्तनिनिहिपितामनोकूलफालिकः पुनरपिमायादयावि
धनिगियनयाघेसंस्काराः स्मृतिः जननशक्तिः मागतिमसकाङ्क्षः परमनिदेपः परातत्वमितिमाघः ११ माकुपथमेमनभावाधिगमः कृतमोन्तः सपवा।
गोपरायलत्रवर्तमानेमपिलयाकोपेननखेहृतंदत्तेमसलाकृतेनहिरणीकृतेपुनः पुनरुक्तमिमर्थः ननवचिनेलिकश्चित् किंदृत्तोदितीयस्तरतीयशेव

प्रमस्तेनत्वयानावपमोहृनविमोहिता: प्रहसोपरयाणोपुरमनामपिवेतव २४ वकचोदनलोकसपुष्पमालिंगनोस्थितं स्मरस्व
हृदियनस्मरः सखीशिलेनवाधुवे २५ मयामाकीरयमध्येमधुगोष्ठिरुपस्थितः वेत्मितामोपुरोमूर्धोवमादेयतकिलाः खले २६
वेत्तिमयागतोयेष्ठयमोपरूपमिताहिनि प्रगुंथुमालिमालेयतसोकेलिप्रदाकिल २७ जागर्तिनयसंस्काराः सपुलोमस्वदाननं
निविपयाविलयमामायोनोकूलफालिका २८ विमेतदसिकश्चिमेनखेऽजमपियतकपा प्रामावापिगमागम्यनयाशेवहमेकृते २९
सदिविनिमयेनैवनिशिपार्श्वविवर्तिनोः सममुखमस्तेवेमुखेमसमोखेसमागवयोः तातोयाणमपुंस्थवन्तंगोविमतिनेदृतोदर्शि
तापरमेदृशाप्यायमामस्तजयः ३०॥
वीनकृत्यविनिशेववशात् स्ववमयः कौतमालोकितकारुपंक्तिपरिकथासंस्कृतेशास्त्राहृतनिमयते प्रव
णोपात २८ स्वावस्थानदिशोविनिमयेनप्रमासेनवस्थाने प्रहेममस्थानेनमितिवामसेनयार्थं भोविवर्तनोः प्रेगपरिवर्तनोमवयोः निशिनिद्राशयनिपरियकपरे
पुलेभावेस्नेहसोखेस्मर संपुलवयोरंगपरिवर्तनेनैवेपुलेभवतीति परिवर्तनावसरेस्थानपरिहृतिःकिं यत्ने तेनांगपरिहृतावपिपुनः संपुलनयावेपुलेनभवतीति
भावः २९ सदृशिवतेमानेवलेसभास्थितानांनामकृपागोविमतिनेदृशाविसन्नितममवमनसीभूतमीलगोहृहिरीदृशमवसरेमाप्यदर्शितोथरसमस्तकतोवे।
शोपयामोरेवसीमतीमोमेनतिसंस्तयाशिरः कंपेननवाप्रतत्वपरतिपमतत्याविनाय ३० नमोभगवतेवासुदेवाय ॥ २२५

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तथा लाहरी क्रपितानां त्रिलोकलीलाकमलनालभ्रमणप्रमाणेनकरेणोन्नपताश्रेनांविक्रुर्वतां मम प्रसादितासीनिपतन्तु ग्रथेहि स्मरस्य कम्रणे ८१ नवकरपंकजे
ग्रहणनलोकमलक्रतेतांवूलरागनमेहेनमस्मामिसमापिहस्तेनपानविक्रतेनमहेवतांबूलरागेनभवतीमर्थः ८२ मालापेनहितीयस्मरतामहापिकवर्मभ्रवालापाले
मयाशीघ्रकालरागिरिमुपालयासिभोः पिपेतत्स्मरसि शुविरागिरिति हितीयस्मरतापरासहकृत्स्वरतेनप्रभातीभावनानयापिकनादयुक्तापिचेतिभावः ८३ ग्रस
मभाविणोमामकान्तेसखीः मामेतिपत्र तथापिमत्वोशृपिगतस्यसमाग्रेरागेतीलयेवांकिन्नरनिचयत नेमश्चेहि स्मरकोऽयासत्वामागेसणक्रेदेकुर्वेनिवाल
काः ८४ यथापंकरलिवप्रियः पवेनारसात्रस्यस्वपिसपत्नीशृपिरागेक्रपार्टितिभेम्माः क्रोधः ८५ तथापकेणकेरपात्वेननसक्रतेभ्यसमास्त्रापनदेवातिस्तव

तथावलोकलीलाञ्जनालभ्रमणविभ्रमात् करेणेमयतायेहि पत्नया सिमसाहिता ८१ तांवूलरागममस्तकस्नकरपंकजे नमसमस्
रसिमयस्तवनेवस्मरामितत् ८२ स्मरसिमयसिकयापहितीयरताम्मरा शुविरागीसपालयानेमयापिकनादिनी ८३ नरवोहिम
योपंमोहिमापंत्रेणतासखीः तथापिमेगतस्मापेलीलयेवांकिन्नरा ८४ धृजानस्तवनिविणपिवेषमतीविधौ तपत्नीशृपिमेरा
गेमेभाषस्वरूपस्मरेः ८५ स्मरशाकरमासायत्वयारादमतिस्तवे स्वलितारोपरक्रोत्नर्वदेभेघनवादरान् ८६ शुवोदारस्मरनाथ
नेत्रुवंवुवनरम्भवान् तथापंचुविनेयमेपमान्तेत्रुवनस्फूर्तिः ८७ कममपिस्मरकेलिनेस्मरयश्चभवेनिति मयाविहितसंशुद्धिशीदि
तास्मिभवममसि ८८ नीलतावित्रकंयत्रमदार्थेनशमात्रना स्मरहारमोगारूच्छस्मामस्पतनहिणोचितम् ८९ ॥

निहस्मीनिदाननिजकोपेणवेरक्रोनवोधरान् यरनेपतत्स्मारादेयाकेरंतोकोवरमितिस्त्वमपरस्मकोपःसन्सनिधावेततस्योनीतितेनकोपेनवारस्मराः ८६ युत
मुपकमनाभीपर्यंतेशसंगेत्रविनेवुविना ग्रममोहयमेवरागचुविनेनयायनदरागेपमास्मनिरेवत्रुवनस्फूर्तिगोचराभवतिमर्थः ८७ मेकमपिवदमशकेवोकोमेरे
कामकेलितरुपापिनेस्मर यत्रकोवकेलोभवत्मितिश्रृहवोचिनसेवृद्धिपदेनविहितसंशुद्धिनमतीवतानिनावहसिनावस्मनासि इवकेलिपरीहासाश्निदेवनिदे
शानेतिषाहाडेत्तिगोपि ८८ कस्मर्यामरगमदेनवामितितेनसेदोरवानविवुकर्विवुकपर्यन्तनीतम् नीतीयत नीलवर्णीभावनतदगेघ्रकपायनदगेडवितकंवो
कोनिदायितेनेटशोनिजेमलेवसहृदयस्पिनहारमणोनयाटवेतनस्मर ८९ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वै॰
टी॰ वि॰
२२१
221

प्रवृत्तेवैरी कोकानां विदेनवानिति मिथ्यावचनेन ह्रीवैरवैदेवनेयमेव यांतयोस्तत्रांस्त्वनिवर्तिके वनमुत्तममन्मीनशमिवियत् ततस्मरलज्ञाकृमेसरनवेपकमवयोग
रमोन रमणानुमनतनस्योमर्थः ग्रतेहिमहदेवनभवतीतिरतयोहे भवनग्रते ह्रीदेवनमित्ते ८॰ इयवनक्रीडायांभुक्तियतितेष्ण स्वरूपवयदृष्ट्वमसंस्थतिदेहेतियावकस
भावमनुसेयायततितानातेमर्थः ९॰ यवैवस्मारहस्यानिषद्वारहस्यानिसेव्यो: क्षियेकच्युतिसाभेमीलज्ञामरवशास्तीमयेमेमधा कर्णीकराभ्यामाक्रम्यते १२
तस्य कर्णौ पीडयेतेस्ले वनादितावृण्माने तस्मायवनेचेटीववेहच्छाभेमीकररक्तोमलेश्यतिलोमलसीमातात्म्याहायंकर्वाणेरवलोकर्णावपीडयतोपदा।
नेत्रो मलयवकर्णपीडनेशके प्रावाकिंनमुकेरत्निर्लयपावाग्रपीडितयमायच्छतोनिसनविधारणात् पीडयतीतिविमम् साध्योः कर्णौपीडयेतीतियावोयुक्तः १३

स्मरनत्वमशेयो वस्लेयामनतोमूषा ह्रीदेवनमलंमयपुत्रंरतयोस्तणा ९॰ वनकेलौ स्मराग्रमयादत्तेभ्रूयतितेतृप्ति देहिमत्यमुदमेति
मद्विरावीहितासियत् ९॰ इतितस्मारहस्यानिषिधेमतिमोतया पाणिभ्यांपिहदेमाध्यां: श्रवमीह्रीवशीकृता: १२ कर्णौपीडयतेसे
ध्येवीक्षवेत्रासितोसले श्रवपीडयतोभेमीकरकेकलदेनतो १२ तमविहेमाविकर्णौपमरालयतेह्रिया १३ तमालोकप्रियाको।
तिनलेसोत्ग्रामहासिति प्रातनत्वमनुग्रामहाशिमिपिरेयरा: १५ देयमोरूपरिशीमामात्ययराश्रमसलयो: वक्तृष्ट: स्वरगुप्ताणि
हर्षीनिसावानिले: १६ नराम्यहासितासातेस्मितमामासभाषत प्रालोकादिवर्णातोषी: कमुदः श्रेणिभिंनते १७॥ : पिरफाविवेद
भीतारहस्यामिसेपिना : १
मयीयरहस्येवत्तिमोगास्मिभिप्रायेणपिदधौ १८
सावीकर्णौप्रविशेतनममरालपितेवेदभीसतयास्वरहस्यभिसंपितेश्देमयीयरहस्येवत्तिसोगात्मिमभिप्रायेणपिद्धौ स्रावागहरेस्थिताप्रपंचरामंक्षेपततकेतिस्वयमतातापि अहमिष्ट: भेमीचेष्या
नेत्रियायासवीकर्णपिधानमिमे विनोदेदष्टानतेसाभिमायहसनिसति श्रारहरेस्थितायुष्पकरासंख्यपतनकेतिस्वयमनालापि
नलहासेननवकिमपिनकायकलापा: श्रवणायोग्यनभवतीमत्रमानेनतासांहासोजातइतिभाव: १५ दुर्वासमस्मरस: स्वाहरस्या: सखोसुखमारुते: स
रभीनिजवासिता निहासजग्रुद्धानिनयोर्दयमोतपरिशीमावहरुः १९ तमनलस्मुखहासात्वानमनेतरमुमनेतासोसखोनोसितेवभासेकिमिरव।
रेदो: प्रकाशानातेमनतरमुमनेक मुदपंकेविकसमनिव २० नमोभगवतेवासुदेवाय॥ गे ॥
२२१

शुभमिलापविलापसंकटहासंवृत्ति अथ विलापर्यलामाकलतहंसवतीभुनासमृत्वीभुमथेभुपदपानिवपतभूतयाभ्येनमाम्मानः॥पापाः कस्मादिहासेन मकुशामानेहर
नमुपतम्भनानवत्ताभेमीयलावृणायशाकिंयतीमहायवतीवासीत् कर्णाधिपानमलावपवलामाहसेनयास्वरश्रवणेवाधिपानाश्वरेसरशतेरभुपपन्नेः यद्दामेमी
करयोकमलनवारहफपीडनाभावेनमुरश्रवणेमश्रवणामपयवामिषेवेतिवहति ९८ अथसाकलाउश्वेरेतोसहसवीमाहूपाहूसमेः स्वर्गेणवेवितेषियवृवनश्रवणेमे
वलोकोनरनालसर्गः मुख्यसर्गश्रमुम्बाः अमरस्थान् सदरिभ्रागलम्पवेंदस्माम्तमवाहूपावाव:पिव ९९ साकलावावः सवोभुशादरीभ्रम्पासतिरतिसमीप्येनदा
हितः अनयासतिसवीरेहशस्थापितसमनतमवाक् भागेववनसर्शीशोषसम्प्राप्त् केवकस्पशवनामाकस्थिशमः नसास्मनिचौषेवेदादिधनिहरथ्यावदरीदर्पाश्रुम
स्रोजनरववदर्गहूद्ववेनिवार्यहयाश्रमकम्भिकलशामोत्तिनसपवहूरवतिनीवदशोपयावदर्पाश्रमरतियपदेशः सवयामादमेनहूरतयायामवोषमाकस्मेनस्र्णो

अमभिलापविलापसंकटामेविकमरे सखोस्नामशुभपत्नायाः कलालानावलानति ९८ साहूपाश्रेरशोवेतामोहिसगेनवेचते पिवेवी।
णोस्वधावेणीनपवंहसमेदरि ९९ साश्रुणेतसवाग्भावमनपासेतममपि कलशामापिनिर्वेषवदरीवक्षपोदरी १०० अथव
हरनिशायाः स्पृणनानेषयाभिधाः ननमोलिमणसखोभावमाकालपकला १०१ प्रतिविंबदंतेसखोः अवोहूनेत्तनाउमा ना।
द्वीशयत्रकर्वाणास्पृणनीवाणमायिना २ कारंकारेनथाकारंसवेसास्पृणवनसा मिथ्यावेतिनिरस्थेतभुर्याहूर्मनमेदवनाः १०२॥

नीति १०० पृथकलनिनपश्चाज्ञागलिनायानलसवचनानिस्पृणनालस्याः सखोभावोहसितमुनपनमवः शिरः केपवादिकंनलश्रुकटमणोदर्शी अथेस्थिरमे
तिमणेप्रतिविंबितंदष्टानवतीमर्थः १०१ प्रतिविंबदंष्टः सखोश्रवावेष्टाविशेषैः सवाउमानीमाकलानस्याः सखोश्रीश्रादिकमत्रुकवोणावानशाश्रमय अनुप
ताम्रांकनःरतियरसेमपदविधानलशानव स्पृणतीवानसिनायदानाहूपीश्रीशादिवेष्टाकरूतेतद्दामेमीननोरथुस्पृणतीतिममतसेमर्थः १०२ तथाश्राकारंगु
त्वाश्राकारमिवह्नाकृवामाकलामिवसवेश्रहमस्पृणवतमाम् अमर्थमस्पृणवंवनहवः रतिशेषः ममवाचोमिथ्यानानीषिवेव नगर्हिममदेवतानिषकताः।
स्वः अथानेनेरस्वयमेवसहूपिष्यति १०३ किंतमोगानममकर्णाभूवणानाउंडलानोरहफपीडनातमेपाभेमीवशिष्यमाणापानिरतपवनिषेधस्वविता पिधान।
फलेननासवः श्रवणेप्रसंमासाः करयोपीडकंपमविष्यतीमर्थः १०४ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ने.
ही.वि.
२२२
222

इत्यक्कासाकलासख्याः मेमाकरग्रहानककर्णौ मोचयति स्मकीदृश्यः तर्षितयायाम: किमिति क्रियत इति निषेधतः प्रसराश्रवतो वचनकारिव वसाः ९५ ततल
स्थः कर्णयोः ऊर्द्ध्वनिस्सगेन स्नातः स्वनः कर्णनिरोधेन नानाताया श्रनेन रनादः समेते भरताल तो विरामताल शङ्कते प्रापकरतलभ्यो कर्णौ दृढं निधाय ऊर्ध्वनि
मार्गेन कुञ्चितश्रवृत नयनेन सपदं कर्णपिधानेन निनदमोचनमविदासावविरामतालपकतालतां प्रापेत्यर्थः ९६ ततः सा कलापी किंचिद्दूरमात्मसंनतो निजहासवतो
निजसखीमाय्यकाऊर्मिः हीनशङ्खैर्दियपाधव ७ शनयोरेपमार्गेण हंसमयाश्राविनतरामियाम्यामिवयाश्रजन्मसेकचयपरिहेस लिविनिमीयन्तो विनिमयः
क्रियते तान्नरसम हंसस्य योः परिहीतिः क्रियन्तामित्यर्थः ८ अस्याः कलाप्याः स्वसखीमार्थनया संप्रति क्रियमाणया यन्वेंकनेकपदमवना देन विस्मितो ऊतत: स्मयः

मत्कर्णभूषणतां गतस्ननिविडिपीड्नात हृषिष्ममाणपाणसेनिषेहसुहिताभिया ६ इतिसामोचयंचकेकर्णौ सखाककयहान
प्रसराश्रवनायांतां तथायामनिषेधितः ५ स्तनिमंरोधनधानेन तमिकेरतोलतां नगाम कपितिमाणवस्त्रवन स्वकर्णयोस्ततः ६
सापमस्मकियद्दूरेंपुद्दरेसिमसेतनः हंसंयतो सखीमेत्यपायो व काऊर्मिकिल ७ अभिरामेरहंसनपदत्रविमयनयोः वृत्तीं
नाकलितेनसंत्समहालिवनमीयतो ८ वयस्यामर्थ्येमेवास्याकृतंस्कृतिनापदे विस्मितः ऊतवैस्मतोदपनीकपितागिरः ९ ।
तथालिमालपतीमामभ्यापानिषपाधिपः आस्वतदविलोष्पस्तेमिष्याशयपश्यसास्मो १० सालापीकलापमेकलंकतोकितऊ
तः प्रियापमिनतोकस्मयषायरशोयतो ॥ समवेतनदायोधपरत्नमपुमास्व सामीमेवावाचनतनाहवमिमपि १२ ॥

होयमस्मद्देयंवचः कृतवतीनहिकिमर्थं मार्यते सखिनस्माकमश्रवनमेवकचनाश्रवणनटनेकृतवतीमास्वर्षीक्विरोधननहृतस्मितिभावः ९ तथामसखीव
देतीता कलानतयाह ग्रासस सपयमासनपयांयाकलयावेवितो भव वस्वतर्हि श्रासवतिष्ठनयामसवादिमान्तमित्यर्थः १० कलापी सेनते प्रमसवोचन प्रिया
पामे स्याः परिजनो क्रस्य वचनपवसतो पतामपावदनरूपनमेवकलेकः कृतोपतयाशोकितः नहि प्रियापरिजनो मन्त्रावारो भवति अपपयाकुर्वन्तिव
नाशाकत सेवनिकृतो हेतोः सोकन्तारमर्थः ११ अस्योत्वेतमाम्निनियुद्दवीवे तस्योचदितित रमभूमिमितिमानयापतः यतः ममसेवनदापिपाल ममयोगो वेप
देचमः स्मरति पतिमधाय अतपवमन्मनिर्देशसयतिरेकेणाम्यणीमेमेवचावोवनतदवनमिमस्यवोच येनासमताम्तादित्यर्थः १२ ॥ २२२

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

शपथकर्त्रीं हि कृते कथः स्मतप्राहस्ते वनाः स्मपचपदातंशेन देवेतिलोसंबोधेनननतामर्थो भावेश्वरीतिविवाकोननहृदयर्थे नामागिरौवेपर्छंयतिपारथेपवंच मनितस्याः श्रोक
स्यायमर्थः अहम स्याउवं किंचिघहिमेववोमिथ्यानामेवत्तहिमो देवेराजन्नूनवोवोमर्थः स्मृतिरिति देवतासेवेयेममपिशपथः कर्कशफलो भवतीति समेयत्संभमेवका।
लेकाम्मयाः मथारोपितहृशिभ्रवः ११ संभोगनाम्नीति कथोपक्रमेः संभोगमनुविते प्रकाकेवलकथायां रेमे रितिवमो प्रवोकथनेन वोवयेथे अहं प्रवायहिमल।
मेयहेचयेमानरथामीतियमेम्यमणोविलीहलमहंनोमवशाहेती अहलोप्रवनाहंतीप्रनाईती १४ ततस्तेसख्योपरस्परश्चतम् रहस्यं वर्णे कर्णे कलासखीवांपिरसेव
मात्योनवसोकीदृशोवारेवारनाम्नयविमोमुहूर्ते हंसेमोच १५ प्रथकलायासख्योश्चाख्योमि अभाणिमोः मेनिमहे माऊम्यघृतोसहिलीयकर्णिनृपिसंसोम्यदिती।
कोपिकर्णोपयानस्थलोतितयाह्नवन् प्रलोरहस्यनयकाशिवमितिकोपमाह्वयारसर्थः १६ प्रथनलोभमोमवोचन सख्योरनकपटवातयोर्टहंकाऊः तस्मा

श्रांमयतेनदेवतेयहेयर्थोसमर्थयेन शपथः केकयोदकः समेममोपिदेवताः ११ प्रसंभोगकथारेभेलांवयेथाकथेत्रमाम् होनसेयम
थोर्हतीयम विप्रलंभप्रवाम् १४ कर्णेकर्णे तयासख्यो श्रुतमावतनिषिः पुहुर्विस्मयमाने च स्मयमाने च नेवदू १५ अयाख्याय
कलासख्याकथ्यसेहमयेतिमा कर्णेहिलीयतोम्यस्याः संगोष्ठेवेयहन्नवे १६ मियः प्रियामयाचेहृहंकपटपाटवम वयस्ययोरि
देतसांमामयसीसेवविषमीः १७ प्रलापिकलयापीयंपविनालपतिकचित् वयस्येमोरहस्यं न समसेविहयमोटपा १८ इतिश्रुति
हमनायेतस्याः सवेनलः प्रिया मणोभेमिवहिः उर्वीउर्विनीते गृहादम शिरः कपानममायः मुहस्यशोणितः प्रियः वृत्तकेतकं

स्मर्धः सख्योः मलिलमतिपत २०॥
स्वलौप्रमेवविषमीः विषामेमाहूयाः १७ कलयापीयं भेमीपवशकाः भोवयस्ये अश्रोतेपतिः कचिदपि अस्मादा
दोरहस्यं न कथयतिः नदीहशिममेविसम्मेविषमनीयविपरीतलतणायाप्रवेअरहस्यकथयतितस्मादस्मिन्नविषमनीयमिमर्थः १८ एवंश्रुतिहमानायोपमाव
स्यानमोचरमोसमानसोकलायोनल्लःप्रियमवे मोः भैमिकथयासद्वर्विनीतेसख्योन्गृहाहृदिः इर्वैयमकाऊः श्रुत्यानेमतिरोधेवविरोधावरणपिचसंभोगकुगाथ
मेन १९ अथलस्याभेम्याः शिरः केपङ्कनाम्नीकारणसेनोचितः प्रियोनलस्नेमेवव्रतकप्रयस्यसख्योविषययोः सतिलवहणावेणयामममतिपवनशीकरेकविकके
तयोनयोउहलादहिः करणसम्मीकरोति भैमीनलम्स्वाभिप्रायोनस्वारेणभैम्यपिसंभोगेच्छयेववहिःशिरीषतीतिसेनहः सवननिर्गमनोपायनलसेचनेवकारेतिभा वः २०॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै. टी. वि. २२३ 223

नखिलनिर्मितमनलेऽप्यारंभते आश्चर्यैर्विस्मयत्वमानसा आसुलेप्यांहरे स्थिता मामपि नलेकार्ष्णिभिर्योऽसः सेवनार्थ्यं यावत्तिनलेननलसंक्रान्तमदर्के नेनैः कृतावसन्नेसे वमेमामे २१ अंघमलेवहणामवेशणासहलभैर्मेलक्ष्यैः एतयोः सख्योः हृदयं स्तिमिते चेदेतिसत्तो मलिमलीमसत्वं भवेत् तथा आश्चर्यैरपितयोर्हृदयं स्तिमितं। तत्कृमिनिषलेवचके २२ ततोयेनलः भैमीवसनमेव नेनवद्दिशिनिर्यातोः सख्योर्हर्षं तोदयीयत नतु भोस्त्वं विसमाश्रस्थितामे सख्योपपयेति वदनदर्शयतिस र्यः २३ किमीकृतमेवमसावस्त्वं नेनमवसृजितेकृते सख्योस श्वसावस्त्रमायीकृतमनेनमवसृजितीवृते नैनमायासोपवर्जितत्वमेनमवजितः अतः सहृतः नैनमवा। जितीकृते अमतनमीत्नेरमर्थः हिद्येमख्योमररतनेपित यावलोकनविषयेलिर्विखेवसम्यामततसलमत्वात् २४ ततमपशवरमाहृवाक्षनेनशवरातः।

उभिवदं तवि नाम्ना मनुष्येमिवयमेवनं नाम्नामलेवहृदयपिनलेकार्ष्णिभिर्नलेः २१ वेशाणवहृणामायसलभैरभसावैवैः यत्तयोस्ति।
मितीवेक हृदयंविस्मयेरपि २२ तेनापिनापसर्पमाहमयन्तीमलेनतः हर्षेणदृशापमसमपनत्विमेनंविमेशुरः २३ किमीकृते
असावस्त्वं नेनमवसृजितेकृते सख्योमस्तोमभावे पिनिर्विश्नेस्तनदर्शने २४ अथ पुनः शवरानेनमायेवाविरभूद्दिये यमदाहृतमय।
गमनयोः कथयन्नरः २५ वामवोवावरमेनदपयन्तमगुणागमत वाहहारमणिश्रेणितारवीतमालहाम २६ नेनिशूस्त्री
नांवसाहृतोनिर्विपनस्सन नयोवीरमात्मावसर्वानिषक्रमः क्वचित २७ तावद्धिभूपवेदभीमसवनीतावक्षतिति उपेदे
ते सैतपरो मम्मलेनाभ्रनाप्रमं २८ ॥

मनुपलेनवरयेमयेवमकृतीकृताशंवेरमायाप्रकाल्लपमादृदोजनलमनपोः पदाहृतमण्येकयय। ति अनाहृतमिवदर्शयति अंगमकादनायैहि वासः परिधीयते परिहितेपि वासमसिमकटे दर्पयेतेगमतितस्माज शैवरमायैवपंचनेमर्थः २५ अथवावास समीवरवाक्षतानाम् याहृक्वतेनाकाशमारित्रिपृहृदयेनताउपागननामहिश्राकाश्वववायापभवतिकीदृशीदृश्यता रसहारमौक्तिकमालकापवतारकामिनव गणितदर्शनेलवनत्वेविंदूयमामसाशाकाशेपिनागेदर्पयते २६ कस्मात् ततस्नसमाख्यानिजावस्थादृष्टा तन्निमैसन्योगहानिर्येतेतयोः नदर्शनकोनकेन। सर्वथासख्यः कपेलानिर्गताः २७ ताः सख्यो वहिर्गता भैमीमसुः नीतियाहेश्रयीतिनिभेभेमिषमः मीतियाहे पुनस्तवसाख्यीमसमसे अतएवयापि। नोपेसेनोपतांयेनवहिः कर्तव्ये अतरेवनयेमर्थः समीतेः इतिमयपदर्शीकार्यम २८ ॥

२२३

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

अथ यानानवस्था: सखो हस्येन्दू वेषा ठोनरेता: सखो यानाऽस्थेरु विरे रथेक: सखी भमी निवकव: युष्मानि देव: इति निपवानाभ्ये सखोभ्योरह्मन्मक्ततमेवमयाशनयोस्त्वम
भवेनोगर्वरिके हप्येवेतनिवक्तमित्यर्थ: ४९ एवं वदकिमयासह्रूशात्रुतेगतयोरेतयो: सखोर्वोविनभ्रभाम्यधे विस्थामेमोऽरुधेरमेहिमेसखोकपदानाममसमानातपदेत्र
त्वाभुवित्व विधिरननेकदाहीकृमक्ततेनत्वमेकमेवाभियेकमयेतेभमीतिभाव: ३० कीर्तिमलयवाहे:यहातितेरमेपिशाचेषतिमयाश्रममवृवह्लदेवमषी
तस्मात्तेषा: कत्वेकेतेविनेकेशित्वननोभवेति किंतमेवेषिषिस्मिन: मपिशत्रुत्वेनेतेकिनारोपयतामित्यर्थ: ३१ एवं ननतेभमीवचनमत्रवदतिमन्नितेसखोववो।
यताम् श्रावोवहुकिंचमेवदाव: केवलेननदेववसाव: यस्मेमंभोगतत्वाणकार्यायसर्वोवयेनिष्कामिता: स: तेपवमेभोगेविहूमत्रुव: रसर्थ: ३२ अथैतन्हृदाववीमो।
म: शिपरियेरमाटिना ह्रृसखषेदेशा: तेषांभावमत्वेनेनकंपमान: कौरेकोचुकिभि: क्रतामपितयावाविनयोसत्वानुस्याठवनेक्रतामपिवाणंतेसखोनविन: तजा।

इश्चेवृवेतयायानानासखीपमिरमाहव: कृतै: ममसमेनाभ्यांहश्चेतत्वमयानयो: ३४ महिताप्रितयोवीविमावश्रामसधपतयो: अभ्यापि
वदिमेमायामिष्यासिहामनेविधि: ३० योनेपिकीर्तिदाराभिश्वरितेवातमिहिंष: मषामघीतयेलेस्यैतिविनेकेनपिस्मिन: ३१ नेम
सखोवाचवतांमेनकिंचिद्वहेवद्रु यस्मावत्समेरयमेमेसर्वोनिवोमितावथ ३२ स्मापेमेनमसांवमसेत्वघीयस्तयत्वकैः क्रताम।
पितयावाविकरकेपेनवारणं ३३ अपयानमितोहश्चेहिग्वामश्रीलस्रोततो रसकेवोमकवेनस्थयतिश्रतेसतेभिया ३४ ॥ अ
हसतिहिराह्रीणंभियाननत्राबीनत्व: ईदगंभंउसखोकापितिस्रपानमनागपि ३५ ॥ नीत: स्वरत्वाकर: केपनेनन: समिवायणायेमत्वासिहामि
मर्थ: ३३ भो: एछेमेवोपनहिवंवनम् भो: यगत्मेतननोहरेभवत् भवमोरश्रीतपीततेपिकु ग्रामवरितत्वेपिक् इतिकंवुकितिरूमेतेसखोपवघकावनेश्रनेवपे
वकिमेभयात् धतिहातेपतापितेपलायनश्चयनिश्चवोहतेः कतेरिकमेवृनिहारेरमात्मनेपदम् तहणावणारेकवचनद्विवचनवहुवचनेषुसमानेरूपेकोवु।
किभयातेपतापितेतनश्रयाकंचुकित: पलायतरत्यर्थ: ३८ नपोमिखेवाचानजितामनएवनप्रवदनोभेमीनत: मारस्मरेहश्री भंऽग्नितंञासखीयम: मारेहभा
इसखीकापवेविधानमेषहपित्ज्ञारहितानभवसि तमपितज्ञोंजुवयत्रुरूपयो: सखेपुक्रमितिभाव: यहावाकत्वामेवोहिश्याहतमनागपिरेटपीतित्व।
पाभंउसखीकापिनाहितिश्रतोभंउवचनेनात्रमयकार्यरत्यर्थ: ३५ ॐनमो भगवते वासुदेवाय नम: ॐ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै. टी. वि.
२२६
224

मयास्तसौंदर्यमिदं तेषु वेलामयपाके अपगतान्नपायसानद्यपक्वपाकम् अपोक्तेन तस्मा मिमिन्द्रस्वाभावः न अपक्वपाकेनापक्वपाके सत्त्वमिमर्थः अहो अ
संदेहि लज्जते संदरतं वेते वेलन नाश्मास्पर्थम् अपगते वेलानात् प्रसुवर्णमयि वर्णापाकः नदृहिनः मपक्वपाकेननाहरोनापक्वपाके अपक्वपाकमि
मर्थः पक्वापक्वमकरपवर्णापाकः परिणामः न इत्यमितिपत् अवलेस्य सुवर्णमेपक्वपाकप्रकल्पते देमा मर्थम् इतो गुणो दपितापसम्पदते पिड रसतनिर्गमा
नास्ति रवः सुवर्णेन अतिसूक्ष्मपाके क्रियमाणे पिण्डवर्णास्यनिर्गमो नालीतिव १६ अथेयं नलस्तो भैमी हृदि मम स्थया नलेत्र्वं ददो अप्यपेक्षमर्थः नि
विष्णु सुवर्णनिमीलच भैम्यामुपगमो रूमाधमा स्वारपदस्तु बभूव १७ स नलः तस्या नेत्र युगे करसमस्तनद्ग नामिव स्वे संस्था पर्यमाणः स्वकारस्य भैमी अ
रुणप्रयासेन सफलं वकं भैमी परिणाय नफलमस्तु बभूवे समर्थः अथवनी वितनिवेश समनये भैम्याः करेण गृहणान्निरोधनेत तेन जातैर्भैमी श्रमसफलत्वे नीविस

अहो नापक्वपाके तेजानरूपमिदमुवे मापितापनेनेनस्यादितो निर्वर्णनिर्गमः १६ नामथेयद्धृदिमस्पदत्तो नलस्तनलेतत्रम निमीच
पतदो यापृसोक्तमापर्धमसि वदन् १७ स सातस्याऽवदेहमधेनेविनिविध्यच सपाणेस्सफलावकेतनकरगृहणाश्रमम् १८ स्या
पितामिपरिसस्पनेना तदासमुक्तावहन् तद्दहन कर्ततमा चक्षुसमाप्तः १९ विवकरो अलीलमकस्पृरीलवसुदया हृमा
येपीडनोचक्रेसुसखीभ्रुयियस्तनो २० उक्ताचेनस्वमानित्येवमन्कुर्वन्तयेसितः सोवादीनां हृदिस्यते किं मामलपदेपन २१
अहो पूर्वनोवितीयते हृदि अदेष्य अरुवन् अकः स्वैलेरिवा कलनवैस्तीत्रनमवैर्मम २२ यस्तुवतिनन्तभाय यपस्तेति गतिवृत्तं तं
(धक्कमयगुणेतनेवाम: श्रमगुणोवित २३

पीडेवलिन्नलेननवेगलेरुगंभिमिभवतिमर्थः यतः सेभोगनिषेध्यति १८ पतदस्यसापरिस्यापि
तांताभैमी हर्षेणावहे धारयन् स नलः स्तस्य भैमी परिणेतत्वेनस्याभैम्या तद्दहने धारणे करेनस्पष्टमेवाचष्टे अनाकथयन् १९ यश्चिमकरांगुतिमस्पृक
स्पृरीलेपसूद्रया प्रियास्तनोसालीभुक्कारपीडनो उक्तः कथनीयपीडनौवके कस्पृरीलेपनग्रहानयात मतयासखः स्तनौ दृष्टापियेणागाढं परिपीडिता विति
हृत्कारं रुंधुरिमर्थः २० स स्वाभैम्यारूपेन त्वपदृन्ता स्वयमेव वमन्ककुर्वन्तयाभैम्याहृदः स नलं भैमी माहसपवनस्वेन्वदृह्यस्मिन्मपिकिं नास्तिावृत्त अतोरू २२७
मपिवमलवानिरर्थः २१ अहो ममस्पूर्वैरपममोवितीरदमनुविनोमवचनवृनिर्मितेयिहृदयेगुनिर्मितरवममनोदासुवे निपिनाये नेवेनिमाकरैः स्वैतैरिवांक प्रि
दृकलंकस्य कस्मितेविरूमभिमततोहेतनोसाक्रीवेस्वतनिस्र २२ निजंवतस्तं वपनः तुवति पत्र मरूचौ गाढमास्तिंगनितनस्थे गुणमर्थनेनमिर्मितंविनयादियगाप्रकेमेवास: श्रमहृतो विते भापोदयमपोविते रम्मचं स्वैतावितेच पावंभ नै ८६॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

प्रतिमेत्य नेपथ्यवस्त्रे विदितगात्रेष्ववस्त्रप्रकेवनन्त इयद्यपि रयत्नमत्रभैम्या नितान्तं वपथ्यमनन्नलोनिःश्वस्य हि निखर्वीं चन्द्रमानि निर्दित्य निषेधयेन्नर्मनिरा
पुनर्प्यवरेनरसभारतविवेहनि निःश्वासः ४४ प्रसोनतः श्रिकायरसमीपदेशे शयदेशेऽज्ञविप्रकारदिदृशन्तेवदेशोपरमारस्यो वितनमिथ्यावादिपलेवचकार ४५ भो
प्रपत्नायोगिकामशरमीडं स्मोद्धनशाको सितनः प्रपादभ्रमीदेनिवर्द्दसनलसंगीतासनपिनामप्तकोपयन् दिनेमेनन्तवचित्तनावाको पक्षाजेनापिदिनेगमपि
तन्तमकोपयत् स्मर्यप्रसादेनेदिकोपविनानभवति इतिकोपमेषपात्स्म् ४६ नत्स्पनेवेषुवैमेमीभुवंतोभोजेनमायत् ततस्त्वनवटनाम्भोस्त्वनतदाम्भोपथा
त वनेनवनेपायत ४७ पवनस्पनलसाधीरनया स्नानारिविलोकनर्वेचलनयाद्दहनिविपकिनीवलाकारेणमयिरताय स्वपादिष्मनीतिशंकनशीला।
साभैमीशी प्रमस्यायमोक्कं वसलीननगमप्रयोकठसमागमनेप्रियसंभोगपरिहारेव ४८ स्वेदेगतेस्वपश्चात्प्रमोरणमेदऊर्वनोनलसंभोगलेकि।

सीनवेनाशुकं सेविनोदगालोकं विलोकयत् नमिनेवसतिः पुष्पानितिरदनदीर्घनेता ४४ देशमेवददेशाशमोप्रियदेनक्रिडाकिते।
वकारावनपानस्पातेषवातोकवायवे ४५ नसमेव पस्पायोगीमोद्धस्मरशरव्यथा नमसीदमसीदेतिसनोमीनामकोपयत् ४६
नेवनिषधनायस्मयिपायावदनोवुत्रे ततस्तनवदेनाम्भोनवनेवनमोपिनः ४७ इमधीरनयानमहृदहनिविशंकिनी वरि
सकाघमोक्केदमसावत्रमस्तनसावीः ४८ ववारीवपथ्याशक्तिस्पंदंमदंवितन्वता भैमीकृचनितेवनलसंभोगलोभिना ४९
पुपिष्वशिणिभरस्वेनाकर्णेतामशकमसः नरेगसेगजनस्तेभोगजस्तेभोरूदारपि ४९ श्रातिरपलिपनतन्वगिमामिमधगिरिप्रियेः।
(सध्मानिहूमपयंपतीहारपारमयादसो ५०॥
भवनाऊचनितेवेनराचोचनितेवस्पऊचनितेवमेनमैमीगमनास्यवारिनिवारिते ५८ गतवेध
नत्लभवहस्यपलेवपीनेदोषोवाहूयमेदयोविसनलोजवनभारमेष्वरोमयितोभैमीपर्यनाशकन् पतस्तसाभैमीमासेगमंगेनतानस्तंभः स्वव्यनाशमेयसमः
भोस्त्वगिमामातिस्पलिपकृतार्थपेनिवासे श्रालिपालिपर्यवसंप्रियेहसितापरिहमायपंपतीसाभैमीहारपारेवहिर्वेपमयासीत ५० ॥ प्रियस्य
नतसंभोग प्रातिकूल्यलत्तणमप्रियंकृतानिजहृदयेविपरीतपाशालीनयाधृष्टयानयाभैम्यामत्वीम्भोगेनत्सावीरहदिशपनपपके गतपर्यंकमेणीमादिनापत्ती
वनर्यीसलीम्यःसकाशात्रिवनितेवनशोके प्रवनपाहनेपंचमी प्रकृपयदयवंदितेदरीनाः सावेपयत्तेमनतायस्याममङ्ः ॥ ५८

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै०
टी० विं०
२२५
225

नपनपदिनयोवनेष्मनमालवनमलानिपिपासमितवतस्ले अथ स्तनिपाह्कलोदयसमीपंद् णमाकमनलपाङ्गोमध्यमवर्णाग्न शेमः प्रहषसमवेश
मानहंननवाहदिसिंदरीमाहमोरवनयदिनयौवनसमध्यङ्कसोआगाणमैंगणमन्नाभूमिलवन्नानोरक्तानिपिपासति ५१ गगणमानीमेशांलवपव
तनलेतवकेशकुटिलवचनासंपकर्षिदनेनरत्नरगैरसमानश्यनीवायशमनसमायसनानयामिश्रभावोग्रकनातलस्तोकांति मवभवितुंवाकति।
कुटिलकेशपंक्तिरेवयमुना ५२ संघतिभविसमिवाडुतपकशनमोनगतोमश्रेवधोममध्ये तपविहरमाणयपक्षाभ्रजनितैनदीर्घः शैपरनेरवि
मधरितेतिरहकृतंतपशपशपरितेनवमध्याहयोभागसलेवपश्यपमपि श्रभुनानतवयासमः हरहनाजनितेनहङ्कतेनवाजितोभरितोभविष्यतीमध्यः ५३

प्रियसखिप्रियमारमनतंदंनहितयातया श्रीकेशालेनयालीभ्यो नगैरनिवर्तितैः ५१ उपहतमभिगिंगमेतुकेतुकदिनववोक।
तिकेशमेति मेगात श्रेविभवतमनेनरंगरैयाममशामनखहमिश्रभावशोभा ५२ तपनगतिपथमूर्धिंभूलावविधनोनमि।
वाक्कुतमलापः श्रमश्यनसमामपपयंगपोकुटिलमेनमनेनमंबसूदीधैः ५३ श्रान्ते दहहमाहरविवहरवानार्वनाहिदगा।
णामसमवृषिभूपतिः प्रियतमाविलेदवेदालमः ५४ पतङ्गरदिगोदिशामतिपुङ्दृगिणानैप्रसीममासतिपियादिशाहरा
मसेनिर्गतमुत्सिवा ५५ श्रीहर्षं कविराजराजिमुकुटालंकारहीरः सुतं श्रीहीरः सुषुवे जितेन्द्रियचयं मामल्लदेवी च यम्।
तस्य समभिमाणितेविंशस्तदीयेमहाकाव्येयं व्यगलनलसचरितेमर्गोनिसर्गोज्वलः ५६ इति श्रीनैषधे विंशः सर्गः २२ नवि
दर्भरमालैमणिसौधाङ्जिहानमवदर्शितमवेः श्रपंगानिजकरसनरैदगानलाकरदमाधुनमवे ॥ मगजाहरसध्यानमर्वनेवे

नमुहीयसकर्मणस्तनकाभ्तसनैकदेपिप्रियाविवियोगादेमेयरासिसलात्मेभोगमुष्णमनवरतविवशरहतकामे नवशोभ्रंनिर्गतायाः प्रियायाः समीपदागम
नवधावारेवारेपलहारदिनपतिपदहारस्तुहारेनदिशोश्रतिहर्शेनविपनिर्गतमुमस्या ५४ श्रमेनकविनाहतमोरमः भृगागदेः नसिंमनहपोपमेयस्या
देहपीमभिनितिर्येसिकायेरतीयादिश्रभाषितपुंक्षप्रवहनवमेतिश्रवहावः विपानेशरणविश्रमसरणेखुक ५५ पोशासननिरितियाहिविपतिसतना
गपिमेत्रिसवंभूपामिवसैकमीमोमकविनरहरिनानिमायंवमानायंवियासपयोगीकलयतिकपयानलसोहीपिकायांसर्गोनेरामिनितोभद्रपमकविना।
मनतोथेष्यपथः ॥ इति नैषधटीकायां विंशः २२ ॥ वेदर्भ्यारत्नमयरंपानिसारेनेनतमवतलीहामसालमयावाप्रदर्शितभक्तिभिरैपेनिजहसलदानात्मनः प्रात्मनःवारदताप्रनरूपयादवंमयेनेवारदासमर्पितीतथाक

२२५ इतीलिपगहे.प्रमेो.परिभवीलहगेहल.इलकहेसंमइले इलितहीलि: ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वीनेश्चकपरिह्लतभूमिस्तस्यनत्तमपदहेहमानकठिनेतिविलत्वरनीवानिप्रणामनीरूपकिंःविरस्तामासेःधुष्येत्ताभुवंमस्तारनसितमोलिगतितेमसिभूरा
त्लीर्णतेश्वयमसेता २ अथभेननतेनकृतेयध्युरानमेववहूमानेनसमारलेनकृतार्थेनपेःस्ववदिष्णेरिरसभवेरिंक्यमस्यदिष्पमितियाठे शाम्भनोर्दिशिजाते
पत्नकसितागुणेरवमाविशेषेरसंतविनेभ्रश्वमस्यादिरलेःसत्वरमुपादियननयष्ठेकिने ४ अमेनपेरूपायनीयकृतेनेरुलजातममेनपत्तस्यनत
स्यमादेयाश्रःकीदृशमेगुलेवातनेननेश्वविमासेन अहेपणचविनिवेदिनेस्तविनेदानेयसरात्तोशलारिसिंतयेवदत्तमिमर्थः ५ अयासौनत्तःपिताश्र
यानिवलास्याऊमलयम्नस्यपश्चियवसनाम्नतमेकेःसेनेषनोविरहस्यग्नेनरमहस्रयत्वाभ्यामस्यानेश्चसेमकोपनमितान्शेषकेयोधयाङ्गुरुतमादाम्

मस्यवीनमिवैयेरपिवडापरनिःपदयुगालविनीतिः नंविपवशिरमावलमालैरानगानिरभितःप्रणमेती २ द्वागपारियननस
रपैसरदसिरानवहूमानकृतार्थेः सविरियमयरलमश्वयश्वकसितगुणाधिकविनं ३ अथलीचतननलोचनभंगीभृतरगा
विनिवेदितदानं रसममरूपकेकिनममेतत्यमारमलभनेरूपासव ४ नानसोऊशालमूरतमेकेसर्विनानयपितेवविस
म ग्रतशाखुविस्तीश्रविनिमेशेषिकेपिनुपितानमितेनाः ५ मर्मडप्युवरमस्लविवारसाधुपिष्यनितामश्रसिछ सवदविंश्र
कितगोधिरपीरेमय्पमन्नभवरासववेन्वः ६ पत्रकर्मसमइस्सरिनेगंपाकूरगमदमीनितमोलिं गंपवारिरत्नवेपितमृगरेंगा
नास्मिपिदहस्तगवाश्चे ७ भूस्तेदश्चतपोवनमाललस्तश्रविःश्वपयतिस्मततोश्च मेदयनलथाःस्मरदेवात्स्वैथ्यवारिलहरीरुपरि

तेनागतानूनपश्चात्र शिष्यपतिस्मकीदशाःप्रमितयताष्पः ८ मनुजेपवविनमशाममस्वशासंपिष्यनननसमूहममस्पवेदविंदकृतेमोपि (शात ८ ॥
तसारयसेहशःमम्मनतःपपोसांदमेदेनिःप्रससवनेवःसानेकृगमीन् १ कर्दूरगुरुकस्तूरीककोलादिपूताकृतकेदमोपदकंदमःश्वेनेनयधाम
रमवतितयोदेतितसरीरकूरंगदेनपरिमतितयोविरमेतेनवतेतदत्त श्रुमलनमवैपेयोदैकंरुश्वऊवाःस्विपःसुपपतिस्म १ रयुपनानपसाचनेनिश्रिंजेतार
गानेननेयममलतानानेतरहितःश्चविःश्रलागःसुपयनिस्मकोहपोजनयेरमोवदेभ्यःखतदोगःपनम्रवाहाल्लीर्योरकलरसीरुपरिश्वात्सदधन्नितिपत्र
रश्चतपनीतिदश्चतपःश्चविगीभ्यवनेमेसमाप्रस्तन भमनेपवेतेतपतितनोमेवात सवलेनःशवारःसंततयारयामतःसश्ल दितहरीसंदधन्नपपनोमाथेन

॥ ८ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नैषी. घवि. २२८ 226

व्यानशीतलतलस्पर्शतोत्वर्ह्दैन हंसकरकमलस्य शोभत कोहमिव भैमीकवलिरहानलमानसमसिवशिखविषदिव ९ शङ्गुनाच माथैकस्य मानमुलकोदर स्थितेगो।
गजतेनिमलत्वनमिलितेषतिविवेव स्फोतोपामानीयकरे ग्रथकत किधकरस्थितेमकरोदित्यर्थः १० इयत्नसभगिमाभेष्मात्मकेनिजवहभयाछेयभूमि।
भूतवागास्थानीय के हमाहिना हराण्पूर्वानुरागानवाचनतमस्उनलावरे इष्टमस्त्दौ हीनरतेकामयितारं नलमेंगभेगयमेगमालितिंग श्रेतुकामिकाकी
भ्राः कामितेतिनिपातितः इतिकामनाप्तमाणानलनिगपामस्टेवभूमि यमेगेत्वेपनग्राजेनालितिंगनर्थः ११ तस्यनलस्य शिरसिहर्भैःश्रुचिकरसकरे
विहिमेकोटशमिवदर्भाकांमलेनयोव ग्रथभागेवकमेणश्लिनावेधः श्लोविसंभवः यद्केउशमूलेजसेहलाउत्पाप्समयेजनाहेनः उत्तागेगबंविधा

श्रेयसीऊचवियोगहविर्भुजस्मसमविनतीविवविवे प्रापिनःकरसरोरुहस्युग्मेनस्पगर्भधूनदर्भसराजत ९ कलमानसभुनादम
नार्थमेगमेवुभ्रुतकोदरमुवि निर्मलनमिलितश्रतिविवोपामयवडपनीपकरेण १० सुकमाप्पदमनसभगिमाभूमिरानसर।
यितेहूनरागा श्रेगामेगमनकम्यारिरेभेतेसदोनलमहीश्वहलाले ११ मलमयशिविरश्विनवेधःषेपरिःशेभुकरकोश्विशिरस्थेः
तस्यमूर्धिवकरेशुचिदर्भैर्बोविवोतमिवणीगतरगैः १२ शाणामायतवतोनलमध्येमनिमानसभवेश्रुवमस्य श्रापमापरिवृत्तोद
दृष्टेसर्वकालप्रषितस्पसयोसो १३ मर्त्यलोकमदनःसदशाबोविश्वरश्रविपरस्पतिताव श्रेवरंपरिहेयविभुमेलेःस्पर्धयेवरश
हिवसनस्य १४ भीमजामनुवलक्षितिवेलमेयथेस्फविवराजदयीदः श्रावचारदयेस्समनताङुमीयपरिवेषमिषेण १५ ॥

वयोर्ह्वाम्यवषिताः इतिकरपवकारकस्तेयांरुमेणपाणिपादशिरःस्थितेर्गंगानरंगैर्बालम्मिवयद्धाकरकःकमेउलःग्रलाकमेउलोविस्वःपादेषिवजटान्
देवस्थितेर्गंगतरंगैर्बोलमिवेमर्थःकमंडलोमकरकरसमरः १२ मलमध्येमाणपामेउवेलोसनलसतुलेमर्वेकालेमयनाषाक्क समुद्रमध्येयवाहस्थि
नसेहरो मेनिमधुवाहनतापाप १३ यतःसनलोभूलोककामोनपवहिवसनस्पहिगेवरससहरस्पर्धयेवोवरेवस्येयोमवपरिदयेकीहश्यापप्रवेशत्वहशा
भ्रुकतविधतु ओमापितपरिभेदेनपशाहिगुकतोविश्वत श्रवरस्कारहमेचवत विषहगुमानिर्मलकोमातारमजतेयोमापिश्रवमेचेविषोमः श्रनपव
धूतयोतनोमयस्तानयाचनत १४ भैमीश्रनिश्चनिहराणवलहृदयेसंपयहः संयोगवेउमिकीविवरानसविश्रेषः सनलःउतरीयमपिशाणानेमपवितश्रा ॥ २२९

© Dharmartha Trust J&K, Digitized by eGangotri

माकेशेषु पोषाणियानितत्वानितानामेवमौक्तिकानितामेवदन्ताषस्मा: सास्नातास्याहिके यापेनमनलविंदवपतेतितप्रवमौक्तिकाकारदंतारमर्थः १६ जलस्यैवमेनव
नलेदेवतार्पतिमार्दकमेघोस्मारणेनचसाङ्गनया साधुर्येणवक्रमेणसंवशनिहतावतसंवीवतर्पणमहणामिंद्रियाणामसमाहारं वत्सलेनोत्तनिहासनशुदायदस्सूय।
र्थमेवभूतः सौरभतोभः येनाग्रमतेसौरभत्वमपिभविष्यतीतिहृद्यांमाङ्कवेदिवास्यचाणितितत्रमभूत सतितेनिवतीतिसतितत्रम नेशयशुस्येहा १७ शसिम
तेस्तैर्योपस्थानायकरेणगृहीतेनतत्प्रतपतिसननसिंजतेष्वरवितिविवितेरवितेनसिनायमानाश्रांतयोश्रमणानितस्पुर्विषकर्मणस्तकेऽङ्गमेवतनोचमतोके
सवितर्केण होचकरतहिमोश्रापोविपतिसमर्थः पतेतितनतस्यतिविवितेतेनस्यपिश्रमणानिजायेतेनतोमेहा १८ समगनवृषंजपतोस्पाहस्तेवेदमंत्राःस्फुरि
कहृतानहमालाक्षयभाजः शुद्धमालायानेनेमर्थः साक्षिणःप्राद्धःकोटयः शुद्धानिवीजानिसंवृद्धितातयाणिपवृत्तेषुद्वाक्षीनविषदाःस्फुरस्रवर्णा शुद्धगणिपेषु

स्नानवारिचिबुरानतरोजा गौरमस्थितिलकविंदुसंदोहैः केशपाशजलमौक्तिकदंतान् वभाज सुभगा लवनश्रीः १६ येमखेमननतैर्वसने
मसाङ्गमनुरिते वरहेती वीसमोऽध्वृतमोरभलोभांडागमस्मतिलक्ष्मिवाभूत् १७ रातिभानुमधुपाष्टिनयस्मिनात्मनोऽनुकिरा
तिसवकरेण श्रोतयः स्फुरतितेजसिवकस्तप्यतेकवलदेकनितर्के १८ स्रस्यामस्मभजतोनपमेयाः सन्निपातसमभजेनकराङ्के शुद्धवीनवि
घरस्फुरद्वर्णाः स्फाटिकाद्वलयक्वलभाजः १९ पाणिपद्मेणयवः ऊनरागवदेवतर्पणापवार्पणमस्य सुप्यमाणनलयोगितिलोवैः
मदिरुककरुतालतिरोभूत २० भूतपाणिचरणः शुचिनोऽस्थैरघनानितरपादहतेन ब्रह्मचारिपरिचारिहरार्चावेश्मराजरुचिरंगवि
वेश २१ काणियत्र भमित्वयाणापूर्ध्वमेव वकागुरुकवेर्धूमसाराणि भूयतेस्म स्वमनः स्वमनः स्वयामधामपटलेपटलेन २२ ॥

नेषुद्वीनाविषदाः स्फुरत्वर्णाः कांतिः येषांमितस्तमातपदे १९ शुष्मनतस्यपाणिपर्वेणिशुद्धहृमनष्यपर्वेणिषतेमानोपवः पवाक्षोरत्वाविशेषः देवतर्पणमपवयहंतनस
नरागवेत ऊनशुक्लामकरोत स्नपमानेनपिबंधदीपमानेनजलेनयोगिमायतितोवाः नस्मिनतनुनरुकः करमध्यस्थितितितंकोमातः करमध्येतितेकोभागपततत्वाणन
मेहृपवेपवनितानाग्रहणामानोनरुमसमिसर्थः २० शुष्यमस्तातिनकरचरणस्मरणाभिः नतोभ्यंतेशुद्धेनोनितरपादहतेनब्रह्मचारिभिः सनतसमपादेनानाकोतेनमार्गेण
परिचरंतिवयमिति परिचारिणोब्रह्मचारिणः पवपरिचारिणः परिचारकाययेहशेदेवसमाहरहंविवेश २१ यस्मद्रागचनेवे स्मनोत्रभक्तिनपरिभारदवकाशेकाणि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मेरी॰
पवि॰
२२७
९२७

समनसोरवानोहरनार्थपाः सुमनसः पुष्पाणि पुरुहास्समनसो नानी पुष्पाणि नासां समनः दामानः नासां धामसु स्थानभूते पटले वितानकं पंचवर्णेन तनुपटलेन मारवोऽस्य राजी
शुद्धेन भसितस्थितेन नाटकिमापटलेवाकालागुरुनोनर्ध मेरुममधुमेरेवधूपाणानां पटलेन धामा विलेहितिनेऽमनो श्रीदेसमरूपपटलेनमा ११ येऽर्पिपिः कुमारजनीरुचिपी
पीततमाः रूपातेजसापीतेपस्तेनमोर्घ्यं पदस्पीमतीसोऽरवनेमोऽरवतीवपुशास्ति शासीत् येषु दीपरुचिपीततमाः करसासेतपीतागोराश्रिः सोऽरन।
नीरहितेवासीत् नरेंद्रपारीपाः देवभ्याघ्रातेधृताः यत्र देवरत्नाग्रहे ध्रुवः सुवर्णतिलकारव भांतीति पोषः १२ यत्र देवागारे मौक्तिकमणेः पुरुषवत्सवियोगेनो
पलक्षिताः समुद्ररत्नकयः ऊंकमसमधीपनरत्नतपासनशेनकामनधृतेवहिपदे आरोपितरत्नपिकारोसुमि तापकतामवहिपदे आरोपितरत्नपिका
रोपस्मिन् तापकतामवहिपापितमिमर्थः रेरवो नकेऽक्रमेनपरिभूरितमंततरुदरभागमत्रभवेयः पुष्पभिरेवियोगिभिो विरहाग्निहृदयेत्रभवेतिजंक्रमम

सोऽक्रेवरुचिपीततमा येवः पुष्पलिरतनतो रतनीव नेधृताबितसिबेविद्योगेभ्यो यत्रहेमतिलकारवदीपाः २१ यत्रमौक्तिकमणोर्विरहेण
पीतकामधृतवहिपदेन ऊक्रमेनपरिभूषितमंतः पुष्पकयः पुष्पभिरेभुभंवमः २२ अंकतुविवचनवेदनपंकेपयसारुहसिलजममेत्र
शापकेलिकवलीभवदिहिः सिंहिकासुतपुत्रवेस्मपुत्राणि २३ गर्भमेणामरकर्मिमर्माय भाजननाविसृजतसभजेति पवसाम्प्रमगम
ममतोशोरेकरेक कल्पचीकृतधृकिः २४ उत्तिहृतनलहतोऽरपंकापवरपर्णिमगहनेवलतेने भूरिशार्करकरस्ववलीनोमालिधिः
सुगतसोपपुत्रवोना २५ त्वेषुपाखेरपानोशनिवासपवेनकवचनवपकसपम मल्लिकाऽऽसमगाभीरकांचीपत्र चम्पकदिकसावतत्रश्च

वोध्यपोवियोगिनीहृपतपावसेते २६ यत्रदेवगृहेमप्पभागपुमेकृतनिविडंचंदनकंदमंममरकतमणिजेपत्रेकेसादिनोदेनकवलीभवत्स्निग्धपतेरसामणु
पुत्रवेस्मपुत्रवोनिशापयस्तवेइणागरूसलेनसहप्पाप्रभृतिमयः २७ यत्रदेवागारेकरूरोपकनिविनागर्भमप्पभागंभजेतिधारयंतिरजतस्वभजनानिपात्राणि
शेकरुहरिणस्पमीहृतोदरसेदोः मामयापः २८ यमेणहरणोपमेणानिविडपत्रेदेवागारेसुगतसोपुत्रवोनोपवलवयाहृमाननाकारनयावनितातयप्रसाना
भूरयः शोकरायेपुनेणाकरस्वाणोनेवयाधमासतानादृपिमंयनापेनिः भिरजिताजसहृताऽरशोकतऽक्कमुपपरोहसंकांतेनवि सत्वारागहनेवनेऽरोसति
शेकाहि २९ कचनकमिंमपिस्यानेररजार्घमानीतावपकऽहमसेपनसमरसिर्दिकावासपर्वतेमेनेनीचमकयपन मेरोरपितपपुत्रोमर्थः यत्रनवदेवसनागृहेमा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स्वात्मनः प्रियमपिश्रितिग्मिंकुर्वतो यत्रदेवगृहे ह्यानोमनोज्ञानोदेवतनिवेशमनोदेवदेवपहराणांप्रायनानिरवकाशायत्रमाभूतिनिमियेश्रमपिगुंभिमेगभोपनेत्र
कुर्वतोऽत्तसियामवज्ञानवती श्रवकोश्मभेः पयः नतस्यापिहंमोचरत्नाभावादितिभावः हृदयमपियेहमम् १४ यत्रचेदकोनसंसेव्यदितेदनीतशिलारश्मिरे
वविकृताया सानास मणिवभूमिप्रायकशिलेषु ननमस्पतिविकान्तमतिविवर्णाजेनऊर्द्धविनानिविरेजुः यथाप्रियकरदृष्टीतेंदनीलरश्मिसदृशविक्रमकोवात्मापि
रोध्ननागविहेपादिकेवसिनानिराजनेशनिधनैः धीमसेनेधीमग्राह्यवस्थेदकोनग्राह्यः मुनिर्मीनः ऊर्द्धविते रूपेनेषापदगृहे रतिनलनतरणे २० नानाविधालंकार
दर्शनैर्गृहभूषणपुहारैर्विचित्रवसनानामपहरस्मेतदेवगृहे सहितनिवेशोनतः निर्मलमणिपीठमयस्य २१ ननसमग्रगमोऽयकारेणश्चवमसूर्यमर्वतिसति श्रु
नानलेनकर्णेनानेनाभक्तिगेधिरकसग्रस्यभक्तिरसभक्तिगेधिनोतः स्वात्संचयहृदयानहृदयपतिगुहृधानेमज्ञप्रकेहृदयेपसमः श्रद्दधानाहृदयः श्रद्दधान

स्वात्मनः प्रियमभिश्रितिग्मिंकुर्वनऊलक्ष्मीमवजनेहे हरिदेवननिवेशनिवेशायप्रभूमिरवकाशदरिद्रा १९ यत्रकोनपरिपीडितनी
लयावरश्मिविकृताम्बविरेजुः सामसूर्यविद्रुतेरत्नविंबाकृदिमत्त्विषुं विसिनानि २० नैकवर्णमणिभूषणशृंगैस्सरतीडूरनव
पनिवेश प्रयातिहदमलेमणिपीठंनवविनमत्वपोमयधारो २१ समयवेतिनलेंकमतांभक्तिगेप्ररमनाकल्पिकैः श्रद्दधान
हृदयप्रतिविन्तःसांम्बमेवरमणिनिरवेषीत् २२ उमदर्पसहमभ्येपुरस्तुमयःकरमङ्गुष्ठमभाज् रक्तनामिवविशिख्ततप्रस्र
कवेदननवीनसमाजः २३ हेमनामकनरूपमवेनयेवकस्तउपकल्पितःस्वनः आर्तपापपिविजिनरलीशराजिभक्तःस्वमकाह

हृदयप्रतितेसुप्रतिनामार्थेरतिप्रतिशाहेनसमासः रहशः मंतर्मनसिचनिश्चिनवान् कर्णेसाञ्जामामनिशयेनभक्तिमानिम्नताम्नीहि (लयेव २४ ॥
सर्पः २२ नेभुतेप्रस्पर्यरतसमेजनेपुरस्तुमयोमायापायः रक्तवेदननानवीनसदेहः श्रमंतरक्तनामममसितमवास्मनत्मकरंसिषेवे २२ हेमोनामयस्मत
रोसस्तनमननरोमषेणकृतानेननलेनोपकल्पितासमगायस्माटशःपिबोपुरुकामंविनिमयामयाऊसमनूपयाकहतयाम्भयाराजितःस्वाभूत् नेमनऊहम
मेवकामस्यकालोतनस्तूपनात २४ विकासपुष्कलेनचहासपुष्कलेनचनागकेसरतरेः ऊमुमेनहरस्मसहस्नमर्वेपमोलेनस्तः निर्यक्चप्रवाकेचतिर्यगवावः
ताम्रनादिप्रस्वतिर्यगवादिशःतामः श्रमामर्यतेयेगवारिक ऊर्ध्वादिकेनापानयतोति श्रतिर्यगवादिमालाःआस्लनमोम्नतेकपालमेवाविभूषकेहरकेयापयन्

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वेदी॰
प॰ विं॰
२२८

228

सनतता रेदीवरमाला गृणंकेश्नात्तयभूषांतस्यांहरस्यकेदेमसस्फारिकोमयितनेत्रनीलकंठवंतिनामपदस्थमानयनताषेमर्थकवायनिरमासीत् नीलोमलमलिकया
हरपूर्तिमिवहरयकृतिस्फाटिकमतिमामयिनीलकंठदेवकारेमर्थः २५ श्रुत्वंभरिश्रुमिट्टनीलकंठेललोमनमहान्मनेदृष्यायारेणवहिंशमन्तीतिविवार्यितस्वरः
नमस्मिवस्माग्रेममरूपंग्रेगुलमपाहीत् कोमिकोरगुलवरः मेवद्भूपनगारेच श्रुपकामशवेरयाणंगकेश्रेवापातीत पातुभनेकामसमानेच २९
सवासेमुहूर्तेमलमुहूर्तैः नहृपितस्मिदेवहमालेणपीमर्थः भेमीविधोगःससमदमानोयेनलः शिवथितमिंदूरस्तनयाध्यानतूपमूर्वेयानिमीलितिनेत्रवेश्रुवः
यानेननेत्रनिमीतनेनेयमुस्वेरा २० श्रुतहरियनपेसहृनमस्मशिवेकतानमनतमनवपल्लववलीतेपाणिोहस्पराद्यश्रोणिःहृद्यहमालाश्रुमरपंक्ति।
श्रुवंयेहूरकोरस्मितभाजोनागकेमरतरोःपमसेव सोपमापयदतिगयवादितालपंडुरकपालविभूषा २१ नीललीलहदमासमपी
ममस्मलसगलनालविभूषां स्फाटिकोमयितनेत्रनिरमासीनीलकंठपदमवयतापे २८ मीलितिमेथतिहलेनसमेदूकमेणापुरशिवुमे।
दताविः नमरःश्रुमलोयमपातीद्रूमरूपमलकाममरेच २९ नेमुहूर्तेमपिधोमतनूजाविययोगममहिस्मरिवाये श्रुलमेलिशापि
भृतनयाभृशानमूर्वेतनिमेलितनेत्रः ३० शाश्वतमपतहरियनमोपाणिमयनवपल्लववलीले भूगिभंगितिवहरूपराद्यशोणिः।
श्रुपनहरूपरम ३८ देवमुविलोदिसनतामयेवकपारणभागिवकामः श्रावमणहविशिखासनवाणामपतमदपुगंरुस्म
ति ३५ येवरूसपदयोःरुसमानिमसगेपनिमशहानिभाति देवमुविलवकिपुकामसंधारणमुपाणयनवाम ४. उत्समेस
महतिस्ममहीलमरूपपुरूपमरूकविधानैः हादपानिवमकेमवमूर्ताहादशानरपुदोषेववेद ४१ मलिकारुसमेडउनकेनम।
रिवभेनेपुरूहिपल्लवेभंगपंक्तिः ३८ श्रुविदेवदंममनः पारणगनःकामरववहंननाम किंकृतानिनुमहमृतातनवाणानवेदुसमानिनमरस्लपदपुगनिरिष्य
पदयोश्रुष्मानलिदत्वानमनिनधनवाणमर्षणगुरःशरेशरणवोमःकामरववेनेरमर्थः ४५ सपकप्यमेषरतिपोविवालोविलोपवेमादिशगामितिनिवमर्गलोपः।
सालालानलपुरूपस्रकोहूमवारेहनमंदूरवेविलसहतिमश्रेतनयत श्रुपवमनसोहादशातरेमंत्रपुकाद्वादशापिकेपवपमेतीवेवरे ४. भेमावेष्टनपावतिपिने
नांरुलीहतेनमहिकारूसमानोहेस्मकेनलेभरहस्यलसर्पःनमपतिहलिःभृस्मेकारवपतिहलोकरस्पलतक नेवहतेशासनेस्यापितेनदेवहरिमनलशोध

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वलेर्वैप्रकवेप्रुरःवतिवेज्ञानस्यवलिवेप्रुहेरेहरमिनीलोमलमयीवतिमकतिस्पनलस्यप्रजामालादिद्वीपीकीरस्तीकोस्तनामकेममणिनाकेविमेवलपववास्त
तृसेपस्यासाटप्यालस्याःकटादितस्पविकटापितानिविलासवनकीभवकानिवातेपाकेरिप्रश्रयाःकेरिसंव्यापवानेवसिरीवरमालाकिलक्षीकटात्तविलास
केटिरिमर्षः ४२ सनलकस्वर्णमालपामस्वर्णकेलकीकस्यममर्भनिप्रुनरुकामकबीन पद्मरागस्यमालयाकरवीरेप्रुनरुकमहाचनस्पहरेःशिरसीतिमा।
वेत्रसेवेपत्रप्रैःकृत्रिमपत्रप्रैस्मारत्नयद्दिमर्षः ४३ सनलतनस्पनलस्यालनिवेपेरनोपहारैलासाभक्तिंवतिरभूत नयप्रसेनासेनास्यपिकेभकमनेववति।
ग्रिस्पेनिसमसमारस्याभूत नासोधिकोभक्तोप्रक्तिवलिदानवोपस्येतिप्रुमनस्या प्रथवतस्यकस्यूयैवमहरिःशामोजातःस्पमोजातःमतनाप्रेवतस्यपेविच।

मेवकोमलमयावलिवेप्रुस्नहृतिस्वग्रसिकृरतिस्स कोस्नुभाल्यमणिकेरमवास्तश्रीकटात्तविकटायनकोटिः ४२ स्वर्णकेनक
पातानिस्हेप्रःप्रेरभीकचरनेरमनस्य मालयारुणमलेःकरवीरेममूर्धिप्रुनरुकमकबीन नास्यभक्तिवतिरमतिवेघेलस्य
हारिणमदेनसकृष्टः पोविवकनलनालवर्षपोलिवकनलरत्नवपाभूत ४४ रात्रिस्नुसलप्रुष्पवनस्पमाःप्रजयमहिनिप्रुषत।
मस्मिं निर्पेप्रुभवयस्ताप्रुनगाेभीप्रुपैशेमलिनतारकमालेः ४९ प्रर्वनिःस्वमणिमालविमिश्राःसेसलातिमयूरामसहस्रैः ने
पिपायविदपैवहूरलतीरनीरनिमिमग्रमिवेषः ५० प्रलसनगनप्रुष्करवीजश्रेणिरस्यकरमेकरमसे पोघिसकनपतः
प्रनरामःपद्मवेस्मविरवासविलासे ५१ केरभारिपनयेनन्मध्येसविनाविकल्किलप्रगानेन नकुनेवप्रुवनपप्रुणभान्त्र

वितानभवनायनमाना ५२॥
कहेदेस्पितेनजलेनहूनयापनयामासहरिःपोविवकेचनलनातेकमलेचनरहनी प्रवोमनिहृतिःप्रनावयस्य
ताहृपोभूतपत्रांशहारानांसमतिवेमर्थजानमिमर्षः ४८ प्रसिनलेनप्रेगहृज्ञशजेप्रयतिसतिकान्ताग्रहभूपनरमाःभपनातप्रपेशसेवमतिनीहानाःभा
वेनपेभुणापरितनाःसर्पारवगवाहैनिगेताः ४९ प्रर्वेणमसेलनिशालिदरिशाणिप्रमूसानीमर्षःरैटपारत्नमालामितिनैकिकसितःमाल्तीप्रसमदामस
सेलविस्त्रुमाल्काये षनतः नेविसे विविधमणिप्रकभरिसप्रुरैनिवचकार ५० प्रवसूचमहमालाम्रास्फनसप्रेनगस्थितपद्मवीजपंक्तिःविस्मेमनाषकस्यन
स्पनलस्पऊरुकमलसेयोगमाप्यपयारेवहूकालवासशाभोप्रुनरपिमायत ५१ ननलेनहरिमारयोतसमर्पितामलिकाऊसमममालनगंगेवभाल कौस्त्री ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै.टी.
प.विं.
२२९
229

गंगामालावनतगिरसाननयनामग्रीवनयनामसाद्यनावमुखनमधुगालोकनेननेनजनाग्रीयेनमगुहेणामेवितावेदितानयथाप्राग्योनमानाग्रयातोमानः
कोपप्रमाणाखयमासा ५१ अनेनैवनिर्दोषःपक्षपातरहितोहरिः स्वहृदयेस्थापनेनलक्ष्मीनुरागेणापयप्रपितुश्रीगृहोहृदयाहर्षेनिजकेदेस्थापनाविमि
मरवमात्रप्यादरेचकार ५२ गुणमम् इतितानामलोवहनावसनावेनयावहुस्तादिहस्थेणाग्नयानयापितेतोथेनमागुवन् नलःममानःप्रथम
किप्रकाफलविरहितेनहरेःरेवोरेवोपहारेहरेःभक्तिभेवन् लक्ष्मभिलपितिमित्यर्थः ५३ नवस्तनिर्भरतःकथमपिकर्तेनप्रकृतेपतत्तवरूपेसरूपे
वाक्विष्णोनभवति अस्माद्ववनामितवनिद्रा प्रवागोवरस्ववागेवरीकरणादलसलावकनाहायपदेहे मलपाभितवदमपभूमलापोनगुंधेववःरमना
सर्वसर्वमेवप्रकाप्येनलमतेदस्माणाममवोचत् ५४ मोःस्वपंप्रकाशायचननाजडःयनसेववर्णोनवाक्नेकनेवोकृतिसेमभिलाषःसपेतेननहिरूप

स्वानुरागगमनःकमलायाःसवयत्नपिह्रदिमममेनेन गौरवेऽपिनयागपिदेव्याःश्रीगृहोऽपिनिजकेवनिवासान् ५२ इममेवमवगुनावह
नापिप्राप्नुवतमगुदमवंनयामः तत्किमीक्तिकमयेरयहारैर्भक्तिमेहनहरेरुपहारैः ५४ हवतःस्तुतिरवाग्विषयस्तेरूपममरमिपाल्व
वनिंदा ततस्तमसगुणदहेमलपामीममक्तिर्वमथमेनदवोचत् ५५ स्वप्रकाशनजडपथजननस्तेवर्णनेयदभिपलतिकर्तें तनवहूपति
महर्पतिमस्मानप्रकाशनरसस्तमसःकिं ५६ देववागमनमयोविषयोभूस्तेपुनर्ननकथमुहिपातांते तककोतकगुणस्तवनःस्था
रमयेवनममनाप्रवतोपि ५७ क्वयमनन्यवश्यमस्तवप्रकाशस्तानताम्लमिवोदनमेज्ञैः श्वेममेमगगनेगगनसंगदाविरतिविगुय
लयगंगा ५८

नमसःप्रकाशनरसःकिंनभवेत् नहृणानाभिलाषेनामननमसःसपितेजःप्रकोपानवोवयेवतमसःसूर्यतेजःप्रकाशापामीतिवोक्तौ
प्रसेतसेगनापवेनहृणोनामिलाषोप्युक्तःइत्यर्थः ५६ मोःदेवस्तेननसवाङ्मननमयोर्विषयोममेवभूःनेवाङ्मनसेपुनस्ताकथेननदिशातोपपितेवो
मननोवरोनभवसि प्रयापिवाङ्मनमेतामेवोदिश्यप्रवर्तनेइत्यर्थःतथाहिअकंठिनमपिपासोम्बाउकगुणमस्तहरवतितोमेवतभमानव्यापिमेवारम
येभवेत् नतमः पवेवाङ्मनसयोत्वमविषयोपितयोःसंतोषकारीत्यर्थः ५७ कपटमेनमूर्तेस्तवरुकताश्नेननोऽगेनजलयेनेतेगगनेगगनसंतान्पा
योमेमप्राप्येवस्वगंगानतीमकरोभवतिनीतमपिसमुद्रयागुनाविनमाकाशेतननदिमेनअमानोकसंगाजवनेमतोपमानेहृपनेहि ५८॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

भृगिभुस्तहिभुश्तनुनयानिभूवतयानितेयोकिं।गिरिवचकैः वर्वरेत्वाभिभूमेङ्स्तयाराणाजानेकिगेरिवचकैः वर्वरेत्वाभिः रश्रभागेत्तुविनास्तितिः रक्तकर्मठस्मनवर्गिः
कमठोरहृत्जगत ५५ वतस्रहृषिदितयम्नतवछुरवत्तश्छायोकमेवचलरः समुद्रान् मानेषतः।विरचतद्छयमेवणाढ्नतमछियितेनतमेवसमुद्रीमर्याः नसमसकरश
शरीरस्मनवनगमोभूमेर्वोस्नयुहरपादेशुममनशूयेभूयात १८ नहूतेः सवतेलीयारत्नाभूमिः तस्याःपरिरंभादहूरहृशेरितिविकसितेः वहिरितवेलोगदहिनि
गतेः तोमभिन्नला। १देवललसंवधिग्रंभोः लीतामकारहृयेनतवलोऽनयनिनपात तस्यावकाशरहितमतेवविनीमरिभवम्नार्यकदेवशप्यमिवाभवत।
तोमविशेषनयाल्हेः तोमसितिवाश्ममम: १९ भोःसिंहदानवानो स्वगहूनेनयापाधिकेश्रनाश्रभवोपसदानवपापवनेतलवनसेतिवरनपवसिंहोमेत।
रितिगाहसंदुरितोहेकेमतिनरसिंहोमतश्च्रंशोरंस्तवनवोरंनिविशेग्रः मेचगभीरेश्वरैवेर्मारत्नकीटयास्तवेरिणोशायंतीतिवैरिशगेगिरिविषदारेवा।

भृगिमहिष्यतभूवलयानोहरुसीमति ``गिरिवचकैः तुविनावनतगस्तितिरताकर्मेटसकमठभूति ५५ दिहृयेविरचतशयमुक्तो
नमयेमिवतरोपिमगुहान तस्यायिवेशुगसवदेशुगस्त एयेस्तममवालनगास: ६ नहूतिःविलदिभापरिरंभालोमभिन्नहिरि
नोवहूरूहेः वलमेरुमुभवहूलिनीमकणिकोलनवतस्रनपात: १९ दानवापगहूनयभवंस्तसिंहमासवरवेर्वनचोरेः वैरिदार
रिविषस्तहताम्ग्रामसंभवभवंमनजाल: १२ देवमर्त्यहृदवाशनिविशेग्रकसंपदमिवोद्भिरमसे पानयाणिसणिपेवकमस्व
क्विमरननिभलमतदत्रे १२ स्तनस्पंतरथेमकटीयादेहिवामनमनश्रवनेति तवचुकपटवाह्विपटीयादेहिवामनमनः प्रमद
नः १६॥

मोसहृनामेवसाहाणितेयायामःमयवसंभवः तमतिषस्थानेनयभवमनुनरुपोवोयसयामशाहूस्ततात मनुष्योहिशामेजायनेरतिशहूारिक्त
वीहहेरिपिराममः कोनेचविकमः १२ रत्नःपतेहिरएयाकशिपोहृदरहृयमविशामिंहसंपदस्रुरतेश्वनवछिनरननिभानितमानितसभेमभतेरयाणिपसिन
नाटमोकरनवमेवकगुडवेहृपाभ्यतरे ग्रातभिनेरमोतनिवरलोहयापवकगुहियमाणाश्रवतिमभरमोविउमहितेनिगिकतितयेमथेः १२ भोःवेम
नामेतिपोषः रयेसकलाशामर्वोदिक स्तेनमतस्ववेपिनायेतेनशाकाभ्यंयेतेतत्रहवताभवनाकिंप्रयोजनेमतिप्रमार्थ्ये: मकरार्थस्तंभोः वलेनसंपंसकतापावाकाभ।
वतास्तेनवरेनकिनर्यितेशतिकशनिपहः ववेनेतिनिशुणोमाणवकस्तंभोवामना: सम्येवेतसोहर्षदहि १७ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नैटी.
प.विं.
२३.
230

दानववीरसिरःनोटकेरसिकायवीक्षायेनेतन्यं विभुनेमेपदः प्रतिपन्निदाने श्रुतिसुरंदं वषिरः क्रामसि अथ च कायविभुतेः शरीरसंपदा दानवानां भूपतिर्विस्मृपसि अत
लेखनताम भिन्नवसित्रमोतितनमर्थेयस्त्रीमद्रुमर्थेनिपातः वशावंशोमेकोतिरिक्रमयेववलिनालंरंवितभूतलकेयश्चानयोः हतवामनमायालालनमामि ८५
विरेचियमाणाः जीवश्रविलगौवामोगिभिः सविभिः मदसंवेधे सदकामदवासेश्चामिपदमेषणिः भुवनंमोदकंदेदीतिलम्बवाभिः भोवामनविषवन्द्य।
यवभोगिभिः सर्पश्चिरेपार्यमाणः पातालन्नृपे स्वर्गेवासेवामद्रूपंवेध माघ्मसिपवमेकारः लोकंदेहीति व्ययवाभिः जगद्वत ८८ हियसाधारणवस्त्र।
राणेभ्यः सराणेभ्यः प्रश्रभ्यंविघमृपिदिन्त्ररामितन यस्मकरस विभूतिः समगणकिमर्थेविघति श्रारतिवाक्ये श्रः मपूतः स्त्रीवाक्येणान्तस्थानकोपपरि
यो: श्रयवभवनस्वराणेभ्यः त्रिसोपिनपादिन्त्ररामितन श्राशयस्याभिमायस्य पातालेनयामीसादिविभूतिः मकरनेक्रियते रतिवतिनाभिहितस्तेभ्यः मगणतया

दानववीरसिरसिकायविभूतेर्वस्मितेसिसवतरोभ्रकिपदि रसदयमलकंवलितेननलोनमामिहृतवामनमाये ८५ भोगिभिः श्लितिनलेदि
विवासेवेपमेष्वतिविरेचियमाणाः पातालेभुवनेविनरेतिन्त्रघवाभिरववामनविष्णे ८६ स्वमयस्यविभूतिः क्रियतेकिंदित्तरस्मि
हिभवस्वराणेभ्यः विश्वमित्यभिहितोवलिनासवामनयस्तत्तमावनमाया ८७ तत्रिनातनदिवायभ्रगाभ्यांपातयेवभुवनेस्तजतः
पाकु जामदग्न्यवश्रयस्तवतस्यास्तोलयार्थस्तवितोविनयेन ८८ पोमतावुरूपतिमियतेपावेवदसारविड्घानवावेडा नोधुवेकृत
वतोहिनधेकाश्रकाल्लवतातवनोयात ८९ कोतिवीर्यभिड्येणादृशास्येनेडकेयभवतात्रवराम्ये कालभेदविहदृसमापितो।
(मिरामप्रुनकिमतेन ९० ॥

ववामनाप्मानृत ८० जगतस्तनतस्तवेवाभ्योपवाशात पादयनानिदमयावाड्रराजनमः कृतरनिश्रुतिसंप्रति
नामदग्न्यवश्रयस्तवतोवाहूपमाः तवनातेः नपार्थमविनावेवविनयेनाम कार्यकारणपवविनीयतरतिशास्त्रविदः सकलस्वसंहारकारीजामदग्न्यः ८८ व
रूपतिवकुस्वामिकावदृमतेकावतनपवपोमलोडशूपोमश्रुकरेदियोपाभूमिर्वेदसानिश्चितकोपेननवालेरहातानवहोपसमितनान श्रयतामायकारीनद
वाशतानवथाखेडसेनोभुवेदिनभ्रकोत्रालणोपयेकोदिपवश्रुकोवहानवतस्तवामेनश्रुकवारितानोयात लोकर्केदेलगप्रकाशतो ८९ भोरेणकेपाणक
श्रयमवणानपिनः कार्तिवीर्यस्यवीर्यस्यभेदकमेवयावणाश्रुवेनेवमाराणीयमनिकालभेदमावाश्चसमादानरहितोतावहासम्रुमहाकिमेतमि नवहिनोयदाश्च
रथिरामस्यताया प्रयोननतादेपकार्यभेदाभावःकालभेदाभावाश्चपरिहारोनास्तियावणविनयस्तत्पणस्वकार्यस्यनयेवसाध्यमादेककातीनमयाकाल्तात रेतोकारदितमिमपिवसमहनायेमद्यः स्थः समर्थनोवा।

दशिरामस्तवः ९०॥
२३.

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

भोगमदाधारघीअपरीक्षतातिरस्कृतास्तेतेऽलोलिकः विश्वकारायेन अथवनु विधेनेः अथ गाधाः स्थाने येषां ते अपराः संकृता अपरीक्षकाः तेतेऽलोलाः पवनलोकाः देवा येने
ह्रणो सो विनाअयमसेवभवदर्थं भवतत् इष्टयेजन्मस्थाने रोगकेजन्मस्थाने रोगकाअस्तेपरअराम हस्तलोलिमस्तजनलोलकोमलातिशयार्थं समासः प्रकमे हस्त
लोलः असौ पितालिकः स्वसामतेऽलोकेविमपाय हस्तलोलोऽसपाद्घतिहिकौ हृदाजन्मस्थाने रोगः पोमस्यये सोऽतिअयममदराभ्यासे विनाभ्यासेच सर्वेगः पोमे अस
पतिलिनकर्वैनीतितेलोकगति ११ भोविभषणाअजनतम मिरहितेषज अजस्यापितेनमनो हषणोनास्ति अजअग्रात् कुगलअमलिरुपमरतिमहषणोनास्ति अज
अग्रात् भोदेवयेननवत्वे भवेमभावपवहषणामसेद्यस्य हषणानामराल समस्यवनाशायवशाके १२ भोरखुवत्सपदिमलोलतवतातेन दहामिनहितमो हमपिमपव
येनमोहनअधिमूढभावणास्येनाहान्तंलोकं नहमपमपशपत १३ पिनाननयामूर्लेभ्योभियाचभूजानश्रोः दिर्गेरनयामकापकदाविभाणनयानात्तस्रीः अव

हस्तलोलिमसनतवलजन्मस्थानगतेरागकमसो भवदर्थं गामरामममपरेकृततलेलोलिकप्रथममेवपिनाभोः ११ मजवाजनतनुसादजनका
मेलिषभूषणानहषणामेव हषणामषामनाप्तमर्पयेनदेवनवत्वे भवदेव १२ नोददामिपदिनलमियेमेपमसो हमपितेरखुवत्स
येनयावणावसअधिमूढत्वेमपेजमदपशपदशोभे १३ शालयाचपिवरत्नमियावश्रीरहीपतमहीपभवाद्भिः लेपिताअमवनाकि
मनुहिकोरिगादिहृदकेकदलेकः १४ कामदेवविशिखैः खलनेशोमार्यपत्नभकलमितिरता देवनादमरणाववाकेतयायेदम
अनाम्यवदसै १५ नयशोहमितिकेवुकदेवशेवुकम्यकिमगुधिवुविनः नामशेषितममैमदयास्मद्दस्तमायपरदयनवहस्तात् १६॥

दामलिभवान्सोनेतित्ववावारिचपिर्दिवौरदिपावकिनलेखिनः पकनवादिरागपिः समुहः अयचकिअुवाअरितशिः रावणादिग्रानमसमहकोदयोग्दकसोसोसमीपेणा
कनीति तदकोकगानेकायसमअुहस्तदकाकगालेकोवसति यथाशिगशेः यहमलिनकेअुः खमअुतेव उदकेच उदकेनहं कश्चिद्भमध्येवापपातेपोहगातः।
योपसिवमिणालेअितगतेयथाकोममरिअमसमूहोनेनेविनरमर्पः १४ सीनोपममपर्यन्त कामाग्योदेवगौः मानेशमरगावाकेनेवमा अुयामिति देवनारोपादमरणे
वरवाक्येवाचप्रियसेरतिवल्लणाहयेवरवचनेसमामपन् लवीयेरलेगणमनमअनात अमापहस्तापिकामदेवादात्मा मेरतानवणः अलवरसमताकरणाग्मेना
नककेत्रेमिरगोनात्मानमअनादिमर्थः १५ शेअुकनाम्रश्रृदमसमअुहस्ये विसअुदोतरनियमः कर्तसमअुहस्य शेवसमहतस्याकिनदमति अयपदोह्रकमसनतलनक देयाः॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नैषी. मपुरस्त्रुविशेषलेन लेहृत्मीतिविधपि: अपित हसमेवपलो सो संतुक्तनवहस्तात् हलेनाशं मपक्षी इयमतनामैव पोपोयसनामपोप: सक्रूनः नामपोषित: ममैमहृत्या यो येन
प.वि. तस्मात् ७९ ममैकपिभीतिकरस्पराजसेहमथप्रहानामानंतनाहशेषपा: सेपायंवनीचइर्मे नमथेन निजपत्नीसमाकथेन ननि नवान सिम्मन नैष्ट: पते त्वमोन
२२१ प्रसनत्रासकनमेवनीमोत्रजास्क: येनपत्ना अपिमानोभूत इतिलना ७७ भोशायणारहक सिपायपत्नीविपोगवो भवपपमगुरस्तमेशरणो भवकोरवा: पत्नेतस्य
231 तेभ्याजातला विपोगपवरूपानुजनसि प्रा मनीविनमेव मामेतस्मवाला ते वंनायपनानविपिरेहयातृपत्नी विपोगेन विरसमहिपाशः वीसमाक्रतेषारविरहेन
जीवितमेवमालीरिमथे: ७८ प्र: अपः कथिमालौकि: कौचमापिङ: विवीसमानिवारपतिशापमन लब्धाः पा घनीसमा: पत्नेकौचमिथुनाद्देकमवधी: काम।
मोहितमितिम्रोकमसृजत तपिङक: उमनस्तङक: करुणारसोपसमकवि: श्रकमेव म्रोकसमुद्देकाव्येरामायणमचेयत् ८१ विश्रवा: पिताय स्यास यानो

ममभीतिकरपुत्रपनैव दर्श सदाकनयपर्णेयपाक्तत लीलया नमिकथनविहायतहरस्मैतमिपनिजपाले ७७ रघदा: विरहोर्पपयोधि
लेपपायशारोगामममेधि तस्मायालाणविपोगसकाणेपमानीविनरमणाइदिपजा ७८ कौचइ: वमपिवीसु श्रवापाः श्लोकमेकमसृजत्
कविरापः समरं किकरूण: वललकाव्यश्लोकमिपुणाविनन पवेथ ७९ विश्रवः पिररूपमभनेवहस्वमश्रुवत्सनमचेपसवितनः किवक्षिति
घनपूर्णनत्वापालसणेनवपुषाश्रवमीव ८० लेररं तिनरतिं ब्रनतिमेपः सकलविरुपीनवरोमिः कष्टपादवतनोरुदपामि रसर्थमा
नःस्वदानमदन ८१ बालकेलिश्रुतहामदलायी: कर्पयीमिरमिहमनरेगोभाविभाणाश्चनेभदनतीलामत्रपानःपमावनदस्मात् ८१

पाश्रुपर्णनत्वेपामपावसंलसकर्णेत्वं पाममयोगमिस्तवितलसंलस्याणेनवपुषानत्वममध्येनवपुषाश्रपनसापा: श्रवसीकर्णेकिंनोवकेतिपना खंडपा: स्ववो
भोकर्णाभ्यांहीनोविश्रवा: श्रूयते तस्माद्वनीकपमथव: स्वादितिविचार्यप्रा: कर्णौकन्तितवानमोमर्थ: ८० कपटपादवश्रारीरमनवनेहोभिविलसणा:
गर्वितसर्पाद्रवीणा: पमथमि: कलवृह: उगदिलाम्लेवरूव ममनिहनिवत विप्रलस्वीतलातेतवकिंरंवसाहलहमीलिविर्पतिः ८१ तदापादवावतादेवाल
हिसामृकर्परीतिः कपालशाकलेरभिहमनवाकानितरगामल्लायी: भाविप्रणवाणग्नरथजवेङनतीनापः सत्रपातः प्रपमामामरवश्रमरेणवतने
प्रम्पात्रत्नतकरिष्यमाणपा: क्रियातरजहमानस्यमस्यापदेनामासः क्रियतेवल ८२ ॥ २२१

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नासिः शक्तिः सलेपसितपसि शक्तिः श्रपूर्णमसादितितक ईश्पोल्लसनामपगतेपासेकृनवताकपिनाकेनतेनरहस्रममैवधमनेकर्णाम्ब्रशक्तिनिष्णात्तकरूपेनहम ।
दयोस्मिकमेविहस्त शक्तिः सतसिकमणिः सनिधासेनहि ९२ श्रेमतभक्तिमेतमच्छायगेधशरीरसहितमेवेत्यक्तलाधेसर्गेनानयः ममापयः तत्रहेतुः अश्वेभाकः
स्तोर्गेपिवक्तव्यर्थत्वविलोपभयात् सरस्वीसरतरमाभिलोमाभूदितिविचार्यवचसामहत्स्वर्गेपापय ९३ मारितेसत्पउत्तेकौणैककृपवान् नयनपीतोगेत्रः सकृतो
नेत्रितः तेनैरुकलेशितेनपार्थेनकृतार्थोसलश्रवैः सहवलितेदलितमासः साक्षात्मोभात्रवषउत्तरकर्णमतेः विरसेवामोविश्रसन्नकलीनार्जुनयात् सामभानुविहमदि
प्रनेत्रेयमस्मः सर्वंचरमसोहिहेः नेत्रेहयास्लमर्पेरः लिस्तलिसमनयः अभिनीतवानस्मिन्विवरः लिवसलबिहः लि अर्थचवलसलरुः लिंवपहाश्रर्धसविपसिंसा
हपोङः लि ९४ मणिवत्स्मणपतीरणायस्मभाः ममाणिवत्याणिपणपतवशायाउत्तसकणिस्मशश्रोर्जनसमिश्रत्वेनसदशीरोविनाणधाकृमसपत्नीकणिस्ममातात

कर्णाशक्तिसफलत्वविलकर्णसजिनार्जुनरथायनमस्ते केतनेनकपिनोरसिशक्तिलस्माणिकृतवृताहतशाले ९२ नामयेयमनयः सशौरी
रेयांवरेणनितरोमपिभक्तिं मास्मभूत्सरवपूसरतलोदिवषिवतविलोपभियेति ९६ यातितोकमतनकणिकृपालजेमवेउत्थपानक
नार्थः अर्थहः लिसलिसमनयसत्सायभानुविहमहिश्रुनेत्रः ९५ माणिवत्सणपराधनरायाउत्तसमुखसत्तुलितासदृशीव श्रीमिपस
सदृशीवतवश्रीवत्समाप्तदितिमममजस्त्र ९५ तावकीपरतनोशितिकेशस्तहलीसकिलपवशेषः साधुमानववतस्लवपत्रेउ
नरश्मिज्ञरनालविलास ९० यदेगपवहभोगवतीशः शोषरूपमपिविभ्रमशेषः भोगभूतिमदिराकुविरश्रीरललमत्कमुदवेधुकवि

श्रीविपायसेटशासनवात्महृदि श्रीवत्सलोकनेत्रियोवत्सउत्तरपतममर्थेसदृशेवनसितमेवलोकनेत्रियोवत्सउत्तरपतममर्थेसदृशेवतवित (ललाम ९८ ॥
मेवलोकनेत्रियोवत्सउत्तरेपतममर्थेरवसवेदामनिधानात् ९९ तावकीवामेपरतनुश्च तावकीपरतनुपरित्राणमूर्तिः तावकीतिहृदिनिमित्तमवबुसित
सारकविकारः रतिउवनावाभावः तस्मात्विचिकेशः श्वेतकेशः शितिधवलभद्रतिकेचित् अक्लकेशावतारः इतिकेचित् असितवावतारोहतिनासात।
सउरणाउरुपमयोजरश्मिज्ञरनालः पतितनत्समशोभासाधुयमेषतताहिमधः ९७ हपेरमेगपेवहतीतिहत्वपगपवहः तसमेवुहि भोगस्वशोरनपानि
न लेशोधसरूपेविरदभशोषद्वतिविरोधाभासः शोकापिहतपगपवहोवाउग्रहारभूतोयस्मात्सः भोगः सविविधतयसामोभगवतीतस्यशिरसःपतिः ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै॰टी॰
प॰वि॰
२३२
232

शेषोपि भोगवत्या भार्यया: स्वामीन हीनगवोनागानां भोगवत्यर्थं संगरे भोगस्य स्वस्य भूतिः संपत् सेवमादिशन् आपूर्णं नमिति वन स्वस्य स्वकारिणाम
वेणाह विराजीर्ण स्वबलं भोइस्य भोगानां फणानां भूतिः सम्हिरस्तीति भोवेजलिमान् ईशाघाभूमेरुविशतिरहातिरशक विराजीर्ण स्वनोगस्य तिमांस्वमो रा॰ह
विरजीस्व शेषः भोगसखे स्वाद्देरहस्य फणकाव यो: स्तू सतः कृत्रहः वेधोस्य सखेवकोर्तिर्य स्वबल भइस्सान सनक तदनाश्रिवं धोव धीतिर्यस्याशोषस्य ८८
भोरेवतीशेभा: कपालकृहस्ती तस्य तुरोहर्षस्य साहुर्भाव भाविता सवाविता शुचिः प्रीतिविज्ञाबायसेरशस्पतव वपुः कोमानीतस्य वस्त्र स्य रूपेण भाभ
वतिनेयं किल स्पन्तवस्त्र संपर्कोनीलमतिमतिशयेन शतिभासन इति पुपव भो: केदर्पदेणकरवनीचचंदकुंभ विकासस्कर तिकोतस्य वविशतेनस:
नीलस्य नभसः को भा प्रकेव वलेरा सखीनरधनिः ८९ भोग्रहृदय वाहिन् विसानाहृतस्य मर्थन्तुरस्ताभोपार्ह कोहेमापवकेविन: पकरपतान स्ववाहात

रेवतीपास्य षमा किलनीलस्य स्वावस्य हृविशतनुभासा कामपाल भवतः कृत्वद विंभाव भावितरूवेकचितेव ८९ पक विनम्रविद्दया।
वाविन स्यपोपरिविताप्रपयस्तन पादिमाविधुतको रिवस्य: पेचबाणविनयीवद्भिन: ९० नयमावज यितिलिवयिमाता तुर्वतिन्।
शिकस्य स्मतिषेधो पुषस्वहिरपतनस्य रहस्तां मन्मथस्य शारमेनतिरेव ९१ नावकेलदृश्निपमहातेयमन्मथेनदारियेर्य नत्वे
(ॐ दनाहतितमोउ समानोक्षवमिरपुरवतेव पाराणो ९२॥

वदचयीपकाशितमार्गे विहानन स्यमास: दयकुपदंषावेदविरुदवादिनात्
वेदेरमणगम्यत्वात् वाविधुतेतिरस्कृतेकोटीनामतः प्रसत सहसत् सहसहिलहामितियतां गवन कंयेन कामविपज्जयोषद्भिनहियंवदः वद
हिंस्य शेवेखें निवास: स्थितिः पवितत्तीनेसवक: दयपृद्धि स्वितिभद्भिसःदेशानध्वस्तवर्तानेदंशोदिषवहित शुवणवतीतन कस्थिति स्वराप्पराशायवेदि
तामाटीनशाश्ववाक्येश्व्रवि दिपवकेशलयः प्रणिमादिसम्हितिफलानि ९० तस्मिन्नवतारे काम नयिनिलायितशिकमास्य भावेचयमरेणयस्पतिस
निस्वरहस्तास्यस्पृहि वेवकामस्य शारसेनतिरेवापतन् प्रमितांकामात शारसेननिरेवगननिलिमधं: समनस्यं दियजमनील परितापाकारसविकस्मको
निविंकस्यकवासमापहितविसेततिराम्मनाय इति वो उं: सिहान् शुतपवात्मा भावय सहीकृवतीम्कं ९१ हृद्धयेयपवतनुचंकव वयसिमि नीहयेनावकेलदि
निपसकामेनावाणोभूतानोंउसमानोकेहणाव रपेकयमेवपुवलोकवसहस्यात्र भागवतंस्तवेविकसितानां प्रपांणामग्रभागच्छराकारोभवति इतिकठिन।

२३२

ब्रह्मापुरैः कृत्वा न व स्तोत्रकरणे वा तत्रैव क्रोशनिरतो येव ततश्च चतुर्मानेन तथैवेति व्रतर्यान नामिष येनि च सर्वलेनत्वपिजा प्रतिसति सर्वसुविदेसर्वसमात्मा
नेकृतेः इति सर्वविश्ववल्लभमावस्तनपाशार्द्धः शितिकंठो नीलकंठो नानः तदपराधाने मेसहान्येकेठो नीलो जातः इमथैः कंठप्रयक्षकानस्मरापः ५२ हृमनवनकाले
कृमलावकृपृथिभिभृतानृकानोकल्पाभिभृतेनकल्किनाम्नाद्रशमावतारोणाममदयातयादशमदृयवापसमव्ययाव्रवयवेतये इदंपोकलंकपापेसुदस्मापाजरुशुद
देहानेहिंसापरदानमेवापाहच्छमरनेपुष्प्रम प्रमेवधःमलापः परहृष्टहृतोक्तापरस्मानिष्ठचिंता दोषादिभ्यानसिनिदशपापानि ५८ भूयोविधमता सशरीरो
णोवयशासानयारणारनोभिः मशेधवलेनविस्तनाव्यापनशीलेन भवतानमित्रविस्रपृषासोर्द्धिघशरितिनाममस्यैनाते यतस्तमेवरणोरामकाव्यापकपोऽक्षरघ्या
नपवचशरेयपासवे प्रलोविस्तपषोपेस्माली मथैः कृत्वा संपादितः इमथैः ५५ कार्तवीर्यार्जुनेनयशः संपादनमूलेहृयमेववधनिवेदात मार्गवनमानदत्तात्रेयमाने

यस्त्वं वत्सवविधो विधिगामेस्मात्तैरीवरतिनष्मत्रनास्यः त्वयशेषविधिनारतिशेषः सर्वविदुवतयाशितिकंठः ५२ धूमवनकल्पयनायुधिका
लेम्लेच्छकल्पशिविनाकरवाले कल्किनादशानयः ममकंल्कतेयुदमदशमावतारेण ५७ देहिनेवयशमात्र

विसृपशामलदर्शे ५५ संनमहृयमपेधनिदमात्रेयमन्त्रिनयुषोर्मेनवीनं नो
मियोगननिनानुप्रसेनेत्वामलेकमवमोहनमोर्कम् ५६ भात्रुमनुमनुसृजनयवेरामनर्तिहनसृजनप्रयः इदनेहनमपत्तमिव
लोकेमिरूद्धनिहतोकलनूने ५० वामनादेहनमादत्तावायृस्तेविविक्रमतनूभनदिकुकः वीतहिंसनकयादयुवुइतमलिनाहतः
समसतनमस्ते ५८ सोत्रिविक्रमप्रलीहिमदेतेकलगमननिराङ्गरुपामन किमहतिणनत्वमिपालजाववानरितनेवलिवद्धः ५५ ॥

लोनमामि शरेकसंसारमोहापकारणरणिपोगनर्तिनाप्रनच्चरतिसत्त्वः संसारमोहसुपदेशोमिकेदेतिप्ररणाकृपा ५६ सर्वप्रमेसुग्रीवमनुदयामनूर्मोनिहतः
रेहप्रनर्वतीयेनदयानमयतोः हृसः इदप्रनृमानेनससपतेनिहतसर्वप्रवकृणीइदशोतानमामि समावतारेस्वर्थप्रत्येपत्तपातेविधापेदप्रत्रमवधीः हृस्मावतारेदे
इप्रवेयत्तपातेविधायसर्वप्रत्रमवधीः इदशेविवरितेलोनामीमर्थः ५० पतिसत्त्वमहमनावनारामसृग्निविक्रमपारोरणोकामाशस्तनीयाः अयगनहिंसांप्रसंगात्
प्रवनायादनेतेरकल्किनारुपाणिः संपितविच्छेभोहरेतम्येनमः ५८ भोःविविक्रममोरहत्तवचरणेलगंधाइरुपानकिंजननिवलिवेपनहतेनम्पंमदतिणका

येन्नोववोरमिः भ्रमलंसदेवपार्श्वकिंदरोवंदकस्यापि योकार्थितत्रमिति ५५ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नैषी॰
प॰वि॰
२३२
२३३

अथ चक्राकारेणापरश्रुतायस्तं कार्तवीर्यार्जुनबाहुनं वेदयः देनतया सकलेनावकेणां वेतिवाणाघ्रसरणनमपूरेदकिमास्यपोपाशेति ११ वरेणापोचजमेंथों
शापापापूरकानेजमेकमलेवमाणगात्मानोमेवकथमेवहेदेमाश्वयेवेननाश्यनलकिनपदयनसुपमनेननोतिशोवाहिः मधिमकविरोधोपिवर्तनेनरतिपो
वनमचकरेवनेनाशतिविरोधाभासः प्रथमराणमयरहितापुपवेतनाः मधिविरोधानावेरतिकिं हतनमरणाभीतासवेतनारतिभावः ११ शोभमाननत
मीकेलमहुनपकोमसनावकोरमिश्रीफलमविवनमद्विफलशाकिकयावेफलेयसागसणलोः पासादिफलशाविकानयेवनवनिरंतरस्पर्शनकेवा
कितयेवनवनिरंतरस्पर्शनेकेठकितयाश्वलकितयानतः कचयावतस्यामीयेनवनेहिविलपालाप्रमासामवभावतमेकहकाउलाभवति ११२७

अर्थचक्रवप्रपार्जुनबाहुमोतनामरग्नुनायमहसं तेनकिंसकलचक्रविलनेवाणवाहुनिचयेवतिविंश ११ पोचनममधिगमकरेणा
पोवनममत्त्रगतिववाद वेतनास्त्वकिलयगपनकितावतनेकयिमयिमुक्तविरोधः १ नावकोरमिलमहनमालेश्रीफलद्विफलशावि
कवेश्व श्रीयतेकमलयाहृदनस्वरूपशोकेदकितयोनहणपाव १ मजनेनजलजेनकरसेनपिहितमभगभूतमिवोष्ठः श्रानेनेव
नयनायनविवः मवेतग्रमुहरासकरोगः १ योहिरामकशिपुरिपुश्रीगवणवक्रुरुवीरवयेव हतेहतमभुवलवयोगात्तेनरसव
हरेश्वनयेति १ केयमपभवताभवताहमायिनानतुभवमकलत्व मयनामधिभजेतिमशेषवेदवेदनपकाविजनलाभ ४ माभ
वेरुदगुरुजवग्रमाशुकिपक्षिविहिताविहितावत नापरस्त्वतिकसवनमिवसमाधिमवधयममाधिः ८॥

श्रेनांसंतेसभगावेशिविविवमिवनवकरोनमजनेवेशेपिनवनयनीभूतमंस्तनवपुविवमवेनसोभागपेशितितमिव १ अथरिपुहिरण्यकशिपुहंतेनया
गावणेवहेतेनयाक्रुरुवीरममहेवदेतेनवघेवरमहरेमयोगाग्रभवत तेयोमनयंतिपकजनरमपुरुषमहरेः क्रमममव ४ मायावतामयाकेषमा
नभवतः सवशिवरूपताशहकलात रूर्धमाररूपतावोहेघताकेयमिमहेपः यतस्तमकलोभवः नवयोघरूपनामधिभजेनेवेदपवनपनेयमेरह्णान
नः श्रुशेषमेवनानीनेहिमवोलकमिमर्थः ११ मामवेः पूर्वेनन्मभिरहदकवगुस्माद अमरोतरनमनिपुणाणाम शुकपुत्रकेविहितोसमा अशेषपूर्वजनम
मेविनहरतांतदकुनरपवीनमवयेरमोतरनमनिपतेशुमम्त्रयुक्तिः कथनामममविश्रीमिपुक्तिमापकयुक्तिविद्यामेवनिःहतावदसपनामिपुरुषमना।

२३२ ... सर्ग॰ १९॥

हरिश्चासौ हरश्च हरिहरः तस्मै हरिहरीभवनाय योगीश्वरार्धं दिक्ककदलनेन किं हि पुनः कार्षीत् नरसिंहाभावो तिर्यक् किमर्थं वदनः नरसिंहार्धं चलने प्रव्यक्तिर्परलने
को हव मकोपी मर्थः प्रथयो स्वतं तेनो शनिकः यज्ञः स्वते योहि मे क्रयावर्मतेन नहलयपाम स्वानी मर्थः १७ सर्वशिल्पालापतः पवित्रजगत् किं सृजसि यदि स्वतुर्तार्हि किम
र्थं कामापासि प्रथय यदि नाम्नेव तर्हि गुरुं मस्यादि पूर्वयोगेकाम वर्तीर्थ स्यात् नैव किं मर्थं रसलिनववारिमेऊरैषमिमर्थः १८ आत्मनः पी वितान् नाडूबीजल
नपधनलज्जातेकोल भवेंदचमेनान् वदीयपाणिपादहृदयनेत्रपितान् दृष्टामसपुत्रजातः प्रतिसेधात्र मी तिरुद्धते लोलावेच लापितल्मीः नपिस्थिप्रस्थिता
यथाकडगारीयोगारमोगणदृशानवेवनिहृतिनलेयमर्थः १९ प्रथिहृतायो ताः ने रने कमकारैः वार्ये विरोपश्च भेदानाम् प्रथमूलतेवदधवादिवल्लनचटतेनालव
ननल्वाविक्षविरेभिताम्नेतभेदायसनदीहयमेनतपवजातमितिनवनिरुकिः महवनमिमर्थः प्रथंभेदः पपेवऊतोजातः कीदृपाः इमत्रपरेद्वाविलासि

र्धं दिक्ककदलनाद्धिरकार्षीः किं नु ते हरिहरीभवनाय किं वा तिर्यगभिनरेऽहरिनेकः स्वतेयमत्र ननु योगः १७ आत्मकामसृजसि त्रिजगत्
किं किं भिन्नतमियदि निर्मितमेव पासि वेदमवतीर्य गुरुः किं स्वात्मनापि यदवष्टविनाश्य १८ नाडूबीजललकोस्न भवेद्गामाद्यपाणि
दृष्ट्वाणसमम् गच्छितपश्चिमसलिलान्तपिलोला किं स्थितापरिविनोद्वविषि १९ वल्गुवागवघटनेनु भिदानायानलेकविषयोपनियोगः
ननदीहिनविरेभितननु भेदमेतदिति निर्वचनरुक्तिः २० वल्लविषमुदरेनवदृष्ट्वावाप्यवक्तिलमकाउतनूजः सेविमिश्रसमभवेनविवेद
निर्ययोस्वकतमनमवेषि २१ आत्मगोस्तनवशाकिलतायाम्मूर्भिविवमयपमरहीनो वालतां कलयतोऽनठरेवा सर्वधात्मसिजगतो
भवलोभः २२ ॥

नरमेव पुक्लिनमेमर्थः प्रमथावायात् सवविदेनप्रपेचितः २० नवोदरे वहिरिवहृम्लेवाम्नटसेकिलमोकोऽप्यः विमिश्रितमेको
भूतः समभयमेतः स्थितमाम्मानमपरामयववहिनियेयो निर्गतः सकृतमः तिनमेयजानीषनदरस्थितेषनेकत्रलसतः कृतमयपेवेपवतेमानानेकविरनमार्को
ऽयपतेपुमयेमकनमः स्तिनमवजानीषेनामरसर्थः २१ रहेविषंप्रलरूपस्तनवशाकिः परस्परायवास्ता प्रथवाहृणिपतेनक्षिपसितिहृतयदावावभानोभन
नल्लवोदेरवर्तनोसर्वप्रकारेणजगतोनमेवालस्वनमसि २२ धर्मसमलेसलितेयस्यारेहयोगेगानवपदेस्यर्थसमूलेलक्षीस्वोरसिस्कपतिकामदेवोपि
नवपुः प्रकिदेवलभवलपमेवनमसि २२ ॥ येनमानरकामरवानकसतवनामविनोदनापिरहृतितेभ्योनामप्रहिमपवसकाराणनरकेभ्योमेकतेप्रविना॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै॰टी॰
प॰ विं॰
२३८
234

नारकोनकानामनुग्रहाणात् तेमनानरके म्योरावाहिमः कथेनामविपत् २४ ममाग्रहेतनुप्रमथ्येवज्रपातनूपाडेनोःपाटोनतेरेतमस्मदेवभूतायोचनोमेवात व
नुपातःतस्माड्डीनित्वपिभक्तोनमेनानाईतिचनेतिपाठेप्यर्हतिकिमितिकाङ्क्षःनार्हमेवेमर्थःयतस्तदावज्रपाताबसरेवैसवसतसनन केतानि अपलमेवना
मनिस्फुरति अवेनरूपनावर्णितेनसहेत्यस्मावणानानारहिनामनुग्रहाणोवज्रपातोनभवतीतिपुराणप्रसिद्धिःयद्वाचकितोहिहरिविस्फुरितमाहिनामनुग्रह
हीतिसर्वेषामवेग्नकारेणानुग्रहेक्रियमाणोपिसंसारिणोहृद्येनिमीलनेपनाहिभिःअनुग्रहेक्रियमाणोपिसंसारिणोहृद्येनिमीलनेपनाहिभिःअनुग्रहेक्रियमाणे।
ग्रहाभ्येनरेश्वरपश्वकराःपापानिसकराप्रनयामवकराणाभवस्थितापरस्मरेवप्रोयनीसमाजेनोज्ञाघनीस्यात् संकोचकारस्तथा २५ एतदर्थमयमव

धर्मवीजसलिलाससिदं च वर्षमूलसुरासिस्फुरतिश्रीः कामदेवनमभिप्रमवस्येवलमुक्तिदमसिस्वयमेव २२ लीलयापितवनामसङ्ग
नायेरह्तेनरकनाशकरस्य तेमपवनरकेहविताभोस्तेनविभ्रतिकथंनरकेभ्यः २७ सम्वेहेतनुनवज्रनिपाताड्डीतिमर्हतिजनस्त्वपि
भक्तः यमसदोप्यनिवेसवकेदानिघ्नुपलमपिनामतवनात् २५ अस्मदायविषयेपिविशेषेरामसनामतवधामनुग्रहणेनो अन्वंवधिभव
नैवकृतमस्मारमथावनतनवितयपि २६ भक्तिभाजनमनुग्रहरस्मानोभास्करेणानुरुचीलतमस्कां अर्पितेनमसमनाथननापलोचनेन
विधुनाविधुनासि २८ विश्वरूपकनविश्वकियेतेवृभवाङ्कुतमणोहरिरूवैं हेमनतसतिकियनिनसीरेकोचनोहिमधिगुमहरिहः ३०
लेववयनहरहेमवदातेनसस्मिराविधिनिवेषमयीयः दुर्लभंसतपमाणिगिरेवनत्यमादमहमिकुरलनः ३१ इत्थदीयसहृरिमति
संपत्नातवासितनमःसमपादिः भावनावलविलोकितविष्णुःप्रीतिभक्तिसरस्मानिवसिसुः ३२

नारः तपदर्थं शापर्मितिन विशिष्यसदाभ्यगो
वेपितवरामनामनुग्रणानेयायमस्यानमितिकिंनवशिष्येषवयंमममहे अमयानुग्रणस्यानतामावेनानुभावनेवनमनमत्रयेपिकस्मानेदेवनामानुवेदं तेनरामेतिना
मनुग्रहण्यानमितितिनिष्प्रमेश्मर्थः २६ भक्तिप्रकमामनुग्रहभास्कररूपणनेशांपगतमोहेन्नुरूपोनाथमथिमस्तेनवेदेणालोचनेननापनविधुनासिकाकवि
धुनास्येवमर्थः २७ भोविश्वात्मकभोःसहस्रलोचनतवमहिमाश्चर्यास्वमाणोमनसिकियत्सर्वोदरिद्रःशुमान् मेकंप्राप्यतिजपरांवलेकियत्सवर्णवभीत २८ योहंवपनिवेषरूपंभवदाज्ञेप्रतिदिनेत्तवपत्नासिकातिर
पामित्यर्थः सदिरिनिर्तंसमत नयसाविद्याधीपेतत्प्रसादवृचनेनैवकुराणिकृतिवचनेनैवकाशिमस्रतिवचनेनेमर्थः २९ सन्ततएवमुक्ताहरिमतिसंमस्तातनाम्नासमाधिनावासितस्त्वदेकतानूरमर्थःइहयोजातःस
नापिस्वदोसमनातगुणसमनातस्येति नत्वेपथमभावसवतितःसमस्तातःसंविन्नवेद्यभेदतेपेनस्वस्यकायापरमानंदतत्वणान्तप्रमेसमस्ताताकोटघोनतःभावनाक्तमसलोलानःहरिमीतिभमोरुचिनानिश्चानेद्वा

अमीनिरत्नादोनिविभुविस्तृः यस्मिं पुरालिंरक्षांगतियंगमायाटोतस्मात्विकमीनिरमायति
लोक मीलितनामानितरह्यनामविंश्यतिकोविदवरेःसंग ३११
२३८

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सनलः शहृसनृशशत्नेनरणरत्नाहिहृदेशणहरिहृरौहरिहृयंवासेशरीणस्यपत्राधीनेकृतेपात्रसान् कृतेपिमहृतनकर्येनिमग्नाडोपात्महिकेयेनसः तथाजालाणरसे
प्रभृशोहृदवर्षीसंशहृपवशहेशविठेपायपात्रसाकेवालयः ९ मध्याह्नविधेयाकर्मणः पश्चात्तनपात्रहृकिंकेकर्मणशालेसर्थः रेट्तोभूवेनलः पावादितमतन
पाद्रेनेनमोहमानरतिवान्मावेश्वदेवहृत्यागतं शयनस्यानमध्यकर्तव्यमितिवास्तव्यामेहविहरितोतिकरीकृत्नेवैनयेत् शकेशेपयोनेते श्रमक्षन्नाठतस्टशनाश्रगेह
शेवेषसाववेतेनिजकांतिभिरलंचकारविद्यमेतत् मर्त्योहिमध्याह्नेनामवेनतरमस्ताचलमलंकरोतिनश्रयंतमध्याह्नेकालेनरंमापाशेवेषणावलमतेहकृतवानिम
सर्थमिसर्थः १२ तस्याकमंडलितिहसरिरिसममध्यमपात्रस्तु भेमीचविहितगोर्थादिदेवतभक्तिस्नानमतीपदमोभुक्तवतिपश्चात्कुलकवनीततोत्रभोमनानेनरभए
णभरेणनकेमेयरागीतमनलसोतेगमध्यात्नकीहशमंडलितनलस्तोभम्भाः पविरिसापरियामिहूपसमः हेत्योमध्येमध्यभागेयसतांगरितपरिरिसमम।

विषशाणिप्रभृशेवसवर्षीपायसात्कृतपितफवकथः श्रेयसाहविहरेपतिशम्पशहृपवशरणोपविवेश ९ माहिदिंनाद्रविधेवेस
पाविवस्तानासाटितामत्नमयोरन्नमोदमानः मावेसविवमविहरिभैवेनयंतेवेस्मावलेनिजरुचीभिरलेवकार १० भीमास्मना।
पिकृतदेवतभक्तिस्नानपमोचभुक्तिवतिभुक्तवतीतनोत्र मस्याकमंडलितहसरिरिसममध्यमपात्तभूषणाभरातिनगलसंगी ११
नामनवगाहमितविंववविपाककामिचाद्रुःसहंशालाद्रुपरिणावितविंदस्य कार्यरकापिकरवारिकहेनहंतीसोदर्यपत्रनमिवपु
नरमेकमाला १२ कुरापुनावकुलपतमितिप्रसीग्रासहंकहूपदस्तनार्थमिषानवयेन मिर्येण्वतस्फटिकेदडकवतिनेकातामनववर्त
नमिकेनमदाधिकेन १३ शिष्यकुलाविधिप्रभीमभुवावयसावीणामहःकननिकर्मणिणाःप्रवीणाः प्रासीनसीनमुपवीणाप
नेयपसलांगंधर्वराजनतनुजामनुजादिराज १४ ॥
ध्यानसत्तपनोपरिरेभिकृतोसर्थः १५ प्रपानानोभहितानानांविवफलानोपरिमाणाहपाकुंभुर्यस्य
रकवान् पकमपकफलपरिणामयोगपद्मेपसहृरितनात् प्रामेफलेशलाहःसा रेटपासप्रहस्पहृदर्यपत्रनमिवेकेपंजरंकुरकमलेदधानाकापिसंवी
भेमीमनुजगम १६ पकासलीपिकेनोपतार्हिनानाभेमीमनुजनगामकीदृशेनहृटराहानितेनप्रकेनतथावहूतानावहूनापहृणाणकहानापितिप्रसीग्राम।
पीतारयेणसवयेहिजहृशहप्रग्रारयतितसवार्थनसानसचार्यनामावसयाभयतव्यमितीवस्वयमेववकुलपतमितिसरंसीमाप्रमावसाहृपनामामेनेसर्थः।
प्रतपवजहृपदसतमदार्थेसामावसाहृपसवमिथःपरस्परंपःसंबंधःतद्रूपेणसवपसमावसास्वसाहृसजहृरितोरशेनतिपमहानोपःसुरिकरेडलबलरसि

श्रीकण्ठचरिते २३ ॥

नैटी.
प्र.वि.
२३५
235

याभेभ्याः कलाविधिषु शिक्षितो गतः सन्तुः य वीणां हो मन्वादकियायांकुशलापनतागेपर्वेराजगुणाः स्वाभाहीनमेनेनल गुपवीजपितवीजयोभोतेयगुः ३९ ता
नांगपर्वतानांविपंचीकिंविस्वरः कलितनिष्कलकाकलीकाभैमीनयामप्रवरकेवलतोपकंठेशङ्कापितेप्रथममप्रतिभावतीव गाभामनः कीदृशी ईषस्वरः प्रथमं क
लितामार्गगनिष्कलविशेषमनुस्मृतिवर्णादिविकिरीर्टिताकाकलीकलसूक्ष्मध्वनिः यया सा काकलीमकं तेन सूलेनततः कथमपि कीदृशी वा भैम्याः स्वरकं म
ध्येकलकेवलतासमीपेशङ्कापितेशाङ्केकं प्रथममप्रतिभावतीव प्रमोपि च काम्यलो विपश्चिके समीपवर्तिनि कुरुस्मत्तामंदमध्येनवकं गुणकामते तथाच
मपि विपंचीभैमीकंठसमीपे स्वकेतेनेव स्वलुणमाहिगायनागानमारेभ भावात्यीमा रवयीति ३० यनायोनिखिलकाला गुणाश्रयेदृष्टाधनाग्रविलकलाभे
त्येषां येगुणाविशेषास्तेषांभूमाया हुल्यतसभैमीयानभूता भैमीन भाल्वाभिदानपेमाम्यमातयेप्रवीणायभाल्याकु स्वरमगता स्वेः सगतानानां स्वरसंवरा।

तासांसमभा सनऊं गहं यांविपंचीकिं विस्वरः कलितनिष्कलकाकलीका भैमीनयामप्रवरकेवलतोपकंठेशङ्कापितेप्रथममप्रतिभाव
तीव ३७ सापहृताखिलकलागुणभूमभैमीनैमीनलाधिगनयेस्वरसंगताभीत् तेषामगमाद्विनयं परिवादमेमलोकेधुना॥ प
रिवादनीति ३८ नादेनिषादमधुरेंतनगुञ्जगारसाम्यसमागवनितकलकेलरसस्संभेदमेवततमस्वतिमूर्धकस्यावीणाविविस्वका
णावपलभागभवेती ३९ प्राकूहमाखिलकमवलकीनातसाम्यहस्वरसमर्पितमकेदनादं तेनोततेनतरलभावमवाप्यवीणाहीणानके
णाससुवत्किमवालयेगु ४० ॥

नकेदेवृगतायायावाजाना प्रसोवीणानमविनयपार्थेसर्पारूपंपरिवादनिर्दोषाप्यनापिलोकेलोकेपरिवादिनीतिख्या
ग्रसिद्धसपरिवादोस्या इतिपरिवादिनीसमंजोवीणांगा ३८ राजकुलश्रेष्ठस्यविकटवर्तिनीसावीणाराजकुलहस्तिनोनिकटस्थाहस्तिनीवनिषादमधुरो
निषादस्वरेणवीणाहस्तिनीचकृतः सम्यक्तिः द्वाविंशतिश्रुतिगुकः मूर्धकेणमूर्धभागकेणोयस्यास्सावीणाकृतः कर्णौ शिरः केणोयस्याः साहस्तिनीनानाथका
रणात्सलभाकुनायमाणा वीणायाहिवादिनो विविधपाणिवापनेभवतीतिनानाविधश्रुतिहेशपवापलभागभवेतीव ३९ वल्लकीनोनिखिलेस्वरेसंगीतनादा
दिश्रेतः सारो यो च दृहीनात सभैम्याः स्वरवांदतालेकिमास्वगत श्रुपितसृष्टेवश्रस्लजनतरतिपादेश्रसस्मत श्रपिवरतिकिमुपतिविवतर्कैः तेनसारा कर्म।
णानेततरमामवर्तिनेतरलभावेचवरलतेवाषमाणाहिवीणामालतत्र्यतिमरेभस्वरावाप्यतनितामतीवीणानयेश्रुमस्त्वेनमस्कोणानामचयतिगुपश्रलत सर्व
स्वाभवति साषिश्रेतस्वरनेचास्तनिलः सत्र शातयेश्रुटहेश्रुकोणामजतिहि नयाहृयमषितनिनाकिमकोणानामुवत् कोणोवेनाविवादनम् ४० ॥ २३५

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

अथ वीतरागस्य योऽदंपत्ये कर्णिमप्युनिवर्तमानः तत्र पार्श्वोद्गगाया अतिस्फुटवर्णविन्यं यथा भवति तथा तेन प्रकारेणोद्यतदुक्तप्रकारेण वनं गर्भं यावन्नमाः एतेऽ इमपे
माः हंसकः अहमेषाः यत्निपुः हंसमेषाः यतिमंगलिकाकाले हंसकाश्च तेऽ मम रः हंसाः शुकः सर्वेऽत्र गाथाः एवं तदुक्तप्रकारेणैव विरवदत्र योऽत्र दृश्यते एव
निमग्नहंसकीट पुरेकिरन् प्रवालमाधाकयपतिस्म ५१ पुत्रामसाकेवचनैरवालाकवुधेगीधेगोभोधेनास्यपएव अथ यथापि मनवती अमगधेपुत्रीप्रवोस्त
महेतिपूर्मान वागवसरे अवचने परायद्दकवनेनदानतनुनकोभवत्रामेवदाप्यस्मिनानमवपारिनमत्वानमेवनस्मात् माभूत् अवचनावसरेनोमोममोक्षित
मपितानवन्तानभवेत वत्त माभूदितिस्तमहद्द्दतिभावः ५२ सागोरीभूभृत्स्वापर्वतनानवेचनस्पसंभवागोरीग्रस्तभोगेनसर्पशरीरेणग्रस्तभगेनसर्पशरी

उद्धृतिस्फुतिमभ्रमयवाह्नगायावोणभृत्याजगुर्विनिस्फुटवर्णाविन्यं एवंयथायथंह्ममनीरतिहृसकलाचीरकिरप्रदप्रदीरयतिस्मवि
षः ५३ अस्माकप्रक्तिभिरवैभ्यपववुदेनाधोप्रवामतिसतीत्नुमरेतयापि तानेहिवागवसरावचनात्स्ववसभ्मेतावदध्यनवपारि
तमेवुनस्यात् ५२ भूमहवोकभ्रविराजपिवामलेसानेवासभोगसभगासमसःक्रमाचे यत्राकपालकलनोकलितसभवेदत्रापि
जन्मनिसतीभवतीसभेद् ५२ यथारतिःस्फुरतिवैतसिकमयसाःसतेरतिपुतिरथनपिवातनेति वैयत्नवीतरागतिलीकृततित्वेर
वसितास्रवधमकरधजसशायकः ५४ यत्नोपरामिवदद्दिकविहारिहारागुलामितसवमिदधानननवेदमासा विश्वद्भुमासिपयसा
सिवराशरेतवैदिग्रयेजनमनःप्रियमध्यदेशा ५५ एतेनयाजनितपत्रनिवेशनेयसालीकृतेदयद्वामदनायतनीम् ॥

रेणग्रस्तभगसतयापानाचेद्ःशिवामगिरिपिसतस्थिरसंकल्पवि नत्सेगवतेतःइतिशेषः त्वचभोगेनग्रस्तेनसंदस्तसाञ्जेशिवामणेनतसोकमदेशोवर्तसेइतिश्र
येक्रमः भूभृत्स्ववनादिपुवयोम्नसः अस्मिन्नपिजन्मनिभवतीनाकपालनादिहादीनोकलनयायोजाया अत्रोनपकीभवनाद्दाकपालस्त्वीकरणेनयतिजन्मभा
वेरवनन्मनिसतीनभवति किंतर्हिवंजन्मनिपववसवीगौरीपतिश्वताच् ५१ यत्राभेमीकसचेतसिरतिरितियस्याभेभ्याःकोतिःरतिसहतेश्रेगनत्येनकोतिःपत्री
तस्याःप्रयोयतिनहीभवति अस्याप्तनकथमियमेरतिरितिमर्थः अयचभोनलनवपिवाकोनामेदंशभ्रमेकरोतिकीदृशो मनसदेवैयदेवीतरागेनेनाखितीभातः
देववेनयतिरसप्राप्तवःमार्गोपसेरहशःकेदर्पः इतिसमयकोवातनोतिहरवरापःकामःकनेवस्हणायसोदर्पःकृतअवोवेसारसपेनसप्रयेनवदतःसर्पः

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नैषी॰ पद्मायमानेश्वगननिलाकोलि:ऽनिंस्तेऽतिस्वयमेवदेत:श्वाऽस्माञ्चर्यै ५४ तेषयसामाभिरशिरियरोभूमिमिवेतोभेमीविषुद्दिभासिकीऽग्न:श्रम्णभेम्याश्रानननमिद
मेयश्रानननेवेऽहनस्यकोनाऽहासितोऽप्ट:श्रयाधिरपिवेऽस्कोनाऽहासितःकीऽग्नोभूमिभेमीखसविनोऽवविऽहऽभीतिमरिऽविहाहितोऽस्रा:यसोसोसरितपव
प्र. वि. कोमामनोहारिणोहारायसासो श्वेतमेघेवीविश्रीघैसेनेत्तगेगायमवयोमेघे श्वेतेर्धैसीनयश्वो:यसोसोननमनसोपिय: मध्यदेश; श्वेतनगवनस्यतेवा
२२६ यस्यालोक:प्रियोमध्यदेश:प्रार्थावर्तोयसोसो ५५ येतत्तीभेमीमालीकृतेतेऽवदना श्वतध्यामस्ववर्ततऽतिमाल:वऽश्रीहोसंमस्वोग:सोगतम् श्वमातःपमत्:
226 श्वत:मालीकृत:ऽेऽवदनोयस्य: मालनिलानिपत्रविशेषनानिपत्ररचनायपामारेऽग्नीसत्तीमदनायतनयेदनेश्वमोपिमध्यस्योवादजितवतेवादिनोमा।
लीकृताऽेऽ:वदनामसनश्वलाश्वरूपायेनरेदपा:सत् नयपत्ररानश्वरसंरजयंदनेनयायमपिमालीकृतेऽवदनायत्ररचनाख्यानेनकामायनयपयामयत्

मध्यस्य्ऽर्वतनमतपलेकिमेतत्कियदत्रनवभर्त्सितमत्स्यकेतेः ५६ येवोभवत्पमवतीऽयपत्ररानिपानीयकेतमकराननुराजपा
नी श्वसोमहोदयमहास्पशमीनकेतो:केतोरांनतलणिनभुवनेभुवोते ५७ श्वपाभवेतमतिसभवतस्तथैवकामस्वमेनकथमा।
कृतनामगालन कायेव मध्यगाप्तागतमाचरिसोलसाधजयवहतामवारधनम ५८ सेहालवयणयिपीतवरोमराजीसमे।
यहाश्रवतिमागरितवतावे पाथासितेननवनायमधूभूमोऽसमाममेप्रशनके:शारदंतरागः ५९ ॥

एवेसतिपतमेयभागधियेनयऽर्लभततवमतिस्पावेनयामयस्थानेयऽलेभतमलेसस्ततनयनिर्लीपाकतेतस्यफलेकिमुपेतिरस्यालकंपस्तेमात्रभेमाभे
गऽति मध्यस्याश्वेऽर्वतलभवेति तद्दिपराजितोपिवत्नेननितेतिरस्कृमदेशादिकेववारासदंभुक्तोपलतवेदमपिकिमिमर्थः ५६ भा:भेमित्वकामस्याराजपा
मीनगरीनत्रऽऽवपा:पेत्रपेसोपनीय:पान्तेपाप:केनत्रूपोमकरोपसास्यापत्ररचनारमकरोलिखितरानि वाहनपंक्तिस्थापनीयकेतमकराननगरपिनोस्त।
हृतिकामसेमासं पुत्रोतवभुवोकेवानगतोरांत्रवतेकेऽरोमहानुदयायसोरेऽग्नाऽऽत्त्वेस्पानीतितेसोमहोदयत्रयेमहस्पानीतिवस्पामकेतमपा
पायोविदेहामिथिलश्रीमहोदयाकत्यऽब्जकमेऽब्जमहोदयमिममरवोमा: ५७ श्वपाभेमा:सकमपानभवेतेगकन् नयाहतोपिगलेकाम:श्वमेकृष्ण
नामनविदन श्वपबायानापातसवतसम्यकाममपुत्रवपो:कायेवमागोजातश्वमहाविलीयपापयिकस्यन्नताहितायावपात श्वमोनभवति कायोकालिमे २२६ ४८

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स्वैरोद्रेकं त्वत्ते नत्वैरद्रवतीनवरोमराजिः रूपैर्भे भोगम्यजनागरित्वजनानिष्ठुरः पुनरुद्रोचनानिपक्वैरेतिभोगजन्म रोमांचजागरतेनेदशाह्नतनभोसिराजमेकीदृशाः
उष्यात्रकः शस्तकवत् मधुरः उक्तः मकरोदृश्यः तेनसोऽहममाः शरीरनिर्णीतत्वे शुममेघोः काममन्मथाः अस्तमा नितेषोकेसरेदंतरं निषेधानतमेगयस्पर्शदृशः
सन् विभासितायेरोमोऽहमः किंतु श्रेगममः कामबाणान् पञ्चापिकेसरएवतिरितिमर्थः ५१ नकेवलंभवानेवमविन्नः किंतु भोगजन्म मायोऽक्षरीयेकम्तान्ती
भोमजनापिस्वैरोद्विरेसंनिष्ठुरोः यामकामस्तपुष्पाणितेनेबाणापथायाः रूपात येवतस्य कामस्य वरतनजातेरस्ममेवायेस्वर्गः किमयाटशोपदः नाटपो
वतिरितिवनपाटपानिष्ठुष्पाणिपवक्तानितमनमस्यापिवाटगेवपुष्कम् तस्यप्रसेदपदेवसमेस्ते ५० पुत्रयोस्तमेवेपरस्पराद्रागोदृष्टाकिमपतीचीटि
स्पर्धं श्रेनिश्चनदर्पकमनापतरकवेभावुयनीयोः हृदयंदृष्टावापुत्रयोः तहृदयवीस्वारहावसरकोऽपवादीर्णानते वीकामवाणाउ रूपायहावनमपसमांवि

याम्यानवापिरूपनीविनिदेवनेयेवमोंवृषीकरकरेवनमेवुजाती नेतेयथानत्रुपनेलक्ष्मसमानिवाणाः स्वेदस्तयेवकिंशुतस्यचरत्ना
मे ५० नागप्रवीमकवयोस्तमिथेयनीवीभानोश्रकिंहृदयमनायवरकमेतत् नहीसवोकिमिहकेलिसीत्स्नोनेः कामेषुतोविनमुक्ता
तपुलीयमाने ५८ प्रमोसयरागतपायोपुत्रयोर्विताम्रस्वकेदनोकिदमयोततनहोलिवर्गः शमानपन्निचयसनिमकारयनादैनेनेले
प्रमदनोसमदःकथंस्यात् ५२ इतिपठतिश्चकेम्पेषापप्रसतावहुस्पहृममवेमसोऽपवेले ऽपितनिजमयीहार्पदहृकमलतयेव
(नहानिकोषवमा ५२ ॥

पतेषप्रकाऽः पुरुले ---- भवतीतिस्मरमपिकासितान् रागदद्दिर्शनमपिकामिनोरागावहमभवतीतिभावयनीमेरपि
रागेनलभैमीसगजमनेनोसेह्यते ५० परस्परानुरागपराधीनयोपुत्रयोर्वितासानोकामकीगनोसेकाचरणमनिवृष्ठक: सावीमपूर: तस्मात्कयणाद्रपरेत
वमनममोचयत् दैनैष्वपुरमकारयत् कामः कथंमदनः स्यात् मदयतीतिमदनः मरकारीमर्थः मेशेष्वेवमाचूयतिहि ५२ पवेश्रकेपठतिसतिसंध्यवेस
धिवेलायामवेसांधिवेलेवहूरानकृमेत्यावानाः स्वियोमष्ठावयाजेनयप्ठुः संध्याकालेकतेयरागकार्यैयानीकृतानिगतारमर्थः कीदृशाः पयहृपतयेवपुष्पा
समयेसंकचितयाभैमीदृष्टाऽरुपदृष्टाप्रयापिनगकतीतिकोपः ५३ प्राकर्णितमवेश्लोकपरस्परानुवादमाख्यातचेवनपयनीवमानीवणः किलसकोकि
लपवेपठतिनतस्तनिश्चकेपतीवलहिलहीमहानलहिलहीतिवचोवायमिथर्थः स्वभावतपवरकलोवनः कोकिलःस्वहिलहीतिवचोवक्तिवा ५८ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नैष॰
प॰वि॰
२२०
937

अथ भैमीतनननमौ पथ्यानां तन्मानमाकरासेद्धपोकर्मणिपंचमीचक्रवाटशेफ्ह्रशानेगकेतीशर्वमेवक्तसाग्रस्पशानादेवलोकनेनातेनेक्तशानोमूर्छ्प्रतिविंव
पद्मरागेणा देदीप्यमानो केलिक्रसमयपक्षनक्तीरशोमिये अतिक्रान्तो चक्रेनीमर्षंद्यौतिमेतेः चक्रवाकहंदैः यकरमक्तपरस्परशामवतितयापलापम्रो
रथितैः प्रतिकूलमायीशजनितशब्दैः सपिता ५५ अस्तेनविरहमहिम्नताहतोनपत्रोतौ अतपव्रजननिंतैः प्रत्येतिरविकौाचक्रवाकोऽश्ता भैमीपद्मसेवतौ
कालमपितेसंध्याकालेनिजप्रामसमाप्तितपथोमोदंचकालविप्रकचक्रवाकलोकजनितशोकेनदीवंनिर्धमितिसमर्थः ५९ अथ भैमीपतिमनिवा
भावे भोः कृपालोकोभपोरवस्यंपरममहृदयंपिमोचक्रोकेषुभिदंतीविहारयंतीवरमामवस्मारस्पृकोवानानरोनरोदिति अपितमकोपिहाकष्टनमेवक।
अमतपरस्परमस्तुहिमलहरीविष्फनिवचनसगलक्षिवेचयंचुः पठतिनुलनतिपतीवकीरतमिवनरपेशनिनातनेत्रराग: ५१ उष्मा
स्पारवास्पारस्य प्रशक्तशालामापनीकेलिग्रसामहृहीदकोविंवप्रतिक्रान्तमतिनाभीमनारानमाने चकंचकोऽग्नेनीफणिग्रवतीरिति
मश्रुभिर्यञ्जक्रमामेसंविद्रुमतीरेरथवदमिश्रुनैः सुचितासेति भ्रमाः ५५ अथ चरणोविनोऽस्परकारतिविरहामहमाहमाविकारैः
अपितमक्तनपद्मसस्मिकालेपमनविकीर्णामरोनसौरभासो ५९ अभिलपतिपतिमूर्तिसभैमीसदयविलोकयकोकयोरवस्थां
ममहृदयमिमोचभिदंतीहाकारवविलोकनवोनरोदितीमो ५७ क्षुद्रशुद्रशुदेश्यतेममोच्चायविरवलेवकामताममतानीत अवि
नवभवेनिकिंपाङ्गतास्मदिनिवेशितकोककाकजनाः ५८ अपिविरहमलिहमाचरेतावपिगमप्रथकरूवगर्वचेष्टो इदमह
हिनचेताः पंनरुवत्तीमर्थः ५ वर्षिस्तुनिजशावभूतगुरानोष्ठदेहछमपहिसुः सर्पः अवि (हन्तिदयीनेविहंगोविपिविपाक्षेहितानुमाने ५९ ॥
नेविवकामतामस्यतकामेतांविनलरग्रलेपियांमतिसमर्थः पिनहृदयेप्रवेशिनाः कोकनोकावकोदीनतरापवकं ज्ञाप्रस्नाणिकैः पवेविधाः किमुपरिणाम
निवंवविलवेनिशहायेने ५८ अनिष्टमपिवियोगेनयमेववर्णां अधिगमः तानंनत्तवंवा प्रवांपतिहिनं अत्रसर्वसारासर्वाः चेष्टापयासोचक्रवाकोरह
लोकेवेतनानाक्षाणिनोचेष्टितेविधिवशोवेवापतेवलापतमिमेतनानविर्दर्शनेरष्टाभलोपतः स्वयंवियोगेनरः स्वसहस्वचोऽभयापिऽनविंयोगेविदनेत
नोनायनेयाणचेष्टितेदेवायंनमितितनेरमत्रमानेयाणिनोविपायचेष्टितापतिहृतमयासानेपिवतेमाननाव चक्रवाकवदिति ५९ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

चक्रवाकद्वंद्वविकेते वियोक्तविशेषेणाक्रंकेतं च चक्रवाकनाविधिना अथैकातः समप्रक्रमसकालपवलंबशोभानुरूपेशाप्रावृत्तयेसंसक्त्यधेयोऽस्मात्सेनेकिंचित्तिपितीति
पतेकिंकोऽस्यामागवलये श्रेष्ठिश्रुमूर्धपादेशुवर्तमानः श्रुरुणिमवेहुकानोत्तुंगोपिनितैः शोणाणयोणोपितोत्कुमारचरणागुलिमदेहेहुकाच्छलेनशोणिमभवति तथा
यथ्रहुवाणिणा श्रुत्योनयारथ्यनिरंमरश्रमिधिमुच्चेणणापिरजयाहकपद्मधमकोनसेननम्रमणस्त्वपादेह्वेनसर्वमेवकेनभाजननक्षीतोयाणापिदेहसंलयोभ्रान
तरति ९॰ सन्नलपवेचेद्गुत्याभेयामुखेनादिंतेमधुरवचनाक्तेनमधुपीनाद्यासविचितचोचूलमुखलोभेमीनिदमाह मा: भेमिघमेव्रवीषिनं वरोऽहृस्कुटेति।
क्षितेमिस्थमिथमेवनामधेति ९१ सकलतोक्षोभोसौधविभज्यतेनुसानेविमोविमयोः स्त्रिया हीणानयः ····· नयारतिचपयमविलमोविमयाभ्यामयोः।
रतिकामयोस्त्वत्वावचनश्राचायहपीनानामिकातीकानोशशणागुकिकामयोरतिकामयोः त्वद्दीयानानातदयस्यानेनयोपितोहिनतकेदयोर्नतिकयोः

श्रेष्ठिस्याकणामेष्टिकाविसरणोः शोणोत्कृपाणाप्यदेकालेऽर्धविधिनारथ्योयामिश्रुवेविद्वेनमविकत्ता रश्मिशाहगणामृदग्रजसमार
थाविरामयसोऽरं भ्रानितिमानुशाणावलपेसंसक्तुकिंमन्यते ९. इतिसविधुशुवीमुखेनमुग्धालपितहृधारसमर्पितेतिपीय।
स्मिनशावलंभुटोवदनोस्टमिटमीटशमीटशेयदधे ९। सौधुसौधनिभज्यतेनमविलेवालोचिनोविमयोनश्रावेष्यिरतिश।
मनश्शारथोश्यापहृषीनष्टुवा इत्नीसाकलनिहृतोहनलिकीनालेकश्रुकेष्विणास्तनिधस्वतैतेश्रमधुश्रमननेपापवमसंतपोः ९२
पीतोवर्णास्त्ववातिमधुरः काषेतिसोपेयपापेविधकनकेसुवर्णमितिकेराटमनोकीर्मिते कांचाभ्रांतरवर्णनापवतिमाराजेवरूपे
समाहारेनानामिनासायुरविति निर्देशमात्रमेनत सरविमासनतिकेपवेमर्थः न (शुधस्तयोगात्पिपावेदेशुवरितेऽर्वाणितारथेपाः ९३॥
दीघतिस्यासतेनासाधुरभेदादिर्विचनेमयोर्वेसमस्यसनोद्दतिणनलास्तलानेवाधस्यमसेनानामिशेसमासछमोरमेवसंतानितनात ९४ पीतः पोतिमां
वर्णगुणः वर्णश्रुक्रादिगुणः तपसनेमोप्रधानः भूतः किंतेतिशेषः पद्मवर्णेश्रुमध्येयमेवगुणः श्राव: गुणेनभवतीमर्थः सोयेपोतिमातवशारीरपि
भ्रतिमधुरः अथेपीतिमायथावर्णगुणोभवतितथाद्रुमः रतिशेषः पद्मयथायेकायःपीतिमानेविभर्ति: तथायविधनकनकमिमथाः मयोजनारतिकेचित्
वयेतमसामहेयहातथाकापेसोयेमधुरःमधुरसोपयापतितः आस्वादितस्तथावर्णगुणोपिपीतिःपीनरूपमिमर्थः इतियद्दातववर्णगुणोवचोपमेति

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नैषी.
प. टि.
२३८

मधुरः पीतश्रावाश्रितः सोऽयं पीनः कार्येषु विविधमधुरः पयोधरं यथा स्तनः पीनो निमाने विभुक्तनके सवर्णामिति तोभवर्णा गुरुममितिना श्राम्रवर्णामितिवके
हननस्य वने श्रपितु सर्वैरपि तत्र पीनस्य मधुरस्ता हृत्पिनरणावृणानाक्रनामनकाचित् पश्चाथवलिमाकृपेश्रगनेवतस्येवतस्य ... क्रान्दृश्यावनहकृत्ले।
रजनेतद्वर्णितावतेद्दर्थ्यशः श्यामो तिद्धहवर्णो यस्तत्र द्वर्णोरजतनामवश्रकगुणोहिवर्णानेतोश्च हस्त्नस्य मकोदपि रजतेद्वर्णोनामम् श्रमेयानीलही
नीकाकयागुणेनेश्रतः सुवर्णाश्रपहेशकः पीतिमेव गुणोमनामसृमर्थः ९१ शर्करार्द्वणोमेवमल्लिकापुयताटयाफलेतोति विविकफलेमध्विवपयः ता।
हृहिरणकाहेविनामेवमालापालपेणमेव नाहुनीभूतेनेदंपैनेवदेहलश्रृङ्केत्वंशेशहृतिजायतेमधूश्रङ्कः शवारसमेवने सन्ताप हिमलमपि
सनेभ्राश्रमनोपिश्रृङ्ककफलाहपिमधुराः पारामधुरशाहृःपवापारः मधुलिर्येमेहस्या नामग्रमपः माङ्गश्रृहयायकथनापत्तिमधुरामधुरतारा

रवेश्रतोदस्तदिसतेमधुपयः कांदविनीनर्पणाकृत्येयोहृतिरोहृदेनपयसाश्रङ्केनवेश्रृङ्करे मद्यास्ताहवसेपानैर्यदिफलं पनेनहृतिद्धिरा
स्तेश्यो घनतोऽसृदेति मधुरस्यायामस्तमयमयः ९१ तेमोलकुरुपाकतलुलतयारेजातमैरेजयेमोनोतः क्रतशर्करावलमधः सेनामः।
तायः स्मरः रसामितरसोदर्यैहिमयाश्रयापयेषामवेतिहृपाः कृतिमृद्धयेतपरमोमामकर्णायोपारणी ९८ श्रामस्तवभावनीव
मतितली पारयमीहस्मेवामेननकलवैणानिकाणमिलशाणविलासामृते नकेलिश्रमृणावरेहरिकसयातिर्मोणाहर्म्यायरेऽनु
कामांगात्सरपवकिमयंदेशोसतजायते ९५ ॥
मधुः तमस्तितस्ः कस्मांहृहशोश्रृङ्ककफलेमधुवतेभवति नदपेत्यानहुवनेश्रृमधुरस्म
शाहृः भवतैते ९१ श्ररतमेवोपोपस्यहशः कामः स्वमपवदानकोऽसमध्यमस्तिद्धशार्करावलपवमत मधानीतिमत मेयनः किश तस्तंमीलनः श्रमरन्
गृहयाकेयस्तमः सापवलतालपेवरेजातमीश्रमणानिर्झवंन् स्तरसमश्रहाम्यमशोसयायपस्तमादयेत सर्वयाकारयेत सर्वायेमानाश्रात्मानेपा।
रम श्ररतयारणावृतिलकापकायः शर्करावलमदिरहाताल मकारगृहकर्णानगनितनेतनिर्मितेरजातमावेष्टरसमग्रश्रमपिरथितवाशम।
ग्राहयेपहे तमादधेत नहासामयाभेमीवरमातमातलभवेदिमर्थः ९८ नवश्रावीपावाणोवसततिस्त्रालीलाकमतविभ्रमरस्वरसोरभवति।
तथातस्मः ॥
१
२३८

कलोवैणीवेणान्तेवैपीनिकाणपवनिकणेन वासितस्त्वाविलासपवमानधातवःमनावा कृतिमन्कणो योऽलकृष्टंशपणात्सपवोवाचमाहयत वागमन्तेपस्नतसि
तस्याकीडन्ताविहूरयोस्यःसोरिकमेवहयाचूर्णितवनिर्मीपतः रतिगेरिकमयानिर्माणेतश्रुयपर्मैवतल्केतिभ्रमणाहेगैरिकमयानिर्माणमेवहर्षनेरवाधरीयत्र
नासिन् पुरेवनदंतपेक्षी श्रयेमुक्ताहारमेवजतेनेनमेरंदनपंसोकिवमुक्तानारपवेतिभावः सवसोरभसरसमाः लीलाकमलसोरभवत्वेनवाचेवीणाकणितेना
पारंहमिवेनदंतपंक्तीहारत्वेनोचेमेसने ९५ नववाणीकामदेवतानीथैकापिसंगारसरसतीतिमिलोरकनदीवनृत्वदीसंवधिकसकत्कमिकनैवावरः त्वेरक
तिलोकेनाभिधीयते निर्मलावासितापाणिकाः शर्करा हृतवकाणिपनस्वानपाल्स्मरलिकपेकहृनाःकिमर्पीपयोतिरहेयचसीवाम्बनेकिमिरंतीरे प्रमलीरेत
वेवाधोकि ९६ मोसलहणीश्रमहतनदोमवाहमपानतेपेकोकिलानोसम्यक् पानेनापातिकोकिलाभिर्जातेनस्वरसमपेः श्रुतपवासोवाणीजाभिःकोकिलाभिः

वीणामधिपनीथंमत्वलरमसोतंविनेकाषितेत्वेरःध्वेरस्वतीरमीपपुलिनस्थालम्बनेवालुका पतलेरमरेर्वकिंविश्रुचिनाःशूनास्मितावक
क्रः किंपीयूषमिदंपयोसिहिमितेनीदेतवेवाधरो ९७ परपानपवतीनासमनगायोतिगेनेननवनरूणिवाणीयमयासिध्रुवीतिःक
तिनरसितकेठकर्तमम्मसेतेभवहुपविपिनाग्रेताभिरासुरितेन ९८ गधलेरहरुन्वरःस्मरधन्तुवेधकमालामयेमोवीनचतवा।
परापरतरापस्मीमलेविहृता पधावागपिनावकीमनुपनुर्वदःश्रियेमन्मयःसायकोणपनुश्चताभिरुचितेनवीणाभिरारचपते ९९॥

रसिककंठेहविपुलकेगलेस्फूतरसकपापेकेदेवाकृतेनवनकीगवनसरकोरस्थितायेतितिरिनेनपुनःपुनरुदरीरणेनकतिवावारान् नाम्यमने ९० इवोनरापरोप्य।
वंस्रकमालानूयेकामस्यधनुःतत्रधनुषःउवाधरोपनत्पस्यापःसोमनिस्थितारेविवलनासैवमौनन्नुमियेयपपनावकीवाणि मान्मधोधनुर्वदःएवधनुर्वेदः
कोणनुर्मुक्ताभिर्वीणाभिरुचितेस्मरम्पतेयोहिपनुर्वेदमम्यस्यतिसःधनुरेवारघस्वलीतिवीणाप्रपितत्वहणी धनुर्वेदमभ्यस्यतःकोणधनुषाणासहम्पसति
तिपुनमेवामध्ये ९९ सपुतपोग्रामःपपुयापःसववितद्यथसभायोपक्रीयतामायाति मोतुमेकामस्यशाराःतेपुरूपंस्वहमपिविणामौपुत्वानुदोमुताभवंतिम
पुकोटशासितिकामिस्थिरव्रतिमनिवः पुरुषलवापरस्वनरंनदने हेमकोहशमितिहक्नतियमलवप्रुरुतरंनदने मन्त्रणमस्मारि ९० पन्मालेसमयेपुनवकसे।
वक्राणिमाधनमोसायपृहाणरिमोत्रहन्मसहिमाविलासःतामोमसहवंतेतेशंनसगीसमहिईहयानितेनवत्रवपुमेयसाःमायश्रुगाग्रयकाशमानेवेनसोपुषि।
तेचितवेशीकरणक्रियेसासाःसायपहासेस्तोतविमातवत्वंयथामायश्चमोमतीपितमामोषियमसूवववेनेपाकामेनविसंभमाषितयारम्यायस्त्रीति

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै॰टी॰
प॰वि॰
२३५
239

विदिशिवलयः कामावस्थापः इत्यापामिर्ययामानिनोरेनोरीशाल्यः सन्निलविलानविर्मिरूपायोनम्ममहावैश्वयोपिरिद्दाविलिमये १८ वइकिस्तुतेपर्वयेनपंरि
ताः श्रुतस्तनोपिस्वनममत्तमवेस्तम: नसाय्रतसमक्रुतोमनाद्मोगरूमविंटूयोः स्यानेसमयोजनातरलिनानेश्रुनर्वविस्तनिमरुतानोभनसंप्रश्नेजायते प्रुसिनामा
मतेश्ह्तायानकमानभंगकातिल्यो ग्रयेश्रियाच्छानयाश्रुनयानेवावानिजपद्मनोपसितिरुनयद्यनोनिजचरणपोश्रलालनाम्मसाद:शुत्तः शुभ्रतेनमतालिना।
नि महानीमर्थः स्वामिनोयसिंनजुग्रहाविशयः सपवचरणाहानलनाद्दिकेवतोनीति १९ मोः पुरति: कोकपोः शोकसंनाशयनेयेमर्हिकयय नवानाकरोदेइ।
लोगनैवरूत्वानलेप्रतिविविनभानुमन्नयोममत्रुनये श्रुतलमध्यापीतिपतिसादयामि एकगुरूपकाभिनिवेशोपुत्रयेग्ररस्य श्रुतपवासोभानवंसतोवंदेपि
मग्नाम्पः सविद्यपसेसहिसदाग्रक्षेसपोक्रयनेनेवक्षयर्मापिस्मरस्मविशिनावाम्रुयथविग्नोपुत्रवेः यः किंमधिनिनापरंनवकयंदेसेतिनवद्वयुः
कोदेनामसपेतिश्चानिजुनदनेगिरयोमरे २० मथेवंयानिमायत्मागरिममरिमग्रोगाविश्चलेणपुग्ममनाग्रश्नेतोवशिनाम्निनरनलविमासयती।
मिलमोपि सकोशाकामरम्याटिदिशिविदिशिवयतमकामायमायाप्रनीरश्चवपीरामृदलतपुरि तः स्वसशिलापवर्म्मं १८ वाद्दाचः स्तनयेवये
नयरवः पीयूषमेवस्तमः स्वप्नार्थगरू शमेवेदममरः स्यानेममनोनेमनि शश्मपानकमानंमदनह्वानामीरकावनपापमिनामधनोविधानिजपद
मतालनाग्रुयहः २१ शोकस्येत्कोकयोस्तानुदतिमुदतिनितनत्ताररातार्कावेगनाङस्थामनस्तत्रुजनमञ्जनयेभानुमेतज्ञनलंसवदेसमोनलाप
नत्रनयविश्रुवः सोमसेकशरोपेदनेवाम्यातदेमोवनिमिरभुवतीपपयमुमेमणपानो २० तरानेहायनमरिरसिनवेदायमवतीनिनालीमोती
नोपितिमिरस्तुहृतेमणपेलो यतिनाजातवकृनानिपुवलिनविचेमहवरीलयेमोयसायेतनविपिविविलवेदिरभूत २१ श्रीहर्षकविरा
जराजमुकुटालंकारहीरः सुतं श्रीहीरस्तुवेजितेंद्रियचयंमामत्नदेवीचयं तस्यागाद्यमेकविंशगणनः काव्येविनेयकृतौभैमीभर्तृचरित्रवर्णनमयेसर्गोनिसर्गोज्वलः ११॥ इतिश्रीनैषधेमहाकाव्येएकविंशः स
ममप्रसादवित्रुवोमवेन नर्मदिग्राम्यामेवकोकाम्यांमेजनेननिवपंजनतिराश्रितेवस्थानंनोप्राप्समानेमोपपपन्नाजासेष्याबेदृतेरूनाश्रुगाक्षान्मतिसत्रयति २१
ननोदेनोश्चदीपहासमूलभूतायग्रवापवनिनसवोनोनीनोपितिमिनर्पनसानवणामवेषय साक्षेपत्रनिनोनास्तनस्यानमरगपलेमर्थः इतिक्षमनामसीप
याममनविनोपियोशलामोयं ननः सपेसापलनाविपिविकीर्णनिरगमत २१ एकविशतयाग्नाएचेरमेकविशगणनः यथासुनविकागाहितिपतिसतनापिनो
विः स्वयंभः पनिबरोकसीनास्वकविनरहविगालमायंवमानापविपारापपोगीकनयतिकृपयानजनोचंपिकाभ्योसर्गोमावेकविंशोनववस्मतिभनसरुनी
राजितोभूत कस्मीरोयाप्तनिसनिलेकपरपनायियेदेवकंठेनानीनः पवेशोनेषपामिपः ॥ इतिश्रीनैषधीटीकायांमहाकाव्येएकविंशः सर्गः २१ ॥ मो॥ २२५

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ संध्यासमये धिकमेकं तापश्चिमदिशायेणाभिमुखाय रस्मीरिह स्थः श्मीनतः समसमभूमिभागे समसमकल्पायां स्थिते भिल्लाः पर्वतरूपे हिम
मामवान् सहस्राद्रीनामहर्षांतरे भुविर्जीयते पवितिपश्चिमास्ररायेणाभिमुखाय रसरसां धेश्रापर्वतेशः पंश्रापरिमरिपुरुम् १ समकानामाचरमाभि
पापापरिमलं उपरिस्थितमपरिक्रिमसमयेपर्यंकमाकलं नामपिभैमीनारोहसोपेनतः सायंसंध्यामुपश्लोकयतिस्मश्लोकैकमप्लोतिस्म २ तावद्गहणपंतौ
पश्चिमोच्चदिशां रश्मुपुत्रः रहाणानावहिशोनलनामधिपस्वहारान्स्वेदेहिप्याबकोदकेनाप्लालीव अंकमपर्यंकैरभावि ३ रविरेवगैरिकगेडशैलः अस्तमता
दकाशशैलशिलाताम्पतितःपतनेनविचूर्णितमेवरश्मिगड्डपोलस्य संध्येवरजोराजिविहसमयेउन्मिषति ४ अस्ताचलशिवाशिशवरपती पंक्तिपुवधि।

ॐ ध्यासमयेऽधिधिमेतमाशारागेणाकोनापरश्मिविवेताः अवामवांसमसमभूमिभागेभैमीपरंमोपमसोनरेष्ट्रः १ समुद्रजमाश्रिपया।
विमुक्तेपर्यंकमेकस्थितमजशांशे अध्यासितामध्यधिवाससमायेसंध्यामुपश्लोकयतिस्मसोपि २ विलोकनेनानुरहणानावहिशोज।
लानामधिपस्मदारान् अस्तालिलाताप्यमेवसेयमसरिपेकेविवर्तमस ३ अंभस्तरांरमरशैलमौलेखुनोविवैरिकमेडशैलः न
स्वपातेनविचूर्णितस्यसंध्यारजोराजिविहोनहीते ४ अस्ताद्रिचूडालयपकाणालीकेकसर्किजकटपेहकस्य यामानकुल्मलमिते:
शिवैचौदिगवाहणीहागहणेहृतेय ५ पश्यद्भुतास्तेद्भुतसर्पेलिपेलताराणवलीहेंगुलवेत्रयाम निषिअमानाहत्तिसपिपापिराजीमती।
हारपदेऽधिकारः ६ महानटःकितसभानुरागेसंध्यायसंध्याकनटीमपीशो ननोतितन्नाविपनाविनारोश्वेशितहमासां पतमेगहारे॥ ॥

पिनस्य अक्षटहेदसम्महरवसानउटाम्रु उरंभिर्नेःचूडासमूहैःरथवारणीदिक् यीन्द्रमहाणीकृतेनतिमसैरतिशेषःपक्वणःपावरालयः२स्त्रमेघाःपद्मिस्त्रणा।
केकालेकालेसहस्रकाश्चते पटकस्त्रिपुरेदेपि गौरेरेवदेशकः हानतः अक्षटस्यचूअनयाङसम्बन्धुवहसनोद्विमातिः ५ अतेशीघ्रमस्तद्भुतसमस्तेसृत्तिर्गि
वनारागांपंक्तिरेवहैंगुलवेत्रे हिंगुलरम्यवेत्रेयस्याः स्मातयासंध्यया अत्रसमयेनिवार्यमाणादिवसराग्रेहोरमालपदे अधिकारःमासःपयएहारपातोविवरत
नोरहीतांमविषातेवारपति रयमपिराग्निपविशांतोरंनेनिवारयतीमर्यः ६ महानटोत्रिभुभसमसताकालः स्वकाष्ठतेरसमरयोधः समसहानटपिवः भा।
नरागे सर्वामयसमयेकनटीमनः शिलारूपोसंध्यामेवजांपर्वतीसहायरूपोविविम नाराणांपंक्तिरेवहसग्गरमालया वियनाचननता अकायारवेणाभिवएष ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै॰ टी॰ ग्रेणहारसंगविक्षेपेणतांडवं करोति नैपथ्यीकृतनटीगोपालदेशजन्मनः शिलाकृतनटीप्रागरूपीत तथा संध्यापवकृतनटीत्वेनतिरूप्यते सैव च पार्वतीत्वेन प्रयच्च महानटः उ
त्कृष्टो नटः कश्चित् संध्योभवांसंध्या तोभावानां रसानां च रूपाणां वा संध्योत्पत्तिमुखादि संध्यो वा पापकृत्स्य पद्यैकः कृतनटीमल्लनटोमपि सभाग्रागे सभारं जने
द्वा॰ विं॰ ईशस्य समर्थो संध्यायविकार्यमपरीशिांगहारैर्नकमनोति यद्वाग्रेणेतिसंबोधयेत मनाः कृतहानुष्पन्नपदितामहारं वनोतीतिधनितोर्थः १ सायंनटः संध्याकालनटः
२४० देहमौलितिर्नो सेतांउवाच सुरितमभूषणाम तास्थिदामभिः नत्तचकोटिखांजेहधानैः शकलैः हिंकमवालमतेकरोति महग्राणपश्चिावलेनोसौसंतेन ८ कालस्यम
यवकिरातः हसकिरातस्फुरानिविकसितानि पद्मकानि येन स्फुटपद्मकं मालेवयस्य वा स्फुटपद्मकः रेटपामसपृष्ठदिनरूपमहस्तिनः वृषेडयात् तस्यैवा
दिनद्विपस्य रमाभरकपारेपसंध्यानदयाणिवनस्यैवकुंभस्थलमौक्तिकानि ९ शैवेयपार्वतीपरिणयने विवाहान्स्वमेव रक्ताशुकधारणोत्सवे द्विगंवरेणाह।

भूषास्थिदामभिः सुरितमस्ताशाम शेपनतकोटीकपर्दे वहद्भिः द्विदं संडलेमेडयतीवाविडैः सायंनटस्तारकरोकिरीटः ८ कालः किरातः स्फु
टपद्मकस्य वधं व्यधायस्यदिनद्विपस्य तस्यैव संध्यारुधिरा व्यधाराताराश्च कुंभस्थलमौक्तिकानि ९ संध्यासरागः ककुभोविभागः
शिवाविवाहे विभुनायमेव दिग्वाससा र्ववमिवेभि शुष्मसिंदूरिकापर्वणिपर्यधायि १० सतीस्वमामद्दहता च शुष्मसिंदूरिका।
यंवसनेस्तनेत्रे दिग्योहिसंधीमभिरागशोभेदिग्वाससोभेकिमलेभिधातां ११ ॥
रागसंध्याकाले शुकलाणवरुणाद्दिविभागः परिहितस्सवे।
मिथस्मित्तुस्सवेरक्ताशुकांतिनिधियते तस्यच्चसिंदूरिकापर्वकथ्यते तत्र संध्यारुणाहिन्विभागमेव वसनं दिगंवरत्वात् परिहितवानिमवेमीत्यर्थः १० मोः
स्तनेत्रे सतीदहस्य कमात्रुमेपार्वतीव परिणयनादिगंवरेणाद्दरागवच्चसिंदूरिकार्थरागशोभेरागपवशोभायपोस्ते रागेणशोभतेशतिवा रहस्यपात्रभे।
दिग्योषाकतीप्यावेवरक्तवस्त्रकिमलेभिधानाम् सामेपरिहितेरतिपावत् कोद्धिसंधीमभिवेश्राभिसंपेसंप्राप्तौ कृम यत्रहेसंध्येस्तनः तत्रतेदेश्रपिदिशावि
पर्यः श्रभिरभागेरितिलक्षणोकमिप्रवचनसंज्ञायोद्वितीयो केविदाहुः उद्दहताहरेणाद्दिसंधीमभिरागशोभे द्विशोवसनेउभेसतीपार्वतीसौयलेभिधाताम् मा
पितेरमर्थः श्रयार्थसतीपार्वमेसोः द्विगंवरत्वेपरिचरितात्तुमरणव्यतिरेकेणामृत्तनपश्यामः संध्योभवासंध्याद्वयोः संध्ययोः संपयोः समाहारः द्विशुमणमेवा
यतोद्रूसनं वेति सीवहरूलवेवृकृतेटीपिसति यत्रेतिलोपे हलत्वादितस्येतियकारलेपोकृतेदिसंधीतिसिद्धम् ११ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

योऽयमात्रेयभित्तः संध्यासौ रक्तमेवकं वैणवदंडं च गृहीत्वा मर्कटः हरित्परिभ्रमति सोऽयं तापकः नयोग्रकः साधेमधुरैरसानेऽवर्धन् संध्यामेवमेवकाषायं कषायेण
गैरिकादिना रक्तं वस्त्रमथमन्तीरदृतिशेषः यथा परिव्राट् शमोपितीरेवस्थाणिनिर्तिष्ठाति नवाधमपोमर्थः १२ निकषपाषाणसदृशो शुक्लाशे यः संध्यायाको
पहेलिविनपरीत्तिनः मेरुविद्रूपं सुवर्णापि रेखविशीर्य रयंघोराकाशः तारावपानान् गत्वयालेखकर्पदिकानादितनरहेरनिमयेरमर्थः १३ स्वयमेवपच्यते
इतिपचेतिमे कर्मकर्तरिक्तिमनःनासंख्याने शुर्केविंवमेवपरिपक्वेदाडिमफलस्यगार्थे निर्मथ्योल्कामय लसममवानगिवयसंध्यामानीतिशेषः शु
सफलस्यभीतभल्केणकालेन नाराद्रुममदमीषं दाडिमसंवधिनदृश्यिरंघ निष्क्रनमिवात्तीतिशेषः एतमाराणिवीजानिशुष्किशाहेनोच्यते १४ शु
ष्कोनाकालेष्वाद्रियने कालेनवीजमादमाहेनगन्धानगन्धा गुदेणिनुत्त रयंनानानतिरुनमपूरपव घस्रदाडिमफलस्याधिग्रंथंनिरष्टीवि पराग्निममार

आरायरंडं सकलागुरिस्तयोऽयंपरिभ्रामतिमात्रभित्तः शुष्योतिमज्जविवृताप्सोऽयं संध्याभ्रुकाषायमथमस्मायं १२ शुक्लावलेस्मिनि।
कषोपलाभसंध्याकषोहेलविपरीतिसीघः विशीर्यते हेलिहिरण्यपिंडेता रावराजातियमाहितघो १३ पचेलिमेदंडममर्कविंवशुना
यं संध्यावगवेल्कितास नारामयं वीजभुजादसेयकाले नतिक्षुन मिवाश्रियेथे १४ नारातनितिवीनभिवादमाणमियेतिरष्टीविपट
स्थिमयत् तंनिष्कुलाहासरविकिमेघासंध्योन्निमापाकिमुराडिमेवा १५ संध्यावशेषेयतनारुवस्ववेडीपतेः पतनाभिधानात्।
कैलासशैलस्फटिकारमसेवेडरमेदियपयोमतयालभिर्षेः १६ रसंघहियावर्णीतजन्मेरवसंध्यासमागोतवतीयतीसः नारातमो।
दंतरमेतविसंतिरीक्षमाणाःसखुनवेभाण १७ ॥

मारमितिवान्वयः नमाकिमेदाडिमे पाकेननिर्दृष्टेमयाकिमे भावयरयथोनादिमणिस्वकथः तवे
ववविः नैनिष्कुलाहकाम ज्ञातेपशलेवस्त्रनर्दरतेहननामयथवतिवीनादिमारंदृष्टीवेमर्थः यद्वातिमोच्य निष्कुलानिष्कोषणाइतिताच यथासंध्योन्निमावाचि
तदृयमर्थः १५ संध्यावसानेहानोऽस्तरनस्य हरस्यपादपतनाभिधानादुमतधिः कैलासशैलसस्फटिकशिलाशवालेः पौरस्तेहनापच्यतारानिरूवः १६
पवेनतत्रनवर्णनोपजातस्तज्जयेवायमस्तासंध्योनामा नाराभिलसमावदन्तरंघोमपरयंसनतः शनरवोचत् १७ शर्वेणाचवशरेयममर्भवजनेनमूर्णभट
ने तत्रतिनपीडातिशयात्समुद्रस्यमपानग्रपसुमतिनः समुद्रपवनर्वनभःक्षीरसौनभः रहाणामयेशारुः सयावानोवस्य तेनविचित्रिता नीतःपीनराशिः ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै.टी.
द्वि.

241

केतुः शोलोकारः स्वाति मात्रमेरुलीव यस्तत् समुद्रोपि शङ्खैर्नक्रसमूहैः किंदीविनामीनाः केतुवश्च यस्तनाहृयोभवति पूर्वोक्तविशेषणोस्ससमुद्रस्य भोःकामशरासः।
नश्च कामशरासनमेवधनुर्वोयस्य १८ देवानामस्मरोसौवपरस्परमनुरागाय कामेन विसृष्टावाणा एवेमास्त्वाराइति श्लोके पंचवाणस्यकामस्यवहवो वाणाः उक्तास्ते
स्तत्राह पंचशरस्मतात्रिष:पंचशाद्भिःसत्वलमपंचवाची नक्रपंचसंख्यायाचकः यथा…सप्तर्षयपंचशाह्नःपतिविस्तारवचने पंचेनविस्तार्यंतेऽतिपंचाशराः
यस्य यथापंचविस्तीर्णेसमाननेयस्मिन् इह स्मरपंचास्यइति १९ नातिविरह्यस्याङ्कलस्य स्वनदीनटवासिचक्रवाकीकुलस्य नेत्रयोःपतितः यानेतःश्रुपोदृषेति
पूर्वविरहपवनारवा:सेति नासान्तराणां संक्रमणानिवीयधः मेघादिसंक्रान्तयोःवापासुक्ष्माणांप्रवाहाः २० गोधामकरःऊलीरइति यता:कविशोषाराया।
ता मेषुमर्मत्राणोकोटिवेगप्रतल्लाकरः श्रागयपुमपात यद्दोषकिंदीविनमीनकेतुर्नभोनभोःश्रागयपुमपात १८ मोहायदेवाम्पर सौ।
विसृकास्ताराःशराःपंचशरेणलोके पंचाम्पवमेव पारस्पनाग्निमपंचवाचीविलयंचशाह्नः १९ नभोनदीकूलकुलायचक्रीकुलस्य
नकेविरहाकुलस्य दृशोरयोसेतिरस्यतिवाराःपतंतिनत्रकमणानिधाराः २० श्रमन्तिमत्स्यमकरनिर्फरिणिपाणदोसितोधामकरःऊ
लीरः नक्रश्चैवलक्ष्रभीतिहरमस्माम धःस्फटिमितःपनीयः २१ स्मरस्यकेतुःकिमयंचकास्तिहिदिवित्रिलोकीनयवादनीयः कस्यापि।
रस्योत्तमयेःप्रसन्नेवोदियस्तपिंदटते भटस्य २२ किंयोगिनीयं रजनीवतीपापानीतिवमवमनूभरया योगद्धिमस्यामहतीमतन्न।
(मिरेवदंमवरबुधिकेवम् २२ ॥
योवा पवेनूपेतशाहू नस्याःस्वर्गीमपयःपवाहे मीडश्रःस्तेरम्पोभीमाः अमेनतलपर्यंतेमस्मति श्रतःतोवयमधःस्पेश
तीमःपश्यमः २१ अथेरस्यमनःशोलोकरोनहन्नविशेषः त्रिलोकीजपेसतिवादनीयःकामस्यशेलोपवदिविचकास्तिकिंस्वपथाहरदेशोवडुयावणायोस्पृस्याने
स्यापयितामेर्यादिकेवायेने नयात्रिलोकस्थवलायनपःशेलोःकामस्याकाशेस्थापितःकिमितिभावःकामादस्यस्यकस्यवावीरस्य नहचन्द्रपैःशुभ्रोवोपस्य।
स्थिंदते अतोयंकामस्येतिप्नलीमः २२ इयंरजनीयोगिनी योगसिद्धिमतीकिं यास्मनमपिकामममीवयत् जीवदपियममोभयत् योगिनीचजीवनमारणसम
र्था किंचमुलमेनिराधारकाशवर्ति इहकेतु शोलरपेनत्वमस्सारात्रियोगिमायोगमस्मद्दिक्थयति योगसिद्धिंविना वस्तुनिराधारेकथंतिष्ठेत् शोलाहीके
तुरस्थितामितमरः अतीनिवदितिप्रानभाममभावहीपनीवमीलपीडममतरस्यामितपयादृसवेरूपे मद्दोनरेप्रतिजीवहितिभवति २२ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

दिनेनागप्रवक्षायेणावाहितानिश्रविपमानानितानाम्बुजानिलदुग्धानिनिदर्शयंतीहष्टान्तयंतीत्यर्थः तारि: सुमाधवतिसुमवादेवतंमानायोगिनीस्फुटप्रकाशेनक
तयाप्रकाशमानेहष्टमपिजगत् मयानून्ते सुमसंकरोति योगीजगन्मयहत्याद्विवहरणते यतः सुमनोपिवस्तुनः समस्तत्वमस्तीतितरानूपत्वसुधाहस्तानेनसाथ
यंती समयस्यापिजगतोसमनमेवसाधयंतीनि सुमवादत्रवर्तिनीयंयोगिनीमर्थः २६ मोमेमितनवमुखेहोविराजमानेन भवद्भ्रुगमेवपत्रयसेरशेनका।
येनसपत्राकूरः प्रतिपीडितः सपत्रनिष्पत्रादतिपीडनेपीडितं च अकः स्वयः सोयेहरिणानन्दस्तेव दुग्धानितेषां पंकिरेवबाणास्यात्रतः गजएव नन्तिहं
तः समेघस्वैरावपिहरिणेनभवितव्य परेत्तकामेनविरहःकामबाणैरेव महापलाष्यगतः विपमे वाधेमगपीडनेनदग्धायो हयपनेरमर्थः २५ उपाणास्या।
शिविहंलोकमेवलोकानांमाक्षयभनेमेरुप समवडराणांत्रलोकमेरुयस्य श्रत्रकोहंमतिहिमप्रतिनिदाघचसवोवितिरेवरेणत्कारः नमसवोनिवद्वेरंणनिर्गयने

प्रबोधकालेहतवाधितानितिनाभवःपुष्पाणिनिदर्शयंती निशाहस्मृत्माधतियोगिनीयमस्ताजगद्दष्टमपिस्फुरामे २४ ययाःसमेरणा
कमयःसपत्राकृतोभवद्गुगयनवनायः पुरीवेनैवेरोलमस्तासतांरपुष्पाणिवाणायगतोगतोयं २५ लोकात्रयोमेरुपमादिसंशि।
त्रैलोक्यमाभोगत्रकाइमस्य सवोतिरेणात्कारवोनमेतिगुणत्रयाणांहारनिभालिभाति २६ शचीमपत्नंदिशंपपपशपपैभिमिश्रकेभदान
इवनिर्फरस्य पोलयतेवाहरमेतनवायमञ्चःखलःशरखोपकारः २७ समातिरोमावलिदिग्विणहिंधौमायनेवाहनमेतवस्य यद्दी
स्तहारादिवमिश्रतःस्थानस्थोहसीनापमतिविवस्ता २८ यकंमहाकालफलेकिमाश्रीममेसिरेस्मात्रनिभात्रविवं भिन्नस्मतस्येव
हषनिपातादीनांनिजानामितमातमोसि २९ ।।

नहेतिभानितवयाणिगुणत्रयाणांहारनिभानि कौरहसतविदमुखेपरयाति भासंते यथानीतं
रहादिकासानांगुणकिरणानांतेहेरणपवतपवोतिनायंतेनयेमर्थः २६ सावोदिशि ऐरावणमहानलप्रवाहस्य दिनरूपसेलनायोऽयंखलःशरखोप
कारः सावोदिशि येरावणमहानलप्रवाहस्य दिनरूपसेलनायोऽयंखलःप्रवृतिवेधःशरयवाहरखोपकारःयोस्यूपतेश्रशेषमस्रति भोभेविपयए २७
रामसहाशरयेरातिः सेनेरवरोमावतिर्यस्यादिशः नोदन्तिनांदिशंविगाहनेस्ति ईटचेयमस्यवाहनेमहिषीशपेक्षांतायते शेषकावचनवाचति यतमोहं
महिषवाहनेरष्टा विभक्तावस्थानस्थोदसीना सर्वोहरंयत्ताधिमः सेनरातिः उमोंशियामिसमरः २८ पश्चिमांचतस्यस्य सप्तविवमहाकालफलेतके।।

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नैरी॰
सर्गे.
242

कद्रूतमिति लोके यमिति किमासीत् शिलामुपन्नाहिदीर्णसलतेवमानुविंबफलस्य बीजोविनमोभिनानामितमा यमेत मनिशयेन प्रत्यामि नदपिफल
सुपरिरक्तंवीजानिवनस्पत्यानि नसंमार्गविनमोसिवीजवदेवविरलानि ९९ मेरोमहदितिगणकरणादेवभासना भ्रवज्ञोतमपशेलेदमदिमवतःभ्रप्य
प्रवेदतमः चित्रयोगेपदैः नेननिर्मितेचैत्ररथेवने नदेवापरेनामयम्मोरदयोपयज्ञदाप्यकावलीयमावेत्रयमेवपत्रकावलीयस्मास्मर्थः रदस्रोउत
सदृशः कस्तूरिकामोभिरदेनमोरजनेरगितिशोवः १० दिनरवेसहस्रेणकेरपेह्योमरुर्वभमिवासीत् सोमेर्गेरहमिवेतिभावः नदेवेद्योमपृष्ठमताविनापत
तू नेदिहनामसंतनिकरतमपमोति अनस्त्वमिवंतमिवनतेमर्थः एनमदेवेनियादेनदापनमशेमतिसंवृधः रदेनमिवज्रनरतिचसवेयः ११ गधमुपरि।
स्याधिनाबोमुवकरहसटशेविघति सर्वेणवदीपनयतमः कज्जलमधायिभूम्रावाहूलेनमिनकुरूलयेमरशाउतमः कज्जलमस्त्वनतंकिं १२ नमेसे।

यस्मिन्गिरीणामयशःसमेरुप्रदत्तिणाम्भ्रमत्स्वदनारतस्य दिशनमस्थैत्रयामनामयटसंद्गणामगमाभिशोभि १० गधेपतेव्योमपदे।
सरमेर्ध्वासहस्रेणकैरिवासीत् तमस्मैवाश्रमताविनेदैनेदिदशनामेनिकृतम्नमिस्त्व ११ गर्भीहितदंगकगाहकलेयच्छोपिरी
पेनदिनादिपेन मयापितस्मिमिलकुरुवेभूमोनमःकज्जलमःस्वलनिं १२ धांतैर्नेनाभ्योशिनिनोवचेषादिद्यःशोदैःमनशरस्मता
रैः संदोहमेरानिशिमामतिदोसेष्वाभवायोभिसारिकाभः १३ भास्वमगोमीलपनोदयोज्ञामिघोमिलद्युवृलमादिद्रेसः श्राव
(समहेनविंतमोसिपदस्मपयामवलसीविनितेडलस्य १४ ॥
वकस्यर्योपलक्षितारतिसर्वभागपादारः शिनिनाकूसेनालेणवामयाविपनचोप
लक्षिता नदवैवकामस्यशैस्रोपलक्षिताःमेदादोषालजयामेदाःसंदामदोणिपासोतामेदाहाः अतएवमेदामंधशरतिचर्वेदशपादियोभिसारिकातस्
संद्रहीनयाराज्ञोमेपाप्रवृवेति अतलेमेयोंभाव अभिसारिकाप्रपीदपः ११ भास्वर्मधीमूर्धेनूपोदयोमीलपनोविसोः पत्तैत्रयरसरमिलतत् वेवलेकार्म
शोभाविनिनेडवलेकेपसैवतमोसिधूमः भोसलनि सभावमोविशेषःपस्महासे केषेश्रविशेषणः निमीलनक्रियपानिमेषक्रियपावाचपलेव तमो।
ध्यनादक १८ सर्वेणसवरश्मिसदस्रेणसमंमितिमाः लोकानोनेत्रमित्यपरेनामधेयपासोताः रदयपोगावोप्यनाधिपितमोनारव नेनहेत्वनेदसोपं
लितःप्रथकारैःनसर्पेग्रपञ्चवागवत्त्वदिदृनेत्रदृष्टोभिभजनते ॥ तमायनमः ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तस्य रश्मिभिर्यो त्रिभिर्भेदैस्तिगोभिर्वृक्षोपमः सूर्यः किरणैः सह नेव सहस्रान्यपि गोलत्वमापन्नानीत्यर्थः नैनमेवाभावात्स्थेन संपकारादिसर्वैः प्रचारो एकतकः
स्वगोभिः सह लोकानामविभाः नयति रक्षतिव तपेति नापार्थः २५ मोहम्मोरवध्वंसस्यविकारागतयं भावादिरूपविदो वैशेषिके मते दर्शने मम परमेश्वमतमधि
येन पतन्त्ररोत्तकपल्लकमणीभवे वैशेषिके दर्शने तमस्तत्त्वनिरूपणे क केकयपतिशास्त्रविदः त्वलमसिद्धेऽपहतहेशोषिकामोत्तकदर्शने कथयते तस्मा
नमस्तत्वनिरूपणाणो क्षणकिमिमन पः शपद्वलाउन्नकपद्दकसम्मेवधिने येनमपि ममानौ वटपदादिस्वरूपाणानिरूपणेऽपलब्धोऽसमर्थे शतपदवगेत
केदर्शने वैशेषिके मेमसतमिमर्थः २६ स्वानिः कार्स्न्येव्यानिश ततस्फुरण स्वहृतः सर्पानिधेयस्थानस्पष्टस्थत्वेननमसो गुणाभावात् ईदृशस्तमसः
सेयमसद्विः विशोकोः सम्भवित्व कौशिकी येकोशिके विष्णमिरः वकस्थलदोषेदशोमकाः प्रमतकिविद्दपिवस्त्वमति विषयेनकरोति विशेकुरपि यस्तत्वे

विवस्वतानापिचतेवभिशाः स्वगोसहस्तैराग्रसमन्नताना यायोमिनेशायवनामयेयासेनेदमोपेत्वलनोपकारैः २५ धांतस्यवामोह
विचारणायां वैशेषिके वाहमतेऽस्मिनेव ठेलकमाङ्गः त्वलदर्शने नतत्वं तमस्तत्वनिरूपणाया २६ स्थानिस्फुरणः सर्पातिक्षयभूमे
सेयं विशोकोरिवसंपदस्य नकिंविदस्यमतिकौशिकी ये रसौ विहायप्रियमानतनोति २७ मूर्धाभिषिक्तः त्वलयोग्रहाणां तत्त्रास
माक्कारितनिरलसीम दिवोपकारेस्फुटलब्धरूपमालोकमालोकयतलकलोकः २८ दिनेममदैषिणकोर्हगोषाधवारसाकल
नायधारीः कायाविधायप्रतिवस्तलमाः प्रवेशायस्यहमिवोपकारः २९ धांतस्यनेनाकिपमाणपेर्येहिषः साम्रीवर्णनपायहहष्टुः
नकृतः प्रश्नस्यस्य विष्णमिसटपोरेवमोतिंजनयतिस्मामस्य ३० योनिक्षयेनयहा (तस्मात्प्रपायशोकिजपारुणश्रीनराधिपेनात्रनयेत्क्षयेव ध.
णात्मधार्मिभिषिक्तः राजासूर्यः स्वाक्कादितनतम्रलसीकां विनिनमलकक्रांतिव स्फुटलब्धरूपमकप्रकाशिनवदादिपदार्थेनजासंतस्यसूर्यस्यभास्वरप्र।
प्रतकसमस्त दिनैपकारेरदर्शी गशोचाधकारेस्फुटलब्धरूपं मातोकमातोकन दिनेसूर्यालोकपवनमः पशोनमपवमर्पालोकारतिहृदशोमर्थः २८ ममश
शुभतेदिने पथोवटपदादिपदार्थानोकोटस्वान्तिरिति परित्ततायप्रतिपादनार्थमतुषकायेपववारीः कृत्वा प्रथमपकारस्यपतिः नेपाहूनातांमहृमिवः
तोकायाः शवेशायत्व स्वमसीपमानयन दिनेकापावल्लमेगतासपंते गशोततमस्कामितिताः समेत सस्थरूपते तथोमेव २९ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नै॰ टी॰ मपात्रभूतम्स्तनिमस्मेलेननु तेनस्थैकियमानपावर्णानयाकपित:किलनपग्रसममम्हणाःकोतिहृदयेनिं:ननवलेनाथपस्मारनेवक्येवस्तत: ५० मो:ग्रेप

द्वा॰ वि॰ सितांगापम उद्याप्तरिभूमिमवलिकपा श्राद्धाविनोष्यपखेद: वेइकाभि:वकोमागांवेत्रुपवखुलकानितानिप्रगपिला वकोवंखूलकपवर्धति प्रयनेवर्ष

प्रमगो ग्लोपग्रामनस्मापितिगाखन दकारलोपग्रपदे ५१ सेहिरागस्तिमिरेवखम्बलानेवसेकेतस्यानेमामासेपनानीहि श्रयवनग्नकाणयानेनविम्र

९४३ मानीलवसनाःसोत्नानवत्रूलेःसोग्नासरथोः उभूलेहपलस्तिनाःसमग्रतिनास्वःउरेग्रतिर्धास्थिनाःशाकस्वत्रभिमविकाभिलमति नमोत्रकलेनीलवे

लेपरिधायसंकेतमभाममोत्नायमहलिपर्येनेसंभोगंविधायपग्रामात्म्यात्रहलेनुग्लेपरिधायपामनसमये सेभ्रमविद्युकानिमीलचेलानीवकापाभासे।

नेःतिभावः ५२ लेमुलेकोतिमेकमणास्पानमनाद्दर्णे नयावकोः लवोग्रहीमास्यमानेभोलयनेवेदृ गाविनीलोमलरम्पकोनाविकसितनयेमर्थः ईरा।

पग्रपाम्नतण्यचलिमेषमेद्रपिमकाभूमितिरस्कारिण्या मवर्मतिग्रेयस्थितेदिकाभिम्रकोनयंत्रूत्रलकपमिंड: ५। धांनेडमातानभिसारि

कालेपाकामसेकेनतिकेनमामा: कपावलाहपि:ननीलवेलामोत्नात्रहतिनाउमले: ५२ नदासलस्मीग्रजवंचकोैः मकोग्ररी

मारयमानपिंड हमानिशदीवखाकमामापिवोक्तरंभानरुभीवरोर ५३ ग्रमेधायेस्नागरभागदस्यानरंधीपवादेवमयग्रगावे ग्रग्र

यायस्मारधनापिमिंपोस्थितमपेलाउदयेपनीम: ५४ निमात्रनेनानिष्यितास्पेतःमाखीपतेवाहनवाराणेन मिंहूरसाडेकिमका

रिमूर्भितेकाहणाप्नीरपत्रभिहीने ५५ पर्नानमविर्वहकेःखमामादव्रविनाकाधिपनापिकानां उतमहीयापरयावयोगाउदेति।

मपारयणोभोःकदलीकाउम्पतोह पयपउहन्नाधिकेनरेभाविशेषणेका वकोवेरितिग्रगतिवुडीमाहिनायासेक किंवारुहणाविवणघः ५६ ॥

मेत्नमपिलावे:मतिषेपोवकथरतिनिवित्ते ग्रारपमानमिमत्रनिगिरणवलनायेम्पसेतिपरसेपरस्मारिलायो:मतिषेपोरकथरतिमतिषेपेतिवस्नेमात्म =

नेपद ५। ग्रपमिंड:ग्रगमग्रह:स:मन मयोमंदराम्पवेतादेवनिष्यिनमूर्तेष्मो यस्माडतोरध्रनापिमिंपोस्थितस्मासवेड्रमयोलाउदयाडेरेवदोयेपपनाम: ५८ ५

श्रतिपितंपामेयमिंड:रेडवारुननहस्तिनापराणवेलान वधायासिंहरावनेपीरमिग्रगोपित:किं नेनपीरसिस्थापनेमहेतनायेवेड्रोरककोतिहृदेति ५९ लर टि

हृदीगनिजमरयानपामपूहेडेरेयेनःकारणादयमेत्रुवि ननलदीघापरानऊवसंपर्कादेषवेड्रोरनामेउलःसन किंवोचेति किंवति प्रवेस्रोवार्यापेतया ०

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

विलोमितं विपर्यस्तं कृतं यदेकस्यान्तकिरणप्रभुत्वेन श्वेकपक्षेण किरणानां नस्मादेतत् कृष्णदृगादिनाक्षतं दृष्टान्तेन स्यादित्युपपद्यते न चैतेनैव कोचनमेवकेन
सवर्णदर्शने स्पष्टरूपं विलोचनादि यदेतद्भाकं नानाप्रकारं लक्षणविषयत्वेन किञ्च यथा दर्पणविविधिः स्वतोऽस्ति तथा दर्पणे प्रतिबिम्बितानां रूपवैचित्र्यमिदं सिचकेन वै।
यदीयेन कृतं नेकरूपे नानामातृकेयं तेन कृतं के नालाविनप्रसूदृश्यते अतो ब्रह्मा वेदमेवकेनागमनाप्तुतेऽनिर्मितिकिमिकस्या ४७ विपरीतरूपं यथा भवति।
तथा विनिर्मितमेको न किरणानां पदेषु यामेणकेसरूपेण स्य तथा सततसत्येनैवादिनानैनवेदेनैवसञ्चकेच दृश्यते नानामादिके तदानन्दे ब्रह्मा अकृतनिरमादि
ये: ४८ अमरेन्द्रदिशः अवश्मान्कापं वस्तु यतो रजमायीनमसीत् यमायाक्रान्तमाक्रान्तिमासीत् हरिदृश्यापीतवर्णमासीदितिव ततस्तेनावरेणहानीत्
नेलिखिते वेदरूपमयपवर्णैस्यथान्तहिमिश्चितेनालोहितापि रक्तेनाभाति हारिद्रेहिवत्सचर्णसंयकोऽस्मेभवति लोहितेनाभावी प्रयैर्लोहितायं कर्माणि

विलोमितो को किरणानां दृग्दृगादिनाहृष्य विलोचनादि विधिविधानेविपुनाक्षयतो किमानने कोचनमेवकेन ४७ अनेनरूपाविपरीतरूप
यविनिर्मितो को किरणानां केन तदाननेदृश्यदृगायलत्दृगादिनेवाकृतमेवकेन ४८ अश्मास्तरायीशदिशः प्रदासीयहव्यवर्णपीतमिदं
रजसा वेदेशुद्धानां भवतिश्रुवितेन नेनाप्रनान्नूनमलोहितापि ४९ नानीवगतापितलोकमेतमरेतयितमानिमतामदस्मः किलापारोग्य
णिमहस्ववाहोविष्णानिविश्वाणितवापितस्मः ५० अकर्णानामसपतेप्रविते प्रश्यत्र सोनासमिवाभिरामे रक्तो प्रवर्षीवतलस्मणा
भिभूतः क्षणीकर्पणलाप्रवोभः ५१ प्रादनदीप्रमणिमेवरसद्मायहस्ते वलमायधर्तैः रम्पतयाप्रनिकृष्टहेमतमोऽज्ञातेरजतेद

तमिति रूपं ५२ सप्तसिद्धेनामदस्यः कार्तवीर्यार्जुनमपि शिरश्छित्वा विहायानिष्ट्रामगंधीतिविसंस्पादामगपियत् यानिरक्तानिपितस्मोदनवान् नामेवाहाणि रक्तो लोका
नितलोकरूपमेनेवं दृश्याश्चारेजयन्निपितलोकेहिचेदमेऽस्लेषनितेरतिप्रराणादिप्रसिद्धिः ५३ सीलाम्बुखमिवरम्यनवप्रत्यपत्रयाशाप्ती मत्रपतेकाकानलतले
कि कीदृगविषमानकर्णनामः रक्तोऽस्ववर्षी रक्तकिरणस्थायी लक्ष्मणकलेकेनाभिभूतः प्राक्तादितः अतएव धूर्पनलाम्बुत्वसदृशः धूर्पनलाम्बुत्वमपि लक्ष्मणे
नाभिभूतेतिरस्कृतं येणितं तनपक्षकत्वपिरकस्त्वावि ततश्चरके यतो कर्णनाममीदृशाम्बुत्वरामममभिरामे संप्रलीकृमवर्तमाने सीलाम्बुत्वपरण्य यथानत्रपतेश्च
प्रणावेति मवत्स्वाल्संताया मितिरिशनिबेधेहान् श्वेतपद्मांसंज्ञायमानशतिमभे ५४ अयमायाभिधानोऽस्ततेः परस्मीभवनेदृश्येवक्रोचिमहत्वाणिमस्मेविधनेदना अ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नैरी.
हर्वि.
४५५

वातेन स्पर्शकालेन मुक्तेर जनेन ललितं विज्ञान समानेषु मरमिव भ्रमन्तं लतेति लोके यस्मिन्दे इंदुमेदुरः श्रमणोमिक्रमेणय परिसमक पट्टनसु निर्मितवेष्टन मूलावरणः सो।
ऽभिमानेन गुंजति वेष्टन पट्टसू वेषयथा यथाम्मनति नयानयारक्तलोमजनतीमर्थः ४४ यदिः हिस्रेश्वरोश्रिफलके वेदिकयान हत्य नूपुर्वर्णाग्रीतमः प्रशास्तिमतिवत् नो।
कोणमपमस्रवोऽक्षमस्य पतः यथा प्रहार त्वरूपं पत्साधने नयाऽकुर्वन स्विदं स्य शूहणोपिक्रोयवतिमात्वातः श्रद्धक्षिणो स्विंद्रेन हस्राणां लेपोभवतीति वेदिकाः
विलासमहत्वाणिमालयनस्प्रकारः वेदिका श्रंगाद्वलो भवतीति ४६ यथ्वेश्रेवदेशोयद्दायवलः नहेवामसिंदेशरकेभवेकोतिरुदीयमानो भासते नहि स्यामित्य।
मेवास्यपुरकमिमर्थः यनः कलानिपेरेन स्वरागविरागनते वरकोरकोवेति रकः कथं वायवलश्लितिवान वेसरूपं देते च कोवेद यथावाला यातिनः श्रुरुपस्यागुण
गवैराग्ययोः स्वरूपं न कोपि जानातीनेनयेमर्थः ४७ संध्यायासमीपमुपसंश्लेनयज्ञानातैरगयसंघैरश्मिभिः सर्ग संवेदस्य वाकिरणैरिवअंगुमैः मरुद्गपति संपन्ना

वातेनन कंसम येन मुकेशेष्वलतेश्चिवाभिवेद विवः भूमिकमोऽजनितपट्टस्त्रके यासुनिर्मुचति सोपिमाने ४८ नायातेरे योमसिनेवेदिका
नियालिवेश्मोऽश्रिनमः प्रपास्तिम विमुग्धनामस्य यमो हणोपि जानः करेयोऽद्विसोहिमांशुभिः ४९ सितोयदायैषमहामदेशवकालिर
मक्षविरुक्तिरहानः नहि संमेतस्य निपेकलाभं ना को वेद वारागविरागतत्त्वे ५० कश्मीरजैरश्मिभिरायसंघैर्हहेमनपीतजुरेणनाभिः वेदो
गुनावंदनवा रुणांगैर्यमान्मनाले भिद्दिगंगनाभिः ५१ विविस्तुषार्विहिनानिकर्मके वेविनिर्मातितदंतभिः मोत्तीनयेलस्मतिमोऽ
मोऽस्य कथं कथंनानिचवामनानि ५२ शृंगारशृंगारस्य पाकरेणवर्णसनातनूपयकारणलृपो नस्मारुवाणीरमवेणितोरलराणश्रकारः

सुनोपकारकस्फटिकसेतो कमारिगंगनाभिः वेदनरमेणावेदप्रकाश्मेनसमालेविश्लेकृतम ५१ विविदिमसहिनानिवेद्रयि (खेलकोपाकारः ५३॥
नावेद्यपिना यथांहिमानामन्यशाकलेः मोत्सीः मोत्सा प्रासामलीतिस्मसत्मः तेराज्ञीनिर्मातिनचेत् हेमंतदिनवेद्रवेद्रन निर्मीतिचेत् नहिरमामोत्सानिशास्त
दिनसहस्रः कथंभवेयुः हिमात्सलनो जीनस्वभावः कथंवा यतालि हिमंतदिनानिहस्वानिभवेयुः ह्रस्वानानवेद्रने मोत्सीनानन्तरयामान नूनंवेद्रैनिर्माणमिति
निश्चित मरमर्थः ५२ एवंविधवचनावसाने पवञ्चकेमर्थः पद्वारस्मनिषेधे एवंवचनामाप्येव सन्तः हसमीनाकृतेश्रवणशासमाशुभिनिवेशेन हूतो।
मोनोवदसंभमीश्च नर्वभावे किमितिभोः संयसि रंहो श्रालसे ष्व्यं निमिमहेपादिवनवमूक सुडामूकताकेयंमम यापीनरायय स्नानविधासहेतवश्च रेप्रेक्ष्य वा

कान्तापीवरणवर्णनमरको ५८॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

संगारसमपवधंगारः कलशः नयमासतस्याहूरूपया ग्रहरुपेस्मावायाकांणिहूपावनूपय उदकभूपिरिंदेशोऊरु प्रभुगनाम्नापोपस्लिदेशोमः अनूपः गदनोदेशे
रमयकक्षाकारस्पर्धकारः नवरीपरुमभारतीरमपवाहतरोऽउमनरणामहपः खेलकोशकारः सभाषितमङ्गुलीकपिः १४ प्रभेवबंधेदविषयेमभनोवार्धवीनवा
पिवावमपुनाशोतनिक्रामि इतिषियेणापेरितयानयाभेभ्मा प्रनेनरंवेदपशास्ति:पत्लोमनपकांता १० प्रयंविदुधरः स्वजनवासमतसुदूसरुवर्धपितु
मेणाकमणिवेदवावेकिंपतिपर्णासिदाणीतिशके नयाभिपविरहमङः खेवकवाकीनयुने द्वितीयाद्विवचने क्रियेतिपर्णासिग्रहणादोणीतिशके २१
णविरेवयमुना नस्मः प्रवाहरूपेधानेशुपमस्तेसति परिस्कुरनिर्मलदीप्तिदीपे भामयानःमिमोशुचेवदीपेयुजनन मोत्कामनुपमेनरीपेषु प्रवर्तिमेकने
महीभवयानगन्नापाधयमनटेनरीपम् सोनहपसर्गेभ्योपदेन ११ प्रविलकैरवाणांविकाससमयेव हृतनिगडेपपवलेमातमितिशके यतोदिने।

प्रत्रापिपाणीमपुनानवापिप्रोतेसमीरेमपुनः मनाभिं इतिषियपेरितयानयाश्योस्तनमारभिपशिप्रशान्तिः १० हसविप्रवेर्यपितेप
योधेः शेकेयसेणाकमणिकिंयति पर्णासिदेशिशियुविषयोयसषोककोकीनयनेक्रियेति ११ मोक्तामभ्यागिक्रोलितंकमाशुराज्ञ।
कारेपस्तेपकारे परिस्कुरनिर्मलदीप्तिदीपयकायनेमेकनमेनरीपे १२ हासविषेवाखिलकैरवाणांविधविशकेमनिरुप्यमुग्धे।
यतोदिवावरुद्धविपुनशुस्थितेपिवेदनतयावकासि १३ मरुन्नयमुषवमज्जदापानतीयतेनुवरसमनः नवपंतेवमस्तथामनी
वहमेउराहूरुवभोरनीव १४ निषवकोरायमधामरायकन्नामपिसावयवरराप दवनयसेषसमस्तमसकुसडुमभोनरपाल
मेतत १५ प्रकेणानाभविपक्वसकटःहपामप्रवेकटमसपाउः श्रंधनपीदानिनमोलिदानामरुःकलामहेतिपोउयोन १६ ॥

नेप्रकैरवेषुप्रकलितेषुमस्यवेदस्थितेपि नगनयायामविवनोपाकेने प्रनःपामामामविवेकेनउप्रदाहासपवनगाक्षोभहेतुरिमर्थः ११ पषवेदमस्तेनयम
हरसमोनोवमन नस्मावमस्तेनयाउयेनहरीभूतोम्मर्पसेहषाःसन नतीयतेहरमोलिस्थितमेउमानूपराङ्गभयामवर्षतेवेमर्थः १८ वकोरापकांतिदा
दत देवेभ्योस्तेददत सेंभभूतामपिकलोहरायददत प्रपंवेशःसर्वोतहृष्टनपावर्ततेपकाशते प्रथवाकलहृतमोदरम्मास्पवेदसेननूसर्वमलमपम
मेव १९ विषमकानकेतः पवभस्मनापवन्नोमनः ॥

नैषी.
द्वावि. ९

245

शुकपवैणनाभिर्यस्य कथयाशुमतेनपथा माशुद्धिर्वावृसर्येनेदशसेन्दोः निजशिरःसिधाशणादर्थञ्चपिशस्तोभवन्नपिवोऽर्धीकलानाईतिकाका शर्देसेवसदृशानां।
दिमर्थः यहापवेकुलस्यकेवलादित्यानुषसंपादयन्नपि हरशेखरस्यषोडशीकलामर्हतिषोडशांतेनापिसादृश्यमात्रेयोग्योनभवतीत्यर्थः हरस्यापकर्षेविषेकदथमस
वरेतः वेदस्येकर्षेमदगमदेषस्तेनवरेतः १६ अथैदृगैकामस्याश्रिभिर्वेवलमेवककोविभिरधेवेशेनिरमापिपत्कस्पारिणाशिरसिध्नेपिवेदःतस्यस्मरस्य
नोधिकपोपिकानिकर्माणिकरोति नृत्तिमयोनकमेघाप्रवृत्तिःप्रयोजनमेधाइतितैनोधिकपोधिकानियोद्विमामेनमादिह्यतेमतादितदस्यतेनोधिकादिकेवारो
तीतिनीतिविरुद्धे अथैतवेदः॥ स्मरस्यैवनदिदुदस्यतोधिकादिकंकरोतीति नेवानुमीयते स्मराश्रिभिलिसिनइति नतस्यस्मरस्यैवनोधिकादिकंकरोती
ति अथवा शिवशिरस्यवस्थानादेतनोधिकादिफलंकामस्यशुण्यैश्रुतोर्थेऽपतितेनतस्य शारीरिणःस्वष्णादिकेविविधफलेमतेः तिष्ठ तिस्ततिमसिद्धिः १७
प्रष्ठाश्रुपस्याश्रिभिरर्थेदगैस्मिताभिनश्रीवधदिद्विनेदः स्मराशिणस्पर्धनिशुग्रनोपितनोतितमेधिकपोपकाति १७ स्मरस्यलोभात
किलमहिकाणांमनुमृगांकंकवलीकरोति स्वस्यापिदानादममेकलङ्केनोमृदुदानेनवधुक्ष्यतेपि १८ सधाभुजोपमविमीपकक
मेनेविनातंनितदुर्देहमेव शशानिपीपमस्यपिनाधिसिधुरकाविनृः कलशोज्ञवेन १९ वनहिंगेनोपरिशयोतोमोतेवकृत्वामुरसि।
प्रवेभुः बीरोदशेरदरवाभनाशवैरस्यमेतमनिरस्यतीयं २० शुत्रविधोस्ताउविकास्तसिंधोरापपावकोरस्मरहशोवेशस्यः नयापिसे।
यंशुमुदस्यकापित्रवीतिनामेवविहिकेतुदीति २१ मोत्ताप्यस्मातटवास्तवस्तक्कापावलविद्पवायवायो शुभ्रोशुभ्रोशुकराःक
सिंहिकायाःस्तुःराहुःशाहूलतांसिदशुमस्यरागसन्तोमानलेनमृगांकेपितनिनहिंकथंसवनोमाह । लेकनीलमभामिश्रनिभावभोति २२ ॥
शास्तनोदानादपिस्वधाशेरेदवाधि शुशुशुत्कगशाधिनमृगेनोकत्रयविमजन् अथंवेदस्तेनराहुणाशुद्धावेदस्यधारणागमरल्गाकर्मजातेनसंतोषेणवशु
यतेव २३ अस्तत्रपापिनोदेवापनेवेदपोतानकेरिसंक्रवैतीतिपन् नशुक्रमेव पतोस्यपितासमुद्दोपिपूर्वमगस्त्येननिपीयरिक्तीकृतः अथःपिन्तशाणाउञम
पिसंक्रमतीतिमायेनचेदस्यदेवैरिक्तीकरणंपुनमेवेत्यर्थः २४ वनहिंपसितानांसमाहारस्थनहिंगेनोनापविशश्येतोगंमाकरशुभिरवेक्रुत्वामोत्तेवपतस्यवेद
मतुगणाश्रिस्मयणवस्यानभेगेभेदेनिरस्यतिमोतेवद्धीरोदवामनुवेदमेत्यर्थः बीरोदेपिमहासिंधुवेधर्ममंरवान २५ इयंमोत्तवाविपोःशुनीभवेनसिपोतस्य॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

त्विकाननत्विषीभवत् पद्मरागैर्विधौ अशीमत्रदस्यतोऽरुविकाभवत् मकोरस्तत्रामाभोग्माभवत् दृशोनेत्रयोध्ववपस्माभवत् सावीभूवत् तथापि सेयंमोल्लाकु
दृश्यकापि लोकविलतणमकृष्टसेवेयवलीशमर्थकोसुवीतिनामेव हियस्माकेतोऽकथयति समुद्रादिसंबंधेसत्यपि तद्यपदेशानपत्ते अमृदसंबंधाकोयु
हीमेवनामपत्ते तेनात्रमीयते अनयोः कोपिमहत्तरः संबंधःइति ११ भुधुग्रीविहेमग्रभुत्रुकरापवलाकाशःकिरणाहत्ताम पद्मापवतरशेमग्रहसकलाःस्थि
योविभाति कीदृशःमोतेवपयस्ताङ्गपभूमिः तथास्तदमेववास्तपानेयषोवस्यतोमूलगुस्मारीनोतेषोक्त्यपोलासंक्षतेनतापवकतेयषोकिरणानिति
नेषोधाराः करांगुलीनामग्रंतराणिभवंति अत्र चक्राणामयवांतराणीमध्येःस्मेकोम्मेलाकलंकस्तनीलग्रभयाभिग्राश्वविभांतिदृतितावृशाःयथा स्वकीयाकांति
रुत्तलग्रसरति एवंकल्लकस्यापिकृष्णाकोतिकायाग्याजेनप्रसरतीतिहितीयेस्मेता १२ अननेदृग्माकिपानसपमाकाशग्रेस्याः नमोतिरामेनयथापवली।

क्रियामयानेनविधद्विभागस्तमोलिरागाद्विशदीकृतोयं यद्दिस्तयालाक्षणसैंघवीभिरुत्तासितामिभिःशिमवपिकारि १३ गुणोपयोपेर्विन
कारणस्तनहानिहूरीकयमेनवेदः विरुणसोऽयभजतेतयमेनमचिसेवोधिविवत्रविद्रं १४ श्रादर्शादपपत्तमपिपस्मितोयमादर्शादृश्यं
तविभर्तिमूर्ति विनेत्रभूरण्यमेविनेत्राङमारमामादयतिस्मविद्रं १५ इमेवदेवब्रजभाजनत्वदिःश्रुतामथारोपितिमण्डलीयम् हि
(सापयामेवनयाणमेषाकलंकमेकमतिनेविभर्ति १६ ॥

कृतः तद्येवलवणासिंधुसंबंधपितृभिरुद्धेमद्भुशभियद्विरपेक्षोपमुमाणीनीलोपिकृतः
लवणसिंधुरायाद्दशि हृजगासिंधुनेमवेपदस्येत्तु भयपद्मादिदृद्भिः समुद्रोदकंनीलमितिप्रसिद्धिः १३ सपितः समुद्रस्यराविहृजीगणोवेदः कथेनममोत
सोयंवेदस्तुविरुणवह्रुणाकालेनतेहानिहूरीभजते अयोधिविवतिसंज्ञानभजतेइतिपरत्रविद्रं १४ श्रादर्शोदर्पणोदृश्यामपवेदः श्रादर्शादृश्योदर्पामवधी
कृतमश्रादर्शोमु अमावस्यापर्यंतदृश्यमूर्तिनविभर्ति अत्रश्रादर्शविथो अमावस्यायानदृश्यतेइत्यर्थः यद्वाकविसमदायेनकृष्णपत्तेवेहीनवर्णपतेइ
ति अमावस्यापर्यंतंकदापिनदृश्यतेइत्यर्थः सादृतश्चविरोधइतिविरोधाभासः एवमग्रेपि विनेत्रएवभः स्मानयस्यदृश्योमयमितुः अवेरनेत्राइत्याति।
शम्भवातितिविग्रहः त्रिनेत्रभूसितेत्रनातः अविनेत्रमविति वृश्मिपधोः १५ श्रुतमहमेवनोपसम्वृद्धिः निर्मलेयमस्तकरमंडलीय इमेवपत्तरवय।
सामोहश्री मेवरमायग्राहिसामेगमतिनेविभर्ति तथेषापिचद्रमंडलीमतिनमेकंकलंकंपत्ते १६ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नैरी. हावि. 246

अनुरके ग्रकमशेपिपासरेकोपेवास्नहरिणाः पवहवापोरधाः अतः अस्मेनेलीदेलेतिरमीटयामामेपमतारग्रासन् अमुष्णोहोरमतविरुद्धंदेपिक्ना स्ले समानो
वाशनोमध्येमवहेनामेकोवापुः ११ वालेस्मिंसेहेरेत्रमेगानस्थितपव तरुणोनस्मिमेषधीभिः प्रियाभिरपेहरिणाः अत्रप्ये मेदेयाश्वयदाविदितःसेवितः तदे।
निशेषः पव ओहिवनवासिमल्लहनुरूपमेवमदेयामगे स्वप्रियेवंद्वेमेपितवमः श्रेयेमगस्वेहेणप्रियासेदेशाभेनाणकेमधावीतिपोके १८ अत्रैवबंदम
मतेः सेवार्थेत्रपगतामोषधीनां पलवमास्वादपत् अमुष्णेर्वेदेःसुधाजलानिपिबन् पषकलेकरूपोहरिणाःस्वाविवसति १९ हरशरभयामलाधिनेः
खितेन्नानूरूपमगमाराहरेसमीमेव शाकापारूपाविधूदयममोहरिणः शिवसद्भागमणिमममपवरतागसमर्थेन्नादिसंसारणोमाप २० भोनाघमगांघट्।

एकः पिपासुः पवहानिलस्य अमुगोरधाहारनरेकरेषः अस्मेवेनेनुतिलेतिरागः पिवन्नमुष्यामममविरुद्धेदं ११ अस्मिं शिशोनस्थितपव
रकर्पूनिम्रियाभिर्विहितोपदाये अत्रागसेदेशश्चोपदीभिरेकेपाशेकेविधुनामपाति १८ अत्रैवमेवार्थमुपागतानामास्वादयपल
वमोषधीनाम् पयमग्रुष्णेवसुधानलानिपुवेवसमेघकलेकरंकः १९ हरेश्रविशाविनमात्मारातामशेगयोमनिवीशाविभत् म
मेवममः शरणोविलेपामरुस्यहुशमणिमिंडमेणः २० हृष्टेपि किंतिष्ठतिनाथनाथेरेफविरोधरेफावेतिशोका तस्मादतिष्ठेवसुवे
श्रुपवपेहेरथेपदमपदपदस्य २१ उमानमेवाससवलहंडलितेवमयुक्तिः आशामेकमाह तेनाधिकेंदेवगवेषपिस्मा अद्वाल्लकमाग
तोष्ठतागो २२ धर्केमधुर्धीकरणाममर्देपपदस्पयोगाधतिलोकपक्षः शशोपदस्मास्तिशशीततोधमेवमगस्मास्तिमगीतिनाकः २३॥

मरहस्भागोपि प्रकारवतिष्ठति प्रणयवानरतिशोका मत्रकारुः नवमनसिशंकाचेत् तहिंस्वपव अवेतनायनिर्णयायतिष्ठत्व सज्जवमेवमध्यहेयहतानिर्णोय
उविमर्शः पेत्रुवैदेरणेहेरपुडे अस्मवेदस्पहृमपदपन् भयास्परिहृतोसमोहरेहरहमिमर्शः निष्ठस्वेतिमकाशनस्योपाख्यानामिमोसमनेपदे निष्ठेतिस्मवि
करपदनिर्णयायेतिस्तेयः .... इति वह्नी तवानिर्णयायेति २१ अत्रदेवसेहोवेववाकदरामेकेपश्रोष्ठकिस्तकेउमानमूर्धपादमेवकथपति पदपम
पःपारःस्मात तहिंनलपमभताबेरमभास्वनरूपेत रूपपनेच नीतमपाशपास्वनीतोभगः पुष्पमेवमेवरूपलकेउमानवेवाषपति तदेवदेवगवेषुपिकतापा
अनाकनौ अधिकेअरुतकसोविषामवभोभवेपमिमर्षः मागपिश्रश्च अत्रैवअधिकमाचममिवकथ्यते देवानांमभोरदेवगवातेश्रगोरनश्चितलवीतिरव २२॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सपवलोकः कविलोकः पदस्वयोगमार्गो व्याकरणमस्ति येऽभ्रेके समर्थः व्याकरणोक्तलक्षणादिसिद्धमपि सागृंनप्रयुंक्ते कविर्वदसिद्धमपिशब्दं प्रयुंक्तेऽसमर्थः तद्धेतुः अपवे
दस्पत:शब्दोऽस्ति ततो पर्वेदः शब्दौतिकविभिरुक्तः तच्छ्रतत्वेऽप्यनाविनितिरस्मयेसतिशब्दोऽस्ति यन्नरुप्रयुंक्ते एवमेवासहेतोर्व्यास्तीति तेनैवमसुगुणासिद्धोऽपि
स्त्रीतिशब्दोऽनप्रयुक्तः अभिधानलक्षणादिकृतलक्षितसमासोऽस्तिलक्षणानुसारेण लक्षणमितिप्रयोगमन्तेहि व्याकरणमितिच व्याकरणमप्रयोगयवप्रव।
लसमर्थः ८१ यतिपयावैनेकलामात्रमिदंश्लम्ने नावानेवायमध्धिमाण्गुमादितःपत्रमाणमस्यावीन तत्रमाणमस्सनाधान तत्कालेनतस्मिन्नेवोत्पत्तिका
लेशिवेनसृष्टिप्रतस्योदरोपरीपल्लेकलामात्रमसिद्धकलामात्रपर्वोऽसनाशमस्मिन्नेत्यतिगतापकमस्ति यदिकलासंहरणेऽनुभादयेत तर्हिमावर्तमेवशिवः
शिरसिधारयेदिति ८६ इतः कारकलकलाप्यमपस्टशरहासिद्धेइ केनकीऊरहमनापारोप्यतेचेन्नहितन्नकलवास्त्वमेकश्यसमरगसनाभिकस्तूरिकाप
यावेनमिदंयतिपन्नसुतेमामाविमावानयमध्यनापि तत्कालमीशेनधृतमभूर्मिविपारणीयस्तमितातिलिंगं ८४ शरोप्यतेचेदिहा।
केनकलमिदोदलाकारकलाकलापं तत्संवदसेकमस्यमस्यनाभिकस्तूरिकामोरभवामनाभिः ८५ स्वामीपद्मास्मोतिपमेवमालःश
शीममहेदिविपिरक्षतोभूत स्वभीतुरंस्पृगुणपेजक्रमपोशवपिमाकदशावशेषः ८६ प्रमावसाम्याहितमोशलानोकर्इमिदंःवलन
समिद्धे दग्धोहितोहावपिरद्वेरपापद्दोर्यवर्तेमपिकोदयोते ८७ स्यानेर्विपोवीमदतस्यमंत्रोमसंभुनेत्रेमततिपलीनः अयंलयगाव
तिदर्शभागिभास्वमेयेचवलवाविंत्रसः ८८ ॥
रिमलवासनाभिःशोवदतिसंयाद्यमोति केनकीरस्वमेहि कस्तूरीसदृशसोरभंभवति ८४
सोतिसभिकृतनकलोपंयामोतिपम् अधिकृतनकृतेथेरमण तदनतिकमयया मोतिपेमोतिशाहवयाकथिते नथ्यवशशीगेलोवर्तलपिङशासीत ततःप
श्वाशिपिरःपराकारणःअमनमभृत कोदशःमन गरोदंस्पृशमवयंत्रेनेतकृद्धपोरृधेपसामितिप्याकोतसपिण्याकसदशोवशेषोपसपद्यराहरदेस्मगा।
पचकृत्पीयुषस्मासोपिमाकरशावशेषधृतिरेदशःसर्वस्पामिपहोभविमर्थः ८६ अयमिदंःमाहात्मभावारतेनसुमलोनभवति किंतकर्इरनामावेदः
मलानेगामसमिद्धे हियस्मामोहावपिकरंरकामोदग्धोसेतोः सर्वरपादग्धधिकोवीर्यवतोदयोते ८७ यद्यमदनःपवंद्रसचसभवस्यानेत्रके सहिकामःशत
लतिशेभोगीलनेत्रेमलीनः अयंचवेशोदर्शभागि दश्मितिअमावसाऽर्वतिनिच सर्वरूपविसोप्रतथि लयंगच्छति तेनैनितयपवसमानोधर्मः तेनसंक्षेपक्रमि

नैष॰
हरि॰
२४

श्रुपेणरमणेकोपदाश्रवैश्रुतागाश्रुहृस्पविम्रोनैमशविदत्वशापत् भहानेमयमण्ठोकपवकनीनिकाथमरयोः समैदर्थपत्रे नेत्रेविनोकुनीनिकाशोभापत्रे श्रुरविहोविनोश्रमरको।
भोचपत्रे नेत्रेविनोकनीनिकाशोभापत्रे श्रुरविहोविनोश्रमरशोभाचदनेरमर्थः ८९ नेनदेवेनहरिणापथवेदश्यकाथ्रपिभिहरश्यश्रभावपिसाम्यंदृष्ट्वापनकियायां
नेत्रयापारेसंवादतत्रयापारेच श्रुक्रमेवनिश्रुक्रेकोहृष्टाश्रुभयपवभाजोश्रुकक्षसपवैभजतिवंद्रः पवदयेभजतिपहृरः द्विजानोयालाणानोपविशांवाधिराजो
पकोहरिणामणमाश्रितः श्रुभोहरिणाविश्रुताश्रितः वसमानपचमश्रुचे नमहृषेकृतिवद्वलमिति वद्वलगहणादकम्भमासः ९० कमतिनीनोदाहृपो।
विकारपवहेतुः तस्मात् नषावेश्रुमिरास्त्रीतिथेरत्नमापि श्रुत्रमितः नषावः मात्रिभवितमहेति दाहकत्वानदनितमोदकवदिति नैरेवनषारकिरणोवेद्दृष्टपमा
नः कतेकोपि नषारनिश्चहिमेवेपिध्रमणपदलनयासमर्थितइतिकेचे ९१ जगदाश्रवहनश्रमेणापीडितात्रनपवश्रसेवदस्यपाराभिरिवनदोभियोमावलपा।

नेत्रारविंदनश्रमोत्रग्रीकः श्रुराश्रुराणास्यपदेवपुःस्व श्रुमोकपवायमयानदानीकनीनिकेदिदिवंहरावे ८४ देवेनतेनैषधकाश्रुपि
श्रुमासंसमीस्रोभयपहभाजौ द्विजाधिराजोहरिणाश्रुतोच श्रुक्रेतिश्रुक्रोनयनक्रियायां ८९ येरवमापिजलनस्तषारेसरोजिनी।
दाहविकारहेतोः नदीयधूमोवनयाहिमांशोरोकेकलंकोपिसमर्थितस्तैः ९१ स्वेदस्यदाराभिरिवापगाभिर्भ्रान्ताननगप्तापरिश्रमा।
तो छायापदेशादमयाजिमज्जमयोश्रुपात्रजतितिविदमेत्र ९२ ममाप्रमेवद्वहुकालनीलीनिपातनीलः खवहेमयोत्तः दैहोगजा।
पंगचेमयोकेपीतोपिभागः प्रतिविवितःस्यात् ९३ मावापउत्तिरसरोजरम्भाः श्रियेपरापी पद्यनिमीत्तितेजाः प्रतिद्वयेनैवतिमांकरेको।
कापापदेशात्प्रतिविंववयाजेनत्वपाम्मस्थेश्रुसिंनिहोतिमज्जत्वेरंतुचति भक्षायेवकलंकदृत्रिपाश्रेकैः ९२ मम रत्नेकामतन्नामपूमेतिमत्रे ९६ ॥
नेविनर्कपतारशः हुमेहवद्वहुकालेनीलीनिपातेनश्रपामिकामतेननीलः खलनात इति श्रुमयानीलनाभावेजगम्यतिविंभोदेहोकलंकेपीतोगंगाः प्रतिवि
वतोभवेत् ९३ पद्मानिनिमीलयतीति पद्मनिमीलिदेहयातेनोपमादशः रापसी श्रुतपवविकसितकमलराजप्रसोतलक्ष्मीमावापत् श्रुयमिउनिश्रोकहृशि
णस्यनेत्रदपेनातेनानपवनोकिकसितकमलपश्राश्रियंमामोतीनिमये हरिणनेत्रेपवकमलेश्वमर्थः ९४ शशीकेपवश्रुशोमभानीतिपत् श्रुरार्थेकर
वविहानासमर्थंकरोति पतमेदेहः पितसमश्रुहमोदेरत्रुरगोयामीतिकिल नमाउरेसिनिदोपपागस्तीतिकिंविवम् ९५ ॥

पवलेस्मिंस्त्रियेतस्मिहारावि: स्त्रियायोतनितरां भाति नीलेस्मिंस्त्रियेदपितासोन्धीवराग्रियेनोभातितमं ननुउभयोरपिस्नोनीनमित्वयो शोभामपतिवोव्य
ग्रपंचेदः सितोकस्माच्च मूर्तिविभर्ति सितमेविधोनीलेवसनिनरांभासते नीलसमियानेवधवलेवस्त्रनितरांभासतेरि सितासितयोस्तोस्नीनमित्वयो:
शोभातिशयापिस्वयमसित: सित: सितस्त्रासीदित्यर्थ: कथम्भू: कलेकस्यमकारेभेदे ४८ बहुकालवर्षातपयोरनावरणमाकादनरहितेकाष्ठेन
दिशोदारुणोवसमन्दमवलेयसंनानेपुवालेषु नतयात्वकवाकेषुमध्येरदचेद्मकेविकेवरीभूतेकवाकमवेवाहि ४९ सायंकालेप्रकारणमेवतरणे
निमज्जनात्सर्वस्नामयात् शोकायानिमज्जनाच्च नगाहिलोवनानिस्रस्तोद्भुमयचेद्मरणाहितिमितसवसचप्रसादानेमस्वादतुयहाम्य शयोतिमिर।

यदेषनागतिशश: शशांकेवुधोविधमेकरवाग्रविदे ग्रेन: किलेतमितिरंवराशेरमीलरंगोपिमनेगमोपि ४५ गोभीस्त्रिये भातितमो
नमिताम्नोतिसितानूर्तिममेवोविभर्ति शोभास्तिलाभाद्रभयास्त्रघोर्वासितासिताभूर्तिममोविभर्ति ४८ वर्षातपानावरणाविसय
काष्ठेवमालेयमप्रमितेषु वालेष्वनारोकवकेष्विदेकविकेवरीभूतमवेमिवेद्र ४७ दिनावसानेतरणेरकस्मानिमज्जनाद्दिव
विलोचनानि ग्रसयमादाद्भुपसलकेममोविपदोपवर्तीतरेति ४८ किनात्ताणेनापिहुणिकोणकोपभानस्तितेनोमयविदुरिः
ग्रेमस्तनेत्रेयटतेपराशीमामेमनायेमदहनोमहीयो ४९ यातपतिनोवधूय: स्वशास्त्रामेवेणविशः दपिनेनशोकः पवपयोयमे
णाभिवप्रवेस्वपापभावेनतिनाग्रयंवा ५० स्वानिशानाथमदस्वपावाहरेदसौवाणानराधिनाशो पीताकृष्यनापरयावकोराविधोर्मरीचीनजरामरा: स्तु: ५१॥

विपर्मादेलेवेन ५० दर्शिकप्राशुतरविनाशोग्रकेकोणपरिमाण: तेनोमपस्तेनोविकारोपोविड: सपर्वेड: वोस्यके
नेवेपिभान् पकायमानोनास्तिकिं ग्रपिग्रस्येव वदरिद्धियतेनोरूपेनदपि सततिरूपतयादीपमेननिवत् तणिकमतिसहस्रचेतिशास्वमतिदि: तदेवेद्रमहतोम
हस्रविमाणस्य ग्रेवेनेतेग्रयंचेद्र: महीयोस्थल: मासेन नाशीवग्रसीदितिपत् द्रहटतेप्रमते ग्रस्माकमस्यपरिमानानानेयेषु स्तः शीघ्रविनाशीव चेशवर्तनेपत:
ग्रतोमरहमेवेमहोस्वि:रविनापीवचेशालीतिप्रक्रमेवेमर्थ: ५१ अथपयोमस्तनेजीवनीभभूनय: दपिनेदीयमाणेदयोरगप्रकेचपतिचेद्रस्वशास्त्रायातेनशोक:
विमादिनायनिजपतिमेनेवेद्र मंत्रेणशानेनशोक: प्रवमेनेवेद्रपितामयोपमेणाविभ्रातेनशोकस्वपापिनिजाग्रयभूतमेनेस्वग्रभावेस्वातेनशोक ५० वेदस्य
तेन:स्वधेमेनहास्यासोवेदगतास्वपावान्वरादिनाशोनाहरेत् ग्रपरयावेदतेनसोमननवेग्रमनसवाजन्मराणहारितिमतिवकोराग्रद्मकिरणपीताग्नुनरामरा: कथंनस्युः ५१॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

५

नैषी.
हवि.
248

कृतिना परिपाकेन निर्झलाभिः आभिर्वाणिभिः साभेमीतेराजानेन त्वमानेदमेयरेवकार तथाहेमी हिमसेवधिनीहृदिरिव मुहूर्तमाश्चर्यरसेन तेराजानेस्तिमितस्तम्भ
माइवकार हृदिरपिमिदगर्मितेगवेदयति रसेनोइवकरोति २ सेसाम्रुलोदियमस्तनधारामधुराणवाणाविभूतीनिवदन् सनत्साभेष्माग्रवेचेदविवेत्तुत्वकी।
दृशोकमलानोसेवावहकश्रियंसेवादृशीलक्ष्मीयेष्माने भ्रमेतेसेवहंतीतिसेवावहकाः वदेयंतान्हकमसयःऔणादिकः ३ भ्रथप्रियेप्राणेवप्रियंवोत्रवादनाविदर्भ
भूमीपतिवेषमुक्ता स्मितोत्रुजालेविततानननाराहिवःस्मरेतीवकृतावतारा भ्रथप्रियेप्राणेवप्रियंवोवदाहनाविदर्भनृपतेर्वेशमुक्तेकारभूताप्रकावेश्मसेमत्रा
श्रुकार साभेमी आकाशात्हकृतावतारा भूमावतनीर्णा यो तमानन्तारातो हिरण्यहिनारकेव स्मितनूपमेत्रुजालेवितत्स्मार १०८ स्तस्तनिकर्त्तस्थयमेवनाहेतो

वाणीभिराभिः परिपंक्तिमाभिर्नेरेदमानेहनुरेवकार मुहूर्तमाश्चर्यरसेनभेमीहेमीवहृद्धिःस्तिमितेवतेसा १ स्तनोत्रुवोहागियमावि
रासीन्मीशूषधाराममुरेतिजल्पन् भ्रक्षेवदस्याम्रुवेइविवेसेवावहकश्रियमेत्रुनाना २ प्रियेणसाघ्यप्रियमेवभुक्ताविदर्भभूमी
पतिवेषमुक्ता स्मितांशुजालेविततानताराहिवःस्मरेतीवकृतावतारा ३ स्ववर्णिनानस्वयमेहनीतिनिपुस्मयोत्तमुवेमिइद्दयम
स्यानेस्तदास्तेशपिनःप्रशस्तोपरात्तरामाहमितिस्ससाह ५ तयेरितःप्राणसमःसुमुग्धोगिरंमरीहासरसोकिरंमः भूलोकःसारसि
तभाकुचारभानुंभणितेस्मभैमीवभाग ६ इदंयमेणायमनाययोपेनिहृतवामेविबुधात्सवेत गीताप्रसनेवर्णितवसन्तांकिंप्रासी
दुध्रवेनयमहृद्येन ७ तवानतेनाततवरीतिपीयूर्गतिंतदाकर्णनलोलभैमः दातेनजातस्पृहयेमवेमिविधमस्गसत्वहृदनभ्रमेण ८॥

तिवेदरूपेतेस्वयंवेदस्त्वतामर्थिनिमनतसुत्रसंनसुहास्तसीभवतिशतिस्थानेमुक्तमेवशतिसापरेदनलमोवधन रहेयमयंतेमथावर्णितःसंप्रतितंवर्णयेतिभैम्या॥
आहूते १ तयाप्रयुक्ताभैम्याव्याहृतःप्राणसमसहभूलोकमारोमत्तःस्मितभाक इंषदुस्मन् वेइंवर्णयिष्यन् नोहभंगभैमीपरिहासरसस्तस्यावाणीगिरंवभा
णवस्माण उक्तकिरतीसर्वकोकिरनाताऽसेनोःमीःभ्रन्हुवपरीहासरससमउक्तोरितिविग्रहःशेषःस्पष्टा १०६ पथम्रवर्णितम्मः १०७ तवमुवेयुर्वजातेना
नवरीभूतस्वर्वेवरह मीतिमाकर्णितसामीतेराकर्णनेलोलभौमसेतलव्योयस्मरगत्ले मुखभ्रोमाकदाचिदपिवेदमकेनाभितस्तति इमवेमि १०८ वे
दमकोक्तिभिः कृतादाप्यापनाहानमपवकाननेनसम्राजानाके माहाशाह्वमयमोक्तनिद्यायोपावहवति भ्रयवमेडः स्थितःतावरितेमजनति ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

अथवेतिवा यत्रैव नगमनेहे वर्तयविकल्पादिनेमेदगमनेश्वर्वदेवत्दयाभावः यमेहेतत्वं चेतिर्विकल्पः नयोनकः यथा यत्रौ शास्त्रो हरतः श्रूयते तथादिने नश्रूयतेश्तिसि
द्धे मनैवं कथमस्मदीयं सेवादममेमामाश्चोषीदितिभावः यत्राप्येवेतनस्पाधिशब्दस्य वेदेण आपन्नेभवति किंपुनः सेवेतनस्येतिभावः ५ हरदेशेपिनस्सनादपाप्यपति
ष्यनावकस्य गानस्यमानात्माङ्गस्पोपभोगेनआवधितः परमन्नाङ्ग्नालीनिपामपकर्षेनिकर्षः तपापापति श्रेष्ठः अवसायेव स्वामस्ततामेवभासः किरणोति
पति विकिरतिनिरस्यतीतिवः ११ एवंवेद्‌ श्रुताणुरूपपरदेषत्वंभवतुनियत अथिनेश्रभवनेर्थे अथमिदं रमाच्च विस्मयपते निमेस्यपतेरिमावं भीष्मोर्ह
तभयेरमात्मनेपदं कनोनाश्चर्यमिमवाह भोस्ताविश्रवितेमाङमयमस्यासदालरूपेनश्रीभूतेभूतेअतस्मात्तद्रूपंवेतनेअज्ञानेनेअमेवभवतीतिश्रुकं ११ भोसिं

ग्राणायनाद्दाहविभिः सर्पोशोः देमानमःकानननस्मोवी यावविषयवामथवर्मेङ्स्यालावकूनेमद्विनशास्रूपोयः ५ हृदेपितनावकगान।
पानालआवधिः स्वाङ्गस्पोपभोगे श्रवत्तयेवत्निपतिः स्याकाः पतिः स्वेलस्यामस्ततानिभासः १० अश्विनेविस्मापयतेयमस्याश्वत्वंभूवे
ध्यदादिश्रेमः नदेविनेयाइदित्यस्ततविज्ञाताङ्गरूपेकिलरूपमस्य ११ अभिमेगेदाहरिकोमुदीभिः तीरस्पयाराभिरिवृत्तणेन श्रद्धा
लिनीलीकविरेवृस्यात्तमोमयीयंरजनीरजनक्ता १२ यद्योश्रुवोमेवकिमानमुश्रेरुस्पादयामासदतः शरपा अपारिवामोरुतया
विकिविम्रमोवितुलाञ्छनकालिमास्य १३ एकादशैकादशहद्ममोलीनस्सेयतोयोतिकल्पः किमस्य यविसपशेषाश्रमभेवमिपेवदे
वेख्रगामीमिववोधवेदः १४ निरन्तरत्वेननिधायवविनाशसहस्राणिपरिक्रियेत सुधांशुरस्पः सकलेकमेकमलदावदास्यश्रियमाश्र। २८
हवत्कलेदरि पताभिसोत्तमाधिरेवज्यपारामिः रजवेवयजकीतपाश्यमेपकारः रूपाश्रस्वरस्याशाकाशास्या मीलीकविमेतिनकोतिवणेनात्वातीव अमापिर
नकेनिमेतोरवेनश्रवेरेवमेसिंदुनीलीकविदात्पतिहि ५ यापरदेवस्तनमैवानोमणमनामसंतेहरीवकारशारदिवलादवलीभवंतीतिभोवामोरुतयापिवदे
तनेववटलपवलीकरणासमर्थयापियारदा अस्यवेदस्पतालाञ्छनमातिमममीषहयिममाद्भापारि १२ अस्तगक्तोस्यवेदस्पपकादयाकलापकाद्यारेद्ममोतीमं
तिकिं शाबाश्वपेषकलोकेदर्पस्यरुणीरेप्रविरूपार्थचंद्राकरः पेवेशोवभवेतिकिं पवंधोऽशवकवानोश्चयोसमयरस्पर्थः १० भोस्तविनाशसहस्राणिनिरंतरत्वेना
अवधानेमस्यापयिता यदमः वालेकहीनः सुधांशुः विधेत नदामनूतनस्मरस्पशलेकोतिमोश्रयेतश्रयेतनेमर्थः १५ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नैटी.
द्वावि.
२५७

यतः करात्तानमसंग्रनवमुलमेवेधिनीलस्तोशोभांमादित्सवेदस्यतामेवादिमः अतस्मदूपश्यतोरेषविरोधः पकार्यलिप्साकृतः इतिमने १६ देवेंद्रेणापिपातेनतल।
उभमवद्भूविहोरयरामस्ततेपीताग्रहेदेवैर्विवसीकृताया पवित्रीकृताया मसेहोः सपायोनूर्णांदधेकरोति अथयामस्तमिद्ध्याफिलंभंचेदुस्य स्फुरलोदेवैरपिपयेति।
वैषम्यमितिभावः १७ सहरः पतमोषधीनामीशश्चंद्रेमौलौधारयत् अथिसमभवेतोत्रकालकूटविषेप्रेके एकःशेकमलिषयंमयनेविषविषयरयस्यलोभेष
पीशानमेवदहेत्: १८ गोरावार्येस्यद्भुहस्पतेस्वर्गोराज्ञपत्त्युजानणाम्यर्हितेंद्रस्यवेदस्यज्ञालुणाग्रहस्यवयानःपातकित्वमाकायाम्यतलेवनासीत् नत्र
हेतमात्ममयःप्रकाशोयेषांतो आत्मस्वरूपातिरिक्तप्रकाशमानविज्ञानिमर्थः रेरयानर्तिसदेहमामान्न् जीवेश्वरकोपद्भूतमयः उत्तणपापक्रमाः नहिनहोति

यस्यग्रमादित्सतवाननीपंग्ररेगलस्थावमृणोतलस्त्री पकार्यलिप्साकृतपथशोकेणयोकपंकेरुहयोर्विरोधः १६ लब्धंनलेलक्ष्म।
भुर्णामपिपातेपीतामृतंविदोरयरामस्तेते निपीयदेवैर्यिगसीकृतायो कूर्णोविरोदस्यदधेस्तथापा १७ एवंसविश्रद्धिभुजस्तमोगोगिरींद्र
अमीपतिरोषधीशो ग्रस्यातितारोविषमत्रिजन्मथनेभुजंगचविशुककण्ठोव: १८ नामघ्निजेंद्रस्यवधूवपथपदाराज्ञशेरयोबुवतोपिपात:
ग्रहूमयोर्णात्मभयप्रकाशानलेतिनहेतिसदेहमामा १९ सपाकृतेयतनपेपिरम्यः श्रुजपविश्वतिलविश्वमेवः वेद्रेपिरम्यानत
योपनयोनदंकराविः खविनामधेव २० पयोपाम्यसोधक्षितिमोक्षेलस्येनमोतिकलोत्रुनिविवापिंदोः विरंनमस्येहमतःप्रियस्यधुम
यस्मैवतिराजहंसी श०... सोवर्गावर्गेरमस्ततेनिपीयकृतोद्भिःश्वकःशापालोव्रतोय शर्णांमतानोनिशितेमतेनयोममः श्रुनःस्याम्यतिमोक्षले

वंभेतिपुस्तंमोलयेउरूपःरमादिव्यतेः चेदयात्ममयप्रकाशः श्रुतिसंदेहंसंभृणेतोपाम स्वश्रुतोनास्यापापारिसंवेधस्ताः पातकसमर्थः १९ लोके:उत्रे:वि (ने म॥
स्पः स्वपाकोरणदलमृडयापविजेतिलेभिविनेयमिवापोदकेतदेवोककोनिसंवलितास्पेवस्वधाममती पिरस्यानतयाबंदस्पुपनस्येयाप उपादेवस्नामग
तमिवकरणपर्थिक्षितिवकण्ठमिति सेगतकरणोग्रात्मनेपदम् २० उन्नगसौधेवासेनयुवहरणे ततक्षीणत्वविक्रोदकवेदस्यविवेण्य रहविरंतिमसाक्षित
स्पियस्यानहंसस्यधुंमारयेराजहंसीप्रतिविंबितमिहेत्पुग्रम्वनितमण्य २१ स्वर्गेभवाःसोवर्गा ''' स्तेषांवर्गास्तैः दिवसे अयेवेद्रामस्ततेनिपोयरक्तःश्लानःश्रुत
निशितेनवाक्येनयोयतिविंबव्याजेननिमग्नःस्वत्. अमस्तानोमृगांःस्नात हमोभवेत् अस्त्रकाणीनर्ककाउर्वायस्तणुत्ताहहितार्येनिजापकोतयोगेपषे रिक्तःस्नात

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

रहराग्रे कैरविण्याः प्रसूनमेव पाणिः तस्मिन् शशिनः करेण हस्तेन संगते सति मकरंदच्छलेन जलनोदकाभिषेकः अनयोरिंदुःकैरविण्योर्विवाहलीलामाहेव २२ विकासिनी
लमायतेक्षणमेव नेत्रं यस्याः सा एवंविधा इंदीवरिणी वनस्य श्रीः कामिनीलक्ष्मीरिव मृगीदृशीव कल्पवल्ली विरहिणी तस्मादिह स्थितपथारहितं चंद्रमानं प्रियं स्वगमप
विष्टाम विलोकनेरतिन किंतु विलोकिते प्रियाव आननचंद्रमाने कांतं विलोकते पथावनसेकच्छेदः पथा आननचंद्रमसमरः २३ नलेनपः कुर्वतो कैरवाणां स
माधेर्ध्यानस्य समीलनस्य च भंगजाते प्रसरो वृपाणात्रेरसत्तमेवाधरोष्ठस्य स्तनव मधुषापवसिनेते तेन चारुरसं चंद्रमेव श्राव मवैमिधुनीनो समाधिभंगार्थं
मुपस्थिताना मधस्रसाम पिञ्जलासि उ कार्ये सिमविकसिनेयमसमे भवति दिन दृष्टिति भावः २४ असों कपवपंकोयस्याः प्रसूनमेवोदकं यस्याः इंदीवरम

सम्येसमेते शशिनः करेण प्रसूनपाणौ विहिते कैरविण्याः विवाहलीलामनयोर्विवाहमधुच्छलामाजलाभिषेकः २२ विकासिनीलायतक्ष
णेन ग्राम्येन यस्मिंदीवरिणी वनश्रीः विलोकते कोमलविहोपरिष्टाम्नं गतेष्वाननचंद्रमामे २३ नयस्यतामेदुनि कैरवाणां समाधिभंगो वि
धुपोषणायाः प्रेवेमिवाप्रेरसनाधरोष्ठे गुलेम सुष्ठस्मिन चारुचंद्र २४ असौकपंको विधुमेकलीपपीयूषनीरामरसीसरस पत्नान्वया
नामनलेप सलेविंम्बविभर्त्यमभवं सुमीने २५ तारास्मिन्भयाशशिनःकुर्वाण भोगाशुमोपकुरितशुतिर्धोः क्षयापरापथप्रफलीहहारा
स्वमूर्तिमारस्फुरमष्टमूर्तेः २६ पकेवतारापुलिनेवनस्मिन्मासवकिलैतन्नवसंतसत तारापिकासेपदभ्रादियेन समाविताविप
तिरम्ययन्तः २७ स्वर्णदियेनकेज्जलमेनरिंदेहोः समस्तनमोद्धुरमातपश्च यः सर्गिमानेनरमसभंगः सत्वरभंगः खलमन्मथस्य २८॥

इलीकामसक्काविशीअमरसी पुत्रभव मसंप्रसरस्य पुमसे अनपवेन सरस्या मम मतामोपनाजलरहिते विपदेपे पुरसंमोने सकामसिंकूबिभर्ति २५ योनका
याः सुष्टमूर्तेर्हरस्य मूर्तिमान्मनेष्वरमावहे कीटशो तारापथवासीति नामेवभूपापयाः शशिनेन कुनोच विभर्तीति शशिन कुनाभत प्रथनकुनेति गंगामात्र पत
त्राणो यदा शशिनमेव नकुनो विभर्तीति तारस्क वेदांच वपवभसानि नैर्मितिन दीपिः क्षयापणेन कृत्रवेषी तत्क्षया पंकरीह हरो यस्याः २६ पतसेंदोर्नेनकसतता
विधुनेः नेत्रसैक वनाभाकनीनिकाप्रसीत अपसत्वंदसेपेसमन तारापथाधिका पतनेःसंदेः तारम्भाः नरवाणिसमपुरुकविपातिः २८ गोरसापदिपदेतदिंदेशेमंडल
मलि ततसरसमघनेकवम दर्गिमानिपयेतरमसंदेयोभेगोभवति समस्तमथस्य खलभंगः खलु पुरुमपतर वहास्यमदेकमोतासाभावात् २९ ॥

नैषी.
टावि.
४५०

दृष्टानेनेनापि सततापवाणेन वीणापिज यं नि निजिनासोयं वेद्ः कदाचिदपि नेतेनाशाकि वेद्रजिगीषया मक्षितो एव णाक्नणाप्रमिलाशिय माथावर्ति मवचेद्रुमिमेरति
पुराणमसिद्धिः त्वदेकाननर्निर्जितमनसंदेहेपिरंपुष्पानिर्मुक्ता योग्रतेदृष्टकपुष्केनापि एवाणेन नजितः सतवेकेनेवाननेन जिनरतिसुष्पानिषुके मर्सः सोमानि नि १०
पुष्पशशोकः एतावतिदिनानि तावज्जितो श्वेदशो जयेदहः सर्वधर्यावह्या उत्तरोत्तराववाणाङकर्षवती जाने मर्थः संप्रति सहशेणत्वमुरेन सामे गत सेवन् त
महि युनेनरमेवाखमंगंपश्यति हर्षामानेनेरत्यात् ग्रमोपिप्रतिदिये सकर्पमाश्रवेनहंकारेणवती यस्सा सर्वमाणोभं गमामोतिहि ३१ समसिदेहि
मेदेशामोजमदाग्निः त्वणाणि सर्वाणि पिपरिभूयन्तशादेवरामाहारणारयोर्वणामुभमतभंगमाप तथैवमपरहिनेद्रः वेद्ः सर्वानपि पश्यनभिभूयत्वेमुत्वप
मातिरस्कारमामोति ३२ मोः मक्षविलोकनचतरे वंदस्मानमधे हरिणेन रूपेणमृगेनपशुना सलक्ष्मीक्रियते सहलक्ष्मिणाववर्ततेषुतिसत्तसा सक्रियते

दृष्टाननेनापिजनेतिनिजासोयंपुरापापिनजातनेनं सूनिर्विरोधानि निसंगतेयंतस्मत्वदेकाननिनिर्जितस्य ३० दृष्टोनिजातावदये
महानिजयमयेसर्वदशोशशोकः हर्षाल्लदासेनगतस्सलोवदनेनरदस्मसिभंगमस्य ३१ त्वगणिरामः परिभूय रामात्स्वशायथा
भमतमहिनेद्रः तथैवपश्यानभिभूयमर्वानहकृपश्यामपरिभूतमेति ३२ यतः सलक्ष्मीक्रियतेमृधो योरूपरणामपहरिणेनपश्य
रमेषमेमीमदर्शदस्यकदाविद्तः सकदाविद्ते ३३ सागरामुनिविलोवनोदराघहृयादजनितेनकिंद्विजः एवमेवचभवत्र
पेद्विजः पयेवसतिविप्रः किमत्रिजः ३४ नानाविहारभुविवंदमयीचकारयंमेञलीहिमभुवेमृगनाभिवासे तेनैवतन्विमहतेन
तथा वेदः स्मानयोत देशः हरिणेन रूपेणापवनेनाकारेणालस्या सहवर्ततेदतिसलक्ष्मीक्रि (नौजितस्य सलौकलोकतिलकत्वमपास्तपाता ३५
यते इमेयानतः कदाविदसैदरेतमेधे भेमीमदर्शयत कदाचिदेतेमोनदे प्रेमेमीदर्शयत मिश्रपदेसेदमोतम प्रदर्शनेन क्रीडेवकारेति भावः ३३
सशुदेतयामुनिनेपोहृतदेवहृयायोतजातः तेनापयंवेदोद्विजः किंजातः एवमेवचद्विजोभवनयोविप्रकिमत्रिजः पयेवसतिद्विजो हिद्विजाजायते मुघ
वेदएवद्विजः प्रतएवद्विजादवेजातः किमिमेकोयः एवेद्विजोभवनमयमत्रिजः विभोजातस्त्रिजनजिजः प्रजिजः किंपयेवसतियोहिद्विजः सकथंत्रिजोभ
वति ३४ नहतमसवारस्यानेतत्रवुज्ञानादेवता तस्मा विहारभुविश्नास्थानेच हिमभुवेतषारस्यानभुतोवदननातेव हिमेयतेनेतथारेयचन्द्रेनेवहि॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मविद्वेषिति स्यानाभेर्गणस्तनाभेः कस्तूरिकायास्तवासे वेदस्मयीसि दूषांकर्हस्मयीवय मेऽस्ली विर्वृंशोव यस्मादकरोत् भोस्तविमे नैव सत्कृतेन जितसमने।
श्रुत्ला स्वर्लोकतित्लकत्वेयात्रः नेहिश्रुत्लाणास्वर्लोकलोकनिलकत्तिरवद्देति यद्गुजितमतेविहितेन मेऽस्लीकरणात्लत्ताणेन सत्कृतेन श्रुत्ला सुस्वर्द्दस्त्व।
र्लोकलोकतिलकत्वेकृतनवायथादेवताविनियोगेन स्तनमत्कायादेरपिश्रुणपलोकयाभिः नयाश्रुत्लकृतसजायोमेऽस्लीभवनसत्कृतेन वेदस्लितकत्वेयायेम
र्थः वेदेहिस्वर्लोकस्यतिलकस्त्वमर्थः १८ नवश्रुतावात्वेश्रुत्वमपेसत्कर्माणितत्र्योपेपंचमो वेदंवहुस्तामपीवदसमामेस्तरणयतः कवयः कथयंतिविभाषा।
श्रुपोवहुवश्रुरत्लाव ततोमगोमगतस्लिकयावहुस्तणेवेदश्वनिवाकाजनितयावेदस्याधिकारणत्वयणाश्रीमेव यवेवेदेवश्रुवति मोवदमेऽत्लशोभाति
स्तापिवदेनयायावोश्रुपश्चसेवेपिनीश्रुविनिश्रुतानेश्रु मोहस्पमहिमायगात्स्येनासेतिहिसर्वथामूर्च्छापवयजावरमर्थः १९ गद्गुणोहवयानयासतैर्हः

देहंश्रुत्वाहद्रूस्तांतवयहृशांतेनेनेस्तगास्वजतितेस्तगारसस्यैव श्रुमेतिमोरमहिमानहिस्मोश्रुविवलस्मीविदेविश्रुविविनिश्रुपाश्रुवी
श्रु २१ स्वभातुनायसमपानविभीषकामिद्रःखोकृतेनमवश्रुयश्रुवोसयोश्रु सेनिकृतेसितिमगिरमश्रुष्वरागैसलोवृत्ततात्व।
मवलेव्यनवायरोहम् २० हर्यतीभवतः क्रूरगणश्रुदर्यनिदिष्यपहायशंनानस्पानननोरश्रुष्यहवितासनसपत्नाहरेः मंग
स्वहृदनोत्रुजारजनिषमघातदेकाकिनः स्वादेकः श्रुनरस्यसंप्रतिभटोयस्मिंहिकायाः स्ततः २८॥

रोहनार्यीस्तिासयायवेवेदेमकातोवृलेनपादत्वेनवायरोहेमणमश्रुष्पायरस्पसोगेर्लिंजेमितिमानमेवविश्रुतेविसृते श्राकादयति ऊःरोमतिलोम्पेरति।
मव २० हरेर्विस्तोरतितेवेनस्वतः क्रूरगणपावोदरेश्रेकरयोगानितिष्पवतेमानसाउमनसीयवस्यः हरेरिंद्रस्यपत्नाहवितामाश्रादिशायस्तनस्याश्रुष्प
वेदस्यतेश्रुवेयघाङ्गेगोयदजति नमघामघसंख्येकादेकस्यांमगः कमलाङ्गेगस्वघासिंसिंहिकायाः स्ततोगाद्गः सश्रुनरस्यैकः प्रतिभटः संप्रतिस्यात् यहा
सैप्रति श्रुस्वश्रुनःसपकः प्रतिभटोयस्मिंहिकायाः स्ततोभवेत् एकाकिनोस्पवेदस्य नंश्रुवेपयः प्रतिहृद्दीनभवति याहृवलेनपघसेव्योहृपमेनवहु।
नात् श्रुतोयद्गुरेवैकाकीप्रतिभटरमर्थः श्रुयवनर्मश्वकमलाङ्गेगोनाम स्पयाश्रुङ्गवात् यथादेकस्मानावस्मराजयोपतपकः श्रुनरयस्मर्थः श्रुम्यः।
श्रुनरस्यवेरी योगाद्गुरितिवाहयेः श्रुयवहर्यतः सिंहः ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नैषी.
द्वाविं.
४51

हर्षीभवतः सिद्धीभवतः अत एव ऊरंगेशशीवाउपलक्षणमेतत् यके चिह्नगेनतरेनिलिस्य भवपित्वाजातस्फीततनोः हरेः सिद्धसपत्नाय स्तत सायुज्यसिद्
र्ससि हिकापाःसुतः सिंहूपैकः पतिर्द्वितीतिहितीयर्थः १८ पद्मनालोत्पलानयनहृदयमेवामले नेमधी यस्तत्वेषुलवभूतसपद्मसरूपजोवकारवावरिगल्लनी
निवाला रीणावर्णाप्यितुमपणकेमर्थः शृहणीहर्त्रिघसमेपेपद्मलावकेपुलवेवत योःप्रियेनहासोवेदः कोनामकीहृणःपद्मसगस्यापोहृदः तेमोतिस्थः लाव
ण्यापिमःस्वलदिमः स्तरावनेतीरभूमौपावनीवने तत्रयेवानीरावेनलाखवमनपीतोवकापेवेदः १९ अस्यामेमेपेदिपिमेचरतः अप्पामनेकमपेन।
स्थितानेमकलानेनिर्मितेनिर्माणरूपस्य पकोनयवलकलानिर्मितस्पर्थः अत एव निर्मलस्यानिष्कलंकस्य दोनीलोमतसहणापुरस्तंगेस्थितमेकेव
लविनपिनःशशस्य गगनग्राममणीगजेम्प्रेरपरावनलसगेड्डपिंड्यो द्वहेनदेवापादानेलिंगमनस्थानेपसदानइवसमदोदकसतसलवस्मतगते

यस्त्वंजोनयनेनामलहृदयमेयोविदाग्रधामग्रभूवोत्ताराणिरुचिः सवेदःत्वमयंपद्मः प्रियेनावके कःपीतोम्बुवस्मोतदामलत्वमृगयापोन
मेगणस्थलस्यास्तुसलदिनीतदावलिवनीवानीरवामीवकः १९ जातेयोतकलंकोहृरतिविहरतःकामकलालीपमस्यामस्पामले
कसस्थितसकलकलानिर्मितेनिर्मलस्यदोविंदीवपाभवलविनयिगजग्राममणीगेडपिंडद्देहापादानयनइवलवलगनादंकमेके
विशोके ८० श्रेष्ठो घोड्यामामनेनिरजनीभर्तःकलोहूतयमेनपेवदर्शीवनाःपतिपदापाराकवर्विस्रवः यात्राघःपुनरुह्यतस्थिपि
पर्कःतस्मान्नकाकलालोपेजातेविशोके ८०. वेदस्पघोड्या (स्तेमाकिंहरालेह्लातिस्तस्यस्यानविलेकलेकमिहकिंपश्यामिसस्यामिकिं प(॥
मामनेनिरजनीभर्तेकलोहूतयेसेनपेवदर्शीवताः मेघाकलोकथ्ययेनिमनीषिणःप्रतिपदादियस्मिंकमेणि राकायाः आपागकेप्रतिपदादि भागेकेवर्धन
पोलाःताःकत्ताःपेवदशैवेनेवेदहूमयेति इमेवतेलेकवेति पाःपुनःषोडशीकलातिपिपोडशीविनाशोषःसन्नद्धःपृथक्कृतःसाकिंहरस्यतंकृतिसूत्राम १२
णिरासीत् तस्येवशेषमस्यानविलेकिंमपश्यामिकिंकलेकपश्यामि इहवेदपर्यंतमारभ्यमध्येयावत्कलाभिःश्रणोत्रियमाणोपकस्याःकलापाःस्यानेप्रम।
मेवासीत् तदेवमलिनेविस्रेदप्पतेनामःकलंकोस्तीमर्थः १८ योपुरोपनवर्तवनेचलस्यावनविपिनस्वयंवेदस्यकोरपतिलाणमोस्तोपायपति कीदृशार
व संतर्पणेनात्मीकृतात् आत्मायनात् आत्मसात्कृतादिमर्थः शनस्यकोरदमायनोनेत्रेपवमूलेमलयने उपजीवितेतिषूरिव किंवायवेदस्तदेवनेत्रे।

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

रूपं मूलधनमेव परिग्रहेदात्मनि नवेति याचितमात्रतः सन् हरिणामंकेकरोति चकोरराजरंगाङ्कमेत्र च श्रियं गृहीतावेष लक्ष्मासंशमेवोक्तवतीति भावः ५२ बहुना
लावण्येन तन्वङ्गत्वामेवारंभि सरसि तस्मात् लावण्यमयमात्रेन नामन्वर्णाना सर्वस्मिन् गृहीते यदवशिष्टमात्रमात्रसत्सकं तेनैवेत्यर्थः शतपत्रयोनिकृत नत
ग्रामतयारंधमलिनेन लावण्यशेषेणाब्वंदः सारभि शतपत्रकलंकः मतिनरतिनामर्थं विधिनैतत् द्वंद्वमुखेवेदोषद्वयनिर्माय नतेषु दृष्ट्या तान्नितोलतः
तस्मादधुनापि नतेषु पितेस्तनत्लावण्यमलेयोः कमलमात्मभ्यते ततोलावापीम्मादि द्वितीयार्थपाठोत्तरं नयवंदस्यकलापितमुखे दोषलावण्यनिर्माणेन
नितयामुलमया ... केकूमशोभोः सितामणिमत्र ... श्रतपघपग्रथिष्यः सघनाते ५१ सपीतेः सीतिमुक्तापाः सपीतेः सहसामन्दे तोरयेरजनीशप
वदिनमणिमणिग्रावमणिकः सर्पकोतमणिनिर्मिताः लिंजरः तारणार्पविघटाप्रवेष्टितः सिधेयपश्य किंच सपामभ्रदतेषनः शशाककपवनीला।

सोल्लामारपतेवकोरवयसाहावीयमीलोवनेलिप्तर्थलमिवोपरविलमतः संतर्पणात्मीकृतान् श्रेकेरंकमयेकरोतिवपरिग्रहं
मेदेवाकृतस्वहृङ्कनयनत्रियाण्यनर्पिकमुग्धेविधितिर्विधुः ५२ लावण्येनतवास्यमेववहुनानमारमास्पृहयाचेदःशोकनलय
नांधमलिनेनारंभिशेषेणाव निर्मायद्वयमेतदस्मविधिनापालीवलत्नालितोतन्हेशेरधुनामिनीरनितयेरभोतमारभ्यते ५३
सर्पतिः सपीतेः रमनिरजनीशपविघटापरीतसारांणादिनमणिमणिग्रावमणिकः श्रियेपश्यपतोकाकविभिरभिधानापत्तशकः
सुधामभ्रुरदेषतशशांकनीलोप्सवपकुः ५४ श्रामपीतमसृष्यमङ्गलगणानाकृष्यनेनिर्मितं शकेसमरीशर्वरीपरिवृद्ध्वले।
नैषदोषाकरः श्रादौ पङ्कमृगादपीहनिहितेतपश्यामिसारदपोलवदकेसतिवाविधोधृतिमयेदध्मादनेयःकृतः ५५ ॥

समवपकोरंतमरिदशः उस्नेलकविभिरभिधनायामिधानेमृगाकः यथामणिकश्यादकाभ्रुदराणयमणिकशवेचुपकः स्यात्ते नथापरम्परमितिता
सधापानेकर्तृनाराभिः परिवेष्टितस्यसुधापूरितस्यास्यपिदमणिकस्यमुक्तिस्तरोटगायशाञ्जनामानीतमणिचषकोनितिमशस्त्यैतितेशकते
इत्यर्थः १८४ विधिनाचेदमेदतसकोतादित्यगणानांकृष्यभोःसेदतिः नवमुखेनिर्मितं तेनसमस्तगुणाकर्षणेन दोषजनितपतिहोषाकरोनात इति।
शके रंदुमृगात्कुरंगात्सारंदशांवोक्त्वि रदनवमुखेनिहितेपश्यामि यद्येवंनभवेत् तहिंमुखेनयोपंकुरंगः सदकेसतिचेदकृतोवाभीनिदा
धान् नहिवत्मात्रनमेदपंपविसस्त्र श्रुधमेरम्यति १८५ नमोभगवतेवासुदेवाय नमो नमः ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

म

नैष॰
द्वावि॰
252

मोक्रूमगातिगगगनतटमनुगगनतमदेश्रुवर्लक्ष्मणैकर्मप्रवचनीयः प्रगणनमसंख्येनिर्दलकोतिमधुनतारागणेननानिकलयसिसमप्रदूनपश्यसि मम्नकाङ्क्षः कि
मिवयतिनिशेषाशिनः सकाश्यावलेविगलनतायासिनलाहिगलनतावाशस्तेननभृनेशृगितेयदविरथहृयचयमुरागणोविलङ्घलेननदिव यथाभूनलेपतितेमे
घाहिननेशृणत निश्रेणोच्छ्वासेनिपतति प्रमवलीयते पवंगलनतावेशस्मेननशृगितेरविरथहृयशुभ्रवरवस्त्रंरदृश्यते बलनतारागणाश्रुतिभावः ५६ उक्तमे
वशृष्पनातशुपञ्चतंसमविहितमास्ते शुपंजननस्तवपरिचारकोभवत ग्राम्यानेनिर्दिश्यतेनन निलतिलकितपर्पटसहदृशावेदमेवनिवेद्यमयक्षकामदे
वमारापघः ५७ शुभ्रमेवाषासनेयमसशुभ्रेषासनः कामः सव तस्यप्रियापरतिश्च तयोः परिणयानेहाभिषेकोमर्वैयासासहस्रधारसकलशस्य

श्रविरुचिमुडुगणमगगनमनुमतिकलयसिकुपानत्रनगगनतटमनु पतिति॰॰॰शशिनलविगलदम्स्तनभूमरविरथहृय।
वयाश्रुविलङ्घलमिव ५६ उपनद्रमुद्रशृष्पजातमास्तेभवतजनः परिचारकस्तवायम् तिलतिलकितपर्पटयमसिंद्विन
रनिवेद्यशुपः स्वपंचवाणम् ५७ स्वर्भानुप्रतिवारपारणमिलदेनाचयंञ्जावद्वमालीपतयालदीधितिस्रयामारस्तपारश्र
तिः शुभ्रेषासननतत्प्रियापरिणयानेहाभिषेकोत्सवेदेवः ग्रामसहस्रधारकलशश्रीरस्तनस्तृष्ये ५८ श्रीहर्षंकविरा
जराजिमुकुटालंकारहीरः सुतं श्रीहीरः सुषुवेजितेन्द्रियचयंमामल्लदेवी च यम् ॥

श्रीयेनेदृशोदेवसंदेशोस्माकंतेतद्घयेभूयात् कीदृशः स्वर्भानोः राहोः प्रतिवारंपुनः पुनः पारणेमिलत् लगनदनोशुपवर्यंत्रे नदङ्गवानायभ्रूगणंतारंध्रागणं
मालीशुपेतिकिशुपतयालः पतनशीलः किरणास्तमारोपयन्सः श्रतपवमासमसहस्रधारकलशः श्रीः कान्यपरिसमामिपोनकमाणोक्तयेमेगस्ताघर
णमेतत् १५८ द्वाविंशतेःपूरणोद्वाविंशः नोषयः साहसांकेराजानस्यचरितेविषये चम्पूकृतः गद्यपद्यमयीवाणीचम्पूरित्यभिधीयते तेनोकरोतीति
चम्पूकृत् तस्यनलीयचरितेयस्मिंकाव्येतस्मिन् १५९ येमासननिविलिंगतितिपतिसनतारापितोस्त्रियम्वेभूःपातिप्रमेकसीमासुकविनरहरिनाल
मायंवमानांगविचारणयोगोकलयतिप्रपयानतहान्नोदीपिकायांद्वाविंशः स्फारसर्गः समाप्तश्चायमागमनीराजितोभूत ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

श्री॰ नै॰ टी॰ द्वा॰ विं॰

253

कस्मीरांशास्तनिमतिमेकंयरयरापिये वैकुंठकुंठेनानीतः प्रबंधोनैषधाभिधः ॥ इतिश्रीनैषधीमहाकाव्येटीकायांद्वाविंशः सर्गः संपूर्णसमाप्तः २२
गोपनलकृतंकाव्यंविदर्भेयेरहृतत्वादलंकृतिभिरवोदितोदोषग्रस्तेरनाहतमपिनदोषमावहतीमाह यथाघृतस्तदमरसमरमणीयापिरमणी क्रमाराणा
मेनःकरणाहरणेकेनाकुरुते महकिंश्चेतिश्रेनमदपतिमदीभूयस्तथापिरः किमस्मानीतेशादरसपुरुषानादरभरैः रसवत्तातिशयेनस्वकाव्यस्य सर्वो
त्कृष्टत्वमस्येनकृष्टत्वमस्योमाह दिशिदिशिकविग्रावाणांक्तावमन्नमरसवंतीतलयनिशिवायामायानःस्फुरदुनिडम्बरम् मयरमपरःस्तोत्रेद।

द्वाविंशोनवमाहसांकचरितेतवम्पकृतौयंमहाका
व्येतस्मकृतौतुलीयचरितेसर्गोनिसर्गोज्ज्व
लः ॥ इतिश्रीनैषधीमहाकाव्येद्वा
विंशस्सर्गः २२ नैषधम।
हाकाव्येसंपूर्णसमा
प्तं शुभमस्तु ॐ

२५२ पत्राणि

तामदीयप्रदीपनेमपितुरमतेविदकेहिमोदनमोदनम् श्रमेरत्नुविनार्थत्वेनाघातयामत्वादिदंकाव्यमादातव्यमितिषनयंद्वामहिमानमाविष्करोति
निहृमौनमयास्तेमंत्रतमेकेवहेल्कयाभ्येवनिलयतिष्टमानेतद्वीमममाभशं साहित्येपुरुकमाधवस्त्वनिहृष्कमायगरहयैयिलेतेकवामपिसेविधातरि
मराहृत्ताभूमिवाहृदयंगमो ...... समाप्तमिदंनैषधीयेमहाकाव्यमटीकंकृतिमहाकाव्येश्रीहर्षस्येतिशुभमस्तु ॐनमोनारायणायनमः ॐ
श्रीनैषधीमहाकाव्येटीकायांद्वंपुस्तकेनैषधंसंपूर्णसमाप्तम् शुभं लेखकपाठकयोः ॐनमोभगवतेवासुदेवाय ॥ ॐ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

पत्र २१२

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri